

Yá'a tse'e je nam kojstán juu' ve'e je
Nte'yam_ xyaktaajjimdu je nMaj
Vintsánamda Jesucristo kajx

Totontepec Mixe New Testament

Contents

Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Mateo jyaay	1
Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Marcos Jyaay	68
Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Lucas jyaay	110
Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Juan jyaay	180
Jidu'um tse'e vya'kxtk je Oy Kats je Oy Ayook	231
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Roma	295
Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Corinto	325
Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Corinto	353
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Galacia	371
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Éfeso	381
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Filipos	390
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Colosas	397
Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Tesalónica	403
Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Tesalónica	409
Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Timoteo	412
Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Timoteo	420
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Tito	426
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Filemón	430
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je israejlit jayu yaktuknuja'yidu	432
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Santiago jyaay	452
Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pedro jyaay	459
Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pedro jyaay	467
Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Juan jyaay	472
Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Juan jyaay	480
Ya'a tse'e je mutoojk nak juu' ve'e je Juan jyaay	481
Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Judas jyaay	483
Ya'a tse'e je Jesucristo tyuk'ix tyuknuja'vi je Juan jets ti ve'e tónjup	486

**Ya'a tse'e je nam kojstán juu' ve'e je Nte'yam_
xyaktaajnjimdu je nMaj Vintsánamda Jesucristo kajx**

New Testament in Mixe, Totontepec (MX:mto:Mixe, Totontepec)

Language: Mixe, Totontepec

Provided by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

This print-on-demand edition of Scripture is produced and provided at cost by the Digital Bible Society in partnership with the Bible League of Canada, Open Doors International, and other missions and translation agencies. To order additional copies of this or other Bibles, please visit www.dbs.org (USA), www.bibleleague.ca (Canada), and www.opendoors.org (Europe).

Copyright and Permission to Copy

Copyright © 1989 Wycliffe Bible Translators, Inc. Scripture text used by permission.

PDF, ePub, and MOBI Bible covers and design are copyrighted 2017 by the Digital Bible Society (www.dbs.org).

PDF generated on 2017-06-27 from source files dated 2017-06-26.

b29730e7-a3ec-588e-9ca7-5aa8f0ef8f6c

ISBN: 978-1-5313-0448-5

Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Mateo jyaay

Je Jesucristo je jyujpit jayu

(Lc. 3.23-38)

1 Je Jesucristo je jyujpit jayu, je'e tse'e je Abraham, je'e tse'e je David. Jidu'um tse'e ñaske'xidi: ²je Abraham tse'e je myajntk je Isaac; je Isaac tse'e je myajntk je Jacob; je Jacob tse'e je myajntk je Judá jets je y'uts je y'ajch; ³je Judá jets je ta'axtajk Tamar, je'e tse'e je myajntkta je Fares jets je Zara; je Fares tse'e je myajntk je Esrom; je Esrom tse'e je myajntk je Aram; ⁴je Aram tse'e je myajntk je Aminadab; je Aminadab tse'e je myajntk je Naasón; je Naasón tse'e je myajntk je Salmón; ⁵je Salmón jets je ta'axtajk Rahab, je'e tse'e je myajntk je Booz; je Booz tse'e je myajntk je Obed; je Obed tse'e je myajntk je Isaí; ⁶je Isaí tse'e je myajntk je yakkutojkpa David; je yakkutojkpa David jets je ta'axtajk juu' ve'e ijt je jamy'a'aju Urías je ñuda'ax, je'e tse'e je myajntk je Salomón.

⁷Je Salomón tse'e je myajntk je Roboam; je Roboam tse'e je myajntk je Abías; je Abías tse'e je myajntk je Asa; ⁸je Asa tse'e je myajntk je Josafat; je Josafat tse'e je myajntk je Joram; je Joram tse'e je myajntk je Uzías; ⁹je Uzías tse'e je myajntk je Jotam; je Jotam tse'e je myajntk je Acaz; je Acaz tse'e je myajntk je Ezequías; ¹⁰je Ezequías tse'e je myajntk je Manasés; je Manasés tse'e je myajntk je Amón; je Amón tse'e je myajntk je Jeconías jets je y'utsatajk, van'it ku ve'e je israeejlit jayu akee'y yakvoovdi jem babilóniait y'it jootm.

¹²Távani tse'e je israeejlit jayu akee'y yakvovda vye'na, jetse'e jyaa'kñaaske'xijidi: je Jeconías tse'e je myajntk je Salatiel; je Salatiel tse'e je

myajntk je Zorobabel; ¹³je Zorobabel tse'e je myajntk je Abiud; je Abiud tse'e je myajntk je Eliaquim; je Eliaquim tse'e je myajntk je Azor; ¹⁴je Azor tse'e je myajntk je Sadoc; je Sadoc tse'e je myajntk je Aquim; je Aquim tse'e je myajntk je Eliud; ¹⁵je Eliud tse'e je myajntk je Eleazar; je Eleazar tse'e je myajntk je Matán; je Matán tse'e je myajntk je Jacob; ¹⁶je Jacob tse'e je myajntk je José, je María je ñuyaa'y. Je María tse'e je Jesús je tyaak. Je Jesús tse'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

¹⁷Ax makmajkts naske'exats je'e ve'e vye'na ku ve'e je Abraham kujx yakmachovatsaa'n jets je David kujx paat; makmajkts naske'exavats je'e ve'e ku ve'e je David kujx yakmachovatsaa'n jets van'it kujx paat ku ve'e je israeejlit jayu akee'y yakvoovdi jem Babilonia; makmajkts naske'exavats je'e ve'e ku ve'e van'it kujx yakmachovatsaa'n jets van'it kujx paat ku ve'e je Cristo kye'x.

Ku je Jesucristo kye'x

(Lc. 2.1-7)

¹⁸Jidu'um tse'e je Jesucristo kye'x. To'k xa ve'e je jayu y'ijit juu' ve'e José duxaaaj. Pú'kani tse'e dujayep vye'na to'k je kiixata'ax juu' ve'e María duxaaaj, je'e juu' ve'e ux'ook je Jesucristo tyaaki. Ka'apukna ve'e chaanada vye'na, van'it tse'e je Espíritu Santo je Nte'yam je myakkin kajx duyaktaajñ je María ónuk maat. ¹⁹Ax je José, tuvts je'e ve'e je jyáyuvín je jyoojntykin y'ijit. Ku ve'e du'ix jets ónuk maatani ve'e je María, ax ka'a tse'e du'uktsojkni jetse'e du-maattsaa'nat, ni ka'a tse'e dutsojkpa jetse'e kuduyaktso'otyuuñ, je'e kajx tse'e du'ukvinmaajy jets ayu'utsji ve'e kudumasookni. ²⁰Namvaate'e je José ve'em duvinmay, van'it tse'e to'k je Maja Vintsán je ya'angeles yak'ixji je kuma'aj kajx juu' ve'e jidu'um na'muxju:

—José, je David je chaan je kyooj, kadi mtsa'aga jetse'e je María xmaattsaa-nat, kux je Nte'yam je kyutojkun kajxe'e je Espíritu Santo yaktaajnji ónuk maat. ²¹Yakke'exupe'e to'k je pi'k mix ónuk, Jesuusts je'e ve'e mtukxaaajap kux je'e ve'e dutuknuvaatsnup je jyayu je tyókinda.

²²Je'e kajx tse'e ve'em jyajty jetse'e tyoojnji je Maja Vintsán je y'ayook, ve'em ax jo'n vyaajñ to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. Jidu'um tse'e vyaajñ:

²³Onuk maat tse'e tyánut to'k je kiixata'ax, je'e tse'e to'k je pi'k mix ónuk duyakke'exup.

Emanuel tse'e yaktukxaaajap. (Jidu'umts je'e ve'e je Emanuel kyat-sapítsum, uu'm maatta ve'e je Nte'yam.)

²⁴Ku ve'e je José jyotvij, ve'em tse'e dutuujn ax jo'n je Maja Vintsán je y'aangeses ña'muxji, myaattsuuni'ukvaan tse'e je María; ²⁵ax ka'a tse'e ti kats dutukmaatjajejp van'it paat ku ve'e je pi'k mix ónuk duyakke'ex, Jesuusts je'e ve'e tyukxaaajidu.

Je yaa'tyajkta juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup

2 Jeme'e Belén je Jesús kye'ex, to'k je kajpun juu' ve'e jem judéait y'it jootm, van'it ku ve'e je Herodes yakkutojka vye'na. Van'it tse'e jye'ydi jem jerusaleenit kyajpun kajxm je yaa'tyajkta juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup, ²jem je'e ve'e choo'nda joma ve'e je xaaj pyítsum, jetse'e du'amotutúvidi:

—¿Jómase'e y'it je israeejlit jayu yakkutojka juu' ve'e ke'ex? Joma ve'e je xaaj pyítsum, jemts aatse'e n'ix je maatsa juu' ve'e duyaknuke'xnatajkip jets ta ve'e kye'ex, je'e kajxts aatse'e yaja tunmín jets aats je'e ve'e nvinjávát nvintsá'agat.

³Ku ve'e je yakkutojka Herodes dumotu, van'it tse'e ñavyinma'yunmooyji, nay ve'empa tse'e nujom je jerusaleenit jayu. ⁴Van'it tse'e je yakkutojka duvat-saajv nujom je tee'tajk je vyintsanda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, jetse'e du'amotutúvidi pan joma ve'e kye'exut je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutókut. ⁵Van'it tse'e y'atsoojviji:

—Jem Belén, yaja judéait y'it jaat, kux jidu'ume'e dujatyaaajñ jep Kunuu'kx Jatyán kujxp to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa:

⁶Jets miitsta, beleenit jáyuda juu' ve'e tsuunidup yaja judéait y'it jaat, mnumájidup xa miitse'e nuyojk jets ka'a ve'e je viijnk jáyuda juu' ve'e tsuunidup yaja Judea, kux jeme'e mkajpun kajxmda jyéjat to'k je yakkutojka juu' ve'e du'ix'ijtnup ats je njáyuda, je israeejlitta.

Jidu'um tse'e dujatyaaajñ.

⁷Van'it tse'e je Herodes ayu'uts duvat-saajv je'eda juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup jetse'e du'amotutúvi pan vin'ite'e du'ix'ukvaandi je maatsa.

⁸Van'it tse'e dupakejxti jem Belén. Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—Najkxu x'ixtada oy je pi'k mix ónuk. Ku tse'e xpaattat, m'avánadap tse'e jets atse'e najkx nvinja'viva nvintsá'kiva.

⁹Ku ve'e ve'em yaknuujmidi je yaa'tyajkta, van'it tse'e choo'ndini. Van'it tse'e vyintoo'vajkijidi je maatsa juu' ve'e yixtu ku ve'e vye'nada jem joma ve'e je xaaj pyítsum, jetse'e yo'y'atúvi je maatsa joma ve'e je pi'k mix ónuk. ¹⁰Ku ve'e je yaa'tyajk du'ixtinuva je maatsa, ooy tse'e tyunxoojntkti. ¹¹Ku ve'e tyajkidi jep tujkp, yixtu tse'e je pi'k mix maat je tyaak María, van'it tse'e divinkoxkténidi je pi'k mix ónuk jetse'e divinja'vidi divintsá'kidi. Van'it tse'e duyak'avaatsti je y'apajkinda

jetse'e dumooydi je vyints'a'kin: je oro, jets je incienso ax jo'n je poom, jets je pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e mirra duxaaj. ¹² Van'it tse'e je Nte'yam tyuknuja'vijidi je kuma'aj kajx jets ka'a ve'e y'ukvimpijttinit joma ve'e je Herodes. Je viijnk too' tse'e pyajktinu jetse'e ñajkxtini joma ve'e je y'itta je ñaaxta.

Ku je Jesús yaktsoo'nji je tyee' je tyaak jetse'e yaknajkxji jep Egipto

¹³ Ku ve'e ñajkxtini je yaa'tyajkta juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup, van'it tse'e je José je kuma'aj kajx yak'ixji to'k je Maja Vintsán je y'aangeles juu' ve'e jidu'um na'muxju:

—Pojtuku, yaktsoo'nu ya pi'k mix maat ya tyaak jets maatke'ekun. Najkxta jem Egipto, jem tse'e mtándat van'it paat ku ats mitse'e nvaajnjat, kux je Herodes yakjay'ixtajape'e ya pi'k mix ónuk jetse'e duyajakjay'oo'kjuut.

¹⁴ Van'it tse'e je José pyojtuk jetse'e koo'ts dumaattsaa'n je pi'k mix ónuk maat je tyaak, jetse'e jem Egipto ñajkxti.

¹⁵ Jem tse'e tyaandi van'it paat ku ve'e je Herodes y'oo'kni. Ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji je Maja Vintsán je y'ayook, ve'em ax jo'n vyaajñ to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. Jidu'um tse'e vyaajñ: “Nvatsoov atse'e je n'Onuk jetse'e jem Egipto pyítsumnit.” Jidu'um tse'e vyaajñ.

Ku je Herodes duyajakjay'oo'kjidi je pi'k mix ónuk

¹⁶ Ku ve'e je yakkutojkpa Herodes du'ix jets vin'aa'njudu ve'e je yaa'tyajkta juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup, ooy tse'e tyunnaajkjotma'tji, yakjay'oo'kkajxju ve'e nujom je pi'k mix ónukta juu' ve'e dukatajkipna toojk joojnt jetse'e jem jyoojntykada vye'na beleenit kyajpun kajxm jets tamanaat; ve'eme'e dupayo'y pan vinxup joojntani

ve'e je pi'k mix Jesús, ve'em ax jo'n ña'muxjidi je yaa'tyajkta juu' ve'e je maatsa dunu'ixpajkidup. ¹⁷ Ax ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji je Jeremíasje y'ayook, to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. Jidu'um tse'e vyaajñ:

¹⁸ Yakmotu xa ve'e jem ramaajit kyajpun kajxm

jetse'e je jayu je yaaxun je tsaachvinma'yun duyaknajxti, je Raquel je chaan je kyooj, je'e tse'e je y'ónuk dunuyaaxtu, ka'a tse'e du'uktsojktini jetse'e pan kyojtsjot'amájajadat, kux távani ve'e je y'ónukta y'oo'kni vye'na.

¹⁹ Aa'kani tse'e je Herodes vye'na, van'it tse'e jem Egipto je José to'k je Maja Vintsán je y'aangeles yak'ixji je kuma'aj kajx, jetse'e ña'muxji:

²⁰ —Pojtuku, vovu ya pi'k mix maat ya tyaak, najkxtinuva jem israeejlit y'it jootm, kux távani je'e ve'e y'oo'ktini juu' ve'e du'ukyak'oo'kuvaandu ya pi'k mix.

²¹ Van'it tse'e je José pyojtuk jetse'e dūvaajv je pi'k mix maat je tyaak, jetse'e jem ñajkxtini israeejlit y'it jootm.

²² Ax ku tse'e je José dumotu jets je Arquelao ve'e yakkutojpk jem Judea, je'e juu' ve'e je tyee' Herodes dūvintikts, ts'a'ki tse'e je José ku ve'e jem ñajkxut. Ku ve'e yakvaajnji je kuma'aj kajx, jem tse'e galiléait y'it jootm ñujkx. ²³ Ku ve'e jem jye'y, jem tse'e nazarétit kyajpun kajxm ñujkx tsuuniva. Ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji juu' ve'e kyojtstu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka, je'ets je'e ve'e ku ve'e vyaandi jets nazarétit jayu je'e ve'e je Jesús.

Ku je Yaknapejtpa Juan kya'amaajj joma ve'e kyapantsuuna

(Mr. 1.1-8; Lc. 3.1-9, 15-17; Jn. 1.19-28)

3 Ku ve'e je Jesús chuuni jem Nazaret, van'it tse'e je Yaknapejtpa Juan

ñujkx joma ve'e kyapantsuuna jem judéait y'it jootm. ²Jem tse'e dutuk'ix'ukvaajñ je jáyuda juu' ve'e nunaikxjudu. Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—Vinmayumpijttini, masooktini je mko'oy joojntykinda. Napyaaajmjidini jem je Nte'yam y'am kya'm, kux myaaxujdupe'e jetse'e jem m'ijttinit.

³Ya Juaants je'e ve'e juu' ve'e y'ava'ni je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isafas. Jidu'um tse'e dujatyaaajñ:

Yakmótup xa ve'e ku ve'e to'k je jayu jidu'um makk kyats joma ve'e kyapantsuuna:

“Yak'o'yijada, yaktaajvjada je too' joma ve'e je Maja Vintsán ñáxut.”

Jidu'um tse'e je Isafas dujatyaaajñ.

⁴Juu' ve'e je Juan vyítip, je camello pajk pumts je'e ve'e; je ak tse'e tyintsoojmjup. Je paach tse'e jyu'kxp jets je maja pa'ajk. ⁵Je jerusaleenit jayu tse'e najkxtu amotunajxpa; najkxtuva tse'e nujom je jáyuda juu' ve'e tsuunidup jem judéait y'it jootm, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e dumutámidup je jordanit maja naaj. ⁶Vintsots je'e ve'e je tyokin dumavyatsta, ve'em tse'e je Juan yaknapétjada jem Jordán maja najootm.

⁷Ax ku tse'e je Juan du'ix jets nuyame'e je fariseotajk jets je saduceotajk ñunajkxjada jetse'e duyaknapéttat, van'it tse'e dunuujmidi:

—Mii'tsta, je tsaa'n je chaanda je kyoojta, je kats xa ve'e tuxmótuda jets táminup je'e ve'e je tsaacht'o'nun, je'e kajx tse'e xkuke'ekta. ⁸Je'e tse'e mtoondinup juu' ve'e oy jetse'e ñuke'x-natákat jets mmasooktinu ve'e je mko'oy joojntykinda. ⁹Ka'a ve'e xnutúvadat jetse'e mva'andat: “Ka'a tse'e je Nte'yam xyaktsaachpaatumdat, kux je Abraham je chaan je kyooj xa uu'me'eda”, kux nvaajnidup ats miitse'e jets o'yixjupe'e je Nte'yam jetse'e ya tsaa'j duyakvipítut je Abraham je chaan je kyooj. ¹⁰Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je kup juu'

ve'e je oojyit ju'kx dukayakta'mip. Ax ta tse'e je tiempo jye'ya juu' ve'e ve'em ax jo'n je jayu je pojxun dumach jetse'e je kup dupojxukut. Ax nujom tse'e je kup juu' ve'e je oojyit ju'kx dukayakta'mip, yakpojxuknupts je'e ve'e jetse'e yakjanvíppinit. ¹¹Je tsoxk naaj ats miitse'e ntukyaknapéttup, je'e nuja'vints je'e ve'e jets mmasooktinu ve'e je mko'oy joojntykinda; ax je'e pan atse'e xpa'ux'ookip, je'e tse'e jem mja'vin kajxmda mtukyaknapéttjadap je Espíritu Santo jetse'e je jayu dutokimpayo'oyut. Ñumájipts je'e ve'e nuyojk jets ka'a ve'e ats, ni ka'ats atse'e nvinmachju jets atse'e je kya'ajk nyakkeekjat. ¹²Ku ve'e je jayu dutokimpayo'oy, ve'em tse'e dutónut ax jo'n to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem kya'm je tukjee'pun dumats'ijtp jetse'e divimpójut je trigo. Pyakmókup tse'e je trigo taajm; ax je po'ox juu' ve'e pyajkjav, je'e tse'e jem janjootm pyaam-nup juu' ve'e ni vin'ita kapi'tsp.

Ku je Jesús ñapejt

(Mr. 1.9-11; Lc. 3.21-22)

¹³Ku ve'e je Juan je jayu duyaknapéjt, van'it tse'e je Jesús cha'a'n jem galiléait y'it jootm jetse'e jye'y joma ve'e je jordanit maja naaj, jem joma ve'e je Juan vye'na. Je'e tse'e ñunajkx jetse'e je Juan yaknapéttut. ¹⁴Ka'a tse'e je Juan du'uktsajk, jidu'ume'e je Jesús dunuujmi:

—¿Mits atse'e xnumiimp? Ñojk'óy xa ats mitse'e xyaknapéttut.

¹⁵Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Kuvuk xa ve'e dutsak, kux pyaatyp y'akeegup je'e ve'e jetse'e nto'numut nujom juu' ve'e je Nte'yam chajkp.

Van'it tse'e je Juan dukuvujk. ¹⁶Ku tse'e je Jesús ñapejtkujx, van'it tse'e pyítsumni jem najootm. Tun to'mayji tse'e ojts je tsapjootmit it y'ava'ach jetse'e je Jesús du'ix jets jeme'e ñuka-da'akyju je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, ve'e-

me'e ñukada'akyju ax jo'n to'k je pak.
¹⁷ Van'it tse'e to'k je ayook yakmoṭu juu' ve'e jem tsapjootm kadaak. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, ooyts ats ya'a ve'e ntuntukxoonduk.

Ku je Jesús je Satanás y'ukyaktokimpakuvaajnji

(Mr. 1.12-13; Lc. 4.1-13)

4 Van'it tse'e je Espíritu Santo je Jesús duyaknujx jem vinva'ajts it kajxm jetse'e jem je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta, jetse'e du'ixut vintso ve'e je Jesús kuduyaktokimpujk.
² Vujxtkupx xaaj vujxtkupx tsooj ve'e je Jesús kyakay vye'na, van'it tse'e je yooj pyaatji. ³ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap vyinkutámiji jetse'e ña'muxji, ukvin'aa'nuvaajnju tse'e:

—Pan tyúvam xa ve'e jets je Nte'yam je y'Onuk mitse'e, mukótsuts n'it ya tsaaj jetse'e vyimpítut tsapkaaky.

⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ka tun je'e kajxjyap xa ve'e je jayu jyoojntyka ku ve'e juu' dukay duju'kx, je ayook kajxe'e juu' ve'e je Nte'yam kyajtsp.”

⁵ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap yaknajkxji jem kunuu'kx kajpun kajxm, jem Jerusalén. Van'it tse'e je Jesús jem maja tsaptakkojm duyakpejt ⁶ jetse'e jidu'um dunuujmi:

—Pan tyúvam xa ve'e jets je Nte'yam je y'Onuk mitse'e, naajkkustákajats n'it, kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Je Nte'yam xa ve'e dupava'anup je y'aangelestajk jetse'e m'íxjut mjayépjut, jetse'e je kya'aj mtuk'amátsajat jetse'e je mtek je tsaaj kyayaktsaachajat.

⁷ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Vaampap tse'e jidu'um je Kunuu'kx Jatyán: “Ka'a tse'e x'íxtat joma vaate'e juu' dukuvuk je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda.”

⁸ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap yaknajkxjuva joma ve'e to'k je kopk juu' ve'e kajxm aa'k. Jem tse'e je Jesús dutuk'ix nujom je jayu juu' ve'e yakkutujkja ijttup yaja naxviijn jets vinxupe'e je majin je jayu dujayep. ⁹ Van'it tse'e dunuujmi:

—Nujom xa ats mits ya'a ve'e nmokyajxnit pan xvinkoxkténip ats mitse'e jets atse'e xvinjávát xvintsa'agat.

¹⁰ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Najkxni, Satanás, kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Vinjávada vintsa'agada je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, je'ejyji ve'e to'k mvinjávadap mvintsa'agadap.”

¹¹ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap myasookji jetse'e je aangelestajk je Jesús dununajkxti jetse'e dupatto'nidi.

Ku je Jesús kya'amay'ukvaajñ jep Galilea

(Mr. 1.14-15; Lc. 4.14-15)

¹² Ku ve'e je Jesús je kaṭs dumoṭu jets jepe'e poxuntujkp je Yaknapejtpa Juan, van'it tse'e ñujkx jem Galilea;
¹³ ax ka'a tse'e tyaajñ jem nazarétit kyajpun kajxm, jeme'e Capernaum ñujkx tsuuniva. Je kajpun, myutámipe'e je maja na'akaya jem zabuloonit jets neftaliijit y'it jootmda. ¹⁴ Je'e kajx tse'e ve'em jyajty jetse'e tyoojnji juu' ve'e je Isaías jyatyaan, to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. Jidu'um tse'e dujatyaañ:

¹⁵ Je it je naax juu' ve'e Zabulón jets Nef-talí duxaaj, je too' juu' ve'e je'yp jem maaxy napa'am jetse'e ñaxy jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am,

jem galiléait y'it jootm joma ve'e jyoojn-tykada pan pan jatye'e ka je israeelit jáyuvap,

¹⁶ je jayu pan pan jatye'e kupi'ijts kukoo'ts tsuunidu,

y'íxtuts je'e ve'e to'k je maja kujajpa je maja kuta'kxpa;

pan pan jatye'e maaydup tajtup kux cha'kidupe'e jetse'e y'oo'ktat,

kujajjudu kuta'kxjudu tse'e.

Jidu'um tse'e je Isaías dujatyaañ.

¹⁷ Van'it tse'e je Jesús kya'amay'tuk-vaañ. Jidu'um tse'e vyaañ:

—Vinmayumpijttini, masooktini je mko'oy joojntykinda. Napyaaajmidini jem je Nte'yam y'am kya'm kux myaaxuxjudupe'e jetse'e jem m'ijttinit.

Ku je Jesús duvaajv numaktaaxk je ajkx maakpada

(Mr. 1.16-20; Lc. 5.1-11)

¹⁸ Jeja tse'e galiléait myaja na'akaya pa'ayi je Jesús naxy vye'na, jetse'e du'ix numejtsk je yaa'tyajk, to'k uts to'k ajch: to'k juu' ve'e duxaaj Simón juu' ve'e yak-tukxaaji Pedro, jets jado'k juu' ve'e duxaaj Andrés. Ajkx maakpats je'e ve'e y'i-jtti; jem je'e ve'e du'avájada vye'na je tyuk'ajkx'amaakin xuum maja na'akaya jootm. ¹⁹ Van'it tse'e je Jesús na'muxjidi:

—Pamiindini ats. Ajkx maakk xa ve'e mtoondup; ax uxyamts ats miitse'e je toonk nmo'odat jets atse'e je jayu xtuknumíndat.

²⁰ Tun jatyi tse'e dumasooktini je tyuk'ajkx'amaakin xuum jetse'e dupanajkxtini.

²¹ Vee'n tse'e yo'oyda vye'na, van'it tse'e je Jesús du'ixpa janumejtsk je yaa'tyajk, je Santiago jets je Juan, nay to'k uts to'k ajchpats je'e ve'eda, je Zebedeo je myajntktajk. Jem je'e ve'e barco jootm je tyee' dumaadada vye'na jetse'e je tyuk'ajkx'amaakin xuum du'ataagada.

Van'it tse'e je Zebedeo je myajntktajk yakvoovduva. ²² Tun jatyi tse'e dumasooktini je barco maat je tyee'da, jetse'e dupanajkxtini.

Ku je Jesús je numay jayu duyak'ixpuk

(Lc. 6.17-19)

²³ Jem tse'e nujom galiléait y'it jootm je Jesús du'ayo'oy du'anaxy y'ijt joma jaty tsaptajk jetse'e je jayu dutukyak'ix-puk je oy kats je oy ayook, je'e ve'e ku ve'e je jayu yakvaajña jets chajkpe'e je Nte'yam jetse'e je jayu ñapyaaajmidinit jem je Nte'yam y'am kya'm. Pan nuvinxupe'e to'k jado'k je pa'am dujayep, ve'em tse'e duyakjotk-daakni. ²⁴ Yaknuja'vip tse'e je Jesús jem nujom maja it jootm juu' ve'e Siria duxaaj; tyuknunaajkxtu tse'e je Jesús nujom pan pan jatye'e je pajkpa je aampa dujajejptup, pan pan jatye'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap, pan pan jatye'e ko'opya'ampajkjudup, jets pan pan jatye'e mojktp; yakjotk-dakkajxnuts je'e ve'e to'k ka'ajyjida.

²⁵ Numay tse'e je jayu pyanajkxjidi. Jem tse'e je galiléait jayu, jem tse'e juu' ve'e tsoo'ndu jem decápolisit y'it jootm jets jem jerusalemnit kyajpun kajxm, jempa tse'e juu' ve'e viijnk tso tsoo'ndu jem judéait y'it jootm, nay jempa tse'e juu' ve'e tsoo'nduva je it je naax juu' ve'e jado'k ado'om je jordanit maja nanaxy jem joma ve'e je xaaj pyítsum.

Ku je Jesús kya'amaajv jem tonun viinn

5 Ku ve'e je Jesús du'ix je numay jayu, van'it tse'e pyejt joma ve'e to'k je tonun jetse'e jem y'ajtk. Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ñuje'yjidi, ² jetse'e je Jesús yak'ixpajkxjidi jidu'um:

Je'eda pan pan jatye'e xoonda

(Lc. 6.20-23)

³—Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je tyokin du'ixkajptup, ittaptis je'e ve'e jem je Nte'yam y'am kya'm.

⁴Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e tsaachvinmaaydup, yakjot'amájajadapts je'e ve'e je Nte'yam.

⁵Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je nuu'k aaj je nuu'k joot dujajeyptup, je'e tse'e yakmo'odap je naxviijnit it.

⁶Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e duyoojidup dutaatsidup juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ku'ux jotkada'aky tse'e y'ittat.

⁷Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je jayu dutukmo'ttup, tukmo'tjuduvapts je'e ve'e je Nte'yam.

⁸Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je va'ajts aaj je va'ajts joot dujajeyptup, y'ixtaptis je'e ve'e je Nte'yam.

⁹Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e duyaknamyujot'o'yijidup juu' ve'e namyu'ejkjudup, va'anuptis je'e ve'e je Nte'yam: "Atsts ya'a ve'e je n'onukta."

¹⁰Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je jayu jomtoojnjudup titoojnjudup kux-e'e dutonda juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ittaptis je'e ve'e jem je Nte'yam y'am kya'm.

¹¹Xoon xa miitse'eda ku ve'e je jayu mvinkojtspéjtada, mjomtónjada mtitónjada, jetse'e mnuvampéjtada ats kajx.

¹²Tukxoondukta tse'e ooy ku ve'e ve'em myaktonda, kux myakmooydinupe'e je maja o'yin jem tsapjootm, kux ve'eme'e dujomtoondi dutitoondi je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta juu' ve'e joojntykidu too'vajkp jets ka'a ve'e miitsta.

Je kaan tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 9.49-50; Lc. 14.34-35)

¹³Miitsta xa ve'e je kaan jo'n yaja naxviijn. Ax pan tókinup tse'e je kaan je tya'mutsin, ζvintsose'e jado'k nax tya'-

mutsinuvat? Ka'ats je'e ve'e y'uktoonit, yak'uxko'onupe'e jeja too' aajy jetse'e je jayu nutee'njut tyuktee'njut.

Je ta'kxpa tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 4.21-25; Lc. 8.16-18)

¹⁴Miits xa ve'e je ta'kxpa jo'n yaja naxviijn. To'k je kajpun juu' ve'e jem kopk kajxm, ka'a tse'e y'oya jetse'e yaky-o'otsut. ¹⁵Ka'a xa ve'e je ta'kxpa yak-na'ak jetse'e ti yaktuknaxjóput; kajxm je'e ve'e yakpum jetse'e dukuta'kxut anañujoma je jáyuda juu' ve'e jep tujkp. ¹⁶Nay ve'empats miitse'eda, ve'em ax jo'n je ta'kxpa je numay jayu dukutu'kx, yaknuke'xnatákada je y'oy je'e jeja je jayu vyinkujk; ku je'e ve'e du'ixtat je y'oy je'e juu' ve'e mtoondup, yakmájadap yakjaanchadapts je'e ve'e je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm.

Oy je'e ve'e je Moisés je pyava'nun

(Lc. 16.16-17)

¹⁷Ka'a xa miitse'e mvinmáydats jets je'e atse'e nnumiin jets atse'e nyakkutókiyut je Moisés je pyava'nun jets juu' ve'e jyavyejttu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Ka je'e kajxapts atse'e nmiijn jets ats je'e ve'e nyakkutókiyut; je'e kajxe'e jets ats je'e ve'e nkutyónut jets atse'e nkojtsva'atsut ti ve'e tyijp. ¹⁸Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, namvaate'e y'it ya tsajmit it jets ya naxviijnit it, tonkájxup tse'e nujom je pava'nun; dumaja dumootska je'e ve'e je pava'nun, tonkájxuptis je'e ve'e. ¹⁹Je'e kajx tse'e, pan pan xa ve'e dukakutyoomp je pava'nun, dukanumaja je'e ve'e je pava'nun, jetse'e ve'em je jayu dutuk'ix, je'e tse'e dunupi'kikáxup je jayu juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm; ax pan pan tse'e dukutyoomp je pava'nun jetse'e ve'em je jayu dutuk'ix, nūmájapts je'e ve'e jem je Nte'yam y'am kya'm. ²⁰Kux ve'em ats miitse'e nnaajmada, ve'em xa

ve'e dutsak jetse'e nuyojk oy xtóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp jets ka'a ve'e juu' ve'e tyoondup je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk jets je fariseotajk. Pan ka'a tse'e ve'em xtonda, ka'a tse'e mtákadat jem je Nte'yam y'am kya'm.

Ku je jayu jyotma'aty

(Lc. 12.57-59)

²¹'Ta ve'e x'amotunaxta ku ve'e jidu'um je juujpit jayu yaknuujmidi: "Ka'a tse'e myakjaju'oo'ktat, kux jyapana pan pane'e yakjaju'oo'kp, yakmo'opts je'e ve'e je tsaachpaatun."

²²Ax nmuujmidupts ats miitse'e jets jyapana pan pane'e je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a dumuejkjup, yaktokimpayo'oyuupts je'e ve'e. Pan pane'e je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a dUVinkojspejtp, tokimpayo'oyjadapts je'e ve'e pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp. Pan pan tse'e ka víjap dutijp je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a, kutsa'aga tse'e jetse'e jem janjootm yakpaamnít.

²³'Ax ve'em tse'e, pan myaknajkxtup xa ve'e je myaxta joma ve'e je Nte'yam xvinjávada xvintsal'agada, jetse'e jem xjaa'myétstat jets mmu'ejkjudupe'e nu-to'k je m'utsta je m'ajchta ukpu nu-to'k je m'utsta je mtsal'ada, ²⁴maso'oktanumts jeja je myaxta jetse'e najkx too'vajkp je'e xmaatnamyujot'óyajada, van'it tse'e mvimpijttinuvat jetse'e je myaxta je Nte'yam xtukkatákadat.

²⁵'Pan jem xa ve'e pane'e mnuxa'ajjidup jetse'e xmaatnajkxta jeja je yakkutojkpa vyinkujk, tukmaatkojts'óyada tse'e jeja too' aajy, ve'em tse'e jem je tokin payo'yva kya'm mkayakpámdat. Kux pan mpaajmjjudup xa ve'e jem je tokin payo'yva kya'm, je tokin payo'yva tse'e jem je tojpa kya'm mpámjadap jetse'e mpoxuntakpámjadat. ²⁶Tyúvam xa atse'e nva'añ jets ka'ajame'e

mpítsumdat jep poxuntujkp vi'name'e xkakuvetta nujom juu' ve'e myójidup.

Ku je jayu je navyajkun duyakvintsa'kintóki

²⁷'Ta ve'e x'amotunaxta ku ve'e jidu'um yakkats: "Ka'a tse'e xyakvintsa'kintókidat je navyajkun."

²⁸Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets opyana pan pane'e dunu'ixp to'k je ta'axtajk jetse'e dutsak jetse'e dumaat-nayjayépjut, ta tse'e jem jya'vin kajxm je ta'axtajk dutukmaatyakvintsa'kintóki je navyajkun.

²⁹'Pan myaktokintoojnjudup xa ve'e je m'aka'yun viijnda, tunyakpítsumda tse'e jetse'e x'uxkojttat, kux nuyojk oy je'e ve'e jetse'e to'k viijn je mni'kxta je mkopkta xyakkutókidat jets ka'a ve'e ku ve'e nujom je mni'kxta je mkopkta yakpaamnít jem janjootm.

³⁰Pan myaktokintoojnjudup xa ve'e je m'aka'yun ka'ajta, tunkuspoxta tse'e jetse'e x'uxvívuptat, kux nuyojk oy je'e ve'e jetse'e to'k viijn je mni'kxta je mkopkta xyakkutókidat jets ka'a ve'e ku ve'e nujom je mni'kxta je mkopkta yakpaamnít jem janjootm.

Ku je yaa'tyajk je ñuda'ax dumasookni

(Mt. 19.9; Mr. 10.11-12; Lc. 16.18)

³¹'Kojtstuva tse'e je jayu jidu'um: "epyana xa ve'e pan pane'e je ñuda'ax dumaso'okuvaannup, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e too'vajkp dumo'ot je ñak joma ve'e yak'ixut jets ka'a je'e ve'e du'uknuda'axini." ³²Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets pan pan yaa'tyajke'e dumasooknup je ñuda'ax, pan ka je'e kajxap ku ve'e je ñuda'ax duyakvintsa'kintóki je navyajkun, je yaa'tyajk kajx tse'e je ta'axtajk duyakvintsa'kintóki je navyajkun ku ve'e je viijnk yaa'tyajk dupuk. Ax je'e tse'e juu' ve'e ux'ook dupajkp je ta'axtajk juu' ve'e je ñuyaa'y

tumyasookjini, nay yakvintsá'kintóki-vapts je'e ve'e je navyajkun.

**Ku je jayu je Nte'yam
duyaknaxy ukpu ti jaty**

³³Ta ve'e x'amotunajxtuva ku ve'e jidu'um je jujpit jayu yaknuujmidi: "Kutyonu je vaanduk juu' ve'e tuxpum pan je Nte'yame'e tuxyaknaxy." ³⁴Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets ka'a ve'e je Nte'yam xyaknáxtat ku ve'e je vaanduk xpamda. Ni ka'a tse'e je tsapjootmit it xyaknáxtat. Pan ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je Nte'yam kuxyaknajxti, kux jeme'e je Nte'yam je kyutojkun tsuujntkun. ³⁵Ka'a tse'e ya naxviijnit it xyaknajxtuvat. Pan ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je Nte'yam kuxyaknajxti, kux ve'em ya'a ve'e ya naxviijnit it ax jo'n je va'kpejtun joma ve'e je Nte'yam je tyek kuduyukkán. Ka'a tse'e je Jerusalén xyaknajxtuvat. Pan ve'em xa ve'e xtonda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je Nte'yam kuxyaknajxtuva, kux je Maja Yakkutojkpa je'e ve'e je kyajpun. ³⁶Ni je mkuvajka tse'e xkayaknajxtuvat, kux ka'a ve'e m'o'yixjada jetse'e xyakvimpíttat otyo'ka je mvaajyta yak uk poo'p. ³⁷Jidu'lume'e mva'andat "ve'em" ukpu "ka'a"; kux juu' ve'e nujojka jaa'kyakkojtsp, je ko'oyjáyuvapts je'e ve'e duyakjéjip.

**Ku je jayu dutonumpit
juu' ve'e ka óyap**

(Lc. 6.29-30)

³⁸Ta ve'e x'amotunajxtuva ku ve'e jidu'um yakkats: "Pan pane'e je jayu je vyijn duyakma'tp, je tyaats duyakvajntkp, nay vanxúpyam tse'e yaktoonnuvat." ³⁹Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets ka'a ve'e xtonumpijtjadat juu' ve'e ka óyap pan pane'e mmutokintoojnjudup; ñojk'óy xa ve'e, pan pane'e m'akupa'lkxijidup to'k ado'om aaj, mooyduva

tse'e jado'k ado'om jetse'e mjaa'k'aku-pa'lkxajadat. ⁴⁰Pan pan tse'e mnux-a'aavaajnjudup jetse'e je mvitupa'tk mpajkuxjada, masooktuva tse'e jetse'e je mvituni'kx mpajkuxjadat. ⁴¹Pan myaktuk'akee'yidup xa ve'e jetse'e juu' xpat-sámdat kojkm legua, ax mpatsámdap tse'e jakojkm legua. ⁴²epyana pan pane'e juu' m'amótujudup, mmo'odap tse'e; pan pan tse'e juu' anuu'kx m'amótujudup, ka'a tse'e xtso'oxpáktat.

**Tsokta je jayu pan pane'e
mtso'oxpajkjjudup**

(Lc. 6.27-28, 32-36)

⁴³Ta ve'e x'amotunajxtuva ku ve'e jidu'um yakkats: "Tsokta pan pane'e mtsojkkjudup; ka'a tse'e xtsóktat pan pane'e mtso'oxpajkjjudup." ⁴⁴Ax atsts miitse'e nnuujmidup: Tsokta pan pane'e mtso'oxpajkjjudup, amótuda je Nte'yam jetse'e dukunoo'kxut pan pane'e mko'oñukojsijidup, otyoojnjada pan pane'e mko'otyoojnjudup, nutsapkotsta jetse'e je Nte'yam oy tyo'nuxjadat pan pane'e mvinkojtspejtjudup jets pan pane'e mjomtoojnjudup mtitoojnjudup, ⁴⁵ax ve'em tse'e mnuke'xnatákadat jets nTee'imdupe'e je Nte'yam, juu' ve'e jem tsapjootm. Kux ku xa ve'e je aampa xaaj duyakpítsum, tyuknu'aampyts je'e ve'e juu' ve'e oy jayu jets juu' ve'e ko'oy jayu, yakjéjipst je'e ve'e je toj jetse'e duyaknutu'uj pan pan jatye'e tuv jáyuidup joojntykidup, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e jomjáyuidup tijáyuidup jetse'e jjomjoojntykada tyijoojntykada. ⁴⁶Pan je'ejyji xa miitse'e mtsojktup pan pane'e mtsojkkjudup, ¿ti o'yin tse'e mpáktap je'e kaj? Je kupa'mun pakmojkpa paat xa ve'e ve'em jyátukada.

⁴⁷Pan je'ejyji ve'e mkojtspoo'kxtup juu' ve'e mmaatnayja'vijidup, ¿ti o'yints miitse'e mtoondup jets ka'a ve'e je viijnk jáyuda?, kux nay vanxúpyame'e

du̇toonduva pan pan jatye'e je Nte'yam du̇ka'ixada. ⁴⁸Va'ajts tse'e mnaajk'ijtjidi-
dinit, ve'em ax jo'n ñaajk'ítju va'ajts je
nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm.

Ku je jayu je y'oy je'e dutún

6 ¹Ku xa ve'e xtonda je y'oy je'e, ka
je'e kajxap tse'e xtóndat jetse'e je
jayu du'ixtat juu' ve'e mtoonduv. Pan
je'e kajx xa ve'e ve'em xtonda jetse'e je
jayu m'ixjadat, ka'a tse'e oy mtonumpi-
juxjadat je nTee'amda, juu' ve'e jem
tsapjootm. ²Je'e kajx tse'e, ku tse'e
xputákadat je'e pan pan jatye'e kati-
h'ijtuxjudup, ka'a tse'e anañujoma je
jayu xtuknujávadat, kux ve'eme'e jyá-
tukada jep tsaptujkp jets jeja too' aajy
pan pan jatye'e mejts'aajta mejtsjootta.
Je'e kajxts je'e ve'e ve'em dutonda jet-
se'e je jayu y'oñukótsajadat. Tyúvam xa
ats miitse'e nnaajmada jets ka'a ve'e oy
je Nte'yam tyonumpijuxjadat, nvaatani
je'e ve'e ku ve'e yak'oñukojtsidi. ³Ax
kuts miitse'e je jayu xmo'odat juu' ve'e
kati'h'ijtuxjudup, ve'em tse'e xtóndat jet-
se'e ni pana du̇kanujávát. ⁴Pan ve'em
tse'e xtonda, oy tse'e mtonumpijuxja-
dat je nTee'amda, juu' ve'e du'ixp nujom
juu' ve'e kanu̇ke'xnatajkip jeja je jayu
vyinkujk.

Ku je jayu chapkats

(Lc. 11.2-4)

⁵Ku miitse'e mtsapkótstat, ka'a tse'e
ve'em mtsapkótstat ax jo'n je'eda juu'
ve'e mejts'aajta mejtsjootta, ténip tse'e
chapkótsta jep tsaptujkp jets joma ve'e
je too' ñavyinnaxyju, je'e kajxts je'e
ve'e ve'em dutonda jetse'e je jayu y'ix-
jadat ku ve'e chapkótsta. Tyúvam xa
ats miitse'e nnaajmada jets ka'a ve'e oy
je Nte'yam tyonumpijuxjadat, nvaatani
je'e ve'e ku ve'e je jayu ve'em y'ix-
jada. ⁶Ax kuts miitse'e mtsapkótstat,
tákadats jep mtujkp, aka'ada je mtajk,
van'it tse'e xmukótstat je nTee'amda,

juu' ve'e jem tsapjootm. Pan ve'em
tse'e xtonda, oy tse'e mtonumpijuxja-
dat je nTee'amda, juu' ve'e du'ixp nujom
juu' ve'e kanu̇ke'xnatajkip jeja je jayu
vyinkujk.

⁷Ku ve'e mtsapkótstat, ka'a tse'e
xkojtsumpítat xkojts'atajdat, ve'em
ax jo'n jyátukada pan pan jatye'e
je Nte'yam du̇ka'ixada, ve'eme'e
vyinmayda jets amotunáxadap je'e ve'e
je Nte'yam ku ve'e ooy tyunkotsta.

⁸Ka'ats miitse'e ve'em mjátukadat, kux
namka'ana miitse'e je Nte'yam juu'
x'amótuda, ñuja'vipts je'e ve'e juu'
ve'e mka'ijtuxjudup. ⁹Jidu'um tse'e
mtsapkótstat:

Aats je nTee',

tsapjootm xa mits jeme'e,

va'ajts aaj va'ajts jootts mitse'e,

jetse'e myakvinjávát myakvintsa'agat.

¹⁰Yakmiinni to'k aaj je mkutojkn.

Ve'em ax jo'n jem tsapjootm tyunju juu'

mitse'e mtsajkp,

ve'em tse'e tyoojnjuvat yaja naxviijn.

¹¹Mooyk aats uxyam je kaaky je

naaj juu' aatse'e jóvum xaaj

ntukjoojntjkip.

¹²Mee'kxjik aats je ntókin,

ve'em ax jo'n aatse'e ntókin-

mee'kxpa pan pan jatye'e aatse'e

xmutókintoomp.

¹³Kadi aats to'k aaj xmasa'ak jets aat-

se'e nka'at jem je ko'oyjáyuvap y'am

kyam;

mitsts aatse'e x'ixup xjayéup,

x'axajtókup,

ve'emts aatse'e xkah'amaadaagat je ky-

o'oy je'e.

Kux xa'ma kajx mitse'e xka'ma je kuto-

jkun, je makkin, jets je majin. Amén.

¹⁴Pan mtókinmee'kxtup xa miitse'e
pan pane'e mmutókintoojnjudup, mtók-
inmee'kxjadap tse'e je nTee'amda, juu'
ve'e jem tsapjootm; ¹⁵ax pan ka'a tse'e
xtókinmee'kxta je jayu juu' ve'e mmu-

tokintoojnjudup, nay ka'ava tse'e je nTee'amda mtokinmee'kxjuduvat.

Ku je jayu y'ayooja

¹⁶'Ku xa miitse'e m'ayoojadat, ka'a tse'e je mviiinda je m'aahta xyakma'at-tat, ve'em ax jo'n jyátukada je'eda juu' ve'e ijttup mejts'aahta mejtsjootta, kux ve'em je'e ve'e jyátukada jetse'e je jayu dúnújávatad jets ayoojidup je'e ve'e. Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets ka'a ve'e oy je Nte'yam tyonumpijtu-jadat, nvaatani je'e ve'e ku ve'e je jayu y'ixjada jets ayoojidupe'e. ¹⁷Ax mi-its, ku tse'e m'ayoojadat, navyimpoj-jada nay'apojjada jetse'e oy mnavyoo'k-jadat, ¹⁸ve'em tse'e je jayu dukanujá-vadat jets m'ayoojidupe'e. Pan ve'em tse'e xtonda, oy tse'e mtonumpijtu-jadat je nTee'amda, juu' ve'e du'ixp nujom juu' ve'e kanuke'xnatajkip jeja je jayu vyinkujk.

Je o'yin juu' ve'e jem tsapjootm

(Lc. 12.33-34)

¹⁹'Ka'a tse'e xnupajkpéttat je o'yin juu' ve'e yaja naxviijn, joma ve'e je tótuk juu' jaty dutukka'yini, joma ve'e juu' jaty vyintoki, jets joma ve'e je mee'tspa tyákada; ²⁰ñojk'óye'e xnupajkpéttat je o'yin juu' ve'e jem tsapjootm, joma ve'e je tótuk juu' jaty dukatukkaya, joma ve'e juu' jaty kyavintoki, jets joma ve'e je mee'tspa kyatákada. ²¹Kux pan joma xa ve'e y'lit juu' ve'e m'ixtup mjayejtup, nay jeejyam tse'e y'ijtpa je mjootta je mja'vinda.

Ve'em xa ve'e je jayu je vyiijn ax jo'n je jayu je jyoot je jya'vin

(Lc. 11.34-36)

²²⁻²³'Ve'em xa ve'e je jayu je vyiijn ax jo'n je jayu je jyoot je jya'vin. Pan oy xa ve'e je mviiinda, m'ixtup tse'e oy. Ax pan ma'at tse'e je mviiinda, koo'ts tse'e je mni'kxta je mkopkta tyañ. Nay

ve'empats je'e ve'e maat je mjootta je mja'vinda. Pan va'ajts tse'e je mjootta je mja'vinda, je y'oy je'e tse'e mtoondup; ax pan m'ajootidup tse'e je kyo'oy je'e jetse'e vintok m'litta, je kyo'oy je'e tse'e mtoondup, ve'emts miitse'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e ijtp jeja akoo'ts it jaat jet-se'e nuyojk kukoo'ts tyañ jets ka'a ve'e je viints jayu.

Je Nte'yam jets je meen

(Lc. 16.13)

²⁴'Ni pana xa ve'e kya'o'yixju jet-se'e mejtsk je vyintsán dujayéput, kux to'ke'e dutsókut, jado'k tse'e duts'o'ox-pákut, to'ke'e dumutónut dumupákut, jado'k tse'e duviijn'ixut. Nay ve'empa tse'e je jayu juu' ve'e jem je meen kya'm naajk'ijjtup, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jet-se'e je Nte'yam dupanajkxut.

Y'ixp jyayejpp tse'e je Nte'yam pan pan jaty je y'ónuk

(Lc. 12.22-31)

²⁵'Je'e kajxts ats miitse'e nnaajmada, ka'a tse'e xvinmáydat je mkaakya je mnaajta ti ve'e mtukjoojntykadap, ni ka'a tse'e xvinmaayduvat je mvitta je mxoxta juu' ve'e mjayéptap. Numájip je'e ve'e nuyojk ku ve'e je jayu jyoojn-tyka jets ka'a ve'e je kaaky je naaj juu' ve'e jyayejpp; numájip je'e ve'e nuyojk je jayu je ni'lx je kyopk jets ka'a ve'e je vit je xox juu' ve'e jyayejpp. ²⁶Ixta vintso ve'e je jeyyva tánuk kyani'ipta, ka'a tse'e je taajm dupakmokta, ka'a tse'e tii joma ve'e duyak'íttat je tyukjoo-jntykinda; óyam tse'e vye'ema, yakjoo-jntykijidup tse'e je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm. Kadi xvinmayda, nuy-ojk xa miitse'e ooy xtunjaa'knúmájada jets ka'a ve'e je jeyyva tánuk. ²⁷Jyatun-vinmay je'e ve'e, ¿pans miitse'eda juu' ve'e o'yixjup jetse'e naajkyónjut jado'k noox?

²⁸ ¿Ax tyajx tse'e xvinmayda je mvitta je mxoxta? Ixta vintso ve'e je ojts jaatit puj yee'kta, ka'a tse'e tyonda, ka'a tse'e pyi'lta kyojta; ²⁹ ax ve'emts atse'e nva'añ jets óyame'e je yakkutojkpa Salomón va'ajts tsoj tyunnaxyaxju y'ijit, ka'a tse'e dumuvaa'ty ax jo'n je puj. ³⁰ Pan ve'em tse'e je Nte'yam duyaktsojupuk je aajy je ojts juu' ve'e uxyam yee'kp jetse'e kep je jaajin pyaatjinit, ¿vintso je'e ve'e je Nte'yam mkamo'ojadat pan ti ve'e mnatyukxóxadap? ¡Vee'nji xa ve'e je Nte'yam xjaanchjávada! ³¹ Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e mnaajkvinmájjadat jetse'e mva'andad: “¿Tis vine'e nka'yumdap n'ookumdap?”, ukpu “¿Tis vine'e nnatyukx-oxjumjadap?” ³² Kux nujom je'e ve'e, yakvinkópkidupts je'e ve'e je jayu pan pan jatye'e je Nte'yam duka'íxada; ax je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, ñuja'vipts je'e ve'e pan ti uu'me'e xka'ijitjimdud. ³³ Ax ve'em tse'e, yakvinkópkada ooy jetse'e m'ijjtinit jem je Nte'yam y'am kyam jetse'e xtoondinit juu' je'e ve'e chajkp, ve'em tse'e myakmooyduvat juu' ve'e mkáydap m'oo'ktap jets juu' ve'e mnatyukxóxadap. ³⁴ Kádits xv-inmayda juu' ve'e kep mínup, kux jéjape'e kep juu' ve'e mvinmáydap. To'k to'k je xaaj, ve'em tse'e je vinma'yun duyakjeja.

Ka'ats uu'me'e je jayu ntókimpayoyumdat

(Lc. 6.37-38, 41-42)

7 'Ka'ats miitse'e je jayu xtókimpayoyoydat, ve'em tse'e je Nte'yam mka-tókimpayoyjuduvat. ² Kux ve'em pan vintso ve'e je jayu xtókimpayoyoyda, nay vanxúpjyam tse'e je Nte'yam mtókimpayoyjuduvat; uk pan vintso ve'e je mjáyuvinda, nay je mjáyuvinda tse'e vimpítup. ³ ¿Vintsose'e y'o'yixjut je'e juu' ve'e je maja tokin dumaat, jetse'e duputákat je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts

je cha'a juu' ve'e vee'nji je tokin dumaat? Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e jep vyimp to'k je kup juu' ve'e va'ajts maj jetse'e dutsak jetse'e duputákat je y'uts juu' ve'e je pi'k po'ox tuvintákaja. ⁴ Van'it tse'e je y'uts dunujjma: “Va'an ats duyakpítsumu je pi'k po'ox juu' ve'e jep mviimp.” ⁵ ¡Mejts'aaaj mejtsjoot xa je'e ve'e juu' ve'e je maja tokin dumaat! Yaknuva'ache'e too'vajkp dutsak je maja tokin juu' ve'e jyayejpp, van'itnum tse'e y'o'yixjut jetse'e duputákat je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a juu' ve'e vee'nji je tokin dumaat.

⁶ 'Ka'a tse'e je ok xmo'odat je Nte'yam jye'e, ka'a tse'e je mpeerlas xvajjadat je keem. Pan mmooydup xa ve'e, tyuktee'ndapts je'e ve'e jetse'e mnupojtukjadat jetse'e myakvintókijadat.

Amótuda juu' je Nte'yam, íxtada, jets kojtspoo'kxta jeja tak'aagui

(Lc. 11.9-13; 6.31)

⁷ 'Amótuda juu' je Nte'yam, jetse'e myakmo'odat; íxtada, jetse'e xpaa'ttat; kojtspoo'kxta jeja tak'aagui, jetse'e je Nte'yam myak'avaatsuxjadat. ⁸ Kux pan pan xa ve'e je Nte'yam juu' du'amótup, yakmo'op tse'e; pan pan tse'e juu' du'íx-tip, pyaatyp tse'e; pan pan tse'e kojtspoo'kxp jeja tak'aagui, yak'avaatsuxjup tse'e je Nte'yam.

⁹ 'Onuk tee'da ónuk taakta, ku xa ve'e je m'ónukta m'amótujadat je tsapkaaky, ¿je tsaaj tse'e mmo'odap? ¹⁰ Ku tse'e m'amótujadat je ajkx, ¿je tsaan tse'e mmo'odap? ¹¹ Mjako'oyjáyuvada xa miitse'eda, mnuja'vidup tse'e jetse'e xmo'odat je y'oy je'e je m'ónukta; ax je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, nuyojkts je'e ve'e dumo'ot je y'oojyit je'e pan pan jatye'e amótujudup.

¹² 'Ax ve'em tse'e, pan vintso xa ve'e xtsokta jetse'e je jayu mto'nuxjadat, ve'emts miits je'e ve'e xtoojnjiduvat, kux

je Moisés je pyava'nun jets juu' ve'e jyavyejttu je Nte'yam je y'ayook kojtsnaxpatajka, je'e tse'e je jayu dutuk'ixtup jets ti ve'e yaktónup ku ve'e je jayu ñachójkada vimpit atuj.

Je aka'a juu' ve'e mootskji vyijjn tukmu'a'ixmojkin

(Lc. 13.24)

¹³ Tákada joma ve'e je aka'a juu' ve'e mootskji vyijjn. Kuxe'e je aka'a jets je too' juu' ve'e je jayu duyaknajkxp joma ve'e vyintókidinit, maja vijnts je'e ve'e, numayts je'e ve'e juu' ve'e je tso tajkidup. ¹⁴ Ax je aka'a jets je too' juu' ve'e je jayu duyaknajkxp joma ve'e xa'ma kajx jyoojntykidinit, pi'kji jets mootskjits je'e ve'e vyijjn, nu'eejyits je'e ve'e juu' ve'e je tso tajkidup.

Yaknuja'vipts je'e ve'e je kup vintso ve'e ty'a'ma

(Lc. 6.43-44)

¹⁵ Myakkópkadap tse'e ooy je'e kajxta pan pan jatye'e natyijjudup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada. Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je mu'uk lobo juu' ve'e napyajmjup je pi'k carnero jo'n jetse'e jeja numay carnero akujk tyaka. ¹⁶ Mnujávadap tse'e jets pan je'e ve'eda ku ve'e x'ixtat vintso ve'e juu' dutonda, kux ka'a xa ve'e je tsaaydum taajm ukpu je higo taajm yaktuk jem ápit kajxm. ¹⁷ Nujom je oy ju'kx kup, je oojyit ju'kx tse'e yakta'mip; jets nujom je ko'oy ju'kx kup, je ko'oy ju'kx tse'e yakta'mip. ¹⁸ Ka'a tse'e je oy ju'kx kup duyakta'ma je ko'oy ju'kx; ni ka'a tse'e je ko'oy ju'kx kup duyakta'ma je oy ju'kx. ¹⁹ Nujom tse'e je ju'kx kup juu' ve'e dukayakta'mip je oojyit ju'kx, yakpojxukpts je'e ve'e jetse'e jem janjootm yakpaamnit. ²⁰ Ve'emts miitse'e xnujávadat pan pan jatye'e oy jayu pan pan jatye'e ko'oy jayu ku ve'e x'ixtat pan vintso ve'e juu' dutonda.

Ka anañujómap xa ve'e tyákadat jem je Nte'yam y'am kya'm

(Lc. 13.25-27)

²¹ Ka nujómap xa ve'e tyákadat jem je Nte'yam y'am kya'm pan pan jatye'e atse'e xtijup "Vintsán, Vintsán"; je'ejejjida ve'e pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e chajkp ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjootm. ²² Numay xa atse'e xnaajmadat je xaaj: "Vintsán, Vintsán, mits je mkutojkun kajxts aatse'e je Nte'yam je y'ayook nkojtsnáxy y'ijjt jets mits je mkutojkun kajxts aatse'e je ko'oyjáyuvap nyakpítsum y'ijjt jem je jayu jya'vin kajxm, mits je mkutojkun kajxts aatse'e je mújijt atuva ntun y'ijjt." ²³ Ax van'litts atse'e nnaajmadat: "Ni vin'ita xa miitse'e mka'itta ats je njáyuda; vinva'kva'atsta ats miitsta pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap."

Je tajk juu' ve'e tsoo'ntk jeja tsakujx jets je tajk juu' ve'e tsoo'ntk jem po'o ni'kxm

(Lc. 6.47-49; Mr. 1.22)

²⁴ Pan pan xa ve'e du'amotunajxp juu' atse'e nkajtsp jetse'e ve'em dutún, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je vij jayu juu' ve'e je tyajk dupaam jeja tsakujx. ²⁵ Ku tse'e je it tyuuj, jetse'e je naaj kyompejt y'ojspejt, jetse'e je makk poj tyunnajxni jetse'e dupati'ts je tajk, ax ka'a tse'e kyitu, kux jeja ve'e tsakujx choo'ntk. ²⁶ Ax je'e tse'e juu' ve'e du'amotunajxp juu' atse'e nkajtsp jetse'e ve'em dukatún, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e ka víjap, juu' ve'e je tyajk dupaam jem po'o ni'kxm. ²⁷ Ku tse'e je it tyuuj, jetse'e je naaj kyompejt y'ojspejt, jetse'e je makk poj tyunnajxni jetse'e dupati'ts je tajk, van'it tse'e je tajk kyítuni. ¡Ooyam tse'e tyunvintóki!

²⁸ Ku ve'e je Jesús kyojtskujx, atuva atoki tse'e je numay jayu je y'ixpajkun dutuktaandi ²⁹ kux je kutojkun maate'e

kyajts, ka ve'emap ax jo'n je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup

(Mr. 1.40-45; Lc. 5.12-16)

8 Ku ve'e je Jesús vyajntyk jem tonun viinm, van'it tse'e numay je jayu pyanajkxjidi. ²Van'it tse'e vyinkutámiji to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup, jetse'e je Jesús dUVinkoxkteni, jetse'e dunuujmi:

—Vintsán, pan mtsajkp xa mitse'e, m'o'yixjup tse'e jets atse'e xtuknuva'at-sut ya lepra pa'am.

³Van'it tse'e je Jesús je kya'aj tyuknukoojnji jetse'e je pa'am jayu dunuujmi:

—Ntsajkp xa atse'e. Va'ajts tse'e mtaanni.

Ku ve'e ve'em vyaajñ, tun jatyi tse'e je lepra pa'am ñuvaatsjini. ⁴Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Ni pana xa ve'e xkavaajnat panele tumyakjotkada'akyju. Najkxu joma ve'e je tee' jetse'e du'ixut jets ta ve'e mjotkada'aky, van'it tse'e xyóxut juu' ve'e je Moisés pyavaan ku ve'e je jayu kyoo'kpajkjini je lepra pa'am, ve'em tse'e anañujoma dunujávat jets távani ve'e je pa'am mnuva'achju.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je tojpatajk je vyintsán je tyoompa

(Lc. 7.1-10)

⁵Ku ve'e je Jesús tyajki jem cernaamit kyajpun jootm, van'it tse'e vyinkutámiji to'k je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk. Van'it tse'e je Jesús dumunoo'kxtk.

⁶Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Vintsán, jemele tak'am ats je ntoompa pya'amma'aj, mojkp je'e ve'e jetse'e ooy tyuntsaachpaa'ty.

⁷Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Najkxuts ats je'e duyakjotkada'akyu.

⁸Van'it tse'e je tojpatajk je vyintsán y'atsaajv:

—Vintsán, ka'a xa atse'e nvinmachju jetse'e jep ats ntujkp mtákat; kooyji ve'e va'anu jetse'e jyotkada'akut, ax jotkada'akupts je'e ve'e. ⁹Kux jem xa ve'e pan atse'e xyakkutojkjip, jempa tse'e ats je ntojpa juu' atse'e nyakkutojkjivap. Ku atse'e to'k nmuujma jetse'e ñajkxut, najkxpts je'e ve'e; ku atse'e jado'k nmuujma jetse'e myínut, miimpts je'e ve'e; ku atse'e je ntoompa juu' ntukpava'añ, tyuumpts je'e ve'e.

¹⁰Ku ve'e je Jesús du'amotunajxy, atuva atoki tse'e tyaajñ jetse'e jidu'um dunuujmi je jayu juu' ve'e panajkxjudup:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets yaja ve'e nujom israeejlit y'it jaatta, ni to'kats atse'e nkapaa'ty juu' atse'e xjaanchja'vip ax jo'n ya jayu. ¹¹Atsts miitse'e nnuujmidup jets je'yadape'e numay juu' ve'e tsoo'ndap jem joma ve'e je xaaj pyítsum jets jem joma ve'e je xaaj tyaka, myaat'ajxtuktaps je'e ve'e kaayva je Abraham, je Isaac, maat je Jacob jem je Nte'yam kyutojkun jootm; ¹²ax je'eda pan pan jatye'e uktukka-daakjudup jetse'e jem kuy'itta, yakpámdaps je'e ve'e jem akoo'ts itum. Jem tse'e numay yaaxtinit jem tse'e numay ñatyatskaa'tjidinit.

¹³Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je tojpatajk je vyintsán:

—Najkxni jem mtak'am, va'an ve'em dutunju ax jo'n tuxjaanchjáva.

Tun je'yji tse'e je tyoompa jyotkadaakni.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je Simón Pedro je mya'vut taak

(Mr. 1.29-31; Lc. 4.38-39)

¹⁴Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem je Pedro tyak'am. Jem tse'e du'ix je Pedro je mya'vut taak pya'amma'aj, jam-

pajkjuj. ¹⁵ Van'it tse'e je pa'am jayu jem kya'm dumajch jetse'e je jaajin nuvaat-sjini. Van'it tse'e je ta'axtajk pyojtukni jetse'e je Jesús dupatto'ni.

**Ku je Jesús duyakjotkadaaky
numay je pa'am jayu**

(Mr. 1.32-34; Lc. 4.40-41)

¹⁶ Ku ve'e je xaaj tyajkini, van'it tse'e je Jesús dutuknunaajkxti numay je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap. To'k naxji tse'e je Jesús je ko'oyjáyuvap dumukajts jetse'e duyakpítsumni; jotkadaaktinu tse'e je pa'am jayu nuvinxupe'e y'ijtti. ¹⁷ Je'e kajx tse'e ve'em jyajty jetse'e tyoojnji juu' ve'e kyojts je Nte'yam je y'ay-ook kojtsnajxpa Isaías. Jidu'um tse'e vyaajñ: "Je'e xa ve'e xtuknuvaatsumdu je mpajkpamda je n'aampamda."

**Numejtsk je jayu juu' ve'e je
Jesús dupanajkxuvaandu**

(Lc. 9.57-62)

¹⁸ Ku ve'e je Jesús du'ix jets numaye'e je jayu tyunnaa'ténijini, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dupavaajñ jetse'e nãx-tat jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am. ¹⁹ Van'it tse'e to'k je tsaptujkpit yak'ixpajkpa je Jesús duvinkutami jetse'e dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa, mpanajkxuvaampy xa ats mitse'e pan joma ve'e mnujkx.

²⁰ Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Jep xa ve'e je vaax je y'aajntk joma ve'e chuuna, jeppa tse'e je jeyyva tánuk je pye'en; ax ats, je Jayu Juu' ve'e Nu-paamduka Ijtp, ni je'ets atse'e xka'ijtja joma atse'e ya nkuvajk nko'okut.

²¹ Van'it tse'e jado'k je y'ixpajkpa ña'muxji:

—Vintsán, yakjajtjik ats to'k aaj jets atse'e je ntee' nyaknaxtákat, van'itts ats mitse'e mpanajkxnit.

²² Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Pamiinni ats. Je'eda pan pan jatye'e dukajajejptup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, va'an tse'e duyaknax-tákada je y'oo'lkpada.

Ku je Jesús duyak'atuvi je mak'k poj

(Mr. 4.35-41; Lc. 8.22-25)

²³ Van'it tse'e je Jesús tyajki jem barco jootm maat je y'ixpajkpatajk. ²⁴ Van'it tse'e je mak'k poj myiijn joma ve'e je naaj, jetse'e je barco ooy dutun-tukko'lya, maap tse'e je Jesús vye'na. ²⁵ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk vojxjidi, jetse'e je Jesús dunuujmidi:

—iVintsán, yaktsookk aats to'k aaj! iKunajxumdinuptam xa ve'e jep na'aakp!

²⁶ Van'it tse'e y'atsoojvji:

—¿Tyajx tse'e mtsa'agada? iTun vee'nji ve'e je jaanchja'vin xjayepta!

Van'it tse'e pyojtuk jetse'e dutuknuujmi je poj jets je naaj. Van'it tse'e je poj y'atuvi jetse'e je naaj tyu'ujkajty. ²⁷ Atuva atoki tse'e tyaandi je y'ixpajkpatajk jetse'e ñavyaajnidi:

—¿Vintsos ya'a vine'e ya jayu je mak'kin ooy dutunjayep? iKatsupajkjuj xa ve'e je poj paat jets je maja na'akaya paat!

**Ku je Jesús duyakpítsum je
ko'oyjáyuvap jem je
jayu jya'vin kajxmda**

(Mr. 5.1-20; Lc. 8.26-39)

²⁸ Ku ve'e je Jesús jye'y jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am, jem gadaarait y'it jootm, van'it tse'e numejtsk je yaa'tyajk vyinkutámijidi juu' ve'e pítsumdu jep oo'kpa aajntkup. Va'ajts mu'ukts je'e ve'e y'ijtti, ni pana ve'e kyoo'k'o'yixjini jetse'e jem tso nãxut. Numejtsk je yaa'tyajk, jem tse'e jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap. ²⁹ Van'it tse'e mak'k vyaandi:

—¿Ti katsts uu'me'e njayejpumdup?, Jesús, je Nte'yam je y'Onuk. ¿Je'e ve'e

tuxnumín jets aatse'e xyaktsaachpaa'tut óyame'e je xaaj dukapaa'tyna?

³⁰Jékum jaty tse'e numay je keem jya'kxta vye'na, ³¹van'it tse'e je ko'oyjáyuvap dumunoo'kxtkti je Jesús:

—Pan xyakpítsump xa aatse'e, ma-sookk aats to'k aaj jets aatse'e ntuktákat xi keemda.

³²Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—It. Tákkada.

Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap dutuk-vaatstini je yaa'tyajta jetse'e je keem dutuktajkidi. Van'it tse'e nujom je keem kysnoomdi jem tonun viinm jetse'e y'ano'midi jem maja na'akaya jootm. Jep tse'e ñax'oo'kkajxtini.

³³Van'it tse'e kyeekti je keem íx-pada. Ku tse'e jye'ydi jem kajpun kajxm, van'it tse'e je jayu dutukmumaajntykti juu' ve'e tutyunju tukyatsju joma ve'e je keem tujya'kxta jets je yaa'tyajta juu' ve'e jem jya'vin kajxmnda tuy'it je ko'oyjáyuvap. ³⁴Van'it tse'e je kukajpun dununajkxti je Jesús. Ku tse'e du'ixti, van'it tse'e dumunoo'kxtkti jetse'e jem je'e y'it jootmda pyítsumnit.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je mojkpa jayu

(Mr. 2.1-12; Lc. 5.17-26)

9 Van'it tse'e je Jesús tyajki jem barco jootm jetse'e jye'y jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am, jem joma ve'e ojts chuuna. ²Jem tse'e tyuknu-najkxjidi to'k je mojkpa jayu juu' ve'e jem myaajntkun kajxm. Ku ve'e je Jesús du'ix jets jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e je mojkpa jayu dunuujmi:

—Jot'amaja, mee'kx tse'e je mtókin tyañ.

³Jem tse'e vye'nada je tsaptujkpit yak'ixpajkpa juu' ve'e vinmaaydu: Vyinkojspejtp xa ya'a ve'e je Nte'yam ku ve'e ve'em vya'añ. ⁴Ax ñuja'vip tse'e je Jesús vintso ve'e vyinmayda, je'e kajx tse'e du'amotutuvi:

—¿Tyajxts miitse'e mko'oyvinmáyda? ⁵¿Tis vine'e ka tso'oxap, ku atse'e je jayu nnuujma: “Mee'kx tse'e je mtókin tyañ”, ukpu ku atse'e nnaajmat: “Po-jtukni jets jaamni”? ⁶Jetse'e xnujávada dat jets njayejpp atse'e je kutojkun yaja naxviijn jets atse'e je jayu ntókinmee'kx-ut, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka ljtp.

Van'it tse'e je mojkpa jayu dunuujmi: —Pojtukni, pakmojkniits xi mmaajntkun jets najkxni jem mtak'am.

⁷Van'it tse'e pyojtukni, jotkada'akyani tse'e vye'na, jetse'e ñajkxni jem tyak'am. ⁸Ku ve'e je numay jayu du'ix, van'it tse'e cha'kidi jetse'e je Nte'yam duyakmájjidi duyakjaanchidi je'e kajx ku ve'e je jayu dumoojy ya kutojkun.

Ku je Jesús duvaajv je Mateo

(Mr. 2.13-17; Lc. 5.27-32)

⁹Ku ve'e je Jesús ñujkx, van'it tse'e du'ix to'k je yaa'tyajk juu' ve'e Mateo duxaaj, jeja je'e ve'e chuuna vye'na joma ve'e je kupa'mun dupakmuk. Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Pamiinni ats.

Van'it tse'e je Mateo tyeni jetse'e je Jesús dupanajkxni.

¹⁰Jem tse'e je Mateo tyak'am je Jesús kyay y'uu'k vye'na, van'it tse'e jye'ydi numay je kupa'mun pakmojkpatajka jets je viijnk jáyuda juu' ve'e je jayu tjjudup tókinax jayu. Je'e tse'e je Jesús maat je y'ixpajkpatajk kaayva dumaat-najxtu. ¹¹Ax ku tse'e je fariseotajk du'ixti, van'it tse'e du'amotutuvidi je Jesús je y'ixpajkpatajk:

—¿Tyajx tse'e ya myak'ixpajkpada dumaatkáy dumaat'uu'k je kupa'mun pakmojkpada jets je viijnk tókinax jáyuda?

¹²Y'amotunajx tse'e je Jesús, van'it tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa je'e ve'e dutsokta je tso'yiva pan pan jatye'e makkatsots, je'eda ve'e

pan pan jatye'e pajkjjudup. ¹³Je'e xa ve'e vinkopk jetse'e xvinmótudat juu' ve'e tyijp ya kats ya ayook juu' ve'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jidu'um vaamp: "Je'e xa atse'e nuyojk ntsajkp jetse'e je jayu je tukmo'tun dujayéptat, ka je'epe'e jetse'e je tánuk duyóxtat." Jidu'um tse'e vya'añ. Ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyaaxjat je jayu juu' ve'e tuv jáyuvidup joojntykidup; je'e atse'e nnumiimp juu' ve'e tókinax jayu, ve'em tse'e vyinmayumpijttinit jetse'e duma-sooktinit je kyó'oy joojntykinda.

**Ku je Jesús du'ava'ni
pan tyajx kajxe'e je
y'ixpajkpatajk kyah'ayoojidi**

(Mr. 2.18-20; Lc. 5.33-35)

¹⁴Van'it tse'e je Yaknapejtpa Juan je y'ixpajkpada je Jesús duvinkutámidi jetse'e du'amotutúvidi:

—¿Tyajxts aatse'e ntun'ayooja jetse'e je fariseotajk ooy tyun'ayoojiduva?, ka'a tse'e mits ya m'ixpajkpatajk y'ayoojada.

¹⁵Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pan pan jatye'e miindup joma ve'e je jayu ñavyukju namvaate'e je ta'axpajkpa du-maadada, je'e kajx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'ava tse'e chaachvinmáyda ats ya n'ixpajkpatajk namvaat atse'e n'it ya'a maatta. Ax pyaa'tupts je'e ve'e je xaaj ku atse'e nko'o'k'ijtnit ya'a maatta, van'it tse'e tuuv y'ayoojadat.

**Je nam ixpajkun juu' ve'e je
Jesús je jayu tyuk'ix**

(Mr. 2.21-22; Lc. 5.36-39)

¹⁶Van'it tse'e je Jesús dujaa'ktuk-mu'a'ixmojki. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ni pana xa ve'e je nam vit dukatuk'akaya je pak vit. Pan ve'em xa je'e ve'e kudútún, van'it tse'e je nam aka'yun duvaa'nmókut je pak vit jetse'e dutunjaa'kkaa'tsnit. ¹⁷Ni pana xa ve'e dukah'ate'miva je nam tsaaydum

pa'ajk naaj jem pak ak apajkin jootm. Pan ve'em xa je'e ve'e kudútún, mupájinuups je'e ve'e je ak, ax koojyji tse'e vyintókiyut je tsaaydum pa'ajk naaj jets je ak apajkin. Je'e kajx tse'e je nam tsaaydum pa'ajk naaj yakpum jem nam ak apajkin jootm, ax ve'em tse'e ni juu'a kyavintókiyut.

**Je Jairo je ñaax jets je ta'axtajk juu'
ve'e je Jesús je vyit dutooñ**

(Mr. 5.21-43; Lc. 8.40-56)

¹⁸Namvaate'e je Jesús ve'em vya'añ vye'na, van'it tse'e to'k je israeejlit jayu je ñuvintsán jye'y jetse'e je Jesús duvinkoxkteni, jetse'e dunuujmi:

—Tun oo'kuvaannupe'e ats je mpi'k naax. Ja'mu to'k aaj jetse'e je mka'aj xtuknukónut, ve'em tse'e jyaa'kjoointykat.

¹⁹Van'it tse'e je Jesús tyeni jetse'e du-maadi, nay ve'empa je y'ixpajkpatajk. ²⁰Van'it tse'e jep je Jesús ñaadup myutámiji to'k je ta'axtajk juu' ve'e mak-mejtsk joojntani dujajejpp je vinnujkxju pa'am, jetse'e je vyit paa'v dutoojnji.

²¹Ve'em tse'e dutuujn kuxe'e ñaña'-muxji: Tun koojyji xa ijk atse'e kuntán xi vyit, jotkada'akupts atse'e. ²²Ax van'it tse'e je Jesús y'ixumpijt, jetse'e du'ix je ta'axtajk, jetse'e dunuujmi:

—Jot'amaja, ta xa ve'e mjotkadaakni je'e kajx ku atse'e tuxjaanchjáva.

Ax je'yji tse'e je ta'axtajk jyotkadaakni.

²³Ku ve'e je Jesús jye'y jem je israeejlit jayu je ñuvintsán tyak'am, van'it tse'e je xooxpatajk du'ix jets numaye'e je jayu tyunya'axta tyuntsaachvinmáyda.

²⁴Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Najkxta, písumda; ka'a xa ya'a ve'e ya kiix ónuk y'aa'ka, maapji ya'a ve'e.

Van'it tse'e je jayu tyukxiikji. ²⁵Ku ve'e je Jesús je jayu duyakpitsumkujx, jetse'e tyajki joma ve'e je kiix ónuk mya'aj, van'it tse'e je pi'k kiix ónuk je

ky'a'aj dukoojnuk, jětse'e je kiix pyojtuk.
²⁶ Ax nujom tse'e jem je it je naax ya ayook vya'kxtk juu' ve'e toojnju kojtsju.

Ku je Jesús duyakjotkàdaaky numejtsk je viints jayu

²⁷ Ku ve'e je Jesús chaa'n, van'it tse'e numejtsk je viints jayu pyanajxjidi, makk tse'e kyojtsti, jětse'e vyaandi:

—J'ukmo'tk aats to'k aaj, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup!

²⁸ Ku ve'e je Jesús tyajki jep tujkp, van'it tse'e je viints jayu vyinkutámijidi jětse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—ǃMjaanchja'vidupe'e jets x'o'yixjup atse'e jets ats ya'a ve'e ntónut?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Ve'em, Vintsán.

²⁹ Van'it tse'e je Jesús je viints jáyuda dūvinkuto'ni jětse'e dūnuujmi:

—Va'an ve'em dūtunju ax jo'n xjaanchjávada.

³⁰ Ax vin'ixpajktinu tse'e. Van'it tse'e je Jesús je jayu dūtukpavaandi ooy jětse'e jidu'um dūnuujmidi:

—Ni pana ve'e xkatuknujávadat.

³¹ Ax ka'a tse'e ve'em dūtoondi; tun koojyji ve'e pyítsumdi jětse'e ojts jem nujom it jootm je jayu dūtukmumaay-dukta juu' ve'e je Jesús tyoon kyojts.

Ku je Jesús duyakjotkàdaaky to'k je oom jayu

³² Tsoo'ndup tse'e vye'nada je Jesús maat je y'ixpajkpatajk, van'it tse'e to'k je jayu yaktuknunajkxti juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap juu' ve'e oom yaktaajnju. ³³ Ku tse'e je Jesús duyakpítsumni je ko'oyjáyuvap, van'it tse'e je jayu kyojtspajkni. Atuva atoki tse'e je numay jayu tyankajxti jětse'e ñavyaajnjidi:

—Ni vin'ita xa ve'e kyayak'ixna jětse'e ve'em juu' tyunju yaja israeejlit y'it jaat.

³⁴ Ax jidu'um tse'e je fariseotajk vyaandi:

—Je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dūnuv-intsanikajxp je ko'oyjáyuvaptajkta, jětse'e ya'a ve'e moojyjuj je kutojkun jětse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsum jem je jayu jya'vin kajxm.

Tyukmo't tse'e je Jesús je jayu

³⁵ Y'ayo'yp y'anajxyp tse'e je Jesús vye'na nujom je kajpun, je mújit je muutskit, jětse'e je jayu jep tsaptujkp dūtuk'ix je oy kats je oy ayook, je'e ve'e je jayu dūvaajnjip jets chajkpe'e je Nte'yam jětse'e je jayu ñapyaaajmjidinit jem je Nte'yam y'am kya'm, jětse'e dūtuknuvaatsni je jayu oyjuu' pa'ama.

³⁶ Ku ve'e je Jesús je numay jayu dū'ix, tyukmo't tse'e kuxe'e jyomjatta tyijatta jětse'e myayda tyajta ve'em ax jo'n je carnero juu' ve'e je vyinténiva ka'i-jttup. ³⁷ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dūnuujmi:

—Ooy xa ve'e je jayu juu' ve'e dukah'amotunajxtupnum je oy kats je oy ayook. Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je trigo taajm juu' ve'e pakmojkijp jem kam jootm; ax nu'eejyji tse'e je toompa. ³⁸ Je'e kajx tse'e, amótuda je Kam je Ñūvintsán jětse'e je toompa dūjaa'kkéx-ut jětse'e je jayu dūtuknujávadat je oy kats je oy ayook.

Ku je Jesús je kutojkun dūmooyj je ñumakmejtsk kukátsivada

(Mr. 3.13-19; Lc. 6.12-16)

10 Van'it tse'e je Jesús duyaxmujk je ñumakmejtsk ixpajkpada jětse'e dūmooyj je kutojkun jětse'e duyakpítsumdat je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda jětse'e duyakjotkàda'aktat je jayu juu' ve'e dūjajeyjptup oyjuu' pa'ama.

² Ya'a tse'e je xyaajta je ñumakmejtsk kukátsivada: Simón juu' ve'e yaktukx-aaaji Pedro, jets je y'uts Andrés, Santiago jets je y'uts Juan, juu' ve'e je Zebedeo je myajntktajkta, ³ Felipe jets Bartolomé,

Tomás jets Mateo, je kupa'mun pakmojkpa, Santiago juu' ve'e je Alfeo je myajntk, Lebeo juu' ve'e yaktukxaaji Tadeo, ⁴Simón juu' ve'e je cananista partido dummaat y'ijit, jets Judas Iscariote, juu' ve'e je Jesús dupaamnup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjjudup.

Ku je Jesús du'akejxva'kxti je y'ixpajkpatajk ka'amaayva

(Mr. 6.7-13; Lc. 9.1-6)

⁵Pyakejx tse'e je Jesús je ñumakmejtks ixpajkpada. Jidu'um tse'e dupavaajñ:

—Ka'a tse'e mnajkxtat joma ve'e chaanada pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ka'a tse'e mtákadat jem samaariait y'it jootm; ⁶ñojk'óye'e xnunajkxtat je israeejlit jáyuda, juu' ve'e je carnero jo'n tokih'ijttup. ⁷Najkxu xtukka'amáyda jetse'e ñapyaajmjidinit jem je Nte'yam y'am kya'm, kux yaaxuxjudupe'e je Nte'yam jetse'e jem y'ijttinit. ⁸Yakjotkada'akta je pa'am jayu, yakjoojntykpákta je oo'kpa, tuknuva'atsta je pya'am pan pan jatye'e leprapajkjjudup, jets yakpítsumda je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmnda. Nunve'emji ats miitse'e ya kutojkun nmo'oda, nay nunve'emji tse'e xtoojniduvat je maa'yun je jáyuda ya kutojkun kajx.

⁹'Ka'a tse'e ti xmutsoo'ndat juu' ve'e m'ajootadap jeja too' aajy, ka'a tse'e xmutsoo'ndat je oro meen, ka'a tse'e je plata meen, ni ka'ava tse'e je cobre meen ¹⁰ukpu je apajkin. To'k ni'kxji ve'e je mvit xmunajkxtat. Ka'a tse'e xmutsoo'nduvat je ka'ajk ukpu je tajk. Ku xa ve'e mnajkxtat ka'amaayva, tukka-daakjudupts je'e ve'e je jayu juu' ve'e m'amotunáxadap jetse'e mmo'ojadat je mtukjoojntykinda, kux je toompa, vyinmajtsjup je'e ve'e jetse'e yakmujóyut.

¹¹Kujyajomakajpunkujxa tse'e mtákadat, íxtada je jayu juu' ve'e

m'amotunáxadap jetse'e mkuvákjadat, jem tse'e je'e tyak'am mnamyáyjadat pan vinxup xaaj ve'e mtanava'anda.

¹²Ku ve'e jep tujkp mtákadat, kojtspoo'kxta tse'e jidu'um: "M'ijttinup tse'e je Nte'yam je y'oy joot maat."

¹³Pan mkuvajkjjudup xa ve'e, mo'ojadapts je'e ve'e je Nte'yam je y'oy joot. Ax pan ka'a tse'e mkuvákjadat, vaajnjada tse'e je jayu jets ka'a ve'e je Nte'yam myo'ojadat je y'oy joot.

¹⁴Ax pan pan tse'e mkakuvajkjjudup, ni dukah'amotunaxta je m'ayookta, mpítsumdinup tse'e jep tyujkp ukpu jem kyajpun jootm jetse'e xvinxíttat je mtektá jetse'e vyánukut je naxvay juu' ve'e tuxpava'akta jem, ve'em tse'e je nuja'vin dujayéptat jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e tyoondup.

¹⁵Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, ku ve'e dupaa'tut je xaaj jetse'e je jayu yaktokimpayo'ynit, nuyojk tse'e je tsaachpaatun yakmooydinit je jayu juu' ve'e jem kajpun kajxm tsuunidup jets ni ka'a ve'e je sodómaait jets je gomoorrait jáyuda.

Yakjomtoondup yaktitoondup tse'e pan pan jatye'e je Jesús dupanajkxtup

¹⁶'iAmotunaxta! Mpakejxtup xa ats miitse'e jetse'e ve'em m'íttat ax jo'n je carnero juu' ve'e najxtup jeja nuyamay lobo akujk. Napyámjadats vij, ve'em ax jo'n je tsaa'n, jets yuj, ve'em ax jo'n je pak. ¹⁷Nay'íxjada, kux myakpámdape'e jeja je jayu vyinkujk juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp, jetse'e jep myakvóptat. ¹⁸Myaknajkxadap tse'e jeja je yakkutojkpa vyinkujkta kux-e'e ats xjaanchjávada, ve'em tse'e je tuvakojsun xpámdat jeja je'e vyinkujkta jets jeja je'e vyinkujktava pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. ¹⁹Ku ve'e myakpámdat jem je'e kya'm, ka'ats miitse'e xvinnáydat pan ti ve'e mkótstap,

je'ets miitse'e mkótstap juu' ve'e myakmo'odap van'it, ²⁰kux ka'a ve'e xkotsta vye'nat je m'avintsö vinma'yunda, je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je'e ve'e kótsup miits kajxta.

²¹Nuxa'ainup tse'e je jayu je y'uts jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats xjaanchjáva; je ónuk tee', nuxa'ainupts je'e ve'e je y'ónuk jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats xjaanchjáva; jets je tee' je taak je y'ónuk, nuxa'aijidinupts je'e ve'e je tyee' je tyaak jetse'e y'oo'ktat kuxe'e ats xjaanchjávada. ²²Nujom tse'e je jayu mmu'ejkjidinit mmujot'aajnjdinit kuxe'e ats xjaanchjávada. Ax pan pants atse'e ijtp xjaanchja'vip, pyaantupts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ²³Ku ve'e myakjomtón-dat myaktitón-dat joma ve'e to'k je kajpun, kuke'ektats jets najkxta joma ve'e viijnk kajpun, kux tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets miinnuvap atse'e ka'anume'e x'ayo'kyáxta vye'nat je israeejlit jayu je kyajpunda, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

²⁴Ni to'ka xa ve'e je ixpajkpa dukanumaja ax jo'n je jayu juu' ve'e yak'ixpajkjp; ni to'ka tse'e je toompa dukanumaja ax jo'n je vyintsán. ²⁵Je ixpajkpa, nvaatts je'e ve'e y'ítut ax jo'n je jayu juu' ve'e yak'ixpajkjp; jets je toompa, nvaatts je'e ve'e y'ítut ax jo'n je vyintsán. Pan ats xa ve'e yaktijp Beelzebú, je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunvintsanikajxp je ko'oyjayuvap-tajkta, çvintsose'e ats je njayu kyayaktíjút ko'oyjáyuvap?

Je'e juu' ve'e yaktsa'agap

(Lc. 12.2-9)

²⁶Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e je jayu xtsa'agadat; kux ka'a xa ve'e tii ni tía juu' ve'e uxym kayaknuja'vip jetse'e kyanuke'xnatákat, ka'a xa ve'e tii ni tía juu' ve'e uxym yu'uts ijtp jetse'e

kyayaknujávát. ²⁷Juu' xa ats miitse'e nvaajnjudup ka je numay jayu maatap, avánada tse'e jeja anañjoma je jayu vyinkujk; juu' tse'e m'amotunajxtup apuk, tukka'amáyda tse'e jeja je numay jayu vyinkujk. ²⁸Ka'a tse'e xtsa'agadat pan pan jatye'e ka'o'yixjudup jetse'e je jayu je jyoot je jya'vin duyakvintókidat. Kux ku xa ve'e je jayu myak'oo'kjadat, ka'a tse'e tii vintso ve'e mjaa'kjatónjadat. Ñojk'óy xa ve'e xtsa'agadat juu' ve'e je Nte'yam o'yixjup jetse'e dutónut, je'e tse'e je kutojkun dujayejpp jetse'e je jayu je jyoot je jya'vin dupajkjinit jetse'e je jayu je jyoot je jya'vin jets je ni'kx je kyopk dupaamnit jem janjootm.

²⁹Yakto'kp xa ve'e numejtsk je pi'k jeyyva tánuk to'k je pi'k meen ónuk, çve'em xaja? Ax ni to'ka tse'e je pi'k jeyyva tánuk kyakuskuj pan ka'a ve'e duyakjaty je nTee'amda. ³⁰Machave'e je Nte'yam dujayep to'k to'k je mvaajyta juu' ve'e jem mkuvajkmda. ³¹Kádits miitse'e mtsa'agada, mnumájidup xa miitse'e nuyojk jets ka'a ve'e numay je pi'k jeyyva tánukta.

Je'eda pan pan jatye'e napyaajmjúdup je Jesucristo maat

(Lc. 12.8-9)

³²Pan pan xa ve'e napyaaajmjup ats maat jeja je jayu vyinkujk, je'e maatts atse'e nnapyaajmjuvat jem ats je nTee' vyinkojkm, juu' ve'e jem tsapjootm; ³³ax pan pan tse'e vaamp jeja je jayu vyinkujk jets ka'a atse'e xjaanchjáva, va'anupts atse'e jem je nTee' vyinkojkm, juu' ve'e jem tsapjootm, jets ka átsap je'e ve'e je njayu.

Je Jesús kajx tse'e je jayu yaktso'oxpúk

(Lc. 12.51-53; 14.26-27)

³⁴Ka'ats miitse'e mvinmáydats jets je'e atse'e nnumiin jetse'e je jayu kijpx je vinma'yun dujayéptat yaja naxviijn; je'e

xa atse'e nnumiin jetse'e je jayu yaktso'oxpákut. ³⁵ Je'e kajxts atse'e nmiiin jetse'e je yaa'tyajik dutso'oxpákut je tyee', je ónuk taak, cho'oxpákupts je'e ve'e je ñaax, je xákix taak, cho'oxpákupts je'e ve'e je xyákix naax. ³⁶ Ax ve'em tse'e, je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k jaajin to'k tajk, nay jémjyam tse'e jyémivat pane'e mákk dutso'oxpákup pan atse'e xjaanchja'vip.

³⁷ Pan pan tse'e nuyojk dutsojpk je tyee' ukpu je tyaak jets ka'a ve'e ats, ka'a tse'e duvinmachju jetse'e y'ítut ats maat. Pan pants nuyojk dutsojpk je ñaax ukpu je myajntk jets ka'a ve'e ats, ka'a tse'e duvinmachju jetse'e y'ítut ats maat. ³⁸ Pan pan xa atse'e xkapamiimp jetse'e kyanayjávaja jetse'e y'oo'kut ats kajx, ve'em ax jo'n y'oo'kut je jayu juu' ve'e je cryuuz dupakaayp jetse'e je y'oo'kun du'anajkxa, ka'a tse'e duvinmachju jetse'e y'ítut ats maat. ³⁹ Pan pan xa ve'e jaa'kjoontykip kux atse'e xkanatyukpajkjup, vintókiyupts je'e ve'e; ax pan pan tse'e je ñaxviiinjit joojntykin duma-sooknup ats kajx, pyaatnupts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Je o'yin juu' ve'e je jayu yakmo'op

(Mr. 9.41)

⁴⁰ Pan pan xa ve'e oy jayu napyaaajmjup miits maatta, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaajmji ats maat. Ax pan pan tse'e oy jayu napyaaajmjup ats maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaajmji je'e maat pan atse'e xkejxp. ⁴¹ Pan pan xa ve'e oy jayu napyaaajmjup maat je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, je o'yinjam tse'e yakmooyvap juu' ve'e yakmooyp je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. Pan pan tse'e oy jayu napyaaajmjup maat to'k je jayu juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip, je o'yinjam tse'e yakmooyvap juu' ve'e yakmooyp je jayu juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip. ⁴² Jets opyana pan pane'e

otyok vaasova je tsoxk naaj dumooyp to'k je jayu juu' atse'e xjaanchja'vip, yaktounumpijjtjinuvaps je'e ve'e juu' ve'e oy.

Je'eda pan pan jatye'e je Yaknapejtpa Juan kyejx

(Lc. 7.18-35)

11 Ku ve'e je Jesús duyak'ixpajkkujx je ñumakmejtsk ixpajkpatajk, van'it tse'e ñujkx yak'ixpajkpa jets ka'amaayva jem kajpun kajxmda juu' ve'e jem galiléait y'it jootm.

² Ku ve'e je Yaknapejtpa Juan jep poxuntujpk je kats dumotu juu' jatye'e je Jesús tyuump kyajtsp, van'it tse'e dukejx je y'ixpajkpada jetse'e ojts je Jesús du'ixta. ³ Jidu'um tse'e du'amotutúvidi:

—¿Mits je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, ukpu n'a'ixupnum aats je'e vine'e?

⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Najkxu xtukmumaaydukta je Juan juu' ve'e m'ixtup mmótudup. ⁵ Tukmu-maaydukta vintso ve'e je viints jayu vyin'ixpakta, vintso ve'e je uxket jayu oy yo'pyákta, vintso ve'e ñuva'atsjada je pa'am pan pan jatye'e leprapajkjudup, myotupakta je nat jayu, jyoojntykpaiktinuva pan pan jatye'e aa'kani, jets vintso ve'e yaktuknujava je ayoova jáyuda je oy kats je oy ayook. ⁶ Xoön xa je'e ve'eda pan pan jatye'e ijtp xjaanchja'vidup.

⁷ Ku ve'e ñajkxtini je Yaknapejtpa Juan je y'ixpajkpatajk, van'it tse'e je Jesús je numay jayu duvaajnji je Yaknapejtpa Juan kajx. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ku miitse'e mnajkxti joma ve'e kya-pantsuuna, ¿tits miitse'e ojts x'ixta? ¿To'k vine'e je jayu juu' ve'e mejtsvinmaayp, juu' ve'e ijtp ax jo'n to'k je kapy juu' ve'e oyvintsova poj yo'yp? ⁸ Pan ka je'e kajxap tse'e mnajkxti, ¿tits miitse'e ojts x'ixta? ¿To'k vine'e je jayu juu' ve'e va'ajts oy xax? Mnuja'vidupts miit-

se'e jets jeme'e je yakkutojkpa tyak'am je'eda juu' ve'e va'ajts oy naxyojxjudup. ⁹Pan ka je'e kajxap tse'e mnajkxti, ¿tits miitse'e ojts x'ixta? ¿To'k vine'e je jayu juu' ve'e ijtp je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa? Ax je'e tse'e. Ve'emts ats miitse'e nnaajmada jets jyaa'knumájip je'e ve'e nuyojk je Yaknapejtpa Juan jets ka'a ve'e pan viijnk je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. ¹⁰Je Juan xa je'e ve'e juu' ve'e jidu'um je Kunuu'kx Jatyán y'ava'nip:

Nkejxp xa atse'e je nyakkatsuyoyva juu' mitse'e mvintool'vá kajap, je'e tse'e myak'o'yixjup je too' joma ve'e mnáxut.

¹¹Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets nujom'e je jayu juu' ve'e joojntykidu jets juu' ve'e uxyam paat joojntykidup, ni pana tse'e dukanumaja ax jo'n je Yaknapejtpa Juan; ax jyaa'knumájip tse'e ni ka'a ve'e je Juan je'e juu' ve'e dunupi'kikajxp juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm.

¹²Van'itani ku ve'e myiijn je Yaknapejtpa Juan jets uxyam paat, jem tse'e je jayu juu' ve'e ooy dutuntsojktup jetse'e y'ijttinit jem je Nte'yam y'am kya'm. Ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je numay jayu to'k naxji tyakava'anda nujom joma ve'e to'k je mootsk tak'aka'a. ¹³Van'it paat ku ve'e je Yaknapejtpa Juan myiijn, je Moisés je pyava'nun jets je'e juu' ve'e jyatyandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, je'e tse'e du'ava'nidu jetse'e je jayu y'ijttinit jem je Nte'yam y'am kya'm. ¹⁴Ax pan mnujavavaandup tse'e pane'e je Yaknapejtpa Juan, je'ets je'e ve'e juu' ve'e kátsani jetse'e y'ítut ax jo'n je Elías. ¹⁵Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

¹⁶Ya'ats atse'e ntukmu'a'ixmojkidup je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup. Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e ajxtktup koo'yiva jep

maa'y jaatp jetse'e dunaajmada je myujatyoo'da: ¹⁷“Njavinxooxtu xa ve'e taav jetse'e m'étstat, ka'a tse'e tum'etsta; njatukvin'aavdu tse'e taav je tsaachvinma'yun uv jetse'e mya'axtat, ka'a tse'e tumya'axta.” Jidu'um tse'e dunaajmada. ¹⁸Mejts xa ve'e je Yaknapejtpa Juan, ka'ats je'e ve'e kyay y'uu'k ax jo'n je jayu dutsak, ax ve'emts miitse'e mva'anda jets je ko'oyjáyuvape'e jem jya'vin kajxm. ¹⁹Van'itts atse'e nmiimpa, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, kaayp ookpts atse'e ax jo'n je jayu dutsak, jets miitse'e mva'anda jets munuyojk atse'e nkay n'uu'k jets nmaatnayja'vijup atse'e je kupa'mun pakmojkpa jets je viijnk tókinax jayu. Ax je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam moojyjudup je vijin je kejun, nuja'vidupts je'e ve'e oy jets pyaatyp y'akeeguij je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump kyajtsp.

Je'eda pan pan jatye'e dukakatsupajktup je Nte'yam

(Lc. 10.13-15)

²⁰Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je jáyuda juu' ve'e tsuunidup jem kajpun kajxmda joma ve'e nuyojk je majin dutuujn, kux ka'a ve'e vinyinmayumpijtti, jaa'ktokintoonda ve'e. Jidu'um tse'e dunuujmidi:

²¹—¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta pan pan jatye'e tsuunidup jem coraziinit kyajpun kajxm! ¡Ayoov xa ve'e miits je mjoottava pan pan jatye'e tsuunidup jem betsáidait kyajpun kajxm! Pan kuyaktuujn xa ve'e jem tirovit jets sidoonit kyajpun kajxmda je majin juu' atse'e yaja ntuump uxyam paat miits maatta, kuvinyinmayumpijttits je'e ve'e, kudumasookti tse'e je kyo'oy joojntykinda, jetse'e kuduyaknuke'xnatajkidi jets nūt-saachvinmaaydupe'e je tyókinda ku ve'e je koompa yo'tspa vit kuñatyukxojjidi jetse'e kuñapyamuxjidi je jaajm jem ñi'kxmda kyojmda. ²²Ax ve'emts ats

miitse'e nnaajmada jets ku ve'e dupaa'tut je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, nuyojk tse'e je tsaachpaatun myakmooydinit jets ni ka'a ve'e je jayu juu' ve'e tsuunidu jem tiirovit jets sidoonit kyajpun kajxmda. ²³ Jets miitsta juu' ve'e tsuunidu jem capernaamit kyajpun kajxm, z've'eme'e mvinmayda jets mtsajpéttape'e? Ax ka'a tse'e, myakpakejxtinupe'e jem joma ve'e je it juu' ve'e dunu'ava'tikajxp. Kux pan jem xa ve'e sodómait kyajpun kajxm kuyaktuujn je majin juu' atse'e yaja ntuump uxyam paat miits maatta, jeena tse'e je xyup je kajpun uxyam paat. ²⁴ Ax vaampts atse'e jets ku ve'e dupaa'tut je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, nuyojk tse'e je mto'kin myaktukkuvéttat jets ni ka'a ve'e je jayu juu' ve'e jem sodómait kyajpun kajxm tsuunidu.

Ku je Jesús chapkajts

(Lc. 10.21)

²⁵ Jetse'e je Jesús vyaajñ van'it:

—Tata, mitse'e mka'mikujxp je tsapjootmit it jets ya naxviiñit it; nkukojsijpts ats mitse'e kuxe'e je jayu juu' ve'e pi'k ónu'k jo'n ijttup, je'ets mitse'e tuxtuknujávada juu' ve'e myo'tsji je'eda pan pan jatye'e natyijjudup kuvij jáyuda jets juu' ve'e ooy juu' jaty dutunnuja'vidup. ²⁶ Ve'em tse'e, Tata, kux ve'em xa mitse'e xtsak.

“Numiindini ats”

(Lc. 10.22)

²⁷ Nujom xa atse'e je nTee' xtukka-tajkikujx. Ni pana xa atse'e xka'ixa, ats je nTee'ji atse'e x'ixa. Ax ni pana tse'e duka'íxaiva ats je nTee', atsjí ve'e n'ixa, ats, je'e je y'Onuk, jets je'eda pan pan jaty atse'e ntsajkp jets atse'e je nTee' ntuk'íxut. ²⁸ Numiindini ats anañujoma pan pan jatye'e dutoonkidup jetse'e dukutyóndat juu' jatye'e je jayu ntuk'íxjudup, ats tse'e nyakpoo'kxtap je

mjootta je mja'vinda. ²⁹ Kuvakta juu' ats miitse'e ntuknujojktup, mjáttapts miits je'e ve'e ats kajx, kux je nuu'k aaj je nuu'k joot atse'e njayejpp, ve'em tse'e xyakpoo'kxtat je mjootta je mja'vinda. ³⁰ Juu' ats miitse'e ntuknujojktup, ka'ats je'e ve'e cho'oxa, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je tsum juu' ve'e taa'tk.

Ku je ixpajkpatajk duyuktajti je trigo

(Mr. 2.23-28; Lc. 6.1-5)

12 Ax ve'em tse'e van'it jyajty, jetse'e je Jesús dutuknajxy je trigo kam. Poo'kxtkun xaaj tse'e vye'na. Ku ve'e je y'ixpajkpatajk je yooj myajtsjidi, van'it tse'e duyuktajti je trigo jetse'e duja'kxti je trigo pajk. ² Ku ve'e je fariseotajk du'ixti, van'it tse'e je Jesús dunuujmidi:

—¿Tyajx tse'e poo'kxtkun xaaj ya m'ixpajkpatajk dutonda juu' ve'e je pava'nun kyajakajty?

³ Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—¿Ka'ana miitse'e xkotsta jep Kunuu'kx Jatyán kujxp juu' ve'e to'k nax tyoonda je David maat je myujatyoo'da ku ve'e yu'oo'kjup vye'nada? ⁴ Tajki xa ve'e je David jep je Nte'yam chaptujkp jetse'e je myujatyoo' dumooyva je kunuu'kx tsapkaaky, jetse'e dukaaydi. Ax ka'a tse'e je pava'nun duyakjaty jets je'e ve'e ve'em dutóndat, je tee'tajkji ve'e tuknuvánada. Ta miits ya'a ve'e xkotsta, z've'em xaja? ⁵ ¿Ti ka'ana miitse'e xkotsta jep je Moisés pyava'nun kujxp jets ka'a ve'e je poo'kxtkun xaaj dutukpoo'kxada je tee'tajk juu' ve'e toondup jep maja tsaptujkp? Jyatonda xa ve'e poo'kxtkun xaaj, ka'a tse'e tyókina. ⁶ Ats tse'e vaamp jets jeja ve'e yaja to'k juu' ve'e nuyojk dunumájip jets ni ka'a ve'e je maja tsaptajk. ⁷ Jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Je'e xa atse'e nuyojk ntsajkp jetse'e je jayu je tukmo'tun dujayéptat,

ka je'epe'e jetse'e je tánuk duyóxtat." Pan kuxvinmótuda xa ve'e juu' ya'a ve'e tyijp, ka'a tse'e kuxtókimpamda je jayu juu' ve'e katókintoondu. ⁸Ax njajeyjpts atse'e je kutojkun pan ti ve'e poo'kxtkun xaaj yaktónup ukpu kayaktónup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

**Je yaa'tyajk juu' ve'e xux je
kya'aj to'k ado'om**

(Mr. 3.1-6; Lc. 6.6-11)

⁹Van'it tse'e je Jesús jem chaa'n jetse'e ñujkx jep tsaptujkp. ¹⁰Jep tse'e vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e xux je kya'aj to'k ado'om. Je jayu juu' ve'e ve'nidup jep tsaptujkp, jya'ixtidupts je'e ve'e pan ti ve'e tyuknuxa'aadap je Jesús kuxe'e dukakutyún je'e je pyava'nunda. Je'e kajx tse'e du'amotutúvidi:

—¿Yakjajtype'e je pava'nun jetse'e poo'kxtkun xaaj je jayu je pa'am jayu duyakjotkada'akut?

¹¹Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Pants n'ite'e miitsta, jetse'e poo'kxtkun xaaj je kyarneero kyustaka jep vok jótup, ka'ats n'ite'e najkx duyakpítsum?

¹²Ax nujoj k tse'e je jayu dunumaja jets ka'a ve'e je carnero. Ax ve'em tse'e, yakjajtype'e je pava'nun jetse'e je jayu dutónut juu' ve'e oy kujyapoo'kxtkunxaaja je'e ve'e.

¹³Van'it tse'e dunujjmi je pa'am jayu:

—Yakyajkxu je mka'aj.

Van'it tse'e duyakyajkxy, jetse'e je kya'aj jyotkadaakni. Van'it tse'e tyaanni akijpxa je kya'aj tum oy. ¹⁴Van'it tse'e pyítsumdi je fariseotajk jetse'e du'ukkojtsmojkti pan vintso ve'e je Jesús kuduyak'oo'kti.

Juu' ve'e je Isaías kyojts je Jesús kajx

¹⁵Ku ve'e je Jesús dunuja'vi, tsoo'nnu tse'e jem; numay tse'e je jayu pyanajkxjidi. Yakjotkadaaknu tse'e anañujoma pan pan jatye'e pajkjudup,

¹⁶jetse'e dutukpavaandi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat jets pan je'e ve'e.

¹⁷Je'e kajx tse'e ve'em jyajty jetse'e tyoojnji kyojtsji juu' ve'e je Nte'yam tyukkojtsnajx je Isaías jidu'um:

¹⁸Ya'a xa je'e ve'e juu' atse'e nvinkoon, je'e juu' atse'e ntsajkp jetse'e ntukxoonduk.

Nmoonyuats ats je'e ve'e je Espiritu Santo,

jetse'e je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn,

je'e tse'e dutuknujávadap jets vintso atse'e ntókimpayo'oy.

¹⁹Ka'a ve'e pan dukojtsvintsóvut,

ka'ava ve'e mak kyo'tsut,

ni pana ve'e je kyats je y'ayook dukamó-tuvut jeja too' aajy.

²⁰Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e dukatajap je kapy juu' ve'e tajuvaannup,

ve'em ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e dukayakpi'tsp je mecha juu' ve'e pi'itsuvaannup,

van'ítnume'e ku ve'e je y'oy kutojkun dupaamnit.

²¹Je jayu juu' ve'e tsuunidup joma ve'e may viijn je it je naax,

jem tse'e dujaanchjávadat jets je'e ve'e yaktso'okjadap.

Jidu'um tse'e je Nte'yam je Isaías dutukkojtsnajxy.

**Ku je Jesús yaktij jets je
ko'oyjáyuvape'e je kutojkun mooyju**

(Mr. 3.19-26, 30; Lc. 11.14-20)

²²Van'it tse'e je Jesús yaktuknununjkx to'k je yaa'tyajk juu' ve'e viints, oom, jets juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Yakjotkadaakjinu tse'e je Jesús, ve'em tse'e je yaa'tyajk y'ixni jetse'e kyojtsni. ²³Nujom tse'e je jayu atuva atoki tyaandi jetse'e vyaandi:

—¿Ya'a xa vine'e je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup!

²⁴ Ax ku tse'e je fariseotajk du'amotu-najxti, van'it tse'e vyaandi:

—Je Beelzebú, je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjáyuvap-tajkta, je'e xa ya'a ve'e mooyjyup je kutojkun jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumut jem je jayu jya'vin kajxmda.

²⁵ Nujja'vi tse'e je Jesús pan ti je'e ve'e vyinmaaydup, je'e kajx tse'e dunuujmidi:

—Nujom tse'e je kutojkun juu' ve'e je jyayu nacho'oxpajkjjudup, vintókiyuups je'e ve'eda. Nay ve'empa tse'e to'k naax to'k kajpun ukpu nujom tse'e je jaajn je tajk juu' ve'e je jyayu nacho'oxpajkjjudup, ka'ats je'e ve'e jyéktat. ²⁶ Ax pan je Satanás tse'e duyakpítsump je ky-o'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda, nacho'oxpajkjjuduvaps je'e ve'eda pan pan jatye'e ijttup jem je'e kyutojkun jootm. Ka'a tse'e je kyutojkun jyejkat.

²⁷ Ax pan ve'emts atse'e kuxma'a je kutojkun je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta jets atse'e nyakpítsumdat je ko'oyjáyuvapta jem je jayu jya'vin kajxmda, ¿pants vine'e dumooyp je kutojkun je mjáyuda jetse'e duyakpítsumdat je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda? Je'e kajx tse'e je mjayu duyaknuke'xnataákada jets ka'a ve'e oy juu' xpayo'oyda. ²⁸ Ax je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je'ets atse'e je kutojkun xmooyp jets atse'e nyakpítsumda je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda; je'e tse'e va'ajts duyaknuke'xnataajkip yaja miits mvinkujkta jets ats kajxe'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm.

Yakvinkádaak yaknaxkádaak tse'e je Jesús je Satanás

(Mr. 3.27-29; Lc. 11.21-23; 12.10)

²⁹ ¿Vintso tse'e je jayu tyákat jep to'k je tsots yaa'tyajk tyujkp jetse'e je pyaamduk dupajkjat pan ka'a ve'e too'vajkp

dutsum? Ax ku tse'e too'vajkp dutsómut, van'itnum tse'e y'o'yixjut jetse'e je pyaamduk dupajkjat.

³⁰ Pan pan xa ve'e ats maat ka'ijtp, xtso'oxpajkpts ats je'e ve'e; pan pants atse'e nkamaattuum, xmutokintoompts ats je'e ve'e.

³¹ Je'e kajxts ats miitse'e nnaajmada: Pan pan xa ve'e je Nte'yam divinkojspejtp, ukpu je viijnk tokin dutún, o'yipts je'e ve'e jetse'e yaktokinmee'kxut. Ax pan pan tse'e je Espíritu Santo divinkojspejtp, ka'ats je'e ve'e y'uk'o'yini jetse'e yaktokinmee'kxut. ³² epyana tse'e pan pan atse'e xko'oñukojsip, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, o'yipts je'e ve'e jetse'e yakmee'kxjat je tyokin. Ax mko'oñukojsidupts miits je'e ve'e je Espíritu Santo, je'e ve'e ku ve'e mva'anda jets je ko'oyjáyuvap atse'e je kutojkun xmooyp. Ku ve'e je jayu ve'em dutún, ni je vin'ítats je'e ve'e kya'óyat jetse'e yakmee'kxjat je tyokin, ni uxyama, jets ni van'ita ku ve'e je nam it choo'ndukut.

Yaknuja'vipts je'e ve'e je kup vintso ve'e tyajma

(Lc. 6.43-45)

³³ Pan je oy kup xa je'e ve'e, oy tse'e je tyajm; pan je ko'oy kupts je'e ve'e, ka óyapts je'e ve'e je tyajm. Je tyajm kajxe'e yaknujava pan vintso ve'e je kup. ³⁴ Miitsta, je tsaa'n je chaanda je kyoojta, ¿vintso ve'e m'o'yixjadat jetse'e je y'oy je'e xkótstat pan ko'oy jayu miitse'eda? Je'e xa ve'e je aaj kyajtsp juu' ve'e ijtp jem ja'vin kajxm. ³⁵ Je oy jayu, oyts je'e ve'e juu' dukats kux ijtp-e'e jem jya'vin kajxm je y'oy je'e; ax je ko'oy jayu, ka óyapts je'e ve'e juu' dukats kux ijtp-e'e jem jya'vin kajxm je kyo'oy je'e. ³⁶ Atsts miitse'e nnuujmidup jets ku ve'e dupaa'tut je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, anañujoma

tse'e je jayu dundu'atsóvadat pan ti ve'e kavinmaayp tudukats. ³⁷ Kux ve'emele myaktokimpayo'ynit pan vintso ve'e juu' xkats, van'it tse'e myaktokimpámüt, uk mkayaktokimpámüt.

**Ku je ko'oy jayu du'amótudi
to'k je maja nuja'vin**

(Mr. 8.12; Lc. 11.29-32)

³⁸ Van'it tse'e je fariseotajk jets je tsap-tujkpit yak'ixpajkpatajk dunduujmidi je Jesús:

—Yak'ixpajkpa, n'ixuvaampy xa aatse'e jetse'e je maja nuja'vin xyak-jay'ixjut, ve'emts aatse'e nnujávát jets je Nte'yam mitse'e mkejxjup.

³⁹ Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Y'amótudup xa ve'e je ko'oy jáyuda jets pan pan jatye'e je Nte'yam duma-sooktup jetse'e yaktuk'ixtat je maja nuja'vin jetse'e ve'em juu' dujaanchjávadat. Ax ka'a tse'e je nuja'vin yakmo'odat, je nuja'vinji ve'e yakmo'odap juu' ve'e ijtp ax jo'n je nuja'vin juu' ve'e yaktaan je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Jonás. ⁴⁰ Kux ve'em ax jo'n je Jonás y'ijit toojk xaaj toojk tsooj jem je maja ajkx jyootm, nay ve'empats atse'e n'ítüt toojk xaaj toojk tsooj jep naxjaatp, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp. ⁴¹ Ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, yaknuke'xnatákadapts je'e ve'e je jayu juu' ve'e tsuunidu jem níniveit kyajpun kajxm jets vyinmajtsjudupe'e je tsaachpaatun je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup, kux myasooktu ve'e je níniveit jayu je ky'o'oy joojntykinda ku ve'e je Jonás tyukka'amaajyjidi je Nte'yam je kyats je y'ayook. Ax jeja tse'e to'k yaja juu' ve'e nuyojk dundumájip jets ni ka'a ve'e je Jonás. ⁴² Ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, yaknuke'xnatákapts je'e ve'e je yakkutojkpa ta'axtajk juu' ve'e tsoo'n jem joma ve'e je poj nujix jets vyinmajtsjudupe'e je tsaachpaatun je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup, kux va'a-

jts jékum je'e ve'e chaa'n jetse'e ojts du'amotunaxy je Salomón je vyijin je kyejun. Ax jeja tse'e to'k yaja juu' ve'e nuyojk dundumájip jets ni ka'a ve'e je Salomón.

**Je ko'oyjáyuvap juu'
ve'e vimpijtnuvap**

(Lc. 11.24-26)

⁴³ Ku xa ve'e to'k je ko'oyjáyuvap pyítsum jem je jayu jya'vin kajxm, ve'em tse'e vyimpavidut jem ta'ajts it jootm, y'ixtip tse'e joma ve'e pyoo'kxut. Ka'a tse'e dupaa'ty. Van'it tse'e ñaña'muxju: ⁴⁴ “Va'an ats du'avimpijtinuva joma atse'e n'ukpítsum.” Ku tse'e vyimpijtnuva, ve'em tse'e je jayu je jya'vin dupaa'ty ax jo'n to'k je tajk juu' ve'e tukva'ajts, pe'etapúk jets avaatsuva. ⁴⁵ Van'it tse'e ñajxnuva jetse'e duyaktsaa'n januvux-tojtuk je myuko'oyjáyuvap juu' ve'e nuyojk ka óyap jets ka'a ve'e je'e. Van'it tse'e tyajkikáxta tsuuniva jem je jayu jya'vin kajxm. Nuyojk ka óyapts je'e ve'e je jayu tyaannuva jets ka'a ve'e ku ve'e to'k dumaada y'ijit. Nay ve'em tse'e jyajttuva je jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup, ko'oy jáyuts je'e ve'eda.

Je'e pane'e je Jesús tyaakja'vip

(Mr. 3.31-35; Lc. 8.19-21)

⁴⁶ Jemna tse'e je Jesús je numay jayu dumukats vye'na ku ve'e jye'ydi je tyaak jets je y'utsatajk, jep'e'e tak'aagup tyaandi, je Jesuusts je'e ve'e myukotsuvaandup. ⁴⁷ Van'it tse'e to'k je jayu je Jesús dunduujmi:

—Uxep xa ve'e tak'aagup je mtaak jets je m'utsatajk, mitse'e myakkotsuvaajnjudup.

⁴⁸ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—¿Pants atse'e ntaakip, jets pants atse'e n'útsidup?

⁴⁹ Van'it tse'e dunukijpxi pan pan jatye'e panajxjudu jetse'e jyaa'kvaajñ:

—Ya'a xa je'e ve'eda juu' atse'e ntaak-ja'vip jets juu' atse'e nja'vidup ax jo'n kuy'ijtti ats je n'uts je n'ajch jets ats je n'uts je ntsa'a. ⁵⁰ Kux je'e juu' ve'e du-toondup juu' ve'e chajkp ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjootm, je'ets atse'e nja'vidup ax jo'n ats je n'uts je n'ajch kuy'ijtti jets ats je n'uts je ntsa'a, jets ats je ntaak.

Je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 4.1-9; Lc. 8.4-8)

13 Je xaajyam tse'e je Jesús jep tujkp pyitsum jetse'e ojts y'ajx-tuk jeja maja na'akaya pa'ayi. ² Numay tse'e je jayu nay'amojkijidi joma je'e ve'e vye'na, je'e kajx tse'e tyajki jem barco jootm jetse'e jem y'ajxtk, jetse'e nujom je numay jayu tyenikajxti jeja napa'ayi. ³ Van'it tse'e je Jesús may viijn juu' jaty tyukyak'ixpajkjidi je tukmu'a'ixmojkin maat. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—To'k xa ve'e je jayu taamt vajpa chaa'n. ⁴ Ku tse'e duvuj je taamt, jem tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja too' kujk, van'it tse'e je jeyyva tánuk jy'e'ydidi jetse'e dupiivdini. ⁵ Jempa tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja tsakujx joma ve'e peji je naax. Jatyji tse'e yee'k kux peji ve'e je naax. ⁶ Ax ku tse'e je xaaj nu'aajnji, taatsnu tse'e; kux ka'a ve'e je y'aa'ts kyaaktajki, je'e kajx tse'e tyaatsni. ⁷ Jempa tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja ápit akujk. Van'it tse'e je ápit yee'k jetse'e dukoo'k'íta-mooyini je oy ojts jetse'e yee'kut. ⁸ Nay jempa tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja oy naxkujx, je'e tse'e ta'mi. Jem tse'e je taamt juu' ve'e naajkma'yiju mókupx taajm, jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju toogupx taajm, nay jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk taajm. ⁹ Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

Je'e pan tyajx kajxe'e je tukmu'a'ixmojkin yakpuujm

(Mr. 4.10-12; Lc. 8.9-10)

¹⁰ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajk-patajk vyinkutámijidi jetse'e je Jesús du'amotutúvidi:

—¿Tyajxse'e je jayu xtukmukats je tukmu'a'ixmojkin maat?

¹¹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Je Nte'yam xa ve'e mtuknuja'vi-jidup jets vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je'e y'am kya'm; ax ka'a tse'e je Nte'yam tyuknujávajada je'eda juu' ve'e uu'm maat ka'ijttup. ¹² Ax ve'em tse'e, je jayu juu' ve'e duvinmótudup je Nte'yam je y'ayook, nuyojk oy tse'e duvinmótudat; ax je'eda juu' ve'e dukavinmótudup je Nte'yam je y'ayook, jyaa'-tyókidinup tse'e juu' ve'e yakvaajnjdip.

¹³ Je'e kajxts ats je'e ve'e ntukmukotsta je tukmu'a'ixmojkin maat, kux jya'ixtup xa je'e ve'e juu' atse'e ntuump, ka'a tse'e duvinjávada; jyah'amotunajxtupts je'e ve'e juu' atse'e nkajtsp, ka'a tse'e duvinmótuda. ¹⁴ Je'e kajx tse'e tyunju juu' ve'e je Nte'yam je Isaías tyukkojt-snajx jidu'um:

Mjah'amotunáxtap xa miitse'eda, ka'a tse'e xvinmótudat; mja'ixtapts miitse'eda, ka'a tse'e xvinjávadat.

¹⁵ Je'e kajx ku ve'e mak'k je vyin-ma'yunda tuvypijtni, ka'a tse'e dumotuvuva'anda jetse'e je vyijn duyakpi'itsta.

Ve'em tse'e dutonda jetse'e duka'ixtat, jetse'e je tyaatsk dukatuk'amotunáxtap jetse'e jem jya'vin kajxm dukavinmótudat.

Je'e kajx tse'e ve'em dutonda kuxe'e ats xkah'aminava'anda jets atse'e nyakts'o'oktat.

Jidu'um tse'e je Nte'yam je Isaías dutukkojtsnajxy.

¹⁶Ax miiṭsta, xoonts miiṭse'eda kux-e'e je mviijn xtuk'ixta jētse'e je mtaatsk xtuk'amotunaxta. ¹⁷Tyúvam xa atse'e nva'añ jets numaye'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka jets numaye'e je jayu juu' ve'e tuv jáyuvidu joojn-tykidu, je'e tse'e duja'ixuvaandu juu' miiṭse'e uxym m'ixtup, ax ka'ats je'e ve'e du'ixti, je'e tse'e dujah'amotunaxuvaandu juu' miiṭse'e uxym m'amotunaxtup, ax ka'ats je'e ve'e du'amotunajxti.

Ku je Jesús dukojtsvaach je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 4.13-20; Lc. 8.11-15)

¹⁸'Amotunaxta n'it vintso ve'e yakkojtsva'ach je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin. ¹⁹Jeja tse'e too' kujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je ayook pan vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kyam, ax ka'a tse'e dūvinmótuda. Ku ve'e je jayu dumótuda je kats je ayook, van'it tse'e je ko'oyjáyuvap jye'ya jetse'e pyajkujada je kats je ayook juu' ve'e yakvaajn'jidi. ²⁰Jeja tse'e tsah'akujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je kats je ayook jetse'e jatyji dukuvakta je xoojntkun maat. ²¹Kux ve'eme'e y'itta ax jo'n jeja tsakujx joma ve'e peji je naax, ka'a tse'e jyekta. Ku ve'e chaachpaa'tta ukpu yakjomtonda yaktitonda je Nte'yam je kyats je y'ayook kajx, tun jatyji tse'e je kats je ayook dukoo'kjaanchja'vidini. ²²Jeja tse'e ápit akujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je kats je ayook, je'e tse'e ooy tyunvinmaaydup je naxviijn'it je'e jets vintso ve'e ñaajkkumeenajadat. Je kats je ayook juu' ve'e y'amotunajxtu, ve'emts je'e ve'e jyatta ax jo'n je taamt juu' ve'e

jeja ápit jaat yakvaj jetse'e kyata'mi. ²³Ax jeja tse'e oy naxkujx joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je kats je ayook jetse'e dūvinmótuda, vimpijntuups je'e ve'e je jyáyuvinda je jyoojntykinda ax jo'n je Nte'yam tyukmutsókjada, je'e kajx tse'e y'itta ax jo'n je oy naax joma ve'e je taamt juu' ve'e naajkma'yiju mókupx taajm, jets juu' ve'e naajkma'yiju toogupx taajm, jets juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk taajm.

Je ko'oy'ojsap tukmu'a'ixmojkin

²⁴Va'nuxjuduva tse'e je Jesús jado'k je tukmu'a'ixmojkin. Jidu'um tse'e vyaajñ: —Ve'em xa ve'e je Nte'yam je kyutojkuñ ax jo'n to'k je yaa'tyajk je oy taamt dūvuj jeja kyam jaat. ²⁵Koo'ts tse'e vye'na, van'it tse'e tyajki to'k je kukam je cho'oxpajkpa jetse'e jeja trigo akujk dūvuj je ojts taamt juu' ve'e trigo jo'n ke'xp, jetse'e ñajkxni. ²⁶Ku tse'e je trigo yee'k jetse'e je kyupi'pst pyítsum, van'it tse'e yak'ix jets jeme'e dumaatyee'k je ko'oy'ojsap. ²⁷Van'it tse'e je toompatajk dunuujm'idi je kukam: “Vintsán, ¿ka je oy taamtape'e mvaj jeja mkam jaat? ¿Joma tse'e chaa'n je ko'oy'ojsap?” ²⁸Van'it tse'e je kukam y'atsoojvjidi: “To'k xa ve'e je tso'oxpajkpa juu' ve'e ve'em dūtoon.” Van'it tse'e je toompatajk y'amotutúvi-jidi: “¿Mtsajkpe'e jets aatse'e najkx nvix je ko'oy'ojsap?” ²⁹Van'it tse'e y'atsaajv: “Ka'a. Kux ku xa ve'e xvíxtat je ko'oy'o-jtsap, to'mayji tse'e xtukmuvíxidinit je trigo; ³⁰ñojk'óye'e xmaso'oktat jetse'e akijpxa yee'ktat van'it paat ku ve'e je trigo yakpakmojknit. Van'itts atse'e nkéxtat je ntoompatajk jetse'e too'vajkp je ko'oy'ojsap dupakmóktat, du'atsómdat, jetse'e dupámdat jem janjootm, ax van'it tse'e dupakmóktat je trigo jetse'e dupajkuktat.”

Je mostaza taamt tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 4.30-32; Lc. 13.18-19)

³¹ Va'nuxjuduva tse'e je Jesús ya tukmu'a'ixmojkin:

—Ve'em xa ve'e je Nte'yam je kyutojkun ax jo'n to'k je yaa'tyajk duvuj je mostaza taamt jeja kyam jaat. ³² Je taamt xa ve'e dunutsayikajxp; ax ku tse'e yee'k, numajikujxpts je'e ve'e jets ka'a ve'e je viijnk aajy ojts, je kup jo'nam je'e ve'e yee'k, je'ydup tse'e jem je jeyyva tánuk jetse'e je pye'en dupamda jem y'axén kajxm.

Je levadura tukmu'a'ixmojkin

(Lc. 13.20-21)

³³ Va'nuxjuduva tse'e ya tukmu'a'ixmojkin:

—Ve'em xa ve'e je Nte'yam je kyutojkun ax jo'n to'k je ta'axtajk je levadura dutukmupama toojk arroba je tsapkaaky juts, van'it tse'e je levadura dutuktaka nujom je tsapkaaky juts jetse'e ooy tyun'oo'kuk. Mújit tse'e ooy tyumpítsum.

Vintso je Jesús duyaktuujn je tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 4.33-34)

³⁴ Nujom ya'a ve'e je Jesús je numay jayu dutukmukajts je tukmu'a'ixmojkin maat, ni tía ve'e dukakajts juu' ve'e ka'ijt je tukmu'a'ixmojkin maat. ³⁵ Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e kyojts to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnaxpa. Jidu'um tse'e vyaajñ:

Kótsup atse'e je tukmu'a'ixmojkin maat, n'avánaps atse'e juu' jatye'e kayaknuja'vip y'ijt van'ítani ku ve'e ya naxviijnit it yakpuujm.

Ku je Jesús dukojtsvaach je ko'oy'ojtsap tukmu'a'ixmojkin

³⁶ Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dupakejxni jetse'e jep tujkp tyajki. Jep

tse'e je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi jetse'e je Jesús dunuujmidi:

—Tukvinja'vik aats to'k aaj je ko'oy'ojtsap juu' ve'e jem kam jootm tukmu'a'ixmojkin.

³⁷ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je'e juu' ve'e duvajp je oy taamt, ve'emts je'e ve'e ax jo'n ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ³⁸ Je kam, ve'emts je'e ve'e ax jo'n ya naxviijnit it. Je oy taamt, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm; ax je ko'oy'ojtsap, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttup jem je ko'oyjáyuvap y'am kya'm. ³⁹ Je tso'oxpajkpa juu' ve'e duvajp je ko'oy'ojtsap taamt, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je ko'oyjáyuvap. Ku ve'e je ko'oy'ojtsap jets je trigo yakpakmuk, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu yaktokimpayo'ynit; je aangelestajktats je'e ve'e ax jo'n je'eda juu' ve'e dupakmojktup. ⁴⁰ Ve'em ax jo'n je ko'oy'ojtsap yakpakmuk jetse'e yakpum jem janjootm, nay ve'em tse'e jyajtpat je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit. ⁴¹ Nkéxupts atse'e je n'aangelestajk jetse'e dupajkjidinit jem ats n'am nka'm nujom pan pan jatye'e je jayu duyaktokintoondup jets pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap, ⁴² jetse'e jem janjootm dupaamdinit. Jem tse'e numay yaaxtinit jem tse'e numay ñatyat-skaa'tjidinit. ⁴³ Van'it tse'e je jayu juu' ve'e tuv jáyuvidup joojntykidup, je'e tse'e ajajtinup ata'xktinup ve'em ax jo'n je aampa xaaj jem je Tyee'da kyutojkun jootm.

Je chóvax je'e tukmu'a'ixmojkin

⁴⁴ Ve'em xa ve'e je jayu juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e tudupaa'ty je chóvax je'e juu' ve'e yu'uts ijtp joma ve'e to'k je kam. Ku ve'e je jayu dupaa'ty je chóvax je'e, jepjyam tse'e duyotsnuva, van'it tse'e va'ajts xoojntkp najkx dutoo'kmo-

jjkúx nujom juu' ve'e y'ixp jyayejpp jetse'e dujoy je kam.

Je oy perlas tukmu'a'ixmojkin

⁴⁵Ve'empa xa ve'e je jayu juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm ax jo'n to'k je ajooyva je atoo'kpa juu' ve'e du'ixtip je oojyit perlas. ⁴⁶Ku ve'e dupaa'ty to'k juu' ve'e ooy tyun'oya, van'it tse'e dutoo'kmojjkúx nujom juu' ve'e y'ixp jyayejpp jetse'e dujoy je perlas.

Je tuk'ajkx'amaakin xuum tukmu'a'ixmojkin

⁴⁷Je Nte'yam xa ve'e dUVinkoomp je jayu juu' ve'e ijttinup jem y'am kya'm. Ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu du'avájada je tyuk'ajkx'amaakin xuum jem maja na'akaya jootm jetse'e je ajkx may viijn duyaktáñ. ⁴⁸Ku tse'e je tuk'ajkx'amaakin xuum y'uts, van'it tse'e je ajkx maakpatajk duvaa'mpítsumda jeja napa'ayi. Jeja tse'e y'ajxtukta jetse'e dUVinkonda je ajkx, pyajkuktup tse'e jem tójum je ajkx juu' ve'e oojyit jetse'e duh'uxkojta juu' ve'e ka oojyitap. ⁴⁹Ve'em tse'e jyátut je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayoy'nit, je'yadape'e je angelestajk jetse'e dupajkva'kxtinit je oy jayu jets je ko'oy jayu, ⁵⁰jem tse'e janojtm dupaamdinit je ko'oy jáyuda. Jem tse'e numay yaaxtinit jem tse'e numay ñatyatskaa'tjidinit.

Je oojyit je'e juu' ve'e koojnuk ijtp tukmu'a'ixmojkin

⁵¹Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi: —¿Mvinmotukajxtupe'e ti atse'e tunkats?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Ve'em, Vintsán.

⁵²Van'it tse'e dunuujmidi:

—Je jáyuda juu' ve'e oy dunuja'vidup pan vintso ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm,

je'e tse'e je jayu dutuk'ixtup juu' ve'e je Nte'yam jujpani yaknuke'xnatajki jets juu' ve'e námnum yaknuke'xnatajkivap, ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n to'k je kutajk juu' ve'e koojnuk je oojyit je'e dujayejpp jetse'e jem duyakpítsum juu' ve'e námnum yakjooyp jets juu' ve'e jémani yakjooy.

Ku je Jesús vye'na jep Nazaret

(Mr. 6.1-6; Lc. 4.16-30)

⁵³Ku ve'e je Jesús dukojtskujx ya tukmu'a'ixmojkin, van'it tse'e jem chaa'n ⁵⁴jetse'e jye'y joma ve'e je y'it je ñaax. Jem tse'e yak'ixpajk'ukvaajñ jep tsaptujkp; atuva atoki tse'e je jayu tyaandi jetse'e ñavyaajnidi:

—¿Jomas ya'a ve'e ya jayu ya nuja'vin dupuk jetse'e ve'em kyats? ¿Vintso ve'e y'o'yixju jetse'e je majin dutún? ⁵⁵Ya'a xa ve'e je tsejtspa je myajntk jetse'e je María dutaaka. Ya'a xa ve'e je y'utsta je Santiago, je José, je Simón, je Judas, ⁵⁶jets jempa tse'e je kyiih útstava. ¿Ax jómats ya'a vine'e dupuk ya nuja'vin?

⁵⁷Je'e kajx tse'e dUViijn'ixta je Jesús. Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Otyun joma tsova xa ve'e yakvintsa'aga je Nte'yam je y'ayook kojtsnaxpa, jeejyji ve'e kyayakvintsa'aga joma ve'e je y'it je ñaax jets joma ve'e je jyaajn je tyajk.

⁵⁸Ax ka'a tse'e jem may je majin du-tuujn kux ka'a ve'e jyaanchjávajada.

Ku je Yaknapejtpa Juan y'oo'kni

(Mr. 6.14-29; Lc. 9.7-9)

14 Ax ve'emts je'e ve'e van'it jya-jty jetse'e je Herodes je kats dumotu je Jesús kajx, je Heródese'e yakku-tojpk vye'na jem galiléait y'it jootm. ²Ku ve'e je kats dumotu, van'it tse'e je jyaajn dunuujmi:

—Je Yaknapejtpa Juan xa je'e ve'e, je'e tse'e joojntykpajknuva, je'e kajx

tse'e dujayep je kutojkun jetse'e je majin dutún.

³Ve'em tse'e vyaajñ kux je'e ve'e duyakjamyajtsju je Juan jetse'e duyakjapoxuntakpaajmji; je Herodías kajxe'e ve'em dutuujn, je y'uts Felipe je ñuda'ax je'e ve'e y'ijt. ⁴Yakpoxuntakpaam tse'e je Juan kuxe'e dunuujmi je Herodes:

—Ka'a xa ve'e je pava'nun duyakjaty jetse'e xpákut je m'uts je ñuda'ax.

⁵Jyayakjay'oo'kuvaajnju tse'e je je Herodes je Juan, ax ka'a tse'e jatyi ve'em dutuujn kux je jayu ve'e cha'kip, ve'eme'e anañujoma je jayu dujaanchjávada jets je Nte'yam je y'ayooke'e je Juan kyojtsnajxyp. ⁶Ax ku tse'e je Herodes je kye'xtkun xaaj dupaaty, van'it tse'e je ta'axtajk je ñaax y'ejts jeja je javyaa'kx vyinkujk. Ooy tse'e dutuntsojja'vi je Herodes, ⁷je'e kajx tse'e je Nte'yam duyaknajxy jetse'e je kiixata'ax dunuujmi jets myo'ope'e otyía pan ti ve'e y'amótup. ⁸Távani ve'e je tyaak y'akótsaja vye'na je kiixata'ax, van'it tse'e je Herodes dunuujmi:

—Yákuts n'it jem plato jootm je Yaknapajtpa Juan je kyuvajk.

⁹Van'it tse'e je yakkutojka chaachvinmapyujk. Kux távani ve'e je Nte'yam duyaknaxy vye'na jets távani ve'e du'amotunaxta je javyaa'kx, je'e kajx tse'e dupavaajñ jetse'e yakmo'ot, ¹⁰ve'em tse'e dupavaajñ jetse'e jep poxuntujkp najkx je Juan yakyukpux. ¹¹Ku tse'e ve'em yaktuujn, van'it tse'e je tyoompa duyaknujlx jem plato jootm je Juan je kyuvajk jetse'e dumoojy je kiixata'ax. Van'it tse'e ojts je tyaak duma'a.

¹²Van'it tse'e jyelydi je Juan je y'ixpajkpatajk jetse'e ojts je ñi'kx je kyopk duyaknaxtajkidini; ux'ook tse'e ojts je Jesús duvaajnjada.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy

(Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

¹³Ku ve'e je Jesús je kats dumotu, van'it tse'e je numay jayu dumasaak jetse'e jem barco jootm ñujkx joma ve'e kyapantsuuna. Ku ve'e je numay jayu dumótudi joma ve'e ñujkx, van'it tse'e jem kyajpun jootm choo'ndi jetse'e tékum dupanajxkti. ¹⁴Ku ve'e je Jesús jem barco jootm pyítsum, van'it tse'e du'ix jets jeme'e je numay jayu tujye'yada; tyukmo'ttuts je'e ve'e jetse'e duyakjotkadaakni je pa'am jáyuda juu' ve'e yakmejtstu. ¹⁵Kutaka xaajani tse'e vye'na, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajk-patajk vyinkutámijidi jetse'e je Jesús dunuujmidi:

—Tánani xa ve'e ya it, ni pana tse'e yaja kyatsuuna. Pakejxtini to'k aaj ya jayu jetse'e ñajkxtat joma ve'e je kajpun jetse'e je kyaaky je tyojkx dujóydat.

¹⁶Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'a ve'e vyinkopka jetse'e ñajkxtat, miitse'e myakkáydap.

¹⁷Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Ka'a xa aatse'e uxyam ntimaaada, mugooxkji ve'e je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx.

¹⁸Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Yakminda n'it.

¹⁹Van'it tse'e je Jesús dupavaajñ jetse'e je numay jayu y'ajxtuktat jem tsoots kajxm. Jetse'e je Jesús dukoojnuk mugooxk je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx. Van'it tse'e pyat'ix jem tsajm tsov jetse'e je Nte'yam dukukojsji. Van'it tse'e dutojkva'kxy je tsapkaaky jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk, je'e tse'e nujom je jayu dumoooydu. Yakva'kxpa tse'e je Jesús mejtsk je ajkx. ²⁰Nujom tse'e je jayu kyaaydi jetse'e kyooxjidi. Ku tse'e je jayu kyakyajxti, van'it tse'e dupakmojktini jamakmejtsk kach je tsapkaaky kunnax jets je ajkx kunax. ²¹Pan pan jaty

tse'e kaaydu, numugooxk miijl jo'n tse'e y'lijtti je yaa'tyajkta, apuk je ta'axtajkta maat je pi'k onukta.

Ku je Jesús yo'y jem nani'kxm

(Mr. 6.45-52; Jn. 6.16-21)

²² Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmide jette'e tyákadat jem barco jootm jette'e ñanáxtat namvaate'e je Jesús dupakejxni je numay jayu. ²³ Tá-vani ve'e je numay jayu dupakejxni vye'na, van'it tse'e je Jesús dujaa'kvimpejt je tonun jette'e jem naaydum chapkajts. Ku ve'e je it kyoo'tsini, jem tse'e je Jesús naaydum vye'na ²⁴ namvaate'e je barco jem maja na'akaya jootm vye'na. ooy tse'e je barco tyunape'tsni kux vinkupójipe'e. ²⁵ Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na jette'e je Jesús vyinkutámijidi, jeme'e nani'kxm yo'oy. ²⁶ Ku ve'e je y'ixpajkpatajk du'ixti jets jeme'e nani'kxm yo'oy, van'it tse'e cha'kidi, jette'e mak'k vyaandi:

—¡Jado'k ítumit jayu xa ya'a ve'e!

²⁷ Ax jatyi jette'e je Jesús myukojsjidi jette'e ña'muxjidi:

—¡Jot'amájada, ats xa jeja, kadi mtsa'agada!

²⁸ Van'it tse'e je Pedro je Jesús dumukajts, jette'e dunuujmi:

—Vintsán, pan mitsna je'e ve'e, yaaxja ats to'k aaj jets ats mitse'e nnunajkxut yo'yp yam nani'kxm.

²⁹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Minu n'it.

Van'it tse'e je Pedro jem barco jootm pyítsum jette'e jem nani'kxm yo'yp je Jesús dununujkx. ³⁰ Ax ku tse'e je mak'k poj duja'vi, tsaki tse'e. Ku ve'e kyuna-jx'ukvaajñ, van'it tse'e mak'k vyaajñ:

—¡Vintsán, yaktsookk ats to'k aaj!

³¹ Jatyi tse'e jem je Pedro kya'm yakmajch jette'e yaknuujmi:

—¡Tun vee'nji je jaanchja'vin xjayep! ¿Tyajxse'e mmejtsvinmá'y?

³² Ku ve'e jem barco jootm tyajkidi, jatyi tse'e pyoj'atúvi. ³³ Van'it tse'e je jayu juu' jatye'e ve'nidup jem barco jootm, je'e tse'e divinkoxkténidu je Jesús jette'e vyaandi:

—Tyúvamdam xa je'e ve'e jets mitse'e je Nte'yam je y'Onuk.

Ku je Jesús je pa'am jayu duyakjotkadaaky jep Genesaret

(Mr. 6.53-56)

³⁴ Ku ve'e ñanajxti, van'it tse'e jye'ydi jem Genesaret. ³⁵ Ku ve'e je jémit jayu dunuja'vidi jets jeme'e je Jesús, van'it tse'e dukojtsva'kxti jem naxkajxm kajpun kajxm juu' ve'e tamanaat, jette'e dutuknunajkxajxti je pya'am jáyuda, ³⁶ jette'e dumunoo'kxtkti jette'e kujyavitupaa'vja dutóndat. Nujom tse'e pan pan jatye'e dutoondu, jotkadaaktinu tse'e.

Kyo'oyja'vipe'e je Jesús ku ve'e je jayu dukakutyún je Nte'yam je pyava'nun

(Mr. 7.1-16)

15 Van'it tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk juu' ve'e jem Jerusalén tsoo'ndu, je'e tse'e divinkutámidu je Jesús, jette'e du'amotutúvidi:

²—¿Tyajx tse'e ya m'ixpajkpatajk dukamaja pamda je pava'nun juu' ve'e xyaktaajnjimdu je nuujpit jáyuvamda? ¿Tyajxe'e kyakapoja ax jo'n je'e ve'e dupavaandi?

³ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Tyajxts miitse'e xkamaja paamduva je Nte'yam je pyava'nun jette'e ve'em xkutyóndat je pava'nun juu' ve'e je juujpit jayu myakta'nuxjudu? ⁴ Kux jidu'ume'e je Nte'yam je pyava'nun vya'añ: “Vintsá'aga je mtee' je mtaak.” Vaampap tse'e jidu'um: “Pan pan tse'e je tyee' ukpu je tyaak divinkojtspejtp, kutúkanits je'e ve'e je y'oo'kun.” ⁵ Ax

miits tse'e mvaandup jets o'yip je'e ve'e ku ve'e je jayu je tyee' ukpu je tyaak jidu'um dunaajmat: "Ka'a xa atse'e x'uk'o'yixjini jets ats mitse'e mputákat, kux nujome'e juu' atse'e n'ixp njayejpp, je Nte'yamts ats je'e ve'e tuntukmuyax." ⁶Ve'em tse'e mva'anda jets opyana pan pane'e ve'em vaamp, ka'ats je'e ve'e y'ukvinkópkini jetse'e je tyee' ukpu je tyaak duputákat. Ku xa miitse'e ve'em mjátukada, ve'em tse'e xyaktaandini je Nte'yam je pyava'nun ax jo'n kúky-atuujn, je'e kajx jetse'e xpanajkxtat je pava'nun juu' ve'e je jujpit jayu myakta'nuxjudu. ⁷Mejts'aajta mejtsjootta! Va'ajts tse'e miits kajxta du'ava'ni je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías. Jidu'um tse'e dujatyaañ juu' ve'e je Nte'yam kyojts:

⁸Y'amji xa ve'e ya jayu ats xvinjávada xvintsá'agada,

ax xtukmujékumiduups atse'e je jyootta je jya'vinda.

⁹Tónaji xa je'e ve'e ñatyijjada jets xvinja'vidup xvintsá'kidup ats je'e ve'e, tyuk'íxtuups je'e ve'e je jayu je pyava'nunda ax jo'n ats je mpava'nun kuy'ijit jo'n.

Jidu'um tse'e je Isaías dujatyaañ.

**Ka je ka'yun je ja'kxun kajxape'e
je jayu y'it jep tokin jaatp**

(Mr. 7.17-23)

¹⁰Van'it tse'e je Jesús je numay jayu duyaxmujk jetse'e jidu'um dunuujmídi:

—Amotunaxta anañujoma jetse'e xvinnótudat. ¹¹Juu' jatye'e jep je jayu y'ávuptajkip, ka je'e kajxap xa ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp; juu' ve'e jep je jayu y'ávup pítsump, je'e kajx tse'e je jayu y'it jep tokin jaatp.

¹²Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi jetse'e je Jesús dunuujmídi:

—¿M'ixe'e taav vintso ve'e je fariseotajk tuduko'oyjávada juu' mitse'e tuxkats?

¹³Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Jyapana tse'e pan pane'e ka'ijtp je jyayu, ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjootm, yakpajkjapts je'e ve'e ats je nTee'. ¹⁴Kadi xmaja pamda je fariseotajkta, vanxup xa je'e ve'eda ax jo'n to'k je viints jayu juu' ve'e je myuviints jayu dupavijtsp. Ax pan to'k tse'e je viints jayu je myuviints jayu dupavits, va'an numejtsk tse'e najkx tyun'avívupada jep jótup.

¹⁵Van'it tse'e je Pedro je Jesús dunuujmi:

—Tukvinja'vik aats to'k aaj je tukmu'a'ixmojkin juu' ve'e tuxkats.

¹⁶Jetse'e je Jesús vyaajñ:

—¿Tis, ka'a miitse'e xvinmótuduva?

¹⁷¿Ka'a ve'e xvinmótuda jets nujome'e juu' jatye'e jep ávup tajkip, jem tse'e jootm ñujkx jetse'e ux'ook je ni'kx je kopk dutukvaatsni? Ka je'e kajxapts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp.

¹⁸Ax je ayook juu' ve'e jep ávup pítsump, jemts je'e ve'e ja'vin kajxm chaa'n, je'e kajx tse'e je jayu y'it jep tokin jaatp. ¹⁹Kuxe'e jem jya'vin kajxm chaa'n je ko'oy vinma'yun, van'it tse'e je jayu yakjaju'oo'kta, je navyajkun duyakvintsá'kintókida, je kats dutukmaatjajépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup, myee'tsta, ñuvampetta, jyayupakotsta. ²⁰Je'e kajxts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp, ka je'e kajxape'e ku ve'e kyakapuj joma vaate'e je kyatajks ve'em ax jo'n je jujpit jayu dupavaandi.

**To'k je ta'axtajk juu' ve'e
ka je israeejlitap, je'e tse'e
dujaanchja'vi je Jesús**

(Mr. 7.24-30)

²¹Van'it tse'e je Jesús jem chaa'n jetse'e ñujkx jem tiirovit jets sidoonit y'it

jootmda. ²² Van'it tse'e to'k je canaanit ta'axtajk juu' ve'e jem tso tsuunip, je'e tse'e je Jesús dıvinkutami jetse'e makk dumukajts. Jidu'um tse'e dunuujmi:

—ıVintsán, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'otu ats to'k aaj! Je ko'oyjáyuvap xa ve'e tukkooyijup ats je nnaax. Ooy tse'e tyunsaachpaa'ty.

²³ Ax ka'a tse'e je Jesús y'atsoojvji. Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi jetse'e je Jesús dumunoo'kxtkti:

—Pakejxni mits ya'a to'k aaj kux yape'e xpamejtsumda, jetse'e ooy tyunne'em.

²⁴ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Je Nte'yam xa atse'e xtuknukejxp je israeejlit jayu juu' ve'e tokih'ijttup.

²⁵ Ax vinkutámiju tse'e je ta'axtajk, jetse'e je Jesús dıvinkoxkteni, jetse'e dunuujmi:

—ıVintsán, putaka ats to'k aaj!

²⁶ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Pan mputajkip ats mitse'e jets ka'a ve'e je israeejlit jáyuda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je pi'k ónu'k je kyaaky yakpujka jetse'e je ok yakma'a.

²⁷ Van'it tse'e je ta'axtajk vyaajñ:

—Ve'em tse'e. Oyam tse'e vye'ema, kyamyojktup tse'e je ok jep mesa pa'tkup juu' ve'e je pi'k ónu'k y'uxkaaydup.

²⁸ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—ıOoye'e je jaanchja'vin xtunjayep! Va'an ve'em dutunju ax jo'n xtsak.

Je'yji tse'e je ñaax jyotkadaakni.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numay je pa'am jayu

²⁹ Van'it tse'e je Jesús jem chaa'n jetse'e jye'y jeja galiléait myaja na'akaya pa'ayi. Van'it tse'e ñujkx jem tonun vinm jetse'e jem y'ajxtk. ³⁰ Numay tse'e ooy je jayu tyunnuje'yjini. Jem tse'e dutuknunajkxti je uxket jayu, je viints

jayu, je oom jayu, jets je'e juu' ve'e ka óyap je kya'aj; je jayu ve'e juu' ve'e may viijn je pa'am dumaat, je'e tse'e yakpaamdu jeja je Jesús vyinkujk. Van'it tse'e je Jesús yakjotkadakkajjidi. ³¹ Atıva atoki tse'e dutuktaandi je jáyuda ku ve'e du'ixti jets kojtspajktinupe'e je oom jáyuda, jets o'yixjidinupe'e je kya'ajta je tyekta juu' ve'e kama'at pakma'at ijttu, jets oye'e yo'ydini juu' ve'e uxket ijttu, jets vin'ixpajktinupe'e juu' ve'e viints ijttu. Van'it tse'e je jayu duyakmájidi duyakjaanchidi je israeejlit jayu je Ntye'yamda.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numaktaaxk miijl naxy

(Mr. 8.1-10)

³² Van'it tse'e je Jesús duyaxmujk je y'ixpajkpatajk jetse'e dunuujmide:

—Ntukma'tp xa atse'e ya numay jáyuda kux toojk xaajani xa ya'a ve'e yaja y'itta ats maat, ka'a tse'e tii ti ve'e kyáydap jya'kxtap. Ka'ats atse'e mpakexuvaandini ve'emji jem tyak'amda kux ku ve'e je yooj yaknoo'kxjidinit jeja too' aajy.

³³ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ña'muxjidi:

—ıJómase'e je tsapkaaky choo'nut jetse'e ya numay jayu nyakka'yumdat?, kux ka'a ve'e yaja pyantsuuna.

³⁴ Van'it tse'e je Jesús y'amotutıvijidi:

—ıVinxup tse'e jep je mtsapkaakya? Jetse'e y'atsoovdi:

—Vuxtojtuk je tsapkaaky jets yuu'n vee'n je pi'k ajkx.

³⁵ Van'it tse'e je Jesús dupavaajñ jetse'e je numay jayu y'ajxtuktat jeja naxkujx. ³⁶ Ku ve'e y'ajxtkti, van'it tse'e dukaajy vuxtojtuk je tsapkaaky jets yuu'n vee'n je pi'k ajkx, jetse'e je Nte'yam dukukojsji. Van'it tse'e dutojkva'kxy jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk, je'eda tse'e je jayu dumoooydup. ³⁷ Anañujoma tse'e kyaaydi jetse'e ky-

ooxjidi; javuxtojtuk kach tse'e dupakmojktini je tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax. ³⁸ Numaktaaxk miijl tse'e je yaa'tyajk kyaaydi, apuk je ta'axtajkta maat je pi'k ónukta. ³⁹ Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dupakejxtini jetse'e je y'ixpajkpatajk jem barco jootm dumaattajkidi jetse'e jem magdálait y'it jootm ñajkxti.

Ku je fariseotajk maat je saduceotajk du'amótudi je tsajmit maja nuja'vin

(Mr. 8.11-13; Lc. 12.54-56)

16 To'k nax tse'e je fariseotajk jets je saduceotajk dvinikutámidi je Jesús, je'e ve'e chojktup jetse'e duyakkostókidat. Je'e kajx tse'e du'amótudi jetse'e tyo'nuxjadat je tsajmit maja nuja'vin, ve'em tse'e duyaknuke'xnatákat jets je Nte'yam maat je'e ve'e je Jesús. ² Ax jidú'um tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ku xa ve'e ya it tyánayini, jidú'umts miitse'e mva'anda: “Va'ajstame'e ya it y'ítut kux tsapts xa ve'e xim tsajvinm.” ³ Ku ve'e japyji, jidú'um tse'e mva'anda: “Ka'adame'e ya it vya'atsut kux tsapts xa ve'e xim tsajviinm jets vintojknup tse'e ya it.” ¡Mejts'aaaja mejtsjootta! Mnuja'vidup xa miitse'eda juu' ve'e ya tsajmit it ñukajtsp, ax ka'a tse'e xnujávada je'e juu' ve'e ñukajtsp pan ti ve'e yam toojnjup kojtsjup. ⁴ Ya ko'oy jayu juu' ve'e je Nte'yam dumasooqtup, y'amótudupts je'e ve'e jetse'e je maja nuja'vin yaktoojnjadat; ax ka'a tse'e yaktoojnjadat je maja nuja'vin, je nuja'vinji ve'e juu' ve'e pyaatyp y'akeequip maat je Jonás jye'e.

Van'it tse'e je Jesús myasookjidi jetse'e cha'a'n.

Je fariseo je y'ixpajkun tse'e je jayu duyakvinmamyatp

(Mr. 8.14-21)

⁵ Ku ve'e je y'ixpajkpatajk ñanajxti jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am, jyaa'tyókidu tse'e jetse'e kudupaamdi je tsapkaaky jem barco jootm. ⁶ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Mnay'ixjadap tse'e jets ka'a ve'e mnatyukpaatjadat je levadura juu' ve'e je fariseotajk jye'eda jets je saduceotajk jye'eda.

⁷ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ñavyaajnidi:

—Je'e kajx xa ve'e ve'em vya'añ kux-e'e je tsapkaaky tunkayakmejtsumda.

⁸ Ax ku tse'e je Jesús dunuja'vi, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—¿Tyajxse'e mva'anda jets ka'a ve'e ti mtsapkaakyta? ¡Tun vee'nji ve'e je jaanchja'vin xjayepta! ⁹ ¿Ka'ana ve'e xv-inmótuda? ¿Ka'a ve'e xjaa'myétsta ku atse'e mugooxk je tsapkaaky je jayu nyakva'lxjidi numugooxk miijl naxy, jets vinxup kache'e xpakmojktini? ¹⁰ ¿Ka'a ve'e xjaa'myejststuva ku atse'e vuxtojtuk je tsapkaaky je jayu nyakva'lxjidi numaktaaxk miijl naxy, jets vinxup kache'e xpakmojktini? ¹¹ ¿Vintsose'e tuxkavinmótuda jets ka je tsapkaaky levaduura rap atse'e ntijp ku atse'e tunva'añ jetse'e mnay'ixjadat jetse'e ve'em mkapaa'tjadat je fariseotajk je lyevaduura jets je saduceotajk je lyevaduura?

¹² Van'it tse'e dvinmótudi jets ka je levaduura pe'e je Jesús tyijp juu' ve'e je tsapkaaky juts dutuktajkikajxp, je x-pajkune'e tyijp juu' ve'e je fariseotajk jye'eda jets je saduceotajk jye'eda.

**Ku je Pedro du'ava'ni jets
je Jesús je'e ve'e je Cristo**

(Mr. 8.27-30; Lc. 9.18-21)

¹³ Ku ve'e je Jesús jye'y jem joma ve'e je it duxaaja Cesarea de Filipino, van'it tse'e du'amotutuvi je y'ixpajkpatajk:

—¿Vintsose'e je jayu vya'anda, pánuk atse'e?, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaam-duka Ijtp.

¹⁴ Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Jem xa ve'e pane'e vaandup jets je Yaknapejtpa Juan mitse'e, jempa tse'e pane'e vaanduvap jets je Elías mitse'e, nay jempa tse'e pane'e vaandup jets je Jeremías mitse'e, ukpu nuto'k je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa juu' ve'e jujpani oo'ktinu, ax je'ek tse'e joojntypajknuva.

¹⁵ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—Jets miitsta, ¿vintsots miitse'e mva'anda jets pan atse'e?

¹⁶ Van'it tse'e je Simón Pedro y'atsoovjji:

—Mits xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je joojntyk Nte'yam je y'Onuk.

¹⁷ Van'it tse'e je Jesús y'atsoovjinuva:

—Xoon xa mitse'e, Simón, je Jonás je myajntk, kux ka je jáyuvap xa mits ya'a ve'e tumtuknujávaja, ats je nTee' ve'e, juu' ve'e jem tsapjootm. ¹⁸ Atsts mitse'e nuujmip jets je Pedro mitse'e. Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e ve'em myaktukxaaja kux ve'eme'e yakkojtsva'ach je mxaaj, tsaaj, je makk aaj je makk joote'e mjayejpp. Ax ya'a juu' ve'e tuxkats, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je takne'ev choo'nduk jep naaxyp, numay tse'e je jayu dujaanchjavadat; ax ka'a tse'e je ko'oyjáyuvap du'amaadaaga je jayu juu' atse'e xjaanchja'vidup.

¹⁹ Nmooynupts ats mitse'e je kutojkun jetse'e mva'anut juu' ve'e toomp jets juu' ve'e katoomp. Juu'ts mitse'e je jayu

myakjajtjip jetse'e dutóndat yaja naxviijn, ve'em tse'e y'ijtpat jem tsapjootm; juu'ts mitse'e je jayu mkayakjajtjip jetse'e dutóndat yaja naxviijn, nay ve'em tse'e y'ijtpat jem tsapjootm.

²⁰ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dutukpavaandi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat jets je'e je'e ve'e je Cristo.

Ku je Jesús du'ava'ni je y'oo'kun

(Mr. 8.31-9.1; Lc. 9.22-27)

²¹ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk duvaajnji'ukvaandi jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e jem Jerusalén ñajxut jetse'e jem ooy tyunyaktsaachpaa'tjadat je israeelit je myújit jáyuda, je tee'tajk je vyintsanda, maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta. Jem tse'e je jayu yak'oo'kjut; ax joojntypajknuvaps je'e ve'e kutoojk xaaj. ²² Van'it tse'e je Pedro je Jesús apuk dujavaajv jetse'e jidu'um dutuknuujmi:

—¡Maja Vintsán, je Nte'yame'e mjayépjup m'axajtókjup jets ni je vin'ita ya'a ve'e mkajátjut mkanáxjut!

²³ Van'it tse'e je Jesús vya'kumpijit jetse'e je Pedro dunuujmi:

—¡Vinva'kva'atsu ats, mmaatnavyaa'njup xa mitse'e je Satanás ku ve'e ve'em xkats! Xyaktoo'atokuvaampts ats mitse'e. Ka'ats mitse'e ve'em xpayo'oy ax jo'n je Nte'yam; ve'em xa mitse'e xpayo'oy ax jo'n je jayu.

²⁴ Van'it tse'e je Jesús dunuujmidi je y'ixpajkpatajk:

—Pan pan xa ve'e dutsojpk jetse'e y'ijtnit ats maat, va'an tse'e dumasokkajxni je y'avintsó vinma'yun, je jyoot je jya'vin dumakppaamnit jetse'e chaachpaa'tut ax jo'n je jayu juu' ve'e je y'oo'kun du'anajkxip ku ve'e je cryuuz dupaku'u, jets atse'e xpamiinnit. ²⁵ Pan pan xa atse'e xkajaanchja'vip kuxe'e dutsa'aga jetse'e y'oo'kut, ka'a tse'e du-

jayéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ax je'e pan pan atse'e ijtp xjaanch-ja'vip, óyam tse'e y'oo'kut ats kajx, je'e tse'e dujajepnup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ²⁶Ni vinxupa xa je'e ve'e je jayu kyato'nuxjut ku ve'e duje'eikáx-ut nujom ya naxviijnit it jetse'e vyintókin it je jayu je jyoot je jya'vin. Ax ku tse'e je jayu je jyoot je jya'vin vyintókin, ka'a xa ve'e tii ni tía ti ve'e je jayu kuduyaky jetse'e jyoojntykat xa'ma kajx. ²⁷Miinnup atse'e je nTee' je myajin maat maat ats je n'aangelestajk, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp, van'itts atse'e to'k jado'k nmooynit juu' ve'e tukkadaakjudup, ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega juu' ve'e tudutonda tudukotsta. ²⁸Tyúvam xa atse'e nva'añ jets jeja ve'e je jayu juu' ve'e yaja ijttup jetse'e kya'oo'ktat pan ka'ana atse'e x'ixta ku atse'e nmiinnit yakkutojkpa, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

**Ku je Jesús tyikts
jetse'e y'ajaj y'atu'kx**

(Mr. 9.2-10; Lc. 9.28-36)

17 Kutojtuk xaaj tse'e je Jesús duvovutsoo'ndi je Pedro, je Santiago, maat je Juan, je Santiago je y'luts, jetse'e apuk duvoovdi, jetse'e pyejtti joma ve'e to'k je kopk juu' ve'e kajxm. ²Jem tse'e je Jesús tyikts jeja je'e vyinkujkta. Ve'eme'e je vyiijn je y'aaj y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je aampa xaaj; ve'eme'e je vyit vyimpijt va'ajts poo'p, ve'em ax jo'n je kujajpa je kuta'kxpa. ³Van'it tse'e vya'kke'xti jeja je'e vyinkujkta je Moisés maat je Elías, jetse'e je Jesús dumaatnakyojtsjidi. ⁴Van'it tse'e je Pedro dunuujmi je Jesús:

—Maja Vintsán, ioy xa je'e ve'e ku aatse'e yaja n'it! Pan mtsajkp, va'ants aats dupumu toojk je pi'k ojts atyajk: to'k mits mje'e, jets to'k je Moisés jye'e, jets jado'k je Elías jye'e.

⁵Kojtspna tse'e je Pedro vye'na ku ve'e yo'tsjidi to'k pak je vínuts juu' ve'e ajaj ata'kxp. Jep tse'e vínuts akujkp yakmotu to'k je ayook juu' ve'e vaamp:

—Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, ooyts ats ya'a ve'e ntuntukxoonduk. Amotunaxta juu' ve'e kyajtsp.

⁶Ku ve'e je ixpajkpatajk du'amotunajxti, van'it tse'e je vyiijnida je y'ajta dutukpaatti je naax kux tsa'kidu ve'e ooy. ⁷Van'it tse'e je Jesús vyinkutámijidi, jetse'e je kya'aj tyuknukoojnidi, jetse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—Pojtukta. Kadi mtsa'agada.

⁸Ku ve'e kyoojvukti, ka'a tse'e du'ukpan'ixtini, je Jesuusji ve'e.

⁹Vajntktinup tse'e jem kopk viinn vye'nada, jetse'e je Jesús jidu'um pyavaajnjidi:

—Ni pana ve'e xkatukmumaayduktat juu' ve'e tux'ixta, van'itnume'e ku atse'e n'oo'kut jets atse'e njoojntypajknuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

**Je Yaknapejtpa Juan je jayu
duyakvimpijt je Nte'yam maat**

(Mr. 9.11-13)

¹⁰Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi:

—¿Tyajxse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk vya'anda jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e too'vajkp je Elías myiinnuvat jets ka'a ve'e je Cristo?

¹¹Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Tyúvam xa je'e ve'e jets miimpe'e too'vajkp je Elías, je'e tse'e nujom duyak'o'yinuvap. ¹²Ax atsts miitse'e nnuujmidup jets ojts je'e ve'e, ka'ats je'e ve'e je jayu dunuja'vidi jets pan je'e ve'e, tyoonduts je'e ve'e ve'em ax jo'n dutsojkti. Nay ve'empats atse'e ntsaachpaa'tut jem je'e kya'mda, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

¹³Van'it tse'e je ixpajkpatajk duvinmótudi jets je Yaknapejtpa Juaane'e je

Jesús tyijp je jayu juu' ve'e ve'em ax jo'n je Elías.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap

(Mr. 9.14-29; Lc. 9.37-43)

¹⁴ Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je nu-may jayu vye'nada, van'it tse'e to'k je yaa'tyajak dUVinkutami je Jesús, jetse'e dUVinkoxkteni, jetse'e vyaajñ:

¹⁵ —Vintsán, tukmo'otu to'k aaj ats je nmajntk kux je ko'opya'amap je'e ve'e pajkjup jetse'e ooy tyuntsaach-paa'ty, may náxani tse'e ñaxvívup, to'ma jaty tse'e jyanvívupa jets to'ma jaty tse'e ñavívupa. ¹⁶ Ta xa atse'e ya m'ix-pajkpatajk njatuknuminda, ax ka'a tse'e y'o'yixjada jetse'e duyakjotkada'aktat.

¹⁷ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—iMiits xa je'e ve'eda juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup jets ka vintúvup je'e ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaat atse'e njaa'kja'ítut miits maatta jetse'e njaa'kjamuténadat? Yakminda je pa'am jayu.

¹⁸ Ku ve'e duyaknajxxti, van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap juu' ve'e je pa'am jayu jem jya'vin kajxm, jetse'e je ko'oyjáyuvap tyukvaatsjini. Tun je'yji tse'e jyotkadaakni.

¹⁹ Ux'ook tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk apuk myukojsjidi, jetse'e y'amotutúvijidi:

—¿Tyajxs aatse'e xka'o'yixji jets aatse'e je ko'oyjáyuvap nyakpítsumut?

²⁰ Jetse'e je Jesús y'atsoojvi:

—Je'e kajx ku ve'e je Nte'yam vee'nji xjaanchjávada. Tyúvam xa atse'e nva'añ, pan mjayeptupts miitse'e je jaanchja'vin jem mja'vin kajxmda, oyvixupa ax jo'n to'k je mostaza taamt, kum'o'yixjada tse'e jetse'e xnaajmadat ya kopk: “Ke'ekú yaja jets najkxu viijnk tsov”, ke'ekupts je'e ve'e je kopk. Ka'a xa miitse'e ti mka'o'yixjadat pan

mjaanchja'vidupe'e je Nte'yam. ²¹ Ax je ko'oyjáyuvap juu' ve'e ve'em, je'ejyji tse'e o'yixjup jetse'e duyakpítsumut ku ve'e je jayu chapkats jets ku ve'e je jayu y'ayooja.

Ku je Jesús je y'oo'kun du'ava'ninuva

(Mr. 9.30-32; Lc. 9.43-45)

²² Namvaate'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dumaatvídutta jem galiléait y'it jootm, van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Yakpámupts atse'e jem je jayu kya'm, ²³ xyak'oo'ktapt atse'e; ax kutoojk xaajts atse'e njoointykpajknuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp. Ooy tse'e je ixpajkpatajk dutunnutsaachvinmaaydi.

Je tsaptujkpit kupa'mun

²⁴ Ku ve'e jye'ydi jem capernaamit kyajpun kajxm, van'it tse'e je tsaptujkpit kupa'mun pakmojkpa dUVinkutámidi je Simón Pedro, jetse'e dunuujmidi:

—¿Ka'a ve'e dupum je myak'ixpajkpada je tsaptujkpit kupa'mun?

²⁵ Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Ve'em, kyuvejtp xa je'e ve'e.

Ku ve'e je Pedro tyajki jep tujkp, van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—¿Vintos mitse'e mvaampa, Simón? ¿Pan tse'e y'amótudup je kupa'mun jets je putajkin je yakkutojkpada juu' ve'e yaja naxviijn: je jyáyuda, ukpu je viijnk jayu ve'e?

²⁶ Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Je viijnk jayu ve'e.

Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Pan ve'em xa ve'e, ka'a tse'e je jyayu kyuvetta. Nay ka'avats uu'me'e xtukkadaakumduva jetse'e mpa'mumdat je tsaptujkpit kupa'mun. ²⁷ Ax je'e kajx tse'e jetse'e dukako'oyjavadat juu' ve'e nto'numdup, najkxu tse'e jeja maja na'akaya pa'ayi jetse'e x'akójat to'k je tuk'ajkxmajtsun jo'kun. Je muto'k ajkx juu' ve'e myakpítsumup, jep tse'e y'avup

xpaa'tut to'k je meen juu' ve'e nupaadap numejtsk je jayu je tsaptujkpit kupa'mun; je'e tse'e mmo'op je jáyuda ats kajx jets mits kajx.

Je'e pane'e dunumájip

(Mr. 9.33-37; Lc. 9.46-48)

18 Ve'em tse'e jyajty van'it, jetse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi. Van'it tse'e je Jesús du'amotutúvidi:

—¿Pan tse'e dunumájikajxp juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm?

²Van'it tse'e je Jesús dyaaxji to'k je pi'k ónu'k jetse'e je ja je'e y'itukujkta dupuujm, ³jetse'e vyaajñ:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets pan ka'a miitse'e mvimpitta jetse'e m'íttat ax jo'n je pi'k ónu'k, ka'a tse'e mtákadat jem je Nte'yam y'am kya'm. ⁴Ax ve'em tse'e, pan pan tse'e napyaaajmjup nuu'k aaj nuu'k joot ax jo'n ya pi'k ónu'k, je'e tse'e dunumájikajxp juu' ve'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm.

Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e je jayu ntukmasoókumdat je Nte'yam je tyoo'

(Mr. 9.37, 42-48; Lc. 9.48; 17.1-2)

⁵Je jayu pan pane'e ats kajx oy jayu napyaaajmjup maat to'k je pi'k ónu'k ax jo'n ya'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaajmji ats maat. ⁶Ax opyana pan pane'e dutukmasoók je Nte'yam je tyoo' to'k je pi'k ónu'k juu' atse'e xjaanchja'vip, nuyojk oy tse'e kuy'ij-tuxju je jayu jetse'e to'k je paan taak yaktukyuksum jetse'e yakmaaxnaví-pini joma ve'e kaak.

⁷¡Ayooov xa je'e ve'e je jyootta je jayu juu' ve'e tsuunidup yaja naxviijn, kux may viijn je'e ve'e juu' ve'e je jayu duyaktokintoomp! Ka'a xa ve'e yaja ñunka'ítut je yaktokintoompa. ¡Ax ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu' ve'e

je myujayu dutukmasoók je Nte'yam je tyoo'!

⁸Je'e kajx tse'e, pan to'k xa ve'e je mka'aj ukpu je mtek myaktokin-tónjada, tunkuspóxtats jets uxvívupta, kux nuyojk oye'e kanoon uk paknoon m'íttat jetse'e xjayeptinit je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jets ka'a ve'e ku ve'e mejtsk ka'ajax uk mejtsk tékax myakjanvíppidini joma ve'e xa'ma kajx je jaajn tyoy. ⁹Ax pan to'k tse'e je mviijn myaktokintónjada, tunyapítsumdats jets uxkojta, kux nuyojk oye'e to'k ado'om viijnax m'íttat jetse'e xjayeptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jets ka'a ve'e ku ve'e mejtsk ado'om viijnax myakjanvíppidini joma ve'e xa'ma kajx je jaajn tyoy.

Je carnero juu' ve'e tokih'ijtp tukmu'a'ixmojkin

(Lc. 15.3-7)

¹⁰Yakkópkada ooy jets ni pana ve'e xkaviijn'íxtat ya pi'k ónu'kta, kux vaamp atse'e jets jeme'e tsapjootm je yaangeles duvin'ixta xa'ma kajx ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjootm. ¹¹Kux je'e xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyakto'ókut pan pan jatye'e tokih'ijttup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

¹²¿Vintsose'e xnasjávada? Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e numókupx je carnero dujajeypp jetse'e to'k yo'tyóki, myasaakpts je'e ve'e je numajk-tupxuk maktaaxtojt carnero jetse'e najkx jem tonun viinm tonun kajxm du'ixta juu' ve'e tuyo'tyóki, ¿ve'em xaja? ¹³Pan pyaatyp tse'e, nuyojk tse'e dutukxoondukut je carnero juu' ve'e tu'ukyo'tyókini jets ka'a ve'e je numajktupxuk maktaaxtojt juu' ve'e kayo'tyókidup. ¹⁴Nay ve'empa tse'e je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, chajkpts je'e ve'e jetse'e ni to'ka ya pi'k ónu'k kukyavintoki.

Vintso ve'e dutsak jetse'e je uts je ajch jets je uts je tsa'a yaktokinmee'kxtat

(Lc. 17.3)

15 'Pan mmutokintoojnup xa ve'e nuto'k je m'uts je m'ajch ukpu nuto'k je m'uts je mtsa'a, maatnakyot-sjuts akumejtskji jetse'e xtuknaajmat. Pan mkats'amotunajxjup tse'e, mnayja'vijidinuvap tse'e uts ajch ukpu uts tsa'a. 16 Ax pan ka'a tse'e mkats'amotunaxyju, vovuts nuto'k ukpu numejtsk je jayu, ve'em tse'e numejtsk ukpu nutoojk du'amotunaxtat. 17 Ax pan ka'ats je'e ve'e yak'amotunajxtuva, vaajnats je jaanchja'vivatajk joma ve'e nay'amokajada. Pan ka'ats je'e ve'e yak'amotunajxtuva, ve'em tse'e xjavat ax jo'n to'k juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vip ve'em tse'e xjavat ax jo'n je kupa'mun pakmojkpa.

18 Tyuvam xa ats miitse'e nnaajmada: Juu'ts miitse'e je jayu myakajtijidup jetse'e dutondat, ve'em tse'e y'ijtnit; jets juu' miitse'e je jayu mkayakajtijidup jetse'e dutondat, ve'em tse'e y'ijtpat.

19 Nnuujmiduvaps ats miitse'e jets pan numejtsk miitse'eda yaja naxviijn to'k je vinma'yun xjayepta ku ve'e juu' x'amotuda, mmo'ojadaps miits je'e ve'e juu' ve'e m'amotudup ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjoom. 20 Kux pan joma xa ve'e je jayu numejtsk ukpu nutoojk nay'amokajada ats kajx, je'e maattats atse'e n'it.

21 Van'it tse'e je Pedro ojts je Jesus du'amotutuva:

—Maja Vintsan, zvinxup naxts atse'e ntokinmee'kxut ats je n'uts ukpu ats je n'ajch ku atse'e xmutokintun? zVuxtoj-tuk nax vine'e?

22 Van'it tse'e je Jesus y'atsoojvji:

—Ka'a xa ats mitse'e nnuujma jets vuxtojtuk nax, kamachoovna ve'e.

Je toompa juu' ve'e dukatokinmee'kx je myujatyoo'

23 'Tun vinkopk je'e ve'e jetse'e xtokinmee'kxtat je jayu juu' ve'e mmutokin-toojnjidup. Kux juu' xa ve'e je Nte'yam tyuump, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je yakkutojkpa juu' ve'e duyoyuvaanu-vaamp je tyoompatajk juu' ve'e muyojijidup. 24 Ku ve'e dukuvejt'ukvaandi, van'it tse'e duyaknajxiti to'k juu' ve'e tukmuyojijup je meen juu' ve'e yaknumutoomp miijl joojnt am. 25 Ax ka'a tse'e je toompa dutimaada pan ti ve'e tyukkuvetup je yoj, je'e kajx tse'e je vyintsan vyaajn jetse'e yaktokkut maat je y'onuk je nuda'ax, nay ve'empa ve'e nujom yaktokkaxut juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ve'em tse'e kudukuvejt je yoj. 26 Van'it tse'e je toompa divinkoxkteni je vyintsan jetse'e jidulum dumunoo'kxtk: "Vintsan, tonu je maalyun, jaa'k'a'ixu javee'n jets ats mitse'e nujom nmukuvetut." 27 Van'it tse'e je vyintsan tyukmo'tji jetse'e je yoj dumeekxji, naspaka tse'e duyaktaajn.

28 'Ax ku tse'e je toompa chaa'n, van'it tse'e dumaatnavyaatji to'k je myumutoompa juu' ve'e tukmuyojijup je meen juu' ve'e yaknumutoomp mokupx xaaj. Van'it tse'e dumajch jep yo'ktup jetse'e duyukpeejn, jetse'e dunuujmi: "iMukuvetu ats juu' atse'e xtukmuyojip!" 29 Van'it tse'e je muyoj je yoyuvaampa divinkoxkteni jetse'e dumunoo'kxtk: "Tonu je maalyun, jaa'k'a'ixu javee'n jets ats mitse'e nujom nmukuvetut." 30 Ax ka'ats je'e ve'e dukuvujk, yakjapyoxuntakpaajmju tse'e van'it paat kuunume'e myukuvetut. 31 Ku ve'e je vyijnk mumutoompa dulixti vintso ve'e jyatki, nutsaachvinmaaydu tse'e jado'k je mutoompa, van'it tse'e ojts je vyintsan divaajnada nujom vintso ve'e jyajty najxy. 32 Van'it tse'e je vintsan dunukejxi je toompa

jetse'e jidu'um dunuujmi: "iMits, ko'oy toompa! Nmee'kxji xa ats mitse'e je myoj ku atse'e xmunoo'kxtk, ³³ve'emts mitse'e kuxtukmo'tpa je mmujatyoo' ax jo'n ats mitse'e ntukma't." ³⁴Ooy tse'e tyun'ejkji je vintsán, je'e kajx tse'e duyakjapyoxuntakpaajmji van'it paat ku ve'e nujom je yoj dukuvétut.

³⁵Nay ve'em tse'e ats je nTee', juu' ve'e jem tsapjootm, ka'ats je'e ve'e mtok-inmee'kxjuduvat pan ka'a ve'e to'k aaj to'k joot xtokinmee'kxta je m'utsta je m'ajchta jets je m'utsta je mtsa'ada.

**Ku je jayu je navyajkun
duyakvintsa'kintóki**

(Mr. 10.1-12; Lc. 16.18)

19 Ku ve'e je Jesús kyojtskujx, van'it tse'e choo'nni jem Galilea jetse'e ñujkx jem judéait y'it jootm, jeme'e jado'k ado'om Jordán maja napa'am ñajxy. ²Numay tse'e je jayu pyanajkxjidi. Jem tse'e je Jesús duyakjotkadaakni je pya'am jáyuda.

³Van'it tse'e je fariseotajk dıvinkutámidi je Jesús jetse'e dutukkats'ıxtada. Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—¿Yakjajtype'e je pava'nun jetse'e je yaa'tyajk je ñuda'ax dumasooknit je nak maat otyi kajxa?

⁴Van'it tse'e y'atsaajv:

—¿Ka'ana miitse'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp xkotsta jets ku ve'e je Nte'yam je jayu duyaktsoo'ntk, to'k je yaa'tyajk jets to'k je ta'axtajk, ve'em tse'e duyaktsoo'ntk? ⁵Vaampa tse'e jidu'um: "Je'e kajx xa ve'e je yaa'tyajk je tyee' je tyaak dumasooknit jetse'e dumaatnamyojkjinit je ñuda'ax, ve'em tse'e numejtsk y'ıjttinit ax jo'n to'k jáyujı." ⁶Je'e kajx tse'e, juu' xa ve'e je Nte'yam tuduyaknamyukju, ni pánats je'e ve'e dukayaknavya'kxjut.

⁷Van'it tse'e du'amotutúvidi:

—Pan ve'emam je'e ve'e, ¿tyajkse'e je Moisés vyaajñ jets ve'eme'e y'oya jetse'e je nak maat je ta'axtajk yakmasooknit?

⁸Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Je'e kajx tse'e je Moisés myakjaj-tuxjidi jetse'e je mñuda'ax xmasooktinit je nak maat kux makke'e je mkuvajk xpamda; ax ku tse'e je Nte'yam je jayu duyaktsoo'ntk yaja naxviijn, ka'a tse'e ve'em y'ıjt. ⁹Ats xa miitse'e nnuujmidup jets pan pane'e je ñuda'ax dumasookp, pan ka je'e kajxap ku ve'e duyakvintsa'kintóki je navyajkun, yakvintsa'k-intókipts je'e ve'e je navyajkun ku ve'e je viijnk ta'axtajk dupuk.

¹⁰Van'it tse'e je y'ıxpajkpatajk vyaandi:

—Pan ve'em xa ve'e je yaa'tyajk jyaty ku ve'e je ñuda'ax dumasookni, nuyojk oyts je'e ve'e ku ve'e je jayu kyanavyukju.

¹¹Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'a xa ve'e dupaa'ty du'akeega jetse'e anañujoma je jayu ñavyákjadat, je'ejyji ve'e pan pan jatye'e je Nte'yam ñupaajmtki jetse'e ve'em dutóndat. ¹²May viijn xa ve'e pan tyajxe'e je yaa'tyajk je ta'axtajk dukamaatnayjayépjı: jem tse'e pan pan jatye'e ve'em dumuke'ıxidup, jempa tse'e pan pan jatye'e je jayu ve'em toojnjudup, nay jempa tse'e pan pan jatye'e dukamaatnayjayeppjudup je ta'axtajk kux ve'eme'e dınasjávada jets nuyojk oye'e je Nte'yam dumutóndat dumupáktat anaaydum. Ax pan pan jatye'e o'yıxjudup jetse'e ñavyákjadat, va'an tse'e dukuvakta je ayook juu' atse'e tunkats.

**Ku je Jesús dunıtsapkajts
je pi'k ónukta**

(Mr. 10.13-16; Lc. 18.15-17)

¹³Van'it tse'e je Jesús dutuknınajkxti je pi'k ónukta jetse'e je kya'aj dutuknıkónut jetse'e dunıtsapkótsut.

Van'it tse'e je ixpajkpatajk dutuknuujmide pan pan jatye'e je pi'k ónuk duyaknajkxtu. ¹⁴ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Masó'okta jets atse'e je pi'k ónuk xnumíndat, ka'a ve'e xkayakjajtjadat, kux je'e pan pan jatye'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm, ve'emts je'e ve'e ax jo'n ya pi'k ónukta.

¹⁵ Van'it tse'e je kya'aj dutuknukaajn je pi'k ónukta, jetse'e chaan.

Ku je Jesús dumaatnakyojtsji to'k je mootsk ónuk juu' ve'e kumeen

(Mr. 10.17-31; Lc. 18.18-30)

¹⁶ To'k nax xa ve'e to'k je mootsk ónuk je Jesús dUVinkutami, jetse'e du'amotutuvi:

—Oy yak'ixpajkpa, ¿juu'se'e oy jets atse'e ntónut jets atse'e njayejpnit je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

¹⁷ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—¿Nte'yam atse'e xtij ku ve'e mva'añ jets oy atse'e? To'kji xa je'e ve'e pane'e oy, je Nte'yamts je'e ve'e. Ax pan mtsajkpts mitse'e jetse'e xjayejpnit je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, kutyónuts je pava'nun.

¹⁸ Van'it tse'e je mootsk ónuk y'atsaajv:

—¿Juu'se'e?

Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Ka'a tse'e myakjaju'oo'kut, ka'a tse'e xyakvintsa'kintókiyut je navyajkun, ka'a tse'e mme'e'tsut, ka'a tse'e je jayu xnuvampétut, ¹⁹ vintsa'aga je mtee' je mtaak, tsoku je mmujantam je mmutaktam ve'em ax jo'n viinm mnachakju.

²⁰ Van'it tse'e je mootsk ónuk y'atsaajv:

—Ku atse'e pi'knum nve'na, van'ítan-its ats ya'a ve'e nujom nkutyún. ¿Tis atse'e xkajaa'k'ijtip?

²¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Pan mtsajkp xa mitse'e jetse'e m'ijtnit oy jets va'ajts, najkxu xtoo'kkajxni juu' ve'e m'ixp mjayejpp jets mooyni je meen je ayoo'va jayu, ve'em tse'e je o'yin xjayéput jem tsapjootm. Ku tse'e ve'em xtónut, van'itts atse'e xpamiinnit.

²² Ku ve'e je mootsk ónuk du'amo-tunajxy, va'ajts tsaachvinmaayp tse'e ñajkxni, kux maye'e ooy juu' ve'e y'ixp jyayejpp.

²³ Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets tso'ox-e'e jets je kumeen jayu ñapyámjut jem je Nte'yam y'am kya'm. ²⁴ Ve'em atse'e nva'añ jets ka'a ve'e cho'oxa vintso ve'e je camello ñáxut jep xo'yun jot jaatp, je'e ve'e tso'ox vintso ve'e je kumeen jayu ñapyámjut jem je Nte'yam y'am kya'm.

²⁵ Ku ve'e du'amotunajxti je y'ixpajk-patajk, atuva atoki tse'e dutuntuktaandi jetse'e ñavyaajnidi:

—Pan ve'em xa ve'e, ¿pants vine'e o'yixjup jetse'e dujayejpnit je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

²⁶ Van'it tse'e je Jesús vvin'íxjidi, jetse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmide:

—Ka'a xa ve'e je jayu y'o'yixjada jetse'e ñaajkpítsumjadat jep tokin jaatp; ax je Nte'yam, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e je jayu duyakpítsumut jep tokin jaatp, kux nujome'e je Nte'yam juu' y'o'yixkúxju.

²⁷ Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—Maja Vintsán, nmasokkajxnu xa aatse'e nujom juu' aatse'e n'ixp njayejpp vye'na jets aats mitse'e mpamiijn. ¿Tis aatse'e njayejpnu?

²⁸ Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets van'it ku ve'e je nam it choo'ndukut, van'it ku atse'e n'ajxtukut jeja ats nkuto-jkun tsuujntkun kujx, ats, je jayu juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp, m'ajxtktuvaps miitse'e joma ve'e makmejtsk je kuto-jkun tsuujntkun, miitsta, pan pan jaty at-

se'e xpamiindu, ve'em tse'e xtókimpay-
o'oydat je makmejtsk jak'a juu' ve'e je
israeejlit jáyuda. ²⁹ Ax nujom tse'e pan
pan jaty atse'e xjaanchja'vidup jets ats
kajxe'e dumasooktini je tyajk, je y'uts,
je y'ajch, je cha'a, je tyee', je tyaak,
je nuda'ax, je y'onuk, ukpu je naax,
yakmo'odapts je'e ve'e mókuxp nax je
o'yin jetse'e dujajeyptuvat je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ³⁰ Ax numay
tse'e juu' ve'e uxayam dunumájidup, je'e
tse'e taandinup pi'k; ax numayva tse'e
juu' ve'e uxayam dunupi'kidup, je'e tse'e
dunumájadap.

Je toompada tukmu'a'ixmojkin

20 Ve'em xa ve'e je Nte'lyam je
jayu dutoojnjadat ax jo'n to'k je
kukam juu' ve'e japyji najkx je toompa
du'ixta jetse'e jem chaaydum kam jootm
tyóndat. ² Ve'em tse'e dumaatnakyojt-
sji je toompatajk jets to'k je denario
meene'e dumujóydat to'k xaaj. Van'it
tse'e dupakejxti jem kyam jootm. ³ Taax-
tojtuk yaaxp tse'e vye'na, van'it tse'e vy-
impijtnuva jem maa'y jootm jetse'e du'ix
jets jeme'e je jayu juu' ve'e toonk'ix-
tidup. ⁴ Van'it tse'e dunuujmidi: “Najkx-
tuva miits mtonda jem ats nkam jootm.
Ve'em ats miitse'e nmujóydat ax jo'n du-
paa'ty du'akeega.” Najkxtuts je'e ve'e.
⁵ Kujk xaaj jo'n tse'e y'ojsnuva jem
maa'y jootm. Nay vanxúpyyam tse'e du-
toonnuva. Nay vanxúpyyam tse'e du-
toonnuva ku ve'e y'ojsnuva toojk yaaxp.
⁶ Ax mugooxk yaaxp tse'e vye'na ku
ve'e y'ojsnuva jem maa'y jootm. Jem
tse'e dujaa'kpaaty je jayu. Van'it tse'e
dunuujmidi: “¿Tyajxts miitse'e yaja mx-
anaxta? ¿Tyajxe'e mkatonda?” ⁷ Van'it
tse'e y'atsoovdi: “Ni pana xa aatse'e xka-
toompaváv.” Van'it tse'e je kukam y'at-
saajv: “Najkxtuva miits mtonda jem ats
nkam jootm.”

⁸ Ku ve'e je it cho'oini, van'it tse'e je
kukam dunuujmi je yaktoompa: “Yaax-

jada je toompada jetse'e xmujóydat,
je'e ve'e mmujóydap too'vajkp juu'
ve'e ux'ook tutyoonktákada.” ⁹ Ku ve'e
jye'ydi je'eda juu' ve'e tajkidu toompa
mugooxk yaaxp, kakto'k je denario
meen tse'e yaktukmujooydi. ¹⁰ Ax kuts
je'e ve'e jye'ydi juu' ve'e too'vajkp
toonktajkidu, ve'em tse'e y'ukvinmaaydi
jets nuyojke'e kuyakmooydi; ax to'k je
denario meenjyam tse'e kakje'e yak-
mooyduva. ¹¹ Ku ve'e yakmujokyajxti,
van'it tse'e je kukam duvinkojtspejtti.
¹² Jidu'um tse'e vyaandi: “Ya'ada juu'
ve'e ux'ook tutyoonktákada, to'k hoora-
jits ya'a ve'e tutyonda, nay vanxupts
ya'a ve'e tuxmujooyduva ax jo'n aats;
xanaxpts aatse'e tunjatún, ve'emts aat-
se'e je an tunjamutena ve'emts aatse'e je
toonk tunjamutena.” ¹³ Ax jidu'um tse'e
je kukam dunuujmi nuto'k je'eda: “Mex,
ka'a xa ats mitse'e nko'otyujnja. ¿Ka
ve'emap uu'me'e tunkojtsmojkum jets
to'ke'e je denario meen nmujóyut? ¹⁴ Ta
xa mitse'e myakmujoy, najkxnits. Átsam
xa ya'a ve'e nmo'ovaampy vanxúpyyam
juu' ve'e ux'ook tutyoonktáka ax jo'n ats
mitse'e tunmujoy. ¹⁵ O'yip xa ve'e jet-
se'e ats nje'e nyaktónut ax jo'n atse'e
ntsak. ¿Uk mko'oyja'vipe'e ku atse'e je
maa'yun ntun?”

¹⁶ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ax ve'em tse'e, pan pan jaty xa
ve'e ux'ookidup, numájadapts je'e
ve'e; pan pan jaty tse'e dunumájidup,
ux'ookadapts je'e ve'e. Numay xa
ve'e pan pan jatye'e yakyaaxjidup;
nu'eejyjidats je'e ve'e pan pan jatye'e
yakvinkoondup.

Ku je Jesús du'ava'ninuva je y'oo'kun

(Mr. 10.32-34; Lc. 18.31-34)

¹⁷ Jéjani tse'e je Jesús vye'na too' aajy,
jeme'e Jerusalén nu'jix, van'it tse'e apuk
duvaajv je numakmejtsk ixpajkpatajk,
jetse'e dunuujmidi:

¹⁸—Jem tse'e Jerusalén nja'mda. Jemts atse'e nyakpámüt jem je tee' tajk je vyintsán kya'mda jets jem je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk kya'mda, je'ets atse'e xtuknúpánadap je n'oo'kun ¹⁹jets atse'e xpámdat jem je jayu kya'm juu' ve'e ka je israeejlitap. Je'ets atse'e xnuxi'iktap xtukxi'iktap jets atse'e xvóptat jets atse'e xyakcruuzpéttat. Ax joojntypajknuvaps atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

**Juu' ve'e y'amotu je Santiago
maat je Juan je tyaakta**

(Mr. 10.35-45)

²⁰Van'it tse'e je Jesús vyinkutámiji je Zebedeo je nuda'ax maat numejtsk je y'ónukta, je Santiago jets je Juan. Van'it tse'e je ta'axtajk dUVinkoxkteni je Jesús, je maa'yune'e y'amotuvuvaampy.

²¹Van'it tse'e je Jesús nã'muxji:

—¿Tise'e mtsajkp jets ats mitse'e ntoojnat?

Jetse'e je ta'axtajk y'atsaajv:

—Va'anü mits to'k aaj jets jeme'e mkutojkun jootm ats ya nmajntk y'ajx-
tktnit, to'k jeja m'aka'yun pa'ayi jets
jado'k jeja m'anajapa'ayi.

²²Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je Santiago maat je Juan:

—Ka'a xa ve'e xnujávada ti ve'e m'amótudup. ¿M'o'yixjudupe'e jetse'e je tsaachpaatun xyaknáxtat juu' atse'e nyaknápup, uk m'o'yixjudupe'e jetse'e xmuténadat ve'em je tsaachpaatun ax jo'n atse'e nmuténat?

Jetse'e y'atsoovdi:

—X'o'yixjup xa aatse'e.

²³Van'it tse'e je Jesús nã'muxjidi:

—Tyúvam xa ve'e, je tsaachpaatun juu' atse'e nyaknápup, myaknajxtuvaps miits je'e ve'e; jets je tsaachpaatun juu' atse'e nmuténap, mmuténiduvaps miits je'e ve'e. Ax je'e tse'e juu' ve'e mtijtup jetse'e m'ajxktknit jeja ats n'aka'yun

pa'ayi jets jeja ats n'anajapa'ayi, ka átsapts je'e ve'e xtukkadaakp jets ats miitse'e nmo'oydat, je'e je'e ve'e yakmo'oydap pan pane'e ats je nTee' tyuknupaajmtki.

²⁴Ax ku tse'e dU'amotunajxti je janu-majk ixpajkpa, van'it tse'e dumujot-ma'tti je Santiago maat je Juan. ²⁵Van'it tse'e je Jesús dUyaaxjidi je y'ixpajk-patajk jetse'e dunuujmidi:

—Mnuja'vidup xa miitse'eda jets je'eda pan pan jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvapta, mak tse'e yakkutokta; ax je'eda pan pan jatye'e dunumájidup je'e maatta, je'e tse'e dupavaandup jetse'e jatyi yaktónut ax jo'n dU'oyjávada. ²⁶Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Pan pan xa ve'e dutsojpk jetse'e dunumájat amiitsjida, ve'em tse'e nãpyámjut ax jo'n je mpatto'niva kuy'ijit; ²⁷jets je'e pan pane'e dutsojpk jetse'e dunuvintsánat, ve'em tse'e nãpyámjut ax jo'n je mtoompa kuy'ijit. ²⁸Ve'em ax jo'n ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp, ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyakpattónat, je'e ve'e jets atse'e je jayu mpattónat jets atse'e je numay jayu je tyokin nkuvétut ku ats je'e ve'e nku'oo'kat, ve'em tse'e dUjayejptnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

**Ku je Jesús dUyakjotkadaaky
numejtsk je viints jayu jep Jericó**

(Mr. 10.46-52; Lc. 18.35-43)

²⁹Ku ve'e jem jericoojit kyajpun kajxm choo'ndini, van'it tse'e numay je jayu je Jesús dupanajxti. ³⁰Jem tse'e too' pa'am numejtsk je viints jayu chaanada. Ku ve'e dumótudi jets jeme'e je Jesús naxy vye'na, van'it tse'e mak vyaandi:

—iVintsán, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk aats to'k aaj!

³¹ Tukna'muxjudu tse'e je jayu jetse'e y'amot'ottat. Ax nuyojk makk tse'e vyaandi:

—¡Vintsán, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk aats to'k aaj!

³² Van'it tse'e je Jesús vya'ktaajñ, jetse'e vyaajñ jetse'e duyakmíndat je viints jáyuda. Ku ve'e duyakje'ydi, van'it tse'e je Jesús je viints jayu du'amotutúvidi:

—¿Tise'e mtsojktup jets ats miitse'e ntoojnadat?

³³ Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Vintsán, je'e xa aatse'e ntsajk jets aats mitse'e xyakvin'ixpákut.

³⁴ Tukmo'tjúduts je'e ve'e je Jesús. Van'it tse'e vyinkuto'nijidi. Tun jatyi tse'e je viints jayu vyin'ixpajktini jetse'e je Jesús dupanajxkti.

Ku je Jesús tyajki jep Jerusalén

(Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40;

Jn. 12.12-19)

21 Myutámidup tse'e vye'nada jem Jerusalén, jem joma ve'e je kajpun juu' ve'e Betfagé duxaaj jets je Olivos Kopk, van'it tse'e je Jesús dukejx numejtsk je y'ixpajkpa, ²jetse'e dunuujmidi:

—Najkxta xi pi'k kajpun kujx juu' ve'e xi avinkujk. Jeja tse'e xpaat'tat to'k je burra maat je y'ónuk, mukéjadats jetse'e xyakmíndat. ³Pan m'amotutúvidup tse'e je jayu, ve'em tse'e xnaajmadat: Je Maja Vintsane'e dutsojkb, ax jatyi tse'e dukejxumpijtnuvat.

⁴Je'e kajx tse'e ve'em jyajty jetse'e tyoojnji juu' ve'e jyaay to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. Jidu'um tse'e dujaajy:

⁵Naajmada jidu'um je jerusaleenit jáyuda:

“Ixu, nuu'k aaj nuu'k joot'e'e je myakku-tojka mnumínjada mnuje'yajada, to'ke'e je pi'k burro dutuktsuuna, je burra je y'ónuk.”

Jidu'um tse'e dujaajy.

⁶Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ñajkxti jetse'e dutoondi ax jo'n je Jesús tyukpavaajnjidi, ⁷jetse'e dutuknuje'ydi je Jesús je burra maat je y'ónuk. Van'it tse'e je vyitta dutukjape'ndi je burro ónuk, jetse'e je Jesús pyejt jem burro ni'kxm. ⁸Van'it tse'e je numay jayu je vyit duye'pti jeja too' kujk joma ve'e je Jesús ñaxuva'añ vye'na. Jempa tse'e pane'e dupojxtuvap je tuuxux aaj jetse'e jeja to'k too' aaj duyakva'kxta. ⁹Je jayu juu' ve'e vintoo'vajkijidup jets juu' ve'e pa'ux'ookijidup, je'e tse'e makk vaandu:

—¡Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakku-tojknup! ¡Je Nte'yam je kyunoo'kxun maat xa ya'a ve'e juu' ve'e miimp je Maja Vintsán kajx! ¡Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit je Nte'yam!

¹⁰Ku ve'e je Jesús jem Jerusalén tyajki, nujom tse'e je jayu ñaajktúvijidi ñaajkto'ojntsijidi ti ve'e toojnup kojtsjup. Jidu'um tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Pants ya'a ve'e?

¹¹Jetse'e je numay jayu y'atsoovdi:

—Ya'a xa ve'e je Jesús, je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa juu' ve'e kátsani jetse'e myiinnit yaja naxviijn, je nazarétit jayu juu' ve'e jem galiléait y'it jootm.

Ku je Jesús duyakvaach je maja tsaptajk

(Mr. 11.15-19;

Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹²Van'it tse'e je Jesús tyajki jep maja tsaptaagujk jetse'e duvojpitsumkujx nujom pan pan jatye'e jep ajooydup atoo'ktup vye'na, jetse'e duyakvippumpijtkujx je myeesada pan pan jatye'e je meen dūvinkukoondup jets je'e je chuujntkunda pan pan jatye'e dutoo'ktup je pak. ¹³Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—Jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ve'e tse'e ats je ntajk y'ijtnit je tajk joma ve'e je jayu chapkats.” Ax ve'emts miits ya'a ve'e tuxpaamdini ax jo'n “je aajntk joma ve'e je mee'tspa ñay'amókajada”.

¹⁴ Jep tse'e maja tsaptujkp je vints jáyuda jets je uxket jáyuda je Jesús dUVinkutámidi. Yakjotkadaakjidinu tse'e je Jesús. ¹⁵ Ax jotma'ttu tse'e je tee'tajk je vyintsanda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk ku ve'e du'ixti je majin juu' ve'e je Jesús tyuump jetse'e du'amotunajxti ku ve'e je pi'k ónuk makk kyotsta. Jidu'um tse'e vya'anda: “iYakmaja yakjaancha xa ve'e y'ijtnit je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup!”

¹⁶ Van'it tse'e je Jesús dunuujmidi:

—¿Tits, ka'a ve'e xmotu vintso ve'e vya'anda?

Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ve'em, nmótup ats. ¿Ka'ana miitse'e xkotsta je Kunuu'kx Jatyán juu' ya'a ve'e y'ava'nip? Jidu'um tse'e vya'añ:

Ve'em mitse'e xpuujm jetse'e oy tsoj myakmájajat myakjaanchajat je pi'k ónuk,

je'e paat juu' ve'e tsi'tstupna.

¿Ka jidu'umap je'e ve'e vya'añ?

¹⁷ Van'it tse'e je Jesús myasookjidi jetse'e ñujkx jem betániait kyajpun kajxm. Jem tse'e chonajxy.

Ku je Jesús duko'oñukojtsi to'k je higo kup

(Mr. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Je kujápit tse'e ku ve'e vyimpijt-nuva jem Jerusalén, van'it tse'e je Jesús yu'oo'kji. ¹⁹ Y'ix tse'e to'k je higo kup je too' mutám. Van'it tse'e dunuujkx jetse'e du'ixut pan jeme'e je tyaajm. Ax ka'a tse'e dutipaaty jem kup kajxm, tum je y'aajyi ve'e. Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je higo kup:

—iNi je vin'ita mkoo'kta'minit!

Tun je'yji tse'e je higo kup tyaat-sni. ²⁰ Ku tse'e je y'ixpajkpatajk du'ixti, atuva atoki tse'e tyaandi. Van'it tse'e du'amotutúvidi je Jesús:

—¿Vintsos je'e ve'e je higo kup tun jatyji tutyaatsni?

²¹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, pan mjaanchja'vidup xa ve'e je Nte'yam jetse'e mkamejtsvinmáyda jets ve'eme'e tyónjut juu' ve'e m'amótudup, ka ya'ajyap tse'e m'o'yixjadap jetse'e xtón-dat juu' atse'e je higo kup tuntuujnja, m'o'yixjuduvape'e jetse'e ya kopk xnaaj-madat: “Ke'ekú jets nay'apómaja jem maaxy najootm”, ax ve'em tse'e tyón-jut. ²² Ax nujom tse'e pan ti ve'e m'amótudup je Nte'yam ku ve'e mtsapkotsta, pan mjaanchja'vidup tse'e jets ve'eme'e tyónjut juu' ve'e m'amótudup, tónjupts je'e ve'e.

Je kutojkun juu' ve'e je Jesús jyayejpp

(Mr. 11.27-33; Lc. 20.1-8)

²³ Van'it tse'e je Jesús tyajki jep maja tsaptujkp. Ax namvaat tse'e jep yak'ixpuk, van'it tse'e vyinkutámijidi je tee'tajk je vyintsanda jets je israe-jlit je myújit jáyuda, jetse'e je Jesús du'amotutúvidi:

—¿Pan tse'e tumna'muxju jets ya'a ve'e xtónut? ¿Pane'e ya kutojkun mmoojyup?

²⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Nay ve'empats atse'e nvaampa jets atse'e x'atsoqvduvat. Pan x'atsoqvdupts atse'e, van'itts ats miitse'e nvaajnjadat jets pan atse'e ya kutojkun xmooyp jets ats ya'a ve'e ntun. ²⁵ ¿Pan tse'e je Juan je kutojkun moojyju jetse'e je jayu duyaknapétut? ¿Je Nte'yame'e, ukpu je jayu ve'e?

Ax van'it tse'e dukojtsmojkti. Jidu'um tse'e ñavyaajnjadi:

—¿Vintsosele kunva'numda? Pan va'numdup xa ve'e jets je Nte'yamele mooyju je kutojkun, jidu'um tsele xnuujmimdat: “¿Tyajx tsele xkajaanchja'vidi juu' ve'e je Juan kyojts?”²⁶ Ax pan va'numdup tsele jets je jayu ve'e je kutojkun mooyju, ntsa'kimdupts uu'me'e je numay jayu, kux ve'eme'e anañujoma dujaanchjávada jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa je'e ve'e je Juan y'ijit.

²⁷ Van'it tsele y'atsoovdi jets ka'a ve'e dunujávada jets pane'e je kutojkun mooyju je Juan jetse'e je jayu duyaknapétut. Van'it tsele je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'ats atse'e n'ava'nivat jets pan atse'e ya kutojkun xmooyp jets atse'e ve'em ntun.

To'k je jayu maat numejtsk je myajntk tukmu'a'ixmojkin

²⁸ Jetse'e jyaa'kvaajñ:

—¿Vintsoš ya'a ve'e xvinnótuda? Jem xa ve'e to'k je yaa'tyajk, numejtsk tsele je myajntk. Jidu'um tsele je kyooop majntk dunuujmi: “Najkxu mtunu jem tsaaydum kam jootm.”²⁹ Van'it tsele y'atsaajv: “Ka'a atse'e nnajkxuva'añ.” Ux'ook tsele vyinmayumpijit jetse'e ojts jem tyun.³⁰ Ax van'it tsele dunuujmiva nay vanxúpyam jado'k je myajntk. Ax jidu'umts je'e ve'e y'atsoovji: “Najkxup ats.” Ax ka'a tsele ñujkx.³¹ ¿Pan tsele du-ton juu' ve'e je tyee' chojk?

Van'it tsele y'atsoovdi:

—Je'e ve'e juu' ve'e mutoo'vajkp yaknuujmi.

Van'it tsele je Jesús ña'muxjidi:

—Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je yaa'tyajk je myajntk juu' ve'e dukatoon juu' ve'e je tyee' chojk. Napyaaajmjudu ve'e jem je Nte'yam y'am kya'm je kupa'mun pakmojkpada jets je ko'otya'axapta; ax nuyojk tso'oxts je'e ve'e jetse'e jem m'íttat.³² Kux je'e

xa ve'e je Yaknapejtpa Juan ñu'ojts jetse'e mtuk'íxjadat vintso ve'e je Nte'yam dutsak jetse'e mjoojntykadat, ka'ats miits je'e ve'e xjaanchja'vidi, ax jyaanchja'viduts je'e ve'e je kupa'mun pakmojkpada jets je ko'otya'axapta. Ax óyamts miitse'e xja'ixti ku ve'e vyinmayumpijiti jetse'e ñapyaaajmjidi jem je Nte'yam y'am kya'm, ka'ats miitse'e ve'em xtoonduva, ka'a tse'e xjaanchja'vidi juu' ve'e je Juan kyojts.

Je ko'oy toompatajk tukmu'a'ixmojkin

(Mr. 12.1-12; Lc. 20.9-19)

³³ Amotunaxta jado'k ya tukmu'a'ixmojkin: To'k xa ve'e je jayu dupuujm je tsaaydum kam, jetse'e duyaknaa'tujk, jetse'e je jot dupuujm jep tsajaatp joma ve'e je tsaaydum yakvinmaa'kxut, jetse'e to'k je pats kajxm dupuujm joma ve'e je chaaydum kam yaknu'íxat. Van'it tsele dutukmaatkojtsmojkti je yoova toom-patajk pan vinxupe'e tyukkada'akjadat ku ve'e dupakmótkat je tsaaydum taajm. Van'it tsele jékum ñujkx.

³⁴ Ku ve'e je tsaaydum tok aats dupaaty, van'it tsele je kyukátsivada dukejx jetse'e najkx je yoova toompa du'amótuda pan juu' ve'e tukkadaakjup.³⁵ Ax myajtstu tsele je kukátsivada: jem tse'e juu' ve'e vyojptu, jempa tse'e juu' ve'e yak'oo'ktu, nay jempa tse'e juu' ve'e chaka'tstu.³⁶ Van'it tsele je tsaaydum kam je vyintsán dujaa'kkejxnuva je kyukátsivada. Nay vanxúpyam tsele yaktoondinuva nujom juu' ve'e kyejx.

³⁷ Ax tun ux'ookani tsele je myajntk dukejx. Jidu'um tsele vyaajñ: “Vyintsaa-gadap ijk je'e vine'e ats ya n'ónuk.”³⁸ Ax ku tsele du'ixti je tsaaydum kam je vyintsán je myajntk, jidu'um tse'e ñavyaaajmjidi: “Ya'a xa ve'e tukkadakkáxjup ya tsaaydum kam. Va'an duyak'oo'kumda jetse'e nje'eimdat ya tsaaydum kam.”³⁹ Van'it tsele dumajtsti jetse'e duyakpít-

sumdi joma ve'e je tsaaydum kam, jetse'e duyak'oo'kti.

⁴⁰ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Vintsose'e tyónjadat je tsaaydum kam je vyintsán?

⁴¹ Jetse'e y'atsoovdi:

—Yakjay'oo'kkáxjadap xa ve'e katukma'atum je ko'oy toompatajk jetse'e je viijnk yoova toompa dupámüt.

⁴² Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tá miitse'e xkotsta je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp:

Je oy tsaaj juu' ve'e je pojtspatajk myasooktinu,

je'e tse'e ojts yakpum joma ve'e dunuvinkopkikux je maja tsaptakpats.

Je Maja Vintsán xa ya'a ve'e dutoon, ax je maja atúvats ya'a ve'e juu' ve'e n'ixumdup.

Tá miits ya'a ve'e xkotsta, ¿ve'em xaja?

⁴³ Miits xa ve'e m'uktukkadaakjudu jetse'e kum'ijtti jem je Nte'yam y'am kya'm. Ax ka'a tse'e jem m'íttat; je Nte'yam tse'e dūvinkoon jetse'e jem y'ijttinit je jayu juu' ve'e kuvajkjūdup.

⁴⁴ Pan pan xa ve'e kítup jeja tsakujx, tuktajikáxup tse'e; ax pan pan tse'e jem ñi'kxm je tsaaj naxkadaakp, je naxvay jo'n tse'e tyaannit je jayu.

⁴⁵ Ku ve'e je tee'tajk je vyintsanda jets je fariseotajk dū'amotunajxti, van'it tse'e dunuja'vidi jets je'e kajxta ve'e ya tukmu'a'ixmojkin dukajts; ⁴⁶ jyamatsuvaandu tse'e, ax ka'a tse'e ve'em dutoondi kux cha'kidupe'e je numay jayu je'e kajx ku ve'e je numay jayu dujaanchja'vidi jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnaxpa je'e ve'e je Jesús.

Je navyajktkun xaaj tukmu'a'ixmojkin

22 Van'it tse'e je Jesús kyojts'ukvaannuva je tukmu'a'ixmojkin maat. Jidū'um tse'e vyaajñ:

²—Je Nte'yam xa ve'e dūvoop je jayu jetse'e y'ijttinit jem y'am kya'm. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je yakkutojkpa juu' ve'e je myajntk dunuxaajto'ni ku ve'e tya'axpujk, ³ jetse'e je tyoompatajk dukejx jetse'e je javyaa'kx najkx dūvovda; ax ka'a tse'e je javyaa'kx jy'e'ydi. ⁴ Van'it tse'e dukejxnuva je viijnk toompada, jetse'e dūnuujmidi: “Naajmada je javyaa'kxta jets apaamdukani atse'e njayep je kaaky je naaj, távani atse'e nyakjay'aa'kju ats je ntsapkaaj jets je tánuk juu' atse'e tunyakyee'k, avaadani ve'e nujom. Va'an dūminda xaajiva.” ⁵ Ax ka'a tse'e je javyaa'kx myajapaajmjidi. Jeme'e kyam jootm to'k ñujkx, jado'k tse'e ajooyva atoo'kpa ñujkx, ⁶ juu' tse'e viijnkta, myajtstu tse'e je yakkutojkpa je tyoompada jetse'e dūjomtoondi dutitoondi, jetse'e duyak'oo'kti. ⁷ Van'it tse'e je yakkutojkpa ooy tyunjotma'ty, jetse'e je tyojpatajk dukejx jetse'e najkx duyak'oo'kkáxta je'e juu' ve'e duyak'oo'ktu je tyoompada, jetse'e je kyajpun duyaktóydat. ⁸ Van'it tse'e je tyoompatajk dūnuujmi: “Apaamdukani xa ve'e nujom je xaaj, ax ka'a tse'e dūvinmátsjada je'e juu' ve'e ojts yakvovda jetse'e myíndat. ⁹ Je'e kajx tse'e, najkxu xvomokta jeja too' aajy jetse'e xyakmíndat xaajiva nujom pan pan jatye'e mpaattup.” ¹⁰ Van'it tse'e je toompa tajk jeja too' aajy pyítsumdi jetse'e dūvomojkkajxti nujom pan pan jatye'e pyaattu, juu' ve'e oy jáyuda jets juu' ve'e ko'oy jáyuda. Ve'em tse'e je tajk y'ujts.

¹¹ Ax ku tse'e je yakkutojkpa tyajki jetse'e dū'ix je javyaa'kxta, van'it tse'e dutuk'ixpejt to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jep ve'nip, ka'a tse'e dutuktajki je xox juu' ve'e yakmooy je xaaj kajx. ¹² Van'it tse'e je yakkutojkpa ña'muxji: “Mex, ¿vintso tse'e yaja tumtaka ka je xox maatap juu' ve'e ya xaaj kajx toomp?”

Ama'at tse'e tyaañ. ¹³ Van'it tse'e je yakkutojkpa dunuujmi je tyoompatajk: "Katsomda paktsomda jets yakpítsumda jetse'e xpámdat jem akoo'ts ítum. Jem tse'e numay yaaxtinit jem tse'e numay ñatyatskaa'tjidinit." Jidu'um tse'e vyaañ je yakkutojkpa. ¹⁴ Ax ve'em tse'e, numay xa ve'e juu' ve'e yakyaaxjidup; nu'leejjidats je'e ve'e pan pan jatye'e yakvinkoondup.

Je'e pane'e je kupa'mun yakmo'op

(Mr. 12.13-17; Lc. 20.20-26)

¹⁵ Van'it tse'e je fariseotajk du'ukkojtsmojkti pan vintso ve'e je Jesús kuduyakkojtsókidi. ¹⁶ Je'e kajx tse'e je Jesús dutuknukejxti pan pan jatye'e panajxjudup jets je Herodes je jyáyuda. Jidu'um tse'e je Jesús dunuujmidi:

—Yak'ixpajkpa, nnuja'vinup xa aatse'e jets tuv mitse'e je mjáyuvín je mjoojntykin, tyúvame'e je jayu je Nte'yam jye'e xtuk'ix jets ka'ats mitse'e xtsa'aga jetse'e x'avánat juu' ve'e pyaatyp y'akeegui, ka'a tse'e xvinnmay pan vintso ve'e je jayu mkatsju. ¹⁷ Vaajnijkts aats to'k aaj pan vintso mitse'e mvaampa, çyajakajtype'e uu'm je mpava'nunamda jetse'e je kupa'mun yakmo'ot je yakkutojkpa César, ukpu ka'a ve'e?

¹⁸ Ax ñuja'vi tse'e je Jesús vintso ve'e je ky'o'oy vinma'yunda, je'e kajx tse'e y'atsaajv:

—Mejts'aahta mejtsjootta, çtyajxts atse'e xkatsuvaa'nda? ¹⁹ Tuk'ixta ats to'k je meen juu' ve'e mpaamdudup je kupa'mun.

Van'it tse'e yaktuk'ix to'k je denario meen. ²⁰ Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—¿Pan tse'e yam y'apamnax, jets pan tse'e yam xyaaj yukja'a?

²¹ Jetse'e y'atsoojvjidi:

—Je yakkutojkpa César ya'a ve'e jye'e.

Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Mo'odats je César juu' ve'e je César jye'eip, jets mooyduvats je Nte'yam juu' ve'e je Nte'yam jye'eip.

²² Ku ve'e du'amotunajxti, ama'at tse'e tyaandi. Van'it tse'e ñajxxtini.

Ku je Jesús yak'amotutuvi pan joojntypajknuvape'e je oo'kpatajk

(Mr. 12.18-27; Lc. 20.27-40)

²³ Je xaaj tse'e je saduceotajk je Jesús duvinkutámidi. (Je saduceotajk tse'e vaandup jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntypajktinuvat.) Van'it tse'e je Jesús du'amotutúvidi:

²⁴ —Yak'ixpajkpa, ve'eme'e je Moisés dujatyaañ jets pan oo'kpe'e to'k je yaa'tyajk jetse'e je ñuda'ax dumasá'ak jetse'e ka'a pan y'ónuk, je oo'kpa je y'uts tse'e dupákup je ku'aa'k ta'axtajk jetse'e je y'ónuk jyéjat. Ax je myuto'k mix ónuk tse'e taannup ax jo'n je y'ajch je y'ónuk kuy'ijit. ²⁵ Ax nuvuxtojtyuk tse'e y'ijitti je uts je ajch. Ta'axpajk tse'e je koop ónuk, van'it tse'e y'oo'kni. Ka'a tse'e je ñuda'ax je y'ónuk duyakjeji. Van'it tse'e je myuto'k uts dupujk je ku'aa'k ta'axtajk. ²⁶ Nay vanxúpyam tse'e jyajtpa je myuto'k uts. Van'it tse'e je myumejtsk uts nay ve'em jyajtpa. Ve'eme'e jyajtti to'k jado'k je myutojtyuk uts paat. ²⁷ Tá-vani tse'e y'oo'kkajxtini vye'na, van'it tse'e y'oo'knuva je ta'axtajk. ²⁸ Ax kuuk tse'e je oo'kpatajk jyoojntypajktinuvat jado'k nax, çpánukts vine'e tyuva dunuda'axap je ta'axtajk?, kux va'an nuvuxtojtyuke'e dupajkti.

²⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Mtoo'tókidup xa miitse'e kux ka'a ve'e xnujávada vintso ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets juu' ve'e o'yixjup je Nte'yam maat. ³⁰ Ku xa ve'e je oo'kpa jyoojntypajktinuvat jado'k nax, ka'a tse'e je jayu y'ukyaa'vyajktinit ka'a tse'e je jayu y'ukta'axpajktinit, ve'em xa je'e ve'e y'ijttinit ax jo'n je ánge-

les juu' ve'e jem tsapjootm. ³¹ Ax je'e tse'e ku ve'e je oo'kpa jyoontykpajkt-inuvat jado'k nax, ta tse'e xkotsta juu' ve'e je Nte'yam mtukna'muxjudup jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. Jidu'um je'e ve'e vya'añ: ³² "XNte'yamidup atse'e je Abraham, je Isaac, maat je Jacob." Je'e kajx tse'e, Ntye'yamivapts je'e ve'e je jayu je Nte'yam pan pan jatye'e jaanch-ja'vijidu ku ve'e y'oo'ktini, ka'a tse'e je jyootta je jya'vinda y'aa'ka, joojntykidup je'e ve'e.

³³ Ku ve'e du'amotunajxti, atuva atoki tse'e je numay jayu tyaandi ya ixpajkun kajx.

Je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp

(Mr. 12.28-34)

³⁴ Ku ve'e je fariseotajk dumótudi jets yak'amote'e je Jesús je saduceotajk, van'it tse'e ñay'amojikijidi. ³⁵ Van'it tse'e nuto'k je tsaptujkpit yak'ixpajkpa dukatsavuu'n je Jesús. Jidu'um tse'e dunuujmi:

³⁶ —Yak'ixpajkpa, zjuu's je'e ve'e je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp?

³⁷ Van'it tse'e je Jesús y'atsoovjji:

—“Tsokta je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, nujom ja'vin, nujom aaj nujom joot, jets nujom je mv-inma'yun maat.” ³⁸ Ya'ats je'e ve'e je pava'nun juu' ve'e dunumajikajxp.

³⁹ Je mumejtsk pava'nun, ve'em játy-pats je'e ve'e. Jidu'um tse'e vya'añ: “Tsokta je mmujantamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n viinm mnachók-jada.” ⁴⁰ Ya mejtsk pava'nunts je'e ve'e dunumajikajxp nujom je Moisés je pyava'nun jets juu' ve'e jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Ñumajikujxp xa ve'e kux nujome'e je vijjn pava'nun juu' ve'e yakjatyaa jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, je'e tse'e je jayu tyuk'ixp vintso ve'e dutsak jetse'e je jayu dutóndat pan chojktupe'e je Nte'yam jets je myujantam je myutaktam.

Je David je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo

(Mr. 12.35-37; Lc. 20.41-44)

⁴¹ Jemna tse'e vye'nada je fariseotajk, ⁴² van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Vintso miitse'e mvaanduva? ¿Pan je'e ve'e je chaan je kyooj je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Je yakkutojka David je chaan je kyooj.

⁴³ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—¿Vintsoe'e je Espíritu Santo dvin-ma'yunma'a je David ku ve'e je David vyaajñ jets je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo? Kux jidu'ume'e je David vyaajñ:

⁴⁴ Je Nte'yam xa ve'e dunuujmi ats je nMaja Vintsán:

“Ajxtuku yaja ats n'aka'yun pa'ayi nam-vaat atse'e nyakvintókida pan pan jatye'e mtso'oxpajkjjudup.”

⁴⁵ Jidu'um tse'e je David vyaajñ jets je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo. Ax ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknujava jets ka je chaan je kyoojyap je'e ve'e je Cristo, je Myaju Vintsampa je'e ve'e.

⁴⁶ Ax je'e juu' ve'e tso'oxpajkjjudup, ni pana tse'e kya'o'yixji vintso ve'e kujyaa'k'atsaajv, ni pana tse'e kyoo'knayja'vijini jetse'e juu' dujaa'k'amotutúvat.

Ku je Jesús dvinntso'y je fariseotajk jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk

(Mr. 12.38-40; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

23 Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je numay jayu jets je y'ixpajkpatajk:

²—Kyojtsvaatstupe'e je Moisés je pyava'nun je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk jets je fariseotajk.

³ Katsapáktats miits je'e, ve'em tonda ax jo'n mtukna'muxjada; ax ka'a tse'e xtóndat juu' je'e ve'e tyoondup, kux to'k viijne'e juu' ve'e kyojtstup,

jado'k viijn tse'e juu' ve'e tyoondup. ⁴Pyaa'jmjidupe'e je jayu je pava'nun juu' ve'e va'ajts tso'ox; ax ni vinxupa tse'e dukaputákada jetse'e dukutyóndat je Nte'yam je pyava'nun. ⁵Ve'emts je'e ve'e nujom dutonda jetse'e je jayu y'ixjadat, maja viijne'e jem ak ni'kxm yukja'a dujayepa je pava'nun jetse'e ñapya'muxjada jem vyimpókkum jets jem kya'm, jetse'e je vyit yaajnit dujayepa. ⁶Ku tse'e ñajkxta joma ve'e je maja kay je maja uu'k ukpu jep tsaptujkp, tum je'e tse'e chojktup jetse'e dutuktsaanadat je tsuujntkun juu' ve'e tum oojyit. ⁷Chojktuvap tse'e jetse'e je vintsa'kin maat je jayu kyojtspoo'kxjadat jep maa'y jaatp jetse'e yaknaajmadat “yak'ixpajkpa”.

⁸Ax miitsta, ka'a tse'e ve'em myaknaajmadat “yak'ixpajkpa”, kux mnay'útsijidup mnay'ajchijidup mnay'útsijidup mnacha'ajjidup xa miitse'eda anañujoma. To'kjits je'e ve'e pane'e ijtp je mYak'ixpajkpada, atsts je'e ve'e, je Cristo. ⁹Ka'a tse'e yaja naxviijn ve'em myaknaajmadat “tee”, kux to'kji ve'e je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm. ¹⁰Ka'a tse'e ve'em myaknaajmadat “vintsán”, kux ats, je Cristo, atsji ve'e nnuVintsánip. ¹¹Je'e pan pane'e dunumájip miits kajxta, je'ets je'e ve'e pan pane'e mpatto'nijidup. ¹²Pan pan xa ve'e namyájijup, je'e tse'e taannup pi'k; pan pan tse'e naajkpi'kijup, je'e tse'e dunumájap.

¹³¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Miits xa ve'e je too' myak'atojktup jetse'e ve'em je viijnk jayu kyatákadat jem je Nte'yam y'am kya'm, ni viinma tse'e jem mkatákada, ka'a tse'e xyakjatta jetse'e tyákadat pan pan jatye'e jem jatakavaandup.

¹⁴¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Mpajkjidup xa ve'e je ku'aa'k ta'axtajk je tyajk paat, ax jek tse'e mtsapkotsta, ve'em tse'e xkayaknukexnatakava'anda je kyo'oy je'e juu' ve'e mtoondup. Ya'a kajx tse'e je tsaachpaatun nujoj k myakmooydinit.

¹⁵¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Ooy xa ve'e xtuntoonkada jetse'e otyo'ka je jayu xtukpanajkxtat juu' ve'e mjaanchja'vidup; ku ve'e ve'em je jayu dukuvuk, mtukvinmajtsjudupts miits je'e ve'e jetse'e mejtsk nax nujoj k chaachpaatnit jem janjootm jets ni ka'a ve'e miitsta.

¹⁶¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, je viints vintoo'vajkiva jo'nda! Jidu'um xa ve'e mva'anda: “Pan jem xa ve'e pan pane'e duyaknajxp je maja tsaptajk, ka'ats je'e ve'e vyinkopka jetse'e dukutyónut; ax pan yaknajxypts je'e ve'e je maja tsaptujkpit oro, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e dukutyónut.” ¹⁷Ve'em xa miitse'eda ax jo'n juu' ve'e viintsta jetse'e japyayo'oy juu' dutoonduva dukojtstuva. ¿Juu' tse'e dujaa'knumájip: je maja tsaptujkpit oro, ukpu je maja tsaptajk juu' kajxe'e je maja tsaptujkpit oro va'ajts y'it jeja je Nte'yam vyinkujk? ¹⁸Mvaanduvap tse'e jidu'um: “Pan jem xa ve'e pan pane'e duyaknajxp je vojxpejtun, ka'ats je'e ve'e vyinkopka jetse'e dukutyónut; ax pan yaknajxypts je'e ve'e je yax juu' ve'e jem vojxpejtun kajxm, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e dukutyónut.” ¹⁹¡Miitsta, je viints jayu jo'nda! ¿Juu' tse'e dujaa'knumájip: je yax, ukpu je vojxpejtun juu' kajx je yax va'ajts y'it jeja je Nte'yam vyinkujk? ²⁰Je'e kajx tse'e, pan pane'e duyaknajxp je vojxpejtun, ka je vojxpejtunjap tse'e yaknajxyp, yaknajxpap je'e ve'e nujom juu'

ve'e ijtp jem yojxpejtun kajxm, ²¹jets pan pan tse'e duyaknajxp je maja tsaptajk, ka je maja tsaptajkjap tse'e yaknajxyp, yaknajxpap je'e ve'e je Nte'yam, juu' ve'e jem ijtp. ²²Pan pan tse'e duyaknajxp je tsapjootmit it, yaknajxypts je'e ve'e je Nte'yam je kyutojkun tsuujntkun jets je Nte'yam, juu' ve'e jem tsuunip.

²³'iAyoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Mmooydup xa ve'e je Nte'yam je diezmo je muxo'ojkin paat, ax jo'n je menta, je anís, jets je comino; ax ka'a tse'e xmaja pamda je pava'nun juu' ve'e nuyojk vinkopk. Oy xa je'e ve'e jetse'e xpámdat je diezmo; ax vinkopkts je'e ve'e jetse'e xtóndat juu' ve'e nuyojk vinkopk, je'ets je'e ve'e jetse'e xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akeeguij je'e ve'e jetse'e xjayéptat je tukmo'tun jets je jaanchja'vin. ²⁴'iMiitsta, je viints vintoo'vajkiva jo'nda! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e du'aka'ap to'k je pi'k oox jetse'e dnas'ooga to'k je camello.

²⁵'iAyoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e duyakvaatstup jeñi'kxm tsoojvji je tuk'a'ooguin jets je tuk'atojkin; ax je jyoot, ojtsts je'e ve'e juu' ve'e mee'tsmúk jets juu' ve'e je ko'oy to'nun kajx jéjip. ²⁶Miits, fariseotajkta, je viints jayu jo'nda, yakva'atsta too'vajk je mjootta je mja'vinda, van'ítnum tse'e y'óyat jetse'e xtóndat je y'oy je'e.

²⁷'iAyoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je oo'kpa jot joma ve'e poo'p nupojtspét, tsoj ve'e jeñi'kxm kye'ex, ax tum je oo'kpa pajk tse'e jep akujkp jets juu' jatye'e axaa'kp. ²⁸Ve'emts miitse'e mke'exta

jeja je jayu vyinkujk ax jo'n je jayu juu' ve'e tuv jáyuvudup joojntykidup, ax jep tse'e akujkp je ky'o'oy je'e xjayepta jets je mejts'aaj je mejtsjoot.

²⁹'iAyoov xa ve'e miits je mjootta, tsaptujkpit yak'ixpajkpada, fariseotajkta, mejts'aajta mejtsjootta! Mnayaaajmjudup xa ve'e ax jo'n kuxvintsa'kidi je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Mnupojtspejtup tse'e je ñaxtajkin itta jetse'e xyaktojapakta je ñupojtspét pan pan jatye'e tuv jáyuvudu joojntykidu. ³⁰Jidu'um tse'e mva'anda: "Pan aats xa ve'e kunjoojntyki ku ve'e aats je njujpit jayu jyoojntykidi, ka'ats aatse'e kuntukpuyak'oo'kidi je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta." ³¹Ve'emts miitse'e viinm mnaajknuke'xnatákajada jets je mjujpit jáyuda ve'e duyak'oo'ktu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. ³²Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je mjujpit jáyuda. iTuntonkukáxadats n'it juu' je'e ve'e tyon'ukvaandu!

³³'iMiitsta, je tsaan je chaanda je kyoojta! ¿Vintsots miitse'e mkayakpámdat jem janjootm? ³⁴Je'e kajx tse'e, ntuknúkextapts ats miitse'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta jets je jayu juu' ve'e viji kej jets je'e juu' ve'e myak'ixpákjadap; ax jem tse'e juu' ve'e myak'oo'ktap, jempa tse'e juu' ve'e myakruuzpétap, nay jempa tse'e juu' ve'e mvóptap jep tsaptujkp jetse'e xjomtóndat xtitóndat kajpun kajpun. ³⁵Ax ve'em tse'e xtókinadat nujom je'e juu' ve'e yak'oo'ktu: je Abel xa ve'e oo'k mutoo'vajk, je'e juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip y'ij, jets je Zacarías paat, je Berequías je myajntk, je'e juu' ve'e je mjujpit jayu yak'oo'ktu jep maja tsaptaktaagujk jeja je maja tsaptajk jets je yojxpejtun itakujk. ³⁶Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets je jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup, je'e tse'e dutókinadap nujom ya ky'o'oy je'e.

**Ku je Jesús dunuyaaxy je
jerusaleenit jáyuda**

(Lc. 13.34-35)

³⁷Jerusaleenit jáyuda, jerusaleenit jáyuda, miitse'e myak'oo'ktup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta jetse'e xtsaka'atsta pan pan jatye'e je Nte'yam mtuknukejxjudup! ¡May nax xa ats miitse'e njapa'kmokuvaandi, ve'em ax jo'n je tseedaak jep kyeekun pa'tkup je pyi'k ónuk dumu'lux; ax ka'a tse'e xkuvajkti! ³⁸Íxtats n'it, masa'ake'e tyaannit je mmaja tsaptajkta. ³⁹Ax ve'emts atse'e nva'añ jets ka'a atse'e x'uk'íxtinuvat, van'ítnume'e ku ve'e je xaaj dupaatnit jetse'e mva'andat: “Je Nte'yam je kyunoo'kxun maat xa ya'a ve'e juu' ve'e miimp je Maja Vintsán kajx.”

**Ku je Jesús du'ava'ni jets
kutókiyupe'e je maja tsaptajk**

(Mr. 13.1-2; Lc. 21.5-6)

24 Ku ve'e je Jesús pyítsum jep maja tsaptujkp, van'it tse'e je y'ixpajk-patajk vyinkutámijidi jetse'e je Jesús dutuk'íxtat je maja tsaptakpats. ²Van'it tse'e je Jesús y'amótutúvijidi:

—¿M'íxtupe'e nujom ya mújit tajkta? Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, ni to'kats ya'a ve'e ya tsaa kyoo'ktaannit nukavyet, nujom ya'a ve'e kyutókikajxnit.

**Je nuja'vin juu' ve'e jéjap
ku ve'e je itakax tyáminit**

(Mr. 13.3-23; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³Van'it tse'e ñajxxti jem Olivos Kopk viindum. Jem tse'e je Jesús chuuna vye'na, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ojts apuk ña'muxjada:

—Vaajnjik aats to'k aaj vin'it ya'a ve'e jyátut ñáxut jets ti nuja'vints aatse'e njayéup ku ve'e mmiinnuvat jets ku ve'e ya it kyaxuvaannit.

⁴Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Mnay'íxadap tse'e jets ka'a ve'e pan mvin'aa'njadat, ⁵kux míndape'e numay juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'e, jetse'e vya'andat: “Ats xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.” Ax numay tse'e yakvin'aa'ndat.

⁶Ax ku tse'e xmótudat jets je atso'ox-e'e toonjinup jets je atso'ox kats, ka'a tse'e mnavyinma'yunmo'ojadat, kux nu-paamdúkani je'e ve'e jetse'e ve'em tyón-jut kyótsjut. Ax ka'anumts je'e ve'e jye'ya vye'nat je itakax, ⁷kux najkxpe'e je jayu ñacho'oxpákjada to'k nación jets jado'k nación, to'k kutojkun jets jado'k kutojkun. Jéjap tse'e je yooj jets je makk oix may viijn. ⁸Ve'em tse'e je tsaach-paatun du'ukva'anut.

⁹Van'itts miitse'e jem je jayu kya'm myakpámdat jetse'e myakjomtónat myaktitónat kuxe'e ats xjaanchjávada.

¹⁰Van'itts atse'e numay xkoo'k-natyukpajkjidinit, namyu'ékjadap namyu'ot'ánjadape'e, jetse'e jem je jayu kya'm ñapyámjadat to'k jado'k.

¹¹Jéjadap tse'e juu' ve'e natyijjadap je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada. Numayts je'e ve'e je jayu juu' je'e ve'e vvin'aa'ndap. ¹²Nuyókape'e ooy je kyoo'oy je'e, je'e kajx tse'e numay kyoo'knachojkjidinit to'k jado'k.

¹³Ax pan pan tse'e dumuté'nip je tsaachpaatun, je'e tse'e joojntykinup xa'ma kajx. ¹⁴Yakvaajnjadape'e je jayu je oy kats je oy ayook pan joma jatye'e chaanada to'k it to'k naxviijn, ve'em tse'e dunujávadat jets chajkpe'e je Nte'yam jetse'e je jayu ñapyaajmjidinit jem je'e y'am kya'm. Ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut, ax van'it tse'e ya it kyajxnit.

¹⁵Je Nte'yam je y'ayook kojtsna-jxpa Daniel, je'e tse'e du'ava'ni je'e pane'e je kunuu'kx it duyakvintsak-intókiyup. (Va'an dvinmótuvu pan

pane'e nakukojtsp.) Ku miitse'e x'ixtat jets jem je'e ve'e y'it joma ve'e kyapaa'tyju, ¹⁶ van'it tse'e pan pan jatye'e ve'nadap yaja judéait y'it jaat, va'an tse'e duke'ekta jetse'e ñajkxtat jem tonun viinm kopk viinm. ¹⁷ Jets pan pan jatye'e jem azotea ni'kxm ve'nadap, ka'a tse'e jep tyujkp y'uktajkidinit jetse'e ti duyapkitsumdat. ¹⁸ Pan pan jatye'e ve'niduvap jem kam jootm, ka'a tse'e dunuvimpittat je vyit. ¹⁹ Ayoov xa je'e ve'e je jyootta je ta'axtajkta juu' ve'e kanuvaajtsap ve'nadap van'it jets pan pan jatye'e yak'onuktsi'tstup vye'nat! ²⁰ Nutsapkotsta jetse'e ve'em kyatónjút ku ve'e xox aats ukpu poo'kxtkún xaaj vye'nat, ²¹ kux van'ite'e je jayu chaachpaa'ttat ve'em ax jo'n ni vin'ita kyatúnjuna ku ve'e ya it choo'ntk jets uxyam paat, jetse'e ni je vin'ita kyoo'ktoojn-jinit. ²² Ax ñupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat. Pan kujyek xa ve'e je tsaachpaatun, ni pana tse'e kyatso'okut van'it. Ax ñupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat, yakkónapts je'e ve'e je jayu kajxta juu' ve'e vyinkoon.

²³ Ax pan jidu'lum tse'e myaknaajmada: "Ixta, uxyaja tse'e je Cristo", ukpu "Ixta, uxxim tse'e je Cristo", ka'a tse'e xjaanchjavadat. ²⁴ Kux míndape'e juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'eda, jets juu' ve'e natyijjadap je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada, tyóndapts je'e ve'e je mújit nuja'vin jets je mújit atuva jetse'e je jayu dutukvin'aa'ndat, pan kuy'o'yixjada ve'e jetse'e duvin'aa'ndat pan pan jatye'e je Nte'yam vyinkoon. ²⁵ Ta xa ats miitse'e ntukvinkótsada namka'ana ve'e ve'em jyaty. ²⁶ Je'e kajx tse'e, pan myaknuujmidupe'e: "Ixta, uxxim xa je'e ve'e je Cristo joma ve'e je jayu kyatsuna", ka'a tse'e xnunajkxtat; uk pan myaknuujmidup: "Ixta, uxep tujkp xa je'e ve'e je Cristo", ka'ats miits je'e ve'e

xjaanchjavadat. ²⁷ Kux ve'em ax jo'n to'k je vítsuk yak'ix jetse'e y'ajaj y'atu'kx jem joma ve'e je xaaj pyítsum jets jeja paat joma ve'e je xaaj tyaka, yak'ixpap tse'e oy ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ²⁸ Va'ajts xa ve'e yaknujávát pan joma ve'e je jayu ve'em yakvin'aa'nút, kux joma ve'e y'it je tánuk aa'k, jem tse'e je no'op ñay'amókajada.

Vintso myiinnuvat je Cristo

(Mr. 13.24-37; Lc. 21.25-33; 17.26-30, 34-36)

²⁹ Ku ve'e ñaxút je tsaachpaatun, tun jatyi tse'e je aampa xaaj vyinkoo'tsat, ka'a tse'e je aampa po'o y'uk'aannuvat, kustakadap tse'e je maatsa; jets je makkin juu' ve'e ya tsajmit it, xyituy-o'oyufts je'e ve'e je Nte'yam. ³⁰ Van'it tse'e jem tsajviinm xpajktinit je nuja'vin jets miimp atse'e, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp; yaxpáktape'e je jayu pan joma ve'e chaanada yaja naxviijn jets atse'e x'ixtat ku atse'e nmiinnuvat jem vínuts jootm je kutojkun maat jets ooy je majin maat. ³¹ Van'ite'e ku ve'e je trompeta makx xyo'oxut, nkéxupts atse'e je n'aangelestajk, yaknay'amojk-ijidinufts je'e ve'e pan pan jatye'e atse'e nvinkoon vinxup to'k it to'k naxviijn jets je vaat joma ve'e ya tsajmit it kyukaxa.

³² Ixta je higo kup. Ku ve'e je y'axén y'a'onuktaka jetse'e je y'aaj pyítsumnuva, mnuja'vidufts miits je'e ve'e jets támani ve'e je xakopk. ³³ Ax nay ve'empa tse'e ku ve'e x'ixtat jets toojnup kojtsjupe'e juu' atse'e nkajtsp, nujávadats jets támani je'e ve'e vye'nat ku atse'e nmiinnuvat. ³⁴ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets nujom ya'a ve'e tyónjút kyótsjút namka'ana ve'e y'oo'kkáxta ya jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup. ³⁵ Káxup náxup tse'e ya tsajmit it jets ya naxviijnit it; ax ats je

nkats je n'ayook, ni je vin'ítats je'e ve'e kyapaa'náxut.

³⁶ Ka'a tse'e je jayu dunujávada vin'ite'e je xaaj dupaa'tut ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut, ni je aangelesa tse'e dukunujávada juu' ve'e jem tsapjootm, ni atsa tse'e nkanuja'viva, ats, je Nte'yam je y'Onuk, je Dios Teel'ji ve'e dunuja'vip.

³⁷ Ve'em ax jo'n tyoojnji kyojtsji ku ve'e je Noé jyoojntyki, nay ve'empa tse'e tyoojnjinuvat van'it ku atse'e nmiinnuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ³⁸ Ku ve'e je naakukóma kyanaxyna vye'na, kaaydup ooktup tse'e je jayu, yaa'vyajktup ta'axpajktup, van'it paat tse'e ve'em dutoondi ku ve'e je Noé jep arca jaatp tyajkini. ³⁹ Ax ka'a tse'e dunuja'vidi vin'ite'e myínut je xaaj ku ve'e naakukómadat, van'ítnume'e dunuja'vidi ku ve'e je naakukóma jy'e'y jetse'e y'oo'kkajxtini. Nay ve'empa tse'e van'it jyajtpat ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax. ⁴⁰ Je xaaj, numejtsk tse'e je yaa'tyajik vye'nadat jem kam jootm, to'k tse'e yakvoovnit, jado'k tse'e tyaannit; ⁴¹ numejtsk tse'e je ta'axtajk jajtsp vye'nadat, to'k tse'e yakvoovnit, jado'k tse'e tyaannit.

⁴² Nakyujoojntykajada miits, kux ka'a xa ve'e xnujávada vin'it atse'e nmiinnuvat jado'k nax. ⁴³ Nujávada ya'a, pan kudunujava xa ve'e je kutajk pan vin'ite'e koo'ts je mee'tspa tyakava'añ, joojntyk tse'e naajk'ítjut jetse'e dukayakjátut jetse'e je tyajk duyak'ava'atsut jetse'e je pyaamduk yakmee'tsjat. ⁴⁴ Apaamduka ve'e mnaajk'ítjadat, kux kavinmaaype'e mve'nadat ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Je oy ix'ijtpa jets je ko'oy ix'ijtpa

(Lc. 12.41-48)

⁴⁵ Je jáyuda juu' ve'e kuvij jetse'e oy dutonda juu' ve'e je Nte'yam chajkp,

ve'emts je'e ve'eda ax jo'n to'k juu' ve'e je toonk oy du'ix'ijtp jetse'e je vyintsán tyukkatákaja jetse'e du'ix'ítut je toompatajk. Van'it tse'e je vyintsán chaa'n. ⁴⁶ Ax ku tse'e je vyintsán jy'e'yni, van'it tse'e du'ix jets oye'e dukutyún je ayook juu' ve'e yakta'nuxju. Xoonts je'e ve'e je ix'ijtpa ku ve'e ve'em je vyintsán pyaa'tyju. ⁴⁷ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets je vyintsane'e tukkatajkikáxjup jetse'e du'ix'ítut nujom juu' jatye'e y'ixp jyayejpp. ⁴⁸ Ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n to'k je ix'ijtpa juu' ve'e dunasja'vip jets tánape'e je vyintsán, ⁴⁹ jetse'e dujomton'ukva'añ dutiton'ukva'añ je vyintsán je tyoompada, jetse'e je mookjuva dumaatkáy dumaat'uu'k. ⁵⁰ Kavinmaayp tse'e vye'nat je xaaj ku ve'e je vyintsán jy'e'ynit jetse'e ve'em yakkupaadat. ⁵¹ Van'it tse'e je vyintsán je tsaachpaatun myo'ojut jetse'e pyámjut joma ve'e je jayu juu' ve'e mejts'ajax mejtsjootax. Jem tse'e numay yaaxtinit jem tse'e numay natyatskaa'tjidinit.

Numajk je kiixata'ax tukmu'a'ixmojkin

25 Jidu'um xa ve'e jyátut maat je jayu pan pan jatye'e ituvaandup jem je Nte'yam y'am kya'm. Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n jyajty numajk je kiixata'axta juu' ve'e je tyak'xpa dukoondu jetse'e najkxti jeja je navyajkjuva tyak'aaaj, je ta'axpajkpa ve'e ojts du'a'ixta. ² Numugooxk tse'e je kiixata'axta oyvintsova juu' dutonda, jets je janumugooxk, oy tse'e juu' dupayo'oyda. ³ Juu' tse'e oyvintsova juu' dutoondup, ka'a tse'e je aceite dukoondu munuyojk jetse'e je tyak'xpa kudujaa'kpaajmjidi; ⁴ ax juu' tse'e oy juu' dupayo'ydup, kyoondutse'e je aceite munuyojk, apuke'e juu' ve'e je tyak'xpa myaat. ⁵ Ku ve'e je ta'axpajkpa tya'ni, manajxtinu tse'e nujom

je kiixata'axta. ⁶Tso'm jo'n tse'e je jayu makk kyajts jidu'um: "iUxeme'e myets je ta'axpajkpa; najkxu xmaatnavyaa'tjada!" ⁷Van'it tse'e je kiixata'ax pyojtukti jetse'e je tya'kxpada du'appaajmtkidi. ⁸Van'it tse'e je numugooxk juu' ve'e oyvintsova juu' dutoondup, je'e tse'e dunuujmidu je numugooxk juu' ve'e oy juu' dupayo'lydup: "Mooyk aats to'k aaj je m'acéiteda kux pi'tsnupe'e aats ya nta'kxpa." ⁹Ax jidu'um tse'e je numugooxk y'atsoojvjidi: "Ka'ase'e, kux ka'a xa ve'e xnupaadijimat; ñojk'óye'e najkxu mje'e xjoyda." ¹⁰Ax namvaat tse'e ojts dujoyda je y'acéiteda, van'it tse'e jye'y je ta'axpajkpa. Je kiixata'axta juu' ve'e apaamdukani ve'nidup, myaat-tajkiduts je'e ve'e xaajiva je ta'axpajkpa. Van'it tse'e je tajk y'atojkní. ¹¹Ku ve'e jye'ydinuva je numugooxk kiixata'axta juu' ve'e oyvintsova juu' dutoondup, van'it tse'e vyaandi: "iTe', te', yak'avaatsjik aats to'k aaj ya mtajk!" ¹²Van'it tse'e yak'atsoovdi: "Tyúvam xa ats mitse'e nnaajmada jets ka'a ats miitse'e n'ixada."

¹³Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Nakyujoojntykajadats, kux ka'a ve'e xnujávada ti xaaj ti hora atse'e nmiinnuvat jado'k nax.

Je meen tukmu'a'ixmojkin

¹⁴Je Nte'yam xa ve'e je jayu duyakku-tojkjip. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jékum najkxuvaan jetse'e duvatsoajv je tyoompatajk jetse'e je myeen dutukkatajki jetse'e duyaktóndat.

¹⁵Nuto'k tse'e dutukkatajki mugooxk je meen juu' ve'e va'ajts tsóvax, jets jado'k mejtsk je meen, jets jado'k to'k je meen. Ax akijpxa tse'e chov je meen. Ve'eme'e to'k jado'k dutukkatajki jetse'e duyaktóndat pan vintso ve'e je vijin je kejun dujayepta. Van'it tse'e chaa'n jetse'e jékum ñujkx. ¹⁶Je toompa juu' ve'e

mugooxk je meen yaktukkatajki, yaktompajkkojts je'e ve'e je vyintsán je myeen jetse'e duyaknuvojki jamugooxk je meen. ¹⁷Nay ve'empa tse'e je toompa juu' ve'e yaktukkatajki mejtsk je meen, je'e tse'e duyaknuvojki jamejtsk je vyintsán je myeen. ¹⁸Ax je toompa juu' ve'e to'k je meen yaktukkatajki, je'e tse'e je vyintsán je myeen dutaji.

¹⁹Ta'ni tse'e je vyintsanda jetse'e vyimpijnuva. Van'it tse'e nuto'k jaty je tyoompa duvatsoajv jetse'e du'amotutúvidi vintso ve'e je myeen duyaktoondi. ²⁰Too'vajkp tse'e jye'y je'e juu' ve'e yaktukkatajki mugooxk je meen. Myooy tse'e je vyintsán majk je meen; jidu'um tse'e dunuujmi: "Vintsán, mugooxk xa ats mitse'e je mmeen xtukkatajki, uxyájats je'e ve'e jamugooxk juu' atse'e mpajk." ²¹Van'it tse'e je vyintsán ña'muxji: "Oyse'e, oy toompa xa mitse'e, ve'eme'e juu' xtun ax jo'n yaktsak. Oy tse'e xyaktún juu' ve'e ve'e'n, mayts ats mitse'e juu' ntukkatákat. Tukputukxoojntkikts ats joma ve'e ats je nxoojntkun." ²²Van'it tse'e jye'y je'e juu' ve'e yaktukkatajki mejtsk je meen, myooy tse'e je vyintsán maktaaxk je meen, jetse'e vyaajñ: "Vintsán, mejtsk xa ats mitse'e je mmeen xtukkatajki, uxyájats je'e ve'e jamejtsk juu' atse'e mpajk." ²³Van'it tse'e je vyintsán ña'muxji: "Oyse'e, oy toompa xa mitse'e, ve'eme'e juu' xtun ax jo'n yaktsak. Oy tse'e xyaktún juu' ve'e ve'e'n, mayts ats mitse'e juu' ntukkatákat. Tukputukxoojntkikts ats joma ve'e ats je nxoojntkun." ²⁴Ax ku tse'e jye'y je toompa juu' ve'e to'k yaktukkatajki je meen, van'it tse'e je vyintsán dunuujmi: "Vintsán, nuuja'vip xa atse'e jets ka'a mitse'e je tukmótun xjayep, je'e ve'e m'amótup juu' ve'e mkanupujkp jets je'e ve'e mpakmujkp juu' ve'e mkatuump. ²⁵Je'e kajxts ats mitse'e ntsa'ki jets atse'e ojts ya mmeen ntaja. Ax uxyájats ya'a ve'e juu' ats mit-

se'e xtukkatajki." ²⁶ Van'it tse'e je vy-intsán y'atsoqjvi: "Mits, ko'oy toompa, ni vinxupa xa ats mitse'e xkatuujnja. Ve'em xa mitse'e mva'añ jets je'e atse'e n'amótup juu' atse'e nkanupujkp jets je'e atse'e mpakmujkp juu' atse'e nkatuump. ²⁷ Kuxtukkatajki xa ve'e je jayu ats je nmeen jetse'e kuduyaknuyojki; ax kuts atse'e kunvimpijtni, van'itts atse'e kunyavkimpijit je meen maat je myunuyojkin." ²⁸ Van'it tse'e yaknuujmidi pan pan jatye'e jem ve'nidup: "Pajkjada ya'a to'k je meen jetse'e xtukkatakadats je'e juu' ve'e dumaat majk je meen. ²⁹ Kux pan pan xa ve'e juu' dujayejpp, jaa'kyakmo'op tse'e, ax ve'em tse'e ooy juu' dutunjayéput; ax pan pan tse'e juu' dukajayejpp, yakpajkjap tse'e nujom, je'e paate'e juu' ve'e yuu'n vee'n jyayejpp. ³⁰ Ax ya toompa juu' atse'e xkatoojnjp, yakpítsumdinit jets pamda jem akoo'ts ítum. Jem tse'e numay yaaxtinit jem tse'e numay ñatyatskaa'tjidinit." Jidú'um tse'e je toompa je vy-intsán vyaajñ.

Ku anañujoma je jayu yaktokimpayo'ynit

³¹ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ku xa atse'e je va'ajts aangelestajk nmaatmínut je majin maat, ajxtukupts atse'e jeja nkutojku tsuujntkun kujx, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ³² Nujom tse'e je jayu juu' ve'e tsuunidup vinxup to'k it to'k naxviijn, je'e tse'e nay'amojkikáxadap jeja ats nvinkujk; ats tse'e apuk mpaamdinup to'k jado'k, ve'em ax jo'n je carnero vinténiva apuk dupum je carnero jets apuk je chivo. ³³ Je jayu juu' ve'e ve'em ijttup ax jo'n je carneeroda, jéjats ats je'e ve'e mpámdat ats n'akalyun pa'ayi; jets je jayu juu' ve'e ve'em ijttup ax jo'n je chívoda, jéjats ats je'e ve'e mpámdat ats n'anajapa'ayi. ³⁴ Van'itts atse'e, je Yakkutojka, nnaajmadat pan pan

jatye'e jeja ats n'akalyun pa'ayi: "Míndats miits. Ats je n'Tee' je kyunoo'kxun maat tse'e m'itta. Tákada yam ats nkutojku jootm, myak'apaajmtkijidu xa miits ya'a ve'e ka'anume'e je it choo'n-duk vye'na. ³⁵ Kux ku atse'e nyu'oo'kji, xyakkaayduts atse'e; ku atse'e ntaatsi, xmooyduts atse'e je tsoxk naaj; ku atse'e najxa jayu nve'na, xyakmataanduts atse'e; ³⁶ ku atse'e je vit je xox xka'ijtji, xxojxtuts atse'e; ku atse'e pajkjup nve'na, xku'ixtuts atse'e; ku atse'e jep poxuntujkp nve'na, xku'ixtuvats atse'e." ³⁷ Van'it tse'e y'atsóvdats je'eda pan pan jatye'e tuv jáyuvudup joojntykidup: "Maja Vintsán, ¿vin'itts aats mitse'e n'ix jets mitse'e myu'oo'kji, jets aats mitse'e nyakkaaj? ¿Vin'itts aats mitse'e n'ix jets mitse'e mtaatsi, jets aats mitse'e je tsoxk naaj nmooyj? ³⁸ ¿Vin'itts aats mitse'e n'ix jets najxa jayu mitse'e, jets aats mitse'e nyakmataajñ? ¿Vin'it tse'e je vit je xox mka'ijtuxji, jets aats mitse'e n'ix jets mitse'e n'ix pajkjup ukpu jep poxuntujkp, jets aats mitse'e ojts nku'ix?" ⁴⁰ Van'itts atse'e n'atsóvdats: "Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets nujome'e juu' ve'e mtoojnjidu ats je n'utsatajk, vinxupe'e dukunumaja je jayu, ve'emts je'e ve'e ax jo'n atse'e vinnm miits kuxtoojnjidi."

⁴¹ Van'itts atse'e nnaajmadat pan pan jatye'e jeja ats n'anajapa'ayi: "Vinva'kva'atsta ats, ko'oñukótsada, najkxta jem janjootm juu' ve'e xa'ma kajx tooyp, je'e juu' ve'e apaamdukani ijtp jetse'e jem chaachpaattinit je ko'oyjáyuvap maat je kyoy aangelestajkta. ⁴² Kux ku atse'e nyu'oo'kji, ka'ats atse'e xyakkaaydi; ku atse'e ntaatsi, ka'ats atse'e je tsoxk naaj xmooydi; ⁴³ ku atse'e najxa jayu nve'na, ka'ats atse'e xyakmataandi; ku atse'e je vit je xox xka'ijtji, ka'ats atse'e xxojxti; ku atse'e pajkjup nve'na jets ku atse'e jep poxuntujkp nve'na, ka'ats atse'e ojts xku'ixta." ⁴⁴ Van'itts at-

se'e x'atsóvdat: “Maja Vintsán, ¿vin'itts aats mitse'e n'ix jets mitse'e myu'oo'kji, uk mtaatsi, ukpu najxpa jayu mve'na, ukpu je vit je xox mka'ijituxji, uk pajkjup mve'na, ukpu jep poxuntujkp mve'na, jets aats mitse'e nkaputajki?”⁴⁵ Van'itts atse'e n'atsóvdat: “Tyúvam xa ats mi-itse'e nnaajmada jets nujome'e juu' ve'e mkatoojnjidu je jayu, vinxupe'e dukanumaja je jayu, ve'emts je'e ve'e ax jo'n atse'e viinm miits kuxkatoojnjidi.”⁴⁶ Je'eda tse'e najkxtap joma ve'e xa'ma kajx chaachpaattini; ax je'eda juu' ve'e tuv jáyuvidup joojntykidup, je'e tse'e najkxtap joma ve'e xa'ma kajx jyoojntykidini.

Ku je israeejlit jayu dukojtsmojkti jetse'e je Jesús dumátstat

(Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

26 Ku ve'e je Jesús vyankujx, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmi:
²—Ax jo'n miitse'e xnujávada jo'n, vajxkm xa ve'e je pascua xaaj dupaa'tut. Je xaajts atse'e jem je jayu kya'm nyakpámüt juu' atse'e xtso'oxpajktup, jets atse'e cruuzpét n'ítut, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

³Van'it tse'e ñay'amojkijidi je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajka jets je israeejlit je myújit jáyuda. Jep tse'e ñay'amojkijidi je Caifás tyak'ap, je'e tse'e ijt tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta van'it.
⁴Jep tse'e dukojtsmojkti pan vintso ve'e je Jesús dumátstat je taay maat, jetse'e duyakjay'oo'kjadat. ⁵Jidu'um tse'e ñavyaajnidi:

—Ka'a tse'e nmajtsumat ku ve'e je xaaj tyunju vye'nat kux ku ve'e je numay jayu yoojmuktat y'ajxuktat.

To'k je ta'axtajk dupaajmji je pa'ajk xoo'kpa naaj je Jesús

(Mr. 14.3-9; Jn. 12.1-8)

⁶Jem tse'e betániait kyajpun kajxm je Jesús vye'na jem je Simón tyak'am, je'e juu' ve'e leprapajkjup y'ijit. ⁷Kaayp tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e vyinkutámiji to'k je ta'axtajk maat to'k je poo'p tsaaj apajkin juu' ve'e je pa'ajk xoo'kpa naaj dumaat juu' ve'e tsóvax aa'k. Van'it tse'e je Jesús dutukxakteejmukkujx. ⁸Ku tse'e je y'ixpajkpatajk du'ixti, jotma'ttu tse'e, jetse'e vyaandi:

—¿Tyajxts ya'a ve'e koojyji duyakvintoki? ⁹Kuyaktaa'k xa ya'a ve'e tsóvax jetse'e je ayooova jayu je meen yakmo'ot.

¹⁰Ñuja'vits je'e ve'e je Jesús vintso ve'e vyaandi, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—¿Tyajxse'e xvinma'yunmo'oda ya ta'axtajk? e Oy xa je'e ve'e juu' ats ya'a ve'e tuxtuujnja. ¹¹M'ittap xa miitse'e xa'ma maat je ayooova jayu; ax ka'ats atse'e xa'ma n'uk'ijitnit miits maatta. ¹²Juu' xa ve'e ya ta'axtajk tudútún ku atse'e tuxtuknutem ya pa'ajk xoo'kpa naaj, y'apaajmtkipts ya'a ve'e ats je nnunaxtajkin. ¹³Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, pan joma ve'e yaktukka'amáy je oy kats je oy ayook vinxup to'k it to'k naxviijn, yakkojtspaps je'e ve'e juu' atse'e ya ta'axtajk tuxtuujnja, ve'em tse'e yaktukjaa'myejtsnit.

Ku je Judas dukojtsmojkti maat je tee'tajk je vyintsanda

(Mr. 14.10-11; Lc. 22.3-6)

¹⁴Je Judas Iscariote, nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu, je'e tse'e ojts dumaatnakyótsjada je tee'tajk je vyintsanda, ¹⁵jetse'e dunuujmidi:

—¿Tis atse'e xmo'odap pan mpuump atse'e je Jesús jem miits mka'mda?

Van'it tse'e tyukvinva'nijidi iipx majk je meen juu' ve'e plata. ¹⁶Van'it tse'e

je Judas du'ixti pan vintso ve'e je Jesús dupámüt jem je'e kya'mda.

Je Maja Vintsán je y'a'ox

(Mr. 14.12-25; Lc. 22.7-23;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹⁷ Ku ve'e je muto'k xaaj dupaaty ku ve'e je tsapkaaky yakkay juu' ve'e je levadura dukamaat, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi. Van'it tse'e je Jesús du'amotutúvidi:

—¿Jómase'e xtsak jets aatse'e najkx nyak'oaya jetse'e nyaknajxumdat je pascua xaaj a'ox?

¹⁸ Van'it tse'e y'atsaajv jetse'e ñajkx-tat jem kajpun kajxm. Ku ve'e du'ix-tat to'k je jayu juu' ve'e tyijp, jeja tse'e je'e tyak'aajy ñajkxtat. Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:

—Jetse'e xnaajmadat: “Jidú'ume'e je yak'ixpajkpa vya'añ: Táminup xa ve'e ats je n'oo'kun. Jeja ve'e mtak'aajy ats je n'ixpajkpatajk je pascua xaaj a'ox ntukmaatnyaknaxuva'añ.”

¹⁹ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk du-toondi ax jo'n je Jesús tyukpavaajnjidi, y'apaajmtkidu tse'e je pascua xaaj a'ox.

²⁰ Ku ve'e je it cho'oini, van'it tse'e je Jesús je ñumakmejtsk ixpajkpatajk dumaatnajxti a'óxiva. ²¹ Kaaydup tse'e vye'nada, van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets nuto'ke'e miitsta juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.

²² Van'it tse'e ooy tyuntsaachvin-mapyajkti jetse'e to'k jado'k je Jesús du'amotutúvidi:

—Maja Vintsán, ¿ats je'e vine'e?

²³ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Nuto'k je'e ve'e juu' ve'e je kya'aj tudupum yam plato jootm ats maat, je'ets je'e ve'e juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup. ²⁴ Ax je'emts atse'e mpanujkxp je too' juu' ve'e javyet ijtp ats kajx jep Kunuu'kx Jatyán

kujxp, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaam-duka Ijtp. ¡Ax ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup! Nuy-ojk oy xa ve'e kuy'ijtxji je jayu ku ve'e kúkyake'x.

²⁵ Van'it tse'e kyajts je Judas juu' ve'e paajmjninup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjjudup. Jidú'um tse'e vyaajñ:

—Yak'ixpajkpa, ¿ats je'e vine'e?

Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Mits xa je'e ve'e, ve'em ax jo'n viinm tumva'añ.

²⁶ Kaaydup tse'e vye'nada, jetse'e je Jesús dukaajn je tsapkaaky, je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e dutojkva'kxjidi je y'ixpajkpatajk. Van'it tse'e vyaajñ:

—Kayda, ya'a je'e ve'e ats je nni'kx je nkopk.

²⁷ Van'it tse'e dukoompa je tuk'a'ooguin, je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk, jetse'e vyaajñ:

—Oo'kta juu' ve'e ya tuk'a'ooguin myaat. ²⁸ Ya'a je'e ve'e ats je nnuu'pun. Kux ku atse'e n'oo'kut, nyaktaajnjadapts ats miitse'e to'k je nam kojstán. Je numay jáyuts atse'e nku'oo'kap jetse'e ve'em je tyokin yakme'e'kxjadat. ²⁹ Ax nmuujmidupts ats miitse'e jets ka'a atse'e n'uk'ooknuvat je tsaaydum pa'ajk naaj, van'ítnume'e ku ats miitse'e ntukmaat'oo'kta je ñam je'e jem ats je nTee' kyutojkun jootm.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpákjup

(Mr. 14.26-31;

Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

³⁰ Van'it tse'e to'k je uv du'aavdi jetse'e ñajkxti jem Olivos Kopk viindum.

³¹ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—Nujom xa ats miitse'e xmaso'oktat uxyam ya tsooj, kux jidú'ume'e javyet jep Kunuu'kx Jatyán

kujxp: “Nyak'oo'kup xa atse'e je carnero vinténiva jetse'e je carnero y'anomva'kxtat.” ³²Ax kuts atse'e njoontykpajknuvat, najkxupts atse'e jem galiléait y'it jootm; ux'ookts miitse'e jem mje'yadat.

³³ Van'it tse'e je Pedro y'atsoojvji:

—Mjamaso'okjada ve'e anañujoma, ka'ats ats mitse'e nmaso'okut.

³⁴ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma, jets uxym ya tsooj, ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.

³⁵ Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Kunja'aa'k xa atse'e mits maat, ka'ats ats mitse'e nkanatyukpákjut.

Tum ve'em tse'e vyaanduva nujom je myu'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús chapkajts jep Getsemaní

(Mr. 14.32-42; Lc. 22.39-46)

³⁶ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dumaatje'y joma ve'e to'k je it juu' ve'e Getsemaní duxaaj; jem tse'e dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Tsaanada yaja namvaat atse'e xim tso najkx ntsapkats.

³⁷ Pyavoov tse'e je Pedro jets numejtsk je y'ixpajkpa juu' ve'e je Zebedeo je myajntktajk. Van'it tse'e chaachvinmapyujk jetse'e ñavyinma'yunmooyji, ³⁸ jetse'e dunuujmidi je'e juu' ve'e pyavoovdu:

—Tsaachvinmaayp xa ve'e ats ya njoot ya nja'vin oo'kun am paat. Tanda yaja jetse'e joojntyk m'ittat ats maat.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús javee'n jyaa'knujkx jetse'e je vyiijn je y'aaj dutukpaaty je naax jetse'e chapkajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Tata, pan m'o'yixjup xa ve'e, kadi xyakjaty jets atse'e xtukkada'akut ya tsaachpaatun; ax ka je'ep tse'e mtónup juu' atse'e ntsajkp, je'e ve'e mtónup juu' mitse'e mtsajkp.

⁴⁰ Van'it tse'e vyimpijtnuva joma ve'e dumasookti je y'ixpajkpada; maadup tse'e dupaatti. Van'it tse'e je Pedro dunuujmi:

—¿Ka'a ve'e tum'o'yixjada jetse'e ats maat joojntyk kum'litta otyo'k hora?

⁴¹ Nakyujoojntykajada jets tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp. Je jayu je jyoot je jya'vin, chajkpts je'e ve'e jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp; ax ayonuktákat je'e ve'e je jayu je ñi'kx je kyopk.

⁴² Van'it tse'e mumejtsk nax ñajkxnuva jetse'e jidu'um chapkajts:

—Tata, pan ka'a xa ve'e m'o'yixju jets atse'e xkatukkada'akut ya tsaachpaatun, va'an tse'e ve'em dutunju ax jo'n mitse'e xtsak.

⁴³ Van'it tse'e vyimpijtnuva; maadup tse'e dupaatnuva je y'ixpajkpada kux ka'a ve'e je tsooj du'ukmuténidini.

⁴⁴ Van'it tse'e dumasookti jetse'e mutoojk nax ojts chapkojtsnuva. Nay vanxúpyam tse'e chapkajts. ⁴⁵ Van'it tse'e vyimpijtnuva joma ve'e je y'ixpajkpada jetse'e dunuujmidi:

—¿Mmaadup mpoo'kxtpna ve'e? Ta xa ve'e je tiempo dupaatni jets atse'e nyakpámüt jem je tókinax jayu kya'm, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

⁴⁶ Pojtukta jets duja'mda. Jeja xa ve'e myejtsni juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.

Ku je Jesús yakmajch

(Mr. 14.43-50;

Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Kojtspna tse'e je Jesús vye'na ku ve'e je Judas jye'y, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu. Jem tse'e numay je jayu dumaatje'yada je yajkxy tsojx maat jets je kup maat, je tee'tajk je vyintsanda jets je israeejlit je myújit jayutajk, je'e tse'e kejjxjdup.

⁴⁸ Je Judas juu' ve'e je Jesús jem je'e kya'm dupaamnup, myooydu tse'e je nu-

ja'vin vintso ve'e dúnújávadat pan pan je'e ve'e je Jesús, ax ve'em tse'e dutónut ax jo'n je jayu je myujayu ooy dutuntsak. Jidu'um tse'e dúnúujmídi:

—Pan pants atse'e ntsuu'kxp, je'ets je'e ve'e, je'e tse'e mmátstap.

⁴⁹ Kojtskajxpna tse'e je Judas vye'na, van'it tse'e dúnvinkutami je Jesús jetse'e dúnúujmí:

—¡Dios meep Yak'ixpajkpa!

Van'it tse'e dutsuu'kx. ⁵⁰ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Amigo, ¿tise'e mnumejtsp?

Van'it tse'e je jayu je Jesús dúnvinkutámídi jetse'e dúnajtsti.

⁵¹ Van'it tse'e to'k je jayu juu' ve'e je Jesús maat ve'nip, je'e tse'e je yajkxy tsojx dúnakpítsum jetse'e dukuspojxi to'k ado'om je tyaatk juu' ve'e dutoojnjip je tee' juu' ve'e dúnúvintsanikajxp je tee'tajkta. ⁵² Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Paamnuva je myajkxy tsojx jep tyajk jaatp; kux nujome'e pan pane'e je jayu dúnak'oo'kp je tsojx maat, nay je'ejam tse'e tyuk'oo'knúvap. ⁵³ ¿Ka'a ve'e xnujava jets pan kun'amotu atse'e je nTee', tun jatyts atse'e xtuknúkexut nutoogupxuk majk miijl naxy je ángeles? ⁵⁴ Ax pan ve'em tse'e kujyaty, ¿vintsose'e tyónjut kyótsjut juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp ats kajx?

⁵⁵ Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dúnúujmí:

—¿Ve'em ats miitse'e xnuminda je yajkxy tsojx maat jets je kup maat, jets atse'e xmátstat ax jo'n atse'e je mee'tspa kun'ijt? Jóvum xaaj xa atse'e túnayk'ixpuk jep maja tsaptujkp; ka'ats atse'e xmajtsti van'it. ⁵⁶ Úxyam tse'e ve'em jyaty jetse'e tyónjut juu' ve'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jyaaydu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta.

Van'it tse'e to'k ka'ajyji je y'ixpajkpatajk kyukeekjidi, naaydume'e dúnaktaandi.

Ku je Jesús dúnvinteni pan pan jatye'e dúnúujidup jep tsaptujkp

(Mr. 14.53-65; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Van'it tse'e je'e pan pan jatye'e je Jesús dúnajtstu, je'e tse'e dúnaknajkxtu jeja je Caifás vyinkujk, je tee' je'e ve'e y'ijt juu' ve'e dúnúvintsanikajxp je tee'tajkta. Jepe'e ñay'amojkijidi je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk jets je israeejlit je myújit jáyuda. ⁵⁸ Ax jékumji tse'e je Pedro pya'ux'ookaja jep je tee' Caifás tyak'aagup paat. Jepts je'e ve'e tyajki jetse'e dumaat'ajxtkti je tsaptakmutoompatajk, je'e ve'e y'ixuvaampy pan vintso ve'e kyukaxa maat je Jesús.

⁵⁹ Je tee'tajk je vyintsanda maat je israeejlit je myújit jáyuda jets nujom pan pan jatye'e dúnúujidup jep tsaptujkp, y'ixtidupts je'e ve'e vintso ve'e je Jesús kudúnúvampetta jetse'e ve'em dúnakjay'oo'kjadat. ⁶⁰ Ax ka'a tse'e dúpaa'tti vintso ve'e kudúnúvampejtti óyame'e numay je jayu myajva'kti juu' ve'e janúvampetuvaajnjidup. Úx'ooknum tse'e myajva'kti numejtsk ⁶¹ juu' ve'e vaandu:

—Ya'a xa ve'e vaan: “X'o'yixjup xa atse'e jets atse'e ya maja tsaptajk nyakkutókiyut; toojk xaajts atse'e mpaamnuvat.”

⁶² Van'it tse'e tyeni je tee' juu' ve'e dúnúvintsanikajxp je tee'tajkta, jetse'e je Jesús dúnúujmí:

—¿Ni vinxupa ve'e mkah'atsav? ¿Vintso ve'e mkanakyukatsju ku ve'e myaknu'aa'na?

⁶³ Ama'at tse'e je Jesús tyaaññ. Van'it tse'e je tee' ña'muxji:

—Je joojntyk Nte'yam kajx, je'e kajx tse'e juu' tyúvam avana, vaajnja aats pan mitse'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam

vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je'e je y'Onuk.

⁶⁴ Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Je'e xa atse'e, ve'em ax jo'n tuxkats. Vaampapts atse'e jets x'ixtap atse'e, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, jets atse'e ntsaanat jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi, juu' ve'e nujom dukamikajxp. Ve'emts atse'e x'ixtuvat ku atse'e nka-da'akut jem vintuts jootm.

⁶⁵ Van'it tse'e je tee' je vyit ñatyuknukaa'tsvaatsji, je'e ve'e duyaknukexnatajkip jets kyoy'oyja'vipe'e, jetse'e vyaajñ:

—Ta xa ya'a ve'e je Nte'yam ðuvinkojtpét ku ve'e ve'em vya'añ. ¿Tyajxts uu'me'e njaa'ktsojkumdat pane'e ðu'ixtu ðumótudu juu' ve'e tyoon kyojts ka óyap? Ta tse'e x'amotunaxta vintso ya'a ve'e viinm tuvya'añ. ⁶⁶ ¿Vintsose'e xpayo'oyda?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Jep tokin jaatp xa ya'a ve'e, vyinmajspup tse'e jetse'e y'oo'kut.

⁶⁷ Van'it tse'e ðuvinkutsójidi, ðutsi-i'kti, jetse'e ðuvimpa'kxti ðujapa'kxti, ⁶⁸ jetse'e jidu'um ðunuujmidi:

—Pan je Cristo mitse'e, ñnukótsuts n'it pan pane'e tumtsii'kju!

Ku je Pedro ðukanatyukpajkji je Jesús

(Mr. 14.66-72; Lc. 22.56-62;
Jn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Namvaate'e ve'em ðutonda ðunaaj-mada, jep tse'e je Pedro vye'na taagujkp chuuna. Van'it tse'e to'k je jajtspa je Pedro ðuvinkutami jetse'e ðunuujmi:

—Mmaatvítppap xa mits ya'a ve'e tuy'it ya Jesús, ya galiléait jayu.

⁷⁰ Van'it tse'e je Pedro ðukanatyukpajkji je Jesús jeja nujom je'e vyinkujkta. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa atse'e nnujava pan ti mitse'e mkajtsp.

⁷¹ Van'it tse'e je Pedro ðujaa'kmu-jékumi je Jesús jetse'e jy'e'y jep joma ve'e je zaguán. Van'it tse'e y'ixji jado'k je jajtspa. Jidu'um tse'e ðunuujmidi pan pan jatye'e jep ve'nidup:

—Jem xa ya'a ve'e ðumaatvítppa xi Jesús, xi nazarétit jayu.

⁷² Van'it tse'e je Pedro ðukanatyukpajkinuva je Jesús, je Nte'yam ðuyak-najxy, jetse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ats ya'a ve'e xi jayu n'ixa.

⁷³ Ax ku tse'e ve'e'n je it ñajxy, van'it tse'e vyinkutámijidi pan pan jatye'e jep ve'nidup jetse'e jidu'um je Pedro ðunuujmidi:

—Tyúvam xa ve'e jets xi jyáyuva mitse'e, kux ve'eme'e je mkojtsun.

⁷⁴ Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Y'ixp xa je'e ve'e je Nte'yam jets ka'a ats ya'a ve'e xi jayu n'ixa juu' mitse'e mtijtp. Ñuja'vinupts je'e ve'e je Nte'yam jets ko'oy nukótsa atse'e ntaan-nit pan ka'a atse'e tyuva juu' nkats.

Tun je'yji tse'e to'k je na'atseev y'ayaaxy. ⁷⁵ Van'it tse'e je Pedro ðujaa'myejts juu' ve'e je Jesús kyojts ku ve'e ña'muxji: “Ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.” Van'it tse'e je Pedro jep pyítsumni jetse'e ooy tyuntsaachvinma'yunyaaxy.

Ku je Jesús jem je Pilato kya'm yakpuujm

(Mr. 15.1; Lc. 23.1-2; Jn. 18.28-32)

27 Ku ve'e je it jyjatk, van'it tse'e nujom je tee'tajk je vyintsanda jets je israeejlit je myújit jáyuda, je'e tse'e ðukojsmojkta pan vintso ve'e ðuyakjay'oo'kjadat je Jesús, ² tsum tse'e je Jesús ðuyaknajkxti jetse'e jem je Poncio Pilato kya'm dupaamdi. Je rómaít yakkutojkpa juu' ve'e je maja kutojkun dukamip van'it, je'e tse'e je Poncio Pilato ðumooyp y'ijit je kutojkun.

Ku je Judas ñaajk'oo'kji

³Je Judas juu' ve'e je Jesús jem je jayu kya'm dupaamnu juu' ve'e tso'ox-pajkjjudup, ku ve'e du'ixni jets nu-paamdukani je'e ve'e jetse'e je Jesús y'oo'kut, van'it tse'e ooy jyoo'ktunnaky-o'oyja'vijini jetse'e ojts je tee'tajk je vyintsanda jets je israeejlit je myújit jáyuda du'ukyavimpituvaaajnini je ii'px majk plata meen juu' ve'e yakmooy. ⁴Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—Ta xa atse'e ntokintún ku atse'e jem miits mka'm tumpum jetse'e y'oo'kut to'k je jayu juu' ve'e ka tókinaxap.

Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—¿Tisna aats je'e ntoonka? ¡Mits xa ve'e mtoonk!

⁵Van'it tse'e je Judas dunasvaji je meen jep maja tsaptujkp jetse'e ojts ñachaptaajyjini.

⁶Kyonmojkto tse'e je tee'tajk je vyintsanda je meen jetse'e vyaandi:

—Ka'a xa ve'e dupaa'ty du'akeega maat je pava'nun jetse'e mpa'mumdat ya meen joma ve'e je yax yakpum, kux ya'a ve'e je jayu tuyakma'a jetse'e je jayu y'oo'kut.

⁷Van'it tse'e dukojtsmojkto jets je meene'e tyukjóydap to'k viijn je naax juu' ve'e je to'tspaampa jye'e, jem tse'e duyaknaxtákadat je viijnk tsóvit jayu. ⁸Je'e kajx tse'e je naax uxyam paatna duxaaja Nuupun Naax. ⁹Ve'em tse'e tyoonji je ayook juu' ve'e jyaay je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Jeremías. Jidu'um tse'e dujaajy: “Kyoondú tse'e je ii'px majk plata meen, je meen juu' ve'e je israeejlit jayu ve'em tyuksóvidu, ¹⁰je'e tse'e tyukkujooydu je to'tspaampa je ñaax, ve'em ax jo'n atse'e je Maja Vintsán xtukpavaajñ.” Jidu'um tse'e je Jeremías dujaajy.

Ku je Jesús dývinteni je Pilato

(Mr. 15.2-5; Lc. 23.3-5; Jn. 18.33-38)

¹¹Ku ve'e je Jesús yakvaajv jeja je Pilato vyinkujk, van'it tse'e je Pilato y'amotutúvijii:

—¿Mitse'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e, ve'em ax jo'n tuxkats.

¹²Ku ve'e je tee'tajk je vyintsanda maat je israeejlit je myújit jáyuda ñuvampejtjidi, ni vinxupa tse'e je Jesús kyah'atsaajv.

¹³Van'it tse'e je Pilato ña'muxji:

—¿Ka'a ve'e xmotu vinxup ti jatye'e myaktuknuxa'aa?

¹⁴Ax ka'a tse'e je Jesús jyaa'k'atsaajv, ni to'ka je ayook. Atuva atoki tse'e je yakkutojkpa tyuntaajñ.

Ku je Jesús je y'oo'kun kyutujk

(Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25; Jn. 18.38-19.16)

¹⁵Ax vimpaascua xaaj tse'e je Pilato dumasa'ak y'ijit to'k je poxuntak-jayu, jyapana pan pane'e je numay jayu y'amótup. ¹⁶Jep tse'e vye'na poxuntujkp to'k juu' ve'e Barrabás duxaaj; ñuja'vi tse'e je numay jayu jets je maja tokin je'e ve'e tyoon. ¹⁷Ku tse'e je numay jayu jem vye'nada, van'it tse'e je Pilato y'amotutúvijidi:

—¿Pan tse'e mtsojktup jets ats miitse'e nmasookjadat: je Barrabás, ukpu ya Jesús, juu' ve'e Cristo yaktijp?

¹⁸Je'e kajx tse'e je Pilato ve'em vyaajñ kux je Jesuuse'e jyamaso'okuvaampy; ñuja'vip je'e ve'e jets je ejkun kajxe'e je Jesús jem je'e kya'm yakpuujm.

¹⁹Jem tse'e chuuna vye'na je Pilato joma ve'e tyokimpayo'oy, van'it tse'e je ñuda'ax jidu'um kyatsunukejxi: “Kadi vintso xtun je jayu juu' ve'e ka tokin maatap, kux ooy atse'e tso'y ntunvinmaayni je nkuma'aj je'e kajx.”

²⁰ Ax jē tee'tajk jē vyintsanda maat jē israeejlit jē myújit jáyuda, jē'e tse'e du'akojsidu jē numay jáyuda jē'tse'e du'amótudat jē'tse'e jē Barrabás yakmaso'okut jē'tse'e jē Jesús y'oo'kut. ²¹ Mukojsjedinuva tse'e jē Pilato. Jidu'um tse'e jē numay jayu dunuujmidi:

—¿Pan tse'e ya'a ya numejtsk mtsojk-tup jēts ats miitse'e nmasookjadat?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Jē Barrabaase'e.

²² Van'it tse'e jē Pilato y'amotutúvijidi:

—¿Ax tits ats vine'e ntónup maat ya Jesús, juu' ve'e Cristo yaktijp?

Van'it tse'e anañujoma y'atsoovdi:

—¡Yakcruuzpétu!

²³ Van'it tse'e jē Pilato ña'muxji:

—¿Tyajxse'e? ¿Ti ka óyap ya'a ve'e tudutún?

Van'it tse'e nuyojk mákk y'aa'mitaakti:

—¡Yakcruuzpétu!

²⁴ Ku ve'e jē Pilato du'ix jēts ka'a ve'e y'o'yixju jē'tse'e jē numay jayu kuduyakvinmatyiktsti, y'ukvaandupe'e yoojmukta y'ajxukta, van'it tse'e jē tsoxk naaj dunukejxi, jē'tse'e jeja jē'e vyinkujkta kyapuj. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa atse'e nni'kxmat pan oo'kpe'e ya jayu juu' ve'e ka tokin maatap; miits xa ve'e mtoonkta.

²⁵ Van'it tse'e nujom jē jayu y'atsoovdi:

—¡Aatsam xa jē'e ve'e nni'kxminup maat aats jē ntsaan jē nkoj ku ya'a ve'e y'oo'kut!

²⁶ Van'it tse'e jē Pilato jē Barrabás dumasaak; ax jē Jesús, yakjavoyjpu tse'e maat jē po'o vojpun jē pojxun japtsum, jē'tse'e jē jyayu dutukkatajki jē'tse'e duyakcruuzpéttat.

²⁷ Van'it tse'e jē tojpatajk jē Jesús duyaknajkxti jep jado'k tujkp joma ve'e ñamyáyjada, jē'tse'e nujom jē tojpatajk

jē Jesús dunaa'va'kvítii. ²⁸ Van'it tse'e dunujeendi jē'tse'e jē tsapts vit dutukxoxti. ²⁹ Van'it tse'e to'k jē ápit ta'aky dupaamdi jē corona jo'n, jē'tse'e dutukxakjējnukti jem kyuvajkm, jē'tse'e jem y'aka'yun ka'm dupaamdi to'k jē kapy. Jē'e kajx tse'e ve'em dutoondi kuxe'e dutijta jēts vyintsá'kidupe'e jē yakkutojka. Van'it tse'e divinkoxténidi jē'tse'e dunuxiikti dutukxiikti. Jidu'um tse'e vyaandi:

—¡Yakmájats mitse'e m'ijtnit, Israeejlit Jayu Yakkutojka!

³⁰ Ñúsójiduva tse'e, jē'tse'e jē kapy dukajpti jē'tse'e dutukxakvojpukti ka to'k náxap. ³¹ Távani tse'e dunuxi'ikta dutukxi'ikta vye'na, van'it tse'e dupajkjidi jē tsapts vit jē'tse'e dupaajmjidini jē vyítam. Van'it tse'e duyaknajkxti cruuzpejtpa.

Ku jē Jesús cryuuzpejt

(Mr. 15.21-32;

Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

³² Ku ve'e duyaknajkxta vye'na cruuzpejtpa jē Jesús, van'it tse'e dumaatnavyaatjidi to'k jē ciréneit jayu, Simón jē'e ve'e xyaaj, jē'e tse'e jē tojpatajk y'akee'yidu jē'tse'e dupakaajyjat jē Jesús jē cryuuz. ³³ Ve'em tse'e jy'e'ydí joma ve'e jē it duxaaja Gólgota. (Jidu'um tse'e kyatsapítsum jē Gólgota, Kuxútum.) ³⁴ Jem tse'e jē Jesús du'uktuk'oo'kuvaandi jē tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e jē tsoojy dumaat jē'tse'e mákk dukajávat jē tsaachtu'nun. Ax ku tse'e jē Jesús dujaa'kyajpy, ka'a tse'e du'uuk.

³⁵ Ku ve'e duyakcruuzpejtii, van'it tse'e jē tojpatajk duyakva'kxti jē Jesús jē vyit, jē vyitupa'tk tse'e ñukoo'yidu. Ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e jyaa'y to'k juu' ve'e ijt jē Nte'yam jē y'ayook kojtsnajxpa. Jidu'um tse'e dujaajy: “Yakva'kxtinu xa ve'e ats jē nvit jē'tse'e dunukoo'yidi ats jē nvitupa'tk.” Jidu'um tse'e dujaajy. ³⁶ Van'it tse'e jem y'ajtkti

jetse'e du'ix'íttat. ³⁷ Jem tse'e je Jesús cryuuz kojm dupaamdi to'k je jatyán juu' ve'e du'ava'nip pan ti ve'e kyuvejtp. Jidu'um tse'e vya'añ: "Ya'a xa ve'e je Jesús, je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa."

³⁸ Yacruuzpejtтуva tse'e numejtsk je mee'tspa, to'k jeja je Jesús y'aka'yun pa'ayi jets jado'k jeja y'anajapa'ayi. ³⁹ Pan pan jaty tse'e je Jesús vinnajxjudup, vyinkojspejtтup tse'e jetse'e je kyuvajk duvivuyo'oyda. ⁴⁰ Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—¿Ka mítsape'e mtunvaan jets myakkutókiyupe'e je maja tsaptajk jetse'e toojk xaaj xpaamnuvat? Naajktso'okjuts n'it. Pan je Nte'yam je y'Onuk xa mitse'e, naajkvánukjuts jem cruz kajxm.

⁴¹ Nuxiikjuduva tukxiikjuduva tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk jets je fariseotajk maat je israeejlit je myújit jáyuda. Jidu'um tse'e ñavyaajnidi:

⁴²—Yaktsook xa ya'a ve'e je viijnk jayu; ka'a tse'e ñay'amaadaagaja jetse'e ñaajktso'okjút. Pan je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa xa ya'a ve'e, va'an tse'e dunaajkvánukju jem cruz kajxm, van'it tse'e njaanchja'vimdat. ⁴³ Ve'e-me'e vya'añ jets napyajmjupe'e jem je Nte'yam kya'm, va'ants n'it je Nte'yam yaktsa'akju pan tyúvame'e jets tsojkjup'e'e, kux ve'em ya'a ve'e vya'añ jets je Nte'yam je y'Onuk ya'a ve'e.

⁴⁴ Je'e paat tse'e vinkojspejtjudu je mee'tspada juu' ve'e myaatcruuzpejtту.

Ku je Jesús y'oo'kni

(Mr. 15.33-41;

Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

⁴⁵ Ku ve'e kujk xaaj dupaaty, van'it tse'e nujom je it je naax kyoo'tsi. Toojk yaaxp paat tse'e y'ijit koo'ts. ⁴⁶ Toojk yaaxp jo'n tse'e vye'na jetse'e makj je Jesús kyajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? (Jidu'umts je'e ve'e kyatsapítsum, Ats je nNte'yam, ats je nNte'yam, ¿tyajxts ats mitse'e xmasa'ak?)

⁴⁷ Jem tse'e tyénada juu' ve'e du'amo-tunajxtu, je'e tse'e vaandu:

—Je Elíastam xa ya'a ve'e yaaxjip.

⁴⁸ Van'it tse'e to'k je jayu ñomkaj jetse'e ojts to'k je tukna'oktaatsun duyaxk-aa'k maat je tsaaydum pa'ajk na'ook. Van'it tse'e dupuujm jem kapy jajm jetse'e je Jesús dutukvinoxoo'tsut. ⁴⁹ Ax jidu'um tse'e je viijnk jayu vyaandi:

—Maso'oku, va'an du'ixumda pan mi-impe'e je Elías yaktsa'akju.

⁵⁰ Van'it tse'e je Jesús jado'k nax makj kyojtsnuva jetse'e je jya'vin tyukvaatsji. ⁵¹ Van'ítjyam tse'e je atatyok kajojk kyaa'tsva'kxy ayojk ava't juu' ve'e jep maja tsaptujk tuk'atatyuk je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk dumaat. Ojxi tse'e je it, po'ova'kxtu tse'e je mújit tsaaj, ⁵² avaatstuva tse'e je oo'kpa jot, jetse'e jyoojntypajktinuva numay je Nte'yam je jyayu juu' ve'e oo'ktu. ⁵³ Pítsumduts je'e ve'e jep jyótufta. Távani ve'e je Jesús jyoojntypajknuva vye'na, van'it tse'e tyajkidi jem kunuu'kx jerusaleenit kyajpun kajxm joma ve'e numay je jayu y'ixjidi. ⁵⁴ Ku ve'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk jets pan pan jaty'e'e du'ix'ijttup je Jesús, je'e tse'e du'ixtu ku ve'e je it y'ojxi jets juu' jaty'e'e jaa'ktoojnju jaa'kkojtsju, ooy tse'e tyuntsa'kidi jetse'e ñavyaajnidi:

—Tyúvamdám xa ve'e jets je Nte'yam je y'Onuk ya'a ve'e tuy'it.

⁵⁵ Numay tse'e jem je ta'axtajk vye'nada juu' ve'e dupanajkxtu je Jesús ku ve'e jem galiléait y'it jootm chaa'n jetse'e je putajkin dumoooydi, jékum jaty tse'e tyaandi jetse'e du'ixti juu' jaty'e'e toojnju kojtsju. ⁵⁶ Ax nutoojk tse'e je ta'axtajk: to'k tse'e je María Magdalena, jado'k tse'e je María juu' ve'e je Santiago jets je José je tyaak, jado'k tse'e je Zebe-

deo je ñuda'ax, je Santiago jets je Juan je tyaakta.

Ku je Jesús ñaxtajki

(Mr. 15.42-47;

Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁵⁷ Ku ve'e je it tyánayini, van'it tse'e to'k je kumeen jayu jy'e'y, José je'e ve'e xyaaaj, arimatéait jayu je'e ve'e, pyanajkxpapts je'e ve'e je Jesús.

⁵⁸ Van'it tse'e ojts je Pilato du'ix jetse'e du'amotu je Jesús je ñi'kx je kyopk. Ax pyavaan tse'e je Pilato jetse'e yakmo'ot. ⁵⁹ Van'it tse'e je José je ni'kx je kopk duyakvajntyk jem cruz kajxm jetse'e to'k je va'ajts vit dutukvimpitt, ⁶⁰ jetse'e duyaknaxtajki jep jóttup juu' ve'e je José jye'e, juu' ve'e yakjapyaajmju jep tsa-jaatp. Ku ve'e je jot aak dutuk'akaayni to'k je tsaaj juu' ve'e va'ajts maj, van'it tse'e ñajkxni. ⁶¹ Jem tse'e dūvintsaanada vye'na je jot je María Magdalena jets je jado'k María.

Ku yak'ix'ijit joma ve'e je Jesús ñaxtajki

⁶² Ku ve'e je xaaj tyajkini, távani ve'e yak'apaamdūka vye'na je poo'kxtkun xaaj, van'it tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je fariseotajk ojts du'ixta je Pilato ⁶³ jetse'e dunuujmidi:

—Njaa'myejtsp xa aatse'e ku ve'e joojntykipna vye'na je vin'aa'mpa, jets ve'eme'e vyaajñ jets kutoojk xaaj ve'e joojntykpajknuvat. ⁶⁴ Je'e kajx tse'e pava'anu jetse'e je jot oy yak'ix'ítut ku ve'e to'mayji je y'ixpajkpatajk koo'ts najkx je ni'kx je kopk dumee'tsta jetse'e ux'ook je jayu dunuujmidini: “Tā xa je'e ve'e joojntykpajknuva.” Pan ve'em xa ve'e kujyaty, nuyojk tse'e je jayu dūv-in'aa'ndat jets ni ka'a ve'e ku ve'e joojntykipna vye'na.

⁶⁵ Van'it tse'e je Pilato ña'muxjidi:

—Uxeja xa ve'e je tojpada jetse'e du'ix'íttat; najkxtats miits jep x'ixta jetse'e oy xyaktándat.

⁶⁶ Van'it tse'e ñajkxiti jetse'e je jot oy duyaktaandi je ixta'nun maat, ve'em tse'e nujava tyánut pan yak'avaatstupe'e uk pan ka'a. Van'it tse'e jep dumasookti je tojpada.

Ku je Jesús jyoojntykpajknuva

(Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

28 Távani tse'e je poo'kxtkun xaaj ñaxy vye'na, kujajnupe'e domingo, muto'k xaaj je semana, van'it tse'e je María Magdalena jets je jado'k María ojts du'ixta je jot joma ve'e ñaxtajki je Jesús. ² Tun to'mayji tse'e je it makk tyun'ojxi jetse'e to'k je Maja Vintsán je y'aangeles jem tsapjootm chaa'n jetse'e kyadaaky joma ve'e je jot, van'it tse'e je tsaaj duyakkeek juu' ve'e y'akaajyjup, jetse'e dutuk'ajxtk. ³ Qoye'e tyun'ajaj tyun'atu'lkx je ángeles, ve'em ax jo'n je vítsuk; jets je vyit, va'ajts poo'pts je'e ve'e, ve'em ax jo'n je tsap'aa'pk. ⁴ Ku ve'e je tojpa du'ixti, ooy tse'e tyuntsa'kidi jetse'e tyunmípttini, mukaxux tse'e tyaandi, ve'em ax jo'n aa'kani kuy'ijitti. ⁵ Van'it tse'e je ángeles dunuujmi je ta'axtajkta:

—Kadi mtsa'agada, nnuja'vip xa atse'e jets je Jesuuse'e m'ixtidup, je'e juu' ve'e cruuzpejt. ⁶ Ka'a xa je'e ve'e yaja pan, ta je'e ve'e jyoojntykpajknuva ax jo'n vyaajñ jo'n. Minu x'ixta je it joma ve'e yakpuujm. ⁷ Jatyji tse'e mnajkxtat jetse'e je y'ixpajkpatajk xnaajmadat: “Tā xa ve'e jyoojntykpajknuva je'e juu' ve'e aa'kani tuy'uk'it; najkxuupts je'e ve'e jem Galilea, ux'ookts miitse'e jem mje'yadat, jem tse'e x'ixtat.” Tā tse'e nvaajnjada —jidū'um tse'e je ta'axtajk yaknuujmidi.

⁸ Van'it tse'e je ta'axtajk tun jatyji choo'ndi joma ve'e je jot, tsa'kidupe'e jetse'e nay ve'empa ooy tyunxoojntk-tuva. Je'e tse'e noomp najkxtu jetse'e

je ixpajkpatajk duvaajnjadat. ⁹ Jem tse'e ñajkxta vye'na ku ve'e je Jesús du-maantnavyaatjidi jetse'e kyojtspoo'kxjidi. Van'it tse'e je Jesús duvinkutámidi jetse'e duvinja'vidi duvintsa'kidi, jetse'e jem tyékum dutsee'ndi. ¹⁰ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Kadi mtsa'agada, najkxu xvaajnjada ats je n'utsatajk jets jeme'e Galilea ñajkxtat, jems atse'e x'íxtat.

Ku je tee'tajk je meen dumooydi je tojpada jetse'e tyaaadat

¹¹ Namvaate'e je ta'axtajk ñajkxti, van'it tse'e jem kajpun jootm ñajkxti aje'ejyji je tojpada juu' ve'e je jot du'ix'ijttup jetse'e ojts duvaajnjikáxta je tee'tajk je vyintsanda ti jatye'e tutyunju tukyatsju. ¹² Van'it tse'e je tee'tajk je vyintsanda ojts dukojtsmókta maat je is-raeejlit je myújit jáyuda pan ti ve'e tyón-dap. Van'it tse'e may je meen dumooydi je tojpada ¹³ jetse'e jidú'um dunuujmidi:

—Ve'em miitse'e mva'andat jets maadupe'e tumve'nada, van'it tse'e ojts je Jesús je y'ixpajkpatajk tudumee'tsta je ñi'kx je kyopk. ¹⁴ Pan myótup tse'e je káts je yakkutojkpa jets maadupe'e tumve'nada, kádits xtivinmayda, aatsts miitse'e nkukótstap jetse'e mkayakvintso'tondat.

¹⁵ Van'it tse'e je tojpada je meen dukuvajkti jetse'e ve'em ojts dutonda ax jo'n yaknuujmidi. Uxyam paatna tse'e numay je israeejlit jayu vya'anda jets ve'e-mame'e jyajty.

Je pava'nun juu' ve'e je Jesús yaktaajnjidu je y'ixpajkpatajk

(Mr. 16.14-18;

Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁶ Najkxtu tse'e jem Galilea je Jesús je ñumakto'k ixpajkpatajk, jeme'e ñajkxti joma ve'e je kopk juu' ve'e je Jesús tukna'muxjudu. ¹⁷ Ku ve'e je Jesús du'ixti, vyinja'vidi vyintsa'kidu tse'e, óyame'e jem juu' ve'e mejtsvinmaaydup pan tyúvam je'e ve'e je Jesús. ¹⁸ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk duvinkutami jetse'e dunuujmi:

—Yakmooynu xa atse'e nujom je kutojkun juu' ve'e jem tsapjootm jets yaja naxviijn. ¹⁹ Je'e kajx tse'e, najkxta miits to'k it to'k naxviijn jetse'e je jayu xyakvimpijtinit ats je n'ixpajkpatajkta, jetse'e xyaknapéttat je Dios Tee' kajx, ats, je'e je y'Onuk kajx, jets je Espíritu Santo kajx, ²⁰ jetse'e xtuk'íxtat jetse'e dukutyoondinit nujom juu' ats miitse'e tuntukpava'anda. Nujávadats jets xa'ma kajx atse'e n'ijtnit miits maatta je itakax paat.

Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Marcos Jyaay

**Ku je Yaknapejtpa Juan kya'amaajy
joma ve'e kyapantsuuna**

(Mt. 3.1-12; Lc. 3.1-9,
15-17; Jn. 1.19-28)

1 Je Jesucristo, je Nte'yam je y'Onuk, je'ets je'e ve'e jye'e juu' ve'e ya nak ñukajtsp, je oy kats je oy ayookts ya'a ve'e. Jidu'um tse'e choo'nduk. ²Ve'emts je'e ve'e ax jo'n dujatyaañ to'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. Jidu'um tse'e dujaajy:

Nkejxp xa atse'e je nyakkatsuyo'yva juu' mitse'e mvintoo'vákajap, je'e tse'e myak'o'yixjup je too' joma ve'e mnáxut.

³Yakmótup xa ve'e ku ve'e to'k je jayu jidu'um mak' kyats joma ve'e kyapantsuuna:

“Yak'o'yiyada, yaktaajvjada je too' joma ve'e je Maja Vintsán náxut.”

⁴Ax ve'em tse'e tyoojnji kyojtsji ax jo'n je Isaías dujatyaañ. To'k je jayu juu' ve'e Juan duxaaji, je'e tse'e je jayu duyaknapejt joma ve'e kyapantsuuna, jetse'e dunuujmidi jetse'e vvinmayumpijttinit, jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda, jetse'e ñapéttat, ve'em tse'e yaktokinmee'kxtat. ⁵Nunajxjudu tse'e amotunajxpa nujom juu' ve'e tsuunidup jem jerusaleenit kyajpun kajxm jets viijnk tsov juu' ve'e jem judéait y'it jootm. Vintsots je'e ve'e je tyokin dumavyatsta, ve'em tse'e je Juan yaknapéjtada jem Jordán maja najootm. ⁶Juu' tse'e je Juan vyítip, je camello pajk pumts je'e ve'e; je ak tse'e tyiintsoojmjup. Je paach tse'e jy'u'kxp jets je maja pa'ajk. ⁷Tyukka'amaay tse'e jidu'um:

—Xpa'ux'ookip xa atse'e to'k pane'e nuyojk dunumájjip jets ka'a ve'e ats, ni ka'ats atse'e nvinmachju jets atse'e nnay'uxnoo'mjut jets atse'e je kya'ajk jaa'p nmukéjjjat. ⁸Je tsoxk naaj ats mitse'e ntukyaknapejtup; ax je'e pan atse'e xpa'ux'ookip, je'e tse'e jem mja'vin kajxmda mtukyaknapéjtadap je Espíritu Santo.

Ku je Jesús ñapejt

(Mt. 3.13-17; Lc. 3.21-22)

⁹Ku ve'e je Juan je jayu duyaknapejt, van'it tse'e je Jesús chaa'n jem Nazaret, to'k je kajpun juu' ve'e jem galiléait y'it jootm. Ku ve'e jye'y, van'it tse'e je Juan yaknapejtji jem Jordán maja najootm. ¹⁰Pítsumnup tse'e vye'na je Jesús, van'it tse'e du'ix je tsapjootmit it y'ava'ach jetse'e je Espíritu Santo ñukada'akyju je pak jo'n. ¹¹Van'it tse'e yakmótu to'k je ayook juu' ve'e jem tsapjootm kadaak. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Mits xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. Ooyts ats mitse'e ntuntukxoonduk.

**Ku je Jesús je Satanás
y'ukyaktokimpakuvaajnji**

(Mt. 4.1-11; Lc. 4.1-13)

¹²Van'it tse'e je Espíritu Santo duyaknujix je Jesús jem vinva'ajts it kajxm. ¹³Jem tse'e y'ijt vujxtkupx xaaj; je Satanás tse'e ukyaktokimpakuvaajnju. Ijtpa tse'e je Jesús je mu'uk tánuk maat. Van'it tse'e je aangelestajk je Jesús dununajkxti jetse'e ojs dupattónada.

**Ku je Jesús kya'amay'ukvaajñ
jep Galilea**

(Mt. 4.12-17; Lc. 4.14-15)

¹⁴Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je Yaknapejtpa Juan yakpoxuntakpuujm. Van'it tse'e je Jesús ñujix jem galiléait

y'it jootm jetse'e dutukka'amaajy je oy kats je oy ayook. ¹⁵ Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ta xa ve'e je xaaj dupaatni. Myaax-uxjudupts miits je'e ve'e je Nte'yam jetse'e m'ijttini jem y'am kya'm. Vinmayumpijttini, masooktini je mko'oy joojntykinda, jets jaanchjávada ya oy kats ya oy ayook.

Ku je Jesús duvaajv numaktaax je ajkx maakpada

(Mt. 4.18-22; Lc. 5.1-11)

¹⁶ Najxp tse'e je Jesús vye'na jeja galiléait myaja na'akaya pa'ayi, van'it tse'e du'ix numejtsk je ajkx maakpada, je Simón Pedro maat je y'uts Andrés, je'e tse'e je tyuk'ajkx'amaakin xuum du-navájidup vye'na jem maja na'akaya jootm. ¹⁷ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Pamiindini ats. Ajkx maak xa ve'e mtoondup; ax uxyamts ats miitse'e je toonk nmo'odat jets atse'e je jayu xtuknumíndat.

¹⁸ Van'it tse'e dumasooktini je tyuk'ajkx'amaakin xuumda jetse'e dupanajkxtini.

¹⁹ Javee'n tse'e je Jesús jyaa'kyo'y, jetse'e du'ix je Santiago maat je y'uts Juan, je Zebedeo je myajntktajk je'e ve'eda, jem tse'e barco jootm je tyuk'ajkx'amaakin xuum du'ataagada vye'na.

²⁰ Van'it tse'e je Jesús vyoovjidi. Van'it tse'e dumasooktini je tyee' Zebedeo jem barco jootm maat je tyoompatajk, jetse'e je Jesús dupanajkxtini.

To'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap

(Lc. 4.31-37)

²¹ Van'it tse'e je Jesús maat je y'ixpajk-patajk jye'ydi jem capernaumit kya-jpun kajxm. Ku ve'e je poo'kxtkun xaaj dupaaty, van'it tse'e je Jesús tyajki jep tsaptujkp jetse'e je jayu duyak'ixpajk'uk-

vaajñ. ²² Atuva atoki tse'e je jayu dutuktaandi je y'ixpajkun kux je kutojkun maate'e kyats, ka ve'emap ax jo'n je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk. ²³ Jep tse'e tsaptujkp vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Jidu'um tse'e makk vyaajñ:

²⁴ —¿Ti kats mitse'e mjajejpp aats maat?, nazarétit Jesús. ¿Je'e ve'e mnumejtsp jets aatse'e xyakutókiyut? N'ixa xa ats mitse'e, je Nte'yam je Vya'ajts Jáyuts mitse'e.

²⁵ Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap, jetse'e vyaajñ:

—Amo'otu jets tukvaatsni ya yaa'tyajk.

²⁶ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap je yaa'tyajk duxituyo'y jetse'e pyítsumni, jetse'e makk tyun'akaa'stk. ²⁷ Ax nujom tse'e tyaandi atuva atoki jetse'e ñavyaajnidi:

—¿Tis ya'a ve'e? ¿Nam ixpajkun ya'a ve'e? Jyajejptam xa ya'a ve'e ya jayu je kutojkun jetse'e je ko'oyjáyuvap paat kyatsapukju.

²⁸ Jatyji tse'e je jayu du'akojsva'kxy jetse'e je Jesús yaknuja'vi jem nujom galiléait y'it jootm.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je Simón Pedro je mya'vut taak

(Mt. 8.14-15; Lc. 4.38-39)

²⁹ Van'it tse'e je Jesús pyítsum jep tsaptujkp jetse'e tyajki jep je Simón Pedro maat je Andrés tyujkp, myaaiduva tse'e je Santiago jets je Juan.

³⁰ Jep tse'e je Simón Pedro je mya'vut taak pya'amma'aj, jampajkju. Ax jatyji tse'e je Jesús yakvaajni jets pajkjupe'e.

³¹ Van'it tse'e je Jesús divinkutami je pa'am jayu, jetse'e jem kya'm dumajch, jetse'e duyakpojtuk. Tun jatyji tse'e je jaajn ñuvaatsjini. Van'it tse'e je ta'axtajk pyatto'nijidi.

**Ku je Jesús duyakjotkàdaaky
numay je pa'am jayu**

(Mt. 8.16-17; Lc. 4.40-41)

³² Ku ve'e je xaaj tyajkini, van'it tse'e je Jesús dutuknunaajkxti pan pan jatye'e pajkjudup jets pan pan jatye'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap. ³³ Jep tse'e tak'aagup nujom je jayu ñay'amo-jkijidi. ³⁴ Yakjotkàdaaknu tse'e je Jesús numay je jayu, may viijn tse'e je pa'am dujayepta jetse'e numay je ko'oyjáyuvap duyakpítsumni jem je jayu jya'vin kajxmda. Ka'a tse'e je Jesús duyakjajtji je ko'oyjáyuvap jetse'e du'avánadat jets je Jesús, je'e je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Ku je Jesús kya'amaajy jep Galilea

(Lc. 4.42-44)

³⁵ Koo'ts jatyna tse'e vye'na, ka'anume'e jyajvív, van'it tse'e je Jesús pyotuk jetse'e je kajpun dutukvaach, jetse'e ñujkx joma ve'e kyapantsuuna. Jem tse'e chapkajts. ³⁶ Van'it tse'e je Simón Pedro jets pan pan jatye'e myaatve'nidu, je'e tse'e najkxtu jetse'e je Jesús du'íxtidi. ³⁷ Ku ve'e dupaatti, van'it tse'e dunuujmidi:

—Anañujoma xa ve'e m'íxtajada.

³⁸ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ja'mda jem viijnk kajpun kajxmpa juu' ve'e tamanaat jets atse'e jem ntukka'amaayvat je oy kats je oy ayook, je'e kajxts atse'e nmin.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús dutuknajxy dutuktajki jem nujom galiléait y'it jootm, jetse'e kajpun kajpun kya'amaajy jep chaptujkpta jetse'e duyakpítsumni je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda.

**Ku je Jesús duyakjotkàdaaky to'k je
jayu juu' ve'e leprapajkjup**

(Mt. 8.1-4; Lc. 5.12-16)

⁴⁰ Van'it tse'e to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup, je'e tse'e je Jesús duvinkutami jetse'e duvinkoxkteni. Jidu'um tse'e dumunoo'kxtk:

—Pan mtsajkp xa mitse'e, m'o'yixjup tse'e jets atse'e xtuknuva'atsut ya lepra pa'am.

⁴¹ Tukmo'tju tse'e je Jesús. Van'it tse'e je Jesús je kya'aj tyuknukoojnji jetse'e vyaajñ:

—Ntsajkp xa atse'e; va'ajts tse'e mtaanni.

⁴² Ku xa ve'e ve'em vyaajñ, tun jatyi tse'e je lepra pa'am ñuvaatsjini je jayu jetse'e jyotkàdaakni. ⁴³ Van'it tse'e je Jesús mak'k pyavaajnji, ka'anume'e dupakejxni vye'na:

⁴⁴ —Amotunaxu, ka'ats mitse'e pan xvaajnjat pan pane'e tumyakjotkàda'akyju. Najkxu joma ve'e je tee' jetse'e du'íxut jets jotkàda'akyani mitse'e, van'it tse'e xyóxut juu' ve'e je Moisés pyavaan ku ve'e je jayu dukoo'kjayeptini je lepra pa'am, ve'em tse'e nujom dunujávatat jets távani ve'e je pa'am mnuvaatsjini.

⁴⁵ Ax najkx tse'e je jayu jetse'e du'avanva'kxy nujom juu' ve'e tutyunju tukyatsju. Ku ve'e je jayu du'amotunajxti, van'it tse'e ooy dutuntsojkti jetse'e y'íttat je Jesús maat, je'e kajx tse'e kyoo'k'o'yixjini je Jesús jetse'e ixna ke'xna tyákat jyajuu'kajpunkujxa, myujékumip tse'e je kajpunda jetse'e y'ijt joma ve'e kyapantsuuna, jem tse'e je jayu ñuje'yajada pan vinxup je kajpun juu' ve'e tamanaat.

**Ku je Jesús duyakjotkadaaky
to'k je mojkpa jayu**

(Mt. 9.1-8; Lc. 5.17-26)

2 Ku ve'e vee'n je it ñajxy, van'it tse'e je Jesús tyajkinuva jem capernaamit kyajpun jootm. Yakmoṭu tse'e je kats jets jepe'e tujkp vye'na. ²Jatyji tse'e numay je jayu ñay'amojkijidi; ni jeja tak'aaka tse'e kyoo'knu-paadini. Tyukka'amaayp tse'e vye'na je Jesús je Nte'yam je kyats je y'ayook, ³van'it tse'e dutuknuje'ydi to'k je mojkpa jayu, numaktaaxke'e je jayu pyavitsjada. ⁴Ax ka'a tse'e y'o'yixjada jetse'e jye'yadat jeja je Jesús vyinkujk je numay jayu kajx, je'e kajx tse'e pyejtti jem takni'kxm, jetse'e duyakkeekti vee'n je taknupam je Jesús myutuv, jetse'e dukustaaydi je mojkpa jayu maat je myaajntkun. ⁵Ku tse'e je Jesús du'ix jets jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e je mojkpa jayu dunuujmi:

—Mee'kx tse'e je mtokin tyañ.

⁶Van'it tse'e vyinmaaydi je tsap-tujkpit yak'ixpajkpatajk juu' ve'e jep tsuunidup vye'na: ⁷¿Tyajxts ya'a ve'e ve'em vya'añ? Je Nte'yam xa ya'a ve'e vyinkojtspejtp ku ya'a ve'e ve'em vya'añ. Ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e tyokinmee'kxut, je Nte'yamji ve'e to'k.

⁸Ax ñuja'vipts je'e ve'e je Jesús vintso je'e ve'e vyinmayda, je'e kajx tse'e du'amotutúvidi:

—¿Tyajxts miitse'e ve'em mvinmayda? ⁹¿Tise'e ka tso'oxap, ku atse'e je mojkpa jayu nnuujma: “Mee'kx tse'e je mtokin tyañ”, ukpu ku atse'e nnaajmat: “Pojtukni, pakmojkni xi mmaajntkun jets jaamni”? ¹⁰Jetse'e xnujavadat jets njayejpp atse'e je kutojkun yaja naxviijn jets atse'e je jayu ntokinmee'kxut, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Van'it tse'e je mojkpa jayu dunuujmi:

¹¹—Mits atse'e nnuujmip, pojtukni, pakmojkni xi mmaajntkun, jets najkxni jem mtak'am.

¹²Van'it tse'e je jayu pyojtukni, jetse'e je myaajntkun dupakmojkni, jetse'e divinva'kvaatsni je numay jayu. Atuva atoki tse'e nujom je jayu tyankajxti, jetse'e je Nte'yam duyakmájidi duyakjaanchidi, jetse'e vyaandi:

—Ni vin'itna xa ya'a ve'e jidu'um nka'ixumda.

**Ku je Jesús duvaajv je Leví
juu' ve'e duxaajiva Mateo**

(Mt. 9.9-13; Lc. 5.27-32)

¹³Van'it tse'e je Jesús ñajkxnuva jeja maja na'akaya pa'ayi. Ku ve'e nujom je numay jayu vyinkutámijidi, van'it tse'e duyak'ixpujk. ¹⁴Távanits ya'a ve'e ñaxy vye'na, van'it tse'e je Jesús choo'nni. Najxp tse'e vye'na jeja too' aajy, van'it tse'e je Leví du'ix, je Alfeo je myajntk, jeja tse'e chuuna vye'na joma ve'e je kupa'mun dupakmuk. Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Pamiinni ats.

Van'it tse'e je Leví tyeni jetse'e dupanajkxni.

¹⁵Jem tse'e je Leví tyak'am je Jesús jets je y'ixpajkpatajk dumaatkáy dumaat'uu'k numay je kupa'mun pakmojkpada jets je viijnk jáyuda juu' ve'e je jayu tyijp tókinax jáyuda, kux numayda ve'e juu' ve'e je Jesús dupanajkxtup. ¹⁶Ax ku tse'e du'ixti je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk maat je fariseotajk jets je'e ve'e myaatkaaydup myaat'ooktup je Jesús, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk yak'amotutúvidi:

—¿Myaatkaayp myaat'uukp ya'a ve'e je kupa'mun pakmojkpa jets je viijnk tókinax jayu?

¹⁷Y'amotunajx tse'e je Jesús, van'it tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa je'e ve'e dutsokta je tso'yiva pan pan jatye'e makkatsots; je'eda ve'e

pan pan jatye'e pajkjjudup. Ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyaaxjat je jayu juu' ve'e tuv jáyuvudup joojn-tykidup, je'e atse'e nnumiimp juu' ve'e tókinax jayu, ve'em tse'e vvinmayumpi-jttinit jetse'e dumasooqtinit je kyo'oy joojntykinda.

**Ku je Jesús du'ava'ni
pan tyajx kajxe'e je
y'ixpajkpatajk kyah'ayoojidi**

(Mt. 9.14-15; Lc. 5.33-35)

¹⁸To'k nax tse'e ku ve'e je Yak-napejtpa Juan je y'ixpajkpatajk jets je fariseo je y'ixpajkpatajk y'ayoojada vye'na, van'it tse'e je jayu je Jesús dūvinkutámidi jetse'e du'amotutúvīdi:

—¿Tyajx tse'e y'ayoojada je Juan je y'ixpajkpatajk jets je fariseo je y'ixpajkpatajk; ax ka'a tse'e mits ya m'ixpajkpatajk y'ayoojada?

¹⁹Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pan pan jatye'e miindup joma ve'e je jayu n̄avyukju namvaate'e je ta'axpajkpa dumaadada, je'e kajx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'a tse'e chaachvinmaayduva ats ya n'ixpajkpatajk namvaat atse'e n'it ya'a maatta. ²⁰Ax pyaa'tup tse'e je xaaj ku atse'e nko'o'k'ijtnit ya'a maatta, van'it tse'e tuuv y'ayoojadat.

**Je nam ixpajkun juu' ve'e je
Jesús je jayu tyuk'ix**

(Mt. 9.16-17; Lc. 5.36-39)

²¹Ni pana xa ve'e je nam vit dukatuk'akaya je pak vit. Pan ve'em xa ve'e kudutún, van'it tse'e je nam aka'yun dūvaa'nmókut je pak vit jetse'e dūtunjaa'kkaa'tsnit. ²²Ni pana ve'e dukah'ate'miva je nam tsaaydum pa'ajk naaj jem pak ak apajkin jootm. Pan ve'em xa ve'e kudutún, mupájinuupts je'e ve'e je ak, ax koojyji tse'e vyintókiyut je tsaaydum pa'ajk naaj jets je ak apajkin. Juu' tse'e je nam tsaaydum pa'ajk

naaj, jem tse'e nam ak apajkin jootm yakpum.

Ku je ixpajkpatajk duyuktajti je trigo

(Mt. 12.1-8; Lc. 6.1-5)

²³To'k tse'e je poo'kxtkun xaaj vye'na jetse'e je Jesús dutuknaxy je trigo kam maat je y'ixpajkpatajk, jetse'e je y'ixpajkpatajk duyuktajti je trigo. ²⁴Van'it tse'e je fariseotajk je Jesús dūnuujmīdi:

—¿Tyajx tse'e poo'kxtkun xaaj ya m'ixpajkpatajk dūtonda juu' ve'e je pava'nun kyayakajtjyp?

²⁵Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Tis, ka'anum miitse'e xkotsta jep Kunuu'kx Jatyán kujxp juu' ve'e to'k nax tyoonda je David maat je myujatyoo'tajk ku ve'e kya'ijtuxjidi ti ve'e kyáydap jya'kxtap jets ku ve'e yu'oo'kjup vye'nada? ²⁶Tajki xa ve'e je David jep je Nte'yam chaptujkp ku ve'e je Abiatar y'ijit tee' juu' ve'e dūnuvintsanikajxp je tee'tajkta, jetse'e dukaaaj je kunuu'kx tsapkaaky, jetse'e dumoooyduva je myujatyoo'da. Ax ka'a tse'e je pava'nun duyakjaty jetse'e opyana dukáyut, je tee'tajkji ve'e tuknūvánada. Ta miits ya'a ve'e xkotsta, ¿ve'em xaja?

²⁷Vaampa tse'e je Jesús:

—Je jayu je y'o'yin kajx xa ve'e je Nte'yam dupuujm je poo'kxtkun xaaj; ka je poo'kxtkun xaaj kajxap tse'e dupuujm je jayu. ²⁸Je'e kajxts atse'e je kutojkin njayep pan ti ve'e poo'kxtkun xaaj yak-tónup ukpu kayaktónup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdūka Ijtp.

**Je yaa'tyajk juu' ve'e xux je
kya'aj to'k ado'om**

(Mt. 12.9-14; Lc. 6.6-11)

3 Jetse'e je Jesús tyajkinuva jep tsap-tujkp. Jep tse'e vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e xux je kya'aj to'k ado'om. ²Je numay jayu tse'e dū'ixtu oy pan yakjotkada'akupe'e je Jesús je pa'am jayu ku ve'e poo'kxtkun xaaj

vye'na, je'e ve'e jya'ixtidup pan ti ve'e kudutukpakta jetse'e dunu'aa'nadat kux-e'e dukakutyun je'e je pyava'nunda. ³Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je yaa'tyajik juu' ve'e xux je kya'aj to'k ado'om:

—Tena yaja ya jayu vyinkujkta.

⁴Van'it tse'e du'amotutuvi je jáyuda:

—¿Juu' tse'e je pava'nun yakajtyp jetse'e poo'kxtkun xaaj je jayu dutónut: je'e juu' ve'e oy, ukpu je'e juu' ve'e ka óyap; ku ve'e je jayu duyakjoojntykak, ukpu ku ve'e je jayu duyak'oo'kut?

Ax ama'at tse'e tyaandi. ⁵Van'it tse'e je Jesús vyin'ix'apitsumkajxjidi, jot'aa-jnjup jets tsaachvinmaayp kux ka'a ve'e je jayu dukuvakta juu' ve'e je Nte'yam chajkp, makke'e je kyo'oy vinma'yun dupaamdi. Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je pa'am jayu:

—Yakyajkxu je mka'aj.

Van'it tse'e je pa'am jayu je kya'aj duyakyajkxy, jetse'e jyotkadaakni. ⁶Van'it tse'e pyitsumdi je fariseotajk jetse'e du'ukkojtsmojkti maat je Herodes je jyáyuda pan vintso ve'e je Jesús kuduyakjay'oo'kjidi.

Ku numay je jayu y'ijt jeja maja na'akaya pa'ayi

⁷Myaanaajkxts je'e ve'e je Jesús je y'ixpajkpatajk jeja maja na'akaya pa'ayi; numay tse'e je galiléait jayu pyanajkxjidi. ⁸Jempa tse'e juu' ve'e tsoo'ndu jem jerusaleenit kyajpun kajxm jets juu' ve'e tsoo'ndu jem iduméait y'it jootm. Jempa tse'e juu' ve'e tsoo'nduva jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am jets juu' ve'e tsoo'ndu jem tiirovit jets sidoonit y'it jootmda; numay tse'e ojtts je Jesús du'ixta ku ve'e je kats dumótudi jets ti ve'e je Jesús tyuump. ⁹Je'e kajx tse'e je Jesús dupavaajñ je y'ixpajkpatajk

jetse'e apaamduka duyak'ittat to'k je barco joma ve'e tyákat, ve'em tse'e je numay jayu kyah'atijmókjadat. ¹⁰Numáyani ve'e ooy je pa'am jayu duyakjotkadaakni vye'na. Je'e kajx tse'e pan pan jatye'e pajkjjudup, je'e tse'e du'atijmojktup je Jesús kux tyonuvaandupe'e. ¹¹Ax je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap, ku tse'e du'ixti je Jesús, van'it tse'e divinkoxténidi jetse'e makk dumukojtsti. Jidu'um tse'e vyaandi:

—¡Mitse'e je Nte'yam je y'Onuk!

¹²Van'it tse'e je Jesús makk pyavaajnjidi jetse'e dukah'avánadat jets pan je'e ve'e.

Ku je Jesús divinkaajn je ñumakmejtsk kukátsivada

(Mt. 10.1-4; Lc. 6.12-16)

¹³Van'it tse'e je Jesús pyejt jem tonun viinm jetse'e duvaajv pan pan jaty je'e ve'e vyinkonuvaampy. Nunajkxjuduts je'e ve'e. ¹⁴Numakmejtsk tse'e divinkaajn juu' ve'e ittap je'e maat, jetse'e dukéxtat ka'amaayva, ¹⁵jetse'e je kutojkun dumooydi jetse'e je pa'am jayu duyakjotkadaaktat jetse'e duyakpítsumduvat je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda. ¹⁶Ya'ats je'e ve'e je numakmejtskta: je Simón juu' ve'e tyukmumejtsxaaji Pedro, ¹⁷je Santiago jets je y'uts Juan, je Zebedeo je'e ve'e je myajntktajk, je'eda tse'e tyukmumejtsxaaji Boanerges. (Jidu'umts je'e ve'e kyatsapítsum je Boanerges, jáyuda juu' ve'e ve'em ax jo'n je añu pyuj.) ¹⁸Jempa tse'e je Andrés jets je Felipe, je Bartolomé jets je Mateo, je Tomás jets je Tadeo, je Santiago juu' ve'e je Alfeo je myajntk, je Simón juu' ve'e je cananista partido dumaat y'ijt, ¹⁹jets je Judas Iscariote, juu' ve'e je Jesús dupaamnup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjjudup.

**Ku je Jesús yaktij jets je
ko'oyjáyuvape'e je kutojkun moojyju**
(Mt. 12.22-28; Lc. 11.14-20)

To'k nax tse'e je Jesús jets je y'ix-pajkpatajk jep tujkp vye'nada, ²⁰ van'it tse'e numay je jayu ñay'amojkijidinuva; ni je'e tse'e je Jesús kyoo'k'o'yixjini jetse'e kyáyut maat je y'ixpajkpatajk. ²¹ Ku tse'e je Jesús je y'utsatajk dumó-tudi juu' ve'e toojnju kojtsju, van'it tse'e du'uknuna'jxkti jetse'e kuduvoo'vdi, kux ve'eme'e je jayu vya'anda jets ta ve'e vyinma'yuntókini.

²² Ax je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk juu' ve'e jem Jerusalén tsoo'ndu, je'e tse'e vaandu:

—Jem xa ya'a ve'e jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuv-intsanikajxp je ko'oyjáyuvaptajkta. Je Beelzebú ya'a ve'e moojyjup je kutojkun jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumut jem je jayu jya'vin kajxmda.

²³ Van'it tse'e je Jesús duyaaaxji je numay jayu jetse'e ya tukmu'a'ixmojkin duvaajnjidi:

—¿Vintsose'e y'o'yixjut jetse'e je Satanás viinm ñaajkpítsumjut jem je jayu jya'vin kajxm? ²⁴ Pan nacho'oxpajkjjudup xa ve'e je jayu juu' ve'e to'kji je kyutojkunda, ka'a tse'e y'o'yixju jetse'e je kyutojkun jyékut. ²⁵ Jets pan nacho'oxpajkjjuduvap tse'e je jayu juu' ve'e tsuunip to'k jaajn to'k tajk, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jetse'e jyejkpat. ²⁶ Jets pan nacho'oxpajkjjuduvaps je'e ve'eda pan pan jatye'e ijttup jem je Satanás y'am kya'm, ka'a tse'e y'o'yixjuva jetse'e jyékut je kyutojkun, kutókiyu'pts je'e ve'e.

**Yakvinkadaak yaknaxkadaak
tse'e je Jesús je Satanás**

(Mt. 12.29-32; Lc. 11.21-23; 12.10)

²⁷ Ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e tyákat jep je tsots yaa'tyajk tyujkp jetse'e je pyaamduk dupajkpat pan ka'a ve'e too'vajkp dutsum. Ku ve'e tsúmani vye'nat, van'ítnum tse'e y'o'yixjut jetse'e je pyaamduk dupajkpat.

²⁸ Tyúvam xa atse'e nva'añ: Pan pan xa ve'e je Nte'yam duvinkojtspejtp ukpu je viijn tokin dutún, o'yipts je'e ve'e jetse'e yaktokinmee'kxut. ²⁹ Ax pan pan tse'e je Espíritu Santo duvinkojtspejtp, ni je vin'ítats je'e ve'e kyayaktokinmee'kxut, tyókinavam je'e ve'e xa'ma kajx.

³⁰ Ve'em tse'e je Jesús vyaajñ kux je Espíritu Santo ve'e je kutojkun moojyju jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumnit jem je jayu jya'vin kajxmda, ax ve'em tse'e je jayu vyaandi jets je ko'oyjáyuvap je'e ve'e je kutojkun moojyju jetse'e ve'em dutuujn.

Je'e pane'e je Jesús tyaakja'vip

(Mt. 12.46-50; Lc. 8.19-21)

³¹ Van'it tse'e jye'ydi je Jesús je tyaak jets je y'utsatajk, jep tse'e tak'aagup tyaandi. Jep tse'e je Jesús dunukejxidi.

³² Pan pan jatye'e je Jesús dunaa'tsuunivítup vye'na, je'e tse'e na'muxju:

—Uxep xa ve'e tak'aagup je mtaak jets je m'utsatajk, mitse'e myakkotsuvaajnjjudup.

³³ Ax van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Pants atse'e ntaakip, jets pants atse'e n'útsidup?

³⁴ Van'it tse'e duvin'ix'apaa'vikujx pan pan jatye'e jep naa'tsuunivítjudup, jetse'e vyaajñ:

—Ya'a xa je'e ve'eda juu' atse'e ntaakja'vip jets juu' atse'e nja'vip ax jo'n kuy'ijtti ats je n'uts je n'ajch jets ats je n'uts je ntsa'a. ³⁵ Kux pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e je Nte'yam chajkp,

je'ets atse'e nja'vidup ax jo'n ats je n'uts je n'ajch kuy'ijitti, jets ats je n'uts je ntsa'a, jets ats je ntaak.

Je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.1-9; Lc. 8.4-8)

4 Jado'k nax tse'e je Jesús yak'ix-pajknuva jeja maja na'akaya pa'ayi; numay tse'e je jayu ñay'amojkijidinuva joma ve'e je'e. Va'ajts numayda ve'e tyun'ijitti. Jem tse'e vye'na to'k je barco. Van'it tse'e je Jesús tyajki jem barco jootm, jetse'e jem y'ajxtk; jeja tse'e maja na'akaya pa'ayi je numay jayu tyaandi. ²Van'it tse'e may viijn duyak'ixpajkti je tukmu'a'ixmojkin maat. Jidu'um tse'e vyaajñ:

³—Amotunaxta. To'k xa ve'e je jayu taamt vajpa chaa'n. ⁴Ku ve'e duvuj je taamt, jem tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja too' kujk, van'it tse'e jye'ydi je jeyyva tánuk jetse'e dupiivdini. ⁵Jem tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja tsakujx joma ve'e peji je naax; jatyji tse'e yee'k kux peji ve'e je naax. ⁶Ax ku tse'e xyanu'aanni, van'it tse'e tyaatsni kuxe'e je y'aa'ts kyakaaktajki. ⁷Jempa tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja ápit akujk. Van'it tse'e je ápit yee'k jetse'e dukoo'k'ítamooyini je oy ojts jetse'e yee'kut, je'e kajx tse'e kyata'mi. ⁸Nay jempa tse'e je taamt juu' ve'e naxkadaak jeja oy naxkujx, je'e tse'e ta'mi. Jem tse'e je taamt juu' ve'e naajkma'yiju ii'px majk taajm, jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju toogupx taajm, nay jempa tse'e juu' ve'e naajkma'yiju mókupx taajm.

⁹Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

Je'e pan tyajx kajxe'e je tukmu'a'ixmojkin yakpuujm

(Mt. 13.10-17; Lc. 8.9-10)

¹⁰Ku ve'e je Jesús naaydum vye'na, van'it tse'e yak'amotutuvi

pan vintso ve'e yakkojtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki, je'e ve'e du'amotutúvidu juu' ve'e mutámijidup vye'na, nay ve'empa je Jesús je ñumakmejtsk ixpajkpatajk. ¹¹Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je Nte'yam tse'e mtuknuja'vijidup vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'litta jem je Nte'yam y'am kya'm, ax ka'a tse'e je Nte'yam tyuknujávajada je'eda juu' ve'e uu'm maat ka'ijttup. ¹²Je'e kajts ats je'e ve'e ntukmukotsta je tukmu'a'ixmojkin maat, kux jya'ixtup xa ve'e juu' atse'e ntuump, ka'a tse'e dūvinjávada; jyah'amotunajxtup tse'e juu' atse'e nkajts, ka'a tse'e dūvinmótuda. Je'e kajx ku ve'e ve'emda, ka'a tse'e dūmaso'okta je kyo'oy joojntykinda, je'e kajx tse'e kyayaktokinmee'kxtat.

Ku je Jesús dukojtsvaach je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.18-23; Lc. 8.11-15)

¹³Van'it tse'e je Jesús jyaa'kna'muxjidi:

—¿Ka'a ve'e xvinmótuda ya tukmu'a'ixmojkin juu' atse'e tunkats? Pan ka'a ve'e xvinmótuda, ¿vintsots miits je'e ve'e xvinmótudat nujom je tukmu'a'ixmojkin? ¹⁴Je taamt vajpa, ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'ava'nip. ¹⁵Ax jeja tse'e too' kujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je Nte'yam je kyats je y'ayook. Ax ku tse'e je jayu dumótuda, jatyji tse'e je Satanás jye'ya jetse'e dupajkjini jem jya'vin kajxmda je kats je ayook juu' ve'e yakvaajnjidu. ¹⁶Ax jeja tse'e tsakujx joma ve'e je peji naax, joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup jetse'e jatyji dukuvakta je xoojntkun maat, ¹⁷ve'em tse'e y'litta ax jo'n je naax joma ve'e

je taamt vee'nji yee'k kuxe'e je y'aa'ts kyakaaktáka. Ux'ook, ku ve'e chaachpat'ukva'anda ukpu yakjomtonda yaktitonda je Nte'yam je kyats je y'ayook kajx, ax jatyi tse'e dumasooktini je kats je ayook. ¹⁸ Ax jeja tse'e ápit akujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup, ¹⁹ je'e tse'e ooy dutunvinmaaydup je naxviijnit je'e jets vintso ve'e ñaajkkumeenajadat, jetse'e je viijnk kaxin dujayepa. Je Nte'yam je kyats je y'ayook juu' ve'e y'amotunajxtu, ve'emts je'e ve'e jyaty ax jo'n je taamt juu' ve'e jeja ápit jaat naxkadaak jetse'e kyata'mi. ²⁰ Ax jeja tse'e oy naxkujx joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup jetse'e dukatsapakta, vimpijnupts je'e ve'e je jyáyuvinda je jyoojntykinda ax jo'n je Nte'yam tyukmut-sókjada, je'e kajx tse'e y'litta ax jo'n je oy naax joma ve'e je taamt juu' ve'e naajknuma'yiju ii'px majk taajm, jets juu' ve'e naajknuma'yiju toogupx taajm, jets juu' ve'e naajknuma'yiju mókupx taajm.

Je ta'kxpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 5.14-16; Lc. 8.16-18)

²¹ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ku ve'e je jayu je ta'kxpa duyakmín, zyaktuknaxjojppts n'ite'e pan tii, ukpu jepe'e maajntkun pa'tkup duyuu'ts? ¿Ka'a n'ite'e kajxm dupum joma ve'e tyak'kxva'kxut? ²² Nay ve'empa tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts jetse'e ux'ook kyanuke'xnatákat, ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknuja'vip jetse'e ux'ook je jayu dukanujávat. ²³ Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatk, va'an tse'e du'amotunaxta.

²⁴ Jaa'kvaan tse'e jidu'um:

—Payo'oyda oy juu' ve'e m'amotunajxtup. Ve'em pan vintso ve'e mjáyuvada, nay je mjáyuvín tse'e vimpítap. Pan oy

xa ve'e je mjáyuvinda, mjaa'kyakmo'o-dap tse'e juu' nuyojk. ²⁵ Pan pan tse'e juu' dumaat, jaa'kyakmo'opts je'e ve'e; jets pan pan tse'e juu' yuu'n vee'n dumaat, yakpajkinup tse'e nujom.

Je taamt juu' yee'kp tukmu'a'ixmojkin

²⁶ Vaampa tse'e je Jesús:

—Ve'em xa ve'e je Nte'yam je kyutojkin ax jo'n to'k je jayu je taamt duvuj jeja naxkujx. ²⁷ Ku ve'e ya it ñaxy, ya it kyujaj ya it kyutso'oa, mojxpts je'e ve'e jetse'e y'aa'ch. Ka'ats je'e ve'e je jayu dunujava vintso je'e ve'e myux jets pan vintso ve'e y'aa'ch. ²⁸ Kux viinme'e je naax duyakye'e, too'vajkpe'e je y'aa'jy dupum, van'it tse'e je kyojk, jetse'e ux'ook je tyaa'j. ²⁹ Ax ku tse'e je tyaa'j myaju, van'it tse'e yakpakmojkin kux ta ve'e je pakmok aats dupaa'ty.

Je mostaza taamt tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.31-32; Lc. 13.18-19)

³⁰ Van'it tse'e je Jesús vyaampa:

—¿Vintso jo'nts je'e ve'e je Nte'yam je kyutojkin, ukpu ti jo'n tse'e ntukmu'a'ixmojkimdap? ³¹ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je yaa'tyajk duvuj je mostaza taamt jeja naxkujx. Ku ve'e yakvuj, je'e tse'e je taamt dunutsayikajxp yaja naxviijn; ³² ax ku tse'e yee'k, ñumajikujxpts je'e ve'e jets ka'a ve'e je viijnk aajy ojts juu' ve'e yakja'kxp, maja vaamp tse'e ooy, o'yixjadap tse'e je jeyyva tánuk jetse'e je pye'en dupámdat jem y'axén akojkm joma ve'e je ep.

Vintso je Jesús duyaktuujin je tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.34-35)

³³ Ax may tse'e je Jesús dutukmu'a'ixmojki je kats je ayook ax jo'n ya'a, ve'em vintso ve'e je jayu y'o'yixjidi jetse'e duvinmótudat. ³⁴ Jets nujom juu' jatye'e tyukmukajtsp, tum tyukmu'a'ix-

mojkip tse'e. Ku ve'e je Jesús je y'ixpajk-patajk dumaadi aje'ejyida, va'ajts tse'e du'ava'nikujx.

Ku je Jesús duyak'atüvi je makk poj

(Mt. 8.23-27; Lc. 8.22-25)

³⁵ Ku ve'e je it tyánayini, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—Ja'mda jem jado'k ado'om napa'am.

³⁶ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk yak-najkxjidi jem barco jootm, je barco joma ve'e vye'na, jetse'e je numay jayu dumujékumidi. Jem tse'e vye'nada jamejtsk jatoojk je barco maat je'eda.

³⁷ Van'it tse'e makk pyoj'ukvaajn jetse'e je naaj ooy tyunkajmpojtuk jetse'e tyajki jem barco jootm. Van'it tse'e je barco y'ojs'tukvaanni. ³⁸ Jep tse'e barco naadup mya'aj vye'na je Jesús jem kukava ni'kxm. Van'it tse'e duyoyxti jetse'e dunuujmidi:

—¡Yak'ixpajkpa! ¿Ka'a ve'e xvinmay ku ve'e n'oo'kumdat?

³⁹ Van'it tse'e je Jesús pyojtuk, jetse'e je poj dutuknuujmi. Van'it tse'e je maja na'akaya dumukajts. Jidu'um tse'e vyaajn:

—Tukviijn'ítu, ka'a ve'e mjotma'aty.

Van'it tse'e je poj y'atüvi jetse'e je naaj tyu'ujkajty.

⁴⁰ Van'it tse'e dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—¿Tyajxse'e mtsa'agada? ¿Ka'anume'e je jaanchja'vin xjayepta?

⁴¹ Qooyts je'e ve'e tyuntsa'kidi jetse'e vimpit atuj navyaajnidi:

—¿Vintsos ya'a vine'e ya jayu je makkín ooy dutunjayep? ¿Katsupajkjup xa ve'e je poj paat jets je maja na'akaya paat!

Ku je Jesús duyakpítsum je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxm

(Mt. 8.28-34; Lc. 8.26-39)

5 Van'it tse'e jye'ydi jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am joma ve'e je it duxaaja Gadara. ² Ku ve'e je Jesús pyítsum jem barco jootm, van'it tse'e to'k je yaa'tyajk vyinkutámiji juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Jem tse'e chaa'n joma ve'e je oo'kpa ñaxtákada. ³ Ax jep tse'e oo'kpa aajntkup chuuna y'ijit; ni je cadena maata tse'e pan kya'o'yixju jetse'e tsum duyak'ítut, ⁴ kux may náxani ve'e jyayacadenatsum vye'na jem kya'm jets jem tyékum, jetse'e dutukpojtikúx je cadena; ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e duyakyójut. ⁵ Ijtp tse'e jóvum xaaj jóvum tsooj y'aya'axy vyídut jem tonun viinm tonun kajxm jets joma ve'e je oo'kpa aajntk, jetse'e je tsaaj ñatyuknaajkxa'ajkaja. ⁶ Jékum jatyna tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e je yaa'tyajk y'ixji jetse'e noomp je Jesús divinkutami jetse'e divinkoxkteni. ⁷ Van'it tse'e makk dumukajts, jetse'e dunuujmi:

—¿Ti katsts uu'me'e njayejpump?, Jesús, je Kajxmit je y'Onuk, je Nte'yam je Myajntk. Je Nte'yam kajx ats mitse'e nmunoo'kxtuk, kadi ats xtsaachtún.

⁸ Jidu'um tse'e vyaajn kux ñuujminupe'e je Jesús je ko'oyjáyuvap jidu'um:

—¡Ko'oyjáyuvap, písumdini jem ya jayu jya'vin kajxm!

⁹ Van'it tse'e je Jesús je yaa'tyajk du'amotutüvi:

—¿Tise'e mxaaj?

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Miijl Am atse'e nxaaj kux va'ajts numay aatse'e.

¹⁰ Van'it tse'e je Jesús ooy dutunmunoo'kxk jets ka'a ve'e jékum dukéxut je ko'oyjayuvaptajk. ¹¹ Tamji tse'e

jya'kxta vye'na numay je keem jem tonun viinm, ¹²jetse'e je ko'oyjayuvap-tajk je Jesús dumunoo'kxtkti:

—Pakexu aats to'k aaj xim joma ve'e je keem jets aats je'e ve'e ntuktákat.

¹³Yakjajtuxjudu tse'e je Jesús. Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap pyítsumdini jem je yaa'tyajk jya'vin kajxm jetse'e je keem dutuktajkidi; numejtsk miijl jo'n tse'e y'ijtti je keem. Van'it tse'e nujom je keem kyusnoodmi jem tonun viinm jetse'e y'ano'midi jem maja na'akaya jootm. Jep tse'e ñax'oo'kkajxtini.

¹⁴Ku ve'e du'ixti je keem íxpada, noomp tse'e ñajxiti jetse'e ojts du'avanva'kxta jem kajpun jootm jets jem kam jootm. Je numay jayu tse'e ojts du'ixta juu' ve'e toonju kojtsju. ¹⁵Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je Jesús, van'it tse'e du'ixti je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm tuy'it je ko'oyjáyuvap. Jem je'e ve'e chuuna xáxani jets óyani je vvinma'yun. Van'it tse'e cha'kidi. ¹⁶Pan pan jatye'e du'ixtu, je'e tse'e tukmumaajntykjudu vintso ve'e jyajtti je keem jets je yaa'tyajk juu' ve'e je ko'oyjáyuvap tuñuvaatsjini. ¹⁷Van'it tse'e je jayu dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e dutukvaatsnit je y'itta je ñaaxta.

¹⁸Ku ve'e je Jesús tyajki jem barco jootm, van'it tse'e je yaa'tyajk juu' ve'e je ko'oyjáyuvap jem jya'vin kajxm tuy'it, je'e tse'e munoo'kxtkju jetse'e dumaa-dat. ¹⁹Ax ka'a tse'e je Jesús duyakjajty. Jidu'um tse'e dunuujmi:

—Najxku jem mtak'am joma ve'e je mjayu, jem tse'e xtukmumaaydukut ti maa'yune'e je Maja Vintsán tumto'nuxju jets vintso je'e ve'e tumtukma'atju.

²⁰Jem kajpun kajxmda juu' ve'e jem decápolisit y'it jootm, jem tse'e je yaa'tyajk ñujkx jetse'e du'amaajntykva'kxy nujom juu' ve'e je Jesús tyoon je'e kajx. Atuva atoki tse'e dutuktaandi.

Je Jairo je ñaax jets je ta'axtajk juu' ve'e je Jesús je vyit dutoon

(Mt. 9.18-26; Lc. 8.40-56)

²¹Ku ve'e je Jesús vyimpijtnuva jem barco jootm jeja jado'k maja na'akaya pa'ayi, van'it tse'e numay je jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je'e. ²²Van'it tse'e to'k je jayu ñuje'yji juu' ve'e jep tsaptujkp dunuvintsánip, Jairo je'e ve'e xyaj. Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e dUVinkoxkteni, ²³jetse'e ooy dutunmunoo'kxtk. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Oo'kuvaannupe'e ats je mpi'k naax. Ja'mu to'k aaj jetse'e je mka'aj xtuknukónut, ve'em tse'e jyotkada'akut, jetse'e jyaa'kjoointykat.

²⁴Van'it tse'e dumaadi. Je numay jayu tse'e je Jesús myaatnajkx jetse'e dutun'atijmojktini. ²⁵Jem tse'e to'k je ta'axtajk vye'na juu' ve'e makmejtsk joojntani dujajejpp je vinnujkxju pa'am. ²⁶Távani tse'e je ta'axtajk ooy tyunyakt-saachpaa'tjada numay je tso'yivatajk jets távani ve'e dutukmujokyajxni nujom juu' ve'e y'ixp jyajejpp, ax ni vinxupa tse'e kyajotkada'aky, nuyojke'e y'oo'k-tív. ²⁷Ta tse'e dumotu vye'na ti ve'e je Jesús tyuump kyajtsp, jetse'e je ta'axtajk jye'y joma ve'e je Jesús jep ñaadup tsov jeja numay jayu akujk, jetse'e je vyit dutoojnji. ²⁸Jidu'um tse'e ñaña'muxji: Tun kooyji xa ijk atse'e kuntán xi vyit, jotkada'akupts atse'e. ²⁹Ku ve'e je vyit dutaajn, tun jatyi tse'e je pya'am y'atúvini jetse'e je ñi'kx je kyopk duja'vi jets ta ve'e je pa'am ñuva'achju. ³⁰Ku ve'e je Jesús dunuja'vi jets ta ve'e je myakkin duyaktún, van'it tse'e vya'kumpijit joma ve'e je numay jayu, jetse'e vyaajñ:

—¿Pan tse'e ats ya nvit tudután?

³¹Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ña'muxjidi:

—M'ixp xa mitse'e jets je numay jayu ve'e m'atijmojkjup, jetse'e mva'añ: “¿Pants atse'e tuxtán?”

³² Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dūvin'ix'apitsumkujx, je'e ve'e y'ixuvaampy pan pane'e toojnju. ³³ Van'it tse'e je ta'axtajk tyuntsa'kini jetse'e nūmíppnup je Jesús dūvinkoxkteni, jetse'e tyúvam juu' dūvaajnji kux ŋuja'vipe'e vintso ve'e jyotkadaakni. ³⁴ Jetse'e je Jesús ŋa'muxji:

—Ta xa ve'e mjotkadaakni je'e kajx ku atse'e tuxjaanchjáva. Najkxni to'k aaj to'k joot. Tsotse'e m'ijtnit.

³⁵ Kojtsna tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e je jayu ŋuje'yjidi, jeme'e je tsaptujkpit je ŋuvintsán tyak'am choo'ndi, jetse'e vyaandi:

—Távani xa ve'e je mnaax y'aa'k. ¿Tyajxse'e xjaa'k'atsux ya yak'ixpajkpa?

³⁶ Ax tun kooyji tse'e je Jesús dumotu jets ti ve'e yakvaajnjp je tsaptujkpit je ŋuvintsán, van'it tse'e dūnuujmi:

—Kadi mtsa'aga. Koojji atse'e xjaanchjávat.

³⁷ Ax ni pana tse'e dukayakjajti jetse'e pyanajkxjut, je Peedroji ve'e jets je Santiago maat je Juan juu' ve'e je Santiago je y'uts. ³⁸ Ku ve'e je Jesús jy'e'y jem je tsaptujkpit je ŋuvintsán tyak'am, van'it tse'e dū'ix jets jeme'e je jayu ooy tyunne'emda, tyunya'axta, tyuntsaachv-inmáya. ³⁹ Ku ve'e je Jesús tyajki jep tujkp, van'it tse'e ŋa'muxjidi:

—¿Tyajx tse'e mne'emda jetse'e mya'axta? Kux ya kiix ónuk, ka'a xa ya'a ve'e y'aa'ka, maapji ya'a ve'e.

⁴⁰ Jetse'e dūnuxiikti dutukxiikti. Van'it tse'e je Jesús duyakpitsumkujx je jayu. Van'it tse'e dumaadi je ónuk je tyee' je tyaak jets je y'ixpajkpatajk juu' ve'e myaadidu, jetse'e tyajki joma ve'e je kiix ónuk mya'aj. ⁴¹ Van'it tse'e je kiix ónuk je kya'aj dukoojnukji jetse'e dūnuujmi:

—Talita, cumi. (Ax jidū'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, kiix ónuk, mits atse'e nūnuujmip, pojtukni.)

⁴² Ax tun jatyji tse'e je kiix ónuk pyojtukni jetse'e yo'y'ukvaanni, kux makmejtsk joojntani ve'e. Atuva atoki tse'e tyuntaandi je jáyuda. ⁴³ Van'it tse'e je Jesús makk ŋa'muxjidi jets ni pana ve'e dukavaajndat, jetse'e dupavaajñ jetse'e je kiix ónuk duyakkáyd.

Ku je Jesús vye'na jep Nazaret

(Mt. 13.53-58; Lc. 4.16-30)

6 Ku ve'e je Jesús chaa'n jem, van'it tse'e vyimpijtni jem tyak'am, panajkxjudu tse'e je y'ixpajkpatajk. ² Ku ve'e je poo'kxtkūn xaaj dupaaty, van'it tse'e yak'ixpajk'ukvaajñ jep tsaptujkp. Je numay jayu tse'e amotunajxjudu jetse'e atuva atoki tyaandi. Jidū'um tse'e ŋavyaajnjiidi:

—¿Jomas ya'a ve'e ya jayu ya nuja'vin dupuk jetse'e ve'em kyats? ¿Ti nuja'vin ya'a ve'e tuyakma'a? ¿Vintso ve'e y'o'y-ixju jetse'e je majin dutún? ³ Ya'a xa ve'e je tsejtspa juu' ve'e je María je myajntk, je Santiago maat je José je y'ajch, je Judas maat je Simón je y'ajch. Yaja tse'e chaanada ya'a ya kyiix utsta uu'm maatta.

Je'e kajx tse'e dūviijn'ixti je Jesús. ⁴ Van'it tse'e je Jesús ŋa'muxjidi:

—Otyun joma tsova xa ve'e yakvintsá'aga je Nte'yam je y'ayook kojtsnaxpa, jeejyji ve'e kyayakvintsá'aga joma ve'e je y'it je ŋaax, joma ve'e je jyuu't je myugo'ok, jets joma ve'e je jyaajñ je tyajk.

⁵ Ax ka'a tse'e je Jesús y'o'yixji jetse'e jem je majin dutónut, je'ejyji ve'e ku ve'e je kya'aj dutuknukaajñ vinkex je pa'am jayu jetse'e duyakjotkadaakni. ⁶ Atuva atoki tse'e tyaajñ je Jesús ku ve'e dū'ix jets ka'a ve'e jyaanchjávajada; kajpun kajpun tse'e ŋujkx jetse'e je jayu duyak'ixpuk.

Ku je Jesús du'akejxva'kxti je y'ixpajkpatajk ka'amaayva

(Mt. 10.5-15; Lc. 9.1-6)

⁷ Van'it tse'e je Jesús duyaxmujk je ñu-makmejtsk ixpajkpada, jetse'e du'akejx-va'kxti numejtsk jaty, jetse'e dumoojy je kutojkun jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumdat jem je jayu jya'vin kajxmda. ⁸ Van'it tse'e dutukpavaajñ je y'ixpajkpatajk:

—Ka'a tse'e ti xmutsoo'ndat juu' ve'e m'ajootadap jeja too' aajy, ka'a tse'e xmutsoo'ndat je tsapkaaky, ka'a tse'e je apajkin, ni ka'ava tse'e je meen. Je mta-jkji ve'e mpakáptap ⁹ jetse'e je mka'ajk xtukva'agadat, jets to'k ni'kxji ve'e je mvit xmunajkxtat juu' ve'e mjajejptup.

¹⁰ Van'it tse'e dujaa'knuujmi:

—Kujyajomatujka tse'e mtákadat, jeja tse'e mnamyáyjadat pan vinxup xaaj ve'e mtánada. ¹¹ Ax pan pan tse'e mkakuvajjudup uk mkah'amotunaxu-vaajjudup, mtsoo'ndinup tse'e jem jetse'e vxinxíttat je mtehta jetse'e vyánukut je naxvay juu' ve'e tuxpava'akta jem kyajpun jootm, ve'em tse'e dunujáवादat jets ka'a je'e ve'e y'o'ya juu' ve'e tyoondup. Tyúvam xa atse'e nva'añ, nuyojke'e je jayu je tsaachpaatun yakmooydinit ku ve'e je jayu yaktokimpayo'y-dinit jets ni ka'a ve'e je sodómait jets je gomoorrait jáyuda.

¹² Van'it tse'e choo'ndi je y'ixpajk-patajk ka'amaayva jetse'e je jayu dunaajmada jetse'e vyinmayumpijttinit, jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda. ¹³ Yakpítsumduva tse'e je ko'oyjáyuvap jem numay je jayu jya'vin kajxmda jetse'e dupaajmjada je olivos aceite jem numay je pa'am jayu ñi'kxmda kyojmda jetse'e duyakjotkadaaktini.

Ku je Yaknapejtpa Juan y'oo'kni

(Mt. 14.1-12; Lc. 9.7-9)

¹⁴ Ku ve'e je Jesús je myajin vya'kxtk, van'it tse'e je yakkutojka Herodes dumotu. Jeme'e je jayu juu' ve'e vaandu:

—Je Yaknapejtpa Juan xa je'e ve'e, je'e tse'e joojntykpajknuva jetse'e Jesús ñatyijju, je'e kajx tse'e y'o'yixju jetse'e je majin dutún.

¹⁵ Jempa tse'e pan pane'e vaanduvap:

—Je Elías xa je'e ve'e.

Nay jempa tse'e pan pane'e vaanduvap:

—Je'e xa ve'e nuto'k je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, ve'em ax jo'n je jujpit jáyuda juu' ve'e ijttu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada.

¹⁶ Ax ku tse'e je yakkutojka Herodes je kats dumotu, van'it tse'e vyaajñ:

—Je Juan xa je'e ve'e juu' atse'e nyakjajyukpoixjnu, je'e tse'e joojntykpajknuva.

¹⁷ Ve'em tse'e vyaajñ kux viinme'e je Herodes je Juan duyakjamyajtsji jetse'e duyakjapyoxuntakpaajmji, jetse'e duyakjachoojmji. Ve'em tse'e dutuujñ je ta'axtajk Herodías kajx juu' ve'e pyajknu, je y'uts Felipe je ñuda'ax je'e ve'e y'ijt. ¹⁸ Jidu'lum tse'e je Juan je Herodes dunuujmi:

—Ka'a xa ve'e je pava'nun duyakjaty jetse'e xpákut je m'uts je ñuda'ax.

¹⁹ Ax je ta'axtajk, myu'ejkjupts je'e ve'e je Juan, chajkpts je'e ve'e jetse'e je Juan y'oo'kut; ax ka'anum tse'e y'o'yixju ²⁰ kux cha'kipe'e je Herodes je Juan. Kux ñuja'vipe'e jets je Nte'yam je jyayu je'e ve'e jets tuv je'e ve'e je jyáyuvin je jyoojntykin, je'e kajx tse'e dukayakjaty jetse'e je Juan y'oo'kut. Chojk tse'e je yakkutojka jetse'e du'amotunáxut juu' ve'e je Juan kyojts; ax ooy tse'e tyunnavyinma'yunmooyji vinnaajknáx ku ve'e ve'em dutuujñ.

²¹ Ax je'y tse'e je xaaj ku ve'e y'o'y-ixji je ta'axtajk jetse'e je Juan y'oo'kut, van'it je'e ve'e jyajty ku ve'e je Herodes je kye'xtkun xaaj dumaja tun vye'na. Yakjajyukaay tse'e je Herodes. Jem tse'e je ñuvinténivatajk, jem tse'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánidup kakmi-ijl jaty je tojpatajk, jempa tse'e pan pan jatye'e dunumájidup jem galiléait y'it jootm. ²² Kaaydup tse'e vye'nada, van'it tse'e tyajki je Herodías je ñaax jetse'e y'ejts. Qoy tse'e dutuntsojja'vidi je yakkutojka Herodes jets pan pan jatye'e myaatkaaydup myaat'ooktup vye'na. Van'it tse'e je yakkutojka dunuujmi je kiixuta'ax:

—Amótuvu ats pan ti ve'e mtsajkp, kux nyákup atse'e.

²³ Van'it tse'e je Nte'yam duyaknajxy jetse'e vyaannuva:

—Nujom tse'e pan vinxup atse'e x'amotu, nyákupts atse'e, jyakojkmam atse'e nyákut je nkutojkun.

²⁴ Van'it tse'e je kiixuta'ax vya'kpítsum jetse'e ojts je tyaak dumaatnakyát-sju, jetse'e du'amotutuvi:

—¿Tis atse'e kun'amotu?

Van'it tse'e je tyaak y'atsaajv:

—Amótuvu je Yaknapajtpa Juan je kyuvajk.

²⁵ Jaty aa'k tse'e je kiixuta'ax tyajkinuva joma ve'e je yakkutojka. Van'it tse'e du'amotu:

—Ve'e atse'e ntsajkp jetse'e uxyam jaty xyákut jem plato jootm je Yaknapajtpa Juan je kyuvajk.

²⁶ Van'it tse'e je yakkutojka tyuntsaachvinmapuyjk. Ax ka'a tse'e dukojststikutsuva'añ kux távani ve'e je Nte'yam duyaknaxy vye'na jets távani ve'e je jayu du'amotunaxta juu' ve'e myaatkaaydup myaat'ooktup vye'na.

²⁷ Je'e kajx tse'e tun jatyi to'k je tyojpa dukejx jetse'e najkx je Juan je kyuvajk duyaktsaa'n. ²⁸ Van'it tse'e je tojpa ñujkx jetse'e ojts duyukpux

jep poxuntujkp, jetse'e duyaknujkk je kyuvajk jem plato jootm, jetse'e dumoojy je kiixuta'ax. Van'it tse'e je kiixuta'ax je tyaak dumoojy je Juan je kyuvajk.

²⁹ Ax ku tse'e je Juan je y'ixpajkpatajk dumótudi, van'it tse'e je jye'ydi jetse'e ojts duyaktsoo'ndini je ñi'kx je kyopk, jetse'e duyaknaxtajkidini.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy

(Mt. 14.13-21; Lc. 9.10-17; Jn. 6.1-14)

³⁰ Van'it tse'e je kukatsivatajk vyimpjttini joma ve'e je Jesús jetse'e duvaajn-jidi pan ti jatye'e ojts dutonda jets vintso ve'e je jayu duyak'ixpajkti. ³¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ja'mda apuk jetse'e vee'n mpo'o'kxumdat.

Ve'em tse'e vyaajñ kux je numay jayu ve'e navyinnajxjup navyintajkijup, ka'a ve'e y'avaatsuvada jetse'e kyáydat. ³² Ax van'it tse'e aje'ejyjida dupajkti to'k je barco jetse'e ñajkxti joma ve'e kyapantsuuna. ³³ Numay tse'e du'ixti ku ve'e choo'ndi jetse'e du'ixkajpti je Jesús. Van'it tse'e noomp ñajkxti je numay jayu, jem tse'e may kajpun kajxm choo'nda, jetse'e too'vajkp jye'ydi je numay jayu jets ux'ook juu' ve'e jem barco jootm najkxtu. ³⁴ Ku ve'e je Jesús jem barco jootm vya'kpítsum, van'it tse'e du'ix je numay jayu, yaktukmo'ttu tse'e kux ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je carnero juu' ve'e je vyinténiva ka'ij-tuxjudup. Van'it tse'e je jayu duyak'ixpajk, may viijn tse'e juu' jaty duvaajn-jidi. ³⁵ Ax ku tse'e je it tyánayini, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk vyinkutámijidi. Van'it tse'e je Jesús dunuujmidi:

—Tánani ve'e uxyam ya it jets ka'a tse'e yaja pyantsuuna. ³⁶ Pakejxtini to'k aaj ya jáyuda jetse'e ñajkxtat jem kam jootm jets jem kajpun kajxm juu' ve'e tamanaat, ve'em tse'e je kyaaky je ty-

ojkx dujójydat, kux ka'a ve'e dumaadada ti ve'e kyáydap jya'kxtap.

³⁷ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Miits ya'a ve'e myakkáydap.

Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk y'atsoojvjidi:

—iMejtsk mókupx xaaj numutún jo'n xa ve'e je meen dutsak jetse'e je tsapkaaky yaktukjójyut jetse'e ya jayu kyáydat!

³⁸ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvjidi:

—¿Vinxup tse'e jep je mtsapkaakya? Ixta n'it.

Ku tse'e dunuja'vidi, van'it tse'e vyaandi:

—Mugooxk xa pepe'e je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús dutukpavaandi jetse'e je jayu duyak'ajxtuktat jem tsoots kajxm to'k jaka'a jaty. ⁴⁰ Ajxtktu tse'e je jayu to'k jaka'a jaty, numókupx jaty jets nuvujxkukupxuk majk jaty. ⁴¹ Van'it tse'e je Jesús dukoojnuk mugooxk je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx. Van'it tse'e jem tsajm tso pyat'ix jetse'e je Nte'yam dukukojtsji. Van'it tse'e je tsapkaaky dutojkva'kxy jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk jetse'e je jayu dutukvinkukáyadat. Yakva'kxpa tse'e je Jesús mejtsk je ajkx, jetse'e je y'ixpajkpatajk anañujoma dumokuyux. ⁴² Ax nujom tse'e je jayu kyaaydi jetse'e kyooxjidi. ⁴³ Ku ve'e je jayu kyakyajxti, van'it tse'e dupakmojktini jamakmejtsk kach je tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax juu' ve'e vintaannu. ⁴⁴ Juu' jaty tse'e kaaydu, numugooxk miijlts je'e ve'e y'ijtti je yaa'tyajkta.

Ku je Jesús yo'y jem nani'kxm

(Mt. 14.22-27; Jn. 6.16-21)

⁴⁵ Jatyji tse'e je Jesús dupavaañ je y'ixpajkpatajk jetse'e tyákadat jem barco jootm jetse'e ñajkxtat jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am joma ve'e je kapun juu' ve'e Betsaida duxaaj, je'e tse'e

najkxtap namvaate'e je Jesús je numay jayu dupakejxtini. ⁴⁶ Távani tse'e je numay jayu dupakejxtini vye'na, van'it tse'e je Jesús dujaa'kvimpejt je tonun jetse'e ojts chapkats. ⁴⁷ Ku ve'e je it kyoo'tsini, jem tse'e vye'na je barco maja na'akaya jootm; ax je Jesús, jéjats je'e ve'e naxkujx naaydum. ⁴⁸ Van'it tse'e je Jesús du'ix jets noo'kxtinupe'e ku ve'e dujapakaa'pta je barco, kux je mak'k poj ve'e vinkumi'nijidup. Jado'k ma'ajum jo'n tse'e vye'na, van'it tse'e je Jesús pyanajkxjidi, jem tse'e nani'kxm yo'oy, ukvinnaxuvaajnjudup tse'e. ⁴⁹ Ax ku tse'e je y'ixpajkpatajk du'ixti jets jeme'e nani'kxm yo'yp myets, ve'em tse'e vyinmaaydi jets jado'k ítumit jayu je'e ve'e. Van'it tse'e y'akaa'stkti, ⁵⁰ kux anañujoma ve'e du'ixti jetse'e cha'kidi. Ax jatyji tse'e je Jesús myukojtsjidi, jetse'e ña'muxjidi:

—Jot'amájada, ats xa jeja, kadi mtsa'agada!

⁵¹ Van'it tse'e je Jesús tyajki je'e maatta jem barco jootm. Tun jatyji tse'e pyoj'atúvi. Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk atuva atoki tyuntaandi, ⁵² ka'a ve'e divinmótudi ti ve'e je Jesús tyoon ku ve'e dutojkva'kxy je tsapkaaky jetse'e je numay jayu duyakkaajy, kux makke'e je kyuvajkta.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je pa'am jáyuda jep Genesaret

(Mt. 14.34-36)

⁵³ Ku ve'e dutuknajxti je maja na'akaya, van'it tse'e jye'ydi jem genesaréit y'it jootm. Jem tse'e je byaarco dukuvaa'ndi jeja napa'ayi. ⁵⁴ Ax ku tse'e pyítsumdi jem barco jootm, jatyji tse'e je jayu je Jesús du'ixkajpti. ⁵⁵ Van'it tse'e y'anomva'kxti jem tsov jetse'e je Jesús je pa'am jayu dutuknunajxti jem maajntkun kajxm pan joma tso ve'e dumótuda jets jeme'e je Jesús vyídut. ⁵⁶ Jyajomakajpunkujxa

tse'e je Jesús tyajki ukpu joma ve'e ñajxy jem kam jootm, jem tse'e dupaamdi too' am je pa'am jayu jetse'e dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e duyakjátút jetse'e yaktoojnat kujyavitupaa'vjya. Ax pan pan jaty tse'e dutoondu je Jesús je vyit, jotkadaaktinu tse'e.

**Kyo'oyja'vipe'e je Jesús ku
ve'e je jayu dukakutyún je
Nte'yam je pyava'nun**

(Mt. 15.1-9)

7 Van'it tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk ñay'amojkijidi joma ve'e je Jesús, jem tse'e Jerusalén choo'nda. ²Ax jem tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk juu' ve'e kaaydu, ka'ats je'e ve'e too'vajkp kyapojti joma vaat je kyatajks ax jo'n je jujpit jayu je pyava'nunda, yaktijpaps je'e ve'e je jáyuda jets ka'a ve'e vya'ajtsada je kya'aj. Íxjudu tse'e je fariseotajk jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk. ³Kuxe'e je fariseotajk jets nujom je israeejlit jayu duyak'itta je pava'nun juu' ve'e je jujpit jayu yakta'nuxjudu; pan ka'a ve'e kyapojta je kyatajks paat ax jo'n je jujpit jayu je pyava'nunda, ka'a tse'e kyayda. ⁴Ax ku tse'e vyimpijttini jep maa'y jaatp, pan ka'a ve'e too'vajkp ve'em kyapojta, ka'a tse'e kyayda. Ax ve'em tse'e duyak'itta ti jaty viijnk pava'nun, ax jo'n je tuk'a'ooguin jets je oo'y yakpuj, je pojxun to'ts jets je maajntkun. ⁵Van'it tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk du'amotutúvidi je Jesús:

—¿Tyajx tse'e ya m'ixpajkpatajk dukatonda ax jo'n je jujpit jayu je pava'nun xyaktaajnjimdi jetse'e ve'emji kyayda? Ka'a tse'e je kya'aj duyakva'atsta.

⁶Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Mejts'aajta mejtsjootta. Oye'e miits kajxta je Nte'yam je y'ayook kojtsna-

jxpa Isafas du'ava'ni. Jidu'um tse'e du-jatyaañ juu' ve'e je Nte'yam kyojts:

Y'amji xa ve'e ya jayu ats xvinjávada xvintsal'agada,

ax xtukmujékumidupts atse'e je jyootta je jya'vinda.

⁷Tónaji xa je'e ve'e ñatyijjada jets xvinja'vidup xvintsal'kidup ats je'e ve'e, tyuk'ixtufts je'e ve'e je jayu je pyava'nunda ax jo'n ats je mpava'nun kuy'ijt jo'n.

Jidu'um tse'e je Isafas dujatyaañ.

⁸Mpanajxtup xa ve'e je jayu je pyava'nunda, ve'em ax jo'n je tuk'a'ooguin jets je oo'y yakpuj, jets juu' jatye'e viijnk pava'nunda. Kux tse'e ve'em xtonda, mmasoootup tse'e je Nte'yam je pyava'nun.

⁹Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—iOoy xa miitse'e xtunjatta vintso ve'e je Nte'yam je pyava'nun xyakma'atta je'e kajx jetse'e ve'em xpanajxxta je pava'nun juu' ve'e je jujpit jayu myakta'nuxjudu! ¹⁰Kux jidu'ume'e vya'añ je Moisés je pyava'nun: “Vintsal'agada je mtee' je mtaak.” Vaampap tse'e jidu'um: “Pan pan tse'e je tyee' ukpu je tyaak dvincojtspejtp, kutúkanits je'e ve'e je y'oo'kun.” ¹¹Jets miitse'e mvaandup jets o'yipe'e jetse'e je jayu je tyee' ukpu je tyaak dunaajmat: “Ka'a xa atse'e x'uk'o'yixjini jets ats mitse'e mputákat, kux nujome'e juu' atse'e n'ixp njayejpp, je Corbaants je'e ve'e.” (Jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, je Nte'yam yaktukmuyax.) ¹²Ax ve'emts miitse'e xkayak'óyada jetse'e je jayu je tyee' ukpu je tyaak duputákat, ¹³myaktaandupe'e je Nte'yam je y'ayook ax jo'n kukyatuujn ku ve'e xpanajxxta je jujpit jayu je y'avintso pava'nunda. Jéjava tse'e may viijn juu' ve'e nay ve'em mtoondup.

¹⁴Jado'k nax tse'e je Jesús duyaxmojknuva je numay jayu, jetse'e dunuujmidi:

—Amotunaxta anañujoma jetse'e xv-inmótudat. ¹⁵Pan ti ve'e je jayu kyaayp jyu'kxp, ka je'e kajxapts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp. Juu' tse'e jem je jayu jya'vin kajxm tsoo'mp ka óyap, je'e kajxts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp. ¹⁶Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

**Ka je ka'yun je ja'kxun kajxape'e
je jayu y'it jep tokin jaatp**

(Mt. 15.10-20)

¹⁷Ku ve'e je Jesús pyítsum jem numay jayu akojkm, van'it tse'e jep tujkp tyajki, jetse'e je y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi pan vintso ve'e yakkojtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki. ¹⁸Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Nay ve'empats miitse'eda, ¿ka'a ve'e xv-inmótuda? ¿Ka'a ve'e xnujávada jets jyatía pan ti ve'e je jayu kyaayp jyu'kxp, ka je'e kajxapts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp?, ¹⁹kux ka jemap je'e ve'e jya'vin kajxm ñujkx, jeme'e jyootm, jetse'e ñaxy.

Ax ve'em tse'e je Jesús dukojtsvaach jets nvaate'e je jayu dukáydat duja'kxtat nujom je kaaky je ju'kx, va'ajtsanits je'e ve'e.

²⁰Vaampa tse'e jidu'um:

—Juu' tse'e je jayu jem jya'vin kajxm tsoo'mp ka óyap, je'e kajx tse'e je jayu y'it jep tokin jaatp, ²¹kux jeme'e jya'vin kajxm chaa'n je ko'oy vinma'yun, van'it tse'e je jayu je navyajkun duyakvintsá'kintókida, je kats dutukmaatjayépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejtup, yakjaju'oo'kta, myee'tsta, ²²juu' dunas'ayóvada, je ky-o'oy je'e dutonda, je jayu duvin'aa'nda, dukatukts'o'otyónnda juu' ve'e tyoondup ka óyap, vyintókada, vyinkojtspe'tta, ñamyájajada, ka vintúvav y'itta. ²³Jem

tse'e je jayu jya'vin kajxm nujom ya ka óyap chaa'n, je'e kajxts je'e ve'e je jayu y'it jep tokin jaatp.

**To'k je sirofeníciat ta'axtajk juu'
ve'e je Jesús dujaanchja'vi**

(Mt. 15.21-28)

²⁴Jem tse'e je Jesús choo'nni jetse'e ñujkx jem tiirovit jets sidoonit y'it jootmda. Van'it tse'e jep tujkp tyajki, ka'a ve'e du'uktsajk jetse'e je jayu kuy'ixji kuñuja'vi. ²⁵Jatyji ve'e dumotu to'k je ta'axtajk juu' ve'e jem je ñaax jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Van'it tse'e je ta'axtajk je Jesús duvinkutami jetse'e duvinkoxkteni. ²⁶Ax ka'a tse'e je ta'axtajk y'israeejlitjáyuva, sirofeníciat jayu je'e ve'e. Je'e tse'e je Jesús dumunoo'kxtk jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumut jem je ñaax jya'vin kajxm. ²⁷Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Pan mputákap ats mitse'e jets ka'a ve'e je israeejlit jáyuda, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je pi'k ónuk je kyaaky yakpujka jetse'e je ok yakma'a.

²⁸Ax van'it tse'e je ta'axtajk y'atsaajv:

—Ve'emam xa je'e ve'e. Jyave'ema tse'e, kyamyojktupts je'e ve'e je ok jep mesa pa'tkup juu' ve'e je pi'k ónuk y'uxkaaydup.

²⁹Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Najkxni, oy xa ve'e tum'atsav. Távani tse'e je ko'oyjáyuvap pyítsumni jem je mnaax jya'vin kajxm.

³⁰Ax van'it tse'e ñajkxni jem tyak'am, jetse'e dupaaty je ñaax myaanni jem maajntkun kajxm, távani ve'e je ko'oyjáyuvap pyítsumni jem jya'vin kajxm.

**Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je
jayu juu' ve'e nat jets atán**

³¹Van'it tse'e je Jesús choo'nni jem Tiro, jetse'e jem sidoonit kyajpun kajxm ñajxy. Van'it tse'e tyajki jem decápolisit y'it jootm jetse'e jye'y jeja galiléait mya-

ja na'akaya pa'ayi. ³² Van'it tse'e to'k je jayu duyakje'ydi juu' ve'e nat jets atán, jetse'e dumunoo'kxtkti jetse'e je kya'aj dutuknu'kónut. ³³ Van'it tse'e je Jesús duyaknu'jx apuk je jayu, je numay jayu ve'e vyinva'kvaats, jetse'e je kya'ónuk du'akoo'pi jep je jayu tyaatskup. Van'it tse'e je chuj dutuktaajj jem je jayu tyotskajxm, ³⁴ jeme'e tsajm tso pyat'ix, myajxex, jetse'e vyaajjñ:

—¡Efata! (Jidu'umts ya'a ve'e kyat-sapítsum, ava'atsu.)

³⁵ Ax jatyji tse'e je tyaatsk va'an mejtsk ado'om y'avaach jetse'e yónukiva je tyoots, jetse'e oy kyojtsni. ³⁶ Van'it tse'e je Jesús je numay jayu mak'k dutuknuujmidi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat. Ax ka'a tse'e ve'em dutoondi, nuyojke'e dutun'avanva'kxtini. ³⁷ Atuva atoki tse'e je jayu dutuntuktaandi jetse'e vyaandi:

—Nujom xa ya'a ve'e oy dutún, yakmotupujkpts ya'a ve'e je nat jayu jetse'e je oom jayu duyakkojtspúk.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajj numaktaaxk miijl naxy

(Mt. 15.32-39)

8 Ve'em tse'e jyajtpa van'it, jetse'e numay je jayu ñay'amojkijiduva, ka'a ve'e tii ti ve'e kyáydap jya'kxtap. Van'it tse'e je Jesús duyaxmujk je y'ixpajk-patajk jetse'e dunuujmidi:

²—Ntukmo'ttup xa atse'e ya numay jayu kux toojk xaajani ve'e y'litta ats maat, ka'a tse'e tii ti ve'e kyáydap jya'kxtap. ³ Jets pan mpakejxtinupts atse'e ve'emji jem tyak'amda yu'oo'kjup, jeja tse'e too' aajj je yooj yaknoo'kxjidinit, kux jeme'e je jayu juu' ve'e jékum tsoo'ndu.

⁴ Van'it tse'e je y'ixpajk-patajk y'atsoojvjidi:

—¿Jómase'e je tsapkaaky choo'nút jets ya'a ve'e kyáydat?, kux ka'a xa ve'e yaja pyantsuuna.

⁵ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi: —¿Vinxup tse'e jep je mtsapkaakya? Jetse'e y'atsoovdi:

—Vuxtojtuk.

⁶ Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dupavaajj jetse'e y'ajxtuktat jeja naxkujx. Ku ve'e y'ajxtkti, van'it tse'e dukaaajj vuxtojtuk je tsapkaaky. Van'it tse'e je Nte'yam dukukojsji jetse'e dutojkva'kxy je tsapkaaky, jetse'e je y'ixpajk-patajk dumoojy, je'e tse'e je numay jayu dutukvinkuka'yidu. ⁷ Jeppa tse'e to'k mejtsk je pi'k ajkx dumaadiduva vye'na. Van'it tse'e dukunuu'kx, jetse'e dupavaajj jetse'e je ajkx dumooyduvat je numay jayu. ⁸ Kaaydu tse'e je jayu, jetse'e kyooxjidi. Van'it tse'e dupakmojktini javuxtojtuk kach je tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax; ⁹ ax numaktaaxk miijl jo'n tse'e y'ljtti je yaa'tyajk juu' ve'e kaaydu. Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dupakejxtini, ¹⁰ jetse'e tyajki jem barco jootm maat je y'ixpajk-patajk; jem tse'e dalmanúitait y'it jootm ñajkxti.

Ku je fariseotajk du'amótudi je tsajmit maja nuja'vin

(Mt. 16.1-4; Lc. 12.54-56)

¹¹ Van'it tse'e je fariseotajk je Jesús divinkutámidi jetse'e du'amótudi jetse'e tyo'nuxjadat je tsajmit maja nuja'vin, ve'em tse'e duyaknu'ke'xnatakat jets je Nte'yam maat je'e ve'e je Jesús. ¹² Van'it tse'e je Jesús myajxex jetse'e vyaajjñ:

—¿Tyajxts ya'a ve'e ya jayu du'amótuda jets atse'e ntoojnjadat je maja nuja'vin jetse'e ve'em juu' dujaanchjavadat? Tyúvam xa atse'e nva'añ jets ka'a ve'e ya jayu je maja nuja'vin du'íxtat.

¹³ Van'it tse'e dumasookti je numay jayu jetse'e tyajkinuva jem barco jootm, jetse'e ñujkx jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am.

**Jē fariseo jē y'ixpajkūn tse'e
jē jayu dūyakvinmamyatp**

(Mt. 16.5-12)

¹⁴ Ax jyaa'tyókidu tse'e jē Jesús jē y'ixpajkpatajk jetse'e jē tsapkaaky kūdu-paamdi jem barco jootm, tun to'kji tse'e dumaadada. ¹⁵ Van'it tse'e jē Jesús tyuk-pavaajnjidi, jetse'e ña'muxjidi:

—Mnay'ixjadap tse'e jetse'e xkaku-váktat jē levadura juu' ve'e jē fariseotajk jye'eda jets jē yakkutojkpa Herodes jye'e.

¹⁶ Van'it tse'e jē y'ixpajkpatajk ñavaajnjidi:

—Je'e kajx xa ya'a ve'e ve'em vya'añ kuxe'e jē tsapkaaky tunkayakmejtsumda.

¹⁷ Ax ku tse'e jē Jesús dunuja'vi, van'it tse'e jē y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—¿Tyajxse'e mva'anda jets ka'a ve'e jē tsapkaaky tuxyakmetsta? ¿Ka'a ve'e xvinmótuda? ¿Ka'a ve'e xvinjávada? ¿Makke'e jē mkuvajkta? ¹⁸ ¿Jeme'e jē mviiijnda jetse'e xka'ixta? ¿Jeme'e jē mtaatskta jetse'e xkamótuda? ¿Ka'a ve'e xjaa'myétsta? ¹⁹ Ku atse'e ntojkva'kxy mugooxk jē tsapkaaky jetse'e numugooxk miijl naxy jē jayu kyaaydi, ¿vinxup kach tse'e xpakmojktini jē tsapkaaky kunax?

Jetse'e y'atsoovdi:

—Makmejtsk kachse'e.

²⁰ Van'it tse'e jē Jesús y'amotutúvijidi:

—Ax ku tse'e vuxtojtuk jē tsapkaaky vye'na jets numaktaaxk miijl naxy jē jáyuda, ¿vinxup kach tse'e xpakmojktini?

Jetse'e y'atsoovdi:

—Vuxtojtuk kachse'e.

²¹ Van'it tse'e jē Jesús ña'muxjidi:

—¿Tyajx tse'e xkavinmótuda?

**Ku jē Jesús dūyakjotkadaaky to'k
jē viints jayu jēp Betsaida**

²² Je'ydu tse'e jem betsaidait kya-jpun kajxm. Van'it tse'e to'k jē viints jayu dutuknūnajkxti jē Jesús jetse'e dumunoo'kxtkti jetse'e dutónut jē viints jayu. ²³ Van'it tse'e jē Jesús jē viints jayu jē kya'aj dumajch jetse'e dūyaknūjkk jem kajpun pa'am, jetse'e jē chuj dupaajmji jē vyiijn. Van'it tse'e dū'amotutúvi jē viints jayu pan y'ixpe'e oyvinxupa. ²⁴ Van'it tse'e y'ixva'kxy, jetse'e vyaajñ:

—N'ixp atse'e jē jayu yo'oyda; ve'em tse'e kye'exta ax jo'n jē kup kuyoydi jo'n.

²⁵ Van'it tse'e jē Jesús vyinkuto'ni-jinuva, jetse'e jē viints jayu jē vyiijn y'o'yikajxni, jyotkadaakni, va'ajts tse'e jē vyiijn dutuk'ixni nujom juu' jaty.

²⁶ Van'it tse'e jem tyak'am dupakejxni jetse'e dunuujmi:

—Ka'a tse'e mtákat jem kajpun jootm; ni pana tse'e jem xkavaajnjat.

**Ku jē Pedro dū'ava'ni jets
jē Jesús jē'e ve'e jē Cristo**

(Mt. 16.13-20; Lc. 9.18-21)

²⁷ Van'it tse'e jē Jesús chaa'n maat jē y'ixpajkpatajk jetse'e ñajkxti jem Cesarea de Filipino. Jēena ve'e too' aajy vye'nada, van'it tse'e jē Jesús jē y'ixpajkpatajk dū'amotutúvidi:

—¿Vintsose'e jē jayu vya'anda, pánuk atse'e?

²⁸ Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Jem xa ve'e pane'e vaandup jets mitse'e jē Yakanapejtpa Juan, jem tse'e pane'e vaanduvap jets jē Elías mitse'e, ax nay jempa tse'e pan pane'e vaanduvap jets mitse'e nuto'k jē Nte'yam jē y'ayook kojtsnajxpa juu' ve'e jujpani oo'ktinu, ax je'ek tse'e joojntypajknuva.

²⁹ Van'it tse'e jē Jesús y'amotutúvijidi:

—Jets miitsta, ζvintsots miitse'e mva'anda jets pan atse'e?

Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Mits xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

³⁰ Van'it tse'e je Jesús tyukpavaajnjidi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat jets je'e je'e ve'e je Cristo.

Ku je Jesús du'ava'ni je y'oo'kun

(Mt. 16.21-28; Lc. 9.22-27)

³¹ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk jidu'um duyak'ixpajk'ukvaajñ:

—Tun vinkopk je'e ve'e jets atse'e ooy ntuntsaachpaa'tut. Ka'ats atse'e xkuvák-tat je israeejlit je myújit jáyuda, je tee'tajk je vyintsanda, jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta; xyak'oo'ktaptats atse'e je jayu, ax joojntypajknuvapt atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

³² Va'ajts tse'e dukajts ya ayook. Van'it tse'e je Pedro je Jesús apuk dujavaajv jetse'e dutuknuujmi kuxe'e ve'em vyaajñ. ³³ Van'it tse'e je Jesús vya'kumpijt jetse'e du'aixtk je y'ixpajk-patajk, jetse'e je Pedro dunuujmi:

—¡Vinva'kva'atsu ats! Mmaatnavyaa'njup xa mitse'e je Satanás ku ve'e ve'em xkats, ka'a xa mitse'e ve'em je vinma'yun xjayep ax jo'n je Nte'yam, ve'em mitse'e je vinma'yun xjayep ax jo'n je jayu.

³⁴ Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dyaaxjidi maat je y'ixpajkpatajk jetse'e dunuujmidi:

—Pan pan xa ve'e dutsojpk jetse'e y'ijtnit ats maat, va'an tse'e dumasokkajxni je y'avintso vinma'yun, je jyoot je jya'vin dumakkpámút jetse'e chaachpaa'tut ax jo'n je jayu juu' ve'e je y'oo'kun du'anajkxip ku ve'e je cryuuz dupaku'u, jets atse'e xpamiinnit. ³⁵ Kux pan pan atse'e xkajaanchja'vip kuxe'e dutsa'aga je y'oo'kun, ka'ats je'e ve'e dujajéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx

ijtp; ax pan pants atse'e ijtp xjaanchja'vip, óyame'e y'oo'kut ats kajx jets je oy kats je oy ayook kajxpa, je'e tse'e dujajejpnup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ³⁶ Ni vinxupa xa je'e ve'e je jayu kyato'nuxjut ku ve'e duje'eikáxut nujom ya naxviijnit it jetse'e vyintókin it je jayu je jyoot je jya'vin. ³⁷ Ax ku tse'e je jayu vintoki y'it, ka'a xa ve'e tii ti ve'e je jayu kuduyaky jetse'e dujajejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ³⁸ Kux pan pan xa atse'e xtuktso'otyoomp jetse'e dutuktso'otyoompa juu' atse'e nkajtsp yaja ya tókinax jayu vyinkujkta juu' ve'e je Nte'yam dumasooktup, ntuktso'otyoompats ats je'e ve'e ku atse'e nmiinnuvat je nTee' je myajin maat jets maat je va'ajts aangelestajk, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

9 Van'it tse'e je Jesús ña'muxjedinuva: —Tyúvam xa atse'e nva'añ jets jeja ve'e yaja je jayu juu' ve'e ka'oo'k-tup, van'itnume'e ku ve'e távani du'ixta vye'na je Nte'yam je kyutojkun mákk dumumiinni.

Ku je Jesús tyikts jetse'e y'ajaj y'atu'kx

(Mt. 17.1-9; Lc. 9.28-36)

² Kutojtuk xaaj tse'e je Jesús duvovut-saa'n je Pedro maat je Santiago jets je Juan, jetse'e je'ejjjida duvaajv apuk joma ve'e to'k je kopk juu' ve'e kajxm. Van'it tse'e tyikts jeja je'e vyinkujkta, ³ jetse'e je vyit ojts jyajtni ajajp ata'kxp, va'ajts poo'p, ve'em ax jo'n je tsap'aa'pk, ve'em ax jo'n ni pana kya'o'yixju jetse'e dupojpoo'pat yaja naxviijn. ⁴ Van'it tse'e vya'kke'xti jeja je'e vyinkujkta je Elías maat je Moisés, jetse'e je Jesús dumaatnakyojtsjidi. ⁵ Van'it tse'e je Pedro je Jesús dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa, oy xa je'e ve'e ku aatse'e yaja n'it. Va'ants aats dupumu toojk je pi'k ojts atyajk: to'k mits mje'e, jets

to'k je Moisés jye'e, jets jado'k je Elías jye'e.

⁶Ve'em tse'e vyaajñ kux ka'a ve'e dunujava vye'na jets ti ve'e kyajtsp, tsa'kidu ve'e ooy. ⁷Van'it tse'e to'k pak je vínuts ñuje'yjidi jetse'e yo'tsjidi; jep tse'e vínuts jaatp du'amotunajxti to'k je ayook. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. Amotunaxta juu' ve'e kyajtsp.

⁸Ax ku tse'e jyoo'k'ix'avíttini, ka'a tse'e du'ukpan'ixpaattini, naaydume'e je Jesús.

⁹Ku ve'e jem kopk viinm kyadaaktini, van'it tse'e je Jesús makk tyukna'muxjidi:

—Ka'a tse'e pan xvaajnjadat ti ve'e tux'ixta, van'ítume'e ku ve'e távani ats n'oo'kni vye'na jets atse'e njoontykpajknuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

¹⁰Ax kyutyoondu tse'e je Jesús je y'ayook ax jo'n yaknuujmídi. Jetse'e ñay'amotutúvijidi pan ti je'e ve'e tyijp ku ve'e je jayu jyoojntykpajknuvat.

Je Yaknapejtpa Juan tse'e je jayu duyakvimpíjt je Nte'yam maät

(Mt. 17.10-13)

¹¹Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk y'amotutúvijidi:

—¿Tyajxse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk vya'anda jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e too'vajkp je Elías myiinnuvat jets ka'a ve'e je Cristo?

¹²Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Tyúvam xa je'e ve'e jets miinnuvape'e too'vajkp je Elías jetse'e nujom duyak'o'yinuvat. ¿Ax vintso tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ ats kajx?, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp. Ve'em xa ve'e vya'añ jets tsaachpaatup atse'e ooy jets atse'e nyakjomtónut nyaktitónut. ¹³Ax ve'emts ats miitse'e nnaajmada, ojts xa je'e ve'e je jayu juu' ve'e

ve'em ax jo'n je Elías, ax tyoonduts je'e ve'e ax jo'n dutsojkti, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ je'e kajx.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap

(Mt. 17.14-21; Lc. 9.37-43)

¹⁴Ku ve'e je Jesús jye'y joma ve'e je y'ixpajkpatajk juu' ve'e kapanajxjuu jem jem kopk viinm, van'it tse'e du'ix jets jeme'e numay je jayu tuñaava'kvidutjada. Jem tse'e je y'ixpajkpatajk jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk ñakyojtsvintsóvjada. ¹⁵Ax ku tse'e je numay jayu je Jesús du'ixti, van'it tse'e atuva atoki tyaandi jetse'e noomp du'anajxkidi, jetse'e dukojtspoo'kxti. ¹⁶Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Tise'e mkojtstup maat ya'ada?

¹⁷Van'it tse'e to'k y'atsaajv:

—Yak'ixpajkpa, ta xa atse'e je nma-jntk nyakmín juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap, je'e tse'e yak'oo'mjup.

¹⁸Jetse'e je ko'oyjáyuvap ats je n'ónuk jyajoma dumach jetse'e duyakkitu, jetse'e jep ats je n'ónuk y'avup pyítsum je na'a aa'pk, jetse'e je mex ñatyat-skaa'tyju, jetse'e tyunkupikux. Tats atse'e njanuujma ya m'ixpajkpatajk jets jeme'e jya'vin kajxm duyakpítsumdat je ko'oyjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mjup ats je n'ónuk; ax ka'a tse'e y'o'yixjada.

¹⁹Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Miits xa je'e ve'eda juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup jets ka vintúvap je'e ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaat atse'e njaa'kja'ítut miits maatta jetse'e njaa'kjamuténadat? Yakminda je pa'am jayu.

²⁰Van'it tse'e duyaknajkxti. Ax ku tse'e je Jesús je ko'oyjáyuvap y'ixji, van'it tse'e je ko'oyjáyuvap je pa'am jayu makk dutunxituyoy jetse'e duyaknaxvipp, jetse'e je pa'am jayu tyun-nep tyunte'px jetse'e je aa'pk pyít-

sum jep je pa'am jayu y'ávup. ²¹ Van'it tse'e je Jesús je pa'am jayu je tyee' du'amotutuvi:

—¿Vin'litts ya'a ve'e ve'em jyajt'ukvaajñ?

Jetse'e y'atsaajv:

—Namyootsk xa ya'a ve'e ve'em jyajt'ukvaajñ. ²² Ax may náxani tse'e tyunjanvívupaja jetse'e tyunyak'oo'ku-va'añju. Pan m'o'yixjupts mitse'e jetse'e x'tónut oyvinoxupa, tukmo'tkts aatse'e to'k aaj jets aatse'e xputákat.

²³ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Pan x'o'yixjupts atse'e! Nujom tse'e juu' y'o'yixju pan pane'e je Nte'yam dujaanchja'vip.

²⁴ Ax tun jatyji tse'e je pa'am jayu je tyee' je Jesús makk dumukajts:

—Njaanchja'vip ats je'e ve'e; putaka ats to'k aaj jets ats je'e ve'e nuyojk njaanchjávát.

²⁵ Ku tse'e je Jesús du'ix jets nay'amo-
jkijidupe'e je numay jayu, van'it tse'e makk dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap, jetse'e vyaajñ:

—Ko'oyjáyuvap juu' ve'e yak'oo'mp yaknajtp, ats mitse'e mpavaampy, písumu jem ya jayu jya'vin kajxm, ka'a tse'e x'uktuktajkinit.

²⁶ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap y'akaa'stk jetse'e jado'ma duxituyoy makk, jetse'e pyítsumni, je oo'kpa jo'n tse'e dutunyaktaajñ. Ax numay tse'e vyaandi:

—Ta xa ya'a ve'e y'aa'k.

²⁷ Van'it tse'e je Jesús jem kya'm mya-
jsji jetse'e yakpojtukji, jetse'e tyeni.

²⁸ Ax ku tse'e je Jesús jep tujkp tyajki, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk y'amo-
tutúvijidi apuk:

—¿Tyajxs aatse'e xka'o'yixji jets aatse'e je ko'oyjáyuvap nyakpítsumut jem je jayu jya'vin kajxm?

²⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ka oyvin'ítap xa ya'a ve'e pyítsumda, van'itji ve'e ku ve'e je jayu chapkats jetse'e je jayu y'ayooja.

Ku je Jesús je y'oo'kun du'ava'ninuva

(Mt. 17.22-23; Lc. 9.43-45)

³⁰ Ku ve'e jem choo'ndi, van'it tse'e ñujkx jem galiléait y'it jootm. Ka'a tse'e je Jesús dujatsajk jetse'e je jayu kudunujavi pan joma ve'e vyídu ³¹ kux yak'ix-pujkpe'e je y'ixpajkpatajk. Jidu'um tse'e dunaaajmada:

—Yakpámupts atse'e jem je jayu kya'm, xyak'oo'ktapt atse'e, ax kutoojk xaajts atse'e njoointykpajknuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

³² Ax ka'a tse'e je y'ixpajkpatajk duvinmótudi juu' ve'e kyojts, tsá'kidup tse'e jetse'e du'amotutuvi'óyadat pan vintso ve'e dutij.

Je'e pane'e dunumájip

(Mt. 18.1-5; Lc. 9.46-48)

³³ Van'it tse'e jye'ydi jem capernaau-
mit kyajpun kajxm. Ku tse'e je Jesús jep tujkp vye'na, jetse'e du'amotutuvi je y'ixpajkpatajk:

—¿Tise'e tumnatyukkótsjada jeja too' aajy?

³⁴ Ama'at tse'e tyaandi kux távani ve'e ñatyukkótsjada vye'na jeja too' aajy pan pane'e dunumajikajxp aje'ejjida.

³⁵ Van'it tse'e je Jesús y'ajtk, jetse'e duyaaxjidi je ñumakmejtsk ixpajkpatajk, jetse'e dunuujmidi:

—Pan pane'e dutsojpk jetse'e dunumajikáxut amiitsjida, va'an tse'e dunapyumju ax jo'n to'k juu' ve'e dunupi'kikajxp jetse'e anañujoma dupattónat.

³⁶ Van'it tse'e je Jesús dumajch jem to'k je pi'k ónu kya'm jetse'e jeja y'ixpajkpatajk akujk dupuujm. Van'it tse'e dutsee'nmuik je pi'k ónu jetse'e dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

³⁷—Je jayu pan pane'e ats kajx oy jayu napyaaajmjup maat to'k je pi'k ónuk ax jo'n ya'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaaajmji ats maat. Ax je jayu pan pane'e oy jayu napyaaajmjup ats maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyaaajmji maat je'e pan atse'e xkejxp.

**“Pan pan uu'me'e
xkatso'oxpajkumdup,
uu'm maattats je'e ve'e”**

(Lc. 9.49-50; Mt. 10.42)

³⁸ Van'it tse'e je Juan je Jesús dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa, n'ix xa aatse'e to'k je jayu juu' ve'e mits je mxaaj dukojtspaatp jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsum jem je jayu jya'vin kajxm. Ax ve'emts aatse'e nnuujma jets ka'a ve'e ve'em jyátukat, je'e kajx ku ve'e uu'm maatta kyavídut.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Ka'a xa miitse'e ve'em kuxnuujmidi, kux pan pane'e je majin dutoomp ats je nkutojkun kajx, ka'a tse'e y'o'yixju jets atse'e jatyi xko'oñukótsat. ⁴⁰ Pan pan uu'me'e xkatso'oxpajkumdup, uu'm maattats je'e ve'e. ⁴¹ Jets je'e juu' ve'e mmooyjjudup otyo'k vaasova je tsoxk naaj kuxe'e ats xjaanchjávada, ats, je Cristo, tyúvam xa atse'e nva'añ jets yak-tonumpijjinuvap je'e ve'e juu' ve'e oy.

Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e je jayu ntukmasoókumda je Nte'yam je tyoo'

(Mt. 18.6-9; Lc. 17.1-2)

⁴² Jyapana pan pane'e dutukmasoókpa je Nte'yam je tyoo' to'k je pi'k ónuk juu' atse'e xjaanchja'vip, nuyojk oy tse'e kuy'ijtxju je jayu jetse'e to'k je paan taak yaktukyuktsum jetse'e yakmaaxy-navíppini. ⁴³ Ax pan to'k tse'e je mka'aj juu' ve'e myaktokintoojnup, tunkuspóx-uts; kux nuyojk oye'e kanoon m'ítut jetse'e xjajejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jets ka'a ve'e ku ve'e

mnajkxut mejtsk ado'om ka'ajax jem janjootm, ⁴⁴ jem joma ve'e xa'ma kajx tyánuka jets joma ve'e je jaajn kyaju-untpi'its. ⁴⁵ Jets pan to'k tse'e je mtek juu' ve'e myaktokintoojnup, tunkuspóx-uts; kux nuyojk oye'e paknoon m'ítut jetse'e xjajejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jets ka'a ve'e ku ve'e mnajkxut mejtsk ado'om tékax jem janjootm, ⁴⁶ jem joma ve'e xa'ma kajx tyánuka jets joma ve'e je jaajn kyaju-untpi'its. ⁴⁷ Jets pan to'k tse'e je mvi-ijn juu' ve'e myaktokintoojnup, tun-yakpítsumuts; kux nuyojk oye'e to'k ado'om viijnax m'ítut jetse'e mtákat jem je Nte'yam y'am kya'm jets ka'a ve'e ku ve'e mnajkxut mejtsk ado'om viijnax jem janjootm, ⁴⁸ jem joma ve'e xa'ma kajx tyánuka jets joma ve'e je jaajn kyajuuntpi'its.

Je kaan tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 5.13; Lc. 14.34-35)

⁴⁹ Ve'em ax jo'n je tánuk yax yakkaana jetse'e tya'mutsat, nay ve'empa tse'e je jayu je tsaachpaatun duyaknaxta jetse'e dutuk'óyadat. ⁵⁰ Oy xa ve'e je kaan. Ax pan tókinup tse'e je tya'mutsin, ni vintsova tse'e kya'óyat jetse'e tya'mutsinuvat. Ve'em itta ax jo'n je oy kaan jets joojntykada oy joot to'k jado'k.

**Ku je jayu je navyajkun
duyakvintsa'kintóki**

(Mt. 19.1-12; Lc. 16.18)

10 Ku ve'e je Jesús chaa'n jem Capernaum, van'it tse'e jye'y jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am, myutámip tse'e jem judéait y'it jootm. Jem tse'e numay je jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je'e, jetse'e je numay jayu duyak'ixpuj ax jo'n dutún y'ijt. ² Van'it tse'e je fariseotajk dunuje'ydi je Jesús jetse'e dutukkats'íxtada. Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—¿Yakjajtype'e je pava'nun jetse'e je yaa'tyajak je ñuda'ax dumasooknit?

³ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojviji:

—¿Vintsose'e je Moisés dupavaajñ?

⁴ Jetse'e y'atsoovdi:

—Yakjajt tse'e je Moisés jetse'e je yaa'tyajak je ñuda'ax dumasooknit pan too'vajkpe'e je ñak dumooynit jetse'e yak'ixut yaknujávát jets ka'a je'e ve'e du'uknuða'axini.

⁵ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojviji:

—Ve'eme'e je Moisés dujaajy kux makke'e je jayu je vvinma'yunda. ⁶ Ax ku tse'e je jayu choo'ntk, je Nte'yam tse'e dupaam to'k je yaa'tyajak jets to'k je ta'axtajk. ⁷ Je'e kajx tse'e je yaa'tyajak je tyee' je tyaak dumasooknit jetse'e dumaatnamyojkjinit je ñuda'ax, ⁸ ve'em tse'e numejtsk y'ijttinit ax jo'n to'k jáyuj. Ax ka'a tse'e y'ukmejt-skini, to'kji je'e ve'e tujyajtini. ⁹ Je'e kajx tse'e, juu' xa ve'e je Nte'yam tuduyaknamyukju, ka'a tse'e pan nvaat du'ukyaknavya'kxjinit.

¹⁰ Ku tse'e jep tujkp vye'nada, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajak y'amotutúvijidi pan ti je'e ve'e tyijp juu' ve'e kyojts. ¹¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Pan pan xa ve'e je ñuda'ax dumasooknup jetse'e je viijnk ta'axtajk dupuk, yakvintsa'kintókipts je'e ve'e je navyajkun. ¹² Jets pan je ta'axtajk tse'e dumasooknup je ñuyaa'y jetse'e je viijnk yaa'tyajak dupuk, yakvintsa'kintókiavaps je'e ve'e je navyajkun.

Ku je Jesús dukunuu'kx je pi'k ónukta

(Mt. 19.13-15; Lc. 18.15-17)

¹³ Van'it tse'e dutuknunajkxti je pi'k ónukta je Jesús jetse'e je kya'aj dutuknukónut; ax je y'ixpajkpatajak tse'e dukayakjajtjidup, jetse'e je jayu dutuknuujmidi.

¹⁴ Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e y'ejkji jetse'e je y'ixpajkpatajak dunuujmidi:

—Maso'okta miits ya pi'k ónukta jets atse'e xnumíndat, ka'a tse'e xkayakjaj-jadat, kux je'eda pan pan jatye'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n ya pi'k ónukta. ¹⁵ Tyúvam xa atse'e nva'añ, pan pan xa ve'e kanapyaajmjup jem je Nte'yam y'am kya'm ax jo'n je pi'k ónuk, ka'ats je'e ve'e jem tyákat.

¹⁶ Van'it tse'e je Jesús dutsee'n je pi'k ónukta, jetse'e je kya'aj dutuknukaajñ, jetse'e dukunuu'kx.

Ku je Jesús dumaatnakyojtsji to'k je mootsk ónuk juu' ve'e kumeen

(Mt. 19.16-30; Lc. 18.18-30)

¹⁷ Távani tse'e je Jesús tyoo'púk vye'na, van'it tse'e to'k je jayu noomp vyinkutámiji. Van'it tse'e je Jesús divinkoxkteni, jetse'e dunuujmi:

—Oy yak'ixpajkpa, ¿tis ats vine'e ntónup jets atse'e njayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

¹⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—¿Nte'yam atse'e xtij ku ve'e mva'añ jets oy atse'e? To'kji xa je'e ve'e pane'e oy, je Nte'yamts je'e ve'e. ¹⁹ Mnuja'vip xa mitse'e je pava'nun: “Ka'a tse'e myakjaju'oo'kut, ka'a tse'e je navyajkun xyakvintsa'kintókiyut, ka'a tse'e mme'e'tsut, ka'a tse'e je jayu xnuvampétut, ka'a tse'e je jayu xvina'aa'nut, vintsa'aga je mtee' je mtaak.”

²⁰ Van'it tse'e je jayu y'atsaajv:

—Yak'ixpajkpa, ku atse'e pi'knum nve'na, van'itanits ats ya'a ve'e nujom nkutyún.

²¹ Van'it tse'e je Jesús vvin'ixji je tsojkun maat, jetse'e dunuujmi:

—Jado'k viijn tse'e mka'ijttuxju. Najkxu xtoo'kkajxni nujom juu' ve'e m'ixp mjayejpp jets mooyini je meen je ayooova jayu, ve'em tse'e je o'yin xjayéput jem tsapjootm. Makkpamu je mjoot je mja'vin jetse'e mtsaachpaa'tut ax jo'n je jayu juu' ve'e je y'oo'kun

du'anajkxip ku ve'e je cryuuz dupaku'y, van'itts atse'e xpamiinnit.

²² Van'it tse'e je jayu viijnk duja'vi juu' ve'e je Jesús kyojts, va'ajts tsaachv-inmaayp tse'e ñajkxni, kux maye'e ooy juu' ve'e y'ixp jyayejpp.

²³ Van'it tse'e je Jesús duvin'ix'a-paa'vikujx pan pan jatye'e naa'ténijidup, jetse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—Tso'ox xa je'e ve'e ooy jetse'e je kumeen jayu ñapyámjadat jem je Nte'yam y'am kya'm!

²⁴ Ax ku tse'e je y'ixpajkpatajk du'amotunajxti, atuva atoki tse'e tyaandi. Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidinuva:

—Tso'oxe'e ooy jetse'e je kumeen jayu ñapyámjadat jem je Nte'yam y'am kya'm! ²⁵ Ka'a xa ve'e cho'oxa vintso ve'e je camello ñáxut jep xo'yun jot jaatp, je'e ve'e tso'ox vintso ve'e je kumeen jayu ñapyámjut jem je Nte'yam y'am kya'm.

²⁶ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk atuva atoki dutuntuktaandi, jetse'e ñavyaajnjadi:

—Pan ve'em xa ve'e, ¿pants vine'e o'yixjup jetse'e dujayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

²⁷ Van'it tse'e je Jesús vyin'ixjidinuva jetse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ve'e je jayu y'o'yixjada jetse'e ñaajkpítsumjadat jep tokin jaatp; ax je Nte'yam, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e je jayu duyakpítsumut jep tokin jaatp, kux nujome'e je Nte'yam juu' y'o'yixkúxju.

²⁸ Van'it tse'e je Pedro vyaajñ:

—Nmasokkajx xa aatse'e nujom juu' aatse'e n'ixp njayejpp vye'na jets aats mitse'e mpamiijn.

²⁹ Jetse'e je Jesús y'atsaajv:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ, pan pan tse'e ats kajx jets je oy kats je oy ayook kajx dumasookp je tyajk, je y'uts, je y'ajch, je cha'a, je tyee', je tyaak, je ñuda'ax, je y'ónuk, ukpu je ñaax,

³⁰ yakmo'opts je'e ve'e uxayam mókupx nax je tyajk, je y'uts, je y'ajch, je cha'a, je tyee', je tyaak, je y'ónuk, jets je ñaax. Ax ku tse'e yakmo'ot, yakjomtónup yaktitónupts je'e ve'e. Jets ku ve'e je nam it choo'ndukut, joojntykinupts je'e ve'e xa'ma kajx. ³¹ Ax numay tse'e juu' ve'e uxayam dunumájidup, je'e tse'e dunupi'kidinup.

Ku je Jesús du'ava'ninuva je y'oo'kun

(Mt. 20.17-19; Lc. 18.31-34)

³² Jeja tse'e too' aajy vye'nada, jeme'e Jerusalén ñajkxta, jetse'e je Jesús vyintoo'vákajada. Ax atuva atoki tse'e tyanda je y'ixpajkpatajk, tsá'kidup tse'e dupa'ux'ookada. Van'it tse'e je Jesús duyaknay'amojkijidi je ñumakmejtsk ixpajkpatajk joma ve'e to'k je apuk it, jetse'e dutuk'ixnuva juu' ve'e tónjup kótsjup je Jesús maat. ³³ Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Jem tse'e Jerusalén nja'mda. Jemts atse'e nyakpámüt jem je tee'tajk je vyintsán kya'mda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk kya'mda, je'ets atse'e xtuknuvánadap je n'oo'kun, je'ets atse'e xpámdap jem je viijnk jayu kya'm ³⁴ juu' atse'e xnuxi'iktap xtukxi'iktap jets atse'e xvóptat, xnutsójadapts ats je'e ve'e jets atse'e xyak'oo'ktat. Ax joojntykpajknuvaps atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Ku je Santiago maat je Juan to'k je maa'yun du'amótudi je Jesús

(Mt. 20.20-28)

³⁵ Van'it tse'e je Jesús vyinkutámijidi je Santiago maat je Juan, je Zebedeo je myajntktajk je'e ve'eda, jetse'e je Jesús dunuujmidi:

—Yak'ixpajkpa, uk mtónupe'e je maa'yun juu' aatse'e n'amótuvup.

³⁶ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Tise'e mtsojktup jets ats miitse'e ntoojnjadat?

³⁷ Van'it tse'e vyaandi:

—Xmooyunup aatse'e to'k aaj jets aatse'e n'ajxtnit joma ve'e je mkutojknun, to'k jeja m'aka'yun pa'ayi jets jado'k jeja m'anajapa'ayi.

³⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'a xa ve'e xnujávada juu' ve'e m'amótudup. ¿M'o'yixjudupe'e jets je tsaachpaatun xyaknáxtat juu' atse'e nyaknáxup, uk m'o'yixjudupe'e jetse'e xmuténadat ve'em je tsaachpaatun ax jo'n atse'e nmuténat?

³⁹ Jetse'e y'atsoovdi:

—X'o'yixjup xa aatse'e.

Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tyúvam xa ve'e, je tsaachpaatun juu' atse'e nyaknáxup, myaknajxtuvapts miits je'e ve'e; jets je tsaachpaatun juu' atse'e nmuténat, mmuténiduvapts miits je'e ve'e. ⁴⁰ Ax je'e tse'e juu' ve'e mtijtp jetse'e m'ajxtknit jeja ats n'aka'yun pa'ayi ats n'anajapa'ayi, ka átsapts je'e ve'e xtukkadaakp jets ats miits je'e ve'e nmo'odat, je'e je'e ve'e yakmo'odap juu' ve'e ats je n'Tee' tyuknupaajmti.

⁴¹ Ax ku tse'e du'amotunajxti je janumajk ixpajkpa, van'it tse'e dumujotma'tti je Santiago maat je Juan. ⁴² Van'it tse'e je Jesús duyaaxjidi je y'ixpajk-patajk jetse'e dunujmidi:

—Mnuja'vidup xa miitse'eda jets je'eda pan pan jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvapta, makk tse'e je kyutojknun dupamda, ax je'eda pan pan jatye'e dunumájidup je'e maatta, je'e tse'e dupavaandup jetse'e jatyi yaktónut ax jo'n du'oyjávada. ⁴³ Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Pan pan xa ve'e dutsojqp jetse'e dunumájat, ve'em tse'e ñapyámjút ax jo'n je patto'niva kuy'ijt; ⁴⁴ pan pan tse'e dutsojqp jetse'e dunuvintsánat, ve'em tse'e ñapyámjút ax jo'n je toompa kuy'ijt. ⁴⁵ Ve'em ax jo'n ats; ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyakpattónat, ats, je Jayu Juu' ve'e

Nupaamduka Ijtp, je'e ve'e jets atse'e je jayu mpattónat jets atse'e je numay jayu je tyokin nkuvejtjadat ku ats je'e ve'e nku'oo'kat, ve'em tse'e dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je viints jayu juu' ve'e Bartimeo duxaaj

(Mt. 20.29-34; Lc. 18.35-43)

⁴⁶ Van'it tse'e je Jesús maat je y'ixpajk-patajk jye'ydi jem jericoojit kyajpun kajxm. Ku ve'e choo'ndini maat je numay jayu, jem tse'e chuuna vye'na too' pa'am to'k je viints jayu juu' ve'e je putajkin du'amotu, Bartimeo je'e ve'e xyaa, je Timeo je myajntk. ⁴⁷ Ku ve'e je viints jayu dumotu jets naxuvaampe'e je Jesús, je nazarétit jayu, van'it tse'e makk dumukajts, jetse'e vyaajñ:

—Jesús, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!

⁴⁸ Je numay jayu tse'e na'muxju jetse'e y'amotút. Ax nuyojk makkts je'e ve'e tyunjaa'kvaajñ:

—Je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!

⁴⁹ Van'it tse'e je Jesús vya'ktaajñ jetse'e dunujmidi jetse'e duyakmíndat. Ku ve'e ojts duyaaxjada je viints jayu, van'it tse'e dunujmidi:

—Jot'amaja, tena, uxem xa ve'e mnukéxaja.

⁵⁰ Van'it tse'e je viints jayu je vyitani'kx dunas'ohti, jetse'e yejtsuk, jetse'e je Jesús dununujkx. ⁵¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—¿Tise'e mtsajkp jets ats mitse'e ntoojnat?

Van'it tse'e je viints jayu y'atsaajv:

—Yak'ixpajkpa, je'e xa atse'e ntsajkp jets ats mitse'e xyakvin'ixpákut.

⁵² Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Najkxn, ta xa ve'e mjotkadaakni kux atse'e atse'e tuxjaanchjáva.

Ax jatyji tse'e vyin'ixpajkni jětse'e je Jesús dupanujkx.

Ku je Jesús tyajki jep Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Lc. 19.28-40; Jn. 12.12-19)

11 Myutámidup tse'e vye'nada jem Jerusalén. Jeme'e ñaxta vye'na joma ve'e je kajpunda juu' ve'e duxaajta Betania jets Betfagé, jempa ve'e je Olivos Kopk, van'it tse'e je Jesús dukejx numejtsk je y'ixpajkpatajk, ² jětse'e dunuujmidi:

—Najkxta xi pi'k kajpun kujx juu' ve'e xi avinkujk. Ku ve'e mje'yadat, jeja tse'e xpaat'at to'k je burro kuvuu'n, ni pánanumts je'e ve'e kyatuktsuunaja; mukéjadats jětse'e xyakmíndat. ³ Pan m'amotutúvijidup tse'e je jayu pan tyajxe'e xmukéjada, ve'em tse'e xnaajmadat: “Je Maja Vintsane'e dutsojpk, ax jatyji tse'e dukejxumpijtnuvat.”

⁴ Van'it tse'e ñajkxti jětse'e dupaatti je burro kuvuu'n jeja tak'aagui, jeja ve'e too' kujk tyena. Myukéjidup tse'e vye'nada, ⁵ van'it tse'e ña'muxjidi je jayu juu' ve'e jem ve'nidup:

—¿Tyajx tse'e xmukéjada xi burro?

⁶ Jětse'e y'atsoovdi ax jo'n je Jesús ña'muxjidi. Yakmasook tse'e. ⁷ Van'it tse'e duyakje'ydi je burro joma ve'e je Jesús, jětse'e je vyit dutukjape'ndi. Van'it tse'e je Jesús dutukpejt je burro. ⁸ Ax je numay jayu tse'e duxe'ptu je vyitta jeja too' kujk joma ve'e je Jesús ñaxuva'añ; viijnk tse'e dupojxtuvap je tuuxux aajy jětse'e jeja to'k too' aajy duvajva'kxta.

⁹ Ax juu' tse'e vintoo'vajkijidup jets juu' ve'e pa'ux'ookijidup, je'e tse'e mak'vaandu:

—¡Yakmaja yakjaanchats ya'a ve'e y'ijtnit! ¡Je Nte'yam je kyunoo'kxun maat xa ya'a ve'e juu' ve'e miimp je Maja Vintsán kajx! ¹⁰ ¡Kunuu'kx xa ve'e je kutojkun juu' ve'e miimp, je kutojkun juu' ve'e ve'em ijtp ax jo'n je njujpit jáyu-

vamda David jye'e y'ijtnit! ¡Yakmaja yakjaanchats je'e ve'e je Nte'yam y'ijtnit!

¹¹ Van'it tse'e je Jesús tyajki jem jerusaleenit kyajpun jootm jětse'e ñujkx jep maja tsaptaktaagujk. Ax ku tse'e jep du'ixkujx, ta tse'e je it tyánayini vye'na, van'it tse'e ñujkx jem betániait kyajpun kajxm, jětse'e dumaadi je ñumakmejtsk ixpajkpatajk.

Ku je Jesús duko'oñukojtsi to'k je higo kup

(Mt. 21.18-19)

¹² Je ku'óxit tse'e choo'ndi jem betániait kyajpun kajxm; yu'oo'k'kup tse'e vye'na je Jesús. ¹³ Ax ku tse'e du'ix to'k je higo kup juu' ve'e jékum jaty jets juu' ve'e aajyax ve'nip, van'it tse'e tyami jětse'e najkx du'ix pan jeme'e je tyaaajm. Ax ku tse'e jye'y joma ve'e je higo kup, ka'a tse'e dutipaaty, tum je y'aajyji ve'e, kux ka'a ve'e du'aatsa vye'na. ¹⁴ Van'it tse'e je Jesús je higo kup dunuujmi:

—Ni je vin'ita tse'e mkoo'kta'minit.

Myótudu tse'e je y'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús duyakvaach je maja tsaptajk

(Mt. 21.12-17; Lc. 19.45-48; Jn. 2.13-22)

¹⁵ Ku ve'e jye'ydi jem jerusaleenit kyajpun kajxm, van'it tse'e je Jesús tyajki jep maja tsaptaktaagujk jětse'e duvojppitsumkujx nujom pan pan jatye'e jep ajooydup atoo'ktup vye'na, jětse'e duyakvippumpijtkujx je meen vinkukoompatajk je myeesada jets je chuujntkunda pan pan jatye'e dutoo'ktup je pak. ¹⁶ Ka'a tse'e je Jesús duyakjajtjidi je jayu jětse'e duvvitsanáxtat duvitsutákadat je pyaamdúk jep maja tsaptaktaagujk. ¹⁷ Van'it tse'e duyak'ixpajkti jidu'um:

—Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ve'e tse'e ats je ntajk y'ijtnit je tajk joma ve'e to'k ka'ajyji je jayu chapkats”; ax ve'emts miits ya'a ve'e tux-

paamdini ax jo'n "je aajntk joma ve'e je mee'tspa ñay'amókajada".

¹⁸ Ku ve'e du'amotunajxti je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, van'it tse'e dujapayo'ydi vintso ve'e je Jesús kuduyakjay'oo'kjidi; ax cha'kidup tse'e kux nujome'e je jayu atuva atoki dutuktaajñ vintso ve'e yak'ixpujk. ¹⁹ Ax tánayinup tse'e, jetse'e je Jesús chaa'n jem kajpun kajxm.

Ku je higo kup tyaa'tsni

(Mt. 21.20-22)

²⁰ Ax je kujápit tse'e ñajxtinuva joma ve'e je higo kup, jetse'e du'ixti jets ta ve'e je kup tyaa'tsni je y'aa'ts paat. ²¹ Van'it tse'e je Pedro dujaa'myejts vintso ve'e je Jesús vyaajñ, jetse'e dunuujimi:

—Yak'ixpajkpa, ixu je higo kup juu' ve'e mko'oñukojtsi, ta tse'e tyaa'tsni.

²² Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Jaanchjávada je Nte'yam, ²³ kux tyúvam atse'e nva'añ jets pan pane'e dunuujmip ya kopk: "Ke'eku jets nay'apómaja jem maaxy najootm", ve'em tse'e tyónjut pan ka'a ve'e myejtsvinmáy jem jya'vin kajxm jets ve'eme'e jyátut. ²⁴ Je'e kajxts atse'e nva'añ, pan ti ve'e m'amótudup ku ve'e mtsapkótsta, jaanchjávada jets tónjup je'e ve'e juu' ve'e m'amótudup. Ax tónjupts je'e ve'e.

²⁵ Ax ku tse'e mtsapkótstat, mee'kx-jada tse'e je tyokin pan pan jatye'e mtso'oxpajkjudup, ax ve'em tse'e mtokin-mee'kxjuduvat je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm. ²⁶ Pan ka'a tse'e xtokinmee'kxta pan pan jatye'e mmutok-intoojnjudup, nay ka'a tse'e mtokin-mee'kxjuduvat je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm.

Je kutojkun juu' ve'e je Jesús jyayejpp

(Mt. 21.23-27; Lc. 20.1-8)

²⁷ Van'it tse'e vyimpijtti jem jerusaleenit kyajpun kajxm. Yo'yp tse'e je Jesús vye'na joma ve'e je maja tsaptajk, van'it tse'e vyinkutámijidi je tee'tajk je vyintsanda, je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, maat je israeejlit je myújit jáyuda, ²⁸ jetse'e je Jesús du'amotutúvidi:

—¿Pan tse'e tumna'muxju jets ya'a ve'e xtónut? ¿Pane'e ya kutojkun mmooyjyup?

²⁹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Nay ve'empats atse'e nvaampa jets atse'e x'atsoovduvat. Pan x'atsoovdupts atse'e, van'litts ats miitse'e nvaajnjiduvat pan ti kutojkun kajx ats ya'a ve'e ntun. ³⁰ ¿Pan tse'e je Juan je kutojkun mooyju jetse'e je jayu duyaknapétut? ¿Je Nte'yame'e, ukpu je jayu ve'e? Vaa-jnjidiks ats.

³¹ Ax van'it tse'e dukojtsmojkti. Jidu'um tse'e ñavyaajnjadi:

—¿Vintsose'e kunva'numda? Pan va'numdup xa ve'e jets je Nte'yame'e mooyju je kutojkun, jidu'um tse'e xnuujmimdat: "¿Tyajx tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e je Juan kyojts?" ³² ¿Ukpu va'numdaps vine'e jets je jayu ve'e je kutojkun mooyju?

Ax jidu'um tse'e ñavyaajnjadi kux cha'kidupe'e je numay jayu je'e kajx ku ve'e dunuja'vidi jets nujome'e je jayu dujaanchja'vidi jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa je'e ve'e je Yaknapejtpa Juan y'ijt. ³³ Je'e kajx tse'e je Jesús du'atsoovdi jets ka'a ve'e dunujávada pan pane'e je kutojkun mooyju je Juan jetse'e je jayu duyaknapétut.

Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ka'ats atse'e n'ava'nivat jets pan atse'e ya kutojkun xmooyp jets atse'e ve'em ntun.

**Je ko'oy toompatajk
tukmu'a'ixmojkin**

(Mt. 21.33-46; Lc. 20.9-19)

12 Van'it tse'e je Jesús dumukojtsti je jáyuda ya tukmu'a'ixmojkin maat:

—To'k xa ve'e je jayu dupuujm je tsaaydum kam, jetse'e duyaknaa'tujk, jetse'e je jot dupuujm jep tsajaatp joma ve'e je tsaaydum yakvinmaa'kxut, jetse'e to'k je pats kajxm dupuujm joma ve'e je chaaydum kam yaknu'ixat. Van'it tse'e je yoova toompatajk dutukmaatkojtsmojkti pan vinxupe'e tyukkada'akjadat ku ve'e dupakmótkat je tsaaydum taajm. Van'it tse'e jékum ñujkx.

²Ku ve'e je tsaaydum tok aats dupaaty, van'it tse'e to'k je kyukátsiva dukejx joma ve'e je yoova toompa jetse'e du'amótvuvut pan juu' ve'e tukka-daakjup. ³Van'it tse'e je yoova toompa dumajtsti je kukátsiva jetse'e duvojpti; ve'emji tse'e duyakvimpijtini. ⁴Van'it tse'e je kam je vyintsán je viijnk kukátsiva dukejxnuva. Je'e tse'e chaka'tstu jetse'e je kyuvajk duyakxa'ajkidi, jetse'e dujomtoondi dutitoondi. ⁵Van'it tse'e jado'k dukejxnuva. Ax je'e tse'e yak'oo'ktinu. Ax ve'em tse'e je viijnk kukátsiva dutoonduva: jem tse'e juu' ve'e vyojptu, jempa tse'e juu' ve'e yak'oo'ktu.

⁶Ax jem tse'e je vintsán to'k je myajntk juu' ve'e ooy tyuntsajkp, je'e tse'e kyejxpa tun ux'ookani joma ve'e je yoova toompada. Jetse'e vyaajñ: “Vyintsá'agadap xa ijk je'e vine'e ats ya n'ónuk.” ⁷Ku ve'e jye'y joma ve'e je yoova toompada, van'it tse'e je yoova toompa ñavyaajnidi: “Ya'a xa ve'e tukkadakkáxjup ya tsaaydum kam. Va'an duyak'oo'kumda jetse'e nje'eimdat ya tsaaydum kam.” ⁸Van'it tse'e dumajtsti jetse'e duyak'oo'kti. Yakpítsumdu ve'e joma ve'e je tsaaydum kam.

⁹Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi: —¿Tise'e tyónup je tsaaydum kam je vyintsán?

Jetse'e jyaa'kvaajñ:

—Je'yap xa ve'e jetse'e je yoova toompa duyakjay'oo'kkáxjadat jetse'e je viijnk yoova toompa dupámüt.

¹⁰Ta miits ya'a ve'e xkotsta juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp:

Je oy tsaaj juu' ve'e je pojtspatajk myasoóktinu, je'e tse'e ojts yakpum joma ve'e dunuvinkopkikux je maja tsaptakpats.

¹¹Je Maja Vintsán xa ya'a ve'e dutoon, ax je maja atúvats ya'a ve'e juu' ve'e n'ixumdup.

Ta miits ya'a ve'e xkotsta, ¿ve'em xaja?

¹²Ax jya'ixtidup tse'e vintso ve'e je Jesús kudumajtsti kux ñuja'vidupe'e jets je'e kajxta ve'e ya tukmu'a'ixmojkin dukajts. Cha'kidupe'e je numay jayu, je'e kajx tse'e dukamajtsti, jetse'e ñajkxtini.

Je'e pane'e je kupa'mun yakmo'op

(Mt. 22.15-22; Lc. 20.20-26)

¹³Van'it tse'e yakkejxti je fariseotajkta maat je Herodes je jáyuda joma ve'e je Jesús, jyayaktontokiyuvaandu jyayakkajtstokiyuvaandu tse'e je Jesús jetse'e kuy'o'yixjidi vintso ve'e dunuxa'aadat. ¹⁴Jidu'um tse'e dunuujmide:

—Yak'ixpajkpa, nnuja'vinup xa aatse'e jets tuve'e mits je mjáyuvín je mjoojntykin jets ka'a mitse'e xtsa'aga jetse'e x'avánat juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip, ka'a tse'e xvinnmay pan vintso ve'e je jayu mkatsju, tyúvam mitse'e je jayu je Nte'yam jye'e xtuk'ix. ¿Yakjajtype'e uu'm je mpava'nunamda jetse'e je kupa'mun yakmo'ot je yakkutojkpa César, ukpu ka'a ve'e? ¿Nmo'op aatse'e, ukpu ka'a aatse'e nmo'ot?

¹⁵ Ax ñuja'vip tse'e je Jesús vintso ve'e je ko'oy joot dujayepa, jetse'e ña'muxjidi:

—¿Tyajxts atse'e xkatsuvaa'nda? Yak-minda to'k je meen jets atse'e n'ixut.

¹⁶ Ku ve'e duyaknajxiti je meen, van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—¿Pan tse'e yam y'apamnax, jets pan tse'e yam xyaaj yukja'a?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Je yakkutojkpa César ya'a ve'e jye'e.

¹⁷ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Mo'odats je César juu' ve'e je César jye'eip, jets mooyduvats je Nte'yam juu' ve'e je Nte'yam jye'eip.

Ku tse'e du'amotunajxti, atuva atoki tse'e tyaandi.

Ku je Jesús yak'amotutuvi pan joojntypajknuvape'e je jayu

(Mt. 22.23-33; Lc. 20.27-40)

¹⁸ Van'it tse'e je saduceotajk je Jesús dūvinkutāmidi. (Je saduceotajk tse'e vaandup jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntypajktinuvat.) Van'it tse'e je Jesús dū'amotutūvidi:

¹⁹ —Yak'ixpajkpa, ve'eme'e je Moisés dujatyaañ jets pan oo'kpe'e to'k je yaa'tyajk jetse'e je ñuda'ax dumasa'ak jetse'e ka'a pan y'ónuk, je oo'kpa je y'uts tse'e dupákup je ku'aa'k ta'axtajk jetse'e je y'ónuk jyéjat; ax je myuto'k mix ónuk tse'e taannup ax jo'n je y'a-jch je y'ónuk kuy'ijt jo'n. ²⁰ Ax ñuvuxtoj-tuk tse'e y'ijtti je uts je ajch. Ta'axpajk tse'e je koop ónuk, van'it tse'e y'oo'kni, ka'a tse'e je ñuda'ax je y'ónuk duyak-jeji. ²¹ Van'it tse'e je myuto'k uts dupujk je ku'aa'k ta'axtajk. Nay ka'ava tse'e je y'ónukta jyeji, jetse'e y'oo'knuva. Ax nay vanxúpyam tse'e jyajtpa je myumejtsk uts. ²² Ax va'an ñuvuxtoj-tuk tse'e dupajkti je ta'axtajk; ka'a tse'e je y'ónukta jyeji, jetse'e y'oo'ktini. Ux'ook tse'e je ta'axtajk y'oo'knuva. ²³ Ax kuuk tse'e je oo'kpatajk jyoojntypajktinuvat jado'k

nax, ¿pánukts vine'e tyuva dūnuda'axap je ta'axtajk?, kux va'an ñuvuxtoj-tuke'e dupajkti.

²⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsoovjidi:

—Mtoo'tókidup xa miitse'e kux ka'a ve'e xnujávada vintso ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets juu' ve'e o'yixjup je Nte'yam maat. ²⁵ Ku xa ve'e je oo'k-patajk jyoojntypajktinuvat, ka'a tse'e je jayu y'ukyaav'vyajktinit ka'a tse'e je jayu y'ukta'axpajktinit, ve'em xa je'e ve'e y'ijttinit ax jo'n je ángeles juu' ve'e jem tsapjootm. ²⁶ Ax je'e tse'e ku ve'e je oo'kpatajk jyoojntypajktinuvat, ta miitse'e xkotsta jep Kunuu'kx Jatyán kujxp juu' ve'e je Moisés jyaay, jep joma ve'e je Nte'yam myukojtsji jem ápit kup akokm, ¿ve'em xaja? Jidu'um tse'e je Nte'yam vyaajñ: “XNte'yamidup atse'e je Abraham, je Isaac, maat je Jacob.” ²⁷ Je'e kajx tse'e, Ntye'yamivapts je'e ve'e je jayu je Nte'yam pan pan jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e y'oo'ktini, ka'a tse'e je jyootta je jya'vinda y'aa'ka, joojntykidupts je'e ve'eda. Ax ve'em tse'e, ooyts miitse'e mtuntoo'tókida.

Je pava'nun juu' ve'e dūnumajikajxp

(Mt. 22.34-40)

²⁸ Jem tse'e vye'na to'k je tsaptujkpit yak'ixpajkpa juu' ve'e du'amotunajx vintso ve'e ñavyaajnidi. Ku ve'e dūnu-ja'vi jets oye'e je Jesús y'atsoovjidi, van'it tse'e je Jesús dūvinkutami jetse'e dū'amotutūvi:

—¿Juu's je'e ve'e je pava'nun juu' ve'e dūnumajikajxp?

²⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Je pava'nun juu' ve'e dūnumajikajxp, ya'ats je'e ve'e: “Israeelit jáyuda, amotunaxta. Je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, to'kjits je'e ve'e dūnuMajaVintsana, ³⁰ jets mtsóktape'e je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, nujom ja'vin, nujom aaj nujom joot, nujom je mvinma'yun

maat, jets nujom je mmaju maat.”³¹ Je mumejtsk pava'nun, ve'em játypats je'e ve'e. Jidu'um tse'e vya'añ: “Tsokta je mmujantamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n viinm mnachókjada.” Ka'a xa ve'e jado'k je pava'nun juu' ve'e dunumájip ax jo'n ya mejtsk pava'nun.

³² Van'it tse'e je tsaptujkpit yak'ix-pajkpa ña'muxji:

—Yak'ixpajkpa, óyame'e tuxkats, tyúvam, kux to'kji xa ve'e je Nte'yam jets ka'a ve'e pan viinjk, je'ejyji ve'e to'k.³³ Jets je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam yaktso'kut nujom ja'vin, nujom aaj nujom joot, nujom je vinma'yun maat, jets nujom je maju maat, jets ku ve'e je jayu dutsak je myujantam je myutaktam ve'em ax jo'n viinm ñachakju, je'e tse'e nuyojk dunumájip jets ka'a ve'e nujom je tánuk yax juu' ve'e je Nte'yam yaktukv-intsa'kip jets nujom je viinjk yax juu' ve'e yaktooyj jem vojxpejtun kajxm.

³⁴ Ax ku tse'e je Jesús dumotu jets oy yaxxone'e du'atsaajv, van'it tse'e dunuujmi:

—Ka'ats mitse'e xmujékuma je Nte'yam je kyutojkun.

Ax juu' tse'e je Jesús dutso'oxpajktup, ni pana tse'e kyoo'knayja'vijini jetse'e juu' dujaa'k'amotutúvat.

Je David je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo

(Mt. 22.41-46; Lc. 20.41-44)

³⁵ Ku ve'e je Jesús je jayu duyak'ixpujk jep maja tsaptujkp, van'it tse'e vyaajñ:

—¿Vintsose'e je tsaptujkpit yak'ix-pajkpatajk vya'anda jets je David je'e ve'e je chaan je kyooj je Cristo?, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakku-tojknit.³⁶ Je Espiritu Santo xa ve'e moojyju je David je vinma'yun ku ve'e je David vyaajñ:

Je Nte'yam xa ve'e dunuujmi ats je nMa-ja Vintsán:

“Ajxtuku yaja ats n'aka'yun pa'ayi nam-vaat atse'e nyakvintókida pan pan jatye'e mtso'oxpajkjjudup.”

³⁷ Jidu'um tse'e je David vyaajñ jets je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo. Ax ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknujava jets ka je chaan je kyoojyap je'e ve'e je Cristo, je Myaja Vintsampa je'e ve'e.

Ax numay tse'e je jayu dutukxoojntkti ku ve'e du'amotunajxti.

Ku je Jesús duintso'y je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk

(Mt. 23.1-36; Lc. 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Ku ve'e je Jesús je jayu duyak'ix-pujk, jidu'um tse'e vyaajñ:

—Yakkópkada ooy je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk kux mvvin'aa'nu-vaajnjjudup miits je'e ve'e. Je'e xa ve'e dumuvidutuvaandup je yaajnit vit jetse'e dutsokta jetse'e yakkojtspoo'kxtat je vintsa'kin maat jep maa'y jaatp.³⁹ Tum je'e ve'e chojktup jetse'e dutuktsaanadat je tsuujntkun juu' ve'e tum oojyit jep tsaptujkp jets joma ve'e je maja kay je maja uu'k.⁴⁰ Je tyajk paat tse'e dupajkjada juu' jatye'e y'ixtup jyayejptup je ku'aa'k ta'axtajk; ax jek tse'e chapkotsta, ve'em tse'e dukayaknuke'xnatakava'anda je kyoo'y je'e juu' ve'e tyoondup. Je'e tse'e nuyojk je tsaachpaatun yakmo'odap.

Je yax juu' ve'e pyaam to'k je ku'aa'k ta'axtajk

(Lc. 21.1-4)

⁴¹ Tsuunip tse'e je Jesús vye'na jep maja tsaptujkp jeja je yax apajkin vyinkujk. Jep tse'e du'ix vintso ve'e je jayu je meen dupamda. Ax numay tse'e je kumeen jayu juu' ve'e may je meen dupaamdudup.⁴² Van'it tse'e to'k je ayoo'va ku'aa'k ta'axtajk jy'e'y jetse'e dupuujm mejtsk je pi'k cobre meen.⁴³ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk duyaaxji jetse'e dunuujmi:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets nujojk ya'a ve'e ya ayooova ku'aa'k ta'axtajk tudupum je yax jets ni ka'a ve'e nujom je viijnk jáyuda; ⁴⁴ kux je'eda, je'e je'e ve'e tudupamda juu' ve'e vinta'nuxjudup; ax ya ayooova, tats ya'a ve'e dupamkajni je tyukjoojntykin.

**Ku je Jesús du'ava'ni jets
kutókiyupe'e je maja tsaptajk**

(Mt. 24.1-2; Lc. 21.5-6)

13 Ku ve'e je Jesús pyítsum vye'na jep maja tsaptujkp, van'it tse'e nuto'k je y'ixpajkpa ña'muxji:

—iYak'ixpajkpa, ixu vintso ve'e ya tsaaj jets ya tajkta!

² Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—iM'ixp ya'a ve'e ya mújit tajkta? Ni to'ka ya'a ve'e ya tsaaj kyoo'ktaannit nukavyet, nujom ya'a ve'e kyutokikajxnit.

**Je nuja'vin juu' ve'e jéjap
ku ve'e je itakax tyáminit**

(Mt. 24.3-28; Lc. 21.7-24; 17.22-24)

³ Van'it tse'e ñajxkti jem Olivos Kopk viindum. Jem tse'e je Jesús chuuna vye'na jem je maja tsaptajk myu'avinkojkm, van'it tse'e je Pedro maat je Santiago, je Juan jets je Andrés, je'e tse'e du'amotutúvidu je Jesús:

⁴—Vaajnjk aats to'k aaj vin'it ya'a ve'e jyátut ñaxut jets ti nuja'vints aatse'e njayéup pan vin'it ya'a ve'e tyónjut.

⁵ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvidi:

—Yakkópkada ooy ku ve'e pan mnunvin'aa'njadat, ⁶ kux míndape'e numay je jayu juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'e, jetse'e vya'andat: “Ats xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.” Ax numay tse'e yakvin'aa'ndat.

⁷ Ax ku tse'e xmótudat jets je atso'oxe'e toojnjup jets je atso'ox kats, ka'a tse'e mnayinma'yunmo'ojadat, kux nu-paamdúkani je'e ve'e jetse'e ve'em tyón-

jut kyótsjut. Ax ka'anumts je'e ve'e jye'ya vye'nat je itakax, ⁸ kux najkxpe'e je jayu ñacho'oxpákjada to'k nación jets jado'k nación, to'k kutojkun jets jado'k kutojkun, jéjap tse'e je mák oxj may viijn, jéjivap tse'e je yooj. Ve'em tse'e je tsaachpaatun du'ukva'anut.

⁹ Mnay'ixjadapts miitse'eda, kux myakvóptape'e jep tsaptujkpa, myakvatsóvdap tse'e jeja je yakkutojka vyinkujkta kuxe'e ats xjaanchjávada. Jem tse'e je tuvakótsun xpámdat ats kajx. ¹⁰ Jajtyka'amáyupts je'e ve'e too'vajkp je oy kats je oy ayook vinxup to'k it to'k naxviijn. ¹¹ Ax kuts miitse'e myakmátstat jetse'e myakje'yajadat jeja je yakkutojka vyinkujkta, ka'ats miitse'e too'vajkp xvinnáydat ti ve'e mkótstap, ni ka'a tse'e xpayo'oydat vintso ve'e m'atsóvdat, je'ets miitse'e mkótstap juu' ve'e myakmo'odap van'it, kux ka'a ve'e xkotsta vye'nat je m'avintso vinma'yunda, je Espíritu Santo ve'e kótsup miits kajxta. ¹² Nuxa'ainup tse'e je jayu je y'uts jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats xjaanchjáva, je ónuk tee', ñuxa'ainupts je'e ve'e je y'ónuk jetse'e y'oo'kut kuxe'e ats xjaanchjáva, jets je ónuk, ñuxa'aidinuvaps je'e ve'e je tyee' je tyaak jetse'e y'oo'ktat kuxe'e ats xjaanchjávada. ¹³ Nujom tse'e je jayu mmu'ejkjidinit mmujot'aajnjdinit kuxe'e ats xjaanchjávada. Ax pan pan tse'e dumuténip je tsaachpaatun, je'e tse'e dujajejpnup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

¹⁴ Je Nte'yam je y'ayook kojtsnaxpa Daniel, je'e tse'e du'ava'ni je'e pane'e je kunuu'kx it duyakvinta'k-intókiyup. (Va'an duvinmótuvu pan pane'e nakakojtsp.) Ku miitse'e x'íxtat jets jem je'e ve'e y'it joma ve'e kya-paa'tyju, van'it tse'e pan pan jatye'e ve'nadap yaja judéait y'it jaat, va'an tse'e duke'ekta jetse'e ñajxktat jem tonun

viinm kopk viinm. ¹⁵Jets pan pan jatye'e ve'nadap jem azotea ni'kxm, ka'a tse'e jep tyujkp y'uktajkidinit jetse'e ti duyakpítsumdat. ¹⁶Pan pan jatye'e ve'niduvap jem kam jootm, ka'a tse'e dunuvimpíttat je vyit. ¹⁷¡Ayooov je'e ve'e je jyootta je ta'axtajkta juu' ve'e kanuva'ajtsap ve'nadap van'it jets pan pan jatye'e yak'onuktsi'tstup vye'nat! ¹⁸Nutsapkotsta jetse'e ve'em kyatónjút ku ve'e je xox aats, ¹⁹kux van'ite'e je jayu chaachpaa'ttat ve'em ax jo'n ni vin'itna ve'em kyatunju ku ve'e ya it choo'ntk jets uxyam paat, jetse'e ni je vin'ita ve'em kyoo'ktoojnjinit. ²⁰Ax ñupaajmtki tse'e je Maja Vintsán jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat. Pan kujyek xa ve'e je tsaachpaatun, ni pana tse'e kyatso'okút van'it. Ax ñupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e duyakkónat je it ku ve'e je jayu chaachpaa'ttat, yakkónapts je'e ve'e je jayu kajxta juu' ve'e vyinkoon.

²¹Ax pan myaknuujmidup tse'e: "Ixta, uxyaja tse'e je Cristo", ukpu "Ixta, uxxim tse'e je Cristo", ka'a tse'e xjaanchjávadat. ²²Kux míndape'e juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'e, jets juu' ve'e natyijjadap je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada, tyóndape'e je majin jets je mújit nuja'vin jetse'e je jayu dutukvin'aa'ndat, pan kuy'o'yixjada ve'e jetse'e dvin'aa'ndat pan pan jatye'e je Nte'yam vyinkoon. ²³Ax mnay'íxjadapts miitse'eda kux ta xa ats miitse'e ntukvinkótsada ku ve'e ka'anum ve'em tyunju kyatsju.

Vintso je Cristo myiinnuvat

(Mt. 24.29-35, 42-44; Lc. 21.25-36)

²⁴'Ku ve'e ñaxút je tsaachpaatun, tun jatyi tse'e je aampa xaaj vyinkoo'tsat, ka'a tse'e je aampa po'o y'uk'aannuvat, ²⁵kustákadape'e je maatsa, jets je makkin juu' ve'e ya tsajmit it, xyituy-o'oyuupts je'e ve'e je Nte'yam. ²⁶Van'itts

atse'e x'íxtat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nu-paamduka Ijtp, jets jem atse'e nkada'aky vínuts jootm ooy je kutojkun maat jets je majin maat. ²⁷Van'itts atse'e nkéxut je n'aangelestajk jetse'e duyaknay'amókajadat je jayu juu' atse'e nvinkoon vinxup to'k it to'k naxviijn jets je vaat joma ve'e ya tsajmit it kyukaxa.

²⁸'Ixta je higo kup. Ku ve'e je y'axén y'a'onuktaqa jetse'e je y'aajy pyitsumnuva, mnuja'vidupts miits je'e ve'e jets támani ve'e je xakopk. ²⁹Nay ve'empa tse'e ku ve'e x'íxtat jets toojnjup kojtsjupe'e juu' atse'e nkajtsp, nujávadats jets támani je'e ve'e vye'nat ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax. ³⁰Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets nujom ya'a ve'e tyónjút kyótsjut namka'ana ve'e y'oo'kkáxta vye'nat je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup. ³¹Káxup náxup tse'e ya tsajmit it jets ya naxviijnit it; ax ats je nkats je n'ayook, ni je vin'ítats je'e ve'e kyapaa'náxut.

³²'Ka'a tse'e je jayu dunujávada vin'ite'e je xaaj dupaa'tút ku ve'e ve'em tyónjút kyótsjut, ni je aangelesa tse'e juu' ve'e jem tsapjootm, ni átsats je'e ve'e nkanuja'viva, ats, je Nte'yam je y'Onuk, je Dios Tee'ji ve'e dunuja'vip.

³³'Nay'íxjada, nakyujoojntykajada, tsapkotsta, kux ka'a ve'e ti nuja'vin vin'it atse'e nmiinnuvat jado'k nax. ³⁴Ve'em xa atse'e nmiinnuvat ax jo'n to'k je kutajk juu' ve'e jékum najkxp jetse'e je tyajk dumasa'ak, je tyoompatajk dutukkataka ti ve'e nuto'k jatye tyóndap, jetse'e je y'ix'ijtpa dutukpava'añ jetse'e ñakyujoojntykajat. ³⁵Nakyujoojntykajada miits, kux ka'a ve'e xnujávada vin'it atse'e nmiinnuvat. Ve'emts atse'e nmiinnuvat ax jo'n to'k je kutajk ku ve'e jyelyni tánani, ukpu tso'm jo'n, ukpu je tseev ayaaxp, ukpu ku ve'e ya it jyajtukuvaanni. ³⁶Nakyujoojntykajada, ve'emts ats miitse'e manaxy nkapaa'ttat ku atse'e

tun to'mayji nmiinnuvat. ³⁷ Juu'ts ats miitse'e nvaajnjdip, anañujoma je jayu kajxpatš je'e ve'e, nakyujoojntykajada.

Ku je israeejlit jayu dukojtsmojkti jetse'e je Jesús dumátstat

(Mt. 26.1-5; Lc. 22.1-2; Jn. 11.45-53)

14 Jamejtsxaaaj tse'e dukapaa'ty vye'na je pascua xaaaj, van'it ku ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaat. Ax y'ixtidup tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk vintso ve'e je Jesús dumátstat je taay maat jetse'e duyakjay'oo'kjadat. ² Jetse'e ñavya'anjada:

—Ka'a tse'e nmajtsumat ku ve'e je xaaaj tyunju vye'nat kux ku ve'e je numay jayu yoojmuktat y'ajxuktat.

To'k je ta'axtajk dupaajmji je pa'ajk xoo'kpa naaj je Jesús

(Mt. 26.6-13; Jn. 12.1-8)

³ Jem tse'e betániait kyajpun kajxm je Jesús vye'na jem je Simón tyak'am, je'e juu' ve'e leprapajkjup y'ijit. Kaayp tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e jy'e'y to'k je ta'axtajk maat to'k je poo'p tsaaj apajkin juu' ve'e tum je nardo pa'ajk xoo'kpa naaj dumaat juu' ve'e tsóvax aa'k. Van'it tse'e dupu'uj je poo'p tsaaj apajkin jetse'e je Jesús dutukxakteejmukkujx. ⁴ Ax jem tse'e je jayu juu' ve'e duko'oyja'vidu juu' je'e ve'e tyoon, jetse'e ñavyaajnjadi:

—¿Tyajxts ya'a ve'e koojyji duyakvintoki ya pa'ajk xoo'kpa naaj? ⁵ Kuyaktaa'k xa ya'a ve'e ax jo'n je meen juu' ve'e to'k joojnt numutún jetse'e je ayooova jayu yakmoonyit.

Ax myujotma'ttu tse'e je ta'axtajk.

⁶ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Maso'okta. ¿Tyajxse'e xvinma'yunmo'oda ya ta'axtajk? Oy xa je'e ve'e juu' ats ya'a ve'e tuxtuujnja. ⁷ M'ittap xa mitse'e xa'ma maat je ayooova jayu, jets pan vin'ite'e xso'kta, m'o'yixjadap tse'e

jetse'e oy xtoojnjadat; ax ka'ats atse'e xa'ma n'uk'ijtnit miits maatta. ⁸ Ta ve'e ya ta'axtajk dutún vinxupe'e tyu'o'yixju, ta ya'a ve'e myin jets atse'e tuxtuknütēm ya pa'ajk xoo'kpa naaj ats je nnunaxtajkin. ⁹ Tyúvam xa atse'e nva'añ jets pan joma ve'e yaktukka'amáy je oy kats je oy ayook vinxup to'k it to'k naxviijn, yakkojtspaptš je'e ve'e juu' ats ya'a ve'e ya ta'axtajk tuxtuujnja, ve'em tse'e yaktukjaa'myejtsnit.

Ku je Judas maat je tee'tajk je vyintsanda dukojtsmojkti

(Mt. 26.14-16; Lc. 22.3-6)

¹⁰ Van'it tse'e ñujkx je Judas Iscariote, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu, je'e tse'e ojts dumaatnakyótsjada je tee'tajk je vyintsanda pan vintso ve'e dupámüt je Jesús jem je'e kya'mda. ¹¹ Ku ve'e je tee'tajk je vyintsán du'amotunajxti, ooy tse'e tyunxoojntkti jetse'e dutukvinva'nidi jets myo'odape'e je meen. Van'it tse'e je Judas du'ixti'ukvaajñ vintso ve'e y'óyat jetse'e je Jesús dupámüt jem je'e kya'mda.

Je Maja Vintsán je ya'ox

(Mt. 26.17-29; Lc. 22.7-23;

Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

¹² Ku ve'e je muto'k xaaaj dupaaty ku ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaat jetse'e yakju'lx je carnero juu' ve'e yak'oo'ktup pascua xaaaj, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk ña'muxjadi:

—¿Jómase'e xtsak jets aatse'e najkx nyak'oya jetse'e nyaknajxumdat je pascua xaaaj a'ox?

¹³ Van'it tse'e je Jesús numejtsk je y'ixpajkpatajk dukejx jetse'e dunuujmi:

—Najkxta jem kajpun kajxm. Jem tse'e xmaatnavyaa'tjadat to'k je yaa'tyajk juu' ve'e to'k tsiv je naaj dupavijtsp. Je'e tse'e mpanajkxtap.

¹⁴ Pan joma tujkts je'e ve'e tyaka, naajmada je kutajk: "Je Yak'ixpajkpa ve'e vaamp: ¿Joma ve'e je it joma atse'e ntukmaatyaknáxtat je n'ixpajkpatajk je pascua xaaj a'ox?" ¹⁵ Van'it tse'e mtuk'ixjadat to'k je maja cuarto juu' ve'e jep mumejtsk nukavyet kujxp, joma ve'e pu'uk avaada. Jep tse'e x'apaamdúkadat je a'ox.

¹⁶ Van'it tse'e je y'ixpajkpa ñajkxti jetse'e jye'ydi jem kajpun kajxm, jetse'e dupaatti ax jo'n je Jesús ña'muxjidi. Jetse'e dupaajmtkidi je pascua xaaj a'ox.

¹⁷ Ku ve'e je it cho'oini, van'it tse'e je Jesús jye'y maat je ñumakmejtsk ixpajkpatajk. ¹⁸ Van'it tse'e y'ajxtkti kaayva. Kaaydup tse'e vye'nada, van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets nuto'ke'e miitsta juu' ve'e uxyam je kya'aj dupaamp yam plato jootm ats maat, je'ets je'e ve'e juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.

¹⁹ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk chaachvinmapyajkti jetse'e to'k jado'k je Jesús du'amotutúvidi:

—¿Ats je'e vine'e?

²⁰ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Juu' ve'e numakmejtsk miitsta, nuto'kts je'e ve'e juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup, nmaatkaaypts ats je'e ve'e uxyam. ²¹ Ax je'emts atse'e mpanujkxp je too' juu' ve'e javyet ijtp ats kajx jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp. ¡Ax ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup! Nuyojk oy tse'e kuy'ijtxxi je jayu ku ve'e kúkyake'x.

²² Kaaydup tse'e vye'nada, jetse'e je Jesús je tsapkaaky dúkaajñ, je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e dutojkva'kxy, jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk, van'it tse'e vyaajñ:

—Ya'a je'e ve'e ats je nni'kx je nkokp.

²³ Van'it tse'e dúkoompa je tuk'a'ooguín, jetse'e je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e dumoojy je y'ixpajkpatajk. Ax anañjómats je'e ve'e du'ookti. ²⁴ Van'it tse'e dunuujmidi:

—Ya'a je'e ve'e ats je nnuu'pun. Kux ku atse'e n'oo'kut, nyaktaajnjadapts ats miitse'e je nam kojstán. Je numay jayu atse'e nku'oo'kap. ²⁵ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets ka'a atse'e n'uk'ooknit je tsaydum pa'ajk naaj, van'itnume'e ku atse'e n'oo'kut je ñam je'e jem je Nte'yam kyutojkun jootm.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpákjup

(Mt. 26.30-35;

Lc. 22.31-34; Jn. 13.36-38)

²⁶ Van'it tse'e to'k je uv du'aavdi jetse'e ñajkxti jem Olivos Kopk viindum. ²⁷ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmi:

—Nujom xa ats miitse'e xmaso'oktat uxyam ya tsooj, kux jidu'lume'e javyet y'it jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: "Nyak'oo'kup xa atse'e je carnero vinténiva jetse'e je carnero y'anomva'kxtat." ²⁸ Ax kuts atse'e njoojntykpajknuvat, najkxupts atse'e jem galiléait y'it jootm; ux'ookts miitse'e jem mje'yadat.

²⁹ Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—Mjamaso'okjada ve'e anañujoma, ka'ats ats mitse'e nmaso'okut.

³⁰ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma jets uxyam ya tsooj, ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat mejtsk nax, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.

³¹ Ax nuyojk mákk tse'e je Pedro jyaa'kvaajñ:

—Kunja'aa'k xa atse'e mits maat, ka'ats ats mitse'e nkanatyukpákjut.

Tum ve'em tse'e vyaanduva nujom je myu'ixpajkpatajk.

Ku je Jesús chapkajts jep Getsemaní

(Mt. 26.36-46; Lc. 22.39-46)

³² Je'ydu tse'e joma ve'e je it duxaaja Getsemaní, jetse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Tsaanada yaja namvaat atse'e najkx ntsapkats.

³³ Van'it tse'e duvaajv je Pedro maat je Santiago jets je Juan. Van'it tse'e je Jesús chaachvinmapyujk jetse'e ooy tyunnavyinma'yunmoojyji.

³⁴ Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tsaachvinmaayp tse'e ats ya njoot ya nja'vin oo'kun am paat. Tanda yaja jets nakyujoojntykajada.

³⁵ Van'it tse'e je Jesús javee'n jyaa'knujkx jetse'e je vyiijn je y'aaj dutukpaaty je naax, jetse'e je Nte'yam dumunoo'kxk pan kuy'óyame'e jetse'e kukyatsaachpaa'ty. ³⁶ Jidu'um tse'e chapkajts:

—Tata, nujom xa mitse'e juu' jaty m'o'yixkúxju, kadi xyakjaty jets atse'e xtukkada'akut ya tsaachpaatun; ax ka je'ep tse'e mtónup juu' atse'e ntsajkp, je'e ve'e mtónup juu' mitse'e mtsajkp.

³⁷ Van'it tse'e je Jesús vyimpjijt joma ve'e je y'ixpajkpatajk; maadup tse'e dupaatti. Van'it tse'e je Pedro dunuujmi:

—Simón, ¿mmaap mits je'e ve'e? ¿Ka'a ve'e tum'o'yixju jetse'e otyo'k hora joojntyk kum'it? ³⁸ Nakyujoojntykajada jets tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp. Je jayu je jyoot je jya'vin, chajkpts je'e ve'e jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ax ayonúk-tákats je'e ve'e je jayu je ñi'kx je kyopk.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús ñajkxnuva tsapkojtspa, nay vanxúpyam tse'e chapkajts. ⁴⁰ Ku ve'e vyimpjijt nuva, maadupjyam tse'e dupaattinuva jado'k nax kux makke'e je tsooj tyumpaattjidini. Ax ka'a tse'e dunujávada vintso ve'e du'atsóvdat.

⁴¹ Van'it tse'e ñajkxnuva tsapkojtspa

mutoojk nax. Ku ve'e vyimpjijt nuva, van'it tse'e dunuujmidinuva:

—¿Mmaadup mpo'o'kxtupna ve'e? Ta xa ve'e je tiempo dupaatni jets atse'e nyakpámút jem je tókinax jayu kya'mda, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ⁴² Pojtukta jets duja'mda. Jeja xa ve'e myeijtsni juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'mda juu' atse'e xtso'oxpajktup.

Ku je Jesús yakmajch

(Mt. 26.47-56; Lc. 22.47-53; Jn. 18.2-11)

⁴³ Kojtspna tse'e je Jesús vye'na ku ve'e je Judas jye'y, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu. Ax je'e maat tse'e numay je jayu je yajkxy tsojx maat jets je kup maat; je tee'tajk je vyintsanda, je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, maat je israeejlit je myújit jáyuda, je'ets je'e ve'e kejjxjudup. ⁴⁴ Je Judas juu' ve'e je Jesús jem je jayu kya'm dupaamnup, myooydu tse'e je nuja'vin vintso ve'e dunujávadat pan pan je'e ve'e je Jesús, ax ve'em tse'e dutónut ax jo'n je jayu je myujayu ooy dutuntsak. Jidu'um tse'e dunuujmi:

—Pan pants atse'e ntsuu'kxp, je'ets je'e ve'e, matsta jets yaknajkxta. Ooy tse'e xtun'ixtat ku ve'e mkakekva'atsjadat.

⁴⁵ Kojtspna tse'e je Judas vye'na, van'it tse'e je Jesús dunuje'y jetse'e dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa.

Van'it tse'e dutsuu'kx. ⁴⁶ Van'it tse'e je Jesús yakmajch.

⁴⁷ Van'it tse'e to'k juu' ve'e jem ténip, je'e tse'e duyakpísum je yajkxy tsojx jetse'e dukuspojxi to'k ado'om je tyaatks juu' ve'e dutoojnjip je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta.

⁴⁸ Van'it tse'e je Jesús je jayu dunuujmidi:

—¿Ve'em ats miitse'e xnuminda je yajkxy tsojx maat jets je kup maat, jets atse'e xmátstat ax jo'n atse'e je mee'tspa

kun'ijjt? ⁴⁹ Jóvum xaaj xa atse'e tun'it mi-its maatta ku atse'e je jayu tunyak'ixpuk jep maja tsaptujkp, ka'ats atse'e xmajtsti van'it. Je'e kajxts ya'a ve'e jidu'um jyaty jetse'e tyónjut kyótsjut juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp.

⁵⁰ Van'it tse'e to'k ka'ajyji je y'ixpajkpatajk kyukeekjidi, naaydum tse'e duyaktaandi.

To'k je mootsk ónuk juu' ve'e keeknu

⁵¹ Ax jem tse'e vye'na to'k je mootsk ónuk juu' ve'e je Jesús dupa'ux'ookip, je sávana kákvapji, jetse'e yakmajch. ⁵² Van'itts je'e ve'e dumasaa'k je sávana jetse'e kyeek nuva'ajts axva'ajts.

Ku je Jesús dūvinteni pan pan jatye'e dūnumájidup jep tsaptujkp

(Mt. 26.57-68; Lc. 22.54-55, 63-71; Jn. 18.12-14, 19-24)

⁵³ Van'it tse'e duyaknajkxti je Jesús joma ve'e je tee' juu' ve'e dūvintsanikajxp je tee'tajkta. Jetse'e ñay'amojkikajxjidi je tee'tajk je vyintsanda, je israeejlit je myújit jáyuda, maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta. ⁵⁴ Jékum tse'e je Pedro pya'ux'ookaja. Paje'yjuts je'e ve'e je Pedro jep je tee' tyaagujkp, je tee' juu' ve'e dūvintsanikajxp je tee'tajkta. Van'it tse'e je Pedro y'ajxtk xaampa maat je tsaptakmutoompatajk.

⁵⁵ Je tee'tajk je vyintsanda maat nujom pan pan jatye'e dūnumájidup jep tsaptujkp, y'ixtidupts je'e ve'e vintso ve'e je Jesús duyakjay'oo'kjadat. Ax ka'a tse'e dumutaayvaa'tta. ⁵⁶ Numay tse'e y'ijtti pan pan jatye'e je Jesús dūvamppejttu, ax ka'a tse'e ñay'akeegaja juu' ve'e kyojtstup to'k jado'k. ⁵⁷ Ax jem tse'e juu' ve'e ténidup jetse'e je Jesús dūvamppejtti jidu'um:

⁵⁸ —Nmotu xa aatse'e ku ve'e jidu'um vya'añ: “Nyakkutókiyup xa ats ya'a ve'e

ya maja tsaptajk juu' ve'e jayu pum; toojk xaajts atse'e mpaamnuvat juu' ve'e ka jayu púmap.”

⁵⁹ Ax ni ve'ema tse'e kyanay'akeegaja juu' ve'e kyojtstup.

⁶⁰ Van'it tse'e je tee' juu' ve'e dūvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e teni jeja je jayu vyinkujk jetse'e du'amotu-tuvi je Jesús:

—¿Ni vinxupa tse'e mkah'atsav? ¿Vintso tse'e mkanakyukatsju ku ve'e myaknu'aa'na?

⁶¹ Ax ama'at tse'e je Jesús tyaajñ, ni vinxupa ve'e kyah'atsaajv. Van'it tse'e je tee' y'amotutúvijinuva:

—¿Mits je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je Kunuu'kx Nte'yam je y'Onuk?

⁶² Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. M'ixtapt miitse'e ku atse'e ntsaanat jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi, je'e juu' ve'e nujom duka'mikajxp, x'ixtuvapts ats miitse'e ku atse'e jem tsapjootm nkada'akut jem vínuts jootm.

⁶³ Van'it tse'e je tee' juu' ve'e dūvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e je vyit natyuknukaa'tsvaatsju, je'e ve'e duyaknuk'e'xnatajkip jets kyoo'yja'vipe'e, jetse'e vyaajñ:

—¿Tyajxts uu'me'e njaa'ktsojkumdat pane'e du'ixtu dumótudu juu' ve'e tyoon kyojts ka óyap? ⁶⁴ Ta xa ve'e x'amotunaxta vintso ve'e je Nte'yam dūvinkojtspét. ¿Vintsose'e xpayo'oyda?

Ax nujomda tse'e je oo'kun je Jesús dutuknuva'nidi.

⁶⁵ Van'it tse'e dūnutsójjidi jetse'e dūvintsoomdi, jetse'e dūtsii'kti, jetse'e dūnuujmidi:

—Nukótsuts n'it pane'e tumtsii'kju.

Van'it tse'e je tsaptakmutoompatajk vyimpa'kxjidi jyapa'kxjidi.

**Ku je Pedro
dukanatyukpajkji je Jesús**

(Mt. 26.69-75; Lc. 22.56-62;
Jn. 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Ax ava't tso tse'e je Pedro vye'na jep taagujkp, jetse'e to'k je jajtspa ñuje'yji, je tee'ts je'e ve'e jyajtsjip vye'na juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, ⁶⁷ jetse'e du'ix jets jeme'e je Pedro dumaatxámy je tsaptakmutoompatajkta. Ku ve'e dvin'ix, van'it tse'e dunuujmi:

—Mmaatvítpp xa mits ya'a ve'e tuy'it ya Jesús, ya nazarétit jayu.

⁶⁸ Van'it tse'e je Pedro dukanatyukpajkji. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ats ya'a ve'e n'ixa, ni ka'ats atse'e nnujava pan ti mitse'e mkajtsp.

Van'it tse'e je Pedro ñujkx joma ve'e je zaguán, jetse'e je na'atseev y'ayaaxy. ⁶⁹ Van'it tse'e je jajtspa je Pedro du'ixnuva jetse'e dunuujmi je jáyuda juu' ve'e jep ve'nidup:

—Je'e xa ya'a ve'e nuto'k juu' ve'e xi Jesús dumaatvítpp tuy'it.

⁷⁰ Van'it tse'e je Pedro je Jesús dukanatyukpajkjinuva. Jetse'e ve'e'n je it ñajxy jetse'e je'e juu' ve'e jep ténidup, je'e tse'e dunuujmikojtinuva je Pedro:

—Tyúvam xa ve'e jets ya'a jyáyuva mitse'e kux galiléait jayu mitse'e, nay ve'em tse'e je mkojtsun.

⁷¹ Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Y'ixp xa ve'e je Nte'yam jets ka'a atse'e ntaaya. Ñuja'vinupts je'e ve'e jets ko'oy nukotsa atse'e ntaannit pan ka'a atse'e tyuva juu' nkats. Ka'a xa ats ya'a ve'e xi jayu n'ixa juu' miitse'e mtijtp.

⁷² Van'it tse'e mumejtsk nax je na'atseev y'ayaaxy. Van'it tse'e je Pedro dujaa'myejts vintso ve'e je Jesús ña'muxji ku ve'e vyaajñ: “Ka'anum tse'e je na'atseev y'ayaaxy vye'nat mejtsk nax, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.” Ax je'e tse'e je Pedro vyinmaay jetse'e yaaxy.

Ku je Jesús je Pilato dvinteni

(Mt. 27.1-2, 11-14;
Lc. 23.1-5; Jn. 18.28-38)

15 Ax tun japyji tse'e je tee'tajk je vyintsanda dukojtsmojkti maat je israeejlit je myújit jáyuda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta jets nujom juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp. Van'it tse'e je Jesús tsum duyaknajkxti jetse'e jem je Pilato kya'm dupaamdi. ² Van'it tse'e je Pilato du'amotutúvi je Jesús:

—¿Mitse'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e, ve'em ax jo'n tuxkats.

³ Van'it tse'e je tee'tajk je vyintsán ñuxa'aijidi jetse'e ñuvampejtjidi may viijn. ⁴ Van'it tse'e je Pilato je Jesús du'amotutúvinuva:

—¿Ni vinxupa ve'e mkah'atsav? Ixu vinxupji ti jaty myaktuknuxa'aa.

⁵ Ax ka'a tse'e je Jesús jyaa'k'atsaajv, je'e kajx tse'e je Pilato atuva atoki tyaanni.

Ku je Jesús je y'oo'kun kyutujk

(Mt. 27.15-31; Lc. 23.13-25;
Jn. 18.38-19.16)

⁶ Ax vimpaascua xaaj tse'e je Pilato dumasa'ak y'ijit to'k je poxuntakjayu, jya-pana pan pane'e je jayu y'amótudup.

⁷ Jep tse'e vye'na poxuntujkp to'k je jayu juu' ve'e Barrabás duxaaj maat je myujatyoo'da, je'e kajx ku ve'e je jayu duyak'oo'kti ku ve'e dunupojtukti je yakkutojkpa. ⁸ Van'it tse'e je numay jayu je Pilato dunuje'lydi jetse'e du'amótudi jetse'e dutónut juu' ve'e tyuump vinjoojnt. ⁹ Van'it tse'e je Pilato je numay jayu du'amotutúvi:

—¿Mtsojktupe'e jets ats miitse'e nmasookjadat ya Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

¹⁰ Je'e kajxts je'e ve'e ve'em vyaajñ kux je Jesuuse'e myaso'okuvaampy, ñu-ja'vip je'e ve'e jets je ejkun kajxe'e je tee'tajk je vyintsán dupaamdi je Jesús jem je'e kya'm. ¹¹ Ax je tee'tajk je vyintsanda tse'e du'akojsidu je numay jayu jets ñojk'óye'e du'amótudat jetse'e je Barrabás yakmasookjadat. ¹² Van'it tse'e je Pilato y'amotutúvijnuva:

—¿Ax vintso tse'e xtsokta jets atse'e ntónut maat je'e juu' ve'e mtijtup Israeejlit Jayu Yakkutojkpa?

¹³ Van'it tse'e y'aa'mitaakti:

—¡Yakcruuzpétu!

¹⁴ Van'it tse'e je Pilato je numay jayu dunuujmi:

—¿Tyajxse'e? ¿Ti ka óyap ya'a ve'e tudutún?

Van'it tse'e je numay jayu tyunjaa'k'aa'mitaaktinuva:

—¡Yakcruuzpétu!

¹⁵ Kux tse'e je Pilato oy ñaajktanuva'añju maat je numay jayu, je'e kajx tse'e je Barrabás dumasaak. Van'it tse'e je Jesús duyakjavoyjpi maat je po'ó vojpun je pojxun japtsum, jetse'e je jyayu dutukkatajki jetse'e duyakcruuzpéttat.

¹⁶ Van'it tse'e je tojpatajk je Jesús duyaknajkxti jeja jado'k tujk joma ve'e ñamyáyjada, jetse'e duyaxmojkajxti je tojpatajk juu' jatye'e jem ve'nidu.

¹⁷ Van'it tse'e je tso'ojmk vit dutukxojxti je Jesús, jetse'e to'k je ápit ta'aky dupaamdi je corona jo'n, jetse'e dutukxakjeejnukti jem je Jesús kyuvajkm. Ve'em tse'e dujatijti jets vyintsá'kidupe'e je yakkutojkpa.

¹⁸ Van'it tse'e jidu'um dukojtspo'o'kxti:

—¡Yakmaja mitse'e m'ijtnit, Israeejlit Jayu Yakkutojkpa!

¹⁹ Jetse'e dutukxakjo'pukti to'k je kapy jetse'e dunutsójidi, jetse'e duvinkoxkténidi. ²⁰ Ax ku tse'e dunuxikkajxti dutukxikkajxti, van'it tse'e dupajkjidini je tso'ojmk vit jetse'e

dutukxojxtini je vyítam. Van'it tse'e duyaknajkxti cruuzpejtpa.

Ku je Jesús cryuuzpejt

(Mt. 27.32-44;

Lc. 23.26-43; Jn. 19.17-27)

²¹ Jeja tse'e too' aajy vye'nada, van'it tse'e to'k je jayu jem ñajxy, jeme'e kam jootm chaa'n, Simón je'e ve'e xyaaj, ciréneit jayu, je Alejandro jets je Rufo je tyee'. Je'e tse'e y'akee'yidu jetse'e dupakaajjyat je Jesús je cryuuz.

²² Van'it tse'e je Jesús duyaknajkxti joma ve'e je it duxaaja Gólgota. (Jidu'umts je'e ve'e kyatsapítsum je Gólgota, Kuxútum.) ²³ Van'it tse'e dumooydi je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e je tsoojy dumaat jetse'e dukamakjávát je tsaachto'nun; ax ka'a tse'e je Jesús du'uuk. ²⁴ Távani tse'e duyakcruuzpétta vye'na, van'it tse'e je tojpatajk duyakva'kxti je Jesús je vyit; ñukoo'yidupe'e jetse'e du'íxtat pan juu' ve'e tukkada'akjadap nuto'k jaty.

²⁵ Taaxtojtuk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e je Jesús duyakcruuzpejtta. ²⁶ Van'it tse'e dupaamdi to'k je jatyán juu' ve'e du'ava'nip pan ti ve'e kyuvejtp. Jidu'um tse'e je jatyán vya'añ: “Ya'a xa ve'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.” ²⁷ Yakcruuzpejtta tse'e je'e maat numejtsk je mee'tspa, to'k jeja y'aka'yun pa'ayi jets jado'k jeja y'anajapa'ayi. ²⁸ Van'it tse'e tyoojnji je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: “Ve'eme'e yakpuujm ax jo'n je maja tokin kudutuujn.” Jidu'um tse'e vya'añ.

²⁹ Jets pan pan jatye'e najxtu, je'e tse'e je Jesús duvinkojtspejtup jetse'e je kyuvajk duvivuyo'oyda, jetse'e dunuujmidi:

—¿Ka mítsape'e mtunvaan jets myakkutókiyupe'e je Nte'yam je myaja tsaptajk jetse'e toojk xaaj xpaamnuvat? ³⁰ Naajtso'okjuts n'it jets vánuku jem cruz kajxm.

³¹ Nuxiikjuđuva tukxiikjuđuva tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsap-tujkpit yak'ixpajkpatajk. Jidu'um tse'e ñavyaajnjudi:

—Yaktsook xa ya'a ve'e je viijnk jayu; ka'a tse'e y'o'yixju jetse'e viinm ñaajkts'o'okjut. ³² Ya'a juu' ve'e naty-ijjup Cristo, je Israeejit Jayu Yakku-tojkpa, va'an ya'a dunaajkváñukju jem cruz kajxm jets aatse'e n'ixut, van'itts aatse'e njaanchjávát —jidu'um tse'e ñavyaajnjudi.

Je'e paat tse'e vinkojspejtjuduva juu' ve'e je Jesús myaatcruuzpejttu.

Ku je Jesús y'o'okni

(Mt. 27.45-56;

Lc. 23.44-49; Jn. 19.28-30)

³³ Ku ve'e kujk xaaj dupaaty, van'it tse'e nujom je it je naax kyoo'tsi. Toojk yaaxp paat tse'e y'ijit koo'ts. ³⁴ Toojk yaaxp tse'e vye'na jetse'e mak্ক je Jesús kyajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? (Ax jidu'umts ya'a ve'e kyatsapítsum, ats je nNte'yam, ats je nNte'yam, ¿tyajxts ats mitse'e xmasa'ak?)

³⁵ Jem tse'e vye'nada juu' ve'e du'amotunajxtu, je'e tse'e vaandu:

—Mótuda, je Elíastam xa ve'e yaaxjip.

³⁶ Van'it tse'e nuto'k ñuuym jetse'e ojts to'k je tukna'oktaatsun duyakxaa'k maat je tsaaydum pa'ajk na'ook, jetse'e dupuujm jem kapy jajm, jetse'e dutuk'atiji jetse'e je Jesús du'vinxoo'tsut. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Va'an du'ixumda pan miimpe'e je Elías yakváñukju.

³⁷ Van'it tse'e je Jesús mak্ক kyajts jetse'e je jya'vin tyukvaatsji. ³⁸ Je atatyok juu' ve'e jep maja tsap-tujk tuk'atatyok je it juu' ve'e je kunoo'lxun munuy-ojk dumaat, viinm tse'e kyaa'tsva'kxy kəkəojk, ayojk ava't. ³⁹ Ax jem tse'e je Jesús vyinténaja vye'na to'k je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je to-

jpatajk. Ku ve'e je tojpatajk je vyintsán du'ix vintso ve'e je Jesús mak্ক kyajts jetse'e y'aa'k, van'it tse'e vyaajñ:

—Tyúvamdam xa ve'e jets je Nte'yam ya'a ve'e je y'Onuk tuy'it.

⁴⁰ Ax jem tse'e vye'niduva je ta'ax-tajk juu' ve'e jékum jaty taandu jetse'e du'ixti juu' ve'e toojnju kojtsju. Jem tse'e je María Magdalena jets je Salomé, jempa tse'e je María juu' ve'e je mootks Santiago jets je José je tyaak. ⁴¹ Ax ya'a tse'e dupanajkxtu je Jesús ku ve'e jem Galilea vye'na jetse'e je putajkin dumooydi. Je'e maat tse'e numay je ta'ax-tajk juu' ve'e je Jesús dumaatvimpejttu jem jerusalemnit kyajpun kajxm.

Ku je Jesús ñaxtajki

(Mt. 27.57-61;

Lc. 23.50-56; Jn. 19.38-42)

⁴² Tánani tse'e je it vye'na ku ve'e je poo'kxtkun xaaj du'apaaajmtkidini, ⁴³ van'it tse'e je José je jyoot je jya'vin dumak্কpuujm jetse'e ojts du'ix je Pilato jetse'e du'amotu je Jesús je ñi'kx je kyopk. Arimatéait jayu je'e ve'e y'ijit je José, vinta'kijidup je'e ve'e y'ijit je jayu juu' ve'e dunumájiduvap jep tsap-tujk, je'e tse'e du'a'ixpa ku ve'e je jayu y'ijittinit jem je Nte'yam y'am kya'm. ⁴⁴ Atuva atoki tse'e je Pilato dutuk-taajñ ku ve'e dumotu jets ta ve'e je Jesús y'aa'k. Van'it tse'e duyaaaji je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk jetse'e du'amotutuvi pan ve'emame'e. ⁴⁵ Ku ve'e duvaajni, van'it tse'e je Pilato duyakjaty jetse'e je José duyaktsoo'nnit je Jesús je ñi'kx je kyopk. ⁴⁶ Van'it tse'e je José dujoojy to'k je maja vit, jetse'e duyakvajntkni jem cruz kajxm je Jesús je ñi'kx je kyopk. Van'it tse'e dutukvimpittni je vit, jetse'e dupuujm jep jótup juu' ve'e púmani ve'nip jep tsajaatp. Van'it tse'e to'k je tsaaj juu' ve'e va'ajts maj, je'e tse'e tyuk'akaaynu je jot aak. ⁴⁷ Y'ixtu

tse'e joma ve'e je Jesús je ñi'kx je kyopk yakpuujm je María Magdalena jets je María juu' ve'e je José je tyaak.

Ku je Jesús jyoojntypajknuva

(Mt. 28.1-10; Lc. 24.1-12; Jn. 20.1-10)

16 Ax ku tse'e je poo'kxtkun xaaj ña-jxy, van'it tse'e je pa'ajk xoo'kpa dujooydi je María Magdalena, je Salomé, jets je María juu' ve'e je Santiago je tyaak. Je'e tse'e jyoooydu jetse'e najkx dupaajmjada je Jesús je ñi'kx je kyopk. ²Domingo tse'e vye'na, muto'k xaaj je semana, van'it tse'e jye'ydi japyji joma ve'e je jot, távani ve'e je xaaj pyitsum vye'na, ³jetse'e ñavyaajnidi:

—¿Pants vine'e duyakke'ekup je tsaaj juu' ve'e je jot y'akaajyup?

⁴Ax ku tse'e y'ixukti, van'it tse'e du'ixti jets yakke'ekani ve'e je tsaaj juu' ve'e va'ajts maj. ⁵Ku ve'e tyajkidi jep jótup, van'it tse'e jep du'ixti to'k je ángeles chuuna jeja aka'yun pa'ayi, poo'p xax, yan vítax. Jetse'e cha'kidi. ⁶Ax van'it tse'e je ángeles ña'muxjidi:

—Kadi mtsa'agada. Je Jesús xa miitse'e m'ixtidup, je nazarétit jayu juu' ve'e cruuzpejt. Tã tse'e jyoojntypajknuva, ka'a xa je'e ve'e yaja pan. Ixta je it joma ve'e yakpuujm. ⁷Ax najkxuts xnaajmada je Pedro jets je viijnk xpajk-patajk: “Najkxup xa ve'e je Jesús jem Galilea; ux'ookts miitse'e jem mje'yadat. Jem tse'e x'ixtat ax jo'n myaknuujmidi” —jidum tse'e je ángeles vyaajñ.

⁸Ax jatyi tse'e je ta'axtajak pyitsumdi jetse'e noomp choo'ndi joma ve'e je jot, kux tsa'kidupe'e jetse'e atuva atoki tyaandi. Ax ka'a tse'e dupanvaajnidi kux tsa'kidu ve'e.

Ku je Jesús ñaajknuke'xnatajkiji jeja je María Magdalena vyinkujk

(Jn. 20.11-18)

⁹Muto'k xaaj tse'e je semana vye'na, jetse'e je Jesús jyoojntypajknuva japyji,

jetse'e mutoo'vajkp yak'ixji je María Magdalena, juu' ve'e yakpítsumuxjnu nuvuxtojtuk je ko'oyjáyuvap jem jya'vin kajxm. ¹⁰Van'it tse'e je ta'axtajak ñujkx jetse'e dutuknuja'vidi pan pan jatye'e je Jesús myaatvítu, pane'e ve'ndup yaaxtup tsaachvinmaaydup. ¹¹Ku ve'e dumótudi jets tã ve'e jyoojntypajknuva je Jesús jets távani ve'e je María y'ixjinu-va, ka'a tse'e dujaanchja'vidi.

Ku je Jesús ñaajknuke'xnatajkiji jeja numejtsk je y'ixpajkpa vyinkujkta

(Lc. 24.13-35)

¹²Ux'ook tse'e je Jesús ñaajknuke'xnatajkijinuva, ka ve'emape'e je ñi'kx je kyopk y'ixuva ax jo'n y'ixuva y'ijt ku ve'e ñaajknuke'xnatajkiji jeja je María Magdalena vyinkujk. Je'e tse'e íxjudu jeja too' aajy numejtsk je jayu juu' ve'e tsoo'ndu jem Jerusalén. ¹³Van'it tse'e vyimpijtti jetse'e duvaajnidi je jáyuda juu' ve'e je Jesús myaatvítu. Ax ni je'e tse'e kyayakjaanchja'vidi.

Juu' ve'e je Jesús tyukpavaan je kyukatsivatajk

(Mt. 28.16-20;

Lc. 24.36-49; Jn. 20.19-23)

¹⁴Ax tun ux'ookani tse'e yak'ixjidinuva je ñumakto'k xpajkpatajk, kaaydup tse'e vye'nada. Van'it tse'e yaktuknuujmidi kuxe'e dukajaanchja'vidi je jayu juu' ve'e du'ixtu jets távani je'e ve'e jyoojntypajknuva, makke'e je kyuvajk dupaamdi. ¹⁵Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dunuujmidi:

—Najkxta vinxup to'k it to'k naxviijn jets vaajnada je jayu anañujoma je oy kats je oy ayook. ¹⁶Pan pan tse'e dujaanchja'vip je oy kats je oy ayook jetse'e ñapet, xa'ma kajxts je'e ve'e jyoojntykinit; ax pan pan tse'e dukajaanchja'vip, xa'ma kajxts je'e ve'e chaachpaanit. ¹⁷Ax juu' tse'e dujaanchja'vidup, je'e tse'e je mújit nuja'vin dutóndap,

ats je nkutojkun kajx tse'e duyakpítsum-
dat je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin
kajxmda, je viijnk aaj je viijnk ayook
tse'e kyótstap, ¹⁸myátstaps je'e ve'e je
tsaa'n, jets pan y'ooktufts je'e ve'e pan
ti ve'e je jayu tuk'atso'yijidup, ka'ats
je'e ve'e vyintsotónjadat, tyuknukón-
daps je'e ve'e je kya'aj je pa'am jayu,
jets je'e ve'e jyotkadaaktinit.

Ku je Jesús chajpejtni

(Lc. 24.50-53)

¹⁹Ku ve'e je Jesús myukojskajxjidi,
van'it tse'e choo'nni yaja naxviijn je

Nte'yam je kyutojkun kajx jetse'e cha-
jpejtni, jetse'e y'ajxtkni jeja je Nte'yam
y'aka'yun pa'ayi. ²⁰Van'it tse'e je y'ix-
pajkpatajk choo'ndi jetse'e je jayu du-
vaajnjada je oy kats je oy ayook to'k
it to'k naxviijn, je Maja Vintsán tse'e
putajkijidup, yakjay'ixjudufts je'e ve'e
je mújit nuja'vin jetse'e je jayu du-
tuknujávada jets tyúvam je'e ve'e juu'
ve'e kyojststap.

Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Lucas jyaay

Jidu'um tse'e je Lucas dunuja'yi je Teófilo

1 Numay tse'e je jayu dunupaajmtkidi jetse'e duja'adat ti ve'e toojnju kojtsju joma ve'e aats je n'it je nnaax. ²Je'e tse'e dujaaydu ax jo'n aatse'e xtuk'ixti xtuknuja'vidi je'eda juu' ve'e je jayu dutuk'ixtup je Nte'yam je y'ayook jetse'e du'ixti dumótudi vintso ve'e tyoojnji kyojtsji van'ítani ku ve'e ve'em tyon'ukvaajnji kyojts'ukvaajnji. ³Ñumájiva Teófilo, nay ve'empa ats, ta atse'e nyaktuv nyaktooda'aky jets atse'e oy nmujava pan vintso ve'e nujom juu' jaty tyoojnji kyojtsji van'ítani ku ve'e je Cristo kajx choo'ntk'ukvaajñ. N'oyja'vipts atse'e jets ats mitse'e ntuknujaya pan vintso ve'e to'k nax jado'k nax jyajty, ⁴ve'em tse'e oy xnujávát jets tyúvam je'e ve'e juu' ve'e myaktuk'ix.

To'k je ángeles du'ava'ni jets ke'exupe'e je Yaknapejtpa Juan

⁵Ku ve'e je Herodes yakkutojtkp vye'na jem judéait y'it joom, jem tse'e y'ijit to'k je tee' juu' ve'e duxaaj Zacarías. To'k je jaka'a juu' ve'e Abías duxaaj, je'e tse'e je tee'tajkta juu' ve'e je Zacarías myaattoon. Je tee' juu' ve'e duxaaja Aarón, je'e tse'e je chaan je kyooj ijtpa je Zacarías je nuda'ax. Elisabet je'e ve'e xyaaj y'ijit. ⁶Tuv tse'e je jyáyuvinda je jyoojntykinda y'ijit va'an numejtsk jeja je Nte'yam vyinkujk, kyutyoondup tse'e y'ijit je Maja Vintsán je pyava'nun, ka'a tse'e pan ti tokin pyaatuxjada. ⁷Ax ka'a tse'e pan y'ónukta kux pum je'e ve'e jetse'e je Elisabet je ónuk dukajayéput, ve'empa na'avani amájani ve'eda.

⁸Ku ve'e je Abías je jyaka'a tyukka-daakji jetse'e je Nte'yam dumutóndat dumupáktat jep maja tsaptujkp, ax jo'n dutonda y'ijit je tee'tajkta, ⁹je Zacarías tse'e tukkadaakju jetse'e tyákat jep maja tsaptujkp yakpoomjojkpa joma ve'e je kunuu'kx it. ¹⁰Ax namvaatts je'e ve'e duyajak je poom jetse'e je numay jayu chapkotsta jep maja tsaptaktaagujkp, ¹¹van'it tse'e je Zacarías du'ixpaaty to'k je Nte'yam je y'aangeles tyena jeja je poom jojkpejtun y'aka'yun pa'ayi. ¹²Ku tse'e je Zacarías du'ix je ángeles, ka'a tse'e du'ukmutaayvaatni vintso ve'e jyátukat, ooy tse'e tyuntsá'ki. ¹³Van'it tse'e je ángeles ña'muxji:

—Zacarías, kadi mtsa'aga. Mkats'amotunajxju xa ve'e je Nte'yam, jyayéput tse'e je mnuda'ax Elisabet to'k je pi'k mix ónuk, Juaants je'e ve'e xtukxaajat. ¹⁴Mjayéput tse'e je xoojntkun, nay ve'empa tse'e numay je jayu ooy tyunxoonduktat ku ve'e kye'exut. ¹⁵Je m'ónuk, ñumájapts je'e ve'e ooy jeja je Nte'yam vyinkujk, ka'a tse'e je tsaaydum pa'ajk naaj du'oo'kut, ni ka'ava tse'e je viijnk makk naaj du'oo'kut; jakye'exna ve'e vye'nat, van'it tse'e je Espíritu Santo myo'ojut je makkín jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ¹⁶Je'e kajx tse'e numay je israeejlit jayu ñapyaajmjidinvat je Maja Vintsán maat, je'e je Nte'yamda. ¹⁷Je Juan tse'e je Maja Vintsán divintool'vákap, jyayépupts je'e ve'e jem jya'vin kajxm je Espíritu Santo jets je makkín ax jo'n je'e juu' ve'e je Elías jyajejp, ve'em tse'e duyaknamyujot'óyajat je tee' je taak maat je y'ónukta; jets je jayu juu' ve'e kakatsuvinnótudup, je'e tse'e dutukvinnótudap. Ve'em tse'e je jayu apaamduka du'al'ixtinit je Maja Vintsán ku ve'e myiinnit.

¹⁸Van'it tse'e je Zacarías je ángeles du'amotutuvi:

—¿Vintsos atse'e nnujávát jets ve'e-mame'e? Na'avani xa ats, amájanivats ats je nnuđa'ax.

¹⁹ Van'it tse'e je ángeles y'atsoojvji:

—Atse'e je Gabriel, jem atse'e je Nte'yam vyinkojkm n'it, je'ets atse'e xkejxp jets ats mitse'e ntuknujávát ya oy ayook. ²⁰ Kuxe'e tuxkajaanchjáva ax jo'n atse'e nva'añ, oom tse'e mtaannit, ka'a ve'e m'uk'o'yixjinit jetse'e mkótsut, van'itnume'e mkojts'ukvaannuvat ku ve'e tyónjut ax jo'n atse'e nkats, kuumume'e je m'ónukta kye'exut.

²¹ Je numay jayu, jepts je'e ve'e du'a'ixta je Zacarías maja tsaptaktaagujkp, je'e tse'e kyanuja'vidup pan tyajxe'e tyana jep maja tsaptujkp. ²² Ku ve'e je Zacarías pyítsum, ka'a tse'e y'uk'o'yixjini jetse'e kyótsut, koojyji ve'e je y'aaj je kya'aj duyakyo'y kux oome'e tutyáñ. Van'it tse'e je nuja'vin dupajkti je numay jayu jets jepe'e ti ve'e tuyak'ixju.

²³ Ku ve'e duyakpuuk vinxup xaaj ve'e je Nte'yam dumutuujn dumupujk jep maja tsaptujkp, najkxnu tse'e jem tyak'am. ²⁴ Van'it tse'e je nnuđa'ax Elisabet tyaañ kanuva'ajtsap. Ka'a tse'e y'ukpítsumni, mugooxk po'o ve'e tyun'ijt jep tujkpi. ²⁵ Jetse'e vyaajñ:

—Je Maja Vintsants atse'e je maja maa'yun tuxtuujnja jets atse'e je jayu xkoo'kvijnk'íxtinit.

To'k je ángeles duvaajnji je María jets ke'exupe'e je Jesús

²⁶ Tojtuk po'o ve'e je Elisabet je y'ónuk dutsam'it vye'na, van'it tse'e je Nte'yam dukejx to'k je ya'angeles juu' ve'e Gabriel duxaaj; jem Nazaret tse'e dukejx, to'k je kajpun juu' ve'e jem galiléait y'it jootm, ²⁷ jetse'e ojts du'ix to'k je kiixuta'ax juu' ve'e María duxaaj, yaa'vyajknuts je'e ve'e, Joseepts je'e ve'e xyaaj je nu'yaay, je David je chaan je kyooj. ²⁸ Je aangelese'etajki joma ve'e je María jetse'e dunuujmi:

—Dios meep María, ooy xa ve'e je Nte'yam mtuntsakju, mits maatts je'e ve'e y'it. Mits tse'e to'k tumto'nuxju je maa'yun nu'yojk jets ka'a ve'e je viijnk ta'axtajkta.

²⁹ Ax ku tse'e du'amotunajxy vintso ve'e je ángeles ña'muxji, atuva atoki tse'e dutuktaajñ jetse'e ojts dutunvinmay pan tyajxe'e ve'em myukatsju.

³⁰ Van'it tse'e je ángeles ña'muxji:

—María, kadi mtsa'aga. Ta ve'e je Nte'yam je maa'yun mto'nuxju, ³¹ ónu'k maate'e mtánut jetse'e to'k je pi'k mix xyakke'exut, Jesús tse'e mtukxaajap. ³² Nnumájaps je'e ve'e ooy, yakkótsupts je'e ve'e jets je Nte'yam je y'Onuk je'e ve'e. Ve'em ax jo'n je Nte'yam, je Maja Vintsán, jujpani dupuujm je David jetse'e duyakkutojktat je Nte'yam je jyayu, ³³ nay ve'empa tse'e je Nte'yam je pi'k mix dupámüt jetse'e duyakkutojktat je Nte'yam je jyayu. Xa'ma kajxts je'e ve'e duyakkutojktinit je israeejlit jayu, ni je vin'ita ve'e je kyutojknun kyakukáxat.

³⁴ Van'it tse'e je María du'amotutuvi je ángeles:

—Ka'a xa atse'e pan nyaa'tyajk. ¿Vintsos je'e ve'e ve'em tyónjut?

³⁵ Van'it tse'e je ángeles y'atsoojvji:

—Je Espíritu Santo xa ve'e mnuka-da'akjup jetse'e je Nte'yam je myakkin mtuknujoo'xjut ax jo'n je vínuts. Paaty tse'e je pi'k mix juu' ve'e myakke'exup, va'ajts jootts je'e ve'e, yakkótsupts je'e ve'e jets je'e je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk. ³⁶ Je mmugo'ok Elisabet, jyah'amájanam je'e ve'e, tojtuk po'oani tse'e kanuva'ajtsap y'it, je'e juu' ve'e yaktijp jets pum je'e ve'e jetse'e je ónu'k dukajayéput. ³⁷ Ka'a xa ve'e tii ti ve'e je Nte'yam nunka'o'yixjup.

³⁸ Van'it tse'e je María vyaajñ:

—Uxyats atse'e. Napyaaajmup atse'e jem je Nte'yam y'am kya'm. Va'an dutunju ve'em ax jo'n ats mitse'e tuxnuujma.

Ku tse'e ve'em yaknuujmi je ángeles, jetse'e ñajkxni.

Ku je María ojts duku'ix je Elisabet

³⁹ Ka'a tse'e tya'ni jetse'e je María ñujkx joma ve'e to'k je pi'k kajpun joma ve'e ooy je tonun jem judéait y'it jootm. ⁴⁰ Ku ve'e jem jye'y, van'it tse'e tyajki jep je Zacarías tyujkp jetse'e dukojtspaa'kx je Elisabet. ⁴¹ Ku tse'e dumotu jets je María ve'e kojtspoo'kxjup, jetse'e je Elisabet je y'ónuk yejtsuk jem jyootm. Van'it tse'e je Elisabet je Espiritu Santo myoojyji je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ⁴² jetse'e makk vyaajñ:

—Tá xa ve'e je Nte'yam nuyojk mkunuu'kxju jets ka'a ve'e je viijnk ta'axtajkta; ve'empa je m'ónuk juu' ve'e mjayéppup, tá je'e ve'e dukunoo'kxpa. ⁴³ Nnupánipts atse'e jets atse'e min xku'ix ats je nMaja Vintsán je tyaak. ⁴⁴ Tun kooyjits atse'e tunmotu jetse'e mkojtspaa'kx, je xoojntkun kajx tse'e ats ya n'ónuk tuyejtsuk yam ats njootm. ⁴⁵ Xoon xa mitse'e kuxe'e tuxjaanchjáva juu' ve'e myaktuknuujmi, kux tónjup kótsjup je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tudukats.

⁴⁶ Van'it tse'e je María vyaajñ:

Yakmájip yakjaanchipe'e ats ya n'aaj ya njoot je Maja Vintsán,

⁴⁷ xoojntkp tse'e ats ya nja'vin je Nte'yam kajx, ats je nYaktsookpa,

⁴⁸ kux tá atse'e je Nte'yam xnu'ixkada'aky, ats, je myutoompa je myupajkpa.

Uxyam tse'e je jayu vyan'ukva'anut jets xoon atse'e vinxup je naske'exa,

⁴⁹ kux tá atse'e je maja maa'yun xtujnja je Nte'yam, juu' ve'e nujom duká'mikajxp.

Je va'ajts aaj je va'ajts joot je'e ve'e jyajejpp.

⁵⁰ Xa'ma kajxts je'e ve'e dunu'ixkada'aky je jayu pan pan jatye'e vintsá'kijidup.

⁵¹ Makkts je'e ve'e jetse'e je majin dutún, y'amaadaagui ve'e pan pan jatye'e dunutúvidup,

pan pan jatye'e namyaaguejjudup,

⁵² je'e tse'e dupajkji je kutojknun je yakkutojkkpada jetse'e je nuu'k jayu duyakmáji,

⁵³ je'e tse'e je ayooova jayu dumoooy juu' ve'e oy,

jetse'e ve'emji duyaktaajñ je kumeen jáyuda,

⁵⁴ je'e tse'e duputajki je myutoompada je myupajkpada, je israeejlit jáyuda,

ka'a tse'e dujaa'tyóki jetse'e dunu'ixkada'akta.

⁵⁵ Xa'ma kajx xa je'e ve'e dutún ax jo'n dutukvinva'nidi je njujpit jáyuvamda,

je Abraham maat je chaan je kyooj.

Jidu'um tse'e je María vyaajñ.

⁵⁶ Toojk po'ó jo'n tse'e je María y'ijit je Elisabet maat, van'it tse'e vyimpijtni jem tyak'am.

Ku je Yaknapejtpa Juan kye'x

⁵⁷ Ku ve'e je xaaj dupaaty vin'ite'e je Elisabet je y'ónuk duyakke'exut, pi'k mix tse'e yakke'x. ⁵⁸ Ku ve'e je myujantam je myutaktam jets je jyuu't je myugo'ok je kats dumótudi jets tá ve'e

je Elisabet je Nte'yam je maa'yun tyo'nuxju, van'it tse'e ñajkxti vinkukojtsiva, putukxoojntkiva. ⁵⁹ Kutoodojtuk xaaj tse'e kye'ex vye'na, van'it tse'e ojts

je ixta'nun duyakjapyámjada je pi'k mix jetse'e duni'kxmat dukojmat, ve'em tse'e

nujava tyánut jets israeejlit jayu je'e ve'e. Je'e tse'e du'uktsojktu jetse'e je tyee' Zacarías je xyaaj kudupujk. ⁶⁰ Ax je

pi'k mix je tyaak tse'e vaan:

—Ka'a, Juaane'e xyaajap.

⁶¹ Van'it tse'e dunuujmidi:

—¿Tyajxse'e? Ka'a xa mitse'e pan mju-
u't mmugo'ok ve'em duxaaja.

⁶² Van'it tse'e je kya'aj maat du'amotu-
tutúvidi je pi'k mix je tyee' pan ti
ve'e chajkp jetse'e duxaajat. ⁶³ Van'it
tse'e je tyee' du'amotu to'k je pi'k
pu'u joma ve'e yukja'at. Ax jetse'e du-
jaajy jets Juaane'e xyaaj. Atuva atoki
tse'e dutuktaandi je jáyuda. ⁶⁴ Ax je'yji
tse'e je Zacarías kyojtspajknuva jetse'e
dukukojtsji'ukvaajñ je Nte'yam. ⁶⁵ Ku
ve'e kyojtspajknuva, je'e tse'e je myu-
jantam je myutaktam tyuktaandu atuva
atoki. Ax yakkojtsva'kxts ya'a ve'e jem
nujom judéait y'it jootm. ⁶⁶ Pan pan
jaty tse'e du'amotunajxtu, tum je'e
tse'e vyinmaaydup, pyayo'ydup, jet-
se'e ñay'amotutúvajada vimpit atuj pan
vintso ve'e je pi'k mix dunumájat, kux
nujávani je'e ve'e jets je Nte'yam maat
je'e ve'e y'it.

Ku je Zacarías je Nte'yam dukukojtsji

⁶⁷ Je pi'k mix je tyee', je Zacarías, je
Espíritu Santo tse'e moojyju je makkin
jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu'
ve'e je Nte'yam chajkp, je Nte'yam je
y'ayook tse'e kyojtsnajx. Jidu'um tse'e
vyaajñ:

⁶⁸ Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit je
Maja Vintsán,
je israeejlit jayu je Ntye'yam,
kux je'e uu'me'e tuxnu'ixkadaakumda
jetse'e naspaka tuxyakta'numda,
je'e je jyáyuts uu'me'eda.

⁶⁹ Je'e ve'e tuxmo'yumda to'k juu' ve'e
xyaktsookumdinup,
je myutoompa je myupajkpa David je
chaan je kyooj je'e ve'e.

⁷⁰ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Nte'yam
dukajts je vya'ajts jayu kajxta juu'
ve'e ijttu je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpada,
jujp xupe'e ve'em du'ukvaandi.

⁷¹ Ve'eme'e vyaandi jets xtuknu-
vaatsumdape'e je Nte'yam pan

pan jatye'e xtso'oxpajkumdup
jets nujom pan pan jatye'e
xmu'ejkumjudup,

⁷² jetse'e dujayéput je nu'ixkadaakun,
tyónupts ya'a ve'e ax jo'n dutukvinva'ni
je nujupit jáyuvamda,

ka'a tse'e dujaa'tyókiyut je kunuu'kx
kojstán juu' ve'e masookuxjudu.

⁷³ Ya'a xa ve'e je kojstán juu' ve'e je
Nte'yam yaktaajnju je nujupit jáyu-
vamda Abraham,

⁷⁴ je kojstán jets xtuknuvaatsumdinu-
pe'e je Nte'yam pan pan jatye'e
xtso'oxpajkumdup

jetse'e ve'em nvinja'vimdat nvintsá'kim-
dat to'k aaj to'k joot,

⁷⁵ tuve'e jets je'e je myajin kajxe'e njoo-
jntykimdat vinxup xaaj vinxup joo-
jnte'e xtuknupaajmtkimda.

⁷⁶ Jets mits, pi'k mix, to'kts mitse'e
m'ítut je Nte'yam je y'ayook
kojtsnajxpa,

kux mitse'e najkx je Maja Vintsán je ty-
oo' xyak'o'yija,

⁷⁷ ve'em tse'e je jyayu xtuknujávát jets
yakmee'kxjadape'e je tyókinda
jetse'e ve'em dujajejptinit je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

⁷⁸ Je Nte'yam je chojkun kajx jets je'e je
ñu'ixkadaakun kajx tse'e je nam xaaj
jyajtukut,

⁷⁹ jetse'e je ajajtk dumo'ot je jáyuda juu'
ve'e ijttup jeja akoo'ts it jaat,
je jáyuda juu' ve'e tsá'kip ijttup je oo'kun
kajx,

ax ve'em tse'e xtuknuja'vimdat je
nnaa'amda je ntoo'amda,
oy joot tse'e n'ijtumdinit je Nte'yam
maat.

Jidu'um tse'e je Zacarías vyaajñ.

⁸⁰ Yee'kp tse'e je pi'k mix jetse'e je Es-
píritu Santo myoy'atu'utsju je myakkin.
Jem tse'e y'ijt joma ve'e kyapantsuuna.
Kuunum tse'e je xaaj dupaaty, van'ítnum
tse'e ñaajknuke'xnatajkiji jeja je myu'is-
raeejlit jayu vyinkujkta.

Ku je Jesús kye'x

(Mt. 1.18-25)

2 Távani tse'e je Yalnapejtpa Juan kye'ex vye'na, van'it tse'e je Augusto César je kyutojkun dupuujm jetse'e je jayu yaknuja'adat anañujoma. Augusto César je'e ve'e xyaa'j juu' ve'e je ma-ja kutojkun duk'a'mip van'it. ²Muto'k nax ya'a ve'e ku ve'e je jayu yaknu-jaajy, je Cirenio ve'e yakkutojpk vye'na jep je Augusto César ky'a'p pya'tkup jem siiriat y'it jootm. ³Ax kak'je'e tse'e je jyujpit jayu je kyajpun du'anajkxidi jetse'e najkx jem yakjavyetta. ⁴Kux je David je chaan je kyooj je'e ve'e y'ijt je José, paaty tse'e dutukvaach je kajpun juu' ve'e duxaa'j Nazaret, jem galiléait y'it jootm, jetse'e ñujkx jem Belén, je David je kyajpun, jem judéait y'it jootm. ⁵Jem tse'e ñujkx yakjavyejtpa ki-jpx maat je ñuda'ax María. Onuk maatani tse'e je María vye'na. ⁶Jem tse'e Belén vye'nada ku ve'e dupaatni je ke'ex aats. ⁷Ax jem tse'e duyakke'x je kyoo'p ónuk, jetse'e je vit dutukvimpitni, jetse'e duyakma'vi jem je jaach je kaaj y'aja'kxin jootm kux ka'a ve'e van'it y'uk'i-tupaattini jep je jayu tyujkp joma ve'e kumyataandi.

Ku je ángeles jye'y joma ve'e je carnero vinténivada

⁸Joma tse'e je Belén, tamji tse'e vye'nada je carnero vinténivada juu' ve'e tsonajxtup jem tsoots jootm joma ve'e dupvintañnada je kyarneeroda. ⁹Tun to'mayji tse'e vyinkuva'kijidi to'k je Maja Vintsán je ya'angeles jetse'e je Maja Vintsán je myajin ty'a'kxva'kxy joma ve'e je carnero vinténiva vye'nada, jetse'e ooy tyuntsa'kidi. ¹⁰Van'it tse'e je ángeles ña'muxjidi:

—Kadi miits mtsa'agada, kux je oy kats je oy ayook atse'e nyakmiimp juu'

ve'e je jayu anañujoma ooy tunyakx-oondukjadap. ¹¹Uxyam tse'e tumke'xux-jada jem je David kyajpun kajxm to'k je Yaktsookpa, je'e'ts je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je Maja Vintsán. ¹²Ya'ats je'e ve'e mtuknujávajadap: Vit vimpídut tse'e xpaattat je pi'k maax mya'aj jem je jaach je kaaj y'aja'kxin jootm.

¹³Tun to'mayji tse'e dujaa'k'ixpaatti je ángeles maat numay aa'k je aangelesta juu' ve'e jem tsapjootm tsoo'ndup, jetse'e je Nte'yam duyakmájada duyakjaanchada jetse'e vya'anda:

¹⁴Yakmaja yakjaancha xa ve'e je Nte'yam y'ijtnit, juu' ve'e jem tsapjootm,

jetse'e yaja naxviijn oy joot tsoj joot je jayu y'ijttinit juu' ve'e je Nte'yam je kyunoo'kxun maat.

¹⁵Ku ve'e je ángeles ñajkxtinuva jem tsapjootm, van'it tse'e je carnero vinténiva ñavyaajnidi:

—Ja'mdas jem Belén du'ixumda juu' ve'e uxyam toojnjup kojtsjup, juu' ve'e je Maja Vintsán tuxtuknuja'vimda.

¹⁶Jatyji tse'e ñajkxti, jetse'e dupaatti je María maat je José, jets je pi'k maax mya'aj jem je jaach je kaaj y'aja'kxin jootm. ¹⁷Ku ve'e du'ixiti, van'it tse'e du'ava'nidi vintso ve'e je ángeles tuvya'nuxjada je pi'k mix kajx. ¹⁸Pan pan jaty tse'e du'amotunajxtu, atuva atoki tse'e dutuktaandi ti jatye'e kyojtstap. ¹⁹Ax nujomts ya'a ve'e je María jem jya'vin kajxm duyaktáñ jetse'e dupayo'oy. ²⁰Vimpijttinu tse'e je carnero vinténivada joma ve'e je kyarneeroda jetse'e je Nte'yam duyakmájada duyakjaanchada jetse'e je kukojtsun dumo'oda je'e kajx ku ve'e du'ixiti dumótudi juu' ve'e toojnju kojtsju, kux ve'em je'e ve'e y'ijt ax jo'n je ángeles ña'muxjidi.

**Ku je pi'k mix Jesús duyaknajkxti
jep maja tsaptujkp**

²¹ Kutoodojtuk xaaj tse'e je ixta'nun dupaajmjidi je pi'k mix jetse'e duxapaajmji. Jesús tse'e tyukxaajidu, je xaajjyam juu' ve'e je ángeles tukna'muxju je María ku ve'e ka'anum vye'na ónuk maat. ²² Ku tse'e je xaaj pyuuk joma ve'e je María ñaajkvaatsjini ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ, van'it tse'e je pi'k mix dupakoondi jem Jerusalén jetse'e je Maja Vintsán dutukkatákadat. ²³ Ve'em tse'e dutoondi kux ve'eme'e je Maja Vintsán je pyava'nun vya'añ jets nujome'e pan nuvinxupe'e je mix ónuk juu' ve'e mutoo'vajkp ke'xtup, je Nte'yamts je'e ve'e jye'e. ²⁴ Ojtstu tse'e jetse'e dupaamdi je Maja Vintsán je vyintsá'kin ax jo'n vya'añ jep pava'nun kujxp: numejtsk je muu'x ukpu numejtsk je pak.

²⁵ Ax jem tse'e Jerusalén jyoojntyka vye'na to'k je jayu juu' ve'e duxaaj Simeón. Tuvts je'e ve'e je jyáyuvín je jyoojntykin y'ijit jetse'e je Nte'yam dvinjava dvintsá'aga, y'a'ixpts je'e ve'e ku ve'e je israeejlit jayu je Nte'yam yakjot'amájajadat. Myaatts je'e ve'e je Espíritu Santo; ²⁶ yaktuknuja'vi tse'e jets ka'a ve'e y'oo'kut pan ka'anume'e du'ix je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit. ²⁷ Je Espíritu Santo tse'e yaknajkxju jep maja tsaptujkp. Ku ve'e je María jets je José duyaknajkxti je Jesús jep maja tsaptujkp jetse'e dutóndat je pi'k mix maat ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ, ²⁸ van'it tse'e je Simeón dutsee'ntsaaiv je pi'k mix jetse'e je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi. Jidu'um tse'e vyaajñ:

²⁹ Maja Vintsán, ax nvaatanits je'e ve'e jets atse'e n'oo'knit to'k aaj to'k joot, ta xa ve'e xkutyún ax jo'n ats mitse'e xtukvinva'ni,

³⁰ ta atse'e ya nviijn ntuk'ix je Yaktsookpa

³¹ juu' mitse'e mnupaajmtki jetse'e anañujoma je jayu duyaktso'okut.

³² Yaknuke'xnatákaps je'e ve'e mits je mtoo' pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap,

jetse'e je israeejlit jayu je majin dumo'ot. Jidu'um tse'e je Simeón vyaajñ.

³³ Atuva atóki tse'e je Jesús je tyee' je tyaak tyaandi ku ve'e du'amotunajxti ti jatye'e je Simeón kyojts je pi'k mix kajx.

³⁴ Van'it tse'e je Simeón kyunoo'kxjidi jetse'e je María dunuujmi, je Jesús je tyaak:

—Ya pi'k mix, nupaamdukanits ya'a ve'e jetse'e ya'a kajx numay je israeejlit jayu kya'adat jep tokin jaatp, numayva tse'e juu' ve'e napyámjadap je Nte'yam maat. Ya pi'k mix tse'e je nuja'vin duyákup, numay tse'e je jayu kyakuvákjut, ³⁵ ax ve'em tse'e yaknujávát pan ti ve'e to'k jado'k vvinmaayp jem jya'vin kajxm. Jets mits, ve'emts mits ya'a ve'e xjávát ax jo'n je tsojx kuduknajxy je mja'vin —jidu'um tse'e je Simeón je María dunuujmi.

³⁶ Jep tse'e vye'niva to'k je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, Ana je'e ve'e xyaaj, je Fanuel je'e ve'e tyee'ip, je Aser je chaan je kyooj. Amájanits je'e ve'e ooy. Vuxtojtk joojnt tse'e dumaattsuuni je ñuyaa'y; ³⁷ ax uxyam, ku'aa'k ta'ax-tajkanits je'e ve'e majktupxuk maktaaxk joojnt. Jépjyants je'e ve'e maja tsaptujkp kyatsaa'n, ijtpts je'e ve'e jep je Nte'yam dvinjava dvintsá'aga jóvum xaaj jóvum tsooj, ijtpts je'e ve'e jep y'ayooja jetse'e chapkats. ³⁸ Jepna tse'e vye'nada je Jesús maat je tyee' je tyaak ku ve'e je Ana ñunajkxjidi. Van'it tse'e je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi jetse'e je Jesús dunukajts jeja je numay jayu vyinkujkta juu' ve'e du'a'ixtup ku ve'e je jerusaleenit jayu cho'oktat.

**Ku je Jesús maat je tyee' je
tyaak jye'ydi jep Nazaret**

³⁹Távani ve'e dukutyonda je Maja Vintsán je pyava'nun, van'it tse'e ñajkxtinuva jem galiléait y'it jootm joma ve'e kyukajpunada, jem Nazaret. ⁴⁰Je pi'k mix, yee'kpts je'e ve'e, majuvajkpts je'e ve'e, vij'ataatspts je'e ve'e, kunoo'kxjupts je'e ve'e je Nte'yam.

**Ku je pi'k mix Jesús vye'na
jep maja tsaptujkp**

⁴¹Vinjooint tse'e je Jesús je tyee' je tyaaak ñajkxta y'ijt jem Jerusalén, je pas-cua xaaj du'anajkxada. ⁴²Ku ve'e je Jesús makmejtsk joojnt vye'na, nujom tse'e ñajkxti jem Jerusalén, ve'em ax jo'n dutonda y'ijt. ⁴³Ku tse'e je xaaj ñajxy, jetse'e vyimpijttini, taannu tse'e je Jesús jem Jerusalén. Ka'a tse'e je tyee' je tyaaak dunuja'vi jets jeme'e tuy'uk-taanni, ⁴⁴ve'eme'e vyinmaaydi jets jem je'e ve'e pyamétsjada je numay jayu maat. Ve'em tse'e to'k xaaj yo'ydi. Ku tse'e dujoo'k'ixtidini joma ve'e je jyu-u'tta je myugo'okta jets joma ve'e je jayu juu' ve'e myaatnay'ixajada, ⁴⁵ka'a tse'e dupaatti. Van'it tse'e vyimpijttin- uva jado'k nax jem Jerusalén jetse'e ojts du'ixtada.

⁴⁶Kutoojk xaajnum tse'e dupaattini jep maja tsaptujkp, jep tse'e dumaatstaanaada vye'na je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk, jetse'e du'amotutuva jets du'amotunaxy pan ti jaty je'e ve'e kyojtstup. ⁴⁷Atuva atoki tse'e tyaandi je jáyuda pan pan jatye'e du'amotunajxtup ku ve'e du'ixti dumótudi vintso ve'e vyija jets vintso ve'e du'atsaajv. ⁴⁸Ku tse'e je tyee' je tyaaak y'ixpaatjidi, atuva atoki tse'e tyaandi. Van'it tse'e je tyaaak ña'muxji:

—N'ónuk, ¿tyajxts aatse'e ve'em xtun? Ta xa aats mitse'e nja'ixta, ya mtee'

jets ats, myaknútsaachvinmaaypts mitse'e ooy.

⁴⁹Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Tyajxs ats miitse'e x'ixtada? ¿Ka'a ve'e xnujávada jets tun vinkopk je'e ve'e jets atse'e je nTee' je tyoonk ntónut?

⁵⁰Ka'a tse'e dvinmótudi je ayook juu' ve'e tukmukojsjudu. ⁵¹Van'it tse'e kyutajkini maat je tyee' je tyaaak jetse'e jye'ly-dini jem Nazaret, jep tse'e je'e kya'p pya'tkup ñaajk'ijti. Nujomts ya'a ve'e je tyaaak jem jya'vin kajxm duyak'it. ⁵²Vintso tse'e je it ñaxy, yee'kpts je'e ve'e, vijipts je'e ve'e, tyukxoojntkpts je'e ve'e je Nte'yam jets anañujoma je jayu.

**Ku je Yaknapejtpa Juan kya'amaajy
joma ve'e kyapantsuuna**

(Mt. 3.1-12; Mr. 1.1-8; Jn. 1.19-28)

3Jidu'um tse'e tyoojnji kyojtsji ku ve'e je Tiberio César makmoxk joojntani duká'ma vye'na je maja kutoj- jkun; yakkutojktup tse'e vye'nada jep je'e kya'pupa'tkup je Poncio Pilato, je Herodes, je Felipe, jets je Lisantias. Je Poncio Pilato tse'e yakkutojpk vye'na jem judéait y'it jootm, je Herodes tse'e yakkutojpk vye'na jem galiléait y'it jootm, je Felipe tse'e yakkutojpk vye'na jem ituréait jets traconíteit y'it jootmda, je Lisantias tse'e yakkutojpk vye'na jem abilíniait y'it jootm, ²je tee' Anás jets je tee' Caifás, je'e tse'e ijtu tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxtup je tee'tajkta. Ve'em tse'e jyajty van'it, jetse'e je Yaknapejtpa Juan, je Zacarías je y'ónuk, je'e tse'e tuk- je'yju je Nte'yam je kyats je y'ayook jem joma ve'e kyapantsuuna. ³Van'it tse'e je Juan nujom je it dutuknajxkujx juu' ve'e myutámip je jordanit maja naaj, jetse'e nujom je jayu dunuujmi jetse'e v- yinmayumpijttinit, jetse'e dumasooqtinit je kyo'oy joojntykinda, jetse'e ñapéttat, ve'em tse'e yaktokinmee'kxtat. ⁴Ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e tyoojnji juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa

Isaías jyaay jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jidu'um:

Yakmótup xa ve'e ku ve'e to'k je jayu jidu'um mak'k kyats joma ve'e kyapantsuuna:

“Yak'o'yijada, yaktaajvada je too' joma ve'e je Maja Vintsán naxut.

⁵Je Nte'yam tse'e duyaktuk'ótsup joma ve'e je it tukjov jetse'e duyakvánukut je kopk je keets.

Je'e tse'e duyaktávup je too' juu' ve'e atajp a'o'jtsp,

je'e tse'e duyakkijpxap je too' juu' ve'e je kaak je moo'kx.

⁶Ax nujom tse'e je jayu yaja naxviijn yaktuknujávadat jets je Nte'yame'e je jayu duyaktsookp.”

Jidu'um tse'e je Isaías dujaajy.

⁷Ku ve'e je numay jayu je Yaknapejtpa Juan dununajkxti jetse'e yaknapétjadat, van'it tse'e je Juan ña'muxjidi:

—Miiitsta, je tsaa'n je chaanda je kyoojta, ikuxe'e je kats tuxmótuda jets táminupe'e je tsaachto'nun, je'e kajx tse'e xkuke'ekta! ⁸Tonda juu' ve'e oy jetse'e ñuke'xnatakát jets ta ve'e xmasooktini je mko'oy joojntykinda. Kádits xnutúvada ku ve'e mva'anda: “Ka'a tse'e je Nte'yam xyaktsaachpaatumdat, kux je Abraham je chaan je kyooj xa uu'me'eda”, kux nvaajnjidup xa ats miitse'eda jets o'yixjupe'e je Nte'yam jetse'e ya tsaa'j duyakvimpítut je Abraham je chaan je kyooj. ⁹Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je kup juu' ve'e je oojyit ju'kx dukayakta'mip. Ta tse'e jy'e'ya je xaaj ku ve'e ve'em mjátjadat ax jo'n je jayu je pojxun dumach jetse'e je kup dupojxukut. Ax nujom tse'e je kup juu' ve'e je oojyit ju'kx dukayakta'mip, yakpojxukupts je'e ve'e jetse'e yakjanvívupat.

¹⁰Ax van'it tse'e je numay jayu y'amotutúvijidi:

—¿Tise'e tsojkjup jets aatse'e ntónut?

¹¹Van'it tse'e je Juan y'atsaajv:

—Pan pan xa ve'e jep mejtsk je ñuxoya, ax myo'op tse'e to'k pan pane'e katih'ijtuxjup. Pan pan tse'e jep je kyaaky je tyojkx, ax nay ve'empa tse'e je jayu dumo'ot pan pane'e katih'ijtuxjuvap.

¹²Ax van'it tse'e ñuje'yjjuduva je kupa'mun pakmojkpada jetse'e je Juan yaknapétjadat, jetse'e je Juan du'amotutúvidi:

—Yak'ixpajkpa, ¿tise'e tsojkjup jets aatse'e ntónut?

¹³Ax van'it tse'e je Juan y'atsaajv:

—Pan vinxupe'e je kupa'mun myaktukpava'anda, vanxupji tse'e xpakmóktat.

¹⁴Van'it tse'e je tojpatajk ñuje'yjuduva jetse'e y'amotutúvijiduva:

—¿Tise'e tsojkjup jets aatse'e ntónut? Van'it tse'e y'atsaajv:

—Ni pana xa ve'e juu' xkapajkjadat je atsa'kin maat ukpu je nuvampejtun maat, jets tukjotkada'akta je mjo'yunda.

¹⁵Ax ve'em tse'e je jayu jem jya'vin kajxm vyinmayda jets je Yaknapejtpa Juan je'e vine'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

¹⁶Ax van'it tse'e je Juan y'atsoojvjidi:

—Je tsoxk naaj xa ats miitse'e ntukyaknapejttup; ax mejtsp tse'e to'k juu' ve'e jem mja'vin kajxmda mtukyaknapétjadap je Espíritu Santo jetse'e je jayu dutokimpayo'oyut. Ñumájipts je'e ve'e nuyojk jets ka'a ve'e ats, ni ka'ats atse'e nvinmachju jets atse'e je kya'ajk jaa'p nmukéjjat. ¹⁷Ku ve'e je jayu dutokimpayo'oyut, ve'em tse'e dutónut ax jo'n to'k je yaa'tyajk juu' ve'e je tukjee'pun dumats'ijtp jetse'e divimpaj je trigo. Pyakmujkp tse'e je trigo pajk; ax je po'ox juu' ve'e pyajkip, je'e tse'e jem janjootm pyaamnup juu' ve'e ni vin'ita kapi'tsp.

¹⁸Ax ve'em tse'e je Juan may viijn ax jo'n ya'a dutukvinja'vidi je jayu jetse'e duvaajnjidi je oy kats je oy ayook.

¹⁹Ax nay ve'empa tse'e dutuknuujmi je yakkutojka Herodes kux pyajke'e je Herodías, je y'uts Felipe je ñuda'ax je'e ve'e y'ijt; tyuknuujmiva tse'e juu' jatye'e viijnk tyoon juu' ve'e ka óyap. ²⁰Ax tunjaa'knuyojki tse'e je Herodes je tyokin ku ve'e je Juan duyakjapyoxuntakpaajmji.

Ku je Jesús ñapejt

(Mt. 3.13-17; Mr. 1.9-11)

²¹Ka'anum tse'e je Juan yakpoxuntakpum vye'na, van'it tse'e je Jesús duyaknapejt. Tsapkojtsp tse'e vye'na je Jesús, van'it tse'e je tsapjootmit it y'avaach ²²jetse'e je Espíritu Santo ñukadaakji, ve'eme'e kye'ex ax jo'n to'k je pak. Van'it tse'e yakmotu to'k je ayook juu' ve'e jem tsapjootm kadaakp. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Mits xa ve'e ats je n'Onúk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, ooyts ats mitse'e ntuntukxoonduk.

Je Jesucristo je jyujpit jayu

(Mt. 1.1-17)

²³Ii'px majk joojnt jo'n tse'e vye'na je Jesús ku ve'e kya'amay'ukvaajñ. Ax ve'em tse'e vya'anda y'ijt jets je José ve'e tyee'i. Je José tse'e je Elí je myajntk, ²⁴juu' ve'e je Matat je myajntk, juu' ve'e je Leví je myajntk, juu' ve'e je Melqui je myajntk, juu' ve'e je Jana je myajntk, juu' ve'e je José je myajntk, ²⁵juu' ve'e je Matatías je myajntk, juu' ve'e je Amós je myajntk, juu' ve'e je Nahum je myajntk, juu' ve'e je Esli je myajntk, juu' ve'e je Nagai je myajntk, ²⁶juu' ve'e je Maat je myajntk, juu' ve'e je Matatías je myajntk, juu' ve'e je Semei je myajntk, juu' ve'e je José je myajntk, juu' ve'e je Judá je myajntk, ²⁷juu' ve'e je Joana je myajntk, juu' ve'e je Resa je myajntk, juu' ve'e je Zorobabel je myajntk, juu' ve'e je Salatiel je myajntk, juu' ve'e je Neri je myajntk, ²⁸juu' ve'e je Melqui je myajntk, juu' ve'e je Adi je myajntk, juu'

ve'e je Cosam je myajntk, juu' ve'e je Elmodam je myajntk, juu' ve'e je Er je myajntk, ²⁹juu' ve'e je Josué je myajntk, juu' ve'e je Eliezer je myajntk, juu' ve'e je Jorim je myajntk, juu' ve'e je Matat je myajntk, ³⁰juu' ve'e je Leví je myajntk, juu' ve'e je Simeón je myajntk, juu' ve'e je Judá je myajntk, juu' ve'e je José je myajntk, juu' ve'e je Jonán je myajntk, juu' ve'e je Eliaquim je myajntk, ³¹juu' ve'e je Melea je myajntk, juu' ve'e je Mainán je myajntk, juu' ve'e je Matata je myajntk, juu' ve'e je Natán je myajntk, ³²juu' ve'e je David je myajntk, juu' ve'e je Isai je myajntk, juu' ve'e je Obed je myajntk, juu' ve'e je Booz je myajntk, juu' ve'e je Salmón je myajntk, juu' ve'e je Naasón je myajntk, ³³juu' ve'e je Aminadab je myajntk, juu' ve'e je Aram je myajntk, juu' ve'e je Esrom je myajntk, juu' ve'e je Fares je myajntk, juu' ve'e je Judá je myajntk, ³⁴juu' ve'e je Jacob je myajntk, juu' ve'e je Isaac je myajntk, juu' ve'e je Abraham je myajntk, juu' ve'e je Taré je myajntk, juu' ve'e je Nacor je myajntk, ³⁵juu' ve'e je Serug je myajntk, juu' ve'e je Ragau je myajntk, juu' ve'e je Peleg je myajntk, juu' ve'e je Heber je myajntk, juu' ve'e je Sala je myajntk, ³⁶juu' ve'e je Cainán je myajntk, juu' ve'e je Arfaxad je myajntk, juu' ve'e je Sem je myajntk, juu' ve'e je Noé je myajntk, juu' ve'e je Lamec je myajntk, ³⁷juu' ve'e je Musalén je myajntk, juu' ve'e je Enoc je myajntk, juu' ve'e je Jared je myajntk, juu' ve'e je Mahalaleel je myajntk, juu' ve'e je Cainán je myajntk, ³⁸juu' ve'e je Enós je myajntk, juu' ve'e je Set je myajntk, juu' ve'e je Adán je myajntk, juu' ve'e je Nte'yam je myajntk.

Ku je Jesús je Satanás y'ukyaktokimpakuvaajnji

(Mt. 4.1-11; Mr. 1.12-13)

4 Van'it tse'e je Jesús chaa'n jem Jordán maja napa'am, je Espíritu

Santo tse'e moojyju je vinma'yun jets je makkin jetse'e dutonut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'e tse'e je Jesús duyaknajkx jem vinva'ajts it kajxm. ²Jem tse'e je Jesús y'ijjt vujxtkupx xaaj; ukyaktokimpakuvaajnju tse'e je Satanás, je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuv-intsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta. Ka'a tse'e van'it dutikaajy dutiju'kx, jetse'e je yooj pyaatjini. ³Van'it tse'e je Satanás vyinkutámiji jetse'e ña'muxji:

—Pan tyúvam xa ve'e jets je Nte'yam je y'Onuk mitse'e, mukótsuts n'it ya tsaaj jetse'e vyimpítut tsapkaaky.

⁴Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ve'em xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ka tun je'e kajxyap xa ve'e je jayu jyoojntyka kuxe'e juu' dukay duju'kx, je ayook kajxe'e juu' ve'e je Nte'yam kyajtsp.”

⁵Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap yaknajkxji joma ve'e to'k je kopk juu' ve'e kajxm aa'k; jatyji tse'e je Jesús dutuknu'ixikujx nujom je jayu juu' ve'e yakkutujkja ijttup yaja naxviijn. ⁶Van'it tse'e dunuujmi:

—Nmokyajxnup xa ats mits ya'a ve'e nujom xi kutojkun jets vinxupe'e je majin xi jayu dujayepta, kux ats xa ya'a ve'e nujom xtukkatajkikajxnu je Nte'yam, ax nmooynupts ats ya'a ve'e pan pan atse'e ntsajkp. ⁷Pan xvinkoxk-ténipts ats mitse'e jets ats mitse'e xvínjávát xvintsa'agat, nujomts ats mits ya'a ve'e nmokyajxnit.

⁸Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Najkxni, Satanás, kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vyaampa: “Vinjávada vintsa'agada je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, tun je'ejyji ve'e to'k mvínjávadap mvintsa'agadap.”

⁹Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap yaknajkxjuva jem Jerusalén jetse'e je Jesús duyakpejt jem maja tsaptakkojm, jetse'e dunuujmi:

—Pan tyúvam xa ve'e jets je Nte'yam je y'Onuk mitse'e, naajkkustákajats n'it, ¹⁰kux jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Je Nte'yam xa ve'e dupava'anup je y'aangelestajk jetse'e m'ixjut mjayépjut,

¹¹jetse'e je kya'aj mtuk'amátsajat jetse'e je mtek je tsaaj kyayaktsaachajat.

¹²Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Vaampap tse'e jidu'um je Kunuu'kx Jatyán: “Ka'a tse'e x'ixtat joma vaate'e juu' dukuvuk je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda.”

¹³Ax ku tse'e je ko'oyjáyuvap ñay-ja'viji jets ka'a ve'e myaada'aky vintso ve'e je Jesús kudyaktokimpujk, van'it tse'e dukukeek. Ku tse'e je it jyaa'kna-jxy, van'it tse'e du'avimpijtinuva.

Ku je Jesús kya'amay'ukvaajñ jep Galilea

(Mt. 4.12-17; Mr. 1.14-15)

¹⁴Van'it tse'e je Jesús vyimpijtnuva jem Galilea je makkin maat juu' ve'e je Espíritu Santo moojyju. Tum je'e tse'e je jayu kyojststup myaajntyktup, jetse'e nujom je jayu ñuja'viji juu' ve'e jem tso tsuunidup. ¹⁵Yak'ixpujtkpts je'e ve'e je jayu nujom je it joma tso ve'e ñaxy; ax nujom tse'e je jayu yakmájajada yakjaanchajada.

Ku je Jesús vye'na jep Nazaret

(Mt. 13.53-58; Mr. 6.1-6)

¹⁶Van'it tse'e je Jesús jy'e'y jem Nazaret, je kajpun joma ve'e yee'k. Ax poo'kxtkun xaaj tse'e vye'na, van'it tse'e tyajki jep tsaptujkp, ve'em ax jo'n dutún y'ijjt, jetse'e tyeni, jetse'e je Kunuu'kx Jatyán dukotsuva'añ. ¹⁷Van'it tse'e yakmooy juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías jyaay jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. Ku tse'e duyak'avaach, jetse'e dupaaty juu' ve'e kyotsuvaampy, van'it tse'e dukajts:

¹⁸ Yamts je'e ve'e ats nja'vin kajxm je Espíritu juu' ve'e ijtp jem je Maja Vintsán jya'vin kajxmpa, je'lets atse'e xvinkoon jets atse'e ntukka'amáyut je oy kats je oy ayook je ayooova jáyuda, je Nte'yamts atse'e xkejxp jets atse'e ntuknujávadat jets jatyji atse'e je jayu nyaktánut ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e pítsumdup jep poxuntujkp, ve'em ax jo'n je viints jayu juu' ve'e vin'ixpajktup, atse'e naspaka nyaktaandinup pan pan jatye'e maaydup tajtup;

¹⁹ n'ava'nivapts atse'e jets ta ve'e je joojnt jye'ya jetse'e je Nte'yam je jyayu dukunoo'kxut.

²⁰ Ku ve'e dukojtskujx, van'it tse'e je nak du'axaa'tsni joma ve'e yukja'a je Kunuu'kx Jatyán, jetse'e dumoojy je tsaptujkpit patto'niva. Van'it tse'e y'ajtk jetse'e je jayu duyak'ixpáktat. Ax nujom tse'e je jayu pan nvinxupe'e jep tsaptujkp vye'nada, tum jem tse'e je Jesús ñi'kxm je vyijjn dupaamdi.

²¹ Van'it tse'e je Jesús yak'ixpajkjidi. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Uxyam ya xaaj tse'e yaja miits mvinkujkta ya Kunuu'kx Jatyán tutyunju tukyatsju.

²² Nujom tse'e je jáyuda y'oñukojtsiji, atuva atoki tse'e tyaandi ku ve'e je Jesús va'ajts tsoj myukojtsjidi, jetse'e ñay'amotutúvijidi:

—¿Ti ka je Joseejap ya'a ve'e je y'ónuk?

²³ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tyúvam xa miits n'ite'e xkótstat ya tukmu'a'ixmojkin: “Tso'yiva, nachóyaja viinm. Tonu yaja mkajpun kujx juu' aatse'e nmotu jetse'e xtuijn jem Capernaum.”

²⁴ Jetse'e jyaa'kvaajñ:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets ka'a ve'e oy yakkuvákut joma ve'e je y'it je ñaax ni to'ka je Nte'yam je y'ayook koj-

snajxpa. ²⁵ Vaampamts atse'e jets jeja xa ve'e numay je ku'aa'k ta'axtajk vye'nada yaja israeejlit y'it jaat ku ve'e je Elías jyoojntyki, ku ve'e ya it kyatuu joojnt jagojkm jetse'e makk je yooj tyunnajxy yaja nujom israeejlit y'it jaat.

²⁶ Ax ka'a tse'e je Nte'yam je Elías dutuknukejx ni to'ka je ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e tsuunidup y'ijt yaja israeejlit y'it jaat; je'e ve'e ñojk'óy tyuknukejx to'k je viijnk tsóvit jayu juu' ve'e tsuunip y'ijt jem Sarepta, je sidoonit kajpun mutam. ²⁷ Jeja xa ve'e vye'niduva yaja israeejlit y'it jaat numay je jayu juu' ve'e leprapajkjudup van'it ku ve'e jyoojntyki je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Eliseo. Ax ni to'ka tse'e dukayakjotkadaaky je israeejlit jayu juu' ve'e leprapajkjudup, je'ejyji ve'e yakjotkadaaknu to'k je viijnk tsóvit jayu, je Naamán juu' ve'e tsuunip y'ijt jem siiriat y'it jootm.

²⁸ Ax ku tse'e du'amotunajxti ti ve'e kyajtsp, ooy tse'e tyunotma'tti nujom je'eda juu' ve'e jep tsaptujkp ve'nidup.

²⁹ Van'it tse'e tyénidi jetse'e je Jesús duyakkajpumpítsumdi, jetse'e duyakkajkxti jem kets'am, jem ketskojkm joma ve'e je kajpun. Jem tse'e ojts du'ukkusvivupuva'anda. ³⁰ Van'it tse'e je Jesús jeja numay jayu akujk ñajxy jetse'e ñajkxni.

To'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap

(Mr. 1.21-28)

³¹ Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem Capernaum, to'k je kajpun juu' ve'e jem galiléait y'it jootm. Jem tse'e je jayu duyak'ixpujk ku ve'e poo'kxtkun xaaj vye'na. ³² Atuva atoki tse'e je jayu dutuktaandi je Jesús je y'ixpajkun kux je kutojkm maate'e kyajts.

³³ Jep tse'e tsaptujkp vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. Jetse'e makk vyaajñ:

³⁴—Mas'o'oku aats, Jesús, nazaréit jayu. ¿Ti katsts mitse'e mjajeypp aats maat? ¿Je'e ve'e mnumejtsp jets aatse'e xyakktutókiyut? N'ixa xa ats mits, je Nte'yam je Vya'ajts Jáyuts mitse'e.

³⁵Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap, jetse'e vyaajñ:

—Amo'otu jets tukvaatsni ya yaa'tyajk.

Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap duyakkitu je yaa'tyajk jeja je'e vyinkujkta, ni vinxupa tse'e kyayaktsaachiji ku ve'e pyítsumni je ko'oyjáyuvap. ³⁶Ax nujom tse'e tyaandi atuva atoki jetse'e ñavyaajniji:

—¿Ti ayookts ya'a ve'e? ¡Ya jayu xa ve'e dupavaamp je kutojkun maat je ko'oyjayuvaptajkta jetse'e pyítsumdat jem je jayu jya'vin kajxmda, van'it tse'e pyítsumda!

³⁷Nujom tse'e je kajpun juu' ve'e jem namyutámijidup, ñuja'vidupts je'e ve'e juu' ve'e je Jesús tyuump kyajtsp.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky je Simón Pedro je mya'vut taak

(Mt. 8.14-15; Mr. 1.29-31)

³⁸Van'it tse'e je Jesús tyeni jetse'e pyítsum jep tsaptujkp, jetse'e ñujkx jem je Simón Pedro tyak'am. Jem tse'e je Pedro je mya'vut taak pya'amma'aj vye'na, makke'e jyampukju. Van'it tse'e je Jesús dumunoo'kxtkti jetse'e duyakjotkada'akut. ³⁹Van'it tse'e je Jesús dunuvijntk je ta'axtajk jetse'e je jampa'am dupavaajñ jetse'e je ta'axtajk dunuvaatsnit. Van'it tse'e je jampa'am ñuvaatsjini. Jatyi tse'e je ta'axtajk pyojtuk jetse'e pyatto'nijidi.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numay je pa'am jayu

(Mt. 8.16-17; Mr. 1.32-34)

⁴⁰Taka xaajani tse'e vye'na, jetse'e nujom je pa'am jayu duyaknajkxti joma ve'e je Jesús vye'na; may viijn tse'e je pa'am juu' ve'e jyajeytup. Van'it tse'e

je Jesús je kya'aj dutuknukaajn nujom je pa'am jáyuda jetse'e duyakjotkadakkajxtini. ⁴¹Ax jem tse'e numay je jayu jya'vin kajxmda pyítsumdini je ko'oyjáyuvapta. Aa'mitaaktu tse'e, jetse'e vyaandi:

—Mits xa je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk.

Van'it tse'e je Jesús tyukna'muxjidi, ka'a ve'e duyakjajtjidi je ko'oyjáyuvap jetse'e kyótstat kux ñuja'vidu ve'e jets je'e je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Ku je Jesús kya'amaajy jep Galilea

(Mr. 1.35-39)

⁴²Ku ve'e je it jyajtk, van'it tse'e je Jesús pyítsum jem kajpun kajxm jetse'e ñujkx joma ve'e kyapantsuuna. Íxtijidu tse'e je jayu. Ku tse'e dupaatti, jetse'e du'ukyaktanuvaandi, ka'a tse'e dutsokta jetse'e ñajkxnit. ⁴³Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tun vinkopk xa je'e ve'e jets atse'e je jayu jem viijnk kajpun kajxmdava nvaajnjadat pan vintso ve'e y'ijtnit jem je Nte'yam y'am kya'm, kux je'e kajx atse'e nyakkex.

⁴⁴Van'it tse'e je Jesús ñujkx jetse'e je jayu duyak'ixpujk jem je galiléait chaptajkmda.

Je majin juu' ve'e je Jesús tyoon ku ve'e je y'ixpajkpatajk je ajkx dumaakti

(Mt. 4.18-22; Mr. 1.16-20)

5To'k nax tse'e je Jesús vye'na jeja genesaréit myaja na'akaya pa'ayi, van'it tse'e va'ajts numay je jayu jye'ydi jetse'e tyun'atijmojkjidini kux je Nte'yam je y'ayooke'e y'amotunaxuvaandup. ²Jetse'e je Jesús du'ix mejtsk je barco jeja maja na'akaya pa'ayi, távani ve'e pyítsumda vye'na je ajkx maakpada jetse'e duyakva'atsta je tyuk'ajkx'amaakin xuumda. ³To'k je barco, je Simón Peedrots je'e ve'e

jye'e. Jem tse'e je Jesús tyajki jetse'e je Simón dunuujmi jetse'e je barco dujaa'kyaknatákat. Van'it tse'e je Jesús y'ajxtk jem barco jootm jetse'e je numay jayu duyak'ixpuk juu' ve'e jeja naxkujxta. ⁴Ku ve'e je jayu dumukojtskujx, van'it tse'e je Simón dunuujmi:

—Yaktaka ya barco joma ve'e ya naaj kaak. Avájada ya mxuumda jetse'e mma'aktat.

⁵Van'it tse'e je Simón y'atsaajv:

—Yak'ixpajkpa, tsonaxy xa aatse'e tunjatún, ka'ats aatse'e tuntipuk; ax pan mits tse'e mvaamp, va'ants atse'e du'avájinuva ya xuum.

⁶Ku ve'e ve'em dutoondi, ooy tse'e je ajkx may tyuntaajñ. Van'it tse'e myupojti'ukvaanni je tyuk'ajkx'amaakin xuumda. ⁷Jem tse'e vye'niva jado'k je barco tam jaty joma ve'e vye'nada je myujatyoo'da. Van'it tse'e duyeejmjidi jetse'e pyutákajadat. Kuts je'e ve'e myejtsti, van'it tse'e duyak'ojtsti ooy mejtsk je barco, javee'n tse'e jep najaatp jyakunajxtini. ⁸Ku ve'e du'ix je Simón Pedro, van'it tse'e divinkoxkteni je Jesús jetse'e dunuujmi:

—Maja Vintsán, mujékuma ats mits to'k aaj, kux tókinax jayu xa ats.

⁹Je'e kajx tse'e ve'em dunuujmi kux atuva atoki ve'e je Simón Pedro jets je myujatyoo'tajk tyuntaandi kuxe'e ooy je ajkx dutunyakpítsumdi. ¹⁰Je'e maatta tse'e je Santiago jets je Juan, je Zebedeo je myajntktajk, je Simón tse'e myaatmaaktu. Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je Simón Pedro:

—Kadi mtsa'aga. Je ajkx maakk xa ve'e mtuump; ax uxymts ats mitse'e je toonk nmo'ot jets atse'e je jayu xtuknumínut.

¹¹Ku tse'e je barco duyakpítsumdini jep najaatp, van'it tse'e dumasooktini nujom juu' ve'e y'ixtup jyajejptup jetse'e je Jesús dupanajkxtini.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup

(Mt. 8.1-4; Mr. 1.40-45)

¹²Jem tse'e kajpun kajxm vye'na je Jesús jetse'e nuje'yji to'k je jayu juu' ve'e leprapajkjup. Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e divinkoxkteni jetse'e dumunoo'kxtk:

—Vintsán, pan mtsajkp xa mitse'e, m'oyixjup tse'e jets atse'e xtuknuva'at-sut ya lepra pa'am.

¹³Van'it tse'e je Jesús je kya'aj tyuknukoojnji jetse'e vyaajñ:

—Ntsajkp xa atse'e, va'ajts tse'e mtaanni.

Ku tse'e ve'em vyaajñ, tun jatyji tse'e je lepra pa'am nuvaatsjini.

¹⁴Van'it tse'e je Jesús pyavaajnji jets ni pana ve'e dukavaajnjat. Van'it tse'e dujaa'knuujmi:

—Najkxu joma ve'e je tee' jetse'e du'ixut jets ta ve'e mjotkada'aky, van'it tse'e xyóxut juu' ve'e je Moisés pyavaan ku ve'e je jayu kyoo'kpajkjini je lepra pa'am, ve'em tse'e nujom je jayu dunujávadat jets távani ve'e je pa'am mnuvaatsjini.

¹⁵Ax nujojv tse'e je Jesús je myajin tyunva'kxtk'atuuts. Numay tse'e je jayu juu' ve'e nay'amojkijidu jetse'e du'amo-tunáxtat juu' ve'e je Jesús kyajtsp jets je'e ve'e yakjotkada'akjadat pan pan jatye'e pajkjjudup. ¹⁶Ax may nax tse'e je Jesús nujx joma ve'e kyapantsuuna, kyukeekpe'e je numay jayu jetse'e nujx tsapkojtspa.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je mojkpa jayu

(Mt. 9.1-8; Mr. 2.1-12)

¹⁷To'k nax tse'e je Jesús yak'ixpuk vye'na. Jem tse'e chuuniduva vye'na je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ix-pajkpatajk; jem je'e ve'e choo'nda may viijn kajpun kajxm juu' ve'e jem galiléait

jets judéait y'it jootmda. Jem tse'e juu' ve'e tsoo'nduvap jem jerusaleenit kya-jpun kajxm. Je Nte'yam tse'e je makkin mooyju je Jesús jetse'e je pa'am jayu duyakjotkàda'akut. ¹⁸ Van'it tse'e jye'ydi vinkex je yaa'tyajkta, jeme'e maajntkun kajxm dupavitsta to'k je mojkpa jayu. Yaktakavaandup tse'e jep tujkp, je Jesús tse'e tyukvinkuvitsavaandup, ¹⁹ ax ka'a tse'e y'uk'itupaattini vintso ve'e tyáka-dat kux ooye'e je jayu tyunve'nada. Van'it tse'e pyejtti jem takni'kxm jetse'e duyakkeeki vee'n je taknapam, jetse'e je mojkpa jayu dukustaaydi je myaajntkun maat jeja numay jayu akujk jets jeja je Jesús vyinkujk. ²⁰ Ku tse'e je Jesús du'ix jets jaanchja'vijidupe'e, van'it tse'e je mojkpa jayu dunuujmi:

—Mee'kx tse'e je mtokin tyañ.

²¹ Van'it tse'e je tsaptujkpit yak'ix-pajkpatajk maat je fariseotajk vyinmaaydi: “¿Pants ya'a ve'e ya jayu juu' ve'e je Nte'yam dūvinkojtspejtp? Ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e tyokin-mee'kxut, je Nte'yamji ve'e to'k.”

²² Ku tse'e je Jesús dunuja'vi vintso ve'e vyinmayda, van'it tse'e du'amotutúvidi:

—¿Tyajxts miitse'e ve'em mvinmayda? ²³ ¿Tis vine'e ka tso'oxap, ku atse'e je jayu nnuujma: “Mee'kx tse'e je mtokin tyañ”, ukpu ku atse'e je jayu nnaajmat: “Pojtukni jets jaamni?” ²⁴ Jetse'e xnujavadat jets njayejpp atse'e je kutojkun yaja naxviijn jets atse'e je jayu ntokinmee'kxut, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Van'it tse'e je mojkpa jayu dunuujmi:

—Mits atse'e nnuujmip, pojtukni, pak-mojkni xi mmaajntkun, jets najkxni jem mtak'am.

²⁵ Jatyji tse'e pyojtukni jeja je numay jayu vyinkujkta, jetse'e dupakmojkni je myaajntkun, jetse'e

ñajkxni jem tyak'am, jetse'e je Nte'yam dukukojsji jetse'e duyakmaji duyakjaanchi. ²⁶ Atuva atoki tse'e nujom je jayu tyankajxti jetse'e je Nte'yam duyakmájidi duyakjaanchidi, va'ajts tsá'kidup tse'e ñavyaajnjidi:

—Atuva xa ya'a ve'e juu' ve'e uxyam n'ixumdup.

Ku je Jesús duvaajv je Leví juu' ve'e duxaajiva Mateo

(Mt. 9.9-13; Mr. 2.13-17)

²⁷ Ku ve'e je Jesús kyajpumpítsum, van'it tse'e du'ix to'k je kupa'mun pak-mojkpa juu' ve'e duxaaj Leví, jeja ve'e chuuna vye'na joma ve'e je kupa'mun dupakmuk, jetse'e dunuujmi:

—Pamiinni ats.

²⁸ Van'it tse'e je Leví tyeni jetse'e dumasokkajxni nujom juu' ve'e y'ixp jyayejpp jetse'e je Jesús dupanajkxni.

²⁹ Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e jem je Leví tyak'am je maja kay je maja uu'k duyak'avaadi je Jesús kajx. Jem tse'e je Jesús dumaatkaajy dumaat'uuk numay je kupa'mun pakmojkpada jets je viijnk jáyuda. ³⁰ Ax van'it tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ix-pajkpatajk duko'oyja'vidi, je'e kajx tse'e dunuujmide je Jesús je y'ixpajkpatajk:

—¿Tyajxts miitse'e xmaatkáyda xmaat'oo'kta je kupa'mun pakmojkpada jets je viijnk tókinax jáyuda?

³¹ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ka'a xa je'e ve'e dutsokta je tso'yiva pan pan jatye'e makkátsots; je'eda ve'e pan pan jatye'e pajkjudup. ³² Ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e nyaaxjat je jayu juu' ve'e tuv jáyuidup joojntykidup; je'e atse'e nnumiimp juu' ve'e tókinax jayu, ve'em tse'e vyinmayumpi-jttinit jetse'e dumasooktinit je ky'o'oy joojntykinda.

**Ku je Jesús du'ava'ni
pan tyajx kajxe'e je
y'ixpajkpatajk kyah'ayoojada**

(Mt. 9.14-15; Mr. 2.18-20)

³³ Van'it tse'e je Jesús yak'amotutúvi:

—¿Tyajx tse'e may nax chapkotsta je Yaknapejtpa Juan je y'ixpajkpatajk, nay ve'empa je fariseo je y'ixpajkpatajk? Ax mits ya m'ixpajkpatajk, kaaydup ooktupts ya'a ve'eda.

³⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ka'a xa ve'e chaachvinmáyda pan pan jatye'e miindup joma ve'e je jayu ñavyukju namvaate'e je ta'axpajkpa du-maadada, je'e kajx tse'e kyah'ayoojada. Nay ka'ava tse'e chaachvinmáyda ats ya n'ixpajkpatajk namvaat atse'e n'it ya'a maatta. ³⁵ Ax pyaa'tup tse'e je xaaj ku atse'e nkoo'k'ijtnit ya'a maatta, van'it tse'e tuuv y'ayoojadat.

**Je nam ixpajkun juu' ve'e je
Jesús je jayu tyuk'ix**

(Mt. 9.16-17; Mr. 2.21-22)

³⁶ Van'it tse'e ya tukmu'a'ixmojkin duvaajnidi:

—Ni pana xa ve'e dukapukee'p je nam vit jetse'e dutuk'akaya je pak vit. Pan ve'em xa ve'e kudutún, van'it tse'e je nam aka'yun duvaa'nmókut je pak vit jetse'e dutunjaa'kkaa'tsnit. ³⁷ Ni pana xa ve'e dukah'ate'miva je nam tsaaydum pa'ajk naaj jem pak ak apajkin jootm. Pan ve'em xa ve'e kudutún, mupájin-upts je'e ve'e je ak, ax koojyji tse'e vy-intókiyut je tsaaydum pa'ajk naaj jets je ak apajkin. ³⁸ Je'e kajx tse'e je nam tsaaydum pa'ajk naaj yakpum jem nam ak apajkin jootm; ax ve'em tse'e ni juu'a kyavintókiyut. ³⁹ Pan pan tse'e du'ookp je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e pot-snaxy, ka'a tse'e du'uktsojkní ux'ook juu' ve'e nam, kux jidu'ume'e vya'añ: “Nuy-ojk oy xa je'e ve'e juu' ve'e potsnaxy.”

Nay ve'empa tse'e je jayu dukatsokta je nam ixpajkun juu' atse'e ntuk'ixp.

Ku je ixpajkpatajk duyuktajti je trigo

(Mt. 12.1-8; Mr. 2.23-28)

6 To'ke'e je poo'kxtkun xaaj vye'na, jetse'e je Jesús dutuknajxy je trigo kam maat je y'ixpajkpatajk. Ku ve'e jem ñajxti, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk duyuktajti je trigo jetse'e dvinxajsti jem kya'm, jetse'e dupajkjidi je pyo'ox jetse'e duja'kxti je trigo pajk. ² Van'it tse'e je fariseotajk du'amotutúvidi je Jesús maat je y'ixpajkpatajk:

—¿Tyajxts miitse'e poo'kxtkun xaaj xtonda juu' ve'e je pava'nun kyayakajtyp?

³ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—¿Tis, ka'ana miitse'e je Kunuu'kx Jatyán xkotsta juu' ve'e to'k nax tyooundu je David maat je myujatyoo'tajk ku ve'e yu'oo'kjudup vye'na? ⁴ Tajki xa ve'e je David jep je Nte'yam chaptujkp jetse'e dukaajy je kunuu'kx tsapkaaky, jetse'e dukaajy, myooyduva tse'e je myujatyoo'tajk. Ax ka'a tse'e je pava'nun duyak-jaty jetse'e opyana dukáyut, je tee'tajkji ve'e tuknvánada. Ta miits je'e ve'e xkotsta, ¿ve'em xaja?

⁵ Jetse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ax njayejppts atse'e je kutojkun pan ti ve'e poo'kxtkun xaaj yaktónup ukpu kayaktónup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nu-paamduka Ijtp.

**Je yaa'tyajk juu' ve'e
xux je y'aka'yun ka'aj**

(Mt. 12.9-14; Mr. 3.1-6)

⁶ Jado'k tse'e je poo'kxtkun xaaj vye'na, jetse'e je Jesús tyajki jep tsaptujkp jetse'e je jayu duyak'ixpujk. Jep tse'e vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e xux je y'aka'yun ka'aj. ⁷ Jep tse'e vye'niduva je tsaptujkpít yak'ixpajk-patajk maat je fariseotajkta, y'ixtupts je'e ve'e pan yakjotkada'akupe'e je

Jesús je jayu ku ve'e poo'kxtkún xaaj vye'na, ve'em tse'e y'o'yixjadat vintso ve'e dúnuxa'aadat kux ka'a ve'e dukutyún je'e je pyava'nunda. ⁸Ax ñuja'vipts je'e ve'e je Jesús vintso ve'e vyinmayda. Van'it tse'e dúnúujmi je jayu juu' ve'e xux je y'aka'yun ka'aj:

—Tena jets minú yaja ya jayu vyinkujkta.

Van'it tse'e je jayu ñujkx joma ve'e tyukna'muxji. ⁹Van'it tse'e je Jesús je numay jayu dúnúujmi:

—To'kts atse'e je ayook n'amotutu-vava'añ. ¿Juu' tse'e je pava'nun yak-jajtyp jetse'e poo'kxtkún xaaj je jayu dutónut: je'e juu' ve'e oy ukpu je'e juu' ve'e ka óyap, ku ve'e je jayu duyakjoojntykat ukpu ku ve'e je jayu duyak'oo'kut?

¹⁰Van'it tse'e je Jesús dvin'ix'apit-sumkujx je jáyuda, jetse'e je pa'am jayu dúnúujmi:

—Yakyajkxu je mka'aj.

Van'it tse'e je pa'am jayu je kya'aj duyakyajkxy jetse'e jyotkadaakni.

¹¹Ax ooy tse'e tyun'eijkjidi je cho'ox-pajkpada jetse'e ñay'amotutúvijidi to'k jado'k pan vintso ve'e kudutonda je Jesús.

Ku je Jesús dvin'ix'apit-sumkujx je jáyuda, jetse'e je pa'am jayu dúnúujmi:

(Mt. 10.1-4; Mr. 3.13-19)

¹²Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem tonun viinm tsapkojtspa. Tsonaxy tse'e chapkajts. ¹³Ku ve'e je it jyajtk, van'it tse'e dyaaxjidi je y'ixpajkpatajk, numakmejtsk tse'e dvin'ix'apit-sumkujx je jáyuda. ¹⁴Ya'a tse'e je xyaajta: Simón juu' ve'e tyukxaaji Pedro, jets je y'uts Andrés, Santiago jets Juan, Felipe jets Bartolomé, ¹⁵Mateo jets Tomás, Santiago juu' ve'e je Alfeo je myajntk, Simón juu' ve'e je cananista partido dumaat y'ijit, ¹⁶Judas juu' ve'e je Santiago je myajntk, jets Judas Iscariote,

juu' ve'e je Jesús dupaamnup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjjudup.

Ku je Jesús je numay jayu duyak'ixpujk

(Mt. 4.23-25)

¹⁷Van'it tse'e je Jesús maat je y'ix-pajkpatajk vyajntkti jem tonun viinm jetse'e tyaandi jem joy it kajxm. Jem tse'e vye'niduva numay je jayu juu' ve'e tsoo'ndu jem jerusaleenit kyajpun kajxm jets viijnk tsov juu' ve'e jem judéait y'it jootm. Jempa tse'e juu' ve'e tsoo'nduva jem tiirovit jets sidoonit y'it jootmda. Je'lets je'e ve'e ñuje'ydu kux y'amotunaxuvaandupe'e je Jesús jets je'e ve'e duyakjotkada'akut je pya'am jáyuda. ¹⁸Jem tse'e pan pan jatye'e jem jya'vin kajxm da je ko'oyjáyuvap; pyajkji tse'e je ko'oyjáyuvapta. ¹⁹Nujom tse'e je jayu dutonuva'anda je Jesús kux je'e ve'e nujom je jayu duyakjotkadaak maat je myakkin.

Pan pan jaty xoonda pan pan jaty ka xoona

(Mt. 5.1-12)

²⁰Van'it tse'e je Jesús dvin'ix je y'ix-pajkpatajk jetse'e dúnúujmidi:

—Xoon xa miitse'eda, ayooova jáyuda, m'ittapts miitse'e jem je Nte'yam y'am kya'm.

²¹Xoon xa miitse'eda pan pan jatye'e uxyam yu'oo'kjjudup, m'ittapts miitse'e ku'ux.

'Xoon xa miitse'eda pan pan jatye'e uxyam yaaxtup, mxoonduktapts miitse'e ux'ook.

²²Xoon xa miitse'eda ku ve'e je jayu mmu'ékjada mmujot'ánjada kux-e'e ats xjaanchjávada, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp, ku ve'e je jayu apuk mpámjada, mvinkojtspéjtjada, jets ku ve'e mjávajada ax jo'n ko'oy jayu kum'ijitti. ²³Xoondukta tse'e ooy ku ve'e ve'em myaktonda, kux myakmooydinu-

pe'e je maja o'yin jem tsapjootm. Ve'em je'e ve'e je jyujpit jayu dutoonduva je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta.

²⁴ 'Ayoov xa ve'e miits je mjootta pan pan jatye'e kumeenda, mxoojntktuts miitse'e yaja taav.

²⁵ 'Ayoov xa ve'e miits je mjootta pan pan jatye'e ku'uxta, myu'oo'kjadaps miitse'e ux'ook.

'Ayoov xa ve'e miits je mjootta pan pan jatye'e uxyam xoojntktup, mtsaachvinma'yunyaaxtinuups miitse'e ux'ook.

²⁶ 'Ayoov xa ve'e miits je mjootta ku ve'e je jayu anañujoma mkukótsajada, kux ve'eme'e je jyujpit jayu dukukojsidi pan pan jatye'e natyijjudu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada.

“Tsokta je jayu pan pane'e mtso'oxpajkjudup”

(Mt. 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Ax nujom tse'e miitsta pan pan jatye'e atse'e uxyam x'amotunajxtup, jiduu'umts atse'e nva'añ: Tsokta je jayu pan pane'e mmu'eijkjudup. Oy tse'e xtoojnjadat pan pane'e mkatsojjudup. ²⁸ eñukótsada pan pane'e mko'oñukojsijidup. Nuťsapkotsta pan pane'e mvinkojspejtjudup.

²⁹ Pan pane'e m'akupa'kxijidup to'k ado'om aaj, mooyduvats jado'k ado'om jetse'e mjaa'k'akupa'kxajadat. Pan pan tse'e mpajkuxjudup je mvituni'kx, masooqtuvats jetse'e je mvitupa'tk mpajkuxjadat. ³⁰ Pan m'amótujudup tse'e je jayu juu', ax mmo'odap tse'e. Pan mpajkuxjudup tse'e juu' miitse'e mje'eidup, ka'a tse'e x'amótudat jetse'e mmoyumpijtidinuvat. ³¹ Pan vintso xa ve'e xtsokta jetse'e je jayu mto'nuxjadat, ve'emts miits je'e ve'e xtoojnjiduvat.

³² 'Pan je'ejyji xa miitse'e mtsojktup je jayu juu' miitse'e mtsojjudup, ¿ti o'yints miitse'e mtoondup? Je ko'oy jayu paat xa ve'e ve'em jyátukada.

³³ Ax pan je'ejyjis miitse'e je maa'yun mtoojnjidup juu' miitse'e je maa'yun mto'nuxjudup, ¿ti o'yints miitse'e mtoondup? Je ko'oy jayu paat xa ve'e ve'em jyátukada. ³⁴ Ax pan je'ejyji tse'e juu' m'anuu'kxmooydup pan pane'e m'a'ixtup jetse'e mmoyumpijtidinuvat, ¿ti o'yints miitse'e mtoondup? Kux natyuk'anoo'kxjuduvap xa ve'e juu' je ko'oy jáyuda jetse'e ñay'a'ixjada jetse'e juu' ñamyoyumpijtidinuvat. ³⁵ Tsokta pan pan jatye'e mtso'oxpajkjjudup, oy tse'e xtoojnjadat jetse'e xmo'odat juu', ka'a tse'e x'a'ixtat jetse'e mmoyumpijtidinuvat, kux ve'em xa ve'e je maja o'yin xjayéptat jem tsapjootm, je Nte'yam je y'ónukts miitse'e m'íttat. Kux je Nte'yam tse'e je maa'yun to'nuxjudup je ko'oy jáyuda jets pan pan jatye'e je kukojsun dukamooydup je Nte'yam. ³⁶ Jayéptats miitse'e je tukmo'tun, ve'em ax jo'n je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, je'e tse'e je tukmo'tun dujayepp.

Ka'a uu'm je jayu ntokimpayoyumdat

(Mt. 7.1-5)

³⁷ 'Ka'ats miitse'e je jayu xtokimpayoyudat, ve'em tse'e je Nte'yam mkatokimpayoyjuduvat. Ka'ats miitse'e je jayu xtokimpámdat, ve'em tse'e je Nte'yam mkatokimpaajmjjuduvat. Mee'kxjada je tyókinda pan pan jatye'e mto'nuxjudup juu' ve'e ka óyap, ve'em tse'e je Nte'yam mtokinmee'kxjuduvat. ³⁸ Mo'oda je jayu juu', ve'em tse'e je Nte'yam mmo'ojadat nuyojk, ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e kippxtup je oy kippxun maat, tsu'kx, ojts, atajp ako'op. Pan oy xa ve'e je mjáyuvinda je mjoojntykinda, mjaa'kyakmo'odap tse'e juu' nuyojk.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús ya tukmu'a'ixmojkin vya'nuxjidi:

—¿Óyap n'ite'e jetse'e je viints jayu je myuviints jayu dupavítsut? Pan ve'em xa ve'e kuy'it, va'an numejtsk tse'e najkx tyun'avívupada jep jótup. ⁴⁰Ni to'ka ve'e je ixpajkpa dukanumaja ax jo'n je'e juu' ve'e yak'ixpajkju; óyam tse'e vye'ema, pan taamp xa ve'e jep je ixpajkpa kyuvajkyp jetse'e dujayep jem jya'vin kajxm je ixpajkun juu' ve'e tuk'ixjup, jyayeppapts je'e ve'e je majin ax jo'n je yak'ixpajkpa.

⁴¹¿Vintsos je'e ve'e y'o'yixjut je'e juu' ve'e je maja tokin dumaat jetse'e duputákat je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a juu' ve'e vee'nji je tokin dumaat? Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e jep vyiimp to'k je kup juu' ve'e va'ajts maj jetse'e dutsak jetse'e duputákat je y'uts juu' ve'e je pi'k po'ox tủyvintákaja. ⁴²Van'it tse'e je y'uts dunuujma: “Va'an ats duyakpítsumu je pi'k po'ox juu' ve'e jep mviimp.” ;Mejts'aaj mejtsjoot xa je'e ve'e juu' ve'e je maja tokin dumaat! Yaknuva'ache'e too'vajkp dutsak je maja tokin juu' ve'e jyayeppp, van'itnum tse'e y'o'yixjut jetse'e duputákat je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a juu' ve'e vee'nji je tokin dumaat.

**Yaknuja'vipts je'e ve'e je
kup vintso ve'e tya'ma**

(Mt. 7.17-20; 12.34-35)

⁴³'Ka'a xa ve'e ti oy kup juu' ve'e duyakta'mip je ko'oy ju'kx; ka'ava tse'e ti ko'oy kup juu' ve'e duyakta'mip je oy ju'kx. ⁴⁴Je tyaajm kajxe'e yaknujava pan vintso ve'e je kup. Ka'a tse'e je higo taajm ka'a tse'e je tsaaydum taajm yaktuk jem ápit kajxm. ⁴⁵Je oy jayu, oyts je'e ve'e juu' dukats kux ijtp'e je jem jya'vin kajxm je y'oy je'e; ax je ko'oy jayu, ka óyapts je'e ve'e juu' dukats kux ijtp'e je jem jya'vin kajxm je kyo'oy je'e. Juu' xa ve'e je jayu kyajtsp, jemts je'e ve'e jya'vin kajxm cha'a'n.

**Je tajk juu' ve'e tsoo'ntk
jeja tsakujx jets je tajk juu'
ve'e tsoo'ntk jem naxviinmji**

(Mt. 7.24-27)

⁴⁶¿Tyajxts ats miitse'e xtijta: “Vintsán, Vintsán”?, ax ka'a tse'e xtonda juu' ats miitse'e nvaajnjidup. ⁴⁷Uxyam ats miitse'e nvaajnjadat vintso je'e ve'e je jayu juu' atse'e xnumiimp, juu' atse'e x'amotunajxp jetse'e dutún juu' atse'e nkajtsp. ⁴⁸Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e to'k je tajk dupaam. Ax too'vajkp tse'e dutaji kaak jetse'e dutsoo'ntk je tajk jeja tsakujx. Ku tse'e je nakom najxy, jetse'e ojts makx je tajk dupati'its, ka'a tse'e y'o'yixju vintso ve'e duxínut kux jeja ve'e tsakujx je tajk choo'ntk. ⁴⁹Ax je jayu juu' atse'e x'amotunajxp jetse'e dukatún juu' atse'e nkajtsp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e dukataji joma ve'e dutsoo'ntk je tyajk, jemji ve'e naxviinm dupuujm. Ku tse'e je nakom najxy, jetse'e ojts makx je tajk dupati'its, játyjits je'e ve'e kyítuni. Vintokikajxts je'e ve'e.

**Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je
tojpa je vyintsán je tyoompa**

(Mt. 8.5-13)

7 Ku ve'e je Jesús dumukojtskujx je numay jayu, van'it tse'e tyajki jem capernaamit kyajpun jootm. ²Jem tse'e vye'na to'k je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk. Ooy tse'e dutuntsak y'ijt to'k je tyoompa juu' ve'e pajkju, oo'kun ámanits je'e ve'e vye'na. ³Ku tse'e je tojpatajk je vyintsán je kats dumotu jets jeme'e je Jesús vye'na, van'it tse'e dukejx je israeelit je myújit jáyuda juu' ve'e dumunoo'kx-tuktap je Jesús jetse'e núnajkxjut jetse'e je toompa duyakjotkada'akut. ⁴Ku tse'e jye'ydi joma ve'e je Jesús, van'it tse'e dumunoo'kxtkti. Jidú'um tse'e vyaandi:

—Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e je tojpatajk je vyintsán je maalyun xtoojnat ⁵kux ooyts je'e ve'e uu'm je njáyuvamda dutuntsak jetse'e duyakjapyaajmji aats je ntsaptajk.

⁶Van'it tse'e je Jesús dumaadi je jáyuda. Ax ku tse'e támani vye'nada joma ve'e je tajk, van'it tse'e je tojpa tajk je vyintsán dukejx je jayu juu' ve'e myaatnayja'vijidup jetse'e ojts je Jesús dunaajmada:

—Vintsán, kadi ve'em xpayo'oy jetse'e mmínut yam ats ntak'am, kux ka'a xa atse'e nvinmachju jetse'e yap ats ntujkp mtákat. ⁷Je'e kajxts atse'e tunkanayjávaja jets atse'e viinm mits nmunajkxut. Koojyji mits va'anú jetse'e jyotkada'akut ats je ntoompa, ax jotkada'akupts je'e ve'e. ⁸Kux jem xa ve'e pan atse'e xyakkutojkjip; jempa tse'e ats je ntjpa juu' atse'e nyakkutojkjivap. Ku atse'e to'k nmujma jetse'e najkxut, najkxpts je'e ve'e; ku atse'e jado'k nmujma jetse'e myínut, miimpts je'e ve'e; ku atse'e je ntoompa juu' ntukpava'añ, tyuumpts je'e ve'e.

⁹Ku tse'e je Jesús du'amotunajxy, atuva atoki tse'e yaktaajnji je kats juu' ve'e je tojpatajk je vyintsán kyejx. Van'it tse'e vya'kumpijit jetse'e dunuujmi je numay jayu juu' ve'e panajkxjudup:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets yaja nujom israeelit y'it jaat, ni to'ka atse'e tunkapaa'ty juu' atse'e xjaanchja'vip ax jo'n to'k je jayu juu' atse'e xnukejxip.

¹⁰Ku ve'e je kukátsiva vyimpjittini jem tyak'am, jotkada'akyani tse'e dupaattini je tojpatajk je vyintsán je tyoompa.

Ku je Jesús duyakjoojntypajknuva to'k je ku'aa'k ta'axtajk je myajntk

¹¹Van'it tse'e je Jesús nujkx jem nainit kyajpun kajxm. Jem tse'e je y'ixpajkpatajk jets je numay jayu myujaty-

oo'ajada. ¹²Ku ve'e je Jesús dumutami je pats aka'a joma ve'e je nainit jayu duyaknaa'tojkkáxta je kyajpunda, van'it tse'e du'ix jets jeme'e duka'anajkxta yaknaxtajkiva to'k je oo'kpa, je ku'aa'k ta'axtajkts je'e ve'e je myajntk, to'kamts je'e ve'e dumajntka. Ooyts je'e ve'e je myukukajpun jayu tyunmujatyoo'ajada. ¹³Ku tse'e je Maja Vintsán du'ix je ku'aa'k ta'axtajk, jetse'e dutukma't, van'it tse'e dunuujmi:

—Kadi mya'axy.

¹⁴Van'it tse'e jyaa'ktámi, jetse'e dutaajn je ka'yun, jetse'e yo'y'atúvidi je jayu juu' ve'e dupakaaydup. Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je oo'kpa:

—Atse'e vaamp, pojtukni.

¹⁵Je jayu juu' ve'e aa'kani ukve'nip, pojtuknu tse'e jetse'e y'ajxtkni, jetse'e kyojtspajknuva. Van'it tse'e je Jesús dutukkatajkini je tyaak. ¹⁶Ku ve'e du'ixti je numay jayu, májum aa'k tse'e dutuntuk'atúvidi jetse'e je Nte'yam duyakmájidi duyakjaanchidi. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Ka'adam xa ve'e je Nte'yam dujaa'tyóki je jyayu.

¹⁷Ax ya'a tse'e juu' ve'e je Jesús tyoon, va'kxtk tse'e je ayook. Yaknuja'vits je'e ve'e jem nujom judéait y'it joom jets je naax je kajpun juu' ve'e tamanaat.

Je'eda pan pan jatye'e je Yaknapejtpa Juan kyejx

(Mt. 11.2-19)

¹⁸Ku ve'e ve'em tyoojnji kyojtsji, van'it tse'e je Yaknapejtpa Juan je y'ixpajkpatajk tyukmumaajntykjidi nujom juu' jatye'e je Jesús tyoon kyojts.

¹⁹Van'it tse'e numejtsk je y'ixpajkpa duyaa'xi jetse'e dunuujmide jetse'e najkx je Jesús du'amotutúvada pan je'em je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, uk pan yak'a'ixupnum je'e ve'e. ²⁰Ku tse'e

jye'ydi joma ve'e je Jesús, van'it tse'e vyaandi:

—Je Yaknapejtpa Juan aatse'e xkejxp jets aats mitse'e n'amotutúvat pan je Criostovam mitse'e, uk pan n'a'ixupnum aats je'e vine'e.

²¹ Ku tse'e jye'ydi, yakjotkadaakyp tse'e vye'na je Jesús numay je jayu, je pa'am dutuknuvaatsni je jayu jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumni jem je jayu jya'vin kajxmda, nay ve'empa tse'e je viints jayu duyakvin'ixpajkni. ²² Ax jidu'um tse'e je Jesús je kukátsiva du'atsaajv:

—Najkxu xtukmumaaydukta je Juan juu' ve'e uxym m'ixtup mmótudup. Tukmumaaydukta vintso ve'e je viints jayu vyin'ixpakta, je uxket jayu oy yo'pyákta, ñuva'atsjada je pa'am pan pan jatye'e leprapajkjudup, je nat jayu myotupakta, jyoojntypajktinuva pan pan jatye'e aa'kanda, jets vintso ve'e je ayooova jayu yaktuknujava je oy kats je oy ayook. ²³ Xoon xa je'e ve'eda pan pan jaty atse'e ijtp xjaanchja'vidup.

²⁴ Ku ve'e je Yaknapejtpa Juan je y'ixpajkpa ñajxktini, van'it tse'e je Jesús je numay jayu dunuujmídi je Yaknapejtpa Juan kajx. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ku miitse'e mnajkxti joma ve'e kya-pantsuuna, ¿tits miitse'e ojts x'ixta? ¿To'k vine'e je jayu juu' ve'e mejtsvinmaayp, juu' ve'e ijtp ax jo'n to'k je kapy juu' ve'e oyvintsova pojyuyoy'p? ²⁵ Pan ka je'e kajxape'e mnajkxti, ¿tits miitse'e ojts x'ixta? ¿To'k vine'e je jayu juu' ve'e va'ajts oy xax? Mnuja'vidup xa miitse'e jets jem je yakkutojkpa tyak'am je'e ve'eda juu' ve'e va'ajts oy naxy-oxjudup jetse'e oy ñaajk'ítjada. ²⁶ Pan ka je'e kajxape'e mnajkxti, ¿tits miitse'e ojts x'ixta? ¿To'k vine'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa? Ax je'e tse'e. Ve'emts ats miitse'e nnaajmada jets jyaa'knumájip je'e ve'e nuyojk je Yaknapejtpa Juan jets ka'a ve'e pan viijnk

je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. ²⁷ Je Yaknapejtpa Juan xa je'e ve'e juu' ve'e jidu'um je Kunuu'kx Jatyán y'ava'nip:

Nkejxp xa atse'e je nyakkatsuyoy'va juu' ve'e mvintoo'vákajap,

je'e tse'e myak'o'yixjup je too' joma ve'e mnáxut.

Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ.

²⁸ Ve'emts ats miitse'e nnaajmada jets nujom je jayu juu' ve'e joojntykídu jets juu' ve'e uxym joojntykídu, ni pana tse'e dukanumaja ax jo'n je Yaknapejtpa Juan; ax jyaa'knumájip je'e ve'e ni ka'a je Juan jyapana juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam y'am kya'm —jidu'um tse'e je Jesús vyaajñ.

²⁹ Ax ku tse'e je Yaknapejtpa Juan je jayu duyaknapejt, van'it tse'e je numay jayu maat je kupa'mun pakmojkpada du'amotunajxti juu' ve'e kyojts, kyuvajktu tse'e jets pyaatyp y'akeeguip'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp jets je'e ve'e dutóndat, yaknuke'xnatajkídu tse'e ku ve'e ñapejtí je Yaknapejtpa Juan je ñapejtun kajx. ³⁰ Ax je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk, ka'ats je'e ve'e dukuvajkti juu' ve'e je Nte'yam tukmutsojkkídu, je'e kajx tse'e kyayaknapejtídi.

³¹ Van'it tse'e je Maja Vintsán jyaa'kvaajñ:

—Ya'ats atse'e ntukmu'a'ixmojkídu je jáyuda juu' ve'e uxym joojntykídu.

³² Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e ajxtktup koo'yiva jep maa'y jaatp jetse'e dunaajmada je myujatyoo'da: “Njavinxooxtu ve'e taav jetse'e m'étstat, ka'a tse'e tum'etsta; njatukvin'aavdu tse'e taav je tsaachvinma'yun uv jetse'e mya'axtat, ka'a tse'e tumya'axta.” ³³ Miin xa ve'e je Yaknapejtpa Juan, ka'a tse'e je tsapkaaky dukaajy, ka'a tse'e je tsaaydum pa'ajk naaj du'uuk; ax ve'emts miitse'e mva'anda jets jeme'e jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. ³⁴ Van'itts atse'e nmi-

impa, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaam-duka Ijtp, kaayp ookp atse'e, jets mitse'e mva'anda jets munuyojk atse'e nkay n'uu'k jets nmaatnayja'vijidup atse'e je kupa'mun pakmojkpada jets je viijnk tókinax jáyuda. ³⁵ Ax je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam myooyp je vijin je kejun, ñuja'vidinupts je'e ve'e jets pyaatyp y'akeeguip je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump kyajtsp.

Ku je Jesús vye'na jep je fariseo Simón tyak'ap

³⁶ To'k nax tse'e to'k je fariseo du-vaajv je Jesús jetse'e ojts dumaatkáy jem tyak'am. Van'it tse'e ñujkx je Jesús jetse'e dumaatnajxy kaayva. ³⁷ Ku tse'e dunuja'vi to'k je ta'axtajk juu' ve'e tókinax jayu, juu' ve'e jémit kukajpun, jets jeme'e je Jesús vye'na jem je fariseo tyak'am, van'it tse'e dukaaajn to'k je poo'p tsaaj apajkin juu' ve'e je pa'ajk xoo'kpa naaj dumaat, jetse'e je Jesús dununujkx. ³⁸ Ku ve'e jye'y jep je Jesús ñaadup tsov, van'it tse'e yaaxy, je vyinnaaj tse'e tyuknuta'kxi je Jesús je tyek, jetse'e je vyaajy dutukpo'ttaatsni, jetse'e je tyek dutsuu'kx, jetse'e je pa'ajk xoo'kpa naaj dupaajmji. ³⁹ Ku tse'e je kutajk du'ix jets ti ve'e je ta'axtajk tyuump, van'it tse'e ñaña'muxji: "Pan je'em ya'a ve'e kuy'it je Nte'yam je y'ayook kojtsnaxjpa, kudunujávats ya'a ve'e vintso ya'a ve'e jyáyuva pane'e toojnjup majtsjup, kux tókinax jayu xa ya'a ve'e xi ta'ax-tajk." ⁴⁰ Van'it tse'e je Jesús je fariseo dunuujmi:

—Simón, jepe'e juu' atse'e nkotsuvaampy.

Van'it tse'e je fariseo y'atsaajv:

—Yak'ixpajkpa, kotsu n'it.

⁴¹ Jetse'e je Jesús vyaajñ:

—Numejtsk xa ve'e je yaa'tyajk to'k je yakmeen'anoo'kxpa dumuyójada y'ijit.

To'k tse'e myuyójada y'ijit mugooxk mókupx je denario meen jets jado'k vujxtkupxuk majk. ⁴² Ka'a tse'e y'o'yix-jada vintso ve'e dumukuvéttat. Van'it tse'e je yakmeen'anoo'kxpa myee'kx-uxjidi je vojta. Nukótsuts n'it, ¿pane'e nuyojk dutsojpk je yakmeen'anoo'kxpa?

⁴³ Van'it tse'e je Simón y'atsaajv:

—Ve'em xa atse'e ntij jets je'e ve'e juu' ve'e nuyojk je meen duyóyip y'ijit.

Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Oy xa ve'e xtij.

⁴⁴ Van'it tse'e je Jesús duvin'ix je ta'axtajk, jetse'e je Simón dunuujmi:

—¿M'ixpe'e ya ta'axtajk? Ku xa atse'e yaja mtujk tuntaka, ka'ats atse'e je mtsoxk naaj tuxma'a jets atse'e ya ntek taa kumpuj; ax ya ta'axtajk, je vyinnaajts ats ya'a ve'e tuxtukupaj jetse'e tuduyak-tu'uts maat je vyaajy. ⁴⁵ Ka'ats ats mitse'e tuxtsuu'kx; ax jets ya'a, ka'anats ya'a ve'e ats ya ntek dutsoo'kx'atúva ku ve'e tutyaka. ⁴⁶ Ni ka'avats atse'e yam nkuvajkm tuxpuujmja je olivos aceite; ax pyaajmjits ya'a ve'e taav je pa'ajk xoo'kpa naaj ats ya ntek. ⁴⁷ Ax je'e kajts ats mitse'e nnuujma, óyam ya'a ve'e ooy tyuntokinaxjáyuva tuy'it, je tsojkun tse'e juu' ve'e jyajejpp, je'e tse'e duyaknuk'e'xnatajkip jets ta ve'e je Nte'yam tyokinmee'kxju. Je jayu juu' ve'e yuu'nam yaktokinmee'kxp, yuu'nams je'e ve'e je tsojkun dujayep.

⁴⁸ Van'it tse'e dunuujmi je ta'axtajk:

—Mee'kx tse'e je mtokin tyañ.

⁴⁹ Van'it tse'e je javyaa'kxtajk ñavyaajnidi:

—¿Pants ya'a ve'e ya jayu ñatyijju jets ya'a ve'e je jayu dutokinmee'kx?

⁵⁰ Van'it tse'e je Jesús dunuujminuva je ta'axtajk:

—Je Nte'yame'e tumyaktsa'akju kux atse'e tuxjaanchjáva. Najkxni mits oy aaj oy joot.

**Je ta'axtajkta juu' ve'e
duputajkidup y'ijit je Jesús**

8 Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je Jesús ñajxy tyajki jem may kajpun kajxm je mújit je muutskit, jetse'e je jayu dutuk'ix je oy kats je oy ayook, je'e tse'e tyuk'ixp vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm; mujatyoo'ijidup tse'e vye'na je ñumakmejtsk ixpajkpatajk. ² Jempa tse'e je ta'axtajkta juu' ve'e mujatyoo'ijidu, je'e juu' ve'e je Jesús yakpítsumuxjidinu je ko'oyjáyuvap jem jya'vin kajxmda jetse'e duyakjotkadaakni juu' ve'e pajkjup ijttu. Nuto'k tse'e je'eda je María Magdalena, jeme'e jya'vin kajxm y'ijit nuvux-tojtuk je ko'oyjáyuvap; ³ jado'k tse'e je Juana; jado'k tse'e je Chuza je ñuda'ax, je Chuza juu' ve'e duyakkutojkjip je toompatajk jep je Herodes tyujkp; jado'k tse'e je Susana; jets je viijnk ta'axtajkta juu' ve'e putajkijidup y'ijit maat je joojn-tykin juu' ve'e y'ixtup jyayeiptup.

Je taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.1-9; Mr. 4.1-9)

⁴ Numay tse'e je jayu choo'ndi jem kyajpun kajxmda jetse'e je Jesús najkx du'ixta. Ku ve'e je numay jayu ñay'amojki jidi, van'it tse'e je Jesús vya'nuxjidi ya tukmu'a'ixmojkin:

⁵ —To'k xa ve'e je jayu taamt vajpa chaa'n. Ku tse'e duvuj je taamt, jem tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja too' kujk. Van'it tse'e je jayu dutuktee'ndi jetse'e je jeyyva tánuk dupiivdini. ⁶ Jempa tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja tsakujx joma ve'e peji je naax. Ku ve'e távani myux vye'na, taatsnu tse'e je'e kajx ku ve'e je naax kyanika. ⁷ Jempa tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja ápit akujk. Van'it tse'e je ápit yee'k jetse'e dukoo'k'ítumooyni je oy ojts jetse'e yee'kut. ⁸ Nay jempa tse'e juu' ve'e naxkadaak jeja oy naxkujx. Je'e

tse'e ta'mi. Jem tse'e juu' ve'e naajk-ma'yiju mókupx taajm.

Van'it tse'e je Jesús makk kyajts:

—Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

**Je'e pan tyajx kajxe'e je
tukmu'a'ixmojkin yakpuujm**

(Mt. 13.10-17; Mr. 4.10-12)

⁹ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajk-patajk y'amotutúvijidi pan vintso ve'e yakkojtsva'ach juu' ve'e tyukmu'a'ixmojki. ¹⁰ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je Nte'yam tse'e mtuknuja'vijidup vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm; ax ka'a tse'e je Nte'yam tyuknujávajada je'eda juu' ve'e uu'm maat ka'ijttup. Je'e kajxts ats je'e ve'e ntukmukotsta je tukmu'a'ixmojkin maat kux jya'ixtup xa je'e ve'e juu' atse'e ntuump, ka'a tse'e duvinjávada, jyah'amotunajxtupts je'e ve'e juu' atse'e nkajtsp, ka'a tse'e duvinmótuda.

**Ku je Jesús dukojtsvaach je
taamt vajpa tukmu'a'ixmojkin**

(Mt. 13.18-23; Mr. 4.13-20)

¹¹ Ax jidu'um tse'e ya tukmu'a'ixmojkin yakkojtsva'ach. Ve'em xa je'e ve'e je taamt ax jo'n je Nte'yam je kyats je y'ayook. ¹² Jeja tse'e too' kujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je Nte'yam je kyats je y'ayook. Van'it tse'e jyeya je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuv-intsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta jetse'e dupajkjini jem jya'vin kajxm je kats je ayook juu' ve'e yakvaajnjidu jets ka'a ve'e dujaanchjávadat, ve'em tse'e dukajayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¹³ Jeja tse'e tsakujx joma ve'e peji je naax, joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e du'amotunajxtup je Nte'yam je kyats je y'ayook jetse'e dukuvakta je xoojntkun maat, jyaanchja'vidup tse'e ku ve'e vee'n

ya it ñaxy. Ax ku tse'e je ko'oyjáyu-vap du'ix vintso ve'e duyaktokintóndat, van'it tse'e dukoo'kmaja paamdini je kats je ayook juu' ve'e y'amotunajxtu. ¹⁴ Jeja tse'e ápit akujk joma ve'e je taamt yakvuj, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup. Ku ve'e ya it ñaxy, je'e tse'e ooy tyunvinmaaydup je naxviijnít je'e, chojktup tse'e jetse'e kumeen y'ít-tat, jetse'e xoojntkp ñaajk'ituvá'anjada. Je Nte'yam je kyats je y'ayook juu' ve'e y'amotunajxtu, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je taamt juu' ve'e jeja ápit jaat yakvaj jetse'e kyata'mi. ¹⁵ Ax jeja tse'e oy naxkujx joma ve'e je taamt yakvuj jetse'e ñaajk-ma'yiji, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook du'amotunajxtup jetse'e dumaja pamda je oy aaj je oy joot maat jets je tuv jáyuvín maat. Je yuj vinma'yun maat tse'e je jyáyuvín je jyoojntykin vyimpitta ax jo'n je Nte'yam tyukmutsókjada.

Je ta'kxpa tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 5.14-16; Mr. 4.21-25)

¹⁶ Ni pana xa ve'e je ta'kxpa dukana'ak jetse'e juu' dutuknaxjópút ukpu jep maajntkun pa'tkup duyó'otsút; ñá'kp je'e ve'e jetse'e kajxm dupum jetse'e ve'em dukutá'kxut anañujoma je jayu juu' ve'e tajkidup jep tujkp. ¹⁷ Nay ve'empa tse'e, ka'a xa ve'e tii juu' ve'e yu'uts jetse'e ux'ook kyanuke'xnatákat, ka'a tse'e tii juu' ve'e kayaknuja'vip jetse'e ux'ook je jayu dukanujávát.

¹⁸ Payo'oyda oy juu' ve'e m'amotunajxtup. Pan pan tse'e juu' dumaat, jaa'kyakmo'op tse'e; jets pan pan tse'e juu' yuu'n vee'n dumaat, yakpajkinup tse'e nujom.

Je'e juu' ve'e je Jesús tyaakja'vip

(Mt. 12.46-50; Mr. 3.31-35)

¹⁹ Van'it tse'e je Jesús je tyaak jets je y'utsatajk jye'ydi joma ve'e je'e; ka'a

tse'e y'o'yixjidi vintso ve'e dıvinkutá-madat kux numaye'e je jayu ooy tyunve'na. ²⁰ Van'it tse'e je Jesús je jayu vya'nuxji:

—Uxep xa ve'e tak'aagup je mtaak jets je m'utsatajk, mitse'e myakkotsuvaajnjúdup.

²¹ Van'it tse'e y'atsaajv:

—Pan pan jaty xa ve'e du'amotunajxtup je Nte'yam je kyats je y'ayook jetse'e dukutyonda, je'ets atse'e nja'vidup ax jo'n ats je n'uts je n'ajch kuy'ijtti, jets ats je n'uts je ntsa'a, jets ats je ntaak.

Ku je Jesús duyak'atıvi je mak'k poj

(Mt. 8.23-27; Mr. 4.35-41)

²² To'k nax tse'e je Jesús tyajki jem barco jootm maat je y'ixpajkpatajk, jetse'e dunuujmıdi:

—Ja'mda jem jado'k ado'om napa'am.

Jetse'e ñajxıti. ²³ Yo'ydup tse'e vye'nada jetse'e je Jesús myanajxy. Van'it tse'e mak'k pyoj'ukvaajñ jetse'e je naaj kyajxmpojtuk jetse'e tyajki jem barco jootm. Ojts'ukvaannup tse'e vye'na, jave'e'n jyakunajxni, ²⁴ van'it tse'e duy-ojxti je Jesús, jetse'e dunuujmıdi:

—ıYak'ixpajkpa! ıYak'ixpajkpa! ıKunajxumdinuptam xa ve'e na'laakp!

Van'it tse'e je Jesús jyotvij jetse'e dutuknuujmi je poj jets je naaj. Van'it tse'e je poj y'atıvi jetse'e je naaj tyu'ujkjajty.

²⁵ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—ıTyajxse'e je jaanchja'vin xkajayepa?

Tsa'kidup tse'e jetse'e atıva atoki tyuntaandi je y'ixpajkpatajk, jetse'e ñay'amotutıvijıdi:

—ıVintsos ya'a vine'e ya jayu je mak'kin ooy dutunjayep? ıJe poj paat je naaj paat tse'e dupava'añ, ax katsu-pajkjıdup tse'e!

**Ku je Jesús duyakpítsum je
ko'oyjáyuvap jem je
jayu jya'vin kajxm**

(Mt. 8.28-34; Mr. 5.1-20)

²⁶ Van'it tse'e choo'ndi jem galiléait y'lit jootm jetse'e jye'ydi jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am jem gadaarait y'lit jootm. ²⁷ Ku tse'e je Jesús pyítsum jem barco jootm, van'it tse'e vyinkutámiji to'k je yaa'tyajk juu' ve'e jem tso kukajpunip; jékanits je'e ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap, jékani tse'e kyanaxyaxju. Ka'ats je'e ve'e jep tujkp chuuna; jepe'e aajntkup tyun'it joma ve'e je oo'kpa naxtákada. ²⁸ Ku ve'e du'ix je Jesús, van'it tse'e dUVinkoxkteni, jetse'e mák dunuuji:

—¿Ti katsts uu'me'e njajeypump?, Jesús. Je'e xa mitse'e je y'Onuk, je Nte'yam, juu' ve'e dunukajxmikajxp. Nmunoo'kxtkpts ats mitse'e jets atse'e kadi xtsaachtún.

²⁹ Ve'em tse'e vyaajñ kux pyavaampye'e je Jesús je ko'oyjáyuvap jetse'e pyítsumnit. May náxanits je'e ve'e je ko'oyjáyuvap tyukoo'yaja vye'na, nay ve'empa tse'e cadenatsum jem kya'm jets jem tyékum je jayu jyayak'itju; ax vinnaajknáxts je'e ve'e jyayaktsum, ve'emts je'e ve'e dutukpojtikúx je cadena jetse'e je ko'oyjáyuvap yaknajxjini joma ve'e kyapantsuuna. ³⁰ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúviji:

—¿Tise'e mxaaj?

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Miijl Am atse'e nxaaj.

Je'e kajxts je'e ve'e ve'em vyaajñ kux numaye'e je ko'oyjáyuvap tutyuntuktajkijini vye'na. ³¹ Ax je ko'oyjáyuvap tse'e dumunoo'kxtktu je Jesús jetse'e kadi pyakéxjada jep kaak jótup. ³² Jem tse'e tonun viinm vye'niduva nu-

may je keem jya'lxta. Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e myaso'okjadat jetse'e najkx je keem dutuktákada. Yakjajtuxjudu tse'e je Jesús. ³³ Van'it tse'e je ko'oyjáyuvap pyítsumdini jem je yaa'tyajk jya'vin kajxm jetse'e je keem dutuktajkidi. Van'it tse'e nujom je keem kyusnoomdi jem tonun viinm jetse'e y'ano'midi jem maja na'akaya jootm. Jep tse'e nax'oo'kkajxtini.

³⁴ Ku tse'e je keem ixpa du'ixti jets vintso ve'e juu' jaty jyajty, tsa'kidu tse'e. Jatyji tse'e najkxti jem kajpun kajxm jetse'e du'ava'nidi juu' ve'e toonju kojtsju. ³⁵ Van'it tse'e je numay jayu pyítsumdi, jetse'e najkx du'ixta pan ti ve'e tutyunju tukyatsju. Ku tse'e jye'ydi joma ve'e je Jesús, jem tse'e dupaatti je yaa'tyajk juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap tuy'it. Jemts je'e ve'e chuuna je Jesús je tyek mutam, xáxani jets óyani je vyinma'yun. Tsa'kidu tse'e je jáyuda ku ve'e du'ixti. ³⁶ Pan pan jatye'e du'ixtu pan vintso ve'e je Jesús duyakjotkdaaky je jayu, vyaajnjidu tse'e je jayu juu' ve'e je'ydu. ³⁷ Van'it tse'e nujom je jémit jayu ooy tyuntsa'kidi, je'e kajx tse'e dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e jem choo'nnit. Van'it tse'e je Jesús tyajki jem barco jootm jetse'e vyimpijtni jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am. ³⁸ Je yaa'tyajk juu' ve'e je ko'oyjáyuvap jem jya'vin kajxm tuy'it, jyamunoo'kxtk tse'e je Jesús jetse'e kuduyakjajty jetse'e kudumaadi. Van'it tse'e je Jesús nã'muxji jetse'e tyánut. Jidu'um tse'e vyaajñ:

³⁹ —Vimpijtni jem mtak'am jets avana ti maa'yune'e je Nte'yam tumto'nuxju.

Van'it tse'e nujck je yaa'tyajk jetse'e je kajpun duvaajnjikujx nujom juu' ve'e je Jesús tyoon je'e kajx.

**Je Jairo je ñaax jets je ta'axtajk juu'
ve'e je Jesús je vyit dutoon**

(Mt. 9.18-26; Mr. 5.21-43)

⁴⁰ Ku tse'e je Jesús jye'ynuva jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am, jem tse'e numay je jayu ooy tyun'a'ixjidini vye'na, ooye'e tyunxoondukta ku ve'e jye'ya. ⁴¹ Van'it tse'e to'k je yaa'tyajk jye'y juu' ve'e jep tsaptujkp dunuvintsánip, Jairo ve'e xyaaj. Van'it tse'e je Jesús dUVinkoxkteni jetse'e dumunoo'kxtk jetse'e jem tyak'am ñajxkut ⁴² kux jeme'e to'k je ñaax juu' ve'e makmejtsk joojnt jo'n ve'nip, to'kamts je'e ve'e dunaaxa, oo'kun ámanits je'e ve'e vye'na. Ku tse'e je Jesús ñujkx, numay tse'e je jayu tyumpanajkxji jetse'e tyunyak'atijmojkni.

⁴³ Jem tse'e numay jayu akojkm ñajkxpa to'k je ta'axtajk juu' ve'e makmejtsk joojntani dujayejpp je vinnujkxju pa'am, távani tse'e je tso'yivatajk dutukmujokyajxni nujom juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ni pana tse'e kya'o'yixji jetse'e yakjotkada'akjut. ⁴⁴ Van'it tse'e jep naadup tsov je Jesús je vyitupaa'v dutoojnji. Tun jatyji tse'e y'atúvini je vinnujkxju pa'am.

⁴⁵ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—¿Pants atse'e tuxtán?

Ku tse'e ni pana dukakuvujk, van'it tse'e je Pedro jets je myujatyoo'da vyaandi:

—Yak'ixpajkpa, ya numay jayu xa mitse'e m'atijmojkjup, ijette'e x'amotutuva pan pane'e tumtanju!

⁴⁶ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Jeja xa ve'e je jayu pan pan atse'e tuxtán, kux nja'vi atse'e taav jets ta atse'e je nmakkin nyaktún.

⁴⁷ Ku tse'e je ta'axtajk ñayja'viji jets nuke'xnatáka ve'e tyaajñ,

van'it tse'e tyuntsa'kini jetse'e nunmíppnup dununujkx je Jesús, jetse'e dUVinkoxkteni, jetse'e jeja je numay jayu vyinkujk du'ava'ni jets tyajxe'e dutaajn jets vintso ve'e tun jatyji jyotkadaakni. ⁴⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Mjotkadaaknu xa ve'e taav je'e kajx ku atse'e tuxjaanchjáva. Najkxni oy aaj oy joot.

⁴⁹ Kojtspna tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e to'k je jayu jye'y, jem tse'e je Jairo tyak'am chaa'n, jetse'e je Jairo dunujjmi:

—Távani xa ve'e je mnaax y'aa'k. Kadi xjaa'k'atsux ya yak'ixpajkpa.

⁵⁰ Ku tse'e je Jesús du'amotunajxy, van'it tse'e vyaajñ:

—Kadi mtsa'aga. Koojyji xa atse'e xjaanchjávát jetse'e je mnaax jyotkadaaknit.

⁵¹ Ku tse'e jye'ydi joma ve'e je tajk, ni pana tse'e je Jesús dukayakjajtji jetse'e dumaattákat, je Peedroji ve'e, je Santiago, je Juan, jets je kiix ónuk je tyee' je tyaak. ⁵² Tum ñuyaaaxtup tum ñutsaachvinmaaydup tse'e je jayu vye'nada je kiix ónuk. Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Kadi mya'axta. Ka'a xa ya'a ve'e ya kiix ónuk y'aa'ka, maapji ya'a ve'e.

⁵³ Yaktukxiik tse'e kux ñuja'vidup je'e ve'e jets aa'kani je'e ve'e vye'na.

⁵⁴ Van'it tse'e je Jesús je kiix ónuk je kya'aj dukoojnuk, jetse'e mak kyajts, jetse'e dunujjmi:

—Kiix ónuk, pojtukni.

⁵⁵ Van'it tse'e je kiix ónuk jyoojntyk-pajknuva jetse'e jatyji pyojtukni. Van'it tse'e je Jesús vyaajñ jetse'e duyakkáydát je kiix ónuk. ⁵⁶ Atuva atoki tse'e je tyee' je tyaak tyuntaandi. Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi jets ni pana ve'e dukavaajnjadat jets ti ve'e tutyunju tukyatsju.

Ku je Jesús du'akejxva'kxti je y'ixpajkpatajk ka'amaayva

(Mt. 10.5-15; Mr. 6.7-13)

9 Van'it tse'e je Jesús duyaknay'amojkiji je ñumakmejtsk ixpajkpatajk jetse'e dumoojy je kutojkuñ jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumdat jem je jayu jya'vin kajxmda jetse'e je jayu dutuknuva'atstat jyajuu'pa'ama juu' ve'e myaatta. ² Van'it tse'e ðukejxti ka'amaayva, jetse'e je jayu dutuknujávadat jets chajkpe'e je Nte'yam jetse'e je jayu ñapyaajmjidinit jem je'e y'am kya'm, jetse'e duyakjotkada'aktat pan pan jatye'e pajkjudup. ³ Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—Ka'a tse'e ti xmutsoo'ndat juu' ve'e m'ajootadap jeja too' aajy, ka'a tse'e xmutsoo'ndat je tajk, ka'a tse'e je apajkin, ka'a tse'e je tsapkaaky, ni ka'ava tse'e je meen. To'k ni'kxji ve'e je mvit xmunajkxtat juu' ve'e mjayejtup.

⁴ Kujyajomatujka tse'e mtákadat, jeja tse'e mnamyáyjadat pan vinxup xaaj ve'e mtanava'anda jem kajpun kajxm.

⁵ Pan joma tse'e je jayu mkakuvákjada, mtsoo'ndinup tse'e jem jetse'e xvinxítat je mtektá jetse'e vyánukút je naxvay juu' ve'e tuxpava'akta jem kyajpun jootm, ve'em tse'e dunujávadat jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e tyoondup.

⁶ Najkxtuts je'e ve'e jem nujom pi'k kajpun kajxmda, ve'em tse'e duvaajnada je jayu je oy kats je oy ayook, yakjotkadaaktuvap tse'e pan pan jatye'e pajkjudup jyajomatsova.

Ku je Yaknapajtpa Juan y'oo'kni

(Mt. 14.1-12; Mr. 6.14-29)

⁷ Ku ve'e je yakkutojkpa Herodes je kats dumotu ti ve'e je Jesús tyuump, ooy tse'e je vinma'yun dutunjayejp kux jeme'e juu' ve'e vaandup jets joojntyk-pajknuva ve'e je Yaknapajtpa Juan.

⁸ Jempa tse'e pan pane'e vaanduvap jets je Nte'yam je y'ayook kojtsna-

xpa Elías je'e ve'e, je'e ve'e joojntyk-pajknuva jetse'e ñaajknuke'xnatajkjinuva. Nay jempa tse'e pan pane'e vaanduvap jets joojntyk-pajknuva ve'e je viijnk juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. ⁹ Ax je Herodes tse'e vaan:

—Nyakjyuyukpojxjnu xa atse'e je Juan. ¿Pants je'e n'it vine'e juu' atse'e ooy je jayu xtuntukmumaajntyktup?

Yak'ixuvaan tse'e je Jesús.

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Jn. 6.1-14)

¹⁰ Ku ve'e je kukatsivatajk vyimpittini, van'it tse'e je Jesús duvaajnidi pan ti jatye'e ojts dutonda. Van'it tse'e pyavoojvjudi jetse'e ñajkxti joma ve'e to'k je apuk it, je betsáidait kajpun mutam. ¹¹ Ku ve'e je numay jayu dunuja'vidi, van'it tse'e dupanajkxti je Jesús. Van'it tse'e kyuvajkjidi, jetse'e vya'nuxjidi vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'litta jem je Nte'yam y'am kya'm, jetse'e duyakjotkadaakni pan pan jatye'e pajkjudup.

¹² Ku ve'e tánani je it vye'na, van'it tse'e je Jesús je ñumakmejtsk ixpajkpatajk vyinkutatámijidi jetse'e ña'muxjidi:

—Pakejxtini to'k aaj ya jáyuda jetse'e najkx du'íxtada je kyaaky je tyojkx jem pi'k kajpun kajxmda jets jem kam jootm jets je it joma ve'e pyoo'kxtat, kux ka'a xa ve'e yaja tii ni tíá joma uu'me'e yájada.

¹³ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Miitse'e myakkáydap.

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Ka'a xa aatse'e uxuyam ntimaáda, mugooxkji aatse'e yap je tsapkaaky nmaada jets mejtskiji je ajkx. ¿Ukpu najkxp aats vine'e njoy je kaaky je tojkx jetse'e nujom kyáydat?

¹⁴ Ax je jayu tse'e juu' ve'e jem ve'nidup, numugooxk miijl jo'n tse'e y'i-

jitti je yaa'tyajk. Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpada:

—Pajkva'kxtats ya jayu nuvuujtkupxuk majk jaty jo'n jetse'e xyak'ajxtuktat.

¹⁵ Ve'em tse'e dutoondi. Jetse'e nujom y'ajxtkti. ¹⁶ Van'it tse'e je Jesús dukoojnuk mugooxk je tsapkaaky jets mejtsk je ajkx. Van'it tse'e jem tsajm tso pyat'ix jetse'e je Nte'yam dukukojsji. Van'it tse'e duyakva'kxy, jetse'e dumooydi je y'ixpajkpatajk, jetse'e je numay jayu dutukvinkuka'yidi. ¹⁷ Ax nujom tse'e je jayu kyaaydi jetse'e kyooxjidi. Ku ve'e je jayu kyakyajxti, van'it tse'e dupakmojktini jamakmejtsk kach je tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax.

**Ku je Pedro du'ava'ni jets
je Jesús je'e ve'e je Cristo**

(Mt. 16.13-19; Mr. 8.27-29)

¹⁸ To'k nax tse'e je Jesús naaydum chapkajts. Jem tse'e je y'ixpajkpatajk dumaadada vye'na. Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Vintsose'e je jayu vya'anda, pánuk atse'e?

¹⁹ Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Jem xa ve'e pane'e vaandup jets mitse'e je Yaknapejtpa Juan, jempa tse'e pane'e vaanduvap jets je Elías mitse'e, nay jempa tse'e pane'e vaanduvap jets mitse'e nuto'k juu' ve'e ijt je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, je'ek tse'e joojntypajknuva.

²⁰ Van'it tse'e du'amotutúvidi:

—Jets miitsta, ¿vintso's miitse'e mvaanduva jets pan atse'e?

Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Mits xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Ku je Jesús du'ava'ni je y'oo'kun

(Mt. 16.20-28; Mr. 8.30-9.1)

²¹ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dutukpavaandi jets ni pana ve'e

dukavaajnjadat jets je'e je'e ve'e je Cristo. ²² Jetse'e dunuujmidi:

—Tun vinkopk xa je'e ve'e jets atse'e ooy ntuntsaa'hpaa'tut. Ka'ats atse'e xkuvákttat je israeejlit je myújit jáyuda, je tee'tajk je vyintsanda, jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk. Xyak'oo'ktapts atse'e je jayu; ax joojntypajknuvaps atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e Nu-paamduka Ijtp.

²³ Van'it tse'e dunuujmidi nujom je jáyuda:

—Pan pan xa ve'e dutsojpk jetse'e y'ijtnit ats maat, va'an tse'e dumasokkajxni je y'avintso vinma'yun, jetse'e jóvum xaaj je jyoot je jya'vin dumakpámut jetse'e chaachpaa'tut ax jo'n je jayu juu' ve'e je y'oo'kun du'anajkxip ku ve'e je cryuuz dupaku'u, jets atse'e xpamiininit. ²⁴ Kux pan pan xa atse'e xkajaanchja'vip kuxe'e dutsa'aga jetse'e y'oo'kut, ka'ats je'e ve'e dujayéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ax pan pants atse'e ijtp xjaanchja'vip, óyame'e y'oo'kut ats kajx, je'e tse'e dujajejpnup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ²⁵ Ni vinxupa xa je'e ve'e je jayu kyato'nuxjut ku ve'e duje'eikáxut nujom ya naxviijnit it jetse'e vyintókiyut je jayu je jyoot je jya'vin. ²⁶ Kux pan pan xa atse'e xtuktso'otyoomp jetse'e ats je nkats je n'ayook dutuktso'otyoompa, ntuktso'otyoompats ats je'e ve'e ku atse'e nmiinnuvat ats je nmajin maat, ats je nTee' je myajin maat, jets je va'ajts ángeles je myajin maat. ²⁷ Tyúvam xa atse'e nva'añ jets jeja ve'e je jáyuda juu' ve'e yaja ijt-tup jetse'e kya'oo'ktat pan ka'ana ve'e du'ixta je Nte'yam je kyutojknun myin.

**Ku je Jesús tyikts
jetse'e y'ajaj y'atu'kx**

(Mt. 17.1-8; Mr. 9.2-8)

²⁸ Toodojtuk xaaj jo'nani tse'e je it ñaxy vye'na ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e ñujkx tsapkojtspa,

je'e tse'e duvovutsoo'n je Pedro, je Santiago, maat je Juan. Van'it tse'e pyejtti joma ve'e to'k je kopk. ²⁹Tsapkojtsp tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e je vyijj je y'aaj tyikts jetse'e je vyit ojts tyumpoo'pikúx jetse'e y'ajaj y'atu'kx. ³⁰Van'it tse'e vya'kke'xti numejtsk je yaa'tyajak jetse'e dumaatnakyojtsjidi je Jesús. Je Moisés jets je Elíasts je'e ve'e ijttu. ³¹Naa'vittjudupts je'e ve'e je tsapjootmit majin; je'ets je'e ve'e kyajtstap ku ve'e je Jesús y'oo'kut jem Jerusalén. ³²Manajxtu tse'e je Pedro maat je myujatyoo'tajk. Ku tse'e jyotvijti, van'it tse'e du'ixti je Jesús je myajin maat jets janumejtsk je yaa'tyajak juu' ve'e je Jesús myaatténidup. ³³Najkx-tinup tse'e vye'nada numejtsk je jayu, van'it tse'e je Pedro dunuujmi je Jesús:

—Yak'ixpajkpa, oy xa je'e ve'e ku aatse'e yaja n'it. Va'ants aats dupumu toojk je pi'k ojts atyajak: to'k mits mje'e, jets to'k je Moisés jye'e, jets jado'k je Elías jye'e.

Ax ka'a tse'e je Pedro dunujava pan ti ve'e kyajtsp. ³⁴Kojtspna tse'e vye'na ku ve'e to'k pak je vínuts ñuje'yjidi jetse'e yo'tsjidi. Ax tsa'kidu tse'e je ixpajkpatajak ku ve'e yo'ts'ukvaajnidi je vínuts. ³⁵Jep tse'e vínuts akujkp myotu to'k je ayook. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. Amotunaxta juu' ve'e kyajtsp.

³⁶Ku ve'e je ayook y'atuvi, van'it tse'e du'ixti jets naaydume'e je Jesús vye'nini; ama'at tse'e tyaandi. Ka'a tse'e dupanvaajnidi juu' ve'e y'ixtu, van'itnume'e ku ve'e je Jesús jyoojntykpaiknuva.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap

(Mt. 17.14-21; Mr. 9.14-29)

³⁷Je ku'óxit tse'e, jeme'e kopk viinm kyadaaktini vye'na, van'it tse'e numay je

jayu je Jesús du'anajkxidi. ³⁸Jem tse'e numay jayu akokm to'k je yaa'tyajak vye'na juu' ve'e makk dumukojs je Jesús, jetse'e vyaajñ:

—Yak'ixpajkpa, ixu to'k aaj ats je nma-jntk kux je'ejyji ve'e to'k ats nmajntkip. ³⁹Ax to'k tse'e je ko'oyjáyuvap ats je n'ónuk dumach jetse'e duyakya'axy, jetse'e duxituyo'oy jetse'e jep ats je n'ónuk y'ávup pyítsum je aa'pk. Ax tsaachpaat tse'e ats je n'ónuk, ka'a tse'e je ko'oyjáyuvap myaso'okuva'añju. ⁴⁰Távani xa atse'e njamunoo'kxtukta ya m'ixpajkpatajak jetse'e duyakpítsumdat je ko'oyjáyuvap, ax ka'a tse'e y'o'yixjidi.

⁴¹Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—iMiits xa je'e ve'eda juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup jets ka vintúvup je'e ve'e juu' ve'e mtoondup! ¿Joma vaatts atse'e njaa'kja'ítut miits maatta jetse'e njaa'kjamuténadat? Yak-minu je m'ónuk.

⁴²Ax ku tse'e je mix ónuk duyaknajkxti jeja je Jesús vyinkujk, van'it tse'e je ko'oyjáyuvap yakkítuji jetse'e xyituy-o'yji. Van'it tse'e je Jesús dutuknuujmi je ko'oyjáyuvap jetse'e duyakjotkadaakni je mix ónuk, jetse'e je tyee' dutukkatajkinuva. ⁴³Ax nujomda tse'e je jayu atuva atoki je Nte'yam je myajin dutuktaandi.

Ku je Jesús je y'oo'kun du'ava'ninuva

(Mt. 17.22-23; Mr. 9.30-32)

Atuva atókina tse'e vye'nada je jayu maat juu' ve'e je Jesús tyuump, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajak dunuujmidi:

⁴⁴—Amotunaxta oy juu' atse'e nkotsuvaampy, ka'a tse'e xjaa'tyókidat. Yakpámup xa atse'e jem je jayu kyam juu' atse'e xtso'oxpajktup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

⁴⁵Ax ka'ats je'e ve'e duvinmótudi je y'ixpajkpatajak juu' ve'e je Jesús kyajtsp kux kyayaknuke'xnatajkipnume'e vye'na jetse'e duvinmótudat; tsa'kidup

tse'e jetse'e dū'amotutuviví'óyadat pan vintso ve'e dutij.

Je'e juu' ve'e dunumájip

(Mt. 18.1-5; Mr. 9.33-37)

⁴⁶ Van'it tse'e je ixpajkpatajk ñakyojtsvintsov'ukvaajnidi pan pane'e dunumájikajxp aje'e'ejyida. ⁴⁷ Ku ve'e je Jesús dunuja'vi vintso ve'e vvinmayda, van'it tse'e dupuujm jeja pya'ayi to'k je pi'k ónuk, ⁴⁸ jetse'e dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Je jayu pan pane'e oy jayu napyajmjup maat to'k je pi'k ónuk ax jo'n ya'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyumju ats maat. Ax je jayu pan pane'e oy jayu napyajmjup ats maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n oy jayu kuñapyumju maat je'e pan atse'e kxejxp. Kux pan pan xa ve'e miitsta naajkpi'kikajxjup, je'ets je'e ve'e juu' ve'e dunumájip.

**“Pan pan xa ve'e
xkatso'oxpajkumdup,
uu'm maattats je'e ve'e”**

(Mr. 9.38-40)

⁴⁹ Van'it tse'e je Juan ña'muxji:

—Yak'ixpajkpa, n'ix aatse'e to'k je jayu juu' ve'e mits je mxaaj dukojtspaatp jetse'e duyakpítsum jem je jayu jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap; ax ve'emts aats je'e ve'e nnuujma jets ka'a ve'e ve'em jyátukat, je'e kajx ku ve'e uu'm maatta kyavídut.

⁵⁰ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Ka'a xa miitse'e ve'em kuxnuujmide, kux pan pan xa ve'e xkatso'oxpajkumdup, uu'm maattats je'e ve'e.

**Ku je Jesús dutuknuujmi
je Santiago maat je Juan**

⁵¹ Ku ve'e tyámini vye'na jetse'e je Jesús chajpejtnit, van'it tse'e je makk aaj je makk joot dupuujm jetse'e jem

Jerusalén ñujkx. ⁵² Kyejx tse'e je kyukát-sivada jetse'e vyintoo'vákajadat. Ax je'e tse'e je'ydu joma ve'e to'k je pi'k kajpun juu' ve'e jem samaariait y'it jootm. Jem tse'e duja'ixtidi je it joma ve'e je Jesús kuñamyaa'yji. ⁵³ Ax ka'a tse'e je jémit jayu dutsojkti jetse'e jem tyánut kux y'ixtupe'e jets jeme'e Jerusalén ñajkxta. ⁵⁴ Ku ve'e ve'em du'ixti numejtsk je y'ixpajkpa, je Juan maat je Santiago, van'it tse'e je Jesús dunuujmide:

—Maja Vintsán, ¿mtsajkpe'e jets aatse'e je Nte'yam n'amótuvut jetse'e je jaajn duyakkustákat jem tsajviinm jets ya'a ve'e kyutókidat?

⁵⁵ Van'it tse'e je Jesús vvin'ixjidi jetse'e tyukna'muxjidi. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa miitse'e xnujávada ti vinma'yune'e mjajejptup, kux ka óyap je'e ve'e juu' ve'e mtonumpituvaandup. ⁵⁶ Ka je'ep xa atse'e nnumiimp jets atse'e je jayu nyakkutókiyut, je'e ve'e jets atse'e je jayu nyaktso'okut, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

Van'it tse'e ñajkxti joma ve'e jado'k je pi'k kajpun.

**Nutoojk je jayu juu' ve'e je
Jesús dupanajkxuvaandu**

(Mt. 8.19-22)

⁵⁷ Jeja tse'e too' aajy vye'nada, van'it tse'e je Jesús to'k je yaa'tyajk ña'muxji:

—Mpanajkxuvaampy xa ats mitse'e pan joma ve'e mnujck.

⁵⁸ Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Jep xa ve'e je vaax je y'aaajntk joma je'e ve'e chuuna, jempa tse'e je jeyya tánuk je pye'en, ax ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp, ni je'ets atse'e xka'ijta joma atse'e ya nkuvajk nko'okut.

⁵⁹ Van'it tse'e je Jesús dunuujmi jado'k je jayu:

—Pamiinni ats.

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Vintsán, masoók atš to'k aaj jets atsele je ntee' nyaknaxtákat, van'itts atš mitsele mpanajkxnit.

⁶⁰ Jetsele je Jesús y'atsoojvji:

—Je'eda pan pan jatye'e dukajajeytup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, va'an tse'e duvaknaxtákada je y'oo'kpada; jets mits, najkxuts jetsele je jayu xvaajnat vintso ve'e y'ijttinit jem je Nte'yam y'am kya'm.

⁶¹ Van'it tse'le jado'k ña'muxjuva:

—Mpanajkxuvaampy xa atš mitse'le. Masoók atš to'k aaj jets atse'le too'vajkp najkx du'avana jem njan'am ntak'am.

⁶² Van'it tse'le je Jesús ña'muxji:

—Pan pane'le ijtp ax jo'n je jayu juu' ve'e je kaaj yo'on ka'aj dumajtsp, van'it tse'le y'ixumpit ku ve'e yu'uj, ka'ats je'e ve'e duvinmachju jetse'le y'ítut jem je Nte'yam y'am kya'm.

Ku je Jesús du'akejxva'kxy nutoogupxuk majk je y'ixpajkpatajk

10 Távani tse'le je Maja Vintsán ve'em vya'añ vye'na, van'it tse'le duvinkaajjanutoogupxuk majk je y'ixpajkpatajk jetse'le numejtsk jaty dukejx juu' ve'e vintoo'vákajadap jeja nujom kajpun kujx joma je'e ve'e ñajkxut. ² Jidu'um tse'le dunuujmidi:

—Ooy xa ve'e je jayu juu' ve'e dukah'amótunajxtupna je oy kats je oy ayook. Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je trigo taajm juu' ve'e pakmojkkip. Ax nu'eejji tse'le je toompada. Je'e kajx tse'le, amótuda je Kam je Vyintsán jetse'le je toompa dujaa'kkéxut jetse'le je jayu dutuknujávadat je oy kats je oy ayook. ³ Najkxtats miits. Mpokejxtup xa atš miitse'le jetse'le m'íttat ax jo'n je carnero ónukta juu' ve'e najxtup jeja numay lobo akujk. ⁴ Ka'a tse'le xpavítstat je m'apajkinda, ka'a tse'le xpavítstat je mmeenda, ni ka'ava tse'le je mka'ajkta. Ka'a tse'le mtánadat jeja too' aajy ku ve'e je jayu xkojtspo'kxtat. ⁵ Ku

ve'e jep tujkp mtákadat, kojtspo'kxtats jidu'um: “Je Nte'yam je y'oy joot maat tse'le y'ijttinit pan pan jatye'e tsuunidup yaja tujk.” ⁶ Pan mkuvajkjjudup tse'le je oy joot maat, mo'ojadapts je'e ve'e je Nte'yam je'e je y'oy joot. Ax pan ka'a tse'le mkuvákjada, vaajnjada tse'le je jayu jets ka'a ve'e je Nte'yam myo'ojadat je y'oy joot. ⁷ Jyajomatujka tse'le mtákadat, jeja tse'le mnayáyjadat jetse'le xkáydát x'oo'ktat juu' ve'e myakmo'odap. Tukkadaakjudupts je'e ve'e je jayu jetse'le mmo'ojadat je mtukjoojntykinda, kux je toompa, vyinmajtsjup je'e ve'e jetse'le yakmujóyut. Ka'a tse'le tajkm tajkm mkáydát. ⁸ Ku ve'e mtákadat jem kajpun jootm joma ve'e myakkuvákta, mkáydap m'oo'ktap tse'le pan ti ve'e myakmooydup, ⁹ yakjotkada'akta pan pan jatye'e pajkjjudup aajnjudup jem, jetse'le xnaajmadat: “Je Nte'yam xa ve'e myaaxujjudup jetse'le m'ijttinit jem y'am kya'm.” ¹⁰ Ax pan mtajkidup tse'le jem kajpun jootm jetse'le mkayakkuvákta, najkxtats jeja tyoo' aajy jetse'le je jayu xnaajmadat: ¹¹ “Nvinxijtp aatse'le ya ntek jets aatse'le mpujkja ya ñaxvay juu' ve'e yaja miits mkajpun kujxta aats tumpava'aky, ve'em tse'le je nuja'vin xjayéptat jets ka'a ve'e mnapyámjada jem je Nte'yam y'am kya'm. Ax nujávada tse'le jets távani ve'e je Nte'yam myaaxujjada jetse'le m'ijttinit jem y'am kya'm.” ¹² Ve'emts atse'le nva'añ jets ku ve'e dupaatnit je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, nujoj k tse'le je tsaachpaatun yakmooydinit je jayu juu' ve'e jem kajpun kajxm tsuunidup jets ni ka'a ve'e je sodómait jáyuda.

Je'eda pan pan jatye'e dukakatsupajktup je Nte'yam

(Mt. 11.20-24)

¹³ ¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, coraziinit jáyuda! ¡Ayoov xa ve'e miits je mjoottava, betsáidait jáyuda! Pan

kuyaktuujn xa ve'e jem tiirovit jets sidoonit kyajpun kajxmda je majin juu' atse'e yaja ntuump uxyam paat miits maatta, kuvyinmayumpijttinits je'e ve'e, kudumasoohtinits je'e ve'e je kyo'oy joojntykinda, kuduyaknuka'xnatajkidits je'e ve'e jets n̄utsaachvinmaaydupe'e je tyókinda ku ve'e je koompa yo'tspa vit kuñatyukxo'xjidi jetse'e kuñapya'-muxejidi je jaajm jem ñi'kxmda ky-ojmda. ¹⁴ Ku ve'e dupaatnit je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayoy'nyit, nuyojk tse'e je tsaachpaatun myakmooydinit jets ni ka'a ve'e je jayu juu' ve'e tsuunidu jem tiirovit jets sidoonit kyajpun kajxmda. ¹⁵ Jets miitsta, capernaamit jáyuda, ¿ve'eme'e mvinmayda jets mtsajpéttape'e? Ax ka'a tse'e, myakpakejxtinupe'e jem joma ve'e je it juu' ve'e dunu'ava'tikajxp.

¹⁶ Pan pan xa miitse'e mkats'amotunajxjudup, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n atse'e kuxkats'amotunajxti. Pan pants miitse'e mkakuvajkjjudup, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n atse'e kuxkakuvajkti. Ax pan pan jatytts atse'e xkakuvajktup, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kudukakuvajkti je'e pan atse'e xkejxp.

Ku vyimpijttini je nutoogupxuk majk ixpajkpada

¹⁷ Ku ve'e vyimpijttini je nutoogupxuk majk ixpajkpada, van'it tse'e dunuujmidi je Jesús:

—Maja Vintsán, ku xa aatse'e mits je mxaaj nkojtspaa'ty, je ko'oyjáyuvap paatts aatse'e xkatsupajktup.

¹⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—N'ix xa atse'e je Satanás kyusvívup, jeme'e tsapjootm chaa'n ax jo'n to'k je vítsuk ñaxkada'aky. ¹⁹ Atsts miitse'e nmooydu je kutojkun jetse'e xtuktee'ndat je tsa'a'n jets je kaa'pyk, je'e paat jetse'e xyakkutojkjadat je Satanás viinm, je'e juu' ve'e je Nte'yam dutso'oxpajkp. Ka'ats miitse'e ti mjátjadat mnáxjadat.

²⁰ Oyam tse'e vye'ema, ka je'e kajxjyap tse'e mxoonduktat kuxe'e je ko'oyjáyuvap mkatsapákjada, je'e miitse'e nuyojk mtukxoonduktap kux javyétani ve'e je mxaajta jem tsapjootm.

Ku je Jesús xyoojntk

(Mt. 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Ku tse'e van'it, jetse'e je Jesús xyoojntk je Espíritu Santo kajx, jetse'e vyaajñ:

—Tata, mits xa ve'e mka'mikujxp je tsapjootmit it jets ya naxviiñit it. Nkukojsjip ats mitse'e kux je jayu juu' ve'e je pi'k ónyk jo'n ijttup, je'ets mitse'e mtuknuja'vidu juu' ve'e myo'tsju je'eda pan pan jatye'e natyijjudup kuvij jáyuda jets juu' ve'e ooy juu' jaty dutunnuja'vidup. Ve'em tse'e, Tata, kux ve'em xa mitse'e xtsak.

²² Nujom xa atse'e je nTee' xtukka'tajkiku'x. Ni pana xa atse'e xka'ixa; ats je nTee'ji atse'e x'ixa. Ax ni pana tse'e duka'ixaiva ats je nTee'; atsji ve'e n'ixa, ats, je'e je y'Onuk, jets je'eda pan pan jaty atse'e ntsajkp jets atse'e je nTee' ntuk'ixut.

²³ Van'it tse'e duvin'ixti je y'ixpajk-patajk jetse'e dunuujmidi aje'ejjyida:

—Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je vyiiñ dutuk'ixtup juu' miitse'e uxyam m'ixtup, ²⁴ kux ve'em xa ats miitse'e nvaajnada jets numaye'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta jets numaye'e je yakkutojkpa duja'ixuvaandi juu' mitse'e uxyam m'ixtup, ax ka'ats je'e ve'e du'ixti, jyah'amotunaxuvaanduts je'e ve'e juu' miitse'e uxyam m'amotunajxtup, ax ka'ats je'e ve'e du'amotunajxti.

Je oy samaariait jayu tukmu'a'ixmojkin

²⁵ Van'it tse'e to'k je tsaptujkpit yak'ixpajkpa tyeni jetse'e je Jesús dutukkats'ixti. Jidu'um tse'e du'amotutuvi:

—Yak'ixpajkpa, ¿tis ats vine'e ntónup jets atse'e njayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

²⁶ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—¿Vintsos'e'e javyet jep je Moisés pyava'nun kujxp? ¿Vintso ve'e xkats?

²⁷ Van'it tse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpa y'atsaajv:

—“Tsokta je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, nujom ja'vin, nujom aaj nujom joot, nujom je mmaju maat, jets nujom je mvinma'yun maat. Tsojktuvats je mmujantamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n viinn mnachókjada.”

²⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Oy xa ve'e tum'atsav. Tonu ve'em jetse'e xjayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

²⁹ Kanatyokimpamuvaajnup tse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpa, je'e kajx tse'e vyaajñ:

—¿Pants je'e ve'e ats je nmujantam je nmutaktam?

³⁰ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—To'k nax xa ve'e to'k je jayu jem Jericó ñujkx, jeme'e Jerusalén chaá'n. Jeja tse'e too' aajy kyada'aky vye'na, van'it tse'e je mee'tspa myajtsjidi jetse'e pyajkuxjidi nujom je pyaamduk juu' ve'e myaat vye'na, je vyit paat tse'e pyajkjidu, jetse'e duvojpti, dutsii'kti, jetse'e dumasookti oo'kun ámani. ³¹ Ve'em tse'e jyajty jetse'e jem ñajxpa to'k je tee'. Ku tse'e du'ix, jetse'e dujakeek. ³² Nay ve'empa tse'e ñajxpa je tsov to'k je Leví je chaan je kyooj juu' ve'e duputajkip je tee'tajk. Ku tse'e du'ixpa, nay ve'empa tse'e dujakeekpa. ³³ Ax jem tse'e ñajxpa to'k je samaariat jayu. Ku tse'e du'ix, tyukmo't tse'e. ³⁴ Van'it tse'e dumutami je jayu jetse'e je xya'ajka dutuktso'yi je pa'ajk tsaaydum naaj jets je olivos aceite. Van'it tse'e je vit dutuknupijt je xya'ajka. Van'it tse'e duyakpejt jem byuurro ni'kxm jetse'e duyaknujx joma ve'e to'k je tajk joma ve'e je jayu my-

atáñ. Jem tse'e to'k tsooj du'ix. ³⁵ Ku tse'e je samaariat jayu choo'nni je kujápit, van'it tse'e duyakpítsum mejtsk je denario meen jetse'e dumoojy je kutajk, jetse'e dunuujmi: “Nvaate'e to'k aaj ya jayu xjaa'kpa'am'íxut. Pan mjaa'kyaktuump tse'e je meen, nmukuvejtnupts ats mitse'e ku atse'e nvimpijnuvat.”

³⁶ Van'it tse'e je Jesús je tsaptujkpit yak'ixpajkpa du'amotutuvi:

—¿Pan tse'e mnasja'vip nutoojk ya jayu juu' ve'e oy dumutoon je jayu juu' ve'e yakmee'ts?, ve'em ax jo'n je myujantam je myutaktam oy kudumutuujn jo'n.

³⁷ Van'it tse'e y'atsaajv:

—Aaj, je'e xa ve'e juu' ve'e tukmo'tju.

Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Najkxni, jetse'e nay ve'em je jayu xtoompát.

Ku je Jesús vye'na jep je Marta jets je María tyak'ap

³⁸ Ku ve'e je Jesús je tyoo' dupajknuva, van'it tse'e tyajki jem pi'k kajpun jootm. Jem tse'e to'k je ta'axtajk juu' ve'e Marta duxaaj, je'e tse'e takmoojyju. ³⁹ Jempa tse'e to'k je y'uts juu' ve'e María duxaaj, je'e tse'e jeja je Jesús vyinkujk ajxtk jetse'e du'amotunaxy juu' ve'e je Jesús kyajtsp. ⁴⁰ Je Marta tse'e duyakkayuvaamp oy je Jesús, je'e tse'e ka'itumoojyju, je'e kajx tse'e je Jesús duvinkutami jetse'e dunuujmi:

—Maja Vintsán, ¿ka'a mitse'e xvinnmay vintso atse'e ya n'uts xmasa'ak naaydum maat ya toonk? Naajma to'k aaj jets atse'e min xputaka.

⁴¹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Marta, Marta, may viijn je'e ve'e juu' ve'e mvinmaayp jetse'e mvinma'yunma'aju, ⁴² ax to'k viijn tse'e juu' ve'e mka'ijtxujp; ya María xa ve'e tuduvinkán juu' ve'e nujojy oy. Ax ni pana tse'e kyapajkuxjut.

Ku je jayu chapkats

(Mt. 6.9-15; 7.7-11)

11 Ku ve'e je Jesús to'k nax chap-kojtskujx, van'it tse'e nuto'k je y'ixpajkpa ña'muxji:

—Maja Vintsán, tuk'ixus aats to'k aaj vintso aatse'e ntsapkótsut, ve'em ax jo'n je Yaknapejtpa Juan dutuk'ix je y'ixpajkpatajk.

² Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Ku miitse'e mtsapkótstat, jidu'um tse'e xkótstat:

Aats je nTee',

tsapjootm xa mits jeme'e,

va'ajts aaj va'ajts joots mitse'e, jetse'e myakvinjávát myakvintsa'agát.

Yakmiinni to'k aaj je mkutojkm.

Ve'em ax jo'n jem tsapjootm tyunju juu' mitse'e mtsajkp,

ve'em tse'e tyoojnjuvat yaja naxviijn.

³ Mooyk aats uxym je kaaky je naaj juu' aatse'e jóvum xaaj ntukjoojntykip.

⁴ Mee'kxjik aats je ntokin,

ve'em ax jo'n aatse'e ntokin-mee'kxpa pan pan jaty aatse'e xmutókintoomp.

Kadi aats to'k aaj xmasa'ak jets aatse'e nka'at jem je ko'oyjáyuvap y'am kya'm;

mitsts aatse'e x'ixup xjayépup, x'axajtókup,

ve'emts aatse'e xkah'amaadaagát je ky-o'oy je'e.

⁵ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—¿Pants miits n'ite'e nuto'k, jetse'e ñajxkut tso'm jo'n jeja je'e tyak'aajy juu' ve'e myaatnayja'vijup jetse'e du-naajmat: “Tuk'anoo'kxus ats to'k aaj toojk je mtsapkaaky?, ⁶ kux to'k xa ve'e juu' atse'e nmaatnayja'vijuvap, je'e tse'e tumyatáñ jeja ats ntak'aajy, ax ka'a tse'e tii ti atse'e nmo'op.” ⁷ Van'it tse'e jepji y'atsaajv tyujkp: “Kadi ats xyakpojtuk kux távani xa atse'e ya ntajk nyak'atojkni jets tats atse'e ya

n'ónuk nmaatma'vidini; ax ka'ats atse'e x'uk'o'yixjini jets ats mitse'e juu' nmo'ot.” ⁸ Ve'emts ats miitse'e nnaaj-mada jets pojtukup je'e ve'e jetse'e dumo'ot pan ti je'e ve'e chajkp, ka je'e kajxape'e ku ve'e dumaatnayjávaja, je'e kajxe'e jetse'e kadi jyaa'k'at-su'uxju. ⁹ Ax ve'emts ats miitse'e nnaaj-mada: Amótuda juu' je Nte'yam, jetse'e myakmo'odat; íxtada, jetse'e xpaa'ttat; kojtspo'o'kxta jeja tak'aagui, jetse'e je Nte'yam myak'avaatsuxjádát. ¹⁰ Kux pan pan xa ve'e je Nte'yam juu' du'amótup, yakmooyp tse'e; pan pan tse'e juu' du'íx-tip, pyaatyp tse'e; pan pan tse'e kojtspo'o'kxp jeja tak'aagui, yak'avaatsuxjup tse'e je Nte'yam.

¹¹ 'Mii'tsta, ónuk tee'da ónuk taakta, ku ve'e je m'ónukta m'amótujádát je tsapkaaky, ¿je tsaa' tse'e mmo'odap? Ku ve'e m'amótujádát je ajkx, ¿je tsaa'n tse'e mmo'odap? ¹² Ku ve'e m'amótujádát je tsetu'ut, ¿je kaa'pyk tse'e mmo'odap? ¹³ Mjako'oyjáyuvada xa miitse'eda, mnuja'vidup tse'e jetse'e je m'ónukta xmo'odat je y'oy je'e; ax je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, nuyojkts je'e ve'e dumo'ot je Espíritu Santo pan pan jatye'e amótujádup.

Ku je Jesús yaktij jets je ko'oyjáyuvape'e je kutojkm mooyjy

(Mt. 12.22-28; Mr. 3.19-26, 30)

¹⁴ Yakpítsumnu tse'e je Jesús jem je yaa'tyajk jya'vin kajxm to'k je ko'oyjáyuvap juu' ve'e je yaa'tyajk oom duyaktaannu. Ku tse'e pyítsumni je ko'oyjáyuvap, van'it tse'e kyojtspajkni je yaa'tyajk. Atuva atoki tse'e tyaandi je numay jayu juu' ve'e du'ixtu. ¹⁵ Ax jem tse'e juu' ve'e vaandu:

—Je Beelzebú, je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvap-tajkta, je'e xa ya'a ve'e mooyjyup je kutojkm jetse'e je ko'oyjáyuvap duyakpítsumut jem je jayu jya'vin kajxmda.

¹⁶ Jempa tse'e pan pan jatye'e amótu-
judu to'k je tsajmit nuja'vin, ve'em tse'e
dutukkats'ixtada. ¹⁷ Nuja'vipts je'e ve'e
je Jesús jets ti ve'e vvinmaaydup, je'e
kajx tse'e dunuujmidi:

—Nujom tse'e je kutojkun juu' ve'e je
jyayu nacho'oxpajkjjudup, vintókiyupts
je'e ve'eda. Pan nacho'oxpajkjjudup tse'e
je jayu juu' ve'e to'k jaajn to'k tajk, vin-
tókivapts je'e ve'e. ¹⁸ Nay ve'empa tse'e,
pan nacho'oxpajkjjuduups je'e ve'eda pan
pan jatye'e ijttup jem je Satanás y'am
kya'm, ka'a tse'e je kyutojkun jyejkat.
Je'e kajx xa atse'e ve'em nva'añ kux-
e'e miits mva'anda jets je Beelzebú at-
se'e je kutojkun xmooyp jets atse'e je
ko'oyjáyuvap nyakpítsumut jem je jayu
jya'vin kajxmda. ¹⁹ Pan je'ets atse'e kux-
ma'a je kutojkun jets atse'e je ko'oyjáyu-
vap nyakpítsumut jem je jayu jya'vin
kajxmda, ¿pan tse'e dumooyp je kuto-
jkun je mjáyuda jetse'e duyakpítsum-
dat je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin
kajxmda? Je'e kajx tse'e je mjáyuda
duyaknuké'xnatákada jets ka'a ve'e oy
juu' xpayo'oyda. ²⁰ Ax je Nte'yamts at-
se'e xmooyp je kutojkun jets atse'e
nyakpítsumut je ko'oyjáyuvap jem je
jayu jya'vin kajxmda, je'e tse'e va'ajts
duyaknuké'xnatajkip jeja miits mvinku-
jkta jets ats kajxe'e je jayu y'itta jem je
Nte'yam y'am kya'm.

**Yakvinkadaak yaknaxkadaak
tse'e je Jesús je Satanás**

(Mt. 12.29-32; Mr. 3.27-29; Lc. 12.10)

²¹ Ku xa ve'e to'k je tsots yaa'tyajk
jep dumaada juu' ve'e natyukkuvaajjn-
jup, jetse'e je tyajk du'ix'it, ka'ats je'e
ve'e je pyaamduk tyijatyju tyinaxyju juu'
ve'e jep tyujkp. ²² Ax pan mejtsp tse'e
jado'k juu' ve'e nuyojk tsots ni ka'a ve'e
je'e, jetse'e du'amaadaaga, van'it tse'e
dupujkja nujom juu' ve'e myákkip jet-
se'e natyukkuva'anjut, jetse'e je pyaam-
duk duyakva'kxy juu' ve'e pyajkji.

²³ Pan pan xa ve'e ats maat ka'ijtp,
xtso'oxpajkpts ats je'e ve'e; pan pants
atse'e xkamaattoomp, xmutokintoompts
ats je'e ve'e.

**Je ko'oyjáyuvap juu'
ve'e vimpijtnuvap**

(Mt. 12.43-45)

²⁴ Ku xa ve'e to'k je ko'oyjáyuvap
je jayu dutukva'ach, ve'em tse'e vy-
impavídut jem ta'ajts it jootm, y'ix-
tip tse'e joma ve'e pyo'lkxut. Ka'a
tse'e dupaa'ty. Van'it tse'e ñaña'muxju:
“Va'an ats du'avimpijtinuva joma at-
se'e n'ukpítsum.” ²⁵ Ku tse'e vimpijt-
nuva, ve'em tse'e je jayu je jya'vin du-
paa'ty ax jo'n to'k je tajk juu' ve'e
pe'etapúk jets avaatsuva. ²⁶ Van'it tse'e
ñajkxnuva jetse'e duyaktsaa'n januvux-
tojtuk je myuko'oyjáyuvap juu' jatye'e
nuyojk ka óyap jets ka'a ve'e je'e. Van'it
tse'e tyajkikáxta tsuuniva jem je jayu
jya'vin kajxm. Nuyojk ka óyapts je'e ve'e
je jayu tyaannuva jets ka'a ve'e ku ve'e
to'k dumaada y'ijit.

Je'eda pan pan jatye'e xoon

²⁷ Ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, van'it
tse'e to'k je ta'axtajk kyojtspítsum jeja
numay jayu akujk. Jidu'um tse'e je Jesús
dunuujmi:

—Xoon xa je'e ve'e je ta'axtajk juu'
ve'e myakke'xju jetse'e myaktsi'tsji.

²⁸ Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Xoon xa je'e ve'eda nuyojk pan pan
jatye'e je Nte'yam je y'ayook du'amotu-
najxtup jetse'e dukutyonda.

**Ku je ko'oy jayu du'amótudi
je maja nuja'vin**

(Mt. 12.38-42; Mr. 8.12)

²⁹ Jaa'knay'amojkijidu tse'e je numay
jayu joma ve'e je Jesús. Van'it tse'e je
Jesús vyaajñ:

—Ko'oy jáyuts je'e ve'e je jáyuda
juu' ve'e uxyam joojntykidup, y'amó-

tudup tse'e jetse'e du'ixtat je maja nuja'vin jetse'e ve'em juu' dujaanchjávadat. Ax ka'a tse'e je nuja'vin yakmo'odat; je nuja'vinji ve'e yakmo'odap juu' ve'e yaktaan je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Jonás. ³⁰ Kux ve'em ax jo'n je Jonás je nuja'vin duyaktaajñ maat je jayu juu' ve'e jem níniveit kyajpun kajxm tsuunidu, ve'emts atse'e je nuja'vin nyaktaajnjiduvat maat je jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp. ³¹ Ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, yaknuke'x-natákaptis je'e ve'e je yakkutojkpa ta'ax-tajk juu' ve'e tsoo'n jem joma ve'e je pojñujkx jets vvinmajtsjudupe'e je tsaachpaatun je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup, kux va'ajts jékum je'e ve'e chaa'n jetse'e ojts du'amotunaxy je Salomón je vyijin je kyejun. Ax jeja tse'e to'k yaja juu' ve'e nujojik dunumájip jets ni ka'a ve'e je Salomón. ³² Ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit, yaknuke'x-natákaptis je'e ve'e je jayu juu' ve'e tsuunidu jem níniveit kyajpun kajxm jets vvinmajtsjudup je'e ve'e je tsaachpaatun je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup, kux myasooktu ve'e je kyo'oy joojntykinda je níniveit jayu ku ve'e je Jonás tyukka'amaajyidi je Nte'yam je kyats je y'ayook. Ax jeja tse'e to'k yaja juu' ve'e nujojik dunumájip jets ni ka'a ve'e je Jonás.

Ve'em xa ve'e je jayu je vyijin ax jo'n je jayu je jyoot je jya'vin

(Mt. 5.15; 6.22-23)

³³ Ni pana xa ve'e dukana'ak to'k je ta'kxpa jetse'e dupum joma ve'e yu'uts y'ítut ukpu ti dutuknaxjópút, kajxm je'e ve'e dupum jetse'e kyuta'kxjadat pan pan jatye'e tajkidup jep tujkp.

³⁴ Ve'em xa ve'e miits je mvijinda ax jo'n je mjootta je mja'vinda. Pan oy xa ve'e je mvijinda, m'ixtup tse'e oy. Ax pan ma'at tse'e je mvijinda, koo'ts tse'e

juu' jaty tyañ. Nay ve'empa tse'e maat je mjootta je mja'vinda. Pan va'ajts tse'e je mjootta je mja'vinda, je y'oy je'e tse'e mtoondup; ax pan m'ajootidup tse'e je kyo'oy je'e jetse'e vintok m'itta, je kyo'oy je'e tse'e mtoondup. ³⁵ Mnay'ix-jadapts miitse'e jetse'e kyavimpítut kyo'oy je'e je y'oy je'e juu' ve'e ijtp jem mja'vin kajxmda. ³⁶ Ax pan ijtp tse'e tum je y'oy je'e jem mja'vin kajxmda, tum je y'oy je'e tse'e mtoondup mkojtstup, ve'em tse'e m'ittat ax jo'n je ta'kxpa juu' ve'e je jayu dukuta'kxp.

**Ku je Jesús dutuknuujmi
je fariseotajk jets je
tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk**

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40;

Lc. 20.45-47)

³⁷ Ku ve'e je Jesús kyojtskujx, van'it tse'e to'k je fariseo vyoovji kaayva jem tyak'am. Van'it tse'e je Jesús tyajki jetse'e ñajxy kaayva. ³⁸ Atuva atoki tse'e je fariseo tyaañ ku ve'e du'ix jets ka'a ve'e je Jesús too'vajkp kyapuj joma vaat je kyatajks ve'em ax jo'n je jujpit jayu je pava'nun duyaktaandi. ³⁹ Van'it tse'e je Maja Vintsán ña'muxji:

—Miitsta, fariseotajkta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e duyakvaatstup jeñi'kxmji je tuk'a'ooguin jets je tuk'atojkin; ax je jyoot, ojts je'e ve'e juu' ve'e mee'tsmúk jets juu' ve'e je ko'oy to'nun kajx jéjip. ⁴⁰ ¡Ka'a miitse'e oy juu' xpayo'oyda! ¿Ka'a miitse'e xnujávada jets je'e pane'e dupaam juu' ve'e ijtp jeñi'kxm, nay je'ejam tse'e dupaam juu' ve'e jep akujkp? ⁴¹ Toojnjada je jayu je y'oy je'e, ve'em tse'e m'ittat ax jo'n je tuk'a'ooguin jets je tuk'atojkin juu' ve'e to'k ka'ajyji va'ajts ijtp, ka'a jeñi'kxmji.

⁴² ¡Ayoov xa ve'e miits je mjootta, fariseotajkta! Mmooydup xa ve'e je Nte'yam je diezmo je muxo'ojkin paat, ax jo'n je menta, je xoo'kpa ojts, jets juu'

jaty'e viijnk aajy ojts; ax ka'a tse'e xma-
ja pamda vintso ve'e je Nte'yam yaksak
jets vintso ve'e yaktún juu' ve'e pyaatyp
y'akeeguiip. Oy xa je'e ve'e jetse'e xpám-
dat je diezmo; ax nuyojk vinkopkts je'e
ve'e jetse'e je Nte'yam xtsóktat jetse'e
xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip.

⁴³ 'iAyoov xa ve'e miits je mjootta,
fariseotajkta! Mtsojktup xa ve'e jetse'e
xtuksaanadat je tsuujntkun juu' ve'e
tum oojyit jep tsaptujkp, mtsojktuvap
tse'e jetse'e jeja too' aajy myakkojt-
spoo'kxtat je vintsa'kin maat.

⁴⁴ 'iAyoov xa ve'e miits je mjootta,
mejts'aajta mejtsjootta! Ve'em xa miit-
se'eda ax jo'n je it joma ve'e je oo'kpa
ñaxtaka. Jeja tse'e je jayu ñaxy; ka'a
tse'e dunujávada jets jepe'e je oo'kpa,
kux ka'a ve'e kye'ex.

⁴⁵ Van'it tse'e y'atsoojvji to'k je tsap-
tujkpit yak'ixpajkpa:

—Yak'ixpajkpa, ku xa ve'e ve'em
mva'añ, xvinkojspejtpapts aats mitse'e.

⁴⁶ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—iAyoov xa ve'e miits je
mjoottava, tsaptujkpit yak'ixpajkpada!
Mpaajmjidup xa ve'e je jayu je pava'nun
juu' ve'e va'ajts tso'ox; ax ni vinxupa
tse'e xkaputákada jetse'e dukutyóndat
je Nte'yam je pyava'nun.

⁴⁷ 'iAyoov xa ve'e miits je mjootta!
Mnapyajmjidup xa ve'e ax jo'n kuxv-
intsa'kidi je Nte'yam je y'ayook kojtsna-
jxpatajkta, mnupojtspejttup tse'e je'e je
ñaxtajkin itta, je'eda juu' ve'e miits je
mjupit jáyuda yak'oo'ktu. ⁴⁸ Ax ve'emts
miitse'e xyaknukexnatákada jets mn-
ja'vidupe'e juu' ve'e je mjupit jayu ty-
oonda, m'oyja'vidupts miits je'e ve'e
ku je'e ve'e duyak'oo'kti. iJe'eda xa
ve'e duyak'oo'ktu, miitsta tse'e mnupojt-
spejtjidup je ñaxtajkin itta!

⁴⁹ Je Nte'yam je vyijin kajx tse'e
vyaajñ: “Ntuknukéxtapts ats je'e ve'e
ats je n'ayook kojtsnajxpatajkta jets
ats je nkukátsivada, yakjomtóndap yak-

titóndapts je'e ve'e, jem tse'e juu' ve'e
yak'oo'ktuvap.” ⁵⁰ Ax ve'em tse'e je jayu
juu' ve'e uxyam joojntykidup, y'amó-
tudapts je'e ve'e je Nte'yam jetse'e
dunu'atsóvadat je'e je y'oo'kun kajxta je
Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta ku
ve'e ya it choo'ntk jets vintso ve'e myin
vyimpet, ⁵¹ van'it ku ve'e je Abel y'aa'k
jets je Zacarías paat, je Zacarías juu' ve'e
yak'oo'ktu jep maja tsaptahtaagujkp jeja
maja tsaptajk jets vojxpejtun itakujk.
Je'e kajxts ats miitse'e nnaajmada jets
je jáyuda juu' ve'e uxyam joojntykidup,
myooydinupts je'e ve'e je cuenta jem je
Nte'yam vyinkojkm je Nte'yam je y'ay-
ook kojtsnajxpatajk je y'oo'kun kajxta.

⁵² 'iAyoov xa ve'e miits je mjootta,
tsaptujkpit yak'ixpajkpada! Ve'em xa
miitse'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e
dukonyo'tstup je avaatsun juu' ve'e
duyak'avaatsp joma ve'e je jayu dūv-
inmótuda je Kunuu'kx Jatyán. Ka'a
tse'e jem mtákada, ka'a tse'e xyakjajit-
tuva jetse'e tyákadat je jayu juu' ve'e
jatakavaandup.

⁵³ Ku ve'e je Jesús ve'em ña'muxjidi,
ooy tse'e tyunmujotma'tjidi je
tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta maat je
fariseotajkta. Van'it tse'e dutso'oxpajkti
jetse'e du'amotutuvi'ukvaandi pan ti
jaty, ⁵⁴ ve'em tse'e du'uktukkats'ixtidi
jetse'e kuy'o'yixjidi vintso ve'e
kudunuxa'aidi.

Ku je jayu y'it mejts'aaj mejtsjoot

12 Ku ve'e numay ooy je jayu
tyunje'myojktini, kamachooovna,
tyunnañutee'njidini tyunnatyuktee'nji-
dini, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajk-
patajk dunuujmi:

—Ve'em xa ve'e je fariseo je y'ix-
pajkunda ax jo'n je levadura. Mnay'ix-
jadapts miitse'e je'e kajxta, kux tuk-
tajkikajxjup xa je'e ve'e je jayu je'e je
y'ixpajkun jetse'e je jayu duyakvimp-
jtpa mejts'aaj mejtsjoot. ² Kux ka'a xa

ve'e tii ni tía juu' ve'e ux̄yam kayakñu-
ja'vip jetse'e kyanuke'xnatákat, ka'a
tse'e tii ni tía juu' ve'e ux̄yam yu'uts
ijtp jetse'e kyayakñujávat. ³Je'e kajx
tse'e, nujome'e juu' miitse'e tuxkotsta
ka je numay jayu maatap, myótuvupts
je'e ve'e je numay jayu; jets nujome'e
juu' ve'e ayu'uts tuxkotsta jets aku'u je
mtajkta, natyukmumaaydukjadaps je'e
ve'e je jayu ixna ke'xna.

Je'e juu' ve'e yaktsa'agap

(Mt. 10.28-31)

⁴Miits, juu' atse'e nmaatnayja'vi-
jidup, ve'emts ats miitse'e nnaajmada
jets ka'a ve'e xtsa'agadat pan pan jatye'e
ka'o'yixjudup jetse'e je jayu je jyoot
je jya'vin duyakvintókiyut. Kux ku xa
ve'e je jayu myak'oo'kjadat, ka'a tse'e
tii vintso ve'e mjaa'kjatónjadat. ⁵Ño-
jk'óye'e xtsa'agadat juu' ve'e o'yixjup je
Nte'yam jetse'e dutónut, je'e tse'e je ku-
tojkun dujayepp jetse'e je jayu je jyoot
je jya'vin dupajkjinit jetse'e je jayu je jy-
oot je jya'vin je ñi'kx je kyopk dupaam-
nit jem janjootm. Ve'em tse'e, tsa'agada
je'e.

⁶Yaktoo'kp xa ve'e numugooxk je
pi'k jeyyva tánuk mejtsk je pi'k meen
ónuk, ¿ve'em xaja? Ax ni to'ka tse'e
je Nte'yam dukajaa'tyóki je pi'k jeyyva
tánuk. ⁷Machave'e je Nte'yam dujayed
to'k to'k je mvaajyta juu' ve'e jem
mkuvajkmda. Kádits miits mtsa'agada,
mnumájidup xa miitse'eda jets ni ka'a
ve'e numay je pi'k jeyyva tánukta.

Je'eda pan pan jatye'e napyajmjudup je Jesucristo maat

(Mt. 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸Ve'emts ats miitse'e nnaajmada: Pan
pan xa ve'e napyajmjup ats maat jeja
je jayu vyinkujk, je'e maatts atse'e
nnapyajmjuvat jem je Nte'yam je y'aan-
geles vyinkojkm; ⁹ax pan pan tse'e
vaamp jeja je jayu vyinkujk jets ka'a at-

se'e xjaanchjáva, va'anupts atse'e jem je
Nte'yam je y'aangeles vyinkojkmda jets
ka átsap je'e ve'e je njayu.

¹⁰Opyana pan pan atse'e xvinkojt-
spejtp, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaam-
duka Ijtp, o'yipts je'e ve'e jetse'e yak-
mee'kxjat je tyokin. Ax pan pan tse'e
je Espíritu Santo dūvinkojtspejtp, ni je
vin'ítats je'e ve'e kya'óyat jetse'e yak-
mee'kxjat je tyokin, ni ux̄yama, jets ni
van'ita ku ve'e je nam it choo'ndukut.

¹¹Ku xa miitse'e myakvóvdat jep
tsaptujkp ukpu jep kumoon tujkp, ka'ats
miitse'e xvinnáydats pan vintso ve'e
m'atsóvdat uk pan ti ve'e mkótstap,
¹²kux je Espíritu Santo ve'e mmo'ojadap
ti ve'e mkótstap van'it.

Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e je jayu je jya'vin dupum joma ve'e je meen

¹³To'k tse'e juu' ve'e jep numay jayu
akujkp ve'nip, je'e tse'e dunuujmi je
Jesús:

—Yak'ixpajkpa, naajma to'k aaj ats
je n'ajch jets atse'e xmo'ot juu' atse'e
xtukkadaakp, je'e juu' ve'e aats je ntee'
y'ix jyayejp.

¹⁴Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—¿Pants atse'e xtij tokin payo'yva uk
paamduk yakva'kxpa?

¹⁵Vaampa tse'e jidu'um:

—Nay'íxjada jetse'e juu' xkanas'ayó-
vadat, kux ka je'e kajxap xa ve'e je
jayu jyoojntyka ku ve'e juu' ooy dutun'ix
dutonjayep.

¹⁶Van'it tse'e ya tukmu'a'ixmojkin
duvaajnjudi:

—Jem xa ve'e to'k je kumeen jayu
y'ijtp. Ooy tse'e tyun'o'yi pan ti ve'e ñuy-
o'oi ñuto'ni. ¹⁷Van'it tse'e vyinmaajy:
“¿Tis ats vine'e ntónup? Ka'a xa ve'e tii
joma atse'e njayéput juu' atse'e tumpak-
muk.” ¹⁸Van'it tse'e vyaajñ: “Tá xa at-
se'e mpayo'oy jets jidu'um atse'e ntónut.
Va'an ats duyakkekkuxu ya tajk juu' ve'e
muutskit jets atse'e mpámüt juu' ve'e

mújit, ax jepts atse'e njayéput nujom juu' atse'e tumpakmuk. ¹⁹ Van'itts atse'e nnañá'muxjut: Yámani xa atse'e n'ix njayep ooy je paamduk juu' atse'e may xaaj may joojnt ntukjoojntykap. Va'ants ats dupoo'kxni, dukaayni, du'ookni, jets ats duxoojntkni." ²⁰ Ax jidu'um tse'e je Nte'yam ña'muxji: "Mits, ka'a ve'e juu' oy xpayo'oy. Uxyam ya tsooji xa ve'e m'oo'knit. ¿Ax pan tse'e duje'einup juu' ve'e m'ixp mjayepp?" ²¹ Ax ve'em tse'e jyaty je jayu juu' ve'e je y'avintso o'y-inji dunupajkpejtp juu' jaty yaja naxviijn jetse'e ti o'yin dukajayep jeja je Nte'yam vyinkujk.

Y'ixp jyayepp tse'e je Nte'yam pan pan jatye'e je y'ónuk

(Mt. 6.25-34)

²² Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Je'e kajxts ats miitse'e nnaajmada, ka'a tse'e xvinmáydats je mkaakya je mnaajta ti ve'e mtukjoojntykadap, ni ka'a tse'e xvinmaayduvat je mvitta je mxoxta juu' ve'e mjayéptap. ²³ Ñumájip tse'e nuyojk ku ve'e je jayu jyoojntyka jets ka'a ve'e je kyaaky je ñaaj; ñumájip tse'e nuyojk je jayu je ñi'kx je kyopk jets ka'a ve'e je vyit je xyox. ²⁴ Ixta vintso ve'e je jaa'k kyani'ipta, ka'a tse'e je tyajm dupakmokta, ka'a tse'e juu' dumaaadada joma ve'e duyak'íttat je tyukjoojntykinda; óyam tse'e vye'ema, yakjoojntykijidupts je'e ve'e je Nte'yam. Kadi xvinmayda, nuyojk xa miitse'e ooy xtunjaa'knúmájada jets ni ka'a ve'e je jeyyva tánukta. ²⁵ Jyatunvinmay je'e ve'e, ¿pant miitse'eda juu' ve'e o'yixjup jetse'e ñaajkyónjut jado'k noox? ²⁶ Ax pan ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e ve'em xtóndat juu' ve'e vee'nji, ¿tyajx tse'e xvinmayda oyjuu'a?

²⁷ Ixta vintso ve'e je ojts jaatit puj yee'kta, ka'a tse'e tyonda, ka'a tse'e pyii'tta kyojta; ax ve'emts atse'e nva'añ

jets óyame'e je yakkutojkpa Salomón va'ajts tsoj tyunnaxyaxju y'ijit, ka'a tse'e dumuvaaty ax jo'n je puj. ²⁸ Pan ve'em tse'e je Nte'yam duyaktsojapuk je aajy je ojts juu' ve'e uxyam yee'kp jetse'e kep je jaajp pyaatjinit, ¿vintsots n'ite'e je Nte'yam mkamo'ojadat pan ti ve'e mnatyukxóxadap? ¡Vee'nji xa ve'e je Nte'yam xjaanchjávada! ²⁹ Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e xvinmáydats pan joma ve'e xpáktat ti ve'e mkáydap m'oo'ktap, ka'a tse'e jem vinma'yun jootm mnaajk'íttadat, ³⁰ kux je'ejyji ve'e vvinmaaydup pan pan jatye'e je Nte'yam duka'íxada. Ax ñuja'vip tse'e je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, jets ti ve'e chajkp jetse'e ntukjoojntykimdat. ³¹ Ñojk'óye'e xyakvinkópkadat jetse'e m'ijttinit jem je Nte'yam y'am kya'm, ve'em tse'e myakmooyduvat juu' ve'e mkáydap m'oo'ktap jets juu' ve'e mnatyukxóxadap.

Je o'yin juu' ve'e jem tsapjootm

(Mt. 6.19-21)

³² Ka'ats miitse'e mtsa'agadat, miits juu' atse'e xpamiindup je carnero jo'nda, óyam xa miitse'e nu'eejyida, y'oyja'vipts je'e ve'e je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, jets jeme'e kyutojkun jootm m'ijttinit. ³³ Too'kkajxtini pan ti ve'e m'íxtup mjayejptup, mooydinit juu' je jayu pan pane'e kati'h'ijtxjudup, ax ve'em tse'e xjayéptat jem tsapjootm je o'yin juu' ve'e ni je vin'ita katókup kakáxup, joma ve'e je mee'tspa kyatákada jets joma ve'e je tótuk dukatukkaya. ³⁴ Kux pan joma xa ve'e y'it juu' ve'e m'íxtup mjayejptup, nay jeejyam tse'e y'ijtpa je mjootta je mja'vinda.

Tun vinkopk xa ve'e jetse'e apaamduka nnaajk'ijtumjadat

³⁵ Apaamduka ve'e mnaajk'ijtidinit, nakyujoojntykajada, ³⁶ itta ve'em ax jo'n

je toompatajk juu' ve'e du'a'ixtup je vyintsanda juu' ve'e tuñujkx jem je navyajkjuva tyak'am, na'ak tse'e dujayepta je ta'lxpa jets apaamduka tse'e y'litta ku ve'e vyimpijtnit je vyintsán jetse'e duyak'avaatsjadat je tyak'aka'a ku ve'e kyojtspoo'kxjadat. ³⁷Xoon xa je'e ve'e je toompada pan pan jatye'e yakpaattup joojntyk ku ve'e jye'ynit je vyintsanda. Tyúvam xa atse'e nva'añ, je'e xa ve'e viinn dupattónap je tyoompa jetse'e duyaknáxtat kaavya. ³⁸Xoonts je'e ve'e je toompada ku ve'e yakpaa'ttat joojntykta, jyatso'm jo'na ve'e jye'ynit je vyintsanda ukpu jajviip. ³⁹Ax nujávadats ya'a ve'e: Pan kudunujava xa ve'e je kutajk pan vin'itele je mee'tspa tyakava'añ, joojntyk tse'e ñaajk'ítjut jetse'e dukayakjátut jetse'e je tyajk duyak'ava'atsut jetse'e je pyaamdúk yakmee'tsjat. ⁴⁰Nay ve'empats mitse'eda, apaamduka tse'e mnaajk'ijtjidinit, kux kavinmaaype'e mve'nadat ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Je oy ix'ijtpa jets je ko'oy ix'ijtpa

(Mt. 24.45-51)

⁴¹Van'it tse'e je Pedro y'amotutúviji:

—Maja Vintsán, zaats kajxji ve'e tukxats ya tukmu'a'ixmojkin, ukpu anañujoma je jayu kajxe'e?

⁴²Van'it tse'e je Maja Vintsán y'atsaajv:

—Je jáyuda juu' ve'e kuvijta jetse'e dutonda juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e je toonk oy du'ix'ijtp jetse'e je vyintsán tyukkatákaja jetse'e du'ix'ítut pan pan jatye'e jeja tyak'aajj jetse'e duyakkáydats je vyintsán je tyoompa pan vin'itele tyukkada'akjada. Van'it tse'e je vyintsán cha'a'n. ⁴³Ax ku tse'e je vyintsán jye'yni, van'it tse'e du'ix jets oye'e dukutyún je ayook juu' ve'e yaktaan. Xoonts je'e ve'e je ix'ijtpa ku ve'e

ve'em dutún. ⁴⁴Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets je vyintsane'e tukkatájkikáxjup jetse'e du'ix'ítut nujom juu' jatye'e y'ixp jyayejpp. ⁴⁵Ka'a xa je'e ve'e vye'ema ax jo'n to'k je ix'ijtpa juu' ve'e dunasja'vip jets tánape'e je vyintsán, jetse'e dujomtún dutitún je vyintsán je tyoompada, jetse'e je mookjuva dumaatkáy dumaat'uu'k. ⁴⁶Kavinmaayp tse'e vye'nat je xaaj ku ve'e je vyintsán jye'ynit jetse'e ve'em yakkupaadat. Van'it tse'e je vyintsán je tsaachpaatun myo'ojut jetse'e dupámút joma ve'e je jayu juu' ve'e kakatsupajktup.

⁴⁷'Je toompa juu' ve'e dujanuja'vip pan ti ve'e je vyintsán jyatsajkp, jetse'e kyanay'apaamdúkaja, jetse'e kyakatsapuk, ooy tse'e tyunyakvóput. ⁴⁸Ax je toompa juu' ve'e dukanuja'vip pan ti ve'e je vyintsán chajkp, jetse'e dutún juu' ve'e je tsaachpaatun dujavinmajtsjup, ve'e'nji tse'e yakvóput. Pan pan xa ve'e juu' ooy tunyakmooy, ooy tse'e juu' tyunyak'amótunuvat; jets pan pan tse'e ooy juu' tunyaktukkatajkip, nuyojk tse'e juu' yak'a'ixjinuvat.

Je Jesús kajx tse'e je jayu yaktso'oxpúk

(Mt. 10.34-36)

⁴⁹'Je'e atse'e nnumiin yaja naxviijn jets atse'e je jaajn njapno'okat. ¡Jéjani je'e ve'e kutyooyni! ⁵⁰Nyaknáxupts atse'e je tsaachpaatun, ooyts atse'e ntunnavyinma'yunma'aju kuxe'e je xaaj kyatúnjuna. ⁵¹¿Ve'emts miitse'e mvinmayda jets je'e atse'e nnumiin jetse'e kya'ítut je muvaampa je tso'oxpajkpa yaja naxviijn? Ax ka'a tse'e. Je'e atse'e nnumiin jetse'e je jayu yaktso'oxpákut. ⁵²Kux uxame'e du'ukva'anut jets joma ve'e numugooxk je jayu chaanada to'k jaajn to'k tajk, pyajkva'kxjadap tse'e je tee' je taak maat je y'ónukta; nutoojk tse'e dutso'oxpáktat juu' ve'e numejtsk,

numejtsk tse'e dütso'oxpáktat juu' ve'e nüttoojk. ⁵³ Je ónúk tee', cho'oxpákupts je'e ve'e je myajntk; nay je majntk, cho'oxpákupts je'e ve'e je tyee'. Je ónúk taak, cho'oxpákupts je'e ve'e je ñaax; nay je naax, cho'oxpákupts je'e ve'e je tyaak. Je xákix taak, cho'oxpákupts je'e ve'e je xyákix naax; nay je xákix naax, cho'oxpákupts je'e ve'e je xyákix taak.

Ku je jayu dukavinmótudi juu' ve'e je Nte'yam tyoon joma ve'e je'eda

(Mt. 16.1-4; Mr. 8.11-13)

⁵⁴ Ñuujmiva tse'e je Jesús je numay jayu:

—Ku xa miitse'e x'ixta je vínuts pyojtuk jem joma ve'e je xaaj tyaka, jatyji tse'e mva'anda jets to'ojuvaampe'e ya it, ax ve'em tse'e jyaty. ⁵⁵ Ku ve'e xjávada jets mejtspe'e je ta'ajts poj jem joma ve'e je vinva'ajts it, ve'em tse'e mva'anda jets ooye'e ya it tyun'ampakuva'añ, ax ampajkp tse'e ya it. ⁵⁶ ¡Mejts'aahta mejt-sjootta! ¿Tyajx tse'e xkanujávada juu' ve'e je Nte'yam yam tyuump?

Ku je jayu ñamyujotma'atjada

(Mt. 5.25-26)

⁵⁷ ¿Tyajx tse'e viinm xkapayo'oyda juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip? ⁵⁸ Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e mnux-a'ajjidup jetse'e xmaatnajkxta jeja je yakkutojkpa vyinkujk, ixta pan vintso ve'e xmaatnamyujot'óyajadat jeja too' aajy, ve'em tse'e mkavóvjadat jeja je tokin payo'yva vyinkujk. Kux pan mvoovjudupe'e, van'it tse'e je tokin payo'yva mtukkatákajadat je poxuntakpaampa. Ax je poxuntakpaampa tse'e mpoxuntakpámjadap. ⁵⁹ Ax ve'emts atse'e nva'añ jets ka'ajame'e mpítsumdat jep poxuntujkp vi'name'e xkakuvetta nujom juu' ve'e myójidup.

Tun vinkopk xa ve'e jetse'e je jayu dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda

13 Ve'em tse'e jyajty van'it, jetse'e je jayu jye'ydi jetse'e je Jesús dütukmumaajntykti vintso ve'e je Pilato je galiléait jayu duyakjay'oo'kji jetse'e je ñuu'punda yo'myúk maat je tánuk nuu'pun juu' ve'e vojxtup vye'na. ² Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—¿Ve'em miitse'e mvinmayda jets je'e kajxe'e ve'em jyajtti je galiléait jáyuda kux nuyojk tókinax jayu je'e ve'e y'ijtti jets ni ka'a ve'e pan viijnk je myugaliléait jayu? ³ Ve'em atse'e nva'añ jets ka'a ve'e. Ax pan ka'ats miitse'e xmaso'okta je mko'oy joojntykinda, mvin-tokikajxtuvaps miitse'eda. ⁴ Ukpu je numaktoodojt juu' ve'e oo'ktu ku ve'e jem je'e ñi'kxmda ñaxkadaaky je kajxm pats juu' ve'e Siloé duxaaaj, ¿ve'em tse'e mvinmaayduva jets nuyojk tókinax jayu je'e ve'e y'ijtti jets ni ka'a ve'e pan viijnk juu' ve'e tsuunidu jem Jerusalén? ⁵ Ve'emts atse'e nva'añ jets ka'a ve'e. Ax pan ka'ats miitse'e xmaso'okta je mko'oy joojntykinda, mvintokikajxtuvaps miitse'eda.

Je higo kup juu' ve'e katá'mip tukmu'a'ixmojkin

⁶ Van'it tse'e je Jesús vya'nuxjidi ya tukmu'a'ixmojkin:

—Jem xa ve'e to'k je yaa'tyajk je hyiigo kup jem kyex jootm. Jetse'e ojts du'ix pan jémani ve'e je tyaajm. Ax ka'a tse'e dutipaaty. ⁷ Van'it tse'e dunuujmi je tyoompa juu' ve'e du'ix'ijtp je ñaax: “Uxyam tse'e dumutoojkjoojnta jets atse'e vinjoojnt tunmets jets atse'e nja'ixta je higo taajm yam higo kup kajxm; ni vin'ítats atse'e nkapaa'ty. Pojxuknits mits ya'a. ¿Tyajx ya'a ve'e koojyji ya it duyakvintuk?” ⁸ Van'it tse'e je toompa y'atsoovji: “Vintsán, maso'okus jado'k joojnt. Va'an ats dukayuluju

jets atse'e ntsóyat ya naax, ⁹nunajtp ku ve'e kuñunta'mipúk. Ax pan ka'ajyam tse'e ty'a'ma jukta'm, van'it tse'e yakpojxuknit."

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je ta'axtajk ku ve'e poo'kxtkun xaaj vye'na

¹⁰To'k tse'e je poo'kxtkun xaaj vye'na jetse'e je Jesús yak'ixpuk jep tsaptujkp.

¹¹Ax jep tse'e vye'na to'k je ta'axtajk juu' ve'e maktoodojt joojntani pajkjup vye'na, jakox tse'e yaktaajnjini to'k je ko'oyjáyuvap, ax ni vintsova tse'e kya'o'yixju jetse'e ñaajkyajxjut. ¹²Ku ve'e je Jesús tyuk'ixpejtji, van'it tse'e duyaaaxji jetse'e dunuujmi:

—Ntaa'm, ta xa ve'e je mpa'am mnuvaatsjini.

¹³Van'it tse'e je kya'aj dutuknukaajn. Tun jatyji tse'e je ta'axtajk yajkxy tyaanni jetse'e je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi.

¹⁴Ku tse'e je tsaptujkpit je ñuvintsán du'ix jets yakjotkadaake'e poo'kxtkun xaaj je Jesús je ta'axtajk, jotma't tse'e, jetse'e dunuujmi je numay jayu:

—Tojtuk xaaj xa ve'e dutsak jetse'e je jayu tyónut; ax métstats miits van'it jetse'e myakjotkada'akjadat. Ka'a tse'e poo'kxtkun xaaj mmétstat jetse'e myakjotkada'akjadat.

¹⁵Van'it tse'e je Maja Vintsán y'atsoojvji:

—Miiista, mejts'aaajta mejtsjootta, žka'a miitse'e poo'kxtkun xaaj xmukéjada je mjaachta je mkaajta jetse'e xyaknajxta tsoxk na'ookpa?

¹⁶Jets ya ta'axtajk, je Abraham je chaan je kyooj juu' ve'e je Satanás pajkjup tuyak'itju maktoodojt joojntani, žka'ats je'e ve'e dupaa'ty du'akeega jetse'e poo'kxtkun xaaj je pya'am ñuvaatsjuvat?

¹⁷Ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, ooy tse'e tyuntso'otyooni juu' ve'e tso'ox-

pajkjudup. Ax ooy tse'e je numay jayu tyunxoojntkti ku ve'e du'ixti je mújit atuva juu' ve'e je Jesús tyoon.

Je mostaza taamt tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.31-32; Mr. 4.30-32)

¹⁸Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—¿Vintso jo'n tse'e je Nte'yam je kyutojtkun, ukpu tits ats je'e ve'e ntukmu'a'ixmókap? ¹⁹Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je yaa'tyajk du'uj je mostaza taamt jeja y'it jaat. Ax ve'em tse'e yee'k maj ax jo'n to'k je kup; je'ydup tse'e jem je jeyyva tánuk jetse'e je pye'en dupamda jem y'axén kajxm.

Je levadura tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 13.33)

²⁰Vaampa tse'e je Jesús jidu'um:

—¿Tits atse'e njaa'ktukmu'a'ixmókap je Nte'yam je kyutojtkun? ²¹Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je ta'axtajk je levadura dutukmupama toojk arroba je tsapkaaky juts. Van'it tse'e je levadura dutuktaka nujom je tsapkaaky juts jetse'e ooy tyun'oo'kuk. Mújit tse'e ooy tyumpítsum.

Je tak'aka'a juu' ve'e mootskji je vyiijn tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 7.13-14, 21-23)

²²Namvaate'e je Jesús ñujkx jem Jerusalén, yak'ixpujpk tse'e je jayu joma jaty kajpune'e ñaxy. ²³Jem tse'e pan pane'e amotutúvijup:

—¿Nu'eejyji je'e vine'eda pan pan jatye'e joojntykidinup xa'ma kajx?

Van'it tse'e y'atsaajv:

²⁴—Ixta jetse'e mtákadat joma ve'e je tak'aka'a juu' ve'e mootskji je vyiijn, kux vaamp xa atse'e jets numayda ve'e dutuntsóktat jetse'e je tso tyákadat, ax ka'a tse'e y'o'yixjadat. ²⁵Ku ve'e je kutajk pyojtukut jetse'e je tyajk du'akaaynit, jepts miitse'e mtándat tak'aagup, jep tse'e mkojtspoo'kxtat jetse'e mva'an-

dat: “Vintsán, Vintsán, yak'avaatsjik aats to'k aaj ya mtajk.” Van'it tse'e m'at-sóvjadat: “Ka'a xa ats miitse'e n'íx-ada.” ²⁶ Van'it tse'e mva'andat: “Aats xa mitse'e nmaatkaay nmaat'ook, mits tse'e myak'ixpajk jeja aats ntoo' aajj.” ²⁷ Van'it tse'e m'atsoojvjidinuvat: “Ta xa atse'e nva'añ jets ka'a ats miitse'e n'íxada. Vinva'kva'atsta ats miits nujom pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap.” ²⁸ Ax jem tse'e mya'axtat jem tse'e mnatyatskaa'tjadat ku ve'e x'íxtat je Abraham, je Isaac, maat je Jacob, jets nujom je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka, jem tse'e y'ijttinit je Nte'yam y'am kyam jets miitse'e myakpavojp-tinit. ²⁹ M'étstap xa ve'e je jayu juu' ve'e tsoo'ndup je it joma ve'e je poj ñujkx, joma ve'e je poj chaa'n, joma ve'e je xaaj pyítsum, joma ve'e je xaaj tyaka, jetse'e y'ajxtukta kaayva jem je Nte'yam kyutojkm jootm. ³⁰ Ax jemap tse'e je jayu juu' ve'e uxyam dunupi'kidup, je'e tse'e dunumájadap. Ax jemap tse'e je jáyuda juu' ve'e uxyam dunumájidup, je'e tse'e dunupi'kidinup.

Ku je Jesús dunuyaaxy je jerusaleenit jáyuda

(Mt. 23.37-39)

³¹ Ax je xaajjyam tse'e jye'ydi je fariseotajk jetse'e dunuujmidi je Jesús:

—Tsoo'nni yaja kux je Herodes xa ve'e myakjay'oo'kuvaajnup.

³² Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—Najkxu xnaajmada je vin'aa'mpa jets nyakpítsump atse'e uxyam ya tiempo je ko'oyjáyuvapta, nyakjotkadaakpaps atse'e pan pan jatye'e pajjudup, ax ux'ookts atse'e je ntoonk nyak'avaadinit. ³³ Ax tun vinkopkts je'e ve'e jets atse'e je nnaa' je ntoo' njaa'kyo'oyut uxyam ya tiempo, jets ats je'e ve'e ux'ook nyakkukáxat,

jkux yaajji ve'e jersaleenit kyajpun kujx duyak'oo'kta nujom je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka!

³⁴ ¡Jersaleenit jáyuda, jersaleenit jáyuda, miits xa ve'e myak'oo'ktup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka jetse'e xtsaka'atsta pan pan jatye'e je Nte'yam mtuknukejjudup! ¡May nax xa ats miitse'e njapakmokuvaandi, ve'em ax jo'n je tseedaak jep kyeekun patkup je pyi'k ónu'k dumu'ux; ax ka'a tse'e xkuvajkti! ³⁵ Íxtats n'it, masa'ake'e tyaannit je mmaja tsaptajka. Ax ve'emts atse'e nva'añ jets ka'a atse'e x'uk'íxtinit, van'ít-nume'e ku ve'e je xaaj dupaatnit jetse'e mva'andat: “Je Nte'yam je kyunoo'kxun maat xa je'e ve'e juu' ve'e miimp je Nte'yam kajx.”

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je yaa'tyajk juu' ve'e kiixnup

14 To'k tse'e je poo'kxtkun xaaj vye'na, jetse'e je Jesús y'ats kaayva jem tyak'am to'k juu' ve'e je fariseo dunuvintsánip, tyukkats'íxtidup tse'e je fariseotajk. ² Jem tse'e vye'niva je Jesús vyinkojkm to'k je yaa'tyajk juu' ve'e kiixnup. ³ Van'it tse'e je Jesús du'amotutuvi je tsaptujkpit yak'ixpajk-pada maat je fariseotajka:

—¿Yakajtype'e je Moisés je pyava'nun jetse'e poo'kxtkun xaaj je jayu je pa'am jayu duyakjotkada'akut?

⁴ Ax ama'at tse'e tyaandi. Van'it tse'e je Jesús je pa'am jayu dumajch jetse'e duyakjotkadaakni. Van'it tse'e dunuujmi jetse'e ñajkxnit. ⁵ Van'it tse'e je fariseotajk dunuujmidi:

—¿Pants miitse'eda juu' ve'e poo'kx-tkun xaaj je jyaach ukpu je kyaaj kakvíp-pip jep vok jótup, ka'ats je'e vine'e je xaajji duyakpítsumkójut?

⁶ Ax ka'a tse'e y'o'yixjada pan vintso ve'e kudukjotsumpijti.

Jē javyaa'kxtajk juu' ve'e yakvoovdu jem jē navyajkjuva tyak'am

⁷ Ku ve'e jē Jesús du'ix vintso ve'e jē javyaa'kxtajk dūvinkoondi jē tsuujntkun juu' ve'e tum oojyit joma ve'e jē jayu kyay, van'it tse'e yā tukmu'a'ixmojkin dūpuujm:

⁸ —Pan myakvoovdup xa miitse'e kaayva joma ve'e jē navyajkjuva ņamyajátónjada, ka'a tse'e xtuktsaanadat jē tsuujntkun juu' ve'e tum oojyit. Pan ve'em xa ve'e xtonda, ve'em tse'e mjáttat ax jo'n jyajty to'k jē javyaa'kx juu' ve'e dūtuktsuunip jē tsuujntkun juu' ve'e dūnu'óyip. ⁹ Van'it tse'e jye'y jado'k jē javyaa'kx juu' ve'e nuyojk dūnumájip jets ka'a ve'e jē'e juu' ve'e dūtuktsuunip jē tsuujntkun juu' ve'e dūnu'óyip. Jets jē'e juu' ve'e dūyajakvyoojvju numejtsk, jē'e tse'e dūnuujmi jē'e juu' ve'e tsuunip: “Tēna to'k aaj jets mo'ō yā mtsuujntkun jado'k yā javyaa'kx.” Van'it tse'e tso'otyoomp ņujkx jetse'e dūtuktsuuni jē tsuujntkun juu' ve'e dūnuh'ux'ookikajxp. ¹⁰ ņojk'óy tse'e jidu'um xtóndat. Ku ve'e myakvóvdat kaayva, tuktsaanadats jē tsuujntkun juu' ve'e dūnuh'ux'ookikajxp. Pan ve'em tse'e xtonda, ve'em tse'e mjáttat ax jo'n jyajty to'k jē javyaa'kx juu' ve'e dūtuktsuunip jē tsuujntkun juu' ve'e dūnuh'ux'ookikajxp. Ax ku tse'e jye'y jē'e juu' ve'e yakjavyoojvju, van'it tse'e du'ix, jetse'e dūnuujmi: “Naxu to'k aaj joma ve'e jē tsuujntkun juu' ve'e dūnu'óyip jetse'e mtsaanat.” Ax ve'em tse'e myakmájajadat jeja jē numay jayu vyinkujkta pan pan jatye'e mmaattsuunidup kaayva. ¹¹ Kux pan pan xa ve'e namyájijup, jē'e tse'e taannup pi'k; pan pan tse'e naajkpi'kijup, jē'e tse'e dūnumájap.

¹² ņuujmiva tse'e jidu'um jē yaa'tyajik juu' ve'e jē javyaa'kx dūyajakvyoojvju:

—Ku ve'e myakjavyukayuva'anut, ka'a tse'e xvóvut pan pan jatye'e mmaatnay-jav'vijup, ka'a tse'e xvóvut jē m'uts jē m'ajch ukpu jē m'uts jē mtsa'a ukpu jē mjuu't jē mmugo'ok, ka'a tse'e xvóvut jē mmujantam jē mmutaktam uk pan pan jatye'e kumeenda. Pan mvaap tse'e jē'eda, ax mmoyumpijtidinuvaps mits jē'e ve'eda. ¹³ Ax kuts mitse'e xaaj xtónut ukpu jē jayu xyakkáyut, jē'e tse'e mvóvup pan pan jatye'e ayooop jets pan pan jatye'e jē kya'aj jē tyek ka óyap, jē uxket jayu, jets jē viints jayu. ¹⁴ Xoon xa mitse'e ku ve'e ve'em xtónut, kux ka'a xa ve'e y'o'yixjadat jetse'e mmoyumpijtidinuvat. Ax myakmoyumpijtnuupt mitse'e van'it ku ve'e jyoojntypajktinuvat pan pan jatye'e tuv jáyuvividup joojntykidup.

Jē maja kay jē maja uu'k tukmu'a'ixmojkin

¹⁵ Ku ve'e du'amotunajxy to'k juu' ve'e tsuunip vye'na kaayva, van'it tse'e dūnuujmi jē Jesús:

—Xoon xa jē'e ve'eda pan pan jatye'e káydap jem jē Nte'yam kyutojkun jootm!

¹⁶ Van'it tse'e jē Jesús ņa'muxji:

—To'k xa ve'e jē yaa'tyajik jē maja kay jē maja uu'k dūnupaajmtki; numay tse'e jē jayu dūnunvaajv. ¹⁷ Ku tse'e jē kay aats dūpaaty, van'it tse'e dūkejx to'k jē tyoompa jetse'e dūnaajmadat jē jayu pan pan jatye'e vyaap: “Ja'mda, kux avaadani ve'e jep nujom jē kaaky jē naaj.” ¹⁸ Van'it tse'e jē tyoompa dūnuujmi juu' ve'e yaktuknūkejxtu; to'k ka'ajyji tse'e ņa'ukojtsvaatsjidi. Jidu'um tse'e jē muto'k vyaajñ: “Tun taaynum xa atse'e jē n'it njoy, ax jē'ets atse'e uxyam najkx n'ixuva'añ, ve'eme'e to'k aaj xnaajmat jets ooy atse'e xtunmee'kxjat.” ¹⁹ Jidu'um tse'e jado'k vyaampa: “Tun taaynum xa atse'e mugooxk yunta jē yoova kaaj njoy, ax jē'ets atse'e uxyam najkx n'ixuva'añ pan vintso ve'e yo'ojta. Ve'eme'e to'k aaj

xnaajmat jets ooy atse'e xtunmee'kxjat.”
²⁰ Jidú'um tse'e jado'k vyaampa: “Tun taaynum xa atse'e nta'axpúk, ax ka'ats atse'e x'o'yixju vintso atse'e nnajkxut.”
²¹ Ku tse'e je toompa vyimpijtni jetse'e duvaajnji je vyintsán vintso ve'e to'k jado'k y'atsav, van'it tse'e je vyintsán jyotma'ty jetse'e dunuujmi je tyoompa: “Jatyji najkxu jets najkxu mvídu'tu jem kajpun jootm jeja mújit too' jets muutskit too' aajy, jetse'e xyakmétsut je jayu pan pan jatye'e ayoovdup, pan pan jatye'e je kya'aj je tyek ka óyap, pan pan jatye'e uxketta, jets pan pan jatye'e viintsta.”
²² Úx'ook tse'e je toompa vyaajñ: “Vintsán, tą xa atse'e ntun ax jo'n tuxpava'añ, ax jeenum tse'e je it.”
²³ Van'it tse'e je vintsán dunuujmi je tyoompa: “Najkxkojnuvats n'ite'e jeja to'k too' aajy jets jem kam jootm tsov, jetse'e je jayu xmunoo'kxtuktat jetse'e myíndat jetse'e ats ya ntajk y'ótsut.
²⁴ Ax ve'emts atse'e nva'añ jets juu' atse'e too'vajkp tunvovda, ni pana ve'e dukakáyut juu' atse'e tun'apaamdúka.”

Pan pane'e dutsojkp jetse'e y'ijtnit je Cristo je y'ixpajkpa

²⁵ Numay tse'e je jayu dupanajkxti je Jesús, van'it tse'e je Jesús y'ixumpijt jetse'e ña'muxjidi:

²⁶ —Pan pan xa atse'e xpaminuvaamp, ax myasokkajxnup tse'e je tsojkun juu' ve'e jyayejpjip je tyee' je tyaak, je ñu-da'ax, je y'ónuk, je y'uts, je y'ajch, je cha'a, jets je tsojkun juu' ve'e viinm nayjayejpuxjup, ka'a xa ve'e pan viijnk ve'em dutsókut ax jo'n ats. Ax pan ka'a tse'e dumasá'ak ax jo'n atse'e nkats, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jetse'e ats je n'ixpajkpa y'ítut.
²⁷ Pan pan xa atse'e xkapamiimp jetse'e kyanayjávaja jets ats kajxe'e je y'oo'kun du'anajkxat ax jo'n je jayu juu' ve'e je cryuuz dupakaayp, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jetse'e ats je n'ixpajkpa y'ítut.

²⁸ ¿Pan jem xa ve'e nuto'k miitsta juu' ve'e je pats dupamuvaamp juu' ve'e kajxm, ka'ats n'ite'e y'ajxtukut jetse'e too'vajkp dupayo'oyut pan vinxupe'e je meen duyaktónut jetse'e dunujávát pan nupaadixjupe'e juu' ve'e myaat jetse'e dupojtskukáxat? ²⁹ Kux pan ka'a xa ve'e oy dupayo'oy, jetse'e koojyji dupam'ukva'añ je pats, jetse'e ux'ook dukayakkáxat, tukxi'ikjadapts je'e ve'e je jayu pan pan jatye'e íxjudup,
³⁰ jetse'e vya'andat: “Pyam'ukvaan xa ve'e to'k je pats xi yaa'tyajk, ax ka'a tse'e duyakkukajxi.”

³¹ 'Uk pan to'ke'e je yakkutojkpa juu' ve'e dumaat numajk miijl je tyojpa jetse'e y'atso'oxtonuva'añ maat jado'k je yakkutojkpa juu' ve'e dumaat nu'i-i'px miijl je tyojpa, ¿ka'ats n'ite'e too'vajkp y'ajxtukut jetse'e oy dupayo'oyut pan y'amaadaagape'e? ³² Ax pan ka'a tse'e y'o'yixju, jékumna tse'e vye'nat jado'k je yakkutojkpa, jetse'e je kyukát-siva dukéxut jetse'e dukojts'óyadat maat jado'k je yakkutojkpa.
³³ Ax ve'em tse'e, pan pan xa ve'e dukamasookp nujom juu' ve'e y'ixp jyayejpp, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jetse'e ats je n'ixpajkpa y'ítut.

Je kaan tuk'a'ixmojkin

(Mt. 5.13; Mr. 9.49-50)

³⁴ 'Oy xa je'e ve'e je kaan. Ax pan tók-inup tse'e je tya'mútsin, ni vintsova tse'e kya'oya jetse'e tya'mútsinuvat.
³⁵ Pan ka'ats je'e ve'e y'ukta'mútsini, ka'a tse'e y'uktoonni, ni ka'a tse'e tyun jetse'e je naax dutsóyat, yak'uxko'onupe'e. Pan pan jatye'e xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta.

Je carnero juu' ve'e tokih'ijt tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 18.10-14)

15 Nay'amojkijidu tse'e numay je kupa'mun pakmojkpada jets je viijnk jáyuda juu' ve'e je jayu tyijp tók-

inax jayu, y'amotunaxuvaandupts je'e ve'e je Jesús je y'aayook, ²je'e kajx tse'e je fariseotajk maat je tsaptujkpit yak'ix-pajkpatajk dUVinkojtsti dunaak'ojtsti je Jesús. Jidu'um tse'e ñavyaajnidi:

—¡Kyuvujkptam ya'a ve'e je tókinax jayu jetse'e dumaatkáy dumaat'uu'k!

³Van'it tse'e je Jesús ya tukmu'a'ix-mojkin vya'nuxjidi:

⁴—Pan jem xa ve'e nuto'k mii'tsta juu' ve'e numókupx je carnero dujayepp jetse'e nuto'k tuyoy'tyóki, myasaakpts je'e ve'e je numajktupxuk maktaaxtojt carnero joma ve'e jya'lxta jetse'e najkx du'ixta juu' ve'e to'k tuyoy'tyóki, ¿ve'em xaja? Ku tse'e dupaatni, van'it tse'e du'ixti'atúvini ⁵jetse'e va'ajts xoojntkp jem kyejk am duyukvijtsni. ⁶Ku tse'e jeja tyak'aajy duyakje'yni, van'it tse'e duvomuk juu' ve'e myaatnayja'vijidup jets je myujantam je myutaktam, jetse'e duvaajnjada: “Tukputukxoojntkidik ats kux ta atse'e mpaatnuva je carnero juu' atse'e tux'uktókiini.” ⁷Ax nay ve'emts ats mitse'e nnaajmada jets nuvojke'e je xoojntkun jem tsapjootm je'e kajx ku ve'e to'k je tókinax jayu vyinmayumpit jets ni ka'a ve'e numajktupxuk maktaaxtojt je jayu kajxta juu' ve'e tunnapyaajmjudup jets tuv je'e ve'e je jyáyuvinda je jyoojntykinda jets je'e kajxe'e kyatukka-da'akjada jetse'e dumasoo'oktat je kyo'oy joojntykinda.

Je meen juu' ve'e tokih'ijj tukmu'a'ixmojkin

⁸Pan jeme'e to'k je ta'axtajk juu' ve'e dumaat majk je meen juu' ve'e plata, jetse'e to'k tuduyaktoki, ña'kpts je'e ve'e je kyandiijl jetse'e je tyajk oy dupe'et, jetse'e du'ixta anoox ka'ook, ¿ve'em xaja? Ku tse'e dupaatni, van'itnum tse'e du'ixti'atúvini. ⁹Van'it tse'e duvomuk juu' ve'e myaatnayja'vijidup jets je myujantam je myutaktam, jetse'e duvaajnjada: “Tukputukxoojntkidik ats kux ta atse'e

mpaatnuva ya plata meen juu' atse'e tun'ukyaktókiini.” ¹⁰Ax nay ve'emts ats miitse'e nnaajmada jets xoojntktupe'e je Nte'yam je y'aangeles ku ve'e to'k je tókinax jayu vyinmayumpit jetse'e dumasookni je kyo'oy joojntykin.

Je mex juu' ve'e ko'oyjoojntyki tukmu'a'ixmojkin

¹¹Van'it tse'e je Jesús vyaannuva:

—Jem xa ve'e to'k je yaa'tyajk, numejtsk tse'e je myajntk. ¹²Juu' tse'e mootsk, jidu'um tse'e je tyee' dunuujmi: “Tata, tun mooyk ats je mpuk juu' atse'e xtukkadaakp.” Van'it tse'e je tyee' myoojyji vinxupe'e tyukkada'akyju. ¹³Ax vee'n tse'e je it ñajxy, van'it tse'e dutoo'kkajxni juu' ve'e je tyee' moojyju; ax je meen tse'e to'nuxju jetse'e ñujkx jado'k naax jado'k kajpun joma ve'e nujom je myeen duyakvintokikujx ku ve'e je y'avintsó vinma'yun duyaktuujn. ¹⁴Távani tse'e nujom duyakvintokikux vye'na, jetse'e je yooj myiijn joma ve'e chuuna, van'it tse'e yu'oo'kji. ¹⁵Van'it tse'e ojts dutuujnja to'k je jémit yaa'tyajk; ax je'e tse'e kejjxju keem ixpa. ¹⁶Ax jyatsojk tse'e jetse'e duja'lxkut je kuputaajm juu' ve'e je tsejtst taajm jo'n y'ixuvip, juu' ve'e je keem jya'kxtup. Ax ni pana tse'e kyatima'aju. ¹⁷Van'it tse'e ojts dupayo'oy jetse'e ñaña'muxji: “¡Vinxúpjits n'ite'e jem ats je ntee' je tyoompatajk juu' ve'e oy kaaydup ooktup jetse'e tya'nuxjada kyunajxujjada; ax xyak'oo'kuvaannupts atse'e yaja ya yooj! ¹⁸Va'ants atse'e duvimpijtnuva joma ve'e ats je ntee' jets atse'e nnaajmat: Tata, ta xa atse'e je Nte'yam nmutokintún jets mits, ¹⁹ax ka'ats atse'e n'ukvinmajtsjini jets ats mitse'e x'onukjávát, mtoompa xa ats mitse'e xtíjut.” ²⁰Van'it tse'e je tyoo' dupujk jetse'e jem je tyee' tyak'am vyimpijtni.

'Jékumna tse'e vye'na ku ve'e je tyee' y'ixpaatji, jetse'e tyukmo'tji. Noomp tse'e y'anajkxiji je tyee', jetse'e chee'n-mojkji jetse'e choo'kxji. Van'it tse'e je ónuk tee' je myajntk vyaajñ: ²¹“Tata, ta xa atse'e je Nte'yam nmutókin-tún jets mits; ax ka'ats atse'e n'ukvin-majtsjini jets ats mitse'e x'onúkjavat.” ²²Ax je tyee', jidu'um tse'e dunuujmidi je tyoompatajk: “Yakpítsumda jatyi je vit juu' ve'e dunu'oyikajxp, jets xoxa. Paajmjiduvats to'k je kakujena jetse'e xpaajmjiduvat je ka'ajk. ²³Yakminda je kaaj juu' ve'e dunuyee'kikajxp, jetse'e xyak'oo'ktat, jetse'e nka'yumdat n'ookumdat, jetse'e nxaajto'numdat. ²⁴Kux ats ya n'ónuk, ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n aa'kani kuy'ijtni, ax uxyam, ve'emts ya'a ve'e ax jo'n taa kujyoojntykpaiknuva; ve'emts ya'a ve'e ax jo'n tókiyani kuy'ijtni, ax uxyam, ta tse'e jye'lynuva.” Van'it tse'e xyaajtoondi.

²⁵Jem tse'e kam jootm vye'na je ónuk tee' je myajntk juu' ve'e dunumájip. Ax ku tse'e vyimpijtni jetse'e jeja tyak'aaaj jye'lyni, van'it tse'e du'amotunajxy jets jeme'e je ejtspa. ²⁶Van'it tse'e duyaaaxji to'k je toompa jetse'e du'amotutuvi pan ti ve'e toojnjup kojtsjup. ²⁷Van'it tse'e je toompa ña'muxji: “Je'e xa ve'e ku ve'e je m'uts tuvvyimpijtni. Ta xa ve'e je mtee' duyakjay'aa'kju je kaaj juu' ve'e dunuyee'kikajxp kuxe'e je m'uts tuvvyimpijtni makatsots.” ²⁸Ax jotma't tse'e je ónuk tee' je myajntk juu' ve'e dunumájip, ka'a tse'e jep tyujkp tyakava'añ. Van'it tse'e je tyee' pyítsum jetse'e ojts myunoo'kxtukju jetse'e tyákat. ²⁹Van'it tse'e dunuujmi je tyee': “Mnuja'vip xa mitse'e vinxup joojntani ats mitse'e ntuujnja, ni vin'ítats atse'e mits je mpava'nun nkatuktee'n, ax ni vin'ítats ats mitse'e xkama'a jyato'ka je pi'k chivo ónuk jets atse'e xaaj ntónut maat je'eda pan pan jaty atse'e nmaatnayja'vijidup. ³⁰Ax uxyam

tse'e tujye'lyni ya mmajntk juu' ve'e duyakvintóikajx juu' ve'e mmooy ku ve'e je ko'otyaxap dumaatnayjayéjpu, jax myak'oo'kjipts mitse'e je kaaj juu' ve'e dunuyee'kikajxp!”

³¹Van'it tse'e je tyee' ña'muxji: “N'ónuk, mits maat xa atse'e xa'ma n'it, ax mje'eip tse'e nujom juu' atse'e n'ixp njayejpp; ³²ax uxyam, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e xaaj nto'numdat jetse'e nxoojntkumdat. Kux ya m'uts, ve'em ya'a ve'e ax jo'n aa'kani kuy'ijtni, ax uxyam, ve'emts ya'a ve'e ax jo'n taa kujyoojntykpaiknuva; ve'em ya'a ve'e ax jo'n tókiyani kuy'ijtni, ax uxyam, ta tse'e jye'lynuva.”

Je meen yakyoyva juu' ve'e duyakvintsa'kintóki je vyintsán

tukmu'a'ixmojkin

16 Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajk-patajk dunuujmi:

—Jem xa ve'e to'k je kumeen jayu y'ijit jets to'k je myeen yakyoyva. Jetse'e je jayu vya'nuxji jets yakvintókiyupe'e juu' ve'e y'ixp jyayejpp, je myeen yakyoyva ve'e ve'em játkip. ²Van'it tse'e je vyintsán vyatsoojvji jetse'e ña'muxji: “¿Tits ya'a ve'e juu' atse'e nmótup mits kajx? Va'an dunatyukvinja'vimju je mcueenta kux ka'a xa ats mitse'e x'uktoojninit.” ³Van'it tse'e je myeen yakyoyva ñaña'muxji: “¿Tis ats vine'e ntónup ku atse'e je nvintsán ya toonk xpajkjinit? Ka'a xa atse'e je maju njayep jets atse'e nyo'ojut; ax tso'otyoompts atse'e jets atse'e je jayu juu' nunve'emji n'amótuvut. ⁴Tats atse'e mpayo'oy jets ti atse'e ntónup jets atse'e je jayu xkuvákut jeja tyak'aaaj ku atse'e ya toonk nyakpaikjinit.”

⁵Van'it tse'e duyaaaxji nuto'k jaty je jáyuda juu' ve'e je vyintsán dumuyójidup. Van'it tse'e muto'k du'amotutuvi: “¿Vinxup tse'e ats je

nvintsán xmuyoja?” ⁶Van'it tse'e y'atsoojvji: “Mókupx barriijl jē olivos aceite atse'e nmuyoja.” Van'it tse'e jē meen yakyo'yva vyaajñ: “Uxyaja xa ve'e ya mnak, játyjits ajxtuku jetse'e xpámüt jado'k juu' ve'e vujxtkupxuk majkji myójjip.” ⁷Van'it tse'e du'amotutúvi jado'k jē jayu juu' ve'e jē vyintsán dumuyójjivap: “Jets mits, ¿vinoxups mitse'e jē myoj?” Van'it tse'e ña'muxji: “Tojtuk miijl almudo jē trigo atse'e nmuyoja.” Van'it tse'e dunuujmi: “Uxyájats ya'a ya mnak; pámut jado'k juu' ve'e mugooxk miijli myójjip.” ⁸Ku ve'e jē meen yakyo'yva jē vyintsán dunuja'vi ti ve'e jē myeen yakyo'yva tyoon, van'it tse'e du'oñukojsi kux kuvij ve'e jetse'e ve'em dutuujn.

Van'it tse'e jē Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ve'emts ats miitse'e nnaajmada jets vij ve'e ñapyámjada to'k jado'k aje'ejyida juu' ve'e jē naxviiñit jē kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njudup; ax ka'a tse'e ve'em dutonda juu' ve'e ijt-tup jeja ajajtk it jaat. ⁹Ve'emts atse'e nva'añ jetse'e xyaktóndat jē meen jetse'e jē jayu xmaatnayjávajadat, jē meen juu' ve'e jē jayu yaktoondup ka óyap. Ax ku tse'e mko'o'k'ijttinit yaja naxviiñ, mkuvajkjidinup tse'e jē Nte'yam jem tsapjootm, jem joma ve'e jē jayu xa'ma kajx jyoojntykidinit. ¹⁰Pan pan xa ve'e dutoomp juu' ve'e pyaatyp y'akeeguij ku ve'e vee'n yakma'a, tyoompapts je'e ve'e juu' ve'e pyaatyp y'akeeguij ku ve'e may yakma'a; ax pan pan tse'e dutoomp juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguij ku ve'e vee'n yakma'a, nay vanxúppjamts je'e ve'e dutoompa ku ve'e may yakma'a. ¹¹Ax pan ka'ats miitse'e jē meen yaja naxviiñ xyaktonda ax jo'n dupaa'ty du'akeega, ¿ax vintsots je'e ve'e myakmo'odat jē o'yin juu' ve'e dunu'oyikajxp? ¹²Ax pan ka'ats miitse'e xtonda ax jo'n dupaa'ty du'akeega juu'

ve'e mkaje'eidup, ¿ax vintsó tse'e myakmo'odat juu' ve'e mje'eidup?

¹³Ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e mejtsk jē vyintsán dujayéput, kux to'ke'e dutsókut, jado'k tse'e dutsó'oxpákut, to'ke'e dumutónut dumupákut, jado'k tse'e duviiñk'ixut. Nay ve'empa tse'e jē jayu juu' ve'e jem jē meen kya'm naajk'ijttup, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jetse'e jē Nte'yam dupanajkxut.

¹⁴Ax tyukxiiktu tse'e jē fariseotajk jē Jesús ku ve'e du'amotunajxti, kux ooy je'e ve'e jē meen dutunnas'ayóvada.

¹⁵Van'it tse'e jē Jesús ña'muxjidi:

—Ve'e miitse'e mtunnapyámjada jets tun tuv miitse'e jē mjáyuvinda jē mjoojntykinda, ax ñuja'vip tse'e jē Nte'yam jets ka'a je'e ve'e vye'ema. Jē ko'oy joot xa miitse'e mjajejptup. Ax juu' tse'e jē jayu tyuknumájjidup, kyo'oyja'vips je'e ve'e jē Nte'yam.

Jē Moisés jē pyava'nun jets jē Nte'yam jē kyutojkun

(Mt. 5.17-18)

¹⁶Juu' jatye'e jyatyaandu jep Kunuu'kx Jatyan kujxp jē Moisés jets jē Nte'yam jē y'ayook kojtsnajxpatajkta, van'it paat tse'e tyuujn ku ve'e jē Yaknapejtpa Juan jyoojntyki. Ax ku tse'e jē Yaknapejtpa Juan kya'amaajy, van'it tse'e jē jayu yakvaajñji'ukvaandi jets chajkpe'e jē Nte'yam jetse'e jē jayu y'ijttinit jem jē Nte'yam y'am kya'm. Ooy tse'e jē jayu dutuntsokta jetse'e jem y'ijttinit, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n numay jē jayu to'k naxji tyakava'anda nujom joma ve'e to'k jē mootsk tak'aka'a.

¹⁷Ax ve'emts atse'e nva'añ: Ka'a xa ve'e cho'oxa vintsó ve'e ya tsajp ya naax kyáxut ñáxut; je'e ve'e tso'ox ku ve'e kyo'o'ktoonit jyajuu'a jē Nte'yam jē pyava'nun.

**Ku je jayu je navyajkun
duyakvintsa'kintóki**

(Mt. 19.1-12; Mr. 10.1-12)

¹⁸ Pan pan xa ve'e je nuda'ax du-masooknup jetse'e je viijnk ta'axtajk dupuk, yavintsa'kintókipts je'e ve'e je navyajkun. Jets pan pan tse'e dupajkp je ta'axtajk juu' ve'e je nuuyaa'y tumyasookjini, nay yavintsa'kintókiavpts je'e ve'e je navyajkun.

Je kumeen jayu jets je Lázaro

¹⁹ Jem xa ve'e to'k y'ijit je kumeen jayu juu' ve'e va'ajts oy va'ajts tsoj tunnaxyojxjup, je tso'ojmk vitele tyukni'kxip; jóvum tse'e oy ñaajkkáyu ñaajk'uu'kju. ²⁰ Jem tse'e tyak'aagumpa to'k je ayoo'va jayu juu' ve'e Lázaro duxaaj; tats je'e ve'e ñupotsvatskajxni. ²¹ Je'ejyji ve'e y'uktsojk je ayoo'va jayu jetse'e kudu'kaaj je tsapkaaky kunax juu' ve'e kustajkip jem je kumeen jayu myeesa kajxm; ax nuve'e'yjudup tse'e je ok je pyo'ojts kajx. ²² Je'y tse'e je xaaj ku ve'e je ayoo'va jayu y'oo'kni; yaknajxjjudu tse'e je ángeles jetse'e y'ijtnit je Abraham maat. eo'knuva tse'e je kumeen jayu jetse'e ñaxtajkíni. ²³ Tsaachpaatp tse'e vye'na je kumeen jayu jem janjootm, van'it tse'e du'ix jékum je Abraham, jeme'e je Lázaro dumaada. ²⁴ Van'it tse'e makk kyajts, jetse'e dunuujmi: "Tata Abraham, tonu je maa'yun, tukmo'tk ats. Kexu to'k aaj je Lázaro jetse'e duyakxoo'kut je kya'ónuk maat je tsoxk naaj jetse'e min ats ya ntoots duyakxee'mu kux ooy atse'e yam janjootm ntuntsaachpaa'ty." ²⁵ Van'it tse'e je Abraham ña'muxji: "N'ónuk, jaa'myétsu jets mtukkadaakju ve'e juu' ve'e oy ku ve'e mjoojntyki jem naxviinm; ax ya Lázaro, ka'ats ya'a ve'e tyukkadaakji juu' ve'e oy ku ve'e jyoojntyki jem naxviinm. Ax uxyamts ya'a ve'e yaja je jot'amajin dupaatni jets

mitse'e jem mtsaachpaatni. ²⁶ Ax nay ve'empa tse'e, jem xa ve'e to'k je maja tukjov juu' ve'e apuk xyak'ijtumdup. Ax pan pan jaty tse'e juu' ve'e yájada jetse'e jem jyanajkxuva'anda joma ve'e miitsta, ka'a tse'e y'o'yixjada; ax pan pan jaty tse'e jemda joma ve'e miitsta jetse'e yaja jyaminuva'anda, ni ka'a tse'e y'o'yixjuduva." ²⁷ Van'it tse'e je kumeen jayu y'atsaajv: "Tata Abraham, jem xa ve'e numugooxk ats je n'utsatajk. Nmunoo'kxtkpts ats mitse'e jetse'e to'k aaj xkéxut je Lázaro jem ats je ntee' tyak'am, ²⁸ jetse'e duvaajnjadat, ax ve'emts je'e ve'e kyamejststuvát yaja tsaachpaatun jaat." ²⁹ Van'it tse'e je Abraham y'atsoojvji: "Jem xa je'e ve'e dumaadada je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e jyaaydu je Moisés jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, va'ants je'e ve'e dumaja pamda." ³⁰ Van'it tse'e y'atsaajv je kumeen jayu: "Ka'a xa je'e ve'e vye'ema, tata Abraham, ax pan nunajkxjupts je'e ve'e to'k juu' ve'e tuy'oo'kni, vinmayumpíttapts je'e ve'e jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda." ³¹ Van'it tse'e je Abraham ña'muxji: "Pan ka'a xa ve'e dumaja pamda juu' ve'e jyaaydu je Moisés jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, ka'ats je'e ve'e dujaanchja'viduvat kujyajoojntykpajknuva ve'e jado'k nax to'k je oo'kpa."

**Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e
je jayu ntukmasookumdat
je Nte'yam je tyoo'**

(Mt. 18.6-7, 21-22; Mr. 9.42)

17 Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajk-patajk dunuujmídi:

—Ka'a xa ve'e ñunka'ítut je yaktok-intoompa yaja; jax ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu' ve'e je myujayu dutukmasookp je Nte'yam je tyoo'! ² Nuy-ojk oy xa ve'e kuy'ijtuxju je jayu jetse'e

to'k je paan taak yaktukyuktsum jetse'e yakmaaxynavíppini jets ni ka'a ve'e ku ve'e dutukmasa'ak je Nte'yam je tyoo' to'k je jayu juu' ve'e je mootsk joot je mootsk ja'vin dujajejpp. ³Ixta tse'e oy pan ti ve'e mtoondup. Pan mmutokin-toojnjup xa ve'e je m'uts je m'ajch ukpu je m'uts je mtsa'a, tuknaajmats. Pan vin-mayumpijtp tse'e, mme'e'kxjap tse'e je tyokin. ⁴Pan mmutokintoojnjupts mitse'e vuxtojtuk nax to'k xaaj jetse'e vuxtojtuk nax mna'muxjut: "Ta atse'e nvin-mayumpit, tokin mee'lxus ats to'k aaj", mjaitymee'lxjap tse'e.

Vintso ve'e dunumaja je jaanchja'vin

⁵Van'it tse'e je kukátsivatajk dunuujmidi je Maja Vintsán:

—Putajkik aats to'k aaj jets aatse'e nuyojk njaanchjávát.

⁶Van'it tse'e ña'muxjidi je Maja Vintsán:

—Pan mjajejptup xa ve'e je jaanchja'vin jem mja'vin kajxmda oyvinoxupa ax jo'n to'k je mostaza taamt, kum'o'y-ixjada tse'e jetse'e xnaajmadat ya kup: "Navyixju joma ve'e yaja m'it jets najkxu mnaxyexju jem maaxy najootm", kumkatsapákjada tse'e ya kup.

Je vinma'yun juu' ve'e je Nte'yam chajkp jetse'e njajejumdinit

⁷Pants miits n'ite'e juu' ve'e dujajejpp to'k je toompa, ku ve'e je toompa jye'yni, ta ojts yu'uj ukpu je carnero tudivintena, ¿ñuujmipts vine'e: "Naxu mkayu"? ⁸Ax ka'a tse'e; jidu'um xa je'e ve'e dunuujma: "Yak'oya ats je n'a'ox jets nay'apaamdukaja jets atse'e xyakkáyut, ux'ookts mitse'e m'a'óxat." ⁹¿Kyukojsipts je'e vine'e je toompa ku ve'e dutún juu' ve'e yaktukpavaamp? Ax ka'a tse'e. ¹⁰Nay vanxúppjamts mitse'edava, ku ve'e xtonkáxtat nujom juu' ve'e je Nte'yam mtukpavaajjudup,

va'anda tse'e jidu'um: "Ka'a xa aatse'e nvinmachju jets aatse'e nyakkukojsjat, je'ejyji aatse'e tuntún ax jo'n je toompa dutún juu' ve'e tukkadaakjup."

Ku je Jesús duyakjotkadaaky numajk je yaa'tyajka juu' ve'e leprapajjudup

¹¹Ku ve'e je Jesús je too' dujaa'kyo'y ku ve'e jem Jerusalén ñujkx, van'it tse'e pyítsum jem galiléait y'it jootm jetse'e tyajki jem samaariait y'it jootm. ¹²Ku tse'e jye'yava'añ joma ve'e to'k je pi'k kajpun, van'it tse'e y'anajkxijidi numajk je yaa'tyajk juu' ve'e leprapajjudup. Ax jékumji tse'e tyaandi ¹³jetse'e mákk dumukojtsti je Jesús:

—¡Jesús, Yak'ixpajkpa, tukmo'tk aats to'k aaj!

¹⁴Ku ve'e je Jesús y'ixjidi, van'it tse'e vyaajñ:

—Najkxta jeja je tee'tajk vyinkujk jetse'e xtuk'íxtat jets ta ve'e mjotkadaaktini.

Namvaate'e ñajkxti, nuvaatsjidi nu tse'e je pya'amda. ¹⁵Ku tse'e nuto'k ñayja'viji jets jotkada'akyani ve'e, van'it tse'e vyimpijt, mákk tse'e kyajts jetse'e je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi. ¹⁶Van'it tse'e je Jesús divinkoxkteni jetse'e je vyiiin je y'aaj dutukpaaty je naax je vintsá'kin maat, jetse'e je Jesús dukukojsji. Ax samaariait jáyuts je'e ve'e y'ijit.

¹⁷Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—¿Tis, ka numajkape'e tuy'itta pane'e tujyotkada'akta? ¿Joma tse'e jyaa'k'itta je janutaaxtojtuk? ¹⁸¿Ya'ajyji ve'e to'k tuyvimpit juu' ve'e ka je israeelit jáyuvap jetse'e je Nte'yam duyakmaja duyakjaancha?

¹⁹Van'it tse'e dunuujmi je yaa'tyajk:

—Pojtuku jets najkxni. Je'e kajx xa ve'e tumjotkadaakni kux atse'e tuxjaanchjáva.

Ku je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit

(Mt. 24.23-28, 36-41)

²⁰ Van'it tse'e je fariseotajk du'amotutúvidi je Jesús pan vin'ite'e je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit. Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—Ka'a xa ve'e yak'ixpaa'tut ku ve'e je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit.

²¹ Ka'a tse'e je jayu vya'anut: “Uxyaja xa je'e ve'e”, ukpu “Uxximts je'e ve'e”, kux ta je'e ve'e je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinni joma ve'e miitsta.

²² Van'it tse'e dunuujmidi je y'ixpajkpatajk:

—Je'yap xa ve'e je xaaj jetse'e xjatsókat jets atse'e n'ítut miits maatta otyun jado'k xaaja; ax ka'a tse'e ve'em tyónjut. ²³ Ax myaknaajmadap tse'e: “Ixta, uxyaja xa je'e ve'e”, ukpu “Ixta, uxximts je'e ve'e”; ax ka'ats miits je'e ve'e xpanajkxtat, ²⁴ kux ve'em ax jo'n to'k je vítsuk yak'ix jetse'e y'ajaj y'atu'kx jem tsajviinm ado'om ado'om, yak'ixpap tse'e oy ku atse'e nmiinnuvat. ²⁵ Ax tun vinkopk tse'e jets atse'e too'vajkp ooy ntuntsaachpaa'tut jets atse'e xkakuváktat je jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup. ²⁶ Ve'em ax jo'n tyoojnji kyojtsji ku ve'e je Noé jyoojntyki, nay ve'em tse'e tyoojnjinuvat je xaaj ku atse'e nmiinnuvat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp. ²⁷ Kaaydup ooktup tse'e vye'nada, yaa'vyajktup ta'axpajktup. Van'it paat tse'e ve'em dutoondi ku ve'e je Noé tyajkini jep arca jaatp jetse'e je naakukóma jye'y jetse'e nujom y'oo'kkajxtini. ²⁸ Nay ve'empa tse'e jyajtpa jem Sodoma ku ve'e je Lot jyoojntyki. Kaaydup ooktup tse'e je jayu vye'nada, jooydup, too'ktup, yoodup, takpaamdup; ²⁹ ax ku tse'e je Lot jem sodómait kyajpun kajxm pyítsumni, van'it tse'e je jaajn maat je azufre kyustajki jem tsajviinm, ve'em ax jo'n kutyuuj jo'n,

jetse'e nujom je jayu duyak'oo'kkajxtini. ³⁰ Ax nay vanxúpjyam tse'e je jayu vye'nidinuvat ku atse'e nmiinnuvat jado'k nax.

³¹ 'Ku ve'e je xaaj jye'yat, pan pan jatye'e ve'nadap jem azotea ni'kxm jetse'e jep tyujkp je pyaamdúk, ka'a tse'e y'uktajkidinit jep tyujkp jetse'e ti duyakpítsumdat. Pan pan jatye'e jem kam jootm ve'nadap, ka'a tse'e dunuvimpíttat pan ti jatye'e jem tutyáñ.

³² Jaa'myésta je Lot je nuda'ax. ³³ Pan pan xa ve'e nuyojk dutsojpk je ñaxviijnit joojntykin jets ka'a ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, vintókiyupts je'e ve'e xa'ma kajx; ax pan pan tse'e dumasookp je ñaxviijnit joojntykin kux chajkpe'e nuyojk je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, joojntykinupts je'e ve'e xa'ma kajx.

³⁴ 'Ve'em xa ats miitse'e nnaajmada jets je tsooj, numejtsk tse'e maap vye'nadat joma ve'e to'k je maajntkun, ax to'k tse'e yakvoovnit, jado'k tse'e tyaannit; ³⁵ numejtsk tse'e je ta'axtajk jajtsp vye'nadat, to'k tse'e yakvoovnit, jado'k tse'e tyaannit; ³⁶ numejtsk tse'e je yaa'tyajk jem kam jootm vye'niduvat, to'k tse'e yakvoovnit, jado'k tse'e tyaannit.

³⁷ Juu' tse'e du'amotunajxtu, je'e tse'e du'amotutúvidu:

—Maja Vintsán, zjómats je'e ve'e ve'em jyátut?

Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—Va'ajts xa ve'e yaknujávát pan joma ve'e, kux pan joma ve'e y'it je tánuk aa'k, jem tse'e je no'op ñay'amókajada.

Je ku'aa'k ta'axtajk jets je ka óyap tókin payo'yva tukmu'a'ixmojkin

18 Van'it tse'e je Jesús ya tukmu'a'ixmojkin vya'nuxjidi jetse'e je jayu dutuk'íxtat jets tsapkótstape'e xa'ma, ka'a ve'e ñoo'kxtat. ² Jidu'lum tse'e vyaajñ:

—Jem xa ve'e kajpun kajxm vye'na to'k je tokin payo'yva; ax ka'ats je'e ve'e je Nte'yam dutsa'aga, ni pana ve'e dukamaja pum. ³ Jempa tse'e to'k je ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e vane'em najkx myuxu'uju, je'e tse'e chojk jetse'e je tokin payo'yva dutokimpayo'oyut to'k je jayu juu' ve'e je ta'axtajk dutso'ox-pajkp. ⁴ Jek tse'e je tokin payo'yva dukamaja puujm je ku'aa'k ta'axtajk; ax ux'ooknum tse'e vyinmaajy: “Oyam atse'e nkatsa'aga je Nte'yam ukpu atse'e ni pana nkamaja pum, ⁵ va'ants ats dutokimpayo'oyu je'e juu' ve'e dutso'ox-pajkp je ku'aa'k ta'axtajk, ax ve'emts atse'e min xkoo'kne'mni.”

⁶ Van'it tse'e je Maja Vintsan jyaa'kvaajñ:

—Yakvinkópkada vintso ve'e vyinmay je ka óyap tokin payo'yva. ⁷ ¿Ax vintsots n'ite'e je Nte'yam dukamaja pámut je jáyuda juu' ve'e vyinkoonda jetse'e jóvum xaaj jóvum tsooj yaaxp aaj yaaxp joot dumunoo'kxtukta jetse'e pyutákajadat? ¿Ax yak'a'ixtaptse je'e n'ite'e? ⁸ Ve'emts ats miitse'e nvaajnjada jets ka'a ve'e tyánat jetse'e duputákadat. Oyam tse'e vye'ema, ku atse'e nminnuvat jado'k nax, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, ¿njaa'kpaatupts ats vine'e je jáyuda juu' ve'e dujaanchja'vidup je Nte'yam?

Je fariseo jets je kupa'mun pakmojkpa tukmu'a'ixmojkin

⁹ Van'it tse'e je Jesús ya tukmu'a'ixmojkin dutukmukajts je jáyuda juu' ve'e nayja'vijididup jets ka'a ve'e je Nte'yam tyokimpámjada jetse'e je myujayu duvijnk'ixta. Jidu'um tse'e vyaajñ:

¹⁰ —Najkxtu xa ve'e jem maja tsap-tajkm numejtsk je yaa'tyajk tsapkojtspa; to'k tse'e je fariseo, jado'k tse'e je kupa'mun pakmojkpa. ¹¹ Ax ténipji tse'e je fariseo jidu'um chapkajts: “Nte'yam,

nkukojtspj xa ats mitse'e kux ijk atse'e ve'em nkajáyuva ax jo'n juu' ve'e mee'tstup, juu' ve'e dutoondup juu' ve'e ka óyap, jets juu' ve'e je navyajkun duyakvinta'kintókidup. Ka'a xa atse'e ve'em njáyuva ax jo'n xi kupa'mun pakmojkpa. ¹² Mejtsk nax xa atse'e n'ay-ooja vinvuxtojtuk xaaj, ax nmooypts ats mitse'e je diezmo.” Jidu'um tse'e je fariseo chapkajts. ¹³ Ax je kupa'mun pakmojkpa, jékumjits je'e ve'e tyaajñ, ka'a tse'e ñayjávaja jetse'e y'ixukut jem tsapjootm, koojyji ve'e je kyak dukax kux natyukja'vijupe'e je tyokin, jetse'e vya'añ: “Nte'yam, tukmo'tk ats to'k aaj, tókinax jáyuvam xa atse'e.”

¹⁴ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Ve'emts atse'e nva'añ jets ka'a ve'e je Nte'yam dutokimpuujm je kupa'mun pakmojkpa; ax tyokimpaam tse'e je fariseo. Kux pan pan xa ve'e namyjijup, je'e tse'e taannup pi'k; pan pan tse'e naajkpi'kijup, je'e tse'e dunumájap.

Chajkpts je'e ve'e je Jesús je pi'k ónukta

(Mt. 19.13-15; Mr. 10.13-16)

¹⁵ Van'it tse'e dutuknunajkxti je pi'k ónukta je Jesús jetse'e je kya'aj dutuknukónut, je maax ónuk paat tse'e tyuknunajkxtu. Ku tse'e je y'ixpajkpatajk du'ixti, van'it tse'e dutuknuujmidi je jáyuda pan pan jatye'e duyakje'ydup je pi'k ónukta. ¹⁶ Van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk duyaaxjidi jetse'e dunuujmidi:

—Maso'okta je pi'k ónuk jets atse'e xnumíndat, ka'a tse'e xkayakajtjadat, kux je'eda pan pan jatye'e ijttup jem je Nte'yam y'am kya'm, ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n ya pi'k ónukta. ¹⁷ Tyúvam xa atse'e nva'añ, pan pan jatye'e kanapyaajjudup jem je Nte'yam y'am kya'm ax jo'n je pi'k ónuk, ka'a tse'e jem tyákadat.

Ku je Jesús dumaatnakyojtsji to'k je mootsk ónuk juu' ve'e kumeen

(Mt. 19.16-30; Mr. 10.17-31)

¹⁸ Van'it tse'e y'amotutúviji to'k je is-raeejlit jayu juu' ve'e dunumájip:

—Oy yak'ixpajkpa, ¿tis ats vine'e ntónup jets atse'e njayejpnit je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

¹⁹ Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—¿Nte'yam atse'e xtij ku ve'e mva'añ jets oy atse'e? To'kji xa je'e ve'e pane'e oy, je Nte'yamts je'e ve'e. ²⁰ Mnuja'vip xa mitse'e je pava'nun: “Ka'a tse'e xyakvintsa'kintókiyut je navyajkun, ka'a tse'e myakjaju'oo'kut, ka'a tse'e mme'e'tsut, ka'a tse'e je jayu xnuvampétut, vintsa'aga je mtee' je mtaak.”

²¹ Van'it tse'e je jayu ña'muxji:

—Ku atse'e pi'knum nve'na, van'ítan-its ats ya'a ve'e nujom nkutyún.

²² Ku ve'e je Jesús du'amotunajxy, van'it tse'e dunuujmi:

—Jado'k viijn tse'e mka'ijtuxju. Too'kkajxni nujom juu' ve'e m'ixp mjajejpp jets mooyini je meen je ayooova jayu, ve'em tse'e je o'yin xjáyéput jem tsapjootm. Van'itts atse'e xpamiinnit.

²³ Ax ku tse'e je jayu du'amotunajxy, ooy tse'e tyuntsaachvinmapyujk, kux va'ajts kumeene'e y'ijit. ²⁴ Ku tse'e je Jesús ve'em y'ixji, van'it tse'e vyaajñ:

—¡Va'ajts tso'ox xa je'e ve'e jetse'e je kumeen jayu ñapyámjadat jem je Nte'yam y'am kya'm! ²⁵ Ka'a xa ve'e cho'oxa vintso ve'e je camello ñaxut jep xo'yun jot jaatp, je'e ve'e tso'ox vintso ve'e je kumeen jayu ñapyámjut jem je Nte'yam y'am kya'm.

²⁶ Van'it tse'e vyaandi pan pan jatye'e du'amotunajxtup:

—Pan ve'em xa ve'e, ¿pans vine'e o'yixjup jetse'e dujayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp?

²⁷ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Juu' xa ve'e je jayu ka'o'yixjup jetse'e dutónut, je Nte'yamts je'e ve'e dutónup.

²⁸ Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—Maja Vintsán, nmasokkajxni xa aat-se'e nujom juu' aatse'e n'ixp njajejpp vye'na jets aats mitse'e mpamiijn.

²⁹ Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada jets pan pan jatye'e je Nte'yam je kyuto-jkun kajx dumasookp je tyajk, je tyee', je tyaak, je y'uts, je y'ajch, je cha'a, je ñuda'ax, ukpu je y'ónuk, ³⁰ nuyojk tse'e ooy tyunyakmo'ot juu' ve'e yaja naxviijn jetse'e xa'ma kajx jyoojntykinit ku ve'e je nam it choo'ndukut.

Ku je Jesús du'ava'ninuva je y'oo'kun

(Mt. 20.17-19; Mr. 10.32-34)

³¹ Van'it tse'e je Jesús apuk du'vaajv je ñumakmejtsk ixpajkpatajk, jetse'e dunuujmidi:

—Jem tse'e Jerusalén nja'mda. Jem tse'e tyonkájxjut kyojtskájxjut ats kajx nujom juu' ve'e jyatyaandu jep Kunuu'kx Jatyán kujxp je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. ³² Yakpámupts atse'e jem je viijnk jayu kya'm jets atse'e xnuxi'iktat xtukxi'iktat jets atse'e xvinkojtspéttat, xnutsójadapts atse'e ³³ jets atse'e xvóptat, van'itts atse'e xyak'oo'ktat. Ax joojntykpajknuvaps atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

³⁴ Ax ka'a tse'e duvinmótuda pan ti ve'e tyijp kuxe'e je Nte'yam dukayakjaty vye'na jetse'e duvinmótudat.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je viints jayu jep Jericó

(Mt. 20.29-34; Mr. 10.46-52)

³⁵ Ku ve'e je Jesús dumutami je jeri-coojit kajpun, jem tse'e to'k je viints jayu chuuna vye'na jeja too' pa'ayi jetse'e je

putajkin du'amotu. ³⁶Ku ve'e dumotu jets je numay jayu ve'e najxp, van'it tse'e du'amotutuvi pan ti ve'e toojnup kojtsjup. ³⁷Ku ve'e yakvaajni jets je'e ve'e najxp vye'na je Jesús, je nazarétit jayu, ³⁸van'it tse'e makk vyaajñ:

—¡Jesús, je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!

³⁹Ax pan pan jaty tse'e je Jesús vintoo'vajkijup, tukna'muxju tse'e jetse'e y'amot'otut. Ax nuyojk makk tse'e tyunjaa'kkajts:

—¡Je David je chaan je kyooj juu' ve'e yakkutojknup, tukmo'tk ats to'k aaj!

⁴⁰Van'it tse'e je Jesús vya'ktaajñ jetse'e dunuujmidi je jayu jetse'e duyakmíndat. Ku tse'e je viints jayu jye'y, van'it tse'e yak'amotutuvi:

⁴¹—¿Tise'e mtsajkp jets ats mitse'e ntoojnat?

Van'it tse'e je viints jayu y'atsaajv:

—Vintsán, je'e xa atse'e ntsajkp jets ats mitse'e xyakvin'ixpákut.

⁴²Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—¡Vin'ixpakuts n'it! Ta xa ve'e mjojkadaakni kux atse'e tuxjaanchjáva.

⁴³Tun jatyji tse'e je jayu vyin'ixpajkni. Van'it tse'e je Jesús dupanujkx jetse'e je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi. Ax nujom tse'e je jayu pan pan jatye'e du'ixtu, yakmájiduva yakjaanchiduvats je'e ve'e je Nte'yam.

Jē Jesús maät jē Zaqueo

19 Van'it tse'e je Jesús jye'y jem jericoojit kyajpun kajxm jetse'e je kajpun dutuknajxy. ²Jem tse'e vye'na to'k je kumeen jayu juu' ve'e Zaqueo duxaaj, je kupa'mun pakmojkpats je'e ve'e ñuvintsánip, ³je Jesuusts je'e ve'e y'ixuvaampy. Ax ka'a tse'e y'o'yixju vintso ve'e du'ixpaa'tut kux pi'k kónaji je'e ve'e je Zaqueo jets ooye'e jem je jayu. ⁴Van'it tse'e noomp tyoo'vujk jetse'e pyejt jem sicómoro kup kajxm juu'

ve'e dumutámip je too' joma ve'e je Jesús ñaxuva'añ vye'na, ax ve'em tse'e y'o'yixjut vintso ve'e du'ixpaa'tut.

⁵Ku ve'e je Jesús ñajxy je tsov, van'it tse'e pyat'ix, jetse'e dunuujmi:

—Zaqueo, vánuku jatyi, tunjajty-najkxp xa atse'e uxyam jem mtak'am.

⁶Van'it tse'e je Zaqueo jatyi vyajntyk jetse'e je Jesús dumaadi jem je'e tyak'am je xoojntkun maat. ⁷Ku ve'e je numay jayu du'ixti, van'it tse'e divinkotsta du'naa'kótsta je Jesús kux ve'eme'e vyaandi jets jem je'e ve'e je tókinax jayu tyak'am ñujkx.

⁸Tujkpani tse'e vye'nada, van'it tse'e je Zaqueo tyeni jetse'e dunuujmi je Maja Vintsán:

—Uxyamts atse'e nmooynit je ayoova jayu kojkm juu' atse'e n'ixp njajeypp; ax pan tats atse'e jyapana je meen mpujkja je vin'aa'nun kajx, maktaaxk naxts ats je'e ve'e nyaknuyojkijat.

⁹Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Uxyam xa ve'e tujye'ya je nutsookun yaja tujk, kux je Abraham je chaan je kyooj xa mitse'eva. ¹⁰Kux je'e xa atse'e nnumiimp jets atse'e n'ixtat jetse'e nyaktso'oktat pan pan jatye'e toki-h'ijttup, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaam-duka ljtp.

Jē majk meen juu' ve'e tsóvax tukmu'a'ixmojkin

¹¹Namvaate'e je jayu du'amotunajxti, van'it tse'e je Jesús vya'nuxjidi ya tukmu'a'ixmojkin je'e kajx ku ve'e támáni vye'nada joma ve'e je Jerusalén jetse'e vyinmaaydi jets jatyi ve'e je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit. ¹²Jidu'um tse'e ña'muxjidi:

—Jem xa ve'e y'ijt to'k je yaa'tyajk juu' ve'e je oy ke'xtkun dumaat, jetse'e jékum ñujkx, je'e tse'e ñunajkx jetse'e yakpámut yakkutojkpa, ux'ook tse'e vyimpijtnuvat. ¹³Ka'anum tse'e chaa'n vye'na, van'it tse'e duyaxtsaajv

numajk je tyoompa jetse'e kakje'e dutukkatajkidi to'k je meen juu' ve'e tsóvax. Van'it tse'e dunuujmide: “Yaktonda ats ya nmeen van'it paat ku atse'e nvimpijtnuvat.”

¹⁴ Ax ka'a tse'e je jyayu chakju y'ijit, mu'ejkjudup mujot'aajnjudupe'e jetse'e dukejxti je kukátsivada jetse'e jidu'um vya'andat: “Ka'a xa aatse'e ntsak jets aatse'e je yaa'tyajk xyakkutojkjat.”

¹⁵ Ax yakpaamjyamts je'e ve'e yakkutojkpa. Van'it tse'e vyimpijtnuva joma ve'e je jyayu. Ku tse'e jye'yni, van'it tse'e dunukejxi je tyoompatajk juu' ve'e tyukkatajkidu je myeen jetse'e dunujávat pan vinxupe'e je meen tuduyaknujókada kakje'e.

¹⁶ Juu' tse'e muto'k, jidu'umts je'e ve'e vyaajñ: “Vintsán, majk nax xa ve'e tuñuyoka je mmeen juu' atse'e xtukkatajki.” ¹⁷ Van'it tse'e je yakkutojkpa y'atsoojvji: “Oy xa ve'e, oy toompats mitse'e. Oyame'e vee'nji myaktukkatajki, ve'em tse'e juu' xtun ax jo'n yaktsak, je'e kajxts ats mitse'e mpámut jetse'e xyakkutojkjat majk kajpun.”

¹⁸ Van'it tse'e jado'k vyaampa: “Vintsán, mugooxk nax xa ve'e tuñuyoka je mmeen juu' atse'e xtukkatajki.” ¹⁹ Van'it tse'e y'atsoojvji: “Mugooxk kajpunts mitse'e xyakkutojkjivat.”

²⁰ Van'it tse'e jado'k ñuje'yji jetse'e vyaajñ: “Vintsán, uxyaja xa ve'e ya mmeen juu' atse'e xtukkatajki. Jepts atse'e paayu jaatp nvintsoomni ²¹ kux ntsa'kip ats mitse'e je'e kajx ku ve'e mak' myakkutuk; je'e xa mitse'e m'amótup juu' ve'e mkapuump, je'ets mitse'e mpakmujkp juu' ve'e mkavujp.” ²² Van'it tse'e je yakkutojkpa ña'muxji: “Mits, ko'oy toompa, je m'ayook ats mitse'e ntuktokimpayo'oyup. Pan mnuja'vip xa mitse'e jets mak' atse'e nyakkutuk jets je'e atse'e n'amótup juu' atse'e nkapuump, jets je'e atse'e

mpakmujkp juu' atse'e nkavujp, ²³ tyajx tse'e ats je nmeen je viijnk jayu xkatukkatajki jetse'e duyaknujókat?, ax ve'emts atse'e kunyakmooy je meen maat je myunuyojkin ku atse'e yaja ntak'aajy tunvimpijtnuva.”

²⁴ Van'it tse'e dunuujmi juu' ve'e jem ve'nidup: “Pajkjada ya'a je meen jetse'e xmo'odat juu' ve'e majk je meen dumaat.” ²⁵ Van'it tse'e y'atsoojvji: “Vintsán, ¿ti ka jépap ya'a ve'e dumaada majk je meen?” ²⁶ Van'it tse'e je yakkutojkpa y'atsaajv: “Ve'em xa ats miitse'e nnaajmada: Pan pan xa ve'e juu' dumaat, jaa'kyakmo'opte je'e ve'e. Pan pan tse'e juu' dukajajejpp, pan vinxup tse'e dumaada, yakpajkjapts je'e ve'e nujom, je'e paat juu' ve'e yuu'n vee'n jyajejpp.” ²⁷ Ax je'eda juu' atse'e xtso'oxpajktup jetse'e dukatsokta jets atse'e nyakkutojkjadat, yakminda jetse'e yaja ats nvinkujk xyak'oo'kkáxtat.”

Ku je Jesús tyajki jep Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Jn. 12.12-19)

²⁸ Ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e je tyoo' dupajknuva jetse'e jem Jerusalén jyaa'knujkx. ²⁹ Je'yavaandup tse'e vye'nada joma ve'e je kajpunda juu' ve'e duxaajta Betfagé jets Betania, jempa ve'e je Olivos Kopk, van'it tse'e je Jesús dukejx numejts je y'ixpajkpada ³⁰ jetse'e dunuujmide:

—Najkxta xi pi'k kajpun kujx juu' ve'e xi avinkujk. Ku tse'e mje'yadat, jeja tse'e xpaattat kuvuun to'k je burro. Ni pánanumts je'e ve'e kyatuktsuunaja. Mukéjadats jetse'e xyakmíndat. ³¹ Pan m'amotutúvijidup tse'e je jayu pan tyajxe'e xmukéjada, ve'em tse'e xnaajmadat: “Je Maja Vintsane'e dutsojpk.”

³² Van'it tse'e je y'ixpajkpa ñajkxti jetse'e dupaatti ax jo'n je Jesús ña'muxjidi.

³³ Myukéjidup tse'e vye'nada je burro, van'it tse'e je burro je vyintsanda y'amotutúvijidi:

—¿Tyajx tse'e xmukéjada xi burro?

³⁴ Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Je'e kajx ku ve'e je Maja Vintsán dutsak.

³⁵ Van'it tse'e duyaknajkxti joma ve'e je Jesús jetse'e dujape'ndi je burro maat je vyitta. Van'it tse'e je Jesús duyakpejiti. ³⁶ Vintso tse'e je Jesús ñaxy, ve'em tse'e je jayu duye'epta je vyit jeja too' kujk joma ve'e je Jesús ñaxuva'añ. ³⁷ Ax ku tse'e dumutámidi jeja Olivos Kopk váñuk viijn, van'it tse'e nujom je jáyuda juu' ve'e je Jesús dumaatvítutu, je'e tse'e mákk kojts'ukvaandu je xoojn- tkun maat jetse'e je Nte'yam duyak- májidi duyakjaanchidi je'e kajx ku ve'e du'ixti je majin juu' ve'e je Jesús tyu- ump. ³⁸ Jidu'um tse'e vyaandi:

—¡Je Nte'yam je kyunoo'kxun maat xa ya'a ve'e ya yakkutojkpa juu' ve'e mi- imp je Maja Vintsán kajx! ¡Je oy joot maat jets je majin maat tse'e y'ijtnit je Nte'yam, juu' ve'e jem tsapjootm!

³⁹ Van'it tse'e ña'muxjidi je fariseotajk juu' ve'e je numay jayu myaatve'nidup:

—Yak'ixpajkpa, tuknaajma to'k aaj xi jáyuda juu' ve'e mmaatvítutup jetse'e y'amo'ottat.

⁴⁰ Ax jidu'um tse'e je Jesús y'atsoovjidi:

—Ve'em xa ats miitse'e nnaajmada jets pan amo'ttup xa ya'a ve'eda, je tsaaj tse'e mákk kojtspáktap.

⁴¹ Ku ve'e dumutámidi jem Jerusalén, jetse'e je Jesús du'ix je kajpun, van'it tse'e dunuyaaxy je jerusaleenit jáyuda, ⁴² jetse'e vyaajñ:

—¡Pan kuxvinmótuda xa ve'e, uxyam ya xaaj, juu' ve'e kumyak'ítjada oy joot! Ax ka'a tse'e xvinnmótuda, yu'uts je'e ve'e y'it jeja miits mvinkujkta. ⁴³ Je'yap xa ve'e je xaaj ku ve'e je mtso'oxpajkpa duyaknaa'tótkat je mkajpun jetse'e je naax juu' ve'e je mkajpun dunaa'vítup, je'e tse'e tyuktajva'atstap joma ve'e ñayyo'otsjadat, ⁴⁴ myak'oo'kjadapts mi-

its je'e ve'e maat je m'ónukta, jetse'e je mjaajnda je mtajkta dutukja'vikajx- tinit, ni to'ka tse'e je tsaaj kyatánut nukavyet, je'e kajx ku ve'e xkanujávada ku ve'e je Nte'yam mnumínjada jetse'e kumyaktsookjidi.

Ku je Jesús duyakvaach je maja tsaptajk

(Mt. 21.12-17;

Mr. 11.15-19; Jn. 2.13-22)

⁴⁵ Van'it tse'e je Jesús tyajki jep maja tsaptaктаagujkp jetse'e duvojppit- sumkujx nujom pan pan jatye'e jep ajooydup atoo'ktup vye'na, ⁴⁶ jetse'e dunuujmidi:

—Jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyan vya'añ: “Ve'e tse'e ats je ntajk y'ijtnit je tajk joma ve'e je jayu chapkats.” Ax ve'emts miits ya'a ve'e tuxpaamdini ax jo'n “je aajntk joma ve'e je mee'tspa ñay'amókajada”.

⁴⁷ Jóvum xaaj tse'e je Jesús yak'ix- puk y'ijtnit jep maja tsaptujkp; ax je tee'- tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta jets pan pan jatye'e dunumájidup je israeejlit jayu maat, je'e tse'e dupayo'ydup vintso ve'e kudu'yak- jay'oo'kjidi je Jesús, ⁴⁸ ax ka'a tse'e dumutaayvaatti pan vintso ve'e kudu- toondi, kux nujome'e je jayu oy du'amo- tunajxti juu' ve'e je Jesús kyojts.

Je kutojkun juu' ve'e je Jesús jyajejpp

(Mt. 21.23-27; Mr. 11.27-33)

20 To'k naxe'e je Jesús je numay jayu duyak'ixpuk vye'na jep maja tsaptujkp jetse'e duvaajnidi je oy kats je oy ayook, van'it tse'e jyeydi je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ix- pajkpatajk jets je israeejlit je myújit jáyuda, ² jetse'e dunuujmidi:

—Vaajnja aats pan pane'e tumna'- muxju jets ya'a ve'e xtónut. ¿Pane'e ya kutojkun mmooyjup?

³ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Nay ve'empats atse'e nvaampa jets atse'e x'atsoovduvat. ⁴ ¿Pan tse'e je Juan je kutojkun moojyju jetse'e je jayu duyaknapétut, je Nte'yame'e, ukpu je jayu ve'e?

⁵ Ax van'it tse'e dukojtsmojkiti. Jidu'um tse'e ñavyaajnidi:

—¿Vintsose'e kunva'numda? Pan va'numdup xa ve'e jets je Nte'yame'e moojyju je kutojkun, jidu'um tse'e xnuujmimdat: “¿Tyajx tse'e xkajaanchja'vidi juu' ve'e je Juan kyojts?” ⁶ Ax pan va'numdup tse'e jets je jayu ve'e je kutojkun moojyju, xka'ts'oo'kumdaps uu'm ya'a ve'e ya numay jayu kux nayja'vijidinup ya'a ve'e tyuva jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa je'e ve'e je Juan y'ijit.

⁷ Van'it tse'e y'atsoovdi jets ka'a ve'e dunujávada jets pan pane'e je kutojkun moojyju je Juan jetse'e je jayu duyaknapétut. ⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'ats atse'e n'ava'nivat jets pan atse'e ya kutojkun xmooyp jets atse'e ve'em ntun.

Je ko'oy toompatajk tukmu'a'ixmojkin

(Mt. 21.33-44; Mr. 12.1-11)

⁹ Van'it tse'e je Jesús duvaajni je jáyuda ya tukmu'a'ixmojkin:

—To'k xa ve'e je jayu dupuujm je tsaaydum kam. Van'it tse'e je yoova toompatajk dutukmaatkojtsmojkiti pan vinxupe'e tyukkada'akjadat ku ve'e dupakmóktat je tsaaydum taajm. Van'itts je'e ve'e chaa'n, ta'niva tse'e ñujkx. ¹⁰ Ku tse'e je tsaaydum tok aats dupaaty, van'it tse'e to'k je kyukátsiva dukejx joma ve'e je yoova toompa jetse'e du'amótuvut pan juu' ve'e tukka-daakjup. Ax van'it tse'e je yoova toompa dutsi'ikti jetse'e ve'emji duyakvimpitini. ¹¹ Van'it tse'e je kam je vy-

intsán dukejxnuva jado'k je kyukátsiva; ax nay vanxúpjyam tse'e dutsi-i'ktuva jetse'e dujomtoondi dutitoondi, ka'a tse'e dutimooydi, jetse'e dupakejxtini. ¹² Jyaa'kkejx tse'e jado'k je tsaaydum kam je vyintsán jado'k je kyukátsiva; ax yakxa'ajkiduva tse'e je yoova toompa jetse'e dupavojptini.

¹³ Van'it tse'e je tsaaydum kam je vyintsán vyaajñ: “¿Tis ats vine'e ntónup? Va'an xa ats n'ite'e dukexu ats ya n'ónuk juu' atse'e ooy ntuntsajkp. Ax kuts je'e ve'e du'ixtat, vyintsá'agadapts ijk je'e vine'e.” ¹⁴ Ax ku tse'e je yoova toompa du'ixti, van'it tse'e ñavyaajnidi: “Ya'a xa ve'e tukkadakkáxjup ya tsaaydum kam. Va'an duyak'oo'kumda jetse'e nje'eimdat ya tsaaydum kam.” ¹⁵ Van'it tse'e duyakpítsumdini jem tsaaydum kam jootm jetse'e duyak'oo'kti.

Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—¿Vintsose'e tyónjadat je tsaaydum kam je vyintsán?

¹⁶ Jetse'e jyaa'kvaajñ:

—Je'yap xa je'e ve'e jetse'e duyak-jay'oo'kkáxjadat jetse'e je viijnk yoova toompa dupámüt.

Ku ve'e je jayu du'amotunajxti, jidu'um tse'e vyaandi:

—¡Kudukayakjatye'e je Nte'yam!

¹⁷ Van'it tse'e je Jesús je jáyuda duvin'ix, jetse'e dunuujmidi:

—Pan kudukayakjatye'e je Nte'yam, ¿ti tse'e tyijp juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp? Jidu'um tse'e vya'añ:

“Je oy tsaaj juu' ve'e je pojtspatajk myasooktinu, je'e tse'e ojts yakpum joma ve'e dunuvinkopkikux je maja tsaptakpats.”

¹⁸ Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—Pan pan xa ve'e kítup jeja tsakujx, tuktajikáxup tse'e; ax pan pan tse'e jem ñi'kxm je tsaaj naxkadaakp, je naxvay jo'n tse'e tyaannit je jayu.

Je'e pane'e je kupa'mun yakmo'op

(Mt. 21.45-46; 22.15-22; Mr. 12.12-17)

¹⁹ Ku ve'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk du'amotunajxti, van'it tse'e du'ukmatsuvaandi tun jatyji je Jesús kux ñuja'vidu ve'e jets je'e kajxe'e ya tukmu'a'ixmokin dukajts; ax ka'a tse'e ve'em du-toondi kux cha'kidupe'e je numay jayu.

²⁰ Y'uk'ixtidup tse'e pan vintso ve'e kuy'o'yi jetse'e je Jesús kudupaamdi jem je yakkutojka kya'm, je'e kajx tse'e du'ukkejxti je katsuvaa'mpa juu' ve'e natyijjudup jets tuv je'e ve'e je jyáyu-vinda je jyoojntykinda, y'uk'ixtidu ve'e pan vintso ve'e kuduyakkostókidi je Jesús. ²¹ Jetse'e du'amotutúvidi:

—Yak'ixpajkpa, nnuja'vinup xa aatse'e jets pyaatyp y'akeeguipe'e juu' mitse'e mkajtsp jets juu' ve'e je jayu mtuk'ixp, ka'ats mitse'e pan xvijjnk'ix, tyúvam xa mitse'e je jayu je Nte'yam jye'e xtuk'ix. ²² ¿Yakjajtype'e uu'm je mpava'nunamda jetse'e je kupa'mun yakmo'ot je yakkutojka César, ukpu ka'a ve'e?

²³ Ax ñuja'vi tse'e je Jesús vintso ve'e je ko'oy joot dujayepa, je'e kajx tse'e dunuujmidi:

—¿Tyajxts atse'e xkatsuvaa'nda?

²⁴ Tuk'ixta ats to'k je meen.

Ku ve'e dumooydi, van'it tse'e du'amotutuvi:

—¿Pan tse'e yam y'apamnax, jets pan tse'e yam xyaaj yukja'a?

Jetse'e y'atsoojvjidi:

—Je yakkutojka César ya'a ve'e jye'e.

²⁵ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Mo'odats je César juu' ve'e je César jye'eip jets mooyduvats je Nte'yam juu' ve'e je Nte'yam jye'eip.

²⁶ Ax ka'a tse'e y'o'yixjidi pan vintso ve'e kuduyakkostókidi ku ve'e kyats y'ijjt jeja je jayu vyinkujk; atuva atoki

tse'e dutuktaandi je y'atso'vun, jetse'e y'amo'ttini.

Ku je Jesús yak'amotutuvi pan joojntykpajknvape'e je oo'kpa

(Mt. 22.23-33; Mr. 12.18-27)

²⁷ Jeme'e je saduceotajk juu' ve'e je Jesús dunuje'ydu. (Je saduceotajk tse'e vaandup jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat jado'k nax.) Van'it tse'e je Jesús du'amotutúvidi:

²⁸ —Yak'ixpajkpa, ve'eme'e je Moisés dujatyajjñ jets pan oo'kpe'e to'k je yaa'tyajk jetse'e je ñuda'ax dumasa'ak jetse'e ka'a pan y'ónuk, je oo'kpa je y'uts tse'e dupákup je ku'aa'k ta'axtajk jetse'e je y'ónuk jyéjat, ax je myuto'k mix ónuk tse'e taannup ax jo'n je y'ajch je y'ónuk kuy'ijjt. ²⁹ Ax nuvuxtojtuk tse'e y'ijtti je uts je ajch. Ta'axpajk tse'e je koop ónuk, van'it tse'e y'oo'kni. Ka'a tse'e je ñuda'ax je y'ónuk duyakjeji. ³⁰ Van'it tse'e je myuto'k uts dupujk je ku'aa'k ta'axtajk, ka'ava tse'e je y'ónukta jyeji, jetse'e y'oo'knuva. ³¹ Van'it tse'e je myumejtsk uts dupajkpa je ku'aa'k ta'axtajk. Nay ve'empa tse'e jyajttuva je utsta juu' ve'e taandu, oo'kkajxtinu tse'e nuvuxtojtuk je yaa'tyajk. Ax ni pana tse'e je y'ónuk dukatukyakjeji je ta'axtajk. ³² Ux'ook tse'e je ta'axtajk y'oo'knuva. ³³ Ax kuuk tse'e je oo'kpatajk jyoojntykpajktinuvat jado'k nax, ¿pánukts vine'e tyuva dunuda'axap je ta'axtajk?, kux va'an nuvuxtojtuke'e dupajkti.

³⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Yaa'vyajkp ta'axpajkp xa ve'e je jayu yaja naxvijj; ³⁵ ax je'eda pan pan jatye'e duvinmajtsjudup jetse'e jyoojntykpajktinuvat jado'k nax ku ve'e je nam it choo'ndukut, ka'a tse'e y'ukyaa'vyajktinit ka'a tse'e y'ukta'axpajktinit, ³⁶ je Nte'yam je y'ónuk xa je'e ve'eda. Ka'ats je'e ve'e y'uk'o'yixjidinit jetse'e y'oo'k-tat kux ve'em xa je'e ve'e y'ijjtnit ax jo'n je Nte'yam je ya'angeles. ³⁷ Ax je'e

ku ve'e je oo'kpatajk jyoojntypajktin-
uvat jado'k nax, mkojstuts miits je'e
ve'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp juu' ve'e
je Moisés jyaay, joma ve'e je Nte'yam
myukojsji jem ápit kup akójkm. Jep
tse'e dukats jets je Maja Vintsane'e du-
te'yamip je Abraham, je Isaac, maat je
Jacob. ³⁸ Je'e kajx tse'e, Nte'yamivapts
je'e ve'e je jayu je Nte'yam pan pan
jatye'e jaanchja'vijidu ku ve'e y'oo'k-
tini; ka'a tse'e je jyootta je jya'vinda
y'aa'ka, joojntykidupts je'e ve'eda. Je
Nte'yam je kyotojkun kajx tse'e nujom
jyoojntykada.

³⁹ Jeme'e je tsaptujkpit yak'ixpajk-
pada juu' ve'e na'muxjudu:

—Yak'ixpajkpa, oy xa ve'e tuxkats.

⁴⁰ Ax je jayu juu' ve'e dutso'oxpajktup
je Jesús, ni pana tse'e kyoo'knayja'vijini
jetse'e juu' dujaa'k'amotutúvat.

Je David je Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo

(Mt. 22.41-46; Mr. 12.35-37)

⁴¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—¿Vintsose'e je jayu vya'anda jets je
David je chaan je kyooj je'e ve'e je
Cristo?, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon
jetse'e yakkutojknit. ⁴² Viinm xa ve'e je
David dujatyaajñ jep Salmo kujxp:
Je Nte'yam xa ve'e dunuujmi ats je nMa-
ja Vintsán:

“Ajxtuku yaja ats n'aka'yun pa'ayi

⁴³ namvaat atse'e nyakvintókida pan pan
jatye'e mtso'oxpajkjudup.”

⁴⁴ Jidu'um tse'e je David vyaajñ jets je
Myaja Vintsán je'e ve'e je Cristo. Ax
ve'em tse'e, va'ajts tse'e yaknujava jets
ka je chaan je kyoojyap je'e ve'e je
Cristo, je Myaja Vintsampa je'e ve'e.

Ku je Jesús duntso'y je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk

(Mt. 23.1-36; Mr. 12.38-40;
Lc. 11.37-54)

⁴⁵ Ax nujom tse'e je jayu y'amotunax-
jada vye'na ku ve'e je Jesús dunuujmidi
je y'ixpajkpatajk:

⁴⁶ —Myakkópkadape'e ooy je
tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta kux
mvin'aa'nuvaajnjudup miits je'e ve'e.
Je'e xa ve'e dumuidutuvaandup je
yaajnit vit jetse'e dutsokta jetse'e
yakkojtspo'o'kxtat je vintsa'kin maat jep
maa'y jaatp. Tum je'e ve'e chojktup
jetse'e dutuktsaanadat je tsuujntkun
juu' ve'e tum oojyit jep tsaptujkpit jets
joma ve'e je maja kay je maja uu'k. ⁴⁷ Je
tyajk paat tse'e dupajkjada juu' jatye'e
y'ixtup jyayejptup je ku'aa'k ta'axtajkta;
ax jek tse'e chapkotsta, ve'em tse'e
dukayaknuke'xnatakava'anda je kyooj
je'e juu' ve'e tyoondup. Je'e tse'e
nuyojk je tsaachpaatun yakmooydinup.

Je yax juu' ve'e pyaam to'k je ku'aa'k ta'axtajk

(Mr. 12.41-44)

21 Jep tse'e maja tsaptujkpit je Jesús
vye'na jetse'e du'ix vintso ve'e
je kumeen jayu dupamda je myeen jem
yax apajkin jootm; ² y'ixpa tse'e je Jesús
ku ve'e to'k je ayooova ku'aa'k ta'ax-
tajk dupuujm mejtsk je pi'k cobre meen.
³ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Tyúvam xa atse'e nva'añ jets nuyojk
ya'a ve'e ya ayooova ku'aa'k ta'axtajk tu-
dupum je yax jets ni ka'a ve'e nujom je
viijnk jáyuda; ⁴ kux je'eda, je'e je'e ve'e
tudupamda juu' ve'e vinta'nuxjudup; ax
ya ayooova, tats ya'a ve'e dupamkajxni je
tyukjoojntykin.

**Ku je Jesús du'ava'ni jets
kutókiyupe'e je maja tsaptajk**

(Mt. 24.1-2; Mr. 13.1-2)

⁵Jem tse'e je Jesús je y'ixpajkpa juu' ve'e dunukojtstu je maja tsaptakpats, vintso je'e ve'e tsújit je tsaaj juu' je'e ve'e myaat jets je paamdúk juu' ve'e yakmooy je yax kajx. Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

⁶—Je'yap xa ve'e je xaaj ku ve'e kyutókikajxnit ya'a juu' miitse'e uxyam m'íxtup, ni to'kats ya'a ve'e ya tsaaj kyoo'ktaannit nukavyet.

**Je nuja'vin juu' ve'e jéjap
ku ve'e je itakax tyáminit**

(Mt. 24.3-28; Mr. 13.3-23)

⁷Van'it tse'e je Jesús du'amotutúvidi:

—Yak'ixpajkpa, ¿vin'it ya'a ve'e jyátut ñáxut jets ti nuja'vints aatse'e njayé pup pan vin'it ya'a ve'e tyónjut kyótsjut?

⁸Jetse'e je Jesús vyaajñ:

—Myakkópkadape'e ooy ku ve'e pan mnunvin'aa'njadat, kux míndape'e nūmay juu' ve'e natyijjadap jets ats je'e ve'e, jetse'e vya'andat: “Áts xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit. Tā tse'e je xaaj jy'e'yni juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki.” Jidu'um tse'e vya'andat. Ax ka'a tse'e xpanajkxtat. ⁹Ax ku tse'e xmótudat jets je atso'oxe'e toojnjup jetse'e je jayu ñañuipojtukjada, ka'a tse'e mnavy-inma'yunmo'ojadat, kux nupaamdúkani je'e ve'e jetse'e ve'em tyónjut kyótsjut. Ax ka'anumts je'e ve'e jy'e'ya vye'nat je itakax.

¹⁰Van'it tse'e dujaa'knuujmidi:

—Nacho'oxpákjadap xa ve'e je jayu to'k nación jets jado'k nación, to'k kutojknun jets jado'k kutojknun, ¹¹mak tse'e ooy tyun'ojxat, jéjap tse'e je yooj jets je pa'am may viijn, yak'íxup tse'e jem tsajviinm je aja'vin je atsa'kin jets je mújit nuja'vin.

¹²'Ax ka'anum tse'e ya'a tyunju vye'nat, myakmátstaps miitse'e jetse'e myakjomtónat myaktitónat, myaknajkxadap tse'e jep tsaptujkp joma ve'e myaktokimpayo'oydat, myakpoxuntakpámdap tse'e jetse'e myaknajkxadat jeja je yakkutojknun vyinkujkta kuxe'e ats xjaanchjávada.

¹³Ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut, je'e tse'e m'itumo'ojadat jetse'e je tuvakojtsun xpámdat ats kajx. ¹⁴Ax ka'a tse'e too'vajkp xpayo'oydat pan ti ve'e mkótstap, ¹⁵kux ats miitse'e nmo'odap je vinma'yun jets je ayook juu' ve'e mkótstap, ka'a tse'e je mtso'oxpajkpa dupaa'ttat ti ve'e mtuknu'aa'njadap, ka'a tse'e dumutaavyaattuvat vintso ve'e mkojtsumpijituxjadat.

¹⁶Mnuxa'aa'jadap tse'e je mtee' je mtaak, mnuxa'ajjidinuvap tse'e je m'uts je m'ajch, je m'uts je mtsa'a, je mjuu't je mmugo'ok, jets pan pan jatye'e mmaatnayja'vijidup, jetse'e je jayu myak'oo'kjadat. ¹⁷Nujome'e je jayu mmu'ejkjidinit mmujot'aajjidinió kuxe'é ats xjaanchjávada. ¹⁸Ka'a tse'e xvinnmáydats, je Nte'yam tse'e m'íxjadap mjayépjadap, ni vintsova xa ve'e mkavintókidat. ¹⁹Pan mmuténidup tse'e je tsaachpaatun, m'ijttinupts miitse'e je Nte'yam maat.

²⁰'Ku ve'e x'íxtat ya Jerusalén ñaa'vídutut maat je tojpatajk, nujávadats jets jatyi ve'e kyutókiyut. ²¹Van'it tse'e pan pan jatye'e ve'nadap yaja judéait y'it jaat, va'an tse'e dúke'ekta jetse'e ñajkxtat jem tonun viinm kopk viinm. Jets pan pan jatye'e ve'nadap jem kam jootm, ka'a tse'e y'uktajkidinit jem kajpun jootm, ²²kux tsaachpaatunani je'e ve'e vye'nat van'it. Ve'em tse'e jyátut jetse'e tyonkájxut kyojtskájxut nujom juu' ve'e ijtp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. ²³¡Ayooov xa je'e ve'e je jyootta je ta'axtajkta juu' ve'e kanuva'ajtsap ve'nadap van'it jets pan pan jatye'e yak'onuksit'stup

vye'nat!, kux ooye'e je tsaachpaatun dutunyaknaxtat juu' ve'e yaja naxviijn ve'nadap, ooye'e je Nte'yam je tsaachto'nun dutumpamut van'it. ²⁴ eo'ktap tse'e numay jep atso'ox jaatp, jempa tse'e pan pane'e yakmajtstinup jetse'e duyaknajxtinit viijnk it viijnk naax pan vinxupe'e ya naxviijnit it. Jets je'eda pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ñutee'ndinup tyuktee'ndinupts je'e ve'e ya Jerusalén. Ve'em tse'e dutoondinit van'it paat ku ve'e kyukáxat je tiempo juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki jetse'e duyajéptat je majin pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap.

Vintso je Cristo myiinnuvat

(Mt. 24.29-35, 42-44; Mr. 13.24-37)

²⁵ Van'it tse'e je mújit nuja'vin jyéjat je aampa xaaj kajx, je aampa po'o kajx, jets je maatsa kajx. Ku tse'e je jayu ve'em du'ixtat, van'it tse'e ooy tyuntsaachv-inmapyáktat, atuva atoki tse'e tyándat mukaxux; namyu'ukpaajmjuduvap tse'e je maaxy naaj jetse'e pyoojmuknit pyo'kxuknit. ²⁶ Ax ve'em tse'e je tsa'aga kajx je vyiijn je y'aaj duyakma'tkajxtinit je jayu ku ve'e dvinmáydát pan ti ve'e tonuvaajnjup kotsuvaajnjup yaja naxviijn, kux je Nte'yam, xyituyo'oyupts je'e ve'e je makkin juu' ve'e ya tsajmit it. ²⁷ Van'litts atse'e x'ixtat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp, jets jem atse'e nkada'aky vínuts jootm je kutojkun maat jets ooy je majin maat. ²⁸ Ax ku tse'e ve'em du'ukva'anut, pámdats mak k aaj mak joot jetse'e mpat'ixtat jem tsajm tsov, kux táminup je'e ve'e je tiempo jetse'e mtso'oktat.

²⁹ Va'nuxjuduva tse'e ya tukmu'a'ixmojkin:

—Ixta je higo kup, ukpu otyi viijnk kupa. ³⁰ Ku xa ve'e je y'aajy pyitsum'ukvaannuva, mnúja'vidupts miitse'e jets támani ve'e je xakopk. ³¹ Ax nay ve'em-pats je'e ve'e ku ve'e x'ixtat jets toojn-

jup kojtsjupe'e juu' atse'e nkajtsp, nuja'vadats jets táminup je'e ve'e jetse'e je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit.

³² Tyúvamts ats miitse'e nnaajmada jets nujom ya'a ve'e tyónjut kyótsjut namka'ana ve'e y'oo'kkáxta je jayu juu' ve'e uxym joojntykidup. ³³ Káxup náxup tse'e ya tsajmit it jets ya naxviijnit it; ax ats je nkats je n'ayook, ni je vin'ítats je'e ve'e kyapaa'náxut.

³⁴ Mny'ixjadaps miitse'eda, ka'a tse'e mkañáxtat m'oknáxtat, ka'a tse'e m'oo'ktat mmo'okjadat, ka'a tse'e xtsóktat je naxviijnit je kyo'oy je'e. ³⁵ Pan ka'a tse'e mnay'ixjada, kavinmaayp tse'e mve'nadat je xaaj ku atse'e nmiinnuvat, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je tánuk juu' ve'e taamp jep kutyay jaatp kuxe'e dukanujava jets je y'oo'kun je'e ve'e y'anajkxip. Ve'em tse'e y'íttat nujom je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn je xaaj ku atse'e nmiinnuvat. ³⁶ Ijtp tse'e mnakyujoojntykajadat jetse'e mtsapkótstat, jetse'e ve'em je mak k aaj je mak joot xjayéptat ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut jets atse'e xvinténadat to'k aaj to'k joot, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.

³⁷ Xuujun tse'e je Jesús yak'ixpuk y'ijtp jep maja tsaptujkp, ax tso'op tse'e ñujkx jem Olivos Kopk viindum. ³⁸ Ax jóvum tse'e je numay jayu japyji jye'yada jep maja tsaptujkp jetse'e du'amotunáxtat.

Ku je israeejlit jayu dukojtsmojkti jetse'e je Jesús dumátstat

(Mt. 26.1-5, 14-16; Mr. 14.1-2, 10-11; Jn. 11.45-53)

22 Táminup tse'e vye'na je xaaj ku ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaat, je pascua xaajts je'e ve'e. ² Van'it tse'e je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk du'ixti dupayo'ydí pan vintso ve'e je Jesús duyakjay'oo'kjadat.

Ax ka'a tse'e ve'em dutoondi jeja je jayu vyinkujk kux cha'kidupe'e je numay jayu.

³ Van'it tse'e je Satanás tyajki jem je Judas jya'vin kajxm, je'e juu' ve'e duxaajiva Iscariote, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu. ⁴ Je'e tse'e ojts dumaatnakyo'ts-jada je tee'tajk je vyintsanda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk pan vintso ve'e dupámut je Jesús jem je'e kya'mda. ⁵ Ax ooy tse'e dutuntukxoojntkti jetse'e dutukvinva'nidi jets myo'odape'e je meen. ⁶ Nu'atso'vi tse'e je Judas. Van'it tse'e du'ixti'ukvaajñ pan vintso ve'e y'oyat jetse'e je Jesús dupámut jem je'e kya'mda ku ve'e numay je jayu maat kyave'nat je Jesús.

Je Maja Vintsán je y'a'ox

(Mt. 26.17-29; Mr. 14.12-25;
Jn. 13.21-30; 1 Co. 11.23-26)

⁷ Ku ve'e je xaaj dupaaty ku ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaat jetse'e yakju'kx je carnero juu' ve'e yak'oo'ktup pascua xaaj, ⁸ van'it tse'e je Jesús dukejx je Pedro maat je Juan, jetse'e vyaajñ:

—Najkxu x'apaamdúkada uu'm je mpaascua xaaj a'ox.

⁹ Van'it tse'e y'amotutúvjidi:

—¿Jómase'e xtsak jets aatse'e n'apaamdúkat?

¹⁰ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ku ve'e mtákadat jem kajpun jootm, van'it tse'e xmaatnavyaa'tjadat to'k je yaa'tyajk juu' ve'e to'k tsiv je naaj dupavijtsp. Panajkxtats je'e. Pan joma tujk tse'e tyaka, ¹¹ jeja tse'e je kutajk xnaajmadat: “Je yak'ixpajkpa ve'e vaamp: ¿Joma ve'e je it joma atse'e ntukmaatyaknáxtat je n'ixpajkpatajk je pascua xaaj a'ox?” ¹² Van'it tse'e mtuk'íx-jadat to'k je maja cuarto juu' ve'e jep mumejtsk nukavyet kujxp, joma ve'e

pu'uk avaada. Jep tse'e x'apaamdúkadat je a'ox.

¹³ Van'it tse'e najkxti jetse'e dupaatti nujom ax jo'n je Jesús ña'muxjidi. Jetse'e du'apaajmtkidi je pascua xaaj a'ox.

¹⁴ Ku ve'e dupaatni je a'ox aats, van'it tse'e je Jesús je numakmejtsk kukátsivada dumaatnajxy kaayva. ¹⁵ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ooy atse'e ntuntsak jets ats miitse'e ntukmaatkáydát ya pascua xaaj a'ox namka'ana atse'e n'aa'k, ¹⁶ kux ve'em xa ats miitse'e nnaajmada jets ka'a atse'e n'ukkaaynit ya pascua xaaj a'ox, van'it-nume'e ku ve'e jado'k nax nka'yumdinuvat je a'ox jem je Nte'yam kyutojkun jootm.

¹⁷ Van'it tse'e to'k je tuk'a'ooguin dukaaajn, jetse'e je Nte'yam dukukojtsji, jetse'e vyaajñ:

—Matsta ya tuk'a'ooguin jets tuk'oogada, ¹⁸ kux ve'em xa ats miitse'e nnaajmada jets ka'a atse'e n'uk'ooknuvat je tsaaydum pa'ajk naaj, van'itnume'e ku ve'e je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit.

¹⁹ Van'it tse'e dukaaajn je tsapkaaky jetse'e je Nte'yam dukukojtsji. Van'it tse'e dutojkva'kxy, jetse'e dumooydi, jetse'e vyaajñ:

—Ya'a je'e ve'e ats je nni'kx je nkokp juu' atse'e nmaso'okup miits je m'o'yin kajxta ku atse'e n'oo'kut. Tonda tse'e ve'em jets atse'e xjaa'myétstat.

²⁰ Ku ve'e y'a'oxikajxti, van'it tse'e dukoompa je tuk'a'ooguin, jetse'e vyaajñ:

—Juu' ve'e ya tuk'a'ooguin myaat, je nam kojstánts ya'a ve'e. Kux ku atse'e nmaso'okut ya nnuu'pun, ku ats miitse'e nku'oo'kadat, nyaktaajnjadapts ats miitse'e je nam kojstán.

²¹ Ax je jayu juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup, je'ets atse'e nmaatkaayp. ²² Ax je'emts atse'e mpanujkxp je too' juu' atse'e je

Nte'yam xtuknupaajmtki, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp; ax ayoots je'e ve'e je jyoot je jayu juu' atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.

²³ Van'it tse'e ñay'amotutúvijidi vimpit atuj pan pan je'e n'ite'e.

Ku ñatyukkojtsvintsoojvjidi pan pane'e dunumájip

²⁴ Van'it tse'e ñakyojtsvintsoojvjidi pan pane'e aje'ejyjida dunumájip.

²⁵ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je'eda pan pan jatye'e yakkutojktup juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvapta, mákk tse'e je kyutojkun dupamda; jets je'e pan pan jatye'e dunumájidup je'e maatta, vaandup tse'e jets oy jayu je'e ve'eda. ²⁶ Ax ka'ats miitse'e mve'emada. Kux pan pane'e mitsta dujaa'knumájip, ve'emts je'e ve'e ñapyámjut ax jo'n je toompa kuy'ijit.

²⁷ Kux ¿pane'e dujaa'knumájip, je'e juu' ve'e ajxtkp kaayva, ukpu je'e juu' ve'e mutoojnup? ¿Ka je'ep n'ite'e juu' ve'e ajxtkp kaayva? Ax yájats atse'e n'it miits maatta, nmutoondupts ats miitse'eda.

²⁸ Miits xa ve'e m'ijttup ats maat ku atse'e je ko'oyjáyuvap x'ukyaktokimpakuvaañ. ²⁹ Ve'em ax jo'n atse'e je nTee' xmooyj je kutojkun, nay ve'emts ats miitse'e nmooyduva je kutojkun jetse'e m'ijttinit jem ats nkutojkun jootm, ³⁰ jets atse'e nmaatkáydat nmaat'oo'k-tat, m'ajxtktuvaps miitse'eda jem kutojkun tsuujntkun kajxmda jetse'e xtokimpayo'oydat je makmejtsk jaka'a juu' ve'e je israeejlit jáyuda.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpákjup

(Mt. 26.31-35;

Mr. 14.27-31; Jn. 13.36-38)

³¹ Ñuujmiva tse'e je Jesús je Simón Pedro:

—Simón, Simón, amotu xa miitse'e je Satanás mjayépjada jetse'e du'íxut pan vintso ve'e myaktokintónjadat. ³² Ax tats ats mitse'e nnutsapkats jets mákk mitse'e je Nte'yam xjaanchjávat. Ax kuts mitse'e mnapyaajmjinuvat ats maat, kojtsmákkats je m'utsta je m'ajchta.

³³ Van'it tse'e je Simón Pedro ña'muxji:

—Maja Vintsán, nnayja'vijup xa atse'e jets atse'e nnajkxut mits maat jep poxuntuujkp jets ats mitse'e nmaat'oo'kut.

³⁴ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Pedro, ve'emts ats mitse'e nnuujma jets uxayam ya tsooj, ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.

³⁵ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi:

—Ku ats miitse'e mpakejxti ka je apajkin maatap, ka je meen maatap, ka je ka'ajk maatap, ¿mka'ijituxjudu tse'e juu'?

Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—Ka'a xa aatse'e ti xka'ijtji.

³⁶ Van'it tse'e yaknuujmidi:

—Ax uxayam, pan pan tse'e jep je y'apajkin, va'an tse'e duvitsu, nay ve'empa tse'e pan pane'e jep je myeen, va'an tse'e duvijtspa. Pan pan tse'e dukamaat je yajkxy tsojx, va'an tse'e dutaa'ku je vyitani'kx jetse'e dujóyut. ³⁷ Kux ve'em xa ats miitse'e nnaajmada jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e tyónjut juu' ve'e je Kunuu'kx Jatyán kyajtsp ats kajx. Jidu'um tse'e vya'añ: “Ve'em tse'e yaktuujn ax jo'n je maja tokin kudutuujn.” Nujom vinxupe'e javyet ats kajx, tónjup kótsjupts je'e ve'e.

³⁸ Van'itts je'e ve'e vyaandi:

—Maja Vintsán, uxayaja xa ve'e mejtsk ya yajkxy tsojx.

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Nvaatani vanxup.

Ku je Jesús chapkajts jep Getsemaní

(Mt. 26.36-46; Mr. 14.32-42)

³⁹ Van'it tse'e je Jesús pyítsum jep jetse'e ñujkx jem Olivos Kopk viindum, ve'em ax jo'n dutún y'ijit, panajkxjudu tse'e je y'ixpajkpatajk. ⁴⁰ Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je it, van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp.

⁴¹ Van'it tse'e apuk ñujkx jado'k ka'achum, jetse'e kyoxkteni, jetse'e chapkajts. ⁴² Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Tata, pan mtsajkp xa mitse'e, kadi xyakjaty jets atse'e ya tsaachpaatun xtukkada'akut. Ax ka je'ep tse'e mtónup juu' atse'e ntsajkp; je'e ve'e mtónup juu' mitse'e mtsajkp.

⁴³ Van'it tse'e to'k je tsapjootmit ángeles kyadaaky jetse'e kyojtsmákkiji. ⁴⁴ Ax ku tse'e ooy tyun'anoo'lkxini, van'it tse'e nuyojk makk chapkajts, yaaxp aaj yaaxp joot, ve'em tse'e je pyúxuk ñaxkadaaky ax jo'n je mújit nuu'pun ta'kxy kuy'ijit jo'n.

⁴⁵ Ku ve'e chapkojtskujx, van'it tse'e vyimpíjt joma ve'e je y'ixpajkpatajk, tá-damts je'e ve'eda je tsooj pyatkajxidini vye'na je'e kajx ku ve'e je tsaachvinma'yun yak'ayonuktajkijidini. ⁴⁶ Van'it tse'e dunuujmidi:

—¿Tyajxse'e mma'ajta? Pojtukta jets tsapkotsta jetse'e mkaka'adat jep tokin jaatp.

Ku je Jesús yakmajch

(Mt. 26.47-56;

Mr. 14.43-50; Jn. 18.2-11)

⁴⁷ Kojtspna tse'e je Jesús vye'na ku ve'e numay je jayu jye'ydi. Ax juu' tse'e Judas duxaaj, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu, je'e tse'e dūvintoo'vajkip je jáyuda. Van'it tse'e je Jesús dūvinkutami jetse'e dūtsu'lkx. ⁴⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Judas, ¿to'k je tsuu'lkx maat atse'e xpaamnit jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup?, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

⁴⁹ Ku ve'e dū'ixti ti ve'e toojnjup kojtsjup je jáyuda juu' ve'e ijttu je Jesús maat, van'it tse'e dū'amotutúvidi:

—Maja Vintsán, ¿ntso'oxpajkumdupe'e ya jáyuda maat ya tsojx?

⁵⁰ Van'it tse'e nuto'k je y'ixpajkpa dukuspojxi to'k je y'aka'yun taatsk juu' ve'e dūtoojnjip je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta. ⁵¹ Ax jidu'um tse'e je Jesús ña'muxji:

—Maso'okta, nvaatani ve'e vanxup.

Van'it tse'e je Jesús dutaajn je toompa je tyaatsk jetse'e duyakjotkadaakni. ⁵² Van'it tse'e dunuujmi je tee'tajk je vyintsanda, je tsaptakmutoompatajka, maat je israeejlit je myújit jáyuda, je'e juu' ve'e je'ydu jetse'e myajtsjidinit:

—¿Ve'em ats miitse'e xnuminda je yajkxy tsojx maat jets je kup maat ax jo'n atse'e je mee'tspa kun'ijit? ⁵³ Jóvum xaaj xa atse'e tun'it miits maatta jep maja tsaptujkp, ka'ats atse'e xmajtsti van'it; ax uxyam tse'e je Nte'yam myakjajtuxjada jets atse'e xmátstat, uxyam tse'e tyónjut kyótsjut ax jo'n dūtsokta pan pan jatye'e yakkutojktup jeja akoo'ts it jaat.

Ku je Pedro

dūkanatyukpajkji je Jesús

(Mt. 26.57-58, 69-75; Mr. 14.53-54, 66-72; Jn. 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Van'it tse'e je Jesús dumajtsti jetse'e duyaknajkxti jep je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta tyak'ap, ax jékum tse'e je Pedro pya'ux'ookaja. ⁵⁵ Jep tse'e je tsaptakmutoompatajka taagujkp dupaamdi je jaajn jetse'e dūnaa'ajxtkvítti, ax jep tse'e je Pedro dūmaatxámda. ⁵⁶ Van'it tse'e to'k je jajtspa y'ixji ku ve'e xyamy jetse'e dūmu'ix dūmupejt, jetse'e vyaajñ:

—Myaatvítppap xa ya'a ve'e tuy'it ya Jesús.

⁵⁷ Ax ka'a tse'e je Pedro dunatyuk-pajkji je Jesús. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ats ya'a ve'e n'ixa.

⁵⁸ Vee'n tse'e je it ñajxy jetse'e jado'k je jayu y'ixjuva. Van'it tse'e je jayu vyaajñ:

—Mmaatvítppap xa mits ya'a ve'e tuy'it.

Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Ka'a xaja, ka'a xa ats ya'a ve'e nmaatvídut tuy'it.

⁵⁹ To'k hora jo'n tse'e je it jyaa'knajxy, van'it tse'e jado'k je jayu vyaampa:

—Tun nujava xa ve'e, jémam xa ya'a ve'e tudumaatvídut, kux galiléait jáyuva ya'a ve'e.

⁶⁰ Van'it tse'e je Pedro vyaajñ:

—Ka'a xa atse'e nnujava pan ti ve'e mkajtsp.

Kojtspna tse'e je Pedro vye'na, van'it tse'e to'k je na'atseev y'ayaaxy. ⁶¹ Van'it tse'e je Maja Vintsán y'ixumpijit jetse'e je Pedro dvin'ix. Van'it tse'e je Pedro dujaa'myejts jets jidu'um'e je Maja Vintsán ña'muxji: “Ka'anume'e je na'atseev uxyam ya tsooj y'aya'axy vye'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.” ⁶² Van'it tse'e je Pedro pyítsumni jetse'e ooy tyuntsaachvinma'yunyaaxy.

Ku je Jesús yaknuxiik yaktukxiik

(Mt. 26.67-68; Mr. 14.65)

⁶³ Je jáyuda pan pan jatye'e je Jesús du'ix'ijttu, ñuxiiktu tyukxiiktu tse'e, jetse'e dutsii'kti, ⁶⁴ dvin'tsoomdi, jetse'e du'akupa'lkxidi, jetse'e vyaandi:

—Nukótsuts n'it pane'e tumtsii'kju.

⁶⁵ May nax tse'e dujaa'kvinkojtspejtti.

Ku je Jesús dvin'teni pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp

(Mt. 26.59-66;

Mr. 14.55-64; Jn. 18.19-24)

⁶⁶ Ku ve'e je it jyajtk, van'it tse'e ñay'amojkijidi je israeejlit je myújit jáyuda, je tee'tajk je vyintsanda, maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajkta, jetse'e duyaknajkxti je Jesús joma ve'e ñay'amókajada. Jep tse'e dunuujmidi:

⁶⁷ —Vaajnja aats pan mitse'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Jetse'e y'atsaajv:

—Pan vaamp xa atse'e jets ve'em, ka'ats atse'e xjaanchjávadat. ⁶⁸ Pan n'amotutúvidupts ats miitse'e juu', ka'ats atse'e x'atsóvdat jets ka'ats atse'e xmaso'oktat. ⁶⁹ Uxyamts atse'e ntsuuni'ukva'anut jeja je Nte'yam y'akalyun pa'ayi, juu' ve'e nujom dukam'ikajxp, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

⁷⁰ Van'it tse'e anañujoma y'amotutúvijidi:

—¿Tits, mits je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk?

Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Je'e xa atse'e, ve'em ax jo'n tuxkótsta.

⁷¹ Van'it tse'e vyaandi:

—¿Tyajxts uu'me'e njaa'ktsojkumda pane'e du'ixtu dumótudu juu' ve'e tyoon kyojts ka óyap? Uu'mam xa ve'e tun'amotunajxumda ku ve'e viinn tuvya'añ.

Ku je Jesús je Pilato dvin'teni

(Mt. 27.1-2, 11-14;

Mr. 15.1-5; Jn. 18.28-38)

23 Van'it tse'e tyenikajxti jetse'e duyaknajkxti je Jesús jem je Pilato vyinkojkm. ² Jem tse'e dunux-a'ai'ukvaandi. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Tā aats ya'a ve'e n'ix mpaa'ty jetse'e aats je njayu duyakyoojmuk duyak'ajxuk, ve'em tse'e vya'añ jets ka'a aatse'e je kupa'mun nmo'ot je rómaít yakkutojkpa, vaampap tse'e jets je Criistuk ya'a ve'e, yakkutojkpu'k ya'a ve'e.

³ Van'it tse'e je Pilato du'amotutuvi je Jesús:

—¿Mitse'e je Israeelit Jayu Yakkutojkpa?

Jetse'e je Jesús y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e, ve'em ax jo'n tuxkats.

⁴ Van'it tse'e je Pilato dunuujmi je tee'tajk je vyintsanda jets je numay jayu:

—Ka'a xa ats ya'a ve'e ti tokin mpaatyja.

⁵ Ax nuyojk tse'e dujaa'knuvampejtti. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Yakyojmu'k yak'ajxukp xa ya'a ve'e nujom aats je njayu maat juu' ve'e tyuk'ixp. Jem tse'e ve'em dutún Galilea jets yaja paat tse'e ve'em dutoompa.

Ku je Jesús je Herodes duvinteni

⁶ Ku ve'e je Pilato du'amotunajxy, van'it tse'e du'amotutuvi pan galiléait jayu je'e ve'e je Jesús. ⁷ Ku ve'e yaknuujmi jets ve'em, van'it tse'e dukejx joma ve'e je Herodes, je galiléait yakkutojkpa je'e ve'e y'ijit, jemts je'e ve'e Jerusalén vye'niva van'it ku ve'e je xaaj tyunju. ⁸ Ooy tse'e tyunxoointk je Herodes ku ve'e je Jesús du'ix, kux jémani ve'e duja'ixuva'añ ku ve'e je kats dumotu jets ti ve'e tyuump kyajtsp jets je'e ve'e y'ixuvaampy jetse'e je Jesús je majin dutónut. ⁹ May viijnts je'e ve'e juu' jaty du'amotutuvi; ax ni vinxupa tse'e je Jesús kyah'atsoojvi. ¹⁰ Jem tse'e vye'niduva je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk, je'e tse'e mak'k tunnuvampejtjudup. ¹¹ Van'it tse'e je Herodes maat je tyojpatajk dujonnujmide dutinuujmide je Jesús jetse'e dunuxiikti dutukxiikti. Van'it tse'e duxoixti maat je oojyit vit ax jo'n

je yakkutojkpa ñaxyaxju. Van'it tse'e je Herodes dutuknukejxumpijtnuva je Pilato. ¹² Je xaajjyam tse'e je Pilato jets je Herodes ñayja'vi'ukvaajnjidi, kux namyu'ejkjudupe'e y'ijitti.

Ku je Jesús je y'oo'kun kyutujk

(Mt. 27.15-26; Mr. 15.6-15;

Jn. 18.39-19.16)

¹³ Van'it tse'e je Pilato duyakjyayx-mojkjidi je tee'tajk je vyintsanda maat pan pan jatye'e je kutojkun dujajeyjtup, maat je numay jayu, ¹⁴ jetse'e dunuujmide:

—Miits xa atse'e tuxtuknuminda ya jayu ku ve'e mva'anda jets yakyojmu'k yak'ajxukp ya'a ve'e je numay jayu. Ax yáats ats ya'a ve'e juu' tun'amo-tutuvikux miits mvinkujkta, ax tā tse'e xmótuda jets ka'a ats ya'a ve'e ti tokin tumpaatyja juu' miits ya'a ve'e mtuknu'x-a'aidup; ¹⁵ ka'ava ve'e je Herodes, kux tā xa atse'e xtuknukejxumpijtnuva. Ux-eja tse'e xmótuda, ka'ats ya'a ve'e tudutún juu' ve'e je oo'kun duvinmajtsjup.

¹⁶ Nyakjachaachpaa'tjupts ats ya'a ve'e, van'itts atse'e nmaso'okut.

¹⁷ Ax vimpaascua xaaj tse'e je Pilato dujajtymasa'ak y'ijit to'k je poxuntak-jayu. ¹⁸ Van'it tse'e je jayu y'aa'mitaakti, jetse'e vyaandi:

—Va'an du'aa'ku, je'e xa aatse'e ntsajkp jets aatse'e xmaso'okjat je Barrabás.

¹⁹ Je'e kajx tse'e je Barrabás yakpoxuntakpuujm kuxe'e je jayu duyaknañupojtkju jem kajpun kajxm jets je'e kajx ku ve'e yakjaju'aa'k.

²⁰ Jyatsojk tse'e je Pilato jetse'e dumaso'okut je Jesús, je'e kajx tse'e dumukojsnuva je jayu jado'k nax. ²¹ Ax nuyojk tse'e y'aa'mitaakti:

—Yakruuzpétu, yakruuzpétu.

²² Ax mutoojk nax tse'e je Pilato jidu'um ña'muxjidi:

—¿Tyajxse'e? ¿Ti ka óyap ya'a ve'e tū-dutún? Ka'a xa ats ya'a ve'e mpaatyja je tokin ti ya'a ve'e kyu'oo'kap. Nyak-jachaachpaa'tjupts ats ya'a ve'e, van'itts atse'e nmaso'okut.

²³ Ax nuyojkts je'e ve'e dutun'amó-tudi jetse'e cryuuzpétut je Jesús. Kux makke'e ooy tyunkojtsti je jáyuda jets je tee'tajk je vyintsanda, o'yixjudu tse'e juu' ve'e y'amótudu, ²⁴ je'e tse'e je Pilato tyoon juu' ve'e je jayu chojktu. ²⁵ Ax ve'em tse'e dumasaak naspaka je jayu juu' ve'e poxuntaktsuuni je'e kajx ku ve'e je jayu duyaknañupojtukji jets je'e kajx ku ve'e yakjaju'aa'k; ax je Jesús, jem tse'e je tojpa kya'm dupaam dini jetse'e duyakruuzpéttat.

Ku je Jesús cryuuzpejt

(Mt. 27.32-44;

Mr. 15.21-32; Jn. 19.17-27)

²⁶ Jem tse'e cruuzpejtpa duyaknajkxta vye'na je Jesús, van'it tse'e dumajtsti to'k je ciréneit jayu, Simón je'e ve'e xyaaj, jemts je'e ve'e kam jootm chaa'n, jetse'e dutukpakaaydi je Jesús je cryuuz, jetse'e je Jesús duyaktoo'vajkti, jetse'e duyak'ux'ookidi je Simón maat je cruz.

²⁷ Numay tse'e je jayu pyanajxjidi jets numay je ta'axtajk juu' ve'e yaaxtup tsaachvinmaaydup je Jesús kajx. ²⁸ Van'it tse'e je Jesús vya'kumpijit jetse'e ña'muxjidi:

—Jerusaleenit ta'axtajkta, kadi ats miits xnuya'axta, nañuya'axjada miits viinm jets nuya'axta je m'ónukta, ²⁹ kux je'yape'e je xaaj ku ve'e je jayu vya'anut: “Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e pum jetse'e je ónuk dukajayéptat jets pan pan jatye'e je ónuk dukatsamkojkidup jets pan pan jatye'e ni vin'ita kayak'onukt-si'tstup.” ³⁰ Van'it tse'e je jayu je kopk je keets dunaajmadat: “Naxkada'aku yam aats nmi'kxm jets aatse'e xyo'ot-sut.” Jidu'lum tse'e dunaajmadat. ³¹ Pan

ve'eme'e jyátukada ku atse'e n'it miits maatta, ¿ax ti tse'e jyaa'któndap ku atse'e nko'o'k'ijtnit miits maatta? Ve'em tse'e jyátukadat ax jo'n yaktún ku ve'e je tsoxk kup tyaatsnit.

³² Yaknajkxtuva tse'e maat je Jesús numejtsk juu' ve'e je maja tokin dutoondu, ve'em tse'e dutukmuyak'oo'kadat. ³³ Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je it juu' ve'e duxaaj Kuxútum, jem tse'e je Jesús duyakruuzpejtti maat numejtsk je tokin toompada, to'k jeja je Jesús y'akalyun pa'ayi jets jado'k y'anajapa'ayi. ³⁴ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Tata, mee'lxjada to'k aaj je tyokin kux ka'a ya'a ve'e dunujávada ti ve'e tyoondup.

Van'it tse'e je tojpatajk je Jesús je vyit dupajkva'kxti jetse'e dunukoo'yidi. ³⁵ Jem tse'e numay je jayu vye'niduva jetse'e du'ixti juu' ve'e toojnju kojtsju. Pan pan jatye'e yakkutojktup, je'e tse'e dvinokojtspejtju je Jesús, jetse'e vyaandi:

—Yaktsook xa ya'a ve'e je viijnk jayu; va'ants n'ite'e viinm dunaajktsa'akju pan tyúvame'e jets ya'a ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

³⁶ Nay ve'empa tse'e je tojpatajk je Jesús dunuxiikti dutukxiikti, dujomnuujmidi dutinuujmidi, jetse'e dvinokutámidi, jetse'e dutuk'ookti je tsaaydum pa'ajk na'ook, ³⁷ jetse'e dunuujmidi:

—Pan je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa xa mitse'e, ñaajkts'o'okjuts n'it!

³⁸ Ax jem tse'e je Jesús cryuuz kojtm dupaamdi to'k je jatyán. Toojk ayookts je'e ve'e ja'a: je griego, je latín, jets je hebreo. Jidu'lume'e vya'añ: “Ya'a xa ve'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.”

³⁹ Nuto'k tse'e je jayu juu' ve'e jem cruz kajxm, vyinkojtspejtju tse'e je Jesús. Jidu'lum tse'e vyaajñ:

—Pan mítsam xa je'e ve'e je Cristo, naajkts'o'okjuts n'it, jets yakts'o'okpa aats.

⁴⁰ Ax tukna'muxju tse'e jado'k je myujatyoo'. Jidu'um tse'e ña'muxji:

—¿Ka'a mitse'e je Nte'yam xtsa'aga? Nay je tsaachpaatun mitse'e mpaatpap. ⁴¹ Nvinmajtsumjuvam xa uu'me'e ya tsaachpaatun juu' ve'e uxvam nyaknajxump kux je'e xa ve'e nkuvejtump ku ve'e nto'num juu' ve'e ka óyap; ax ya jayu, ni ti tókinats ya'a ve'e dukatún.

⁴² Van'it tse'e je Jesús dunuujmi:

—Jesús, jaa'myétsu ats mits to'k aaj ku ve'e myakkutojk'ukvaannit.

⁴³ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma jets uxvam mitse'e m'ijtnit ats maat joma ve'e je Nte'yam je jyayu dujaajna dutajka.

Ku je Jesús y'oo'kni

(Mt. 27.45-56;

Mr. 15.33-41; Jn. 19.28-30)

⁴⁴ Kujk xaaj jo'n tse'e vye'na, van'it tse'e nujom je it je naax kyoo'tsikujx. Toojk yaaxp paatts je'e ve'e je it y'ijit koo'ts. ⁴⁵ Je'e kajx tse'e ve'em jyajty kux vinkoo'tsi ve'e je aampa xaaj. Kajojk tse'e kyaa'tsva'kxy je atatyok juu' ve'e jep maja tsaptujkp tuk'atatyuk je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk dumaat.

⁴⁶ Ku ve'e ve'em jyajty, van'it tse'e je Jesús mak'k kyajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Tata, jem xa atse'e mits mka'm ya nja'vin mpum.

Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je jya'vin tyukvaatsji.

⁴⁷ Je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk, ku je'e ve'e du'ix juu' ve'e tutyunju tukyatsju, van'it tse'e je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi jets'e'e vyaajñ:

—¡Tyúvamdám xa je'e ve'e jets ka'a ya'a ve'e ya jayu ti tokin tudutún!

⁴⁸ Nujom tse'e je jayu juu' ve'e jem ve'nidup jetse'e du'ixti juu' ve'e toojnju kojtsju, kyojxtu tse'e je kyak kuxe'e dujoo'k'ama'tjidini. Ve'em tse'e ñajxtini. ⁴⁹ Ax nujom tse'e je jayu juu' ve'e je Jesús du'ixada y'ijit, je'e maatta je ta'ax-tajkta juu' ve'e panajkxjudu ku ve'e jem galiléait y'it jootm chaa'n, jékum jaty tse'e tyaandi jetse'e du'ixti juu' jatye'e toojnju kojtsju.

Ku je Jesús ñaxtajki

(Mt. 27.57-61;

Mr. 15.42-47; Jn. 19.38-42)

⁵⁰ Jem tse'e y'ijit to'k je yaa'tyajk juu' ve'e oy jayu jets tuv je jyáyuvin je jyoojntykin, José je'e ve'e xyaaaj, arimatéait jayu. Jem je'e ve'e judéait y'it jootm je arimatéait kajpun. Je'evats je'e ve'e je José nuto'k je'eda juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp. ⁵¹ Je José, y'a'ixpts je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam je kyutojkun duyakmiinnit, kyo'oyja'vits je'e ve'e juu' ve'e tyoonda je myujatyoo'tajk. ⁵² Van'it tse'e ojts du'ix je Pilato jetse'e du'amotu je Jesús je ñi'kx je kyopk. ⁵³ Ku ve'e jem cruz kajxm duyakvajntkni, van'it tse'e to'k je vit dutukvimpittni. Van'it tse'e ojts duyaknaxtaka jep jótup juu' ve'e púmani ve'nip jep tsajaatp; ni pánanum tse'e jep kyayakpum vye'na. ⁵⁴ Je xaaj tse'e vye'na ku ve'e je jayu du'apaam-duka je poo'kxtkun xaaj juu' ve'e jave'e'n dukapaatp.

⁵⁵ Je ta'axtajkta juu' ve'e je Jesús du-maattsoo'ndu jem Galilea, je'e tse'e dupanajkxtu je José jetse'e ojts du'ixta joma ve'e duyaknaxtajkidi je Jesús je ñi'kx je kyopk jetse'e du'ixti vintso ve'e dupaamdi. ⁵⁶ Ku ve'e jyeydini jem tyak'am, y'apaajmtkidu tse'e je pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e kudupaajmjidi je Jesús je ñi'kx je kyopk. Ax y'amaa'yidu tse'e je poo'kxtkun xaaj ax jo'n vya'añ je Moisés je pyava'nun.

Ku je Jesús jyoontykpajknuva

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Jn. 20.1-10)

24 Domingo xaaj tse'e vye'na japyji, muto'k xaaj je semana, van'it tse'e je ta'axtajk juu' ve'e du'ixtu je jot joma ve'e je Jesús du'ukyaknaxtajkidi, je'e tse'e duyaknajkxtu jem je pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e y'apaajmtkidu. ²Ku tse'e jye'ydi joma ve'e je jot, viijnk tso tse'e je tsaaj dupaattini juu' ve'e y'akaajjyup y'ijt. ³Van'it tse'e tyajkidi. Ax ka'a tse'e du'ukpaattini je Maja Vintsán Jesús je ñi'kx je kyopk, ⁴jetse'e atuva atoki tyuntaandi, ax ka'a tse'e du'ukmutaayvaattini vintso ve'e jyátukadat. Tun to'mayji tse'e du'ixpaatti numejtsk je ángeles vyinténajada, ajajp ata'kxpe'e xyáxada. ⁵Ooy tse'e tyuntsa'kidi je ta'axtajk, je'e kajx tse'e vyijntkti jeja naxkujx paat. Van'it tse'e je ángeles ña'muxjidi:

—¿Tyajxse'e x'ixtada yap oo'kpa jótup je'e juu' ve'e joojntykip? ⁶Ka'a xa je'e ve'e yaja pan. Ta je'e ve'e jyoontykpajknuva. Jaa'myétsta vintso ve'e mna'muxjidi ku ve'e jem Galiléana vye'na. ⁷Jidu'um tse'e vyaajñ: “Yakpámupts atse'e jem je tókinax jayu kyam juu' atse'e xtso'oxpajktup, ax joojntykpajknuvaps atse'e kutoojk xaaj, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp.” Jidu'um tse'e vyaajñ.

⁸Van'it tse'e dujaa'myejtsti je Jesús je kyats je y'ayook. ⁹Ku ve'e choo'ndi joma ve'e je jot, van'it tse'e dutukmu-maajntykkajxti je Jesús je y'ixpajkpatajk juu' ve'e numakto'k taandinu jets pan pan jatye'e myaatve'nidup. ¹⁰Je ta'axtajkta tse'e juu' ve'e dutuknuja'vidu je kukátsivatajk, je'e tse'e ijttu je María Magdalena, je Juana, je María juu' ve'e je Santiago je tyaak, jets je viijnk ta'axtajkta. ¹¹Ax ka'ats je'e ve'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dujaanchja'vidi juu' ve'e je ta'axtajk kyojsttu, ve'e-

me'e vyinmaaydi jets oyvintsova ve'e juu' dukojtsti.

¹²Oyam tse'e ve'em vyinmaaydi, noomp tse'e ñujkx je Pedro joma ve'e je Jesús du'ukyaknaxtajkidi. Ku ve'e vyijntk jetse'e kyak'ixi, van'it tse'e du'ix jets jepe'e pyujkna je vit juu' ve'e tyukvimpittu. Van'it tse'e vyimpijtni joma ve'e ñamyayju jetse'e dupayo'y pan ti ve'e tutyunju tukyatsju.

Juu' ve'e toojnju kojtsju jeja emausit tyoo' aajj

(Mr. 16.12-13)

¹³Je xaajji tse'e numejtsk je Jesús je y'ixpajkpatajk ñajkxti jem kajpun kajxm juu' ve'e Emaús duxaaj, mejtsk legua jagojkm jo'ne'e dumujékuma je Jerusalén, ¹⁴je'e tse'e myaajntyktup juu' ve'e tutyunju tukyatsju. ¹⁵Namvaate'e ñakyótsjada, van'it tse'e je Jesús ñaajktámiji jetse'e dumaatnamyujatyoo'ijidi. ¹⁶Oyam tse'e dumaatnamyujatyoo'ijidi, ka'anum tse'e je Nte'yam duyakajty jetse'e je numejtsk kudu'ixkajpti je Jesús. ¹⁷Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidi: —¿Tise'e jem mmaajntyktup namvaate'e myo'oyda? ¿Tyajxse'e mtsaachvinmáyda?

¹⁸Nuto'k tse'e y'atsaajv juu' ve'e Cleofas duxaaj:

—¿Tis, tun mítsjidamts n'ite'e to'k juu' ve'e je'y jem Jerusalén jetse'e xkanujava ti ve'e námnum jem tutyunju tukyatsju?

¹⁹Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—¿Tise'e tutyunju tukyatsju?

Jetse'e dunuujmidi:

—Je'e juu' ve'e tujyatyju tuñaxyju je Jesús, je nazarétit jayu. To'k je'e ve'e tuy'it je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, ñumájipts je'e ve'e tuy'it maat juu' ve'e tyoon kyojts jeja je Nte'yam vyinkujk jets jeja nujom je jayu vyinkujk, ²⁰jets vintso ve'e je tee'tajk je vyintsanda jets pan pan jatye'e dunumájidup uu'm maatta, je'e tse'e jem je Pilato kyam

tudupamda jetse'e dutokimpayo'oyut jetse'e duyakjacryuuzpétjut. ²¹ Ve'emts aatse'e n'uk'a'ix jets je'e ve'e kuxyaktsookumдини нувинхуп уу'ме'еда, je is-raeejlit jáyuda. Maaxk je'e ve'e ve'em tyunju kyatsju. ²² Oyam tse'e vye'ema, vinkex je ta'axtajk juu' aatse'e nmaatnayja'vijup, je'ets aatse'e atuva atoki tuxyaktán je'e kajx ku ve'e tudunu' najkxta tun japyji joma ve'e je Jesús y'uknaxtajki. ²³ Ax ka'akts je'e ve'e jep je ni'kx je kyopk tudu'ukpaattini, je'e kajx tse'e tumyeta jets aatse'e tuxtukumumaaydukta jets je aangesuk tse'e jep tuyak'ixjada juu' ve'e tuña'muxjada jets taak je'e ve'e je Jesús jyoojntykpajknuva. ²⁴ Van'it tse'e tuñajkxta vinkex aats je nmujatyoo' joma ve'e naxtaka tuy'it, ve'emukts je'e ve'e tudupaattuva je it ax jo'n je ta'axtajk tudu'avánada jo'n. Ax ka'akts je'e ve'e je Jesús du'uk'ixpaattini.

²⁵ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ka'a xa ve'e oy juu' xpayo'oyda, ooye'e mtunjekta jetse'e xjaanchjávadat je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta.

²⁶ ¿Tis, ka'a je'e vine'e vyinkopka jetse'e je Cristo ve'em chaachpaa'tut, van'it tse'e je myajin dupajknit?

²⁷ Van'it tse'e dutukvinja'vidi juu' ve'e je'e kajx jatyán ijtp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, je Moisés je jyatyán maat du'ukvaajñ jetse'e dujaa'ktukvinja'vidi nujom juu' ve'e jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta.

²⁸ Ku ve'e jye'yadini joma ve'e je kajpun joma ve'e najkxta, van'it tse'e je Jesús jyatki ax jo'n je tyoo' kudujaa'kyo'y. ²⁹ Van'it tse'e dumunoo'kxtkti jetse'e myaattánjadat, jetse'e vyaandi:

—Tanu aats maat kux tánani xa ve'e ooy. Vee'nji ya'a ve'e ya it náxut jetse'e cho'oinit.

Van'it tse'e je Jesús tyajki jep tujkp ax jo'n kudumaattaandi. ³⁰ Tsuunidup tse'e vye'nada jetse'e y'alóxadat, van'it

tse'e je Jesús je tsapkaaky dukaañ, je Nte'yam dukukojsji, jetse'e dutojkva'kxjidi. ³¹ Ax je'yji tse'e je Nte'yam je jayu dutuk'ixkajpti jets je Jesús je'e ve'e. Ax van'it tse'e je Jesús ve'emji tyoki. ³² Van'it tse'e ñavyaajnidi:

—¿Ka ve'emape'e ooy xtunyakxoojntkum yam nja'vin kajxmam ku ve'e tuxtukumkojtsum jeja too' aajy jetse'e je Kunuu'kx Jatyán tuxtukvinja'vim?

³³ Ka'a tse'e tya'nidi, van'it tse'e vyimpjittinuva jem Jerusalén. Jem tse'e to'k muk dupaatti je numakto'k kukát-sivada jets je myujatyoo'da. ³⁴ Jidu'um tse'e ña'muxjidi:

—Tyúvam xa ve'e, ta xa ve'e je Maja Vintsán jyoojntykpajknuva jado'k nax, ya Simón Pedro tse'e tudu'ixnuva.

³⁵ Van'it tse'e je'e juu' ve'e je'ydu, je'e tse'e tukmumaajntykjudu vintso ve'e jyajtti jeja too' aajy jets vintso ve'e du'ixkajpti je Jesús ku ve'e je tsapkaaky dutojkva'kxy.

Ku je Jesús ñaajknuke'xnatajkiji jeja je y'ixpajkpatajk vyinkujkta

(Mt. 28.16-20;

Mr. 16.14-18; Jn. 20.19-23)

³⁶ Ax je'e tse'e kyojststup vye'na, tun to'mayji tse'e je Jesús jeja vyinténajada. Van'it tse'e je Jesús kyojtsppo'kxjidi. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Je oy joot maate'e m'íttat.

³⁷ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ooy tyuntsa'kidi, ve'em tse'e vyinmaaydi jets jado'k ítumit jayu je'e ve'e y'íxtup. ³⁸ Ax jidu'um tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—¿Tyajxse'e mnavyinma'yunmo'ojada? ¿Tyajxe'e je mejtsvinma'yun xjayepa? ³⁹ Ixta ats ya nka'aj ya ntek; átsam xa je'e ve'e. Tonda matsta ats jets ixta. Ka'a tse'e jado'k ítumit jayu chu'utsaxa pyajkaxa ax jo'n ats miitse'e yaja nvinténada.

⁴⁰ Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e dutuk'ixti je kya'aj je tyek. ⁴¹ Ax ka'a-

jyam tse'e dujaanchja'vidi van'it jets joojntykpajknuva je'e ve'e, je'e kajx ku ve'e xyoojntkti jetse'e atuva atoki tyuntaandi. Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—¿Jep'e xmaadada je kaaky je ju'kx?

⁴² Van'it tse'e dumooydi je ajkx tsa'a.

⁴³ Van'it tse'e je Jesús dumajch jetse'e jeja je'e vyinkujkta duju'kx. ⁴⁴ Van'it tse'e dunuujmidi:

—Juu' xa atse'e tuxjaty, je'ets je'e ve'e juu' ats miitse'e nvaajnjidu ku atse'e nve'nana miits maata, vaants atse'e jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e tyonjut kyotsjut nujom juu' ve'e jatyán ijtp ats kajx jep Kunuu'kx Jatyán kujxp; jep'e je Moisés pyava'nun kujxp du'ukva'añ jets juu' ve'e jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, nay ve'empa jep salmos kujxp.

⁴⁵ Van'it tse'e je Nte'yam vyinma'yunmooyjidi jetse'e dvinmótudat juu' ve'e tyijp je Kunuu'kx Jatyán. ⁴⁶ Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ve'em xa ve'e javyet jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jets atse'e n'oo'kut, ats, je Cristo; ax kutoojk xaajts atse'e njoojntykpajknuvat. ⁴⁷ Jep tse'e vyaampa jets ats kajxe'e je jayu yaktuknujávadat pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn, yaja tse'e jerusaleenit kyajpun

kujx yak'ukva'anut, jets ats kajxe'e yaknaajmadat jetse'e vyinmayumpijttinit, jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda, ve'em tse'e je Nte'yam myee'kx-uxjadat je tyókinda. ⁴⁸ M'ixtu tse'e taav ku ve'e ve'em tujyaty, vaajnjada tse'e ve'em je jáyuda. ⁴⁹ Ntuknukéxtap ats mitse'eda je Espíritu Santo, ve'em ax jo'n ats je nTee' je vaanduk duyaktaajñ. Ax tándats miits yaja Jerusalén kuunume'e myakmo'odat je makkin juu' ve'e kajxm kada'akup.

Ku je Jesús chajpejtni

(Mr. 16.19-20)

⁵⁰ Van'it tse'e je Jesús maat je y'ixpajkpatajk pyítsumdi jem kajpun jootm jetse'e jye'ydi joma ve'e je it juu' ve'e je betániait kajpun mutam. Van'it tse'e je Jesús je kya'aj dukoojnuk jetse'e je y'ixpajkpatajk dukunuu'kx. ⁵¹ Namvaat tse'e dukunuu'kx, van'it tse'e je Jesús je Nte'yam je kyutojkun kajx choo'nni yaja naxviijn jetse'e chajpejtni. ⁵² Van'it tse'e je jayu je Jesús dvinja'vidi dvinintsá'kidi, xoojntkp tse'e ooy vyimpijttini jem Jerusalén. ⁵³ Tun'ijttupts je'e ve'e jep maja tsaptujkp je Nte'yam duyakmájada duyakjaanchada. Amén.

Ya'a tse'e je Oy Kats je Oy Ayook juu' ve'e je Juan jyaay

Je Kats je Ayook tse'e jayuvimpijt

1 Ku ve'e juu' jaty choo'ntk, jéjanits je'e ve'e vye'na je Kats je Ayook; je Nte'yam maatts je'e ve'e y'it van'ítani, je'ets je'e ve'e je Nte'yam. ² Ku ve'e juu' jaty choo'ntk, je Nte'yam maatts je'e ve'e. ³ Je Kats je Ayook maat tse'e je Nte'yam nujom juu' jaty dupamkujx. Ni tía xa ve'e juu' ve'e jeja jéts'e je'e maat núnkayakpuujm. ⁴ Je Kats je Ayook tse'e je joojntykin duka'mip. Ax je joojntykin juu' je'e ve'e kya'mip, je'e tse'e je jayu dumooyp je ajajtk. ⁵ Je ajajtk tse'e dukujajp dukuta'kxp je akoo'ts it; ka'a tse'e je akoo'ts it du'amaadaaga jéts'e duyakkoo'tsat je ajajtk.

⁶ Jeji xa ve'e to'k je yaa'tyajk juu' ve'e je Nte'yam kejjju, Juaants je'e ve'e xyaaj. ⁷ Je'e tse'e nūmiin jéts'e je tuvakojsun dupámut jéts'e je jayu duvaajnjat jéts ta ve'e je Nte'yam duyaknuké'xnataka je'e pane'e ijtp ax jo'n je kujajpa je kuta'kxpa, ve'em tse'e anañujoma je jayu je'e dujaanchjavadat. ⁸ Ka je Juaanaps je'e ve'e je'e pane'e ijtp ax jo'n je kujajpa je kuta'kxpa, je'e je'e ve'e pane'e je tuvakojsun dupaam je'e kajx pane'e ve'em ax jo'n je kujajpa je kuta'kxpa. ⁹ Je'e pane'e ijtp ax jo'n je kujajpa je kuta'kxpa, je'e tse'e miin yaja naxviijn, je'e tse'e anañujoma je jayu duyakviip duyakkej. Yájats je'e ve'e naxviijn myiijn, ¹⁰ yájats je'e ve'e naxviijn vye'na, je'e maat tse'e ya naxviijnit it yakpuujm, ka'a tse'e je jayu y'ixaiji. ¹¹ Je jyayu ve'e nūmiin, ka'a tse'e kyuvajkjidi. ¹² Natyukpitsumvaatsjudu tse'e juu' ve'e kuvajkjudu jéts'e je jyaanchja'vijidi, je'eda tse'e kyutojkunmooy jéts'e y'íttat je Nte'yam je y'ónukta. ¹³ Ax ka je'e kajxap tse'e y'ítta je Nte'yam je

y'ónukta kuxe'e kye'xti ax jo'n je naxviijnit jayu, ni ka je'e kajxap tse'e ku ve'e kye'xti kuxe'e ve'em je jayu dunupaajmtkidi, nay ka je'e kajxap tse'e ku ve'e kye'xti kuxe'e je yaa'tyajk ve'em dutsak, je'e kajxe'e y'ítta je Nte'yam je y'ónukta kuxe'e je Nte'yam je nam joojntykin myoojyidi.

¹⁴ Ax je'e pane'e je Kats je Ayook, je'e tse'e jayuvimpijt, je'e tse'e joojntyki uu'm maatta, tum je kunoo'kxun maat jéts je tyuv je'e je'e ve'e. N'ixts aats je'e ve'e, je'e tse'e je Nte'yam tun to'k y'Onukip, ooye'e je majin dutunjayep. ¹⁵ Jidu'umts je'e ve'e je Juan je tuvakojsun dupuujm, makk tse'e kyajts jéts'e vyaajñ:

—Ya'ats je'e ve'e juu' ats miitse'e ntukumokjstu ku atse'e nvaajñ jéts je'e pan atse'e xpa'ux'ookip, nuyojks je'e ve'e dunumaja jéts ka'a ve'e ats, kux ijtnuvam je'e ve'e vye'na jéts ka'anum ats —jidu'um tse'e vyaajñ.

¹⁶ Anañujoma xa ve'e xkunoo'kxumda jéts'e xtoojnjimda je maa'yun kamachoo'vna. ¹⁷ Yakmo'yumdu tse'e je pava'nun juu' ve'e je Moisés yaktukkatajki, ax je Jesucristo tse'e duyaknuké'xnatajki jéts tuv je'e ve'e je too' juu' ve'e je Nte'yam kyojts jéts chajkpe'e jéts'e anañujoma je jayu je maa'yun dutoojnjat. ¹⁸ Ni pana ve'e je Nte'yam duka'ix; je Jesús, je'e je y'Onuk, juu' ve'e ijtp je'e maat, je'e tse'e je Nte'yam duyaknuké'xnatajki.

Ku je Yaknapejtpa Juan je jayu duvaajnjadi jéts pane'e je Jesucristo

(Mt. 3.11-12; Mr. 1.7-8; Lc. 3.15-17)

¹⁹ Jidu'um tse'e je Juan je tuvakojsun dupuujm ku ve'e je israeejlit jayu juu' ve'e tsuunidup jem Jerusalén, je'e tse'e dukejxtu je tee'tajk jéts je viijnk jáyuda juu' ve'e ijttuva je Leví je chaan je kyooj, je'e tse'e najkx je Juan du'amotutívada pan pan je'e ve'e natiyiju. ²⁰ Ka'a tse'e

je Juan tyaayi, va'ajts tse'e ñay'ava'niji. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka átsap xa je'e ve'e je Cristo.

²¹ Van'it tse'e du'amotutúvidinuva:

—Pan ka mítsap tam je'e ve'e, ¿pants mitse'e? ¿Mitse'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Elías?

Van'it tse'e vyaannuva:

—Ka átsap xa je'e.

Jetse'e du'amotutúvikojtinuva:

—¿Mítstam n'ite'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa juu' ve'e kátsani jetse'e myiinnit yaja naxviijn?

Jetse'e y'atsaajv:

—Ka'a.

²² Van'it tse'e dunuujmidinuva:

—¿Ax pants mitse'e? Njajtyyaknajkx-jap xa aatse'e je mkojtsumpijtun pan pan aatse'e xkejxp. ¿Ti mitse'e mnatyijju aats maat?

²³ Van'it tse'e je Juan y'atsaajv:

—Je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías, je'e tse'e du'ava'ni to'k je jayu juu' ve'e jidu'um mak kótsup joma ve'e kyapantsuuna: “Yaktaajvjada je Maja Vintsán je tyoo'.” Ax atsts je'e ve'e je jayu juu' ve'e kojtsap joma ve'e kyapantsuuna —jidu'um tse'e je Juan vyaajñ.

²⁴ Juu' tse'e ojts dumukotsta je Juan, je fariseotajkts je'e ve'e kejxjudu. ²⁵ Jetse'e du'amotutúvidinuva:

—Pan ka mítsap je'e ve'e je Cristo ukpu je Elías, ni je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa juu' ve'e kátsani jetse'e myiinnit, ¿tyajxts mitse'e je jayu xyaknapet?

²⁶ Jetse'e je Juan ña'muxjidi:

—Je tsoxk naaj xa atse'e je jayu ntukyaknapajt. Jemts miitse'e to'k xmaadada pane'e mka'ixada. ²⁷ Xpa'ux'ookipts ats je'e ve'e, je'e tse'e nuyojk dunumájip jets ka'a ve'e ats, ni je'e paata atse'e nkavinmachju jets atse'e je kya'ajk jaa'p nmukéjjat.

²⁸ Ve'ets ya'a ve'e tyoojnji kyojtsji jem joma ve'e je it duxaaja Betania,

jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am, jem joma ve'e je Juan je jayu duyaknapejt.

Ve'em je'e ve'e je Jesús ax jo'n to'k je carnero juu' ve'e vintsá'kin

²⁹ Je ku'óxit tse'e je Juan du'ix je Jesús vyinkutámaja, van'it tse'e vyaajñ:

—Ixta, ya'ats je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e je jayu je tyokin dutuknuvaatsnit. Ve'em tse'e dutónut ku ve'e y'oo'kut ax jo'n to'k je carnero juu' ve'e je Nte'yam yaktukvintsá'kip. ³⁰ Ya'a atse'e nnujkojts ku atse'e nvaajñ: “Xpa'ux'ookipts atse'e to'k pane'e nuyojk dunumájip jets ka'a ve'e ats, kux ijtnuvam je'e ve'e vye'na jets ka'anume'e ats.” ³¹ Ka'ats atse'e nnujava tuy'it jets ya'a je'e ve'e juu' ve'e je jayu je tyokin dutuknuva'atsup. Je'e kajxts atse'e je jayu nyaknapetta jetse'e ve'em nujava tyánut je israeelit jayu maat jets ve'em ya'a ve'e ax jo'n to'k je carnero juu' ve'e je Nte'yam yaktukvintsá'kip.

³² Jetse'e je Juan je tuvakojsun dujaa'kpuujm. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ku ats je'e ve'e nyaknapejtkujx, van'itts atse'e n'ix je Espíritu Santo ñukádaakji ax jo'n to'k je pak, jem tse'e tsapjootm cha'a'n. ³³ Ku ats je'e ve'e nkayaknapetna vye'na, ka'ats atse'e nnujava vye'na jets je'e je'e ve'e juu' ve'e je jayu je tyokin dutuknuva'atsup. Ax je'e pan atse'e xkejx jets atse'e je jayu nyaknapétut je tsoxk namaat, je'ets atse'e xnuujmi: “Ku ve'e x'ixut je Espíritu Santo jetse'e to'k je yaa'tyajk dunukada'aky, je'ets je'e ve'e juu' ve'e je jayu dutukyaknapajt jem jya'vin kajxm je Espíritu Santo.” ³⁴ Ax n'ixts ats je'e ve'e ku ve'e ve'em jyajty, mpuumpts atse'e je tuvakojsun jets je'e je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk.

Jē Jesús jē myutoo'vajkp ixpajkpada

³⁵ Jē ku'óxit tse'e jē Juan jem tyena maat numejtsk jē y'ixpajkpada. ³⁶ Ku ve'e jē Juan du'ix jetse'e jē Jesús ñaxy, van'it tse'e vyaajñ:

—Ixta, ya'a xa jē'e ve'e juu' ve'e jē Nte'yam vyinkoon jetse'e y'oo'kut ax jo'n to'k jē carnero juu' ve'e jē Nte'yam yaktukvintsa'kip.

³⁷ Ku ve'e numejtsk jē Juan jē y'ixpajkpa du'amotunajxti, van'it tse'e dupanajkxti jē Jesús. ³⁸ Pyanajkxtup tse'e vye'nada jē Jesús ku ve'e y'ixumpijit jetse'e du'ix jets jēpe'e yakpamets, van'it tse'e dunuujmidi:

—¿Tise'e mtsojktup?

Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—Yak'ixpajkpa, ¿jomas mitse'e mtsuuna?

³⁹ Jetse'e jē Jesús ña'muxjidi:

—Ja'mda jets ixta.

Van'it tse'e ñajkxti jetse'e du'ixti joma ve'e chuuna. Jem tse'e jē Jesús maat y'lijtti jē xaaj, maktaaxk yaaxpani ve'e vye'na.

⁴⁰ Nuto'k tse'e jē ixpajkpa juu' ve'e du'amotunajx jē Juan jetse'e jē Jesús dupanujkx, jē Andreests jē'e ve'e, jē Simón Pedro jē y'uts, ⁴¹ jē'e tse'e najkx jetse'e ojts jē y'ajch Simón du'ixta, jetse'e dunuujmi:

—Tā xa aatse'e mpaaty jē Mesías. (Jidu'um tse'e kyatsapítsum jē Mesías, Cristo, jē'e juu' ve'e jē Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.)

⁴² Van'it tse'e jē Andrés duvaajv jē y'ajch Pedro joma ve'e jē Jesús. Ku ve'e jē Jesús jē Pedro du'ix, van'it tse'e dunuujmi:

—Mits xa ve'e jē Simón, jē Jonás jē myajntk, Céfasts mitse'e myaktukx-aaajinup. (Ax jidu'um tse'e kyatsapítsum jē Cefas, tsaaj, jē'e tse'e jē Pedro.)

Ku jē Jesús duvaajv jē Felipe jets jē Natanael

⁴³ Jē ku'óxit tse'e jē Jesús ñajkxuva'añ jem Galilea, van'it tse'e jē Felipe dupaaty jetse'e dunuujmi:

—Pamiinni ats.

⁴⁴ Jē Felipe, jem jē'e ve'e Betsaida kyukajpuna, nay jempa ve'e jē Andrés jets jē Pedro. ⁴⁵ Van'it tse'e jē Felipe ojts jē Natanael du'ixta jetse'e dunuujmi:

—Tā xa aatse'e mpaaty jē jayu juu' kajxe'e jē Moisés jyaajv jēp pyava'nun kujxp jets juu' kajxe'e jyaayduva jē Nte'yam jē y'ayook kojtsnajxpatajkta. Jē Jesuusts jē'e ve'e, jē José jē y'ónuk, nazarétit jayu.

⁴⁶ Ax jidu'um tse'e jē Natanael y'atsaajv:

—¿Nazarétit jayu? ¿Pítsumuptam vine'e jem juu' ve'e oy?

Jetse'e jē Felipe y'atsoojvjidi:

—Ja'mu jets ixu.

⁴⁷ Ku ve'e jē Jesús du'ix jē Natanael vyinkutámaja, van'it tse'e vyaajñ:

—¿Uxyaja tse'e to'k myets jē israeejlit jayu juu' ve'e ni vinxupa kataayip!

⁴⁸ Van'it tse'e jē Natanael du'amotu-tuvi jē Jesús:

—¿Vintsose'e xnujava jets ve'em atse'e?

Jetse'e jē Jesús ña'muxji:

—N'ix xa ats mitse'e ku ve'e mve'na jēp higo kupupa'tkup, ka'ana ve'e jē Felipe mvavju tuvye'na.

⁴⁹ Van'it tse'e jē Natanael ña'muxji:

—Yak'ixpajkpa, mits xa ve'e jē Nte'yam jē y'Onuk, mitsts jē'e ve'e jē Israeejlit Jayu Yakkutojka.

⁵⁰ Van'it tse'e jē Jesús y'atsoojvjidi:

—¿Xjaanchja'vip atse'e kux ats mitse'e tunnuujma jets n'ix ats mitse'e jēp higo kupupa'tkup? M'ixupnum xa mits jē'e ve'e juu' ve'e tónjup kótsjup. Jyaa'knúmájipts jē'e ve'e ka jē'ep ku atse'e tun'avana vintso mitse'e mjáyuva.

⁵¹ Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets m'ixtap miitse'e ku ve'e je tsapjootmit it y'ava'atsut jetse'e je Nte'yam je y'aangeles pyéttat kyada'aktat joma ve'e ats, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

Ku je jayu ñavyajkji jep Caná

2 Kutoojk xaaj tse'e je jayu ñavyajkji jem kajpun kajxm juu' ve'e Caná duxaaj, jem galiléait y'it jootm. Jem tse'e vye'na je Jesús je tyaak, ²yakvoovduva tse'e je Jesús maat je y'ixpajkpatajk. ³Ku tse'e kyujx je tsaaydum pa'ajk naaj, van'it tse'e je Jesús je tyaak ña'muxji:

—Ta xa ve'e kyajxujidini je tsaaydum pa'ajk naaj.

⁴ Van'it tse'e y'atsaajv:

—Nana, ¿tyajxs ats mits je'e ve'e xvaa-jñja? Ka'anum xa atse'e xtukkada'aky.

⁵ Van'it tse'e je tyaak dunuujmi je patto'nivatajk:

—Tonkaxta nujom vintso ya'a ve'e mna'muxjadat.

⁶ Jem tse'e vye'na tojtuk je maja to'ts juu' ve'e je israeejlit jayu yaktoondup ku ve'e ñaajkva'atsjada, majktupx uk mókupx litro jo'nts je'e ve'e je jyoot to'k jaty. ⁷ Van'it tse'e je Jesús dunuujmidi je patto'nivatajk:

—Yak'otsta ya to'tsta maat je tsoxk naaj.

Yak'ape'tstu tse'e. ⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Jee'ptats n'it vee'n jets mo'oda je'e juu' ve'e ya xaaj dunuvinténip.

Ve'em tse'e dutoondi. ⁹ Jyaa'kyajp tse'e je xaaj je ñuvinténiva je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e je tsoxk naaj uk'ijit, ka'ats je'e ve'e dunujava pan joma ve'e pyítsum, je patto'nivatajkts je'e ve'e dunuja'vidu kux je'e ve'e ojts myajta. Van'it tse'e je xaaj je ñuvinténiva duvat-saajv je ta'axpajkpa ¹⁰ jetse'e dunuujmi:

—¿Tis mitse'e mtuump? Too'vajkp xa ve'e anañujoma je jayu dutuk'u-u'k je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e dunu'óyip, ax ku tse'e je javyaa'kxtajk távani y'oo'kta vye'na, van'it tse'e yakmo'oda je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e ka jajty'óyap; ax vimpitts mitse'e tuxtún, myak'ux'ookits mitse'e taav je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e dunu'óyip.

¹¹ Ax ya'a tse'e juu' ve'e je Jesús tyoon jem Caná, juu' ve'e jem galiléait y'it jootm, je'e tse'e je myuto'k maja nuja'vin; ax ve'em tse'e duyaknuk'e-x-natajki je myajin, jetse'e je y'ixpajk-patajki jyaanchja'vijidi.

¹² Ku tse'e ve'em dutuujn, van'it tse'e ñujkx jem Capernaum maat je tyaak jets je y'utsatajki maat je y'ixpajkpatajk. Jem tse'e y'ijtti mejtsk toojk xaaj.

Ku je Jesús duyakvaach je maja tsaptajk

(Mt. 21.12-13;

Mr. 11.15-18; Lc. 19.45-46)

¹³ Ku ve'e tyami je pascua xaaj, van'it tse'e je Jesús vyimpejt jem jerusaleenit kyajpun kajxm. ¹⁴ Jem tse'e dupaaty jep maja tsaptaaktaagujkp je'eda pan pan jatye'e je tánuk yax dutoo'ktup: je tsapkaaj, je carnero, jets je pak. Jem tse'e chuuniduva pan pan jatye'e je meen dvinukukoondup jetse'e dunupakta. ¹⁵ Ku ve'e je Jesús du'ix, van'it tse'e to'k je tujpx vojpun dupuujm jetse'e duyakpitsumkujx jep maja tsaptaaktaagujkp nujom pan pan jatye'e dutoo'ktup je carnero jets je tsapkaaj. Pan pan jatye'e dvinukukoondup je meen, vyajva'kxkajxts je'e ve'e je meen jetse'e duyakvippumpijtkujx je myeesada. ¹⁶ Ax jidu'um tse'e dunuujmi pan pan jatye'e dutoo'ktup je pak:

—¡Yakpítsumdini ya'a! ¡Ka'a xa ve'e ats je nTee' ya chaptajk xyakva'andat maa'tyajk!

¹⁷ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dujaja'myejtsti je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Ooy xa atse'e ntun'ekju ku ve'e mits je mtsaptajk kyayakvintsal'aga."

¹⁸ Van'it tse'e je myu'israeejlit jayu y'amotutúvijidi:

—¿Ti nuja'vints aatse'e xmooyp jets mtukkadaakjupe'e jetse'e ve'em mjátukat?

¹⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Yakkutólkida ya maja tsaptajk, toojk xaajts ats ya'a ve'e nyakpojtuknuvat.

²⁰ Van'it tse'e je myu'israeejlit jayu ña'muxjidinuva:

—Vujxtkupxuk tojtuk joojnt xa ve'e tya'ni jetse'e dupaamdi ya maja tsaptajk, ¿ax myakpojtuknuvaps mits ya'a n'ite'e toojk xaaj?

²¹ Ax je maja tsaptajk juu' ve'e je Jesús ñukojs, je ñi'kx je kyopkts je'e ve'e ty-ijp. ²² Ku ve'e je Jesús y'uk'aa'k jetse'e jyoojntypajknuva, van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dujaja'myejtsti ya'a juu' ve'e je Jesús kyojts. Van'it tse'e dujaanchja'vidi juu' jatye'e ijtp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jets juu' ve'e je Jesús kyojts.

Y'ixp ñuja'vipts je'e ve'e je Jesús je jayu je y'aaj je jyoot

²³ Jem tse'e Jerusalén je Jesús vye'na ku ve'e dupaaty je pascua xaaj. Jem tse'e numay je jayu ज्याanchja'vijidi ku ve'e du'ixti je mújit nuja'vin juu' ve'e tyoon.

²⁴ Ax ka'a tse'e je Jesús je jayu dujot-ma'a kux y'ixp ñuja'vip je'e ve'e je jayu je y'aaj je jyoot anañujoma, ²⁵ ka'a tse'e vyinkopka jetse'e pan vya'nuxjut vintso ve'e to'k jado'k je jayu je jyáyuvín, kux y'ixp ñuja'vip je'e ve'e oy jets vintso ve'e je jayu je y'aaj je jyoot.

Je Jesús maat je Nicodemo

3 Jem tse'e vye'na to'k je fariseo juu' ve'e Nicodemo duxaaj, ñumájipts je'e ve'e y'ijit joma ve'e je israeejlit jayu.

² Je Nicodemo tse'e koo'ts ojts duku'ix je Jesús, jetse'e dunuujmi:

—Yak'ixpajkpa, nnuja'vinup xa aatse'e jets je Nte'yam mitse'e mkejxjup jets aatse'e juu' xtuk'ixut xtuknujávát, kux je'e xa ve'e juu' ve'e ijtp je Nte'yam maat, je'ejyji tse'e o'yixjup jetse'e je kyutojkon duyaknuke'xnatákat maat je mújit nuja'vin ax jo'n mitse'e xtun.

³ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma, vaampam atse'e, pan pan xa ve'e kake'xnuvap jado'k nax, ka'a tse'e y'o'yixjut jetse'e du'ixut je Nte'yam je kyutojkon.

⁴ Van'it tse'e je Nicodemo y'amotutúvijidi:

—¿Vintsose'e y'óyat jetse'e kye'xnuvat to'k je yaa'tyajk juu' ve'e májani? ¿Jadi o'yip vine'e jetse'e tyajkinuvat jado'k nax jem je tyaak jyootm jetse'e kye'xnuvat?

⁵ Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma, vaampam atse'e, ka ve'ejyap xa ve'e je jayu kye'exut ax jo'n yaja naxvi-ijn je jayu kye'ex, tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e je Espiritu Santo kajx kye'xnuvat. Pan pan tse'e ve'em kake'xp, ka'a tse'e y'o'yixjut jetse'e tyákat jem je Nte'yam y'am kya'm. ⁶ Pan pan xa ve'e yakke'xjup je jayu, jáyuvams je'e ve'e; ax pan pan tse'e je Espiritu Santo kajx ke'xp, joot ja'vints je'e ve'e. ⁷ Kadi atuva atoki xtuktán ku atse'e jidu'um nva'añ: "Tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e anañujoma je jayu kye'xnuvat jado'k nax." ⁸ Jeja xa ve'e je it pyaj pan joma tso ve'e dutsak. M'amotunajxypts mits je'e ve'e ku ve'e y'amu'u, ax ka'a tse'e xnujava pan joma tso ve'e chaa'n uk pan joma tso ve'e ñujkx; nay ve'empa tse'e anañujoma pan pan jatye'e ke'xtup je Espiritu Santo kajx, va'ajts tse'e yaknujava jets je Nte'yam maat je'e ve'eda, ax ka'a tse'e yaknujava pan vintso ve'e

je Espírítu Santo je nam joojntykin myoogyjidi.

⁹Van'it tse'e je Nicodemo y'amotutúvijinuva:

—¿Vintsos ya'a ve'e y'íxuva?

¹⁰Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—¿Ka'a ve'e xnujava?, mits, israeejlit jayu yak'ixpajkpa. ¹¹Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma, vaampam atse'e, je'e aatse'e nkajtsp juu' aatse'e nuuja'vip, jets je'e aatse'e je tuvakojsun mpuump juu' aatse'e n'ixp; ax ka'a tse'e xkuvakta je tuvakojsun juu' aatse'e mpuump. ¹²Pan ka'a xa atse'e xjaanchjávada ku ats mitse'e nvaajnjada juu' ve'e yaja naxviijn, ¿vintsots ats miitse'e xjaanchjávadat ku ats miitse'e nvaajnjada juu' ve'e jem tsapjootm?

¹³Ni pana xa ve'e kyatsajpétna, ax jemts atse'e tsapjootm n'ijt jets atse'e yaja nkadaaky, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ¹⁴Ve'em ax jo'n je Moisés jujpani duyakkajxmpojtuk je tsaa'n apamnax jem vinva'ajts it kajxm, tun vinkopkts je'e ve'e jets atse'e je jayu xyakkajxmpojtukpat; ¹⁵ax ve'em tse'e, pan pan xa atse'e xjaanchja'vip, ka'ats je'e ve'e vyintókiyut, xa'ma kajxts je'e ve'e jyoojntykinit —jidu'um tse'e je Jesús vyaajñ.

Chajkpe'e je Nte'yam je naxviijnit jayu

¹⁶Tyuntsojk'oo'k xa ve'e je Nte'yam je naxviijnit jayu, paaty tse'e dukejx pane'e tun to'k y'Onukip. Ve'emts je'e ve'e dutuujn jets pan pane'e dujaanchja'vip je Nte'yam je y'Onuk, jetse'e kyavintókiyut, je'e ve'e jetse'e dujayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

¹⁷Ka je'e kajxap xa ve'e je Nte'yam dukejx je y'Onuk yaja naxviijn jetse'e je jayu dumooynit je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup, je'e kajxe'e jets je jayu duyaktso'okut.

¹⁸Pan pan xa ve'e dujaanchja'vip je Nte'yam je y'Onuk, ka'ats je'e ve'e yakmooynit je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup; ax pan pan tse'e kajaanchja'vijup, nupaamdukanits je'e ve'e y'it jetse'e yakmooynit je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup. ¹⁹Je'e kajx tse'e yakmooynit je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup, kux ka'a ve'e dujaanchjáva je Nte'yam je y'Onuk, juu' ve'e kyejx yaja naxviijn. Ve'em ax jo'n je kujajpa je kutá'kxpa duyaknuke'xnatáka nujom juu' jatye'e ijtp joma ve'e kyujaj kyutu'kx, nay ve'empa tse'e je Nte'yam je y'Onuk je jayu je tyokin duyaknuke'x-natajkiva. Ax ka'a tse'e je jayu dut-sokta jetse'e je tyokin nuke'xnatáka y'ítut kux je'e ve'e tyoondup juu' ve'e ka óyap. ²⁰Anaújoma tse'e pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap, ka'ituvaandupts je'e ve'e jeja ajajtk it jaat, ka'a ve'e ñaajktámajada jeja ajajtk it jaat kux ka'a ve'e duyaknuke'xnatákava'anda je kyó'oy je'e juu' ve'e tyoondup. ²¹Ax pan pan tse'e dutoomp je tyuv je'e, naajktámijupts je'e ve'e jeja ajajtk it jaat, ax ve'em tse'e kye'exut jets je Nte'yam kajxe'e juu' dutún.

Ku je Yaknapejtpa Juan je jayu duvaajnjinuva jets pane'e je Jesús

²²Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je Jesús maat je y'ixpajkpatajk ñajkxti jem judéait y'it jootm. Jem tse'e je jayu duyaknapetta. ²³Nay ve'empa tse'e je Yaknapejtpa Juan je jayu duyaknapejt jem Enón, je saliimit kajpun mutam, kux jeme'e vye'na ooy je tsoxx naaj. Jem tse'e je jayu jye'ydi jetse'e ñapejtti. ²⁴Van'it ya'a ve'e tyoojnji kyojtsji ka'anume'e je Juan yakpoxuntakpum vye'na.

²⁵Jem tse'e je Juan je y'ixpajkpatajk juu' ve'e dumaatnakyojtsvintsov'ukvaajnju du to'k je israeejlit jayu pan vintso ve'e dutsak jetse'e je jayu ñaajkva'ats-

jadat. ²⁶ Van'it tse'e je Juan je y'ixpajk-patajk ñunajkxjidi, jetse'e ña'muxjidi:

—Yak'ixpajkpa, je'e xa ve'e juu' ve'e mmaatve'nip jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am, juu' mitse'e je tuvakojt-sun mmooy ku aatse'e xmukajts, jemts je'e ve'e je jayu duyaknapet, ax ñunajkxjudupts je'e ve'e anañujoma.

²⁷ Van'it tse'e je Juan y'atsoojvjidi:

—Ni pana xa ve'e je kutojkun dukajayep pan ka'a ve'e je Nte'yam mya'aju. ²⁸ X'amotunajxtu atse'e ku atse'e nvaajñ jets ka je Criistovap atse'e, m'o'yixjadap tse'e jetse'e je tuvakojtsun xpámdat jets vaan atse'e jets ats je'e ve'e juu' ve'e yakkejx jetse'e je Cristo ñvintoo'vákát.

²⁹ Ku ve'e je jayu ñavyukju, pan pan tse'e dumaat je yaa'vyajkpa, je ta'axpajkpatsts je'e ve'e; jets je'e juu' ve'e myaatnay-ja'vijup je ta'axpajkpa, jemts je'e ve'e ñ'amotunaxy juu' ve'e je ta'axpajkpa kyajtsp. Ax nay ve'empats atse'e uxayam ooy ntunxoonduk ku atse'e n'amotunaxy juu' ve'e je Cristo kyajtsp. ³⁰ Pan vintso ve'e ya it ñaxy, tun vinkopkts je'e ve'e jets je'e ve'e ñunumájat jets atse'e ñunmootskat —jidu'um tse'e je Yaknapajtpa Juan vyaajñ.

Je'e pane'e kajxm tsoo'n

³¹ Je'e pane'e kajxm tsoo'n, je'e tse'e ñunumájip ñunujaanchip. Je'e pane'e yaja naxviijn, naxviijnit jáyuvamts je'e ve'e, je'e je'e ve'e kyajtsp juu' ve'e yaja naxviijn; ax je'e pane'e tsoo'n jem tsapjootm jetse'e yaja kyadaaky, ñumajikujxp ñujaanchikujxpts je'e ve'e. ³² Je'e tse'e je tuvakojtsun dupaamp juu' ve'e ñu'ix ñu'amotunajx, ax ka'a tse'e je jayu ñujaanchjáva je tuvakojtsun juu' ve'e pyuump. ³³ Natyukpitsumvaatsjudup tse'e juu' ve'e ñujaanchja'vidup je tuvakojtsun juu' ve'e pyuump, je'e tse'e va'ajts duyaknuke'xnatajkidup jets tyúvame'e je Nte'yam je kyats je y'ayook. ³⁴ Je'e pane'e je Nte'yam kejjxu,

je Nte'yam je kyats je y'ayookts je'e ve'e kyajtsp, ka'a tse'e je Nte'yam vyin-toka ku ve'e je Espíritu Santo duyaky. ³⁵ Chajkpts je'e ve'e je Dios Tee' je y'Onuk jetse'e dutukkatajkikujx ñujom juu' jaty. ³⁶ Pan pan xa ve'e ñujaanch-ja'vip je Nte'yam je y'Onuk, jyajejpts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp; ax pan pan tse'e dukatsojpk jetse'e ñujaanchjávaját, ka'ats je'e ve'e ñujajéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, jepts je'e ve'e je Nte'yam y'ejkun jaatp y'it.

Je Jesús maat to'k je samaariait ta'axtajk

4 Myótudu tse'e je fariseotajk jets nuy-ojke'e je jayu y'ijtti juu' ve'e je Jesús dupanajkxtu jetse'e yaknapajtjidi jets ni ka'a ve'e je'eda juu' ve'e je Juan dupanajkxtu jetse'e yaknapajtjidi; ² óyame'e je Jesús je jayu dukayaknapajtji, je y'ixpajkpatajkta ve'e je jayu duyaknapajtju. ³ Ku ve'e je Jesús ñunujá'vi, tsoo'nnu tse'e jem Judea jetse'e jem Galilea vyimpijtnuva.

⁴ Tunajtynajxpts je'e ve'e jem samaariait y'it jootm. ⁵ Ve'em tse'e jye'y jeja kajpun pa'ayi juu' ve'e Sicar duxaaj, jem samaariait y'it jootm, je naax mutam juu' ve'e jujpani je Jacob myooynu je myajntk José. ⁶ Jem tse'e vye'na to'k je jot joma ve'e je ñaj duyakpítsumda juu' ve'e tyijtp je Jacob je myo'ot. Ax noo'kxp tse'e je Jesús jye'y, je'e kajx tse'e y'ajtk jeja jot aagui, kujk xaaj jo'nani ve'e vye'na, ⁷⁻⁸ je kaaky je tojkk jooyva ve'e ñajkxti je y'ixpajkpatajk jem kajpun kajxm. Van'it tse'e jye'y to'k je samaariait ta'axtajk joma ve'e je ñaj duyakpítsumda, je tsoxk ñajts je'e ve'e vyaa'nuvaampy. Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Mooyk ats to'k aaj je mtsoxk ñaj.

⁹ Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—Israeejlit jayu xa mitse'e. ¿Vintsots ats mitse'e x'amotu je tsoxk naaj?, kux samaariait jayu xa atse'e. (Je'e kajx tse'e ve'em vyaajñ kux ka'a ve'e ñajáva-jada je israeejlit jayu maat je samaariait jayu.)

¹⁰ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Pan kuxnujava ve'e juu' ve'e je Nte'yam yajkyp, jets kuxnuja'viva ve'e pane'e uxyam m'amótujup je tsoxk naaj, mitsts atse'e kux'amotu je tsoxk naaj, jets ats mitse'e kunma'a je tsoxk naaj juu' ve'e je jayu dujoojntykinmooyp.

¹¹ Van'it tse'e vyaajñ je ta'axtajk:

—Ka'a xa mitse'e xtimaada juu' ve'e mtukyapítsumup je tsoxk naaj, jets kaak ya'a ve'e ya jot, ¿jómase'e xpákut je tsoxk naaj juu' ve'e je jayu dujoojntykinmooyp? ¹² Je njujpit jáyuvamda Jacob, je'e tse'e dupaam ya jot, joma ve'e viinm choxkná'uuk, nay ve'empa je y'ónukta jets je jyaach je kyaaj, ¿ax mjaa'knumájipts mits vine'e jets ni ka'a ve'e je'e?

¹³ Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Nujomda xa ve'e pan pane'e du'look-tup ya tsoxk naaj, taatsidinuvaps je'e ve'e jado'k nax; ¹⁴ ax pan pan tse'e du'lookp je tsoxk naaj juu' atse'e nyajkyp, ni je vin'ítats je'e ve'e kyoo'k-taatsinit, kux je tsoxk naaj juu' atse'e nyajkyp, ve'emts je'e ve'e pyítsumuxjut jem jyoot jya'vin kajxm ax jo'n to'k je maja mo'ot jetse'e myoojyinit je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

¹⁵ Van'it tse'e je ta'axtajk ña'muxji:

—Uk nvaat atse'e xmo'ot je mtsoxk naaj, ve'emts atse'e ni je vin'ita nkoo'k-taatsinit jets atse'e yaja nkoo'kmejtsnit majpa.

¹⁶ Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Najkxu xvavu je mnuyaa'y jetse'e xmaatmínut.

¹⁷ Van'it tse'e je ta'axtajk y'atsoojvji:

—Ka'a xa atse'e pan nnuyaa'y.

Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Tyúvam xa ve'e xkats ku ve'e mva'añ jets ka'a ve'e pan mnuyaa'y. ¹⁸ Numugooxk xa ve'e je mnuyaa'y tuxyaknaxy, ax je'e pane'e uxyam mmaattsuunip, ka'ats mits je'e ve'e xnuyaa'ya. Tyúvame'e juu' ve'e tuxkats.

¹⁹ Van'it tse'e je ta'axtajk y'atsaajv:

—Ta atse'e vinjava ntañ jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa mitse'e.

²⁰ Yaja joma ve'e ya kopk, yájets aatse'e je njujpit jayu duvinjávada duvinta'agada y'ijit je Nte'yam, ax ve'emts miitse'e mva'anda jets jeme'e Jerusalén je it joma ve'e dujajtytsák jetse'e je jayu je Nte'yam duvinjávadat duvinta'agadat.

²¹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Jaanchjava ats, pyaatnup xa ve'e je xaaj ku ve'e xkavinjávadat xkavinta'a-gadat je Dios Tee' yaja joma ve'e ya kopk ukpu jem Jerusalén. ²² Ka'a xa mitse'e xnujávada juu' ve'e mvinja'vidup mvinta'kidup; ax nmuja'vinupts aatse'e juu' aatse'e nvinja'vip nvinta'kip, kux je israeejlit jayu kajxe'e jy'e'ya je'e pane'e je jayu duyaktsookp. ²³ Ax pyaatnup tse'e je xaaj, ax ta tse'e jy'e'ya, van'it ku ve'e je'eda pan pan jatye'e duvinja'vidup duvinta'kidup je Dios Tee', je'e tse'e duvinjávadap duvinta'agadap je jyoot je jya'vin maat jets je tyuv je'e maat, kux ve'eme'e dutsak je Dios Tee' jetse'e dutóndat pan pan jatye'e vinja'vidup vinta'kijidup. ²⁴ Ja'vin xa ve'e je Nte'yam, ax pan pan jatye'e vinja'vidup vinta'kijidup, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e ve'em dutóndat je jyoot je jya'vin maat jets je tyuv je'e maat.

²⁵ Van'it tse'e je ta'axtajk y'atsaajv:

—Nnuja'vinup xa atse'e jets miinnupe'e je Mesías; ax kuts je'e ve'e myiinnit, je'e tse'e nujom juu' jatye'e xtukvinja'vikajxumdinup. (Jidu'um tse'e kyatsapítsum je Mesías, Cristo, je'e juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.)

²⁶ Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Ats xa je'e ve'e juu' mitse'e uxyam mmukojsjup.

²⁷ Ve'em tse'e vya'añ vye'na ku ve'e je y'ixpajkpatajk jye'ydi. Atuva atoki tse'e tyaandi ku ve'e du'ixti jets jeme'e je Jesús dumaatnakyátsju to'k je ta'ax-tajk. Ax ni pana tse'e dukah'amotutuvi je Jesús pan ti ve'e chajkp uk pan tyajxe'e dumaatnakyátsju je ta'axtajk. ²⁸ Van'it tse'e je ta'axtajk dumasaak je chiv jetse'e ñujkx jem kajpun jootm. Jidu'um tse'e jem je jayu dunuujmidi:

²⁹ —Ja'mda jetse'e x'ixtat to'k je yaa'tyajk juu' atse'e tuxvaajnjkix pan ti jaty atse'e tuntún tunkats. ¡Je'edam n'ite'e je Cristo!

³⁰ Van'it tse'e choo'ndi jem kajpun kajxm jetse'e ñajkxti joma ve'e je Jesús.

³¹ Namvaate'e je ta'axtajk ñujkx jem kajpun jootm, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk myunoo'kxtkjidi. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Yak'ixpajkpa, kayu to'k aaj.

³² Van'it tse'e y'atsoojvjidi:

—Jep xa atse'e nmaada juu' atse'e nkáyup; ka'ats miits je'e ve'e xnujávada.

³³ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ñay'amotutúvjidi:

—¿Jep vine'e je jayu tumya'aju juu' ve'e kyáyup?

³⁴ Ax jidu'um tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je'e xa atse'e nkaakyip ntójkxip ku atse'e ntun juu' ve'e chajkp je'e pan atse'e xkejxp jets atse'e je tyoonk ntónut jets atse'e nyak'avaadat.

³⁵ Jidu'um xa miitse'e mva'anda: “Jamaktaaxk po'o xa ve'e kya'it jetse'e je trigo taajm yakpakmojkniit.” Ax jidu'umts ats miitse'e nnaajmada: Ixta je jáyuda, ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je kam joma ve'e je trigo taajm, ax nvaatani tse'e yakpakmojkniit. ³⁶ Pan pan xa ve'e je taajm dupakmojkp, yakmujooypts je'e ve'e. Ax je taajm juu' ve'e pyakmujkp, xa'ma kajxts je'e ve'e

y'ijtnit. Kux juu' ve'e je taamt duvajp jets juu' ve'e je taajm dupakmojkp, kippxts je'e ve'e xyoondukta. ³⁷ Kux je tuvukats je'e ve'e ku ve'e je jayu vya'añ jets to'k je'e ve'e juu' ve'e je taamt duvajp, jado'kts je'e ve'e juu' ve'e je taajm dupakmojkp. ³⁸ Ats xa miitse'e nkejxtup jetse'e m'ittat ax jo'n je jayu juu' ve'e je taajm dupakmojktp joma ve'e tukyayo'ojta tukyatonda; miits tse'e tuxmutanda juu' ve'e je viijnk jayu tudutonda.

³⁹ Numay tse'e je jayu juu' ve'e jem samaariat kyajpun kajxm tsuunidu, je'e tse'e dujaanchja'vidu je Jesús je'e kajx ku ve'e je ta'axtajk ña'muxjidi: “Ta xa atse'e xvaajnjkix pan ti jaty atse'e tuntún tunkats.” ⁴⁰ Ax ku tse'e je samaariat jayu jye'ydi joma ve'e je Jesús, van'it tse'e dumunoo'kxtkti je Jesús jetse'e myaattánjadat. Jem tse'e tyaajñ je Jesús mejtsxaaaj, ⁴¹ jetse'e jyaa'knuma'yi je jayu juu' ve'e jaanchja'viju ku ve'e du'amotunajxti juu' je'e ve'e kyajtsp. ⁴² Van'it tse'e je samaariat jayu dunuujmidi je ta'axtajk:

—Njaanchja'vip xa aats ya'a ve'e uxyam, ka je'e kajxyap tse'e kux aats mitse'e juu' tuxvaajñja, je'e kajxpa ve'e ku aatse'e viinm tun'amotunaxy juu' ya'a ve'e kyajtsp. Ax nmuja'vinuupts aatse'e jets je'e ya'a ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakku-tojknit, je'e juu' ve'e je jayu duyaktso'okup to'k it to'k naxviijn.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je yakkutojkpa je tyoompa je myajntk

⁴³ Kumejtsxaaaj tse'e je Jesús jem Samaria chaa'n jetse'e je tyoo' dujaa'kyo'y jem galiléait y'it jootm paat, ⁴⁴ kux viinme'e je Jesús vyaajñ: “Ka'ats je'e ve'e yakvintsa'aga je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa joma ve'e je y'avintso it je y'avintso naax.” ⁴⁵ Ku ve'e jem Galilea jye'y, oy tse'e y'a'ixjidi je jayu kux ojt-

stuva ve'e je pascua xaaj jem Jerusalén, jeme'e du'ixti nujom juu' ve'e tyoon ky-ojts van'it.

⁴⁶ Van'it tse'e je Jesús vyimpijtnuva jem Caná, juu' ve'e jem galiléait y'lit jootm, jem joma ve'e je tsoxk naaj duyakvimpijt tsaaydum pa'ajk naaj. Jem tse'e vye'na to'k je yakkutojkpa je tyoompa juu' ve'e dunumájip, pajkjup tse'e vye'na je myajntk jem Capernaum. ⁴⁷ Ku ve'e je toompa je kats dumotu jets ta ve'e je Jesús jye'ya jem Galilea ku ve'e jem Judea chaa'n, van'it tse'e ojts du'ix, jetse'e dumunoo'kxtk jetse'e jem tyak'am ñajkxut jetse'e je y'ónuk duyakjotkada'akut, oo'kun ámanits je'e ve'e vye'na. ⁴⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Ka'a xa ats miitse'e xjaanchjávada ku ve'e xka'ixta je mújit nuja'vin jets je mújit atuva.

⁴⁹ Van'it tse'e y'atsaajv je yakkutojkpa je tyoompa:

—Ja'mu to'k aaj jatyi namka'ana ve'e ats je n'ónuk y'aa'k.

⁵⁰ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Vimpijtni jem mtak'am; joojntkip je'e ve'e je m'ónuk.

Jyaanchja'vi tse'e je yaa'tyajk vintso ve'e je Jesús ña'muxji, jetse'e ñajkxni jem tyak'am. ⁵¹ Jeena tse'e too' aajj vye'na, jetse'e dumaatnavyaatjidi je tyoompatajk, van'it tse'e je tyoompatajk ña'muxjidi:

—Joojntkip xa je'e ve'e je m'ónuk.

⁵² Van'it tse'e yak'amotutúvidi pan vin'ite'e je y'ónuk jyotkadak'ukvaanni. Jetse'e dunuujmidi:

—Ox, to'k yaaxpe'e vye'na ku ve'e je jaa'n ñuvaatsjini.

⁵³ Van'it tse'e je ku'ónuk dunuja'vi jets nay van'itji ve'e ve'em jyajty ku ve'e je Jesús ña'muxji: “Joojntkip je'e ve'e je m'ónuk.” Van'it tse'e je'e jets nujom vinxupe'e je jayu jep jyuump tyujkp, je'e tse'e dujaanchja'vidu je Jesús.

⁵⁴ Ya'a tse'e ijt je mumejtsk maja nuja'vin juu' ve'e je Jesús tyoon ku ve'e vyimpijtnuva jem Galilea ku ve'e jem Judea chaa'n.

Ku je Jesús duyakjotkadaaky to'k je mojkpa jayu jep Betesda

5 Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je israeejlit jayu xyaajtoondi; vimpejtnuva tse'e je Jesús jem Jerusalén. ² Jem tse'e kajpun kajxm vye'na to'k viijn je naaj naa'páts, Betesda je'e ve'e xyaaj, je hebreo aajts je'e ve'e. (Myutámip tse'e vye'na je kajpun naa'páts aka'a juu' ve'e tyukxaajidu Je Carnero je Naa'páts Aka'a.) Joma ve'e je naaj, jem tse'e vye'niva mugooxk vits je eputsooktkun joma ve'e je jayu y'eputsa'ak. ³ Jep tse'e eputsooktkun pa'tkup mya'ajta vye'na numay je pa'am jáyuda: jem tse'e je viints jáyuda, jem tse'e je uxket jáyuda, jem tse'e je'eda juu' ve'e pajkjup je patá'ajts pa'am, jempa tse'e juu' ve'e je ky'ajta je tyekta tutyuntaatsni. Je'ets je'e ve'e y'a'ixtup ku ve'e je tsoxk naaj jyeputsyo'oyut, ⁴ kux ve'eme'e je jayu vyinmaaydi jets to'ma jatye'e to'k je ángeles vyáñuk y'ijt joma ve'e je naaj naa'páts jetse'e dujeputsyo'oy je naaj. Ve'em tse'e vyinmaaydi jets pan pane'e mutoo'vajkp tajkip jem najootm ku ve'e tujyeputsyo'oy vye'na, jotkadaakp tse'e, jyatipa'ama ve'e dumaada.

⁵ Jem tse'e vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e ii'px maktoodojt joojntani pa'am'ijtp. ⁶ Ku ve'e je Jesús y'ixji jetse'e dunuja'vi jets jékani ve'e pya'am'it, van'it tse'e dunuujmi:

—¿Mtsajkpe'e jetse'e mjotkada'akut?

⁷ Van'it tse'e je pa'am jayu y'atsaajv:

—Ka'a xa ve'e pan pan pan atse'e xyaktákap yam najootm ku ve'e ya naaj jyajeputsyo'oy. Ku xa atse'e njatakava'añ, viijnk tse'e tajkikojp.

⁸ Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Pojtukni, pakmojkni ya mmaajntkūn, jets jaamni.

⁹Tun jatyi tse'e je yaa'tyajk jyotkadaan, je myaajntkūn dupakmojkni, jette'e yo'pyajkni. Ax poo'kxtkūn xaajts je'e ve'e vye'na van'it, ¹⁰je'e kajx tse'e je israeejlit jayu dūnuujmīdi je yaa'tyajk juu' ve'e jotkadaanu:

—Poo'kxtkūn xaaj xa ve'e uxyam, ka'a tse'e je pava'nūn duyakjaty jette'e xpa-pakūt ja mmaajntkūn.

¹¹Van'it tse'e je yaa'tyajk y'atsoojvīdi:

—Je'e juu' atse'e tuxyakjotkada'aky, je'ets atse'e tuxnuujma: “Pakmojkni ya mmaajntkūn jets jaamni.”

¹²Van'it tse'e du'amotutūvidi:

—ǃPants je'e ve'e juu' ve'e tumna'-muxju: “Pakmojkni ya mmaajntkūn jets jaamni?”

¹³Ax ka'ats je'e ve'e dūnujāva pan pan je'e ve'e yakjotkadaanjīnu kux tāvani ve'e du'ixtōkini vye'na je Jesús jem nūmay jayu akojkm juu' ve'e jem ve'nīdup.

¹⁴Ux'ook tse'e je Jesús pyaatji jep maja tsaptujkp, jette'e nā'muxji:

—Ixū, tā xa ve'e mjotkada'aky. Ka'a tse'e m'uktokintonnit, ve'em tse'e mka-paa'tjut nuyojk je tsaachpaatūn.

¹⁵Van'it tse'e nūjx je yaa'tyajk jette'e ojts dūvaajnjada je myu'israeejlit jayu jets je Jesús je'e ve'e yakjotkadaanju. ¹⁶Je'e kajx tse'e je israeejlit jayu dūjomtoondi dūtitoondi je Jesús jette'e du'ukyak'oo'kuva'anda je'e kajx ku ve'e ve'em dūtūujn ku ve'e poo'kxtkūn xaaj vye'na.

¹⁷Ax jīdu'um tse'e je Jesús nā'muxjīdi:

—Toomp xa ve'e ats je nTee' uxyam paat, toompapts atse'e.

¹⁸Je'e kajx tse'e je israeejlit jayu nuyojk dūtunjaa'ktsojkti jette'e duyak'oo'k-tat, ka je'e kajxyape'e ku ve'e dukah'amaa'yi je poo'kxtkūn xaaj, je'e kajxpa ve'e ku ve'e nāajk'akijpxaja maat je

Nte'yam ku ve'e vya'añ jets Tyee'am je'e ve'e je Nte'yam.

Je kutojkūn juu' ve'e jyajejpp je Nte'yam je y'Onūk

¹⁹Van'it tse'e je Jesús nā'muxjīdi:

—Tyūvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets ka'a atse'e x'o'yixju jets atse'e juu' ntōnut ya n'avintso kutojkūn kajx, ats, je Nte'yam je y'Onūk, je'ejyji atse'e ntuump juu' atse'e n'ixp juu' ve'e ats je nTee' tyuump. Nūjom tse'e juu' ve'e je Dios Tee' tyuump, ntoompapts ats je'e ve'e, ²⁰kux xtsojkp atse'e je nTee' jets atse'e xtuk'ix nūjom juu' je'e ve'e tyuump, xjaa'ktuk'ixupts atse'e jets atse'e ntōnut juu' ve'e dūjaa'knumājip jets ni ka'a ve'e juu' atse'e uxyam ntuump nkajtsp, ve'em tse'e atūva atōki myaktānjadat. ²¹Kux ve'em ax jo'n je Dios Tee' duyakjoojntypūk je oo'kpatājk jette'e je joojntykin dūma'a, nay ve'empa tse'e ats, je'e je y'Onūk, nmooyvāpts atse'e je joojntykin pan pan atse'e ntsajkp. ²²Je Dios Tee', ka'ats je'e ve'e pan dūtokimpayō'oy, atse'e xmooy nūjom je kutojkūn jets atse'e ntōkim-payō'oyūt, ²³ax ve'emts atse'e nūjom je jayu xmooyvat je vintsa'kin juu' ve'e myooydup je Dios Tee'. Pan pan xa atse'e xkavintsa'kip, ka'ats je'e ve'e dūvintsa'kiva je Dios Tee', juu' atse'e xkejxp.

²⁴Tyūvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pan pane'e dū'amotunajxp juu' atse'e nkajtsp jette'e dujaanchjāva je'e pan atse'e xkejxp, jyajejppts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ax ka'a tse'e yakmo'ot je tsaachpaatūn juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup, je'e ve'e je oo'kūn tuñūva'achju jette'e tutyaka joma ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ²⁵Tyūvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets pyaatype'e je xaaj, uxyamts je'e ve'e, ku ve'e je oo'kpatājk dū'amotunāxtat juu' atse'e nkajtsp; pan

pan jaty tse'e du'amotunajxtup, joojntykidinuupts je'e ve'e xa'ma kajx. ²⁶ Kux ve'em ax jo'n je Dios Tee' je joojntykin duyakjeja, nay ve'empats atse'e je kutojkun xmooyva jets atse'e je joojntykin nyakjéjivat, ²⁷ nay je'ets atse'e xmooyva je kutojkun jets atse'e ntokimpayo'oyut, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ²⁸ Ka'ats ya'a ve'e atuva atoki xtuktán-dat. Pyaa'tupe'e je xaaj ku ve'e nujom je oo'kpatajk du'amotunáxtat juu' atse'e nkótsup ²⁹ jets'e'e pyítsumdinit joma ve'e tuñaxtáka. Pan pan jaty tse'e du-toondu juu' ve'e oy, joojntykpajktinuvaps je'e ve'e jetse'e xa'ma kajx jyoojntykidinit; ax pan pan jaty tse'e du-toondu juu' ve'e ka óyap, joojntykpajktinuvaps je'e ve'e jetse'e xa'ma kajx chaachpaattinit.

³⁰ Ka'a atse'e x'olyixju jets atse'e vinim juu' ntónut, tokimpayo'yp xa atse'e ax jo'n atse'e nyaktukpava'añ. Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e juu' atse'e ntokimpayo'yp, kux ka je'ep atse'e n'íxtip vintso atse'e ya n'avintso vinma'yun nyaktónut, je'e atse'e n'íxtip juu' ve'e chajkp je'e pan atse'e xkejxp. ³¹ Pan atsji xa ve'e je n'ayook nmukojspejtp jets je'e ve'e tuntoomp, ka'ats je'e ve'e tyun. ³² Jem tse'e jado'k pane'e ats je n'ayook dunukojspejtp, ax nmuja'vinuupts atse'e jets je'e juu' ve'e kyajtsp ats kajx, toompts je'e ve'e. ³³ Miits xa ve'e je jayu mtuknukejxtu je Yaknapejtpa Juan jetse'e najkx du'amotutívada; vintsots je'e ve'e je tuvakojsun dupuujm, tyúvamts je'e ve'e. ³⁴ Ka je'epts atse'e nyaktónup juu' ve'e je jayu kyajtsp oy ats kajx, je'e kajxts ats miitse'e nnaajmada vintso ve'e je Juan kyajts ats kajx jets ve'eme'e mtso'oktat. ³⁵ Ve'em xa ve'e je Juan y'ijit ax jo'n to'k je ta'kxpa juu' ve'e tooyp jetse'e kyutu'kx, ax mnayja'vijiduts miitse'eda jetse'e je kona it mxoojntkti joma ve'e je'e. ³⁶ Ax nmaatts

atse'e je tuvakojsun juu' ve'e nuyojk toomp jets ni ka'a ve'e juu' ve'e je Juan kyojts, je'ets je'e ve'e juu' jaty atse'e ntuump, nay je'ejyams je'e ve'e juu' atse'e je Dios Tee' xtuknukejxp jets atse'e ntónut jets atse'e nyak'avaadat. Ax juu' jaty atse'e ntuump, je'e tse'e je tuvakojsun dupaamp jets je Dios Tee' atse'e xkejxp. ³⁷ Nay ve'empa tse'e je Dios Tee', juu' atse'e xkejxp, yajkpaps je'e ve'e je tuvakojsun. Ni vin'ita xa je'e ve'e xkah'amotunaxta, ni vin'ítats je'e ve'e xka'ixta, ³⁸ ka'a tse'e mtuktákajada je kyats je y'ayook kux ka'a atse'e xjaanchjávada, jets viinme'e je Dios Tee' ats kxex. ³⁹ Qoy xa ve'e xtuntoonkada je Kunuu'kx Jatyán kux ve'eme'e mvinmayda jets je'e kajxe'e xpaattinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp; óyame'e je Kunuu'kx Jatyán du'avana jets pan atse'e, ⁴⁰ ka'ats ats miitse'e xnuminuva'anda jetse'e xjayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

⁴¹ Ka'a xa atse'e nyaktún je majin juu' ve'e je jayu yajkyp. ⁴² N'ixada xa ats miitse'eda, nnuja'vipts atse'e jets ka'a miitse'e je Nte'yam xtsokta. ⁴³ Ats je nTee' kajx xa atse'e nmiijn, ka'ats ats miitse'e xkuvakta; pan miimp tse'e jado'k je y'avintso je'e kajx, je'e tse'e tuuv mkuváktap. ⁴⁴ ¿Vintsots ats miitse'e xjaanchjávadat pan mnakyuvajkuxjudupe'e je majin vimpit atuj jetse'e xka'íxtada je majin juu' ve'e to'k je Nte'yam yajkyp? ⁴⁵ Ka'a miitse'e mvinmáydats jets nmu'aa'nadap ats miitse'e jem ats je nTee' vyinkojkm, viinme'e je Moisés mnu'aa'najadat, je'e juu' miitse'e mmákkidup. ⁴⁶ Pan kuxjaanchjávada xa ve'e juu' ve'e je Moisés jyaay, kuxjaanchja'viduvats atse'e, kux nukojsese'e je Moisés jets pan atse'e ku ve'e jyaajy. ⁴⁷ Ax pan ka'a tse'e xjaanchjávada juu' je'e ve'e jyaay, ¿vintsos'e xjaanchjávadat juu' atse'e nkajtsp?

Ku je Jesús je jayu duyakkaajy numugooxk miijl naxy

(Mt. 14.13-21; Mr. 6.30-44; Lc. 9.10-17)

6 Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je Jesús ñujkx jem jado'k ado'om galiléait myaja na'akaya pa'am, yaktij-papts je'e ve'e tibeeriasit maja na'akaya. ² Numay tse'e je jayu pyanajkxjidi kux y'ixtu ve'e je mújit nuja'vin juu' ve'e tyoon, je'e ve'e ku ve'e je pa'am jáyuda duyakjotkadaakni. ³ Van'it tse'e je Jesús ñujkx jem tonun viinm jetse'e jem du-maat'ajxtkti je y'ixpajkpatajk; ⁴ táminup tse'e vye'na je pascua xaaj. ⁵ Ku ve'e je Jesús du'ix jets numay jayu ve'e panajkxjup, van'it tse'e dunuujmi je Felipe:

—¿Jómase'e njo'yumdat je kaaky je tojkk jetse'e anañujoma kyáydat?

⁶ Je'e kajx tse'e ve'em vyaajñ jetse'e du'ixut pan vintso ve'e y'atso'vumpítjut, kux ñuja'vip je'e ve'e ti ve'e tyónup. ⁷ Van'it tse'e je Felipe y'atso'ovjji:

—Ka'a xa ve'e ñupaadat mejtsk mókupx xaaj je meen numutún jetse'e je tsapkaaky yaktukjóyut jetse'e yuu'n vee'n kajje'e yakmo'odat.

⁸ Van'it tse'e je Andrés, nuto'k je Jesús je y'ixpajkpa, je Simón Pedro je y'uts, je'e tse'e dunuujmi je Jesús:

⁹ —Yam xa ve'e to'k je mix ónuk, mugooxk tse'e je tsapkaaky dumaada jets mejtsk je ajkx, ¿ax vinxupts ya'a n'ite'e jyaa'kjanupaadat, kux va'ajts numay xa ya'a ve'e ya jáyuda?

¹⁰ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Yak'ajxtkkáxta ya jáyuda.

Jetse'e y'ajxtkkajxti jeja tsoots jaat je numay jayu, numugooxk miijl jo'nts je'e ve'e y'ijtti juu' ve'e je yaa'tyajkta. ¹¹ Van'it tse'e je Jesús dukoojnuk je tsapkaaky, jetse'e je Nte'yam dukukojtsji. Van'it tse'e dumoooydi je y'ixpajkpatajk jetse'e duyakva'kxjadat je jayu juu' ve'e tsuunidup. Nay ve'empa tse'e

dutoompa maat je ajkx, jetse'e je jayu yakmooydi pan vinxupe'e dutsojkti. ¹² Ku'uxani tse'e vye'nada, van'it tse'e je Jesús dunuujmi je y'ixpajkpatajk:

—Pakmokta je tsapkaaky kunax jets je ajkx kunax, ni tía ve'e kyavintókiyut.

¹³ Van'it tse'e dupakmojtkti jamak-mejtsk kach je tsapkaaky kunax juu' ve'e mugooxk je tsapkaaky uk'ijit. ¹⁴ Ku tse'e je jayu du'ixti je maja nuja'vin juu' ve'e je Jesús tyoon, van'it tse'e vyaandi:

—Tyúvamdám xa je'e ve'e jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa ya'a ve'e juu' ve'e kátsani jetse'e myiinnit yaja naxviijn.

¹⁵ Ñuja'vi tse'e je Jesús jets yakku-tojka ve'e akee'y dupamuva'anda, je'e kajx tse'e apuk ñapyaajmji jetse'e jyaa'kvimpejt jem tonun viinm.

Ku je Jesús yo'y jem ñani'kxm

(Mt. 14.22-27; Mr. 6.45-52)

¹⁶ Tánani tse'e je it vye'na, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk vyajntkti joma ve'e je maja na'akaya ¹⁷ jetse'e tyajkidi jem barco jootm, jetse'e dutinaj'ukvaandi, jem tse'e Capernaum ñajkxta. Ta tse'e je it kyoo'tsini vye'na, ka'anum tse'e je Jesús kyada'aky vye'na joma ve'e je y'ixpajkpatajk, ¹⁸ van'it tse'e makkk pyoj'ukvaajñ, jetse'e je naaj makkk je poj jyeputsyoyji. ¹⁹ Ku ve'e to'k legua naxy jo'n dupakaa'pti je barco, van'it tse'e du'ixti jets jeme'e je Jesús ñumét-sjada, jem tse'e ñani'kxm yo'oy. Van'it tse'e cha'kidi. ²⁰ Ax jidu'umts je'e ve'e ña'muxjidi:

—Ats xa jeja, kadi mtsa'agada.

²¹ Van'it tse'e xoonduk joot duyaktajkidi je Jesús jem barco jootm. Tun jatyi tse'e jye'ydi jem joma ve'e ñajkxta.

Ku je jayu du'ixtidi je Jesús

²²⁻²³ Je numay jayu tse'e juu' ve'e taandu jeja maja na'akaya pa'ayi joma ve'e je Jesús yakkaajyjidi, távani ve'e

je Jesús dukukajtsja vye'na je Nte'yam je tsapkaaky kajx, je'e tse'e du'ixtu jets to'kji je'e ve'e je barco vye'na jets ka'a ve'e je Jesús je y'ixpajkpatajk du-maattajki jem barco jootm, je'e'eyji ve'e tsoo'ndu je y'ixpajkpatajk. Je ku'óxit tse'e du'ixti jets ka'añupe'e ti barco joma ve'e je Jesús kutyajki. Van'it tse'e je barco jye'ydi jeja napa'ayi tamji joma ve'e je Jesús je jayu duyakkaaydi, jem tse'e tibeeriasit kyajpun kajxm choo'ndi. ²⁴ Ku ve'e du'ixti jets ka'a ve'e jem pan y'ukve'nini je Jesús jets ni ka'ava ve'e je y'ixpajkpatajk, van'it tse'e tyajkidi jem barco jootm juu' ve'e jem je'ydu, jetse'e jem Capernaum ñajkxti, je Jesuuse'e ojts du'ixtada.

²⁵ Ku ve'e jye'ydi jem jado'k ado'om maja na'akaya pa'am, van'it tse'e du-paatti, jetse'e dunuujmidi:

—Yak'ixpajkpa, ¿vin'itts mitse'e yaja tumje'ya?

²⁶ Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets ka je'e kajxap atse'e x'ixtada kuxe'e tux'ixta je mújit nuja'vin, je'e kajxe'e kuxe'e tumkayda jetse'e tumko'oxjada. ²⁷ Kadi nuyojk xnutonda je kaaky je tojx juu' ve'e káxup jets ni ka'a ve'e je kaaky je tojx juu' ve'e jejkp jetse'e mmo'ojadat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je kaaky je tojx juu' ats miitse'e nmo'odap, kux je Dios Tee' atse'e ve'em je kutojkun xmooyp, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp.

²⁸ Van'it tse'e du'amotutúvidi:

—¿Tis je'e ve'e juu' aatse'e ntónup jets aatse'e ve'em ntónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp?

²⁹ Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Juu' xa ve'e je Nte'yam chajkp jetse'e xtóndat, je'ets je'e ve'e jets atse'e xjaanchjávadat, je'ets atse'e xkejxp.

³⁰ Van'it tse'e du'amotutúvidinuva:

—¿Ti nuja'vints aatse'e xmo'op jets aatse'e nnujávát jets je Nte'yam mitse'e mkejxjup jets aats mitse'e njaanchjávát? ¿Ti ve'e mtuump? ³¹ Je Moisés xa ve'e dumooy je maná je njujpit jáyuvamda jem vinva'ajts it kajxm, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Yakmooydu tse'e je jayu je tsapjootmit tsapkaaky jetse'e dukaaaydi.”

³² Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets ka je Moisesap je'e ve'e moojyjudu je mjujpit jáyuda je tsapkaaky jem vinva'ajts it kajxm; ats je nTee' xa je'e ve'e moojyjudu. Kajx xa ve'e je tsapkaaky juu' ve'e yakmooydu je mjujpit jáyuda; ax je tsapkaaky juu' ve'e ats je nTee' uxyam yajkyp, je'e tse'e nuyojk oy. ³³ Kux je tsapkaaky juu' ve'e je Nte'yam uxyam yajkyp, je'ets je'e ve'e juu' ve'e jem tsapjootm kadaak jetse'e je jayu dujoojntykinma'a.

³⁴ Van'it tse'e dunuujmidi:

—Mooyk aats to'k aaj xa'ma kajx je tsapkaaky.

³⁵ Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ats xa je'e ve'e je tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp. Pan pants atse'e xnumiimp, pan pants atse'e xjaanchja'vip, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e ti dukaayp du'ookp jetse'e ni je vin'ita kyoo'ktaatsinit kyoo'kyu'oo'kjinit. ³⁶ Ax tats atse'e nva'añ, óyame'e tuxja'ixta je mújit nuja'vin juu' ve'e duyaknuxe'x-natajkip jets pan atse'e, ka'ats atse'e xjaanchjávada. ³⁷ Pan pan jaty atse'e je nTee' xmooyp, ats tse'e xnumiindup, jets pan pants atse'e xnumiimp, ka'ats ats je'e ve'e mpavóput. ³⁸ Kux ka je'e kajxap xa atse'e jem tsapjootm nkadaaky jets atse'e ntónut juu' atse'e ntsajkp, je'e kajxe'e jets atse'e ntónut juu' ve'e chajkp je'e pan atse'e xkejxp. ³⁹ Ats je nTee', juu' atse'e xkejxp, chajkpts je'e ve'e jets atse'e ni to'ka nkayaktókiyut juu' ats je'e ve'e xmooy, je'e ve'e chajkp jets ats je'e ve'e

nyakjoojntypajktinuvat je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit. ⁴⁰ Kux je'e ve'e chajkp ats je nTee' jets pan pane'e je nuja'vin dupajkp jets je Nte'yam je y'Onuk atse'e, jets atse'e xjaanchjáva, je'e tse'e dujayejpnuv je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, jets ats je'e ve'e nyakjoojntypajknuvat je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit.

⁴¹ Van'it tse'e je israeejlit jayu dūvinkojtsti dūnaa'kojtsti je Jesús je'e kajx ku ve'e vyaajñ: "Ats xa je'e ve'e je tsapkaaky juu' ve'e jem tsapjootm kadaak." ⁴² Jetse'e ñavyaajnñidi:

—¿Ka ya'aap je'e ve'e je Jesús, je José je myajntk? N'ixamda xa uu'm ya'a je tyee' je tyaaak, ¿vintsose'e vya'añ jets jem ya'a ve'e tsapjootm kyadaaky?

⁴³ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'ats atse'e x'ukvinkojtstinit x'uknaa'kojtstinit. ⁴⁴ Ni pana xa ve'e kya'o'yixju jets atse'e xnumínut pan ka'a ve'e yakminju ats je nTee', juu' atse'e xkejxp. Ax pan pants atse'e xnumiimp, nyakjoojntypajknuvaps ats je'e ve'e je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit. ⁴⁵ Jidu'um tse'e dujatyaaandi je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: "Je Nte'yame'e dutuk'ixup anañujoma je jayu." Ax ve'em tse'e, pan pan jaty tse'e dukat-s'amotunajxtup ats je nTee' jetse'e dujatta juu' je'e ve'e tuk'ixjudup, xnumi-indupts ats je'e ve'e.

⁴⁶ Ni pana xa ve'e ats je nTee' duka'ix, je'ejyji ve'e du'ix pane'e miin yaja naxvi-ijn ku ve'e je Nte'yam maat y'ijit, ax je'e'ats atse'e. ⁴⁷ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pan pan atse'e xjaanchja'vip, jyayejppts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ⁴⁸ Ats xa je'e ve'e je tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp. ⁴⁹ Oyam tse'e je mjupit jayu dujakaaydi je maná jem vinva'ajts it kajxm, oo'ktinuts je'e ve'e; ⁵⁰ ax je tsapkaaky tse'e juu' ve'e jem tsapjootm ka-

daak, ku ve'e pan dutukmajuvuk, ka'a tse'e y'oo'kut. ⁵¹ Ats xa ve'e viinm je tsapkaaky juu' ve'e joojntykinyajkp, je tsapkaaky juu' ve'e jem tsapjootm kadaak. Pan pan tse'e dutukmajuvajkp ats kajx, xa'ma kajx je'e ve'e jyoojntykinit. Jets je tsapkaaky juu' atse'e nyákup, ats je ntsu'utsts ya'a ve'e, je'e juu' atse'e nmaso'okup je'e kajx jetse'e je jayu dujayeptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

⁵² Van'it tse'e je israeejlit jayu ñavyaajnñidi:

—¿Vintsos ya'a vine'e dutij jets ya'a ve'e ntso'tsumdat?

⁵³ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets pan ka'a ve'e xtukmajuvakta ats ya ntsu'uts jets ats ya nnuu'pun, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp, ka'a tse'e xjayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

⁵⁴ Pan pan xa ve'e dutukmajuvajkp ats ya ntsu'uts jets ats ya nnuu'pun, jyayejppts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ax ats tse'e nyakjoojntypajknuvap ku ve'e jye'yat je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit. ⁵⁵ Kux je kaaky je tojxx juu' ve'e duyakjéjip je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ats ya ntsu'utsts je'e ve'e; jets je uu'k juu' ve'e duyakjéjip je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ats ya nnuu'punts je'e ve'e.

⁵⁶ Pan pan tse'e dutukmajuvajkp ats ya ntsu'uts jets ats ya nnuu'pun, yamts je'e ve'e ats nja'vin kajxm y'it, jets atse'e n'it jem je'e jya'vin kajxmpa. ⁵⁷ Je joojntyk Dios Tee', juu' atse'e xkejxp, je'e kajxts atse'e njoojntyka; nay ve'empa tse'e pan pan atse'e xtukmajuvajkp, ats kajx tse'e jyoojntykivat. ⁵⁸ Ats xa ve'e je tsapkaaky juu' ve'e jem tsapjootm kadaak; ka ve'emaps atse'e ax jo'n je maná juu' ve'e kyaaydu je mjupit jáyuda, oo'ktu tse'e oyame'e dujakaaydi. Ax pan

pan tse'e dutukmajuvajkp ya tsapkaaky, xa'ma kajx tse'e jyoojntykinit.

⁵⁹ Jemts ya'a ve'e Capernaum je Jesús je jayu dutuk'ix ku ve'e ñay'amojkijidi jep tsaptujkp.

**Je kats je ayook kajx tse'e je jayu
dujayepta je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp**

⁶⁰ Ku ve'e du'amotunajxti juu' ve'e tuk'ixjudu, van'it tse'e vyaandi numay je jayu juu' ve'e je Jesús dupanajxktu:

—Tso'ox xa ve'e ooy jetse'e yakku-
vákut juu' ya'a ve'e kyajtsp. ¿Pan ya'a
n'ite'e majapámjup?

⁶¹ Ñuja'vi tse'e je Jesús jets vinkojt-
sjudup naa'kojtsjudupe'e, van'it tse'e
dunuujmidi:

—¿Mko'oyja'vidup miits je'e ve'e juu'
atse'e tunkats? ⁶² Jets pan kux'ixta ve'e
jets atse'e kumpet joma atse'e n'ijt,
ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdüka
Ijtp, ¿vintsots miits n'ite'e mva'andat?

⁶³ Ka'a xa miitse'e mvinmáydats jets je'e
atse'e ntijp jetse'e xtso'otstat ats ya
ntsu'uts, ni ka'a tse'e mvinmaayduvat
jets je'e atse'e ntijp jetse'e x'oo'ktat ats
ya nnuu'pun, je'e atse'e ntijp jets at-
se'e xjaanchjavadat. Ax juu'ts ats miit-
se'e tunvaajnjada, je Espíritu Saantots
je'e ve'e jye'e, je'e tse'e je joojntykin
duyakjéjip. ⁶⁴ Ax jemts miitse'eda juu'
atse'e xkajaanchja'vidup.

Ñuja'vinup tse'e je Jesús van'ítani ku
ve'e choo'nduk jets pan pan jatye'e ka-
jaanchja'vijup, nay ñuja'vivapts je'e ve'e
jets pan je'e ve'e juu' ve'e paajmjninup
jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'ox-
pajkjjudup. ⁶⁵ Jetse'e vyaajñ:

—Je'e kajx xa atse'e tunva'añ jets
ni pana ve'e kya'o'yixju jets atse'e
xnumínut pan ka'a ve'e je Dios Tee'
yakminju.

⁶⁶ Van'it tse'e myasookjini numay je
jayu juu' ve'e panajxjup y'ijt, ka'ats

je'e ve'e du'ukmaatvittini. ⁶⁷ Van'it tse'e
je Jesús du'amotutuvi je ñumakmejtsk
ixpajkpada:

—¿Mnajxkuvaanduvapts miitse'eda?

⁶⁸ Van'it tse'e je Simón Pedro
y'atsoojvji:

—Maja Vintsán, ¿pants aatse'e
mpanajxkup? Juu' xa mitse'e mkajtsp,
je'e'ts aatse'e xtuknuja'vip je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ⁶⁹ Ta aatse'e
njaanchjáva, nnuja'vip aatse'e jets
mits je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je
Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit,
je joojntyk Nte'yam je y'Onuk.

⁷⁰ Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—¿Ka átsap miitse'e ñumakmejtsk
nvinkoondu? Jyave'ema tse'e, jem tse'e
nuto'k miitsta juu' ve'e jem jya'vin
kajxm je ko'oyjáyvap.

⁷¹ Je Judas Iscariote tse'e tyijp, je
Simón je myajntk, kux ñuja'vip je'e ve'e
je Jesús jets je Júdase'e paajmjninup jem
je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjjudup,
óyame'e je Judas jya'ijt nuto'k je ix-
pajkpa juu' ve'e ñumakmejtsk ijttu.

**Ku je Jesús je y'utsatajk
kyajaanchja'vijidi**

7 Távani tse'e ve'em jyaty, van'it tse'e
je Jesús vyíduť jem galiléait y'it
jootm; ka'a tse'e dutsak jetse'e jem
judéait y'it jootm y'ítut kux je jémit
jáyuda ve'e yak'oo'kuvaajnjudup. ² Tá-
mani tse'e vye'na je xaaj ku ve'e je is-
raeejlit jayu ñay'ojs'atyaknupaajmjidi,
³ van'it tse'e je Jesús je y'utsatajk
ña'muxjidi:

—Kadi yaja mtañ, najkxu jem Judea,
jets je'e pan pan jatye'e mpanajxjudup,
jetse'e du'íxtuvat juu' jatye'e mtuump.
⁴ Kux pan pan xa ve'e dutsojtk jetse'e
kye'exut juu' ve'e tyuump, ka'ats je'e
ve'e ayu'uts juu' dutún. Pan ti jatye'e
mtuump, tónuts jeja anañujoma je jayu
vyinkujk.

⁵Je'e kajx tse'e ve'em vyaandi kux ni je y'utsatajka ve'e kyajaanchja'vijidi. ⁶Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'anum atse'e xtukkada'aky; ax miitsta, oyvin'itats miitse'e mtukkada'akjada. ⁷Ka'a xa ve'e nvaat jets miitse'e mkatsókjadat je jayu juu' ve'e du-maantavyaa'njudup je naxviijnit je ky-o'oy je'e; ax ka'ats ats je'e ve'e xtsokta je'e kajx ku atse'e je tuvakojsun mpum jets ka'a ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup. ⁸Najxxtats miitse'e xaajiva; ka'a atse'e uxayam nmujkx kux ka'anum atse'e xtukkada'aky.

⁹Ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e jyaa'ktaajñ jem galiléait y'it jootm.

Ku je Jesús vye'na joma ve'e je myu'israeejlit jayu ñay'ojs'atyaknupaajmjidi

¹⁰Távani tse'e ñajkxta vye'na je y'utsatajk, van'it tse'e je Jesús ñajkxpa xaajiva. Ka'a tse'e ñaajknuke'xnatajki je je ja je jayu vyinkujk, apuke'e ñujkx jets ka'a je numay jayu maat. ¹¹Jem tse'e Jerusalén je israeejlit jayu y'ixtiji. Jidu'um tse'e ñavyaajnjidi:

—¿Jomas je'e vine'e y'it je Jesús?

¹²Jem tse'e je numay jayu ñukatsju. Jem tse'e juu' ve'e vaandup: “Oy jayu xa je'e.” Jem tse'e juu' ve'e vaanduvap: “Ka'a xa je'e ve'e y'oyjáyuva, je numay jayu ve'e vyin'uu'mp.” ¹³Ax ni pánats je'e ve'e ixna ke'xna kyanukatsju, je'e kajx ku ve'e dutsa'agada je israeejlit jayu juu' ve'e jem tso tsuunidup.

¹⁴Kojk va'kxy tse'e je xaaj tyunjju vye'na, van'it tse'e je Jesús tyajki jep maja tsaptujkp jetse'e yak'ixpajk'ukvaajñ. ¹⁵Atuva atoki tse'e je israeejlit jayu tyaandi jetse'e ñavyaajnjidi:

—¿Vintsos ya'a vine'e ooy juu' dutunujava?, ka'a tse'e y'ixpuka.

¹⁶Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Je ixpajkun juu' atse'e je jayu ntuk'ixp, ka átsaps je'e ve'e nje'e, je'e

je'e ve'e jy'e pan atse'e xkejxp. ¹⁷Pan pan xa ve'e dutonuvaamp juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ñujávaps je'e ve'e oy pan je Nte'yam kajx je'e ve'e myin je ixpajkun juu' atse'e je jayu ntuk'ixp uk pan ya n'avintso vinma'yun kajx atse'e juu' nkats. ¹⁸Pan pan xa ve'e je y'avintso vinma'yun kajx juu' dukojtsp, je'e kajxts je'e ve'e ve'em dukats jetse'e je jayu vyintsá'agajat; ax pan pan tse'e dutsojpk jetse'e vintsá'aga y'itut je'e pane'e kejjup, tyúvamts je'e ve'e juu' ve'e kyajtsp, ni vinxúpats je'e ve'e kyataaya.

¹⁹'Moojyjudu xa ve'e je mjupit jáyuda je Moisés je pava'nun. Ax ni pánats miitse'e juu' ve'e dukutyoomp je pava'nun. Pan kuxkutyonda xa ve'e, ka'ats atse'e kuxyak'oo'kuva'anda.

²⁰Van'it tse'e je numay jayu y'atsoojvjidi:

—Je ko'oyjáyuva xa ve'e jem mja'vin kajxm. ¿Pánam ijk myak'oo'kuvaajnjup?

²¹Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Atuva atoki xa ve'e mtuntanda je'e kajx ku atse'e to'k je jayu nyakjotka-daaky. ²²Ax je Moisés tse'e mpavaajnjudu jetse'e je mpi'k mix ónuk duni'kx-madat dukojmadat je ixta'nun. Ka je'ep je'e ve'e ve'em du'ukvaan, je jyujpit jayu ve'eda. Je'e kajxts miitse'e je ixta'nun xpaajmjada je pi'k mix ónukta kujyapoo'kxtkunxaajam je'e ve'e. ²³Pan je'e kajxts miitse'e xpaajmjada je ixta'nun je mpi'k mix ónukta jetse'e ve'em je Moisés je pyava'nun xkutyón-dat, kujyapoo'kxtkunxaajam je'e ve'e, ¿tyajxts atse'e xmu'ékjada ku atse'e poo'kxtkun xaaj tunyakjotkada'aky to'k je yaa'tyaj? ²⁴Ka'a xa ve'e mtokimpayo'oydat pan vintso ve'e juu' jaty kye'ex, ku ve'e mtokimpayo'oydat, oy tse'e mtokimpayo'oydat, ve'em pan vintso ve'e juu' jaty y'ixuva.

**Ku je Jesús du'ava'ni
pan vintso ve'e myiijn**

²⁵ Jeme'e juu' ve'e jem Jerusalén tsuunidup juu' ve'e nay'amotutúvijidu:

—¿Ka ya'aap je'e vine'e juu' ve'e yak'ixtip jetse'e duyak'oo'kuva'anda?

²⁶ Uxyaja xa ve'e je jayu vyinkujk kyats, ni pana tse'e kyavintsona'muxju. ¿Nu-ja'viduptam vine'e je yakkutojpkatajk jets je Cristo ya'a ve'e? ²⁷ Ax ka je'epts ya'a ve'e je Cristo, kux nmuja'vimdinup uu'me'eda jets jómit jayu ya'a ve'e; ax ku tse'e je Cristo myiinnit, ni pánats je'e ve'e dukanujávat pan jómit jayu je'e ve'e.

²⁸ Jep tse'e maja tsaptujkp yak'ixpuk vye'na je Jesús. Ku ve'e dumotu vintso ve'e je jayu vya'anda, van'it tse'e mačk kyajts, jetse'e vyaajñ:

—X'ixada xa ats miitse'eda, jets mnu-ja'viduvap tse'e jets jómit jayu atse'e. Ka ya n'avintso vinma'yun kajxap xa atse'e nmiijn, je Nte'yam atse'e xkejxp, je'e juu' ve'e tyúvam juu' dutooomp dukojtsp. Ka'ats miits je'e ve'e x'ixada; ²⁹ ax n'ixats ats je'e ve'e kux jem atse'e ntsaa'n joma ve'e je'e, je'ets atse'e xkejxp.

³⁰ Van'it tse'e du'ukmatsuvaandi; ax ni pana tse'e kyanuxájjiji, kux ka'anume'e je Jesús tyukkada'akyju vye'na. ³¹ Numay tse'e je jayu jyaanchja'viji jetse'e vyaandi:

—Ya'a xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, kux je nuja'vin juu' ve'e tyuump, ka'a ve'e pan viijnk y'o'yixju jetse'e dutónut nuyojk je mújit nuja'vin.

**Ku je fariseotajk du'ukkejxti
je tsaptakmutooompatajk**

jetse'e je Jesús kudumajtsti

³² Y'amotunajxtu tse'e je fariseotajk juu' ve'e je numay jayu kyajtsp, je

Jesús dunukotsta, van'it tse'e je'eda maat je tee'tajk je vyintsanda dukejxti je tsaptakmutooompatajk jetse'e je Jesús dumátstat.

³³ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Javee'n xa atse'e n'ítut miits maatta, van'itts atse'e nvimpijntuvat joma ve'e je'e pan atse'e xkejxp. ³⁴ X'ixtadapts ats miitse'eda, ka'ats atse'e x'ukpaattinit; ka'a ve'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nnujkk.

³⁵ Van'it tse'e je israeejlit jayu ñay'amotutúvijidi:

—¿Jomas ya'a vine'e ñajkxut jetse'e nkapaatumdat? ¿Jem ya'a vine'e ñajkxut joma ve'e je njáyuvamda chaanada muxim muyam jem je viijnk jayu y'it jootmda jets je'e ve'e duyak'ixpajktuvat? ³⁶ ¿Tis ya'a vine'e tyijp ku ve'e xnuujmimda jidu'um: “X'ixtadapts ats miitse'eda, ka'ats atse'e x'ukpaattinit; ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nnujkk”?

**Je'e pane'e je maja naaj jo'n
jetse'e je joojntykin duyaky**

³⁷ Je xaaj juu' ve'e tun'ux'ookip ku ve'e xyaajtoondi, je'e tse'e dujaa'knunájip, van'it tse'e je Jesús tyeni, jetse'e mačk kyajts, jetse'e vyaajñ:

—Pan pan xa ve'e taatsip, va'ants atse'e xnuminu jetse'e y'oo'kut. ³⁸ Ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Pan pan xa atse'e xjaanchja'vip, jem tse'e je'e jyoot jya'vin kajxm pyitsumuxjut je maja naaj jo'n juu' ve'e je joojntykin duyajkp.”

³⁹ Je'ets je'e ve'e tyijp je Jesús jets pan pan jatye'e jaanchja'vijidup, jyayéptapts je'e ve'e je Espíritu Santo jem jya'vin kajxmda, kux ka'anume'e myin vye'na je Espíritu Santo je'e kajx ku ve'e ka'ana je Jesús yakmaja yakjaancha vye'na, je'e je'e ve'e ku ve'e y'oo'kni.

**Ku je jayu kijpx
je vinma'yun dukajajejpti**

⁴⁰ Ku ve'e je Jesús je y'ayook yak'amotunaxy, jem tse'e pan pane'e vaandu:

—Tyúvam xa je'e ve'e jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa ya'a ve'e juu' ve'e kátsani jetse'e myiinnit yaja naxviijn.

⁴¹ Jem tse'e pan pane'e vaanduva:

—Ya'a xa je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Nay jempa tse'e pan pane'e vaanduva:

—¿Vintsose'e je Cristo gyalileaitjáyuvat? ⁴² Ve'em xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets je yakkutojkpa David je chaan je kyooj ve'e Criistovap jets jem'e'e Belén kyukajpunat, nay je'e je kajpumpa ve'e jómit jayu ve'e je David y'ijit.

⁴³ Ax ve'em tse'e je numay jayu kijpx je vinma'yun dukajajejpti je Jesús kajx.

⁴⁴ Jem tse'e juu' ve'e matsuvaajjudup; ax ni pana tse'e kyanuxájjii.

**Ku je yakkutojkpada
je Jesús dukajaanchja'vidi**

⁴⁵ Vimpjittinuva tse'e je tsaptakmu-toompatajk joma ve'e je fariseotajkta jets je tee'tajk je vyintsanda, van'it tse'e yak'amotutúvidi:

—¿Tyajx tse'e tuxkayakmetsta?

⁴⁶ Van'it tse'e y'atsoovdi:

—iNi pana xa ve'e ve'em kyakatsna ax jo'n je'e!

⁴⁷ Van'it tse'e je fariseotajk ña'muxjidi:

—¿Myakvin'aa'nduva miitse'e taav?

⁴⁸ ¿Jadi ta ve'e dujaanchjávada jya-pana juu' ve'e xyakkutojkjimdudup ukpu je fariseotajk? ⁴⁹ Ax je numay jayu juu' ve'e dukanuja'vidup je Moisés je pyava'nun, ko'oy nukótsanits je'e ve'eda.

⁵⁰ Je Nicodemo juu' ve'e ojts duku'ix koo'ts je Jesús, fariséovats je'e ve'e y'i-jtpa. Jidú'um tse'e ña'muxjidi:

⁵¹ —Ve'eme'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets ka'a ve'e nvaat je jayu yak-

tókipayo'oyut pan ka'a ve'e yak'amotunaxy jetse'e yaknujávát pan ti ve'e tudutún tudukats.

⁵² Van'it tse'e du'atsoovdi:

—¿Tis, galiléait jáyuva mitse'e? Toonka je Kunuu'kx Jatyán, ve'em tse'e xnujávát jets ni to'ka ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa kyapítsum jem galiléait y'it jootm. ⁵³ Van'it tse'e kakje'e jem tyak'am ñajkxtini.

**Je ta'axtajk juu' ve'e je navyajkun
duyakvintsa'kintóki**

8 Je Jesús, jemts je'e ve'e ñujkx Olivos Kopk viindum. ² Je kujápit tun japyji tse'e vyimpijt jep maja tsaptujkp, jep tse'e nujom je jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je'e, jets je'e ve'e y'ajxtk, jetse'e duyak'ixpajk'ukvaajñ. ³ Van'it tse'e je tsaptujkpit yak'ixpajkpatajk maat je fariseotajk dutuknuje'ydi je Jesús to'k je ta'axtajk juu' ve'e kyupaadidu ku ve'e je navyajkun dutukmaatyakvintsa'kintóki to'k je yaa'tyajk. Van'it tse'e dupaamdi jeja je jayu vyinkujk ⁴ jetse'e je Jesús dunuujmidi:

—Yak'ixpajkpa, ya ta'axtajk xa ve'e tuyakkupaada ku ve'e je navyajkun dutukmaatyakvintsa'kintóki to'k je yaa'tyajk. ⁵ Ax ve'em tse'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets yakka'ts'oo'kup je'e ve'e je ta'axtajk pan pane'e ve'em játkip, ¿ax vintsots mitse'e mva'añ?

⁶ Ve'em tse'e vyaandi kux y'uktukkat-s'ixtidupe'e jetse'e ve'em je Jesús kudunuxa'aidi. Van'it tse'e je Jesús vyijntk jetse'e je kya'ónuk dutukjaaj jeja naxkujx. ⁷ Ku ve'e je Jesús dujaa'k'amotutúvidi, van'it tse'e tyeni jetse'e ña'muxjidi:

—Pan jem xa miitse'eda juu' ve'e ka tókinax jáyuvap, va'an tse'e mutok je tsaaj duvijsuku jets ya ta'axtajk duka'achu.

⁸ Van'it tse'e vyijntknuva jetse'e jyaaynuva jeja naxkujx. ⁹ Ku tse'e

du'amotunajxti, van'it tse'e jem jya'vin kajxm duja'vidi jets tókinax jayu je'e ve'edava. Van'it tse'e choo'n'ukvaandini nuto'k nuto'k, je'e tse'e najkx'ukvaandinu juu' ve'e nujojik mújít jayu. Távani tse'e choo'nkajxtini vye'na, jetse'e je Jesuusji tyaañ maat je ta'axtajk, ¹⁰ van'it tse'e je Jesús tyeni jetse'e dunuujmi je ta'axtajk:

—¿Jómase'e y'itta juu' ve'e mnu'aa'ni-jidup? ¿Ni pana ve'e kyava'añ jetse'e m'oo'kut?

¹¹ Van'it tse'e y'atsoojvji:

—Ni pana xa ve'e.

Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Ni atsa ve'e nkavaampa jetse'e m'oo'kut, najkxnits n'it, ka'a tse'e m'uktokintoonnit.

Ve'em xa ve'e je Jesús ax jo'n to'k je kujajpa je kuta'kxpa

¹² Myukojsnuva tse'e je Jesús jado'k nax je jayu, jetse'e dunuujmidinuva:

—Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je kujajpa je kuta'kxpa juu' ve'e dukujajp dukuta'kxp ya naxviiñit it. Pan pants atse'e xpamiimp, jyajejnpupts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ni je vin'ita tse'e jeja akoo'ts it jaat kya'ítut.

¹³ Van'it tse'e je fariseotajk ña'muxjidi:

—Viinm xa mitse'e je m'ayook xnukojtspét; ka'ats je'e ve'e tyun.

¹⁴ Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Oyam atse'e viinm je n'ayook nmukojspét, toompts je'e ve'e, kux nmuja'vinup atse'e joma atse'e ntsaa'n jets joma atse'e nuujkx; ax miitsta, ka'ats miitse'e xnujávada joma atse'e ntsaa'n, ni ka'a tse'e xnuja'viduva joma atse'e nuujkx.

¹⁵ Ni pana xa atse'e nkatokimpayo'oy; ax mtokimpayo'ydupts miitse'e pan vintso ve'e juu' jaty kye'ex.

¹⁶ Ax pan tokimpayo'ypts atse'e, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e, kux ka

átsjyape'e tokimpayo'yp, ats je nTee' ve'e juu' atse'e xkejxp, je'ets atse'e nmaattokimpayo'yp. ¹⁷ Ve'em xa ve'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets pan jeme'e numejtsk juu' ve'e du'íxtup, toompts je'e ve'e je nukojtspejtun. ¹⁸ Numejtskts je'e ve'eda juu' ve'e ats je n'ayook dunukojspejtup; ats tse'e to'k, jets ats je nTee', juu' atse'e xkejxp, je'e tse'e jado'k.

¹⁹ Van'it tse'e y'amotutúvjidi:

—¿Jómase'e y'it je mTee'?

Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Ka'a xa ats miitse'e x'íxada, ni ka'ava tse'e ats je nTee' x'íxada. Pan kux'íxada xa atse'e, m'íxaiduvapts miitse'e je xyup ats je nTee'.

²⁰ Ku ve'e ve'em vyaajñ, jep tse'e maja tsaptujkp yak'ixpuk vye'na, jep joma ve'e y'íjt je yax apajkinda; ax ni pana tse'e kyamajtsji kux ka'anume'e tyukka-da'akyju vye'na.

“Ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nuujkx”

²¹ Van'it tse'e je Jesús dunuujminuva je jáyuda:

—Najkxup xa atse'e, x'íxtadapts ats miitse'e, jep tse'e mtokin jaatp m'oo'ktat; ka'a tse'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma atse'e nuujkx.

²² Van'it tse'e je israeejlit jayu vyaandi:

—¿Tis, naajk'oo'kuvaajnup ya'a vine'e ku ve'e vya'añ jets ka'a ve'e x'o'yixumjada jetse'e nja'mdat joma ya'a ve'e ñajkxut?

²³ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Yájit xa miitse'eda, ax kajxmíts atse'e; naxviiñnits miitse'eda, ax ka naxviiñitapts atse'e. ²⁴ Vaants atse'e jets jepe'e tokin jaatp m'oo'ktat, kux pan ka'a xa ats miitse'e xjaanchjávada, ats, juu' ve'e je jayu je tyokin dutuknuvaatsp, jep tse'e tokin jaatp m'oo'ktat.

²⁵ Van'it tse'e du'amotutúvidinuva:

—¿Pants mitse'e?

Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Van'ítani atse'e n'avana ku atse'e nyak'ixpajk'ukvaajñ. ²⁶ Jēp xa ve'e may viijn joma kajx ats miitse'e nvaajnjadat jetse'e ntokimpayo'oydat. Je'e pan atse'e xkejxp, tyúvamts je'e ve'e juu' dukats. Ax juu'ts atse'e nkajtsp yaja naxviijn, je'ets je'e ve'e juu' ve'e kyojts jets atse'e n'amotunajxy.

²⁷ Ka'a tse'e je jayu dvinmótudi jets je Dios Tee' je'e ve'e tyijp, ²⁸ je'e kajx tse'e je jayu dunuujmidi:

—Ku xa ats miitse'e xyakkajxmpojtuktat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, van'it tse'e xnujávadat jets je'e atse'e juu'am atse'e, jets ka'a atse'e juu' ntun nkats ya n'avintso vinma'yun kajx, je'ejyji atse'e nkajtsp juu' atse'e je nTee' xtuk'ix, ²⁹ je'e atse'e xkejxp. Ats maat je'e ve'e y'it, ni vin'lita xa atse'e xkamasá'ak, kux je'e atse'e ntuump xá'ma juu' je'e ve'e y'oyja'vip.

³⁰ Ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, nu-may tse'e je jayu jyaanchja'viji.

Je Nte'yam je y'ónukta jets je ko'oyjáyuvap je y'ónukta

³¹ Van'it tse'e je Jesús dunuujmi je is-raeejlit jayu juu' ve'e jaanchja'vijidu:

—Miits xa ve'e ats je n'ixpajkpada pan mjaa'kpanajxtupe'e juu' atse'e nkajtsp, ³² mnujávadapts miits je'e ve'e je tyuv je'e, jets je tyuv je'e, je'e tse'e myak'ít-jadap naspaka.

³³ Van'it tse'e y'atsoojvjidi je cho'oxpajkpada:

—Je Abraham xa aatse'e je chaan je kyooj, ni vin'lita xa aatse'e pan xkayakkutujkja, ¿vintsose'e mva'añ jets naspaka aatse'e n'ítut?

³⁴ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pan pane'e tokintoomp, jem tse'e je tokin kyá'm y'it. ³⁵ Ax je toompa, ka'ats je'e ve'e je ku-

tojkun dujayep jetse'e tyánut jem je kutajk tyak'am, je kutajk je y'ónuke'e je kujtojkun dujayejpp jetse'e xa'ma kajx jem tyaannit. ³⁶ Pan ats xa miitse'e nyak'ijttup naspaka, ats, je Nte'yam je y'Onuk, ka'ats miitse'e je tokin m'ukka'mijidini. ³⁷ Nnuja'vip xa atse'e jets je Abraham je chaan je kyooj miitse'eda; ax xyak'oo'kuvaandupts ats miitse'e je'e kajx ku ve'e xkakuvaakta juu' atse'e nkajtsp. ³⁸ Je'e xa atse'e nkajtsp juu' atse'e n'ix ku atse'e je nTee' maat nve'na; ax je'ets miitse'e mtoondup juu' jatye'e je mtee'da mtukna'muxjudu.

³⁹ Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Je Abraham xa aatse'e je chaan je kyooj.

Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Pan je Abraham je chaan je kyooj xa miitse'e kum'litta, je'e tse'e je xyup mtoondup juu' je'e ve'e tyoon. ⁴⁰ Njavaajnjidupts ats miitse'e je tyuv je'e juu' atse'e n'amotunajx juu' ve'e je Nte'yam kyojts, ax xyak'oo'kuvaandupts ats miitse'eda. ¿Ni vin'lita tse'e je Abraham ve'em juu' dukatuujn! ⁴¹ Nay je'ejyamts miitse'e mtoondup juu' ve'e je mtee'da tyuump.

Van'it tse'e dunuujmidi:

—Ka naaydum ónukap xa aats, to'kji ve'e aats je nTee', je Nte'yamts je'e ve'e.

⁴² Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Pan je Nte'yam xa ve'e kuxTee'ada, kuxtsóktats ats miitse'e, kux jem atse'e ntsaa'n jets atse'e yaja n'it. Ka ya n'avintso vinma'yun kajxapts atse'e nmiijn, je Nte'yam atse'e xkejx. ⁴³ ¿Tyajx tse'e xkavinmótuda juu' atse'e nkajtsp? Je'e kajx xa ve'e kux ka'a atse'e x'amotunaxuva'anda. ⁴⁴ Je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvap-tajkta, je'ets miitse'e mtee'idup, je'ets miitse'e mtoondup juu' je'e ve'e chajkp. Yakjaju'oo'kpa xa je'e ve'e myin vyimpet van'ítani ku ve'e je jayu jyeji'ukvaajñ jets uxayam paat, ni vin'ítats

je'e ve'e juu' tyuva dukakats. Ku ve'e tyaaya, jye'emts je'e ve'e kyajtsp, kux taayip je'e ve'e, je'e tse'e duyakjéjip nujom juu' jatye'e taay. ⁴⁵ Ax je'ets atse'e nkajtsp je tyuv je'e, ka'ats ats miitse'e xjaanchjávada. ⁴⁶ ¿Pants miits n'ite'e duyaknuké'xnatákap jets tokin maat atse'e? Pan tyúvats atse'e juu' nkats, ¿tyajxts atse'e xkajaanchjávada? ⁴⁷ Pan pan xa ve'e je Nte'yam je jyayu, je Nte'yam je kyats je y'ayookts je'e ve'e y'amotunajxyp, je'e kajxts ats mitse'e xkah'amotunaxuva'anda kux ka je Nte'yamap miitse'e je jyáyuda.

Jéjanam je Cristo vye'na ka'ana ve'e je Abraham

⁴⁸ Van'it tse'e je myu'israeejlit jayu ña'muxjidi:

—Ve'emam xa je'e ve'e ax jo'n aatse'e nva'añ jets samaariait jayu mitse'e jets jeme'e mja'vin kajxm je ko'oyjáyuvap.

⁴⁹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ka'a xa ve'e ti ko'oyjáyuvap yam ats nja'vin kajxm, nvintsá'kip xa ats je'e ve'e je nTee', ax ka'ats ats miitse'e xvintsá'agada. ⁵⁰ Ka je'ep atse'e n'ixtip vintso atse'e je jayu xyakmájat, jeme'e to'k pane'e du'ixtip vintso atse'e xyakmájat, ax je'e tse'e tokimpayo'yp. ⁵¹ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pan pan xa ve'e dukutyoomp juu' atse'e nkajtsp, ni je vin'ítats je'e ve'e kya'oo'kut.

⁵² Van'it tse'e je israeejlit jayu y'atsoojvjidi:

—Ūxyamts aatse'e va'ajts nmujava jets jeme'e je ko'oyjáyuvap mja'vin kajxm. eo'k xa ve'e je Abraham jets nujom je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, ax jidu'umts mitse'e mva'añ: “Pan pan xa ve'e dukutyoomp juu' atse'e nkajtsp, ni je vin'ítats je'e ve'e kya'oo'kut.” ⁵³ ¿Mjaa'knumájip mits vine'e nuyojk jets ka'a ve'e je njujpit jáyuvamda Abraham? eo'knu

xa je'e ve'e; oo'ktinuvats je'e ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. ¿Pants mitse'e mnatyijju?

⁵⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Pan namyájijup xa atse'e viinm, ka'a tse'e ats je nmajin tyun; je'e pan atse'e xyakmájip, ats je nTee'ts je'e ve'e, nay je'e'jyam tse'e juu' miitse'e mti-jtup jets mNte'yamidupe'e. ⁵⁵ Ka'ats mits je'e ve'e x'ixada, n'ixats ats je'e ve'e. Pan kunva'añ xa atse'e jets ka'a ats je'e ve'e n'ixa, taayipts atse'e, ve'em ax jo'n miitsta. N'ixamts ats je'e ve'e jets nku-tyuumpts atse'e je'e je y'ayook. ⁵⁶ Je Abraham, je mujpit jáyuda, xoojntkts je'e ve'e ku ve'e dunuja'vi jets mínup atse'e, ax xoojntkts je'e ve'e ooy ku ve'e du'ix jets atse'e nmijn.

⁵⁷ Van'it tse'e je israeejlit jayu dunujjidi je Jesús:

—Ka'anum xa mitse'e mvujxtkupxuk-majjoojnta, ¿m'ixts mits je'e ve'e je Abraham?

⁵⁸ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets ka'ana ve'e je Abraham vye'na, ijtpamts atse'e.

⁵⁹ Van'it tse'e je tsaaj duvijtsukti jetse'e du'ukka'ts'oo'kuvaandi; ax ka'a tse'e je Jesús ñaajkke'xji, je'a tse'e je'e y'akujkta ñajxy jetse'e pyítsum jep maja tsaptujkp.

Ku je Jesús duyakvin'ixpajkni to'k je yaa'tyajk juu' ve'e viints ke'x

9 Najxp tse'e je Jesús vye'na, van'it tse'e du'ix to'k je yaa'tyajk juu' ve'e viints ke'x. ² Van'it tse'e je y'ixpajk-patajk y'amotutúvijidi:

—Yak'ixpajkpa, ¿pan je tyokin kajx tse'e ya yaa'tyajk viints kye'x, je y'av-intso tokin kajx vine'e, ukpu je tyee' je tyaak je tyokin kajx vine'e?

³ Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka je y'avintso tokin kajxap xa ve'e jets ka je tyee' je tyaak je tyokin kajxap

tse'e jětse'e viints kye'x, je'e kajx ya'a ve'e ve'em jětse'e ñuke'xnatákat juu' ve'e je Nte'yam tyuump. ⁴Namvaat xa ve'e ya it xyuujuuna, tun vinkopkts je'e ve'e jets atse'e ntónut je'e je tyoonk pan atse'e xkejxp; je'ynupe'e je akoo'ts it ku ve'e ni pana kyoo'k'o'yixjinit jětse'e tyónut. ⁵Namvaat atse'e n'it yaja naxvi-ijn, ve'emts atse'e ax jo'n to'k je kujajpa je kutá'kxpa.

⁶Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je Jesús chuj jeja naxkujx jětse'e yuu'nam je pi'k mo'ots dupuujm maat je chuj. Van'it tse'e je viints jayu je vyiijn dutuk-jaa'xy, ⁷jétse'e dunuujmi:

—Najkxu mnavyimpojini joma ve'e je naaj naa'páts juu' ve'e Siloé dux-aaj. (Jidu'um tse'e kyatsapítsum je Siloé, Yakkatsuyo'yva.)

Ojts tse'e je viints jayu ñavyimpojjini, van'it tse'e vyin'ixpajkni jětse'e vyimpijt. ⁸Pan pan jaty tse'e myujantam myutaktam jets je'eda juu' ve'e íxaijidu viints, je'e tse'e vaandu:

—¿Ka je'ep ya'a vine'e juu' ve'e tsuunip je meen du'amótup y'ijit?

⁹Jem tse'e juu' ve'e vaanduva:

—Je'e xa ya'a ve'e.

Nay jempa tse'e juu' ve'e vaanduva:

—Ve'em xa ya'a ve'e kye'ex jets je'e ya'a ve'e, ax ka je'epts ya'a ve'e.

Ax viinm tse'e je yaa'tyajik vyaajñ:

—Átsam xa je'e.

¹⁰Van'it tse'e du'amotutúvidi:

—¿Vintsose'e tumvin'ixpajkni?

¹¹Van'it tse'e je yaa'tyajik y'atsaajv:

—Je jayu juu' ve'e Jesús duxaaj, je'e tse'e yuu'nam je pi'k mo'ots dupaam jětse'e ats ya nviijn dutukjaa'xy, van'tits atse'e xnuujmi: “Najkxu mnavyimpojini joma ve'e je naaj naa'páts juu' ve'e Siloé duxaaj.” Najkxts atse'e; ax kuts atse'e mnavyimpojini, vin'ixpajknuts atse'e.

¹²Van'it tse'e du'amotutúvidi:

—¿Jómase'e y'it je jayu?

Van'it tse'e ñá'muxjidi:

—Ka'a xa atse'e nnujava.

Ku je fariseotajk duyakmaajntykti je jayu juu' ve'e viints ke'x

¹³Van'it tse'e duyaknajkxti jeja je fariseotajk vyinkujkta je jayu juu' ve'e viints ke'x, ¹⁴poo'kxtkun xaajts je'e ve'e vye'na ku ve'e je Jesús je mo'ots dupuujm jětse'e duyakvin'ixpajkni je viints jayu. ¹⁵Van'it tse'e je fariseotajk du'amotutúvidinuva je yaa'tyajik pan vintso je'e ve'e vyin'ixpajkni. Van'it tse'e y'atsaajv:

—Je mo'ots xa atse'e ya nviijn tyuk-jaa'x jets atse'e ojts nnavyimpojini, ax íxnupts atse'e uxyam.

¹⁶Jem tse'e je fariseotajk juu' ve'e vaandu:

—Je jayu juu' ya'a ve'e dutoon, ka je Nte'yamap xa je'e ve'e je jyayu kux ka'a ve'e du'amaa'ya je poo'kxtkun xaaj.

Jětse'e viijnk vyaanduva:

—Ka'a je'e ve'e tyokinaxjáyuva. Pan tókinax jayu xa ve'e kuy'it, ka'ats je'e ve'e kuy'o'yixju jětse'e je mújit nujá'vin dutónut.

Ax ve'em tse'e kijpx je vinma'yun dukajajejpti. ¹⁷Van'it tse'e du'amotu-túvikojtinuva je'e juu' ve'e viints ke'x:

—¿Vintso mitse'e mnuvaampa je jayu kajx juu' ve'e tumyakvin'ixpajkni?

Jets je'e ve'e vyaajñ:

—To'k xa je'e ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa.

¹⁸Ax ka'a tse'e je israeejlit jayu du-jaanchja'vidi jets viints je'e ve'e y'ijit, van'itnume'e dujaanchja'vidi ku ve'e duvatsoovdi je tyee' je tyaak ¹⁹jétse'e du'amotutúvidi:

—¿Ya'a ve'e je m'ónuk juu' ve'e mti-jtup jets viints kye'x? ¿Vintso ya'a ve'e uxyam y'ixni?

²⁰Van'it tse'e je tyee' je tyaak y'atsoojvjidi:

—Nnuja'vinup xa aatse'e jets je n'ónuk aats ya'a ve'e, nay ve'empa jets viintsam

ya'a ve'e kye'x; ²¹ ax ka'ats aatse'e nnu-
java pan vintso ya'a ve'e uxyam y'ixni,
ni ka'ats aatse'e nnuja'viva pan pan je'e
ve'e je jayu juu' ve'e tuyakvin'ixpajkjini.
Amotutúvada viinm, májani xa ya'a, vi-
inm tse'e mtuknujávajadat.

²² Je tsa'aga kajx tse'e ve'em je ty-
ee' je tyaak vyaandi kux ñuja'vidupe'e
jets nay'akojtsijidu ve'e je israeejlit jayu
jets ka'a ve'e du'ukkuvajktinit jep tsap-
tujkp opyana pan pane'e dukuvajktup
jets je Jesuuse'e je Cristo, juu' ve'e je
Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit,
²³ je'e kajx tse'e je tyee' je tyaak jidu'um
vyaandi: "Amotutúvada viinm, májani
xa ya'a."

²⁴ Ux'ook tse'e je israeejlit jayu duvat-
soovdinuva je yaa'tyajk juu' ve'e viints
ke'x, jetse'e dunuujmidi:

—Yakmaja yakjaancha je Nte'yam,
ka'a tse'e mtaayat, nnuja'vinup xa aat-
se'e jets tókinax jayu je'e ve'e.

²⁵ Van'it tse'e du'atsaajv:

—Ka'a xa atse'e nnujava pan tókinax
jayu je'e ve'e uk pan ka'a, je'ejyji xa at-
se'e nnuja'vip jets viints atse'e tun'it, ax
ixnupts atse'e uxyam.

²⁶ Jetse'e du'amotutúvidinuva:

—¿Vintsose'e tumyakvin'ixpukju?

²⁷ Jetse'e y'atsoovnuva:

—Ta xa atse'e njah'avana, ka'ats atse'e
xjaanchjávada. ¿Tyajx tse'e xtsokta jets
atse'e n'ava'ninuvat? ¿Mpanajxuvaan-
duvap miits je'e vine'e?

²⁸ Van'it tse'e dumukojs'anajxti jet-
se'e dunuujmidi:

—Je jayu xa mitse'e mpanujkxp, ax
je Moisés jye'ets aatse'e mpanujkxp.

²⁹ Nnuja'vinup xa aatse'e jets mukojtsju
ve'e je Moisés je Nte'yam; ax je jayu, ni
je'ets aatse'e nkanujava pan jómit jayu
je'e ve'e.

³⁰ Van'it tse'e je yaa'tyajk
y'atsoojvjidi:

—Atuva xa je'e ve'e. Ka'a xa miitse'e
xnujávada pan jómit jayu je'e ve'e, jets

ats je'e ve'e tuxyakvin'ixpajkni. ³¹ Nnu-
ja'vimdinup xa uu'me'e jets ka'a ve'e
je Nte'yam du'amotunaxy je tókinax
jayu, je'e ve'e y'amotunajxyp pan pan
jatyee vinja'vijup vintsa'kijup jetse'e
dutún juu' ve'e chajkp. ³² Ni vin'ítana xa
ve'e kyayakmotu jets jeja ve'e je jayu
juu' ve'e duyakvin'ixpajknup pane'e vi-
ints ke'x. ³³ Pan ka je Nte'yam kajxap xa
ve'e kumyijjn je jayu, ni tíats jets je'e ve'e
kukya'o'yixju jetse'e dutónut.

³⁴ Van'it tse'e dunuujmidi:

—Mits, juu' ve'e ooy je tokin maat
ku ve'e mke'x, ¿mitsts aatse'e juu'
xtuk'ixuvaamp?

Ve'em tse'e dukoo'kkuvajktini jep
tsaptujkp.

Je'eda pan pan jatye'e viints jem jya'vin kajxmda

³⁵ Ku ve'e je Jesús je kats dumotu jets
ka'a ve'e y'ukyakkuvajkni jep tsaptujkp
je yaa'tyajk juu' ve'e viints ke'x, van'it
tse'e ojts dupaa'ty jetse'e dunuujmi:

—¿Mjaanchja'vip mitse'e je Jayu Juu'
ve'e Nupaamdúka Ijtp?

³⁶ Jetse'e je yaa'tyajk y'atsoojvji:

—Vaajnjk ats to'k aaj pan pan je'e
ve'e jets atse'e njaanchjávát.

³⁷ Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Ta mits je'e ve'e x'ix, je'e xa atse'e
juu' ve'e uxyam mmaatnakyojtsjup.

³⁸ Van'it tse'e je yaa'tyajk je Jesús
duvinja'vi duvintsa'ki. Jidu'um tse'e
dunuujmi:

—Maja Vintsán, njaanchja'vip xa ats
mitse'e.

³⁹ Van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Je'e xa atse'e nnumiin yaja naxviijn
jets atse'e je jayu je tyokin nyaknuke'x-
natákat, ve'em tse'e je jayu juu' ve'e
dukuvajktup jets ijtp'e je kyo'oy je'e
jem jya'vin kajxmda, je'e tse'e duma-
sooktinup je kyo'oy joojntykinda jetse'e
y'ijttinit oy joot je Nte'yam maat, ve'em
tse'e y'ijttinit ax jo'n je jayu juu' ve'e

íxtup. Ax je jayu juu' ve'e dukakuvajk-
tup jets ijtpe'e je kyo'oy je'e jem jya'vin
kajxmda, nu'yojk makk tse'e je vyin-
ma'yun vyimpijttinit jetse'e dukakuvák-
tat jets ijtpe'e je kyo'oy je'e jem jya'vin
kajxmda, ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n je
jayu juu' ve'e viints.

⁴⁰Jem tse'e je fariseotajk juu' ve'e
myaatta vye'na jetse'e du'amotunajxti,
van'it tse'e du'amotutúvidi je Jesús:

—¿Tis, viintsapa aats vine'e?

⁴¹Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Jem xa miitse'e mviintsada mja'vin
kajxmda kux ka'a ve'e xkuvakta jets ijt-
pe'e je kyo'oy je'e jem mja'vin kajxmda.
Pan ka'ats miitse'e kuxnujávada jets
ve'em miitse'eda, ka'a tse'e kum'litta jep
tokin jaatp. Je'e kajx ku ve'e xkakuvakta
jets ijtpe'e je kyo'oy je'e jem mja'vin
kajxmda, jep tse'e tokin jaatp m'litta.

Je naa'tók tukmu'a'ixmojkin

10 ¹Tyúvam xa ats miitse'e
nnaajmada, vaampam atse'e,
pan pan xa ve'e katajkip joma ve'e je
naa'tók aka'a jetse'e tyaka viijnk tsov,
je mee'tspa je katyee'yvats je'e ve'e.
²Ax pan pan tse'e tajkip joma ve'e je
naa'tók aka'a, je carnero vinténivats
je'e ve'e. ³Je jayu juu' ve'e du'ix'ijtp je
naa'tók aka'a, je'e tse'e yak'avaatsuxjup
jetse'e tyákat. Ax yukmotukajptup tse'e
je carnero je vyinténivada, je xyaajamts
je'e ve'e tyukmukajtsp je kyarneeroda
jetse'e pyítsumda jep naa'tók
jaatp. ⁴Vyintoo'vajkipts je'e ve'e je
kyarneeroda ku ve'e duyakpítsum,
jetse'e je kyarneero pyanajxjada kux
yukmotukajptupe'e je vyinténivada.
⁵Ka'a tse'e dupanajkxta pane'e
kya'ixada, ñojk'óye'e dukuke'ekta, kux
yukmotukajptupe'e jets viijnk jayu je'e
ve'e.

⁶Jidu'um tse'e je Jesús tyukmu'a'ix-
mojkijidi; ax ka'a tse'e duvinmótudi ti
ve'e tyijp.

Ve'em xa ve'e je Jesús ax jo'n to'k je oy carnero vinténiva

⁷Van'it tse'e je Jesús ña'muxjedinuva:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada,
vaampam atse'e, ve'em xa atse'e ax jo'n
je naa'tók aka'a joma ve'e tyaka je
carneeroda. ⁸Ana'ujoma tse'e pan pan
jatye'e miindu too'vajkp jets ka'a ve'e
ats, je mee'tspa jo'nts je'e ve'e y'ijtti, ax
ka'a tse'e myajapaajmjidi ats je njáyuda.
⁹Ve'em xa atse'e ax jo'n je naa'tók aka'a.
Pan pan tse'e tajkip joma ve'e ats, ts'a'ak
tse'e y'ítut, ve'em tse'e y'ítut ax jo'n je
carnero juu' ve'e písump tajkip joma
ve'e je naa'tók jetse'e je jyu'lx dupaa'ty.

¹⁰'Je'ejyji xa ve'e je mee'tspa ñumi-
imp jetse'e myee'tsut, yak'oo'kut, jetse'e
yakvintókiyut; ax je'ets atse'e nnumi-
imp jetse'e je jayu dujajejptinit je joo-
jntykin, pu'uk avaada ve'e dujajejpt-
tinit. ¹¹Ve'em xa atse'e ax jo'n je
oy carnero vinténiva. Je oy carnero
vinténiva, kyu'oo'kaps je'e ve'e je
kyarneeroda. ¹²Ax pan pan tse'e mu-
toomp je meen kajx, je'e juu' ve'e duka-
je'eip je carneeroda, myasooknupts je'e
ve'e je carneeroda jetse'e kye'ek ku ve'e
du'ix jets jeme'e myets je lobo. Van'it
tse'e je lobo je carnero dumach. Juu'
tse'e kyamajchp, je'e tse'e yak'anom-
va'kxyp. ¹³Je'e kajx xa ve'e je jayu
kye'ek kux je meenji je'e ve'e ñutuump,
ka'ats je'e ve'e dutoonka je carneeroda.

¹⁴⁻¹⁵'Ve'em xa atse'e ax jo'n je
oy carnero vinténiva juu' ve'e du'ixa
je kyarneeroda jetse'e je kyarneero
y'ixaijiduva. Ve'em ax jo'n atse'e je
nTee' x'ixa, jets ats je'e ve'e n'ix-
aiva, nay vanxúpjyamts atse'e je njayu
n'ixada, jets ats je'e ve'e x'ixaiduva.
Ve'em ax jo'n to'k je oy carnero
vinténiva duku'oo'ka je kyarneeroda,
ve'emts atse'e nku'oo'kat ats je njáyuda.
¹⁶Njajejpp xa atse'e je viijnk jáyuda
juu' ve'e yaja ka'ijttupna. Tun vinkop-

kts je'e ve'e jets ats je'e ve'e nyakmi-induvat, xkats'amotunajxtuvapts ats je'e ve'e, ve'emts atse'e n'ijtnit je'e maat ax jo'n je vinténiva juu' ve'e to'k muk ijtp maat je kyarneeroda.

¹⁷Xtsojokpts atse'e je nTee' kux nmasaakp atse'e je njoojntykin, ve'emts atse'e ntun jets atse'e njoojntypajknuvat. ¹⁸Ni pana xa atse'e je njoojntykin xkapajkijat pan joojntykavaamp atse'e, átsamts je'e ve'e nmaso'okup. Njayejpp xa atse'e je kutojkun jets atse'e nmaso'okut, jets njayejppapts atse'e je kutojkun jets atse'e njoojntypajknuvat. Je nTee' atse'e xmooy ya pava'nun.

¹⁹Ku ve'e je israeejlit jayu du'amotunajxti juu' ve'e kyojts, ka'a tse'e kijpx je vinma'yun dujayejpti. ²⁰Numay tse'e vyaandi:

—¿Tyajxse'e x'amotunaxta? Je ko'oyjáyuvap xa ve'e jem jya'vin kajxm jetse'e tuvvinma'yuntókini.

²¹Jem tse'e juu' ve'e vaanduva:

—Ni pana xa ve'e ve'em kyakats juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap. ¿e'yixjup n'ite'e je ko'oyjáyuvap jetse'e duyakvin'ixpákut je viints jayu?

Ku je israeejlit jayu je Jesús dukakuvajkti

²²Xox aats tse'e vye'na ku ve'e jem Jerusalén dunuxaajtónada je maja tsaptajk. ²³Jep tse'e maja tsaptujkp je Jesús ñaxy tyaka vye'na joma ve'e je eputsooktkun juu' ve'e Salomón duxaaj, ²⁴van'it tse'e je israeejlit jayu ñaa'vítjidi jetse'e ña'muxjidi:

—¿Vin'it paatts aats mitse'e xyakmejtsvinmáyt? Pan mítsam xa ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, nukotsu tse'e oy.

²⁵Jetse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Njavaajnjidu xa ats miitse'eda, ka'ats ats miitse'e xjaanchjávada. Je'e juu' jaty atse'e ntuump ats je nTee'

je kyutojkun kajx, va'ajtsts je'e ve'e ñuke'xnatáka jets pan atse'e. ²⁶Ax ka'ats ats miitse'e xjaanchjávada kux ka'a ats miitse'e njáyuvada, ve'em ax jo'n atse'e tunva'añ, ²⁷ka'a ve'e ve'em m'itta ax jo'n je carneeroda juu' ve'e duyukmotukajtpup je vyinténivada. N'íxats atse'e je njáyuda; xpamiindupts ats je'e ve'eda. ²⁸Nmooydupts atse'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ni je vin'ita tse'e kyavintókidat, ni pánats ats je'e ve'e xkapajkijat. ²⁹Ats je nTee', juu' ve'e dunumajikajxp, je'ets ats je'e ve'e xmooy, ax ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e pyajkuxjut. ³⁰Ats jets ats je nTee', to'kjits aatse'e.

³¹Van'it tse'e je israeejlit jayu je tsaaj duvjitsuktinuva jetse'e du'ukka'ts'oo'kuvaandi. ³²Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—May viijnani xa atse'e ntun juu' ve'e oy ats je nTee' je kyutojkun kajx, ¿ax juu' ya oy to'nun kajxts atse'e xtsaka'atsuva'anda?

³³Jetse'e je israeejlit jayu y'atsoojvjidi:

—Kuxe'e je Nte'yam tuxvinkojtspét, je'e kajx xa aats mitse'e ntsaka'atsuva'añ, ka je'e kajxap ku ve'e juu' oy tuxtún. Jayu xa mits, Nte'yam tse'e mnatyijju.

³⁴Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je Kunuu'kx Jatyan xa ve'e vaamp jets jidu'ume'e je Nte'yam vyaajñ: “Nte'yamda xa miitse'eda.” ³⁵Nnuja'vimdinup xa uu'me'e jets je'e juu' ve'e javyet jep Kunuu'kx Jatyan kujxp, ka'ats je'e ve'e nvaat kyatónjut, jajtýtónjup je'e ve'e. Vaan tse'e je Nte'yam jets nte'yamda je'e ve'e je jayu pan pan jatye'e yakmooydu je Nte'yam je kyats je y'ayook. ³⁶Ax je Nte'yamts atse'e apuk xpaam jets atse'e ntónut juu' je'e ve'e chajkp, je'ets atse'e xkejx yaja naxviijn. ¿Vintsots miitse'e mva'anda jets ta atse'e nvinkojtspét je Nte'yam je'e kajx ku atse'e tunva'añ

jets je Nte'yam je y'Onuk atse'e? ³⁷ Pan ka'a xa atse'e ntun juu' ve'e ats je nTee' tyuump, ka'ats atse'e xjaanchjavadat; ³⁸ ax pan ntuumpats atse'e, oyam atse'e xkajaanchjávada, jaanchjavadats je'e juu' atse'e ntuump, ve'em tse'e oy xnujavadat jets yam je'e ve'e ats nja'vin kajxm ats je nTee', jets jem atse'e je'e jya'vin kajxmpa.

³⁹ Jado'k naxts je'e ve'e du'ukmatsuvaandinuva, ax va'któki tse'e.

⁴⁰ Van'it tse'e je Jesús vyimpijtnuva jem jado'k ado'om Jordán maja napa'am. Jem tse'e tyaañ joma ve'e je Juan yaknapet y'ijt too'vajkp. ⁴¹ Numay tse'e je jayu ñnajxjidi jetse'e vyaandi:

—Ka'a xa ve'e je Juan je maja nuja'vin dutuujn, ax nujom tse'e juu' ve'e kyojts ya jayu kajx, tyúvamts je'e ve'e.

⁴² Jem tse'e numay je jayu dujaanchja'vidi je Jesús.

Ku je Lázaro y'oo'kni

11 Pajkjup tse'e vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e Lázaro duxaaj, jem Betania je'e ve'e kyukajpuna, jem judéait y'it jo'om, je y'uts María jets je y'uts Marta je kyajpunda. ² Je Mariats je'e ve'e juu' ve'e ux'ook dupaajmji je Maja Vintsán jem tyékum je pa'ajk xoo'kpa naaj jetse'e je vyaajy dutukpa't; je Lázaro, je'ets je'e ve'e y'ajchip. ³ Ax pajkjup tse'e vye'na je Lázaro, je'e kajx tse'e nujemtsk je y'uts dukatsunukejxti je Jesús jidu'um:

—Maja Vintsán, pajkjup xa je'e ve'e juu' mitse'e ooy mtuntsajkp.

⁴ Ku ve'e je Jesús du'amotunajxy, van'it tse'e vyaajñ:

—Ka yak'oo'kpa pa'amap xa je'e ve'e tumyachju, je'e kajx xa ve'e ve'em jyaty jetse'e je Nte'yam je myajin je jyaanchin ñuke'xnatakat jetse'e je pa'am kajx ñuke'xnatajkiivat ats je nmajin, ats, je Nte'yam je y'Onuk.

⁵ Ax je Jesús, ooy tse'e dutuntsokta y'ijt je Marta maat je y'uts jets je Lázaro.

⁶ Oyam tse'e je kats dumotu jets pajkjup-e je Lázaro, jaa'ktaan tse'e jamejtsxaaaj joma ve'e vye'na. ⁷ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk dunuujmji:

—Ja'mdinuva jem Judea.

⁸ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ña'muxjidi:

—Yak'ixpajkpa, uxya námnum xa ve'e je jémit jayu m'ukka'ts'oo'kuvaajnjidi, ¿ax mnajkxuvaannuvaps mitse'e jem?

⁹ Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—¿Tis, ka makmejtsk hoorape'e to'k xaaj dumaada? Pan nto'numdup xa ve'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'yp xuujun, ka'a tse'e jye'pxténa kux yo'ype'e jeja ajajtk it jaat juu' ve'e yaja naxviijn; ¹⁰ ax pan ka'a tse'e nku-tyo'numda juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'yp jeja akoo'ts it jaat, je'pxténip tse'e kux je ajajtk'e ka'ijtxujup.

¹¹ Van'it tse'e jyaa'kvaajñ:

—Je Lázaro, juu' ve'e nmaatnaja'vimjudup, ta tse'e myanaxy, ax najkxuts ats duyakjotviju.

¹² Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ña'muxjidi:

—Maja Vintsán, pan ta xa ve'e myanaxy, jotkada'akup tse'e.

¹³ Ax je'ets je'e ve'e je Jesús tyijp jets távani ve'e je Lázaro y'aa'k; ax ve'em tse'e je y'ixpajkpatajk vyinmaaydi jets je'e je'e ve'e tyijp ku ve'e je jayu myanaxy.

¹⁴ Van'it tse'e je Jesús va'ajts vya'nuxjidi:

—Ta xa je'e ve'e y'aa'k je Lázaro.

¹⁵ Xoojntkpts atse'e ku atse'e jem tunkave'na ku ve'e tuy'aa'k, kux ve'eme'e nuyojk oy miits kajxta jetse'e ñuyókat je mjaanchja'vinda. Ax ja'muts du'ixumda.

¹⁶ Je Tomás juu' ve'e tyijitup Xeen Onuk, jidu'um tse'e dunuujimi je myu'ixpajkpatajk:

—Ja'mda jetse'e ya Jesús nmaat'oo'kumdat.

Je Jesús xa je'e ve'e pane'e je jayu dujoojntykinmooyp

¹⁷ Ku ve'e je Jesús jye'y, maktaxxaaj itanits je'e ve'e je Lázaro ñaxtajkini vye'na. ¹⁸ Je Jerusalén tse'e myutámip je Betania, kojkm legua naxyts je'e ve'e dumujékuma. ¹⁹ Ax numay tse'e je israeejlit jayu ojts duku'ixta je Marta jets je María, kojtsjot'amájivats je'e ve'e ñajxkti ku ve'e je y'ajchta y'aa'k. ²⁰ Ku tse'e je Marta je kats dumotu jets je'type'e je Jesús, van'it tse'e du'anajkxi; je María, jéjats je'e ve'e tyak'aaj tyaañ. ²¹ Ku ve'e je Marta dumaaatnavyaatji je Jesús, van'it tse'e dunuujimi:

—Maja Vintsán, pan yaja xa mitse'e kumve'ni, ka'ats atse'e je n'ajch kuy'aa'k. ²² Ax nmuja'vinupts atse'e jets pan ti ve'e m'amótup je Nte'yam, mmooyjjupts mits je'e ve'e.

²³ Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Joojntypajknuvap je'e ve'e je m'ajch.

²⁴ Jetse'e je Marta y'atsaajv:

—Nnuja'vinup xa atse'e jets joojntypajknuvap je'e ve'e ku ve'e je oo'kpatajk jyojntypajktinuvat, je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayoy'nyit.

²⁵ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Ats xa je'e ve'e pane'e je oo'kpatajk duyakjoojntypajktup, nay atsts je'e ve'eva juu' ve'e je jayu dujoojntykinmooyp. Pan pants atse'e xjaanchja'vip, jya'aa'kanamts je'e ve'e, joojntypajknuvaps je'e ve'e jado'k nax. ²⁶ Nujom tse'e pan pan jatye'e joojntykidup jets atse'e xjaanchjávada, ni je vin'itats je'e ve'e kyoo'k'oo'ktinit. ¿Mjaanchja'vipts mitse'e ve'em?

²⁷ Van'it tse'e je Marta y'atsaajv:

—Ve'em, Maja Vintsán, njaanchja'vip atse'e jets je Cristo mitse'e, je Nte'yam je y'Onuk, juu' ve'e vyinkoon jetse'e myiin-nit yaja naxviijn.

²⁸ Ku tse'e ve'em vyaañ, van'it tse'e je Marta ojts duvav je y'uts María. Jidu'um tse'e ayu'uts dunuujimi:

—Ta xa ve'e myets je yak'ixpajkpa, ux-em tse'e mnukéxaja.

²⁹ Koojyji tse'e du'amotunajxy, van'it tse'e je María tyeni jetse'e je Jesús dunuujkx. ³⁰ Jeena tse'e kajpun pa'ayi vye'na je Jesús, jem joma ve'e je Marta dumaaatnavyaatji. ³¹ Ku ve'e je israeejlit jayu juu' ve'e dukojtsjot'amájidup je María jem tyak'am, je'e tse'e du'ixtu je María tyeni jetse'e jatyji pyítsum, van'it tse'e dupanajkxti, ve'eme'e dunasja'vidi jets je Lázaro ve'e najkx dunuya'axy joma ve'e ñaxtajki.

³² Ku tse'e je María jye'y joma ve'e je Jesús, van'it tse'e divinkoxkteni, jetse'e dunuujimi:

—Maja Vintsán, pan yaja xa mitse'e kumve'ni, ka'ats atse'e je n'ajch kuy'aa'k.

³³ Ku tse'e je Jesús du'ix jets yaaxtupe'e je María jets je israeejlit jayu juu' ve'e myaatmejtstu, tsachvinmaay tse'e jetse'e ñavyinma'yunmooyji. ³⁴ Van'it tse'e du'amotutuvi:

—¿Jómase'e tuxyaknaxtajkidini?

Jetse'e y'atsoojvjidi:

—Maja Vintsán, ja'mu jem jetse'e x'ixut.

³⁵ Yaax tse'e je Jesús. ³⁶ Van'it tse'e je israeejlit jayu vyaandi:

—Ixta vintso ve'e dutuntsak y'ijit.

³⁷ Jem tse'e juu' ve'e vaandu:

—Ya'a juu' ve'e je viints jayu duyakvin'ixpajknu, ¿ka'a tse'e kuy'o'yixji jetse'e je maa'yun kudutuujn jetse'e je Lázaro kukya'aa'k?

Ku je Lázaro jyoojntykpajknuva

³⁸ Van'it tse'e je Jesús ñavyinma'yun-
mooyjinuva jetse'e ñaajktámiji joma
ve'e ñaxtajki je Lázaro. Aajntkts je'e ve'e
y'lijt jetse'e to'k je maja tsaaj du'aku'uju.
³⁹ Jetse'e je Jesús vyaajñ:

—Yakke'ekta je tsaaj.

Van'it tse'e je Marta ña'muxji, je
jamyajaju je y'uts:

—Maja Vintsán, ita xa je'e ve'e xyoo'k-
pajkni!, kux maktaxxaaj ítani je'e ve'e
y'aa'k.

⁴⁰ Ax jidu'um tse'e je Jesús ña'muxji:

—¿Ka ve'emap atse'e tunva'añ jets
pan mjaanchjavipe'e, m'ixupts mitse'e
je Nte'yam je myajin?

⁴¹ Van'it tse'e je tsaaj duyakkeekti.

Van'it tse'e je Jesús jem tsajm tso pyat'ix
jetse'e vyaajñ:

—Tata, nkukojsjip ats mitse'e kux at-
se'e tuxkats'amotunaxy. ⁴² Nnuja'vip at-
se'e jets xa'ma ats mitse'e xkats'amotu-
naxy. Je'e kajxts atse'e nva'añ ya numay
jaju je y'o'yin kajxta juu' ve'e yájada,
jetse'e dujaanchjavadat jets mits atse'e
xkejxp.

⁴³ Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e
mak kyaajts:

—¡Lázaro, písumni jep!

⁴⁴ Van'it tse'e pyítsumni je Lázaro juu'
ve'e uk'oo'k; vimpídupts je'e ve'e je
kya'aj je tyek maat je vit jets je vyi-
ijn je y'aa'j vitvinmats. Jetse'e je Jesús
ña'muxjidi:

—Nukejva'atsta jetse'e xmaso'oktat
jetse'e ñajknit.

Ku je israeejlit jaju du'ukkojtsmojkti jetse'e je Jesús kudumajstsi

(Mt. 26.1-5; Mr. 14.1-2; Lc. 22.1-2)

⁴⁵ Ya'a kajx tse'e numay je israee-
jlit jaju juu' ve'e je María ojts dukojt-
sjot'amájada, je'e tse'e dujaanchja'vidu
je Jesús ku ve'e du'ixti juu' ve'e ty-
oon. ⁴⁶ Jem tse'e viijnktava juu' ve'e

ojts du'ixta je fariseotajk jetse'e dutuk-
mumaajntykti juu' ve'e je Jesús tyoon.
⁴⁷ Van'it tse'e je fariseotajk ñay'amojk-
ijidi maat je tee'tajk je vyintsanda jets
pan pan jatye'e dunumájiduvap jep tsap-
tujkp, jetse'e vyaandi:

—¿Vintose'e njátkimdat? Tyuump xa
ve'e may je mújit nuja'vin je jaju. ⁴⁸ Pan
nyakajjtjimdud xa ve'e, anañujoma
tse'e jyaanchjávavadat, van'it tse'e je
rómaid yakkutojkpa myétstat jetse'e
duyakkutókidat ya nmaja tsaptajkamda
jetse'e xpajkjimdinit ya n'ítamda ya
nnaaxamda.

⁴⁹ Ax to'kts je'e ve'e juu' ve'e Caifás
duxaaaj, je'e juu' ve'e je joojnt ve'nip tee'
juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta,
je'e tse'e vaan:

—Ka'a xa miitse'e xtínujávada, ⁵⁰ ka'a
tse'e xpayo'yduva jets uu'm je n'o'yi-
namda je'e ve'e ku ve'e to'kji je jaju
duku'oo'kat je njáyuvamda jets ka'a ve'e
ku ve'e kyutókiyut nujom je israeejlit
jaju.

⁵¹ Ax ka je y'avintso vinma'yunapts
je'e ve'e ve'em vyaajñ, je'e kajxe'e
kuxe'e je joojnt vye'na tee' juu' ve'e
dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e kajx
tse'e vyaajñ kuxe'e je Nte'yam my-
oojyji ve'em je vinma'yun, vaan tse'e
jets kyu'oo'kape'e je Jesús je israeejlit
jaju. ⁵² Ax ka je'e'jyap tse'e kyu'oo'kap,
kyu'oo'kivap je'e ve'e pan pan jatye'e
ka je israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e
duyaknay'amókajat nujom je Nte'yam
je y'ónukta juu' ve'e tsuunidup muxim
muyam yaja naxviijn. ⁵³ Je xaajji tse'e
du'uknupajmtkidi je israeejlit jaju juu'
ve'e dunumájidup jetse'e kuduyak'oo'kti
je Jesús.

⁵⁴ Je'e kajx tse'e je Jesús kyoo'knaa-
jkké'xjini joma ve'e je israeejlit jaju, ño-
jk'óye'e chaa'n jem judéait y'it jootm jet-
se'e ñujkx jem kajpun kajxm juu' ve'e
Efraín duxaaaj, je vinva'ajts it mutam.
Jem tse'e y'ijit je y'ixpajkpatajk maatta.

⁵⁵Tuntáminup tse'e vye'na ku ve'e je israeilit jayu je pascua xaaj dutóndat. Numay je jayu juu' ve'e tsoo'ndu may vi-ijn, jem tse'e Jerusalén vyimpejtji jetse'e ñaajkva'atsjadat namka'anume'e je pascua xaaj dupaa'ty. ⁵⁶Y'ixtidupts je'e ve'e je Jesús. Ku ve'e jep maja tsaptujkp vye'l-nada, jetse'e ñay'amotutúvijidi:

—¿Vintsos miitse'e mva'anda? Ka'a xa vine'e je Jesús myínut xaajiva.

⁵⁷Távani tse'e je fariseotajk jets je tee'tajk je vyintsanda dupava'anda jets pan pane'e dunuja'vip joma ve'e y'it je Jesús, jetse'e du'avánadat, ve'em tse'e kuy'o'yixjidi jetse'e kudumajstji.

To'k je ta'axtajk dupaajmji je pa'ajk xoo'kpa naaj je Jesús

(Mt. 26.6-13; Mr. 14.3-9)

12 Jatojtuk xaaj tse'e kya'it vye'na jetse'e je pascua xaaj dupaa'tut, van'it tse'e je Jesús ñujkx jem Betania, jem joma ve'e chuuna je Lázaro juu' ve'e yakjoojntypajknuva. ²Jem tse'e je a'ox duyak'o'yidi je Jesús kajx, je Marta tse'e patto'nip; je Lázaro jets je javyaa'kx-tajk, jem tse'e dumaat'a'óxidi je Jesús. ³Van'it tse'e je María duyaknujx kojkm litro jo'n je pa'ajk xoo'kpa naaj jetse'e dupaajmji jem je Jesús tyékum. Va'a-jts tsóvaxts je'e ve'e je pa'ajk xoo'kpa naaj jets tum je nardo aajy ojts pum. Van'it tse'e je vyaajy dutukpa't je Jesús je tyek. Nujom tse'e je tajk pya'ajkxoo'k-pajkkujx. ⁴Van'it tse'e je Judas Iscari-ote kyajts, je Simón je myajntk, nuto'k je numakmejtks ixpajkpada, je'e juu' ve'e je Jesús dupaamnup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjjudup. Jidu'um tse'e vyaajñ:

⁵—¿Tyajx tse'e nuyojk oy tukyayak-taa'k ya pa'ajk xoo'kpa naaj ax jo'n je meen juu' ve'e to'k joojnt numutún jetse'e je ayooova jayu kuyakmooydi?

⁶Ax ve'em tse'e je Judas ñatyijji jets je'e kajxe'e ve'em vyaajñ kux je ay-

ooova jayu ve'e tyukma'tp; ax ka'a tse'e, ve'em tse'e vyaajñ kux mee'tspe'e, je'e tse'e duka'mip je apajkin joma ve'e je meen dujayepta, jepji tse'e dupukán juu' ve'e jep pyaamdud. ⁷Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—Maso'oku, kyoojnuk xa ya'a ve'e taav jetse'e tudu'apaamduka ats je nnu-naxtajkin. ⁸M'ittap xa miitse'e xa'ma je ayooova jayu maatta; jets ats, ka'ats atse'e n'ftut xa'ma miits maatta.

Ku je tee'tajk du'ukkojtsmojkti jetse'e je Lázaro kuduyak'oo'kti

⁹Numay tse'e je israeilit jayu dunu-ja'vidi jets jeme'e Betania je Jesús; najkxtu tse'e jem, ka je Jesús kajxjyap, je'e kajxpa ve'e jetse'e je Lázaro du'ix-tuvat, je'e juu' ve'e je Jesús yakjoojntypajknuva ku ve'e y'uk'aa'k. ¹⁰Van'it tse'e je tee'tajk je vyintsán dukojtsmojkti jetse'e kuduyakjay'oo'kjuduva je Lázaro ¹¹je'e kajx ku ve'e numay je israeilit jayu myasookjidini jetse'e je Jesús dujaanchja'vidi.

Ku je Jesús tyajki jep Jerusalén

(Mt. 21.1-11; Mr. 11.1-11; Lc. 19.28-40)

¹²Je ku'óxit tse'e je numay jayu juu' ve'e ojtstu jem Jerusalén pascua xaajiva, je'e tse'e je kats dumótudu jets je'yavaampe'e je Jesús jem jerusaleenit kyajpun kajxm, ¹³van'it tse'e dupapajkti je tuuxux aajy jetse'e du'anajkxidi je Jesús, makk tse'e jidu'um kyojtsti:

—¡Yakmaja yakjaancha xa ve'e je Nte'yam y'ijtnit! ¡Yak'oñukojsip xa ya'a ve'e ya Israeilit Jayu Yakkutojkpa juu' ve'e miimp je Maja Vintsán kajx!

¹⁴Van'it tse'e je Jesús duyakjay'ixtiji to'k je burro, jetse'e dutuksuuni, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

¹⁵Kadi mtsa'agada, jerusaleenit jáyuda, ixta jets jeme'e burro ni'kxm jye'ya je myakkutojkpada.

¹⁶ Ka'a tse'e dūvinmótudi je y'ixpajk-patajk juu' ve'e toojnju kojtsju; távani ve'e je Nte'yam dūyakmaja dūyakaancha vye'na je Jesús, van'it tse'e dūjaa'myejtsti jets ve'eme'e tyoojnji kyojtsji nujom juu' ve'e ijtp je Jesús kajx jep Kunuu'kx Jatyán kujxp.

¹⁷ Je numay jayu juu' ve'e ijttu je Jesús maát van'it ku ve'e dūyaxpítsum je Lázaro joma ve'e y'uknaxtajki jetse'e dūyakkoojntypajknuva ku ve'e y'uk'aa'k, je'e tse'e myaajntyktu juu' jatye'e y'ixtu. ¹⁸ Numay tse'e je jayu dū'anajkxidi je Jesús kux myótudu ve'e je maja nujal'vin juu' ve'e tyoon maát je Lázaro. ¹⁹ Van'it tse'e je fariseotajk ñavyaajnidi:

—Íxtats n'it jets ka'a ve'e y'oya juu' ve'e njatonuva'numdup, nujom xa ve'e je jayu tyumpanujkxju.

Ku je jayu juu' ve'e ka je israeejlitap, je'e tse'e dū'íxtidu je Jesús

²⁰ Je'yduva tse'e xaajiva je jayu juu' ve'e ka je israeejlitap jem Jerusalén, je Nte'yamts je'e ve'e vvinjavavaandup vyintsal'agavaandup. ²¹ Van'it tse'e je jayu dūvinkutámidi je Felipe, betsáidait jayu je'e ve'e, jem galiléait y'it jootm, jetse'e dūmunoo'kxtkti. Jidu'um tse'e dūnuujmidi:

—Je Jesús xa aatse'e nja'ixuvaampy.

²² Van'it tse'e je Felipe ojts dūvaajña je Andrés, jetse'e numejtsk ojts dūvaajnjada je Jesús. ²³ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Távani xa ve'e je tiempo jye'yni jets atse'e ntsaachpaatnit jetse'e ats je nmajin ñuke'xnatákat, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp. ²⁴ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pan ka'a xa ve'e to'k je trigo taamt ñaxkada'aky jeja naxkujx, jetse'e myux, jetse'e vyintókini je pi'k trigo taamt juu' ve'e tuy'it, to'k je trigo pajkjamts je'e ve'e y'ítut; ax pan vintókipts je'e ve'e

je'e kajx ku ve'e myux, ta'map tse'e ooy.

²⁵ Pan pan xa ve'e nuyojk dutsojpk je ñaxviijnit joojntykin jets ka'a ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, yakvintókiyupts je'e ve'e; ax pan pan tse'e dūmasooknup je ñaxviijnit joojntykin kuxe'e dutsak nuyojk je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, jyajejnpupts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ²⁶ Pan pan tse'e dutsojpk jets atse'e xmutónut xmupákut, va'ants atse'e xpaminu; pan jómats atse'e n'it, jéjats je'e ve'e y'ijtpat. Pan pan xa atse'e xmutoomp xmupajpk, mo'ojupts je'e ve'e je majin ats je nTee'.

Ku je Jesús dū'ava'ni je y'oo'kun

²⁷ Ooy xa atse'e ntunnavyinma'yunma'aju. ¿Vintsos atse'e kunva'añ? ¿Va'anup ats vine'e: “Tata, kadi xyakjaty jets atse'e xtukkada'akut ya tsaachpaatun”? Ka'a xa atse'e ve'em nva'anut kux ya'gam atse'e nnumiimp. ²⁸ Tata, va'an tse'e dutunju jetse'e je jayu mvinjávajat mvintsal'agajat.

Van'it tse'e to'k je ayook yakmotu juu' ve'e jem tsapjootm tsoo'mp. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ta atse'e ntun juu' atse'e je jayu xtukvinja'vip xtukvintsa'kip, njaa'któnupts atse'e juu' atse'e je jayu xjaa'ktukvinjávap xjaa'ktukvintsa'agap.

²⁹ Je numay jayu juu' ve'e jem ijttu jetse'e dū'amotunajxti, je'e tse'e vaandu jets je añu ve'e yaax, jem tse'e juu' ve'e vaanduva:

—To'k xa ve'e je ángeles tumyukatsju.

³⁰ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka ats kajxap xa ve'e ya ayook tuyakmotu, miits kajxta ya'a ve'e. ³¹ Uxyam tse'e yak'ixut pan tyajxe'e je tsaachpaatun yakmooydinit je jayu juu' ve'e dukakuvajktup je Nte'yam, uxyamts atse'e mpavojpnit je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dūyakkutojkip je jáyuda juu' ve'e je Nte'yam dutso'oxpajktup. ³² Ku at-

se'e xyakkajxmpojtuktat, van'litts atse'e nujom je jayu nvóvut jetse'e y'ijttinit joma ve'e ats.

³³ Je'e tse'e je jayu tyukvinmotu jets vintso ve'e y'oo'kut ku ve'e vee'n je it ñáxut. ³⁴ Ax van'it tse'e je numay jayu y'atsoojvjidi:

—Ve'em xa aatse'e n'amotunajxy jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jets xa'ma kajx-e'e je Cristo jyoojntykinit, çax vintsots mitse'e mva'añ jets tun vinkopk je'e ve'e jets mitse'e m'oo'kut ku ve'e je jayu myakkajxmpojtuktat? Pan m'oo'kp xa mitse'e, ka mítsaps je'e ve'e je Cristo. çTi jayu ve'e mnatyijju juu' ve'e nu-paamduka ijtp?

³⁵ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je kujajpa je kutá'kxpa. Jaa'k'ítup xa atse'e mi-its maatta javee'n. Yo'oyda namvaate'e xmaadada je kujajpa je kutá'kxpa, ve'em tse'e mkapaa'tjadat je akoo'ts it, kux pan pane'e yo'yp jeja akoo'ts it jaat, ka'ats je'e ve'e dunujava pan joma tso ve'e ñujkx. ³⁶ Jaanchjávada ats namvaat atse'e n'it miits maatta, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je jayu juu' ve'e jeja ajajtk it jaat yo'yp.

Ku tse'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e chaa'n, ka'ats je'e ve'e ñaajknuke'xnatajkiji.

Je'e pan tyajx kajxe'e je israeejlit jayu je Jesús dukajaanchja'vidi

³⁷ Jyatoon tse'e je Jesús may je mújit nuja'vin jeja je jayu vyinkujkta, ax ka'a tse'e je jayu jyaanchja'vijidi. ³⁸ Van'it tse'e tyoojnji je ayook juu' ve'e jyaay je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías. Jidu'um tse'e dujaajy:

Maja Vintsán, çpan tse'e dujaanchja'vip juu' aatse'e n'ava'nip, pane'e tuxyaknuke'xnatajkija je mkutojkun?

Jidu'um tse'e dujaajy.

³⁹ Ax ve'em tse'e kya'o'yixjidi jetse'e dujaanchjávadat je Jesús kux jaayva ve'e je Isaías jidu'um:

⁴⁰ Je Nte'yam xa ve'e paajmjudu viints jets makk je kyuvajkta, ve'em tse'e juu' duka'íxtat jetse'e juu' dukavinmótudat, ka'ats atse'e xnuminuva'andat jets atse'e nyakjotkادا'aktat.

⁴¹ Je'e kajx tse'e ve'em dujaajy je Isaías kux y'ixe'e je Jesús je myajin jetse'e je Jesús du'ava'ni.

⁴² Jyave'ema tse'e, numay tse'e je israeejlit jayu juu' ve'e dunumájidup, je'e tse'e dujaanchja'vidu je Jesús; ax ka'a tse'e je jayu dutuknuja'vidi kux cha'kidupe'e je farisotajk je'e kajx ku ve'e kyoo'kyakkuvajktinit jep tsaptujkp; ⁴³ nuyojke'e dutsokta je majin juu' ve'e je jayu moojyjudup jets ni ka'a ve'e je majin juu' ve'e je Nte'yam yajkyp.

Je Jesús je kyats je y'ayook kajxe'e je jayu yaktokimpayo'ynit

⁴⁴ Van'it tse'e je Jesús makk kyajts, jetse'e vyaajñ:

—Pan pan xa atse'e xjaanchja'vip, ka átsjyapts je'e ve'e xjaanchja'vip, jyaanchja'vivapts je'e ve'e ats je nTee', juu' atse'e xkejxp. ⁴⁵ Pan pants atse'e x'ixp, y'ixpapts je'e ve'e pan atse'e xkejxp. ⁴⁶ Ve'em ax jo'n je kujajpa je kutá'kxpa, ve'emts atse'e nmiijn yaja naxviijn; pan pants atse'e xjaanchja'vip, ka'a tse'e tyánut jeja akoo'ts it jaat. ⁴⁷ Ax pan pan tse'e du'amotunajxp ats je nkats je n'ayook jetse'e dukamajapum, ka ats kajxapts je'e ve'e yakmooynit je tsaach-paatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup, kux ka je'ep xa atse'e nnumiimp yaja naxvi-ijn jets atse'e je jayu nmooynit je tsaach-paatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup, je'e ve'e jets atse'e je jayu nmooynit je joo-jntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ⁴⁸ Pan pan xa atse'e xkakovajkp jetse'e dukaku-vuk juu' atse'e nkajtsp, jémanits je'e ve'e

juu' kajx je'e ve'e yakmooynit je tsaach-paatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup; je'e juu' atse'e nkajtsp, je'e kajx tse'e ve'em jyajtnit je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit. ⁴⁹Kux ka ya n'avintso vinma'yun kajxap xa atse'e juu' nkats, ats je nTee', juu' atse'e xkejxp, je'ets atse'e xtukpavaan juu' atse'e nkajtsp. ⁵⁰Ax nmuja'vipts atse'e jets juu' ve'e ats je nTee' pyavaampy, yajkypst je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ax ve'em tse'e, pan juu'ts atse'e nkajtsp, ve'emts ats je'e ve'e nkats ax jo'n atse'e je nTee' xnuujmi.

Ku je Jesús dupakpuj je y'ixpajkpatajk

13 Jado'k xaajji tse'e kya'it jetse'e je pascua xaaj dupaa'tut, je xaaj ku ve'e je israeejlit jayu dujaa'myétsta vintso ve'e je Nte'yam ojts duyakpítsumni je jyujpit jáyuda jem Egipto. Njuja'vi tse'e je Jesús jets ta ve'e dupaatni pan vin'itele dumasooknit ya naxviijnit it jetse'e vyimpijtnuvat joma ve'e je Tyee'. Chojkam je'e ve'e je jyayu juu' ve'e yaja naxviijn, ax uxyam tse'e duyaknuke'xnatáka jets ooye'e dutuntsak.

²⁻³Távani tse'e je Satanás duyakvinmama'yaty vye'na je Judas Iscariote, je Simón je myajntk, jetse'e je Jesús dupaamnít jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjúdup. Njuja'vi ve'e je Jesús jets jeme'e chaa'n joma ve'e je Nte'yam jets najkxnuvape'e jem, jetse'e je Tyee' myokyajxji je kutojkun. Ajxtktup tse'e vye'nada a'óxiva, ⁴van'it tse'e je Jesús tyeni, je vyitani'kx duyakkeek, jetse'e n'atyuktiintsoojmji jado'k je vit. ⁵Van'it tse'e je tsoxk naaj du'ate'mi jem apajkin jootm jetse'e dupakpoj'ukvaajñ je y'ixpajkpatajk, jetse'e duyaktaatsni je tyekta maat je vit juu' ve'e natyuktiintsoojmju.

⁶Ku tse'e je Simón Pedro dutukje'y jetse'e dupakpójut, van'it tse'e je Pedro vyaajñ:

—Mits, Maja Vintsán, ¿mits atse'e xpakpojvaamp?

⁷Jetse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ka'a ve'e xnujava ti atse'e ntuump; ux'ooknum tse'e xnujávát.

⁸Ax jidu'um tse'e je Pedro ña'muxji:

—Ni je vin'ita xa ats mitse'e xkapakpójut.

Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Pan ka'a xa ats mitse'e mpakpuj, ka'a tse'e tii x'ukjayejpnit ats maat.

⁹Jetse'e je Simón Pedro y'atsaajv:

—Pan ve'emame'e, Maja Vintsán, ka ats ya ntékjyap tse'e mpójup, pojpa to'k aaj ats ya nka'aj jets ats ya nkuvajk.

¹⁰Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Pan pan xa ve'e tsi'ivani, ka'a tse'e vyinkopka jetse'e jyaa'kva'atsut, je tyekji ve'e, kux va'ajtsani ve'e nujom. Mva'ajtsani xa miitse'eda, óyame'e kyah'anañujoma.

¹¹Je'e kajx tse'e vyaajñ jets ka'a ve'e anañujoma vya'ajtsada kux ñuja'vinup je'e ve'e jets pane'e paajmjínup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjúdup.

¹²Ku ve'e dupakpojka'jxti, van'it tse'e je Jesús je vyitani'kx dupaamnuva, jetse'e y'ajxtknuva a'óxiva, jetse'e dunuujmídi:

—¿Mvinmótudu tse'e taav juu' ats mitse'e tuntoojnada? ¹³Miits atse'e xti-jtup Yak'ixpajkpa jets Maja Vintsán, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e ve'em xkótstat, kux je'em xa atse'e; ¹⁴ax pan atsts miitse'e tumpakpojta, ats, je mMaja Vintsanda jets je mYak'ixpajkpada, ve'em tse'e dutsojkpa jetse'e mnapyakpojju'uduvat to'k jado'k. ¹⁵Ve'em ats miitse'e tuntoojnada ax jo'n je toompa dumutún je vyintsán; tonda tse'e ve'em to'k jado'k. ¹⁶Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets ni pan toompa ve'e ve'em

dukanumaja ax jo'n je vyintsán, jets ni pan kukátsiva ve'e ve'em dukanumaja ax jo'n je'e juu' ve'e ke'xjup; nay ve'em-pats miitse'eda, ka'a ve'e xnumájada ax jo'n ats. ¹⁷ Pan mnuja'vidup xa ya'a ve'e jetse'e xkutyóndat, xoon tse'e m'ijttinit.

¹⁸ Ka anañujómap ats miitse'e ntijta, mnuja'vinup xa atse'e pan pan jaty atse'e nvinkoon, kux nupaamdúkani je'e ve'e jetse'e tyónjut je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp jets vintso atse'e njátut. Jidu'um tse'e vya'añ: "Je'e juu' atse'e nmaatkaayp nmaat'uukp, je'ets atse'e xnuva'kumpijtnup." Jidu'um tse'e vya'añ. ¹⁹ Too'vajkp xa atse'e n'ava'ni jets je'e atse'e, jets ku ve'e tyónjut, van'it tse'e xjaanchjavadat jets je'em atse'e juu' atse'e nkojts. ²⁰ Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pan pane'e dukuvajkp je'e pan atse'e nkejxp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n atse'e kuxkuvujk; ax pan pants atse'e xkuvajkp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kuduku-vujk pan atse'e xkejxp.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Júdase'e pámpup jem je jayu kya'm

juu' ve'e tso'oxpajkjúdup

(Mt. 26.20-25;

Mr. 14.17-21; Lc. 22.21-23)

²¹ Ku ve'e ve'em je Jesús vyaajñ, navy-inma'yunmoojyju tse'e ooy jetse'e va'a-jts juu' dukajts:

—Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets nuto'ke'e miitsta, je'ets atse'e xpámup jem je jayu kya'm juu' atse'e xtso'oxpajktup.

²² Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk ñavy-in'ix'apítsumjidi to'k jado'k kux ka'a ve'e dunujávada pan pane'e yaktijp. ²³ To'k je ixpajkpa juu' ve'e je Jesús ooy tyuntsojk, jeja tse'e je'e pya'ayi kyay. ²⁴ Van'it tse'e je Simón Pedro vya'muxji jetse'e je Jesús du'amotutúvat pan pane'e tyijp. ²⁵ Van'it tse'e

ñamyaj'aa'kpejtji jeja je Jesús kyakavi-ijn, jetse'e du'amotutuvi:

—Maja Vintsán, ¿pants je'e ve'e?

²⁶ Jetse'e je Jesús y'atsaajv:

—Va'an ats ya tsapkaaky duyakmuju; ax pan pants atse'e nmooyp, je'ets je'e ve'e.

Ax ku tse'e je tsapkaaky duyakmuj, van'it tse'e dumoojy je Judas, je Simón Iscariote je myajntk. ²⁷ Távani tse'e yak-ma'a vye'na, van'it tse'e je Satanás tyajki jem jya'vin kajxm, jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Pan ti ve'e mtonuvaampy, jatyji tse'e tonu.

²⁸ Ax ni pana tse'e dukanuja'vi juu' ve'e jem kaaydup vye'na jets pan tyajx-e'e ve'em dunuujmi. ²⁹ Je Judas tse'e je meen dukoojnukp, je'e kajx tse'e jem juu' ve'e vinmaaydu jets je'e ve'e je Jesús tyijp jets je pascua xaaj ve'e najkx dupatjoya ukpu je ayooova jayu ve'e najkx dumá'a juu'. ³⁰ Ku ve'e je Judas dukaajn je tsapkaaky, van'it tse'e pyítsumni. Koo'tsani tse'e je it vye'na.

Je nam pava'nun

³¹ Távani tse'e je Judas pyítsumni vye'na, van'it tse'e je Jesús vyaajñ:

—Uxyam tse'e nukexnatáka tyánut ats je nmajin, ats, je Jayu Juu' ve'e Nupaamdúka Ijtp, uxyam tse'e nukexnatáka tyaampat je Nte'yam je myajin je jyaanchin ats kajx. ³² Ax pan nukexnatáka tse'e tyañ je Nte'yam je myajin je jyaanchin ats kajx, viinm tse'e je Nte'yam duyaknukexnatákat ats je nmajin. Tun vee'njits ya'a ve'e ya it ñaxut jetse'e tyónjut kyótsjut.

³³ Onukta, tun jave'e'nji xa atse'e njaa'k'ítut miits maatta. X'íxtadap xa atse'e; ax nay vanxúpyam tse'e ax jo'n atse'e nnuujmide je israeelit jayu juu' ve'e uu'm maat ka'ijttup, vanxúpyamts ats miitse'e nnuujmiduva: Ka'a xa ve'e m'o'yixjada jetse'e mnajkxtat joma

atse'e nnujx. ³⁴Ya nam pava'nun ats miitse'e nyaktaajnidup: Nachókjada to'k jado'k. Ve'em ax jo'n ats miitse'e tuntsokta jo'n, ve'emts miitse'e mnachókjadat to'k jado'k. ³⁵Pan mnachojkjudup xa ve'e to'k jado'k, ñujávdap tse'e anañujoma je jayu jets ats je n'ixpajkpatajk miitse'eda.

Ku je Jesús du'ava'ni jets je Pedro ve'e kanatyukpákjup

(Mt. 26.31-35;

Mr. 14.27-31; Lc. 22.31-34)

³⁶Van'it tse'e je Simón Pedro y'amotutúviji:

—Maja Vintsán, ¿jómase'e mnujx?

Jetse'le je Jesús y'atsoojvji:

—Joma xa atse'e nnujx, ka'a tse'e uxyam m'o'yixju jets atse'e xpatsoo'nut, ux'ooknume'e.

³⁷Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—Maja Vintsán, ¿tyajxts atse'e xka'o'yixjunum jets ats mitse'e mpatsoo'nut? Nayja'vijup xa atse'e jets atse'e n'oo'kut mits kajx.

³⁸Jetse'le je Jesús y'atsoojvji:

—¿Mnayja'vijupe'e jetse'e m'oo'kut ats kajx? Tyúvam xa ats mitse'e nnujma, vaampam atse'e, ka'anume'e je na'atseev y'aya'axy vye'nat, mutoojk náxipts ats mitse'e xkanatyukpukju vye'nat.

Ni pana ve'e kyaje'ya joma ve'e je Dios Tee' pan ka'a ve'e je Jesús dujaanchjáva

14 Kadi mnavyinma'yunmo'ojada. Jaanchjávada je Nte'yam, jaanchja'viduvats ats. ²Jem ats je nTee' tyak'am, jem xa ve'e ooy je it tyunjatyju joma ve'e je jayu chaanat; pan ka'a ve'e kuvye'ema, tats ats miitse'e je xyup nvaajnjada. Ax najkxuts ats je it du'apaamdúka joma ve'e m'ijttinit. ³Ax kuts ats miitse'e najkx je it n'apaajmtkijada,

van'itts atse'e nmiinnuvat jets ats miitse'e min nyaktsoo'ndini, ve'em tse'e jem m'ijttuvat joma ve'e ats. ⁴Mnuja'vidup xa miitse'e joma atse'e nnujx, mnuja'viduvap tse'e je too'.

⁵Van'it tse'e je Tomás ña'muxji:

—Maja Vintsán, ka'a xa aatse'e nnujava pan joma mitse'e mnujx, ¿vintsots aatse'e nnujávát je too'?

⁶Jetse'le je Jesús y'atsoojvji:

—Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je too', ats kajx tse'e je jayu jy'e'ya joma ve'e je Nte'yam, ats kajx tse'e je jayu dunujava je tyuv je'e, ats kajx tse'e je jayu jyoojntyka, ni pana ve'e jem kyaje'ya joma ve'e ats je nTee' pan ka'a atse'e xjaanchjáva.

⁷Pan kux'íxada xa ats miitse'eda, kux'íxaiduvats miitse'e ats je nTee'; ax m'íxada tse'e uxyam, jets ta tse'e x'ixta.

⁸Van'it tse'e je Felipe ña'muxji:

—Maja Vintsán, tuk'ixus aats to'k aaj je mTee', je'ets aatse'e ntukjotkada'akup.

⁹Jetse'le je Jesús y'atsoojvji:

—Mits, Felipe, jékani xa atse'e n'it mits maatta, ¿ka'anum ats mitse'e x'ixa? Pan pan xa atse'e x'ixp, y'íxpapts je'e ve'e ats je nTee'. ¿Ax tyajxts ats mitse'e x'amotu jets ats miitse'e ntuk'íxtat ats je nTee'? ¹⁰¿Ka'a mitse'e xjaanchjáva jets jem atse'e je nTee' jya'vin kajxm n'it jets yam je'e ve'e ats nja'vin kajxm y'ijtpa? Juu' jaty atse'e nkajtsp, ka ya n'avintso vinma'yunapts ats je'e ve'e nkats. Ats je nTee', juu' ve'e ijtp yam ats nja'vin kajxm, je'e tse'e dutoomp juu' jaty atse'e ntuump. ¹¹Jaanchjávada jets jem atse'e je nTee' jya'vin kajxm n'it, jets ats je nTee', yam je'e ve'e ats nja'vin kajxm y'ijtpa; uk pan ka'ats ats miitse'e xjaanchjávada, jaanchjávadats ats je'e kajx juu' jaty atse'e ntuump. ¹²Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, pan pan xa atse'e xjaanchja'vip, je'ets je'e ve'e tyoompap juu' jaty atse'e ntuump, jetse'le dujaa'któnut juu'

ve'e jyaa'knumájip, kux najkxp atse'e joma ve'e ats je nTee'. ¹³ Ax pan tits miitse'e m'amótudup ats kajx, atsts je'e ve'e ntónup, ax ve'em tse'e nuke'xnatáka tyánut je Nte'yam je myajin je jyaanchin ats kajx, ats, je'e je y'Onuk. ¹⁴ Ats xa ve'e ntónup jyatía pan juu' miitse'e m'amótudup ats kajx.

Ku je Jesús je kojstán duyaktaajñ jets kyéxupe'e je Espíritu Santo

¹⁵ Pan xtsojktup xa ats miitse'e, kutyóndats ats je mpava'nun. ¹⁶ Ax n'amótuvupts atse'e je nTee' jetse'e mkejxux-jadat jado'k pane'e m'ix'ítjadap jetse'e xa'ma kajx y'ijtnit miits maatta. ¹⁷ Je Espíritu Saantots je'e ve'e, je'e juu' ve'e tyúvam juu' dutoomp dukojtsp. Pan pan jatye'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e, ka'a tse'e y'o'yix-jada jetse'e dukuváktat je Espíritu Santo, kux ka'a ve'e du'ixta jets ni ka'a ve'e du'ixada; ax m'ixadats miits je'e ve'e, kux m'ijttup miitse'e je'e maat uxym jets jem tse'e mja'vin kajxmda y'ítut. ¹⁸ Ka'a xa ats miitse'e nmaso'oktat ax jo'n je ku'aa'k ónuk kum'ijtti, miinnuvap xa atse'e jets atse'e n'ítut miits maatta. ¹⁹ Vee'n ya'a ve'e ya it náxut jets atse'e xkoo'k'ixtinit je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e; ax miits, x'ixtaps ats miitse'eda. Mjoojntykidinup xa miitse'e kux joojntykip atse'e. ²⁰ Je xaaj tse'e xnujávadat jets jem atse'e je nTee' jya'vin kajxm n'it jets yam miitse'e ats nja'vin kajxm m'ijttuva, nay ve'empats atse'e jem miits mja'vin kajxmda n'it. ²¹ Pan pan xa ve'e dunuja'vip ats je mpava'nun jetse'e dukutyún, je'ets je'e ve'e pan atse'e xtsojkp, tsojkjuvaps je'e ve'e ats je nTee' pan pan atse'e xtsojkp, ax ntsojkpaps ats je'e ve'e jets atse'e nnaajknuke'xnatáka-jat jeja je'e vyinkujk.

²² Van'it tse'e je Judas ña'muxji, juu' ve'e ka je Iscarióteap:

—Maja Vintsán, ¿tyajxse'e mnaajknuke'xnatákajat aats nvinkujk jets ka'a ve'e jeja je'e vyinkujkta pan pan jatye'e je naxviijnit je kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njudup?

²³ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Pan pan xa atse'e xtsojkp, kutyuumpts je'e ve'e juu' atse'e nkajtsp, tsojkjuvaps je'e ve'e ats je nTee', jets aatse'e nmínut, ats jets ats je nTee', jets aatse'e jem je'e jya'vin kajxm n'ítut. ²⁴ Pan pan xa atse'e xkatsojkp, ka'ats je'e ve'e dukutyún juu' atse'e nkajtsp. Je ix-pajkun juu' ve'e m'amotunajxtup, ka átsapts je'e ve'e nje'e, ats je nTee' je'e ve'e jye'e, je'e juu' atse'e kkejxp.

²⁵ Nvaajnjidup xa ats miits ya'a ve'e nuvinxup miitse'e m'litta ats maat. ²⁶ Je Espíritu Santo, juu' ve'e m'ix'ítjadap jetse'e ats je nTee' mtuknukéxjadat ats kajx, je'e tse'e mtuknuja'vikáxadap jetse'e mtukjaa'myétsjadat nujom juu' ats miitse'e nvaajnjidup.

²⁷ Oy joot ats miitse'e nyaktanda, ats je n'oy joot ats miitse'e nmooydup; ka ve'emaps ats miitse'e nyaktanda ax jo'n duyaktanda pan pan jatye'e je naxviijnit je kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njudup. Kadi mnavyinma'yunmo'ojada jets kadi mtsa'agada. ²⁸ X'amotunajxtu atse'e ku atse'e nvaajñ jets najkxp atse'e, ax miinnuvaps atse'e jets atse'e n'ijtnuvap miits maatta. Pan kuxtsóktats atse'e, kumxoojntkti tse'e ku ve'e xmótudi jets najkxp atse'e joma ve'e ats je nTee', kux jyaa'knumájip je'e ve'e jets ni ka'a ve'e ats. ²⁹ Ntunvaajnjidu xa ats miits ya'a ve'e ku ve'e ve'em kyajatyna; ku ve'e ve'em jyátut, van'itts atse'e xjaanchjávadat to'k aaj to'k joot.

³⁰ Ka'a xa ats miitse'e vinjo'n n'ukjaa'kmaatnakyojtsjidinit, kux miimpe'e je ko'oyjáyuvap juu' ve'e duyakkutojkip je jáyuda juu' ve'e je Nte'yam dutso'oxpajktup. Ni vinxúpats ats je'e ve'e xkayakkutujkja. ³¹ Ax ntónupts ats

je'e ve'e juu' ve'e ats je nTee' xtuk-pavaan, ve'em tse'e je jayu dunujáavadat jets ntsajkp atse'e je nTee'. Ténadats jets duja'mda.

Je tsaaydum aa'ts jets je y'axén tukmu'a'ixmojkin

15 Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je tsaaydum aa'ts; ax ats je nTee', ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e dukayoop dukatoomp. ²Jets ats je njáyuda, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je tsaaydum aa'ts je y'axenda. Je'e juu' ve'e dukayoop dukatoomp je tsaaydum aa'ts, kyustsujkpts je'e ve'e oyjuu' axena juu' ve'e kata'mip; ax je axén juu' jatye'e ta'mip, tyuktsojkvaachpts je'e ve'e jetse'e ve'em jyaa'kta'mat. ³Mva'ajtsanda xa miitse'eda je kats je ayook kajx juu' ats miitse'e tunvaajnjada. ⁴To'k muk tse'e m'ijttinit ats maat jets atse'e n'ijtpat to'k muk miits maatta. Ka'a ve'e je axén tyá'ma pan ka'a ve'e y'it to'k muk je y'aa'ts maat. Ax ve'emts miitse'eda ax jo'n je axén juu' ve'e kata'mip pan ka'a ve'e m'itta to'k muk ats maat.

⁵Ve'em xa atse'e ax jo'n je tsaaydum aa'ts; miits tse'eda ax jo'n je axenda. Pan pan jaty xa ve'e ijtp to'k muk ats maat jets atse'e n'it to'k muk je'e maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je axén juu' ve'e ooy tunta'mip, kux pan ka'a xa ve'e m'itta to'k muk ats maat, ka'a tse'e m'ó'yixjada jetse'e juu' xtóndat. ⁶Pan pan xa ve'e ka'ijtp to'k muk ats maat, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je axén juu' ve'e yaktukvijsvaatsp jetse'e tyaa'tsni, je'e tse'e yakpakmojkp jetse'e jem janjootm yakpum. Jem tse'e tyooyini.

⁷Pan m'ijttup xa ve'e to'k muk ats maat jetse'e xyak'íttat jem mja'vin kajxmda juu' atse'e nkajtsp, amótudats pan ti ve'e mtsojktup, ax myakmo'odap tse'e. ⁸Yakmaja yakjaancha tse'e y'it ats je nTee' ku ve'e m'íttat ax jo'n je tsaaydum axén juu' ve'e ooy tunta'mip, ve'em

tse'e mnúke'xnatákadat jets ats je n'ix-pajkpa miitse'eda. ⁹Ntsojktupts ats miitse'eda, ve'em ax jo'n atse'e je nTee' xtsak; jaa'kyak'ítta ats je ntsojkun jem mja'vin kajxmda. ¹⁰Pan mkutyoondup tse'e ats je mpava'nun, mnaajk'ítjadaps miitse'e ats je ntsojkun maat, ve'em ax jo'n atse'e nkutyún ats je nTee' je pyava'nun jets atse'e nnaajk'ítju je'e je chojkun maat.

¹¹Nvaajnjudupts ats miits ya'a ve'e jetse'e xjajejptinit ats je nxoojntkun jem mja'vin kajxmda, ax ve'em tse'e pu'uk avaada mxoojntktinit. ¹²Ya'a xa ve'e ats je mpava'nun: Nachókjada to'k jado'k, ve'em ax jo'n ats miitse'e tuntsokta jo'n. ¹³Ka'a xa ve'e y'ukjéjini nuyojk je tsojkun ax jo'n je tsojkun ku ve'e je jayu duku'oo'ka pan pan jatye'e myaatnayja'vijidup. ¹⁴Miitsta xa je'e ve'eda juu' atse'e nmaatnayja'vijidup pan mtoondupe'e juu' ve'e ntuk-pavaandup. ¹⁵Ka'a ats miitse'e n'uktijttinit toompada, kux je toompa, ka'a je'e ve'e dunujava pan ti ve'e je vyintsán tyuump. Je'e ats miitse'e n'ijta jayu juu' atse'e ooy ntunmaatnayja'vijidup, kux ntuknuja'vidu ats miitse'e nujom juu' atse'e n'amótunajx juu' ve'e ats je nTee' kyojts. ¹⁶Ka miit-sap xa atse'e xvinkoöndu; ats miitse'e nvinkoöndu jetse'e mpaamdi jetse'e m'ijttinit ax jo'n je tsaaydum axén juu' ve'e ooy tunta'mip jetse'e jyek je tyaa'jm, mtóndape'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp, jetse'e jyékut juu' ve'e mtóndap. Pan mtoondup tse'e ve'em, mmo'ojadaps ats je nTee' pan ti ve'e m'amótudup ats kajx. ¹⁷Ax je'ets ats miitse'e ntukpavaandup jetse'e mnachókjadat to'k jado'k.

Ku je jayu dukatsokta je Jesús jets pan pan jatye'e panajxjudup

¹⁸Pan ka'a xa ve'e mtsókjada je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxvi-ijnit je kyo'oy je'e, nujávada tse'e jets ats

je'e ve'e too'vajkp xkatsojktup. ¹⁹Pan kuxmaatnavyaa'njadats miits je'e ve'e, kumtsókjadats miits je'e ve'eda, ve'em ax jo'n dutsokta pan pan jatye'e dumaatnavyaa'njuduvap je' naxviiijnit je' kyo'oy je'e. Atsts miitse'e nvinkoondu ku ve'e xmaatnavyaa'njada y'ijt je' naxviiijnit je' kyo'oy je'e. Je'e kajx tse'e mkatsókjada pan pan jatye'e dumaatnavyaa'njudup je' naxviiijnit je' kyo'oy je'e, kux ka'la ve'e x'ukmaatnavyaa'njidini je' naxviiijnit je' kyo'oy je'e. ²⁰Jaa'myétsta juu' ats miitse'e ntuknuujmidu: "Ka'la ve'e je' toompa dunumaja ve'em ax jo'n je' vyintsán." Pan ats xa ve'e xjomtoondup xtitoondup, nay mjomtoojnjuduvap mti-toojnjuduvapts miits je'e ve'eda; ax pan kyutyoondujts je'e ve'e juu' atse'e nkojts, kyutyoonduvaps je'e ve'e juu' miitse'e mkojststuvap. ²¹Mjomtoojnjuduvap mti-toojnjuduvapts miits je'e ve'e je'e kajx ku ve'e mnapyámjada ats maat, jetse'e duka'ixada je'e pan atse'e xkejxp.

²²Pan ka'la atse'e kunmiijn jets atse'e kunkamukojtsti, ka'la tse'e kudujoyepta je' tokin juu' ve'e jyajejptup kuxe'e ats xkatsokta. Ax uxyam, ka'la tse'e tii ti ve'e natyukkukótsjadap je' tyokin kajx. ²³Pan pan xa atse'e xkatsojkp, ka'ats je'e ve'e ats je' nTee' dutsojktuva. ²⁴Ka'la tse'e je' tokin kudujoyepta pan ka'la atse'e kuntuujn juu' ve'e ni pana kyatuumpna jeja je'e vyinkujkta; ax ka'ats atse'e xtsokta óyame'e duja'ixti juu' jatye' atse'e ntoon, ka'ats je'e ve'e dutsojktuva ats je' nTee'. ²⁵Ax je'e kajxts ya'a ve'e ve'em jyaty jetse'e tyónjut juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jidu'um: "Ve'emji atse'e xkatsojkti." Jidu'um tse'e vya'añ.

²⁶'Ax je' Espíritu Santo, juu' ve'e ix'ijtp jetse'e y'it je' Dios Tee' maat, nkejxadapts ats miits je'e ve'e. Je'e tse'e tsoo'mp jem je' Nte'yam vyinkojkm jetse'e duyaknuke'xnatáka je' Nte'yam je' tyuv je'e. Ku ve'e myínut, pyámupts

je'e ve'e je' tuvakojsun ats kajx. ²⁷Nay ve'empats miitse'e je' tuvakojsun xpaamduvat ats kajx, kux ijt atse'e miits maatta van'ítani ku atse'e nyak'ixpajk'ukvaajñ.

16 ¹Ve'emts ats miitse'e nnaajmada jets ka'la ve'e myakviiijnkvóvdats jets atse'e xko'o'kjaanchja'vidinit. ²Ka'la xa ve'e myakkuváktat jep tsaptujkp; je'yap xa ve'e je' xaaj ku ve'e je' jayu myak'oo'kjadat jetse'e vyiinmáydats jets je' maa'yun je'e ve'e je' Nte'yam tyoonjidup. ³Ve'em tse'e jyátukadat kux ni vin'ita ve'e ats je' nTee' duka'ixada, ni atsa xka'ixaiduva. ⁴Je'e kajxts ats miitse'e nnaajmada kux ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut, van'it tse'e xjaa'myétstat juu' ats miitse'e nvaajnidup.

Je'e juu' ve'e tyuump je' Espíritu Santo

'Ka'la xa ats miits ya'a ve'e nvaajjidi ku atse'e nyak'ixpajk'ukvaajñ, kux ijt atse'e miits maatta. ⁵Ax najkxpts atse'e uxyam jem joma ve'e je'e pan atse'e xkejxp, ax ni pánats miitse'eda nuto'k ats xkah'amotutúvada pan joma atse'e nnujxk, ⁶mtsachvinmaaydupe'e je'e kajx ku atse'e ve'em tunva'añ. ⁷Ax tyúvamts ats miitse'e nnaajmada, miits je' m'o'yin kajxta xa je'e ve'e ku atse'e nnajkxut, kux pan ka'la atse'e kunnujkx, ka'la tse'e myínut jetse'e y'ítut miits maatta pane'e m'ix'ítjadap; ax pan najkxpts atse'e, ntuknúk'éxtapts ats miits je'e ve'e. ⁸Ax kuts je'e ve'e myínut, van'it tse'e je' jayu je' nuja'vin dumo'odat jets je' tokin maat je'e ve'eda, jets jeja ve'e je' tuvutoo', jets yaktokimpay-o'oydape'e. ⁹Je' tokin maatts je'e ve'eda kux ka'la atse'e xjaanchjávada; ¹⁰ñujávadapts je'e ve'e pan juu' ve'e je' tuvutoo' kux najkxp atse'e joma ve'e ats je' nTee', ax ka'ats ats miitse'e x'uk'ixtinit; ¹¹ñuja'viduvapts je'e ve'e jets yaktokimpay'ydinupe'e kux kátsani je'e

ve'e y'it jetse'e xa'ma kajx chaachpaat-nit je ko'oyjáyuvap juu' ve'e duyakkuto-jkjp je jáyuda juu' ve'e dutso'oxpajktup je Nte'lam.

¹²Jépnunum xa ve'e may viijn juu' ats miitse'e njaa'kvaajnjavaandup, ax ka'anum tse'e m'o'yixjada jetse'e xvin-mótudat. ¹³Ku ve'e myínut je Espíritu Santo, juu' ve'e tyúvam juu' dutoomp dukojtsp, je'e tse'e mtuk'ixkájxadap je tyuv je'e, kux ka je y'avintso vinma'yun kajxap xa je'e ve'e kyótsut, je'e ve'e kyótsup juu' ve'e y'amotunajxyp, je'e tse'e mtuknujávajadap juu' jatye'e tón-jup kótsjup. ¹⁴Je'e xa atse'e je nmajin duyaknuke'xnatákap, kux pyákup je'e ve'e juu' ve'e ats nje'e jetse'e mtuknujávajadat. ¹⁵Nujom tse'e juu' ve'e ats je nTee' jye'e, átspats je'e ve'e nje'e. Je'e kajxts atse'e tunva'añ jets pyákup je'e ve'e je Espíritu Santo juu' ve'e ats nje'e jetse'e mtuknujávajadat.

Ku je tsaachvinma'yun vyimpítut xoojntkun

¹⁶'Vee'nji ya'a ve'e ya it nãxut jets atse'e xko'o'k'ixtinit; ax ku tse'e vee'n je it najxnuvat, van'itts atse'e x'ixtinuvat, kux najkxp atse'e joma ve'e ats je nTee'.

¹⁷Jeme'e je y'ixpajkpatájk juu' ve'e nay'amotutúvijidu:

—¿Tis ya'a vine'e tyijp? Ve'em xa ve'e xnuujmimda jets vee'nji ya'a ve'e ya it nãxut jetse'e nko'o'k'ixumdinit, ax ku tse'e vee'n je it najxnuvat, van'it tse'e n'ixumdinuvat, kux najkxp ya'a ve'e joma ve'e je Tyee'. ¹⁸¿Tis ya'a ve'e tyijp ku ve'e vya'añ: “Vee'nji ya'a ve'e ya it nãxut”? Ka'a xa uu'me'e nvinmótumda ti ya'a ve'e tyijp.

¹⁹Ñuja'vi tse'e je Jesús jets yak'amotutuvavaampe'e, je'e kajx tse'e vyaajñ:

—¿Je'e ve'e mnujavavaandup pan tyajx atse'e jidul'um tunva'añ: “Vee'nji ya'a ve'e ya it nãxut jets ats miitse'e xko'o'k'ixtinit, ax ku tse'e vee'n

je it najxnuvat, van'itts atse'e x'ixtinuvat”? ²⁰Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, mya'axtaps miitse'e jetse'e mtsaachvinmáydats; ax je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e, xoonduktaps je'e ve'eda; óyam tse'e mtsaachvinmáydats, vimpítupts je'e ve'e je mtsaachvinma'yunda xoojntkun. ²¹Ku ve'e je ta'ax-tájk je y'ónuk duyakjejava'añ, tsaachvinmaayp tse'e ku ve'e tyukkadaakjini jetse'e chaachpaa'tut; ax ku tse'e kye'ex je maax ónuk, ka'a tse'e du'ukjaa'myejt-sni ku ve'e tuchaachpaa'ty, kux xoojntk je'e ve'e ku ve'e je maax ónuk tukye'ex. ²²Nay ve'empats miitse'eda, mtsaachvinmaaydupe'e uxyam; ax n'ixtinuvats ats miitse'eda, van'it tse'e ooy mtunxoonduktat jem mja'vin kajxmda, ax ni pana tse'e kya'o'yixjut jetse'e mpajkux-jadat je mxoojntkunda.

²³'Ka'ats ats miitse'e van'it x'ukti'amotutúvidinit. Tyúvam xa ats miitse'e nnaajmada, vaampam atse'e, jets mmo'ojadape'e ats je nTee' nujom pan ti jatye'e m'amótudap ats kajx. ²⁴Ka'anum miitse'e x'amótuda juu' ats kajx. Amótuda juu', jetse'e myakmo'odat, ve'em tse'e pu'uk avaada y'ítut je mxoojntkunda.

Je Jesucristo xa ve'e du'amaadaagui je naxviijnit je kyo'oy je'e

²⁵Je tukmu'a'ixmojkin maat ats miits ya'a ve'e nvaajnada, je'yap xa ve'e je xaaj ku ve'e je tukmu'a'ixmojkin maat juu' nko'o'kvaajnjdinit, va'ajtsamts ats miitse'e je nTee' ntuknujávadat. ²⁶Van'itts miits je'e ve'e x'amótudats juu' ats kajx. Ax ka'ats atse'e nva'añ jets atse'e n'amótuvut miits kajxta ats je nTee', kux viinme'e ats je nTee' mtsókjada, ²⁷mtsojkjjudupts miits je'e ve'e je'e kajx ku ats miitse'e xtsokta jetse'e xjaanchjávada jets jem atse'e ntsaa'n joma ve'e je'e. ²⁸Jem atse'e je nTee'

vyinkojkm ntsaa'n jets atse'e nmiijn yaja naxviijn; ax nmasaakpts atse'e uxym ya naxviijnit it jets atse'e nvimpijtnuvat jem joma ve'e ats je nTee'.

²⁹ Van'it tse'e je y'ixpajkpatajk vyaandi:

—Uxym tse'e tuuv, va'ajts tse'e juu' xkojtsni, ka'a ve'e x'ukyaktoonni je tukmu'a'ixmojkin, ³⁰ uxymts aatse'e n'ix jets mnuja'vikujxp mitse'e nujom juu' jaty, ka'ats je'e ve'e vyinkopka jets'e pan juu' m'amotutuvajat, je'e kajxts aatse'e njaanchjáva jets jem mitse'e mtsaa'n je Nte'yam vyinkojkm.

³¹ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvjidi:

—¿Mjaanchja'vidupe'e uxym?
³² Pyaatnupts je'e ve'e je xaaj, uxymts je'e ve'e, ku miitse'e m'akekva'kxkaxtat, kaknaa' kaktoo' tse'e xpáktat jets atse'e naaydum xyaktándat. Ax ka naaydumapts atse'e, kux je nTee' maat atse'e n'it. ³³ Nkojtsjidup ats miits ya'a ve'e nujom jets'e xjayeptinit je oy joot ats kajx. Mtsaachpaa'ttaps miitse'e yaja naxviijn; ax pamda tse'e je makx aaj je makx joot, ta atse'e n'amaadaaga je naxviijnit je ky'o'oy je'e.

Ku je Jesús dunutsapkajts je y'ixpajkpatajk

17 Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je Jesús jem tsajm tso pyat'ix jets'e vyaajñ:

—Tata, ta tse'e je tiempo dupaatni pan vin'it ats mitse'e nyakmájat nyakjaanchat. Yakmaja ats mits to'k aaj, ats, mits je m'Onuk, ve'emts ats mitse'e nyakmájivat nyakjaanchat. ² Mits xa atse'e xmooy je kutojkun jets atse'e nyakkutojkjat nujom je jayu, xmooyvats atse'e je kutojkun jets nujom je'eda pan pan jaty ats mitse'e xmooy, jets ats je'e ve'e nmooydinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ³ Ax je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'ets je'e ve'e ku ve'e m'ixajada, mits, to'kji je Nte'yam, juu'

ve'e tyúvam, jets atse'e x'ixaiduva, ats, je Jesucristo, juu' mitse'e mkejx.

⁴ Ta xa atse'e nyaknuke'xnatáka mits je mmajin je mjaanchin yaja naxviijn, tats atse'e ntonkux nkojtskúx juu' ats mitse'e xtukpavaan. ⁵ Ax uxym, yakmájats ats to'k aaj jem mits mvinkojkm je majin maat juu' atse'e njayejp ku ats mitse'e nmaatve'na ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na.

⁶ Je'e pan pan jatye'e mvinkoon yaja naxviijn, je'e pan pan jaty atse'e xmooy, nujávats ats mitse'e nyaktán je'e maatta. Mits mje'e je'e ve'e y'ijtti, mitsts ats je'e ve'e xmooy. Kyutyoondupts je'e ve'e mits je mkats je m'ayook, ⁷ ax ñuja'vidupts je'e ve'e uxym jets nujom juu' jaty ats mitse'e xmooy, mítsamts ats je'e ve'e xmooy. ⁸ Kux nmooydu ats je'e ve'e je kats je ayook juu' ats mitse'e xmooy, kyuvajktuts je'e ve'e, va'ajts tse'e dunujávada jets jem atse'e ntsaa'n joma ve'e mits, jyaanchja'vidu tse'e jets mits atse'e xkejxp.

⁹ Nmunoo'kxtkpts ats mitse'e je'e kajxta, ka je'e kajxapta pan pan jatye'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je ky'o'oy je'e, je'eda ve'e pan pan jaty ats mitse'e xmooy, kux mits xa je'e ve'e mje'eda. ¹⁰ Nujom tse'e juu' ve'e ats nje'e, mitsts je'e ve'e mje'eva, ax juu'ts mitse'e mje'e, nay átsplats je'e ve'e nje'eva, je'e kajxts atse'e yakmaja n'it.

¹¹ Ka'a xa atse'e n'uktaannit yaja naxviijn; ax je'eda, tándapts je'e ve'e. Ax najkxpts atse'e n'ijtni mits maat. Kunuu'kx Tee', ixu jayepu to'k aaj je'e pan pan jaty ats mitse'e xmooy, ve'em tse'e y'ijttinit to'kji ax jo'n uu'me'e to'kji n'ijtum. ¹² Ku atse'e n'ijt je'e maatta yaja naxviijn, n'ixtu njayeptuts ats je'e ve'e pan pan jaty ats mitse'e xmooy jets atse'e nkuvaandi. Ni pana tse'e kyavintóki, je'e'jyji ve'e to'k juu' ve'e nupaamdukani ijtp jets'e vyintókininit, ve'em

tse'e tyónjut kyótsjut juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp.

¹³ Ax najkxpts atse'e uxyam jem joma mitse'e m'it. Jidu'umts atse'e nva'añ namvaat atse'e n'ítnum yaja naxviijn, ve'em tse'e pu'uk avaada dujayejptinit jem jya'vin kajxmda ats je nxoojntkun, nay je'e je xoojntkun juu' atse'e njayejpp. ¹⁴ Ats xa je'e ve'e nmooydu je mkats je m'ayook, ax ka'ats je'e ve'e chókjada je jáyuda juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e, kux ka'a ve'e je naxviijnit je kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njada, ve'em ax jo'n atse'e nkamaatnavyuu'nju je naxviijnit je kyo'oy je'e. ¹⁵ Ka'ats ats mitse'e n'amotu jetse'e xyakpítsumdat yaja naxviijn, je'e ve'e jetse'e x'íxnit xjayejptinit jetse'e kyaka'adat jem je ko'oyjáyuvap kya'm.

¹⁶ Ve'em ax jo'n atse'e nkamaatnavyuu'nju je naxviijnit je kyo'oy je'e, ve'emts je'e ve'e dukamaatnavyaa'njuduva je naxviijnit je kyo'oy je'e. ¹⁷ Yak'apúkada to'k aaj je tyuv je'e kajx jetse'e y'ijttinit mits maat; mits je mkats je m'ayook, je'ets je'e ve'e je tyuv je'e. ¹⁸ Ve'em ax jo'n ats mitse'e kxejx jets atse'e n'ítut je jayu maatta juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e, ve'emts ats je'e ve'e nkejxtuva jetse'e y'ijttuvat je jayu maatta juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e. ¹⁹ Je jayu pan pan jaty mitse'e mvinkoon, je'e kajxtats atse'e nnaajk'ítju mits maat jets atse'e ntónut juu' ats mitse'e xtuknukexpx, ax ve'emts je'e ve'e y'ijttuvat mits maat je tyuv je'e kajx.

²⁰ Ax ka je'e kajxtajyapts ats mitse'e nmunoo'kxtuk, je'e kajxtava ve'e pan pan jaty atse'e xjaanchjávadap je ayook kajx juu' je'e ve'e kyótstap. ²¹ Tata, n'amótup ats mitse'e jetse'e nujom je'eda to'kji y'ijttinit. Ve'em ax jo'n mitse'e m'it yam ats nja'vin kajxm jets

atse'e n'ijtpa jem mits mja'vin kajxm, nay ve'emts je'e ve'e y'ijttuvat yam uu'm nja'vin kajxmam, ve'em tse'e dujaanchjávadat pan pan jaty'e'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e jets mits atse'e kxejxp. ²² Je majin juu' ats mitse'e xmooy, nmooyduvats ats je'e ve'e, ve'em tse'e y'ijttinit to'kji ax jo'n uu'me'e to'kji n'ijtum. ²³ Jemts atse'e je'e jya'vin kajxmda, jets yámpats mitse'e ats nja'vin kajxm, ax ve'em tse'e to'kji y'ijttinit jetse'e je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e, jetse'e dunujávadat jets mits atse'e kxejxp jets ooy mitse'e xtuntsak pan pan jaty mitse'e mvinkoon, ve'em ax jo'n ats mitse'e xtsojka jo'n.

²⁴ Tata, mits xa ats je'e ve'e xmooydu, ax ntsajkpts atse'e jets atse'e n'ijtpat je'e maatta jem joma atse'e n'ijtnit jetse'e du'íxtat je majin juu' ats mitse'e xmooy, kux van'ítanam ats mitse'e xtsak ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na. ²⁵ Tata, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e oy juu' mitse'e mtuump. Pan pan jaty xa ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e, ka'a tse'e m'íxajada; ax n'íxats ats mitse'e; jets je'e pan pan jaty ats mitse'e xmooy, ñuja'vidupts je'e ve'e jets mits atse'e kxejxp. ²⁶ Nujava xa ats mitse'e nyaktán je'e maatta, ax njaa'któnupts ats je'e ve'e pan vintso ve'e mjaa'knujávajadat, ve'em tse'e dujayejptuvat jem jya'vin kajxmda je tsojkun juu' ats mitse'e xtukmutsojka, jets atse'e n'ijtnit jem je'e jya'vin kajxmda.

Ku je Jesús yakmajch

(Mt. 26.47-56;

Mr. 14.43-50; Lc. 22.47-53)

18 Ku ve'e chapkojtskujx, van'it tse'e je Jesús je y'ixpajkpatajk dumaadidi jetse'e dutinajxti je tukjov juu' ve'e Cedrón duxaaaj, jetse'e jye'ydi jem jado'k ado'om joma ve'e to'k je

olivos kupukam. Jem tse'e tyajkidi. ² Y'íxaiva tse'e je it je Judas, je'e juu' ve'e je Jesús dupaamnup jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjjudup, kux may naxe'e jem je Jesús dumaat'ótsta je y'ixpajk-patajk. ³ Ax jem tse'e je Judas jye'y maat je tojpatajk jets je tsaptakmutoompatajk; je tee'tajk je vyintsanda jets je fariseo-tajkta, je'e tse'e kejjjudu. Jem tse'e je Jesús dununajkxta kuna'ak kutu'kx, je kup maat jets je tsojx maat. ⁴ Ax nujavi tse'e je Jesús nujom juu' ve'e tónjup kót-sjup, je'e kajx tse'e je Jesús y'anajkxijidi jetse'e y'amotutúvijidi:

—¿Pan tse'e m'íxtidup?

⁵ Jetse'e y'atsoojvjidi:

—Je Jesús, je nazarétit jayu.

Van'it tse'e je Jesús y'atsaajv:

—Ats xa je'e ve'e.

Je Judas juu' ve'e dupaamnup je Jesús jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'ox-pajkjjudup, jem tse'e dumaadada je jayu juu' ve'e myaatje'ydu. ⁶ Ku ve'e je Jesús vyaajñ: “Ats xa je'e ve'e”, van'it tse'e y'uxnajkxti jetse'e ñaxkadaakti. ⁷ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvijidinuva:

—¿Pan tse'e m'íxtidup?

Jetse'e vyaandinuva:

—Je Jesús, je nazarétit jayu.

⁸ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidinuva:

—Ta xa ats miitse'e nnaajmada jets ats je'e ve'e. Pan ats tse'e x'íxtidup, maso'oktats ats ya njayu jetse'e ñajkxtinit.

⁹ Je'e kajxts ya'a ve'e ve'em jyajty jetse'e tyoojnji kyojtsji juu' ve'e viinn je Jesús kyojts ku ve'e vyaajñ jets ni to'ka ve'e kyavintoki je'e pan pan jatye'e je Tyee' moojyju. ¹⁰ Myaat tse'e vye'na je Simón Pedro to'k je yajkxy tsojx, van'it tse'e duyakpítsum je yajkxy tsojx jetse'e dukuspojxji to'k ado'om je y'aka'yun taatsk juu' ve'e Malco duxaaji, je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'ets je'e ve'e je tyoompa y'ijt. ¹¹ Ax jidu'lum tse'e je Jesús dunuujmi je Pedro:

—Paamnuva je myajkxy tsojx jep tyajk jaatp. Pan chajkp xa ve'e ats je nTee' jets atse'e ntsaachpaa'tut, ¿ka'ats ats n'ite'e je tsaachpaatun nyaknáxut?

Ku je Jesús dvinteni je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta

(Mt. 26.57-58; Mr. 14.53-54; Lc. 22.54)

¹² Je tojpatajk maat je'e juu' ve'e yakkutojkuxjudup maat je tsaptakmutoompatajk, je'e tse'e dumajsttu je Jesús jetse'e dutsoomdi. ¹³ Van'it tse'e duyaknajkxti too'vajkp jep je Anás tyak'ap. Je maj ónuk Anás, je Caifás je mya'vutts je'e ve'e y'ijt; jets je Caifás, je'e tse'e je joojnt ve'nip tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta. ¹⁴ Nay je'ejam tse'e je Caifás juu' ve'e du'akojtsi je israeejlit jáyuda jets je'e je y'o'yinda je'e ve'e jetse'e to'kji je jayu duku'oo'kat je jyáyuda.

Ku je Pedro dukanatyukpajkji je Jesús

(Mt. 26.69-70;

Mr. 14.66-68; Lc. 22.55-57)

¹⁵ Pyanajkxtu tse'e je Jesús je Simón Pedro jets jado'k je myu'ixpajkpa. Je myu'ixpajkpa, íxajats je'e ve'e y'ijt je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta van'it. Ax je ixpajkpa tse'e tajki jep je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta tyaagujkp, je Jesuuse'e dupa'ux'ooki. ¹⁶ Je Pedro, jékumts je'e ve'e tyaajñ. Je'e kajx tse'e pyítsum je ixpajkpa juu' ve'e íxaja je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta van'it, jetse'e dumaatnakyojtsji je ta'axtajk juu' ve'e je zaguán du'ix'ijtp, jetse'e duyaktajki je Pedro.

¹⁷ Van'it tse'e je ta'axtajk dunuujmi je Pedro:

—¿Ka mítsap vine'e nuto'k xi jayu je y'ixpajkpa?

Jetse'e je Pedro y'atsaajv:

—Ka'a, ka átsap xa je'e.

¹⁸ Xojxp tse'e van'it je it, je'e kajx tse'e je toompatajk maat je tsaptakmutoom-patajk dupaamdi je jaajn je ju'u maat, jep tse'e dUVinténada jetse'e xyamda. Jep tse'e je Pedro tyéniva xyaampa.

**Ku je tee' Anás duyaktuvi
duyakto'ojntsi je Jesús juu' jaty**

(Mt. 26.59-66;

Mr. 14.55-64; Lc. 22.66-71)

¹⁹ Je tee' juu' ve'e dUnUVintsanikajxp je tee'tajkta van'it, je'e tse'e du'amotutuvi je Jesús pan ti ve'e tyoondup ky-ojststup je y'ixpajkpatajk jets ti ve'e je Jesús je jayu tyuk'ixp. ²⁰ Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Nuke'xnatákani je'e ve'e juu' atse'e tunkats jeja anañujoma je jayu vyinkujk, ijtpts atse'e tunyak'ixpuk jep tsaptujkp jets jep maja tsaptujkp, jep joma ve'e ñay'amókejada anañujoma je israeejlit jáyuda, ka ayu'utsaps atse'e juu' tunkats. ²¹ ¿Tyajxts atse'e x'amotutuva? Je'e mits amotutuva pan pan jaty atse'e tux'amotunaxta, va'ants je'e ve'e mva'nuxjada pan ti jaty atse'e tunkats, ñuja'vidupts je'e ve'e juu' jaty atse'e tunkats.

²² Ku ve'e je Jesús ve'em vyaajñ, van'it tse'e nuto'k je tsaptakmutoompa juu' ve'e paa'ténijup, je'e tse'e du'akupak'kxi je Jesús, jetse'e dUnUVujmi:

—¿Ve'eme'e x'atsav ya tee' juu' ve'e dUnUVintsanikajxp je tee'tajkta?

²³ Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Pan ka'a xa je'e ve'e y'oya juu' atse'e tunkats, nukótsuts n'it joma ve'e kya'oya; ax pan oyts je'e ve'e juu' atse'e tunkats, ¿tyajxts atse'e tux'akupak'kxa?

²⁴ Van'it tse'e je Anás je Jesús tsumupukna dutuknukejx je tee' Caifás, tee' je'e ve'e y'ijtpa juu' ve'e dUnUVintsanikajxp je tee'tajkta.

**Ku je Pedro
dukanatyukpajkjinuva je Jesús**

(Mt. 26.71-75;

Mr. 14.69-72; Lc. 22.58-62)

²⁵ Namvaate'e je Pedro jyan'aténiva, van'it tse'e yaknuujmi:

—¿Ka mítsap vine'e nuto'k xi jayu je y'ixpajkpa?

Van'it tse'e je Pedro dukanatyukpajkjinuva je Jesús. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Ka'a, ka átsap xa je'e.

²⁶ Van'it tse'e y'amotutúvijnuva nuto'k je toompa juu' ve'e dUtoojnjip je tee' juu' ve'e dUnUVintsanikajxp je tee'tajkta, je'e myugo'ok juu' ve'e je Pedro kyuspojxi je tyaatsk, jetse'e vyaajñ:

—¿Ka jemap ats mitse'e tun'ix olivos kupukam jootm maat ya'a?

²⁷ Ax ka'a tse'e y'uknatyukpajkjinuva je Pedro je Jesús. Je'yji tse'e to'k je na'atseev y'ayaaxy.

Ku je Jesús je Pilato dUVinteni

(Mt. 27.1-2, 11-14;

Mr. 15.1-5; Lc. 23.1-5)

²⁸ Ku ve'e je Jesús duyaktsoo'ndi jep je Caifás tyak'ap, van'it tse'e duyaknajkxti jem joma ve'e je Pilato yakkutuk, jajtukuvaannup tse'e je it vye'na. Ka'a tse'e tyajkidi jep tujkp je israeejlit jayu kux va'ajts je'e ve'e ñaajk'ituva'anjada, kux pan kutyajkidi ve'e, ka'a tse'e kuy'o'yixjidi jetse'e kudukaaydi je pascua xaaj a'ox. ²⁹ Je'e kajx tse'e je Pilato pyítsum jep tujkp joma ve'e yakkutuk. Je ró-mait yakkutojkpa juu' ve'e je maja kutojkun dukamip van'it, je'e tse'e je kutojkun moojyju. Van'it tse'e je numay jayu dUnUVujmi:

—¿Tise'e mtuknuxa'aidup ya jayu?

³⁰ Jetse'e y'atsoojvji:

—Pan ka je tokin toompap xa ya'a ve'e kuy'it, ka'ats aats mits ya'a ve'e je xyup ntukkataka.

³¹ Van'it tse'e je Pilato ña'muxjidi:

—Pavtsta miits ya'a jets tokimpay-
o'oyda ax jo'n vya'añ je mpava'nunda.

Van'it tse'e y'atsooqvi:

—Ka'a xa aats miitse'e xyakajjtjada
jets aatse'e nyakjaju'oo'kut.

³² Ve'em tse'e jyajty jetse'e tyoojnji
juu' ve'e je Jesús kyojts pan vintso ve'e
y'oo'kut. ³³ Van'it tse'e je Pilato tyajk-
inuva jep joma ve'e yakkutuk, jetse'e je
Jesús dıvatsaajv, jetse'e du'amotutuvi:

—¿Je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa
mitse'e?

³⁴ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—¿Je m'avintso vinma'yun kajx ats
mits ya'a ve'e x'amotutuva, ukpu jayu
ve'e ve'em mna'muxjup?

³⁵ Van'it tse'e je Pilato y'atsoojvji:

—Ka je israeejlit jáyuvap xa atse'e. Je
mjáyuda maat je tee'tajk je vyintsanda,
je'e tse'e yam ats nka'm tumpámjada.
¿Ti mitse'e tıxtún?

³⁶ Van'it tse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Ka yaja naxviiñap xa atse'e nyakku-
tuk. Pan yaja xa atse'e kunyakkutuk,
ka'a tse'e kudukuvajkti pan pan jatı at-
se'e xpanajxtup jets atse'e jem je israee-
jlit jayu kya'm nyakpámıut. Ka yájapts at-
se'e nyakkutuk.

³⁷ Van'it tse'e je Pilato ña'muxji:

—¿Tis, yakkutojkpa mitse'e?

Jetse'e je Jesús y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e, ve'em ax jo'n tıxkats.
Je'e kajx xa atse'e nke'x jets je'e kajxıts
atse'e nmiiñ yaja naxviiñ jets atse'e je
tıvakojsıun mpámıut je tyuv je'e kajx.
Anañujoma pan pan jatye'e dukuty-
oondup je tyuv je'e, y'amotunajxtupts
je'e ve'e juu' atse'e nkajtsp.

³⁸ Van'it tse'e je Pilato ña'muxjidi:

—¿Tis je'e ve'e je tyuv je'e?

Ku je Jesús je y'oo'kun kyutujk

(Mt. 27.15-31;

Mr. 15.6-20; Lc. 23.13-25)

Ku ve'e je Pilato ve'em vyaajñ,
van'it tse'e pyıtsumnuva jetse'e du-
mukojtstinuva je israeejlit jáyuda, jet-
se'e dunıujmidinuva:

—Ka'a xa atse'e ya jayu ti tokın
mpaatyja. ³⁹ Ixtañ xa miitse'e xjayepta
jets ats miitse'e nmasookjadat to'k je
poxuntakjayu vimpaascua xaaj.

Van'it tse'e je jayu du'amotutuvidi:

—¿Mtsojktupe'e jets ats miitse'e
nmasookjadat ya Israeejlit Jayu
Yakkutojkpa?

⁴⁰ Van'it tse'e makk vyaandi:

—ıKa'a, ka je'ep! ıMaso'oku je
Barrabás!

Ax mee'tspats je'e ve'e y'ıjt je
Barrabás.

19 Van'it tse'e je Pilato je Jesús
duyakjavyojpji maat je po'ö
vojpun je pojxun japtsum. ² Távani
tse'e yakvap vye'na, van'it tse'e je
tojpatajk to'k je ápit ta'aky dupaamdi je
corona jo'n, jetse'e dutukxakjeejnukti
jem je Jesús kyuvajkm. Van'it tse'e
duxojxti maat je tso'ojmk vit ax jo'n
je yakkutojkpa ñaxyóxjada, ³ jetse'e
dunıxiikti dutukxiikti. Jıdu'um tse'e
dunıujmıdi:

—ıYakmájats mitse'e m'ıtıut,
Israeejlit Jayu Yakkutojkpa! —jetse'e
du'akupa'kxıdi.

⁴ Van'it tse'e je Pilato pyıtsumnuva jet-
se'e je nımay jayu dunıujminuva:

—Ixta, ıxyaja xa atse'e nyakpıtsum
jetse'e xnıjávadat jets ka'a atse'e ti tokın
mpaatyja.

⁵ Van'it tse'e je Jesús pyıtsum maat
je tso'ojmk vit, jeme'e kyuvajkm je ápit
ta'aky je corona jo'n pım dımaada juu'
ve'e tyukxakjeejnuktu. Van'it tse'e je Pi-
lato ña'muxjidi:

—ıUxyaja xa ve'e ya yaa'tyajk!

⁶Ku ve'e du'ixti je tee'tajk je vyintsanda jets je tsapatakmutoompatajka, mačk tse'e vyaandi:

—¡Yakcruuzpétu! ¡Yakcruuzpétu!

Van'it tse'e je Pilato ña'muxjidi:

—Pavtsta miits ya'a jets yakcruuzpétta; ka'a xa ats ya'a ve'e ti tokin mpaatyja.

⁷Ax jidu'um tse'e y'atsoovdi je israeejlit jáyuda:

—Njayejpp xa aatse'e je pava'nun juu' ve'e vaamp jets vvinmajtsjupe'e jetse'e y'oo'kut kux ve'eme'e ñapyumju jets je Nte'yam je y'Onuk ya'a ve'e.

⁸Ku ve'e je Pilato du'amotunajxy, nuyojk tse'e tyunjaa'ktsa'ki. ⁹Van'it tse'e tyajkinuva jep tujkp jetse'e du'amotutuvi je Jesús:

—¿Jómit jáyuts mitse'e?

Ax ka'a tse'e je Jesús y'atsoojvji.

¹⁰Van'it tse'e je Pilato ña'muxji:

—¿Ka'a atse'e x'atsav? ¿Ka'a ve'e xnujava jets njayejpp atse'e je kutojkun jets ats mitse'e naspaka nyaktánut ukpu ats mitse'e nyakjacyuuzpétjut?

¹¹Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Pan ka'a xa mitse'e je Nte'yam kummooyji je kutojkun, ka'ats mitse'e je xyup myakkutuk ats kajx. Je'e kajx tse'e nuyojk tókinax je'e juu' atse'e jem mits mka'm tuxyakjapyumju jets ka'a ve'e mits.

¹²Van'it tse'e je Pilato du'ukjaa'kpayo'y pan vintso ve'e je Jesús naspaka kuduyaktaajñ, jetse'e pyítsumnuva jeja je numay jayu vyinkujk. Ax mačk tse'e vyankojtinuva je israeejlit jáyuda:

—¡Pan myaktaampy xa ya'a ve'e naspaka, ka'a tse'e xmaatnayjávaja je César, je yakkutojkpa juu' ve'e nuyojk je kutojkun duká'mip! ¡epyana pan pane'e napyajmju yakkutojkpa, cho'oxpujkpts je'e ve'e je César!

¹³Ku ve'e je Pilato du'amotunajxy, van'it tse'e je Jesús duyakjapyítsumji jetse'e y'ajxtk joma ve'e tyokimpayoy.

Gabata tse'e yaktukxaaja je it je hebreo aaj. (Jidu'um tse'e kyatsapítsum je Gabata, Tsavimpa'kxy.) ¹⁴Jado'k xaaj tse'e kya'it jetse'e je pascua xaaj du'amaa'yadat, kujk xaaj jo'ne'e vye'na, van'it tse'e je Pilato dunuujmidi je israeejlit jáyuda:

—¡Uxyaja xa ve'e ya myakkutojkpada!

¹⁵Van'it tse'e mačk vyaandinuva:

—¡Va'an du'aa'ku! ¡Va'an du'aa'ku! ¡Yakcruuzpétu!

Jetse'e je Pilato ña'muxjidinuva:

—¿Tis, nyakjacyuuzpétjut ats ya'a vine'e ya myakkutojkpada?

Van'it tse'e je tee'tajk je vyintsán y'atsoojvji:

—Ka'a xa aatse'e viijnk yakkutojkpa njayep, je Césarji ve'e to'k.

¹⁶Ku ve'e ve'em vyaandi, van'it tse'e je Pilato dutuujn juu' ve'e je numay jayu chojktup, jetse'e jem je tyojpa kya'mda dupuujm je Jesús jetse'e duyakcruuzpéttat.

Ku je Jesús cryuuzpejt

(Mt. 27.32-44;

Mr. 15.21-32; Lc. 23.26-43)

¹⁷Van'it tse'e pyítsum je Jesús, jeme'e je cryuuz dupaku'lu, jetse'e ñujkx joma ve'e to'k je it juu' ve'e yaktukxaajip Kuxútum, je'e juu' ve'e je hebreo aaj kyatsapítsump Gólgota. ¹⁸Jem tse'e duyakcruuzpejt-tuva tse'e janumejtsk je jayu, jeja tse'e itakujk je Jesús dupaamdi. ¹⁹Yakjapyaajmju tse'e je Pilato jem cruz kojim to'k je jatyán juu' ve'e du'ava'nip pan ti ve'e kyuvejtp. Jidu'um tse'e vya'añ: “Ya'a xa ve'e je Jesús, je nazarétit jayu, je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.” ²⁰Numay tse'e je israeejlit jayu du'ixti je jatyán, kux je it joma ve'e duyakcruuzpejt-tuva je Jesús, myutámipis je'e ve'e je kajpun jets toojk je ayookts je'e ve'e ja'a: je hebreo, je griego, jets je latín. ²¹Je'e

kajx tse'e je israeejlit tee'tajk je vyintsán dunuujmidi je Pilato:

—Kadi to'k aaj xyakjayja'aju: “Je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa”; ñojk'óye'e yakjayja'aju: “Ya'a ve'e vaan: Ats xa je'e ve'e je Israeejlit Jayu Yakkutojkpa.”

²² Ax jidu'um tse'e je Pilato y'atsoojvjidi:

—Juu' xa atse'e tunyakjayja'aju, ja'an-its je'e ve'e tutyán.

²³ Ku ve'e je tojpatajk duyakcruuzpejtiti je Jesús, van'it tse'e je vyit duyakva'kxti maktaaxk viijn, kaktok'k viijn tse'e tyukkadaakjidi. Pyajktuva tse'e je vyitupa'tk. Ka'ats je'e ve'e xyomyuka, to'k ta'akyji ve'e nujom, ²⁴ je'e kajx tse'e ñavyaajnidi:

—Ka'a tse'e nkaa'tsumdat, ñojk'óye'e dunukoo'yimda jetse'e n'ixumdat pan pane'e tukkadaakjup.

Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: “Yakva'kxtu tse'e ats je nvit jetse'e dunukoo'yidi ats je nvitupa'tk.” Ax ve'em tse'e dutoondi je tojpatajk.

²⁵ Joma ve'e je Jesús je cryuuz, jem tse'e vye'na je tyaak, jem tse'e je tyaak je y'luts juu' ve'e tyak'ákip, jem tse'e je Cleofas je ñuda'ax juu' ve'e María duxaaj, jempa tse'e je María Magdalena. ²⁶ Ku ve'e je Jesús du'ix jets jeja ve'e tyena je tyaak maat je y'ixpajkpa juu' ve'e ooy tyuntsojk, van'it tse'e dunuujmi je tyaak:

—Nana, m'onukjávap ya'a ve'e.

²⁷ Van'it tse'e dunuujmiva je y'ixpajkpa:

—Mtaakjávap ya'a ve'e.

Van'it tse'e je ixpajkpa jem tyak'ámam duyaktsuunini je Jesús je tyaak.

Ku je Jesús y'oo'kni

(Mt. 27.45-56;

Mr. 15.33-41; Lc. 23.44-49)

²⁸ Ku ve'e ve'em tyoojnji kyojtsji, ñu-ja'vinup tse'e je Jesús jets ta ve'e tyonkuxju kyojtskúxju nujom jets je'e kajx

e'e jetse'e tyónjut juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Taatsip ats.

²⁹ Jem tse'e y'ijit to'k ooy je tsaaydum pa'ajk na'ook, van'it tse'e duyaxxoo'kti to'k je tukna'oktaatsun maat je tsaaydum pa'ajk na'ook, jetse'e dupaamdi jem kapy jajm juu' ve'e hisopo duxaaj. Van'it tse'e dutuk'atfjidi. ³⁰ Kyuvajk tse'e je Jesús je tsaaydum pa'ajk na'ook. Van'it tse'e vyaajñ:

—Ta tse'e tyonkuxju kyojtskúxju.

Van'it tse'e vyiiyntk jetse'e je jya'vin tyukvaatsji.

Ku to'k je tojpa dukomjujt je Jesús je kyachupajk

³¹ Jado'k xaaj tse'e kya'it jetse'e je pas-cua xaaj dupaa'tut. Ka'a tse'e je israeejlit jayu dutsojkti jetse'e je poo'kxtkun xaaj jem cruz kajxm je ñi'kxta je kyopkta tyánut pan pan jatye'e cruuzpejtiti, kux ooye'e dutunnumaja je poo'kxtkun xaaj van'it. Je'e kajx tse'e je Pilato dunuujmidi jetse'e dutukpava'anut je tyojpatajk jetse'e dutajtat je pyoojyta jetse'e jatyi y'oo'ktat pan pan jatye'e cruuzpejtiti, ve'em tse'e y'óyat jetse'e duyakkeektinit je ñi'kxta je kyopkta. ³² Van'it tse'e je tojpa ñajkxti jetse'e je pyoojy dutajjidi numejtsk je jayu juu' ve'e je Jesús myaatcruuzpejtiti; ku muto'k, van'it tse'e jado'k. ³³ Ku ve'e divinkutámidi je Jesús, van'it tse'e du'ixti jets távani je'e ve'e y'aa'k, je'e kajx tse'e dukoo'ktajjidini je pyoojy.

³⁴ Nuto'k je tojpa juu' ve'e jem ijttu, je'e tse'e dukomjojt je Jesús je kyachupajk. Tun je'yji tse'e pyítsum je nuu'pun jets je naaj. ³⁵ Je jayu juu' ya'a ve'e du'ix, je'e tse'e ya tuvakojsun dupaamp je'e kajx jetse'e ve'em je Jesucristo xjaanchjávadat. Ni vinxupa ve'e je taay dukamaada je tuvakojsun juu' je'e ve'e pyuump, ñuja'vips je'e ve'e oy jets

tyúvam je'e ve'e juu' ve'e jyaayp. ³⁶ Je'e kajxts ya'a ve'e ve'em jyajty jetse'e tyoojnji juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: "Ni to'ka ve'e je pyajk kyayaktájut." ³⁷ Jem tse'e jado'k viijn je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Y'ix-tapts je'e ve'e juu' ve'e koojmjudu."

Ku je Jesús ñaxtajki

(Mt. 27.57-61;

Mr. 15.42-47; Lc. 23.50-56)

³⁸ Ku ve'e ve'em tyoojnji kyojtsji, van'it tse'e je José juu' ve'e arimatéait jayu, je'e tse'e du'amotu je Pilato jetse'e yakjajtuxjut jetse'e duyaktsoo'nnit je Jesús je ñi'kx je kyopk. Je José, je Jesuusts je'e ve'e pyanujkxp y'ij. Oyam tse'e vye'ema, ka'a tse'e ñaajknuke'x-natajkiji kux cha'kipe'e je myu'israeilit jáyuda. Yakjajtuxju tse'e je Pilato. Van'it tse'e je José y'ats jetse'e duyaktsoo'nni je Jesús je ñi'kx je kyopk. ³⁹ Nay ve'empa tse'e je Nicodemo, je'e juu' ve'e ojts du-maatnakyátsju koo'ts je Jesús, je'yvats je'e ve'e maat toojk arroba jo'n je pa'ajk xoo'kpa, je miirrats je'e ve'e jets je áloe mutáka. ⁴⁰ Ax ve'em tse'e je José maat je Nicodemo je Jesús je ñi'kx je kyopk dutukvimpitti je vit maat je pa'ajk xoo'kpa, ve'em ax jo'n dutonda je israeilit jáyuda ku ve'e je y'oo'kpa je ñaxtajkin du'apaamdúkada. ⁴¹ Jep tse'e to'k je ju'kx kupukam vye'na tamji joma ve'e duyakcruuzpejti je Jesús. Jeja tse'e ju'kx kupukam jaat vye'na to'k je nam oo'kpa jot joma ve'e je oo'kpa kyatákana. ⁴² Jep tse'e dupaamdi je Jesús je ñi'kx je kyopk kux támani ve'e vye'na je israeilit jayu je pyoo'kxtkun xaajta jets je'e kajxpa ve'e ku ve'e tamji y'ij je oo'kpa jot.

Ku je Jesús jyoojntykpajknuva

(Mt. 28.1-10; Mr. 16.1-8; Lc. 24.1-12)

20 Domingo tse'e vye'na, muto'k xaaj je semana, jetse'e je María

Magdalena ñujkx tun japyji jem joma ve'e je Jesús ñaxtajki, koo'ts jatyna tse'e vye'na, van'it tse'e du'ix jets yakke'ekani ve'e vye'na je tsaaj juu' ve'e y'akaajjup je jot. ² Van'it tse'e noomp ñujkx joma ve'e vye'nada je Simón Pedro jets je ix-pajkpa juu' ve'e je Jesús ooy tyuntsojk, jetse'e dunuujmidi:

—¡Tá xa ve'e duyakpítsumdini je María Vintsán jep jótup! ¡Ka'ats aatse'e nnujava pan joma ve'e tudupaamdini!

³ Van'it tse'e je Pedro jets jado'k je ix-pajkpa noomp ñajkxti joma ve'e je Jesús ñaxtajki. ⁴ Kijpx tse'e noomp ñajkxti. Ax mák tse'e javee'n nuujm jado'k je ixpajkpa jets ni ka'a ve'e je Pedro, jetse'e too'vajkp jye'y joma ve'e je nextajkin it. ⁵ Van'it tse'e vyijntk, jetse'e kyak'ixi, jetse'e du'ix jets jepe'e je vit pyujkna. Ax ka'a tse'e tyajki. ⁶ Ku ve'e jye'y je Simón Pedro, van'it tse'e tyajki jep oo'kpa jótup; y'ixpats je'e ve'e jets jepe'e pyujkna je vit juu' ve'e tyukvimpittu. ⁷ Van'it tse'e du'ixpa je vit juu' ve'e tyukvinmojtstu je Jesús je kyuvajk. Ka'a tse'e tyo'kmúka maat je vit juu' ve'e tyukvimpittu, apuk je'e ve'e pum vye'na axaa'ch. ⁸ Van'it tse'e tyajkiva jado'k je ixpajkpa, je'e juu' ve'e too'vajkp jye'y joma ve'e je nextajkin it, jetse'e du'ix juu' ve'e toojnju kojtsju, jetse'e dujaanchja'vi. ⁹ Ka'anum tse'e dvinmótuda vye'na je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e je Jesús jyoojntykpajknuvat ku ve'e aa'kani vye'nat. ¹⁰ Van'it tse'e je ixpajkpa vyimpijtini joma ve'e ñamyáyjada.

Ku je Jesús ñaajknuke'xnatajkiji jeja je María Magdalena vyinkujk

(Mr. 16.9-11)

¹¹ Ax yaaxp tse'e tyaañ je María jeja oo'kpa jot aagui. Namvaate'e ya'axy, van'it tse'e vyijntk jetse'e kyak'ixi jep jótup. ¹² Jep tse'e du'ix numejtsk je án-

geles poo'p xaxta, jeja ve'e chaanada joma ve'e je Jesús je ñi'kx je kyopk y'ijit, to'k joma ve'e je kyuvajk y'ijit, jets jado'k joma ve'e je tyek y'ijit. ¹³ Jetse'e je ángeles y'amotutúvjidi:

—¿Tyajxse'e mya'axy?

Jetse'e y'atsaajv:

—Je'e kajxse'e kuxe'e je Maja Vintsán tuduyajksoo'ndini; ka'a atse'e nnujava pan joma ve'e tudupamda.

¹⁴ Kojtskajxp tse'e vye'na ku ve'e y'ixumpijit, van'it tse'e du'ix je Jesús, ax ka'ats je'e ve'e dunujava jets je'e je'e ve'e. ¹⁵ Van'it tse'e je Jesús y'amotutúvjidi:

—¿Tyajxse'e mya'axy? ¿Pane'e m'ixtip?

Ax je'e kajx tse'e kuxe'e ve'em je María vvinmaajy jets je'e je'e ve'e juu' ve'e je ju'kx kupukam dukayoop dukatoomp, je'e kajx tse'e dunujumi:

—Pan mits xa ve'e ojts tuxyaksaa'n, vaajnijkts ats to'k aaj joma ve'e tuxpum, jets atse'e najkx nyaktsoo'nnuva.

¹⁶ Van'it tse'e je Jesús ña'muxji:

—¡María!

Jetse'e je María y'ixumpijitnuva jetse'e dunujumi je hebreo aaj:

—¡Raboni! (Ax jidu'um tse'e kyat-sapítsum je Raboni, Yak'ixpajkpa.)

¹⁷ Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Maso'okú ats, kux ka'anum xa atse'e nvimpijitni joma ve'e ats je nTee'. Ax najkxuts ats je n'utsatajk xnaajmada: “Pejtnup atse'e joma ve'e y'it ats je nTee' jets miits je mTee'da, ats je nNte'yam jets miits je mNte'yamda.”

¹⁸ Ax ve'em tse'e je María dutuujn ax jo'n yaktukpavaajñ, ojts tse'e du-vaajnjada je ixpajkpatajk jets ta ve'e du'ixnuva je Maja Vintsán, je'e ve'e tuk-pavaajnju jetse'e ve'em du'avánat.

Ku je Jesús ñaajknuke'xnatajkiji jeja je y'ixpajkpatajk vyinkujkta

(Mt. 28.16-20;

Mr. 16.14-18; Lc. 24.36-49)

¹⁹ Je xaajjyax tse'e, muto'k xaaj je semana, je Jesús tyajki joma ve'e je y'ixpajkpatajk ñay'amojkijidi jetse'e jeja je'e y'itakujkta ojts ñapyumju, tso'opani tse'e je it vye'na jets atuke'e je tak'aka'a dujajeypta kux cha'kidupe'e je myu'is-raeejlit jáyuda. Van'it tse'e je Jesús dunujumi je y'ixpajkpatajk:

—Je oy joot maat tse'e m'ijittinit.

²⁰ Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e dutuk'ixti mejtsk je kya'aj jets je kyach joma ve'e chaachi. Xoojntktu tse'e je ixpajkpatajk ku ve'e du'ixti je Maja Vintsán. ²¹ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Je oy joot maat tse'e m'ijittinit. Ve'em ax jo'n atse'e je nTee' xkejx, nay ve'empats ats miitse'e nkejxtuva.

²² Van'it tse'e ñupiixtkijidi jetse'e jyaa'kna'muxjidi:

—Jayeypta jem mja'vin kajxmda je Espíritu Santo. ²³ Pan mvaandup xa ve'e jets mee'kxe'e je jayu je tyokin, mee'kx tse'e y'it; ax pan mvaandup tse'e jets ka'a ve'e je jayu tyokinmee'kxa, ka'ats je'e ve'e tyokinmee'kxa y'it.

Ku je Tomás du'ix je Maja Vintsán ku ve'e távani joojntykajknuva vye'na

²⁴ Ax je Tomás, Xeen Onukts je'e ve'e yaktij y'ijit, je'ets je'e ve'e nuto'k je ixpajkpa juu' ve'e numakmejtsk ijttu, ka'ijtpes je'e ve'e vye'na maat je myu'ixpajkpatajk ku ve'e je Jesús ñuje'yjidi. ²⁵ Ux'oook tse'e je viijnk ixpajkpa ña'muxjidi:

—Ta xa aatse'e n'ixnuva je Maja Vintsán.

Ax jidu'um tse'e je Tomás y'atsoojvjidi:

—Ka'a xa atse'e njaanchjáva. Kuunum atse'e n'ixut mejtsk ado'om je kya'aj juu' ve'e je clavos yakxa'ajkiyu, jets atse'e ya nka'ónuk n'akoo'pat joma ve'e je clavos duyakjujt, jets atse'e nyaktákat ya nka'aj jep kyachupajk akujkp joma ve'e xya'ajki, van'ítnumts atse'e njaanchjávát —jidu'um tse'e vyaajñ.

²⁶ Kutoodojtuk xaaj tse'e je ixpajk-patajki ñay'amokijidinuva joma ve'e to'k je tajk. Jep tse'e vye'niva je Tomás. Van'it tse'e je Jesús tyajki, jah'atúkamele vye'na je tak'aka'ada, jetse'e jeja je'e y'itakujkta ñapyajmji. Van'it tse'e vyaajñ:

—Je oy joot maat tse'e m'ijttinit.

²⁷ Van'it tse'e je Tomás dunuujmi:

—Akoo'pa yaja je mka'ónuk jets ixu ats ya nka'aj; yaktaka je mka'aj yap ats nkachupajk akujkp joma atse'e nxa'ajki. Kadi makk je mkuvajk xpum, kadi xka-jaanchjáva jets joojntypajknuva atse'e, jaanchjáva ve'e.

²⁸ Van'it tse'e je Tomás y'atsoojvji:

—¡Ats je nMaja Vintsán! ¡Ats je nNte'yam!

²⁹ Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Tomás, ¿mjaanchja'vipe'e uxym je'e kajx ku atse'e tux'ix? Xoon xa je'e ve'eda pan pan jaty atse'e xjaanchja'vidup óyam ats je'e ve'e xka'ixti.

Je'e pan tyajx kajxe'e ya nak yakjaajy

³⁰ Jyaa'ktoon tse'e je Jesús may je mújit nuja'vin jeja je y'ixpajk-patajki vyinkujkta juu' ve'e yaja kayakjaayp; ³¹ ax juu' tse'e yaja ja'ani, je'e kajx xa je'e ve'e jetse'e xjaanchjávadat jets je Nte'yam je y'Onuk je'e ve'e je Jesús, je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, ve'em tse'e xjajejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je'e kajx ku je'e ve'e xjaanchjávada.

Ku je Jesús ñaajknuke'xnatajkiji jeja nuvuxtojtuk je y'ixpajkpa vyinkujkta

21 Ku ve'e je it ñajxy, van'it tse'e je Jesús ñaajknuke'xnatajkijinuva joma ve'e je y'ixpajk-patajki jeja maja na'akaya pa'ayi juu' ve'e Tiberias dux-aaaj. Jidu'um tse'e dutuujn. ² Jem tse'e vye'nada je Simón Pedro, je Tomás juu' ve'e tyijtip Xeen Onuk, je Natanael juu' ve'e je canaajit, galiléait jayu je'e ve'e, jempa tse'e je Zebedeo je y'ónukta jets janumejtsk je Jesús je y'ixpajk-pada. ³ Van'it tse'e je Simón Pedro ña'muxjidi:

—Najkxu ats je ajkx duma'akyu.

Jetse'e y'atsoojvji:

—Nmaadap aats mitse'e.

Najkxtu tse'e jetse'e jem barco jootm tyajkidi. Tsonaxye'e dujamaakti, ax ni vinxupa tse'e dukapajkti. ⁴ Ku ve'e jya-jviiyv, jeja tse'e napa'ayi je Jesús tyena vye'na, ax ka'a tse'e dunujávada je y'ixpajk-patajki jets je Jesús je'e ve'e. ⁵ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Mexta, ¿ka'a ve'e ti ajkx tuxpakta?

Jetse'e y'atsoojvji:

—Ni vinxúpase'e.

⁶ Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Vajta je mxuum jeja barco aka'yun pa'ayi jetse'e je ajkx xpáktat.

Ku ve'e ve'em dutoondi, ka'a tse'e y'uk'o'yixjidini vintso ve'e duyakpítsumdat je tyuk'ajkx'amaakin xuumda kux jepe'e ooy je ajkx tutyuntáñ. ⁷ Van'it tse'e je ixpajkpa juu' ve'e je Jesús ooy tyuntsojk, je'e tse'e dunuujmi je Pedro:

—¡Je Maja Vintsán xa ya'a!

Ku ve'e du'amotunajxy je Pedro jets je Maja Vintsán je'e ve'e, van'it tse'e dupuujm je vyitani'kx, kux yakkeke'e je vyit, jetse'e y'ajejtsi jep najaatp. ⁸ Je viijnk ixpajk-pada tse'e je'ydu jeja napa'ayi je barco maat jetse'e dupavaa'ndi je tyuk'ajkx'amaakin xuum, va'ajts ojtsts je'e ve'e je ajkx maat. Je'e kajx tse'e dupavaa'nda kux vujxtkupxuk majk xajtuk

jo'nji ve'e dumujékumada je napaa'v.
⁹ Ku ve'e jeja naxkujx jye'ydi, van'it tse'e dupaatti je ju'u juu' ve'e je jaajn dumaat, jetse'e jeñi'kxm to'k je ajkx jets je tsapkaaky. ¹⁰ Jetse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Yakminda oyvinxupa je ajkx juu' ve'e tuxma'akta.

¹¹ Jetse'e je Simón Pedro tyajki jem barco jootm jetse'e dupavuu'n jeja napaa'v paat je tyuk'ajkx'amaakin xuum juu' ve'e ojts je mújit ajkx maat. Mókupx javujxtkupxuk maktoojk tse'e je ajkx y'lijt. Oyam tse'e ooy tyunmaya, ka'a tse'e je xyuum myupojti. ¹² Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Minu m'ajópada.

Ax ni pana tse'e juu' ve'e je y'ixpajk-patajk kyanayja'viji jetse'e du'amotutúvat pan pan je'e ve'e, kux ñuja'vidupe'e jets je Maja Vintsán je'e ve'e. ¹³ Van'it tse'e je Jesús vyinkutámijidi, jetse'e dukaajn je tsapkaaky, jetse'e dumooydi; ve'em tse'e dutoompa maat je ajkx.

¹⁴ Ya'ats je'e ve'e mutoojk nax ku ve'e je Jesús ñaajknuke'xnatajkijinuva jeja je y'ixpajkpatajk vyinkujkta ku ve'e távani y'uk'aa'k vye'na jetse'e jyoointykpajknuva.

Ku je Jesús dumaatnakyojtsji je Simón Pedro

¹⁵ Ta tse'e y'ajópada vye'na, van'it tse'e je Jesús du'amotutúvi je Simón Pedro:

—Simón, je Jonás je myajntk, ¿xtsojpk atse'e nuyojk jets ka'a ve'e ya'ada?

Jetse'e je Pedro y'atsoojviji:

—Ve'em, Maja Vintsán, mnuja'vinup xa mitse'e jets ntsajpk ats mitse'e.

Jetse'e je Jesús ña'muxji:

—Ix'itu tse'e ats je njayu, ve'em ax jo'n je carnero vinténiva du'ix'it je kyarneeroda.

¹⁶ Van'it tse'e mumejtsk nax je Jesús y'amotutúvjinuva:

—Simón, je Jonás je myajntk, ¿xtsojpk atse'e?

Jetse'e je Pedro y'atsoojvjinuva:

—Ve'em, Maja Vintsán, mnuja'vinup xa mitse'e jets ntsajpk ats mitse'e.

Van'it tse'e ña'muxjinuva:

—Ix'itu tse'e ats je njayu, ve'em ax jo'n je carnero vinténiva du'ix'it je kyarneeroda.

¹⁷ Van'it tse'e mutoojk nax je Pedro yak'amotutúvjinuva:

—Simón, je Jonás je myajntk, ¿xtsojpk atse'e?

Van'it tse'e je Pedro chaachvinmapyajkni je'e kajx ku ve'e y'amotutúviji mutoojk nax pan tsojkupe'e, jetse'e dunuujmi:

—Maja Vintsán, nujom xa mitse'e juu' xnuja'vikúx, mnuja'vinupts mitse'e jets ntsajpk ats mitse'e.

Jetse'e je Jesús ña'muxjinuva:

—Ix'itu tse'e ats je njayu, ve'em ax jo'n je carnero vinténiva du'ix'it je kyarneeroda. ¹⁸ Tyúvam xa ats mitse'e nnuujma, vaampam atse'e, ku ve'e mva-jutyajki, mnaxyojxjup tse'e y'ijit jetse'e mnujkx pan joma ve'e xtsak; ax ku tse'e mmaj'ónukinit, m'axájp tse'e jetse'e je viijnk jayu mxóxjut jetse'e myaknajkxjut joma ve'e mkanajkxuva'añ.

¹⁹ Ku ve'e ve'em vyaajñ, je'e tse'e je Jesús y'ava'ni pan vintso ve'e je Pedro je Nte'yam je myajin je jyaanchin duyaknuké'xnatákat ku ve'e y'oo'knit. Van'it tse'e je Jesús jyaa'kvaajñ:

—¡Pamiinni ats!

Je ixpajkpa juu' ve'e je Jesús ooy tyuntsojk

²⁰ Ku ve'e je Pedro y'ixumpijt, van'it tse'e du'ix jets jepe'e pyamétsjada je ixpajkpa juu' ve'e je Jesús ooy tyuntsojk, nay je'ejam juu' ve'e namyaj'aa'kpejtju jeja je Jesús kyakuviijn van'it ku ve'e y'a'óxidi jetse'e du'amotutúvi pan pan je'e ve'e juu' ve'e pámjup jem je jayu

kyá'm juu' ve'e tso'oxpajkjūdūp. ²¹ Ku ve'e je Pedro y'ixji, van'it tse'e du'amotutūvi je Jesús:

—Maja Vintsán, jets ya'a, ¿tits ya'a ve'e jáťjup náxjup?

²² Jetse'e je Jesús y'atsoojvji:

—Pan ntsajkpts atse'e jetse'e jyoojn-tykat van'it paat ku atse'e nmiinnuvat, ¿tits mits je'e ve'e?, pamiinni ats mits.

²³ Van'it tse'e yakkojts'ukvaajñ jeja uts ajch jets uts tsa'a akujk jets ka'a ve'e y'oo'kut je ixpajkpa juu' ve'e je Pedro je Jesús y'amotutūvi pan ti ve'e jáťjup náxjup. Ax je Jesús, ka'ats je'e ve'e dunuujmi jets ka'a je'e ve'e y'oo'kut;

jidu'ume'e dunuujmi: “Pan ntsajkpts atse'e jetse'e jyoojn-tykat van'it paat ku atse'e nmiinnuvat, ¿tits mits je'e ve'e?”

²⁴ Ax nmuja'vinupts aatse'e jets tyúvam je'e ve'e je tuvakojsun juu' ve'e pyuump je ixpajkpa juu' ve'e je Jesús ooy tyuntsojk.

²⁵ Jeja xa ve'e may viijn juu' jatye'e je Jesús tyoon kyojts juu' ve'e kayak-jaay yap nak kujxp. Pan kuyakjavyejtkúx tse'e to'k viijn jado'k viijn, nmasja'vipts atse'e jets ka'a ve'e kuñupaadi ya naxvi-ijnit it jetse'e kuyakjavyejtkúx nujom juu' jatye'e tyoon kyojts.

Jidu'um tse'e vya'kxtk je Oy Kats je Oy Ayook

Ku je Jesucristo vyaajñ jets mínupe'e je Espíritu Santo

1 Ñumájiva Teófilo, je muto'k nak juu' ats mitse'e ntuknuja'yi, jemts atse'e njavyejtkujx nujom juu' jatye'e je Jesús tyon'ukvaan jets juu' jatye'e je jayu tyukyak'ixpajk'ukvaan. ²Ve'em tse'e duton'ukvaajñ dukojts'ukvaajñ van'it paat ku ve'e chajpejtni, je Espíritu Santo tse'e putajkijup vye'na namvaate'e dutuk'ix pan ti ve'e tyóndap kyótstap je kyukat-sivatajk juu' ve'e vyinkoon. ³Ku ve'e je jayu yak'oo'kjini, van'it tse'e jyoojntykpajknuva jetse'e va'ajts ñaajknuke'x-natajkiji may nax, ñuja'vidinup tse'e je jayu juu' ve'e íxjudu mótujuđu jets joojntykip je'e ve'e je Jesús. Vujxkúp xaj tse'e ñaajknuke'xnatajkiji jetse'e dutukmukojtsti vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'litta jem je Nte'yam y'am kya'm.

⁴Jemna tse'e je Jesús dumaadada vye'na ku ve'e ña'muxjidi:

—Ka'a ve'e yaja Jerusalén mpítsumdat, yaja tse'e x'a'íxtat ku ve'e je Dios Tee' je vyaanduk dukutyónut, ve'em ax jo'n x'amotunajxti ku ats miitse'e nvaajnjidi. ⁵Tyúvam xa je'e ve'e jets je tosxk naaj ve'e je Juan je jayu tyukyaknapajt, ax ve'e'nji tse'e ya it ñáxut, van'itts atse'e jem mja'vin kajxmda ntukyaknapéttat je Espíritu Santo, ve'em ax jo'n je Nte'yam je vyaanduk duyaktaajñ.

Ku je Jesús chajpejtni

⁶Ku ve'e jem je Jesús dumaatve'nada, van'it tse'e du'amotutúvidi:

—Maja Vintsán, ¿myakvimpijtnuvape'e uxym je israeelit jayu je kyutojkun?

⁷Van'it tse'e je Jesús ña'muxjidi:

—Ka'a xa miitse'e mtukkada'akjada jetse'e xnujávadat pan vin'ite'e je Dios Tee' nupaamduka dujayep jetse'e juu' dutónut; ⁸ax mjayéptap tse'e je makkin ku ve'e je Espíritu Santo mnukada'akjadat, van'it tse'e je numay jayu xvaajnjadat jets pan atse'e. Yaja ve'e jerusaleenit kyajpun kujx du'ukva'anut, van'it tse'e nujom yaja judéait y'it jaat, jem samaari-ait y'it jootm, jets nujom vinxup to'k it to'k naxviijn.

⁹Ku ve'e kyojtskujx, van'it tse'e je Jesús pyatajkini jetse'e ñajxni jem tsapjootm. Íxjudu tse'e je y'ixpajkpatajk. Van'it tse'e to'k pak je vínuts myejts jetse'e je Jesús duyo'tsni, ve'em tse'e du'ixtókidini. ¹⁰Jemna tse'e pyat'ixta vye'na je y'ixpajkpatajk, van'it tse'e tun to'mayji numejtsk je ángeles pyaa'ténijidi poo'p xaxta, ¹¹jetse'e jidu'um ña'muxjidi:

—Galiléait jáyuda, ¿tise'e mtumpat'íxtup jem tsajm tsov? Ya Jesús, juu' ve'e uxym tuchajpét, ya'ajyam tse'e miinnuvas jado'k nax ax jo'n uxym tux'ixta tuchajpét.

Ku je Matías je Judas dukuteni

¹²Van'it tse'e je kukatsivatajk choo'ndi joma ve'e je Olivos Kopk jetse'e vyimpijtninuva jem Jerusalén, ni ka'ajyi kojkm legua dumujékuma je kajpun. ¹³Ku ve'e jye'ydi jem kajpun kajxm, van'it tse'e pyejtti jep mumejtsk nukavyet kujxp joma ve'e tutyanda vye'na. Jeme'e vye'nada je Pedro jets je Santiago, je Juan jets je Andrés, je Felipe jets je Tomás, je Bartolomé jets je Mateo, je Santiago juu' ve'e je Alfeo je myajntk, je Simón juu' ve'e je cananista partido dumaat y'ijt, jets je Judas juu' ve'e je Santiago je y'ónuk. ¹⁴Nujomts je'e ve'e ijtp ñay'amókajada jetse'e chapkotsta. Je'e maatta tse'e je Jesús je y'utsatajk jets je María juu' ve'e je

Jesús je tyaak. Jempa tse'e je viijnk ta'axtajkta.

¹⁵ Tsapkojtsp jets to'k muk tse'e y'ijtti, van'it tse'e je Pedro tyeni jeja jaanchja'vivatajk akujk, numókupx ja'ii'px jo'n tse'e vye'nada, jetse'e vyaajñ:

¹⁶ —Utsta ajchta utsta tsa'ada, tun vinkopk je'e ve'e jetse'e tyónjüt juu' ve'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp ijtp, je'e juu' ve'e je Espíritu Santo je David tyukkajtsnaxj, je'ets je'e ve'e juu' ve'e y'ava'ni je Judas kajx, je'e juu' ve'e je jayu dıvov-je'y jetse'e je Jesús dumátstat. ¹⁷ Uu'm maatts je'e ve'e y'ijt je Judas, ntukmaat-jajeypumduts uu'm je'e ve'e ya toonk.

¹⁸ (Ax je meen juu' ve'e pyajk je kyo'oy to'nun kajx, je'e tse'e yaktukjooy to'k viijn je naax. Je Judas tse'e naxkadaak jetse'e je tyiints pyajva'kxy jetse'e pyítsumni je jyoot je myee'ts. ¹⁹ Ax nujom tse'e dunuja'vidi juu' ve'e tsuunidup jem Jerusalén, je'e kajxts je'e ve'e yaktukxaaji je naax juu' ve'e yakjooy Acéldama, je jerusaleenit ayookts je'e ve'e. Nuu'pun Naaxts je'e ve'e kyatsapítsum.)

²⁰ Ax ve'em tse'e tyoojnji juu' ve'e jep Salmo kujxp vaamp jidu'um:

Va'an je tyajk dutañu tukva'ajts, ni pana ve'e jem kyatsaanat.

Vaampap tse'e jidu'um:

Va'ane'e viijnk dukuténa
 dukutsuunaja.

Jidu'um tse'e vya'añ.

²¹ Ax ve'em tse'e, jeja xa ve'e uu'm maatta je yaa'tyajkta juu' ve'e tuy'it uu'm maatta nujom vinxupe'e je Maja Vintsán Jesús ñajxy tyajki uu'm maatta ²² van'ítani ku ve'e je Juan je Jesús duyaknapejt jets van'it paat ku ve'e je Jesús chajpejtñi. Tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e nuto'k je yaa'tyajk mpa'mumdat juu' ve'e du'lix je Jesús ku ve'e távani jyoojntykpajknuva vye'na, je'e tse'e je tuvakojsun dupámup jets ve'emam je'e ve'e.

²³ Van'it tse'e dupaamdi numejtsk jetse'e to'k yakvinkónut: je José juu' ve'e Barsabás yaktukxaajivap, yaktijpap tse'e Justo, jets je Matías. ²⁴ Van'it tse'e jidu'um chapkojtsti:

—Maja Vintsán, m'ixkujxp mnuja'vikujxp xa mitse'e nujom je jayu je jyoot je jya'vin jets je vyinma'yun, tuk'ixu aats to'k aaj pan pan mitse'e mvinkoon juu' ve'e ya numejtskta ²⁵ jetse'e dutónut je kukátsiva toonk juu' ve'e je Judas myasooknu je tyokin kajx jetse'e ñajkxni joma ve'e tyukkada'akyju —jidu'um tse'e chapkojtsti.

²⁶ Van'it tse'e je suerte dutoondi jetse'e dunujávadat pan pane'e tukkada'akjup. Ax je Matías tse'e ojts tyukkada'akyju. Van'it tse'e yaktukmupa'midini maat je numakto'k kukátsivada.

Ku je Espíritu Santo kyadaaky

2 Ax ku tse'e dupaaty je pentecostés xaaj, jem tse'e vye'nada nujom je jaanchja'vivatajk to'k ka'ajyji amókada.

² Van'it tse'e tun to'mayji du'amotunajxti kyada'aky jem tsapjootm tsov ax jo'n je mak'k poj y'amuu, jetse'e je tajk duyaktuknojkkijux joma ve'e vye'nada. ³ Jetse'e yak'ixjidi je jan'ayee'ntst jo'n juu' ve'e naxkadaak jem kyuvajkmda nuto'k nuto'k. ⁴ Van'it tse'e je Espíritu Santo je makkin jets je vinma'yun myoojyjidi anañujoma pan pan jatye'e jem ve'nidup jetse'e dutóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, kyojsttu tse'e je ayook juu' ve'e kyavinmótudup, ve'em ax jo'n je Espíritu Santo myo'ojada jetse'e dukótstat.

⁵ Jem tse'e Jerusalén vye'nada je israeejlit jáyuda juu' ve'e je'ydu xaajiva, jetse'e je Nte'yam duvinjávadat duvintsá'agadat; may viijn tse'e je kajpun joma ve'e choo'ndi. ⁶ Ku ve'e du'amotunajxti juu' ve'e mótop ax jo'n je mak'k poj y'amuu, van'it tse'e ñay'amojkijidi.

Atuva atoki tse'e je numay jayu tyuntankajxti kux je y'aajam je y'ayookame'e y'amotunajxtu to'k jado'k ku ve'e yakmukojtsti. ⁷ Atuva atoki tse'e tyuntaandi jetse'e ñavyaajnidi:

—¿Tis, ka je galiléait jáyuvap ya'a vine'eda juu' ve'e uxyam kojstsup? ⁸ ¿Vintsose'e y'oya jetse'e n'amotunajxumda kakje'e ya n'aajamda ya n'ayookamda? ⁹ Jeja xa ve'e yaja juu' ve'e tsoo'ndu jem paartiait jets médi-ait y'it jootmda, jem Elam jets jem Mesopotamia, jem Judea jets jem Capadocia, jem Ponto jets jem Asia, ¹⁰ jem Frigia jets jem Panfilia, jem Egipto jets juu' ve'e tsuunidup jem áfricait y'it jootm juu' ve'e najxp javee'n jem Cirene. Jéjadava tse'e je israeelit jáyuda jets je jayu juu' ve'e je israeelit je jyaanchja'vin dupanajkxtup juu' ve'e jem Roma tsoo'ndu. ¹¹ Nay jéjadava tse'e juu' ve'e tsoo'nduva jem Creta jets jem Arabia. Ax nujom tse'e n'amotunajxumda ya n'avintso aajamda ya n'avintso ayookamda juu' ve'e xtukmukojtsumdup je Nte'yam je myajin.

¹² Atuva atoki tse'e tyuntankajxti, ka'a tse'e du'ukmutaayvaattini vintso ve'e jyátukadat. Jidu'um tse'e ñay'amotutúvajada vimpit atuj:

—¿Tis ya'a vine'e tyijp? —nay ve'empa— ¿Tis ya'a vine'e ñukajtsp?

¹³ Ax jempa tse'e juu' ve'e dunuxi-iktu dutukxiiktu je jaanchja'vivatajk. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Mookjudup xa ya'a ve'e. Tā xa ya'a ve'e du'oknaxta je tsaaydum pa'ajk naaj.

Juu' ve'e je Pedro vyaajnidi je jayu

¹⁴ Van'it tse'e je Pedro tyeni maat je viijnk kukátsivada juu' ve'e numakto'k ijttu, jetse'e makk dumukajts je jayu. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Miiitsta, nmu'israeelit jáyuda, nujom pan pan jatye'e yájada Jerusalén, amotunaxta oy juu' atse'e

nkotsuvaampy. ¹⁵ Ka'a xa ya'a ve'e myo'okjada ax jo'n miitse'e mvinmayda, ajópum xaajnume'e uxyam. ¹⁶ Ya'a juu' ve'e uxyam toojnjup kojtsjup, ya'ats je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Joel jyaay jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. Jidu'um tse'e dujaajy:

¹⁷ Vaamp xa ve'e je Nte'yam:

“Ku ve'e tyáminit je itakax, mpámupts atse'e jem jya'vin kajxmda je n'Espíritu nujom je jayu juu' ve'e to'k it to'k naxviijn tsuunidup, kyojtsnáxtap tse'e ats je n'ayook je mma-jntktajkta jets je mnaaxtajkta, nyak'íxtapts atse'e juu' atse'e ntsajkp je mmuutskit ónukta, kuma'ajtap tse'e je mmújit jáyuda.

¹⁸ Mpámupts atse'e jem jya'vin kajxmda je n'Espíritu pan pan jaty atse'e xmutoondup xmupajktup,

je yaa'tyajk jets je ta'axtajk, jetse'e dukojtsnáxtat ats je n'ayook.

¹⁹ Nyakjéjapts atse'e jem tsajviinn juu' jatye'e yaktuk'atúvup, mpámupts atse'e je nuja'vin jem naxviinn:

je nuu'pun jets je jaajn, jets ooy je jok.

²⁰ Vinkoo'tsinup tse'e je aampa xaaj, jetse'e nuu'pun jo'n je aampa po'o cháptsinit,

ka'ana ve'e dupaa'ty vye'nat je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán kyadaaknit, je xaaj juu' ve'e dunumájap jetse'e dunuvinkópkat.

²¹ Nujom tse'e pan pan jatye'e je Maja Vintsán dujaanchja'vidup, je'e tse'e tso'oktap.”

Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ.

²² Van'it tse'e je Pedro jyaak'vajaajñ:

—Nmu'israeelit jáyuda, amotunaxta ya ayook. Oy miitse'e xnujávada je majin jets je mújit atuva jets je mújit nuja'vin juu' ve'e jeja miits mvinkujkta je Nte'yam je kyutojkun kajx tyoon je Jesús, je nazarétit jayu. ²³ Je Nte'yam tse'e dunupaajmtki juu' ve'e je Jesús

játjup náxjup, ñuja'vits je'e ve'e jets yakpámup je'e ve'e jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjúdup. Miits xa je'e ve'e myakjay'oo'kjúdu. Ko'oy jáyuts je'e ve'eda juu' ve'e yakcruuzpejtjúdu. Je'e tse'e tyoondú juu' miitse'e mtsojktu. ²⁴ Ax je Nte'yamts je'e ve'e duyakjoojntypajknuva, je oo'kune'e tuknuvaat-sjinu, kux ka'a ve'e je oo'kun je kutojkinu dújayep jetse'e aa'k dutunyaktánut. ²⁵ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n jujpani je David dukojtsnajxy je Jesús je y'ayook. Jidu'um tse'e vyaajñ:

Nxa'ma'íxp atse'e je Maja Vintsán jeja ats nvinkujk,

je'e maatts atse'e n'it, ve'emts atse'e nkativinmay,

²⁶ je'e kajx tse'e xyoonduk ats ya njoot ya nja'vin jets ats mitse'e nyakmaja nyakjaanča.

Je'e kajxts atse'e to'k joot n'it,

kux óyam atse'e n'oo'kut, joojntypajknuvaps atse'e.

²⁷ Ka'ats mitse'e ats ya njoot ya nja'vin xmaso'okut jem je oo'kun kya'm,

ka'a ve'e xyakjajtpat jetse'e mya'atut ats ya nni'kx ya nkopk, ats, mits je mVa'ajts Jayu.

²⁸ Xtuk'ix ats mitse'e je too' juu' atse'e nyo'oyup jets atse'e xa'ma kajx njoojntykinit,

xyakxoondukupts ats mitse'e ku atse'e n'ijtnit mits maat.

Jidu'um tse'e je David dukojtsnajxy je Jesús je y'ayook.

²⁹ Nmu'israeejlit jáyuda, va'ajts xa ve'e nnuja'vimda jets oo'ke'e je njupit jáyuvamda David, jetse'e ñaxtajkini, kux jeena ve'e je it joma ve'e ñaxtajki. ³⁰ Ax je David, je Nte'yam je y'ayookts je'e ve'e kyojtsnajx, ñuja'vits je'e ve'e jets tukvinva'niju je'e ve'e je Nte'yam jets to'ke'e je chaan je kyooj kyuténajat kyut-saanajat, je'ets je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e duyakkutojkjap je Nte'yam je jyayu ve'em ax jo'n je David duyakkutojkji

je njupit jáyuvamda. ³¹ Y'ixts je'e ve'e je David jets joojntypajknuvape'e je Cristo, ve'eme'e vyaajñ jets ka'a ve'e je Cristo je jyoot je jya'vin tyuntánut jem je oo'kun kya'm jets ka'a ve'e je ñi'kx je kyopk mya'atut. ³² Ax je Cristo, je Je-suusjyams je'e ve'e. Je Nte'yamts je'e ve'e duyakjoojntypajknuva. Je'ets aatse'e mpuump je tuvakojsun jets n'ix aats je'e ve'e ku ve'e távani jyoojntypajknuva vye'na. ³³ Ax je Nte'yamts je'e ve'e tuknumájijinu jeja y'aka'yun pa'ayi, jetse'e dumooyini je kutojkinu jetse'e dukéxut je Espíritu Santo, ve'em ax jo'n je Nte'yam tyukvinva'niji. Ax nujomts ya'a ve'e juu' ve'e tux'ixta tux'amotunaxta, je Espíritu Saantots ya'a ve'e duyakjéjip. ³⁴ Ka je Daviijape'e tsajpejt. Jidu'ume'e viinm vyaajñ:

Je Nte'yam xa ve'e dunuujmi ats je nMaja Vintsán:

“Ajxtuku yaja ats n'aka'yun pa'ayi ³⁵ namvaat atse'e nyakvintókida pan pan jatye'e mtso'oxpajkjúdup.”

Jidu'um tse'e je David du'ava'ni juu' ve'e je Nte'yam kyojts.

³⁶ 'Miiista, nmu'israeejlit jáyuda, ve'em xa ve'e dutsak jetse'e va'ajts xnujávadat jets je Jesús, juu' ve'e myakjacryuuzpejtjúdu, je'ejyam tse'e je Nte'yam pyaam Maja Vintsán, je Cristo, juu' ve'e vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

³⁷ Ku ve'e du'amotunajxti, van'it tse'e ñatyukja'vijidi je tyokin jetse'e du'amotutúvidi je Pedro maat je myukukatsivatajk:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ¿tis aatse'e ntónup?

³⁸ Van'it tse'e je Pedro y'atsoojvjidi:

—Vinmayumpijttini, masooktini je mko'oy joojntykinda, van'it tse'e mnapéttat je'e kajx jetse'e nujava tyánut jets je Jesucristo ve'e mpanajkxuvaandup, ve'em tse'e myaktokinmee'kxtat jetse'e tyákat jem mja'vin kajxmda je

Espíritu Santo. ³⁹Mtukvinva'nijidu xa miitse'e je Nte'yam je Espíritu Santo, yaktukvinva'niduva tse'e je m'ónukta jets nujom pan pan jatye'e jékumda, nujom tse'e pan pan jatye'e je Maja Vintsán vyinkaamp, uu'm je nNte'yamamda.

⁴⁰Van'it tse'e je Pedro je numay jayu dujaa'kkojtsjidi, may viijn tse'e je jayu dutukmukojtsi. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Masooktini je mko'oy joojntykinda, ka'a tse'e xmaatvintókidat ya ko'oy jáyuda.

⁴¹Ax nujom tse'e pan pan jatye'e dukuvajktu je'e je y'ayook, napejttu tse'e. Je xaaj tse'e jyaa'knuyojkidi janutoojk miijl jo'n je jáyuda pan pan jatye'e dujaanchja'vidu je Jesús. ⁴²Ijtp tse'e du'amotunaxta juu' ve'e je kukát-sivatajk tuk'íxjudup jetse'e to'k aaj to'k joot dujayepta, ve'em tse'e chapkotsta jetse'e amoka je chapkaaky dutojkva'kxta ax jo'n je Jesús dutuujn maat je y'ixpajkpatajk ku ve'e jado'k nax dumaat'a'óxini.

Vintso je jaanchja'vivatajk oy jayu ñapyajmjidi

⁴³Tsa'agataandu tse'e nujom je jayu juu' ve'e dukakuvajktu je ayook; ax je kukatsivatajk, ooy tse'e je majin jets je mújit atuva dutuntoondi je Nte'yam je kyutojkun kajx. ⁴⁴Nujom tse'e pan pan jatye'e dujaanchja'vidu je Maja Vintsán, ijtpst je'e ve'e ñay'amókajada, oy jayu tse'e ñapyámjada maat je myujaanchja'vivatajka. Pan pan tse'e jep juu' dumaat, tyuknu'ayo'vidup tse'e pan pan jatye'e katih'ijtxjudup, ⁴⁵jetse'e dutoo'kta juu' jatye'e y'íxtup jyayejptup jetse'e je meen duyaktonda pan vintso ve'e juu' kya'ijtxjada to'k jado'k. ⁴⁶Jóvum xaaj tse'e ñay'amókajada jep maja tsaptujkp jetse'e tajkm tajkm je tsapkaaky dutojkva'kxta jetse'e to'k muk kyayda.

Xoonduk aaj xoonduk joot tse'e ve'em dutonda, to'kji tse'e je jya'vinda to'kji tse'e je vyinma'yunda. ⁴⁷Ijtp tse'e je Nte'yam dujaa'myétsta. Oyja'vijidu tse'e anañujoma je jayu juu' ve'e dukajaanchja'vidup je Jesucristo. Jóvum xaaj tse'e je Maja Vintsán dujaa'kyaknuuyóka pan pan jatye'e je Jesucristo dujaanchja'vidup jetse'e ve'em dujayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Ku to'k je jayu jyotkadaaky juu' ve'e je tyek dukatukyo'yp y'ij

3 Toojk yaaxp tse'e vye'na ku ve'e je jayu chapkats, van'it tse'e je Pedro maat je Juan ñajkxti jep maja tsaptujkp. ²Jóvum xaajts je'e ve'e jep maja tsaptak'aagup y'it to'k je yaa'tyajk juu' ve'e ka'o'yixjup jetse'e je tyek dutukyo'oyut, ve'emam je'e ve'e kye'x. Yakpatsaampts je'e ve'e jetse'e najkx jep yakjuk jeja je maja tsaptak'aka'a vyinkujk juu' ve'e duxaaj Tsoj. Jep tse'e je jayu je meen du'amotu pan pan jatye'e tajkidup jep maja tsaptujkp. ³Ku ve'e je yaa'tyajk du'ix jets jep'e'e maja tsaptujkp je Pedro maat je Juan tyakava'anda, jetse'e du'uk'amotu je meen. ⁴Van'it tse'e je Pedro maat je Juan vyin'íxjidi, jetse'e je Pedro je yaa'tyajk dunuujmi:

—Vin'ixu aats.

⁵Van'itts je'e ve'e du'a'ixtk je Pedro maat je Juan, ve'emts je'e ve'e y'ukvinmaajy jets je meene'e yakmo'ovaamp.

⁶Ax jidu'um tse'e je Pedro ña'muxji:

—Ka'a atse'e ti oro ka'a atse'e ti plata nmaada. Juu'ts atse'e nmaat, nyajkypst atse'e. Je Jesucristo, je nazarétit jayu, je'e tse'e myakjotkadaakjinup. Tena jets jaamni.

⁷Van'it tse'e je Pedro je yaa'tyajk je y'akalyun ka'aj dumajtsji jetse'e duyakténini. Tun jatyi tse'e je tyekuyo'kt jets nujom je tyek myakkpajkni, ⁸jetse'e yejtsuk. Van'it tse'e yo'y'ukvaanni, jet-

se'e je Pedro maat je Juan dumaattajkidi jep maja tsaptujkp, yo'ynup, yejtsuknup, jetse'e je Nte'yam dutunyakmajini dutunyakjaanchini. ⁹Nujom tse'e je jayu y'ixji ku ve'e yo'yni jetse'e dutunyakmajini dutunyakjaanchini je Nte'yam. ¹⁰Atuva atoki tse'e tyuntaandi, ka'a tse'e dukmutaayvaattini vintso ve'e jyá-tukadat kux y'ixada je'e ve'e je yaa'tyajk juu' ve'e je tyek dukatukyo'yp y'ijit jets ñuja'vidinupe'e jets je'e je'e ve'e juu' ve'e je meen du'amótup tuy'it jeja je maja tsaptak'aka'a vyinkujk juu' ve'e dux-aaaj Tsoj.

**Ku je Pedro kya'amaajy joma
ve'e je eputsooktkun juu'
ve'e duxaaaj je Salomón Jye'e**

¹¹Je yaa'tyajk juu' ve'e je tyek dukatukyo'yp y'ijit, ka'a tse'e dumasaak je Pedro maat je Juan. Nujom tse'e je jayu atuva atoki noomp ñajxkti joma ve'e je eputsooktkun juu' ve'e duxaaaj je Salomón Jye'e. ¹²Ku ve'e je Pedro du'ix, van'it tse'e je numay jayu dunuujmidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ¿tyajxse'e xtuk'atúvada? ¿Tyajxts aatse'e xvin'ixta ax jo'n aats ya'a ve'e kunyaky'o'pyúk aats ya n'avintso makkin kajx aats ya n'avintso va'ajts joót kajx? ¹³Je njujpit jáyuvamda, je Abraham, je Isaac, maat je Jacob, je'e je Nte'yamda tse'e duyakmaji duyakjaanchi je y'Onuk Jesús, je'e juu' miitse'e mpaamdinu jem je Pilato kya'm. Ku ve'e je Pilato y'ukmaso'okuvaajnji naspaka, ka'ats miitse'e xyakajtti. ¹⁴Ñojk'óy xa ve'e kux'amótudi jetse'e kuyakmasaak je Jesús, va'ajts jayu je'e ve'e jets tuv je jyáyuvín je jyoojntykin. Ax ka'a tse'e ve'em xtoondi. Je'ets miitse'e m'amótudu jetse'e tyánut naspaka to'k je yakjaju'oo'kpa. ¹⁵Je'ets miitse'e myakjay'oo'kjudu pane'e je joojntykin duyajkp. Ax je Nte'yam tse'e yakjoojntykpajkinuva.

Mpuumpts aatse'e je tuvakojsun jets n'ix aats je'e ve'e je Jesús ku ve'e távani jyoojntykpajkinuva vye'na. ¹⁶Je Jesusjyam tse'e tuduyakjotkadaakni, tudumajumooyni ya yaa'tyajk juu' ve'e m'ixtup jetse'e m'ixada. Je'e kajx ku aatse'e njaanchjáva je Jesús, je jaanchja'vin tse'e dutoomp jetse'e ya yaa'tyajk tucha'ak, ve'em ax jo'n uxyam x'ixta jo'n.

¹⁷Miits, jáyuda, maat je myakkutojkipada, myakjay'oo'kjudu tse'e je Jesús. Ax nmuja'vips atse'e jets ka'a ve'e oy xnuja'vidi juu' ve'e mtoendu. ¹⁸Ve'em tse'e je Nte'yam dukutyuujn juu' ve'e y'ava'ni je y'ayook kojtsnajxpatajkta, je'ets je'e ve'e jets tsaachpaa'tupe'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit. ¹⁹Je'e kajx tse'e, vinmayumpijttini, masooktini je mko'oy joojntykinda, panajxktini je Nte'yam, ve'em tse'e je Nte'yam mtokinmee'kx-jadat jetse'e xjayéptat jem mja'vin kajxmda je xoojntkun juu' ve'e je Maja Vintsán mmo'ojadap. ²⁰Je Nte'yam tse'e dukejxnuvap je Cristo, ²¹óyame'e vinkopk jetse'e uxyam je Cristo jem tsapjootm tyánut. Ku ve'e je Nte'yam nujom juu' jaty duyak'o'yikáxut, van'it tse'e je Cristo myiinnuvat jado'k nax, ve'em ax jo'n jujpani vyaandi je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. ²²Jidu'um xa ve'e je Moisés dunuujmi je njujpit jáyuvamda: “Vinkánani xa ve'e je Maja Vintsán, je nNte'yamamda, dujayep nuto'k uu'm je njáyuvamda, ve'em ax jo'n atse'e xvinkaajni, juu' ve'e mkojtsnajxuxjadap je Nte'yam je y'ayook, je'e tse'e mkats'amotunáxtap. ²³Pan pan tse'e dukamajapaamp je ayook juu' je'e ve'e kyótsup, ka'ats je'e ve'e y'ítut je Nte'yam je jyayu.” Jidu'um tse'e je Moisés vyaajñ.

²⁴Van'it tse'e je Pedro jyaa'kvaajñ:

—Ax ve'em tse'e, van'ítani ku ve'e je Samuel jyoojntyki jets pan pan jatye'e

jaa'kmiindu, ñukojtstu tse'e nujom je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka juu' ve'e uxyam toojnup kojtsjup. ²⁵ Uu'm xa ve'e xtsaanimdudup xkoojimdudup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka. Xtukkadaakumdudup uu'm je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'nidu je nuujpit jáyuvamda. Jidu'um tse'e je Nte'yam dunuujmi je Abraham: “Mits je mtsaan je mkoj kajx tse'e dupaa'ttat je kunoo'kxun je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn.” ²⁶ Ku ve'e je Nte'yam je y'Onuk Jesús dukejx yaja naxviijn, too'vajkpts uu'me'e xtuknukejxumdi jetse'e xkunoo'kxumdat, ve'em tse'e nmasookumdinit nujom juu' jatye'e ka óyap.

**Ku je Pedro maat je Juan
dumvinténidi pan pan jatye'e
dunumájidup jep tsaptujkp**

4 Jemna tse'e je Pedro maat je Juan dumukotsta vye'na je numay jayu, van'it tse'e nuje'yjidi je tee'tajk maat je saduceotajk jets je tsaptakmutoompa juu' ve'e dunuvintsánip je tsaptakmutoompatajk, ² je'e ve'e ejkjudup ku ve'e je Pedro maat je Juan je jayu duvaajnjada jets joojntykpajknuva ve'e je Jesús, jetse'e je jayu duvaajnjiduva jets joojntykpajknuvape'e je jayu je'e kajx ku ve'e je Jesús jyoojntykpajknuva. ³ Van'it tse'e yakmajstsi jetse'e yakpoxuntakpaamdi kux tánani ve'e van'it je it vye'nini, je kujápite'e duyakpitsumuva'anda jetse'e dutokimpayoydat. ⁴ Ax numay tse'e pan pan jatye'e du'amotunajxtu je ayook juu' ve'e je Pedro tukka'amaajyjudu, je'e tse'e dujaanchja'vidu je Jesús. Tunjaa'knuma'yidu tse'e pan pan jatye'e je Jesús dujaanchja'vidu, ax ve'em tse'e jyeydi numugooxk miijl jo'n je yaa'tyajka, apuk je ta'axtajka maat je pi'k ónykta.

⁵ Je kujápit tse'e ñay'amojkijidi jem Jerusalén je israeejlit yakkutojpkpada maat je myújit jáyuda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpada. ⁶ Je'e maat tse'e vye'niva je Anás, je tee' je'e ve'e juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajka, nay ve'empa je Caifás, je Juan, je Alejandro, jets nujom je tee'tajk je vyintsanda. ⁷ Ku ve'e ñay'amojkijidi, van'it tse'e dunukejxidi je Pedro maat je Juan. Ku ve'e duyakmiindi, van'it tse'e jeja itakujk dupaamdi, jetse'e du'amotutúvidi:

—¿Pan tse'e tumna'muxjada jets ya'a ve'e xtóndat? ¿Páne'e ya kutojkun mmojojyjudup?

⁸ Van'it tse'e je Pedro je Espiritu Santo myoojyji je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, jetse'e vyaajñ:

—Miiitsta, je kajpun je nuvintsanda, mújit jayutajka, ⁹ miits xa aatse'e x'amotutúvidup je y'oy je'e juu' ve'e yaktoojnji to'k je jayu juu' ve'e pajkjup tuy'it. Je'e ve'e mnujavavaandup vintso ve'e y'oyini. ¹⁰ Yájats atse'e miits mvinkujka n'avana jetse'e xnujávadat vintso ve'e ya jayu mvinténajada makkatso'ts. Ax ka miitsjyap tse'e mnujávadap, nay ve'empa ve'e dunuja'viduvat nujom pan joma jatye'e je israeejlit jayu. Je Jesucristo, je nazarétit jayu, je'e juu' miitse'e myakjacryuuzpejtjudu jetse'e je Nte'yam yakjoojntykpajknuva, je'e tse'e je kutojkun duyajk jetse'e ve'em ya majin yaktún. ¹¹ Ve'em xa miitse'e xtonda ax jo'n je pojtspatajk juu' ve'e dumasooktu to'k je oy tsaaj kuxe'e dukoyja'vidi. Ax ux'ook tse'e je oy tsaaj yakpuujm joma ve'e dunuvinkopkikux je maja tsaptakpats. Ve'em tse'e xtonda kuxe'e xko'oyjávada je Jesucristo, je'e juu' ve'e je Nte'yam pyaam jetse'e dunuvintsanikajxnit nujom juu' jatye'e. ¹² Je Jesusji tse'e

o'yixjup jetse'e xmo'yumdat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ni pana xa ve'e je Nte'yam jado'k dukatuknuvana yaja tsajp pa'tki jetse'e je ntókinam xtuknuvaatsumdat —jidu'um tse'e je Pedro vyaajñ.

¹³ Ku ve'e du'ixti jets makk aaj makk joot'e je Pedro maat je Juan kyotsta, jetse'e dunuja'vidi jets ka'a ve'e y'ixpúkada, atuva atóki tse'e tyuntaandi. Van'it tse'e je nuja'vin dupajkti jets je'eda ve'e je Jesús dumaatvíttu. ¹⁴ Jempa tse'e vye'niva je yaa'tyajk juu' ve'e je tyek dukatukyo'yp y'ijit, je'e kajx tse'e dukoo'kmutaayvaattini pan vintso ve'e kudunuvampejtti. ¹⁵ Van'it tse'e yakkexpítsumdi jetse'e aje'ejyji tyaandi jetse'e dukojtsmóktat. ¹⁶ Jidu'um tse'e ñavyaajnidi vimpit atuj:

—¿Tise'e nto'numdap maat ya jáyuda? Ñuja'vidinup xa ve'e nujom pan pan jatye'e tsuunidup yaja Jerusalén jets ta ya'a ve'e ya jayu duyakjotkada'akta. Ka'a tse'e ñun'oya vintso ve'e nva'numdat jets ka'a ya'a ve'e je majin tudutonda. ¹⁷ Va'an tse'e du'atsa'kimda jetse'e ni pana dukoo'ktuknuja'vidinit je Jesús jy'e, ve'em tse'e kyajaa'kva'kxtukut ya ayook —jidu'um tse'e ñavyaajnidi.

¹⁸ Van'it tse'e duvatsoovdi jetse'e dutukpavaandi jets ni vintsova ve'e je jayu dukoo'kvaajnjdinit ukpu dukoo'ktuknuja'vidinit je Jesús jy'e. ¹⁹ Ax van'it tse'e je Pedro maat je Juan ña'muxjidi:

—Payo'oyda n'it viinm pan oy je'e ve'e jeja je Nte'yam vyinkujk jets mitse'e myakkatsapáktat jets ka'a ve'e je Nte'yam. ²⁰ Ka'a xa ve'e nvaat jets aats je'e ve'e nkah'avánat juu' aatse'e n'ix jets juu' aatse'e n'amotunajx.

²¹ Ku ve'e dujaa'ktoondi vintso ve'e du'atsa'agadat, van'it tse'e dumasookti, ka'a tse'e dupaatti ti ve'e tyukkut-saachpaadadap, kux nujome'e je jayu je Nte'yam duyakmájiidi duyakjaanchidi

je'e kajx juu' ve'e toojnju kojtsju. ²² Je yaa'tyajk juu' ve'e jotkadaaknu, vujx- tkupx joojnt náxyanits je'e ve'e vye'na.

Ku je jaanchja'vivatajk je Nte'yam du'amótudi je makk aaj je makk joot

²³ Ku ve'e yakmasookti je Pedro maat je Juan, van'it tse'e ñajkxti joma ve'e je myujatyoo'tajkta, jem tse'e dutukmumaajntykti vintso ve'e ña'muxjidi je tee'tajk je vyintsanda maat je israeejlit je myújit jáyuda. ²⁴ Ku ve'e du'amotunajxti, van'it tse'e nujom chapkojtsti. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Maja Vintsán, mits xa ve'e je Nte'yam. Mits tse'e mpaam ya tsajp ya naax, je maaxy naaj, jets nujom juu' jatye'e ijtp jem tsajviinm jets yaja naxviijn. ²⁵ Myajk mitse'e ya ayook juu' ve'e je Espíritu Santo tyukkojtsnajx je David. Jidu'umts je'e ve'e vyaajñ:

¿Tyajx tse'e ñaajkjotma'atjada je jayu juu' ve'e ka je israeejlitap jetse'e je israeejlit jayu duvinmayda jetse'e dutóndat juu' ve'e ka'o'yixjudup?

²⁶ Nay'amojkijidu tse'e je naxviijnit yakkutojkipada jetse'e dutso'oxpáktat je Maja Vintsán maat je Cristo.

Jidu'um tse'e ya ayook juu' ve'e je Espíritu Santo je David tyukkojtsnajx.

²⁷ Tyúvam xa ya'a ve'e juu' ve'e je Espíritu Santo kyojts. Navyaatju xa ve'e je Herodes maat je Poncio Pilato je vyinma'yunda maat je israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epta, je'e tse'e dutso'oxpajktu je mva'ajts ónuk Jesús, juu' mitse'e mvinkoon jetse'e yakkutojknit. ²⁸ Ve'emts je'e ve'e dutoondi juu' ve'e mnupaajmtki jetse'e ve'em tyónjut kyótsjut. ²⁹ Maja Vintsán, amotunaxu to'k aaj uxyam vintso ve'e vya'anda jets aatse'e x'atsa'agadat. Mooyk aats mitse'e je makk aaj je makk joot jets aatse'e ve'em je jayu nvaajnjadat je mkats je m'ay-

ook kaja'vina katsa'kina, aats, mits je mmutoompa je mmupajkpa, ³⁰ jets aatse'e mits je mkutojkun kajx je pa'am jayu nyakjotkada'aktat, jets aatse'e je mva'a-jts ónyk Jesús je makkin xmo'ot jets aatse'e ntónut je mújit atuva jets je majin.

³¹ Ku ve'e chapkojtskajxti, van'it tse'e y'ojxi jem joma ve'e vye'nada. Nujom tse'e je Espíritu Santo myoojyjidi je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutón-dat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, makkaaj mak joot tse'e je Nte'yam je kyats je y'ayook dukojtsti.

**Vintso je jaanchja'vivatajk
dütukjoojntykidi juu'
ve'e y'ixtu jyayejptu**

³² Je numay jayu juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vidu, to'kji tse'e je jya'vinda to'kji tse'e je vyinma'yunda. Ni pana tse'e kyava'añ jets y'avintso je'e je'e ve'e pan tii, nujom juu' ve'e y'ixtup jyayejptup, ve'em tse'e dujávada jets nujome'e duje'eda. ³³ Je kutojkun maat tse'e ooy je kukátsivatajk dutun'ava'nidi jets joojntykpaiknuva ve'e je Maja Vintsán Jesús. Ooy tse'e je Nte'yam tyunkunoo'kxjada anañujoma. ³⁴ Ka'a ve'e pan pane'e juu' nunka'ijtuxjudup, kux je'eda pan pan jatye'e je naax ukpu je tajk dujayejptup, tyoo'ktufts je'e ve'e ³⁵ jetse'e je meen je kukátsivatajk dutukkatákada, ve'em tse'e to'k jado'k yakma'a pan vintso ve'e juu' kya'ijtuxjada.

³⁶ Jem tse'e vye'na to'k je jayu juu' ve'e je Leví je chaan je kyooj, Josee-jts je'e ve'e xyaaj, chípreit jayu, Bernabé je'e ve'e je kukátsiva tyijjada. (Jidu'um tse'e kyatsapítsum je Bernabé, Yakjot'amájiva.) ³⁷ Je Bernabé tse'e to'k viijn je naax dutoo'k jetse'e je meen dutukkatajki je kukátsivatajk.

**Je tokin juu' ve'e tyoondu
je Ananías maat je Safira**

5 Ax jempa tse'e jado'k je jayu juu' ve'e Ananías duxaaj. Je'e maat je ñuda'ax Safira, je'e tse'e to'k viijn je ñaax dutoo'ktu. ² Van'it tse'e je Ananías dupajkva'kxy je nextsov jetse'e to'k viijn dutukkatajki je kukátsivatajk, ve'em ax jo'n nujom je meen kuy'ijt. Ñuja'vipts je'e ve'e je ñuda'ax jets ve'eme'e dutonuva'añ. ³ Van'it tse'e je Pedro dunuujmi je Ananías:

—Ananías, ¿tyajxts mitse'e je Satanás tux'ituma'a jetse'e tutyaka jem mja'vin kajxm jetse'e ve'em xvin'aa'nuva'añ je Espíritu Santo? Mnapyaajmjup xa mitse'e ax jo'n to'k ka'ajyji je mnaxtov taa kuxyakmejts; ax ta tse'e xpukán. ⁴ ¿Ka mits je mnaaxap je'e ve'e tuy'it? Ku tse'e tuxtaa'k, ¿ka mits je mmeenaps je'e ve'e tuy'it? ¿Tyajxts mitse'e ve'em tumjátuka? Ka je jáyuvap xa mitse'e mvin'uup; je Nte'yame'e mvin'aa'nuvaampy.

⁵ Ku tse'e je Ananías du'amotunajxy, aa'k tse'e ñaxkadaaky. Ax nujom tse'e pan pan jatye'e dumótudu vintso ve'e y'aa'k, ooy tse'e tyuntsa'kipajkkajxti.

⁶ Ku ve'e je Ananías y'aa'k, van'it tse'e je vajutyajk tyénidi, jetse'e je ñi'kx je kyopk dutukvimpitti je vit, jetse'e duyaknajkxtini nextajkiva.

⁷ Ku ve'e toojk hora jo'n je it ñaxy vye'na, van'it tse'e je Ananías je ñuda'ax jye'y. Ka'ats je'e ve'e dunujava ti ve'e toojnju kojtsju. ⁸ Van'it tse'e je Pedro y'amotutúviji:

—Vaajnja ats, ¿vanxúpame'e tumyakmo'oda ku ve'e tuxtoo'kta je mnaax?

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Vanxúpam xa je'e ve'e.

⁹ Van'it tse'e je Pedro ñamuxji:

—¿Tyajx tse'e tuxkojtsmókta jetse'e xvin'aa'ndat je Espíritu Santo?, juu' ve'e ijtp jem je Maja Vintsán jya'vin kajxm.

Uxep xa ve'e tak'aagup myejtstini juu' ve'e ojts je mnyaa'y tudyaknaxtajki-dini. Uxyamts mits je'e ve'e najkx myaknaxtajkijidinuva —jidu'um tse'e je Pedro vyaajñ.

¹⁰Tun je'yji tse'e ñaxvipp jeja je Pedro vyinkujk jetse'e je jya'vin tyukvaatsjini. Ku ve'e tyajkidi je vajutyajkta, aa'kani tse'e dupaattini. Van'it tse'e duyakpítsumdini jetse'e ojts duyaknaxtajkidini jeja je ñyaa'y pya'ayi. ¹¹Tsa'kipajktu tse'e je jaanchja'vivatajka jets nujom pan pan jatye'e dumótudu.

Ku ooy je mújit nuja'vin jets je mújit atuva yaktuujn

¹²Tyoondu tse'e je kukátsivatajk jeja je numay jayu vyinkujk ooy je mújit nuja'vin jets je mújit atuva je'e kajx ku ve'e je Ntelyam je kyutojkun myoojyjidi. Jem tse'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada y'ijt to'k ka'ajyjida joma ve'e je eputsooktkun juu' ve'e duxaaj je Salomón Jye'e, to'kji tse'e je jyootta je jya'vinda to'kji tse'e je vyinma'yunda. ¹³Cha'kidup tse'e je numay jayu jetse'e je jaanchja'vivatajk dumaatnay'amókajadat; óyam tse'e vye'ema, vinta's'kijidup tse'e anañujoma je jayu. ¹⁴Ax jaa'knuma'yi'ataatstinu tse'e je jayu juu' ve'e dujaanchja'vidup je Maja Vintsán, je yaa'tyajk jets je ta'axtajk. ¹⁵Je jayu juu' ve'e jemda, je'e tse'e duyakpítsumdu jem maajntkun kajxm je pya'am jáyuda jetse'e dupaamdi jeja too' aajy joma ve'e je Pedro ñaxuva'añ, ve'em tse'e oyje'e je y'ake'exa pyaa'tjadat jetse'e jyotkada'aktat. ¹⁶Je'yduva tse'e numay je jayu juu' ve'e jem viijnk kajpun kajxm tsoo'ndu juu' ve'e je Jerusalén dumutámidup, yakje'myojktu tse'e je pya'am jáyuda maat je'e pan pan jatye'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap. Nujom tse'e duyakjotkadakkajxtini.

Ku je kukátsivatajk yakmajtsi

¹⁷Van'it tse'e jyjotma'tti je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta maat je saduceotajk juu' ve'e myaatve'nidup, ¹⁸je'e kajx tse'e je kukátsivatajk duyakjamyajtsjidi jetse'e duyakjapyaajmjidi jep poxuntujkp. ¹⁹Ax to'k tse'e je Maja Vintsán je y'aangeles koo'ts je poxuntak'aka'a duyak'avaach jetse'e je kukátsivatajk duyakpítsumdi, jetse'e dunuujmidi:

²⁰—Najkxta jep maja tsaptujkp, jep tse'e je numay jayu xvaajnjadat pan vintso ve'e dujajeyptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

²¹Ku ve'e du'amotunajxti, van'it tse'e je kujápit tyajkidi jep maja tsaptujkp jetse'e je jayu duyak'ixpajkti.

Ax je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta maat je jayu pan pan jatye'e myaatta vye'na, je'e tse'e duvomojktu pan pan jatye'e dunumájiduvap jep tsaptujkp. Van'it tse'e dunukejxidi je kukátsivada jep poxuntujkp. ²²Ku ve'e je tsaptakmutoompa jye'ydi jep poxuntujkp, ka'ats jepe'e dupampaatti, van'it tse'e vyimpjittinuva je kats maat, ²³jetse'e vyaandi:

—Oy atuk xa aatse'e je poxuntajk tumpaa'ty. Jep tse'e vyinténajada pan pan jatye'e du'ix'ijttup. Ax kuts aatse'e tunyak'ava'ach, ka'ats aatse'e jep tumpampaa'ty.

²⁴Ax ku tse'e du'amotunajxti je tee'tajk je vyintsanda maat je tsaptakmutoompa juu' ve'e dunuvintsánip je tsaptakmutoompatajk, ka'a tse'e duvinmótudi pan vintso je'e ve'e najkx kyukaxa. ²⁵Van'it tse'e to'k je jayu jye'y juu' ve'e tuknuja'vijidu, jetse'e ña'muxjidi jidu'um:

—Je yaa'tyajkta juu' ve'e tuxpoxuntakpamda, jepts je'e ve'e je numay jayu duyak'ixpakta maja tsaptujkp.

²⁶ Van'it tse'e je tsaptakmutoompa juu' ve'e dunuvintsánip je tsaptakmutoompatájk maat je jyayu, je'e tse'e ojts dumatsta je kukátsivada, ka'a tse'e dujomtonda dutitonda, je'e ve'e cha'kidup kux ku ve'e je numay jayu chaka'atsjadat. ²⁷ Ku ve'e duyakmejtsti, van'it tse'e dupaamdi jeja je jayu vyinkujkta juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp. Van'it tse'e ña'muxjidi je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta:

²⁸ —¿Ka mákkap aats miitse'e ntukpavaandi jets ka'a ve'e je jayu x'ukvaajnjidinit je Jesús jye'e? Ax íxtats n'it juu' ve'e tuxtonda. Nujom tse'e je jayu juu' ve'e yaja Jerusalén, ta tse'e dunujávada juu' miitse'e myak'ixpajktup, jets aatse'e xtuktokinava'anda ku ve'e je Jesús y'aa'k.

²⁹ Van'it tse'e je Pedro maat je viijnk kukátsivada y'atsoojvjidi:

—Tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e je Nte'yam yakkatsapákut. Ax pan pyavaampy tse'e je jayu juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguij maat je Nte'yam je y'ayook, ka'a tse'e yaktónut. ³⁰ Je njujpit jáyuvamda je Nte'yamda, je'e tse'e duyakjoojntypajknuva je Jesús, je'e juu' miitse'e myakjay'oo'kjudu ku ve'e xyakjacryuuzpejtjidi. ³¹ Je Jesús tse'e tsajpejtnu je Nte'yam je kyutojkun kajx jetse'e je Nte'yam je majin myoojyjini ku ve'e jeja y'aka'yun pa'ayi dupaamni, ax ve'em tse'e je Jesús y'it Yakkutojkpa jets Yaktsookpa, ve'em tse'e je israeejlit jayu vyinmayumpijittinit, je kyoy joojntykin dumasooktinit, jetse'e je tyokin yakmee'kxjadat. ³² N'ix nmotu aatse'e je Jesús ku ve'e távani jyojntykpaiknuva vye'na. Ax je Espíritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam myooyj pan pan jatye'e katsupajkjjudup, je'e tse'e je tuvakojsun dupaampap jets ve'emam je'e ve'e

je Nte'yam dutuujn —jidu'um tse'e vyaandi.

³³ Ku ve'e du'amotunajxti, ooy tse'e tyun'ejkjidi tyunjot'aajnidi, je'e kajx tse'e du'ukkojtsmojkti jetse'e kuduyakjay'oo'kjidi je kukátsivada. ³⁴ Ax je jayu juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp, jeja tse'e je'e y'akujkta vye'na to'k je fariseo juu' ve'e Gamaliel duxaaaj. Je pava'nune'e tyukyay'ixpujpk. Ooy je'e ve'e je jayu tyunvintsá'agaja. Je'e tse'e teni jetse'e dupavaajñ jetse'e duyakpítsumdat je kukátsivada namvaate'e vee'n je it ñaxy. ³⁵ Van'it tse'e dunuujmi je myujatyoo'da:

—Miiitsta, nmu'israeejlit jáyuda, tum-payo'oyda oy pan ti ve'e mtonuvaandup maat ya'a ya yaa'tyajkta. ³⁶ Jem xa ve'e to'k je jayu y'ijit juu' ve'e Teudas duxaaaj, ve'emts je'e ve'e ñapyaajmji ax jo'n je jayu juu' ve'e dunumájiip. Numaktaaxk mókupx jo'n tse'e je jayu pyanjxji. Ku ve'e je jayu yak'oo'kjidi, van'it tse'e yo'vya'kxkajxtini nujom pan pan jatye'e panajkxjudu. Je vaatji tse'e kyukajxini. ³⁷ Ku ve'e je it ñajxy, van'it ku ve'e je jayu yaknujaaydi, jempa tse'e je Judas, galiléait jayu. Numay tse'e je jayu pyanjxji. Ax yak'oo'kjudu tse'e je jayu jetse'e yo'vya'kxkajxtini nujom pan pan jatye'e panajkxjudu. ³⁸ Je'e kajx tse'e, kadi xvintsotonda ya'a ya yaa'tyajkta, kadi xtso'oxpáкта. Kux pan jayu je'e ve'e juu' ve'e ya kutojkun moojyjjudup jetse'e dutóndat juu' ve'e tyoondup, kukáxapts ya'a ve'e; ³⁹ ax pan je Nte'yamts je'e ve'e juu' ve'e ya kutojkun moojyjjudup, ka'a tse'e m'oyixjada jetse'e x'amaadaagadat. Nay'ixjada kux ku ve'e je Nte'yam xtso'oxpáktat —jidu'um tse'e je Gamaliel vyaajñ.

⁴⁰ Tuktajkijidu tse'e je kats. Oyam tse'e vye'ema, ku tse'e dunukejxidi je kukátsivada, van'it tse'e duvojpti, jetse'e dupavaandi jets ka'a ve'e je jayu du'ukvaajnjidinit je Jesús jye'e. Van'it

tse'e dumasooikti. ⁴¹ Van'it tse'e je kukát-sivada dūvinva'kvaatsti je jayu juu' ve'e dūnumájidup jep tsaptujkp; va'a-jts xoojntktup tse'e ñajkxtini kux yakja-jtuxjudu ve'e je Nte'yam jetse'e yakvi-ijnk'íxti je Jesús kajx. ⁴² Jóvum xaaj tse'e duyak'ixpakta jetse'e dukotsta jets je Jesús je'e ve'e je Cristo, je'e juu' ve'e je Nte'yam vyinkoõn jetse'e yakkutojknit. Ve'em tse'e dutoondi jep maja tsaptujkp jets ve'empa tajkm tajkm.

Ku yakvinkoõndi nūvuxtojtk je patto'nivada

6 Ax ku tse'e ñuma'yi'ata'atsta je jayu juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vidup, van'it tse'e chaachvinmapyajkti je'e juu' ve'e dukojtstup je griego aaj. Ve'em tse'e vya'anda jets ka'a ve'e je kyu'aa'k ta'axtajk yak'ixpaa'tta ku ve'e jóvum xaaj je kaaky je naaj vya'kxy. ² Van'it tse'e je numakmejtsk kukát-siva duyaknay'amojkijidi je jaanchja'vivaatajka, jetse'e jidu'um dūnuujmidi:

—Ka'a xa ve'e y'oya jets aatse'e je Nte'yam je kyats je y'ayook ntukka'amay'atúvat jets aatse'e je kaaky je naaj nyakva'kxut. ³ Je'e kajx tse'e, utsta ajchta, vinkonda nūvuxtojtk je yaa'tyajk amiitsjida juu' ve'e oy yaknukojtstup, juu' ve'e vijta keja jets juu' ve'e je Espíritu Santo moojyjudup je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'e tse'e mtukpava'andap ya toonk, ⁴ ax ve'emts aatse'e ntsapkojsténat jets aatse'e ijtp je jayu ntukyak'ixpákut je Nte'yam je kyats je y'ayook —jidu'um tse'e vyaandi.

⁵ Y'oyja'vidu tse'e nujom je jaanchja'-vivatajk. Van'it tse'e dūvinkoõndi je Esteban, to'k juu' ve'e to'k aaj to'k joot dujaanchja'vip je Jesucristo jetse'e je Espíritu Santo mya'aju je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Vyinkoõnduva tse'e je

Felipe jets je Prócoro, je Nicanor jets je Timón maat je Parmenos, nay ve'empa je Nicolás, antioquáit jayu, to'k juu' ve'e je Nte'yam dūvinja'vip dūvintsa'kip ax jo'n je israeejlit jáyuda. ⁶ Ku ve'e duyakmejtsti jeja je kukatsivatajk vyinkujka, van'it tse'e je kukatsivatajk je kya'aj tyuknukoojnidi jetse'e ñutsapkojtsjidi.

⁷ Yakkojtsva'kx'ataatstp tse'e je Nte'yam je kyats je y'ayook, numa'yi'ataatstuvap tse'e jem Jerusalén je jayu juu' ve'e je Jesucristo dujaanchja'vidup. Numay tse'e je israeejlit tee'tajk dujaanchja'viduva je Jesús.

Ku je Esteban yakmajch

⁸ Je Esteban, je'e tse'e je Nte'yam je maa'yun to'nuxju jetse'e je makkin myoojyji jetse'e jeja je numay jayu vyinkujk dutuujn je mújit nuja'vin jets je mújit atuva. ⁹ Van'it tse'e je Esteban du-maatnakyojtsvintsoojvjidi juu' ve'e yak-tukxaajidup Tsaptujkpit Naspaka Jayu, je'e juu' jatye'e tsoo'ndu jem Cirene jets jem Alejandría, nay ve'empa juu' ve'e tsoo'ndu jem cilíciat jets ásiat y'it jootmda. ¹⁰ Ax ka'a tse'e y'o'yix-jada vintso ve'e je Esteban du'lamaa-daagadat kux je vijin je kejun maate'e je Esteban dukats juu' ve'e je Espíritu Santo moojyjudup. ¹¹ Van'it tse'e dūmu-jooydi je jáyuda jetse'e vya'andat jets y'amotunajxtu ve'e ku ve'e je Esteban dupakajts je Moisés je pyava'nun jets ku ve'e dūvinkojtspejt je Nte'yam. ¹² Ve'em tse'e duyakyojtmukti duyak'ajxukti je numay jáyuda, je'e maatta tse'e je israeejlit je myújit jáyuda jets je tsaptujkpit yak'ixpajkpada. Van'it tse'e je Esteban dumajtsi jetse'e duyaknajkxtini joma ve'e ñay'amókajada je jayu juu' ve'e dūnumájidup jep tsaptujkp. ¹³ Van'it tse'e dupaamdi je jayu juu' ve'e tyuknūvampéttap jeja je'e vyinkujka. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Ka'a xa ya'a ve'e ya jayu dupakojt-s'atúva ya maja tsaptajk jets je Moisés je pyava'nun. ¹⁴Ve'em aatse'e n'amotunaxy ku ve'e vyaajñ jets to'ke'e je nazarétit jayu juu' ve'e Jesús duxaaj, je'ek tse'e duyakkutókiyup ya maja tsaptajk jetse'e duyaktiktskáxut je costumbre juu' ve'e je Moisés xyaktaajnjimdu.

¹⁵Tsuunidup tse'e vye'nada je jayu juu' ve'e nay'amokijidup, jetse'e dvin'ixti je Esteban. Ve'em tse'e je vyiijn je y'aaj kye'x ax jo'n je ángeles kuy'ijit jo'n.

Ku je Esteban dvin'teni pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptajkp

7 Van'it tse'e je tee' juu' ve'e dunuv-intsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e du'amotutuvi je Esteban:

—¿Ve'emam mitse'e mva'añ ax jo'n ya'a ve'e vya'anda?

²Jetse'e y'atsaajv:

—Nmu'israeejlit jáyuda, mújit jayutajkta, amotunaxta juu' ats miitse'e ntukmukotsuvaandup. Je Nte'yam, juu' ve'e nujom dunumajikajxp, je'e tse'e naajknuke'xnatajkiju jeja je njujpit jáyuvamda Abraham vyinkujk ku ve'e jem mesopotámiait y'it jootm vye'na, ka'anume'e ñujkx vye'na tsuuniva jem haraanit kyajpun kajxm. ³Jidu'um tse'e dunujjimi: “Tunmasookni je m'it je mnaax jets nujom je mjayu, jets najkxu joma ve'e je naax juu' ats mitse'e ntuk'ixup.” ⁴Van'it tse'e je Abraham choo'nni jem caldéait y'it jootm jetse'e ñujkx jem Harán. Ku ve'e je tyee' y'oo'kni, van'it tse'e je Nte'yam yakmiiijnini joma ve'e ya it ya naax, joma ve'e n'ijitumda ntsuunimda. ⁵Ka'a tse'e yaja dumoojy je Nte'yam ya naax je Abraham, ni je'e joma ve'e ñaxva'akut; tyukvinva'ni ve'e jets myo'ope'e ya naax je chaan je kyooj, óyame'e van'it ka'a pan je Abraham je y'ónuk vye'na. ⁶Na'muxjuva tse'e je Nte'yam jets jékumit jayu ve'e y'íttat

je Abraham je chaan je kyooj jetse'e chaanadat joma ve'e dukanaaxada, jem tse'e maktaaxk mókupx joojnt je jayu jyomtónjadat tyitónjadat jetse'e akee'y yaktónjadat. ⁷Na'muxjuva tse'e jidu'um je Nte'yam: “Ats xa ve'e ntokimpayo'oyup je jayu juu' ve'e je mtsaan je mkoj akee'y duyaktóndap, van'it tse'e je mtsaan je mkoj choo'ndinit jem jets atse'e yaja min xvinjávada xvintsa'agada.” Jidu'um tse'e je Nte'yam vyaajñ. ⁸Je Nte'yam xa ve'e je kojstán duyaktaan maat je Abraham. Je'e tse'e tyukpavaan jetse'e je Abraham maat nujom je chaan je kyooj juu' ve'e mix ónukta, je'e tse'e yakpaajmjadap je ixta'nun jetse'e duni'kxmadat dukojmadat, ve'em tse'e duyaknuke'xnatakadat jets kyuvajktupe'e je kojstán. Ax ku tse'e je myajntk Isaac kye'x, kutoodojtyuk xaaj tse'e dupaajmji je ixta'nun, nay ve'empa tse'e je Isaac dutoompa maat je myajntk Jacob. Ax ve'empa tse'e je Jacob dutoompa maat je myajntktajkta, uu'm je njujpit jáyuvamda, je'e tse'e duyaktsoo'ntktu je makmejtsk jaka'a juu' ve'e je israeejlit jáyuda.

⁹Je Jacob je myajntktajkta, je'eda tse'e dumu'ejkjudu je y'uts José, jetse'e dutoo'ktini. Ax jem tse'e Egipto yaknajkxidini juu' ve'e joojyudu. Y'ix jyayejp tse'e je Nte'yam je José, ¹⁰je'e tse'e tuknuvaatsju nujom juu' ve'e tso'oxjajtuxju jetse'e je vijin je kejun myoojyji. Je Nte'yam tse'e je vinma'yun dumooy je faraón, je egíptovit yakkutojkpa, jetse'e je José dujávát dutsókut. Je faraón tse'e paajmju jetse'e je egíptovit jayu duyakkutojkat, je faraón je jyaajj je tyajk paat.

¹¹Van'it tse'e je makk yooj ñajxy jem egíptovit y'it jootm jets yaja canaanit y'it jaat. Ooy tse'e je jayu tyuntsaa'chpaatti van'it, ka'a tse'e je njujpit jáyuvamda dupaa'tta ti ve'e tyukjoojntykadap. ¹²Ku

ve'e je Jacob dūmotu jets jeme'e Egipto je tukjoojntykin, van'it tse'e jem dupakejxti je myajntktajk, je njujpit jáyuvamda, je'ets je'e ve'e ku ve'e mutok nax ñajkxti. ¹³ Ku ve'e mumejtsk nax ñajkxtinuva, van'it tse'e je José ñaajknuke'xnatajkiji jeja je y'uts je y'ajch vyinkujk. Ax ve'em tse'e je egíptovit yakkutojkpa dūnuja'vi jets pan jayu je'e ve'e je José. ¹⁴ Van'it tse'e je José dūnukejxini je tyee' Jacob maat nujom je jyáyuda. Nutoogupxuk makmokxe'e y'ijtti. ¹⁵ Ve'em tse'e jyajty jetse'e je Jacob ñajkxni tsuuniva jem Egipto. Jem tse'e y'oo'kni; nay jempa tse'e y'oo'ktini je myajntktajkta, uu'm je njujpit jáyuvamda. ¹⁶ Ku tse'e je Jacob je ñi'kx je kyopk duyaknajkxtini jem Siquem, jem tse'e duyaknaxtajkidini jep aajntkup joma ve'e je naax juu' ve'e je Abraham jyooj je plata maat, juu' ve'e je Hamor je myajntktajk tukmutoo'kjudu.

¹⁷ Ku ve'e tyámini vye'na je xaaj ku ve'e duyakpo'okut je joojnt juu' ve'e je Nte'yam tukna'muxju je Abraham jets je chaan je kyooj ve'e tsaanadap jem Egipto, numáyani ve'e ooy je israeejlit jayu tyunve'nada, ¹⁸ van'it tse'e jem Egipto yakkutojk'ukvaajñ to'k juu' ve'e dukanuja'vip jets pan pan je'e ve'e je José y'ijit. ¹⁹ Je yakkutojkpa tse'e je njáyuvamda dūvin'aa'n jetse'e dujomtuujn dutituujn, jetse'e dū'akee'yi jetse'e dumasoo'ktinit je myix ónukta juu' ve'e pi'k maaxna jetse'e ve'em y'oo'ktinit. ²⁰ Van'ítani tse'e kye'x je Moisés; ooye'e tyuntsoja y'ijit. Toojk po'o tse'e jem je tyee' je tyaak tyak'am yu'uts yak'ijtji. ²¹ Ax ku tse'e kyoo'k'o'yixjidini jetse'e yu'uts dujaa'kyak'íttat, van'it tse'e je yakkutojkpa je ñaax pyaatji jetse'e duyakye'e'k ax jo'n je y'avintso ónuk kuy'ijit jo'n. ²² Je'e kajx tse'e je Moisés dūnu'ixpajki nujom juu' ve'e je egíptovit jayu jyajt-tup, viji kej tse'e juu' dutuujn dukajts.

²³ Vujxtkupx joojntani tse'e je Moisés vye'na, van'it tse'e ojts dū'ix je jyáyuda. ²⁴ Jem tse'e dū'ix to'k je egíptovit jayu ku ve'e dujomtún dutitún to'k je Moisés je jyayu, van'it tse'e je Moisés duyak'aa'k je egíptovit jayu jetse'e ve'em dukuvaajñ je jyayu. ²⁵ Ve'e-me'e je Moisés y'ukvinmaajy jets kudūvinmótudi ve'e je jyáyuda jets vyinkónup je'e ve'e je Nte'yam je Moisés jetse'e ve'em dutukyakpítsumdat je myu'israeejlit jayu; ax ka'ats je'e ve'e dūvinmótudi. ²⁶ Je ku'óxit tse'e je Moisés dū'ix jets jeme'e numejtsk je myu'israeejlit jayu ñachii'kjada. Y'ukyaknamyujot'oyavaajnujdupts je'e ve'e dū'uktij, je'e kajx tse'e jidu'um dūnuujmidi: "To'k jáyují xa miitse'eda. ¿Tyajxse'e mnachii'kjada?" ²⁷ Van'it tse'e je nakyutsii'kjuva je Moisés dūnasti'tsi, jetse'e dūnuujmi: "¿Pants mitse'e tumpumju jets aatse'e xyakkutojkjat jets aatse'e xtokimpayo'oyut?" ²⁸ ¿Xyak'oo'kuvaampap ats mitse'e ax jo'n ox xyak'aa'k je egíptovit?" ²⁹ Ku ve'e je Moisés dū'amotunajxy, van'it tse'e dūnuja'vi jets ñuja'vinup je'e ve'e je jayu jets je'e ve'e je jayu tūduyak'aa'k, je'e kajx tse'e kyeek jetse'e ñujkx jem madaaanit y'it jootm. Ax jékumit jayu tse'e y'ijit ku ve'e jem chūuni; jem tse'e je Moisés ñamyajntkiji numejtsk.

³⁰ Vujxtkupx joojnt tse'e je it tuñajxnuva vye'na, van'it tse'e to'k je ángeles yak'ixji jem janjootm jem ápit kup akokm jem vinva'ajts it kajxm joma ve'e je Sinaí Kopk. ³¹ Atuva atoki tse'e je Moisés dutuktaajñ juu' ve'e yak'ixju. Ku ve'e dumutami jetse'e dū'ix'óyat, van'it tse'e dū'amotunajxy je Maja Vintsán myukatsju. Jidu'um tse'e vyaajñ: ³² "Ats xa ve'e je mjupit jayu je Nte'yamda, je Abraham, je Isaac, maat je Jacob je Nte'yamda." Van'it tse'e je Moisés myippajkni, tsa'ki tse'e jetse'e je jaajñ dujaa'k'íxut. ³³ Van'it tse'e je Ma-

ja Vintsán ña'muxji: “Napyakjenju kux kunuu'kx ya'a ve'e ya naax juu' ve'e mtukténip. ³⁴Ta atse'e n'ix vintso ve'e ats je njayu yakjomtonda yaktitonda jem Egipto, ta atse'e nmotu vintso ve'e jem ya'axta jetse'e ñañutsaachvinmáy-jada, je'ets atse'e tunnukada'aky jets atse'e nyakpítsumdat. Mínuts n'it, mits atse'e mpakéxup jem Egipto.”

³⁵Ax je Nte'yamts je'e ve'e dvin'koon je Moisés jetse'e duyakkutojkjat je njujpit jáyuvamda jetse'e duyakpítsumdinit jem Egipto. Je Moisés tse'e je Nte'yam kejxju ku ve'e to'k je ángeles du'ix jem janjootm jem ápit kup akojkm. Je Nte'yam tse'e je Moisés dutuknukex je njáyuvamda, je Moisés juu' ve'e vyijnk'íxtu ku ve'e vyaandi: “¿Pan tse'e tumpumju jets aatse'e xyakkutojkjat jets aatse'e xtókimpayo'oyut?” ³⁶Je Moiseests je'e ve'e juu' ve'e dutoon je mújit nujá'vin jets je mújit atuva jem Egipto jets joma ve'e je Tsapts Maaxy Naaj, je'e tse'e duyakpítsumnu jem Egipto je njujpit jáyuvamda jetse'e je majin dujaa'ktuujn je vujxtkupx joojnt ku ve'e yo'ydi jem vinva'ajts it kajxm. ³⁷Je Moiseests je'e ve'e juu' ve'e je nmu'israeejlit jáyuvamda jidu'um dunuujmidu: “Vinkánani xa ve'e je Maja Vintsán, uu'm je nNte'yamamda, dujayep to'k uu'm je njáyuvamda, ve'em ax jo'n atse'e xvinkaajn, je'e tse'e mkojtsnajxujadap je Nte'yam je y'ayook.” ³⁸Je Moiseespats je'e ve'e juu' ve'e mukojtsju je ángeles jem vinva'ajts it kajxm joma ve'e je Sinaí Kopk, jetse'e dukojtsnajxji je njujpit jáyuvamda. Je Moisés tse'e yakmooy je ayook juu' kajxe'e je jayu dujajejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, yakmooyts je'e ve'e jetse'e xtuknuja'vimdat.

³⁹Ax ka'a tse'e je njujpit jáyuvamda dukatsapajkti je Moisés, ka'a ve'e du-

majapaamdi, jeme'e Egipto vyimpituvaandinuva. ⁴⁰Van'it tse'e je Aarón jidu'um dunuujmidi: “Paajmjikts aatse'e to'k aaj to'k je apammax juu' ve'e nyaknte'yamimdap jetse'e xvintoo'-vajkimdat, kux ka'a xa ve'e nnuja'vimda ti n'ite'e tujyatyju tuñaxyju je Moisés juu' ve'e jem Egipto xyakpítsumdu.” Jidu'um tse'e vyaandi. ⁴¹Van'it tse'e to'k je kaaj ónuk du'apammaxti, je tánuk duyak'oo'kti, jetse'e dutukvintsa'kidi. Ooy tse'e dutuntukxoojntkti juu' ve'e tyoond. ⁴²Je'e kajx tse'e je Nte'yam mya-sookjidi. Van'it tse'e dvinja'vidi dvin'tsa'kidi juu' jatye'e ijtp jem tsajviinm, je maatsa, je aampa xaaj, jets je aampa po'o. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n jatyañ y'it jep nak kujxp juu' ve'e jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Jidu'um tse'e jatyañ y'it:

Miitsta, israeejlit jáyuda,

¿Myak'oo'ktu vine'e je tánuk jets atse'e xtukvintsa'kidi ku ve'e xyo'ydi vujxtkupx joojnt je vinva'ajts it?

⁴³Ax ka'a tse'e,

mpakaaydu ve'e jem mja'vin kajxm da je Moloc je tyajk apammax jets je Renfán je myaatsa apammax, miitsts je'e ve'e mpaamdu jetse'e xyak-tanda jem mja'vin kajxm da jetse'e xvinjávada xvintsa'agada.

Je'e kajxts ats miitste'e nyakpítsumdat joma ve'e je m'itta je mnaaxta jetse'e mpakéxtat jem Babilonia naxy.

Jidu'um tse'e jatyañ y'it.

⁴⁴Van'it tse'e je Esteban jyaa'kvaajñ:

—Jem tse'e vinva'ajts it kajxm dujajejpti je njujpit jáyuvamda je tabernáculo joma ve'e je Nte'yam dvinjávadat dvin'tsa'agadat. Jem tse'e dukoojnukti je tsatsets joma ve'e je Nte'yam je pyava'nun dujatyaañ. Ve'em tse'e je tabernáculo dupum y'ijit ax jo'n je Nte'yam dutukpavaajñ je Moisés ku ve'e dunuujmi jets ve'eme'e dunupamva'atsut ax jo'n yak'ixji. ⁴⁵Ax

ku tse'e je Moisés y'oo'kni, je Josué tse'e yaktukkatajkinu je kutojkun, je'e tse'e duyakje'y je njujpit jáyuvamda joma ve'e uxayam n'ijtumda ntsuunimda. Je Nte'yam tse'e duputajki je njujpit jáyuvamda jetse'e duyakkutókidi je jayu juu' ve'e yaja tsuunidup y'ijt. Je njujpit jáyuvamda tse'e duyakmejtstu je tabernáculo, je'e maatta tse'e je tabernáculo y'ijt van'it paat ku ve'e je yakkutojkpa David jyoointyki.⁴⁶ Jya'vits je'e ve'e je Nte'yam je David. Chojk tse'e je David jetse'e kudupaamdi to'k je tsaptajk joma ve'e chaanat je Jacob je Ntye'yam.⁴⁷ Ax je Saloomonts je'e ve'e juu' ve'e dupaam je Nte'yam je chaptajk,⁴⁸ óyame'e je Nte'yam kyatsuuna jep tsaptujkp juu' ve'e je jayu pyuump, ve'em ax jo'n je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa dutukkojtsnajxy jidu'um:

⁴⁹ Ve'em ax jo'n je kutojkun tsuujntkun, ve'em tse'e yaja tsapjaat joma atse'e ntsuuna.

Ve'em xa ve'e jem naxviinm ax jo'n je va'kpejtun joma atse'e ya ntek kunyukkán.

¿Ti tsaptajkts je'e ve'e juu' ats miitse'e xpaajmjavaandup,

ukpu joma ve'e je it joma ats miitse'e kuxyakpoo'kxta?

⁵⁰ Ats xa ve'e mpamkajx nujom juu' jaty.

⁵¹ Van'it tse'e je Esteban jyaa'kna'muxjidi:

—Mii'tsta, ooye'e tyunmakka je mkuvajk xpaamda, ve'em ax jo'n je tsaaj, ka'a ve'e je Nte'yam je y'ayook mtuktákajada jetse'e xkamotuvuva'anda. Mxa'matso'oxpajktup xa miitse'e je Espiritu Santo. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je njujpit jáyuvamda.⁵² Je njujpit jáyuvamda xa ve'e dujomtoondu dutitoondu nujom je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, je'e tse'e duyak'oo'ktu pan pan jatye'e dunukojtstu jets mínupe'e

je'e pane'e tuv jáyuvip joojntykip. Ax kuts je'e ve'e myiijn, miitsts je'e ve'e jem je viijnk jayu kya'm mpaamdinu jetse'e xyakjay'oo'kjidini.⁵³ Yakmo'yumdu xa ve'e je pava'nun juu' ve'e je angelestajk tukkatajkiju je Moisés; ax ka'a tse'e xkuvakta je pava'nun —jidu'um tse'e je Esteban dunuujmi je jayu juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp.

Ku je Esteban y'oo'kni

⁵⁴ Ku ve'e du'amotunajxti, jotma'ttu tse'e, je'e kajx tse'e ooy tyunnatyatskaa'tjada, je Estébane'e tyunmu'ejk'oo'kjjudup.⁵⁵ Ax je Esteban, je Espiritu Santo tse'e mooyju je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, pat'ix tse'e jem tsapjootm tsov jetse'e je Nte'yam je myajin du'ix, jetse'e du'ixpa je Jesús tyena jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi.⁵⁶ Van'it tse'e je Esteban vyaajñ:

—¡Ixta! N'ixp xa atse'e je Jayu Juu' ve'e Nupaamduka Ijtp, jéjats je'e ve'e tyena je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi.

⁵⁷ Van'it tse'e dutuk'ayaaxti je Esteban, jetse'e natyaatskmajsjidi, jetse'e dununajkxti.⁵⁸ Van'it tse'e dumajstini jetse'e duyaknajkxtini jep kajpun pa'ap. Jep tse'e ojts duyak'oo'ktini tsaka'achji. Pan pan jatye'e ve'em játkidu, jep tse'e je vyit duyaktaandi joma ve'e to'k je mootsk ónuk juu' ve'e Saulo duxaaj.⁵⁹ Namvaate'e duka'atsta, van'it tse'e je Esteban chapkajts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Maja Vintsán Jesús, kuvaku to'k aaj ats ya njoot ya nja'vin.

⁶⁰ Van'it tse'e kyoxkteni jetse'e makki jidu'um vyaajñ:

—Maja Vintsán, kadi ya tokin xtukkuvetta.

Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e y'oo'kni.

8 Y'oyja'vits je'e ve'e je Saulo ku ve'e je Esteban duyak'oo'kti.

**Ku je Saulo dujomtuujn
dütituujn je jáyuda juu' ve'e
je Jesús dujaanchja'vidup**

Ax van'it tse'e ooy tyunyakjom-ton'ukvaandi tyunyaktiton'ukvaandi jem Jerusalén je jayu juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesús. Nujom tse'e y'ayo'vya'kxkajxti jem judéait jets samaariait y'it jootm, je kukátsivatajkji tse'e taandu jem Jerusalén. ²Jeme'e je jayu juu' ve'e dūvinja'vidup dūvinta'kidup je Nte'yam, je'e tse'e dūyaknaxtajkidinu je Esteban jetse'e ooy dūtunnūyaaxti. ³Ax je Saulo, y'ixtipts je'e ve'e vintso ve'e je jayu dukoo'kjaanchja'vidunit je Jesús, tajkm tajkm tse'e tyaka jetse'e dūyakjavyaa'mpítsumjada jetse'e dūyakjapyoxuntakpámjada pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesucristo, ve'em je yaa'tyajk ve'em je ta'axtajk.

**Ku je oy kats je oy ayook
yaktukka'amaajy jep
samaariait kyajpun kujxp**

⁴Ax je'eda pan pan jatye'e yo'vya'kxtu, y'ava'niduups je'e ve'e je oy kats je oy ayook nujom pan joma tso ve'e ñajkxta. ⁵Je Felipe tse'e ojts jem samaariait kyajpun kajxm jetse'e jem je jayu dūvaajnji je Cristo jye'e. ⁶Nay'amojkijidu tse'e numay je jayu jetse'e to'k joot dū'amotunaxta juu' je'e ve'e kyajtsp; y'ixtuvaps je'e ve'e je mújit nuja'vin juu' je'e ve'e tyuump. ⁷Yakjotkadaaktinu tse'e numay je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap, ayaaxp tse'e je ko'oyjáyuvap tyukvaatsjidini; yakjotkadaaktuva tse'e je mojkpa jayu jets je uxket jayu. ⁸Ax ve'em tse'e je jayu ooy tyunxoojntkti jem kajpun kajxm.

⁹Jem tse'e vye'na to'k je maayva juu' ve'e Simón duxaaj, je'e tse'e je samaari-

ait jayu dūvin'aa'n ku ve'e vyaajñ jets ñumájip je'e ve'e. ¹⁰To'k joot je'e ve'e je jayu y'amotunajxjuduva y'ijit, je mújit je muutskit. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Je Nte'yam je myaja kutojkun maat xa ya'a ve'e ya yaa'tyajk.

¹¹Myajapaamdup tse'e kux jeke'e tyunvin'aa'njidi je maayk kajx. ¹²Ku ve'e je Felipe tyukmukojsjidi vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e vya'nuxjidi je Jesucristo jye'e, numay tse'e dujaanchja'vidi je Jesucristo jetse'e ñapejtti, ve'em je yaa'tyajk ve'em je ta'axtajk. ¹³Jyaanchja'viva tse'e je Simón juu' ve'e je Felipe tukmukojsju jetse'e ñapejtpa, jetse'e je Felipe dumaatnáxy dumaattáka, je'e ve'e tyuk'atúvip je majin jets je mújit nuja'vin juu' ve'e toojnpup.

¹⁴Je kukátsivatajk juu' ve'e jem Jerusalén taandu, ku tse'e je kats dumótudi jets kyuvajktu ve'e je samaariait jayu je oy kats je oy ayook, van'it tse'e jem dukejxti je Pedro maat je Juan. ¹⁵Ku ve'e jye'ydi, van'it tse'e dūnutsapkojtsti je samaariait jayu juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vidup jetse'e ve'em je Espíritu Santo tyákat jem jya'vin kajxmda, ¹⁶kux ni pana ve'e jem jya'vin kajxmda kya'itna vye'na je Espíritu Santo, napetji ve'e vye'nada ku ve'e vyaandi jets je Maja Vintsán Jesuuse'e pyanajxkuvaandup. ¹⁷Van'it tse'e je Pedro maat je Juan je kya'aj tyuknukoojnjidi. Ku ve'e ve'em dūtoondi, van'it tse'e je Espíritu Santo tyajki jem je jayu jya'vin kajxmda.

¹⁸Ku ve'e je Simón dū'ix jets tajkipe'e jem je jayu jya'vin kajxm je Espíritu Santo ku ve'e je kukátsivada je kya'aj tyuknukoojnjidi, van'it tse'e je meen dūjavampejtjidi, ¹⁹jetse'e vyaajñ:

—Mooyduva ats to'k aaj je kutojkun jets ku atse'e opyana ya nka'aj ntuknukónut, van'it tse'e je Espíritu

Santo tyákat jem je jayu jya'vin kajxmda.

²⁰ Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—¡Kijpxe'e je mmeen xmaatvintókiyut je'e kajx ku ve'e ve'em mvinmay jets o'yipe'e jetse'e je meen yaktukjóyut juu' ve'e je Nte'yam yajkyp je myaa'yun kajx!

²¹ Ka'a xa mits ya'a ve'e mtukkada'akyju jetse'e xtónut ya toonk aats maat kux ka'a ve'e je mjoot je mja'vin y'oya jeja je Nte'yam yinkujk. ²² Vinmayumpijtni, masoökní je mko'oy joojntykin, jets munoo'kxtuku je Nte'yam. Oyape'e mme'e'kxuxjut je ko'oy vinma'yun juu' ve'e mjayejpp, ²³ kux ta atse'e n'ix jets ooye'e je ko'oy joot xtunjayep, je tokin tse'e mka'mijup.

²⁴ Van'it tse'e je Simón y'atsaajv:

—Nutsapkotsta ats to'k aaj, ve'emts atse'e xkajatut xkanáxut juu' ve'e tuxkotsta jets atse'e nkavintókiyut —jidu'um tse'e y'atsaajv.

²⁵ Ku ve'e je kukátsivada je jayu duvaajnjidi je Nte'yam je kyats je y'ayook jets ti ve'e y'ixtu myótudu ku ve'e je Jesús dumaatvitti, van'it tse'e vyimpijttini jem Jerusalén. Namvaate'e jem ñajkxtini, van'it tse'e du'ava'nidi je oy kats je oy ayook jem may kajpun kajxm juu' ve'e jem samaariait y'it jootm.

Je Felipe jets je etiopíait jayu

²⁶ Ku ve'e ve'em jyajty, van'it tse'e to'k je Maja Vintsán je y'aangeles dumukajts je Felipe. Jidu'um tse'e dunujjmi:

—Pojtuku jets najkxu jem vinva'ajts it kajxm, je'e tse'e mpákup je too' juu' ve'e tsoo'mp jem Jerusalén jetse'e jem Gaza ñujkx.

²⁷ Van'it tse'e je Felipe pyojtuk jetse'e ñujkx. Jem tse'e ñujkx vye'na ku ve'e dumaatnavyaatji to'k je yaa'tyajk, etiopíait jayu je'e ve'e; je Candace, to'k je etiopíait yakkutojkpa ta'axtajk, je'ets je'e ve'e je tyoompa, je'e je myeen tse'e kya'mip. Jemts je'e ve'e

Jerusalén je yaa'tyajk y'ats, ojts je'e ve'e jem je Nte'yam duvinjava duvintsa'aga, ²⁸ vimpijtnup je'e ve'e vye'na jem tyak'am. Jemts je'e ve'e ñakukats vye'na carreta jootm juu' ve'e je caballo pyavuu'mp, je'e tse'e kyajtsp juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías jyaay. ²⁹ Van'it tse'e je Espíritu Santo dunujjmi je Felipe:

—Mutama xi carreta.

³⁰ Ku ve'e ñaajktámiji je Felipe, van'it tse'e du'amotunajxy jets je'e ve'e kyajtsp je nak juu' ve'e je Isaías jyatyaan. Van'it tse'e du'amotutuvi:

—¿Mvinmótupts ya'a ve'e juu' ve'e mkajtsp?

³¹ Van'it tse'e y'atsaajv:

—¿Vintsos atse'e nvinmótuvut pan ka'a ve'e pan pan pan atse'e xtukvinmótuvup?

Jetse'e je Felipe yak'amotu jetse'e pyétut jem carreta jootm jetse'e dupaa'ajxtukat.

³² Je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e kyajtsp vye'na, jidu'umts je'e ve'e vya'añ:

Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je carnero juu' ve'e je y'oo'kun yaktuk'avo'vip, ve'em ax jo'n je carnero juu' ve'e ama'at taamp ku ve'e yaknukee'p, ka'ats je'e ve'e ti dukats ku ve'e je jayu yak'oo'kuva'añju.

³³ Je naax je po'ox jo'nts je'e ve'e yakpuujm jetse'e kyayak'otyokimpayoy.

¿Pants vine'e va'anup jets jeme'e je chaan je kyooj?

Yak'oo'kjudu xa ve'e je jayu yaja naxviijn.

Jidu'umts je'e ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ juu' ve'e kyojts.

³⁴ Van'it tse'e je yakkutojkpa ta'axtajk je tyoompa du'amotutuvi je Felipe:

—Vaajnjikts ats to'k aaj. ¿Viinme'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa ñatyijju ku ya'a ve'e dujaajy, ukpu viijnk jayu je'e ve'e tyijp?

³⁵ Van'it tse'e je Felipe vya'nuxji je oy kats je oy ayook, tyuknuja'vi ve'e je yaa'tyajk je Jesús jye'e. Je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e y'ixtu jetse'e dukojtsti, je'e tse'e kyojtsvaats too'vajkp. ³⁶ Ku tse'e ñaxta vye'na jem too' am, jetse'e je tsoxk naaj du'ixpaatti, van'it tse'e je yaa'tyajk vyaajñ:

—Uxyaja xa ve'e je tsoxk naaj, ¿ax ti tse'e dukayak'o'yip jets atse'e nnapé'tut?

³⁷ Van'it tse'e je Felipe vyaajñ:

—Pan to'k aaj to'k joot xa ve'e je Jesucristo xjaanchjáva, o'yip tse'e.

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Njaanchja'vip xa atse'e jets je Nte'yam je y'Onuk je'e ve'e je Jesucristo.

³⁸ Van'it tse'e je tyoompa dunuujmi jetse'e duyak'atúvat je carreta. Ku ve'e y'atúvi, van'it tse'e vyajntkti je Felipe maat je yaa'tyajk jetse'e duyaknapejt.

³⁹ Ku ve'e pyítsumdini jem najootm, van'it tse'e je Espiritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Maja Vintsán jya'vin kajxm, je'e tse'e je Felipe to'mayji duyaknajkx viijnk tsov, ka'a ve'e y'uk'ixjini je yaa'tyajk. Xoojntkp tse'e je yaa'tyajk ñajkxni. ⁴⁰ Ax je Felipe, jemts je'e ve'e azótovit kyajpun kajxm ojts yak'ix, kajpun kajpun tse'e ñajxy jetse'e du'ava'ni je oy kats je oy ayook jem Cesarea paat.

Ku je Saulo dujaanchja'vi'ukvaajñ je Jesús

(Hch. 22.6-16; 26.12-18)

9 Ax vintso tse'e je it ñaxy, ka'a-jyam tse'e je Saulo dutuk'atsa'k-i'atúva je oo'kun pan pan jatye'e je Maja Vintsán dujaanchja'vidup. Je'e kajx tse'e ojts du'ix je tee' juu' ve'e dunuv-intsanikajxp je tee'tajkta. ² Je'e tse'e chajkp jetse'e myo'ojut je nak jetse'e ñajkxut jem damaascovit kyajpun kajxm jetse'e jep chaptujkpta du'ixtat pan pan jatye'e dupanajkxtup je Maja Vintsán, ve'em tse'e duyakjamyátsjadat jetse'e

jem Jerusalén duyaknajkxtat, ve'em je yaa'tyajk ve'em je ta'axtajk. ³ Jeena tse'e too' aajy vye'na, je damaascovit kyajpun mutámami, van'it tse'e tun to'mayji je tsapjootmit ajajtk ooy tyunnuvajji tyun-nuta'kxji. ⁴ Van'it tse'e je Saulo ñaxvipp jetse'e du'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e vaan:

—Saulo, Saulo, ¿tyajxts atse'e xtso'oxpúk?

⁵ Van'it tse'e je Saulo vyaajñ:

—¿Pants mitse'e?

Van'it tse'e yak'atsaajv:

—Ats xa ve'e je Jesús, juu' ve'e mtuntso'oxpujpk. Viinm xa mitse'e mnakyo'otyúnju ku atse'e ve'em xtun.

⁶ Van'it tse'e je Saulo cha'kikujx jetse'e vyaajñ:

—Maja Vintsán, ¿tise'e mtsajkp jets atse'e ntónut?

Van'it tse'e yak'atsaajv:

—Pojtuku jets najkxu jem kajpun kajxm, ax jem tse'e myakvaajnpat pan ti ve'e mtónup.

⁷ Je Saulo je myujatyoo'da, va'ajts tsá'kidupts je'e ve'e kux myótudu ve'e je ayook; ax ka'a tse'e pan du'ixti. ⁸ Van'it tse'e je Saulo pyojtuk. Ku ve'e jyavin'ix-va'kxy, ka'a tse'e y'uk'ixni. Van'it tse'e je myujatyoo' myajtsjidi jem kya'm jetse'e pyavijtsjidi jem damaascovit kyajpun kajxm. ⁹ Jem tse'e y'ijt toojk xaaj, ka'a tse'e y'ix, ka'a tse'e kyay y'uu'k.

¹⁰ Jem tse'e damaascovit kyajpun kajxm y'ijt to'k je jaanchja'viva juu' ve'e Ananías duxaaj, je'e tse'e je Maja Vintsán yak'ixju jetse'e ña'muxji:

—¡Ananías!

Van'it tse'e y'atsaajv:

—Uxyaja ats, Maja Vintsán.

¹¹ Van'it tse'e je Maja Vintsán ña'muxji:

—Pojtuku jets najkxu joma ve'e je too' juu' ve'e duxaaj Tuv, jem tse'e je Judas tyak'am x'amotutúvat to'k je yaa'tyajk juu' ve'e Saulo duxaaj, tsapkojtspts je'e

ve'e. ¹²Ta je'e ve'e yak'ixju mtaka joma ve'e y'it jetse'e je mka'aj xtuknukan jetse'e vyin'ixpajknuva.

¹³Ku ve'e je Ananias du'amotunajxy, van'it tse'e vyaajni:

—Maja Vintsan, ooyani xa atse'e je kats ntunmotu vintso je'e ve'e je yaa'tyaj dutsaachtun je mjayuda jem Jerusalen; ¹⁴ax yaja tse'e tumyets je kutokun maat juu' ve'e mooyju je tee'tajk je vyintsanda, jetse'e duyakjamyatsjut duyakjachomjut nujom pan pan jatye'e mjaanchja'vijidup.

¹⁵Ax jidu'um tse'e je Maja Vintsan na'muxji:

—Najkxu, kux ats je'e ve'e nvinkoon jetse'e ats nje'e duvaajnjadat pan pan jatye'e ka je israeejlit jayuvap, je yakku-tojkipada, jets je israeejlit jayuda. ¹⁶Ats xa ve'e ntuknujavap jets ooy atse'e xtunkutsaachpaadat.

¹⁷Van'it tse'e je Ananias nujkk jem je jayu tyak'am joma ve'e je Saulo vye'na. Ku ve'e tyajki, van'it tse'e je kya'aj dutuknukaajj jetse'e dunujjmi:

—Uts Saulo, je Maja Vintsan Jesus, juu' ve'e myak'ixju jeja too' aajy, je'ets atse'e tuxkex jetse'e mvin'ixpajknuvat jetse'e je Espiritu Santo mmo'ojut je makkin jets je vinma'yun jetse'e xtounut juu' ve'e je Nte'yam chajkp.

¹⁸Tun jatyi tse'e je Saulo vyinvaatsji juu' ve'e ve'em ixuvip ax jo'n je ajkx nameen, jetse'e vyin'ixpajknuva. Van'it tse'e je Saulo tyeni jetse'e napejt.

¹⁹Van'it tse'e kyaajy y'uuk jetse'e myajuvajknuva. Jem tse'e vee'n je it duyak-najxy damaascovit kyajpun kajxm maat je'eda pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesus.

Ku je Saulo kya'amaajy jep Damasco

²⁰Jem tse'e je Saulo kya'amay'ukvaajni jep je damaascovit chaptujkpta, je'e tse'e y'ava'nip jets je Nte'yam je y'Onuk je'e ve'e je Jesus. ²¹Nujom pan

pan jatye'e amotunajxjudu, atuva atoki tse'e tyuntaandi, jetse'e nay'amotutuvijidi vimpit atuj:

—¿Ka ya'ap je'e vine'e juu' ve'e jem Jerusalen dujomtoomp dutitoomp tuy'it pan pan jatye'e je Jesus dujaanchja'vidup? ¿Ka je'ep ya'a vine'e juu' ve'e yaja miimpa jetse'e duyakjamyatsjut pan pan jatye'e dujaanchja'viduvap je Jesus jetse'e tsum duyaknajkxut joma ve'e je tee'tajk je vyintsanda? —jidu'um tse'e nay'amotutuvijidi.

²²Ax je Saulo, yakmakpajk'ataatsnupts je'e ve'e je kya'ama'yun jetse'e duyaknuk'e'xnataka jets je Jesus je'e ve'e je Cristo, je'e juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit. Ka'a tse'e y'o'yixjada vintso ve'e y'amaadaagajadat je israeejlit jayu juu' ve'e tsuunidup jem Damasco.

Ku je Saulo je myu'israeejlit jayu dukukeek

²³May xaajani tse'e je it naxy vye'na jetse'e je israeejlit jayu du'ukkojtsmojkti jetse'e je Saulo kuduyak'oo'kti, ²⁴jovum xaaj jovum tsooj tse'e je Saulo yak'a'ix jeja kajpun naa'pats aka'aajy jetse'e kuduyak'oo'kti. Ku ve'e je Saulo dunuja'vi ti ve'e tyonuvaandup, ²⁵van'it tse'e je jaanchja'vivatajk pyaajmjidi jem tojum jetse'e koo'ts nastay'ijidi jeja ne'ev viijn tsov juu' ve'e je kajpun tuknaa'pats'ijtp, ve'em tse'e je Saulo kyeek.

Ku je Saulo jep Jerusalen vye'na

²⁶Ku ve'e je Saulo jye'y jem Jerusalen, jyamaatnay'amokavaajnjudu tse'e je jaanchja'vivatajkta; ax tsa'kidu tse'e nujomda kux ka'a ve'e dujaanchjavada jets jyaanchja'vinup je'e ve'e je Jesus. ²⁷Ax je Bernabe tse'e dutuknuvoov je kukatsivada, van'it tse'e dutukmumaajntykti vintso ve'e je Saulo du'ix je Maja Vintsan jeja too' aajy, vintso ve'e je Nte'yam myukojtsji,

jets vintso ve'e je Saulo mačk aaj mačk joot je Jesús jy'e dutukka'amaayni jem damaascovit kyajpun kajxm. ²⁸ Van'it tse'e je Saulo tyaajñ jem Jerusalén, je'e ve'e myaatnajxyp myaattajkip, kaja'vina katsa'kina tse'e je Maja Vintsán jy'e je jayu dutuknujávada ²⁹ jetse'e dumaatnakyojtsvintsávju je israeejlit jayu juu' ve'e je griego aaj dukojstsup. Ax ka'a tse'e dukuvajkti je ayook juu' ve'e je Saulo kyojts, je'e kajx tse'e du'uknupaajmtkidi jetse'e je Saulo kuduyak'oo'kti. ³⁰ Ku tse'e je jaanchja'vivatajk dunuja'vidi, van'it tse'e je Saulo duyaknajkxti jem Cesarea jetse'e dupakejxti jem taarsovít kyajpun kajxm.

³¹ Van'it tse'e oy joot chuunidini nujom pan pan jatye'e dujaanchja'vidu je Jesucristo jem judéait jets galiléait jets samaariait y'it jootmda, ve'em tse'e ñumáyada jetse'e je jyoot je jya'vin myakpajk'ata'atsta je Jesús maat, vyinja'vidup vyintsa'kidupts je'e ve'e je Maja Vintsán jetse'e je Espíritu Santo yajjot'amájajada.

Ku je Eneas jyotkadaaky

³² Najkx tse'e je Pedro may viijn, je'e tse'e najkx duku'ixta je utsta je ajchta jets je utsta je tsá'ada. Ojts tse'e duku'ixpa je utsta je ajchta jets je utsta je tsá'ada juu' ve'e tsuunidup jem lídait kyajpun kajxm. ³³ Jem tse'e dupaaty to'k je mojkpa jayu juu' ve'e Eneas duxaaj, toodojtuk joojntanits je'e ve'e pya'amma'aj vye'na. ³⁴ Van'it tse'e je Pedro ña'muxji:

—Eneas, je Jesucristo xa ve'e myajotkadaakjinup. Pojtukni jets pakmojkni ya mmaajntkun.

Tun jatyi tse'e je Eneas pyojtukni. ³⁵ Íxjudu ve'e nujom pan pan jatye'e joojntykidup jem lídait jets saroonit kyajpun kajxm, ve'em tse'e dumasookti

je ko'oy vinma'yunda jetse'e je Maja Vintsán dupanajkxti.

Ku je Dorcas jyoojntykpajknuva

³⁶ Jem tse'e je jópeit kyajpun kajxm y'ijt to'k je ta'axtajk juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vip, Tabita je'e ve'e xyaaj, Dorcas je'e ve'e kyatsapítsum je griego aaj. Je ta'axtajk, ooyts je'e ve'e je jayu je maa'yun dutuntuujnja jetse'e duputaka pan pan jatye'e katih'ijtxjudup. ³⁷ Ax ku tse'e je Pedro vye'na jem lídait kyajpun kajxm, van'it tse'e je Dorcas pya'ampejt jetse'e y'aa'k. Távani tse'e duyaktsi'ivda je ñi'kx je kopk, van'it tse'e dupaamdi jep mumejtsk nukavyet kujxp. ³⁸ Je Jope, myutámipst je'e ve'e je lídait kajpun, jem joma ve'e je Pedro vye'na. Myótuduts je'e ve'e je jaanchja'vivatajk jets jeme'e vye'na, van'it tse'e dutuknukejxti numejtsk je yaa'tyajk jetse'e dumunoo'kxtuktat jidu'um:

—Uk mtónupe'e je maa'yun jetse'e nja'mdat jem Jope.

³⁹ Ku ve'e je Pedro yakvaajnji, van'it tse'e tyeni jetse'e dumaadi. Ku ve'e jem jy'e'y, van'it tse'e duyaknajkxti jep nukavyet kujxp joma ve'e vye'na je ni'kx je kopk. Nujom tse'e je ku'aa'k ta'axtajkta nunyaaxnup dutuk'ixti je Pedro je vit je xox juu' ve'e je Dorcas pyaam ku ve'e dumaatve'nada. ⁴⁰ Van'it tse'e je Pedro je jayu duyakpítsumkujx, jetse'e kyoxkteni, jetse'e chapkajts. Van'it tse'e je oo'kpa duvin'ix jetse'e dunuujmi:

—Tabita, pojtukni.

Van'it tse'e je Dorcas vyin'ixva'kxni. Ku ve'e je Pedro du'ix, van'it tse'e y'ajxtk. ⁴¹ Van'it tse'e je Pedro myajtsji jem kya'm jetse'e yakténiji. Van'it tse'e je Pedro dyaaxji je utsta je ajchta jets je utsta je tsá'ada maat je ku'aa'k ta'axtajkta, jetse'e je ja vyinkujkta joojntyk dutuk'ixti je Dorcas. ⁴² Yaknuja'vits ya'a ve'e nujom jem jópeit kyajpun kajxm; numay tse'e dujaanchja'vidi je Maja

Vintsán. ⁴³Jem tse'e je Pedro tyaañ jek jaty jem je akukoo'tspa Simón tyak'am.

Je Pedro maat je Cornelio

10 Jem tse'e cesaréait kyajpun kajxm vye'na to'k je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk, Cornelio je'e ve'e xyaaj. Itáliait je'e ve'e xyaaj to'k jaká'a je tojpa juu' ve'e je Cornelio kyámip. ²Vyinja'vip vyintsá'kipts je'e ve'e je Nte'yam maat nujom je jyaajn je tyajk, yajkpaap tse'e ooy je meen jetse'e je israeelit jayu yaktukputaka, ijtpts je'e ve'e tyuntsapkats. ³To'k nax tse'e, toojk yaaxp jo'n vye'na xuujun, jetse'e je Cornelio yak'ixji to'k je Nte'yam je y'aangeles. Je'e tse'e nutajkiju joma ve'e vye'na jetse'e ña'muxji:

—¡Cornelio!

⁴Van'it tse'e je Cornelio maj dvin'ix je ángeles, ooy tse'e tyuntsá'ki, jetse'e du'amotutúvi:

—¿Tise'e?

Van'it tse'e je ángeles vyaajñ:

—Mkats'amotunajxjup xa ve'e je Nte'yam ku ve'e mtsapkats, jaa'myéts je'e ve'e dujayep vintso ve'e je jayu xputaka pan pan jatye'e katih'ijtuxjudup. ⁵Pakéxuts n'it je yaa'tyajkta jem Joje jetse'e duyakméstat je Simón juu' ve'e duxaajivap Pedro. ⁶Jeme'e ñamyayju je akukoo'tspa Simón tyak'am. Jem maaxy napa'am je'e ve'e je jayu chuuna.

⁷Ku ve'e je ángeles ñajxnju juu' ve'e mukojtsju, van'it tse'e je Cornelio dūvatsaajv numejtsk je tyoompa jets to'k je tojpa juu' ve'e to'k aaj to'k joot mutoojnju. ⁸Van'it tse'e dutukmumaajntykti juu' ve'e toojnju kojtsju jetse'e dupakejxti jem jópeit kyajpun kajxm.

⁹Ax je ku'óxit tse'e, jeenats je'e ve'e too' aajy vye'nada, myutámidinupe'e jem Joje, van'it tse'e je Pedro pyejt jem azotea ni'kxm tsapkojtspa, ¹⁰ooye'e

tyunyu'aa'kju vye'na jetse'e tyunkayu-va'añ. Ax namvaat tse'e je kaaky je tojkk y'avaada, van'it tse'e va'ajts yak'ixji ¹¹je tsapjootmit it y'ava'ach jetse'e jem tso chaa'n je'e juu' ve'e ke'xp ax jo'n to'k je maja vit, maktaaxk esquina tse'e tsum, jetse'e ñukada'akyju. ¹²Jem tse'e vit jootm numay je tánuk, je eey je tíkks: jem tse'e juu' ve'e maktaaxk tékax, jempa tse'e juu' ve'e je tyiints dutuky-o'ydup, nay jempa tse'e je jeyyva tánuk.

¹³Van'it tse'e to'k je ayook dumotu:

—Pedro, pojtku, yak'oo'ku, jets ja'lkxu.

¹⁴Van'it tse'e je Pedro y'atsaajv:

—Ka'a, Maja Vintsán; ni vin'ita xa atse'e nkaju'kx juu' ve'e ka va'ajtsap, juu' ve'e je Moisés jyatyaan jets ka'a ve'e je jayu duja'kxut.

¹⁵Van'it tse'e je ayook dumótunuva, jetse'e yaknuujmi:

—Juu' xa ve'e je Nte'yam yakvaats, ka'ats mits je'e ve'e xtíjut ka va'ajtsap.

¹⁶Toojk nax tse'e ve'em jyajty jeejyji jeejyji, van'it tse'e je vit pyatajkinuva jetse'e ñajkxnuva jem tsapjootm.

¹⁷Pyayo'yp tse'e je Pedro vye'na pan ti ve'e ñukajtsp juu' ve'e yak'ixju, van'it tse'e jy'e'ydi je yaa'tyajkta juu' ve'e je Cornelio ke'xjudu, y'amotutúvidup tse'e je jayu vye'nada jetse'e dunujávdad pan joma ve'e chuuna je akukoo'tspa Simón. Ax ve'em tse'e jy'e'ydi je'e tyak'aajy.

¹⁸Van'it tse'e du'amotutúvidi pan jepe'e to'k je yaa'tyajk juu' ve'e Simón duxaaj, juu' ve'e duxaajivap Pedro. ¹⁹Je'ena tse'e je Pedro pyayo'yp vye'na juu' ve'e yak'ixju, van'it tse'e je Espíritu Santo ña'muxji:

—Ixu n'it, uxep xa ve'e m'íxtajada nutoojk je yaa'tyajk. ²⁰Ténats, vánuku, jetse'e xmaadadat. Ka'a tse'e xtivinmáyut, ats ya'a ve'e tunkexta.

²¹Van'it tse'e je Pedro vyajntyk joma ve'e vye'nada je yaa'tyajkta juu' ve'e

je Cornelio keɣxjudu, jetse'e jidū'um dūnuujmidi:

—Ats xa je'e ve'e pane'e m'ixtidup. ɣTise'e tuxnuminda?

²² Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Je tojpa juu' ve'e dūnuvintsánip numókupx je tojpatajk, juu' ve'e Cornelio duxaaɣ, je'ets aatse'e xkeɣp. Je'e tse'e je Nte'yam dūvinja'vip dūvintsa'kip, tuvts je'e ve'e je jyáyuvin je jyoojn-tykin, nujom tse'e je israeejlit jayu jyá-vajada chókjada. Je Nte'yam je y'aangesles tse'e tuña'muxju jetse'e mnukéxajat, ve'em tse'e dū'amotunáxut juu' mitse'e mtuknujávap.

²³ Van'it tse'e je Pedro yaktajkijidi jep tujkp jetse'e je tsooj jem myataandi. Je ku'óxit tse'e je Pedro dumaadidi, jeme'e je utsta je ajchta juu' ve'e tsuunidup jem jópeit kyajpun kajxm juu' ve'e mujatyoo'ijidu.

²⁴ Je ku'óxit tse'e jye'ydi jem Cesarea. Jem tse'e je Cornelio y'a'íxjada vye'na jem tyak'am maat je jyuu'tta je myugo'okta jets juu' ve'e myaatnayja'vijidup. ²⁵ Ku ve'e je Pedro jye'y, van'it tse'e je Cornelio je Pedro dū'anajkxi jetse'e dūvinkoxkteni, jetse'e dū'ukvinjavavaajñ dū'ukvintsa'agavaajñ. ²⁶ Ax jidū'um tse'e je Pedro ña'muxji:

—Tena, jáyuva xa atse'e ax jo'n mits.

²⁷ Namvaate'e dumaatnakyátsju, van'it tse'e dūyaktajki jep tujkp joma ve'e amoka vye'nada numay je jayu. ²⁸ Van'it tse'e je Pedro ña'muxjidi:

—Mnuja'vidinup xa miitse'e jets ka'a ve'e aats je mpava'nun duyakjaty jets aatse'e nku'ixtat ukpu aatse'e n'ítut je'e maatta juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvap. Ax je Nte'yamts atse'e xtuk'ix jets ni pana atse'e nkatíjut ka va'ajtsap. ²⁹ Paatyts atse'e jatyji tunmín, ka'ats atse'e je it nyaknajxy jets atse'e too'-vajkp mpayo'oyut, je'ets atse'e nnujavavaampy pan ti atse'e xtuknukejxip.

³⁰ Van'it tse'e je Cornelio y'atsaajv:

—Maktaxxaaj it atse'e yaja nve'na ntak'aajy, tsapkojtsp jets ayoojipts atse'e nve'na. Toojk yaaxp jo'n tse'e vye'na ku ve'e je jayu chapkats, ve'em ax jo'n uxym, van'itts atse'e n'ix to'k je ángeles, va'ajts ajajp ata'kxp je vyit je xyox. ³¹ Jidū'umts atse'e xnuujmi: “Cornelio, mkats'amotunajxjup xa ve'e je Nte'yam ku ve'e mtsapkats, jaa'myéts je'e ve'e dūjajep vintso ve'e je jayu xputaka pan pan jatye'e katih'ijtuxjudup. ³² Nukéxats jem jópeit kyajpun kajxm je Simón juu' ve'e duxaaɣjivap Pedro. Jem tse'e ñamyayju je akukoo'tspa Simón tyak'am, jem maaxy napa'am je'e ve'e chuuna.” Jidū'umts atse'e xnuujmi. ³³ Ax paatyts ats mitse'e jatyji nnukejxi. Oy tse'e tuxtún ku ve'e to'k aaj tummets. Ax uxymts aatse'e yaja je Nte'yam vyinkujk, je'e aatse'e n'amotunaxuvaampy pan juu' ve'e je Maja Vintsán tumtukpava'añju jets aatse'e xtuknujávap.

Ku je Pedro kya'amaajy jep je Cornelio tyak'ap

³⁴ Van'it tse'e je Pedro vyaajñ:

—Uxyam atse'e oy nmujava jets ka'a ve'e je Nte'yam pan dūviinj'ix, ³⁵ y'oyja'vip je'e ve'e opyana pan pane'e vinja'vijup vintsa'kijup jetse'e dutún juu' je'e ve'e chajkp. ³⁶ Je Nte'yam xa ve'e je y'ayook je israeejlit jayu dutuknukejx. Ya oy kats ya oy ayookts je'e ve'e ku ve'e je jayu yakvaajñja je Jesucristo jye'e, je'e pane'e nujom je jayu dūnuvintsánip jetse'e je jayu duyaknamyujot'óyaja je Nte'yam maat. ³⁷ Oy miitse'e xnujávada jets ya ayooke'e va'kxtk jem judéait y'it jootm, jeme'e galiléait y'it jootm choo'ntk, távani tse'e je Yaknapejtpa Juan je jayu dūvaajnjada vye'na jetse'e vyinmayumpijttinit, je kyó'oy joojntykinda dumasooktinit, jetse'e ñapéttat. ³⁸ Je Jesús, je nazarétit jayu, je'e tse'e je Nte'yam vyinkoon

jetse'e dujajejpnit je Espíritu Santo jets je kutojkun, je'e tse'e je y'oy je'e dutoon jetse'e duyakjotkadaakni nujom pan pan jatye'e je ko'oyjáyuvap yaktsaachpaatjūdudup vye'na. Ve'em je'e ve'e dutuujn kux ijtpe'e je Nte'yam je'e maat. ³⁹ N'ixts aats je'e ve'e nujom juu' ve'e je Jesús tyoon kyojts jem judéait y'lit jootm jets jem jerusaleenit kyajpun kajxm. Van'it tse'e je jémit jayu je Jesús duyakjay'oo'kjidi ku ve'e duyakjacryu-uzpejtjidi. ⁴⁰ Ax je Nte'yamts je'e ve'e yakjoojntypajkinuva kutoojk xaaj jetse'e duyaknuke'xnatajki joojntyk jeja aats nvinkujk. ⁴¹ Ka jéjap xa je'e ve'e duyaknuke'xnatajki nujom je jayu vyinkujk, jeejyji ve'e aats nvinkujk, je'e ve'e ku aatse'e je Nte'yam xvinkaajn jémani jets aatse'e je jayu nvaajnjadat juu' aatse'e n'ix nmotu. Nmaatkaay nmaat'ook aats je'e ve'e ku ve'e távani jyojntypajknuva vye'na. ⁴² Je Nte'yam aatse'e xtukpavaan jets aatse'e je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy ayook, jets aatse'e je tuvakojsun mpámūt jets je'e ve'e dupaam jets je Jesuusjyame'e dutokimpayoy'nup pan pan jatye'e joojntykidup jets pan pan jatye'e aa'kanda. ⁴³ Nukojsstuts ya'a ve'e nujom je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, ve'eme'e vyaandi jets nujom pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesús, yakme'e'kxjadapts je'e ve'e je tyókinda.

Ku je Espíritu Santo tyajki jem jya'vin kajxmda pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap

⁴⁴ Kojtspna tse'e je Pedro vye'na ku ve'e je Espíritu Santo dunukadaaky pan pan jatye'e du'amotunajxtup vye'na. ⁴⁵ Je israeejlit jáyuda juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesús jets juu' ve'e je Pedro myaatje'ydu, atuva atoki tse'e tyaandi kuxe'e je Nte'yam dupuujm je Espíritu Santo jem je jayu jya'vin kajxmda pan

pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ⁴⁶ y'amotunajxtup tse'e ku ve'e dukotsta je ayook juu' ve'e kyavinmótudup jetse'e je Nte'yam duyakmájada duyakjaanchada. ⁴⁷ Van'it tse'e je Pedro vyaajñ:

—¿Pan tse'e dukayakjátup jetse'e ya jayu ñapéttat? Ta xa ve'e je Espíritu Santo tyaka jem jya'vin kajxmda, ve'em ax jo'n uu'mda.

⁴⁸ Van'it tse'e je Pedro dupavaajñ jetse'e ñapéttat je'e kajx jetse'e nujava tyánut jets je Jesucristo je'e ve'e pyanajkxuvaandup. Van'it tse'e je Pedro dumunoo'kxtkti jetse'e jamejtsk jatoojk xaaj jyaa'kmaattánjadat.

Juu' ve'e je Pedro tyukmumaajntyktu je jaanchja'vivatajk jep Jerusalén

11 Je kukátsivatajk maat je utsta je ajchta jets je utsta je tsá'ada juu' ve'e jem Judea ve'nidup, myótuduts je'e ve'e je kats jets kyuvajktuva ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. ² Ku ve'e je Pedro vyimpijtnuva jem Jerusalén, kyoo'oyja'vidu tse'e je'eda pan pan jatye'e duyakvinkópkidup jetse'e je jayu yakpaajmjadat je ixta'nun jetse'e duni'kx-madat dukojmadat ax jo'n je israeejlit jayu dutonda, ve'eme'e vyaandi jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e je Pedro tyoon. ³ Jetse'e je Pedro du'amotutúvidi:

—¿Tis, mitse'e ojs xku'ix jetse'e xmaatkaaydi pan pan jatye'e kayakpaajmjidu je ixta'nun?

⁴ Van'it tse'e je Pedro tyukmumaajntykjidi nujom juu' ve'e toojnju kojtsju. Jidu'um tse'e vyaajñ:

⁵ —Tsapkojtsj atse'e nve'na jem jópeit kyajpun kajxm, van'itts atse'e xyak'ix jets jeme'e tsapjootm chaa'n to'k je majá vit jo'n juu' ve'e maktaaxk esquina tsum, jets atse'e xnukadaaky. ⁶ Ku atse'e oy n'ix pan ti ve'e myaat je vit, jem tse'e dumaada may je tánuk, je eey je tíkuts: jem tse'e juu' ve'e maktaaxk tékax,

jempa tse'e juu' ve'e je tyiints dutuky-
o'ydup, nay jempa tse'e je jeyyva tánuk.
7 Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ay-
ook juu' ve'e vaan: "Pedro, pojtuky,
yak'oo'ku, jets ja'kxu." 8 Van'itts atse'e
nvaajñ: "Ka'a, Maja Vintsán, ni vin'lita
xa atse'e nkaju'kx juu' ve'e ka va'ajtsap,
juu' ve'e je Moisés jyatyaan jets ka'a
ve'e je jayu duja'kxut." 9 Van'itts atse'e
je tsapjootmit ayook xnuujminuva: "Juu'
xa ve'e je Nte'yam yakvaats, ka'ats mits
je'e ve'e xtíjut ka va'ajtsap." 10 Toojk
naxts ya'a ve'e ve'em jyajty jeejyji
jeejyji, van'it tse'e pyatajkinuva jetse'e
ñajxnuva jem tsapjootm. 11 Van'it tse'e
jye'ydi nutoojk je yaa'tyajk juu' ve'e jem
Cesarea tsoo'ndu, yaktukpavaandu ve'e
jets atse'e ojts x'íxtada. 12 Je Espíritu
Saantots atse'e xkejx maat je'eda jets
atse'e xnuujmi jets ka'a atse'e ntivin-
máyt. Nmaat'ojtstuvats atse'e ya nuto-
jtuk utsta ajchta. Nujomts aatse'e ntajki
jep to'k je jayu tyujkp, 13 je'ets aatse'e
xtukmumaajntyk vintso ve'e jep tyujkp
du'ix to'k je Nte'yam je ya'angeles juu'
ve'e na'muxju: "Nukexa jem Jope je
Simón juu' ve'e duxaajivap Pedro, 14 je'e
tse'e mva'nuxjup pan ti ve'e mtónup
jetse'e xjayéput je joojntykin juu' ve'e
xa'ma kajx ijtp, nay ve'empa ve'e je jayu
juu' ve'e jep mjuump mtujkp." 15 Ku ats
je'e ve'e nmukojts'ukvaandi, van'it tse'e
je Espíritu Santo ñukadaakjidi, ve'em
ax jo'n uu'me'e xnukadaakumduva jo'n
ku ve'e too'vajkp myiijn. 16 Van'itts at-
se'e njaa'myejts vintso ve'e je Maja
Vintsán vyaajñ: "Tyúvam xa ve'e jets je
tsoxk naaj ve'e je Juan je jayu tyukyak-
napejt; ax ntukyaknapéttaps ats miitse'e
je Espíritu Santo jem mja'vin kajxmda."
Jidu'um tse'e je Maja Vintsán vyaajñ.
17 Ax pan je Nte'yam tse'e dukejx je
Espíritu Santo, juu' ve'e tajki jem je
jayu jya'vin kajxmda, ve'em ax jo'n
tyajkiva yam uu'm nja'vin kajxmamda,
uu'mda, pan pan jatye'e je Maja Vintsán

Jesucristo dujaanchja'vidup, ¿pants at-
se'e jets atse'e nkayakjátut juu' ve'e je
Nte'yam tyonuvaampy? —jidu'um tse'e
je Pedro vyaajñ.

18 Ku ve'e du'amotunajxti je utsta je
ajchta juu' ve'e jem Jerusalén, ka'a tse'e
du'ukko'oyja'vidini juu' ve'e je Pedro
tyoon, jetse'e je Nte'yam duyakmájidi
duyakjaanchidi. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Pan ve'em xa ve'e, to'nuxjudufts
je'e ve'e je Nte'yam je maa'yun pan pan
jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jetse'e
ve'em y'o'yixjada jetse'e vinyinmayumpi-
jttinit, je kyo'oy joojntykinda dumasook-
tinit, jetse'e dujajeyptuvat je joojntykin
juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidu jep Antioquía

19 Ku ve'e duyak'oo'kti je Esteban,
van'it tse'e dujomtoondi dutitoondi je
jayu juu' ve'e dujaanchja'vidu je Jesús,
je'e kajx tse'e ya'oyovya'kxkajxti. Jem
tse'e pan pan jatye'e najkxtu jem feníci-
ait jets chípreit y'it jootmda, jempa tse'e
pan pan jatye'e najkxtu jem antioquíait
kyajpun kajxm. Jem tse'e duvaajnidi je
oy kats je oy ayook je'ejyjida pan pan
jatye'e israeejlit jáyuda. 20 Ax jem tse'e
je jaanchja'vivada juu' ve'e jem Chipre
jets Cirene tsoo'ndu, je'e tse'e je'ydu
jem Antioquía jetse'e dutukmukojtstuva
pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap
je oy kats je oy ayook, je'e ve'e ku
ve'e je jayu yakvaajñja je Maja Vintsán
Jesús jye'e. 21 Putajkijidu tse'e je Maja
Vintsán, ve'em tse'e numay je jayu je
Jesús dujaanchja'vidi.

22 Ku ve'e je kats dumótudi je jaanch-
ja'vivatajka juu' ve'e jem Jerusalén,
van'it tse'e dupakejxti je Bernabé jem
Antioquía. 23 Ku ve'e je Bernabé jye'y
jetse'e du'ix vintso ve'e je Nte'yam
kyunoo'kxjidi, ooyts je'e ve'e tyunx-
oojntk jetse'e anañujoma dunuujmidi
jets makk aaj makk jootle'e je Ma-

ja Vintsán dujaa'kpanajkxtat, ²⁴kux oy jayu je'e ve'e je Bernabé, to'k aaj to'k joot je'e ve'e dujaanchjáva je Jesucristo jetse'e je Espíritu Santo mya'aju je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Ve'em tse'e numay je jayu dujaanchja'vidi je Maja Vintsán.

²⁵ Van'it tse'e je Bernabé ñujkx jem taarovit kyajpun kajxm, je Saulo ve'e ojts du'ixta. Ku ve'e dupaaty, van'it tse'e duvaajv jem Antioquía. ²⁶ Jem tse'e y'ijtti to'k joojnt je jaanchja'vivatajk maatta; numay tse'e je jayu duyak'ixpajkti. Jem Antioquía tse'e je jaanchja'vivatajk yaktij'ukvaandi je Cristo je jyáyuda.

²⁷ Ku ve'e jem duyak'ixpajkti, van'it tse'e jye'ydi jem Antioquía je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka, jeme'e Jerusalén choo'ndi. ²⁸ Van'it tse'e nuto'k je'eda juu' ve'e Agabo duxaaj, je'e tse'e teni jeja uts ajch jets uts tsa'a akujka, jetse'e vyaajñ jets jéjape'e je mak jooj to'k it to'k naxviijn, je Espíritu Santo tse'e ve'em je vinma'yun moojyju. Ax ve'emam tse'e tyoojnji kyojtsji van'it ku ve'e yakkutojpk vye'na juu' ve'e duxaaj Claudio. ²⁹ Van'it tse'e je antioquíait jaanchja'vivatajk dunupaajmtkidi jetse'e je putajkin dutuknúkéxtat je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e jem Judea tsuunidup, ve'em tse'e dukéxtat pan vintso ve'e y'o'yixjada nuto'k nuto'k. ³⁰ Tyoondú tse'e ve'em, tyuknúkejxtu tse'e pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk jem Judea; je Bernabé jets je Saulo, je'e tse'e tyukmukejxidú je putajkin.

Ku je Santiago y'oo'kni jetse'e je Pedro yakpoxuntakpuujm

12 Ax ve'emts je'e ve'e jyajty van'it, jetse'e jem je jaanchja'viva juu' ve'e je yakkutojpk Herodes yakjamyajtsjudu; ² je tsojxts je'e ve'e tyukyak-

jay'oo'kju je Santiago, je Juan je y'a-jch. ³ Ku ve'e je Herodes du'ix jets y'oy-ja'vidu je'e ve'e je israeejlit jáyuda, van'it tse'e je Pedro duyakjamyajtsjuva. Van'it ya'a ve'e tyoojnji kyojtsji ku ve'e je tsapkaaky yakkay juu' ve'e je levadura dukamaat. ⁴ Ax ku tse'e je Pedro duyakjamyajtsji, van'it tse'e duyakjapyoxuntakpaajmji. Jep tse'e je tojpada numaktojt juu' ve'e ix'ijttjudup, numaktaaxk jatyts je'e ve'e ñatyf'kutsjada. Ve'eme'e je yakkutojpk du'uknupaajmtki jetse'e je Pedro kuduyaknúk'xnatajki jeja je jayu vyinkujk ku ve'e je pascua xaaj ñáxut. ⁵ Ix'it tse'e je Pedro vye'na jep poxuntujpk; ax to'k aaj to'k joot tse'e ñutsap-kótsjada je jaanchja'vivatajka.

Ku je Nte'yam je Pedro duyakjapyítsumji jep poxuntujpk

⁶ Ax je kujápit tse'e je Herodes du'uknupaajmtki jetse'e kuduyakjapyítsumji je Pedro. Je tsoo tse'e je Pedro maap vye'na jeja numejtsk tojpa akujk jets mejtsk je cadena tuk'atsommuk je kya'aj ado'om ado'om maat je tojpa je kya'aj. Jep tse'e vye'niduva numejtsk je tojpa juu' ve'e je poxuntak'aka'a du'ix'ijttup. ⁷ Tun to'mayji tse'e to'k je Maja Vintsán je y'aangeles je Pedro divinkuva'ki, jetse'e jep poxuntujpk y'ajaj y'atu'kx. Van'it tse'e je ángeles duti'tsti je Pedro to'k ado'om jetse'e duyakjotvij. Van'it tse'e dunuujmi:

—Pojtuku jatyi.

Van'it tse'e je cadena jem je Pedro kya'm kyustajkikuujx, ⁸ jetse'e je ángeles ña'muxji:

—Natyintsómju jets pamu je mka'ajk.

Ku ve'e je Pedro ve'em dutuujn, van'it tse'e je ángeles ña'muxjinuva:

—Naxyoxju jets paminu ats.

⁹ Van'it tse'e je Pedro dupapítsum je ángeles, ka'a ve'e dunujava pan tyúvame'e juu' ve'e je ángeles tyuump, ve'eme'e vyinmay jets tónaji ve'e ve'em

yak'ixju. ¹⁰ Van'it tse'e dıvinnajxti je muto'k tojpa juu' ve'e je tak'aka'a du'ix'ijtp. Van'it tse'e je mumejtsk tak'aka'a joma ve'e jado'k je tojpa du'ix'ijtpa. Ax ku tse'e jye'ydi joma ve'e je poixun zaguán joma tso ve'e pyıtsumdinit jem kajpun jootm, viinm tse'e je poixun zaguán y'aye'pvaach. Ku ve'e pyıtsumdini jetse'e ve'e'n yo'ydi, van'it tse'e je ángeles myasookjini. ¹¹ Van'it tse'e je Pedro oy je nuja'vin dupujk, jetse'e vyaajñ:

—Uxyamts atse'e tuuv nmujava jets je Maja Vintsándame'e je y'aangeles tıdukes jets atse'e je Herodes tıxtukka-va'ach, nay ve'empa ve'e juu' ve'e je israeelit jayu y'a'ıxtup vintso atse'e xtóndat.

¹² Pyayo'yp tse'e je Pedro vye'na, jetse'e ñujkx jem je María tyak'am, je Juan juu' ve'e duxaajivap Marcos, je'ets je'e ve'e je tyaak. Jem tse'e numay je jayu ñay'amókajada tsapkojtspa. ¹³ Ku ve'e je Pedro je zaguán duyaknajk, van'it tse'e to'k je jajtspa pyıtsum juu' ve'e Rode duxaaj jetse'e du'ixut pan pan jepe'e. ¹⁴ Ku ve'e duyukmotukajpy jets je Pedro ve'e kojtsp, ka'a tse'e duyak'avaach; ñojk'óye'e va'ajts xoojntkp noomp vyimpitkojni jetse'e ojs duvaajnjikaj je jaanchja'vivatajk jets jepe'e zaguán aagup je Pedro tyena. ¹⁵ Van'it tse'e yaknuujmi:

—ıKa'a mits vine'e mvija!

Van'it tse'e y'atsaajv jets vaampame'e. Van'it tse'e jyaa'kvaandi:

—Ka je'ep je'e ve'e, je y'aangeles xa je'e n'ite'e.

¹⁶ Jepna tse'e je Pedro je zaguán dujaa'kyaknák. Ku ve'e je zaguán duyak'avaatsti jetse'e du'ixiti, atıva atoki tse'e tyuntaandi. ¹⁷ Van'it tse'e je Pedro je kya'aj dukoojnuk jetse'e y'amó'ottat. Van'it tse'e dutukmumaajntykti vintso ve'e je Maja Vintsán duyakjapyıtsumju jep poxuntujkp. Van'it tse'e vyaajñ:

—Vaajnjada je Santiago jets je utsta je ajchta.

Van'it tse'e pyıtsum jetse'e viijnk tso ñujkx.

¹⁸ Ku ve'e je it jyajtk, atıva atoki tse'e je tojpatajk tyuntaandi kux ka'a ve'e dunujávada pan ti ve'e toojnju je Pedro maat. ¹⁹ Van'it tse'e je Herodes duyak-jay'ıxtiji. Ku ve'e dukapaatti, van'it tse'e je tojpada dutokimpayo'y jetse'e duyakjay'oo'kjidini. Van'it tse'e je Herodes choo'nni jem Judea jetse'e ñujkx tsuuniva jem Cesarea.

Ku je yakkutojkpa Herodes y'oo'kni

²⁰ Myu'ejkjup tse'e je Herodes je jáyuda juu' ve'e tsuunidup jem tiirovit jets sidoonit kyajpun kajxmda. Je jayu tse'e dukojtsmojktu vintso ve'e najkx dumukotsta je Herodes, je'e tse'e tyooundu vintso ve'e y'oyjávajadat je Blasto juu' ve'e duyakkutojkjip je toompatajk jep je Herodes tyujkp. Je Blasto tse'e du'amotu je yakkutojkpa jetse'e oy joot y'ıtut je jayu maatta, kux je yakkutojkpa je ñaax je'e ve'e tyukjoojntykidup. ²¹ Ku ve'e je xaaj dupaaty ku ve'e je yakkutojkpa Herodes dunupaajmtki jetse'e je jayu dumukotstat, van'it tse'e dupuujm je y'oy vit, jetse'e y'ajxtk jem joma ve'e tyokimpayo'oy, jetse'e je jayu dumukajts. ²² Van'it tse'e je numay jayu y'aa'mitaakti, mak k tse'e vyaandi:

—ıYa'a juu' ve'e kojtsp, nte'yamts ya'a ve'e, ka jáyuvap!

²³ Tun jatyji tse'e to'k je Maja Vintsán je y'aangeles je Herodes duyakpa'ampejt kux ka'a ve'e je Herodes je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi; tånukinuts je'e ve'e, van'it tse'e y'oo'kni.

²⁴ Ax je Nte'yam je kyats je y'ayook, jaa'kyakkojtsva'kx'ataatspts je'e ve'e may viijn.

²⁵ Ku ve'e je Bernabé maat je Saulo je tyoonk duyakkukajxidi jem Jerusalén, van'it tse'e vyimpijttinuva jem Antio-

quía, myaatnajkxtuva ve'e je Juan juu' ve'e Marcos duxaaajivap.

Ku je Bernabé jets je Saulo ñajkxti ka'amaayva

13 Je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidu jem Antioquía, jem tse'e aje'e'jyjida je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajk jets je yak'ixpajk-patajk. Jem tse'e je Bernabé, jem tse'e je Simón juu' ve'e yaktijpa Yak Jayu, jem tse'e je Lucio juu' ve'e ciréneit jayu, jempa tse'e je Manaén juu' ve'e kijpx dumaatyee'k je Herodes juu' ve'e je galiléait jayu duyakkutojkji, nay jempa tse'e je Saulo. ²Vyinja'vidup vyints'a'kidufts je'e ve'e vye'nada je Nte'yam jetse'e y'ayoojada ku ve'e je Espíritu Santo jidu'um ña'muxjidi:

—Yak'apúkada je Bernabé jets je Saulo je toonk kajx juu' ats je'e ve'e ntuknuyaaxjidu.

³Távani tse'e y'ayoojada jetse'e chapkotsta vye'na, van'it tse'e je kya'aj dutuknuqoondi je Bernabé maat je Saulo, jetse'e dumasookti.

Ku je kukátsiva kya'amaaydi jep Chipre

⁴Van'it tse'e choo'ndi je Bernabé maat je Saulo, je Espíritu Santo tse'e ke'xjjudu, jetse'e ñajkxti jem seléuciait kyajpun kajxm. Ax jem tse'e Seleucia dupajkti to'k je barco jetse'e ñajkxti jem Chipre, to'k je naax juu' ve'e jem maaxy naaj akokm. ⁵Ku ve'e jye'ydi jem joma ve'e je kajpun duxaaaja Salamina, van'it tse'e dutukka'amaaydi je Nte'yam je kyats je y'ayook jep je israeejlit jayu chap-tujkpta, myaadiduva tse'e je Juan Marcos jetse'e pyutákajadat. ⁶Ax ku tse'e dutukyo'vyatskajxti je it jetse'e je jayu du-vaajnidi je oy kats je oy ayook, van'it tse'e jye'ydi jem páfosit kyajpun kajxm. Jem tse'e vye'na to'k je maayva juu' ve'e natyijjup je Nte'yam je y'ayook koj-

snajxpa, israeejlit jayu je'e ve'e, Barjesús je'e ve'e xyaaj. ⁷Jem tse'e vye'niva to'k je yakkutojkpa juu' ve'e Sergio Paulo duxaaaj, kuvijts je'e ve'e. Van'it tse'e je Sergio Paulo duyakjañukejxiji je Bernabé maat je Saulo kux je'e ve'e chajkp jetse'e du'amotunáxut je Nte'yam je kyats je y'ayook. Jem tse'e je Sergio Paulo dumaada vye'na je maayva. ⁸Ax je maayva, yaktijpaps je'e ve'e Elimas, ka'ats je'e ve'e duyakjatuva'añ jetse'e je yakkutojkpa du'amotunáxut juu' je'e ve'e kyoytstup. ⁹Van'it tse'e je Saulo, yaktijpaps je'e ve'e Pablo, je'e tse'e je Espíritu Santo mooyju je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'e tse'e makk duvin'ix je maayva, ¹⁰jetse'e dunuu'jmi:

—Mits, vin'aa'mpa, je ko'oyjáyuvap je jyayu, mtso'oxpujpk xa mitse'e nujom je y'oy je'e, ¿van'it tse'e xyakma'tatúvat je Maja Vintsán je tyoo'? ¹¹Uxyamts n'ite'e je Maja Vintsán mtukkuvétjut, mtánup tse'e viints, jeke'e xkah'a'íxtukut je xaaj je y'ajajtk.

Ax tun jatyji tse'e tyaañ viints jetse'e je it kyoo'tsxi. Van'it tse'e dujatoondi dujamajtsi jem kya'm pan pane'e kupyavijsjini. ¹²Ku ve'e je yakkutojkpa du'ix ti ve'e toojnju, van'it tse'e dujaanchja'vi je Nte'yam je kyats je y'ayook, atuva atoki tse'e dutuktaañ je Maja Vintsán je y'ixpajkun.

Ku je Pablo maat je Bernabé vye'nada jep Antioquía juu' ve'e

jep pisídiait y'it jaatp

¹³Ku ve'e je Pablo maat je myu-jatyoo' choo'ndi jem barco jootm jem Pafos, van'it tse'e jye'ydi jem Perge, to'k je kajpun juu' ve'e jem panfiliait y'it jootm. Jem tse'e je Juan Marcos myasookjidini jetse'e vyimpijtni jem Jerusalén. ¹⁴Ax ku tse'e choo'ndi je Pablo maat je Bernabé jem Perge, van'it

tse'e jye'ydi jem Antioquía, to'k je ka-jpun juu' ve'e jem písídiait y'it jootm. Ku ve'e je poo'kxtkun xaaj dupaaty, van'it tse'e tyajkidi jep je israeejlit jayu chaptujkp jetse'e y'ajxtkti. ¹⁵ Ku ve'e yakkojt-skujx je Moisés je pyava'nun jets juu' ve'e jyaaydu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, van'it tse'e je tsaptujkpít je ñuvintsanda yakjaña'muxjidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, pan jem xa ve'e juu' ve'e mkotsuvaandup, nvaat tse'e xkótstat.

¹⁶ Van'it tse'e je Pablo tyeni jetse'e je kya'aj duyakpojtuk, je jayu ve'e yak'ama'tp. Van'it tse'e vyaajñ:

—Nmu'israeejlit jáyuda, pan pan jatye'e je Nte'yam duvinja'vidup duvintsa'kidup, amotunaxta juu' atse'e nkotsuvaampy. ¹⁷ Je Nte'yam, juu' ve'e nvinja'vimdup nvintsa'kimdup, je'e tse'e divinkoon uu'm je njujpit jáyuvamda jetse'e duyaknuma'yidi ku ve'e chaanadana vye'na jem egíptovit y'it jootm. Ku ve'e máyani ooy tyunve'nada, van'it tse'e je kyutojkun maat jem duyakpítsumdini.

¹⁸ Vujxtkupx joojnt jo'n tse'e je Nte'yam dumuteni vintso ve'e je jayu jyáyuvada ku ve'e vyitti jem vinva'ajts it kajxm,

¹⁹ van'it tse'e duyakutókididi vuxtojtuk viijn je jayu juu' ve'e divintsuunidup y'ijit je canaanit it jetse'e duyakva'kxjidi je naax je njujpit jáyuvamda. ²⁰ Ku ve'e jem chaanada vye'na maktaaxk mókupx jagojkm joojnt jo'n, van'it tse'e je Nte'yam myoojyjidi pan pane'e tokimpayo'oyjadap. Ve'em tse'e dutuujn van'it paat ku ve'e jyoojntyki je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Samuel.

²¹ Van'it tse'e je jayu je Nte'yam du'amótudi to'k je yakkutojkpa. Van'it tse'e je Nte'yam divinkaajn je Saúl jetse'e yakkutojkuxjadat, je Cis je'e ve'e je myajntk, je Benjamín je chaan je kyooj. Ax vujxtkupx joojnt tse'e je Saúl yakkutujk. ²² Ku ve'e je Nte'yam

yakpítsumjini, van'it tse'e dupuujm je David jetse'e yakkutókut, je Isaí je myajntk. Ax jidu'lum tse'e je Nte'yam ñukojtsiji: “Ta atse'e mpaa'ty pane'e ats ya njoot ya nja'vin dumaatnavyaatjup, je'e ve'e dutónup nujom juu' atse'e ntsajkp, Daviijs je'e ve'e xyaaj, je Isaí je myajntk.” ²³ Ax je David tse'e je chaan je kyooj je Jesús, juu' ve'e je Nte'yam pyaam jetse'e je israeejlit jáyuda duyakto'okut, ve'em ax jo'n je kats duyaktaajñ. ²⁴ Ax ka'anum tse'e je Jesús je jayu divinkunajkxada vye'na, jetse'e je Yaknapejtpa Juan dutukka'amaajy jetse'e nujom je israeejlit jayu vyinmayumpijttinit, jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda, jetse'e ñapéttat. ²⁵ Ax ku tse'e je Yaknapejtpa Juan je y'oo'kun tyámini, van'it tse'e je jayu dunuujmídi: “Ka átsap xa je'e ve'e pan miitse'e mtijtp, miimpnum xa je'e ve'e pane'e dujaa'knúmájjip jets ka'a ve'e ats, ni je'ets atse'e nkavinmachju jets ats je'e ve'e je kya'ajk jaa'p nmukéjjijat.”

²⁶ Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, je Abraham je chaanda je kyoojta, pan pan jatye'e je Nte'yam duvinja'vidup divintsa'kidup, miitse'e mtuknukejjudup ya oy kats ya oy ayook, je'e ve'e ku ve'e je jayu yakvaajña vintso ve'e dujayejtinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ²⁷ Kux je'e juu' ve'e tsuunidup jem Jerusalén maat je vyintsanda, ka'ats je'e ve'e dunujávada pan pan je'e ve'e je Jesús. Oyam tse'e vye'ema, ku ve'e duyakjay'oo'kjidi, kyutyoonda tse'e je ayook juu' ve'e jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, je ayook juu' ve'e je israeejlit jayu kyoojststup vim-poo'kxtkun xaaj jep chaptujkpta. ²⁸ Ku ve'e je jayu je tokin dukapaatjidi je Jesús jetse'e y'oo'kut, y'amótudu tse'e je Pilato jetse'e duyakjay'oo'kjut. ²⁹ Ax ku tse'e dukutyonkajxti je ayook juu' ve'e javyé-tani ve'ninup je Jesús kajx, van'it tse'e

duyakvajntkti jem cruz kajxm jetse'e duyaknaxtajkidi. ³⁰ Ax je Nte'yamts je'e ve'e duyakjoojntypajknuva. ³¹ Je jayu juu' ve'e dumujatyoo'idu je Jesús ku ve'e jem Galilea choo'ndi jetse'e ñajkxti jem Jerusalén, je'e tse'e may xaaj íxjidinuva joojntyk, je'e tse'e je numay jayu dutuknuja'vidu jets joojntypajknuva je'e ve'e je Jesús.

³² Ax nay ve'empats aatse'e uxyam n'ava'niva je oy kats je oy ayook juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'ni je njujpit jáyuvamda. ³³ Kyutyoons je'e ve'e uu'm maatta je ayook juu' ve'e tyukvinva'nidu, uu'mda, je'e je chaanda je kyoojta, je'e tse'e kyutyoon ku ve'e je Jesús duyakjoojntypajknuva. Ve'emts je'e ve'e ax jo'n javyet jep mumejtsk salmo kujxp: "Ats xa mitse'e xTeel'ip, uxyamts ats mitse'e ntoonkma'a." Jidu'umts je'e ve'e javyet. ³⁴ Ax je'e ku ve'e je Nte'yam duyakjoojntypajknuva je Jesús jetse'e ve'em je ñi'kx je kyopk ni je vin'ita kyama'atut, jidu'um tse'e vyaajñ: "Nkunoo'kxtap xa ats miitse'e, ve'em ax jo'n atse'e ntukvinva'ni je David." ³⁵ Paaty tse'e vyaampa jado'k je salmo: "Ka'a ve'e xyakjátut jetse'e je mVa'ajts Onuk je ñi'kx je kyopk mya'atut." Jidu'um tse'e vya'añ. ³⁶ Ax ka je David kajxapts ya'a ve'e yakkajts, kux oo'knu ve'e je David, ve'em ax jo'n je jyujpit jayu y'oo'ktinuva, jetse'e je ñi'kx je kyopk mya'tni, távani tse'e dumutún dumupuk vye'na je jyayu ax jo'n je Nte'yam dutsak. ³⁷ Ax ka'a tse'e ve'em je Jesús je ñi'kx je kyopk jyajty, ka'a tse'e mya'ty; je Nte'yame'e yakjoojntypajkjinuva. ³⁸ Nmu'israeejlit jáyuda, nujávada tse'e jets je Jesuuse'e je jayu dutokinmee'kxp. ³⁹ Je'e kajx tse'e nujom pan pan jatye'e jaanchja'vidup, yakmee'kxjidu'umts je'e ve'e je tyókinda; ax je Moisés je pyava'nun kajx, ni pana tse'e kyayaktokinmee'kx. ⁴⁰ Nay'íxjadats

miitse'e kux ku ve'e mtukkada'akjadat juu' ve'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jyatyaandu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka. Jidu'um tse'e dujatyaaandi juu' ve'e je Nte'yam kyojts: ⁴¹ Íxtats n'it, jáyuda juu' ve'e dukamaj'íxtup dukajaanch'íxtup ats je n'ayook,

tuk'atúvada jets vintókinda.

Kux juu' xa atse'e ntónup van'it ku ve'e mjuojntykadat,

ka'ats miits je'e ve'e xjaanchjávadat óyame'e mjayaktukmumaayduktat.

⁴² Ku ve'e je Pablo jets je jayu choo'ndi jep tsaptujkp, van'it tse'e ña'muxjidi je'eda pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jets ku ve'e jado'k je poo'kxtkun xaaj to'k aaj jyaa'ktukmukótsjadat je ayook juu' ve'e tyukka'amaay. ⁴³ Ku ve'e ñavya'kxjidini je'eda pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep tsaptujkp, numay tse'e je jayu dupanajkxti je Pablo maat je Bernabé, ve'em je israeejlit jáyuda ve'em pan pan jatye'e ka je'epta juu' ve'e je Nte'yam duvinja'vidup duvintsakidup ax jo'n je israeejlit jáyuda. Van'it tse'e je Pablo maat je Bernabé kyojtsuxjidi, ve'e-me'e ña'muxjidi jets to'k aaj to'k joote'e ñaajk'ítjadat je Nte'yam maat, ijtp tse'e dupayo'oydat vintso ve'e je Nte'yam je jayu dutoojnjada je maa'yun.

⁴⁴ Ax ku tse'e je poo'kxtkun xaaj dupaatnuva, javee'n tse'e kyanay'amojkikajxjidi je kajpun, je Nte'yam je kyats je y'ayook tse'e y'amotunaxuvaandup.

⁴⁵ Ku tse'e je israeejlit jayu du'ixti jets va'ajts numaye'e je jayu tyunnay'amojkijidi, ejkjudu jot'aajnjudu tse'e. Van'it tse'e dukojtsvintsoovdi je Pablo jetse'e duvinkojtspejtti. ⁴⁶ Van'it tse'e je Pablo maat je Bernabé makk aaj makk joot kyojtsti, jetse'e vyaandi:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e je Nte'yam je kyats je y'ayook too'vajkp myakvaajnjadat. Ax je'e kajx tse'e kuxe'e xkakuvakta

jetse'e mkanatyukvinmátsjada je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, paatyts aatse'e uxyam nmunujkx pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. ⁴⁷ Kux ve'em aatse'e xtukpavaajñ je Maja Vintsán ku ve'e vyaajñ:

Ta xa ats miitse'e mpamda ax jo'n je ku-jajpa je kutá'kxpa,

jets miitse'e xvaajnjadat je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn

jets vintso ve'e dujajeptinit je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

⁴⁸ Ku ve'e du'amotunajxti pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, xoojn-ktu tse'e jetse'e vyaandi jets oye'e je Maja Vintsán je kyats je y'ayook; jyaanchja'vidu tse'e je Jesús nujom pan pan jatye'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e dujajeptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ⁴⁹ Ax ve'em tse'e yakkojtsva'kxy je Maja Vintsán je kyats je y'ayook jem nujom pisidiait y'it jootm. ⁵⁰ Je israeejlit jayu juu' ve'e dukakuvajktu juu' ve'e je Pablo maat je Bernabé kyojststu, je'e tse'e dumaatnakyojtsjudu je ta'axtajkta juu' ve'e jem dunumájidup jetse'e je Nte'yam duvinjávada duvintsá'agada; nay ve'empa tse'e je yaa'tyajkta juu' ve'e dunukajpunkuvajkidup, je'e tse'e du'akojtsidu je jayu jetse'e dutso'oxpáktat je Pablo maat je Bernabé. Ax yakvojppítsumdu tse'e jem.

⁵¹ Van'it tse'e je Pablo maat je Bernabé je kya'ajkta duvinxijtti, jetse'e duyakkeeki je naxvay jetse'e duyaknuke'xnataákada jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e je jayu tyoondup. Van'it tse'e ñajkxti jem icóniovit kyajpun kajxm. ⁵² Juu' ve'e je Jesús dujaanchja'vidu, xoojntktuts je'e ve'e jetse'e je Espíritu Santo myoojyjidi je makkin jets je vinma'yun jetse'e dutóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp.

Ku je Pablo maat je Bernabé vye'nada jep Iconio

14 Jem tse'e Iconio je Pablo maat je Bernabé tyajkidi jep je israeejlit chaptujkpta. Jep tse'e kya'amaaydi. Ve'em tse'e numay dujaanchja'vidi je Jesucristo, ve'em je israeejlit jáyuda ve'em pan pan jatye'e ka je'epta. ² Ax je israeejlit jáyuda juu' ve'e dukajaanchja'vidup je oy kats je oy ayook, je'e tse'e du'akojtsidu pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jetse'e duko'oyjávadat je jaanchja'vivatajk. ³ Jek jaty tse'e jem tyaandi je Pablo maat je Bernabé, mak k aaj mak joot tse'e je jayu dutuk'ixti je Maja Vintsán je y'ayook. Je Maja Vintsán tse'e je makkin moojyjudu jetse'e dutóndat je mújit nuja'vin jets je mújit atuva, ve'em tse'e je jayu dunujávadat jets tyúvam je'e ve'e juu' ve'e kyojststus; je maalyun juu' ve'e je Nte'yam tyoojnjp je jayu, je'e tse'e y'ava'nidup. ⁴ Ax ka'a tse'e je kukajpunda kijpx je vinma'yun dujajepti: jem tse'e pane'e dumaatnapyajjudup je israeejlit jayu juu' ve'e dukajaanchja'vidup je oy kats je oy ayook, nay jempa tse'e pane'e dumaatnapyajjudupap je Pablo maat je Bernabé. ⁵ Van'it tse'e pan pan jatye'e israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epta, je'e tse'e du'ukkojtsmojktu maat je yakkutojpkpada jetse'e kudujomtoondi kudutitoondi jetse'e kuduka'ts'oo'kti. ⁶ Ax ku tse'e dunuja'vidi je Pablo maat je Bernabé, keektu tse'e jetse'e ñajkxti jem Listra jets jem Derbe, mejtsk je kajpun juu' ve'e jem licaóniait y'it jootm, jetse'e ñajkxtuva jem kajpun kajxmdu juu' ve'e myutámip. ⁷ Jem tse'e je oy kats je oy ayook du'ava'niduva.

Ku je Pablo yaktsaka'ch jep Listra

⁸ Jem tse'e liistrait kyajpun kajxm vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e ka'o'yixjup jetse'e je tyek dutukyo'oyut,

tsuunip tse'e tyun'it, kux ve'emam je'e ve'e kye'x, ni vin'ítam je'e ve'e kyayo'oy. ⁹ Ax y'amotunajxypts je'e ve'e vye'na juu' ve'e je Pablo kyajtsp. Van'it tse'e je Pablo je yaa'tyajk du'ix jetse'e dunuja'vi jets o'yixjup je'e ve'e jetse'e je jyaanchja'vin kajx jyotkada'akut. ¹⁰ Van'it tse'e makk jidu'um ña'muxji:

—Tukténini je mtek.

Van'it tse'e je yaa'tyajk jatyi tyeni jetse'e yo'pyajkni. ¹¹ Ku ve'e je numay jayu du'ixti juu' ve'e je Pablo tyoon, van'it tse'e je licaóniait aaj makk dukojtsti. Jidu'um tse'e vyaandi:

—iNte'yamda xa ya'a ve'eda juu' uu'me'e tuxnukadaakumda jayu jo'n! —jidu'um tse'e vyaandi.

¹² Vyinja'vidu vyintsa'kidu tse'e je jáyuda may juu' ve'e ka je Nte'yamap. Mejtsk juu' ve'e vyinja'vidu vyintsa'kidu, Júpiter jets Mercuriots je'e ve'e dutijta. Kux je Pablo ve'e nuyojk kojts, je'e kajx tse'e je jayu dutijta Mercurio. Ax je Bernabé, je'e tse'e tyijtip Júpiter. ¹³ Van'it tse'e je tee' juu' ve'e toomp joma ve'e je Júpiter yakvinjava yakvintsa'aga, joma ve'e je tsaptajk juu' ve'e taamp jeja kajpun pa'ayi, je'e tse'e noomp ojts du'ixta je puj jets je tsapkaaj, je'e ve'e tyukvintsa'agavaandup jeja je numay jayu vyinkujk. ¹⁴ Ku ve'e je Pablo maat je Bernabé je kats dumótudi jets je'e ve'e yaktukvintsa'agavaandup, van'it tse'e je vyit ñatyuknukaa'tsvaatsjidi jetse'e duyaknuke'xnata'kada jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e je jayu tyonuvaandup, jetse'e noomp tyajkidi jeja numay jayu akujk, makk tse'e vyaandi:

¹⁵ —¿Tyajxse'e ve'em mjátukada? Jáyuva xa aatse'e, ya'aam xa aatse'e nnumiimp jets aats miitse'e nnaajmadat jetse'e xmasooktinit ya'a juu' ve'e ni vinxupa katoomp, van'it tse'e xpanajxtnit je joojntyk Nte'yam, juu'

ve'e dupaam ya tsajmit it, ya naxviijnit it, je maaxy naaj, jets nujom juu' jatye'e ijtp. ¹⁶ Yakjajtuxjuts je'e ve'e jetse'e je jáyuda juu' ve'e joojntykidu juapani jets juu' ve'e joojntykidup uxym paat, je'e tse'e dutóndap pan juu' ve'e chojktup; ¹⁷ jyave'ema tse'e, xa'ma kajx tse'e je Nte'yam ñaajknuke'xnata'kaja jetse'e ve'em yak'ixat, je'e ve'e ku ve'e je y'oy je'e dutún. Je'e xa ve'e xkejxjimdud je tooj jetse'e je naax dukunuu'kx jetse'e tya'ma ku ve'e je ta'ma aats dupaa'ty, xmo'yumdupts je'e ve'e juu' ve'e nka'yumdup nja'lkumdup jets juu' jatye'e tsojkjup jetse'e ntukxoojntkumdat —jidu'um tse'e je jayu dunuujmidi.

¹⁸ Oyam tse'e je Pablo maat je Bernabé ve'em vyaandi, tso'ox tse'e y'ijit jetse'e dunaxkótstat je jayu jetse'e dukayak'oo'ktat je tsapkaaj jetse'e dutukvintsa'agadat.

¹⁹ Van'it tse'e jye'ydi je israeejlit jáyuda juu' ve'e tsoo'ndu jem Antioquía jets jem Iconio, je'e tse'e du'luk'akojtsidu je numay jayu jetse'e je Pablo kuduyak'oo'kti tsaka'achji. Ax kya'tstu tse'e. Ku ve'e dunasja'vidi jets távani ve'e duyak'oo'kta, van'it tse'e duvaa'mpítsumdi jem kajpun pa'am. ²⁰ Ax ku tse'e je jaanchja'vivatajk ñaa'va'kvítjidi, van'it tse'e je Pablo pyojtuk jetse'e kyajpuntajkinuva. Je ku'óxit tse'e je Bernabé dumaattsaa'n jetse'e ñajxkti jem deerbeit kyajpun kajxm.

²¹ Ku ve'e je jayu duvaajnidi je oy kats je oy ayook jem Derbe, van'it tse'e numay dujaanchja'vidi je Jesús. Van'it tse'e je Pablo maat je Bernabé vyimpjttinuva jem Listra, jem Iconio, jets jem Antioquía. ²² Jem tse'e dukojtsmákkidi je jaanchja'vivatajk, ve'em tse'e dunuujmidi jets makk aaj makk joote'e je Jesucristo dujaanchjavadat, ve'eme'e vyaandi jets ooye'e je jayu tyuntsaachpaa'ttat pan

tajkidupe'e jem je Nte'yam y'am kya'm.
²³ Ku tse'e dupaamdi pan pan jatye'e dunuvinténadap je jaanchja'vivatajk kaktok viijn joma ve'e ñay'amókajada, van'it tse'e chapkojtsti jetse'e y'ayoojidi, jetse'e jem je Maja Vintsán y'am kya'm dupaamdi je ñuvinténivatajka.

**Ku je Pablo maat je
 Bernabé vyimpijttinuva jep
 Antioquía juu' ve'e**

jep siiriat y'it jaatp

²⁴ Van'it tse'e dutuknajxti jem pisidi-ait y'it jootm jetse'e jye'ydi jem panfiliait y'it jootm. ²⁵ Ku ve'e dutukka'amaaydi je oy kats je oy ayook jem peergeit kyajpun kajxm, van'it tse'e ñajkxti jem Atalia. ²⁶ Jem tse'e je barco dupajkti jetse'e ñajkxti jem Antioquía, je kajpun joma ve'e je jaanchja'vivatajk pyaajmjidi jem je Nte'yam y'am kya'm je toonk kajx juu' ve'e tyooundu. ²⁷ Ku ve'e jem jye'ydi, van'it tse'e duyaknay'amojkijidi je jaanchja'vivatajk jetse'e dutukmumaajntykti nujom juu' jatye'e tyooundu je Nte'yam je kyutojkun kajx, vintso ve'e je Maja Vintsán je maa'yun tyo'nuxjidi pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jetse'e dujaanchjávadat je Jesucristo. ²⁸ Jek jaty tse'e je Pablo maat je Bernabé jem dumaattaandi je jaanchja'vivatajk.

**Ku je jaanchja'vivatajk
 ñay'amojkijidi jep Jerusalén**

15 Van'it tse'e jye'ydi jem Antioquía je yaa'tyajka juu' ve'e jem Judea tsoo'ndu jetse'e dutuk'ix'ukvaandi je jaanchja'vivatajka. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Pan ka'a xa miitse'e myakpaajmjada je ixta'nun jetse'e xni'kxmadat xkojmadat ax jo'n je Moisés dupavaajñ, ka'a tse'e m'o'yixjadat jetse'e xjayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

² Ax je Pablo maat je Bernabé, je'e tse'e vaandu jets ka'a je'e ve'e ve'em dupaaty du'akeega. Je'e kajx tse'e makkdumaatnakyojtsvintsoojvjidi. Ka'a tse'e dukojts'o'yidi. Van'it tse'e yakpaamdi je Pablo maat je Bernabé maat je utsta je ajchta juu' ve'e vyinkooundu, jetse'e ñajkxtat jem Jerusalén jetse'e jem dukojts'óyadat, je'e ve'e najkx dutukmaatkojtsmókta je kukátsivatajk maat je'e pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk juu' ve'e jemda. ³ Je'eda ve'e pakejxjudu je jaanchja'vivatajk pan pan jatye'e nay'amojkijidup jem Antioquía.

Ku ve'e ñajkxti, najxtu tse'e jem feníciait jets samaariait y'it jootmda. Jem tse'e dutukmumaajntykti vintso ve'e je jayu juu' ve'e ka je israeejlitap, je'e tse'e dumasooktu je kyo'oy joojntykinda jetse'e uxyam dujaanchjávada je Jesucristo. Nujom tse'e je utsta je ajchta maat je utsta je tsá'ada pan pan jatye'e du'amotu najxtu, tyukxoojntktuts je'e ve'e.

⁴ Ku ve'e je Pablo maat je Bernabé jye'ydi jem Jerusalén, oy tse'e kyuvajkjidi pan pan jatye'e jem nay'amojkijidup, je'e maat tse'e vye'niva je kukátsivatajk jets je'e pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk. Van'it tse'e dutukmumaajntykti nujom juu' ve'e je Nte'yam tyoon je'e maat. ⁵ Van'it tse'e tyénidi je fariséoda juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesucristo, jetse'e vyaandi:

—Tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e je ixta'nun yakpaajmjadat je jaanchja'viva pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, jetse'e duni'kxmadat dukojmadat, jetse'e yaktukpava'andat jetse'e dukutyóndat je Moisés je pyava'nun.

⁶ Van'it tse'e ñay'amojkijidi je kukátsivatajk maat pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk jetse'e dukojtsmóktat, dupayo'oydat. ⁷ Jékani tse'e dukotsta vye'na, van'it tse'e je Pedro tyeni, jetse'e vyaajñ:

—Utsta ajchta, mnuja'vidup xa mitse'e jets jémani atse'e je Nte'yam xvinkán jets atse'e nvaajndat ya oy kats ya oy ayook je'eda pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e dujaanchjávadat je Jesucristo. ⁸ Je Nte'yam, juu' ve'e du'ixp dunuja'vip je jayu je jyoot je jya'vin, je'e tse'e duvinkoompaa juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvap, yaknuke'xnatajki tse'e ku ve'e dupaajmji jem jya'vin kajxmda je Espiritu Santo, ve'em ax jo'n je'e ve'e dupuujm yam uu'm nja'vin kajxmda je Espiritu Santo. ⁹ Tsojkjduvavap xa je'e ve'e je Nte'yam, ve'em ax jo'n je Nte'yam uu'm xtsojkumda jo'n. Je'e tse'e je jya'vinda yakvaatsuxjudu kux jyaanchja'vidup je'e ve'e je Jesucristo, ve'em ax jo'n uu'm ya nja'vinamda duyakvaach ku ve'e je Jesucristo njaanchja'vi'ukva'numdi. ¹⁰ ¿Ax tyajx tse'e x'ixuva'anda joma vaate'e je Nte'yam juu' dukuvuk, jetse'e je jaanchja'vivatajk xtuknujokuva'anda juu' ve'e ni uu'ma xka'o'yixumjudup jetse'e nkutyo'numdat jetse'e ni je njujpit jáyuvamda kya'o'yixjidi jetse'e kudukutyoondi? ¹¹ Je'e tse'e njaanchja'vimdup jets je Maja Vintsán Jesucristo je myaa'yun kajxe'e njaejpumda je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, jets nay je'e je myaa'yun kajxe'e dujajejptuvat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap.

¹² Ku ve'e je Pedro ve'em vyaajñ, van'it tse'e y'amot'kajxti jetse'e du'amotunajxti ku ve'e je Bernabé maat je Pablo tyukmumaajntykjidi je mújit nuja'vin jets je mújit atuva juu' ve'e je Nte'yam tyoon je'e maatta ku ve'e y'otsta jem je jayu y'it jootmda pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. ¹³ Ku ve'e kyojtskajxti, van'it tse'e je Santiago vyaajñ:

—Utsta ajchta, amotunaxta ats. ¹⁴ Ta xa ve'e je Simón Pedro xtukmumaajntykumda vintso ve'e je Nte'yam je y'ay-

ook yakvaajnji'ukvaandi pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, je Nte'yamts je'e ve'e duvinkoonduva jetse'e y'ijituvat je'e je jyayu. ¹⁵ Navyaatjup ya'a ve'e ax jo'n dujatyaaandi je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Jidu'um tse'e dujatyaaandi:

¹⁶ Ku xa ve'e tyónjut je ayook juu' ve'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, van'itts atse'e nmiinnuvat.

Ve'em ax jo'n je jayu duyakpojtuknuva to'k je tajk juu' ve'e kitu, ve'emts atse'e mpámút jets atse'e je jayu xvinjávadat xvintsá'agadat ax jo'n dutoondi ku ve'e jyoojntyki je yakkutojkpa David.

¹⁷ Je'e kajxts atse'e ve'em ntónut jets atse'e je jayu xjaanchjávadat juu' ve'e ka je israeejlitap, ve'emts atse'e anañujoma xjaanchjávadat juu' atse'e nvinkoon.

¹⁸ Jidu'um tse'e je Maja Vintsán vyaajñ, juu' ve'e dukutyoomp ti ve'e kyajtsp.

Jujpanam tse'e je jayu yaktuknuja'vi'ukvaajñ.

¹⁹ Van'it tse'e je Santiago jyaa'kvaajñ: —Je'e kajxts atse'e nva'añ jets ka'a ve'e nyaktso'oxjajtumdat pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap juu' ve'e dumasooktup je kyo'oy joojntykinda jetse'e dupanajkxta je Nte'yam. ²⁰ Je'ejyji ve'e chajkp jetse'e nnuja'yimdat jets ka'a ve'e duja'kxtat je tsu'uts juu' ve'e yaktukvintsá'kip juu' ve'e ka je Nte'yamap, ka'a ve'e je kats dutukmaatjajéptat je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyajejptup, ka'a ve'e duja'kxtat je tánuk tsu'uts juu' ve'e yuktsu'm'oo'kp, jets ka'a ve'e duja'kxtat je nuu'pun. ²¹ Kux jémani ve'e jyéjada kakkajpun pan pan jatye'e du'ava'nidup je Moisés je jyatyán, je'e ve'e ku ve'e je nak yaktukvinkótsada jep tsaptujkp vimpoo'kxtkun xaaj.

²² Van'it tse'e je kukatsivatajk jets pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajka maat nujom pan pan jatye'e nay'amojkijidup, je'e tse'e duvinkoondu aje'ejyjida jetse'e dukejxti jem Antioquía, jetse'e dumaadadat je Pablo maat je Bernabé. Vyinkoondu ve'e je Judas juu' ve'e duxaajivap Barsabás, jets je Silas, numájidup je'e ve'e je jaanchja'vivatajka maatta. ²³ Je'e tse'e tyukmukejxidup je nak juu' ve'e jidu'um vaamp: "Aats, je Nte'yam je kyukat-sivada jets pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajka maat je utsta je ajchta, máyam aatse'e je Dios ntuknukex je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e ka je israeelit jáyuvap jem Antioquía jets jem siriait jets cilíciat y'it jootmda. ²⁴ Nmotu aatse'e je kats jets najkxtu ve'e jem je jayu juu' ve'e yaja tsoo'ndu. Akujaaxkup je'e ve'e najkxti, ka'ats aats je'e ve'e nvintsonuujmidi. Je'e tse'e mvinma'yunmooyjudup je'e kajx juu' ve'e kyojtstup jetse'e mkojtsjotmootskajada ku ve'e vya'anda jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e myakpaajmjadat je ixta'nun jetse'e xni'kxmadat xkojmadat jetse'e je Moisés je pyava'nun xkutyóndat. ²⁵ Je'e kajx tse'e kux aatse'e tunkojtsmúk, oyts aatse'e njava jets a'aatsji ve'e tunvinkán jetse'e najkx mku'ixjada. Je'e tse'e dumaadadap je Bernabé jets je Pablo, je utsta je ajchta juu' ve'e ooy ntunsojkuumdup ²⁶ jetse'e napaajmjidi jem kutsa'aga jootm je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx. ²⁷ Ax ntuknukexjtup tse'e je Judas maat je Silas, je'eda ve'e aviinnah'am mva'nuxjadap jetse'e mtukvinjavajadat. ²⁸ Y'oyja'vi xa ve'e je Espiritu Santo jets ve'empa aats, jets ka'a aatse'e ntuknujókut je cho'ox je'e, ya'ajyji ve'e chajkp jetse'e yaktónut: ²⁹ Ka'a tse'e xja'kxtat juu' ve'e yaktukvintsak'ip juu' ve'e ka je Nte'yamap, ka'a tse'e xja'kxtat je nuu'pun, ka'a tse'e xja'kxtat je tánuk

tsu'uts juu' ve'e yuktsu'm'oo'kp, jets ka'a tse'e je kats xtukmaatjayéptat je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap mjayejptup. Pan ka'a tse'e xtonda ya kyo'oy je'e, oyts je'e ve'e juu' ve'e mtoondup. Dios maate'e mtaandini."

³⁰ Ku ve'e yakpakejxti, van'it tse'e najkxti jem Antioquía. Jem tse'e duyaknaya'amojkijidi je jaanchja'vivatajka jetse'e je nak dutukkatajkidi. ³¹ Ku ve'e je nak dutukvinkojtsidi je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada, ooyts je'e ve'e tyunxoojntkti jetse'e jyot'amájididi. ³² Kyojtsnajxtup tse'e je Nte'yam je y'ayook je Judas maat je Silas, je'e tse'e dukojtsjidup je jaanchja'vivatajka may viijn jetse'e dukojtsmákkidi.

³³ Ku ve'e je it najxy, van'it tse'e je utsta je ajchta yakmasooktini jetse'e vyimpjittinit jem Jerusalén, ve'em tse'e dunuujmidi jets máyame'e je Dios dumo'odat je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e jemda. ³⁴ Ax je Silas, jem Antioquía'ji tse'e tyaañ maat je Pablo jets je Bernabé. ³⁵ Jem tse'e je jayu dutuk'ixti dutukka'amaaydi je Maja Vintsán je kyats je y'ayook, numay tse'e juu' ve'e ve'em tukputajkijidu, je oy kats je oy ayook dutuk'ixtuva.

Ku je Pablo mumejtsk nax nujx ka'amaayva

³⁶ Jaa'knajx tse'e je it. Van'it tse'e je Pablo dunuujmi je Bernabé:

—Ja'mus duku'ixumnuva je jaanchja'vivatajka nujom je kajpun joma ve'e n'ava'nim je Maja Vintsán je kyats je y'ayook jetse'e n'ixumut pan vintso ve'e jemda.

³⁷ Chojkts je'e ve'e je Bernabé jetse'e dumaadat je Juan juu' ve'e duxaajivap Marcos; ³⁸ ax ka'a tse'e je Pablo du'oyjava jetse'e dumaadadat kux masookjidinu ve'e jem Panfilia jets ka'a ve'e y'ukputajkijidini. ³⁹ Ka'a tse'e dukojts'o'yidi, je'e kajx tse'e kakje'e je tyoo'

dupajkti. Je Bernabé, myaatnajkxts je'e ve'e je Juan Marcos jetse'e jem barco jootm ñajkxti jem Chipre; ⁴⁰ je Pablo, je Silasts je'e ve'e vyoov. Ku ve'e je utsta je ajchta dumunoo'kxtkti je Maja Vintsán jetse'e duyak'ítut je myaa'yun maat, van'it tse'e je Pablo maat je Silas choo'ndi, ⁴¹ jeme'e ñajkxti siiriat jets cil'ciait y'it jootmda. Jem tse'e je Pablo je jaanchja'vivatajk dukojtsmákki.

Ku je Timoteo dumujatyoo'i je Pablo maat je Silas

16 Ku ve'e je Pablo maat je Silas jye'ydi jem deerbeit jets liistrait kyajpun kajxmda, jem tse'e dumaat-navyaatjidi to'k je jaanchja'viva juu' ve'e duxaaj Timoteo, israeejlit jáyuts je'e ve'e tyaakip, je'e tse'e dujaanchja'viva je Jesucristo. Ax ka je israeejlit jáyuvaps je'e ve'e tyee'ip. ² eñukojtsijidupts je'e ve'e je Timoteo je utsta je ajchta juu' ve'e tsuunidup jem Listra jets jem Iconio. ³ Chojke'e je Pablo jetse'e je Timoteo myujatyoo'ajat. Van'it tse'e je ixta'nun dupaajmji jetse'e duni'kxmat dukojmat ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ. Je'e kajx tse'e ve'em dutuujn jetse'e kyako'oyjávajadat je israeejlit jáyuda juu' ve'e jem tsuunidup, kux ñuja'vidinup je'e ve'e anañujoma jets ka je israeejlit jáyuvap je'e ve'e tyee'ip. ⁴ Ax nujom tse'e je it joma ve'e ñajkxti, vyaajnjidu tse'e je jaanchja'vivatajka je'e juu' ve'e ñupaajmtkidu je kukátsivada maat je'e pan pan jatye'e dunvinténidup je jaanchja'vivatajk juu' ve'e jem Jerusalén. ⁵ Ve'em tse'e dukojtsmákkidi pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesucristo; jóvum xaaj tse'e ñuma'yi'ata'atsta.

Ku je Pablo yak'ixji to'k je macedóniait yaa'tyajk

⁶ Ka'a tse'e je Espíritu Santo yakjajtuxjidi jetse'e je oy kats je oy ay-

ook du'avánadat jem ásiait y'it jootm, je'e kajx tse'e dutuknajxti jem frigiait jets galáciait y'it jootmda, ⁷ ve'em tse'e jye'ydi jem to'k ado'om mísiait y'it jootm. Jem tse'e tyakava'anda bitíniait y'it jootm. Ax ka'a tse'e yakjajtuxjüduva je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Jesús jya'vin kajxm. ⁸ Van'it tse'e jem mísiait chova am ñajxti jetse'e jye'ydi jem trooasit kyajpun kajxm. ⁹ Jem tse'e je Pablo koo'ts yak'ixji to'k je macedóniait yaa'tyajk tyena, jetse'e myunoo'kx-tkji: "Minu to'k aaj yaja macedóniait y'it jaat jets aatse'e xputákat."

¹⁰ Tun koojyji tse'e je Pablo je'e yak'ixji, van'itts aatse'e n'apaajmtki jets aatse'e jem Macedonia nnajkxut, nnuja'vinup aatse'e jets je Nte'yam aatse'e xkejxp jets aatse'e jem nvaajnjadat je oy kats je oy ayook.

Ku je Pablo maat je Silas vye'nada jep Filipos

¹¹ Jemts aatse'e Troas je barco mpujuk jets aatse'e tuvji nuujkx jem Samotracia. Je ku'óxitts aatse'e nje'y jem Neápolis. ¹² Jemts aatse'e ntsaa'n jets aatse'e jem Filipos nmujkx, to'k je kajpun juu' ve'e dunumájip jem macedóniait y'it jootm. Je rómaít yakkutojkpa juu' ve'e je maja kutojkun duka'mip, je'e tse'e duyakjajtji je filíposit jáyuda jetse'e dutóndat juu' ve'e je jayu tyoondup jem rómaít cyiudaaj kajxm. Jemts aatse'e Filipos je it nyaknajxy.

¹³ Ku ve'e je poo'kxtkun xaaj dupaaty, van'itts aatse'e nkajpumpítsum jeja maja napa'ayi, jeja joma aatse'e nnasja'vi jetse'e je jayu chapkats. Van'itts aatse'e n'ajxtk jets aatse'e nvaajnjudi je oy kats je oy ayook je ta'axtajka juu' ve'e jeja nay'amojkijidup. ¹⁴ Nuto'k je ta'axtajka, vyinja'vip vyintsá'kipts je'e ve'e je Nte'yam, Lidia ve'e xyaaj, tiatiirait jayu je'e ve'e, je oojyit tso'ojmk vit je'e ve'e tyaa'kp. Ku ve'e je Lidia du'amotu-

najxy juu' ve'e je Pablo kyajtsp, van'it tse'e je Maja Vintsán yak'avaatsuxji je jya'vin jetse'e dukuvákut je Pablo je y'layook. ¹⁵ Ku ve'e ñapejt maat nujom je jayu juu' ve'e jep jyũump tyujkp, van'itts aatse'e xmunoo'kxtk jidu'um:

—Pan ve'em xa ve'e xpayo'oyda jets njaanchja'vip atse'e je Maja Vintsán, tándats jem ats ntak'am.

Ax je'e kajx tse'e kux aatse'e xmunoo'kxtk, paatyts aatse'e nnujxk.

¹⁶ To'k nax ku aatse'e nnujxk joma ve'e je jayu chapkats, van'itts aatse'e nmaatnavyaatji to'k je kiixuta'ax juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap juu' ve'e je jayu duyakmaayp; ooy je'e ve'e tyunnumeempákjada je vyintsanda ku ve'e myay. ¹⁷ Je kiixuta'axts aatse'e xpa'ux'ooki jetse'e mak'k vyaajñ:

—Ya yaa'tyajka, je Nte'yam ya'a ve'e myutoondup myupajktup, ya'a tse'e je jayu dũaaajnjidup vintsó ve'e dũjajep-tinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

¹⁸ Ve'em tse'e jyátuka y'ijit may xaaj. Ku ve'e je Pablo ñuu'kx kuxe'e ve'em vane'em yakkats, van'it tse'e vyimpjijt jetse'e dunuujmi je ko'oyjáyuvap juu' ve'e jem je kiixuta'ax jya'vin kajxm. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Je Jesucristo kajx xa ats mitse'e ntukpava'añ jetse'e mpítsumnit jem ya'a jya'vin kajxm.

Tun jatyi tse'e pyítsumni je ko'oyjáyuvap.

¹⁹ Ku ve'e je kiixuta'ax je vyintsán du'ixti jets ka'a ve'e y'uk'ot'yini jetse'e dunumeempáktat, van'it tse'e je Pablo maat je Silas dumajtsti jetse'e duyak-najkxti jem kumoon. ²⁰ Ku ve'e jye'ydi jem, van'it tse'e jeja je tokin payo'yva vyinkujkta dupaamdi jetse'e vyaandi:

—Ya israeejlit jáyuda xa ve'e duyaky-oojmuktup duyak'ajxuktup je njáyu-vamda, ²¹ je'e ve'e tyuk'ixtup je costum-bre juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeguip

jetse'e nkuvajkumdat ukpu nkutyo'num-dat, kux rómaid jayu uu'me'eda.

²² Ku ve'e je numay jayu ñupojtukjidi, van'it tse'e je tokin payo'yva dupavaandi jetse'e yaknujéndat jetse'e yakvóptat je kup maat. ²³ Távani tse'e ooy tyun-yakvopta vye'na, van'it tse'e duyakjapy-oxuntakpaajmjidi jetse'e dupavaandi je poxuntak'ix'ijtpa jetse'e oy du'ix'íttat. ²⁴ Ku ve'e ve'em yaknuujmi, jep tse'e duyaktajkidi joma ve'e dunukaaka jep poxuntujkp jetse'e je tyekta dupaamdi jep pu'u tukpaajva'ach akujkp, vimpemúk tse'e je tyek tyaandi.

²⁵ Ax tso'm jo'n tse'e vye'na ku ve'e je Pablo maat je Silas chapkojstti jetse'e y'aavdi, myótudu tse'e je myupoxuntakjáyuda, ²⁶ van'it tse'e to'-mayji ojts mak'k tyun'ojxa, xyijte'e je poxuntakne'ev jep naaxyp paat. Van'it tse'e nujom je poxuntak'aka'a y'avaach jetse'e myukejikujx nujom je poxuntakjaju je kyadénada. ²⁷ Ku ve'e jy-otvij je poxuntak'ix'ijtpa, jetse'e du'ix jets távani ve'e je poxuntak'aka'a y'avatskux, van'it tse'e du'ukyakpítsum je chojx jetse'e kuñaajk'oo'kji, ve'eme'e vyinmay jets távani ve'e je poxuntakjaju kyekkajxtini. ²⁸ Ax van'it tse'e je Pablo mak'k myukojtsji:

—Kadi mnavyintsotunjju, uxyap xa aatse'e nujom.

²⁹ Van'it tse'e je poxuntak'ix'ijtpa je ta'kxpa du'amotu je tyoompa jetse'e kyakno'mi. Ooy tse'e tyuntsa'ki jetse'e tyunmipp. Van'it tse'e je Pablo maat je Silas dũvinkoxkteni jetse'e je vyiijn je y'aaj je naax dutukpaaty je vintsá'kin maat. ³⁰ Van'it tse'e duyakpítsumdi jetse'e du'amotutúvidi:

—¿Tise'e tsojkjup jets atse'e ntónut jets atse'e ntso'okut?

³¹ Van'itts je'e ve'e y'atsoovdi:

—Jaanchjáva je Maja Vintsán Jesucristo, ve'em tse'e xjayéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ax pan jyaanch-

ja'viduvap tse'e je jayu juu' ve'e jep mjuump mtujkp, jyayejptuvapts je'e ve'e je joojntykimpa juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

³² Van'it tse'e je Pablo maat je Silas dujaa'ktukmukojtsti je Maja Vintsán je kyats je y'ayook, je'e maat je jayu juu' ve'e jep jyuump tyujkp. ³³ Van'it tse'e je poxuntak'ix'ijtpa je Pablo maat je Silas je xya'ajka dupuj. Van'itts je'e ve'e ñapejt maat ñujom je jayu juu' ve'e jep jyuump tyujkp. ³⁴ Van'it tse'e jem tyak'am ñuvovdi kaayva; ooy tse'e je jyayu dutunmaattukxoointk kuxe'e je Nte'yam dujaanchja'vidi.

³⁵ Je kujápit tse'e je tokin payo'yva ñukejxti je kutoonktajkta jetse'e ñunaajmadat je poxuntak'ix'ijtpa jetse'e ñunaso'oktat je jayu. ³⁶ Van'it tse'e je poxuntak'ix'ijtpa ñunuujmi je Pablo:

—Ta xa atse'e xtukpava'anda je tokin payo'yvada jets ats miitse'e nmasooktinit. Nvaatts miitse'e ñnajkxtinit to'k aaj to'k joot.

³⁷ Van'it tse'e je Pablo ñunuujmidi je kutoonkta:

—Oyam aatse'e rómaait jayu jets aatse'e nkayaktokimpayo'oy, jéjats aatse'e je numay jayu vyinkujk tunyakvap; ¿ax ayu'utsjits aatse'e xmaso'okuva'anda? ¡Ka'a xa je'e ve'e dupaa'ty ñu'akeega! Va'ane'e viinm ñumetsta jets aatse'e xyakpítsumdat.

³⁸ Tyukmumaajntyktuts ya'a ve'e je kutoonkta je tokin payo'yvada. Van'it tse'e ooy tyuntsa'kidi ku ve'e je kats ñumótudi jets rómaait jayu je'e ve'eda, ³⁹ paaty tse'e ojts je mee'kxun ñu'amótuda je Pablo maat je Silas, jetse'e jep poxuntujkp ñuyakpítsumdini, jetse'e ñumunoo'kxtkti jetse'e je kajpun ñutukvaatstinit. ⁴⁰ Ku tse'e jep poxuntujkp pyítsumdini, van'it tse'e ñajkxti jem je Lidia tyak'am. Ku ve'e ñuku'ixti je utsta je ajchta maat je utsta je tsá'ada jetse'e ñukojsjidi jets makke'e ñajk'ijtji-

dinit to'k muk je Cristo maat, van'it tse'e choo'ndini.

Ku je numay jayu yoojmukti y'ajxukti jep Tesalónica

17 Ku ve'e je Pablo maat je Silas choo'ndi jem Filipos, van'it tse'e ñajxti jem anffopolisit jets apolóniait kyajpun kajxmda, jetse'e jye'ydi jem tesalónicaait kyajpun kajxm. Jem tse'e y'ijit to'k je tsaptajk juu' ve'e je israeejlit jayu jye'eda. ² Van'it tse'e je Pablo ñujkx jep tsaptujkp, ve'em ax jo'ñ ñutún ku ve'e jyajuu'kajpunkujxa jye'ya. Toojk náxani tse'e je Pablo ñuyaknajxy je po'o'kxtkun xaaj jep tsaptujkp jetse'e je jayu ñumaatnakýátsju je Kunuu'kx Jatyán kajx, ³ je'e tse'e je jayu ñutukvinja'vidup, va'ajts tse'e ñutuk'ixta jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e chaachpaa'tut je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, ax ku tse'e aal'kani vye'nat, van'it tse'e jyoojntykpajknuvat. Jidu'um tse'e ñunuujmidi:

—Je Jesús, juu' ats miitse'e ntuknuja'vidup, je'e jyamts je'e ve'e je Cristo.

⁴ Jeme'e je israeejlit jáyuda juu' ve'e ñukuvajktu je Pablo maat je Silas je y'ayookta jetse'e je Cristo ñujaanchja'vidi, jyaanchja'viduva tse'e numay je jayu juu' ve'e ka je israeejlitap jetse'e je Nte'yam ñuvinjávada ñuvintsa'agada, nay ve'empa ve'e numay je ta'axtajk juu' ve'e ñunumájidup jem kajpun kajxm. ⁵ Ax jémdava tse'e je israeejlit jayu juu' ve'e ñukakuvajktu je'e je y'ayookta jetse'e ñumujotma'tti je Pablo maat je Silas maat je jayu juu' ve'e amotunajxjudup. Je'e tse'e ñuvomojktu je ko'oy jáyuda juu' ve'e nooxvítup jetse'e je jayu ñuyakyoojmukti ñuyak'ajxukti. Jem je Jasón tyak'am tse'e ñu'ixtidi je Pablo maat je Silas, yakpítsumuvaandup je'e ve'e jetse'e ñupámdat jem je yakkutojka kya'm jeja je numay jayu vyinkujk.

⁶ Ax ku tse'e dukapaatti, van'it tse'e duvaa'njátsundi je Jasón jets je viijnk jaanchja'vivada jeja je yakkutojkpa vyinkujkta. Van'it tse'e dunuxa'aidi jidu'um:

—Je jayu juu' ve'e ya naxviijnit it dutukvittkajxtup jetse'e je jayu duyakvinnamaya'atta, ta tse'e yaja myejtstuva. ⁷ Je'e tse'e vaandup jets jéjake'e jado'k je yakkutojkpa, Jesusuk je'e ve'e xyaaj. Ax ve'em tse'e dukakuvakta je rómaít yakkutojkpa je pyava'nun. Ya Jasón tse'e tuyakmatánjada.

⁸ Ku ve'e du'amotunajxti, ooy tse'e dutunvinmaaydi je numay jáyuda jets pan pan jatye'e je kajpun duyakkutojkjidup. ⁹ Van'it tse'e dunuujmídi je Jasón jets je myujatyoo'da jetse'e je meen dupámdat. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Ku ve'e je jayu ñajkxtinit juu' ve'e je'ydu, van'itts aats miitse'e je meen nmoyumpijtnit.

Ax ku tse'e je meen dupaamdi, van'it tse'e yakmasooktini.

Ku je Pablo maat je Silas vye'nada jep Berea

¹⁰ Van'it tse'e je jaanchja'vivatajk jatyi dupakejxti koo'ts je Pablo maat je Silas jem Berea. Ku ve'e jem kajpun kajxm jye'ydi, van'it tse'e ñajkxti jep je israeejlit jayu chaptujkp. ¹¹ Nuyojk oy jáyuts je'e ve'eda je israeejlit jáyuda juu' ve'e jem tsuunidup jets ni ka'a ve'e juu' ve'e jem Tesalónica tsuunidup, kux to'k joote'e dukuvajkti je oy kats je oy ayook jetse'e jóvum du'íxtada jep Kunuu'kx Jatyán kujxp pan pyaatyp y'akeeguipe'e juu' ve'e yaktukmukojtstup. ¹² Ax ve'em tse'e numay je israeejlit jayu dujaanchja'vidi je Jesucristo, jyaanchja'viduva tse'e je jayu juu' ve'e ka je israeejlitap, ve'em tse'e je ta'axtajk juu' ve'e dunumájidup, nay ve'empa tse'e je yaa'tyajkta. ¹³ Ax ku tse'e dunuja'vidi je israeejlit jáyuda

juu' ve'e jem Tesalónica tsuunidup jets jeme'e beréait kyajpun kajxm je Pablo dutukka'amáy je Nte'yam je kyats je y'ayook, van'it tse'e jem dununajkxti jetse'e je Pablo dutso'oxpajkti. ¹⁴ Ku ve'e ve'em jyajty, jatyi tse'e je jaanchja'vivada je Pablo dukejxti jeja maaxy napa'ayi namvaate'e je Silas maat je Timoteo tyaandi jem Berea. ¹⁵ Pan pan jatyi tse'e dumujatyoo'idu je Pablo, jem tse'e aténasit kyajpun kajxm duyaknajkxti. Van'it tse'e je Pablo ña'muxjidi jets jatyi ve'e je Silas maat je Timoteo ñunajkxadat jem Atenas.

Ku je Pablo vye'na jep Atenas

¹⁶ Namvaate'e je Pablo du'a'ix je Silas maat je Timoteo jem Atenas, ooy tse'e tyunnavyinma'yunmooyji ku ve'e du'ix jets ooye'e jem je apamnax. ¹⁷ Je'e kajx tse'e dumaatnakyojtsvintsoojvjidi jep tsaptujkp je israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epta juu' ve'e je Nte'yam duvinja'vidup divintsa'kidup; jóvum xaaj tse'e dumaatnakyojtsvintsoojvjiduva jem maa'y jootm pan pan jatye'e jem ve'nidup. ¹⁸ Jeme'e je yaa'tyajkta juu' ve'e yaktijtup epicuureoda, je'e tse'e dutoonkidup je ixpajkun juu' ve'e je Epicuro yaktaan. Jempa ve'e je yaa'tyajkta juu' ve'e yaktijtup estoícada, je'e tse'e dutoonkidup je ixpajkun juu' ve'e je Zeno yaktaan. Je'e tse'e dumaatnakyojtsvintsoojvjidup je Pablo. Jem tse'e juu' ve'e vaandu:

—¿Tis ya'a ve'e kyajtsp ya apajkxun?

Jem tse'e viijnk juu' ve'e vaanduvap:

—Ya'a xa n'ite'e du'ava'nip viijnk juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsa'kip.

Je'e kajx tse'e ve'em vyaandi kux tukmukojtsjudupe'e je Pablo je oy kats je oy ayook, je'e ve'e ku ve'e je jayu yakvaajña je Jesús jye'e, y'ava'nivap je'e ve'e jets joojntypajktinuvape'e je jayu jado'k nax ku ve'e aakani vye'nadat. ¹⁹ Van'it tse'e duvoovdi joma ve'e to'k

je it juu' ve'e duxaaj Areópago, jem je'e ve'e ñay'amókajada y'ijit ku ve'e juu' dukojtsmokuva'anda. Van'it tse'e je Pablo dunuujmidi:

—Nvaate'e jets aatse'e nnujávát ti nam ixpajkune'e myakmiimp myak-je'yp. ²⁰ Ka'ana aatse'e n'amotunaxy vintso mitse'e xkats, je'e aatse'e nnujávaampy pan ti ya'a ve'e tyijp.

²¹ Jidu'ume'e vyaandi kux nujome'e pan pan jatye'e kukajpunidup jem Atenas jets pan pan jatye'e jem je'ydu tsuuniva, je'ejyits je'e ve'e tyonuvaandup jetse'e dukótstat jetse'e du'amotunáxtat juu' jatye'e nam ixpajkun.

²² Van'it tse'e je Pablo tyeni jem je'e vyinkojkmda jem Areópago, jetse'e vyaajñ:

—Miiitsta, aténasit yaa'tyajkta, nujom juu' jaty atse'e yaja tun'ix mkajpun kujxta, je'ets atse'e xtuknuja'vip jets ooye'e je vintsa'kin xtunmo'oda juu' jatye'e mvinja'vidup mvintsa'kidup.

²³ Kux ku xa atse'e nnaxy ntaka, jets atse'e n'ix joma jatye'e mvinjávada mvintsa'agada, jemts atse'e to'k je vojxpejtun mpaaty juu' ve'e jidu'um nuja'a: “Je Nte'yam Juu' ve'e Kayak'ixa.” Ax je'e tse'e juu' ve'e mvinja'vidup mvintsa'kidup, óyame'e xka'ixada, je'ets ats miitse'e ntukmukojtstup.

²⁴ Je'e pane'e ya naxviijnit it dupaam jets nujom juu' jaty jéjip, je Nte'yamts je'e ve'e, je'e tse'e duka'mip ya tsajmit it jets ya naxviijnit it. Ka'a je'e ve'e chuuna jep tsaptujkp juu' ve'e jayu pum, ²⁵ ka'a je'e ve'e kyatih'ijtuxju jets je'e ve'e je jayu je maa'yun tyo'nuxjut, je'e ve'e viinm je jayu dujoojntykinmooyp, je'e tse'e je jayu duyakxejp jetse'e xmo'yumda nujom juu' jaty.

²⁶ Je Nte'yam tse'e to'k je jujpit jayu kajx duyakjeji nujom je jayu, ve'em tse'e duyakvintojkkáxtat vinxup to'k it to'k

naxviijn, je'e tse'e dunupaajmtki je xaaj ku ve'e jyoojntykadat jets je it joma ve'e chaanadat. ²⁷ Ve'em tse'e dutuujn jetse'e je jayu du'ixtadat vintso ve'e je Nte'yam du'ixtat jetse'e dupaa'ttat, óyame'e xkamujékumimda to'k jado'k, ²⁸ kux je'e ve'e xmo'yumdup je njoojntykinamda, je'e kajx tse'e nnaxy'iumjada jetse'e n'ijtumda. Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n vyaanduva juu' ve'e pítsumdu jeja miits mvij jayu akujkta: “Je Nte'yam je chaan je kyooj xa uu'me'eda.” Jidu'um tse'e vyaandi.

²⁹ Ax pan je Nte'yam je chaan je kyoojts uu'me'eda, ka'a tse'e nvaat nvinma'yumdat jets ve'eme'e je Nte'yam ax jo'n je apamnax juu' ve'e oro, juu' ve'e plata, ukpu tsaaj, juu' ve'e ve'em pum ax jo'n je jayu dumutaayvaa'ty. ³⁰ Ka'a tse'e je jayu jujpani dunuja'vidi jets ooy je'e ve'e kyatun'oya juu' ve'e tyooundu kyojtstu. Ve'emji ve'e je Nte'yam duyaknajxy ku ve'e je jayu ve'em dutoondi; ax uxyam, je'e tse'e nujom je jayu tyukpavaampy jetse'e vyinmayumpijttinit, je ky'ooy joojntykin dumasooktinit, jetse'e je tuvutoo' dupanajkxtinit. ³¹ Je'e kajx tse'e ve'em dutsak kux to'ke'e je xaaj dunupaajmtki ku ve'e je jayu dutokimpayoy'nit vintso ve'e dupaa'ty du'akeega. To'k tse'e je jayu kajx ve'em dutónut juu' ve'e vyinkoon. Va'ajts tse'e je Nte'yam ya'a duyaknuxe'xnatajki ku ve'e duyakjoojntykpajknuva —jidu'um tse'e je Pablo vyaajñ.

³² Ku ve'e du'amotunajxti jets joojntykpajktinuvape'e je oo'kpatajk jado'k nax, jem tse'e juu' ve'e dunuxiiktup dutukxiiktup. Jempa tse'e juu' ve'e vaanduvap:

—Van'it aatse'e n'amotunajxnuvat jado'k nax ku aats mitse'e xtukvinkojtsinuvat.

³³ Van'it tse'e je Pablo myasookjidi.

³⁴ Jem tse'e je jayu juu' ve'e dumaatnapyajkjudu je Pablo jetse'e dujaanch-

ja'vidi jē Jesús. Dionisio ve'e to'k xyaaaj, kuvijts je'e ve'e jetse'e jē myujatyoo' du-maatnay'amókaja jem joma ve'e jē Areópago. Jempa tse'e to'k jē ta'axtajak juu' ve'e duxaaaj Dámaris. Nay jempa tse'e juu' ve'e viijnktava.

Ku jē Pablo vye'na jep Corinto

18 Van'it tse'e jē Pablo jem Ate-nas chaa'n jetse'e ñujkx jem corintovit kyajpun kajxm. ²Jem tse'e du-maatnavyaatji to'k jē israeejlit jayu juu' ve'e Aquila duxaaaj. Póntovit jayu je'e ve'e. Nam je'yanume'e jē Aquila maät jē ñuda'ax Priscila. Jem Italia ve'e pyítsumdi kux jē yakkutojkpa Claudio ve'e dupavaan jetse'e pyítsumdinit jem ró-mait cyiudaaj kajxm nujom pan pan jatye'e israeejlit jayu. Ojts tse'e jē Pablo kyu'ixjada. ³Jē vit juu' ve'e yaktuktaknupaamp, je'ets je'e ve'e yak'o'yidup, jē toonkjam juu' ve'e jē Pablo tyu-ump. Je'e kajx tse'e jem dumaattaandi jetse'e kijpx jē vit duyak'o'yidi. ⁴Vimpoo'kxtkun xaaj tse'e jē Pablo jep tsaptujkp ñujkx, jep tse'e dumukats jē israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epa, ve'em tse'e dujaanchjávadat jē Jesucristo.

⁵Ku ve'e jē Silas maät jē Timoteo choo'ndi jem macedóniait y'it jootm jetse'e jye'ydi jem Corinto, je'ejyji tse'e jē Pablo tyukka'amaay jē oy kats jē oy ayook, va'ajts tse'e duvaajña jē israeejlit jáyuda jets jē Jesús je'e ve'e jē Cristo, je'e juu' ve'e jē Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit. ⁶Ku ve'e jē Pablo dutso'oxpajk'ukvaandi jetse'e divinkojtspejt'ukvaandi, van'it tse'e jē Pablo jē vyit divinxijt jetse'e jē jayu dunuujmidi:

—Viinm xa miitse'e xtókinadat ku ve'e xa'ma kajx mtsaachpaattinit, ka'ats atse'e ntókinat; je'e kajxts ats miitse'e uxyam nmaso'okta jets atse'e nvaajnjadat jē oy kats jē oy ayook pan pan jatye'e ka jē israeejlit jáyuvap.

⁷Van'it tse'e pyítsum jep tsaptujkp jetse'e ñujkx jeja to'k jē yaa'tyajak tyak'aaj juu' ve'e Justo duxaaaj, to'k je'e ve'e y'ijit juu' ve'e jē Nte'yam divinja'vip divints'a'kip, tun jeejyji je'e ve'e tsaptakpa'ayi chuuna. ⁸Jē Crispo, jē tsaptujkpit jē ñuvintsán, maat nujom jē jayu juu' ve'e jep jyuump tyujkp, je'e tse'e dujaanchja'viduva jē Maja Vintsán. Jyaanchja'viduva tse'e numay jē corintovit jáyuda ku ve'e du'amotunajxti jē oy kats jē oy ayook, van'it tse'e ñapejtti. ⁹To'k tse'e jē tsooj van'it jē Pablo yak'ixji jē Maja Vintsán, jetse'e ña'muxji:

—Kadi mtsa'aga. Jaa'kka'amáyu mits. Ka'a tse'e m'amotut. ¹⁰Ats mitse'e n'ixp njajejpp, ni pana ve'e kya'o'yixju jetse'e vintso mtónjut. Numay xa ya'a ve'e ya jáyuda juu' atse'e xjaanchjávadap yaja kajpun kujx.

¹¹Ax ve'em tse'e jē Pablo chuuni to'k joojnt jagojkm jem Corinto jetse'e ooy dutunjaa'ktukyak'ixpajkti jē jayu jē Nte'yam jē kyats jē y'ayook.

¹²Yakkutojqp tse'e vye'na jē Galión jem acáyait y'it jootm. Van'it tse'e jē israeejlit jáyuda dukojtsmojkti jetse'e jē Pablo dutso'oxpáktat, jetse'e duyaknajxti jem jē yakkutojkpa Galión vyinkojkm. ¹³Van'it tse'e dunuujmidi jē Galión:

—Ya'a xa ve'e jē jayu duyakvinmama'yttup, ve'eme'e jē jayu dutukjaanchjávada jets jéjake'e jado'k viijn vintso ve'e jē Nte'yam yakvinjávát yakvintsa'agat; ax ka'a tse'e dupaa'ty du'akeega maat jē pava'nun.

¹⁴Kotsuvaamp tse'e jē Pablo vye'na ku ve'e jē Galión jidu'um dunuujmi jē israeejlit jáyuda:

—Israeejlit jáyuda, pan ka óyap je'e ve'e juu' ve'e kudutún, uk pan jē maja tókin'e'e kuy'it, xtukkadaakpts atse'e jets atse'e miits jē m'ayookta nmuténat jets ats miitse'e n'amotunáxtat. ¹⁵Ax je'e

kajx tse'e kuxe'e xyaktso'oxada je mkát-sjida je m'ayookjida jets je mpava'nun-jida, kojts'óyadats amiitsjida; ats, ka'ats atse'e ntituktákat.

¹⁶ Van'it tse'e yakpavojptini. ¹⁷ Van'it tse'e nujom juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvap, je'e tse'e dumajtstu je Sóstenes, je tsaptujkpit je nuvintsán, jetse'e jeja je Galión vyinkujk duvojpti; ax ka'ats je'e ve'e je Galión dumajapuujm.

**Ku je Pablo vyimpijtnuva
jep Antioquía jetse'e chaa'n
mutoojk nax ka'amaayva**

¹⁸ May xaaj ve'e je Pablo jem Corinto jyaa'k'ijit. Van'it tse'e kyojtskukajxi joma ve'e je jaanchja'vivatajk jetse'e nujkx jem Cencrea. Jemts je'e ve'e Cencrea vye'na ku ve'e yakkukee'pkujx. Je'e kajx tse'e ve'em yaktuujn kuxe'e je vaanduk dupuujm je Nte'yam maat jetse'e juu' dutónut. Ax je'e kajx tse'e jetse'e nujava tyánut jetse'e je vaanduk dupuujm, ka'a tse'e je vyaajy dukeep vi'name'e dukakutyún juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'ni. Van'it tse'e tyajki jem barco jootm jetse'e nujkx jem siiriat y'it jootm. Myaatnajkxtu ve'e je Priscila maat je Aquila.

¹⁹ Namvaate'e najkxti, van'it tse'e jye'ydi jem éfesovit kyajpun kajxm. Jeme'e tyaandi je Priscila jets je Aquila. Van'it tse'e je Pablo nujkx jep tsaptujk jetse'e ojts dumaatnakyátsju je israeejlit jáyuda juu' ve'e jep nay'amojk-ijidup. ²⁰ Je'e tse'e munoo'kxtkjudu jetse'e jem dujaa'kmaattándat; ax ka'a tse'e dukuvujk. ²¹ Van'it tse'e kyojtskukajxini jidu'um:

—Tun vinkopk je'e ve'e jets atse'e nxaajat jem Jerusalén; ax pan vaamp tse'e je Nte'yam, mínupts ats miitse'e nku'íxtinuva.

Van'it tse'e je barco dupujk jetse'e choo'nni jem Éfeso. ²² Ku ve'e jem Cesarea jye'y, van'it tse'e je Pablo vyimpejt

jem Jerusalén jetse'e ojts dukojtspaa'kx je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada. Van'it tse'e kyadaaky jem Antioquía. ²³ Jem tse'e je it duyaknajxy. Van'it tse'e najkxnuva, jetse'e ojts du'ayo'oy to'k jado'k je it joma ve'e je jaanchja'vivatajk nay'amókajada jem galáci-ait jets frígíait y'it jootmda, jetse'e ojts dukojtsmákkada je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e jemda.

Ku je Apolos kya'amaajy jep Éfeso

²⁴ Je'y tse'e jem Éfeso to'k je israeejlit jayu juu' ve'e Apolos duxaaj, jem Alejandría ve'e kyukajpuna. Oy ka'amaayvats je'e ve'e y'ijit jets oy tse'e dunujava juu' ve'e jatyaán ijtp jep Kunuu'kx Jatyaán kujxp, ²⁵ nu'ixpajkip je'e ve'e je Maja Vintsán jye'e, to'k aaj to'k joot tse'e je jayu dutuk'ix, va'ajts tse'e je y'ixpajkun dupuujm je Jesús kajx, óyame'e je'ejyji dunujava juu' ve'e je Yaknapejtpa Juan tyukka'amaay. ²⁶ Kaja'vina katsa'kina tse'e je Apolos kyajts jep tsaptujk. Ku ve'e je Priscila jets je Aquila y'amo-tunajxjidi, van'it tse'e duvoovdi jem tyak'amda jetse'e dujaa'kkojtsvaach je Nte'yam jye'e. ²⁷ Najkxuvaan tse'e je Apolos jem acáyait y'it jootm. Ku ve'e je jaanchja'vivatajk dunuja'vidi, van'it tse'e dunujmidi jets oy je'e ve'e jetse'e jem najkxut. Van'it tse'e dunuja'yidi je jaanchja'vivatajk juu' ve'e jemda jetse'e oy yakxón dukuváktat. Ku tse'e je Apolos jem jye'y, ooy tse'e dutumputajki je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam je myaa'yun kajx dujaanchja'vidup je Jesucristo. ²⁸ Ooy tse'e dutumputajkidi kux yaknuke'xnatajkipe'e jeja nujom je jayu vyinkujk joma ve'e je israeejlit jayu tyoo'tókida, ka'a tse'e pan y'o'yixjada jetse'e dununkakuváktat jets tyúvam je'e ve'e juu' ve'e kyojts, je Kunuu'kx Jatyaán kajx tse'e dutuk'ix jets je Jesús je'e ve'e je Cristo, je'e juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

Ku je Pablo vye'na jep Éfeso

19 Jem tse'e Corinto je Apolos vye'na ku ve'e je Pablo ñajxy jem ton'am tsov jetse'e jye'y jem éfeso-vit kyajpun kajxm. Jem tse'e dumaat-navyaatji je jaanchja'vivada, ²jetse'e du'amotutúvidi:

—¿Tajki ve'e jem mja'vin kajxmda je Espíritu Santo ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi je Jesucristo?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Ni je'e xa aatse'e nkamotu jets jeja ve'e je Espíritu Santo.

³Van'it tse'e je Pablo y'amotutúvijidi:

—¿Pan kajxts miitse'e mnapejtti?

Van'it tse'e y'atsoovdi:

—Ve'em aatse'e nnapet ax jo'n je Yaknapejtpa Juan je jayu dutuk'ix.

⁴Van'it tse'e je Pablo ña'muxjidi:

—Yaknapejt xa ve'e je Juan je jayu ku ve'e vyinmayumpijitti jetse'e dumasookti je kyo'oy joojtykinda; ax ñuujmi tse'e je numay jayu jets jyaanchjávadape'e je'e pane'e pa'ux'ookijup, je Jesuusts je'e ve'e, je Cristo.

⁵Ku ve'e du'amotunajxti, napejttu tse'e je Maja Vintsán Jesús kajx. ⁶Ku ve'e je Pablo je kya'aj tyuknukoojnidi, van'it tse'e je Espíritu Santo ñukadaakjidi, kyajtstap tse'e je ayook juu' ve'e kyavinmótudup, jetse'e je Nte'yam je y'ayook dukojtsnáxta. ⁷Numakmejtsk jo'ne'e je yaa'tyajk y'ijitti.

⁸Toojk po'o tse'e je Pablo ñajx-téni jep tsaptujkp. Jep tse'e kaja'vina katsa'kina dutuk'ix vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'it jem je Nte'yam y'am kya'm. Ve'em tse'e dukajts jetse'e je jayu dujaanchjávadat je Jesucristo. ⁹Ax jem tse'e juu' ve'e je vyinma'yun dumakpaamdu jetse'e dukakuvajkti je oy kats je oy ayook. Van'it tse'e je numay jayu juu' ve'e jem nay'amojkijidup, jeja tse'e vyinkujkta vyaandi jets ka'a je'e ve'e y'oya je ayook juu' ve'e je Pablo

tukmukojsjudup. Van'it tse'e je Pablo duvaajv pan pan jatye'e dukuvajktu je y'ayook jetse'e duyaknujix joma ve'e je Tiranno je jayu duyak'ixpuk. Jem tse'e je Pablo je jayu dutuk'ix jóvum xaaj. ¹⁰Ve'em tse'e mejtsk joojnt dutu-ujn; y'amotunajxtu tse'e je Maja Vintsán Jesús je kyats je y'ayook nujom pan pan jatye'e tsuunidup jem ásiait y'it jootm, ve'em tse'e je israeejlit jáyuda ve'em tse'e pan pan jatye'e ka je'epta. ¹¹Je mújít atuva tse'e je Pablo tyoon je Nte'yam je kyutojkun kajx, ¹²je paayu paat tse'e ukpu je viijnk vit juu' ve'e je ñi'kx je kyopk tyukpaatyp, je'e tse'e yaknajxtup joma ve'e je pa'am jáyuda. Ku ve'e ve'em dutonda, van'it tse'e jyotkadaaktini pan pan jatye'e pajkjjudup jetse'e tyukvaatsjidini je ko'oyjáyuvap pan pan jatye'e jem jya'vin kajxmda je ko'oyjáyuvap.

¹³Jem tse'e je israeejlit jáyuda juu' ve'e muxim muyam duyakpítsumdu je ko'oyjáyuvap jem je jayu jya'vin kajxmda, je'e tse'e du'uknupaajmtkidu jetse'e je Maja Vintsán Jesús je xyaaj dukojtspaat'at jetse'e duyakpítsumdat. Jidu'um tse'e dunaajmada je ko'oyjáyuvap:

—Je Jesús, juu' ve'e je Pablo tyukka'amaayp, je'e kajxts ats miitse'e ntuk-pava'anda jetse'e jem ya jayu jya'vin kajxm mpítsumdinit.

¹⁴Ve'eme'e jyátukada y'ijit je Esceva nuvuxtojtuk je myajntkta. Je Esceva, je israeejlit jáyuts je'e ve'e, je tee'tajk je vyintsán. ¹⁵Ku ve'e ve'em jyátkidi to'k nax, van'it tse'e je ko'oyjáyuvap y'atsoojvjidi:

—N'ixa xa ats je'e ve'e je Jesús, nnuja'vivapts atse'e jets pan je'e ve'e je Pablo, jets miits, ¿tits miitse'e mnatyijjada?

¹⁶Van'it tse'e ñuyejtsukjidi je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je ko'oyjáyuvap, jetse'e tyuntsii'kjidini jetse'e y'amaadaaguijidi; ax ve'em tse'e kyeektini nuva'ajts axva'ajts

jets tum tsaachada tum xa'ajkada. ¹⁷ Nujavidiupts ya'a ve'e nujom pan pan jatye'e jem Éfeso tsuunidup, je israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epta. Ax ve'em tse'e je jayu ooy tyuntsa'kidi jetse'e duyakmájidi duyakjaanchidi je Maja Vintsán Jesús.

¹⁸ Nay ve'empa numay pan pan jatye'e dujaanchja'vidu je Jesús, y'ava'niduts je'e ve'e je kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup y'ijit. ¹⁹ Numayda tse'e juu' ve'e maaydup y'ijiti, je'e tse'e duyaknajxutu je ñakta joma ve'e dutoonkada y'ijit je maayk jetse'e duyaktooydini je ñakta jeja je numay jayu vyinkujk. Ku ve'e yakpayo'y pan vinxup je'e ve'e dutsova je ñakta, mókupx jatoogupx joojnt numutún jo'n tse'e vyinjajty to'k ka'ajyji je ñakta. ²⁰ Ax ve'em tse'e je Maja Vintsán je kyats je y'ayook vya'kxtk'atu'uts jetse'e myakkpajk'atu'uts.

²¹ Ax ku tse'e ve'em jyajty, van'it tse'e je Pablo dunupaajmtki jetse'e najkx duku'ixnuva je jaanchja'vivatajka juu' ve'e jem macedóniait jets acáyait y'it jootmda jetse'e ux'ook ñajkxut jem Jerusalén. Ve'em tse'e vyaampa jets ku ve'e jem Jerusalén ñajkxut, jets vinkopk je'e ve'e jetse'e ñajkxpat jem Roma. ²² Van'it tse'e dunukejxidi jem macedóniait y'it jootm numejtsk je pyatto'niva, Timoteo jets Erasto je'e ve'e xyaajta, namvaat je'e ve'e javee'n jyaa'ktán jem ásiait y'it jootm.

Ku je jayu yoojmukti y'ajxukti jep Éfeso

²³ Ax ve'em tse'e tyoojnji kyojtsji van'it, jetse'e je jayu yoojmukti y'ajxukti, jotma'ttu ve'e je'e kajx ku ve'e numay je jayu je Jesucristo dujaanchja'vidi. ²⁴ Jem tse'e vye'na to'k je yaa'tyajk juu' ve'e Demetrio duxaaj, je platero toonk je'e ve'e tyukjoojntykip. Je Diana juu' ve'e vyinja'vidup vyintsá'kidup, je'e tse'e je chaptajk y'apamnajxyp je plata

maat. Ooyts je'e ve'e dutuntoonkma'a je'e juu' ve'e du'apamnajxtuvap je tsap-tajk. ²⁵ Je Demetrio tse'e duyaknay'amojkijidu pan pan jatye'e nay je'e je toonk dutoonduvap, jetse'e dunuujmidi:

—Yaa'tyajka, mnuja'vidup xa mitse'e jets ya toonk je'e ve'e juu' ve'e je jayu nujoyk duyakmeempaap. ²⁶ M'ixtup mmótudup xa miitse'e ti ve'e je Pablo tyuump kyajtsp. Ve'em tse'e vya'añ jets ka'a ve'e je vintsá'kin dujayepta juu' jatye'e je jayu y'apamnajxyp. Numay tse'e je jayu dutukvin'uun jetse'e dutukkuvuk juu' ve'e kyajtsp. Ka yaajyp tse'e éfesovit kyajpun kujx ve'em jyátuka, ve'empa ve'e yaja nujom ásiait y'it jaat. ²⁷ Kutsa'agats ya'a ve'e jets ya ntoonkamda vyintókinít; ka ya'ajyp tse'e, nay ve'empa ve'e vyintókivat je vintsá'kin juu' ve'e yakmooyp je Diana juu' ve'e nvinja'vimdup nvintsá'kimdup, ve'em tse'e yakviijn'ixnit je'e juu' ve'e je jayu vyinja'vidup vyintsá'kidup yaja nujom ásiait y'it jaat jets vinxup to'k it to'k naxviijn.

²⁸ Ku ve'e du'amotunajxti, ejkjudu jot'aajnjudu tse'e ooy, jetse'e mákk vyaandi:

—¡Numájip xa ve'e je Diana juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsá'kip yaja Éfeso!

²⁹ Nujom tse'e je jayu jem kajpun kajxm yoojmukti y'ajxukti. Tun to'mayji tse'e ñay'amojkijidi jep kumoon tujkp. Jep tse'e dupavaa'ndi je Gayo jets je Aristarco, macedóniait jáyuda je'e ve'e, je Pablo je myujatyoo'da. ³⁰ Jyatuktakavaants je'e ve'e je Pablo, ax ka'a tse'e je jaanchja'vivatajk duyakjajtti. ³¹ Nay ve'empa tse'e je ásiait yakkutojkipada juu' ve'e je Pablo myaat-nayja'vidup, je'e tse'e je Pablo je kats dutuknukejxutu jets ka'a ve'e tyákat jep kumoon tujkp. ³² Jep tse'e yoojmukti y'ajxukti joma ve'e ñay'amojkijidi. Jep tse'e to'k viijn juu' ve'e mákk kojstsup, nay jeppa tse'e jado'k viijn

juu' ve'e maꞑk kojststuvap, ax numay tse'e je jáyuda juu' ve'e dukanuja'vidup pan tyajxe'e ñay'amojkijidi. ³³ Ax jeppa tse'e je jáyuda juu' ve'e je Alejandro duvaajnjudu. Van'it tse'e je israeejlit jayu duti'tspitsumdi jeja je numay jayu vyinkujk. Tukvinja'vijidu tse'e je Alejandro je kyá'aj maꞑat jetse'e y'amo'ot-tat kux kyukotsuvaampye'e je israeejlit jáyuda jeja je numay jayu vyinkujk. ³⁴ Ku ve'e dunuja'vidi jets israeejlit jayu je'e ve'e, van'it tse'e mejtsk hora jo'n maꞑk vyaandi:

—¡Ñumájip xa ve'e je Diana juu' ve'e yakvinja'vip yakvintsa'kip yaja Éfesol!

³⁵ Van'it tse'e je jaayva je numay jayu duyak'ama't, jetse'e vyaajñ:

—Éfesovit yaa'tyajkta, ¿pans vine'e dukanuja'vip jets ya éfesovit kajpune'e tukkadaakjup jetse'e du'ix'ijtnit je Diana je chaptajk jets je kunuu'kx tsaaj juu' ve'e jem tsapjootm kadaak?

³⁶ Ka'a tse'e pan y'o'yixju jetse'e dununkakuvákut. Je'e kajxts atse'e nva'añ jets yaknaxkada'akta je m'aahta je mjootta jetse'e oy xpayo'oydat juu' ve'e mtonuvaandup. ³⁷ Kux ya yaa'tyajkta juu' ve'e tuxyakmetsta, ka'ats ya'a ve'e duvinkojtspéttá je Diana juu' ve'e nvinja'vimdup nvintsa'kimdup, ni ka'a tse'e juu' dumee'tsta joma ve'e yakvinjava yakvintsa'aga. ³⁸ Pan nuxa'aavaajnjudup tse'e je Demetrio jets pan pan jatye'e myaattoondup, va'an tse'e dunuxa'aada. Je'e kajx tse'e jyeja je tokin payo'yvada jets pan pan jatye'e yakkutojktup, jeja je'e vyinkujkta tse'e dukótstat kakje'e pan ti jatye'e natyuknuxa'aajidup.

³⁹ Pan viijnkts je'e ve'e juu' ve'e m'amótudup, kojts'óya tse'e dutsak jep kumoon ku ve'e kátsani jetse'e je jayu ñay'amókajadat. ⁴⁰ Ka'a tse'e y'oya jets uu'me'e uxyam nyoojmukumdat n'ajxukumdat. Pan myótudup xa je'e ve'e pan pan jatye'e je maja kutojkun

dujajejptup jetse'e xvats'o'vumdat, tso'oxpaatumdap tse'e, kux ka'a xa ve'e tii ti ve'e nvaajnjudap.

⁴¹ Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je jayu dunuujmidi jetse'e ñajkxtinit.

Ku je Pablo ñujkx jep Macedonia jets jep Acaya

20 Ku ve'e ñajxy je yoojmuk je ajxuk, van'it tse'e je Pablo duyaxmujk je jaanchja'vivatajk jetse'e dukojtsmaꞑkki. Van'it tse'e ñachee'njidi jetse'e ñavya'kxjidi. Van'it tse'e ñujkx jem macedóniait y'it jootm. ² Ku ve'e jem vye'na, ooy tse'e dutunkojtsmaꞑkkidi je jaanchja'vivatajk, van'it tse'e ñajkxpa jem acáyait y'it jootm. ³ Jem tse'e chuuni toojk po'ó. Van'it tse'e je barco du'ukpakuvaanni jetse'e jem siiriat y'it jootm vyimpijtnuvat. Ku ve'e dunuja'vi jets ta ve'e je israeejlit jayu du'ukkojtsmókta jets yak'oo'kuvaampye'e, van'it tse'e dunupaajmtkitktsnuva jetse'e je tyoo' du'avimpijtnuvat, je macedóniait it dutuknajxnuvat. Ax ve'em tse'e dutuujn. ⁴ Mujatyo'o'ijidu tse'e je beréait Sópater, je tesalónicait Aristarco, je tesalónicait Segundo, je deerbeit Gayo, je Timoteo, je ásiat Tíquico, jets je ásiat Trófimo. ⁵ Je'eda tse'e too'vajktu jets aatse'e x'a'ix jem Troas. ⁶ Ku ve'e ñajxy je xaaj ku ve'e yakkay je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaꞑat, van'itts aatse'e jem Filipos ntsaa'n jem barco jootm jets aatse'e kumugoxxaaj nmaspaadi je'eda jem Troas. Vuxtojtuk xaajts aatse'e jem n'ijit.

Ku je Pablo y'ats jep Troas

⁷ Domingo tse'e vye'na, muto'k xaaj je semana, jets aatse'e nnay'amojkiji jets aatse'e je tsapkaaky ntojkva'kxut, van'it tse'e je Pablo duyak'ixpujk je jaanchja'vivatajk. Je kujápit tse'e je Pablo choo'nuva'añ vye'na, je'e kajx tse'e

kya'amaajy tso'm jo'n paat. ⁸ Jemts aatse'e nnay'amojkiji jep mutoojk nukavyet kujxp joma ve'e vye'na may je ta'kxpa. ⁹ Jem tse'e chuuna vye'na ventana am to'k je mootsk onuk juu' ve'e Eutico duxaaj. Paatjnu tse'e je tsooj ku ve'e je Pablo jek tyunkojsni, van'it tse'e myanajxy jetse'e kyustajki jem ventana am jep mutoojk nukavyet kujxp. Van'it tse'e duvijtsukti aa'kani. ¹⁰ Ku tse'e jep nukadaakji je Pablo jetse'e yakpojtukji, jetse'e chee'nukji, van'it tse'e vyaajñ:

—Kadi mtsa'agada, joojntykip xa ya'a.

¹¹ Van'it tse'e je Pablo pyejtnuva, jetse'e dutojkva'kxy je tsapkaaky, jetse'e je jaanchja'vivatajk dumaatkaajy. Ve'em tse'e dutuujn ax jo'n je Jesús dutuujn ku ve'e je y'ixpajkpatajk jado'k nax dumaat'a'oxidi. Van'it tse'e jyaa'kkajts je kujápit paat. Ku ve'e kyojtskujx, van'it tse'e choo'nni. ¹² Je mootsk onuk juu' ve'e kustajki, joojntykts je'e ve'e duyaknajxtini, jot'amaj tse'e nujom tyaandini.

Ku choo'ndi jep Troas jetse'e jye'ydi jep Mileto

¹³ Van'itts aatse'e jem barco jootm ntsaa'n jets aatse'e nnujx jem asoonit kyajpun kajxm, jemts aatse'e je Pablo nmaatnavyaa'tjut kux ve'em aatse'e tunkojsmúk, tékum je'e ve'e nujx. ¹⁴ Ku aatse'e nmaatnavyaatji jem Asón, van'itts aatse'e nmaatnujx jem barco jootm jem mitiléneit kyajpun kajxm. ¹⁵ Jemts aatse'e ntsaa'n jets aatse'e je ku'oxit nmajxy jeja quóovit myu'avinkujk, to'k je naax juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm. Je kumaaxkitts aatse'e nje'y jem Samos. Je kumadookitts aatse'e nje'y jem Mileto. ¹⁶ Ka'a tse'e je Pablo jek y'ituvaañ jem ásiat y'it jootm, je'e kajx tse'e kyanujx jem Éfeso, jatyi ve'e jye'yavaañ jem Jerusalén kux chajkpe'e jetse'e jem duyaknaxut je pentecostés xaaj.

Ku je Pablo dumukajts pan pan jatye'e dunuvinténidup vye'na je éfesovit jaanchja'vivatajk

¹⁷ Ku aatse'e nje'y jem milétovit kyajpun kajxm, van'it tse'e je Pablo dunukejxi pan pan jatye'e dunuvinténidup vye'na je jaanchja'vivatajk jem Éfeso. ¹⁸ Ku ve'e jye'ydi, van'it tse'e dunuujmidi:

—Mnuja'vidinup xa miitse'e vintso atse'e juu' ntuujn nkajts, van'ítani atse'e ve'em nton'ukvaañ nkojts'ukvaañ ku atse'e yaja ásiat y'it jaat nje'y. ¹⁹ Nmutoon nmupajkts atse'e je Maja Vintsán je nuu'k aaj je nuu'k joot maat, je jayu atse'e nnyuaxtu kuxe'e dukakuvakta je Nte'yam je y'ayook; juu'ts atse'e ntoon nkojts, je'e kajxts atse'e je israejlit jayu ooy xtunyaktsaachpaatti. ²⁰ Ax ijtspts ats miitse'e nvaajnidi juu' ve'e mtuk'o'yidup, jeja atse'e je nmay jayu vyinkujk jets jep mtujkpta je jayu nyak'ixpajkti, ²¹ ve'em je israejlit jáyuda ve'em pan pan jatye'e ka je'epta. Ve'em atse'e nnuujmidi jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e vvinmayumpijitit, jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda, jetse'e je Nte'yam dupanajkx-tinit, jetse'e dujaanchja'vidinit je nMaja Vintsánamda Jesucristo. ²² Uxyamts atse'e jem Jerusalén nnujx, je Espíritu Santo tse'e ats ya nja'vin duvoop, ka'ats atse'e nnujava vintso atse'e jem je jayu xtóndat, ²³ je'ejyi atse'e nnuja'vip, pan joma atse'e nnujx, ve'emts atse'e xnuujma je Espíritu Santo jets je poxuntajk atse'e n'a'ixp jets je tsaachpaatun. ²⁴ Ax ni tíats atse'e nkavinmay, ni viinma ats ya njoojntykin, je'ejyi ve'e jets atse'e nyakpooknit je toonk juu' atse'e xtuknuva'ni je Maja Vintsán Jesús, atse'e n'lijtnit ax jo'n je jayu juu' ve'e too'vajkp tujye'ya joma ve'e kyukaxa je noomk, atse'e je jayu nvaajnajat je oy kats je oy ayook, je'ets je'e ve'e ku ve'e

je jayu yakvaajñja vintso ve'e je Nte'yam je maa'yun tyo'nuxjada.

²⁵ Ntukka'amaayduts ats miitse'e anañujoma vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm. Ax nmuja'vipts atse'e jets ka'a atse'e x'uk'ixtinuvat yaja naxviijn.

²⁶ Pan mtsaachpaattinup tse'e xa'ma kajx jyapana miitsta, yaja ats miitse'e mvinkujkta nnaajmada jets ka'a atse'e ntókinat, kux nvaajnjidu xa ats miitse'eda vintso ve'e xjajejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp,

²⁷ ntuknuja'viduts ats miitse'e nujom juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki, ka'a ve'e tii juu' ats miitse'e nkavaajnjidu.

²⁸ Naajkkópkejada viinm jets ix'itta nujom je Nte'yam je jyayu juu' ve'e je Espíritu Santo mpaajmjidu jetse'e x'ix'íttat, je jayu juu' ve'e je Nte'yam natyukje'eiju ku ve'e je y'Onuk kyu'oo'kijidi.

²⁹ Nnuja'vip xa atse'e jets ku atse'e yaja nkoo'k'ijtnit, mnuje'yajadaps miitse'e je viijnk jayu jetse'e mtónjadat ax jo'n je mu'uk lobo dutonda jo'n je carneeroda.

³⁰ Jeja tse'e miitsam m'akujkta jyéjat pan pan jatye'e je jayu je taay dutukyak'ixpáktap, je'e tse'e chóktap jetse'e je Maja Vintsán je jyayu pyanjxjadat.

³¹ Mnay'ixjadap tse'e je'e kajxta, jaa'myétsta jets toojk joojnt ats miitse'e nunyaaxnup jóvum xaaj jóvum tsooj to'k jado'k ntuk'ixti.

³² Utsta ajchta, uxayamts ats miitse'e mpamda jem je Nte'yam y'am kya'm jets je maja maa'yun maat juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnijp, je'ets je'e ve'e je ayook juu' ve'e je jayu yakvaajnjip jetse'e y'o'yixju jetse'e dumakpaamnit je mjootta je mja'vinda, ve'em tse'e xjajejptinit je puk jem tsapjootm maat nujom je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam apuk pyaam jetse'e y'ijttinit je'e je jyayu.

³³ Ka'a atse'e tunnas'ayova je viijnk jayu je myeen ukpu je viijnk jayu je vyit je xy-

ox. ³⁴ Va'ajts xa miitse'e xnujávada jets ya nka'ajam atse'e ntuktoon jetse'e jyéji juu' atse'e xka'ijtji jets juu' ve'e ka'ij-tuxjudu ats je nmujatyoo'da. ³⁵ Ve'emam xa ats miitse'e ntukyak'ixpákta jetse'e je jayu tyónut jetse'e yakputákadat pan pan jatye'e katih'ijtxjudup, jetse'e yak-jaa'myétsut juu' ve'e je Maja Vintsán Jesús kyojts ku ve'e vyaajñ: "Nuyojk tse'e je xoonduk joot njajejpmuda ku ve'e je jayu nmo'yumda juu' jets ka'a ve'e ku ve'e je jayu juu' xmo'yumda."

³⁶ Ku ve'e ve'em vyankujx, van'it tse'e kyoxkténidi je Pablo jets nujom je'eda, jetse'e chapkojtsi. ³⁷ Ooy tse'e anañujoma dutunnuyaaxti je Pablo, jetse'e dutsee'ndi, jetse'e dutsoo'kxti, ³⁸ ooy tse'e tyuntsaachvinmapyajkti kux ve'eme'e ña'muxjada jets ka'a ve'e du'uk'ixtinit yaja naxviijn. Van'it tse'e ojts dunasvo'vidini joma ve'e je barco.

Ku je Pablo ñujkx jep Jerusalén

21 Ku aatse'e nmasaak je jaanchja'-vivatajk jem Mileto, van'itts aatse'e nnujx jem barco jootm ix jatyv jets aatse'e nje'y joma ve'e je it duxaaja Cos. Je ku'óxitts aatse'e nje'y jem Rodas. Jemts aatse'e ntsaa'n jets aatse'e Pátara nnujx. ² Jemts aatse'e Pátara mpaaty to'k je barco juu' ve'e jem feniciait y'it jootm tso najkxp, je'ets aatse'e xyak-najx. ³ Mpaanajxsts aatse'e jem Chipre, anajts aats je'e ve'e nmasaak, jets aatse'e nnujx jem siiriat y'it jootm. Jemts aatse'e nje'y tiirovit kyajpun kajxm, je'e kajx ku ve'e jem je barco je tsum dumaso'okut. ⁴ Van'itts aatse'e n'ixti je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e jem, je'ets aatse'e nmaattsuunidu vuxtojtuk xaaj. Ax je'eda tse'e je Espíritu Santo kajx dunuujmidu je Pablo jets ka'a ve'e ñajxkut jem Jerusalén. ⁵ Ku ve'e ñajxy je vuxtojtuk xaaj, tsoo'nnuts aatse'e. Nujom je jaanchja'-vivatajk maat je y'ónukta je ñuda'axta, je'ets aatse'e ojts

xnasvo'vidini jem kajpun pa'am. Jemts aatse'e nkoxkteni jets aatse'e ntsapkajts.

⁶ Van'itts aatse'e xnuujmidini:

—Dioose'e mmaadajadap.

Jets aatse'e n'atsoovdinuva:

—Nay ve'empa miitsta, Dios maate'e mtaandini.

Van'itts aatse'e jem barco jootm ntajki jets je'e ve'e vyimpijtini jem tyak'am.

⁷ Van'itts aatse'e ntsaa'n jem Tiro jets aatse'e nje'y jem Tolemada. Ku aatse'e je barco ntukvaach, van'itts aatse'e nkojtsppaa'kx je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e jemda, jets aatse'e nmaatxanajxti. ⁸ Je ku'oxitts aatse'e ntsoo'nnuva jets aatse'e nje'y jem cesareait kyajpun kajxm. Jemts aatse'e nnujxx je Felipe tyak'am, to'k je'e ve'e juu' ve'e je jayu duvaajnjip je oy kats je oy ayook, je'e ve'e nuto'k je nuvuxtojtuk yaa'tyajkta juu' ve'e yakvinkoondu jetse'e duputakadat je kukatsivada. Jemts aatse'e nmataajñ. ⁹ Je Felipe, numaktaaxk tse'e je ñaax, tum kiixuta'ax je'e ve'eda, je'e tse'e dukojtsnajxtup je Nte'yam je y'ayook. ¹⁰ Ku aatse'e mejtsk toojk xaaj jem nve'na, van'it tse'e jye'y to'k je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa, Agabo je'e ve'e xyaaj, jemts je'e ve'e Judea chaa'n. ¹¹ Je'ets aatse'e ojts xku'ix. Van'it tse'e dukaajñ je Pablo je tyiintsóm jetse'e ñatyukkatsoojmji ñatyukpaktsoojmji. Van'it tse'e vyaajñ:

—Ve'em xa ve'e vya'añ je Espíritu Santo jets jeme'e Jerusalén je israeejlit jáyuda jidu'um dutsómdat pan pan ya'a ve'e jye'e ya tiintsóm, jetse'e jem je viijnk jayu kya'm dupámdat.

¹² Kuts aatse'e n'amotunajxy, van'itts aatse'e je Pablo nmunoo'kxtk jets ka'a ve'e ñajxkut jem Jerusalén. Munoo'kx-tkjduva tse'e je cesareait jayu. ¹³ Ax jidu'um tse'e je Pablo y'atsaajv:

—¿Tyajxse'e mya'axta jets atse'e xyaktsaachvinmapyakuva'anda? Pan vaamp

xa ve'e je Maja Vintsán Jesús, nnayja'vijnupts atse'e jets atse'e n'oo'kut je'e kajx jem Jerusalén, ka koojyape'e jets atse'e nyaktsómüt je'e kajx.

¹⁴ Ax kuts aatse'e xka'o'yixju jets aatse'e nnaxkótsüt, van'itts aatse'e nmasookni. Jidu'umts aatse'e nvaajñ:

—Va'an ve'em dutunju pan vintso ve'e je Maja Vintsán dutsak.

¹⁵ Van'itts aatse'e nnay'apaajmtkiji jets aatse'e nnujxx jem Jerusalén. ¹⁶ Xmuajatyoo'iduts aatse'e je cesareait jaanchja'vivada jem je Mnasón tyak'am paat, chípreit yaa'tyajk je'e ve'e juu' ve'e jékani dujaanchja'vi'ukvaan je Jesucristo, je'ets aatse'e xyakmatánup.

Ku je Pablo ojts duku'ix je Santiago

¹⁷ Ku aatse'e nje'y jem Jerusalén, va'ajts xoojntkpts aatse'e je uts je ajch maat je uts je tsa'a xkuvajkti. ¹⁸ Je ku'oxitts aatse'e je Pablo ojts ntukmaatku'ix je Santiago, jempa tse'e vye'nada nujom pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk jem Jerusalén. ¹⁹ Van'it tse'e je Pablo kyojtsppoo'kxjidi jetse'e tyukmumaajntykjidi ti jatye'e je Nte'yam tyoon je'e kajx joma ve'e ka je israeejlit jáyuvapta. ²⁰ Ku ve'e du'amotunajxti, yakmájidu yakjaanchiduts je'e ve'e je Nte'yam. Van'it tse'e je Pablo dunuujmiji:

—M'ixp xa mitse'e jets miijl ámani ve'e je israeejlit jáyuda juu' ve'e dujaanchja'vidup je nMaja Vintsánamda Jesucristo, ax nujom tse'e vya'anda jets tun vinkopk je'e ve'e jetse'e yakkutyónüt je Moisés je pyava'nun. ²¹ Ta tse'e je kats dumótuda jets je'e mitse'e mtuk'ixp je israeejlit jáyuda juu' ve'e tsuunidup joma ve'e duka'itjootmada, ve'eme'e xnuujma jets ka'a ve'e dumajapámdat juu' ve'e je Moisés pyavaan, ka'a ve'e dupaajmjadat je ixta'nun je y'ónukta, jets ni ka'a ve'e dutóndat ax jo'n je israeejlit jayu je kyostuumbreda. ²² ¿Tise'e yak-

tónup? Nay'amókajadap xa n'ite'e je numay jayu ku ve'e dumótudat jets yaja mitse'e tumje'ya. ²³ Nuyojk oy xa ya'a ve'e xtónut. Jeja xa ve'e yaja aats maat numaktaaxk je yaa'tyajk juu' ve'e je vaanduk dupaamdu je Nte'yam maat. ²⁴ Maatnajkxtats n'it jetse'e xmaatnaajk-va'atsjadat. Mits tse'e mkujóyup je tánuk jets juu' jatye'e tsojkjup jetse'e yakyóx-ut jep maja tsaptujkp, ve'em tse'e y'o'y-ixjadat jetse'e yakkukee'pxtat. Pan mtu-ump tse'e ve'em, van'it tse'e je israeejlit jayu dunujávadat jets ka'a mitse'e ve'em mjátuka ax jo'n je kats dumótuda, je'e ve'e jets viinme'e xkutyún juu' ve'e je Moisés pyavaan. ²⁵ Ax pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap juu' ve'e je Jesucristo dujaanchja'vidup, nnuja'yiduts aatse'e jets ka'a je'e ve'e dutivinmáyd- dat, je'ejiyi ve'e tyóndap jetse'e dukaja'kxtat juu' ve'e yaktukvintsa'kidup juu' ve'e ka je Nte'yamap, jetse'e dukaja'kx- tat je nuu'pun, jetse'e dukaja'kxtuvat je tánuk tsu'uts juu' ve'e yuktsu'm'oo'kp, jetse'e ni pana je kats dukatukmaat- jayéptat je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyajejptup.

Ku je Pablo yakmajch jep maja tsaptujkp

²⁶ Van'it tse'e je Pablo dumaaatnujkk je numaktaaxk yaa'tyajkta. Je ku'óxit tse'e dumaaatnaajkvats'ukvaajniji. Van'it tse'e tyajki jep maja tsaptujkp jetse'e du'avánat vin'ite'e kyukáxat je xaaj ku ve'e ñaajkva'atsjada, je'e ve'e ku ve'e je yax dupámdat kakje'e.

²⁷ Ax kaxuvaannup tse'e je vuxtojtuk xaaj vye'na ku ve'e ñaajkva'ats- jada, van'it tse'e je israeejlit jáyuda juu' ve'e jem ásiait y'it jootm tsoo'ndu, je'e tse'e du'ixtu je Pablo jep maja tsaptujkp. Van'it tse'e nujom je jayu duyakyooj- mukti duyak'ajxukti, je'e tse'e je Pablo dumajstus ²⁸ jetse'e makk vyaandi:

—Israeejlit jáyuda, putákada aats! Ya'a xa ve'e je yaa'tyajk juu' ve'e nujom je it dutukvittp jetse'e je numay jayu duyak'ixpuk, ve'em tse'e dutuk'ix juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguiip maat je jaanchja'vin juu' uu'me'e njajejpumdup, ni ka'ats je'e ve'e dupaatpa du'akeeguiva maat je Moisés je pyava'nun ukpu je vintsa'kin juu' ve'e nmo'yumdup ya maja tsaptajk. Ax ka je'ejyap tse'e, ta xa ve'e duyaktajkiva yaja maja tsaptujkp pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e tuduyakvintsa'kintóki ya it.

²⁹ Je'e kajxe'e ve'em vyaandi kux y'ixtu ve'e je Pablo ku ve'e jem kajpun jootm dumaatve'na je Trófimo, to'k je éfesovit jayu. Ve'em tse'e vyinmaaydi jets je Pablo ve'e yaktajkiju jep maja tsaptujkp.

³⁰ Ku ve'e yoojmukti y'ajxukti nujom je jayu, van'it tse'e noomp je Pablo dununajkxti. Van'it tse'e dumajsti jetse'e duvaa'mpítsumdini jep maja tsaptujkp. Ku tse'e duvaa'mpítsumdi, van'it tse'e je tsaptajk duyak'atojkti.

³¹ Yak'oo'kuvaandinup tse'e vye'na ku ve'e je kats dumotu je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je tojpatajk jets yoojmuktup ajxuktupe'e nujom je jayu jem Jerusalén. ³² Van'it tse'e duyaknay'amojkijidi je tyojpada jets je'eda pan pan jatye'e dunuvintsánidup numókupx jatye'e tojpatajka, jetse'e noomp ñajkxti joma ve'e je jáyuda. Ku tse'e je jayu du'ix je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je tojpatajk maat je tyojpada, van'it tse'e dutsii'k'atúvidi je Pablo. ³³ Van'it tse'e je tojpatajk je vyintsán je Pablo dūvinkunajkxi jetse'e duyakjamyajtsji, jetse'e duyakjachoojmji mejtsk je cadena maat. Van'it tse'e du'amotutuvi pan pane'e je Pablo jets pan ti ve'e tudutún. ³⁴ Ax makk tse'e je jayu kyotsta, kojtsp tse'e to'k kojtsp tse'e jado'k, je'e kajx tse'e

kya'o'yixju je tojpatajk je vyintsán jetse'e juu' dvinmótuvut. Van'it tse'e je Pablo duyakjavyavijtsji joma ve'e je tojpa chaanada. ³⁵ Ku ve'e jye'ydi joma ve'e je escalera, van'it tse'e je Pablo je tojpa pyatsaajmjidi kux yak'oo'kuvaajnpupe'e je numay jáyuda. ³⁶ Jidu'um tse'e mak̄k vyaandi:

—¡Va'an du'aa'ku!

Ku je Pablo ñakyukojsji jeja je numay jayu vyinkujk

³⁷ Ku ve'e je Pablo duyaktakavaandi jep joma ve'e je tojpa chaanada, van'it tse'e dunuujmi je tojpa juu' ve'e dunuv-intsánip numiijl je tojpatajk:

—¿Nvaat ats mitse'e nmukótsut?

Van'it tse'e je tojpatajk je vyintsán y'atsoojvji:

—¿Tis, mkajtsp mitse'e je griego aaj? ³⁸ ¿Ka je'ep mitse'e to'k je egíptovit jayu juu' ve'e je jayu duyakpojtuk jetse'e numaktaaxk miijl je yak-jayu'oo'kpa duyaknujxk joma ve'e je jayu kyatsuuna?

³⁹ Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—Israeejlit jayu xa atse'e, jem atse'e Tarso nkukajpuna, ñumájip tse'e je kajpun jem cilíciat y'it jootm. Toojnjik ats to'k aaj je maa'yun jets atse'e ya jayu dumukotsta.

⁴⁰ Masoqju tse'e je tojpatajk je vyintsán. Ténip tse'e je Pablo vye'na jeja escalera kujx, van'it tse'e je kya'aj maat je numay jayu duyak'ama't. Ku tse'e y'amó'tkajxti, van'it tse'e dutukmukajts je hebreo aaj. Jidu'um tse'e dunuujmi:

22 —Nmu'israeejlit jáyuda, mújit jayutajkta, amotunaxta juu' atse'e nkotsuvaampy.

² Ku ve'e du'amotunajxti jets je hebreo aaj ve'e myukótsjada, jaa'k'amo'ttu tse'e. Van'it tse'e je Pablo jyaa'kvaajñ:

³ —Israeejlit jayu xa atse'e. Jem atse'e Tarso nke'x, jem cilíciat y'it jootm. Ax yájats atse'e Jerusalén tunyee'k,

je Gamaliel atse'e xyak'ixpajk, ve'em atse'e pu'ukam xtuk'ix xtuknuja'vi je nuujpit jáyuvamda je pyava'nun. To'k aaj to'k joot atse'e je Nte'yam nmutún nmupuk, ve'em ax jo'n miitsta uxym je Nte'yam xmutonda xmupakta jo'n.

⁴ Njomtoondup ntitoondup xa atse'e y'ijit pan pan jatye'e je Jesús dujaanchja'vidup jets atse'e n'ix vintso ve'e y'oo'ktat. Nyakjamyajtsjuduts atse'e je yaa'tyajk jets je ta'axtajk, jets atse'e nyakjapyoxuntakpaajmjidi. ⁵ Je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta jets nujom je jáyuda juu' ve'e dunumájiduvap jep tsaptujkp, ñuja'viduyps je'e ve'e oy jets je'e atse'e xmooydu je nak jets atse'e ntukkatákadat je nmu'israeejlit jáyuvamda juu' ve'e tsuunidup jem damaascovit kyajpun kajxm. Je'e atse'e jem najkx n'ixtada pan pan jatye'e je Jesús dujaanchja'vidup jets atse'e kunyakmejtsti yaja Jerusalén jetse'e kuchaachpaatti.

Ku je Pablo dumaajntyk vintso ve'e je Jesucristo dujaanchja'vi'ukvaajñ

(Hch. 9.1-19; 26.12-18)

⁶ Ax jemts atse'e n'uknunuujkx vye'na, jeena tse'e too' aajy, je damaascovit kajpun mutámani, kujk xaaj jo'n, van'itts atse'e tun to'mayji je tsapjootmit ajajtk ooy xtunnujaj xtunnu'tu'kx. ⁷ Van'itts atse'e nnaxvipp jets atse'e n'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e vaan: “Saulo, Saulo, ¿tyajxts atse'e txso'oxpúk?” ⁸ Van'itts atse'e n'amotutuvi: “¿Pants mitse'e?” Van'it tse'e y'atsaajv: “Je Jesús xa atse'e, je nazaréit jayu juu' ve'e mtuntso'oxpujxk.” Jidu'umts atse'e xnuujmi. ⁹ Je'eda juu' atse'e nmaatve'nidup, y'ixtuts je'e ve'e ku atse'e ooy xtunnujaj xtunnu'tu'kx, jetse'e cha'kidi, ax ka'a tse'e dvinmótudi je ayook juu' atse'e xtukmukojs. ¹⁰ Van'itts atse'e nvaajñ: “¿Tis atse'e

ntónup?, Maja Vintsán.” Van'itts atse'e je Maja Vintsán xnuujmi: “Pojtuku jets najkxu jem Damasco, jem tse'e myakvaajnjat nujom pan ti ve'e mtónup.”¹¹ Xyakiintsits atse'e ku atse'e je ajajtk n'ix, je'e kajxts atse'e xmajstsi je nmujatyoo' yam ats nka'm jets atse'e pavits xyaknajkxti jem Damasco.

¹² Jem tse'e vye'na to'k je jayu juu' ve'e Ananías duxaaj, vyinja'vip vyints'a'kips je'e ve'e je Nte'yam ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ, oñukojsijidupts je'e ve'e nujom je jáyuda juu' ve'e tsuunidup jem Damasco.¹³ Je Ananías atse'e ojts xku'ix. Ku ve'e jye'y, van'itts atse'e xnuujmi: “Uts Saulo, vin'ixpajknuva.” Tun játyjits atse'e nvin'ixnuva jets ats je'e ve'e n'ix.¹⁴ Van'itts atse'e xnuujmi: “Je Nte'yam, juu' ve'e je njujpit jáyuvamda vyinja'vidup vyints'a'kidup y'ijit, je'e tse'e mvinkoojnju jetse'e x'ixut je Jesús, tuv je'e ve'e je jyáyuvin je jyoojntykin, jetse'e x'amotunáxut ku ve'e viinm kyótsut.¹⁵ Mpaajmjav mits je'e ve'e je tuvakojsun je'e kajx jeja nujom je jayu vyinkujk, jetse'e x'avánat juu' ve'e tux'ix tuxmotu.¹⁶ ¿Ax tits mitse'e m'a'ixp? Pojtuku jets napetu, amótuvu je Nte'yam jetse'e je mtokin mtuknuvaatsjinit.”

Ku je Pablo du'ava'ni vintso ve'e yaktuknukejx pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap

¹⁷ Ku atse'e nvimpijt yaja Jerusalén, tsapkojspts atse'e nve'na jep maja tsaptujkp,¹⁸ jets atse'e xyak'ix je Maja Vintsán, jets atse'e xnuujmi: “Jatyi ve'e mpítsumut yaja Jerusalén, ka'a ve'e yaja je jayu dumajapámdat juu' ve'e mkajtsp ats kajx.”¹⁹ Van'itts atse'e nnuujmi: “Maja Vintsán, oy xa ya'a ve'e dunujávada jets najkxp atse'e n'ijit jep tsaptujkp, jets atse'e nyakjamyátsjada pan pan jatye'e mitse'e mjaanchja'vi-

jidup, jets atse'e nyakjapyoxuntakpámjada, jets atse'e nyakjavyópjada.²⁰ Ku ve'e je Esteban y'aa'k, je'e juu' ve'e je tuvakojsun dupaam mits kajx jeja je numay jayu vyinkujk, jemts atse'e nténiva vye'na, n'oyja'vits atse'e ku ve'e duyak'oo'kti, ats tse'e n'ix'ijit je vyitta pan pan jatye'e duyak'oo'ktu.”²¹ Ax jidu'umts atse'e je Maja Vintsán xnuujmi: “Najkxu, ntuknukéxtaps ats mitse'e pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap.”

Ku je Pablo jem je tojpa kya'm tyaañ

²² Je vaatji tse'e je Pablo yak'amotu-najxy. Van'it tse'e makk vyaandinuva:
—¿Va'an du'aa'ku! ¿Ka'a xa ve'e dupaa'ty du'akeega jetse'e y'ukjoojntykinit!

²³ Makk tse'e jyaa'kkajtsti, jetse'e je vyit dujeendi jetse'e du'ojtkti, jetse'e je naax dutsajvinvajt jetse'e jyajk, kux makk aa'ke'e dutunmu'ékjada je Pablo.²⁴ Van'it tse'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je tojpatajk, je'e tse'e duyakjatyajkiju je Pablo jep joma ve'e je tojpa chaanada. Jep tse'e du'ukyakyavyopuvaajnji kux je'e ve'e chojk jetse'e je Pablo du'avánat pan tyajxe'e je numay jayu makk vyaandi, pan tyajxe'e makk cho'oxpájkjada.²⁵ Tsúmani tse'e je Pablo vye'na jetse'e yakvóput, van'it tse'e dunuujmi je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk:

—¿Yakjajtype'e je pava'nun jetse'e xvóptat to'k je rómaít jayu pan ka'anume'e yaktokimpayo'oy?

²⁶ Ku ve'e du'amotunajxy je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk, van'it tse'e ojts duvaajña je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je tojpatajk. Jidu'um tse'e dunuujmi:

—Tun ixu juu' ve'e mtonuvaampy, kux rómaít jáyudam xa ya'a ve'e ya yaa'tyajk.

²⁷ Van'it tse'e je tojpa juu' ve'e dūnūvintsánip numiijl je tojpatajk, je'e tse'e dūnūnajkx je Pablo jetse'e du'lamotutuvi:

—¿Tyúvame'e jets rómaid jayu mitse'e?

Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—Je'e xa atse'e.

²⁸ Van'it tse'e je tojpa vyaannuva:

—Va'ajts tsóvax xa atse'e xpítsumji jets atse'e nromaitjáyuva.

Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—Je nke'xtkun kajxts atse'e rómaid jayu.

²⁹ Van'it tse'e dūvinva'kvaatsti je'eda pan pan jatye'e je Pablo du'ukvopuvaandu; tsá'ki tse'e je tojpa juu' ve'e dūnūvintsánip numiijl je tojpatajk ku ve'e dūnuja'vi jets rómaid jayu je'e ve'e je Pablo jets je'e ve'e dūyakjachoojmju.

Ku je Pablo dūvinteni pan pan jatye'e dūnumájidup jep tsaptujkp

³⁰ Je ku'óxit tse'e je tojpa juu' ve'e dūnūvintsánip numiijl je tojpatajk, je'e tse'e dūyakjamyukéjiju je Pablo kux je'e ve'e nūjavavaampy pan ti ve'e yaktukku-majtsip. Je'e kajx tse'e dūyaknay'amojk-iji je tee' je nūvintsantajk maat nujom pan pan jatye'e dūnumájiduvap jep tsaptujkp. Van'it tse'e je Pablo dūyakjapyítsumji joma ve'e je tojpa chaanada jetse'e dūyakjañajkxji jeja je tsaptujkpit jayu vyinkujkta.

23 Van'it tse'e je Pablo dūvin'ix je'eda pan pan jatye'e dūnumájidup jep tsaptujkp, jetse'e dūnuujmidi:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ka'a atse'e ti nnatyukjávuva jeja je Nte'yam vyinkujk uxyam paat.

² Van'it tse'e je tee' Ananías juu' ve'e dūnūvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e dūtukpavaan pan pan jatye'e je Pablo paa'ténidup jetse'e du'akupa'kxadat.

³ Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—¡Je Nte'yam xa mitse'e myaktsaach-paa'tjup! Ve'em xa mitse'e ax jo'n to'k je ne'ev juu' ve'e poo'p, ka'a tse'e kye'ex pan ti ve'e jep akujkp. ¿Je'e kajx mits je'e ve'e mtsuuna jetse'e mnatyijju jets atse'e xtókimpayo'oyut ax jo'n je Moisés je pyava'nun? ¿Ax tyajxts atse'e xyakjay'akupa'kxava'añju?, ka'a xa ve'e ve'em pyuma jep je Moisés pyava'nun kujxp.

⁴ Van'it tse'e vyaandi pan pan jatye'e je Pablo dupaa'ténidup:

—¿Ve'eme'e xvinkojtspét ya tee' juu' ve'e dūnūvintsanikajxp je tee'tajkta jetse'e je Nte'yam dūmutún dūmupuk?

⁵ Van'it tse'e je Pablo vyaajñ:

—Nmu'israeejlit jáyuda, ka'a atse'e nnujava jets tee'dam ya'a ve'e juu' ve'e dūnūvintsanikajxp je tee'tajkta, kux jidu'lume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ka'a tse'e xko'oñukótsadat pan pan jatye'e myakkutojkuxjudup.”

⁶ Van'it tse'e je Pablo je nuja'vin dupujk jets jeme'e juu' ve'e je saduceotajk jets jeme'e juu' ve'e je fariseotajk, je'e kajx tse'e jidu'lum makx vyaajñ:

—Nmu'israeejlit jáyuda, fariseo xa atse'e, fariséovats atse'e je chaan je kyooj. Je'e kajxts atse'e nyaktókimpayo'oy kux njaanchja'vip atse'e jets joojntypajktinuvape'e jado'k nax je oo'kpatajkta.

⁷ Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e je fariseotajk jets je saduceotajk ñakyojtsvintsov'ukvaajnidi, ka'a tse'e kijpx je vinma'yun dūjayejpti. ⁸ Ve'eme'e je saduceotajk vya'anda jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntypajktinuvat, jets ka'a ve'e pan ángeles, jets ka'a ve'e pan ko'oyjáyvap; ax je fariseotajkta, jyaanchja'vidufts je'e ve'e jets jeme'e je ángeles, jets jeme'e je ko'oyjáyvap, jets joojntypajktinuvape'e jado'k nax je oo'kpatajk. ⁹ Van'it tse'e makx ñañe'mjidi, jetse'e tyénidi je tsaptujkpit yak'ixpajkpada juu' ve'e fariséoda, jetse'e vyaandi:

—Ka'a xa aats ya'a ve'e ti tokin mpaatyja. Jets pan je ángeles ijk ya'a ve'e tumyukatsju, kadi je Nte'yam ntso'oxpajkumda —jidu'um tse'e vyaandi.

¹⁰ Ax nuyojk mak̄k tse'e ñakyojtsv-intsoojvjidi. Tsa'kipe'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je tojpatajk kux ku ve'e je Pablo mak̄k duyaktsaachad. Je'e kajx tse'e dunukejxi je tyoj-patajk jetse'e jep duyakpítsumdat jetse'e duyaknajxtinuvat joma ve'e je tojpa chaanada.

¹¹ Je tsooj tse'e je Pablo yak'ixji je Ma-ja Vintsán, jetse'e ña'muxji:

—Pablo, jot'amaja. Ve'em ax jo'n je tuvakojsun tuxpum ats kajx yaja Jerusalén, tun vinkopk je'e ve'e jetse'e ve'em najkx je tuvakojsun xpaampa ats kajx jem Roma.

**Ku je israeejlit jayu
du'ukkojtsmojkti pan vintso
ve'e je Pablo kuduyak'oo'kti**

¹² Je ku'óxit tse'e je israeejlit jayu du'ukkojtsmojkti pan vintso ve'e je Pablo kuduyak'oo'kti. Jidu'um tse'e ñavyaajnjudi:

—Va'an je Nte'yam xyaktsaachpaatumda pan ka'yumdup ookumdupe'e ku ve'e je Pablo kya'aa'kna.

¹³ Nuvujxtkupx naxye'e je yaa'tyajkta juu' ve'e ve'em vaandu. ¹⁴ Van'it tse'e ojts du'ixta je tee'tajk je vyintsanda maat je israeejlit je myújit jáyuda, jetse'e vyaandi:

—Ta xa aatse'e nva'añ jets ka'ajam aatse'e nkáyut n'oo'kut vi'name'e je Pablo kya'aa'k. Pan ntuumpst aatse'e ve'em, va'ants aatse'e je Nte'yam xyaktsaachpaatni. ¹⁵ Najkxtats n'it miitse'e jets pan pan jatye'e dunumájidu-vap jep tsaptujkp, najkxu x'amótuda je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je tojpatajk jetse'e kep duyakmétsut je Pablo, je'e ve'e mtuk'akótstap jets

mjaa'knujavavaandupe'e ti je'e ve'e tyoon. Apaamdukanits aatse'e nve'nat jeja too' aajy jets aatse'e nyak'oo'kut.

¹⁶ To'k je mix ónuk juu' ve'e je Pablo du'ámip je tyaak kajx, je'e tse'e dumotu ti ve'e tyonuvaandup. Van'it tse'e ñujkx joma ve'e je tojpa chaanada jetse'e du-vaajnji je Pablo. ¹⁷ Van'it tse'e je Pablo dunukejxi to'k je tojpa juu' ve'e dunuv-intsánip numókupx je tojpatajk, jetse'e dunujjmi:

—Yaknajkxu to'k aaj ya mix ónuk joma ve'e je tojpa juu' ve'e dunuv-intsánip numiijl je tojpatajk, kux jepe'e juu' ve'e tyukmukotsuvaampy.

¹⁸ Van'it tse'e je tojpa juu' ve'e dunuv-intsánip numókupx je tojpatajk, je'e tse'e je mix ónuk dumaadi jetse'e dunujjmi je tojpa juu' ve'e dunuv-intsánip numiijl je tojpatajk:

—Je Pablo juu' ve'e nmajtsumdu, je'ets atse'e tuxnuujma jets atse'e ya mix ónuk nmaatmínut kux jepuke'e juu' ve'e mtukmukotsuvaajnjudp.

¹⁹ Van'it tse'e je tojpa juu' ve'e dunuv-intsánip numiijl je tojpatajk, je'e tse'e je mix ónuk dumajts jem kya'm jetse'e apuk duvaajv, jetse'e du'amotutuvi:

—¿Tits atse'e xtukmukotsuvaamp?

²⁰ Van'it tse'e je mix ónuk y'atsaajv:

—Ta xa ve'e je israeejlit jayu dukojtsmókta jetse'e myaknaajmat jets kepe'e xyaknajkxut je Pablo joma ve'e ñay'amókajada pan pan jatye'e dunumájidup jep tsaptujkp. Ax je'e tse'e tyuk'akótstap jets jyaa'knujavavaandupe'e pan ti ve'e je Pablo tyoon. ²¹ Kádits xjaanchjáva, kux naxy je'e ve'e nuvujxtkupxta je yaa'tyajk y'a'ixtat jeja too' aajy. Ta xa ve'e vya'anda jets ka'ajam je'e ve'e kyáydat y'oo'ktat vi'name'e je Pablo kya'aa'k. Pan tyoondupts je'e ve'e ve'em, y'amótuduts je'e ve'e je Nte'yam jetse'e yaktsaachpaatjidinit. Je'ejyji

tse'e y'a'íxtup pan vintso mitse'e mva'añ.

²² Van'it tse'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je tojpatajk, je'e tse'e dupakejxnu je mix ónuk jetse'e dunujmi jets ni pana ve'e dukavaajnat jets távani ve'e du'avana.

Ku je Pablo yakpakejx jeja je yakkutojkpa Félix vyinkujk

²³ Van'it tse'e dunukejxi numejtsk je tyojpa juu' ve'e dunuvintsánidup kákmókupx jaty je tojpatajk jetse'e dutukpavaajñ jetse'e du'apaamdúkadat numejtsk mókupx je tojpada juu' ve'e tékum, nutoogupxuk majk juu' ve'e jem caballo ni'kxmda, jets numejtsk mókupx juu' ve'e je lansa dupakajptup, ve'em tse'e ñajkxtat jem cesaréait kyajpun kajxm koo'ts taaxtojtuk yaaxp. ²⁴ Yakjay'apaajmtkiju tse'e je caballo juu' ve'e je Pablo tyuktsaanap jetse'e dupavaajñ jetse'e mákatsots je Pablo duyaknajkxtat jeja je yakkutojkpa Félix vyinkujk. ²⁵ Tyukmukejxidu tse'e je nak juu' ve'e jidu'um vaamp: ²⁶ "Ats, je Claudio Lisias, nvinkukojtsip ats mitse'e, ñumájiva yakkutojkpa Félix. ²⁷ Je israeejlit jayu ve'e dumajstustu ya yaa'tyajk jetse'e du'ukyak'oo'kuvaandi. Ku atse'e nnuja'vi jets rómaít jayu ya'a ve'e, van'itts atse'e nmaadi je ntojpatajk jets aatse'e ojs nyaktsa'ak. ²⁸ Nnujavavaampyts atse'e pan ti ve'e tyukkuyak'oo'kavaandup, je'e kajxts atse'e nyaknujx jeja je'e vyinkujkta pan pan jatye'e dunumájidup jep tsap-tujkp. ²⁹ Je'edam tse'e tyuknuxa'aidup je kats juu' ve'e je'e je pyava'nun kajxta. Ax ka'a tse'e dupaa'ty du'akeega jets ya'a ve'e y'oo'kut, ni je'e jetse'e pyoxuntaktsaanat. ³⁰ Nnuja'vi atse'e jets y'ukkojtsmojkta ve'e je israeejlit jáyuda jetse'e kuduyak'oo'kti, je'e kajxts ats mits ya'a ve'e ntuknukex. Tats ats je'e ve'e nnaajmada jets jeja ve'e

mits mvinkujk najkx dukotsta pan ti ve'e tyuktsa'oxpajktup. Vanxúpjits je'e ve'e juu' ats mitse'e ntuknuja'yip. Je nnavyaatumjut."

³¹ Van'it tse'e je tojpa duyaknajkxti koo'ts je Pablo jem Antípatris, ve'em ax jo'n yaktukpavaandi. ³² Je ku'óxit tse'e vyimpjittini je tojpatajk juu' ve'e tékum; pan pan jaty tse'e jem caballo ni'kxmda, jyaa'kmaatnajkxtu tse'e je Pablo. ³³ Ku ve'e jye'ydi jem Cesarea, van'it tse'e dumooydi je nak je yakkutojkpa jetse'e dutukkatajkidi je Pablo. ³⁴ Ku ve'e je yakkutojkpa je nak dukojtskujx, van'it tse'e du'amotutuvi je Pablo pan jómit jayu je'e ve'e. Ku ve'e dunuja'vi jets cilíciait jayu je'e ve'e, ³⁵ van'it tse'e dunujmi:

—Van'it xa ats mitse'e n'amotunáxut ku ve'e myétstat pan pan jatye'e mnuxa'ajjidup.

Van'it tse'e dupavaajñ jetse'e yakpámut joma ve'e yak'ix'ítut jem tajkm juu' ve'e ijt je yakkutojkpa Herodes jye'e.

Ku je Pablo dūvinteni je Félix

24 Kumugoxxaaj tse'e je Ananías, je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e jey jem Cesarea maat je israeejlit je myújit jáyuda jets to'k je kojtstaava juu' ve'e Tértulo duxaaj, je'e tse'e najkxtu jeja je yakkutojkpa vyinkujk jetse'e dunuxa'aadat je Pablo. ² Ku ve'e duyakje'ydi je Pablo, van'it tse'e je Tértulo nuxa'ajji. Jidu'um tse'e dunujmi je Félix:

—Ñumájiva yakkutojkpa, mits kajx xa aatse'e n'it oy joot, ka'a ti muvaampa ka'a ti tso'oxpajkpa, oy tse'e ntsuunimda kuxe'e aats xyakkutujkja je vjin je kejun maat. ³ Ñumájiva Félix, ooyts aatse'e ntunkejxtuk ya maa'yun juu' aats mitse'e xtoojnjp. ⁴ Ax ka'ats ats mitse'e nyak'atanuva'añ jek, je'e kajxts aats mitse'e nmunoo'kxtuk jets aatse'e to'k mejtsk aaj xkats'amotunáx-

ut. ⁵Ve'em aatse'e mpaaty jets yakna-cho'oxpajkjup ya'a ve'e je jayu. Nujom pan vinxupe'e je it je naax joma ve'e je israeejlit jayu chaanada, ve'em tse'e je jayu duyaknapyajkva'kxyju, ñukuva-jkip tse'e je jáyuda juu' ve'e yaktijup nazarétit jáyuda. ⁶Y'ukyavints'a'k-intokiyuvaan tse'e je maja tsaptajk, je'e kajts aatse'e nmajch jets aatse'e ntokimpayo'oyut ax jo'n aats je mpava'nun vya'añ. ⁷Ax je tojpa juu' ve'e Lisias duxaaj, juu' ve'e dunuvintsánip numiijl je tojpatajk, je'e tse'e dutuktajki jets aatse'e akee'y xpajkji, ⁸jetse'e vyaajñ jets pan pan jaty aats ya'a ve'e nnuxa'aip, jets yaja aatse'e nmétsut mits mvinkujk. Viinm tse'e m'o'yixju jetse'e x'amotutúvat, ve'em tse'e xnujávats jets tyúvam je'e ve'e juu' aatse'e ntuknuxa'aip.

⁹Je israeejlit jáyuda juu' ve'e jem ve'nidup, ñukojspejttu tse'e je Tértulo je y'ayook, ve'eme'e vyaandi jets ve'emam je'e ve'e. ¹⁰Van'it tse'e je yakkutojkpa je Pablo dutukvinja'vi jetse'e kyót-sut. Van'it tse'e je Pablo vyaajñ:

—N'oyja'vip atse'e jets atse'e nnakyukótsjut yaja mits mvinkujk, kux nmuja'vinup atse'e jets may joojntani mitse'e myakkutojksuuna yaja naxkujx kajpun kujx. ¹¹Pan mtsajkp, m'o'yixjupts mitse'e jetse'e xnujávats jets uxyaanume'e makmejtsk xaaj y'it atse'e nje'ya jem Jerusalén, je Nte'yam atse'e nvinjavavaan nvints'a'gavaan, ¹²ka'ats atse'e pan nmaatnakyojtsvintsoojvji, ni ka'ats atse'e je jayu nyakyoojmuk nyak'ajxuk jep maja tsaptujkp, ni jem kajpun jootma. ¹³Ka'a xa ya'a ve'e y'o'yixjada jetse'e dutuk'ixtat jets tyúvam je'e ve'e juu' atse'e xtuknuxa'aidup. ¹⁴Ax juu'ts atse'e nkuvujkp, je'ets je'e ve'e jets nvinja'vip nvints'a'kip atse'e je Nte'yam, juu' ve'e aats je njupit jayu vvinja'vidup vyints'a'kidup y'ijit,

je Jesús je tyoo' atse'e nyo'oy, juu' ya'a ve'e tyijup viijnk ixpajkun, kux njaanchja'vip atse'e nujom juu' ve'e jyatyandu jep Kunuu'kx Jatyán kujxp je Moisés jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. ¹⁵Ve'emts atse'e je Nte'yam njaanchjáva ax jo'n ya'ada, njaanchja'vivapts atse'e jets joojntypajktinuvape'e jado'k nax je oo'kpatajkta, ve'em tse'e juu' ve'e tuv jáyuvidu joojntykidu, nay ve'empa tse'e juu' ve'e jomjáyuvidu tijáyuvidu jetse'e jjomjoojntykidi tyijoojntykidi. ¹⁶Je'e kajts atse'e juu' ntun vintso atse'e ti nkanatyukjávajat jeja je Nte'yam vyinkujk jets jeja je jayu vyinkujk.

¹⁷'May joojnt atse'e n'ijit joma viijnk it viijnk naax, van'litts atse'e nvimpijntuva jem Jerusalén, nmo'ovaampyts atse'e je ayooova jayu je putajkin, nay ve'empats atse'e n'ukpamuvaajñ je yax. ¹⁸Je'ets atse'e ntuump vye'na ku atse'e jep maja tsaptujkp xpaatti je israeejlit jáyuda juu' ve'e jem Asia tsuunidup, távani atse'e nnaajkva'achju vye'na, ka je numay jayu maatap, jets ka'a ve'e je jayu yoojmukti y'ajxukti. ¹⁹Pan jep xa ve'e ats je ntokin kuy'it, tukkadaakjudufts je'e ve'e jetse'e yaja kuy'litta pan pan jaty atse'e x'ixtu jep maja tsaptujkp jets atse'e xnuxa'aadat. ²⁰Pan jep tse'e ats je ntokin kuy'it, va'ants ya'ada juu' ve'e yájada dunukotsta pan ti tokin atse'e xpaatjidu ku atse'e nve'na jeja je'e vyinkujkta juu' ve'e dunumájidup jep tsaptujkp. ²¹Ukpu nunjajtp tse'e jetse'e jem je jáyuda juu' ve'e vaandup jets njajep atse'e je tokin ku atse'e makk jidu'um nvaajñ jeja je'e vyinkujkta: "Je'e xa ats miitse'e xtuktoimpayo'ydup kuxe'e ats njaanchjáva jets joojntypajktinuvape'e jado'k nax je oo'kpatajkta."

²²Ku ve'e je Félix du'amotunajxy, van'it tse'e vyaajñ jets ux'ooknume'e je Pablo dujaa'ktokimpayo'oyut, kux ñuja'vip je'e ve'e oy vintso ve'e dujaanchjá-

vada pan pan jatye'e je Cristo dūpanajkxtup. Jidū'um tse'e vyaajñ:

—Ku ve'e myétsut je tojpatajk je vyintsán juu' ve'e Lisias duxaaj, van'itts atse'e njaa'knujávat vintso ve'e ya mkats xyak'ixuvada.

²³ Van'it tse'e je Félix dupavaajñ to'k je tojpa juu' ve'e dunúvintsánip numókuyp je tojpatajk jetse'e je Pablo dujaa'kyakjay'ix'itjút jetse'e du'itumo'ot pan pan jatye'e myaatnayja'vijup jetse'e kyu'ixjút jetse'e pyattónajat.

²⁴ Vee'n tse'e je it ñajxy ku ve'e jye'y je Félix maat je ñuda'ax Drusila, israeejlit ta'axtajk je'e ve'e y'ijt, van'it tse'e je Félix dunukejxi je Pablo jetse'e je Pablo vya'nuxji vintso je'e ve'e ku ve'e je Jesucristo yakjaanchjáva. ²⁵ Ku ve'e je Pablo du'ava'ni je tuv joojntykin, je nay'akuvaa'nin, jets je tokin payo'yun juu' ve'e miinnup, tsá'kipajk tse'e je Félix jetse'e vyaajñ:

—Nvaatani vanxup. Ku atse'e je tiempo njayéput, van'itts ats mitse'e nnukejxinuvat.

²⁶ Je'e tse'e je Félix chajkp jetse'e je Pablo je meen myo'ojút jetse'e dumaso'okút, je'e kajx tse'e may nax duxaxtsaajv jetse'e dujaa'kmaatnakyót-sjut. ²⁷ Je'e tse'e je Félix chojk jetse'e je israeejlit jayu y'oyjávat, je'e kajx tse'e je Pablo pakmuk duxaktaajñ. Mejtsk joojnt tse'e ve'em je it ñajxy, van'it tse'e je Félix pyítsumni jep kyutojkun jaatp jetse'e tyajki je Porcio Festo.

Ku je Pablo dūvinteni je Festo

25 Ku ve'e je Festo tyajki yakkutojkpa, kutoojk xaajts je'e ve'e jem Cesarea chaa'n jetse'e ñujkx jem Jerusalén. ² Jem tse'e je tee' je ñuvintsantajkta jets je israeejlit jáyuda juu' ve'e dunumájidup, je'e tse'e dunuxa'aidinuva je Pablo. ³ Je'e ve'e y'amótudu je maa'yun jetse'e je Pablo dunukéxat jetse'e ñajkxut jem

Jerusalén, y'ukyak'oo'kuvaandu ve'e jeja too' aajy. ⁴ Van'it tse'e je Festo y'atsaajv jets jeme'e Cesarea je Pablo y'it pakmuk jets viinme'e je Festo ñajkxut jem. ⁵ Jidū'um tse'e vyaajñ:

—Mii'tsta, pan pan jatye'e yakkutojktup, kijpx tse'e nja'mdat jem Cesarea. Pan jyayejppe'e je yaa'tyajk je tokin, m'o'yixjadapts miitse'e jetse'e jem je tyokin xyaknuke'xnatákadat.

⁶ Toodojtuk uk majk xaaj jo'n tse'e je Festo y'ijt jem Jerusalén, van'it tse'e vyimpijtnuva jem Cesarea. Je ku'óxit tse'e y'ajxtk joma ve'e yakkutuk jetse'e je Pablo dunukejxi. ⁷ Ku ve'e je Pablo tyajki, van'it tse'e ñaajktámijidi je israeejlit jáyuda juu' ve'e jem Jerusalén tsoo'ndu jetse'e makk tyuknuxa'aijidi may viijn, ka'a tse'e tii ti ve'e tyuktokimpámdap. ⁸ Jidū'um tse'e je Pablo ñakyukatsju:

—Ka'a xa atse'e ti tokin ntun. Ka'a atse'e nyakvintsa'kintóki je israeejlit jayu je pyava'nun jets ka'ava je maja tsaptajk, ni je rómaik yakkutojkpa.

⁹ Je'e tse'e je Festo chajkp jetse'e je israeejlit jayu du'oyjávat vintso je'e ve'e juu' dutún, je'e kajx tse'e du'amotutuvi je Pablo:

—¿Mtsajkpe'e jetse'e mnajkxut jem Jerusalén jets ats mitse'e jem ntokimpayo'oyut?

¹⁰ Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—Yaja xa ve'e dutsak jets atse'e nyaktokimpayo'oyut joma ve'e je rómaik yakkutojkpa tyokimpayo'oy, ka jemap Jerusalén. Oy xa mitse'e xnujava jets ka'a atse'e nmutokintún je israeejlit jayu. ¹¹ Pan jep xa ve'e ats je ntokin kuy'it juu' ve'e je oo'kun dūvinmajtsjup, nvaatts atse'e n'oo'kut; ax pan taayts je'e ve'e juu' ats ya'a ve'e xtuknuxa'aidup, ni pana tse'e kyatukkada'akyju jets ats je'e ve'e xtukkatákadat. Je'e atse'e n'amótup jets atse'e je yakkutojkpa César viinm xtokimpayo'oyut.

¹² Ku ve'e je Festo dukojtsmojkti maat je jyayu, van'it tse'e je Pablo dunuujmi: —Pan je'e xa ve'e mtsajkp jetse'e je yakkutojkpa César mtokimpayo'oyjut, mtokimpayo'oyjupts mits je'e ve'e.

Ku je Pablo dūvinteni je yakkutojkpa Agripa

¹³ Ku ve'e ve'e'n je it ñajxy, van'it tse'e jye'y je yakkutojkpa Agripa maat je Berenice jem Cesarea, je Festo ve'e ojts duku'ixta. ¹⁴ Ku ve'e jem y'ijtti mejtsk toojk xaaj, van'it tse'e je Festo tyukmu-maajntykjidi jidu'um:

—Jeja xa ve'e yaja to'k je yaa'tyajk juu' ve'e je Félix myasook pakmuk. ¹⁵ Ku atse'e jem Jerusalén nve'na, jemts atse'e x'amótudi je tee'tajk je vyintsanda maat je israeejlit je myújit jáyuda jets atse'e je Pablo nyakjay'oo'kjut. ¹⁶ Van'itts atse'e n'atsoovdi jets ka'a ve'e je ró-mait yakkutojkpa pan duyakjay'aa'kju pan ka'a ve'e je yaknuxa'aiva avinm ah'am dumaatnavyinténaja jeja je yakkutojkpa vyinkujk, ve'em tse'e y'o'y-ixjut jetse'e ñakyukótsjut. ¹⁷ Je'e kajx tse'e, ku je'e ve'e myejtsti, ka'ats atse'e je tiempo nyakvintoki. Je ku'óxitts atse'e n'ajxk joma atse'e nyakkutuk jets atse'e nnukejxi je yaa'tyajk. ¹⁸ Ax je'eda juu' ve'e ojts ñuxa'aajada, ni vinxupa tse'e dukatuknuxa'aidi juu' atse'e n'ukvinmaay; ¹⁹ je'ejyji ve'e tyuktso'oxpajktup juu' ve'e jyaanchja'vidup, jets to'k je jayu juu' ve'e Jesús duxaaj, juu' ve'e oo'k, juu' ve'e je Pablo tyijp jets joojn-tykpajknuva ve'e jado'k nax. ²⁰ Ka'a atse'e nnujava pan ti atse'e ntónup, je'e kajxts atse'e je Pablo n'amotutúvi pan chajkpe'e jetse'e jem Jerusalén ñajkxut jets atse'e jem ntokimpayo'oyut. ²¹ Ax ku tse'e dū'amotu jetse'e je yakkutojkpa César tyokimpayo'oyjut, je'e kajxts atse'e pakmuk nyaktaannuva van'it paat

ku ve'e y'óyat jets atse'e ntuknukéxut je yakkutojkpa.

²² Van'it tse'e je Agripa dunuujmi je Festo:

—N'amotunaxuvaampap xa atse'e je yaa'tyajk.

Van'it tse'e je Festo y'atsoovji:

—Kep xa ve'e x'amotunáxut.

²³ Je ku'óxit tse'e je Agripa maat je Berenice tyajkidi jep je yakkutojkpa tyujkp, ooy tse'e dutunyaknuké'x-natajkidi je majin juu' ve'e jyajejptup. Je'e maat tse'e je tojpa juu' ve'e dunuv-intsánidup kakmiijl je tojpatajk, jets je viijnk jayu juu' ve'e jem dunumájidup kajpun kajxm. Van'it tse'e je Festo dunukejxi je Pablo. ²⁴ Ku ve'e duyakmejtsti, van'it tse'e je Festo vyaajñ:

—Yakkutojkpa Agripa, jets miitsta, jáyuda, pan pan jatye'e yaja tum-nay'amókajada, uxyájats je'e ve'e je yaa'tyajk, máyani xa ve'e je israeejlit jayu, ve'em tse'e jem Jerusalén ve'em tse'e yaja Cesarea, je'ets atse'e mak xnuujmidup jets vyinmajtsjup-e je jetse'e y'oo'kut. ²⁵ Ax ve'emts atse'e mpaa'ty jets ka'a ya'a ve'e dūvinmachju jetse'e y'oo'kut. ²⁶ Ax ka'ats atse'e mpaa'ty ti atse'e ntuknujáyap je yakkutojkpa ya'a kajx. Je'e kajxts atse'e yaja miits mvinkujkta mpum, jets vinkopke'e yaja mits mvinkujk yakpum, yakkutojkpa Agripa, jetse'e to'k aaj x'amotutúvadat jetse'e yak'ixut pan yakpaatpe'e je tyokin jetse'e y'óyat vintso atse'e nnujáyat je yakkutojkpa juu' ve'e je maja kutojkun duka'mip. ²⁷ Ve'em atse'e njava jets ni vinxupa ve'e dukapaa'ty dukah'akeega jets atse'e nkéxut to'k je jayu juu' ve'e pakmuk ijtp jets atse'e nkah'avánat pan ti tókin'e tudutún.

**Ku je Pablo dutuknuja'vi
je yakkutojkpa Agripa jets
ti ve'e yaktukso'oxpajkp**

26 Van'it tse'e je yakkutojkpa
Agripa dunuujmi je Pablo:
—O'yip xa ve'e jetse'e mnakyukótsjut.

Van'it tse'e je Pablo je kya'aj duyakpo-
jtk, jetse'e vyaajñ:

²—Yakkutojkpa Agripa, xoointkp xa
atse'e nnayávaja ku atse'e yaja mits
mvinkujk mnakyukótsjut jets ats mitse'e
ntuk'íxut jets xnuvampejtup atse'e je
israeelit jáyuda ku atse'e xnuxa'aada,
³kux mnua'vinup xa mitse'e nujom je
israeelit jayu je kyostuumbreda jets je'e
juu' aatse'e nnatyukkojtsvintsoojvup.
Je'e kajxts atse'e to'k aaj n'amotu jetse'e
x'amotunáxut joma vaat atse'e nkáts.

**Vintso je Pablo jyoointyki ku
ve'e ka'anum je Jesucristo
dujaanchjáva vye'na**

⁴Van'ítani ku atse'e pi'knum nve'na,
ñuja'vidup xa je'e ve'e nujom je is-
raeelit jayu vintso atse'e njoointyki
joma ve'e ats je n'it je nnaax jets jem
Jerusalén. ⁵Pan je'e ve'e kudukotsu-
va'anda, kudu'avánadats je'e ve'e jets
fariséovam atse'e van'ítani ku atse'e
mootsknum nve'na; je ixpajkun juu' ve'e
pyanjxtup, je'e tse'e dunutso'oxikajxp
juu' ve'e je israeelit jayu jyaanch-
ja'vidup. ⁶Ax je'ets atse'e uxyam yak-
tuktokimpayo'yp kux njaanchja'vip at-
se'e jets je Nte'yame'e duyakjoojntyk-
pajknuvap je oo'kpatajkta, ve'em ax
jo'n dutukvinva'ni aats je njujpit jayu.
⁷Je'e aatse'e n'a'ixp jetse'e tyónjut kyót-
sjut juu' aatse'e je Nte'yam xtukvin-
va'ni, aats, je makmejtsk jaka'a juu'
ve'e je israeelit jáyuda. Je'e kajxts
aatse'e je Nte'yam jóvum xaaj jóvum
tsooj nvinjava nvintsa'aga. Yakkutojkpa
Agripa, je'e kajxts atse'e uxyam xnux-
a'aada je israeelit jáyuda kuxe'e ats n'a-

vana jets joojntykpajktinuvape'e je oo'k-
patajk jado'k nax. ⁸¿Jadi ka'a mitse'e
xjaanchjáva jets je Nte'yame'e duyakjoo-
jntykpajknuvap je oo'kpatajkta?

**Ku je Pablo dujomtún dutitún y'ijt
je jaanchja'vivatajk**

⁹Viinm atse'e nnasja'vi jets pyaatyp
y'akeeguij je'e ve'e jets atse'e njomtónut
ntitónut je jayu juu' ve'e dujaanch-
ja'vidup je Jesús, je nazarétit jayu.
¹⁰Ve'em atse'e ntun y'ijt jem Jerusalén.
Je tee'tajk je vyintsanda atse'e xmooydu
je kutojkun jets atse'e nyakjapyoxuntak-
paajmjidi numay je jayu juu' ve'e du-
jaanchja'vidup je Jesús. Ku aats je'e ve'e
ntokimpayo'ydi, vaants atse'e jetse'e
y'oo'ktat. ¹¹May naxts atse'e ntsaach-
toondi jetse'e ve'em vya'andat jets
ka'a ve'e du'ukjaanchja'vidini je Jesús.
To'k tsaptajkm jado'k tsaptajkmats at-
se'e ve'em njátuka y'ijt. Ooyts at-
se'e ntuntukmu'ejkjidi ntuntukmu'ot'aa-
jnjidi, je'e kajxts atse'e njomtonda nti-
tonda y'ijt yaja jets joma ve'e viijnk
tsóvit it viijnk tsóvit naax.

**Ku je Pablo du'ava'ninuva vintso ve'e
je Jesucristo dujaanchja'vi'ukvaajñ**

(Hch 9:1-19, 22.6-16)

¹²Ve'em atse'e mpayo'oy vye'na ku
atse'e nnujix jem Damasco je kutojkun
maat juu' atse'e xmooydu je tee'tajk je
vyintsanda. ¹³Mits, yakkutojkpa, ku at-
se'e jeja too' aajy nve'na, kujk xaaj jo'n,
van'itts atse'e n'ix je tsapjootmit aja-
jtk, je'ets atse'e maat ats je nmujaty-
oo'da ooy xtunnujaj xtunnutu'kx, va'a-
jts makks aats je'e ve'e xtunnujaj xtun-
nutu'kx jets ka'a ve'e je aampa xaaj
je tyakxun. ¹⁴Van'itts aatse'e nujom
nmaxvippkujx jets atse'e n'amotunajxy
to'k je ayook juu' atse'e jidujum xnuujmi
je hebreo aaj: “Saulo, Saulo, ¿tyajxts
atse'e xtso'oxpúk? Viinm xa mitse'e
mnakyo'otyúnju ku atse'e ve'em xtun.”

¹⁵ Van'itts atse'e n'atsaajv: “¿Pants mitse'e?” Van'itts atse'e xnuujmi: “Ats xa je'e ve'e je Jesús, juu' ve'e mtuntso'oxpujpk. ¹⁶ Pojtuku. Je'e kajxts atse'e tunnaajknuke'xnatákaja yaja mits mvinkujk jets ats mitse'e xmutónut xmupákut jetse'e je tuvakojsun xpámút juu' ve'e uxyam tux'ix jets je'e juu' ats mitse'e ntukyaknuke'xnatákap ux'ook. ¹⁷ N'ixup njayépupts ats mitse'e ku ve'e m'ítut joma ve'e je israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epta, je'eda juu' ats mitse'e uxyam ntuknukejxp. ¹⁸ Je'e kajxts ats mits je'e ve'e ntuknukek jetse'e dunujá-vadat jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e tyoondup jets jeme'e je Satanás kya'm y'itta. Ve'emts atse'e ntsak jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda jetse'e pyítsumdinit joma ve'e je Satanás yak'ít-jada jetse'e tyajkidinit jem je Nte'yam y'am kya'm, ntsajkpts atse'e jets atse'e xjaanchja'vidinit, ve'em tse'e je Nte'yam tyokinmee'kxjadat jetse'e y'ijttinit je'e je jyayu, je jayu juu' je'e ve'e vyinkoon jetse'e dujayeptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ve'em tse'e y'ijttinit ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttu jeja akoo'ts it jaat jetse'e tutyákada jeja ajajtk it jaat.” Jidu'umts atse'e nyaknuujmi.

Ku je Pablo dukutyuujn juu' ve'e yak'ixju

¹⁹ Yakkutojkpa Agripa, ku atse'e ve'em xyak'ix je tsapjootmit nuja'vin, ka'ats ats je'e ve'e nvintsaaiv juu' atse'e n'ix nmotu, ²⁰ ñojk'óy atse'e ntukka'amay'ukvaañ je oy kats je oy ayook jem Damasco, van'itts jem Jerusalén, jets jem nujom je israeejlit jayu y'it jootmda, nay ve'empa ve'e joma ve'e chaanada pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, je'e atse'e nvaajnjidup jetse'e dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda, jetse'e je Nte'yam dupanajxtinit, ve'em tse'e duyaknuke'xnatákadat

jets ta ve'e vyinmayumpijttini. ²¹ Ya'a kajxts atse'e je israeejlit jayu xmajtsti jep maja tsaptujkp jets atse'e x'ukyak'oo'kuvaandi. ²² Ax je Nte'yamts atse'e xputajkip uxyam paat, nvaajnjidupts atse'e nujom je jayu, je mújit je muutskit, juu' ve'e y'ava'nidu je Moisés jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, ve'emts je'e ve'e vyaandi jets ve'eme'e tyónjut kyótsjut ax jo'n atse'e nkats. ²³ Je'e tse'e vaandu jets tsaachpaa'tupe'e je Cristo jetse'e muto'k y'ítut pane'e joojntykpa'knvavap ku ve'e távani y'aa'k vye'na, yaknuke'xnatákaps je'e ve'e je Nte'yam je tyoo' jeja je israeejlit jayu vyinkujkta jets je'e vyinkujktava pan pan jatye'e ka je'epta.

Ku je Pablo dunuujmi je yakkutojkpa Agripa jetse'e je Jesús dujaanchjávát

²⁴ Ku ve'e je Pablo ve'em kyajts, van'it tse'e je Festo makk vyaajñ:

—Ka'a xa mitse'e mvija, Pablo! Je'e ve'e ku ve'e ooy mtunnakutoonka, je'e kajx tse'e mko'kvijini.

²⁵ Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—Ka'a xa atse'e nkavija, ñumájiva Festo, juu' xa atse'e nkajtsp, oy payo'oyani jets tyúvamts je'e ve'e. ²⁶ Uxyaja xa ya'a ve'e ya yakkutojkpa Agripa juu' ya'a ve'e nujom dunuja'vikajxp, je'e kajxts atse'e to'k aaj to'k joot yaja ya'a vyinkujk nkats, vinjávani xa atse'e jets nujom ya'a ve'e dunuja'viva, kux ka'a ya'a ve'e y'ayu'utspúma. ²⁷ Yakkutojkpa Agripa, ¿mjaanchja'vipts mitse'e juu' ve'e kyojtsu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta? Nnuja'vip xa atse'e jets mjaanchja'vip mits je'e ve'e.

²⁸ Van'it tse'e je Agripa y'atsaajv:

—Ve'em xa mitse'e xnasjava jets tun jatyji atse'e njaanchjávát jets je Jesús je'e ve'e je Cristo, ¿ve'em xaja, kadi?

²⁹ Van'it tse'e je Pablo y'atsaajv:

—Pan jatyji, uk pan ka'a tun jatyji, je Nte'yam xa ve'e va'anup jets ka mitsjyape'e, ve'empa ve'e nujom pan pan jaty atse'e uxayam x'amotunajxtup, ve'emts je'e ve'e kuy'ijttuva ax jo'n ats, je'ejyji ve'e ku ve'e cadena tsum kya'ittat.

³⁰ Ku ve'e ve'em je Pablo vyaajñ, van'it tse'e tyénidi je yakkutojkpa Agripa maat je Festo jets je Berenice maat nujom pan pan jatye'e jem tsuunidup vye'na. ³¹ Apuk tse'e ñajxkti jetse'e dukojtsmojkti. Jidu'um tse'e ñavyaajnidi:

—Ka'a xa ya'a ve'e ya jayu tudutitún juu' ve'e kyu'oo'kap ukpu juu' ve'e kypoxuntaksaanap.

³² Van'it tse'e je Agripa dunuujmi je Festo:

—Kuyakmasaak xa ya'a ve'e ya jayu pan viinme'e kudukah'amotu jetse'e je yakkutojkpa César tyokimpayo'oyjut.

Ku je Pablo yakpakejx jep Roma

27 Ku ve'e dunupaajmtkidi jetse'e je Pablo dupakéxtat jem itáliait y'it jootm, van'it tse'e je Pablo maat je viijnk jáyuda pan pan jatye'e pak-muk ijttuvap, je'e tse'e yakpaamdu jem je tojpatajk je vyintsán kyam juu' ve'e Julio duxaaj, numókupx je'e ve'e je tojpa dunuvintsana, je'e tse'e dunuvintsánip to'k jaka'a je tojpa juu' ve'e je yakkutojkpa Augusto César jye'e. Nmaadi ats je'e ve'e je Pablo. ² Tajkits aatse'e jem adramítiovit byarco jootm juu' ve'e tsoo'mp vye'na, jeme'e ásiat y'it jootm ñujkx. Jemts aatse'e nmaatve'niva je Aristarco, jem Tesalónica je'e ve'e kyukajpuna jem macedóniait y'it jootm. ³ Je ku'óxitts aatse'e nje'y jem sidoonit kyajpun kajxm. Jem tse'e je Julio oy jayu ñapyajmji maat je Pablo. Van'it tse'e dumasaaak jetse'e je Pablo najkx duku'ix pan pan jatye'e myaatnayja'vijup jetse'e pyutákajadat. ⁴ Kuts aatse'e jem

Sidón ntsaa'n, anajts aatse'e nmasaak je Chipre, to'k je naax juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm taamp, kux xvinkumi'nip aatse'e je poj. ⁵ Nnajxts aatse'e jem maaxy najootm jem cilíciait jets panfiliait myu'avinkojkm. Van'itts aatse'e nje'y jem Mira, to'k je kajpun juu' ve'e jem líciait y'it jootm.

⁶ Jem tse'e je tojpa juu' ve'e dunuvintsánip numókupx je tojpatajk, je'e tse'e dupaat to'k je alejandriait barco, jem Italia je'e ve'e ñujkx, jemts aatse'e xyaktajki. ⁷ May xaajts aatse'e o-tyún nyo'y, jets aatse'e akee'y nje'y jem gnídovit myu'avinkojkm. Xvinkumi'nipnats aatse'e je poj, je'e kajxts aatse'e nnajxy jem salmoonit myu'avinkojkm, naa'najxts aatse'e je crétaít naax juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm. ⁸ Tso'oxts aatse'e mpaa'yo'y je it, van'itts aatse'e nje'y joma ve'e to'k je it juu' ve'e duxaaj Buenos Puertos, je laséait kajpun mutam.

⁹ Jékani tse'e je it ñaxy vye'na, kutsa'agani ve'e jetse'e je jayu jem maaxy najootm yo'oyut kux táminupe'e je to'aats je poj aats, je'e kajx tse'e je Pablo jidu'um ña'muxjidi:

¹⁰ —Miits, yaa'tyajka, nnuja'vip xa atse'e jets ooye'e ntuntsaachpaatumdat pan jaa'kja'mdupe'e; ka ya baarcojyap ka ya tsúmjyap tse'e vintókiyup, nay ve'empa uu'me'e nvintókimduvat.

¹¹ Ax munuyojkts je'e ve'e je tojpatajk je vyintsán dumajapuujm je barco je vyintsán jets je barco je yakyo'yva je ñuvintsán jets ni ka'a ve'e je Pablo. ¹² Ka'a tse'e du'oyja'vidi je it jetse'e jem duyaknáxtat je xox aats, je'e kajx tse'e du'ukvinmaaydi jetse'e jem Fenice kujje'ydi, jem je'e ve'eva crétaít y'it jootm. Je maja na'akaya juu' ve'e kuy-o'yip je maaxy naaj jem tso joma ve'e je xaaj pyítsum, jeja je'e ve'e je'e pya'ayi je feníceit kyajpun tyañ.

**Ku jē makk poj jy'e'y joma ve'e
ñaxta vye'na jem barco jootm**

¹³ Ku ve'e vee'n pyoj'ukvaañ, noortets je'e ve'e je poj ñujkx, je naaxe'e vyinkunajkxip, van'it tse'e y'ukvinmaaydi jets kuy'o'yixjidi ve'e jetse'e kuñajkxti jem Fenice. Tsoo'nts aatse'e jem jets aatse'e njaa'knujkm jem crétait ñaxpa'am. ¹⁴ Ku ve'e vee'n je it ñajxy, van'it tse'e tun to'mayji makk tyumpaj juu' ve'e yaktijp Nordeste, jeja je'e ve'e naxkujx chaa'n je poj. ¹⁵ Kux tse'e je poj dukayak'o'yi jetse'e je barco yo'oyut joma ve'e je naax dumutama, je'e kajxts aatse'e nyakjajty jets aatse'e je poj xyaknajkxut pan joma ve'e dutsak. ¹⁶ Najxts aatse'e jep cláudait y'it janaadup juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm, joma ve'e makk kyatumpaj. Manutsaachts aatse'e je barco ónuκ nyaktajki jep maja barco jaatp. ¹⁷ Ku aatse'e nyaktajki je barco ónuκ, van'it tse'e je maja barco dumutso'midi dumujokidi. Tsa'kidup tse'e kux ku ve'e je barco cha'kxnit jep po'o jaatp, je'e kajx tse'e duyakvajntkti je vit juu' ve'e je barco yaky'o'yjup ku ve'e tyukpoja jets aatse'e ve'emji mpapójut. ¹⁸ Je ku'óxit tse'e makkna pyaj, je'e kajx tse'e je barco je chum dunavaji'ukvaandi jem maaxy najootm jetse'e ve'em duyaktaa'tkadat je barco. ¹⁹ Kutoojk xaajts aatse'e ntuktsamvatskujx je barco je pyaamduk. ²⁰ May xaaj tse'e kyoo'kke'xni ni je xaaja ni je maatsa, je makk poj je makk tootjs aatse'e xtukkoo'yip, ve'emts aatse'e n'ukvinmay jets ka'a aatse'e kuntsaak.

²¹ Jékanits aatse'e nkakay, van'it tse'e je Pablo dvinukuva'ki je jáyuda jetse'e vyaajñ:

—Miiitsta, yaa'tyajkta, nuyojk oy atse'e kuxkats'amotunajxti jetse'e jem Creta kunkatsoo'numdi. Pan kunta'numdi ve'e jem, ka'a tse'e uxym je xyup njomajtumda ntijajtumda.

²² Ax kádits mtsaachvinmáyda, óyame'e ya barco vyintókiyut, ni pana tse'e kya'oo'kut. ²³ Tsuuaj atse'e tuxyak'ix to'k je Nte'yam je ya'angeles, je Nte'yam, juu' atse'e je jyayu, je'e juu' atse'e nvinja'vip nvintsá'kip. ²⁴ Jidu'umts atse'e tuxnuujma: “Kadi mtsa'aga Pablo, tun vinkopk je'e ve'e jetse'e jeja je rómat yakkutojkpa vyinkujk najkx xvintena. Je Nte'yam tse'e tumto'nuxju je maa'yun jetse'e ni pana kya'oo'kut juu' ve'e ijttup mits maat jem barco jootm.” Jidu'umts atse'e tuxnuujma. ²⁵ Miiitsta, yaa'tyajkta, jot'amájadats. To'k aaj to'k joot atse'e je Nte'yam njaanchjáva jets ve'eme'e tyónjut kyótsjut ax jo'n atse'e je ángeles tuxnuujma. ²⁶ Ax je'yumdapts uu'me'e joma ve'e to'k je it yam maaxy naaj akojkm —jidu'um tse'e je Pablo vyaajñ.

²⁷ To'k tse'e je tsooj ku ve'e tso'm jo'n vye'na, may xaajani aatse'e nyoo'y vye'na, jem aatse'e Adria maaxy najootm nve'na jets aatse'e je poj xtukkoo'ya, van'it tse'e je barco yaky'o'yva dunuja'vidi jets yakmutáminupe'e je naax. ²⁸ Ku ve'e dukijpxti je tujpx maat vinxupe'e kyaaka je naaj, van'it tse'e du'ixti jets ii'px xajtuk jo'ne'e kyaaka. Ku ve'e javee'n jyaa'kyo'y je barco, van'it tse'e dukijpxtinuva, makmoxk xajtuk jo'n tse'e y'ijt. ²⁹ Tsa'kidup tse'e ku ve'e je barco myajta'tspétut joma ve'e je tsaaj, je'e kajx tse'e dunasta'yidi maktaaxk je pojxun jo'kun jep barco naadup jetse'e duvaa'ntánut. Van'it tse'e du'a'ixti ku ve'e je it ज्याjtukut. ³⁰ Van'it tse'e je barco yaky'o'yva y'ukke'ekuvaandini, je'e kajx tse'e dukustay'ukvaandi je barco ónuκ, ve'em tse'e je jayu duyakvinmayda jets je pojxun jo'kune'e yakvajntktup jeja je barco vyinkujk tsov. ³¹ Van'it tse'e je Pablo dunuujmi je tojpatajk je vyintsán maat je tyojpada:

—Pan ka'a xa ve'e je barco yaky-
o'yva tyanda yam barco jootm, yam tse'e
maaxy najootm n'oo'kumdat.

³² Van'it tse'e je tojpatajk dumutso-
jkidi je tujpx juu' ve'e tyukkustaaydup
vye'na je barco onuk jetse'e duyakkus-
tajkidini jem najootm je barco onuk.

³³ Je kujápit tse'e ku ve'e jajviinup
vye'na, van'it tse'e je Pablo ña'muxjidi
jetse'e kváydat. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Makmoxk xaajani xa ve'e mkakayda
mkama'ajta. ³⁴ Tonda je maa'yun,
kayda, ve'em tse'e mmajuváktat, kux
ni pana ve'e kya'oo'kut, ni tía ve'e
mkajátjadat mkanáxjadat.

³⁵ Ku ve'e ve'em vyaajñ, van'it tse'e
je Pablo je tsapkaaky dukaajn jetse'e
je Nte'yam dukukojsji jeja nujom je
jayu vyinkujkta. Van'it tse'e dutojk-
va'kxy jetse'e kyay'ukvaajñ. ³⁶ Van'it
tse'e nujom jyot'amájidi jetse'e kyaaydi.

³⁷ Numejtsk mókupx jatoogupxuk mak-
tojt jáyuts aatse'e nve'na jem barco
jootm. ³⁸ Ku aatse'e nkooxji, van'it tse'e
je barco dutuksamvaatsti, dujaa'kyak-
taa'tkidi, jetse'e je trigo jem maaxy
najootm dunasjojkidi.

Ku je barco vyintoki

³⁹ Ku ve'e je it jyajtk, ka'a tse'e
je barco yaky'o'yva du'ixkajpti je
it; ax y'ixtu tse'e to'k je ava'ajts
it jeja maaxy napa'ayi juu' ve'e
ooy je po'o dutunmaat. Van'it tse'e
du'uknupaajmtkidi jetse'e jem po'o
jootm kuduyaktajkidi je barco.
⁴⁰ Van'it tse'e dumutsojkidi je tujpx
juu' ve'e je pojxun jo'kun maat jetse'e
dumasooktini jem maaxy najootm.
Van'it tse'e je kup dumukéjidi juu'
ve'e je barco dutoo'mooyp, jetse'e
duyakpojtukti je vit juu' ve'e jeja je
barco vyinkujk jetse'e duyakpapójut,
ve'em tse'e je barco tyami'ukvaajñ
jeja maaxy napa'ayi. ⁴¹ Ka'anumts
aatse'e nje'ya vye'na jeja maaxy

napa'ayi, van'it tse'e je barco jajp
cha'kxni jep maaxy napa'tkup, ka'a ve'e
y'ukyoo'kxni. Van'it tse'e je barco ajx
cha'px'ukvaanni kux va'ajts makke'e je
maaxy naaj yaknapé'tsji. ⁴² Van'it tse'e
je tojpatajk du'ukyak'oo'kuvaandi je
jáyuda juu' ve'e pakmuk ijttup, je'e
ve'e vyinmaaydup ku ve'e navaa'mp
kukyeektini. ⁴³ Ax je tojpa juu' ve'e
dunuvintsánip numókupx je tojpatajk,
ka'ats je'e ve'e dutsak jetse'e je Pablo
y'oo'kut, je'e kajx tse'e dukamasaak
jetse'e ve'em dutóndat, ñojk'óye'e
dupavaajñ jets too'vajkpe'e ñatákadat
je'eda pan pan jatye'e je navaa'nk
dujajttup, ⁴⁴ ux'ook tse'e je'eda pan
pan jatye'e vintaandup, je'e tse'e
duduknáxtap je kup ukpu je barco pu'u
tuktaja. Ve'emts aatse'e nujom nje'y
joma ve'e je naax.

Ku je Pablo vye'na jep maaltait y'it jaatp

28 Ku aatse'e jem naxkajxm nje'y,
van'litts aatse'e nnuja'vi jets
Malta je'e ve'e je it duxaaja. ² Juu'
ve'e je jémit jáyuda, oy jayu tse'e
ñapyajmjidi aats maat, pyaamdu
ve'e je jaajn kux ooye'e je it tyuntu'uj
tyunxux, jets aatse'e xyaaxjidi xaampa.
³ Van'it tse'e je Pablo ojts dupakmuk je
ta'ajts ja'axy. Jyankajpip tse'e vye'na
ku ve'e to'mayji ojts to'k je tsaa'n
pyítsum jep ja'axy jaatp ku ve'e je
jaajn dukuke'ek, jetse'e ojts je Pablo
je tsaa'n kyamutso'otsaja, ka'a tse'e
je tsaa'n jatyi myasookji. ⁴ Ku ve'e je
maaltait jayu du'ixti jets ka'a ve'e je
Pablo je tsaa'n myasa'akju, van'it tse'e
ñavyaajnidi:

—Yakjayu'oo'kpadam xa ya'a n'ite'e
ya jayu; óyam ya'a ve'e dujakuke'ek je
maaxy naaj, ka'a tse'e je Nte'yam yakja-
jtuxju jetse'e jyaa'kjoojntykat.

⁵ Van'it tse'e je Pablo je tsaa'n dukusx-
ijt jetse'e dujanvippi, ka'a tse'e vyintso-

toojnji. ⁶Je'e tse'e nujom y'a'ixtup jetse'e je Pablo je kya'aj ky'i'ixut ukpu jatyi y'oo'kut. Ku ve'e du'ixta jets ka'a ve'e vyintsojaty ku ve'e jékani dujah'a'ixta vye'na, van'it tse'e vyinmatyiktsti jetse'e vyaandi jets je'e ve'e to'k juu' ve'e yakvinjavap yakvintsa'agap.

⁷Je it mutam tse'e vye'na je naax juu' ve'e je Publio jye'e, ñumájip je'e ve'e jem. Je'e tse'e oy jayu napyaaajmju aats maat jets aatse'e toojk xaaj jem tyak'am xyaktsuuni. ⁸Jem tse'e je Publio je tyee' vye'na, jampa'am jets nuu'pun pa'amts je'e ve'e pajkjup. Van'it tse'e ojts je Pablo kyu'ixju jetse'e dunutsap-kajts, jetse'e je kya'aj dutuknukaajin. Ku ve'e ve'em dutuujn, van'it tse'e je Publio je tyee' jyotkadaakni. ⁹Van'it tse'e jye'yduva pan pan jatye'e pajkjudup jem jetse'e je Pablo yakjotkadaakjuduva. ¹⁰Ooyts aatse'e je jayu xtunyakmájidi may viijn. Ku aatse'e je barco mpajknuva, xmooyduts aatse'e juu' aatse'e n'ajootap jeja too' aajy.

Ku je Pablo jye'y jep Roma

¹¹Toojk po'ots aatse'e ntsuuni jem maaltait y'it jootm. Van'itts aatse'e mpajknuva to'k je barco juu' ve'e jem je xox aats duyaknajx, alejandriait barco je'e ve'e. Jeme'e dumaada je xeen onuk je y'apamnaxta. Je xeen onuk, mejtsk je'e ve'eda juu' ve'e je jayu vyinja'vidup vyintsa'kidup: to'k juu' ve'e duxaaj Cás-tor jets jado'k juu' ve'e duxaaj Pólux. ¹²Van'itts aatse'e nje'y jem Siracusa. Jemts aatse'e ntaajñ toojk xaaj. ¹³Kuts aatse'e jem ntsaa'n, jéjats aatse'e nnujkk maaxy napa'ayi jets aatse'e nje'y jem Regio. Je ku'óxit tse'e jye'ji je poj juu' aatse'e xputajki, noortets je'e ve'e ñujkk, ve'emts aatse'e kumejtsxaaj njely jem Puteoli. ¹⁴Jemts aatse'e nmaatnavyaatji je utsta je ajchta jets je utsta je tsa'ada, je'e aatse'e x'amótudu jets aatse'e ntánut je'e maat vuxtojtuk xaaj.

Ku ve'e pyuuk je vuxtojtuk xaaj, van'itts aatse'e ntsoo'nni jets aatse'e nnujkk jem rómaait cyiudaaj kajxm. ¹⁵Je utsta je ajchta pan pan jatye'e jemda Roma, je'e tse'e dumótudu jets je'yap aatse'e, je'e kajxts aatse'e x'amejtsidi je vaat joma ve'e dutijta Foro de Apio jets je it juu' ve'e duxaaj Tres Tabernas. Ku ve'e je Pablo du'ix je utsta je ajchta, kyukojsji tse'e je Nte'yam jetse'e jyot'amaji. ¹⁶Ku aatse'e jem Roma nje'y, yakjajttuts je'e ve'e je yakkutojkkpada jetse'e je Pablo apuk chaanat, je'ejyji ve'e to'k je tojpa ix'ijtju.

Ku je Pablo kya'amaajy jep Roma

¹⁷Kutoojk xaaj tse'e je Pablo dunukejxi je israeejlit jáyuda juu' ve'e dunumájidup jem Roma. Ku ve'e ñay'amojkijidi, van'it tse'e je Pablo ña'muxjidi:

—Miitsta, nmu'israeejlit jáyuda, óyam atse'e nkamutókindún je njáyuvamda jets atse'e nkayakvintsa'kintóki je njujpit jáyuvam je pyava'nunda, yakmajtsts atse'e jem Jerusalén jets atse'e jem je rómaait jayu kya'm nyakpuujm. ¹⁸Ku atse'e nyaktókimpayo'y, x'ukmaso'okuvaanduts atse'e kux ka'a ve'e dupaatti pan ti atse'e xtukkuyak'oo'kadap. ¹⁹Ax ka'a tse'e ve'em dutsojkti je njáyuvamda, je'e kajxts atse'e n'amotu jets atse'e je yakkutojkkpa César xtókimpayo'oyut. Ka je'e kajxapts atse'e nmin jets atse'e nnuxa'aadat uu'm je njáyuvamda. ²⁰Je'e kajx ats miitse'e tunnukéxada jets ats miitse'e n'ixtat jetse'e nmukótstat, kux je'e kajx atse'e uxyam cadena tsum n'it kuxe'e je Nte'yam njaanchja'vimda, uu'm, je israeejlit jáyuda.

²¹Van'it tse'e vyaandi:

—Ka'a xa aatse'e ti nak xje'yja juu' ve'e jem Judea tsoo'mp jetse'e dukats mits kajx, jets aats je njáyuda juu' ve'e jem tuchoo'nda jetse'e yaja jye'yada, ni pánats aatse'e xkavintsonuujma mits

kajx. ²²N'amotunaxuvaampy xa aatse'e pan ti mitse'e mjaanchja'vip, kux nmuja'vinup aatse'e jets oyjoma ve'e yaktso'oxpúk ya nam ixpajkun.

²³Ñupaajmtkidu tse'e to'k je xaaj ku ve'e je Pablo myukótsjadat. Van'it tse'e numay je jayu ñay'amojkijidi joma ve'e je Pablo vye'na. Tun japyji tse'e je Pablo tyukmukojs'tukvaajnidi vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm, taka xaaj paat tse'e tyukmukojsjidi, tyuk'ixtu tse'e juu' ve'e jy-atayandu jep Kunuu'kx Jatyán kujxp je Moisés jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Ve'em tse'e je Pablo dutu-ujn jetse'e je jayu dujaanchja'vidinit jets je Jesús je'e ve'e je Cristo, je'e juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit.

²⁴Jem tse'e juu' ve'e dukuvajktup juu' ve'e je Pablo kyojts; jempa tse'e juu' ve'e dukakuvajktup. ²⁵Ku tse'e ñaky-ojtsvintsoojvjidi aje'ejyjida, van'it tse'e choo'ndini, távani ve'e je Pablo jidú'um ña'muxjada vye'na:

—Oy xa ve'e je Espiritu Santo dutukkojtsnajxy je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa Isaías ku ve'e je njujpit jáyuvamda dunuujmi. Jidú'um tse'e vyaajñ:

²⁶Najkxu xnaajmada je numay jayu:

Mjah'amotunáxtap xa miitse'eda,
ka'a tse'e xvinmótudat;
mja'ixtapt miitse'eda,
ka'a tse'e xvinjávadat.

²⁷Je'e kajx ku ve'e makk je vyinma'yunda tuvypijitni, ka'a tse'e dumotuvuva'anda jetse'e je vyijn duyakpi'itsta.

Ve'em tse'e dutonda jetse'e duka'ixtat, jetse'e je tyaatsk dukatuk'amotunáxtat jetse'e jem jya'vin kajxm dukavinmótudat.

Je'e kajx tse'e ve'em dutonda kuxe'e ats xkah'aminava'anda jets atse'e nyakts'o'oktat.

Jidú'um tse'e je Espiritu Santo je Isaías tyukkojtsnajxi.

²⁸Nujávadats n'it jets yakvaajnjadape'e ya oy kats ya oy ayook pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e je Nte'yam myo'ojadat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp ku ve'e je Jesucristo dujaanchjávada, je'e tse'e tuuv du'amotunáxtap.

²⁹Ku tse'e ve'em vyaajñ je Pablo, van'it tse'e je israeejlit jayu ñajkxtini jetse'e ooy tyunnakyojtsvintsoojvjidi.

³⁰Jem tse'e je Pablo chuuni mejtsk joojnt joma ve'e tyak'ajotyujk, kyuvujkp tse'e nujom pan pan jatye'e najkx kyu'ixjada, ³¹je'e tse'e je jayu duvaajnjp vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm, tyuk'ixp tse'e je jayu je Maja Vintsán Jesucristo jye'e. Ka'a tse'e pan pane'e nun kayakjajtuxjup jetse'e ve'em dutónut.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Roma

1 Atse'e je Pablo, je Jesucristo je myu-toompa je myupajkpa, je Nte'yam atse'e xvinkoon jets atse'e apuk xpuujm jets atse'e n'ítut je kyukátsiva, jets atse'e ntukka'amáyut je y'oy kats je y'oy ayook. ²Ya'ats je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam jupani vyaajntk je y'ayook kojtsnajxpatajk kajxta, ve'em ax jo'n y'it jep Kunuu'kx Jatyán kujxp. ³Ya oy kats ya oy ayook kajx tse'e yaknujava je nMaja Vintsánamda Jesucristo jye'e, je Nte'yam je y'Onuk. Jayu je'e ve'e, je'e ku ve'e y'it je yakkutojkpa David je chaan je kyooj. ⁴Ax je'e ku ve'e Ntye'yama, yaknuke'xnatajkits je'e ve'e je Nte'yam jets je y'Onuk je'e ve'e, je'e ku ve'e je myakkin kajx duyakjoojntypajknuva ku ve'e y'uk'aa'k. ⁵Je y'Onuk kajxts aatse'e je Nte'yam je maa'yun xtoojni jets aatse'e je kukátsiva n'it, jets aatse'e je jayu nvaajnjat ya oy kats ya oy ayook jetse'e ve'em to'k it to'k naxviijn je jayu je Jesucristo dukatsapákut je'e kajx ku ve'e jyaanchjávajada. ⁶Ax je'e maatts miitse'eda, je Nte'yam tse'e myaaxuxjuduva jetse'e m'ijttinit je Jesucristo je jyayu.

⁷Jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkiidup jem rómaait cyiudaaj kajxm, mtsojkjudupts miits je'e ve'e je Nte'yam, je'e tse'e myaaxuxjudu jetse'e m'ijttinit je'e je jyayu. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Ku je Pablo najkxuvaajñ jep Roma

⁸Je'e kajx ku atse'e to'k muk n'it je Jesucristo maat, too'vajkpts atse'e je Nte'yam nkukajtsja kux ñuja'vipe'e je jayu nuvinxup yaja natyo'k naxviijn vintso ve'e xjaanchjávada je Jesu-

cristo. ⁹Je Nte'yam atse'e to'k aaj to'k joot nmutuump nmupujkp jets atse'e je jayu nvaajnjada je oy kats je oy ayook, ve'em tse'e je Nte'yam je y'Onuk du'ixadat. Ñuja'vipts je'e ve'e je Nte'yam jets ijtp ats miitse'e njaa'myétsta ku atse'e ntsapkats, ¹⁰je'e atse'e n'amótup mpaktsaap jets ats miitse'e najkx nku'ixta ku ve'e je Nte'yam vya'anut. To'mayji atse'e tsojk x'o'yixjut. ¹¹Ooy atse'e ntuntsak jets ats miitse'e nku'ixtat, ve'em tse'e je Espíritu Santo mmo'ojadat je maa'yun je putajkin kuxe'e ats ve'em ntun jetse'e makk m'ijttinit to'k muk je Cristo maat, ¹²je'ets atse'e ntijp jets namyakkin-mo'yumjadape'e to'k jado'k je jaanchja'vin kajx juu' ve'e njajepmudup.

¹³Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp atse'e jetse'e xnujávadat jets may náxani ats miitse'e najkx njaku'ixuva'anda, ax uxyam paatnats atse'e xka'o'yixju. Uknajkxuvaan atse'e, ntsajkpts atse'e jetse'e je Nte'yam dukunoo'kxut juu' atse'e ntónup nkótsup miits maatta, ve'em ax jo'n dukunoo'kx juu' atse'e tuntún tunkats viijnk tsoy joma ve'e ka je israeejlit jáyuvap. ¹⁴Nmuyójiip atse'e anañujoma je jayu, je griego jayu jets ka je griego jáyuvap, je kuvij jayu jets ka je kuvij jáyuvap. ¹⁵Je'e kajxts atse'e ntsak jets ats miitse'e nvaajnjuduvat je oy kats je oy ayook, miits, jáyuda juu' ve'e tsuunidup jem rómaait cyiudaaj kajxm.

Je oy kats je oy ayook je myakkin

¹⁶Ka'a xa atse'e ntuktso'otyún jets atse'e je jayu nvaajnjadat ya oy kats ya oy ayook, kux je Nte'yam je myakkin ya'a ve'e jets ya'a kajx tse'e je jayu je tyokin ñuva'achju ku ve'e je Jesucristo dujaanchjáva, too'vajkp tse'e pan pan jatye'e israeejlit jayu, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e ka je'epta. ¹⁷Ya oy kats ya oy ayook je'e ve'e juu' ve'e xtuk'ixumdup xtuknuja'vimdup jets ka'a ve'e je Nte'yam xtokimpa'mumda, je'e

kajx tse'e ve'em dutún kuxe'e njaanchja'vimda. Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pan pan xa ve'e je Nte'yam kyatokimpuump kuxe'e jyaanchjávaja, joojntykaps je'e ve'e."

Myu'ejkjupe'e je Nte'yam pan pan jatye'e tokintoondup

¹⁸ Nuke'xnatáka xa ve'e tyañ jets myu'ejkjupe'e je Nte'yam je jayu pan pan jatye'e kavintsá'kijidup jetse'e tyokintonda. Je ka óyap juu' ve'e tyoondup, je'e tse'e duyaktso'oxjajtp jetse'e je jayu dunujávatat je tyuv je'e. ¹⁹ Pan vintso ve'e je Nte'yam yak'ixa, va'ajts xa ya'a ve'e je Nte'yam duyaknuke'xnatájkí jeja je'e vyinkujkta. ²⁰ Oyame'e kyayak'ix vintso ve'e je Nte'yam Nte'yama, je'e vintso ve'e y'it jets je makkin juu' ve'e jyayejpp xa'ma kajx, yaknuja'vipts je'e ve'e van'ítani ku ve'e ya it choo'ntk jets uxyam paat je'e kajx juu' ve'e tyoon. Ax ka'a tse'e dununkakuváktat jets ka'a ve'e y'o'yixjidi vintso ve'e kudunuja'vidi. ²¹ Jyanuja'viduups je'e ve'e jets jeme'e je Nte'yam, ax ka'a tse'e dūvintsá'agada ax jo'n dūvinmachju jo'n, ka'a tse'e je kukojsun dumooyduva, je'e ve'e vyinmaaydup pyayo'ydup juu' jatye'e katoomp, vimpijttinu tse'e je jya'vinda ka óyap, ka'a tse'e du'ukvinmótudini je y'oy je'e. ²² Viji kej ve'e jyanatyijjada, ax ka'a tse'e dunujávada juu' ve'e oy. ²³ Ka'a tse'e duyakmájada duyakjaanchada je Nte'yam, juu' ve'e ni je vin'ita ka'oo'kup; je apammax tse'e tyukvintfktstup. Y'apammaxtup tse'e je jayu, juu' ve'e oo'ktup, je jeyyva tánuk, je tánuk juu' ve'e maktaax tékax, jets je tsaa'n, je'e tse'e vyinja'vidup vyintsá'kidup. ²⁴ Je'e kajx tse'e je Nte'yam myasookjidini jetse'e dutóndat je ka óyap juu' ve'e chojktup; ax viijnkts je'e ve'e juu' ve'e tyoondup to'k jado'k. ²⁵ Ve'em tse'e dutonda kuxe'e dukatsokta jetse'e dunujávatat je Nte'yam je tyuv jye'e,

je'e tse'e jyaanchja'vidup juu' ve'e taay jetse'e dūvinjávada dūvintsá'agada juu' jatye'e je Nte'yam pyaam, ka'a tse'e je Nte'yam viinm dūvinjávada dūvintsá'agada, je'e juu' ve'e dūvinmajtsjup jetse'e xa'ma kajx yakmaja yakjaancha y'ijtnit. Amén.

²⁶ Je'e kajx tse'e je Nte'yam myasookjidini jetse'e yakkutojkuxjadat je ka óyap juu' ve'e chojktup, je ta'axtajk paat tse'e je vyinma'yun duyaktiktsnu ax jo'n pyuma jetse'e tya'axtajkat, jetse'e dupanajkxta juu' jatye'e ve'em ka púmap. ²⁷ Nay ve'empa tse'e je yaa'tyajk dumasooktuva ax jo'n pyuma jetse'e je ta'axtajk dumaat'íttat, aamp toooypts je'e ve'e jem jya'vin kajxmda jetse'e ñamyaat'ítjadat ayaa'tyajk. Ax tso'oty-o'nunts je'e ve'e juu' ve'e je yaa'tyajk natyo'nuxjudup vimpit atuj. Je tyokin kajxta tse'e ñaajkvintókjida.

²⁸ Kux tse'e dukatsokta jetse'e je Nte'yam dujaa'myétstat, je'e kajx tse'e je Nte'yam myasookjidini jetse'e viinm ñaajkkutojkuxjada pan vintso ve'e je ky'o'oy vinma'yun ña'muxjada, ve'em tse'e dutonda juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeegui. ²⁹ Tum tokintoondup tse'e, tum ka óyap tse'e juu' ve'e pyanajktup, ñas'ayo'vidup tse'e juu', ñuko'ovynma'yidup tse'e je myujayu, ejkjjudup jot'aajnjudup tse'e ku ve'e juu' kya'o'yixjada ax jo'n je viijnk jayu, yakjaju'oo'ktup, nacho'oxpajkjjudup, vin'aa'ndup, ijttup tse'e kutaay, akotsutoonkidup, ³⁰ pyakojtstup tse'e je jayu, je Nte'yam tse'e kyatsojktup, vinkojtspejttup, namyájjidup, natyijjudup, myutaayvaattup tse'e je ky'o'oy je'e, ka'a tse'e je tyee' ukpu je tyaak dukatsapakta, ³¹ ka'a tse'e dūvinmótuda juu' ve'e oy, ka'a tse'e dukutyonda je y'ayook, ka'a tse'e juu' dukojts'oyava'anda, nay ka'a tse'e je tsojkun ukpu je tukmó'tun dujayepta. ³² Ñuja'viduups je'e ve'e

oy jets vyinmajtsjudupe'e je oo'kun je'e pan pan jatye'e ve'em dutoondup. Oyam tse'e vye'ema, ka je'e'jyap tse'e tyoondup, tyukxoojntktuvaps je'e ve'e ku ve'e je viijnk jayu ve'em jyátkiduva.

Tókimpayo'yp xa ve'e je Nte'yam pan vintso ve'e dupaa'ty du'akeega

2 Nunajtp'e ku ve'e nuto'k vya'anut jets vyinmajtsjudupe'e je tsaachpaatun je jayu juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvap. Mits, jyapana mitse'e, ku ve'e ve'em mva'añ, ka'a tse'e xnunkakuvákut jets mkanuja'vipe'e. Ku ve'e mva'añ jets vyinmajtsjudupe'e jetse'e chaachpaattinit, mnatyokimpaa'jmjuvap xa mitse'e, kux nay vanxuppa xa je'e ve'e juu' mitse'e mtuump. ²Yaknuja'vinup xa ve'e jets tokimpayo'ype'e je Nte'yam ax jo'n dupaa'ty du'akeega, tyukkuvé-tupts je'e ve'e pan pane'e je kyo'oy je'e dutoomp. ³Ax mits tse'e mvaamp jets vyinmajtsjudupe'e je tsaachpaatun pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, jetse'e ve'em mjátkiva, ¿ve'eme'e mvinmay jets ka'a ve'e je Nte'yam mtukkuvétjut? ⁴¿Uk mko'oyja'vipe'e je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam mto'nuxjup jetse'e dumutena je ka óyap juu' ve'e mtuump? ¿Ka'a ve'e xnujava jets je'e kajxe'e je Nte'yam je maa'yun mto'nuxju jetse'e xmasooknit je mko'oy joojntykin? ⁵Ax ka'a tse'e xmasa'ak, makke'e ooy je mkuvajk xtumpum. Ax je'e kajx tse'e kuxe'e ve'em xtun, ooy tse'e je tsaachpaatun mtunyakmooynit ku ve'e je Nte'yam je jayu je tyokin dutukkuvétut je xaaj ku ve'e ñuke'xnatákat jets tokimpayo'yp je'e ve'e pan vintso ve'e dupaa'ty du'akeega. ⁶Myooynupts je'e ve'e to'k jado'k pan vintso ve'e juu' jaty tudútún tudúkats: ⁷myooynupe'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je'eda pan pan jatye'e kanoo'kxtup jetse'e dutóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Ve'em tse'e dutoonda kux chojktupe'e jetse'e je Nte'yam

chókjadat, jetse'e y'oty'o'nuxjadat, jetse'e xa'ma kajx jyoojntykidinit. ⁸Ax myooynupt tse'e je tsaachpaatun je'eda pan pan jatye'e je y'avintso vinma'yun duyaktoondup, pan pan jatye'e dukakuvajktup juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip, jets pan pan jatye'e dupanajkxtup je ky'o'oy je'e. ⁹Tsaachpaattinupts je'e ve'e nujom pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap, too'vajkp tse'e je israeejlit jayu, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e ka je'e'pta. ¹⁰Ax y'oyja'vipts je'e ve'e je Nte'yam jetse'e oy dutoojnjinit je'e juu' ve'e dutoondup je y'oy je'e, oy joot tse'e y'ijttinit je'e maat, too'vajkp tse'e je israeejlit jayu, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e ka je'e'pta. ¹¹Kux je Nte'yam, ka'ats je'e ve'e je jayu duviijn'ix to'k jado'k.

¹²Nujom xa ve'e pan pan jatye'e tokintoondup jetse'e dukajayepta je Moisés je pyava'nun, vintókidapts je'e ve'e óyame'e dukajayepta je pava'nun; jets pan pan jatye'e tokintoondup, óyam tse'e dujajayepta je Moisés je pyava'nun, yaktokimpayo'ydinupts je'e ve'e je pava'nun kajx. ¹³Kux ka'a ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum pan pan jatye'e du'amotunajxtup je pava'nun jetse'e dukakutyonda; je'eda ve'e kyatokimpuumpp pan pan jatye'e dukutyoondup. ¹⁴Ax je'eda pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jets ka je pava'nun maatap, kuts je'e ve'e dutoonda ax jo'n je pava'nun vya'añ, jem tse'e jya'vin kajxmda je pava'nun y'it, ¹⁵je jyoojntykin kajx tse'e duyaknuke'xnatákadada jets jyajejptupe'e javyet je pava'nun jem jya'vin kajxmda, je vyinma'yun kajx tse'e dunujávada pan oy je'e ve'e juu' ve'e tyoondup uk pan ka'a. ¹⁶Ve'em tse'e jyátut je xaaj ku ve'e je Nte'yam je jayu je Jesucristo kajx dutokimpayo'ynit je ka óyap kajx juu' ve'e yu'uts yak'ijttup jem jya'vin kajxmda. Tyoonnupts ya'a ve'e ve'em

ax jo'n y'ixuva je oy kats je oy ayook juu' atse'e ntukka'amaayp.

Je israeejlit jayu jets je Moisés je pyava'nun

¹⁷ Ax mits tse'e mvaamp jets israeejlit jayu mitse'e jets oye'e mnayjávaja je Moisés je pyava'nun kajx, mnamyájijup tse'e kuxe'e je Nte'yam mvinkoojnji jetse'e m'ijtnit je'e je jyayu. ¹⁸ Ve'em tse'e mnayjávaja jets mnuja'vinupe'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp, jetse'e mnayjávaja jets je pava'nun kajxe'e xnujava juu' ve'e oy jets juu' ve'e ka óyap. ¹⁹ Vinjava tse'e mtañ jets ooye'e juu' xtunnujava jets je'e kajxe'e mnayjávaja jets m'o'yixjupe'e jetse'e je jayu xtuknujávát juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ve'em tse'e kyoo'k'ijttinit ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttup jeja kupi'ijts kukoo'ts it jaat. ²⁰ Mnayja'vijupe'e jets m'o'yixjupe'e jetse'e xtuk'ixtat je'e pan pan jatye'e dukatinuja'vidup. Ve'emts mitse'e mnayjávaja ax jo'n je yak'ixpajkpa kum'ijt juu' ve'e duyak'ixpajk je pi'k ónukta. Mjaanchja'vip tse'e jets je pava'nun kajxe'e yaknujava nujom juu' jatye'e tyúvam. ²¹ Mtuk'ixp xa mitse'e je viijnk jayu. ¿Tyajx tse'e viinm mkanatyuk'ixju? Mtukka'amaayp xa ve'e jets ka'a ve'e y'oya jetse'e je jayu myee'tsut. ¿Ax mme'e'tspts mitse'e? ²² Mvaamp xa ve'e jets ka'a ve'e y'oya jetse'e je jayu je navyajkun duyakvintsa'kintókidat. ¿Ax myakvintsa'kintókipts mitse'e je navyajkun? Mko'oyja'vip xa ve'e je apamnaxta juu' ve'e je jayu vyinja'vidup vyintsa'kidup. ¿Ax myakpítsumpts mitse'e juu' ve'e yojxtup jep tujkp joma ve'e yakvintsa'agada? ²³ Mnamyájijup xa mitse'e kux mjayejppe'e je pava'nun, ax yakvintsa'kintókidup tse'e je jayu je Nte'yam kuxe'e mits xkakutyún je pava'nun. ²⁴ Vaamp xa ve'e je Kunuu'kx

Jatyán: “Pan pan jaty xa ve'e ka je israeejlit jáyuvap, vyinkojspejttupts je'e ve'e je Nte'yam je'e kajx juu' ve'e mtoondup mkojststap ka óyap.” Jidu'um tse'e vya'añ.

²⁵ Pan mkutyuump xa mitse'e je Moisés je pyava'nun, mto'nuxjup tse'e ku ve'e je ixta'nun myakpaajmji jetse'e xni'kxmat xkojmat jetse'e nujava tyánut jets israeejlit jayu mitse'e; ax pan ka'a tse'e xkutyún, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je ixta'nun kumkayakpaajmji. ²⁶ Ax pan pan tse'e je ixta'nun kayakpaajmijip jetse'e dukutyún juu' jatye'e ijtp jep je Moisés pyava'nun kujxp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je ixta'nun kuyakpaajmji jo'n jetse'e duni'kxmat dukojmat. ²⁷ Je'e juu' ve'e je ixta'nun dukani'kxmip dukakojmip jetse'e dukutyún je Moisés je pyava'nun, je'e tse'e duyaknuke'xnatákap jets mvinmajtsjup mitse'e je tsaachpaatun, kux óyame'e je pava'nun jatyáñ xjajayep jetse'e je ixta'nun xjani'kxma xjakojma, ka'a tse'e je pava'nun xkutyún. ²⁸ Ka'a xa je'e ve'e y'israeejlitjáyuvada pan pan jatye'e je ixta'nun duni'kxmidup dukojmidup; ²⁹ je'e je'e ve'e juu' ve'e ve'em ijttup jep ñi'kx kyopk akujkp, pan pan jatye'e je ixta'nun maat jem jya'vin kajxm, je ixta'nun juu' ve'e je Espíritu Santo pa'muxjudu jem jya'vin kajxm, ka je ixta'nunap juu' ve'e je jayu duni'kxmidup dukojmidup kux ve'eme'e je Moisés je pyava'nun vya'añ. Je jayu juu' ve'e je ixta'nun maat jem jya'vin kajxm, oys je'e ve'e je Nte'yam ñukótsaja, je jayu je'e ve'e juu' ve'e ko'oñukojsijup.

3 Kux tse'e ve'em, ¿tits je'e ve'e ñun-va'anut ku ve'e je jayu y'it israeejlit jayu, ukpu jómats je'e ve'e, ty-o'nuxjut ku ve'e je jayu dujani'kxma dukakojma je ixta'nun? ² Toomp xa ve'e ooy, may viijn tse'e tyun. Muto'k viijn, je israeejlit jayu xa ve'e je Nte'yam

tyukkatajki je kyats je y'ayook. ³Ax pan jem tse'e je israeejlit jayu juu' ve'e dukakutyoondu je Nte'yam je y'ayook juu' ve'e natyukpajkjudu jetse'e dukutyóndat, ¿je'e kajxts vine'e je Nte'yam dukakutyoompat je vaanduk juu' ve'e pyaam? ⁴ ;Ka'a xa je'e ve'e dununkakutyónut, kyutyónup je'e ve'e! Oyame'e to'k ka'ajyji je jayu tyaaya, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam tyaaya. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: Ni pana xa ve'e kyava'anut jets ka'a ve'e je Nte'yam je jayu dutokimpayo'oy ax jo'n dupaa'ty du'akeega, nujom tse'e dukuváktat jets tuv je'e ve'e je Nte'yam tyokimpayo'oy. Jidu'um tse'e vya'añ.

⁵Ax pan nto'numdup tse'e je ky-o'oy je'e jets je'e kajxe'e nyaknuke'x-natajikimda jets tuv je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump, ¿va'numdaps vine'e jets ka óyap je'e ve'e je Nte'yam dutún ku ve'e xyaktsaachpaatumda? (Ve'em ats ya'a ve'e n'amotutuva ax jo'n je jayu vvinmay.) ⁶ ;Ni vintsova xa ve'e ve'em nkava'numdat! Kux pan kudukapaa'ty kudukah'akeega xa ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump, ka'a tse'e kuy'o'yixju jetse'e dutokimpayo'oyut anañujoma je jayu. ⁷Ax pan jeme'e je jayu juu' ve'e vaamp: Pan taayimdup tse'e jetse'e ve'em oy ñuke'xnatákat jets kyutyumpe'e je Nte'yam je y'ayook jetse'e je Nte'yam nujoj k yakmaja yakjaancha y'ijtnit, ¿tyajx tse'e je Nte'yam xtukkuvejtumdat ya tokin? ⁸ Jets jidu'umpa: “¿Tyajx tse'e nkato'numda je ky'o'oy je'e jetse'e jyéjat je y'oy je'e?” Ax jem tse'e je jayu juu' aatse'e ve'em xtukpakojtstup, ve'eme'e vya'anda jets ya'a aatse'e je jayu ntuk'ixp. Ax pan pan jatye'e ve'em vaandup, tsaachpaa'ttaps je'e ve'e, ve'em ax jo'n duvinmátsjada.

Tum tókinax xa ve'e je jayu anañujoma

⁹ ¿Vintsose'e? Uu'mda, je israeejlit jáyuda, ¿nujoj oy uu'me'eda jets ka'a ve'e je viijnk jáyuda? ;Ni vintsova xa ve'e nujoj oy nka'ijtumda! Ta xa ats miitse'e va'ajts ntuk'ixta jets jeja ve'e tokin jaat y'itta pan pan jatye'e israeejlit jáyuda jets nay ve'empa pan pan jatye'e ka je'epta. ¹⁰ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Ka'a xa ve'e pan ni pana juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip, ni to'ka.

¹¹ Ka'a tse'e pan kyatsvinmotuvuva'añ, ni pana ve'e je Nte'yam duka'ixta,

¹² anañujoma tse'e dumasooktini je Nte'yam je tyoo',

anañujoma xa ve'e je Nte'yam dukatoojnada, ka'a ve'e pan pane'e je y'oy je'e du-toomp, ni pana.

¹³ Ve'em ax jo'n je oo'kpa jot xyuu'k ax aa'kp juu' ve'e ava'ajts, nay ve'empa tse'e axaa'kp tyunyakmotu juu' ve'e kyojtstup.

Je tyootsts je'e ve'e je jayu tyukvin'aa'ndup, je xavat jo'nts je'e ve'e juu' ve'e kyojtstup,

¹⁴ mak tse'e je jayu dutukyaktsaachada je kyatsta je y'ayookta,

¹⁵ mak tse'e je tyek dutuknomda jetse'e je jayu duyak'oo'ktat,

¹⁶ yakma'ttup xa je'e ve'e je jayu je ñaa' je tyoo',

tsaachvinmaayp tse'e je jayu duyaktanda.

¹⁷ Ka'a tse'e dunujávada vintso ve'e oy joot jyoojntykatat,

¹⁸ ka'a tse'e je Nte'yam dutsa'agada.

Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ.

¹⁹ Nnuja'vimdup xa ve'e jets nujom juu' jatye'e ijtp jep je Moisés pyava'nun kujxp, je jayu kajxtats je'e ve'e pan pan jatye'e ijttup jep pava'nun pa'tkup, ax

ve'em tse'e nujom je jayu y'amotkajx-tinit jets'e to'k ka'ajyji je jayu dunu'at-sóvadat jem je Nte'yam vyinkojkm ti ve'e tudutonda tudukotsta. ²⁰ Ka'a xa ve'e pan pane'e dukutyoomp je pava'nun, paaty tse'e, ka'a ve'e pan pane'e je Nte'yam nunkatokimpuump je pava'nun kajx, kux je pava'nun kajxe'e yaknujava jets tókinax jayu uu'me'eda.

**Ka'ats je'e ve'e je Nte'yam
dútokimpum je jayu juu'
ve'e je Jesús dujaanchja'vip**

²¹ Ax uxyam tse'e nuke'xnatáka tyañ vintso ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum ka je'e kajxap ku ve'e je pava'nun yakkutyún. Pyaatyp y'akeeguipts ya'a ve'e ax jo'n vya'añ jep je Moisés pyava'nun kujxp jets juu' ve'e jyavyejttu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. ²² Nujom tse'e pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesucristo, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam tyokimpámjada; ni pánats je'e ve'e kyaviijn'íxju. ²³ Ta xa ve'e nujom je jayu tyokintonda, ni pana tse'e dukah'amaadaaga jets'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp, nujom tse'e dumujékumada je Nte'yam je myajin je jyaanchin. ²⁴ Ax je Nte'yam tse'e je jayu je maa'yun dutoojnijp, je Cristo Jesús kajxts je'e ve'e je jayu dukatokimpum kux je Cristo ve'e dutuknuvaats je jayu je tyokin. ²⁵ Je Nte'yam tse'e duyaknuke'xnatajki jeja je jayu vyinkujk je Cristo, juu' ve'e uk'oo'k je jayu je tyokin kajx, ve'em tse'e je Nte'yam je jyot'a'nun naxut ku ve'e je Jesucristo yakjaanchjáva. Ve'em tse'e dutuujn jets'e je jayu dunujávadat jets tyuump'e je Nte'yam juu' ve'e pyaatyp y'akeeguipt, myuteni tse'e je tokin juu' ve'e je jayu tyoondu, ka'a tse'e jatyi dutukkuvejt. ²⁶ Ax uxyam tse'e, je'e ve'e ku ve'e je Cristo y'uk'aa'k, nuke'xnatáka tse'e tyañ jets

je'e ve'e dukuvejt nujom je jayu je tyokin. Tokimpayoyp xa je'e ve'e je Nte'yam ax jo'n dupaa'ty du'akeega, ka'ats je'e ve'e dutokimpum je jayu pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesús.

²⁷ Kux tse'e ve'em, ¿vintsose'e y'óyat jets'e je jayu namyájajat? ¡Ni vintsova xa je'e ve'e kya'oya! ¿Ax tyajxts je'e ve'e kya'oya? Je'e kajx tse'e ku ve'e je jayu dukakutyún je pava'nun, je jaanchja'vin kajxji ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum. ²⁸ Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e je Nte'yam dutokimpum je jayu juu' ve'e je jaanchja'vin dujajeyptup, ka'ats je'e ve'e tyun ku ve'e je jayu dukutyonuva'anda je Nte'yam je pyava'nun jets je'e kajxe'e je Nte'yam kyatokimpámjadat. ²⁹ ¿Tis, je israeejlit jáyují n'ite'e je Nte'yam duNte'yamidup? ¿Ka'ats je'e vine'e duNte'yamiduva pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap? Va'ajts xa ve'e yaknujava jets ve'empa ve'e, ³⁰ to'kji xa ve'e je Nte'yam. Ka'ats je'e ve'e je jayu dutokimpum juu' ve'e duni'kxmip dukojmip je ixta'nun jets'e je Jesucristo dujaanchjáva, ni ka'avats je'e ve'e je jayu dutokimpaampa juu' ve'e dukani'kxmip dukakojmip je ixta'nun jets'e je Jesucristo dujaanchjáva. ³¹ ¿Ve'emts ya'a vine'e dutij jets ka'a ve'e du'uktsojkní jets'e nkuty'onumdat je pava'nun juu' ve'e je Moisés yakmooy? ¡Ni vintsova xa je'e ve'e ve'em kyayaktij! Ku xa ve'e je Jesucristo njaanchja'vimda, ntuk'ixumdupts uu'me'e jets oy je'e ve'e je Moisés je pyava'nun.

**Je nu'ixvaatsun juu' ve'e
je Abraham yaktaan**

4 Pan ve'em xa je'e ve'e, ¿tyajx tse'e je Nte'yam dukatokimpuump je njujpit jáyuvamda Abraham? ² Pan je Nte'yam xa ve'e kúkyatokimpaajmji je'e kajx ku ve'e dutuujn juu' ve'e oy, kuñamyájiji tse'e je Abraham. Ax ka'a tse'e tii juu'

ve'e je Abraham tyoon juu' kajxe'e kuñatyukmájiji jeja je Nte'yam vyinkujk. ³Kux jidú'ume'e vya'añ je Kunuu'kx Jatyán: "Jyaanchja'vi xa ve'e je Abraham je Nte'yam, ax je'e tse'e kuxe'e dujaanchja'vi, je'e kajx tse'e je Nte'yam kyatokimpaajmji." ⁴Pan jem xa ve'e je toompa juu' ve'e tutyún jetse'e yakmujoy, ka nunve'emjyapts je'e ve'e je jyoyun yakma'a, je'e kajxe'e yakma'a kuxe'e yaktukmuyoja. ⁵Ax pan ka'a tse'e je jayu ti dutún jetse'e je tyokin ñuva'atsjut, je'e ve'e jetse'e je Nte'yam dujaanchjáva, je jyaanchja'vin kajx tse'e je Nte'yam kyatokimpumju, je Nte'yam, juu' ve'e dukatokimpaamp je tókinax jayu. ⁶Ya'ats je'e ve'e je David tyij ku ve'e du'ava'ni je xoojntkun juu' ve'e je jayu jyayejpp pan pane'e je Nte'yam kyatokimpaam ka je'e kajxap ku ve'e dutuujn juu' ve'e oy. ⁷Jidú'um tse'e vyaajñ: Xoon je'e ve'eda pan pan jatye'e je Nte'yam tyokinmee'kxp, je'eda pan pan jatye'e je tyókinda ve'emji yaknajxujjudup; ⁸ve'em tse'e, xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je tyokin je Nte'yam katukkuvejtjudup. Jidú'um tse'e je David vyaajñ.

⁹¿To'k je'e'jyidats ya'a vine'e ya xoojntkun pan pan jatye'e je ixta'nun duni'kxmidup dukojmidup? Ax ka'a tse'e, nay ve'empa ve'e pan pan jatye'e je ixta'nun dukani'kxmidup dukakojmidup. Tats atse'e nja'a juu' ve'e vaamp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jidú'um: "Jyaanchja'vi xa ve'e je Abraham je Nte'yam, ax je'e tse'e kuxe'e dujaanchja'vi, je'e kajx tse'e je Nte'yam kyatokimpaajmji." ¹⁰¿Ax vin'it tse'e kyatokimpaajmji, ku ve'e távani je Abraham je ixta'nun yakpuujmja vye'na, ukpu ka'anume'e? Ka'anum xa ve'e je ixta'nun yakpuujmja vye'na. ¹¹Ux'ook tse'e je ixta'nun yakpaajmji jetse'e ve'em nujava tyaajñ jets je'e

kajxe'e je Nte'yam kyatokimpaajmji kuxe'e dujaanchja'vi. Ax ve'em tse'e, je jayu pan pan jatye'e je ixta'nun dukani'kxmidup dukakojmidup jetse'e dujaanchjávada je Nte'yam, je'e tse'e dutee'ja'vidup je jujpit jayu Abraham je'e kajx ku ve'e je Nte'yam dujaanchja'vi. ¹²Nay ve'empa tse'e je jayu pan pan jatye'e je ixta'nun duni'kxmidup dukojmidup jetse'e dujaanchjávada je Nte'yam, je'eda tse'e dutee'ja'viduvap je Abraham je'e kajx ku ve'e je Nte'yam dujaanchja'viduva ax jo'n je Abraham jyaanchja'viji jo'n ku ve'e ka'anum duni'kxma dukojma vye'na je ixta'nun.

**Je vaanduk juu' ve'e
je Nte'yam yaktaan kuxe'e
je Abraham jyaanchja'viji**

¹³Je Nte'yam xa ve'e dutukvinva'ni je Abraham jets jye'edape'e je chaan je kyooj nujom ya naxviiñit it. Ax je vaanduk tse'e juu' ve'e je Nte'yam yaktaan, ka je'e kajxapts je'e ve'e duyaktaajñ kuxe'e je Abraham kudukutyujn je pava'nun, je'e kajxe'e kuxe'e je Nte'yam dujaanchja'vi. Jets kux tse'e dujaanchja'vi, paaty tse'e kyatokimpaajmji. ¹⁴Va'an n'it dununyaktiju jets je'e pan pan jatye'e dupanajkxtup je pava'nun, pan je'e'jyji xa ve'e kuduje'e'ikáxta nujom ya naxviiñit it, ni vinxú'pats je'e ve'e kyatún ku ve'e je Nte'yam yakjaanchjáva, ni vinxú'pats je'e ve'e kyatoompa juu' ve'e je jayu je Nte'yam tyukvinva'ni. ¹⁵Kux pan jeme'e je pava'nun, jempa tse'e je tsaachpaatun pan ka'a ve'e yakkutyún; ax pan joma tse'e je pava'nun kya'it, ka'a tse'e je jayu dukakutyún je pava'nun.

¹⁶Ax je'e tse'e kuxe'e njaanchja'vimda je Nte'yam, je'e kajx tse'e je Nte'yam xtukmuta'numda je maa'yun juu' ve'e je Abraham tyukvinva'ni. Nunve'emji tse'e je Nte'yam xtoojnimda ya maa'yun. Ax

ka je'e kajxyapts ya'a ve'e ya maa'yun je'eda pan pan jatye'e dupanaxktup je Moisés je pyava'nun, tyoojnipe'e je maa'yun nujom je'eda pan pan jatye'e jaanchja'viidup, ve'em ax jo'n je Abraham dutoojnji kuxe'e jyaanchja'viji. Ax ve'em tse'e, je jaanchja'vin kajx tse'e je jayu y'litta je Abraham je chaanda je kyoojta. ¹⁷Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ta xa ats mitse'e mpum jets'e'e numay je jayu xtsaanat xkoojat juu' ve'e duvintsaa-nadap may viijn je naax je kajpun." Jidu'um tse'e vya'añ. Ntee'ja'vimdupe'e je Abraham jeja je Nte'yam vyinkujk, je Abraham juu' ve'e dujaanchja'vi je Nte'yam, juu' ve'e duyakjoojntyk-pajknvup je oo'kpatajk jetse'e duyak-jeja juu' ve'e ka'ijtp.

¹⁸Ax óyam tse'e ve'em kye'ex jets ka'a ve'e y'uk'o'yixjini vintso ve'e je Abraham dujayéput je chaan je kyooj, jyaanchja'vits je'e ve'e je Nte'yam, ve'em ax jo'n yaktukvinva'ni ku ve'e yaktuknuujmi jets je chaan je kyooj ve'e duvintsaa-nadap may viijn je naax je kajpun. ¹⁹Ax mak'k tse'e je Abraham je Nte'yam dujaanchja'vi. Oyame'e je jayu vvinmaaydi jets ka'a ve'e y'uk'o'yixjini jetse'e je ónu'k dujayéptat, je'e ve'e ku ve'e na'avani ooy tyunve'na, mókuxp joojnt jo'n, jets nay ve'empa ve'e amájani ooy je ñuda'ax Sara vye'na, ²⁰ka'a tse'e myejetsvinmaajy jetse'e je Nte'yam je vyaanduk dununkakutyónut, yakmak'k'pajk'ataats tse'e je jyaanchja'vin jetse'e je Nte'yam duyakmaji duyakjaanchi, ²¹vinjava tse'e tyaañ jets o'yixjupe'e je Nte'yam jetse'e dukutyónut juu' ve'e tukvinva'niju. ²²Ax ve'em tse'e, je'e kajx tse'e je Nte'yam dukatokimpuujm je Abraham kuxe'e jyaanchja'viji. ²³Ax ka je Abraham kajxyapts ya'a ve'e yakjatyáñ jetse'e kyayaktokimpuujm, ²⁴nay ve'empa ve'e uu'm kajxamda.

Je Nte'yam tse'e xkatokimpa'mumdup kuxe'e njaanchja'vimda, je'e pane'e duyakjoojntyk'pajknuva je nMaja Vintsánamda Jesús, ²⁵juu' ve'e jem je jayu kya'm yakpaamnu jetse'e xku'oo'kimdi je ntokin kajxamda. Je Nte'yamts je'e ve'e duyakjoojntyk'pajknuva jetse'e oy joot n'ijtumdinit je Nte'yam maat.

Je'e pan tyajx kajxe'e n'ijtumda oy joot je Nte'yam maat

5 Je'e kajx tse'e kuxe'e njaanch-ja'vimda, ka'a tse'e je Nte'yam xtokimpa'mumda, ijtumdup tse'e oy joot je'e maat je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx. ²Je Nte'yam tse'e xtoojnimdup je maa'yun kuxe'e je Cristo njaanchja'vimda, xoojntkumdup tse'e kux nmuja'vimdinupe'e jetse'e ntukmaatjajeypumdinit je Nte'yam je myajin. ³Ax ka ya'ajyap tse'e ntukxoojntkumdup, xoojntkumduvape'e je tsaachpaatun kajx juu' ve'e nyakna-jxumdup, kux nmuja'vimdinupe'e jets ku ve'e je tsaachpaatun nyaknajxumda, nmuténimdup tse'e juu'; ⁴ax ku tse'e juu' nmuténimda, je oy jáyuvín tse'e njajeypumdup; jets ku ve'e njajeypumda je oy jáyuvín, njaanchja'vimdup tse'e jets oy je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam xtoojnimdinup. ⁵Ax ka taayapts je'e ve'e jets oy je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam xtoojnimdinup, nmuja'vimdinupe'e jets tyúvam je'e ve'e kuxe'e je Nte'yam xmo'yumda je Espiritu Santo, juu' kajxe'e xpaajmjimdi je chojkun yam nja'vin kajxamda.

⁶Ax uu'mda, ni vin'ita tse'e xka'o'y-ixumjada jetse'e viinm nmaajkts'ookum-jadat. Ax paaty tse'e, ku ve'e je xaaj dupaaty, van'it tse'e je Cristo myiijn jetse'e xku'oo'kimdi, uu'mda, tókinax jáyuda. ⁷Ooye'e tyuntso'oxa yaknasjava jetse'e je jayu duku'oo'kat to'k juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip, iukpu nunjajtp

tse'e jetse'e jem to'k je jayu juu' ve'e nayja'vijup jetse'e duku'oo'kat to'k je oy jayu! ⁸ Ax yaknuke'xnatajki tse'e je Nte'yam jets ooye'e xtuntsojkmuda, je'e kajx ku ve'e je Cristo xku'oo'kimdi ku ve'e to'kinax jáyuna nve'nimda. ⁹ Kuxe'e je ñuu'pun ve'em dumasaak, je'e kajx tse'e je Nte'yam xkatokimpa'mumda jetse'e oy nmuja'vimda jets je Cristo kajxe'e otuknuvaatsumdinit je tsaachpaatun juu' ve'e miinnup. ¹⁰ Xtso'oxpajkmudu tse'e je Nte'yam kuxe'e jep to'kin jaatp n'ijtumdi; ax je'e tse'e dutoon jetse'e n'ijtumdinit oy joot je'e maat je'e kajx ku ve'e je y'Onuk xku'oo'kimdi. Ax je'e kajx tse'e kuxe'e oy joot n'ijtumda je Nte'yam maat, nnuja'vimdinup tse'e jets xyaktsookumdape'e je Cristo kuxe'e jyoojn-tyka. ¹¹ Ax ka je'e jyp tse'e, xyakxoojn-tykumdupe'e je Nte'yam je nMaja Vintsá-namda Jesucristo kajx, je'e pan kajxe'e n'ijtumda oy joot je Nte'yam maat.

Je Adán jets je Cristo

¹² Ax je'e kajx tse'e, ve'em ax jo'n je to'kin jyeji yaja naxviijn kuxe'e to'k je yaa'tyajik tyokimpujuk, jets je tyokin kajx tse'e y'aa'k, nay ve'empa tse'e je oo'kun to'k ka'ajyji je jayu tyukka-daakjini, kux to'k ka'ajyji ve'e je jayu tum to'kinax. ¹³ Ka'anume'e je pava'nun yakma'a vye'na je Moisés, jetse'e je to'kin jyeji yaja naxviijn. Ax ka'a tse'e je jayu je tyokin yaktukkuvet ku ve'e je pava'nun kya'it. ¹⁴ Oyam tse'e vye'ema, oo'kkajx-tinu tse'e je jayu ku ve'e je Adán jyoojn-tyki, oo'ktuva tse'e je jayu juu' ve'e joojn-tykidu ka'anume'e je Moisés jyoojn-tyka vye'na, oyame'e dukakutyoondi je pava'nun juu' ve'e kuyakmooydi ax jo'n je pava'nun juu' ve'e je Adán yakmooy.

Je Adán, ve'em jaty je'e ve'e ax jo'n je'e pane'e je Nte'yam ñupaajmtki jetse'e myinut yaja naxviijn. ¹⁵ Ax ka'a tse'e y'akijpxada, kux je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjp, ka'ats je'e ve'e

vye'ema ax jo'n je to'kin juu' ve'e je Adán tyoon. Tyúvam xa je'e ve'e jets numaye'e je jayu y'oo'kti je'e kajx ku ve'e to'k je yaa'tyajik tyokimpujuk. Ax jado'kpa tse'e je yaa'tyajik, je Jesucristo, juu' kajxe'e je Nte'yam je maa'yun dutún, je'e tse'e duyaknuke'xnatajkip jets ooye'e dutunnumaja je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam numay je jayu tyoojnjp. ¹⁶ Nay ka'ava tse'e y'akijpxa je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjp jets je to'kin juu' ve'e to'k je yaa'tyajik tyoon. Kux ku xa ve'e to'k je yaa'tyajik tyokimpujuk, tokimpaajmjuts je'e ve'e je Nte'yam. Ax ku tse'e numay je jayu ooy tyuntokintuujn, van'it tse'e myi-ijn jado'k je yaa'tyajik juu' kajxe'e je Nte'yam numay je jayu dukatokimpum. ¹⁷ Nujom tse'e je jayu y'oo'kta kuxe'e to'k je yaa'tyajik tyokimpujuk. Ax juu' tse'e jado'k je yaa'tyajik tyoon, nuyojk májumts je'e ve'e ooy jets ka'a ve'e juu' ve'e je Adán tyoon. Nujom tse'e pan pan jatye'e dukuvajktup je maja maa'yun juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjp, je Cristo kajxts je'e ve'e dujayepta je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

¹⁸ Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutokimpum nujom je jayu je'e kajx ku ve'e to'k je yaa'tyajik tyokimpujuk, nay ve'empa tse'e, ku ve'e jado'k je yaa'tyajikpa dutuujn je tyuv je'e, o'yipts je'e ve'e jetse'e nujom je jayu je tyokin dutuknuvaatsnit jetse'e dujajejptinit je joojn-tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¹⁹ Kux ve'em ax jo'n numay je jayu tyokintonda je'e kajx ku ve'e to'k je yaa'tyajik je Nte'yam dukakatsapujuk, nay ve'empa tse'e je Nte'yam dukatokimpum numay je jayu je'e kajx ku ve'e jado'k je yaa'tyajik je Nte'yam dukatsapujuk.

²⁰ Ku ve'e je Moisés yakmooy je pava'nun, nuyojk tse'e je jayu tyokinton'ukvaandi. Ax ku tse'e je jayu ooy tyuntokintoondi, nuyojk tse'e je Nte'yam je maa'yun je jayu dutuntuujnja. ²¹ Ax

ve'em tse'e, ve'em ax jo'n je tokin duyak-jeji je oo'kun, nay ve'empa tse'e je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnijp, je'e tse'e duyakjéjip je oy joot je Nte'yam maat, ve'em tse'e je jayu dujayepta je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je nMaja Vintsánamda Jesu-cristo kajx.

Je oo'kpa jo'n jeja je tokin vyinkujk jets joojntyk je Cristo maat

6 ¿Vintsots n'ite'e nva'numdat? ¿Tunjaa'ktokinto'numdap vine'e jetse'e ve'em je Nte'yam nuyojk je maa'yun xtoojnjimdat? ² Ni vintsova xa ve'e ve'em nkava'numdat! Je oo'kpa jo'n xa ve'e n'ijtumda jeja je tokin vyinkujk. Ax pan ve'em tse'e n'ijtumda, ¿vintsose'e ntunjaa'ktokinton'ataatsumdat?

³ Nujom uu'mda juu' ve'e napet jetse'e ve'em to'k muk n'ijtumda je Cristo maat, ve'emts uu'me'eda ax jo'n to'k muk je'e maat kun'oo'kumdi. ⁴ Ax ve'em tse'e, ku ve'e nnapejtumdi, ijtumdu tse'e ax jo'n kijpx je'e maat kun'oo'kumdi jetse'e kijpx je'e maat kunnaxtajkimdi; jets ve'em ax jo'n je Nte'yam je myakkin kajx duyakjoojntypajknuva je Cristo ku ve'e y'uk'aa'k, nay ve'empa tse'e nko'o'kjoojntykimdinit ax jo'n njoojntykimda y'ijt, oye'e jetse'e va'ajts njoojntykimdinit.

⁵ Ax je'e tse'e ku ve'e n'ijtumda ax jo'n je'e maat kun'oo'kumdi kux-e'e to'k muk n'ijtumda je'e maat, nay ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je'e maat kunjoojntypajkumdinuva kuxe'e to'k muk n'ijtumda je'e maat. ⁶ Nnu-ja'vimdup xa uu'me'e jets juu' ve'e n'ijtumdi ku ve'e nko'oyjoojntykimdi, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je Cristo kudumaatcruuzpejt, ax ve'em tse'e ya nko'oy vinma'yunamda xkoo'kyakkutojkiimdinit, je tokin xkoo'kka'mimdinit, jetse'e je tokin kyoo'k'ijtnit ax jo'n

je'e ve'e kunvintsánimda. ⁷ Kux ku xa ve'e je jayu y'it ax jo'n kuy'aa'k je Cristo maat, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e kyoo'ktokintoonnit. ⁸ Ax pan ijtumdup tse'e ax jo'n je Cristo maat kun'oo'kumdi, njaanchja'vimdup tse'e jets je'e maate'e njoojntykimda ⁹ je'e kajx ku ve'e je Cristo y'uk'aa'k jetse'e je Nte'yam yakjoojntypajkjinuva. Ni je vin'ítats je'e ve'e kyoo'k'oo'knit, ka'a ve'e je oo'kun y'ukka'mijini, ¹⁰ to'k naxji tse'e duku'oo'ki je jayu je tyokin kajxta. Ax ku tse'e uxay jyoojntyka, je Nte'yam kajxts je'e ve'e. ¹¹ Ax nay ve'empa tse'e miitsta, jávada tse'e ax jo'n aa'k kum'ijtti jeja je tokin vyinkujk jets joojntykada vintso ve'e je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit je'e kajx ku ve'e to'k muk m'itta je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús maat.

¹² Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e xyakjátat jetse'e je tokin dujaa'kyakkutojkiat je mni'kxta je mkopkta jetse'e ve'em xyaktóndat je m'avintso vinma'yunda, je mni'kxta je mkopkta juu' ve'e oo'kp. ¹³ Je mviijn, je mtaatsk, je m'aaaj, ukpu to'k viijn jado'k viijn je mni'kxta je mkopkta, ka'ats miits je'e ve'e xtukkatákadat je kyo'oy je'e jetse'e mtokintóndat; napyámjada ve'e jem je Nte'yam y'am kya'm ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e joojntypajknuva ku ve'e aa'kani y'ukve'na, ve'em tse'e je Nte'yam dutónut juu' ve'e chajkp miits kajxta. ¹⁴ Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e je tokin m'ukyakkutojkiimjimidinit, kux ka'a ve'e mka'majada je Moisés je pyava'nun, je Nte'yam je myaa'yun maat xa miitse'e m'itta.

Nvintsánimdup je'e ve'e juu' ve'e nmuto'numdup nmupajkumdup

¹⁵ ¿Ax vintso tse'e? ¿Tunjaa'ktokin-to'numdap vine'e je'e kajx ku ve'e xkaka'mimda je Moisés je pyava'nun jetse'e n'ijtumda je Nte'yam je myaa'yun

maat? ;Ni vintsova xa ve'e ve'em nkato'numdat! ¹⁶Mnuja'vidup xa miitse'e jets pan mnapyaaajmjudupe'e jem to'k je jayu kya'm jetse'e xkatsapáktat, je'e tse'e mvintsánidup. Nay ve'empa tse'e, pan mnapyaaajmjudup xa ve'e jem je tokin kya'm jetse'e xtóndat je kyo'oy je'e, m'oo'ktap tse'e; ax pan mnapyaaajmjudup tse'e jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e xkatsapáktat, oy joot tse'e m'ittat je'e maat. ¹⁷Nkukojtsjipts aatse'e je Nte'yam, kux óyame'e je tokin mka'majada y'ijt, ka'a tse'e m'tukka'mijidini, je'e kajx tse'e mko'okka'mijidini kux to'k aaj to'k jootte'e xkuvajkti je ayook juu' ve'e myaktuk'ixtu. ¹⁸Je Nte'yam tse'e mtokinmee'kxjudu jetse'e ve'em je'e xmutoonidinit xmupajktinit jetse'e xtoonidinit je tyuv je'e. ¹⁹Ve'emts ats ya'a ve'e nkats ax jo'n je jayu vyinmay jetse'e oy xvinnótudat, kux ka'a ve'e oy xvinnótuda je Nte'yam je y'ayook. Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n mnapyaaajmjidi jem je tokin kya'm jetse'e xtóndat juu' ve'e ka óyap, nay ve'em tse'e dutsojkpa jetse'e mnapyaaajmjidinit jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e xtóndat je tyuv je'e, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutšak.

²⁰Ku ve'e je tokin mka'majada y'ijt, ka'a tse'e m'o'yixjidi jetse'e xtóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ²¹¿Ax vintso tse'e mto'nuxjidi je'e juu' ve'e uxyam mtuktso'otyoonidup? Ku ve'e je jayu ve'em jyoojntykada ax jo'n mjoojntykada y'ijt, tsaachpaattinupts je'e ve'e xa'ma kajx. ²²Ax uxyam tse'e, je'e ku ve'e je Jesús je mtokin mtuknuvaatsjidi jetse'e xmutonda xmupakta je Nte'yam, mnatyukkatajkijidu tse'e jetse'e va'ajts aaj va'ajts joot mjoojntykidinit. Ku ve'e je jayu ve'em dutonda, joojntykidinuupts je'e ve'e xa'ma kajx. ²³Ax ve'em tse'e, ku xa ve'e je jayu tyokintonda, yaktukkuvéttapts je'e ve'e je tyókinda, xa'ma kajx tse'e chaachpaattinit; ax je maa'yun juu'

ve'e je Nte'yam je jayu nunve'emji tyoojnjp, je'e kajx tse'e dujayepta je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, to'k muk tse'e y'litta je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús maat.

Je tukmu'a'ixmojkin juu' ve'e je navyajkun kajx

7 Utsta ajchta utsta tsá'ada, jidu'um ats miitse'e ntuknujáyada kux mnuja'vidup xa ve'e je Moisés je pyava'nun. Yakkutojkuxjudup tse'e je jayu je pava'nun namvaate'e je jayu jyoojntyka. ²Pan yaa'vyúkani tse'e to'k je ta'axtajk, pava'añ tse'e y'it jets ka'a ve'e je ñuyaa'y dumasó'okut pan vinxupe'e jyoojntyka. Ax pan oo'kp tse'e je ñuyaa'y, ka'a tse'e je pava'nun y'uktoonni juu' ve'e vaamp jets ka'a ve'e dumasó'okut. ³Ax ve'em tse'e, pan tyukmaatjayejppts je'e ve'e je kats je viijnk yaa'tyajk ku ve'e joojntykipna je ñuyaa'y, yakvintsa'kintókipts je'e ve'e je navyajkun. Ax pan oo'knup tse'e je ñuyaa'y, yakjajtyp tse'e je pava'nun jetse'e je viijnk yaa'tyajk dupákut, ka'a tse'e je navyajkun duyakvintsa'kintóki ku ve'e yaa'vyajktiktksnuva.

⁴Nay ve'empats miitse'eda, utsta ajchta utsta tsá'ada, je oo'kpa jo'n tse'e m'litta jeja je Moisés je pyava'nun vyinkujk je'e kajx ku ve'e to'k muk m'litta je Cristo maat, ve'em tse'e m'litta ax jo'n je'e maat kum'oo'kti. Je'e xa ve'e je Nte'yam yakjoojntypajknuva ku ve'e y'uk'aa'k, mje'eijidupts miits je'e ve'e jetse'e ve'em je Nte'yam xmutoonidinit xmupajktinit. ⁵Kux namvaate'e njoojntykimidi jetse'e nyakto'numdi ya n'avintso vinma'yunamda, nuyojk tse'e ntuntokintonuva'numdi kux jeme'e je Moisés je pyava'nun, je tsaachpaatunts je'e ve'e yakjéjip nujom juu' ve'e nto'numdup y'ijt. ⁶Ax uxyam tse'e, ka'a xa ve'e je Moisés je pyava'nun x'ukyakkutojkkimidi. Oyam

tse'e xyakkutojkjimda y'ijit, ijtumdup tse'e ax jo'n kun'oo'lkumдини jeja je pava'nun vyinkujk, nmuto'numdup nmupajkumdup tse'e je Nte'yam je joojntykin kajx juu' ve'e je Espíritu Santo yajkyp, ka'a tse'e y'ukve'emini ax jo'n je Nte'yam nmuto'numdi nmupajkumdi je jujpit pava'nun kajx juu' ve'e javyet.

“Je'ejyams atse'e ntuump je kyo'oy je'e juu' atse'e nkatonuvaampy”

⁷ ¿Ax vintso tse'e kunva'numda? ¿Jadi tokin je'e vine'e je Moisés je pyava'nun? ¡Ni vintsova xa ve'e ve'em nkava'numdat! Je pava'nun kajxts atse'e nnujava jets ti je'e ve'e je tokin. Ka'a atse'e kunnuja'vi pan ti je'e ve'e juu' ve'e yaktijp nas'ayova pan ka'a ve'e je pava'nun vya'añ: “Ka'a tse'e ti xnas'ayóvadat.” ⁸ Ax kux tse'e je pava'nun ve'em vya'añ, je'e kajx tse'e je tokin dupaaty vintso atse'e xtukmutsókut juu' jatye'e ka óyap. Pan ka'a xa ve'e je pava'nun kuy'it, ka'a tse'e je tokin ti makkin dujajep. ⁹ Joojntykip atse'e nve'na ku atse'e nkanujávana vye'na je pava'nun juu' atse'e xtuk'ixp jets atse'e nkatónut je kyo'oy je'e. Ax kuts atse'e nnujava jets je Nte'yame'e vaamp jets ka'a atse'e ntónut juu' ve'e ka óyap, van'it tse'e je tokin ñaajkmakpajkji jets atse'e n'ijit ax jo'n atse'e kun'aa'k jo'n. j ¹⁰ Je pava'nun juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki jets atse'e xa'ma kajx njoojntykinit, je pava'nun kajxts atse'e nyakpuujm jets atse'e xa'ma kajx nsaachpaatnit. ¹¹ Je pava'nun kajx tse'e je tokin dupaaty vintso atse'e xvin'aa'nut, je pava'nun kajxts atse'e je tokin xyaktaajñ ax jo'n atse'e aa'k kun'ijit. ¹² Ax ve'em tse'e, va'ajts xa je'e ve'e je Moisés je pyava'nun. Nujom tse'e je Nte'yam je pyava'nun, va'ajtsts je'e ve'e, oy, pyaatyp y'akeeguij. ¹³ ¿Ax vintso tse'e? ¿Ya y'oy je'e ats vine'e xyaktaan ax jo'n atse'e aa'k kun'ijit? ¡Ni

vintsova xa atse'e ve'em nkayaktaajñ! Je tokin atse'e ve'em xyaktaan. Kux atse'e nkakutyuujn je y'oy je'e, je'e kajxts atse'e je tokin xyaktaajñ ax jo'n atse'e aa'k kun'ijit jets'e nuke'xnatáka tyánut jets ti je'e ve'e je tokin. Ax ve'em tse'e, je pava'nun kajx xa ve'e nuke'xnatáka tyañ jets ooy je'e ve'e kyatun'oya je tokin.

¹⁴ Yaknuja'vip xa ve'e jets je Nte'yam kajx je'e ve'e je Moisés je pyava'nun. Ax ats, jayu juu' ve'e oo'kp, je tokin atse'e xka'mip. ¹⁵ Ka'a xa atse'e nnujava ti atse'e ntuump. Ka'ats atse'e ntun juu' atse'e njatsajkp jets atse'e ntónut; je'e atse'e ntuump juu' atse'e nkatsajkp. ¹⁶ Ax pan je'ets atse'e ntuump juu' atse'e nkatsajkp, nkuvujkpts ats je'e ve'e jets oy je'e ve'e je pava'nun. ¹⁷ Ax ve'em tse'e, ka átsapts je'e ve'e juu' atse'e ntuump, je tokin juu' ve'e ijtp yam ats nja'vin kajxm, je'ets je'e ve'e dutoomp. ¹⁸ Nnuja'vip atse'e jets je kyo'oy je'e ve'e ijtp yap ats nmi'kx nkopk akujkp, je'ets atse'e ntijp ats ya n'avintso vinma'yun. Oyam atse'e njatonuva'añ je y'oy je'e, ka'ats atse'e x'o'yixju. ¹⁹ Njatonuvaampyts atse'e je y'oy je'e, ax je'ejyams atse'e ntuump je kyo'oy je'e juu' atse'e nkatonuvaampy. ²⁰ Ax pan ntuumppts atse'e juu' atse'e njakatonuvaampy, ka'ats je'e ve'e y'uk'átsini juu' ve'e ve'em dutoomp, je tókin'e'e juu' ve'e ijtp yam ats nja'vin kajxm.

²¹ Ax ve'em tse'e, jidu'um xa atse'e njaty. Ku xa atse'e njatonuva'añ je y'oy je'e, je'ejyams atse'e ntuump je kyo'oy je'e. ²² Yam ats njoot nja'vin kajxm, ntsajkpts atse'e je Nte'yam je pyava'nun. ²³ Ax n'ixpts atse'e jets jepe'e ats nmi'kx nkopk akujkp juu' ve'e dutso'oxpajkp je y'oy je'e juu' atse'e nnuja'vip yam nvinma'yun kajxm. Je'e juu' atse'e njajeypp yap nmi'kx nkopk akujkp, je'ets atse'e xka'mip jets atse'e ntokintónut.

²⁴ ¡Ayoov xa ve'e ats ya njoot! ¿Pants ats vine'e xtuknuva'atsup ya ni'kx ya

kopk juu' atse'e je oo'kun xtuk'anajkxip?
²⁵ iNkukojsjip xa atse'e je Nte'yam! O'y-
 ixjupts je'e ve'e jets atse'e xtuknuva'at-
 sut je nMaja Vintsánamda Jesucristo
 kajx. Ax je'e kajx tse'e, jidu'lum atse'e
 n'it. To'k viijn, yam nvinma'yun kajxm
 atse'e nnujava vintso atse'e je Nte'yam
 nmutónut nmupákut; jado'k viijn, tók-
 ints je'e ve'e juu' atse'e ntuump ya n'av-
 intso winma'yun kajx.

Je joojntykin juu' ve'e njajejpumdap je Espíritu Santo kajx

8 Ax ve'em tse'e, ka'a xa ve'e je
 Nte'yam dutókimpum pan pan
 jatye'e ijttup to'k muk je Cristo Jesús
 maat. ² Kux je Espíritu Santo, juu' ve'e
 je jayu dumooyp je joojntykin kuxe'e
 to'k muk y'itta je Cristo Jesús maat,
 je'ets atse'e xka'mip jets atse'e ve'em
 x'o'yixju jets atse'e nko'ktokintoonnit
 jets atse'e nkatsaachpaatut xa'ma
 kajx. ³ Ax juu' tse'e ka'o'yixjup jetse'e
 yaktónut je Moisés je pyava'nun kajx,
 je'e kajx ku ve'e je jayu y'itta jem
 je tokin kya'm, je'e tse'e je Nte'yam
 tyoon je y'Onuk kajx. Kyejx tse'e je
 y'Onuk yaja naxviijn jayu ni'kxax
 kópkax, ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e
 tokintoondup je ni'kxta je kyopkta. Ku
 ve'e y'ijt yaja naxviijn jayu ni'kxax
 kópkax, je'e tse'e dukuvejt je numay
 jayu je tyokin. ⁴ Ve'em tse'e je Nte'yam
 dutuujn jetse'e nto'numdat juu' ve'e
 pyaatyp y'akeeguiip, ve'em ax jo'n je
 pava'nun vya'añ, uu'mda, juu' ve'e
 joojntykidup ax jo'n je Espíritu Santo
 dutsak, ka'a ve'e nyakto'numda ya
 n'avintso vinma'yunamda.

⁵ Je'eda pan pan jatye'e duyakoondup
 je y'avintso vinma'yunda, yakvinkóp-
 kidupts je'e ve'e juu' ve'e chojktup je
 y'avintso vinma'yun kajxta; ax je'eda
 pan pan jatye'e joojntykidup ax jo'n
 je Espíritu Santo dutsak, yakvinkóp-
 kidupts je'e ve'e juu' ve'e je Espíritu

Santo chajkp. ⁶ Je jayu juu' ve'e joo-
 jntykidup jetse'e dutóndat je y'avintso
 vinma'yunda, y'anajkxidupts je'e ve'e
 je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx
 ijtnup; ax je jayu juu' ve'e joojn-
 tykidup jetse'e dutóndat juu' ve'e je
 Espíritu Santo chajkp, y'anajkxidupts
 je'e ve'e je oy joot jets je joojn-
 tykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ⁷ Je'eda
 pan pan jatye'e je y'avintso vinma'yun
 duyakvinkópkidup, cho'oxpajktupts je'e
 ve'e je Nte'yam kux ka'a ve'e ñapyám-
 jada jep je Nte'yam pyava'nun pa'tkup,
 ni ka'a tse'e y'o'yixjada. ⁸ Ax ve'em tse'e,
 ka'a tse'e y'o'yixjada jetse'e dutóndat
 juu' ve'e je Nte'yam chajkp je'eda pan
 pan jatye'e duyakoondup je y'avintso
 vinma'yunda.

⁹ Ax miiitsta, ka'a tse'e mjoojntykada
 jetse'e xyaktóndat je m'avintso vin-
 ma'yunda; je'e kajxe'e jetse'e xtóndat
 juu' ve'e chajkp je Espíritu Santo, juu'
 ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm,
 je'e ve'e ku ve'e je Espíritu Santo y'i-
 jtpa jem mja'vin kajxm. Pan pan tse'e
 dukajajejpp jem jya'vin kajxm je Es-
 píritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Cristo
 jya'vin kajxm, ka'ats je'e ve'e je Cristo
 dujáyuva. ¹⁰ Jets pan joojntykipts je'e
 ve'e je Cristo jem mja'vin kajxm, o'yame'e
 je mni'kxta je mkopkta y'oo'kut
 je tokin kajx, joojntykipts je'e ve'e je
 mjootta je mja'vinda je'e kajx ku ve'e
 oy joot m'itta je Nte'yam maat. ¹¹ Pan
 ijtp'e je Espíritu Santo jem mja'vin
 kajxm, van'it tse'e je Nte'yam, juu'
 ve'e duyakjoojntykpajknuva je Jesús ku
 ve'e y'uk'aa'k, je'e tse'e dumooynuvap je
 joojntykin je mni'kxta je mkopkta juu'
 ve'e oo'kp. Je Espíritu Santo kajx tse'e
 ve'em dutónut, juu' ve'e ijtp jem mja'vin
 kajxm.

¹² Ax ve'em tse'e, utsta ajchta ut-
 sta tsá'ada, jep xa ve'e juu' ve'e
 tun vinkopk jetse'e nto'numdat, ka
 je'ep tse'e nyakto'numdap ya n'av-

intso vinma'yunamda. ¹³ Pan mjoojntykidupe'e ax jo'n xtsokta je m'avintso vinma'yun kajxta, xa'ma kajx tse'e mt-saachpaattinit. Ax pan je Espiritu Santo kajx tse'e xkatonda je tokin juu' ve'e mtonuvaandup je m'avintso vinma'yun kajxta, xa'ma kajx tse'e mjoojntykidinit. ¹⁴ Je'eda pan pan jatye'e dukatsupajktup je Espiritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je Nte'yam je y'onuktats je'e ve'eda. ¹⁵ Kux je Espiritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam mpa'l-muxjudu jem mja'vin kajxm, ka'a je'e ve'e m'akee'yajada jetse'e m'ittat jado'k nax je tsa'aga maat; je Espiritu Santo kajxe'e n'ijtumda je Nte'yam je y'onukta, je'e tse'e xputajkimdup jetse'e je Nte'yam nmukojsumda jidu'um: "Tata." ¹⁶ Je Espiritu Santo tse'e xtuknuja'vimdinup yam nja'vin kajxmamda jets je Nte'yam je y'onuk uu'me'eda. ¹⁷ Ax je'e kajx tse'e ku ve'e n'ijtumda je Nte'yam je y'onukta, njayejpumdinup tse'e nujom je y'oy je'e juu' ve'e je Nte'yam tyukmutsajkp je jyayuda, ntukmaatjayejpumduvap tse'e je Cristo je y'oy je'e juu' ve'e je Nte'yam xtukmutsojkumdup: kux pan tsaachpaatumdupe'e ax jo'n je Cristo chaachpaaty, ntukmaatjayejpumdinup tse'e je myajin.

Je majin juu' ve'e miimp

¹⁸ Nnuja'vinuupts atse'e jets pan vinxupe'e uxyam je tsaachpaatun nyaknajxumda, ka'ats je'e ve'e tii ku ve'e ntukmu'a'ixmojkimdat maat je majin juu' ve'e njayejpumdinup ux'ook. ¹⁹ Nujom juu' jatye'e je Nte'yam pyaam, ve'em xa je'e ve'e ax jo'n ooy kudutuntsojkti jetse'e myiinnit je xaaj ku ve'e je Nte'yam duyaknuke'xnatakat pan pan jatye'e y'onukip. ²⁰ Nupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e kyato'nuxjut juu' ve'e pyaam. Je Nte'yamts je'e ve'e viinm dunupaajmtki vintso ve'e y'itut juu' ve'e pyaam; juu' ve'e je Nte'yam pyaam,

ka'ats je'e ve'e nañupaajmtkiji vintso ve'e y'itut. Oyam tse'e vye'ema, nu-paajmtkits je'e ve'e je Nte'yam ²¹ je xaaj ku ve'e kyoo'kma'tnit juu' ve'e pyaam, je xaaj ku ve'e je y'onukta je majin ooy dutunjayéptat jetse'e kyoo'k'ijttinit joma ve'e je tokin. ²² Ve'em ax jo'n je ta'axtajk y'uj ya'axy ku ve'e je y'onuk jyejava'añ, nay ve'empa tse'e uxyam paat nujom juu' ve'e je Nte'yam pyaam, je'e tse'e ijtp ax jo'n je pajkpa je aampa kudu'jayejp. ²³ Ax ka je'e'jyap tse'e ve'em jajtp, ve'em uu'me'e nyaknajxumduva je tsaachvinma'yun, ooy tse'e ntuntsojkumda jetse'e jye'yat je xaaj ku ve'e tyiktskaxut ya nni'kxamda ya nkópkamda, uu'mda, juu' ve'e dujayejptup jem jya'vin kajxm je Espiritu Santo. Ku ve'e je Espiritu Santo tyajki yam nja'vin kajxmamda, je'e tse'e je mutoo'vajkp maa'yun juu' ve'e je Nte'yam xtoojnjimdu ku ve'e njaanchja'vi'ukva'numdi. ²⁴ Je Nte'yam tse'e xmo'yumdu je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp kuxe'e njaanchja'vimda jets tónjup kótsjup je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam kyojts. Ax pan ta tse'e kutyunju juu' ve'e je Nte'yam kyojts, ka'a tse'e kun'uk'a'ixumdini jets tónjupnum je'e ve'e. Ni pana ve'e ti dukoo'k'a'ixnit ku ve'e távani du'ix juu' ve'e kya'ixpna. ²⁵ Ax ku tse'e n'a'ixumda juu' ve'e nka'ixumdup, ve'em tse'e dutsak jetse'e to'k aaj to'k joot nmuténimdat je tsaachpaatun van'it paat ku ve'e tyoojninit juu' ve'e n'a'ixumdup.

²⁶ Nay ve'empa tse'e, óyame'e nka'h'amaadaaguimda jetse'e makk aaj makk joot je Nte'yam nmukojsumdat, kux ka'a ve'e nnuja'vimda vintso ve'e ntsapkojtsumdat ax jo'n dupaa'ty du'akeega, viinm tse'e je Espiritu Santo je Nte'yam dumunoo'kxtuk uu'm kajxta je ayook maat juu' ve'e xka'o'yixumjudup vintso ve'e nkojtsvaatsumdat. ²⁷ Ax je Nte'yam, juu' ve'e je jayu je jya'vin dutuk'ixnajp,

ñuja'vipts je'e ve'e pan ti vinma'yune'e je Espíritu Santo jyayejpp, kux je Espíritu Santo, myunoo'kxtkpts je'e ve'e je Nte'yam je jyayu kajxta, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutsak jo'n.

²⁸ Nnuja'vimdinupe'e jets pan ti ve'e toojnjup kojtsjup, tyuumpts je'e ve'e je Nte'yam vintso ve'e duyakjéjinit je y'oy je'e je'e kajxta pan pan jatye'e tsojkjjudup jetse'e duyaaxjidi, ve'em ax jo'n dunupaajmtki jetse'e y'ijttinit je'e je jyáyuda. ²⁹ Je Nte'yam tse'e dunuja'vip pan pane'e ijttinup je'e je y'ónukta ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na, je'e tse'e dunupaajmtki jetse'e y'ijttinit ax jo'n je y'Onuk, ve'em tse'e je y'Onuk dunumájinit dunujaanchinit jeja numay y'uts akujkta. ³⁰ Ax je'e juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki jetse'e y'ijttinit je y'ónukta, je'e tse'e yaaxji; jets je'e juu' ve'e yaaxji, je'e tse'e kyatokimpaam; jets je'e juu' ve'e kyatokimpaam, je'e tse'e ñupaajmtki jetse'e je majin dujayejptinit.

³¹ Pan ve'em xa ve'e, ¿vintsose'e nva'numdat? Pan je Nte'yame'e uu'm maatta, ¿pants uu'm n'ite'e xtso'oxpajkumdap? ³² Ka'a tse'e je Nte'yam dukayakjajty jetse'e je y'Onuk y'oo'kut, yakjajte'e, je y'Onuk tse'e vaan je vintsa'kin ku ve'e xku'oo'kimdi. Je'e kajx tse'e ku ve'e ve'em dutuujn, ¿vintsots uu'm'e'e je'e maat xkamoyumdat nujom je y'oy je'e? ³³ ¿Pants vine'e va'anup jets tokin maat je'e ve'eda pan pan jatye'e je Nte'yam vyinkoondu? ¿Je Nte'yam tse'e viinm katokimpaajmjudu! ³⁴ ¿Pan tse'e o'yixjup jetse'e dutokimpámüt je Nte'yam je jyayu? Je Cristo xa ve'e ku'oo'kijidu, je'e juu' ve'e je Nte'yam yakjoojntypajkjina va jetse'e y'it jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi joma ve'e xnunoo'kxtkimda. ³⁵ Ka'a xa ve'e pan juu' ve'e o'yixjup jetse'e juu' dutónüt jetse'e xkoo'ktsojkumdinit je

Cristo. Oyam tse'e ntsaachpaatumda, ntsaachvinma'yumda, je jayu xjomto'numda xtito'numda, xkatih'ijttimda juu' ve'e nka'yumdap n'ookumdap, xkatih'ijttimda juu' ve'e nnatyukxojxumjadap, yaja kutsa'aga jaat n'ijtumda, ukpu je jayu xyak'oo'kuva'numda, xtsojkumdupts uu'm je'e ve'e je Cristo. ³⁶ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: Kux njaanchja'vip aats mitse'e, je'e kajxts aatse'e je jayu xyak'oo'kuva'anda, ve'em xa aatse'e ax jo'n je carnero juu' ve'e najkx duyak'oo'kta.

Jidu'um tse'e vya'añ.

³⁷ Pan ti ve'e toojnjup kojtsjup, n'amaadaaguimdup tse'e kux xputajkimdup uu'm je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e ooy xtuntsojkumdup. ³⁸ Ax ve'em tse'e, vinjavani xa atse'e jets ka'a ve'e tii juu' ve'e o'yixjup jetse'e xpajkimdat je Nte'yam je chojkun. Xtsojkumdupts uu'm je'e ve'e je Nte'yam pan ti tsaachpaatune'e nyaknajxumdup ku ve'e njoojntykimda nnaxviiijnimda uk pan oo'kumdupe'e. Ka'a tse'e y'o'yixjada je ángeles, ni je ko'oyjáyuvapta, ni je'e juu' ve'e uxyam toojnjup kojtsjup, ni je'e juu' ve'e miimpnum, ³⁹ ni je'e juu' ve'e jem kajxm tsoo'mp, ni je'e juu' ve'e jep naxviiijnit itupa'tkup tsoo'mp, ni ti viijnka xa ve'e kya'o'yixju juu' ve'e pum jetse'e xpajkimdat je Nte'yam je chojkun juu' ve'e jyayejpp uu'm kajxamda kux ijtumdupe'e to'k muk je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús maat.

Je Nte'yam tse'e ñvinkoon je israeejlit jáyuda

9 To'k muk atse'e n'it je Cristo maat. Tyúvamts ats ya'a ve'e nkats, ka'ats atse'e ntaaya. Ats ya nvinma'yun, juu' ve'e je Espíritu Santo yakkutojkuxjup, je'ets atse'e

xtuknuja'vip jets tyúvam atse'e nkats.
²Ooyts atse'e ntunnavyinma'yunma'aju,
 ooyts atse'e ntunnu'tsaachvinmáyda
 ats je nmu'israeejlit jáyuda, juu' ve'e
 ijttup to'k tsu'uts to'k nuu'pun ats maat.
³Njatsajkpts atse'e jets atse'e xa'ma
 kajx ntsaachpaatnit, atse'e nka'ítut je
 Cristo maat, pan ve'eme'e kudu'jayept
 je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.
⁴Je Israel xa je'e ve'e je chaanda je
 kyo'ojta, ve'em ax jo'n ats. Je Nte'yam
 tse'e vinkoojnjudu jetse'e y'ijttinit je'e
 je jyayu jetse'e dutukmaatjajeypti je
 myajin, je kyojstán tse'e yakta'nuxjudu
 jetse'e tyukkatajkijidi je pyava'nun,
 tyuknuja'vidu tse'e vintso ve'e
 vyinjávajadat vyintsa'agajadat jetse'e
 je vaanduk dupuujm je'e maatta. ⁵Je'e
 je jyu'jpit jáyuda tse'e dutsaanidup
 dukoojidup je israeejlit jayu. Ax vintso
 tse'e je Cristo du'jáyuva, je israeejlit
 je jyu'jpit jayu tse'e dutsaaniduva
 dukoojiduva je Cristo. ¡Yakmaja tse'e
 y'ijtnit je Nte'yam xa'ma kajx, je'e juu'
 ve'e nujom dunumajikajxp! Amén.

⁶Ka je'ep xa atse'e ntijp jets je
 Nte'yame'e dukakutyoomp juu' ve'e
 vyaajntk je israeejlit jayu kajxta, kux
 ka'a ve'e je Nte'yam dUVinkaajin jetse'e
 y'ijttinit je jyáyuda to'k ka'ajyji je Is-
 rael je chaan je kyo'oj. ⁷Ni ka'a tse'e
 y'itta je Nte'yam je y'ónukta nujom pan
 pan jatye'e ijttup je Abraham je chaan
 je kyo'oj. Kux jidu'ume'e je Nte'yam
 dunuujmi je Abraham: “Je Isaac kajx
 tse'e xjayéput je tsaan je kooj.” ⁸Ya'a
 tse'e tyijp jets ka'a ve'e nujom je Abra-
 ham je chaan je kyo'oj y'itta je Nte'yam
 je y'ónukta, je'e ve'eda pan pan jatye'e
 ke'xtup ax jo'n je Nte'yam je vaanduk
 duyaktaajñ je'e kajxta. ⁹Kux jidu'ume'e
 je Nte'yam je Abraham dutukvinva'ni:
 “Mejtsnuvap atse'e ku ve'e je xaaj du-
 paa'tut, van'it tse'e je Sara du'jayéput
 to'k je mix ónuk.”

¹⁰Ax ka ya'ajyap tse'e, tyukmaat-
 jajeyp tse'e je Rebeca je ju'jpit jayu Isaac
 je xeen ónukta. ¹¹Ax je Nte'yam tse'e
 nuto'k dUVinkoon ka'anume'e kye'exta
 vye'na jets ka'a ve'e ti dutoondi juu'
 ve'e oy juu' ve'e ka'oy. Ve'em tse'e je
 Nte'yam dutuujn ax jo'n dunupaajmtki.
 Ka'a tse'e to'k dUVinkaajin je'e kajx
 ku ve'e juu' dutuujn, je'e kajxe'e kux-
 e'e ve'em dutsak. ¹²Kux jidu'ume'e
 je Rebeca yaknuujmi: “Juu' ve'e ke'x-
 too'vákup, je'e tse'e dupattónap dupat-
 pákap juu' ve'e ke'x'ux'óokap.” ¹³Vaam-
 pap tse'e jep Kunuu'kx Jatján kujxp:
 “Ntsajkp atse'e je Jacob jets ka'a ve'e je
 Esaú.”

¹⁴¿Vintsose'e nva'numdat?
 ¿Ka'a je'e vine'e y'oya juu' ve'e je
 Nte'yam tyuump? ¡Ni vintsova xa
 ve'e ve'em nkava'numdat! ¹⁵Kux
 jidu'ume'e dunuujmi je Moisés:
 “Ntuknu'ixkadaakyp atse'e pan pan
 atse'e ntsajkp, ntukma'tpts ats je'e
 ve'e.” ¹⁶Ax ve'em tse'e, ka'a xa ve'e je
 Nte'yam je jayu dUVinkán je'e kajx ku
 ve'e je jayu ve'em dutsak ukpu juu' ve'e
 je jayu tyuump, je tukmo'tun kajxjits
 je'e ve'e ve'em dutún. ¹⁷Vaampap tse'e
 je faraón kajx je Kunuu'kx Jatján:
 “Mitsts atse'e mpuump yakkutojka
 jets atse'e mits kajx nyaknuke'xnatákat
 ats je nmajin, ve'em tse'e nujom
 je jayu dunujávadat je majin juu'
 atse'e njajeypp.” ¹⁸Ax ve'em tse'e,
 tyukma'tpts je'e ve'e je Nte'yam pan
 pane'e chajkp, jets pan pan tse'e
 tyukmutsajkp jetse'e dumakkpámút ka
 óyap je vyinma'yun, tyukmakkpumpts
 je'e ve'e.

¹⁹Nunajtp tse'e ku ve'e nuto'k
 vya'anút: “Pan ve'em xa je'e ve'e,
 ¿vintso's vine'e je Nte'yam y'o'yixjut
 jetse'e je jayu dutokimpámút?, kux ni
 pana ve'e kya'o'yixju jetse'e dutónút
 juu' ve'e je Nte'yam kyatsajkp.” ²⁰Mits,
 jayu, mnupánipts mits'e'e jetse'e je

Nte'yam xkojtsvintsóvut. ¿Va'anup n'ite'e to'k je naxto'ts, je to'tspaampa dunaajmat: “¿Tyajxts atse'e jidu'um tuxpum?”²¹ O'yixjupts je'e ve'e je to'tspaampa jetse'e dupámüt je naax pan vintso ve'e dutsak, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e to'k je to'ts dupámüt juu' je'e ve'e je majin maat yaktuump jetse'e jado'k dupámüt juu' ve'e oyvintsova yaktuump.

²² Ve'emts ya'a ve'e ax jo'n je Nte'yam dutún. Chajkpts je'e ve'e jetse'e duyaknuke'xnatákat je myakkin jets vintso ve'e je jayu je tyokin dutukkuvet je ejkun maat. Kux ve'eme'e dutsak, je'e kajx tse'e dumuteni je'eda pan pan jatye'e je tsaachpaatun dvinmajtsjudup, je'eda pan pan jatye'e nupaajmtki jetse'e vyintókidinit.²³ Nay ve'empa tse'e dutún jetse'e duyaknuke'xnatákat je majin juu' ve'e ooy tyunjayepp jets juu' ve'e nupaajmtki jetse'e ntukmaatjayejpumdinit, uu'me'e xtukmo'tumdup.²⁴ Ax je Nte'yam tse'e xyaaxjimdu, ka uu'mjyape'eda, je israeejlit jayu, nay ve'empa ve'e pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap.²⁵ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Nte'yam je Oseas dutukkojtsnajxy jidu'um: Je'eda pan pan atse'e nkajáyuvidup y'ijit, uxyamts atse'e nva'añ jets ats je'e ve'e je njáyuda.

²⁶ Ax jem tse'e joma ve'e je jayu yaknuujmidi:

“Ka'a xa ats miitse'e njáyuvada”,
nay jemjyam tse'e je joojntyk Nte'yam ña'muxjadat:

“Átsts miitse'e je n'ónukta.”

Jidu'um tse'e je Nte'yam je Oseas dutukkojtsnajxy.

²⁷ Ax juu' tse'e je israeejlit jayu kajxta, jidu'um tse'e vyaajñ je Isaías: “Oyame'e je israeejlit jayu ooy tyunnumáyada, ve'em ax jo'n je po'o juu' ve'e jeja maaxy napa'ayi, nu'eejyits je'e ve'e

juu' ve'e tso'oktap.²⁸ Ka'a tse'e tyánat jetse'e je Nte'yam dutokimpayo'ynit je jayu pan nuvinxupe'e to'k it to'k naxvi-ijn chaanada.” Jidu'um tse'e vyaajñ.²⁹ Ax ya Isaías tse'e too'vajkp tuvya'añ vye'na: “Je Nte'yam, juu' ve'e nujom duká'mikajxp, je'e tse'e xtukmo'tumdu, uu'mda, nu'eejyji je Israel je chaanda je kyoojta. Pan ka'a tse'e ve'em kudu-tuujn, kuxjajtumdi tse'e ax jo'n jyjajtjidi je jáyuda juu' ve'e tsuunidu jem sodó-mait jets gomoorrait kyajpun kajxmda.” Jidu'um tse'e vyaajñ.

Je israeejlit jáyuda jets je oy kats je oy ayook

³⁰ Pan ve'em xa je'e ve'e, ¿vintsose'e nva'numdat? Jidu'um xa je'e ve'e. Je'e pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, juu' ve'e duká'ixtidu vintso ve'e oy joot y'íttat je Nte'yam maat, je Nte'yam tse'e katokimpaajmjudu je'e kajx ku ve'e jyaanchja'vijidi.³¹ Ax je'eda juu' ve'e je israeejlit jáyuda, juu' ve'e dukutyonu-vaandup je pava'nun jetse'e ve'em y'ijit-tinit oy joot je Nte'yam maat, je'e tse'e je Nte'yam tokimpaajmjudu.³² ¿Ax tyajx tse'e je Nte'yam tyokimpaajmjidi? Je'e kajx tse'e kuxe'e dutsokta jetse'e y'ijit-tinit oy joot je Nte'yam maat je'e kajx juu' ve'e tyooundu, ka'a tse'e dutsokta jetse'e y'íttat oy joot je Nte'yam maat je jaanchja'vin kajx. Ka'a tse'e dutsokta jetse'e je Jesucristo dujaanchjávadat, je'e kajx tse'e y'itta ax jo'n je jayu juu' ve'e kitudup ku ve'e jeja tsakujx kyute'pxada.³³ Ve'em xa je'e ve'e je Jesucristo ax jo'n je tsaaj juu' ve'e je jayu tyukkute'pxip, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: Mpámupts atse'e jem jerusaleenit kyajpun kajxm to'k pane'e ítip ax jo'n je tsaaj juu' ve'e yakkute'pxip jetse'e je jayu duyakkitu,
pan pants je'e ve'e dujaanchja'vip,
ka'ats je'e ve'e chaachvinmáyuť kuxe'e ve'em dutún.

Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ.

10 Utsta ajchta utsta tsá'ada, ntsajkpts atse'e ooy yam nja'vin kajxm jetse'e ats je nmu'israeejlit jayu dujajejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¡Ooy ats je'e ve'e ntunnutsapkotsta! ²Tyúvamts atse'e nkáts jets to'k aaj to'k jootse'e je Nte'yam dumutonda dumupakta. Oyam tse'e ve'em dujatonda, ka'a tse'e dunujávada vintso ve'e je Nte'yam dutsak jetse'e myutónjadat myupákjadat. ³Ka'a tse'e dunujávada vintso ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum, je'e ve'e chojktup jetse'e je Nte'yam kyatokimpámjadat je'e kajx ku ve'e dutonda juu' ve'e jep y'avintso vinma'yun kujxp pyayo'ydup. Ax ve'em tse'e dukakuvakta vintso ve'e je Nte'yam dunupaajmtki jetse'e je jayu dukatokimpámüt. ⁴Je jáyuda juu' ve'e dujaanchja'vidup je Cristo, je'e tse'e je Nte'yam katokimpaajmjudup, ka'a tse'e tyun ku ve'e je jayu dukutyonuva'añ je Moisés je pyava'nun jetse'e ve'em je Nte'yam kyatokimpámjadat.

⁵Jidu'um tse'e je Moisés dunukajts vintso ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum je pava'nun kajx: “Pan pan xa ve'e dukutyoomp nujom je pava'nun, joojntykpts je'e ve'e.” ⁶Ax jidu'um tse'e yaknukats vintso ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum je jaanchja'vin kajx: “Ka'a tse'e mvinmáyt jem mja'vin kajxm: ¿Pants vine'e tsajpétup?” (Je'e ya'a ve'e tyijp jetse'e je Cristo duyakvánuküt.) ⁷Jaa'kvaamp tse'e jidu'um: “Ka'a tse'e jidu'um mvinmaayvat: ¿Pants vine'e vánukup joma ve'e je oo'kpatajk?” (Je'e ya'a ve'e tyijp jetse'e je Cristo duyakjoojntykpajknuvat.) ⁸Jidu'um xa ve'e vya'añ: “Mmutámipts mitse'e je Nte'yam je kyats je y'ayook, jem je'e ve'e m'am jets mja'vin kajxm.” Jidu'um tse'e vya'añ. Ya kats ya ayook, je jaanchja'vints je'e ve'e

juu' aatse'e ntukka'amaayp. ⁹Pan mtukkajtsp xa ve'e je m'aaj jets je Maja Vintsán je'e ve'e je Jesús, jetse'e jem mja'vin kajxm xjaanchjáva jets je Nte'yame'e yakjoojntykpajkjinuva ku ve'e y'uk'aa'k, mjayépupts mitse'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¹⁰Kux yame'e nja'vin kajxmam njaanchja'vimda, je'e kajx tse'e je Nte'yam xkatokimpa'mumda; jets ya n'aajamda tse'e ntukkojtsumdop, je'e kajx tse'e njajejpumda je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

¹¹Vaamp tse'e je Kunuu'kx Jatyán: “Pan pants je'e ve'e dujaanchja'vip, ka'ats je'e ve'e chaachvinmáyt kux-e'e ve'em dutún.” ¹²Ax ve'em tse'e, anañujoma kajx ya'a ve'e, pan pan jatye'e israeejlit jayu jets pan pan jatye'e ka je'epta; je Nte'yam, ka'a xa je'e ve'e pan diviijn'íx. Kux je Maja Vintsán, je'e ve'e dunuvintsanikajxp to'k ka'ajyji, ooyts je'e ve'e dutunkunuu'kx pan pane'e amótujup je maa'yun. ¹³Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Pan pan tse'e je Nte'yam du'amótup jetse'e yaktso'okjut, yaktso'okjupts je'e ve'e.” Jidu'um tse'e vya'añ. ¹⁴¿Ax vintsots je'e ve'e je Nte'yam juu' du'amótudat pan ka'a ve'e dujaanchjávada? ¿Jets vintso tse'e dujaanchjávadat pan ka'ana ve'e du'amotunaxta je Nte'yam je y'ayook? ¿Jets vintso tse'e du'amotunáxtat je Nte'yam je y'ayook pan ka'a ve'e pan vya'nuxjada? ¹⁵¿Jets vintso tse'e du'avánadat pan ka'a ve'e je Nte'yam kyéxjada? Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vyaampa: “Ooye'e tyuntsoja ku ve'e je jayu jye'ya jetse'e je jayu duvaa-jnjada je oy kats je oy ayook.” Jidu'um tse'e vya'añ.

¹⁶Ax ka'a tse'e to'k ka'ajyji dumajapamda je oy kats je oy ayook. Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Isaías vyaajñ: “Maja Vintsán, ¿pants n'ite'e dujaanch-

ja'vidup jē ayook juu' atse'e je jayu nvaajnjip?" Jidu'um tse'e vyaajñ. ¹⁷ Ax ve'em tse'e, ku ve'e je jayu du'avánada je Cristo jye'e, y'amotunajxtup tse'e je jayu je ayook. Jets ku ve'e je jayu du'amotunaxta je ayook, van'it tse'e je jaanchja'vin tyukje'yajada.

¹⁸ N'amotutúvipts atse'e, ¿ka'a vine'e je jayu dumótudi ya ayook? Ve'em, myótudu xa je'e ve'e. Kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Yaktaan xa ve'e vinxup to'k it to'k naxviijn juu' je'e ve'e y'ava'nidu, jets je myajin, je'ypts je'e ve'e vinxup to'k it to'k naxviijn jets je vaat joma ve'e ya tsajmit it kyukaxa.

Jidu'um tse'e vya'añ. ¹⁹ N'amotutúvinuvapts atse'e, ¿ka'a vine'e je israeejlit jayu dūvinmótudi ti ve'e tyijp juu' ve'e y'ixtu myótudu? Ve'em, vyinmótudu xa ve'e. Muto'k viijn, vyinmótudu tse'e pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. Kux jidu'ume'e je Nte'yam dūnuujmi je israeejlit jáyuda, je Moisés tse'e tyukkojtsnajx:

Ejkjup ats miitse'e nyaktándat je jayu kajxta juu' atse'e nkajáyavidup, ve'emts ats miitse'e ntoojnjadat je jayu kajxta juu' ve'e oy dukapayo'ydup.

²⁰ Nay ve'empa je Isaías, nayja'vijuts je'e ve'e jets ya'a ve'e va'ajts du'avánat. Jidu'um tse'e je Nte'yam je Isaías dutukkojtsnajx:

Xpaattuts atse'e je'eda pan pan jaty atse'e xka'íxtidup vye'na, naajknuke'xnatajkijuts atse'e jeja je'e vyinkujkta pan pan jatye'e dukah'amotutúvidu ats kajx.

²¹ Ax ku tse'e je Nte'yam dūnuukajts je israeejlit jayu, je Isaías tse'e tyukkojtsnajx, jidu'um tse'e vyaajñ: "Jóvum xaaj atse'e n'ix vintso ve'e je israeejlit jayu kuvyinmayumpijttini, kudumasooktini je kyoo'oy joojntykinda, jetse'e kuy'itta oy joot ats maat, je'eda pan pan jatye'e kakatsupajktup jetse'e kyakatsuvinnótuda."

Tyukma'tp tse'e je Nte'yam je israeejlit jayu

11 N'amotutúvipts atse'e: ¿Tyunmasooktinuts je'e ve'e je Nte'yam je jyáyuda? ¿Ni vintsova xa je'e ve'e ve'em dukatuujn! Átsam xa je'e ve'e israeejlit jayu, je Abraham xa atse'e je chaan je kyooj, je'e atse'e nuto'k je Benjamín je chaan je kyooj. ² Ka'a xa ve'e je Nte'yam dūmasa'ak je jyayu juu' ve'e jujpani vyinkooon. Mnuja'vidup xa miitse'e vintso ve'e vya'añ jep Kunuu'kx Jatyán kujxp jep joma ve'e je Elías dūnu'aa'ni je israeejlit jayu jeja je Nte'yam vyinkujk. Jidu'um tse'e vyaajñ: ³ "Maja Vintsán, yak'oo'ktinu xa ve'e je m'ayook kojtsnajxpatajkta jetse'e dujaavdini je yojxpejtun joma ve'e myakvinja'vi myakvintsa'ki. Atsji xa ve'e jado'k taannu juu' ve'e mvinja'vijup mvintsa'kijup, ax xyak'oo'kuvaanduvapts atse'e." ⁴ Ax jidu'um tse'e je Nte'yam y'atsoojvji: "Ka mítsjyap xa ve'e to'k juu' atse'e xtaajnjip, xtaajnjipnum xa atse'e nuvuxtojtuk miijl je yaa'tyajk juu' ve'e dukavinkoxkténidup je apamnax juu' ve'e Baal duxaaj." Jidu'um tse'e je Elías yaknuujmi. ⁵ Nay ve'empa tse'e uxyam y'ijtpa. Nu'eejyjits je'e ve'e je Nte'yam vyinkoojnjidi je myaa'yun kajx. ⁶ Je myaa'yun kajx tse'e je Nte'yam vyinkoojnjidi; ka je'e kajxape'e ku ve'e dūtoondi juu' ve'e oy. Kux pan je Nte'yame'e je jayu kudūvinkaajn je'e kajx ku ve'e dūtonda juu' ve'e oy, ka'a tse'e maa'yun kuyaktij juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjp.

⁷ ¿Ax vintsots je'e ve'e? Ka'a tse'e je israeejlit jayu dūpaatti juu' ve'e jya'íxtidup; je nu'eejyjida pane'e je Nte'yam vinkoojnjudu, je'e tse'e dūpaattu juu' ve'e je israeejlit jayu jya'íxtidup. Ax je numay jayu, makk tse'e vyimpijttini je vyinma'yunda. ⁸ Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

“Jē Nte'yam tse'e mak̄k p̄a'mux̄judu jē vyinma'yunda, uxyam paat tse'e dukavinjávada juu' ve'e jya'ix̄tup jetse'e dukavinmótuda juu' ve'e jyamótudup.”

⁹ Vaampa xa ve'e jē David jidū'um:

Ooy tyunkayda tyun'oo'kta jē jayu.

Va'an jē Nte'yam tyoojnjidini ax jo'n jē tánuk juu' ve'e taamp jep kutyay jaatp

kuxe'e dukanujava jets jē y'oo'kun jē'e ve'e y'anajkxip,

ve'em ax jo'n jē jayu kyute'pxa jetse'e kyitu.

¹⁰ Va'an viints dūvimpijttini,

va'an dutsaachpaattini xa'ma kajx jē jayu juu' ve'e ve'em dutoondup.

Jidū'um tse'e vyaajñ.

Jē Nte'yam tse'e duyaktsookp pan pan jatye'e ka jē israeejlit jáyuvap

¹¹ N'amotutúvinuvaps atse'e, ku ve'e jē israeejlit jayu kya'adi jep tokin jaatp, ¿tunvintókiduts je'e vine'e? ¡Ni vintsova xa jē'e ve'e ve'em dukatuujn! Ku xa ve'e jē israeejlit jayu tyokintoondi, je'e kajx tse'e tyukkadaakjidi jē joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp pan pan jatye'e ka jē israeejlit jáyuvap, ve'em tse'e jē israeejlit jayu myu'ékjadat ku ve'e du'ix̄ta jets jē Nte'yame'e jē maa'yun to'nux̄judup pan pan jatye'e ka jē israeejlit jáyuvap.

¹² Ax ve'em tse'e, jē israeejlit jayu jē tyokin kajx tse'e jē Nte'yam ooy dūtunkunuu'kx pan pan jatye'e ka jē israeejlit jáyuvap. ¿Ax vintsots je'e n'ite'e nuyojk jē kunoo'kxun dukamo'ot jē israeejlit jayu ku ve'e dujaanchja'vidinuvat jē Nte'yam?

¹³ Miitsta, ka jē israeejlit jáyuvapta, jep xa ve'e juu' ats miitse'e ntukmukot-suvaandup. Jē Nte'yam atse'e xvinkoon jets atse'e n'ítut je'e jē kyukátsiva, je'e atse'e xkejxp jets atse'e jē oy kats jē oy ayook nvaajnjadat pan pan jatye'e ka jē israeejlit jáyuvap, je'e kajxts atse'e ooy ntunyakvinkopka ya toonk.

¹⁴ Ntsajkpts atse'e jetse'e ats jē nmu'israeejlit jayu du'ix̄tat jē maa'yun juu' ve'e jē Nte'yam mto'nux̄judup, ve'emts je'e ve'e du'ix̄tiduvat vintso ve'e jē Nte'yam jē maa'yun tyo'nux̄jadat jetse'e ve'em dūjajejptuvat jē joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¹⁵ Kux ku xa ve'e jē Nte'yam dūmasaak jē israeejlit jayu, van'it tse'e dumujot'o'yi juu' ve'e ka jē israeejlit jáyuvap. Ax ku tse'e jē Nte'yam dukuvajknuvat jē israeejlit jayu, ve'em tse'e y'ítat ax jo'n kujyoojntykpajknuva jē oo'kpatajk. ¹⁶ Pan yaktukmuyojxp xa ve'e jē Nte'yam jē juts juu' ve'e too'vajkp yakjajtsp, jye'eikajxpaps je'e ve'e nujom jē juts juu' ve'e ux'ook yakjajtsp. Pan yaktukmuyojxp tse'e jē Nte'yam jē kup aa'ts, jye'eikajxpaps je'e ve'e nujom jē kup axén.

¹⁷ Miitsta, ka jē israeejlit jáyuvapta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k jē yukjootmit olivos kup axén. Jets jē israeejlit jayu, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n jē olivos kup axén juu' ve'e kayu'uj katún. Ve'em xa ve'e jē Nte'yam dutún ax jo'n kudukuspuxj to'k jē axén jē olivos kup juu' ve'e kayu'uj katún jetse'e jem dupaajmji to'k jē axén juu' ve'e yukjootmit olivos kup jetse'e to'k muk y'it maat jē olivos kup juu' ve'e kayu'uj katún. Ax ve'em tse'e, jē olivos kup juu' ve'e kayu'uj katún, ve'em ax jo'n je'e jē ñaaj dumoojy jē axén juu' ve'e jem ijt jetse'e yakkuspuxj, jetse'e ve'em ax jo'n jē olivos kúpjyam jē ñaaj duma'a jē yukjootmit kup jē y'axén juu' ve'e jem yaktukmupa'mi, nay ve'empats miitse'e jē kunoo'kxun xjayepta jē kunoo'kxun kajx juu' ve'e jē israeejlit jayu jyayejpta. ¹⁸ Ax ka'a tse'e xko'oyjávadat jē israeejlit jáyuda. ¿Vintsose'e mnamyájjadat? Ve'em xa miitse'eda ax jo'n to'k jē kup axén. Ax ka'a tse'e jē kup axén jē ñaaj duma'a jē kup aa'ts, jē kup aa'ts tse'e dumooyp jē kup axén jē ñaaj.

¹⁹Nun'ajtp tse'e ku ve'e nuto'k vya'anut: "Je'e kajx xa ve'e je kup axén yakkuspujx jets atse'e jem nyakpuujm."

²⁰Ve'emam xa je'e ve'e. Je'e kajx tse'e y'itta ax jo'n je kup axén juu' ve'e yakkuspojx jetse'e kyoo'k'ijtni je kup maat juu' ve'e kayu'uj katún, kux ka'a ve'e dujaanchjávada je Nte'yam. Miits tse'e m'ijttup ax jo'n je axén juu' ve'e to'k muk ijtp je kup maat juu' ve'e kayu'uj katún, kuxe'e xjaanchjávada. Ka'a tse'e mnamyájajadat je'e kajx; nay'ix'ítjada ve'e jets ka'a ve'e m'íttat ax jo'n to'k je axén juu' ve'e je kup yaktukmupa'mi jetse'e yakkuspojxnuva. ²¹Kux pan ka'a xa ve'e je Nte'yam dutukma't je israeejlit jayu juu' ve'e ijttup ax jo'n je avintso kup axén, ζvintsose'e xnasjávada jets miitse'e mtukmo'otjadat pan ka'a ve'e xjaanchjávada? ²²Ya'a kajx tse'e n'ixumda vintso ve'e je Nte'yam va'ajts oy joot ñapyumju jets nay ve'empa vintso ve'e je makk tsaachpaatun dupum. Makk tse'e je tsaachpaatun dupuujmja pan pan jatye'e ijttup jep tokin jaatp; ax va'ajts oy joot tse'e ñapyumju miits maatta, je'e ve'e ku ve'e mnaajk'ítjada oy jayu je Nte'yam maat. Pan ka'a tse'e ve'em xtonda, ve'em tse'e m'ajttuvat ax jo'n je'e jyajtti. ²³Ax pan je israeejlit jayu tse'e dujaanchja'vidinuvap je Nte'yam, yakpaamdinuvapts je'e ve'e jómam y'ijtti, kux o'yixjup je'e ve'e je Nte'yam jetse'e jado'k nax jem dupaamnuvat. ²⁴Miitsta, ka je israeejlit jáyuvapta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n je olivos kup axén juu' ve'e yee'k jem yukjootm, van'it tse'e yakkuspujx jetse'e yakpaajmji juu' ve'e kyah'avintsokúpip, je olivos kup juu' ve'e kayu'uj katún. ζVintsots n'ite'e kya'o'yinuvat jetse'e yakpaamnuvat jado'k nax joma ve'e y'ijtp je israeejlit jayu? Je'e tse'e ijttup ax jo'n je avintso kup axén.

Ku je israeejlit jayu y'ijttinit jem je Nte'yam y'am kya'm

²⁵Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp atse'e jetse'e xnujávadat juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki jetse'e kyayaknujava y'ijtp, ve'em tse'e mkanayjávajadat jets ooye'e juu' xtunnujávada. Ka'a xa ve'e je israeejlit jayu makk je vinma'yun dujayepta xa'ma kajx, van'it paatji ve'e ku ve'e pyo'okut pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, je'e tse'e dujaanchjávadap je Nte'yam. ²⁶Ax ve'em tse'e nujom je israeejlit jayu dujayeptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Nte'yam vyaajñ jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: Yakjéjap tse'e je Yaktsookpa jem jerusalemnit kyajpun kajxm, je'e tse'e dutuknuvaatsnup je israeejlit jayu je tyókinda.

²⁷Ya'ats je'e ve'e je kojstán juu' ats je'e ve'e nmasookjadap ku atse'e je tyokin ntuknuvaatstinit. Jidu'um tse'e vyaajñ.

²⁸Cho'oxpujpkts je'e ve'e je Nte'yam je israeejlit jáyuda kuxe'e dukajaanchjávada je oy kats je oy ayook. Miits je m'o'yinda xa je'e ve'e ku ve'e dukajaanchjávada. Oyam tse'e vye'ema, tyukkõnvaatsts je'e ve'e je Nte'yam jets je'e ve'e dujáyuvat, chajkpts je'e ve'eda je jyujpit jayu kajxta, je Abraham, je Isaac, maat je Jacob. ²⁹Ka'a xa ve'e je Nte'yam duvinmatyíkuts pan pan je'e ve'e vyinkaamp jetse'e dukunuu'kx. ³⁰Miitsta, ka je israeejlit jáyuvapta, ka'a tse'e xkatsupajkti je Nte'yam; ax uxyam tse'e je Nte'yam mtukmo'otjada kux ka'a ve'e je israeejlit jayu kyatsapakta. ³¹Ax nay ve'empa tse'e, óyame'e je israeejlit jayu dukakatsapakta je Nte'yam, tukmo'otjadapts je'e ve'e, ve'em ax jo'n miitse'e uxyam mtukmo'otjada jo'n. ³²Je Nte'yam xa ve'e nujom je jayu duyaktaan jep tokin jaatp kuxe'e kyakatsapak-

jada. Ve'em tse'e dütuujn jetse'e to'k ka'ajyji dütukmo'otut.

**“iOoy xa ve'e je Nte'yam
dütunnumaja dütunnujaancha!”**

³³ iOoy xa ve'e je Nte'yam dütunnumaja dütunnujaancha! iVa'ajts kuvij aa'k xa je'e ve'e jets ooy tse'e juu' dütunnujava! iPants n'ite'e o'yixjup jetse'e dvinmótuvut pan tyaxe'e jets vintso ve'e juu' dütún? ³⁴ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'lx Jatyán vya'añ:

iPants je'e n'ite'e dunuja'vip ti vinma'yune'e je Maja Vintsán jyayejpp, pants je'e n'ite'e o'yixjup jetse'e je Nte'yam dukojtsv'ijut?

³⁵ iPants je'e n'ite'e too'vajkp juu' tuduma'a jetse'e ux'ook kyuvejtuxjut? Jidu'um tse'e je Kunuu'lx Jatyán vya'añ.

³⁶ Je Nte'yam xa ve'e nujom juu' jaty dupaam, je'e je chojkun kajx tse'e nujom juu' jaty duyakjeji, je'e je myajin kajx tse'e nujom juu' jaty y'it. iYakmaja yakjaanchats je'e ve'e je Nte'yam y'ijtnit xa'ma kajx! Amén.

**Vintso je Nte'yam dutsak
jetse'e je jayu jyojntykat**

12 Utsta ajchta utsta tsá'ada, kuxe'e je Nte'yam je jayu dünü'ixkada'aky, je'e kajxts ats miitse'e nmunoo'kxtukta jets je'e ve'e mnatyukvintsa'agajadat, je vintsa'kin juu' ve'e joojntykidup, juu' ve'e je Nte'yam natyukkatajkiyup jets juu' je'e ve'e y'oyja'vip. Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e ve'em je Nte'yam xvinjávatat xvintsa'agadat. ² Ka'a tse'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e, je'e ve'e jetse'e je mvinma'yun xyaktiktstinit, ve'em tse'e oy xnujávatat pan ti ve'e je Nte'yam chajkp, pan ti ve'e y'oyja'vip, pan ti ve'e oy jets va'ajts.

³ Je maa'yun kajx juu' atse'e je Nte'yam xtoojnji, je'e kajxts ats miitse'e nvaajnjada: Ka'a tse'e nuyojk maj mnayjávatat jets juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeegui; je'e ve'e jetse'e nuto'k nuto'k oy xpayo'oydat jetse'e xtóndat juu' ve'e mtukkadaakjudup, ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega maat je jaanchja'vin juu' ve'e je Nte'yam mmooyjudu. ⁴ May viijn xa ve'e je ni'kx je kopk dumaada, jem tse'e je kya'aj, jem tse'e je tyek, nay jempa tse'e juu' jaty viijnk. Ax juu' tse'e to'k ni'kx to'k kopk, kakje'e tse'e je tyoonk tyukkada'akyju. ⁵ Nay ve'empa tse'e, numay xa uu'me'eda, ax to'k muk tse'e n'ijtumda je Cristo maat jets to'k muk tse'e n'ijtumda nuto'k nuto'k, ve'em ax jo'n kun'ijtumdi to'k ni'kx to'k kopk je Cristo maat.

⁶ Ax ve'em tse'e dutsak jetse'e juu' nto'numdat vintso ve'e je Nte'yam je maa'yun je putajkin xmo'yumda to'k jado'k, ve'em ax jo'n xtukmutsojkumda. Pan yakmo'yumdu tse'e pan vintso ve'e nkojtsnajxumdat je Nte'yam je y'ayook, ve'em tse'e dutsak jetse'e nkojtsnajxumdat ax jo'n dupaa'ty du'akeega maat je jaanchja'vin juu' ve'e njayejpumdup. ⁷ Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e je jayu mpatto'nimdat, ve'em tse'e nto'numdat. Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e je jayu ntuk'ixumdat je Nte'yam je y'ayook, ve'em tse'e nto'numdat. ⁸ Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e je jayu nyakjot'amájimdat, ve'em tse'e nto'numdat. Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e mputajkimdat je jayu pan pan jatye'e katih'ijtuxjudup, ve'em tse'e oy mputajkimdat. Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e je jayu nyakkutojkiimdat, oy tse'e nto'numdat. Pan yakmo'yumdu tse'e vintso ve'e oy jayu nnapy'a'mumjadat je'e maat pan pan jatye'e tsaachvinmaaydup,

xoonduk aaj xoonduk joot tse'e ve'em nto'numdat.

⁹Nachókjada to'k jado'k to'k aaj to'k joot. Ka'a tse'e xtsóktat je ka óyap; to'k aaj to'k joot'e mnaajk'ítjadat je y'oy je'e maat. ¹⁰Ooy tse'e mtunnachókjadat, ve'em ax jo'n dutsak jetse'e je Nte'yam je jyayu náchókjadat. Íxtada vintso ve'e mnavyintsá'agajadat vimpit atuj.

¹¹Ooy tse'e xtunsoóktat jetse'e mtón-dat; ka'a tse'e mnox'oo'ktat. Mutonda mupakta je Maja Vintsán to'k aaj to'k joot. ¹²Xoojntkpe'e mnaajk'ítjadat je'e kajx ku ve'e je Maja Vintsán x'a'ixta. Muténada tse'e ku ve'e mtsaachpaa'tta. Ijtp tse'e mtsapkótstat.

¹³Putákada je Nte'yam je jyayu pan pan jatye'e katih'ijtxjudup. Napyám-jada oy jayu maat je je'yva jayu.

¹⁴Amótuda je Nte'yam jetse'e dukunoo'kxut pan pan jatye'e mjomtoojnjjudup mtitoojnjjudup, ka'a tse'e x'amótudat jetse'e je tyokin yaktukkuvéttat.

¹⁵Xoondukta je'e maat pan pan jatye'e xoojntktup. Ya'axta je'e maat pan pan jatye'e yaaxtup.

¹⁶To'kji je vinma'yun xjayéptat nujom je jayu je y'o'yin kajxta. Ka'a tse'e mnamyájajadat; je'e ve'e mmaatnayjávajadap je jayu juu' ve'e kayakvintsá'kidup. Ka'a tse'e mnapyámjadat jets ooye'e juu' xtunnujávada.

¹⁷Ka'a tse'e je jayu xtonumpijjtadat juu' ve'e ka óyap pan pan jatye'e ti ka óyap mto'nuxjudup. Íxtada jetse'e xtóndat juu' ve'e anañujoma je jayu y'oyja'vidup. ¹⁸Tonda pan joma vaate'e m'o'yixjada jetse'e oy joot mjoojntykadat maat anañujoma.

¹⁹Utsta ajchta utsta tsa'ada, juu' atse'e ooy ntunsojktup, ka'a tse'e xtukkuvéttat pan pan jatye'e mto'nuxjudup juu' ve'e ka óyap. Kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Je Maja Vintsane'e vaamp: Xtukkadaakp xa

atse'e jets atse'e je jayu mpaajmjadat je tsaachto'nun, ntukkuvéttapts ats je'e ve'e je tyókinda.” ²⁰Vaampap tse'e jidu'um: “Pan yu'oo'kjup xa ve'e juu' ve'e mtso'oxpajkjup, myakkáyup tse'e; ax pan taatsip tse'e, myak'oo'kup tse'e. Kux ku xa ve'e ve'em xtónut, natyukjávajap tse'e je tyokin.” Jidu'um tse'e vya'añ. ²¹Ka'a tse'e mnamyaso'okjadat jetse'e je kyo'oy je'e myakkutojkkujadat; ñojk'óye'e je kyo'oy je'e xyakkutojkkujadat je'e kajx ku ve'e xtonda je y'oy je'e.

**Vyinmajtsjup tse'e jetse'e
nnapya'mumjadat jep je
yakkutojkpa kya'p pya'tkup**

13 Ve'em xa ve'e dutsak jetse'e to'k ka'ajyji je jayu ñapyámjut jep je'e kya'p pya'tkup juu' ve'e yakkutojktup, kux ka'a ve'e pan yakkutojkpa je kutoj-kun dujayep pan ka'a ve'e je Nte'yam mya'aju. Nujom tse'e pan pan jatye'e yakkutojktup, je Nte'yamts je'e ve'e paajmjudu. ²Ax ve'em tse'e, pan pan xa ve'e je yakkutojkpa dutso'oxpajkp, cho'oxpajkpapts je'e ve'e je Nte'yam kux ka'a ve'e dukuvuk juu' ve'e je Nte'yam pyavaampy. Pan pan tse'e dutso'oxpajkp je Nte'yam, je Nte'yamts je'e ve'e tukkuvéttjadap. ³Kux ka je'e kajxap xa ve'e je yakkutojkpa y'itta jetse'e du'atsa'agadat pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e oy, je'e kajxe'e jetse'e du'atsa'agadat pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap. Pan mtsojktup tse'e jetse'e je yakkutoj-kpa mkah'atsa'agajadat, tonda tse'e juu' ve'e tum oy, ve'em tse'e je yakkutojkpa myakmájajadat, ⁴kux je Nte'yam je'e ve'e tyoojnjp miits je m'o'yin kajxta. Ax pan je'e tse'e mtoondup juu' ve'e ka óyap, tsa'agada tse'e, kux ka koojyap xa ve'e je yakkutojkpa je kutojkun du-jayep jetse'e je tsaachto'nun dupámüt, je Nte'yamts je'e ve'e moojyju je kutoj-kun jetse'e duyaktsaachpaa'tut je'eda

pan pan jatye'e dutoondup juu' jatye'e ka óyap. ⁵Je'e kajx tse'e dutsak jetse'e je jayu jep kutojkun pa'tkup ñaajk'ítjut, ka je'e kajxjap tse'e jetse'e je tsaachpaatun kyapaa'tjut, je'e kajxpa ve'e jetse'e je va'ajts vinma'yun dujayéput. ⁶Je'e kajx-pats miitse'e xmo'oda je kupa'mun je yakkutojkpa, kux je Nte'yam je'e ve'e tyoojnjidup, je'e jyam je'e ve'e jep ñu'ijtp jetse'e yakkutókut.

⁷Kuvetta juu' ve'e myójidup. Pan pan xa ve'e tukkadaakjup je kupa'mun, ax mmó'odap tse'e. Pan pan tse'e tukka-daakjup jetse'e xyakmájadat, ax myak-májadap tse'e. ⁸Ni pana tse'e xkamuyó-jadat; je'e jyi ve'e je tsojkun juu' ve'e mnatyukmuyójjidup to'k jado'k. Pan pan xa ve'e dutsojkp je myujayu, ve'em tse'e dukutyún je Moisés je pyava'nun. ⁹Kux jidu'ume'e je Moisés je pyava'nun vya'añ: "Ka'a tse'e xyakvinta'kintóki-dat je navyajkun, ka'a tse'e myak-jayu'oo'ktat, ka'a tse'e mme'e'tstat, ka'a tse'e ti xnas'ayóvadat." Ax ya'a jets nujom je viijnk pava'nun, akojtsmúk tse'e tyañ jidu'um: "Tso'kta je mmujan-tamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n vinm mnachókjada." ¹⁰Pan pan xa ve'e dujajejpp je tsojkun, ka'a tse'e ti ka óyap dutuujnja je myujayu. Ax ve'em tse'e, je tsojkun kajx xa ve'e je jayu dukutyún je pava'nun.

¹¹Je'e kajx tse'e je Nte'yam dutsak jetse'e ve'em xtóndat kux mnuja'vidupe'e jets najxpe'e je it. Ve'em tse'e m'ijttinit ax jo'n je jayu juu' ve'e pojttuk-tup ku ve'e mya'ajta jetse'e je chooj duyakke'ekta, mnuja'vidupe'e jets támani ve'e je xaaj ku ve'e myiinnuvat je nYaktsookpamda Jesucristo, ta tse'e jyaa'ktámini je xaaj ku ve'e myiinnuvat jets ka'a ve'e ku ve'e njaanchja'vi'ukva'numdi. ¹²Ve'em xa ve'e úxam ya it ax jo'n je it koo'tsna jetse'e jave'e'n yak'a'ix jetse'e je xaaj pyítsumut. Va'an tse'e dukoo'kto'numdini je kyo'oy je'e,

je'e juu' ve'e je jayu tyoondup juu' ve'e ijttup ax jo'n je'eda juu' ve'e ijttup jeja akoo'ts it jaat; je'e ve'e nto'numdinup vintso ve'e n'amaadaaguimdat je kyo'oy je'e je makkin kajx juu' ve'e je Nte'yam xmo'yumdup, ve'em tse'e n'ijttumdinit ax jo'n je'eda juu' ve'e ijttup jeja aja-jtk it jaat. ¹³Va'an tse'e dujoojntykimda ax jo'n dupaa'ty du'akeega, ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e joojntykidup jeja ajajtk it jaat. Ka'a tse'e ve'em nto'numdat ax jo'n je'eda pan pan jatye'e ooktup mookjudup, pan pan jatye'e juu' dujomtoondup dutitoondup, pan pan jatye'e je kats dutukmaatjajejptup je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyajejptup, pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeegup, pan pan jatye'e nacho'oxpajkjjudup, jets pan pan jatye'e ejkjjudup jot'aajnjudup ku ve'e juu' kya'o'yixjada ax jo'n je viijnk jayu. ¹⁴Jeme'e je Maja Vintsán Jesucristo y'am kya'm nmapya'mumjadat. Je'e maat tse'e n'ijttumdinit ve'em ax jo'n je jayu dujajepta je vit juu' ve'e natyukxo'jjudup. Ka'a tse'e nto'numdat juu' ve'e ntsojkumdup ya n'avintso vinma'yun kajxamda.

Ka'a tse'e ntókimpayo'yumdat je nmujaanchja'vivamda

14 Kuvakta je mmujaanchja'vivada pan pan jatye'e duka'oynuja'vidup pan ti ve'e je Nte'yam chajkp; ax ka'a tse'e xkojtsvintso'vdat ku ve'e oy dukavinmótuda. ²Jem xa ve'e je jaanchja'vivada juu' ve'e nayja'vijidup jetse'e duja'kxtat to'k ka'ajyi ti jaty, jempa tse'e viijnktava juu' ve'e duka'oynuja'vidup ti ve'e je Nte'yam chajkp, tum je aajy je ojts tse'e jya'kxtup. ³Je jaanchja'vivada pan pan jatye'e duja'kxtuvap je tsu'uts, ka'a tse'e duviijnk'ixtat je myujaanchja'vivada juu' ve'e je'e jyi duja'kxtup je aajy je ojts; jets je jaanchja'vivada juu'

ve'e je'ejyji duja'kxtup je aajy je ojts, ka'ats je'e ve'e duviijnki'ixtuvat je myujaanchja'vivada juu' ve'e duja'kxtuvap je tsu'uts, kux kuvajkjudu je'e ve'e je Nte'yam. ⁴Nunajjtp tse'e ku ve'e vinkex ñunva'anut jets ka'a je'e ve'e vye'ema. Jidu'umts atse'e n'atsav: ¿Pants mitse'e tumpumju jetse'e xtokimpayo'oyut je viijnk jayu je tyoompa? Je vyintsán xa je'e ve'e va'anup pan oy je'e ve'e juu' ve'e tyuump uk pan ka'a. Ax tyónuupts je'e ve'e juu' ve'e oy, kux o'yixjup je'e ve'e je Maja Vintsán jetse'e je jayu je y'oy je'e dutónut.

⁵Jem xa ve'e je jaanchja'vivada juu' ve'e vinjava taandup jets ñumájipe'e to'k je xaaj jets ka'a ve'e jado'k je xaaj. Jempa tse'e je viijnk jaanchja'vivada juu' ve'e vinjava taandup jets akijpxa ve'e dunumájada nujom je xaaj. To'k jado'k tse'e vinjava tyándat pan vintso ve'e oy dupaa'tut du'akeegat. ⁶Je'e juu' ve'e du'amaa'yidup to'k je xaaj jets ka'a ve'e jado'k je xaaj, ve'emts je'e ve'e dutonda jetse'e je Maja Vintsán duyakmájadat duyakjaanchadat; jets je jaanchja'vivada juu' ve'e dukah'amaa'yidup je xaaj juu' ve'e je myujaanchja'viva y'amaa'yidup, ve'em tse'e dutonda jetse'e je Maja Vintsán duyakmájiduvat duyakjaanchiduvat. Je jaanchja'vivada juu' ve'e duja'kxtuvap je tsu'uts, ve'em tse'e dutonda jetse'e je Maja Vintsán duyakmájadat duyakjaanchadat, kux kyukojsjidup je'e ve'e je Nte'yam je'e juu' ve'e kyaaydup y'ooktup. Je jaanchja'vivada juu' ve'e dukaja'kxtup je tsu'uts, ve'em tse'e dutonda jetse'e je Maja Vintsán duyakmájiduvat duyakjaanchiduvat, kyukojsjiduvaps je'e ve'e juu' ve'e kyaaydup y'ooktup.

⁷Ni pánats uu'me'eda juu' ve'e kajoojntykip je y'avintso je'e kajx, jets ni pánats uu'me'eda juu' ve'e ka'oo'kp je y'av-

intso je'e kajx. ⁸Pan joojntykimdup xa ve'e, je Nte'yam kajxts uu'me'e njoojntykimda; jets pan oo'kumdup tse'e, je Nte'yam kajxpts uu'me'e n'oo'kumduva. Ax ve'em tse'e, pan joojntykimdup tse'e uk pan oo'kumdup tse'e, je Nte'yam je jyáyuts uu'me'eda. ⁹Je'e kajx xa ve'e je Cristo y'uk'aa'k jetse'e jyoojntykpajknuva jetse'e dunuvintsanikáxut nujom pan pan jatye'e joojntykidup jets nujom pan pan jatye'e oo'ktu.

¹⁰Kux tse'e ve'em, ¿tyajxts miitse'e jemda juu' ve'e vaandup jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a? ¿Jets tyajxts miitse'e jemdava juu' ve'e duko'oy'ixtup je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a? Ka'a tse'e xtukka-daakumda jets je'e ve'e ntokimpayo'yumdat, to'k jado'k uu'me'e nje'yumdinit jem je Nte'yam vyinkojkm, ax je'ets uu'me'e xtokimpayo'yumdap. ¹¹Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Vaamp xa ve'e je Maja Vintsán:

“Tyúvam atse'e nva'añ jets nujom atse'e je jayu xvinkoxkténadat, nujom tse'e vya'andat jets pyaatyp y'akeegup je'e ve'e juu' atse'e ntuump.”

Jidu'um tse'e vya'añ. ¹²Ax ve'em tse'e, nuto'k jaty uu'me'e je cuenta je Nte'yam nmo'yumdinit pan vintso ve'e juu' jaty tunto'numda tunkojtsumda.

Ka'a tse'e je jayu ntukmasookumdat je Nte'yam je tyoo'

¹³Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e n'uktokimpayo'yumdinit to'k jado'k, je'e ve'e mpayo'yumdap vintso ve'e je n'útsamda je n'ajchamda jets je n'útsamda je ntsa'aamda nkatukmasookumdat je Nte'yam je tyoo'. ¹⁴Kux atse'e to'k muk n'it je Maja Vintsán Jesús maat, je'e kajxts atse'e vinjava ntañ jets ka'a ve'e tii ni tía juu' ve'e yaktokintoomp je

y'avintso je'e. Ax pan je jayu tse'e dūnasja'vip jets jeme'e juu' ve'e yaktokintoomp, yaktokintoompts je'e ve'e ku ve'e je jayu dutún juu' je'e ve'e ñasja'vip jets ka'a je'e ve'e y'oya. ¹⁵ Ax pan ñasja'vidup tse'e je m'utsta je m'ajchta ukpu je m'utsta je mtsa'ada jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e mtoondup, je'e kajx ku ve'e du'ixta juu' ve'e mja'kxtup, mkatsojktup tse'e je m'utsta je m'ajchta ukpu je m'utsta je mtsa'ada ku ve'e ve'em xtonda. Ka'a tse'e xyakvintókidat je jayu juu' ve'e je Cristo kyu'oo'ki, je'e kajx ku ve'e xja'kxta juu' je'e ve'e ñasja'vip jets yaktokintoomp je'e ve'e. ¹⁶ Oyame'e xnújávada jets nvaat je'e ve'e xtóndat juu' ve'e mtoondup, ka'a tse'e ve'em xtóndat pan je jayu ve'e dūnasja'vidup jets tokin je'e ve'e juu' ve'e mtoondup. ¹⁷ Kux ku xa ve'e je jayu y'it jem je Nte'yam y'am kyam, ka'a tse'e duyakvinkópkada juu' ve'e kyaaydup y'ooktup, je'e ve'e yakvinkópkidup jetse'e dutóndat juu' ve'e pyaatyp y'akeegui, je oy joot dūjayéptat, jetse'e xyoonduktat je Espíritu Santo kajx. ¹⁸ Pan pan xa ve'e je Cristo ve'em dumutoomp dumupajkp, oy jootts je'e ve'e y'it je Nte'yam maat, íxjuduvapts je'e ve'e je jayu jets vintso ve'e dutún juu' ve'e oy.

¹⁹ Ax ve'em tse'e, ve'em xa ve'e dut-sak jetse'e nto'numdinit nkojtsumdinit vintso ve'e oy joot nmamyu'ijtumjidinit to'k jado'k jetse'e makk aaj makk joot n'ijtumdinit to'k muk je Cristo maat. ²⁰ Je'e juu' ve'e je Nte'yam tyoon, ka'ats miits je'e ve'e xyakvintókidat je'e kajx juu' ve'e mkaaydup m'ooktup. Nvaat tse'e je jayu dukáyut du'oo'kut jyajuu' kaakyaanaaja; ax tókints je'e ve'e ku ve'e je jayu dukay du'uu'k juu' ve'e je viijnk jayu tukmasoockjup je Nte'yam je tyoo'. ²¹ Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jets ka'a miitse'e je tsu'uts xja'kxtat, ka'a ve'e je tsaaydum pa'ajk naaj x'oo'ktat, ni ti viijnka ve'e xkatóndat pan je'e kajx-

e'e je m'utsta je m'ajchta ukpu je m'utsta je mtsa'ada dumaso'okta je Nte'yam je tyoo'. ²² Pan ti ve'e mjaanchja'vidup jetse'e xtóndat ya'a kajx, jeja tse'e je Nte'yam vyinkujkji dutsak jetse'e ve'em xjaanchjávadat. Xoon je'e ve'e je jayu juu' ve'e dūnuja'vip jets oy je'e ve'e juu' ve'e tyuump. ²³ Ax je jayu juu' ve'e mejtsvinmaayp, tókintoompts je'e ve'e ku ve'e juu' dukay duju'kx jetse'e dukajaanchjáva jets oy je'e ve'e ku ve'e ve'em dutún. Kux pan ti ve'e je jayu tyoondup jetse'e dukajaanchjávada jets oy je'e ve'e, tókints je'e ve'e ku ve'e ve'em dutonda.

Va'an duto'numda pan vintso ve'e je viijnk jayu du'oyjávadat

15 Uu'mda, pan pan jatye'e dūnuja'vidinup je Nte'yam je y'ayook, ve'em tse'e dutsak jetse'e mputajkimdat pan pan jatye'e duka'oynuja'vidup ti ve'e je Nte'yam chajkp, ka'a tse'e nto'numdat vintso ve'e viinm n'oyja'vimda, ² je'e ve'e nto'numdap juu' ve'e je nmujaanchja'vivamda y'oyjávadap jetse'e y'ítut je'e je y'o'yin kajxta, ve'em tse'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjávadat. ³ Kux ni je Cristova ve'e dukatuujn vintso ve'e viinm du'oyjava, ve'em ax jo'n dūnuujmi je Tyee', ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jo'n: "Ku tse'e je jayu mvinkojtspejtjidi, ats tse'e xtukkadakkajx." Jidu'um tse'e dūnuujmi. ⁴ Nujom tse'e juu' jatye'e jatyán ijtp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, je'e kajxts je'e ve'e yakjatyaañ jetse'e xtuk'íxumdat, jetse'e makk aaj makk joot nmuténimdat juu' jatye'e nyaknajxumdap, jetse'e je jot'amajin njayejpumdat van'it paat ku ve'e ve'em tyoojninit kyojtsjinit ax jo'n jep javyet. ⁵ Je Nte'yam, juu' ve'e je jayu dumakkinmooyp jetse'e juu' dumuténat jetse'e duyakjot'amaja, je'e tse'e

dutónup vintso ve'e kijpx je vinma'yun xjayéptat, ve'em ax jo'n je vinma'yun juu' ve'e je Cristo Jesús jyayejpp. ⁶Ax ve'emts miitse'e to'k ka'ajyji to'k aaj to'k joot xyakmájadat xyakjaanchadat je Dios Tee' jets je nMaja Vintsánamda Jesucristo.

Yakvaajnjidu ve'e je oy kats je oy ayook pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap

⁷Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n je Cristo mkuvákjada, ve'em tse'e mnakyuvákjadata to'k jado'k, ve'em tse'e xyakmájadata xyakjaanchadat je Nte'yam. ⁸Kux juu' xa ats miitse'e nvaajnjidup, ya'ats je'e ve'e: Miine'e je Cristo jetse'e dumutónut dumupákut je Nte'yam je israeejlit jayu je y'o'yin kajxta. Ku ve'e ve'em dutuujn, yaknukexnatajkits je'e ve'e jets kyutyuumpe'e je Nte'yam je y'ayook jetse'e ve'em tyónjut juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'ni je jujpit jáyuda, je Abraham, je Isaac, maat je Jacob. ⁹Je'e kajx tse'e myiimpa jets pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, je'e tse'e duyakmájdinup duyakjaanchidinup je Nte'yam kuxe'e tyukmo'tjüduva, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Nyakmájap nyakjaanchapts ats mitse'e je numay jayu maat juu' ve'e ka je israeejlitap, ávupts atse'e mits je mmajin je mjaanchin kajx.

¹⁰Jado'k nax tse'e jidu'um vyaampa: Mii'tsta, pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvapta, xoondukta maat je'eda juu' ve'e je Nte'yam vinkoojnjudu.

¹¹Vaampap tse'e jidu'um: Nujome'e pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, yakmájada yakjaanchada je Maja Vintsán, ve'em tse'e, yakmájada yakjaanchada je Maja Vintsán nujom je jáyuda.

¹²Jidu'um tse'e je Isaías jep Kunuu'kx Jatyán kujxp dujatyaaampa:

Yakjéjap xa ve'e to'k je Isaí je chaan je kyooj pane'e duyakkutojkjap vinxup to'k it to'k naxviijn,

jem tse'e je Isaí je chaan je kyooj y'am kya'm ñapyaajmjidinit juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvapta.

Jidu'um tse'e je Isaías dujatyaaajñ.

¹³Je Nte'yam, juu' kajxe'e n'a'ixumda je y'oy je'e juu' ve'e miimpmum, je'e tse'e xoojntkp myak'ítjadap jets je oy joot maat kuxe'e je'e xjaanchjávada, ve'em tse'e je Espíritu Santo je myakkin kajx nuyojk oy xnuja'vi'ata'atstat jets tyúvam je'e ve'e je y'oy je'e juu' ve'e m'a'ixtup.

¹⁴Utsta ajchta utsta tsa'ada, nnuja'vip atse'e jets oy jayu miitse'eda jets ooye'e juu' xtunnujávada, jets m'o'y-ixjudupe'e jetse'e mnatyuk'íxjadat to'k jado'k. ¹⁵Oyam tse'e vye'ema, yap atse'e nak kujxp nnayjávaja jets ats miitse'e juu' ntukjaa'myétstat. Je'e kajxts atse'e ve'em nmayjávaja kuxe'e ats je Nte'yam je maa'yun xtoojnji ¹⁶jets atse'e je Cristo Jesús nmutónut nmupákut je'e je y'o'yin kajxta pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. Nvaajnjidupts ats je'e ve'e je oy kats je oy ayook juu' ve'e je Nte'yam yakmiin yaja naxviijn, ve'em tse'e y'ijttinit je vintsa'kin juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip, ve'em ax jo'n ats je'e ve'e je Nte'yam kuntukvintsa'kidi, ve'em tse'e y'ijttinit je Nte'yam je jyayu je Espíritu Santo kajx.

¹⁷Ax ve'em tse'e, ooy atse'e ntuntukxoonduk juu' ve'e je Nte'yam tyoon kyoojts ats kajx, ats, nuto'k juu' ve'e ijtp to'k muk je Cristo Jesús maat. ¹⁸Nayja'vijup atse'e jets je'ejyji atse'e nkótsup juu' ve'e je Cristo tyoon kyoojts ats kajx jets ve'em pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, je'e tse'e dukatsapáktap je Nte'yam, ve'em juu' jatye'e tyoon kyoojts ats kajx ¹⁹ku ve'e je mújit nuja'vin jetse'e je majin dutuujn jets ku atse'e je Es-

píritu Santo xyakmakkpukj. Ax ve'emts atse'e je jayu nvaajnijkujx je oy kats je oy ayook jem jerusaleenit kyajpun kajxm jetse'e jem paat jye'ya iliiricovit y'lit jootm. ²⁰ Ijtpts atse'e ntsak vintso atse'e je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy ayook joma ve'e je Cristo jye'e kyayaknujávana, ka'ats atse'e ve'em ntónut ax jo'n je jayu juu' ve'e je tajk dujaa'kyakvimpejtp joma ve'e je viijnk jayu je tajk dutsoo'nduk. ²¹ Ve'em atse'e ntsak jets atse'e ntónut ax jo'n je Kunuu'kx Jatján vya'añ:

Je'eda pan pan jatye'e
kayakvaaajnidupna,
y'ixtapt je'e ve'e,
jets je'eda pan pan jatye'e
dukamótudupna,
vynmótudapt je'e ve'e.
Jidu'um tse'e vya'añ.

Ñuvinma'yi tse'e je Pablo jetse'e ñajkxut jep Roma

²² Kux atse'e ve'em ntun, je'e kajxts atse'e xka'o'yixju jets ats miitse'e najkx nku'ixta, óyam atse'e may náxani njanupaamdúka. ²³ Ax uxyam tse'e, ta atse'e nton'avaada yaja it jaat joma atse'e tunxaxy tuntaka. Jékani jets uxyam paat atse'e ooy njatuntsak jets atse'e n'ítut miits maatta, ²⁴ a'ixpts atse'e jets x'o'yixjup atse'e tsojk. Nku'ixuvaandup ats miitse'e naxyji ku atse'e nnajkxut jep espáñait y'lit jaatp. Ku ve'e ve'e'n je it ñaxut jetse'e xyoondukut ats ya n'aaj ya njoot ku atse'e n'ítut miits maatta, van'itts ats miitse'e xputákadat jets atse'e njaa'knajkxut jep España. ²⁵ Ax najkxpts aatse'e uxyam jem Jerusalén jets aatse'e je putajkin nmo'odat je Nte'yam je jyayu juu' ve'e jem ijttup. ²⁶ Kuxe'e je jaanchja'vivatajk juu' ve'e tsuunidup jem macedóniait y'lit jootm jets yaja acáyait y'lit jaat, je'e tse'e dunupaajmtkidu jetse'e je putajkin dutuknukéxtat je Nte'yam je jyayu pan pan jatye'e ayooovdup jem Jerusalén. ²⁷ Y'oy-

ja'vidu tse'e jetse'e ve'em dutónat, ax pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e, kux ve'eme'e tyukkada'akjada. Kux je'e pan pan jatye'e ijttup ka je israeejlit jáyuvap, je'e tse'e dujayejptup je oy kats je oy ayook maat je'eda pan pan jatye'e israeejlit jayu jetse'e ve'em dujayejptuvat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e je israeejlit jayu yaktukputákadat juu' ve'e y'ixtup jyayejptup pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. ²⁸ Ax ve'em tse'e, ku ve'e yaktukkataka vye'nat ya putajkin juu' ve'e yakmojktup, van'itts atse'e jep España nnajkxut, ve'emts ats miitse'e naxyji nku'ixtat. ²⁹ Oy xa atse'e nnujava jets ooye'e je Cristo xtunkunoo'kxumdat ku atse'e jem nnajkxut jets ats miitse'e nvaajnjadat je oy kats je oy ayook.

³⁰ Utsta ajchta utsta tsa'ada, je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx jets je tsojkun kajx juu' ve'e je Espíritu Santo xmo'yumdup, je'e kajxts ats miitse'e nmunoo'kxtukta jets atse'e to'k aaj xputákadat, atse'e xnutsapkótstat. ³¹ Amótuda to'k aaj je Nte'yam jets atse'e xtuknuva'atsut je tsaachto'nun juu' atse'e xtoojnjavaandup je'e pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je Jesucristo jem Judea, jets nay ve'empa ve'e oy yakkuvákut je putajkin juu' ve'e yaktukkatakadap je Nte'yam je jyayu juu' ve'e tsuunidup jem Jerusalén. ³² Pan vaamp tse'e je Nte'yam, van'itts atse'e nje'yat va'ajts xoojntkp joma ve'e miitsta jets atse'e njot'amájat ku ve'e nku'ixtat. ³³ Je Nte'yam, juu' ve'e duyajkp je oy joot, je'e maat tse'e m'ijttinit. Amén.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

16 Oy jayu je'e ve'e je Febe, nu-to'k je n'útsamda je ntsa'aamda juu' ve'e je Nte'yam dumutoomp dumupajkp je jaanchja'vivatajk maat juu' ve'e nay'amojkijidup jem cencréait kyajpun kajxm. ² Oy yakxón tse'e xkuvákttat je

Maja Vintsán kajx, ve'em ax jo'n du-paa'ty du'akeega jetse'e dutóndat je Nte'yam je jyayu. Putákada to'k aaj ya Febe pan ti jatye'e ka'ijtxjup, kux numaye'e je jayu juu' ve'e pyutajki, xputajki atse'e viinm.

³Máyame'e to'k aaj je Dios xmo'odat je Priscila jets je Aquila, je'e juu' atse'e ntukmaatmutoondup ntukmaatmupajktup je Cristo Jesús. ⁴Viinm xa je'e ve'e jep kutsa'aga jaatp ñaajktaajnjidi ats kajx. Nkukojtsjidupts atse'e, ax ka átsjyap tse'e, ve'empa ve'e nujom je utsta je ajchta jets je utsta je tsa'ada pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap.

⁵Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je utsta je ajchta jets je utsta je tsa'ada juu' ve'e nay'amojkijidup jem je Priscila jets je Aquila tyak'amda. Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Espaneto juu' atse'e nmaatnayja'vijup jets atse'e ooy ntuntsak. Je'e ve'e mutoo'vajkp dujaanchja'vi'ukvaan je Cristo yaja acáyait y'it jaat. ⁶Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je María juu' ve'e ooyani tuntoomp miits maatta. ⁷Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Andrónico jets je Junias, ats je nmu'israeejlit jáyuda juu' atse'e nmaatpoxuntaktsuunidu, ñumájidup je'e ve'e je kukátsiva maatta jetse'e too'vajkp to'k muk y'ijtti je Cristo maat jets ka'a ve'e ats.

⁸Máyame'e to'k aaj je Dios xmo'odat je Amplias juu' atse'e ooy ntuntsajkp je Maja Vintsán kajx. ⁹Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Urbano juu' ve'e ntukmaatmuto'numdup ntukmaatmupajkumdup je Cristo Jesús, nay ve'empa je Estaquis juu' atse'e ooy ntuntsojkap. ¹⁰Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Apeles juu' ve'e oy duyaknuke'xnatajki jets jyaanchja'vipe'e je Cristo. Mooyduva to'k aaj máyam je Dios je jayu juu' ve'e tsuunidup jem je Aristóbulo

tyak'am. ¹¹Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat ats je nmu'israeejlit jayu Herodión, nay ve'empa je jayu juu' ve'e tsuunidup jem je Narciso tyak'am juu' ve'e je Maja Vintsán dujaanchja'vidup. ¹²Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Trifena jets je Trifosa juu' ve'e je Maja Vintsán dumutoondup dumupajktup, nay ve'empa je n'útsamda je ntsa'aamda Pérsida, juu' ve'e ooy ntuntsojkumdup jetse'e jékani je Maja Vintsán dumutún dumupuk. ¹³Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Rufo, juu' ve'e je Maja Vintsán vinkoojnju, nay ve'empa je tyaak, juu' atse'e ntaakja'vip. ¹⁴Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Asíncrito, je Flegonte, je Hermas, je Patrobas, je Hermes, jets je utsta je ajchta jets je utsta je tsa'ada juu' ve'e ijttup je'e maatta. ¹⁵Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Filólogo jets je Julia, je Nereo jets je cha'a, je Olimpas, jets nujom je Nte'yam je jyayu juu' ve'e ijttup je'e maatta.

¹⁶Nachee'njada to'k jado'k je tsojkun maat je Maja Vintsán kajx. Joma jatye'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajka, to'k ka'ajjji tse'e mkejxujjada máyam je Dios.

¹⁷Utsta ajchta utsta tsa'ada, nmunoo'kxtktupts ats miitse'eda jetse'e xtun'ixtat je'eda pan pan jatye'e je jayu duyaknavya'kxjudup jetse'e dutukmaso'okta je Nte'yam je tyoo', kux juu' ve'e je jayu tyuk'ixtup, ka'ats je'e ve'e ñavyaa'tyju je ixpajkun juu' ve'e je Nte'yam je jyayu mva'nuxjudu. Ka'a tse'e mnaajk'ítjadat je'e maat pan pan jatye'e ve'em dutoondup je ka óyap. ¹⁸Ka je Cristo Jesusap xa je'e ve'e myutoondup myupajktup, je y'avintso vinma'yune'e yaktoondup, vyin'aa'ndupts je'e ve'eda pan pan jatye'e oy dukanuja'vidup je Nte'yam je y'ayook, je'e ve'e ku ve'e tsoj

kyotsta jets je'e juu' ve'e je jayu y'oyja'vip. ¹⁹ Anañujoma xa ve'e je jayu dunujávada vintso miitse'e xkuvakta je oy kats je oy ayook, je'e kajxts atse'e nxoonduk. Ntsajkpts atse'e jetse'e vij m'íttat vintso ve'e xtóndat je y'oy je'e jets ka'a ve'e vij m'íttat vintso ve'e xtóndat je kyo'oy je'e. ²⁰ Ax je Nte'yam, juu' ve'e je oy joot xmo'yumdup, je'e tse'e duyakvintókiyup je Satanás jetse'e y'ijtnit jep mteku'p'atku'p. Je nMaja Vintsánamda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap.

²¹ Máyame'e je Dios mkejxuxjada ya Timoteo juu' atse'e ntukmaatmutuump ntukmaatmupujk je Cristo. Máyame'e je Dios mkejxuxjuduva je Lucio, je Jasón, jets je Sosipater, ats je nmu'israeejlit jáyuda.

²² Ats, je Tercio, je'ets atse'e njaayp juu' atse'e uxyam yaktuknuujmip, nay ve'empats ats miitse'e ntuknukexta máyam je Dios je Maja Vintsán kajx.

²³ Máyame'e je Dios je Gayo mkejxuxjada, je'ets atse'e tuxyak'itupaa'ty yaja tyak'aajy joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajka. Mkejxuxjuduvap tse'e máyam je Dios je Erasto juu' ve'e je kajpun je myeen duka'mip. Máyame'e je Dios mkejxuxjuduva je uts je ajch juu' ve'e duxaaj Cuarto.

²⁴ Je nMaja Vintsánamda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap anañujoma. Amén.

Ku je Pablo kyojtskukajxini

²⁵ Yakmaja yakjaancha tse'e je Nte'yam y'ijtnit, je'e juu' ve'e o'yixjup jetse'e mak'k aaj mak'k joot myak'ijtidinit, ve'em ax jo'n dumaatnavyaa'tyju je oy kats je oy ayook juu' atse'e ntukka'amaayp, je Jesucristo jye'e, juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyuknuja'vi jetse'e jujpani kyayaknujava y'ijt. ²⁶ Ax uxyam tse'e, va'ajts nujávats ya'a ve'e tyañ je'e kajx juu' ve'e jyatyaandu jep Kunuu'kx Jatyán kujxp je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka, ve'em ax jo'n je Nte'yam, juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e tse'e je jayu dupavaan jetse'e du'avánadat ya ayook pan joma ve'e je jayu chaanada to'k it to'k naxvijn, ve'em tse'e je Nte'yam dujaanchjávadat jetse'e dukatsapáktat.

²⁷ ¡Yakmaja yakjaancha tse'e je Nte'yam y'ijtnit xa'ma kajx, je'e'jyji ve'e to'k nujom dunuja'vikajxp! ¡Je Jesucristo kajx tse'e ve'em yaktoonit! Amén.

Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Corinto

1 Atse'e je Pablo, je Nte'yam atse'e xvinkoon jets atse'e n'itut je Jesucristo je kyukátsiva. Ats jets je n'útsamda je n'ajchamda Sóstenes, ² máyam aatse'e je Dios ntuknúkexta je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem coriintovit kyajpun kajxm. M'ijttupe'e je Nte'yam je jyayu je'e kajx ku ve'e to'k muk m'litta je Cristo maat. Je Nte'yam tse'e myaaxujudu jetse'e mjoointykidinit ax jo'n je'e ve'e dutsak. Máyam aatse'e je Dios ntuknúkexxtuva anañujoma je jayu juu' ve'e jyajoma'itukujxa dūvinja'vidup dūvinta'kidup je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e je Myaja Vintsanda jets uu'm nje'emdava. ³ Je Nte'yam, juu' ve'e nTeel'indup, jets je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je'e je y'oy joot maatta.

Njayejpumdupe'e je maa'yun je putajkin je Cristo kajx

⁴ Ijtp atse'e je Nte'yam nkukajtsja miits kajxta kux mkunoo'kxjudup miits je'e ve'e je Cristo Jesús kajx. ⁵ Kux tse'e m'litta to'k muk je Cristo maat, je'e kajx tse'e je Nte'yam mmo'ojada to'k ka'ajji je maa'yun je putajkin, ve'em tse'e xnújávada juu' ve'e tyúvam jets oy je'e ve'e juu' ve'e mkojstsup. ⁶ Makk tse'e mtanda to'k muk je Cristo maat kuxe'e xjaanchjávada je Cristo jye'e juu' aats miitse'e nvaajnjudu. ⁷ Ax ve'em tse'e, namvaat tse'e x'a'ixta je nMaja Vintsánamda Jesucristo, ka'a tse'e mka'ijtuxjada je maa'yun je putajkin juu' ve'e je Nte'yam yajkyp. ⁸ Je'e tse'e myak'ítjadap makk aaj makk joot, ve'em tse'e ni ti tókina mkayakpaatjadat ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat. ⁹ Je Nte'yam, kyu-

tyuumpts je'e ve'e je'e je y'ayook, je'e tse'e xvinko'numdu jetse'e n'ijtumdinit je y'Onuk Jesucristo maat, uu'm je nMaja Vintsánamda.

Ku je jaanchja'vivatajk kijpx je vinma'yun dukajayepti

¹⁰ Utsta ajchta utsta tsa'ada, je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx ats miitse'e nmunoo'kxtukta jetse'e kijpx je vinma'yun xjayeptinit. Ka'a tse'e mnapyajkva'kxjadat; tsoj yakxone'e mjoojntykadat mnaxviijnadat, to'kji je mvinma'yunda to'kji je mja'vinda. ¹¹ Utsta ajchta utsta tsa'ada, je'e kajxts atse'e ve'em nva'añ kux ta atse'e je kats nmotu jets mnapyajkva'kxjudupe'e. Je Cloé je jyáyuts atse'e tuxnaajmada. ¹² Je'ets atse'e ntijp jets to'k jado'ke'e kakje'e je vyinma'yun dupamda. Jem xa ve'e juu' ve'e vaandup: "Je Pablo xa atse'e mpanujkxp." Jem tse'e juu' ve'e vaandupap: "Je Apolos xa atse'e mpanujkxp." Jempa tse'e juu' ve'e vaandupap: "Je Pedro xa atse'e mpanujkxp." Nay jempa tse'e juu' ve'e vaandupap: "Je Cristo xa atse'e mpanujkxp." ¹³ ¿Jadi pajkva'kxy vine'e je Cristo y'it? ¿Ukpu ats, je Pablo, ats vine'e cruuzpejt miits kajxta? ¿Ukpu ats je nxaaj kajx miitse'e mnapejtti? ¹⁴ Nkukojsjip xa atse'e je Nte'yam jets ni pana ats miitse'e nkayaknapejtti, je Criispoji ve'e jets je Gayo, ¹⁵ ax ve'em tse'e ni pana kyava'anut jets ats je nxaaj kajxe'e mnapejtti. ¹⁶ Nyaknapejtpadamna atse'e je Estéfnas maat pan pan jatye'e jep jyuumpt tyujkp. Ka'ats atse'e n'ukjaa'myejtsni ku atse'e viijnk nyaknapejtpa. ¹⁷ Kux ka yaknapejtpap xa atse'e je Cristo xkejx, je'e ve'e jets atse'e je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy ayook, je Jesucristo jye'e, je'e juu' ve'e xku'oo'kimdu jem cruz kajxm jetse'e makk n'ijtumdinit to'k muk

je'e maat. Ax ka'ats atse'e je tsújit ayook nyaktún jetse'e je jayu koojyji dutsojjáavadat je ayook juu' atse'e nkajtsp.

**Je ayook juu' ve'e je
Pablo je jayu vyaajnji**

¹⁸ Je ayook juu' aatse'e je jayu nvaajnjip, ya'ats je'e ve'e: Je Cristo xa ve'e xku'oo'kimdu jem cruz kajxm. Tukx-i'ik katsts je'e ve'e yakjávajada pan pan jatye'e vintókidup; ax uu'mda, juu' ve'e je Nte'yam yaktsookjudup, je Nte'yam je myákkints je'e ve'e. ¹⁹ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Nyaknuke'xnatákap xa atse'e jets ka'a je'e ve'e tyun je'e je y'ayook juu' ve'e natyijjudup kuvij jáyuda, ka'ats je'e ve'e tyoompa je'e je y'ayook pan pan jatye'e natyijjudup vinmótuva ónukta.

Jidu'um tse'e vya'añ.

²⁰ Jeja xa ve'e yaja naxviijn juu' ve'e yaktijtip kuvij jáyuda, yak'ixpajkpada, jets pan pan jatye'e ooy juu' dutunujavidup. Ax juu' tse'e yaja naxviijn yaktijp viji kej, yakxi'ikts je'e ve'e je Nte'yam dujava. ²¹ Nujavip xa ve'e je Nte'yam juu' ve'e tyuump, je'e kajx tse'e kyanamyasookji jetse'e je jayu y'ix-ajat je naxviijnit vijin kejun kajx, je'e ve'e chajkp jetse'e cho'oktat je kyats je y'ayook kajx je'eda pan pan jatye'e jaanchjavijidup, óyame'e ya kats ya ayook yakxi'ik dujávada je jayu juu' ve'e dukajaanchjavidup.

²² Y'ixuvaandup tse'e je israeejlit jayu je mújit nuja'vin, y'amotunaxuvaandup tse'e je griego jayu je vijin je kejun; ²³ ax je Cristo, juu' ve'e cruuzpejt, je'ets je'e ve'e jye'e juu' aatse'e je jayu nvaajnjip. Kyo'oyjavidup tse'e ya kats ya ayook je israeejlit jáyuda, yakxi'ikts ya'a ve'e dujávada pan pan jatye'e ka je'epta; ²⁴ ax uu'm kajxamda, pan pan jatye'e je Nte'yam vinkoojnjudu, je israeejlit

jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epta, je Nte'yam je myakkin jets je Nte'yam je vyijin je kyéjunts ya'a ve'e. ²⁵ Yakxi'ikts je'e ve'e je jáyuda dujava ku ve'e je Cristo je jayu duku'oo'ki jem cruz kajxm. Ax óyam tse'e je jayu yakxi'ik dujávada, oys je'e ve'e je Nte'yam dunujava ti ve'e tyuump. Juu' xa ve'e je jayu tyijp jetse'e je Nte'yam dutuujn kux ka'a ve'e je makkin dujayep, nuyojk makts je'e ve'e jets ka'a ve'e to'k ka'ajyji je jayu. ²⁶ Utsta ajchta utsta tsa'ada, mnuja'vidinup xa miitse'e jets je Nte'yame'e mvinkoojnjudu, nu'eejyjis miitse'eda viji kej ax jo'n je naxviijnit jayu dutijta, nu'eejyjis miitse'edava juu' ve'e yakkutojktup, nay nu'eejyjis miitse'edava juu' ve'e dujajejptup je vintsakin. ²⁷ Vyinkoonts je'e ve'e je Nte'yam pan pan jatye'e yaktijtip ka víjap ka kéjap yaja naxviijn, je'e kajx tse'e jetse'e duyaktso'otyónut pan pan jatye'e yaktijtip viji kej; vyinkoonts je'e ve'e pan pan jatye'e yaktijtip ka mákkap yaja naxviijn, je'e kajx tse'e jetse'e duyaktso'otyónut pan pan jatye'e yaktijtip makk. ²⁸ Je Nte'yame'e divinkoon pan pan jatye'e kayakvintsa'kidup jets pan pan jatye'e yakviijnk'ixtup, ve'em tse'e kyutókiyut je majin juu' ve'e yakvinkóp-kidup pan pan jatye'e dujajejptup je naxviijnit vinma'yun. ²⁹ Ax ve'em tse'e ni pana kyanamyájjat jeja je Nte'yam vyinkujk. ³⁰ Je Nte'yam xa ve'e vinm uu'm xyakto'kmojkumdu je Cristo Jesús maat. Je Cristo kajx tse'e nnuja'vimdini juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'e kajx tse'e je Nte'yam xkatokimpamumda jetse'e va'ajts n'ijtumda, je'e tse'e xyakpítsumumdu jem je Satanás y'am kya'm jetse'e n'ijtumda jem je Nte'yam y'am kya'm. ³¹ Ve'emts je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Pan pan xa ve'e namyajavaajnjup, nuyojk oys je'e ve'e jetse'e je Nte'yam duyakmájat duyakjaanchat."

2 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ku atse'e nnujx jets ats miitse'e nvaajnjidi je Nte'yam je y'ayook, ka'ats atse'e je mujit ayook nyaktuujn ukpu je jayu je vyijin. ²Ku xa atse'e n'ijit miits maatta, ka'ats atse'e ntsajk jets atse'e viijnk nmujavat, je Jesucristoju ve'e, juu' ve'e cruuzpejt. ³Ja'vip tsa'kipts atse'e nve'na jem miits mvinkojkmda jets yonuk aaj yonuk joot. ⁴Ku ats miitse'e nmukojtsti jetse'e ntuknuja'vidi je oy kats je oy ayook, ka'ats atse'e ntsajk jetse'e ntukjaanchjavadat je Jesucristo je jayu je vyijin kajx, ñojk'óye'e ntukjaanchja'vidi je Espiritu Santo je myakkin kajx, ⁵ve'em tse'e je Jesucristo xjaanchjavadat je Nte'yam je myakkin kajx jets ka je jayu je vyijin kajxap.

Je Espiritu Santo kajx tse'e je Nte'yam je vyijin yaknujava

⁶Oyam tse'e vye'ema, je vijin maatts aatse'e je jayu nmukotsta juu' ve'e makk naajk'ijitjidinup to'k muk je Jesucristo maat. Ya vijin, ka je naxviijniet vijnapts ya'a ve'e, nay ka je vijnapts ya'a ve'e juu' ve'e yakkutojktup yaja naxviijn. Je vijin juu' ve'e jyajejptup, je'yapts je'e ve'e je xaaj ku ve'e kyoo'k'ijitnit. ⁷Ax je ayook juu' aatse'e nkajtsp, je Nte'yam je vyijints je'e ve'e juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijit, je'e juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na, je'ets je'e ve'e ku ve'e je Cristo xku'oo'kimdi jetse'e njajejpumdinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ⁸Ni panats ya'a ve'e dukanuja'vi juu' ve'e yakkutojktup yaja naxviijn, kux pan kudunuja'vidi xa ve'e, ka'ats je'e ve'e kuduyakjacryuuzpejtjidi je nMaja Vintsánamda Jesucristo. ⁹Ve'emts je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Je Nte'yam xa ve'e du'apaajmtki may viijn je y'oy je'e juu' ve'e kayak'ix-pna kayakmótupna jets ka'anume'e yakvinmay,

je'e kajx tse'e du'apaajmtkiji pan pan jatye'e je Nte'yam dutsojktup.

Jidu'um tse'e vya'añ. ¹⁰Ax ya'a tse'e je Nte'yam xtuknuja'vimdu je Espiritu Santo kajx, kux je Espiritu Santo, va'ajtsts je'e ve'e dunujava ti vinma'yune'e je Nte'yam jyajejpp.

¹¹Ni pana xa ve'e dukanujava pan vintso ve'e to'k jado'k je jayu vyinmay jem jya'vin kajxm, je jayu je jya'vinji tse'e dunuja'vip. Nay ve'empa tse'e, je Espiritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je'ejyji tse'e dunuja'vip vintso ve'e je Nte'yam vyinmay. ¹²Ax ka'a tse'e nnuja'vimda je Nte'yam je y'ayook je naxviijniet vinma'yun kajx, je Espiritu Saantots je'e ve'e xtuknuja'vimdup je ayook jetse'e nvinmótumdat juu' ve'e je Nte'yam je myaa'yun kajx xmo'yumdu. ¹³Juu'ts aatse'e je jayu ntuk'ixp, ka je'epts je'e ve'e juu' ve'e je jayu tyijitup vijin, je vijin je'e ve'e juu' ve'e je Espiritu Santo aats xtuknuja'vip. Ku aatse'e ve'em ntuk'ix, ñuja'vidupts je'e ve'e pan pan jatye'e je Espiritu Santo dukuvajktup jets tyúvam je'e ve'e je ayook juu' aatse'e nkajtsp.

¹⁴Pan pan jatye'e xa ve'e jem jya'vin kajxm ka'ijtp je Espiritu Santo, ka'a tse'e dukuvakta juu' ve'e kyajtsp je Espiritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, kux yakxi'ike'e dujávada, ka'a tse'e y'o'yixjada jetse'e dvinmótudat juu' ve'e je Espiritu Santo xtuk'ixumdup, kux je'e ya'a ve'e juu' ve'e yaknuja'vip je Espiritu Santo kajx. ¹⁵Je jayu juu' ve'e jem jya'vin kajxm je Espiritu Santo, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e dvinmótut juu' ve'e pyaatp y'akeegup, ax ka'a tse'e pan y'o'yixju jetse'e tyokimpayo'oyjut je'e kajx. ¹⁶Jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

¿Pants je'e n'ite'e dunuja'vip ti vinma'yune'e je Maja Vintsán jyajejpp?

¿Pants n'ite'e o'yixjup jets je'e ve'e duyak'ixpákut?

Jidu'um tse'e vya'añ. Ax uu'mda, to'kji tse'e je vinma'yun njayejpumda je Cristo maat.

Je jayu juu' ve'e dumutoondup dumupajktup je Nte'yam

3 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a at-se'e x'o'yixji jets ats miitse'e kunmukojtsti ax jo'n je jáyuda juu' ve'e dunuja'vidinup ti ve'e je Espíritu Santo chajkp, vanxupe'e nmukojtsti ax jo'n je jáyuda juu' ve'e dukakuvajktup je Espíritu Santo ukpu ax jo'n je'eda juu' ve'e námnum to'k muk ijt'ukvaandu je Jesucristo maat. ²Ntuk'íxtuts ats miitse'e juu' ve'e ka tso'oxap jetse'e xvinmótudat, kux ka'anum xa ve'e apaam-duka mve'nada jetse'e xvinmótudat juu' ve'e tso'ox, ve'eme'e mve'nada ax jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e tsi'tspna, juu' ve'e kayakmooypnum je kaaky je tojxk. Ax ka'anum tse'e uxym m'o'yixjada jetse'e xvinmótudat juu' ve'e tso'ox, ³kux ve'emna ve'e je vinma'yun xjayepta ax jo'n je'eda juu' ve'e dukakuvajktup je Espíritu Santo. Je'e ve'e ku ve'e mnavyijink'íxjada, mnamyu'ékjada je'e kajx ku ve'e juu' mka'o'yixjada ax jo'n je viijnk jáyuda, jetse'e mnaky-ojtsvintsóvjada, je'e tse'e duyaknuke'x-natajkip jets ve'eme'e m'itta ax jo'n je jáyuda juu' ve'e dukakuvajktup je Espíritu Santo, ve'em ax jo'n je'eda juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je ky'o'oy je'e. ⁴Kux jem miitse'eda juu' ve'e vaandup: “Je Pablo xa atse'e mpanujkxp.” Jempa tse'e juu' ve'e vaandup: “Je Apolos xa atse'e mpanujkxp.” Ax ve'emam tse'e mnaaj'ítjada ax jo'n je'eda juu' ve'e dukakuvajktup je Espíritu Santo.

⁵¿Pants je'e ve'e je Pablo? ¿Pants je'e ve'e je Apolos? Je Nte'yam je myutoompa je myupajkpaji xa aatse'e

n'it juu' kajxe'e xjaanchjávada je Maja Vintsán. Kakje'e xa aatse'e ntuujn juu' aatse'e je Maja Vintsán xtukpavaan. ⁶Ve'em atse'e ax jo'n je'e juu' ve'e je taamt duniipp, ve'emts je'e ve'e je Apolos ax jo'n je'e juu' ve'e duva'xp, ax je Nte'yamts je'e ve'e duyakye'e'kp, je'e tse'e dupaamp je jaanchja'vin jem je jayu jya'vin kajxmda. ⁷Ax nmupánipts aatse'e, ni atsa, ni je Apólola, je Nte'yam je'e ve'e to'k juu' ve'e dunumájip dunujaanchip. ⁸Je'e juu' ve'e niipp jets je'e juu' ve'e va'xp, akijpxats je'e ve'e, kujo'yuxjadapts je'e ve'e je Nte'yam kakje'e juu' ve'e tyoondup. ⁹Je Nte'yam je myutoompa je myupajkpa xa aatse'e; ve'em xa miitse'eda ax jo'n je Nte'yam je tyajk kum'ijtti.

¹⁰Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je takpaampa juu' ve'e oy dujajtp jets kuvij, je Nte'yamts atse'e xpaam jets atse'e n'it ax jo'n je jayu juu' ve'e je tajk duyaktsoo'ntkp. Ax juu' tse'e viijnkta, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je'eda juu' ve'e dujaa'kkajxmpojtuktup. Ax pan pan jaty tse'e dujaa'kyakvimpejttup je tajk, ooy tse'e dutun'íxtat vintso ve'e kyavintókiyut je tun. ¹¹Kux ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e duyaktsoo'ntknuvat je tajk, je'e'jyi ve'e juu' ve'e tsoo'ndukani, je'ets je'e ve'e je Jesucristo jye'e, juu' ats miitse'e nvaajnjidu. ¹²Ax o'yixjup tse'e je jayu jetse'e dujaa'kyakvimpétut je tajk, je'e ku ve'e dupaajmjat juu' ve'e ijtp ax jo'n je oro, je plata, ukpu je tsújit tsaa, je kup, je páyuts, ukpu je maajy. ¹³Je toonk juu' ve'e to'k jado'k tyuump, van'litts je'e ve'e oy nuke'xnatákat je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit. Kux juu' ve'e je jayu tyoondup, yak'íxupts je'e ve'e pan myuténipe'e je jaajn van'it. Ax je jaajn tse'e duyaknuke'x-natákap pan vintso ve'e to'k jado'k tyun. ¹⁴Pan pan tse'e dutukpaamp juu' ve'e katóyup, yakmooynupts je'e ve'e je o'yin

je tyoonk kajx. ¹⁵Ax pan pan tse'e dutukpaamp juu' ve'e tóyup, yaktoty-okikajxnup tse'e nujom, óyame'e tsa'ak y'lijtnit je jayu, ve'em ax jo'n je'e pane'e je jaajn dukukeekp. ¹⁶¿Tis, ka'a vine'e xnujávada jets je Nte'yam je chaptajk uu'me'eda?, yam nja'vin kajxmamda ve'e chuuna je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxmpa. ¹⁷Pan pan xa ve'e duyakvintsa'kintókip je Nte'yam je chaptajk, tukkuvétjupts je'e ve'e je Nte'yam, kux oy jets va'ajts je'e ve'e je Nte'yam je chaptajk. Uu'mda tse'e je'e je chaptajk.

¹⁸Ni pana tse'e kyanavyin'aa'njut vinm. Pan jem xa miitse'eda juu' ve'e nayja'vijup kuvij je naxviijnit vijin kajx, va'an tse'e dunapyumju ax jo'n tii dukuanuja'vi jo'n, ve'em tse'e tyúvam y'ítut kuvij. ¹⁹Kux je naxviijnit vijin, ka'a je'e ve'e je Nte'yam divijjáva. Kux jidu'lume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ku ve'e je taay maat juu' dutonda je kuvij jáyuda, je Nte'yamts je'e ve'e yaktánjadap ax jo'n je tánuk juu' ve'e taamp jep kutyay jaatp kuxe'e dukuanujava jets je y'oo'kun je'e ve'e juu' ve'e y'anajkxip." ²⁰Vaampap tse'e jidu'um: "Ñuja'vip xa ve'e je Maja Vintsán jets ka'a ve'e tyun vintso ve'e vvinmayda je kuvij jáyuda." ²¹Je'e kajx tse'e, ni pana ve'e dukayakmájat je jayu juu' ve'e dutuk'íxtup je Nte'yam je y'ayook, kux nujom juu' jaty, miits je m'o'yin kajxtats je'e ve'e. ²²Ats, nay ve'empa je Apolos, je Pedro, ya naxviijn, je joojntykin, je oo'kun, je'e juu' ve'e uxym, juu' ve'e miimpnum, nujom juu' jaty, miits je m'o'yindats je'e ve'e. ²³Ax je Criistots uu'me'e jye'eda; jets je Cristo, je Nte'yamts je'e ve'e jye'e.

Juu' ve'e yaktukpavaan je kukátsivatajk

4 ¿Vintso ve'e dutsak jets aatse'e je jayu xjávát? Je Cristo je myutoompa je myupajkpa xa aatse'e, yaktukkuva'ni

aatse'e jets aatse'e je jayu ntuk'íxut juu' ve'e je Nte'yam yaknuke'xnatajki. ²Pan pan xa ve'e yaktukkuva'nip juu', yakvinkópkapts je'e ve'e jetse'e yakku-tyónut ax jo'n yaktukpava'añ. ³¿Pants je'e ve'e juu' ve'e vaamp jets oy ukpu ka óyap je'e ve'e juu' atse'e ntuump nkajtsp? Ka'ats atse'e nmajapum juu' miitse'e mkojtstup ats kajx ukpu juu' ve'e je viijnk jayu kyojtstup ats kajx. Nay ka'ava tse'e tyun ku atse'e mpay-o'oy jets oy ukpu ka óyap je'e ve'e juu' atse'e ntuump nkajtsp. ⁴Oyam atse'e ti nkanatyukjávaja jeja je Nte'yam vyinkujk, ka je'e kajxapts atse'e jep tokin jaatp nka'it; je Maja Vintsane'e vaamp pan oy je'e ve'e juu' atse'e ntuump uk pan ka'a. ⁵Je'e kajx tse'e, ka'ats miitse'e pan xtókimpayo'oydat. A'ixta ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat. Ku ve'e myiinnuvat, nuke'xnatáka tse'e nujom y'ítut. Je'e tse'e duyaknuke'xnatákap pan ti jatye'e je jayu vvinmaaydup jem jya'vin kajxmda, ve'em tse'e dumooynit kakje'e je jayu juu' ve'e vvinmajtsjudup.

⁶Utsta ajchta utsta tsa'ada, miits je m'o'yin kajxta xa atse'e tuntukmu'a'ixmoka vintso atse'e jets je Apolos, ax ve'em tse'e xnujávadat jets ka'a ve'e y'oya jetse'e xyaknujókadat juu' ve'e javyet jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, ve'em tse'e to'k xkayakmájadat jetse'e jado'k xkaviijn'íxtat. ⁷Ax mits, jya-pana, ¿vintso'ts mitse'e xtunjaa'knúmája jets ka'a ve'e je viijnk jayu, ukpu ti ve'e m'ixp mjajeypp juu' ve'e je Nte'yam mkamooyju? Ax pan je'e tse'e mmooyju, ¿tyajx tse'e mnamyájaja ax jo'n je'e ve'e kumkamoojyji jo'n?

⁸Ve'em xa miitse'e mnayjávajada jets ka'a ve'e ti mka'ijtxjada. ¡Mnayja'vijidup tse'e ax jo'n va'ajts kumeen kum'ijtti jets ax jo'n kumyakkutojkti ka aats maatap! ¡ey je'e ve'e kuy'it jetse'e kumyakkutokta, ve'emts aats miitse'e kunmaatyakkutókta! ⁹Ve'em xa

ve'e jyava jets aats, je kukatsivatajk, tun ux'ook aatse'e je Nte'yam xyaktaajñ. Ve'em xa aatse'e ax jo'n je jayu juu' ve'e kutúkani je y'oo'kun, x'íxtuups aatse'e je jayu jets je aangelestajk, ve'em tse'e dunujávadat vintso aatse'e njátut. ¹⁰Xtijtup xa aatse'e je jayu ka víjap kuxe'e je aats je Cristo je y'ayook nyakva'kx-tuk; ax ve'emists miitse'e mnatyijjada jets oye'e xnujávada juu' ve'e je Cristo chajkp. Ve'em xa aatse'e nnayjávaja jets je makkin aatse'e nkajayepp, tum makktum tsotsts miitse'e mnayjávajada. Xvi-ijnk'íxp xa aatse'e je jayu; miits tse'e myakvintsa'kidup. ¹¹Uxyam paat xa aatse'e ntaatsa nyu'aa'kju, aatse'e je vit je xox xka'íjtja, aatse'e je jayu xjomtún xtitún, aatse'e njaajn ntajk kya'it, ¹²aatse'e januu'kxji ntun ya nka'aj maat. Ku aatse'e je jayu xvinkojtspét, n'amótupts aatse'e je Nte'yam jetse'e je maa'yun tyo'nuxjadat. Ku aatse'e je jayu xjomtún xtitún, nmuténipts aatse'e. ¹³Ku aatse'e nyaknuvampet, je oy kojtsun maatts aatse'e nkojtsumpít jets aatse'e n'ix vintso aatse'e nkojts'óyat. Uxyam paatts aatse'e nyakpum ax jo'n je naax je po'ox.

¹⁴Ka miits je mtso'otyo'nun kajxap-tats ats ya'a ve'e nja'a; je'e ve'e jets ats miitse'e nkojtsjadat ax jo'n ats je n'ónuk kum'íjtti. ¹⁵Kuxjajayepta xa miitse'e je yak'ixpajkpada miijl am juu' ve'e mtuk'ixjudup je Cristo jye'e, tun to'kjits je'e ve'e juu' ve'e ijtp ax jo'n je mtee'da, ax je'ets atse'e, kux mjaanchja'vi'ukvaandu ve'e je Jesucristo ku ats miitse'e nvaajnidi je oy kats je oy ayook. ¹⁶Nmunoo'kxtktupts ats miitse'e jetse'e ve'em xtóndat xkótstat ax jo'n ats.

¹⁷Je'e kajxts ats miitse'e ntuknukexta je Timoteo, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. N'onúkja'vipts ats je'e ve'e kuxe'e du-jaanchja'vi'ukvaajñ je Jesucristo ku atse'e x'amotunajxy. Oyts je'e ve'e je Jesucristo dutuujnja. Je'e tse'e mtuk-jaa'myétsjadap vintso atse'e je Cristo

mpanujkx, ve'emam ax jo'n atse'e je jayu ntuk'ix joma jatye'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada. ¹⁸Jemts miitse'eda juu' ve'e namyájjidup ku ve'e vyinmayda jets ka'a ats miitse'e najkx nku'íxtinuva. ¹⁹Ax pan vaamp tse'e je Maja Vintsán, ka'a tse'e vinjo'n ya it jyaa'knáxut jets ats miitse'e najkx nku'íxtinuva, van'litts atse'e nnujávát pan ti ve'e tyoondup pan pan jatye'e namyájjidup, ka je'e kajxyap tse'e juu' ve'e kyojststup, je'eva ve'e vintso ve'e je makkin dujayepta. ²⁰Kux je Nte'yam je kyutojkun, ka je kats ka je ayookjyaps je'e ve'e, je'e je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam je jayu duma'a je makkin jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ²¹¿Vintsose'e xtsokta jets ats miitse'e najkx nku'ixta, tsoj yakxón, ukpu ejkjup jot'aajnup kuxe'e xkakutyonda je Maja Vintsán je pyava'nun, ats miitse'e n'anajkxadat ax jo'n je jayu du'anajkxa je y'ónuk je vojpun maat, ukpu ax jo'n du'anajkxa jetse'e duyak'anaa'kut?

Ooye'e kyatun'oya ku ve'e je jayu duyakvintsa'kintóki je navyajkun

5 Va'ajtsts atse'e je kats nmoju jets jeme'e miits maatta to'k juu' ve'e je kats dutukmaatjayepp to'k je ta'ax-tajk juu' ve'e ka púkap jyayepp. ¡Ni ka'ats je'e ve'e ve'em jyátukada juu' ve'e je Nte'yam duka'ixada, je'e tse'e ku ve'e to'k dumaaatstuuna je kyutaak! ²¡Ve'em tse'e mjaa'knamyájajada! Vi'n kumtsaachvinmáyda ku je'e ve'e je ky-o'oy je'e dutún. Je yaa'tyajk juu' ve'e ve'em játkip, vyinmajtsjup tse'e jetse'e xyakpítsumdat joma ve'e mnay'amókajada. ³Oyam xa atse'e nka'it miits maatta, jem tse'e ats ya njoot ya nja'vin, ax tats atse'e ntokimpayo'oy je'e juu' ve'e ve'em játkip, ve'em ax jo'n atse'e jem kun'íjt. ⁴Kojtsmókta n'it je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx, jem tse'e y'ítut ats ya njoot ya nja'vin jets je Maja

Vintsán Jesús je myakkin, ⁵jetse'e xpám-dat je yaa'tyajk jem je Satanás kya'm, ve'em tse'e je ñi'kx je kyopk chaach-paa'tut jetse'e je jyoot je jya'vin tsa'ak y'lijtnit ku ve'e je Maja Vintsán Jesús myiinnuvat.

⁶Ka'a xa je'e ve'e y'oya jetse'e mnamyájajadat je'e kajx juu' ve'e mtoondup. ¿Ka'a vine'e xnujávada jets ve'em je'e ve'e je tokin ax jo'n je levadura?, jyave'e'njya xa je'e ve'e, tyuktajkikujxpts je'e ve'e nujom je juts. ⁷Yakke'ektats nujom juu' jatye'e myakma'tjudup, juu' ve'e ijtp ax jo'n je levadura juu' ve'e náxyani, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je nam tsapkaaky juu' ve'e yakkaayp pascua xaaj, ax jo'n je nam juts juu' ve'e je levadura dukamaat. Xku'oo'kimdu xa ve'e je Cristo, je'e tse'e ijt ax jo'n je carnero juu' ve'e je Nte'yam tyukvinta's'kidup y'ijt pascua xaaj. ⁸Va'an tse'e to'k aaj to'k joot dujoojntykimda je Cristo kajx, va'an tse'e du'lijtumda ax jo'n je tsapkaaky juu' ve'e je levadura dukamaat, ka'a tse'e juu' n'ukto'numdinit ax jo'n je jayu nkatsoj'kumda, va'an tse'e dumasookumndini nujom juu' jatye'e ka óyap.

⁹Nnuja'yidu xa ats miitse'e jets ka'a ve'e m'íttat je'e maatta juu' ve'e je kats dutukmaatjayejtup je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejtup. ¹⁰Ax ka je'epts atse'e ntijp jetse'e xtunkukeek-tinit pan pan jatye'e yaja naxviijn je kats dutukmaatjayejtup je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejtup, pan pan jatye'e je meen dúnas'ayo'vidup, pan pan jatye'e mee'tstup, pan pan jatye'e dvinja'vidup dvintsa'kidup juu' ve'e ka je Nte'yamap; kux pan ka'a xa ve'e je'e maat m'ituv'a'anda, kumpítsum-dats miitse'e yaja naxviijn. ¹¹Je'e atse'e ntijp jetse'e mka'íttat je'e maatta juu' ve'e natyijjudup utsta ajchta ukpu utsta tsa'ada jetse'e je kats dutukmaat-

jayépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejtup, je meen dúnas'ayó-vada, dvinjávada dvintsa'agada juu' ve'e ka je Nte'yamap, y'akotsutoonkada, y'oo'kta myo'okjada, jetse'e myee'tsta. Ka'a tse'e xmaatkáydat xmaat'oo'ktat pan pan jatye'e ve'em dutoondup je ky-ó'oy je'ep. ¹²⁻¹³Ka'a xa atse'e xtukka-da'aky jets atse'e ntokimpayo'oydat pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je Jesucristo, je Nte'yam je'e ve'e tokimpayo'oyjadap. Ax miits tse'e mtukka-daakjudup jetse'e xtokimpayo'oydat pan pan jatye'e mmaatnay'amokijidup. Je'e kajxts atse'e nva'añ jets ka'a ve'e xjaa'kyakjáttat jetse'e je tokin toompa xmaatnay'amókajadat.

Vintso je'e ve'e ku ve'e je jaanchja'vivatajk ñañuxa'aajada

6 Pan jem tse'e miitsta pan pane'e dukó'oyja'vidup pan ti ve'e mtoondup, ¿vintsose'e mnayjávada jetse'e najkx mñañuxa'aajada jeja je'e vyinkujkta pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je nMaja Vintsánamda Jesucristo? Nojk'óy xa je'e ve'e kuy'it jetse'e amiitsji kuxkojts'óyada jeja je mmujaanchja'vivatajk vyinkujkta. ²¿Ka'a miitse'e xnujávada jets pan pan jatye'e je Nte'yam je jayu, je'e tse'e dutokimpayo'oydap pan pan jatye'e tsaanadap jem naxviijnit y'it kajxm? Ax pan miits tse'e mtokimpayo'oydap je naxviijnit jayu, ¿ka'a tse'e m'ó'yixjada jetse'e xkojts'óyadat juu' ve'e vee'n katsji? ³¿Ka'a ve'e xnujávada jets je ángeles paat uu'me'e ntokimpayo'yumdap? ¿Vintsots n'ite'e xka'ó'yixumjadat jetse'e juu' nkojts'ó'yimdat juu' ve'e uxyam toojnup kojtsjup? ⁴Pan jem xa ve'e pan ti ve'e myaktso'oxidup, ¿tyajx tse'e mñañuxa'aajada jeja je'e vyinkujkta pane'e dukayakvinkópkidup jep tsaptujkp? ⁵Ve'e xa ats ya'a ve'e

nkats jetse'e mtso'otyóndat, ¿ka'a miitse'e jemda otyo'ka pane'e kuvij juu' ve'e myaknamyujot'óyajadap? ⁶¿Jadi pyaatyp y'akeeguij je'e vine'e jetse'e a'uts ah'ajch ukpu a'uts atsa'a mnañuxa'ajadad jeja je tokin payo'yva vyinkujkta juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup?

⁷Ku ve'e mnañuxa'ajada, va'ajts tse'e xyaknuké'xnatákada jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e mtoondup. ¿Tyajxse'e ñojk'óy xkamuténada je ka óyap juu' ve'e myaktoojnidup? ¿Tyajx tse'e ñojk'óy xkamaso'okta ku ve'e juu' myakmee'ts-jada? ⁸Ax vimpitts miitse'e xtonda. Mko'otyóondup tse'e jetse'e mme'e'tsta. ¿A'uts ah'ajch paat a'uts atsa'a paat tse'e ve'em mnatyónjada!

⁹¿Ka'a miitse'e xnujávada jets ka'a ve'e y'íttat jem je Nte'yam y'am kya'm pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap? Ka'a tse'e pan mvin'aa'njadat, ka'a xa ve'e jem je Nte'yam y'am kya'm y'íttat pan pan jatye'e je kats dutukmaat-jayeiptup je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayeiptup, pan pan jatye'e dvinja'vidup dūvintsa'kidup juu' ve'e ka je Nte'yamap, pan pan jatye'e je navyajkun dūyavintsa'kintókidup, je yaa'tyajkta juu' ve'e je kats dutukmaatjayeiptup je myuyaa'tyajk kux aamp tooype'e jem jya'vin kajxmda jetse'e ñamyaat'ítjadat,

¹⁰ni ka'ava tse'e jem y'íttat pan pan jatye'e mee'tstup, pan pan jatye'e juu' dūnas'ayo'vidup, pan pan jatye'e ooktup mookjudup, pan pan jatye'e ko'oñukojt-sidup, pan pan jatye'e je myujayu dūpajkjidup juu' avin'aa'na. ¹¹Jem miitse'eda juu' ve'e ve'em joojntykidu; ax mtokinmee'kxjudu tse'e je Nte'yam, je'e je jyáyuts miitse'eda, je'e tse'e mka-tokimpaajmjudu. Je nMaja Vintsánamda Jesús jets je Espiritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je'e kajxta tse'e ya maa'yun mto'nuxjada.

Yakmájada yakjaanchada je Nte'yam je mni'kx je mkopk kajxta

¹²Vaamp xa ve'e je jayu jets yakjaj-type'e je Nte'yam jetse'e je jayu dutónut to'k ka'ajyji juu' jaty. Tyúvamts je'e ve'e; óyam tse'e vye'ema, ka'a tse'e to'k ka'ajyji y'oya. Ka'a tse'e nvaat jets atse'e nnamyaso'okjut jets atse'e juu' xyakku-tojkjat. ¹³Vaamp xa ve'e je jayu jets je joot kajxe'e je kaaky je naaj yakpum jets je'e kajxe'e je joot yakpum jetse'e je jayu kyáyut y'oo'kut. Jidu'um tse'e vya'anda. Ax yakkutókiyupts je'e ve'e je Nte'yam je kaaky je naaj jets je joot. Ka je'e kajxap xa ve'e je jayu je ñi'kx je kyopk yakpum jetse'e je kats dutukmaatjayéptat je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayeiptup; je Nte'yam kajx je'e ve'e yakpum. ¹⁴Ve'em ax jo'n je myakkin kajx je Nte'yam dūyakjoojntykpajknuva je nMaja Vintsánamda Jesucristo, nay je myakkin kajxpa tse'e xyakjoojntykpajkumdinuvat.

¹⁵¿Tis, ka'a vine'e xnujávada jets ve'eme'e uu'm ya nni'kxamda ya nkópkamda ax jo'n to'k jado'k viijn jaty kun'ijtumdi to'k ni'kx to'k kopk je Cristo maat? ¿Mpajkjap ats n'ite'e to'k viijn juu' ve'e ijtp je Cristo maat jets atse'e ntukmaatnamyókjut je ko'otyaxap? ¿Ni vintsova xa atse'e nkapajkjat jets atse'e ve'em ntónut! ¹⁶¿Mkanuja'vidupe'e jets ku ve'e to'k je yaa'tyajk dūmaatnamyúkju je ko'otyaxap, ve'emts je'e ve'e numejtsk jyajttini ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kuy'ijtti? Kux jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ve'em tse'e numejtsk jyajttini ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kuy'ijtti." ¹⁷Nay ve'empa tse'e ku ve'e je jayu y'it to'k muk je Maja Vintsán maat, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n to'k joot to'k ja'vin kuy'ijtti.

¹⁸Ni vintsova xa ve'e je kats xkatukmaatjayéptat je yaa'y je ta'ax juu' ve'e

ka púkap mjayejptup. May viijn xa ve'e je tokin juu' ve'e je jayu tyuump; ax je'e juu' ve'e je kats dutukmaatjayejpp je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejpp, yakma'typts je'e ve'e je ñi'kx je kyopk. ¹⁹ ¿Ka'a ve'e xnujávada jets je Espíritu Santo je'e ve'e je chaptajk je mni'kxta je mkopkta jets jeme'e mja'vin kajxmda chüuna je Espíritu Santo?, juu' ve'e je Nte'yam mmooyjyudu. Je Nte'yam jye'e xa miitse'eda, ²⁰ va'ajts tsóvaxts je'e ve'e mkujoojyidi. Je'e kajx tse'e dutsak jetse'e je Nte'yam xyakmájadat xyakjaanchadat je mni'kx je mkopk maatta.

Je kojtsvíjin je navyajkun kajx

7 Uxyamts atse'e n'atsóvut juu' ve'e m'amotutúvidu ku atse'e xnuja'yidi. Oy xa je'e ve'e ku ve'e je jayu kyata'axpúk. ² Ax je'e kajx tse'e kuxe'e je jayu ñamyaat'ituvana'jada, kakje'e tse'e je jayu dujayéput je ñuda'ax, kakje'e tse'e je jayu dujayéput je ñuyaa'y. ³ Ku ve'e je ta'axtajk ñaajk'ituvanañju maat je ñuyaa'y, je ñuyaa'y tse'e dukutyónup je ta'axtajk je chojkun; nay ve'empa tse'e ku ve'e je yaa'tyajk ñaajk'ituvanañju maat je ñuda'ax, je ñuda'ax tse'e dukutyónup je yaa'tyajk je chojkun. ⁴ Ku ve'e je ta'axtajk yaa'vyúk, ka'a tse'e naaydum je ñi'kx je kyopk du'ukyakkutojkjini, je ñuyaa'y'e je kutojkun tyukmaatjayejpp; nay ve'empa tse'e ku ve'e je yaa'tyajk tya'axpúk, ka'a tse'e naaydum je ñi'kx je kyopk du'ukyakkutojkjini, je ñuda'axe'e je kutojkun tyukmaatjayejpp. ⁵ Ka'a tse'e je yaa'tyajk je ñuda'ax dukamaat'ítut, nay ve'empa tse'e je ta'axtajk, ka'ats je'e ve'e je ñuyaa'y dukamaat'ítut, je'eji ve'e jetse'e mkanamyaat'ítjadat ku ve'e tux'akojtstókta jetse'e kak'apuk m'íttat jetse'e mtsapkótstat. Ku ve'e je it ñáxut pan vinxupe'e tux'akojtstókta, van'it

tse'e mnamyojkdinuvat, ve'em tse'e mkaka'adat jem je ko'oyjáyuvap kya'm.

⁶ Ka'ats atse'e mpava'añ jetse'e mkanavyákjadat, nyakajtyp atse'e. ⁷ Ve'em atse'e ntsak jetse'e ve'em nujom je jayu kuy'it ax jo'n ats. Ax je Nte'yam tse'e kakje'e je jayu je maa'yun je putajkin dumooypan vintso ve'e to'k uk pan vintso ve'e jado'k.

⁸ Je naaydum jayu jets je ku'aa'k ta'axtajk, je'e'ts atse'e nnuujmidup jets oye'e kuy'it jetse'e naaydum kutyanda, ve'em ax jo'n ats; ⁹ ax pan ka'a tse'e dumuté-nada, ñojk'óy tse'e ñavyákjadat jets ka'a ve'e ku ve'e koojyi je y'aaj je jyoot y'ampákjadat.

¹⁰ Ax pan pan tse'e yaa'vyúkani ta'axpúkani, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e kyanamyaaso'okjadat. Ka átsap xa ya'a ve'e je mpava'nun, je Maja Vintsán je pyava'nun ya'a ve'e. ¹¹ Pan myasooknup tse'e je ta'axtajk je ñuyaa'y, ka'a tse'e y'ukyaa'vyajknit, o'yip tse'e jetse'e je ñuyaa'y dumaatnakojs'o'yijinuvat. Ax nay ve'empa tse'e je yaa'tyajk, ka'a tse'e dumaso'okut je ñuda'ax.

¹² Juu'ts atse'e njaa'kkótsup, ka'ats je'e ve'e je Maja Vintsán dukajts, ats ya'a ve'e nkajts. Pan je uts je ajch je ñuda'ax tse'e dukajaanchja'vip je Jesucristo jetse'e je ta'axtajk ñayjávaja jetse'e dujaa'kmaattsaanat je ñuyaa'y, ka'a tse'e je ñuyaa'y myaso'okjut. ¹³ Jets pan je uts je tsa'a je ñuyaa'y tse'e dukajaanchja'vip je Jesucristo, jetse'e je yaa'tyajk ñayjávaja jetse'e dujaa'kmaattsaanat je ñuda'ax, ka'a tse'e je ñuda'ax myasookjuvat. ¹⁴ Kux je yaa'tyajk juu' ve'e je Jesucristo dukajaanchja'vip, kunoo'kxjupts je'e ve'e je Nte'yam je ñuda'ax kajx juu' ve'e je jaanchja'vin dujayejpp; jets je ta'axtajk juu' ve'e je Jesucristo dukajaanchja'vip, kunoo'kxjupts je'e ve'e je Nte'yam je ñuyaa'y kajx juu' ve'e je jaanchja'vin dujayejpp. Pan ka'a xa ve'e kuvye'ema, ve'em tse'e

je m'ónuk kuy'itta ax jo'n je'eda pan pan jatye'e je tyee' je tyaak je jaanchja'vin dukajajeyptup. Ax je m'ónukta, je Nte'yamts je'e ve'e dukunoo'kxp. ¹⁵ Ax je jayu tse'e juu' ve'e kajaanchja'vip, pan je'e tse'e dumaso'okuvaannup je ñuda'ax ukpu je ñuyaa'y, maso'okta jetse'e ve'em dutóndat. Ku ve'e ve'em jyátut, naspaka tse'e tyánut je uts je ajch ukpu je uts je tsá'a, kux je'e kajxe'e je Nte'yam xyaaxjimdi jetse'e oy aaj oy joot ntsuunimdinit. ¹⁶ Jets mits, ta'ax-tajk, ka'a xa ve'e xnujava pan jyaanchjávape'e je mnuyaa'y je Jesucristo mits kajx. Uk mits, yaa'tyajk, ka'a tse'e xnuja'viva pan jyaanchjávape'e je mñuda'ax je Jesucristo mits kajx.

¹⁷ Va'an tse'e anañujoma je jayu dut-suuna ax jo'n jyoojntykidi ku ve'e je Nte'yam yaaxuxjidi jetse'e y'ijtnit je'e je jyayu, ve'em ax jo'n je Nte'yam dunupaajmtki jetse'e jyoojntykadat. Ve'emts atse'e je jayu nvaajnada pan joma jatye'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada. ¹⁸ Pan je Nte'yam xa ve'e dyyaaxjip to'k juu' ve'e je ixta'nun duni'kxmip dukojmip, ve'em tse'e duni'kxmat dukojmat je ixta'nun jetse'e nujava tyánut jets israeejlit jayu je'e ve'e. Ax pan yaaxjip tse'e to'k juu' ve'e je ixta'nun dukani'kxmip dukakojmip, ka'a tse'e je ixta'nun yakpaajmjat. ¹⁹ Ka'a xa je'e ve'e vyinkopka pan ñi'kxmip kyojmipe'e je ixta'nun uk pan ka'a, je'e ve'e vinkopk jetse'e je jayu dukutyónut je Nte'yam je pyava'nun. ²⁰ Kákje'e xa ve'e je jayu tyánut ve'em ax jo'n vye'na ku ve'e je Nte'yam yaaxuxji jetse'e y'ijtnit je'e je jyayu. ²¹ Pan je joyutoompa ve'e m'ijit ku ve'e myakyaaxji, ka'a tse'e mnavyinma'yunmo'ojut; ax pan m'o'yixjup tse'e jetse'e naspaka m'ítut, ve'em tse'e xtónut, ²² kux je'e juu' ve'e ijt je joyutoompa ku ve'e je Maja Vintsán yaaxuxji, naspaka tse'e y'ijtni je jayu, kux naspaka je'e ve'e jeja je Maja

Vintsán vyinkujk. Nay ve'empa tse'e pan pane'e ijt naspaka ku ve'e yakyaaxji, je Cristo tse'e uxym myutoonnup myupajknup. ²³ Je Nte'yam xa ve'e mkujoojyjudu va'ajts tsóvax. Kux tse'e ve'em, ka'a tse'e xyakjáttat jetse'e pan mviijnkvóvjadat jetse'e ve'em je Nte'yam xkamutóndat xkamupáktat. ²⁴ Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsá'ada, jaa'k'ítta je Nte'yam maat to'k jado'k, ve'em ax jo'n mve'nada ku je'e ve'e myaaxuxjidi.

²⁵ Ax je'eda pan pan jatye'e naaydum jáyuda, ka'a atse'e ti pava'nun nmaada je Maja Vintsán kajx; ax ya nvinma'yunts atse'e nkajtsp, to'k juu' ve'e je Maja Vintsán tyukmo't, o'yip xa ve'e jetse'e xjaanchjávadat juu' atse'e nkajtsp. ²⁶ Ve'em atse'e nvinmay jets oye'e jetse'e je jayu ve'em tyánut ax jo'nam y'it, je'e kajx ku ve'e tso'ox uxym ya tiempo juu' ve'e ntuktsuunimdud. ²⁷ Pan ta'axpúkani xa mitse'e, ka'a tse'e x'íxtat vintso ve'e xmasooknit je mñuda'ax; ax pan ka'a tse'e mta'axpúka, ka'a tse'e x'íxtat pan pane'e mñuda'axap. ²⁸ Ax pan mta'axpajkpts mitse'e, ka'ats je'e ve'e tyókina. Jets pan to'ke'e je kiixuta'ax yaa'vyúk, ka'avats je'e ve'e tyókina. Ax pan pan jatye'e yaa'vyajk ta'axpajk, chamkojkipts je'e ve'e juu' ve'e nuyojk tso'ox ku ve'e jyoojntykada yaja naxviijn; ax je'ets ats miitse'e nkatukmutsojktup.

²⁹ Utsta ajchta utsta tsá'ada, ya'a xa atse'e ntijp, javée'njits je'e ve'e je tiempo njajeypumda. Uxym xa ve'e du'ukva'añ ku je'eda pan pan jatye'e ta'axpúk, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n kukyata'axpukj; ³⁰ pan pan tse'e tsaachvinmaayp, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n kukyatsaachvinmaajy; pan pan tse'e xoojntkp, ve'em tse'e ñayjávajat ax jo'n kukyaxoojntk; pan pan tse'e jooyp, ve'em tse'e dújávats jets ka'a ve'e duje'e juu' jatye'e jyooyp; ³¹ pan pan tse'e je naxviijn o'yin dujajeypp, ve'em tse'e

ñayjávajat ax jo'n je naxviijnit o'yin ku-
dukajajeyp jo'n, kux táminupe'e je xaaj
ku ve'e ya naxviijnit it kyoo'k'ijtnit.

³² Je'e xa atse'e ntsajkp jetse'e xkativ-
inmáydad. Ku xa ve'e je jayu kyata'ax-
púk, vyinmaayp tse'e je Maja Vintsán
jye'e jetse'e dutún juu' ve'e je Maja
Vintsán chajkp; ³³ ax je jayu juu' ve'e
ta'axpúkani, jaa'knuyojkipts je'e ve'e je
vyinma'yun pan ti jatye'e ijtp yaja naxvi-
ijn jetse'e dutún juu' ve'e je ñuda'ax
chajkp. ³⁴ Nay ve'empa tse'e ku ve'e je
jayu kyayaa'vyúk, vyinmaayp tse'e je
Maja Vintsán jye'e jets vintso ve'e va'a-
jts aaj va'ajts joot y'ítut je Nte'yam maat,
ve'em je ñi'kx je kyopk, nay ve'empa je
y'aaj je jyoot; ax juu' tse'e yaa'vyúkani,
vyinmaaypts je'e ve'e pan ti jatye'e ijtp
yaja naxviijn jetse'e dutún juu' ve'e je
ñuyaa'y chajkp.

³⁵ Miiits je m'o'yin kajxta xa ats ya'a
ve'e nkats; ka je'epe'e jets ats miit-
se'e nkayakajitjadat juu' ve'e mtonu-
vaandup, je'e kajxe'e jets tsoj yaxxone'e
mjoojntykadat mnaxviijnadat, je Maja
Vintsán xmutóndat xmupáktat to'k aaj
to'k joot.

³⁶ Ax pan jem tse'e to'k je vajutyajk
juu' ve'e dvinmaayp jets nuyojk oy je'e
ve'e jetse'e dupákut je kiixuta'ax juu'
ve'e chajkp, kux ka'a ve'e tyunmoot-
ska je kiixuta'ax jets ka'a ve'e je va-
jutyajk dumutena jetse'e naaydum cha-
nat, nvaat tse'e ñavyákjadat, ka'a je'e
ve'e tyókina. ³⁷ Ax pan jem tse'e viijnk
juu' ve'e mákk je vyinma'yun dupaamp
jetse'e dumutena jetse'e naaydum cha-
nat, jetse'e y'o'yixju jetse'e dutún juu'
ve'e chajkp, pan pyayo'yts je'e ve'e jets
ka'a ve'e dupákut je kiixuta'ax juu' ve'e
chajkp, oys je'e ve'e jetse'e kyanavyák-
jadat. ³⁸ Ax ve'em tse'e, je'e juu' ve'e du-
pajkp je kiixuta'ax juu' ve'e chajkp, oys
je'e ve'e juu' dutún. Ax je'e juu' ve'e
dukajajkp je kiixuta'ax juu' ve'e chajkp,
nuntun oys je'e ve'e juu' dutún.

³⁹ Je ta'axtajk juu' ve'e yaa'vyúk,
pava'añ tse'e y'it jetse'e dumaat'ítut je
ñuyaa'y pan vinxupe'e jyoojntyka; ax
pan oo'kp tse'e je ñuyaa'y, o'yip tse'e jet-
se'e dupákut pan pane'e chajkp, je'ejyji
ve'e tuuv juu' ve'e jaanchja'viva jayu.
⁴⁰ Ve'em atse'e nvinmay jets jyayépu-
pe'e nuyojk je xoojntkun pan ka'a ve'e
y'ukyaa'vyajkni. Ax nayja'vijinupts at-
se'e jets atse'e ve'em nkats je Espiritu
Santo kajx, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam
jya'vin kajxm.

Je tsu'uts juu' ve'e je jayu tyukvintsa'ki je apamnax

8 Va'ants atse'e uxyam dukojtspa je
tsu'uts kajx juu' ve'e je jayu tyukv-
intsa'kidup je apamnax. Nnuja'vimdup
xa uu'me'e jets ka'a ve'e je apamnax jy-
oojntyka. Ku ve'e je jayu ñayjávajada
jets ooye'e juu' dutunnujávada, namyáji-
jidupts je'e ve'e. Ax ku tse'e je jayu
je tsojknun dujayepta, pyutajkidupts je'e
ve'e je y'utsta je y'ajchta jets je y'utsta
je cha'ada vintso ve'e je Jesucristo nuy-
ojk dujaanchjávadat. ² Pan pan xa ve'e
dvinmaayp jets ñuja'vipe'e juu', ka'ats
je'e ve'e dutinujava ax jo'n dupaa'ty
du'akeega. ³ Ax pan pan tse'e je Nte'yam
dutsojpk, íxajats je'e ve'e je Nte'yam.

⁴ Ax je'e ve'e ku ve'e yakju'kx juu'
ve'e je jayu tyukvintsa'kidup je apam-
nax, nnuja'vimdupts uu'me'e jets ka'a
je'e ve'e ti vya'añ je apamnax, je
Nte'yamji ve'e to'k dunumájip dunu-
jaanchip. ⁵ Ve'em tse'e dukotsta jets
may je'e ve'e juu' ve'e nte'yam jets
juu' jatye'e yakvinja'vip yakvintsa'kip,
ve'em juu' ve'e yaja naxviijn jets ve'em
juu' ve'e jem tsajviinmpa. ⁶ Nnuja'vimd-
inupts uu'me'e jets to'kji je'e ve'e je
Nte'yam, je Dios Tee'. Je'e tse'e du-
pamkajx nujom juu' jaty, je'e kajx tse'e
n'ijtumda; ax jempa tse'e to'kji je Maja
Vintsán, je Jesucristo, je'e maat tse'e je

Nte'yam nujom juu' jaty dupuujm, je'e tse'e xmo'yumdup ya njoontykinamda.

⁷Ax ka'ats ya'a ve'e anañujoma je jayu dunujávada. Jem xa ve'e pan pan jatye'e yujta ku ve'e dUVintsá'agada y'ijit je apamnax. Je'e kajx tse'e kux-e'e duka'oynujávada ti ve'e je Nte'yam chajkp, tokintoondupts je'e ve'e ku ve'e duja'kxta je tsu'uts juu' ve'e je jayu tyukvintsá'kidup je apamnax. ⁸Je Nte'yam je y'ónuk xa uu'me'eda ka je'e kajxap ku ve'e juu' nka'yumda nja'kx-umda. Akijpxa xa ve'e je Nte'yam dujava pan nka'yumdup nja'kxumdupele uk pan ka'a ve'e nka'yumda nja'kx-umda. ⁹Pan mnayja'vijidup tse'e jets nvaate'e xja'kxtat juu' ve'e je jayu tyukvintsá'kidup je apamnax, myakkópkadap tse'e ooy jets ku ve'e ve'em xja'kxtat jets ka je'e kajxape'e xtukmaso'oktat je Nte'yam je tyoo' pan pan jatye'e dujaanchja'vidup jets ka'a je'e ve'e y'oya ku ve'e je jayu ve'em duju'kx. ¹⁰Pan mits xa ve'e mnuja'vip jets nvaate'e je jayu ti dukáyut duja'kxut, jetse'e m'ajxtuk kaayva jem joma ve'e je apamnax yakvinjava yakvintsá'aga, jetse'e m'ixju nuto'k je m'uts je m'ajch ukpu nuto'k jem m'uts je mtsá'a juu' ve'e duka'oynuja'vip ti ve'e je Nte'yam chajkp, nayja'vijuvaps je'e ve'e jetse'e duja'kxut je tsu'uts juu' ve'e tyukvintsá'kidup je apamnax.

¹¹Ku ve'e ve'em xtun, óyame'e xnujava jets nvaate'e je jayu ti dukáyut duja'kx-ut, myakvintókipts mitse'e je m'uts je m'ajch ukpu je m'uts je mtsá'a juu' ve'e duka'oynuja'vip juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ax ku'oo'kijuvats je'e ve'e je Cristo. ¹²Ax pan miits tse'e myakvintókidup je m'utsta je m'ajchta ukpu je m'utsta je mtsá'ada, je'e ve'e ku ve'e dutonda juu' ve'e násja'vidup jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup, mmutokintoonduvaps miitse'e je Cristo. ¹³Ax ve'em tse'e, pan ats tse'e nyaktokintuump nuto'k je n'uts je n'ajch ukpu nuto'k

je n'uts je ntsa'a je'e kajx pan juu' atse'e nju'kxp, ni je vin'ita xa atse'e nkaja'kxut je tsu'uts.

Juu' jatye'e tukkadaakju je kukátsiva

9 ¿Ka'a ats vine'e x'o'yixju jets atse'e ntónut juu' atse'e ntsajkp? ¿Ka je kukátsivap ats vine'e? ¿Ka'a ats vine'e n'ix je nMaja Vintsánamda Jesucristo? ¿Ka'a miits vine'e xjaanchjávada je Maja Vintsán kux ats je'e ve'e jye'e nvaajnjidu? ²Pan jem xa ve'e juu' ve'e dukakuvajktup jets je kukátsiva atse'e, oys mitse'e xnujávada jets je'em atse'e. Je'e ve'e ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi je Jesucristo ku atse'e x'amotunajxti, je'e tse'e duyaknuke'xnatajkip jets je kukátsiva atse'e.

³Jidu'umts atse'e n'atsovda pan pan jaty atse'e xtokimpayo'ydup. ⁴¿Ka'a ats vine'e nvinmachju jets atse'e je jayu xyakkáyut xyak'oo'kut? ⁵¿Ka'a ats vine'e x'o'yixju jets atse'e je ta'axtajk nmaatvídutut juu' ve'e je Jesucristo dujaanchja'vip?, ve'em ax jo'n je nuda'ax dumaatvídutta je viijnk kukátsivada jets je Maja Vintsán je y'utsatajk maat je Pedro. ⁶Ats maat je Bernabé, ¿aatsji vine'e xtukkadaakp jets aatse'e nkamaso'okut je ka'm toonk jets aatse'e je oy kats je oy ayook n'avánat? ⁷¿Jem vine'e je tojpa juu' ve'e viinm nakya'ixjup jetse'e kyajo'yumpúk? ¿Ukpu jem'pats vine'e pane'e je chaaydum dunuyo'oip jetse'e je tyaa'jm dukaju'kx? ¿Ukpu nay jem'pa vine'e pane'e je kyarneero duyaktsuunip jetse'e duka'uu'k je carnero je lyeche? ⁸Ka'a xa ve'e atsji ve'em nva'añ jets tyukjoojntykidup je'e ve'e je jayu je'e je tyoonk, ve'em tse'e vyaampa je Moisés je pyava'nun. ⁹Jidu'um tse'e vya'añ: "Ka'a xa ve'e je kaaj je y'ajén xpaajm-jadat juu' ve'e dUVintee'mp je trigo juu' ve'e tsúkani." ¿Je tsapkaaj kajx vine'e je Nte'yam ve'em vyaajñ, ¹⁰ukpu uu'm kajxamda vine'e? Uu'm kajxamda xa je'e

ve'e ve'em vyaajñ. Je'e juu' ve'e yoop, ve'em ax jo'n je'e juu' ve'e je taajm dupakmojkp, ve'emts je'e ve'e dutonda kux y'ajootidup je'e ve'e juu' ve'e tukka-daakjudup ku ve'e je trigo taajm yakpakmuk. ¹¹ Aats xa miitse'e ntuk'ixtu je Nte'yam je kyats je y'ayook, ¿mayts miits je'e ve'e mtuneyakjávajada ku aatse'e xmo'odat juu' aatse'e ntukjoojntykap? ¹² Pan jem xa ve'e je viijnk jayu juu' ve'e dvinmajtsjudup jette'e xyakjoojntykadat, ¿ka'ats n'ite'e nuyojk vyinkopka jets aatse'e xyakjoojntykat?

Ax ka'ats aats miitse'e n'amótuda jets aatse'e xyakjoojntykadat; óyam xa aatse'e xkatih'ijta, nmutenikujxpts aatse'e nujom je'e kajx jetse'e nuyojk je jayu yakvaajnjadat je oy kats je oy ayook. ¹³ Mnuja'vidup xa miitse'e jets pan pan jatye'e toondup jep maja tsaptujkp, je'e tse'e tyukjoojntykidup juu' ve'e jep pyajktup; jets je'e pane'e dumutoondup dumupajktup je Nte'yam joma ve'e je yojxpejtun, tukkadaakjudup tse'e jetse'e duja'kxtat je tánuk tsu'uts juu' ve'e jem je Nte'yam tyukvintsa'kidup. ¹⁴ Nay ve'empa tse'e je Maja Vintsán dunupaajmtki jets je'e pan pan jatye'e je jayu duvaajnidup je oy kats je oy ayook, je'e tse'e tyukjoojntykiduvap. ¹⁵ Ax óyamts atse'e xjatukkada'aky jets atse'e je jayu xmo'ot ats je ntukjoojntykin, ni vin'ítats atse'e je jayu ve'em nkah'amotu. Ka je'e kajxapts ats miitse'e ve'em nmujáyada jets ats miitse'e juu' xmo'odat. Nuyojk oy xa atse'e nnayjávaja jets atse'e n'oo'knit jets ka'a ve'e ku ve'e je jayu vya'andat jets kuvana ats miitse'e xyakjoojntykidi.

¹⁶ Pan ats ya n'avintsó vinma'yun kajx xa ats miitse'e kunvaajnjada je oy kats je oy ayook, kunnamyájajats atse'e. Ax ka ya n'avintsó vinma'yun kajxapts atse'e ve'em ntun, je Nte'yam atse'e xtukkuva'ni jets atse'e ve'em ntun. ¹⁷ Pan ats ya n'avintsó vinma'yun kajx xa atse'e ve'em

kuntún, kun'alixts atse'e je n'o'yin. Ax je'e kajx ku atse'e je Nte'yam ya toonk xtukkuva'ni, xtukkadaakpts atse'e jets ats je'e ve'e ntónut. ¹⁸ Ax ve'em tse'e je o'yin juu' atse'e njajeypp, je'ets je'e ve'e je xoojntkun ku atse'e nunve'emji ntukka'amáy je oy kats je oy ayook. Je'ets atse'e ntijp, ka'a atse'e mpuk mpaa'ty juu' atse'e xjatukkadaak jets atse'e je jayu xyakjoojntykat je'e kajx ku atse'e ntuk'ix je oy kats je oy ayook.

¹⁹ Oyam atse'e je jayu nkavintsana, ve'emts atse'e nnapyumju ax jo'n atse'e kun'ijt nujom je jayu je jyoyutoompa. Ve'emts atse'e ntun jetse'e jyaa'knúmáyat je jayu juu' ve'e je Jesucristo dujaanchja'vidup. ²⁰ Ku atse'e n'it je nmu'israeelit jayu maatta, ve'emts atse'e nnapyumju ax jo'n je'eda kux je'e atse'e ntsajkp jetse'e je Cristo dujaanchjávadat. Ku atse'e n'it je'e maatta pan pan jatye'e dupanajktup je Moisés je pyava'nun, ve'emts atse'e nnapyaajmjuva ax jo'n je'eda kux je'e atse'e ntsajkp jetse'e je Cristo dujaanchja'viduvat. Ve'emts atse'e ntun óyam atse'e je Moisés je pyava'nun xkayakkutujkja. ²¹ Ax kuts atse'e n'it je'e maatta pan pan jatye'e dukapanajktup je Moisés je pyava'nun, ve'emts atse'e nnapyaajmjuva ax jo'n je'eda kux je'e atse'e ntsajkp jetse'e je Cristo dujaanchjávadat. Ka je'ep atse'e ntijp jets atse'e nka'it jep je Nte'yam kya'p pya'tkup, jep atse'e n'it je'e kya'p pya'tkup kux atse'e je Cristo je pyava'nun mpanujkxp. ²² Ku atse'e n'it je'e maatta pan pan jatye'e duka'oynuja'vidup ti ve'e je Nte'yam chajkp, ve'emts atse'e nnapyaajmjuva ax jo'n je'eda kux je'e atse'e ntsajkp jetse'e je Cristo makk dujaanchjávadat. Ve'emts atse'e nnapyumju ax jo'n to'k jado'k je jayu jets atse'e ve'em je jayu mputákadat jetse'e dujajeyptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ²³ Ve'em ats ya'a ve'e ntun je oy kats je oy ayook kajx jets

atse'e ve'em je jayu ntukmaatjayeiptinit je xoojntkun juu' ve'e ya oy kats ya oy ayook yajkyp.

²⁴Mnuja'vidup xa miitse'e jets ku ve'e je jayu ñañomkijpxjada, óyame'e anañujoma ñomda, to'kjits je'e ve'e juu' ve'e maadaakp jetse'e yakma'a je puk juu' ve'e ñunoomdup. Íxtiduvats miitse'e vintso ve'e mmaada'aktat jetse'e xjayeiptinit juu' ve'e je Nte'yam mtukmutsojkkjudup. ²⁵Pan pan jaty xa ve'e ñañomkijpxuvaajnjudup, nay'akuvaa'ni-jidupts je'e ve'e jets apaamduka ve'e tyun'a'ixtini ku ve'e tyukkada'akjadat je xaaj ku ve'e ñañomkijpxjadat. Je'e kajxts je'e ve'e ve'em dutonda jetse'e dupáktat to'k je pi'k ojts aajy ta'aky juu' ve'e je corona jo'n pum pan pane'e maadaakp; ax ka'ats je'e ve'e jyek, nii'kxnup je'e ve'e. Ax uu'mda, je'ets uu'me'e nnu-to'numdup jetse'e nyakmo'yumdinit je puk juu' ve'e ijtp xa'ma kajx. ²⁶Ve'em xa atse'e ntun ax jo'n je'e juu' ve'e du'ix-taap joma vaate'e kyukaxa je noomk. Ka'a xa atse'e ve'em ntun ax jo'n je'e juu' ve'e koojyji je poj du'apa'kxnajxp ku ve'e je myujayu dumaatnachi'kju; ²⁷nyaktsaachpaatyp xa atse'e ya nni'kx ya nkokp jets atse'e ake'e'y nyakkutu-jkja. Ka'ats atse'e ntsak jets atse'e viinm nkakutyónut je oy kats je oy ayook juu' atse'e je jayu ntuk'ixp jets atse'e ve'emji ntaannit; je'e atse'e ntsajkp jets atse'e je Nte'yam xnuujminit jets oy je'e ve'e juu' atse'e ntuump nkajtsp.

Je kojtsvíjin ku ve'e je jayu je apamnax duvintsa'aga

10 Utsta ajchta utsta tsa'ada, je'e atse'e ntsajkp jetse'e xnujávadat vintso ve'e jyajtti aats je njujpit jáyuda. Anañujoma tse'e y'ijtti jem vínuts pa'tkum, anañujoma tse'e dutinajxti je Tsapts Maaxy Naaj. ²Ax ku tse'e y'ijtti jem vínuts pa'tkum je nuyamay jayu maat je Moisés, jetse'e to'k

ka'ajyji je Tsapts Maaxy Naaj dutinajxti, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kuñapejtti, yakto'kidu tse'e je vyinma'yunda jetse'e dutóndat juu' ve'e je Moisés kyajtsp. ³Je Nte'yam tse'e jem vinva'ajts it kajxm moojyjudu juu' ve'e kyaaydu y'ooktu, anañujoma tse'e dukaaydi je tsapjootmit tsapkaaky. ⁴Jem tse'e anañujoma du'ooktuva je tsoxk naaj juu' ve'e je Nte'yam moojyjudu, jepts je'e ve'e tsah'akujkp pyítsum. Ax je tsaaj, je Criístots je'e ve'e yaktukmu'a'ixmojkip, je'e tse'e aats je njujpit jayu myaatanajxtu myaatajkidu jem vinva'ajts it kajxm. ⁵Oyam tse'e vye'ema, numayts je'e ve'e je jayu juu' ve'e dutoondu dukojtstu juu' ve'e ka óyap, ax je'e tse'e je Nte'yam kyo'oyja'vi, je'e kajx tse'e nuyamay tyun'oo'ktini.

⁶Je'e kajx xa ya'a ve'e tyoojnji kyojtsji jetse'e nujava tyaannit jets ka'a ve'e n'ana'mumdat n'atsojkumdat juu' jatye'e ka óyap, ax jo'n je'e ve'e du'anaamdi du'atsojkti jo'n. ⁷Je Nte'yamji ve'e to'k mvinjávadap mvintsa'agadap, ka'a tse'e xtóndat ax jo'n je'eda juu' ve'e je apamnax dvinja'vidu dvinntsa'kidu. Kux jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyan vya'añ: "Ajx-ktu tse'e je jayu kaayva ookpa, van'it tse'e tyénidi jetse'e jyomjátkidi tyi-játkidi." ⁸Ka'a tse'e je kats ntukmaatjayejpumdat je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap njayejpumdup, ve'em ax jo'n je'e ve'eda je kats dutukmaatjayeipti je kiix ónúkta juu' ve'e ka púkap jyayeiptu jetse'e y'oo'ktini nu'ii'px toojk miijl to'k xaaj. ⁹Ka'a xa ve'e n'ixumdat pan joma vaate'e je Maja Vintsan juu' dukuvuk, ve'em ax jo'n je'e ve'e jyátkidi pan pan jatye'e oo'ktinu ku ve'e je tsaan' cho'tsjidi. ¹⁰Ka'a tse'e je Nte'yam xvinkojtspéttat, ve'em ax jo'n je'e ve'e nuyamay je Nte'yam dvininkojtspejtti jetse'e yak'oo'kjidini je yak'oo'kpa ángeles.

¹¹ Je'e kajxts ya'a ve'e tyoojnji kyojt-sji jets'e'e jep Kunuu'kx Jatyán kujxp yakpuujm jets'e'e je nuja'vin njajejpumdinit anañujoma uu'm nuvinxupe'e njoojntykimda ya kukaxa aats. ¹² Ax ve'em tse'e, pan pan tse'e nañasja'vijup jets ka'a ve'e y'o'yixju jets'e'e tyokintónut, va'an tse'e ooy dutunnay'ixju ku ve'e ñunka'at jep tokin jaatp. ¹³ Ku ve'e myaktokintonuva'anjada, vanxup tse'e mjajttuva ax jo'n jyajttuva opyana. Ax je Nte'yam, tyuumpst je'e ve'e juu' ve'e kyajtsp, ka'ats je'e ve'e duyakjaty jets'e'e xyaktokinto'numdat pan ka'a ve'e x'o'yixumjada jets'e'e n'amaadaaguimdat, kux je Nte'yame'e xputajkimdup vintso ve'e nkakuvajkumdat je kyo'oy je'e jets'e'e nkaka'amat jep tokin jaatp, ax ve'em tse'e nmuténimdat.

¹⁴ Je'e kajx tse'e, miits, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, kuke'ekta joma ve'e je jayu duvinjávada duvintsa'agada juu' ve'e ka je Nte'yamap. ¹⁵ Ve'em xa ats miitse'e nmukotsta ax jo'n je jayu juu' ve'e viji kej, ax payo'oyda tse'e oy juu' atse'e nkajtsp. ¹⁶ Ku ve'e ntuk'a'ooguimda je tuk'a'ooguín juu' kajxe'e nkukojtstjimda je Nte'yam, n'apaatumdup tse'e je Cristo je'e kajx ku ve'e y'uk'aa'k, je'e ve'e ku ve'e je ñuu'pun dumasaa'k. Jets ku ve'e nka'yumda je tsapkaaky juu' ve'e ntojkva'lkxumdup, n'apaatumdupst uu'me'e je Cristo je'e kajx ku ve'e y'uk'aa'k, je'e ve'e ku ve'e je ñi'kx je kyopk tyaajy jem cruz kajxm. ¹⁷ Qyamts uu'me'e numayda, anañujómats uu'me'eda nka'yumda nay je'e'jyam to'kji je tsapkaaky, ve'emts uu'me'eda maat je Cristo ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kun'ijtumdi.

¹⁸ Ixta juu' ve'e je israeejlit jayu tyoondup. Ku ve'e juu' je Nte'yam dutukvintsa'agada jem yoixpejtun kajxm, nujom pan pan jatye'e duja'kxtup je vintsa'kin, je vintsa'kinjyam tse'e y'a-

paattup. ¹⁹ Juu'ts atse'e nkajtsp, ka je'epts atse'e ntijp jets ñumájipe'e je apamnax, ni ka je'epts atse'e ntijp jets tiktspe'e je tsu'uts juu' ve'e tyukvintsa'kidup je apamnax. ²⁰ Je'e atse'e ntijp jets ku ve'e je vintsa'kin dupamda pan pan jatye'e je Nte'yam duka'ixada, je ko'oyjáyuvapst je'e ve'e tyukvintsa'kidup, ka je Nte'yamap; ax ka'ats atse'e ntsak jets miitse'e xmaatnavyaa'njadat je ko'oyjáyuvap. ²¹ Ka'a xa ve'e m'o'yixjada jets'e'e je Jesús xvínjávadat xvintsa'agadat kijpx maat je ko'oyjáyuvap, ka'a tse'e m'o'yixjada jets'e'e je Maja Vintsán xyakmájadat xyakjaanchadat pan m'ooktupe'e je tsaaydum pa'ajk naaj jets'e'e xkayda je tsapkaaky juu' ve'e je Maja Vintsán yaktukjaa'myejts, jets'e'e je jayu xtukmaatja'kxta je tsu'uts juu' ve'e yaktukvintsa'kip je ko'oyjáyuvap. ²² ¿Ukpu ntsojkumdup uu'm vine'e jets'e'e je Maja Vintsán nyakjotma'tumdat? ¿Uu'mda vine'e nuyojk makk jets ni ka'a ve'e je'e?

Ve'em tse'e nujom nto'numdat nkojtsumdat ax jo'n je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit

²³ Yakajtjyp xa ve'e je Nte'yam jets'e'e je jayu dutónut to'k ka'ajyji juu' jaty; ax ka'a tse'e to'k ka'ajyji tyun'oya. Yakajtjyp xa ve'e je Nte'yam jets'e'e je jayu dutónut to'k ka'ajyji juu' jaty; ax ka'ats je'e ve'e to'k ka'ajyji je jayu duputaka jets'e'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjávát. ²⁴ Ka'ats miitse'e x'ixtadat kakje'e je m'o'yinda, m'ixtiduvape'e juu' ve'e je vijnjk jayu tyuk'o'yiduvap.

²⁵ Nvaat xa ve'e xkáydat xja'kxtat pan ti jatye'e too'kjup jep maa'y jaatp. Ka'a tse'e x'amotutúvadat pan je vintsa'kin je'e ve'e uk pan ka je vintsa'kinap, ve'em tse'e kyayakjávát jets tokin je'e ve'e ku ve'e xja'kxta, ²⁶ kux ya naxviijnit it jets nujom juu' jatye'e myaat, je Maja Vintsants je'e ve'e jye'e.

²⁷ Uk pan jem tse'e je jayu juu' ve'e dukajaanchja'vidup je Maja Vintsán jetse'e mvóvjada kaayva, nvaat tse'e mnajkxtat. Pan mnajkxtup tse'e, kayda oo'kta juu' ve'e myakmooydup, ka'a tse'e x'amotutúvadat ni tía, ve'em tse'e kyayakjávát jets tokin je'e ve'e ku ve'e xja'kxtat. ²⁸ Ax pan mna'muxjudup tse'e je jayu jidu'um: "Je apamnax ya'a ve'e tuyaktukvintsa'aga ya tsu'uts", ka'a tse'e xja'kxtat kux ku ve'e je jayu je tokin xtoojnadat juu' ve'e tumva'nuxjada, ve'em tse'e kyayakjávát jets tokin je'e ve'e ku ve'e xja'kxta. ²⁹ Je'e atse'e ntijp jets ka'a je'e ve'e dutokinjávadat juu' ve'e mvoojvjudup, ka je'epts atse'e ntijp jets miitse'e xtokinjávadat.

Nunjaipt xa ve'e jets miitse'e jemda juu' atse'e x'amotutúvidup: "Oyame'e je viijnk jayu duko'oyjávada juu' atse'e ntuump, ¿tyajxts atse'e xka'o'yixju jets atse'e ntónut juu' atse'e xyakjajtjip je Nte'yam? ³⁰ Pan nkukojsjip xa atse'e je Nte'yam je nkaaky je ntojkkajx, ¿tyajxts ats vine'e je jayu x'uxkojtsnit xpakojsnit ku atse'e juu' nkay nju'kx?" ³¹ Jidu'umts atse'e n'atsav: Pan ti ve'e mkaaydup m'ooktup uk pan ti jatye'e mtoondup mkojstsup, tonda kotsta nujom ax jo'n je Nte'yam xyakmájadat xyakjaanchadat. ³² Ka'ats je'e ve'e xyaktokintóndat juu' ve'e israeelit jayu, ni je'e juu' ve'e ka je'epta, ni je'e juu' ve'e je Nte'yam je jyayu. ³³ Tonda kotsta ax jo'n ats. Ve'em atse'e ntonuva'añ nkotsuva'añ juu' ax jo'n nujom je jayu du'oyjávada. Ka'a atse'e n'ixta je n'avintso o'yinji, je'eva ve'e pan pan jatye'e je viijnk jayu je y'o'yinda, ve'em tse'e anañujoma je jayu dujayeiptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

11 Tonda je vinma'yun juu' atse'e njayejpp, ve'em ax jo'n atse'e ntun je vinma'yun juu' ve'e je Cristo jyayejpp.

**Vintso je ta'axtajk
ñaajk'ítjadat joma ve'e je
jaanchja'vivatajk ñay'amókajada**

² N'oñukojsidufts ats miitse'e kuxe'e ats xa'ma xjaa'myé'tsta jetse'e xpanajkxta je ixpajkun juu' ve'e ntuk'ixtu. ³ Je'e atse'e ntsajkp jetse'e xnujávadat jets je Cristo ve'e to'k jado'k je yaa'tyajk je kyuvajk; jets je yaa'tyajk, je'e tse'e dunukuvajkip je ta'axtajk, ve'em ax jo'n je Nte'yam dunukuvajka je Cristo. ⁴ Ku ve'e to'k je yaa'tyajk kujópax ukpu kumótsax chapkats ukpu dukojtsnáxy je Nte'yam je y'ayook, yakvintsa'kintókipts je'e ve'e je Cristo. ⁵ Ax pan ka'a tse'e je ta'axtajk ñakyujuu'xju ku ve'e chapkats ukpu dukojtsnáxy je Nte'yam je y'ayook, yakvintsa'kintókivapts je'e ve'e je ñuyaa'y, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kukee'p kuy'ij. ⁶ Pan ka'a xa ve'e ñakyujuu'xju je ta'axtajk, va'an tse'e nujom je vyaajy dukuskee'pkúxu. Ax pan tso'oty'o'nunts je'e ve'e ku ve'e je ta'axtajk ve'em kukee'p y'it, va'an tse'e dunakyujuu'xju. ⁷ Ka'a xa ve'e je yaa'tyajk kujópax ukpu kumótsax chapkats ukpu dukojtsnáxy je Nte'yam je y'ayook, kux je'e ve'e je Nte'yam je y'apamnax jets nay ve'empa ve'e duyaknuke'xnatáka je Nte'yam je myajin. Ax je ta'axtajk, je yaa'tyajk je myájints je'e ve'e duyaknuke'xnatajkip. ⁸ Kux ku xa ve'e je Nte'yam dupuujm je yaa'tyajk, ka je ta'axtajk je ñi'kx je kyopk kajxapts je'e ve'e dupuujm; je yaa'tyajk je ñi'kx je kyopk kajxe'e dupuujm je ta'axtajk. ⁹ Nay ve'empa tse'e, yakpaam je'e ve'e je ta'axtajk je yaa'tyajk je myajin kajx; ka je yaa'tyajkap tse'e yakpaam je ta'axtajk je myajin kajx. ¹⁰ Ax ya'a kajxts atse'e nva'añ jets vinkopk je'e ve'e jetse'e je ta'axtajk ñakyujoo'xjut jetse'e ve'em nuke'xnatáka tyánut jets jep je'e ve'e je

ñuyaa'y kya'p pya'tkup y'it. Xoojntkup tse'e je Nte'yam je y'aangeles ku ve'e ve'em. ¹¹Oyam tse'e vye'ema, je Nte'yam tse'e dunupaajmtki jets ka'a ve'e je yaa'tyajk y'ítut ka je ta'axtajk kajxap. ¹²Kux pan tyúvam je'e ve'e jets je yaa'tyajk je ñi'kx je kyopk kajxe'e yakpuujm je ta'axtajk, tyúvamts je'e ve'eva jets je yaa'tyajk, je ta'axtajk je'e ve'e yakke'xjup; ax je Nte'yam tse'e nujom juu' jaty duyakjeji.

¹³Payo'oyda n'it pan oy je'e ve'e ku ve'e je ta'axtajk chapkats ka kujuu'xap. ¹⁴Yaknuja'vip xa ve'e jets tso'oty'o'nun je'e ve'e ku ve'e je yaa'tyajk je vyaajy duyakyán. ¹⁵Ax je ta'axtajk, vints'a'kinmoojyjupts je'e ve'e ku ve'e yan je vyaajy dujayep, kux je'e kajxe'e je Nte'yam myoojyji yan je vyaajy jetse'e kyujoo'xjut. ¹⁶Ax pan pan tse'e dukaku-va'kuvaamp ya ayook, nnuja'vimdinup tse'e jets ka'a ve'e je viijnk'ixpajkun mpanajkxumda, jets ka'ava ve'e joma ve'e ñay'amókajada je Nte'yam je jyayu.

**Je'eda pan pan jatye'e
duyakvintsa'kintókidup je
Maja Vintsán je y'a'ox**

¹⁷Jep tse'e jado'k viijn juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup, ax ka'ats ats miitse'e n'oñukótsada je'e kajx. Ku ve'e mnay'amókajada, ka'a tse'e mnapyutákajada jetse'e nujojx xjaanchjávadat je Jesucristo, nujojx tse'e mnaajkvintókidajada. ¹⁸Muto'k viijn, ve'emts atse'e je kats tunmótu jets mnapyajkva'kxjudupe'e joma ve'e mnay'amókajada, ax ve'emts atse'e njava jets ve'em játyam je'e ve'e juu' ve'e kyojtstup. ¹⁹¡Mnapyajkva'kxjudup xa n'ite'e! Je'e kajxts atse'e ve'em nva'añ kux nuk'e'xnatajkip'e oy pan pane'e je Nte'yam tyúvam dupanajkxp. ²⁰Ax ku tse'e mnay'amókajada jetse'e

m'a'óxada, ka je Maja Vintsánaps miitse'e mnu'a'óxidup. ²¹Ku ve'e m'a'óxada, ka'a tse'e mnay'a'íxjada, kakje'e ve'e xkayda x'oo'kta je m'a'oxta. Jem xa ve'e juu' ve'e ayooj taandup, jempa tse'e juu' ve'e ooy tunkaaydup tun'ooktup jetse'e ñaajkm'o'okjada. ²²¿Jadi ka'a ve'e ti mjaajnda mtajkta joma ve'e mkáydat m'oo'kta? ¿Uk mtsojktupe'e nujojx jetse'e xviijn'k'ixtat je Nte'yam je jyayu jetse'e vyaktso'otyóndat pan pan jatye'e katih'ijtxjudup? ¿Vintsots ats miitse'e nnaajmadat? ¿N'oñukótsadap ats miits vine'e ku ve'e ve'em xtonda? Ax ya'a kajx, ka'ats ats miitse'e n'oñukótsada.

Je Maja Vintsán je y'a'ox

²³Je Maja Vintsane'e viinm ats xmooy je ixpajkun juu' ats miitse'e ntuk'ixtu. Ya'ats je'e ve'e: Ka'anume'e je Maja Vintsán Jesús yakpum vye'na jem je jayu kya'm juu' ve'e tso'oxpajkjjudup, je tsooj tse'e dukaaajn je tsapkaaky ²⁴jetse'e je Nte'yam dukukojsji, van'it tse'e dutojkva'kxy jetse'e vyaajñ: “Kayda, ya'a xa je'e ve'e ats je nni'kx je nkopk juu' atse'e nmasaakp miits je m'o'yin kajxta ku atse'e n'oo'kut. Tonda tse'e ve'em jets atse'e xjaa'myétstat.” ²⁵Nay ve'empa tse'e, ku ve'e távani y'a'óxada vye'na, van'it tse'e dukoompa to'k je tuk'a'ooguin jetse'e vyaajñ: “Juu' tse'e ya tuk'a'ooguin myaat, ya'ats je'e ve'e ats je nnuu'pun juu' kajxe'e je nam kojstán tyun. Vinxup nax tse'e x'oo'kta, jaa'myétstats jets nmasaakp atse'e ya nnuu'pun miits kajxta ku atse'e n'oo'kut.” Jidu'um tse'e vyaajñ. ²⁶Ax je'e kajx tse'e, vinnaa'jknáxe'e xkayda je tsapkaaky jetse'e x'oo'kta juu' ve'e je tuk'a'ooguin myaat, m'ava'nidupts miitse'e je Maja Vintsán je y'oo'kun van'it paat ku ve'e myiinnuvat.

**Vintso ve'e yakpákut
je Maja Vintsán je y'a'ox**

(Mt. 26.26-29;

Mr. 14.22-25; Lc. 22.14-20)

²⁷ Ax ve'em tse'e, jyapana pan pane'e oyvintsova dukaayp je tsapkaaky ukpu oyvintsova du'uu'k juu' ve'e je tuk'a'ooguín myaat, jepts je'e ve'e tokin jaatp kuxe'e dukavintsa'aga je Maja Vintsán je ñi'kx je kyopk jets je ñuu'pun. ²⁸ Ni pana xa ve'e dukakáyut je tsapkaaky ukpu duka'oo'kut je uu'k pan ka'ana ve'e oy dupayo'oy juu' ve'e tyuump. ²⁹ Kux pan pan jatye'e dukamajapaamp je Maja Vintsán je ñi'kx je kyopk ku ve'e dukay du'uu'k, viinm tse'e je chaachpaatun dunukaya dunu'ooga. ³⁰ Je'e kajx tse'e numay miitsta je pa'am mkanuva'atsjada jetse'e makkatsots mka'litta, jempa tse'e pan pane'e duku'oo'kiva. ³¹ Ax pan oy tse'e kumpayo'yumda juu' ve'e nto'numdup, ka'a tse'e je Nte'yam xtokimpayo'yumdat. ³² Ax xtokimpayo'yumdupts uu'me'e je Nte'yam jetse'e xyaktsaachpaatumda je'e kajx jetse'e nkatsaachpaatumdat xa'ma kajx je'e maat pan pan jatye'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e.

³³ Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, ku ve'e mnay'amókajadat jetse'e je Maja Vintsán je y'a'ox x'apaa'tuva'andat, mnay'a'íxadap tse'e vimpit atuj, van'it tse'e mkáydat. ³⁴ Pan jem tse'e juu' ve'e yu'oo'kjjudup, va'an tse'e jem tyak'amam dukayda, ax ve'em tse'e je Nte'yam mkayaktsaachpaa'tjadat je ka óyap kajx juu' ve'e mtoondup ku ve'e mnay'amókajada. Je'e juu' jaty atse'e tunkakats, viinmts atse'e nnuókótsut ku ats miitse'e najkx nku'ixtinuva.

**Je maa'yun je putajkin juu'
ve'e je Espíritu Santo to'k
jado'k je jayu myooyp**

12 Utsta ajchta utsta tsa'ada, jep xa ve'e jado'k viijn juu' atse'e ntsajkp jetse'e xnujávadat, je'ets je'e ve'e je maa'yun je putajkin juu' ve'e je Espíritu Santo to'k jado'k je jayu myooyp jetse'e dutóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp.

² Mnuja'vidinup xa miits je'e ve'e jets ku ve'e je Jesucristo xka'íxadana vye'na, mvinja'vidu mvintsa'kidu tse'e je apam-nax juu' ve'e ni to'k aaja kakojtsp. ³ Je'e kajxts atse'e ntsak jetse'e xnujávadat jets je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, ni pá-nats je'e ve'e je vinma'yun dukama'a jetse'e vya'anut: “¡Ko'oy nukotsa tse'e y'i-jtnit je Jesús!” Ntsojkpapts atse'e jetse'e xnujávadat jets je Espíritu Santo ve'e dumooyp je vinma'yun nujom pan pan jatye'e vaandup: “¡Je Jesús, je'e je'e ve'e je Maja Vintsán!”

⁴ May viijn xa je'e ve'e je maa'yun je putajkin juu' ve'e je Espíritu Santo je jayu myooyp pan vintso ve'e to'k pan vintso ve'e jado'k juu' dutóndat; ax to'kji tse'e je Espíritu Santo, juu' ve'e ve'em dumooyp. ⁵ May viijnats je'e ve'e vintso ve'e je jayu dumutonda dumupakta je Maja Vintsán; ax to'kjits je'e ve'e je Maja Vintsán, juu' ve'e yakmu-toomp yakmupajkp. ⁶ May viijnats je'e ve'e vintso ve'e juu' jaty yaktún, ax to'kjits je'e ve'e je Nte'yam juu' kajxe'e je jayu ve'em dutún. ⁷ Je Espíritu Santo xa ve'e duyaknuk'e'xnatajkip je Nte'yam je myajin to'k jado'k je jayu kajxta jetse'e ve'em y'óyat anañujoma pan pan jatye'e je Jesucristo dujaanch-ja'vidup. ⁸ Jem tse'e pan pan jatye'e je Nte'yam moojyjudup je maa'yun je putajkin je Espíritu Santo kajx pan vintso ve'e juu' dukótstat je vijin je

kejún maat, apúk tse'e juu' ve'e yakmooydup je maa'yún je putajkin vintso ve'e dukojtsva'atstat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ⁹apúk tse'e juu' ve'e yakmooydup je maa'yún je putajkimpa pan vintso ve'e je jaanchja'vin dujayéptat, apúk tse'e juu' ve'e yakmooydupap pan vintso ve'e je pa'am jayu duyakjotkãda'aktat, ¹⁰apúk tse'e juu' ve'e yakmooydup pan vintso ve'e je majin dutón-dat, apúk tse'e juu' ve'e yakmooydup pan vintso ve'e dukojtsnáxtat je Nte'yam je y'ayook, apúk tse'e juu' ve'e yakmooydup pan vintso ve'e dunujávadat pan je Nte'yam je y'ayooke'e y'amotunajxtup ukpu je ko'oyjáyuvap jye'e, apukpa tse'e juu' ve'e yakmooydup pan vintso ve'e dukótstat je ayook juu' ve'e kyavinmótudup, nay apukpa tse'e juu' ve'e yakmooydup pan vintso ve'e dukojtsva'atstat je ayook juu' ve'e kayakvinmótup. ¹¹Ax to'kjits je'e ve'e je Espíritu Santo, juu' ve'e je maa'yún je putajkin duyajkp, je'e pane'e to'k jado'k je jayu du'amovya'kxp pan vintso ve'e je jayu dutukmutsak.

¹²May viijn xa je'e ve'e dumaada to'k je ni'kx je kopk, jem tse'e je kya'aj, jem tse'e je tyek, jempa tse'e juu' jaty viijnk. Oyam tse'e may viijn dumaada, to'k ni'kx to'k kópkjits je'e ve'e. Nay ve'empa tse'e je Cristo y'it maat je jyayu. ¹³Xtukyaknapejtumdu xa ve'e je Espíritu Santo ku ve'e xpa'mumdi to'k muk je Cristo maat. Ve'emts uu'me'eda ax jo'n may viijn juu' ve'e je jayu je ni'kx je kopk dumaat, uu'm, je israeejlit jáyuda jets pan pan jatye'e ka je'epta, je joyutoompa jayu jets je naspaka jayu, tajki tse'e je Espíritu Santo yam nujom nja'vin kajxmamda, ve'em uu'me'eda ax jo'n kun'lijtumdi to'k ni'kx to'k kopk je Cristo maat.

¹⁴Ka'a xa ve'e to'k ni'kx to'k kopk to'k viijnji dumaada, may viijne'e. ¹⁵Pan je tek xa ve'e kuvya'añ: "Ka ka'ajap xa ats,

je'e kajxts atse'e nka'it je ni'kx je kopk maat." Oyam tse'e jidu'um kuvya'añ, ka je'e kajxap tse'e kya'it je ni'kx je kopk maat. ¹⁶Uk pan je taatsk tse'e kuvya'añ: "Ka viijnap xa ats, je'e kajxts atse'e nka'it je ni'kx je kopk maat." Oyam tse'e jidu'um kuvya'añ, ka je'e kajxap tse'e kya'it je ni'kx je kopk maat. ¹⁷Kux pan je viijn xa ve'e kuy'it nujom je ni'kx je kopk, ¿vintso tse'e x'o'yixumjadat jetse'e juu' n'amotunajxumdat? Pan je taatsk xa ve'e kuy'it nujom je ni'kx je kopk, ¿vintso tse'e x'o'yixumjadat jetse'e juu' nxoo'kpaatumdat? ¹⁸Ax je Nte'yam tse'e dupaam to'k viijn jado'k viijn juu' ve'e je ni'kx je kopk jye'e pan vintso ve'e dutsak. ¹⁹Pan nujom xa ve'e kuy'it tun to'k viijnji, ¿joma tse'e kuy'it je ni'kx je kopk? ²⁰Jéjam xa ve'e may viijn juu' ve'e je ni'kx je kopk jye'e, ax to'k ni'kx to'k kópkjits je'e ve'e.

²¹Ka'a xa ve'e nvaat je viijn du-naajmat je ka'aj: "Ka'a xa ats mitse'e xtuujnja", ka'ava tse'e nvaat je kuvajk dunuujmivat je tek: "Ka'a xa ats mitse'e xtuujnja." ²²Ax vimpit tse'e, to'k viijn je ni'kx je kopk juu' ve'e kayakmakka'vip, je'ets je'e ve'e juu' ve'e nuyojk tsojkip. ²³Nay jado'k viijn je ni'kx je kopk juu' ve'e ka májap mpa'mumdup, je'e tse'e nuyojk yak'ix'ijtp. Ax je'e juu' ve'e nnasja'vimdup ka'ixna kake'xna, je'e tse'e nuyojk yakyo'tsp yaknupe'mp; ²⁴jets je'e juu' ve'e nnasja'vimdup ixna ke'xna, ka'ats je'e ve'e chakju jetse'e yakyo'otsut yaknupe'enut. Ax ve'em tse'e je Nte'yam dupuujm je jayu je ni'kx je kyopk jetse'e ve'em je majin dujayéput to'k ka'ajji juu' ve'e je ni'kx je kopk myaat. ²⁵Ax ve'em tse'e je ni'kx je kopk kyanavyiijnk'ixjut; je'e ve'e jetse'e to'k viijn jado'k viijn naajkkópka-jat. ²⁶Pan tsaachpaatp xa ve'e to'k viijn je ni'kx je kopk, anañujoma tse'e je ni'kx je kopk chaachpaatpat; jets pan to'k viijn tse'e je ni'kx je kopk yakma-

ĵapum, anañujoma tse'e je ni'kx je kopk xyoondukut.

²⁷ Ve'em xa uu'me'eda ax jo'n kun'ijtumdi to'k ni'kx to'k kopk je Cristo maat, kakje'e tse'e n'ijtumda ax jo'n to'k viijn jaty je ni'kx je kopk. ²⁸ Ax je Nte'yam tse'e dumooyp je maa'yun je putajkin pan ti jatye'e tyóndap kyótstap to'k jado'k juu' ve'e jaanchja'vi-jidup. Muto'k viijn tse'e dupuujm kukát-sivada, mumejtsk viijn tse'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada, mutoojk viijn tse'e yak'ixpajkpada, van'it tse'e je'eda pan pan jatye'e je majin dutoondup, pan pan jatye'e je pa'am jayu duyakjotkadaaktup, pan pan jatye'e je jayu duputajkidup, pan pan jatye'e du'ix'ijttup je jaanchja'vivatajka, pan pan jatye'e dukojtstap je ayook juu' ve'e kyavinmótudup. ²⁹ ¿Jadi je kukát-sivada je'e n'ite'e anañujoma, ukpu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa je'e n'ite'e anañujoma, ukpu je yak'ixpajkpa je'e n'ite'e anañujoma, ukpu tyoondup je'e n'ite'e je majin anañujoma, ³⁰ ukpu yakjotkadaaktup je'e n'ite'e je pa'am jayu anañujoma, ukpu kyojtstap je'e n'ite'e je ayook juu' ve'e kyavinmótudup anañujoma? Ax ka'a tse'e. ³¹ Ve'emts ats miitse'e nnaajmada: Je'e ve'e mtóndap mkótstap vintso ve'e je Nte'yam mmo'o-jadat je maa'yun je putajkin juu' ve'e dunumájip; ax atsts miitse'e ntuk'ixtap juu' ve'e nuyojk oy.

Je tsojkun

13 Pan ats xa ve'e kunkats nujom je jayu jets je ángeles je y'aaj je y'ayook, pan ka'ats atse'e je tsojkun njayep, ve'em xa atse'e ax jo'n jyatipojxuna juu' ve'e koojyji makx yaaxp ukpu juu' ve'e koojyji tunkivvp. ² Pan kunkojtsnaxy xa atse'e je Nte'yam je y'ayook, jets atse'e kunnuja'vikúx pan juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijit, jets atse'e kunnujava nujom juu' jaty, pan kunjayepts

atse'e nujom je jaanchja'vin jets atse'e ve'em kunyakke'ek je kopk je keets, ax pan ka'ats atse'e je tsojkun njayep, ni vinxúpats ats je'e ve'e xkatuujnja. ³ Pan kun'amovya'kxy atse'e je ayooa jayu nujom juu' atse'e n'ixp njayejpp, jets pan atse'e kunmasa'ak ats ya nni'kx ya nkokp paat jets'e tyóyut, ax pan ka'ats atse'e je tsojkun njayep, ni vinxúpats ats je'e ve'e xkatuujnja.

⁴ Pan pan xa ve'e je tsojkun dujayejpp, myuténip tse'e juu', napyaaajmup tse'e oy jayu, ka'a tse'e juu' dunas'ama'ata, ka'a tse'e dunutuva, ka'a tse'e namyá-jaja, ⁵ ka'a tse'e jyomjáyuva tyijáyuva, ka'a tse'e je y'o'yinji du'ixta, ka'a tse'e jatyji jyotma'aty, ka'a tse'e je ejkun duyaktán jem jya'vin kajxm, ⁶ ka'a tse'e dutukxoonduk je kyo'oy je'e, je'e ve'e tyukxoojntkp je tyuv je'e, ⁷ chajkpts je'e ve'e je jayu pan ti ve'e toojnup kojtsjup, chajkpts je'e ve'e jets'e dujaanchjávát jets oy je'e ve'e juu' ve'e je viijnk jayu tyoondup, y'a'ixpts je'e ve'e ve'em, jets'e nujom juu' jaty du'amaadaaga ku ve'e yakjomtún yaktitún. Ijtpts je'e ve'e je myujayu dutsak.

⁸ Je tsojkun, xa'ma kajxts je'e ve'e y'it. Je'yap xa ve'e je xaaj ku ve'e je Nte'yam je y'ayook kyo'kyakkojtsnajxnit, ka'a tse'e je jayu je may aaj je may ayook du'ukkojtsnit, ka'a tse'e je jayu y'ukyaktuknuja'vidinit juu'. ⁹ Ka'a xa ve'e pu'uk je nuja'vin juu' ve'e njayejpumdap jets ka'ava ve'e pu'uk je Nte'yam je y'ayook yakkojtsnáxy. ¹⁰ Ax ku tse'e je xaaj jye'yunit ku ve'e juu' jaty va'ajts nvinmótumdinit, ka'a tse'e y'uk'ijtnit ax jo'n uxyam ku ve'e yuu'n vee'n je nuja'vin njayejpumda.

¹¹ Ku xa atse'e pi'knum nve'na, ve'emts atse'e juu' nkajts, juu' mpayoy, jets'e juu' nvinmaajy ax jo'n je pi'k ónuĸ; ax kuts atse'e nye'e'kni, ka'ats atse'e n'ukve'emini ax jo'n je pi'k ónuĸ. ¹² Nay ve'empa tse'e uxyam, yuu'n

ve'e'nts je'e ve'e juu' ve'e nnuja'vimdup, ve'emts je'e ve'e ax jo'n jaa'x juu' jaty kun'ixumda; ax ku tse'e je xaaj myiinnit, van'it tse'e oy jets va'ajts nnuja'vimdat juu'. Ve'e'nji xa ve'e juu' atse'e uxayam nnuja'vip, ax van'itts atse'e oy va'ajts juu' nnujávát, ve'em ax jo'n atse'e je Nte'yam x'ix xnujava jo'n. ¹³Ax toojk viijnts je'e ve'e juu' ve'e taamp xa'ma kajx: je jaanchja'vin, je a'ix'ijtun, jets je tsojkun. Ax je tsojkun tse'e dunumajikajxp.

Ku je jayu dukats je ayook juu' ve'e kyavinmótup

14 Tóndats vintso ve'e xyak'ijttinit jem mja'vin kajxmda je tsojkun jets vintso ve'e xjayeptinit je maa'yun je putajkin juu' ve'e je Espíritu Santo yajkyp, je'e ve'e vinkopk jetse'e xkojtsnajxtinit je Nte'yam je y'ayook. ²Je jayu juu' ve'e dukojtsp je ayook juu' ve'e kyavinmótup, je Nte'yamts je'e ve'e myukajtsp, ka je jáyuvap, je jyoot je jya'vin maat je'e ve'e juu' dukats, ax ka'ats je'e ve'e je jayu dūvinmōtu. ³Ax je jayu pan pan jatye'e dukojtsnajxtup je Nte'yam je y'ayook, je'e tse'e je jayu dūputajkidup jetse'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjávadat, kyojtsmákkidufts je'e ve'e jetse'e duyakjot'amájada. ⁴Pan pan xa ve'e dukojtsp je ayook juu' ve'e kyavinmótup, putajkijupts je'e ve'e vinim jetse'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjávát. Ax je'e pane'e dukojtsnajxp je Nte'yam je y'ayook, je'e tse'e je jayu dūputajkip jetse'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjávadat.

⁵Oy xa je'e ve'e kuy'it ku miitse'e to'k ka'ajyji kuxkotsta je ayookta juu' ve'e mkavinmótudup, ax nuyojk oy tse'e kuy'it jetse'e xkojtsnáxtat je Nte'yam je y'ayook. Nuyojk xa je'e ve'e dunumaja je jayu juu' ve'e dukojtsnajxp je Nte'yam je y'ayook jets ni ka'a ve'e je jayu juu' ve'e je ayook dukojtsp juu'

ve'e kyavinmótup, van'itji tse'e nuyojk dukanumaja ku ve'e jep je jayu juu' ve'e dukojtsvaatsp je ayook juu' ve'e kayakvinmótup, ax ve'em tse'e je jayu yakputaka jetse'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjávadat. ⁶Je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, pan najkxp xa ats miitse'e nku'ixta jetse'e nmukótstat maat je ayook juu' ve'e kayakvinmótup, ni vinxúpats miits je'e ve'e mkato'nuxjadat; van'itji je'e ve'e mto'nuxjadat pan ntuknuja'vidup ats miitse'e juu' atse'e je Nte'yam xtuknuja'vi uk pan nkojtsnajxp atse'e je Nte'yam je y'ayook ukpu pan ntuk'ixtup ats miitse'e juu' ve'e je Nte'yam jye'e.

⁷Oyam xa ve'e kyajoojntyka je xooxun jets je kov, yakmótupts je'e ve'e ku ve'e yaktukxu'ux yaktukkav. Ax pan ka'a tse'e oy yaktukxu'ux yaktukkav, ¿vintsose'e yakvinmótuvut pan ti ve'e xyooxtup kyooqvdu? ⁸Ax ku tse'e je atso'ox tyunju, pan ka'a xa ve'e va'ajts yaktukxu'ux je trompeta, ni pana tse'e kyanay'apaamdukajat jetse'e y'atso'ox-tónut. ⁹Nay ve'empa tse'e juu' jyajtpa miits maatta. Pan ka'a xa ve'e je mtoots xtukkotsta je kats je ayook juu' jatye'e yakvinmótup, ¿vintso tse'e yaknujávát pan ti ve'e mkojststus? Uxpojx xa je'e ve'e. ¹⁰Jéjam xa ve'e may viijn je aaj je ayook yaja naxviijn; ax nujom ya aaj ya ayook, jyayeppp tse'e je vinma'yun. ¹¹Ax pan ka'ats atse'e nvinmōtu je aaj je ayook juu' atse'e je jayu xtukmukojtsp, ve'emts atse'e n'it ax jo'n je jékumit jayu je'e maat, nay ve'empats je'e ve'e je jékumit jayu jo'n y'it ats maat. ¹²Je'e kajx tse'e, je'e ve'e ku miitse'e ooy xtuntsokta jetse'e xjayeptinit je maa'yun je putajkin juu' ve'e je Espíritu Santo je jayu myooyp, je'e tse'e nuyojk m'ixtidinup vintso ve'e je Espíritu Santo mmojyjidinit je maa'yun je putajkin jetse'e ve'em je jayu xputákadat jetse'e nuyojk dujaanchjávadat je Jesucristo.

¹³Je jayu juu' ve'e dukojtsp je ayook juu' ve'e kyavinmótup, va'an tse'e je Nte'yam du'amótuvu vintso ve'e dukojtsva'atsut je ayook juu' ve'e kyajtsp. ¹⁴Kux pan tsapkojtsp xa atse'e je ayook maat juu' atse'e nkavinmótup, ya njoot ya nja'vin maatts atse'e ntsapkats, ax ni vinxúpats ats je'e ve'e xkaputaka jets atse'e juu' nuyojk oy nvinmótuvut. ¹⁵¿Ax tits atse'e ntónup? Tsapkótsup xa atse'e maat ya njoot ya nja'vin jets nay ve'empa maat ya nvinma'yun. Ku atse'e n'uv, ávupts atse'e maat ya njoot ya nja'vin jets nay ve'empa maat ya nvinma'yun. ¹⁶Kux pan jem xa ve'e nuto'k miitsta juu' ve'e je Nte'yam duyakmájip duyakjaanchip je jyoot je jya'vin maati, ka'a tse'e y'o'yixjadat pan pan jatye'e du'amotunajxtup jetse'e dunukojtspéttat je'e je y'ayook jetse'e vya'andat amén, kux ka'a ve'e dvinmótuda pan ti ve'e je jayu tudukats. ¹⁷Kujyatun'óyam xa je'e ve'e dukukajtsja je Nte'yam, ni vintsóvats je'e ve'e je jayu dukaputaka jetse'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjavadat. ¹⁸Nkukojtsjip xa atse'e je Nte'yam jets nuyojk je aaj je ayook atse'e nkats jets ni ka'a ve'e pan miitsta. ¹⁹Oyam tse'e vye'ema, ku atse'e nmaatnay'amókajada je jaanchja'vivatajk, nuyojkts atse'e ntsak jets atse'e je jayu ntukmukótstat mugooxk je ayookji juu' ve'e yakvinmótup jets atse'e ve'em ntuk'íxtat jets ka'a ve'e ku atse'e ntukmukótstat majk miijl je ayook juu' ve'e kayakvinmótup.

²⁰Utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a tse'e je vinma'yun xjayéptat ax jo'n je pi'k ónyk, je'ejyi ve'e ku ve'e xka'oynujávada jetse'e xtóndat juu' ve'e ka óyap. Ax ku tse'e juu' jaty xpayo'oyda, pu'uk tse'e je vinma'yun xjayéptat. ²¹Jidu'um xa ve'e je Maja Vintsán vya'añ, ve'em ax jo'n javyet y'it jep Kunuu'lx Jatyán

kujxp: “Ntukmukótstap xa atse'e ya jayu je viijnk aaj je viijnk ayook maat jets je jékumit jayu je y'ayook maat, ax ka'a-jyamts atse'e xmajapámdat.” Jidu'um tse'e vya'añ. ²²Ku ve'e je Nte'yam je viijnk aaj je viijnk ayook kajx dumukajts je jayu juu' ve'e kajaanchja'vijidup, ve'em tse'e dutuujn jetse'e kyatsapákjadat. Ax ku tse'e je Nte'yam dumukats je jayu juu' ve'e jaanchja'vijidup, je y'ayook kojtsnaxpatajk kajxtats je'e ve'e ve'em dutún. Ax ve'em tse'e, yaktoomp xa ve'e je viijnk aaj je viijnk ayook je'e kajxta pan pan jatye'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup, ka je'e kajxapta pan pan jatye'e je Nte'yam dujaanchja'vidup. ²³Oyam tse'e vye'ema, ku ve'e mnay'amókajada jetse'e anañujoma xkotsta je ayook juu' ve'e kayakvinmótup, jetse'e tyákada je jayu juu' ve'e dukanuja'vidup je Nte'yam je y'ayook ukpu dukajaanchja'vidup je Jesucristo, ¿ka'ats n'ite'e vya'andat jets ka víjape'e tumvimpittini? ²⁴Ax pan anañujómats miitse'e xkojtsnáxta je Nte'yam je y'ayook, jetse'e tyaka nuto'k juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vip ukpu juu' ve'e dukanuja'vip je Nte'yam je y'ayook, kyuvákupts je'e ve'e je tyokin ku ve'e viinn dupayo'oyut, van'it ku ve'e du'amotunáxut juu' miitse'e anañujoma mkojtstup. ²⁵Je Nte'yam tse'e duyaknuke'xnatákap je tyokin juu' ve'e yu'uts yak'ijtp jem jya'vin kajxm, van'it tse'e kyoxkténat jetse'e je Nte'yam duyakmájat duyakjaanchat jetse'e vya'anut jets tyúvame'e m'itta je Nte'yam maat.

“Tonda kotsta tse'e nujom ax jo'n dvinmachju”

²⁶Utsta ajchta utsta tsa'ada, ku ve'e mnay'amókajada, jem tse'e juu' ve'e avuvaandup, jem tse'e juu' ve'e dutsojktup jetse'e je Nte'yam je y'ayook je jayu dutuk'íxtat, jem tse'e juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook dukojtsnaxu-

vaandup, jempa tse'e juu' ve'e dutsoktup jetse'e dukótstat je ayook juu' ve'e kyavinmótudup, nay jempa tse'e juu' ve'e dutsoktup jetse'e dukojtsva'atstat je ayook juu' ve'e kayakvinmótup. Ax nujom juu' jatye'e mkojstsup, íxtada tse'e vintso ve'e je jayu xputákadat jetse'e je Jesucristo nuyojk dujaanchjavadat. ²⁷ Pan kyojstsup xa ve'e je ayook juu' ve'e kayakvinmótup, numejtsk jáyují tse'e kyótstat, too'vájkp to'k, van'it tse'e jado'k, ukpu nutoojk, je vaatji tse'e. Van'itji ve'e dukótstat je ayook juu' ve'e kayakvinmótup pan jeme'e to'k juu' ve'e dukojtsva'atsup juu' jatye'e kyojstsup. ²⁸ Ax pan ka'a tse'e pan pane'e dukojtsva'atsup, ñojk'óy tse'e kyayakkótsut je ayook juu' ve'e kayakvinmótup ku ve'e mnay'amókajada. Pan jem xa ve'e pane'e dutsokp jetse'e dukótsut je ayook juu' ve'e kayakvinmótup jets ka'a ve'e pan pane'e dukojtsva'atsup juu' ve'e kyajtsp, va'an tse'e ve'em dukatsy ku ve'e naaydum y'it je Nte'yam maat jets ka'a ve'e ku ve'e y'it jeja je numay jayu vyinkujk. ²⁹ Nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e dukojtsnajxtup je Nte'yam je y'ayook, va'an tse'e dukotsta numejtsk nutoojk jáyují namvaat je'e ve'e dupayo'oyda pan pan jatye'e du'amotunajxtup juu' ve'e kyojstsup. ³⁰ Ax pan to'k tse'e je jayu juu' ve'e tsuunip, jetse'e je Nte'yam tyuknujávaja juu' ve'e chajkp jetse'e yakkótsut, va'an tse'e du'ama'atu je'e juu' ve'e kojtsp jets je'e ve'e kyótsut juu' ve'e dunuja'vip. ³¹ Nvaatts miitse'eda anañujoma nuto'k nuto'k xkojtsnáxtat je Nte'yam je y'ayook, ax ve'em tse'e nujom pan pan jatye'e m'amotunajjudup, je'e tse'e duvinmótudap ti ve'e je Nte'yam chajkp, jetse'e jyot'amájadat. ³² Pan pan jatye'e dukojtsnajxtup je Nte'yam je y'ayook, va'an tse'e du'alixta jetse'e nuto'k jaty dukojtsnáxtat, ³³ kux

ka'a ve'e je Nte'yam juu' oyvintsova dutún, tsoj yaxxone'e juu' dutún.

Tonda tse'e ve'em ax jo'n nujom je Nte'yam je jyayu joma ve'e ñay'amókajada. ³⁴ Ku ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada, ka'a tse'e je ta'axtajk kyótstat, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets jep'e je yaa'tyajk kya'p pya'tkup y'íttat. ³⁵ Pan y'amotutuvavaandup xa ve'e juu', va'an tse'e du'amotutúvada je ñuyaa'y ku ve'e jye'yadat jem tyak'amda, kux ka'a xa ve'e dupaa'ty du'akeega jetse'e je ta'axtajk kyótstat ku ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada.

³⁶ ¿Tis, miits je'e vine'eda joma ve'e yaknuja'vi'ukvaajñ je Nte'yam je y'ayook, uk miitsji vine'e myaktukmkojststu? ³⁷ Pan jem xa ve'e juu' ve'e nañasja'vijup jets je'e ve'e dukojtsnajxp je Nte'yam je y'ayook ukpu viijnk je maa'yun je putajkin maat juu' ve'e je Espíritu Santo moojyup, va'an tse'e dunujava jets je Maja Vintsán ya'a ve'e dupavaamp juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup. ³⁸ Ax pan ka'a tse'e je jayu dukuvuk juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup, va'an tse'e ve'em du'ítu.

³⁹ Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsá'ada, tonda tse'e vintso ve'e xkojtsnajxtinit je Nte'yam je y'ayook, ka'a tse'e xkayakjajttuvat jetse'e yakkótsut je ayook juu' ve'e kayakvinmótup. ⁴⁰ Ax nujom juu' jatye'e mtoondup mkojstsup, tonda kotsta tse'e ve'em ax jo'n duvinmachju jets vintso ve'e dupaa'ty du'akeega.

Joojntykpajknuva ve'e je Cristo

15 Utsta ajchta utsta tsá'ada, uxayamts atse'e ntsak jetse'e xjaa'myétstat je oy kats je oy ayook juu' ats miitse'e nkojtsjidu, je'e ve'e juu' ve'e mkuvajktu jetse'e myak'ítjada makk aaj makk joot to'k muk je Cristo maat. ² Ya oy kats ya

oy ayook kajxpa tse'e xjayepta je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp pan mpanajkxtupe'e juu' ats miitse'e nkojtsjidu; kux pan mmasoooktup xa ve'e, ni vinxupa tse'e mkato'nuxjadat juu' ve'e mjaanchja'vidup.

³ Juu' xa ve'e dunuvinkopkikajxp je ixpajkun juu' atse'e yakmooy jets ats miitse'e nvaajnjidi, ya'ats je'e ve'e: Xku'oo'kimdu ve'e je Cristo uu'm je ntokin kajxamda, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ. ⁴ Naxtajkits je'e ve'e jetse'e jyojntykpajknuva kutoojk xaaj, ve'em ax jo'n vyaampa je Kunuu'kx Jatyán. ⁵ Naajknuke'xnatajk-ijuts je'e ve'e jeja je Pedro vyinkujk jets ux'ook jeja je kukátsiva vyinkujktava. ⁶ Ux'ook tse'e ñaajknuke'xnatajki-iji jeja je uts je ajch jets je uts je tsa'a vyinkujkta juu' ve'e numugooxk mókupx naxy ijttu. Numayts je'e ve'e jyaa'kjojntykadana, óyame'e jem juu' ve'e tuy'oo'ktini. ⁷ Ux'ook tse'e jeja je Santiago vyinkujk ñaajknuke'xnatajkiji, van'it tse'e jeja anañujoma je kukatsivatajk vyinkujkta.

⁸ Tun ux'ookani tse'e jeja ats nvinkujk ñaajknuke'xnatajkijuva, óyam atse'e n'it ax jo'n to'k je pi'k maax ónuk juu' ve'e tun to'mayji ke'xp ku ve'e kyapo'opaa'-tyna. ⁹ Ats xa ve'e je kukátsiva juu' ve'e dunupi'kikajxp, ni je'ets atse'e nkavinmachju jets atse'e nyaktijut kukátsiva, je'e kajx ku atse'e njomtuujn ntituujn je Nte'yam je jyáyuda. ¹⁰ Ax je'ets atse'e juu'am ats je maja maa'yun kajx juu' atse'e je Nte'yam xtoojnji. Ax je maja maa'yun juu' atse'e xtoojnji, ka'ats je'e ve'e koojyji vyintoki. Nuyojkts atse'e tuntún jets ni ka'a ve'e nuto'k je viijnk kukátsiva; óyam xa atse'e viinm je'e tunkatún, je Nte'yamts je'e ve'e tudútún je myaa'yun kajx. ¹¹ Ax ka'ats je'e ve'e vyinkopka pan ats je'e ve'e ntuump uk pan je viijnk kukátsiva je'e ve'e dutoondup, je'ets je'e ve'e juu' aatse'e

n'ava'nip, je'ets je'e ve'e juu' miitse'e mjaanchja'vidup.

Joojntykpajktinuvap tse'e je oo'kpatajk

¹² Ax pan je'ets aatse'e n'ava'nip jets joojntykpajknuva ve'e je Cristo ku ve'e y'uk'aa'k, ¿vintsots miitse'e jemda juu' ve'e vaandup jets ka'a ve'e je oo'k-patajk y'ukjoojntykpajktinuvat? ¹³ Kux pan tyúvam je'e ve'e jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat, ka'a tse'e je Cristo kujyoojntykpajknuva. ¹⁴ Jets pan ka'a tse'e je Cristo kujyoojntykpajknuva, ka'a tse'e tyun je kats juu' aatse'e n'ava'nip, nay ka'a tse'e tyoompa juu' miitse'e mjaanchja'vidup. ¹⁵ Pan ka'a xa ve'e je Cristo kujyoojntykpajknuva, taayts je'e ve'e je tuvakojsun juu' aatse'e mpuump, je'e kajx ku aatse'e nva'añ jets je Nte'yame'e duyakjoojntykpajknuva je Cristo. Kux pan taayts je'e ve'e kuy'it jets joojntykpajktinuvape'e je oo'kpatajk, taayvats je'e ve'e jets je Nte'yame'e duyakjoojntykpajknuva je Cristo. ¹⁶ Pan ka'a xa ve'e jyojntykpajktinuvat je oo'kpatajk, ka'ava tse'e je Cristo kujyoojntykpajknuva; ¹⁷ jets pan ka'a ve'e je Cristo kujyoojntykpajknuva, ni vinxupa tse'e je xyup mkato'nuxjada ku ve'e je Cristo xjaanchjávada, jep tse'e tokin jaatp je xyup mjaa'k'ítta. ¹⁸ Nay ve'empa tse'e, pan pan jatye'e to'k muk ijttu je Cristo maat jetse'e y'oo'ktini, kuvyintókidits je'e ve'eda. ¹⁹ Pan je'ejyji tse'e kutyún je a'ix'ijttun juu' ve'e njayejpumdudup je Cristo kajx ku ve'e njojntykimda yaja naxviijn, tun nuyojk ayooova tse'e uu'm ya njootamda jets ni ka'a ve'e pan viijnk jayu.

²⁰ Ax je Cristo, joojntykpajknuvats je'e ve'e, je'e tse'e mutoo'vajkp joojntykpajk ku ve'e y'uk'aa'k, ve'emts je'e ve'e ax jo'n juu' ve'e ta'mitoo'vajkp. ²¹ Ve'em ax jo'n je oo'kun jyeji je'e kajx juu' ve'e to'k je yaa'tyajk tyoon,

nay ve'empa tse'e je jayu jyoointykpajktinuvat je'e kajx juu' ve'e jado'k je yaa'tyajx tyoon. ²² Jets ve'em ax jo'n anañujoma je jayu y'oo'kta kuxe'e je Adán je chaan je kyooj y'itta, nay ve'empa tse'e anañujoma je jayu jyooin-tykpajktinuvat je Cristo kajx. ²³ Ax ka'a tse'e nujom jyoointykpajktinuvat to'k naxji, je'e ve'e ax jo'n tyukkada'akjada: too'vajkpe'e je Cristo jyoointykpajknuva ax jo'n juu' ve'e ta'mitoo'vajk, jets ku ve'e je Cristo myiinnovat, van'it tse'e jyoointykpajktinuvat pan pan jatye'e je Cristo je jyayu. ²⁴ Ku ve'e tun ux'ookani, van'it tse'e je Cristo dutukkatákat je kutojkun je Dios Tee', távani tse'e duyakvintokikajxni vye'na nujom pan pan jatye'e je Nte'yam dutso'oxpajktup. ²⁵ Kux vinkopk je'e ve'e jetse'e je Cristo yakkutókut van'it paat ku ve'e je Nte'yam duyakvintókinit pan pan jatye'e tso'oxpajkjjudup. ²⁶ Ax je tso'oxpajkpa juu' ve'e tun ux'ookani kutókinup, je'ets je'e ve'e je oo'kun, kux ka'a ve'e je jayu van'it y'uk'oo'ktinit. ²⁷ Kux ve'e-me'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets je Nte'yame'e dupaamnup nujom juu' jaty jep je Cristo kya'p pya'tkup. Ax ku tse'e vya'añ jets nujome'e dupaamnit jep je Cristo kya'p pya'tkup, va'a-jts tse'e yakvinmotu jets ka'a ve'e je Nte'yam viinm yakpámut jep je Cristo kya'p pya'tkup, kux je'e je'e ve'e juu' ve'e pa'muxjinup nujom juu' jaty jep je Cristo kya'p pya'tkup. ²⁸ Ax ku tse'e távani nujom juu' jaty tyañ vye'na jep je Cristo kya'p pya'tkup, van'it tse'e je'e, je Nte'yam je y'Onuk, ñapyámjut jep je Nte'yam kya'p pya'tkup, ax ve'em tse'e je Nte'yam dunumajikajxnit dunu-jaanchikajxnit nujom juu' jaty.

²⁹ Jado'k viijn, jem xa ve'e pan pan jatye'e dukunapejtidup je jayu pan pan jatye'e oo'ktu jañapet. ¿Tyajxts je'e ve'e ve'em dutonda pan ka'a ve'e dujaanchjá-

vada jets joojntykpajktinuvape'e jado'k nax?

³⁰ ¿Ukpu tyajxts atse'e jóvum xaaj nmaaj'ítju jem je oo'kun y'am kya'm pan ka'a atse'e ti o'yin n'uk'a'ixni?

³¹ Utsta ajchta utsta tsá'ada, ve'em ax jo'n atse'e nxoonduk miits kajxta kux-e'e xjaanchjávada je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús, tyúvamts atse'e nva'añ jets jóvum xaaj atse'e n'it jem je oo'kun y'am kya'm. ³² ¿Tits ats je'e ve'e xtoojnip ku atse'e nmuteni je mu'uk jayu juu' atse'e xtso'oxpajktu yaja éfesovit kyajpun kujx ku atse'e n'ava'ni je Nte'yam je y'ay-ook? Pan tyúvam xa ve'e kuy'it jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojntykpajktinuvat, óyvats je'e ve'e juu' ve'e vaandup: “Va'an tse'e duka'yumda du'ookumda kux tsojke'e n'oo'kumdinit.”

³³ Ka'a tse'e mnamyaso'okjadat jetse'e je jayu mvin'aa'njadat. Tyúvam xa je'e ve'e juu' ve'e vaandup: “Je ko'oy mujatyoo' tse'e duyakma'tp je jayu juu' ve'e dutoomp je y'oy je'e.”

³⁴ Vijta kejta, masooktini je mko'oy joojntykinda, kux jem miitse'eda pan pan jatye'e je Nte'yam duka'ixada. Miits je mtso'otyo'nun kajxta xa ats ya'a ve'e ve'em nkats.

Vintso je jayu jyoointykpajktinuvat

³⁵ Jem xa n'ite'e juu' ve'e du'amo-tutúvap: “¿Vintsose'e jyoointykpajktinuvat je oo'kpatajk? ¿Vintsose'e y'íxuvat je ñi'kxta je kyopkta?” ³⁶ Jidu'umts atse'e n'atsav: ¡Jayu juu' ve'e oy juu' dukapayo'yp! Ku xa ve'e je taamt yakni'ip ukpu yakvuj, vintókiyupts je'e ve'e je taamt je ñi'kx je kyopk ku ve'e myux. ³⁷ Juu' xa ve'e yakniipp juu' xa ve'e yakvajp, ka je ojts aajyapts je'e ve'e juu' ve'e ux'ook jéjap, je taamte'e juu' ve'e yakniipp juu' ve'e yakvajp, je trigo taamt ukpu je viijnk taamt. ³⁸ Van'it tse'e je Nte'yam duyakyee'k je taamt pan vintso ve'e dut-sak, je'e tse'e dumooyp je ñi'kx je kyopk

pan vintso ve'e tyukkada'akyju. ³⁹ Ka'a xa ve'e ve'em je jayu je ñi'kx je kyopk ax jo'n je naxvinyo'yva tánuk jye'e, ka'a tse'e ve'em je naxvinyo'yva tánuk je ñi'kx je kyopk ax jo'n je jeyyva tánuk jye'e, ka'a tse'e ve'em je jeyyva tánuk je ñi'kx je kyopk ax jo'n je ajkx jye'e, tum tiktspe'e je ñi'kxta je kyopkta. ⁴⁰ Nay ve'empa tse'e jyéjiva juu' jatye'e ijttup jem tsajviinm jetse'e jyéjiva je ni'kx je kopk juu' jatye'e yaja naxviijn. Ax ka'a tse'e y'akijpxa je chojin juu' jatye'e ijttup jem tsajviinm jets je ni'kx je kopk je chojin juu' jatye'e yaja naxviijn. ⁴¹ Ka'a tse'e y'akijpxada je chojin je aampa xaaj je ty'a'kxun maat je aampa po'o je ty'a'kxun ukpu je maatsa je ty'a'kxun, ni ka'a tse'e y'akijpxada je chojin je maatsa je ty'a'kxunda, tum tikstupe'e to'k jado'k je ty'a'kxun je chojin. ⁴² Nay ve'empa uu'mda, ku ve'e njoojntypajkumdinuvat jado'k nax, ka'a tse'e y'akijpxa je ni'kx je kopk juu' ve'e njayeypumdinup van'it ax jo'n ya ni'kx ya kopk juu' ve'e uxyam njayeypumdup. Ku xa ve'e je jayu y'aa'k, pootsnup tse'e je ñi'kx je kyopk; ax ku tse'e jyoojntypajknuvat, ni je vin'itats je'e ve'e kyoo'k'oo'knit. ⁴³ Ku ve'e je jayu y'aa'k, yak'ayoov tse'e ñaxtaka; ku tse'e jyoojntypajknuvat, je majin maat tse'e y'ijtnit. Ka'a tse'e je makkin dujayep ku ve'e ñaxtaka; ax ku tse'e jyoojntypajknuvat, ooy tse'e je makkin dutunjayeypnit. ⁴⁴ Naxtajkip xa ve'e ya nni'kxamda ya nkópkamda ku ve'e n'oo'kumda yaja naxviijn; ax ku tse'e njoojntypajkumdinuvat, ka'a tse'e je oo'kun x'uknumi'numdinit. Kux ve'em ax jo'n jyeja je ni'kx je kopk juu' ve'e oo'kp, jéjiva tse'e je ni'kx je kopk juu' ve'e ni je vin'ita koo'k'oo'knup.

⁴⁵ Ve'eme'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets je muto'k yaa'tyajk, je Adán, je Nte'yam je'e ve'e duyakjoojntypajk. Ax je'e pan ux'ook, je Criistots je'e ve'e, je'e tse'e je jayu dumooyp je joojn-

tykin. ⁴⁶ Ax je ni'kx je kopk juu' ve'e ni je vin'ita koo'k'oo'knup, ka'ats je'e ve'e divintoo'váka je ni'kx je kopk juu' ve'e oo'kp; je'e ve'e too'vajkp jeji je ni'kx je kopk juu' ve'e oo'kp, van'it tse'e je ni'kx je kopk juu' ve'e ni je vin'ita koo'k'oo'knup. ⁴⁷ Je muto'k yaa'tyajk, naaxts je'e ve'e y'ij; jets je jado'k yaa'tyajk, je Maja Vintsants je'e ve'e, je tsapjootmitts je'e ve'e. ⁴⁸ Je ñi'kxta je kyopkta pan pan jatye'e yaja naxviijn, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je yaa'tyajk juu' ve'e naax ijt, jets je ñi'kxta je kyopkta pan pan jatye'e jem tsapjootm, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je yaa'tyajk juu' ve'e je tsapjootmit. ⁴⁹ Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n nmajxumda je yaa'tyajk juu' ve'e naax ijt, nay ve'empa tse'e nnajxumduvat je yaa'tyajk juu' ve'e je tsapjootmit.

⁵⁰ Utsta ajchta utsta tsá'ada, ve'em xa ats miitse'e nvaajnada jets juu' jatye'e pum je tsu'uts jets je pajk maat, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jetse'e y'ítut joma ve'e je Nte'yam xa'ma kajx yakkutuk, ka'a xa ve'e nvaat jetse'e y'ítut je'e maat juu' ve'e vintókip jets juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ⁵¹ Ntsajkp xa atse'e jetse'e xnujávadat juu' ve'e kayaknuja'vip y'ij. Ka'a tse'e anañujoma n'oo'kumdat, ax nujom tse'e ntíktsumdinit, ⁵² jaty aa'k, to'k vinmi'kxtikumji xa je'e ve'e, van'it ku ve'e xyo'oxut je trompeta juu' ve'e ux'ookani. Xo'oxup xa ve'e je trompeta jetse'e jyoojntypajktinuvat je oo'kpatajk, ni je vin'ita tse'e kyoo'k'oo'ktinit; jets uu'm, xyaktíktsumdinup tse'e. ⁵³ Kux ya ni'kx ya kopk juu' ve'e uxyam njayeypumdup, vintókiyupts ya'a ve'e, ya'a tse'e vimpijtnup ni'kxukopk juu' ve'e ni je vin'ita koo'k'oo'knup. ⁵⁴ Ax ku tse'e ya ni'kx ya kopk juu' ve'e njayeypumdup, juu' ve'e vintókip jetse'e y'aa'k, kuts ya'a ve'e tuvvyimpijtni je ni'kx je kopk juu' ve'e ni je vin'ita koo'kvintókinup jetse'e xa'ma kajx y'ijtnit, van'it tse'e tyónjut je

Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Tá xa ve'e je oo'kun kyutókini, tá xa je'e ve'e yak'amaadaaga. ⁵⁵eo'kun, ¿joma tse'e y'it je mtuktsaachto'nun? ¿Joma tse'e y'it je kutojkun jetse'e je jayu xyaktsaachpaa'tut?" Jidu'um tse'e vya'añ. ⁵⁶eo'kp xa ve'e je jayu je tokin kajx, jets je pava'nun kajx tse'e je tokin je makkin dujayep. ⁵⁷Ax kukajtsja tse'e y'i-jtnit je Nte'yam, juu' ve'e xmo'yumdup je maadaakun je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx, ax ve'em tse'e je oo'kun xkah'amaadaaguimda.

⁵⁸Je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, pamda tse'e je makk aaj je makk joot to'k muk je Cristo maat, xa'ma kajx tse'e xyaknyókadat vintso ve'e xmutóndat xmupáktat je Maja Vintsán, kux mnuja'vidinup xa miitse'e jets je'e juu' ve'e mtoondup mkojststup to'k muk je Maja Vintsán maat, ka koojyap tse'e xtonda xkotsta.

Jē meen juu' ve'e je jaanchja'vivatajk yakmojktu

16 Ax je'e tse'e ku ve'e je meen xyakmokka jetse'e xputákadat je Nte'yam je jyayu, tonda tse'e ve'em ax jo'n atse'e ntukpavaandi je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem galáciait y'it jootm. ²Vindomiingo, mutok' xaa' je semana, mkontóktap tse'e to'k viijn pan vinxupe'e xpakta ku ve'e tumnay'ajátjada jetse'e xyakmóktat. Ve'em tse'e ka van'ítnumap xyakmóktat je meen ku atse'e nje'yat joma ve'e miitsta. ³Ax kuts atse'e nje'yat, nkéxtapts atse'e jem Jerusalén je nak maat je'e pan pan jaty miitse'e mvinkóndap jetse'e duyaknajkxtat je meen juu' ve'e myakmóktap. ⁴Ax pan oys je'e ve'e jets atse'e nnajkxpat, nmaadadapts ats je'e ve'e.

Ku je Pablo dunupaajmtki jetse'e najkxut jep Corinto

⁵Ku xa ats miitse'e najkx nku'ixta, náxuups atse'e jem macedóniait y'it jootm, van'itts atse'e nje'yat joma ve'e miitsta. ⁶To'mayji ats miitse'e jek jaty je it ntukmaatyaknáxtat, to'mayji nujom je xox aats, van'itts ats miitse'e xputákadat pan joma atse'e nnujx. ⁷Ka'a xa atse'e ntsak jets ats miitse'e nku'ixtat naxyji, tanavaamp atse'e jek jaty miits maatta pan vaampe'e je Maja Vintsán. ⁸Ax jaa'ktánapts atse'e yaja éfesovit kyajpun kujx je pentecostés xaa' paat, ⁹kux x'o'yixjup atse'e jets atse'e je tuvakojsun mpámüt je Maja Vintsán kajx, óyame'e jyeja numay je jayu juu' ve'e dutso'oxpajktup je ayook juu' atse'e je jayu nvaajnjidup.

¹⁰Pan je'yp tse'e jem je Timoteo, íxtadats jetse'e oy joot m'íttat je'e maat kux myutuump myupujkp je'e ve'e je Maja Vintsán, ve'em ax jo'n atse'e ntun.

¹¹Ni pana tse'e miitsta je'e xkaviijnk'ixut. Ax ku tse'e choo'nüt, putákada jetse'e xoojntkp xmasoooktinit jets atse'e xnumínüt, kux n'a'ixp ats je'e ve'e maat je utsta je ajchta.

¹²Jado'k viijn, tá atse'e ooy njatunmunoo'kxtuk je n'útsamda je n'ajchamda Apolos jetse'e najkx kumku'ixjada maat je utsta je ajchta juu' ve'e yájada; ka'a tse'e uxyam najkxuva'añ, van'it tse'e najkxut ku ve'e y'o'yixjut.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

¹³Nakyujoojntykajada, makk tse'e xjaanchjávadat je Jesucristo, ka'a tse'e mtsa'agadat, makk tse'e mnapyámjadat. ¹⁴Nujome'e pan juu' jatye'e mtoondup mkojststup, je tsojkun maat tse'e xtóndat xkótstat.

¹⁵Utsta ajchta utsta tsa'ada, mnuja'vidinupts miitse'e jets je jáyuda juu'

ve'e tsuunidup jem je Estéfanas tyak'am, je'e tse'e mutoo'vajkp je oy kats je oy ayook dujaanchja'vidu jem acáyait y'lit jootm, ax je'e tse'e dumutoondup dumupajktup pan pan jatye'e ijttup je Nte'yam je jyayu. ¹⁶Ntsajkpts atse'e jetse'e mnapyámjadat jep je'e kya'p pya'tkupta, nay ve'empa anañujoma pan pan jatye'e je Maja Vintsán dumutoondup dumupajktup. ¹⁷Xoojntkp xa atse'e ku ve'e myetsta je Estéfanas, je Fortunato, jets je Acaico, kux je'e xa ve'e dutoondup juu' miitse'e mka'o'yixjudup kuxe'e yaja mka'itta. ¹⁸Xyakjot'amájidu xa ats je'e ve'e, myakjot'amájijiduvats miits je'e ve'e. Vintsá'agada je jayu ax jo'n je'eda.

¹⁹Máyame'e je Dios mkejxuxjada je jaanchja'vivatajka pan pan jatye'e nay'amojkijidup yaja ásiat y'lit jaat.

Máyame'e je Dios je Maja Vintsán kajx mkejxuxjuduva je Aquila jets je Priscila, nay ve'empa je jaanchja'vivatajka juu' ve'e nay'amojkijidup jem je'e tyak'amda. ²⁰Máyame'e je Dios mkejxuxjuduva anañujoma je utsta je ajhta jets anañujoma je utsta je tsá'ada. Nachee'njada to'k jado'k je tsojkun maat je Maja Vintsán kajx.

²¹Ats, je Pablo, viinm atse'e nja'a ya máyam je Dios juu' ats miitse'e ntuknukejxtup.

²²Pan pan xa ve'e dukatsojpk je Maja Vintsán Jesucristo, ko'oy nukótsats je'e ve'e y'ijtnit. ¡Maja Vintsán, miinni to'k aaj!

²³Je Maja Vintsán Jesús tse'e mkunoo'kxjadap. ²⁴Ntsojktupts ats miitse'e anañujoma pan pan jatye'e je Cristo Jesús dujaanchja'vidup.

Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Corinto

1 Atse'e je Pablo, je Nte'yam atse'e xvincoon jets atse'e n'ítut je Jesucristo je kyukátsiva. Ats jets je n'út-samda je n'ajchamda Timoteo, máyam aatse'e je Dios ntuknúkexta je jaanchja'-vivatajkta juu' ve'e nay'amojkijidup jem coriintovit kyajpun kajxm, jets nujom je Nte'yam je jyayu juu' ve'e ijttup jem acáyait y'it jootm. ² Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Ku je Pablo chaachpaaty

³ Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit je Nte'yam, je nMaja Vintsánamda Jesucristo je Tyee', je nTee'amda, juu' ve'e xnu'ixkàdaakumdudup jetse'e xyakjot'amájimda. ⁴ Je'e'ts aatse'e xyakjot'amájip pan ti tsaachpaatun aatse'e nyaknajxyp, ax ve'emts aatse'e nyakjot'amájiduvat pan pan jatye'e tsaachpaattup je jot'amájin maat juu' aatse'e je Nte'yam xmooyp ku aatse'e ntsaachpaa'ty. ⁵ Ku aatse'e ntsaachpaa'ty ax jo'n je Cristo chaachpaaty jo'n, je'e kajx ku aatse'e to'k muk n'it je'e maat, nay ve'empats aatse'e je Cristo xyakjot'amaja je'e kajx ku aatse'e to'k muk n'it je'e maat. ⁶ Je'e kajxts aatse'e ntsaachpaa'ty jetse'e xjayeptinit je jot'amájin jets je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Je Nte'yam aatse'e xyakjot'amájip, ve'emts miitse'e aats kajx mjot'amájiduvat jetse'e xmuténadat je tsaachpaatun, ve'em ax jo'n aatse'e je tsaachpaatun nmutena. ⁷ To'k aaj to'k jootts aatse'e njava jets tam miitse'e mnaajk'ítjada je Nte'yam maat. Kux ku xa miitse'e je tsaachpaatun xyaknaxta, ve'em ax jo'n

aatse'e je tsaachpaatun nyaknajxpa, myakjot'amájijiduvapts miitse'e je Nte'yam, ve'em ax jo'n aats je'e ve'e xyakjot'amaja.

⁸ Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp xa atse'e jetse'e xnujávadat vintso atse'e ntsaachpaaty jem ásiat y'it jootm, va'a-jts makx xa je'e ve'e tyun'ijit, ve'emts atse'e n'ukvinmaajy jets ka'a atse'e kun'a-maadaagui je tsaachpaatun, kunku'oo'ki atse'e. ⁹ Ve'em atse'e nnayja'viji ax jo'n je jayu pan pane'e je y'oo'kun kutúkani. Ni vinxúpats atse'e xka'o'yixji jets atse'e kunkukeek je tsaachpaatun. Je'e kajxts ya'a ve'e tyoojnji kyojtsji jets atse'e vinn nkanayávajat, je'e ve'e jets atse'e to'k ka'ajyji nnapyámjut jem je Nte'yam y'am kya'm, juu' ve'e je oopkatajk duyakjoojntykpajknvap. ¹⁰ Je Nte'yam xa atse'e x'ix xjayejp ku atse'e makx je aja'vin je atsa'kin nyaknajxy, je'ets atse'e xjaa'k'ixup xjaa'kjayéput ku atse'e je aja'vin je atsa'kin njaa'kyaknáxut. To'k aaj to'k jootts atse'e vinjava ntañ jets atse'e xjaa'k'ixut xjaa'kjayéput ¹¹ je'e kajx ku ats miitse'e xputákada ku atse'e xnutsapkotsta. Ax pan numayts atse'e je jayu xnutsapkotsta, ve'em tse'e numay je jayu je Nte'yam dukukojsjadat je maa'yun kajx juu' atse'e je Nte'yam xtoojnjip.

Pan tyajx kajxe'e je Pablo kyanujkx jep Corinto

¹² Jeja xa ve'e to'k viijn juu' atse'e ntukxoojntkp, je'ets je'e ve'e ku atse'e nkatinatyukjávaja jets atse'e va'ajts aaj va'ajts joot jets to'k aaj to'k joot ntsuuna yaja naxviijn, ax nuyojkts atse'e nxoonduk ku atse'e ve'em nmaajk'ítju miits maatta. Je Nte'yam atse'e xtoojnjip je maa'yun jets atse'e ve'em njoojntyka; ka'a atse'e njoojntyka je naxviijnit jayu je vijnma'yun kajx. ¹³ Je'e'jyijts ats miitse'e ntuknuja'yidup juu' ve'e m'o'yixjudup jetse'e xkótstat jetse'e xvinmó-

tudat, n'a'ixpts atse'e jets va'ajtse'e xv-inmotukáxtat, ¹⁴ve'em tse'e mxoondukat ats kajx ku ve'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesús, nay ve'empats atse'e nxoojntkpat miits kajxta van'it.

¹⁵Kux atse'e nnasja'vi jets mjayejptupe'e je vinma'yun ats kajx, ve'em ax jo'n atse'e je vinma'yun njayep miits kajxta, je'e kajxts ats miitse'e ojts n'ukku'ixuva'anda jetse'e ve'em kumxoojntkti ku ats miitse'e mejtsk nax ojts kunku'ixta.

¹⁶Njatsojk xa atse'e jetse'e kunku'ixti naxyji ku atse'e nmiijn yaja macedóniait y'it jaat, jetse'e ux'ook kun'av-impijtidinuva, van'itts atse'e xputákadat ku atse'e nnajkxut jem judéait y'it jootm.

¹⁷¿Ka'a ats vine'e oy mpayo'y ku atse'e ve'em nmupaajmtki? ¿Ve'eme'e mvinmayda jets ve'em atse'e juu' nnupaamduka ax jo'n je jayu juu' ve'e duyaktoondup je y'avintso vinma'yun?, juu' ve'e vaandup jets ve'em, óyame'e ve'em dukakutyonuva'anda. ¹⁸Ax ñuja'vipts je'e ve'e je Nte'yam jets ka'a ats miitse'e nnaajmada “ve'em” ku atse'e nkakutyonuva'añ je n'ayook. ¹⁹Kux je Jesucristo, je Nte'yam je y'Onuk, je'e juu' ve'e jy'e'e aats miits ntuknuja'vidu, ats maat je Silas jets je Timoteo, ni vin'ítats je'e ve'e kyava'añ “ve'em” ukpu “ka'a” jetse'e dukakutyún je y'ayook, kyutyuump xa je'e ve'e juu' ve'e kyajtsp.

²⁰Kux nujom je vaanduk juu' ve'e je Nte'yam myasook, je Cristo kajx xa je'e ve'e yakkutyún. Je'e kajx tse'e nyakmájimda nyakjaanchimda je Nte'yam ku ve'e nva'numda “Amén”, ve'em tse'e nnukojtspejtumda juu' ve'e je Nte'yam tyuump kyajtsp je Jesucristo kajx. ²¹Ax je Nte'yamts je'e ve'e juu' atse'e makk xyak'ijtp to'k muk je Cristo maat, je'ets atse'e xvinkoon ²²jetse'e dukejx je Espíritu Santo jetse'e y'ijtnit yam ats nja'vin kajxm, ve'emts atse'e xtuknuja'vi jets njayejpnp atse'e je y'oy je'e juu' ve'e miinnup.

²³Ñuja'vipts je'e ve'e je Nte'yam jets ka'anum ats miitse'e nku'ixta, kux je'e atse'e ntsojk jetse'e xmasooktinit je mtókinda, ve'emts ats miitse'e nkayaktsaachpaa'ttat. ²⁴Ka je'epts atse'e n'ixtip vintso ats miitse'e juu' ake'e'y ntukjaanchjávadat, kux je jaanchja'vin kajxe'e makk mnaajk'ítjada to'k muk je Jesucristo maat. Je'e atse'e n'ixtip vintso ats miitse'e mputákadat jetse'e ooy je xoojntkun xtunjayéptat.

2 Je'e kajxts atse'e mpayo'y jets ka'a ats miitse'e nyaktsaachvinmaaydinuvat ku ats miitse'e najkx nku'ixtinuva. ²Kux pan ats miitse'e kunyakt-saachvinmáyda, ¿pant je'e ve'e juu' atse'e xyakxooondukup? Miitsjyam xa je'e ve'eda juu' atse'e kunyakt-saachvinmaaydi. ³Je'e kajxts ats miitse'e ve'em nmuja'yidi kux ka'a atse'e nnajkxuvaajñ joma ve'e miitsta jets ats miitse'e kunku'ixtinuva je tsaachvinma'yun maat, miitsta, juu' atse'e kuxyakxoojntkti. Nayja'vijinup atse'e tyuva jets ku atse'e nxoonduk, mxoojntktuvaps miitse'eda. ⁴Kux ku xa ats miitse'e nnuja'yidi, va'ajts tsaachvinmaaypts atse'e nve'na jets atse'e ooy ntunnavyinma'yunmoojyji, yaaxts atse'e. Ax ka je'e kajxaps ats miitse'e nnuja'yidi jetse'e nyaktsaachvinmáydat; je'e kajxe'e jetse'e xnujávadat jets ooy ats miitse'e ntuntsokta.

Ku je Pablo vyaajñ jetse'e je jayu yaktokinmee'kxut

⁵Ax pan jem tse'e juu' ve'e je tsaachvinma'yun duyakjéjidu, ka átsjyaps je'e ve'e xyaktsaachvinmaaydu, nay ve'empa ve'e anañujoma miitsta. ⁶Je tsaachpaatun juu' ve'e mpaajmjidu je jayu juu' ve'e myaktsaachvinmaaydu, va'ants vanxupji du'itu; ⁷ñojk'óy mee'kxjada je tyokin jetse'e xyakjot'amájadat kux ku ve'e je tsaachvinma'yun dukamuténat. ⁸Je'e

kajxts ats miitse'e nmunoo'kxtukta jetse'e xtuknuja'vidinuvat jets mtsojktup miits je'e ve'e. ⁹Je'e kajxts ats miitse'e nnuja'yidi jets atse'e nnujávát pan mkatsupajktup ijke'e. ¹⁰Je jayu juu' miitse'e mtókinmee'kxtup, ntókinmee'kxpapts ats je'e ve'e. Jets je'e juu' atse'e tuntókinmee'kx, pan jeme'e je tyokin jets atse'e nme'e'kxut, miits kajxtats atse'e ve'em tuntún jeja je Cristo vyinkujk, ¹¹ve'em tse'e je Satanás nka'itumo'yumdat jetse'e xkah'amaadaaguimdat, kux nnuja'vimdup xa uu'me'e jets ti ve'e ñupaajmtkip.

Ku je Pablo

ñavynma'yunmoojyji jep Troas

¹²Ku atse'e nje'y jem troasit kyajpun kajxm, ooyts atse'e xtun'o'yixji jets atse'e je jayu nvaajnidi je oy kats je oy ayook, ¹³ax ka'ats atse'e to'k aaj to'k joot n'ijt kuxe'e ats nkapaaty je n'útsamda je n'ajchamda Tito. Je'e kajxts atse'e jem ntsoo'nni jets atse'e nje'y yaja macedóniait y'it jaat.

Juu' ve'e maadaaktup je Cristo kajx

¹⁴Kukajtsja tse'e je Nte'yam dutsak, je'e aatse'e xa'ma kajx xyakmaadaakp je Cristo Jesús kajx. Ijtpts aatse'e ve'em ax jo'n je pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e duyakpa'ajkxoo'kpajkkajxp to'k je tajk, ijtpst aatse'e je jayu ntuknujava je Nte'yam je kyats je y'ayook vinxup to'k it to'k naxvi-ijn. ¹⁵Kux ve'em xa aatse'e je Nte'yam xjayep ax jo'n aatse'e kun'ijt je pa'ajk xoo'kpa juu' ve'e je Cristo kudujoyep, ntuknuja'vipts aatse'e je kyats je y'ayook pan pan jatye'e je tyokin nuvaatsjudup jets nay ve'empa pan pan jatye'e vintókidup. ¹⁶Je'e pan pan jatye'e vintókidup, ve'emts aats je'e ve'e xjávada ax jo'n juu' ve'e oo'k jetse'e xyuu'k, je chaachpaatunts aatse'e n'ava'nip; ax je'e tse'e pan pan jatye'e je Nte'yam yak-

tsookjudup, ve'emts aats je'e ve'e xjávada ax jo'n je pa'ajk xoo'kpa, xa'ma kajx tse'e jyoojntykidinit je'e kajx juu' aatse'e je jayu nvaajnjudup. ¿Ax pants n'ite'e o'yixjup jetse'e ya toonk dutónut? ¹⁷Ax ka'ats aatse'e nve'ema ax jo'n je numay jayu juu' ve'e dutukmeempajktup je Nte'yam je y'ayook; to'k mukts aatse'e n'it je Cristo maat, to'k aaj to'k joots aatse'e je jayu juu' nvaajnja jeja je Nte'yam vyinkujk, juu' aatse'e xkejxp.

Ñumájip tse'e ooy je nam kojstán

3 Ku atse'e ve'em nva'añ, ¿jidu'ume'e mvinmayda: “Jado'k nax tse'e je Pablo ñay'oñukótsaja”? ¿Ukpu tsojkjup vine'e jets aats miitse'e ntuk'íxtat je nak joma aats miitse'e x'oñukótsada ku aatse'e je jayu nvaajnada je Nte'yam je y'ayook, ukpu je nak joma aatse'e je jayu x'oñukótsada ku aats miits je'e ve'e nvaajnada? ²Ax ka'a tse'e. Miits xa ve'e viinmda ax jo'n je nak joma aatse'e nyak'oñukótsa. Jyapana pan pane'e du'ixp vintso ve'e je Nte'yam maat mnayajmjidini jetse'e xmasooktini je mko'oy joojntykinda, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e dunujávát jets je Nte'yam kajx aatse'e juu' ntuujn nkajts ku aatse'e n'ijt miits maatta. ³Miitsta xa ve'e ax jo'n je nak juu' ve'e je Cristo viinm kudujaajy aats kajx, ka'a tse'e je tinta maat jya'a ukpu jem tsatsets kajxm yukja'a, jem tse'e mja'vin kajxmda je Nte'yam je y'ayook tyañ je Espíritu Santo kajx, juu' ve'e ijtp jem je joojntyk Nte'yam jya'vin kajxmpa.

⁴To'k aaj to'k joot atse'e ve'em nva'añ kuxe'e ats jeja je Nte'yam vyinkujk njaanchjáva jets je Cristo kajx aatse'e juu' ntuujn nkajts ku aatse'e n'ijt miits maatta. ⁵Ka'a aatse'e x'o'yixju jets aatse'e ya toonk ntónut aats ya n'avintso vinma'yun kajx, je Nte'yam kajx je'e ve'e juu' aatse'e ntuump nkajtsp.

⁶ Je Nte'yam kajx xa aatse'e x'o'yixju jets aatse'e je jayu nvaajnjada je nam kojstán juu' ve'e je Nte'yam yaktaan. Ka'a tse'e ya nam kojstán ax jo'n je pava'nun juu' ve'e je Moisés yakmooy. Kux je pava'nun juu' ve'e je Moisés yakmooy, je'e tse'e du'ava'ni je tsaachpaatun kuxe'e je jayu dukakutyún je pava'nun. Ax ya nam kojstán, je oy kats je oy ayookts ya'a ve'e juu' aatse'e je Espíritu Santo xmooy, je Espíritu Santo, juu' ve'e je jayu dujoojn-tykinmooy. ⁷ Ku ve'e je Moisés vyajntyk jem kopk kajxm maat je pava'nun juu' ve'e jem tsatsets kajxm yukja'a, ka'a tse'e je israeejlit jayu dumuténidi jetse'e du'íxtat je Moisés je vyiijn je y'aaj kuxe'e ooy tyun'ajaj tyun'atu'kx. Oyame'e ooy tyun'ajaj tyun'atu'kx, vintoki tse'e je y'ajajtk. Oyame'e je majin maat ooy tyun'ijit je pava'nun juu' ve'e je tsaachpaatun du'ava'nip kuxe'e je jayu dukakutyonda, ⁸ ax vintsots je'e vine'e nuyojk dukajaa'knumájat je oy kats je oy ayook juu' aatse'e je Espíritu Santo xmooy? ⁹ Oyam tse'e je majin maat ooy tyun'ijit je pava'nun juu' ve'e je tsaachpaatun du'ava'nip, nuyojkts je'e ve'e ooy je majin dutunjayep je kats je ayook juu' aatse'e je jayu nvaajnjip, je'ets je'e ve'e vintso ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum. ¹⁰ Kux je pava'nun, je majin maat je'e ve'e y'ijit; ax ka'a tse'e uxym je majin du'ukjajepni kux nuyojke'e ooy je majin dutunjayep je nam kojstán. ¹¹ Ax ve'em tse'e, oyame'e ñumaja y'ijit juu' ve'e najx, ax nuyojkts je'e ve'e ooy dutunjaa'knumája juu' ve'e taannup xa'ma kajx.

¹² Je'e kajx tse'e, kuxe'e aats je Nte'yam xyaktaajnji je nam kojstán juu' ve'e je majin ooy dutunjajep, to'k aaj to'k jootts aatse'e je jayu nvaajnjada je oy kats je oy ayook. ¹³ Ka'a aatse'e ve'em njátuka ax jo'n je Moisés jyatki ku ve'e ñavyinvajji jetse'e je israeejlit

jayu dukalíxtat ku ve'e kyoo'k'ajajni kyoo'k'ata'lxni je vyiijn je y'aaj. ¹⁴ Ax ka'a tse'e je israeejlit jayu duvinmótudi ti ve'e je Nte'yam chajkp. Uxym paatna tse'e dukavinmótuda ku ve'e dukotsta je jujpit kojstán, kux makke'e je kyuvajkta, ve'em tse'e y'itta ax jo'n vinjuu'x je jya'vinda kuy'ijit. Ax ku tse'e je jayu to'k muk y'itta je Cristo maat, ve'em tse'e y'itta ax jo'n kuyakvinjoo'xvaatstini. ¹⁵ Kux ve'em je'e ve'e je israeejlit jáyuda ax jo'n vinjuu'x je jya'vinda kuy'ijit, uxym paatna tse'e dukavinmótuda je Moisés je jyatyán ku ve'e dukotsta. ¹⁶ Ax ku tse'e je jayu vyinmayumpitta jetse'e ñapyámjada jem je Maja Vintsán y'am kya'm, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kuyakvinjoo'xvaatstini, vyinmótudinupts je'e ve'e je oy kats je oy ayook. ¹⁷ Je Maja Vintsán jets je Espíritu Santo, to'kjits je'e ve'e je vyinma'yunda. Ax ku tse'e je Espíritu Santo jem je jayu jya'vin kajxm y'it, o'yixjup tse'e je jayu jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ¹⁸ Je'e kajx tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e kavinjuu'xap, n'ixumdup tse'e je Maja Vintsán je myajin, jets vintso ve'e ya it ñaxy, ve'em tse'e xyaktikts'ataatsumda jetse'e ve'em n'ijtumdinit ax jo'n je Maja Vintsán. Je'ets je'e ve'e tyuump je Espíritu Santo.

4 Ax je'e kajx tse'e kuxe'e je myaa'yun kajx aatse'e je Nte'yam xmooy ja toonk jets aatse'e je jayu ntuknujávadat je oy kats je oy ayook, ni vin'í-tats aatse'e nkajotmootska. ² Ka'a aatse'e ntun nkats juu' ve'e ayu'uts ukpu juu' ve'e kutso'oy, ka'ats aatse'e juu' ntun jets aatse'e je jayu nvin'aa'nut, ni ka'ats aatse'e je Nte'yam je y'ayook nyaktíkuts; je'e aatse'e n'ava'nip juu' ve'e tyúvam jeja je jayu vyinkujk jets jeja je Nte'yam vyinkujk. Ve'em aatse'e njoojntyka jetse'e je jayu dunujávadat jets pyaatyp y'akeegup je'e ve'e aats ya njoojntykin maat je Nte'yam je

y'ayook. ³ Ax pan jem tse'e je jayu juu' ve'e dukavinmótudup je oy kats je oy ayook juu' aatse'e n'ava'nip, je'ets je'e ve'eda pan pan jatye'e du'anajkxidup je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup. ⁴ Je ko'oyjáyuvap juu' ve'e duyakkutojkip je jayu juu' ve'e dutso'oxpajktup je Nte'yam, je'e tse'e duyakvinmama't pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je oy kats je oy ayook, ve'em tse'e je ayook kyatákat jem jya'vin kajxmda jetse'e dukavinmótudat jets ooye'e je majin dutunjayep je Cristo, mya'atnavyaatjupts je'e ve'e je Nte'yam viinm. ⁵ Ax juu'ts aatse'e je jayu nvaajnidup, ka'ats aats je'e ve'e ve'em ntun jets aatse'e je jayu xyakmájat; je Jesucristo jye'ets aats je'e ve'e je jayu nvaajnjip, je'e tse'e je nMaja Vintsánamda, jets aats, nmutoondup nmupajktupts aats miitse'e jetse'e nuyojk xjaanchjávadat je Jesucristo. ⁶ Kux nay je'ejam je Nte'yam, juu' ve'e dupavaan jetse'e je ajajtk jyéjat joma ve'e je akoo'ts it, je'e tse'e dukujajp dukuta'kxp yam nja'vin kajxmamda, ve'em tse'e nuja'vimda jets ooye'e je majin dutunjayep je Nte'yam. Je Jesucristo kajx tse'e ya nuja'vin njayejpumda, je'e tse'e je Nte'yam je myajin je jyaanchin duyaknuke'xnatajkip.

Y'a'ixts je'e ve'e je Pablo ku ve'e dujayejpnit je nam ni'kxukopk

⁷ Ax ya nuja'vin juu' ve'e njayejpumdup, je oy kats je oy ayooks ya'a ve'e, ya'a tse'e dunu'oyikajxp. Je'e kajxts aatse'e je Nte'yam xtukkatajki ya ayook jetse'e oy kye'exut jets je Nte'yam je kyutojkun kajx aatse'e juu' ntun nkats, ka aats ya n'avintso vinma'yun kajxape'e, aats, juu' ve'e ve'em ijttup ax jo'n je naxto'ts. ⁸ Ax ve'em tse'e, óyam aatse'e ntsaachpaa'ty, ka'ats aatse'e ntsaachvinmáý; óyam aatse'e nkanujava ti aatse'e ntónup, ka'ats aatse'e nmay ntaj; ⁹ óyam

aatse'e je jayu xjomtún xtitún, ka'ats aatse'e je Nte'yam xmasa'ak; óyam aatse'e n'it ax jo'n je jayu juu' ve'e naxkada'akyani, ka'ats aatse'e nvintoki. ¹⁰ Oyjoma pan joma aatse'e nnujcx, jemts aatse'e kutsa'aga jootm n'it jets aatse'e n'oo'kut. Ve'em ax jo'n je Jesús jem kutsa'aga jootm y'ijit, nay ve'emts aatse'e jem kutsa'aga jootm n'it, ve'em tse'e nuke'xnatáka tyánut aats kajx jets joojntykipe'e je Jesús. ¹¹ Kux namvaat aatse'e njoointyka yaja naxviijn, xa'ma kajxts aatse'e je oo'kun nvintena je Jesús kajx, ve'em tse'e nuke'xnatáka tyánut aats kajx jets joojntykipe'e je Jesús. ¹² Ax ve'em tse'e, jem aatse'e kutsa'aga jootm n'it jets aatse'e n'oo'knit; ax miitsta, je Cristo kajx tse'e mjoointykada kuxe'e aats ve'em ntun.

¹³ Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Njaanchja'vi atse'e, je'e kajxts atse'e nkajts." Jidu'um tse'e vya'añ. Nay ve'empa aats, njaanchja'vip aatse'e, je'e kajxts aatse'e nkats. ¹⁴ Ve'emts aatse'e nnujava jets je Nte'yam, juu' ve'e duyakjoojntypajknuva je Maja Vintsán Jesús, je'ets aatse'e xyakjoojntypajknuvap je Jesús kajx, nay ve'empats miitse'e myakjoojntypajkjidinuvat, jetse'e xyakje'yumdinit jem je'e vyinkojkm. ¹⁵ Nujom ya'a ve'e, miits je m'oyin kajxtats je'e ve'e. Kux ve'em ax jo'n ooy tyunnuyoka je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjp, je'e ve'e ku ve'e ooy tyunnuyoka je jayu juu' ve'e je Nte'yam dujaanchja'vidup, numay tse'e je Nte'yam dukukojtsjadat jetse'e duyakmájadat duyakjaanchadat.

¹⁶ Je'e kajxts aatse'e jot'amaja n'it; óyam xa ve'e aats ya nni'kx ya nkokp myaj'onuki'ataatsni, makkpajk'ataatsp tse'e aats ya njoot ya nja'vin jóvum xaaj. ¹⁷ Juu' jaty tsaachpaatun aatse'e nyaknajxyp ku aatse'e njoointyka yaja naxviijn, vee'njits je'e ve'e jetse'e jatyi ñaxy; ax nuyojk tse'e ooy je majin juu'

aatse'e njayé'pup ku aatse'e n'ijtnit je Cristo maat xa'ma kajx. ¹⁸ Ka'a xa aatse'e nyakvinkopka juu' ve'e yak'ixp, je'e ve'e juu' ve'e kayak'ixp. Kux juu' xa ve'e yak'ixp, kutókiyu'pts je'e ve'e; ax juu' tse'e kayak'ixp, xa'ma kajxts je'e ve'e y'it.

5 Kux nmuja'vinup aatse'e jets ku ve'e aats ya nni'kx ya nkokp kyutókiyut, ve'em ax jo'n to'k je tajk kyutóki jo'n, xmooynupts aatse'e je Nte'yam je ni'kx je kopk joma aatse'e ntsaanat, juu' ve'e ka je jayu púmap, juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup jem tsapjootm. ² Namvaat aatse'e njayep ya ni'kx ya kopk juu' ve'e uxayam, ve'emts aatse'e ax jo'n je ta'axtajk y'uj ya'axy ku ve'e je y'ónuk duyakke'exu-va'añ, ooyts aatse'e ntuntsak jets aatse'e je Nte'yam xmooynit je ni'kx je kopk juu' aatse'e njayepnup jem tsapjootm ³ jets aatse'e ve'em nka'ítut ax jo'n je jayu juu' ve'e nuva'ajts axva'ajts. ⁴ Tsaachv-inmaaypts aatse'e kuxe'e aats ya naxvi-ijtnit ni'kxukopk njayep, ntsaachja'vipts aatse'e ax jo'n aatse'e yaja n'it; ka je'epts aatse'e ntsajkp jets aatse'e je Nte'yam ya pak ni'kxukopk xyakkeekjat, je'e aatse'e ntsajkp jets aatse'e xmooynit je nam ni'kxukopk. Ve'em tse'e ya ni'kx ya kopk juu' aatse'e njayep, juu' ve'e oo'kp, ve'em tse'e vyimpijtnit to'k je ni'kx je kopk juu' ve'e ni je vin'ita koo'k'oo'knup. ⁵ Je Nte'yam tse'e vi-inm dunupaajmtki jetse'e ve'em tyón-jut kyótsjut, je'e tse'e dukejx je Espiritu Santo jetse'e y'ijtnit yam aats nja'vin kajxm jets aats ya'a ve'e xtuknujava.

⁶ Je'e kajxts aatse'e xa'ma kajx n'it to'k aaj to'k joot jets aatse'e nnujava jets namvaat aatse'e ya ni'kx ya kopk njayep, ka'ats aatse'e n'it jem je Maja Vintsán vyinkojkm; ⁷ kux je'e xa aatse'e n'a'ixp juu' ve'e kayak'ixp, ka je'ep juu' ve'e yak'ixp. ⁸ To'k aaj to'k joot aatse'e n'it, njatsajkpts aatse'e jets aatse'e ya nni'kx ya nkokp nmaatnavya'kxjut jets

aatse'e n'ijtnit joma ve'e je Maja Vintsán. ⁹ Je'e aatse'e nyakvinkópkip jets aatse'e ntónut juu' ve'e je Maja Vintsán chajkp, pan njayep aatse'e ya nni'kx ya nkokp uk pan ka'a. ¹⁰ Kux to'k ka'ajyji ve'e je jayu dūvinténidinit je Cristo jetse'e yak-tokimpayoydinit, ve'em tse'e to'k jado'k yakmooydinit juu' ve'e tukkaadaakjudup, pan oy uk pan ka oy je'e ve'e juu' ve'e tudutonda tudukotsta ku ve'e je ni'kx je kopk maat tuy'itta.

Vintso je jayu je oy joot dujayéptat je Nte'yam maat

¹¹ Kux aatse'e nnujava vintso je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam yaktsa'aga, je'e kajxts aatse'e n'ix pan vintso aatse'e je jayu ntukpácut je tuvutoo'. Nūja'vip tse'e je Nte'yam vintso aatse'e njáyuva njoojntyka, n'a'ixpts atse'e jets mnuja'vidupe'e jets oy je'e ve'e juu' aatse'e ntuump nkajtsp. ¹² Ka'ats atse'e ve'em nva'añ jets aatse'e nnyamájajat, je'e atse'e ntsajkp jetse'e xnujávadat jets oy je'e ve'e juu' aatse'e ntuump nkajtsp, ve'em tse'e m'o'yixjadat jetse'e xyak'amo'ot-tat je jáyuda juu' ve'e nnyamájijidup je'e kajxta pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e je numay jayu chojktup jetse'e dukayakvinkópkada vintso ve'e je jayu je jyoota je jya'vinda. ¹³ Jeme'e je jayu juu' aatse'e xtijut ka víjap. Ax pan ka víjapts aatse'e, je Nte'yam kajxts je'e ve'e; ax pan vijts aatse'e, miits kajxta tse'e. ¹⁴ Je tsojkun juu' ve'e je Cristo pyaam yam aats nja'vin kajxm, ya'ats aatse'e xka'mip, kux nmuja'vinup aatse'e jets je'e ve'e to'k xku'oo'kimdu. Ax je'e kajx tse'e kuxe'e to'k ka'ajyji je jayu duku'oo'ki, to'k ka'ajyji tse'e je jayu y'it jem je oo'kun kya'm. ¹⁵ Ax je'e tse'e uk'oo'k anañujoma je jayu kajx jetse'e jyoojntykidinit ka je y'av-intso vinma'yun kajxapta, je Cristo kajxe'e, je'e juu' ve'e uk'oo'k je'e kajxta jetse'e jyoojntypajknuva. ¹⁶ Ka'a tse'e

je jayu dunujávada vintso ve'e je jayu je jyáyuvinda je jyoojntykinda ku ve'e koojyji je jayu du'a'íxtukta. Ve'em aatse'e nnasja'vi jets ve'eme'e je Cristo ax jo'n jyapana; ax kuts aats je'e ve'e n'ixa, ka'ats aatse'e ve'em n'ukvinmaayni. ¹⁷ Ax ve'em tse'e, pan pan tse'e ijtp to'k muk je Cristo maat, je nam joojntykins je'e ve'e jyayejpp, ta xa ve'e ñaxy juu' ve'e tuy'it, tum namts je'e ve'e juu' jaty tutyaanni.

¹⁸ Ax je Nte'yamts ya'a ve'e nujom dutonkajx, je'e tse'e xmujoj't'o'yimdinu je'e maat je Cristo kajx, je'ets aatse'e xmooy je toonk jets aatse'e je jayu ntuknujávadat vintso ve'e y'íttat oy joot je Nte'yam maat. ¹⁹ Je maa'yun kajx juu' ve'e je Cristo tyoon, je'e kajx tse'e je Nte'yam je jayu dukoo'kmujot'aajnini, ax ve'em tse'e je Nte'yam je jayu dukatukkuvet je tyokin jets aatse'e xtukkatajki ya oy kats ya oy ayook jets aatse'e je jayu nvaajnjadat. ²⁰ Je'e aatse'e xpaam jets aatse'e n'it je Cristo je kyukátsiva. Nmunoo'kx-tktupts ats miitse'eda, ve'em ax jo'n je Nte'yam viinm kummunoo'kxtkjidi jo'n, je Cristo kajxts ats miitse'e nmunoo'kxtukta jetse'e mmamyujot'óyajadat maat je Nte'yam. ²¹ Ka'a xa ve'e je Cristo tyokintuujn; ax uu'm kajxta tse'e je Nte'yam pyajmji ax jo'n je tókinax jayu kuy'ijit jo'n. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e to'k muk je Cristo maat oy joot n'ijtumdinut je Nte'yam maat.

6 Ax ve'em tse'e, miits, juu' aatse'e je Nte'yam ntukmaatmutoondup ntukmaatmupajktup, nmunoo'kxtktup tse'e jets ka'a ve'e xkamajapámdat je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam xtoojnjimdud. ² Kux jidu'ume'e je Nte'yam vya'añ, ve'em ax jo'n jatyañ y'it jep Kunuu'kx Jatyañ kujxp: "Jepi xa ve'e je xaaj ku ats miitse'e nkats'amotunajxti, ku ats miitse'e mputajkidi jetse'e nyaktsookti." Jidu'um tse'e vya'añ. Uxyam tse'e je xaaj juu' ve'e je Nte'yam ñukojs ku ve'e y'oya jetse'e

je mtókinda mtuknuvaatsjidinit jetse'e xjayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

³ Ka'a aatse'e ntun pan vintso ve'e je jayu dukajaanchjávadat je Jesucristo, ve'em tse'e je jayu kyava'anut jets ka óyap je'e ve'e juu' aatse'e ntuump nkajtsp. ⁴ Nujom juu' jaty aatse'e ntuump, ve'emts aats je'e ve'e ntun jetse'e je jayu dunujávadat jets je Nte'yam aatse'e nmutuump nmupujkp. Nuu'k aaj nuu'k jootts aatse'e nmutena je tsaachpaatun, nmuténipts aatse'e ku aatse'e juu' xka'ijtja jets ku aatse'e nyaknaxy je cho'ox je'e, ⁵ yakvojppsts aatse'e jetse'e nyakpoxuntakpum, ntuknajxypts aatse'e ku ve'e je jayu yoojmukta y'ajxukta, mak toonkts aatse'e nyaknajxyp, ka'ats aatse'e nma'aj n'it jets ayoojip axaajipts aatse'e. ⁶ Va'ajts aaj va'ajts jootts aatse'e njáyuva njoojntyka, nnuja'vinuupts aatse'e je oy kats je oy ayook, nmuténipts aatse'e juu', napyajmjupts aatse'e oy jayu maat anañujoma je jayu, je Espíritu Santo tse'e ijtp yam aats nja'vin kajxm, to'k aaj to'k jootts aatse'e je jayu ntsak, ⁷ tyúvamts je'e ve'e juu' aatse'e je jayu ntuk'ixp, yaknuke'xnatajkipts je'e ve'e je Nte'yam je myakkin aats kajx. Jem tse'e je jayu pan pan jatye'e dutso'oxpajktup je ayook juu' aatse'e je jayu nvaajnjidup; nay jempa tse'e pan pan jatye'e dukuvajktup. Ax pan xtso'oxpajkpts aatse'e je jayu uk pan x'oyja'vip aatse'e, je'ets aatse'e n'íxtip pan vintso aatse'e juu' ntónut nkótsut ax jo'n je Nte'yam dutsak jo'n. ⁸ Jem tse'e je jayu juu' aatse'e xvintsa'kidup, nay jempa tse'e juu' aatse'e xvinkojspejttup, jeme'e juu' aatse'e x'oñukojsidup, nay jempa tse'e juu' aatse'e xko'oñukojsidup. Oyame'e je jayu vya'anda jets taayip aatse'e, je'ets aatse'e nkajtsp je tyuv je'e. ⁹ Jem tse'e juu' aatse'e xvijjn'íxtup, nay jempa tse'e juu' aatse'e xyakmájdud. Jem aatse'e kutsa'aga jootm n'it jets aatse'e

n'oo'kut, ax joojntykipts aatse'e; xyakt-saachpaatp aatse'e je jayu, ax ka'ats aatse'e xyak'aa'k; ¹⁰ tsaachvinmaayp aatse'e, ax xa'ma kajxts aatse'e njayep juu' aatse'e ntukxoojntkp; ayooop aatse'e, ax numay tse'e je jayu dutuk'oya juu' aatse'e ntuump nkajtsp; ka'a aatse'e ti n'ix njayep, ax nujom juu' jatye'e ijtp, aats je n'o'yin kajxts je'e ve'e.

¹¹ Miitsta, utsta ajichta utsta tsa'ada pan pan jatye'e tsuujnidup jem Corinto, to'k aaj to'k joot xa ats miitse'e nmukotsta, nujomts aats miitse'e nmo'oda ya njoot ya nja'vin, ¹² ka'a ve'e tii ni tia juu' aats miitse'e nkavaajnidup; miits xa ve'e viinm mkapaamdudup je mjootta je mja'vinda aats maat. ¹³ Nmuno'o'kxtktup xa ats miitse'e, ve'em ax jo'n je onuk tee' dumunoo'kxtuk je y'onuk, yak'ava'atsta to'k aaj je mjootta je mja'vinda. Mo'oda aats to'k aaj je mjootta je mja'vinda, ve'em ax jo'n aats miitse'e nmo'oda ya njoot ya nja'vin.

¹⁴ Ka'a tse'e m'ittat je'e maatta pan pan jatye'e je Maja Vintsán dukajaanchja'vidup, ve'em ax jo'n numejtsk je tsapkaaj y'it jep kuka'aj pa'tkup. Kux, ¿ti je'e ve'e tyukmaatjayepp je'e juu' ve'e je y'oy je'e dutoomp maat je'e juu' ve'e je kyo'oy je'e dutoomp, ukpu tits je'e ve'e tyukmaatjayepp je ajajtk it maat je ako'ots it, ¹⁵ ukpu je Cristo maat je Satanás, ukpu je'e juu' ve'e dujaanchja'vip je Maja Vintsán maat je'e juu' ve'e dukajaanchja'vip? ¹⁶ ¿Pyaatyp y'akeeguij je'e vine'e jetse'e je jayu dvinjavadat dvinjtsa'agadat je apammax joma ve'e je joojntyk Nte'yam je chaptajk? Miits xa ve'e m'ijttup je Nte'yam je chaptajk, kux jeme'e mja'vin kajxmada y'it, ve'em ax jo'n je Nte'yam viinm vyaajñ:

Tsaanap jets joojntykap xa atse'e je'e maatta,
ats tse'e xNte'yamadap,
je'ets atse'e njáyuvadap.

Jidu'um tse'e vyaajñ. ¹⁷ Je'e kajx tse'e kuxe'e n'ijtumda je Nte'yam je jyayu, va'an tse'e duto'numda ax jo'n je Maja Vintsán vyaampa jidu'um:

“Pítsumda joma ve'e je'e jets najkxta vijn tsov,

ka'a tse'e je jayu xtukmaattóndat juu' tse'e ka óyap,

van'itts ats miitse'e nkuváktat,

¹⁸ atsts je'e ve'e je mTee'da,
miitsts atse'e je n'onukta.”

Jidu'um tse'e vyaajñ je Maja Vintsán, juu' ve'e nujom dukamikajxp.

7 Je'e kajx tse'e, miitsta, juu' aatse'e ooy ntuntsoktup, kuxe'e je Maja Vintsán je vaanduk ve'em duyaktaajñ, va'an tse'e dunaaj'ijtumjada va'ajts, ve'em ya nni'kxamda ya nkópkamda jets ve'em ya njootamda ya nja'vinamda, va'an tse'e dumasookumдини nujom juu' jatye'e ka óyap jetse'e nvinja'vimdinit nvintsakimdinit je Nte'yam.

Kyuvajktu tse'e je coriintovit jayu juu' ve'e je Pablo jyaay

² ¡Yak'ava'atsta to'k aaj je mjootta je mja'vinda jets aatse'e jem n'ítut! Ni pana xa aatse'e nkamutokintún, ni pánats aatse'e nkayakma'aty je vyinma'yun, ni pánats aatse'e nkako'otyún.

³ Ka je'e kajxapts ats ya'a ve'e nkats jets ats miitse'e ntokimpámdat, je'e kajxe'e kuxe'e ats miits ooy ntuntsokta. Ta atse'e nva'añ jets yam ats miitse'e nja'vin kajxm nyak'litta, pan joojntykip atse'e uk pan oo'kp atse'e. ⁴ To'k aaj to'k joot xa ats miitse'e njávada, ooyts ats miitse'e ntunyakmájada, miits xa atse'e xyakjot'amájidup. Oyam atse'e ntsaachpaa'ty, ooyts ats miitse'e xtunyakxoondukta.

⁵ Van'ítani ku atse'e nje'y yaja macedóniait y'it jaat, ka'ats atse'e mpaa'kx, may viijn je'e ve'e vintso atse'e ntsaachpaaty, nañupojtukjudu tse'e je jayu muxim muyam kux

ka'a ve'e je oy kats je oy ayook dukuvakuvaandi, ooyts atse'e je vinma'yun ntunjayejp. ⁶Ax je Nte'yam, juu' ve'e duyakjot'amájip pan pane'e tsaachpaatp, je'ets atse'e xyakjot'amaji ku ve'e je Tito jy'e'y. ⁷Ax ka je'e kajxyapts atse'e xyakjot'amaji ku ve'e jy'e'y, je'e kajxpa ve'e ku miits je'e ve'e xyakjot'amájidi, ve'em atse'e xnuujmi jets x'ixuvaandup ats miitse'e, jets mtsaachvinmaaydupe'e, jets xvinmaaydup atse'e, ya'a kajxts atse'e nuyojk ntunjaa'kxoonduk.

⁸Oyam atse'e nviijnka'vi ku atse'e nnuja'vi jets myaktsaachvinmaajyjudu ve'e je nak juu' ats miitse'e ntuknukejxtu, ka'ats ats je'e ve'e n'ukviijnka'vini. ⁹Xoojntkpts atse'e uxyam, ka je'e kajxap tse'e kuxe'e mtsaachvinmaaydi, je'e kajxe'e kuxe'e je tsaachvinma'yun myakvinmayumpi-jtjidi jetse'e xmasookti je mko'oy joojntykinda, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutsak jo'n. Ax ka'a tse'e mtijajtjidi juu' ve'e ka oyap ats kajx. ¹⁰Kux ku xa ve'e je jayu chaachvinmáy ax jo'n je Nte'yam du'oyjava jo'n, ka'ats je'e ve'e ñaajk'ítju jep tokin jaatp jetse'e du'ix vintso ve'e dujayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Ax ku tse'e je jayu ve'em vyinmayumpit, ka'a tse'e ux'ook chaachvinmáy kux tyoone'e ve'em. Ax ku tse'e je jayu chaachvinmáyda ax jo'n je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je ky'o'oy je'e, je'e tse'e je jyoot je jya'vin duyakvintókinup xa'ma kajx. ¹¹Íxtats n'it vintso ve'e tumto'nuxjada ku ve'e mtsaachvinmaaydi ax jo'n je Nte'yam du'oyjava jo'n, mkuvajktu tse'e juu' ats miitse'e ntuknuja'yidu jetse'e oy mtanuva'anda ats maat, m'ejkjudu tse'e je tokin kajx juu' ve'e yaktoon, mtsa'kidu tse'e kux ku ve'e mka'adat jep tokin jaatp, x'ixuvaanduts atse'e, ooy tse'e xtuntsokta jetse'e

xtóndat juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip. Tum oy tse'e xtoondi nujom juu' ats miitse'e ntuknuujmidu. ¹²Ax ve'em tse'e, ku ats miitse'e nnuja'yidi, ka je'e kajxapts ats je'e ve'e ntuujn je jayu kajx juu' ve'e tokintoon, ni je'eva tse'e juu' ve'e yakmutokintoon, jeja ats miitse'e je Nte'yam vyinkujk nnuja'yidi jetse'e nuke'xnatáka tyánut jets ooye'e xtuntsokta jetse'e oy mtaandinit ats maat. ¹³Je'e kajxts aatse'e jot'amaja n'it.

Ax ka je'e kajxyapts atse'e njot'amaji je ayook kajx juu' atse'e je Tito xyakje'yji, nuyojkts atse'e njaa'kxoojntk ku atse'e n'ix jets va'ajts xoojntkpe'e je Tito kuxe'e miits je'e anañujoma xyakxoojntkti. ¹⁴Nyakmájidu ats miitse'e ku atse'e je Tito nnuujmi vintso ve'e mnaajk'ítjada je Nte'yam maat, ax ka'ats atse'e kutso'oy xyaktaandi, kuxe'e ve'em myakpaatti. Tyúvam xa je'e ve'e je kats je ayook juu' aats miitse'e nvaajnjudu. Nay ve'empa tse'e, tyúvamts je'e ve'e pyítsumpa je ayook juu' atse'e ntuknuujmi je Tito ku ats miitse'e nyakmájidi. ¹⁵Ax ve'em tse'e, nuyojk tse'e je Tito mjaa'ktsókjada ku ve'e dujaa'myéts vintso ve'e apaamduka m'litta jetse'e xkatsapáktat je Nte'yam jets vintso ve'e je Tito viinm xkuvajkti je vintsa'kin maat. ¹⁶Xoojntkpts atse'e n'it kux vinjava atse'e ntañ jets mtoondupe'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp.

Juu' ve'e yajktup to'k aaj to'k joot

8 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp xa atse'e jetse'e xnujávadat vintso ve'e nuke'xnatáka tyañ je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam tyoojnjp je jaanchja'vivatajкта juu' ve'e nay'amojkijidup yaja macedóniait y'it jaat. ²Ooyts je'e ve'e tyuntsaachpaatti, ax myuténidu tse'e. Oyam tse'e ayoova jáyuda, ooy tse'e tyunxoojntkti, ve'em tse'e je putajkin duyajkti ax jo'n je kumeen jayu kuy'i-

jtti jo'n. ³Nvaajnjidup ats miitse'e jets to'k aaj to'k joote'e duyajkti nujom juu' jatye'e o'yixjudup, jetse'e nuyojk. ⁴Ooy aatse'e xtunmunoo'kxtkti jets aatse'e nyakjátut jetse'e duputajkiduvat je Nte'yam je jyayu juu' ve'e tsuunidup jem Judea. ⁵Ax nuyojk tse'e dutoondi jets ka'a ve'e juu' aatse'e n'uk'a'ix. Too'-vajkpts je'e ve'e ñapyaajmjidi jem je Maja Vintsán y'am kya'm, van'it tse'e aats maat ñapyaajmjiduva ax jo'n je Nte'yam dutsak jo'n. ⁶Kuxts je'e ve'e ve'em dutoondi, oys ats'e nja'vi jets ats'e je Tito nmunoo'kxtk jetse'e mputákajadat ku ve'e jyaa'kyakpakmókut je meen juu' miitse'e mpaamdudup, ve'em tse'e xyakkukáxadat ax jo'n xtsoo'ntkti jo'n. ⁷Mnumájidup xa miitse'e nujom, ni ka to'k viijnjyap. Ve'em xa miitse'e mva'anda jets ooye'e xtunjaanchjávada je Jesucristo, ooye'e je nuja'vin xtunjayepta, ooye'e xtunkojtsnáxta je Nte'yam je y'ayook, ooye'e xtuntonuva'anda juu' ve'e je Nte'yam chajkp, jets ooy aats miitse'e xtuntsokta. Ax ve'emts ats'e ntsak jetse'e xnumájiduvat ku ve'e xputákada je nmujaanchja'vivatajkamda juu' ve'e tsuunidup jem Judea.

⁸Ka'ats ats miits ya'a ve'e ntukpava'anda, je'ejyji ats'e ntsajkp jetse'e nuke'xnatáka tyánut je tsojkun juu' ve'e mjayeptup ku ve'e xtoonduvat ax jo'n je viijnk jaanchja'vivatajk dutonda jo'n. ⁹Kux mnuja'vidinup xa miitse'e vintso ve'e je Maja Vintsán Jesucristo je maa'yun xtoojnjimdi. Jyajejp tse'e ooy je majin, ax ayoop tse'e vyimpijit uu'm kajxamda jetse'e ve'em ntukmaat-jajejpumdinit je myajin.

¹⁰Jidu'um xa ats'e nvinmay: Miits je m'o'yin kajxta xa je'e ve'e jetse'e xyakkukáxadat juu' ve'e mton'ukvaandu juktu'uj, miits tse'e too'vajkp je meen mpakmojk'ukvaandu jetse'e xtuntsojkti jetse'e ve'em xtóndat. ¹¹Ve'em ax jo'n ooy xtuntsojkti jetse'e je putajkin xtón-

dat juktu'uj, ve'em tse'e xyakkukajxiduvat, to'k jado'k miitse'e xpámdat pan vintso ve'e juu' x'ixta xjayepta. ¹²Kux pan yakuvaampjyam xa ve'e je jayu juu', kuvajkuxjupts je'e ve'e je Nte'yam ku ve'e duma'a pan vintso ve'e juu' du'ix dujajep; ka'a tse'e je Nte'yam x'amó-tumda juu' ve'e xka'ijjimdup.

¹³Ka je'epts atse'e ntijp jets miitse'e xvin'ayóvdats jetse'e je viijnk jayu munuyojk dujajéptat; ¹⁴je'e ve'e yaktsojpk jetse'e juu' y'akijpxat. Mjajeptup xa miitse'e uxyam juu' ve'e mtukyakpo'oktap juu' je'e ve'e ka'ijtuxjudup; ax ku tse'e jado'k naxpa, van'itts je'e ve'e dujajeptuvat juu' ve'e mtukyakpookujadap ku miitse'e juu' mka'ijtuxjuduvat. Ax ve'em tse'e juu' y'akijpxat, ¹⁵ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vyaampa: "Je'e pane'e ooy juu' dutumpakmojk, ka'a tse'e kyunajxuxji; jets je'e pane'e yuu'n vee'n juu' dupakmojk, ka'a tse'e kyanupaaduxji."

Je Tito maat je myujatyoo'da

¹⁶Nkukojtsjpts ats'e je Nte'yam ku ve'e dupuujm jem je Tito jya'vin kajxm nay je'ejyam je vinma'yun juu' ats'e njajejpp miits kajxta. ¹⁷Ka je'ejyape'e kyuvajk juu' ats je'e ve'e n'amotu, viinnm je'e ve'e ooy mtumputákava'anjada, je chojkun kajxam miits je'e ve'e uxyam najkx mku'ixjada.

¹⁸Je Tito maatts aatse'e nkex to'k je n'útsamda je n'ajchamda juu' ve'e oy yaknukojtsp oyjoma joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajka, kux ooye'e je jayu dutuntuknujava je oy kats je oy ayook. ¹⁹Ax ka je'ejyap tse'e ku ve'e oy yaknukats, je jaanchja'vivatajke'e vinkoojnjudu jets aatse'e xmujatyoo'at jetse'e xtukputajkimdat ya maa'yun juu' ve'e nto'numdup, ve'em tse'e je Maja Vintsán yakmaja yakjaancha y'ítut jetse'e nyaknuke'xnatajkimdat jets

ooye'e ntuntsojkumda je n'útsamda je n'ajchamda jets je n'útsamda je ntsa'lamda jem Judea. ²⁰Ve'emts aatse'e ntun jets aatse'e ni pana xkapakótsut ku ve'e vya'anut jets ka'a aatse'e ntukkatajkikúx je may meen juu' miitse'e tuxyakta, ve'em miitsta ve'em je viijnk jaanchja'vivatajka. ²¹Ve'emts aatse'e ntonuva'añ juu' ve'e pyaatyp y'akeegui, ka jeejyap tse'e je Maja Vintsán vyinkujk, ve'empa ve'e jeja je jayu vyinkujk.

²²Je'e maattats aatse'e nkejxpa jado'k je n'útsamda je n'ajchamda juu' ve'e duyaknuke'xnatajki jets oye'e dukutyún may viijn. Ax nuyojk tse'e uxyam dut-sak jetse'e oy dukutyónut ya toonk ku ve'e dumotu juu' ve'e mtonuvaandup. ²³Pan jem xa ve'e juu' ve'e du'amotutúvip pan pan je'e ve'e je Tito, ve'em tse'e xnaajmadat jets ats je'e ve'e je nmujatyoo' jets ats je'e ve'e nmaat-tuump jets miitse'e mputákajadat. Uk pan y'amotutúvidup tse'e pan pan je'e ve'eda je utsta je ajchta juu' ve'e myaatta, ve'em tse'e xnaajmadat jets je jaanchja'vivatajk je'e ve'e kejjjudup jets je Cristo je'e ve'e yakmájidup yak-jaanchidup. ²⁴Yaknuke'xnata'kada jeja je jaanchja'vivatajk vyinkujkta jets ooy miits je'e ve'e xtuntsoкта, ve'em tse'e je viijnk jaanchja'vivatajk dunujávdad jets tyúvam aatse'e nva'añ ku aats miitse'e nyakmájada.

Juu' ve'e yakpakmojk je uts je ajch kajxta jets je uts je tsa'a kajxta

9 Ka'a tse'e vyinkopka jets ats mitse'e nnujáyadat jetse'e xpakmóktat je meen jetse'e je Nte'yam je jyayu xputákadat, ²kux nmujavínup atse'e jets ve'eme'e xtonuva'anda. Nyakmájidu ats miitse'eda ku atse'e nnuujmídi je'e pan pan jatye'e tsuunídup yaja macedóniait y'it jaat jets myakuvaandupe'e je putajkin, juktujani tse'e xnupaam-

dukada. Ax numay tse'e ya macedóniait jayu ñaajkxoojntkpákjada ku ve'e du'amotunaxta vintso ve'e juu' xtonuva'anda. ³Oyam tse'e vye'ema, nkejxtupts atse'e ya utsta ya ajchta kux kadi atse'e ntañ ka óyap je'e kajx juu' atse'e nkojts oy miits kajxta, je'e ve'e jetse'e tyúvam mnay'apaamdukajadat ax jo'n atse'e nvaajñ jo'n. ⁴To'mayji xa atse'e jem nmaadadat ya macedóniait jayu jetse'e to'mayji jay'apaamduka mve'nadat. Pan ve'em xa ve'e kuy'it, xyaktso'otyóndaps aatse'e je'e kajx ku aatse'e to'k joot n'avana jets mtoondupe'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ka kátsumts je'e ve'e je tso'otyónun juu' mitse'e viinn mjayéptap. ⁵Je'e kajxts atse'e vinkopk njava jets atse'e tunnaajmada je utsta je ajchta jets too'vajkpe'e najkx mku'íxjada jetse'e mputákajadat jetse'e xyakpo'oktat je may meen juu' ve'e mnupaajmtkidu jetse'e xyakmóktat. Ax ve'em tse'e, je may meen juu' miitse'e mpakmojktup, apaamdukanits je'e ve'e vye'nat kux ve'eme'e xtsokta, ka je'e kajxape'e ku ve'e xyáktat ka to'k jootap.

⁶Jaa'myé'tsta jets pan pane'e ve'e'nji niipp, ve'e'nji tse'e dupakmuk; ax pan pan tse'e may niipp, ve'empa tse'e may dupakmojkpa. ⁷Ve'em xa ve'e to'k jado'k juu' duyákut ax jo'n oy dupayo'oy, ka mejtsjootap jets ka ake'e'yap, kux sojkjup je'e ve'e je Nte'yam pan pane'e xoonduk joot juu' duyajkp. ⁸O'yixjup xa ve'e je Nte'yam jetse'e je maa'yun ooy mtunto'nuxjadat, ve'em tse'e xa'ma kajx xjayéptat juu' ve'e mtukjoojntykadap jetse'e xjaa'kjayéptat may juu' ve'e je jayu mtukputákadap. ⁹Ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: Ooy xa ve'e juu' je ayoova jayu dutunma'a, ka'a tse'e je Nte'yam jyaa'tyókiju je y'oy je'e kajx juu' ve'e tyuump. Jidu'um tse'e vya'añ.

¹⁰ Ax je'e pane'e dumooyp je jayu je taamt jetse'e duni'ip, jetse'e je y'ajop je y'a'ox duma'a jetse'e dutukjoojntykada, je'e tse'e mmo'ojadap nujom juu' ve'e mka'ijtxjudup jetse'e duyaknujókat juu' ve'e m'ixtup mjajejptup, ve'em tse'e xjajejptuvat vintso ve'e xtóndat je y'oy je'e. ¹¹ Nujom juu' jatye'e mtoondup mkojstsup, mkunoo'kxjadap tse'e je Nte'yam, ax ve'em tse'e m'o'yixjadat jetse'e je jayu ooy je putajkin xtunmo'odat. Ku tse'e ve'em nto'numdat, uu'm kajxamda tse'e je n'útsamda je n'ajchamda jets je n'útsamda je ntsa'aamda je Nte'yam dukukojsjadat. ¹² Kux ku xa ve'e mputajkimda je Nte'yam je jyayu, ka je'ejyap tse'e nmo'yumdup juu' ve'e ka'ijtxjudup, nay ve'empa ve'e je Nte'yam ooy dutunkukojsjadat. ¹³ Ku miitse'e xputákada je Nte'yam je jyayu juu' ve'e tsuunidup jem Judea, yaknuke'xnatáka tse'e tyánut jets mjaanchja'vidupe'e je oy kats je oy ayook, je Jesucristo jye'e, je m'oy jáyuvín kajxta tse'e je'e maatta xtukmaatjayépta juu' ve'e m'ixtup mjajejptup jets anañujoma je jayu maatpa. ¹⁴ Ax mnútsapkótsjadapts miits je'e ve'e jetse'e ooy mtuntsókjadat ku ve'e du'ixtat je maja maa'yun juu' ve'e je Nte'yam tutyo'nuxjada miits kajxta. ¹⁵ Yakkukojsjip xa ve'e je Nte'yam je maja maa'yun kajx juu' ve'e xtoojnimdu, je maa'yun juu' ve'e je ayook kayakpaatp vintso ve'e yakkojsva'atsut!

**Je kutojkun juu' ve'e je Pablo
jyajejp kux je kukátsiva je'e ve'e**

10 Ats, je Pablo, ve'em ax jo'n je Cristo je nuu'k aaj je nuu'k joot dujayep jo'n, ve'emts ats miitse'e nmunoo'kxtukta. Ve'eme'e je jayu vya'añ jets ja'vip tsá'kip atse'e ku atse'e n'it miits maatta; ax kuts at-

se'e jékum n'it, van'itji atse'e nnayjá-vaja jets ats miitse'e juu' ntuknaaj-mada. ² Nmunoo'kxtktupts ats miitse'e jets ka'a atse'e x'akee'yadat jets atse'e nyaknuke'xnatákat vintso atse'e je mákk aaj je mákk joot njayep ku ats miitse'e najkx nku'ixta, ve'em ax jo'n atse'e nvinmay jets atse'e n'ítut jeja je jayu vyinkujk pan pan jaty atse'e xnúvampejttup, juu' ve'e vaandup jets ve'em atse'e juu' jaty ntun nkats ax jo'n pan pan jatye'e je naxviijnit je kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njudup. ³ Oyam aatse'e njoojntyka yaja naxviijn, n'amaadaaguipts aatse'e pan pan jaty aatse'e xtso'oxpajktup, ka ve'emap ax jo'n pan pan jatye'e je naxviijnit je kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njudup. ⁴ Kux je'e juu' aatse'e ntuk'atso'oxtuump, ka je naxviijnit je'epts je'e ve'e, je Nte'yam aatse'e je makkin xmooyp jets aatse'e nyakkutóki nujom juu' jatye'e je Nte'yam dutso'oxpajktup, ⁵ ntuk'ixpts aatse'e je jayu joma ve'e dukapaa'ty dukah'akeega je vinma'yun juu' ve'e ka ve'emap, nyakvintókip aatse'e juu' jatye'e dunupojtuktup jetse'e je Nte'yam kyayak'ixat. Nujom juu' jaty vinma'yun aatse'e mpuump jem je Cristo y'am kyam, ve'em tse'e yakkatsapákut. ⁶ Ax ku tse'e oy mkatsapáktat, apaamdukanits aatse'e n'it jets aatse'e je tsaachpaatun mpaajmjadat anañujoma pan pan jatye'e kakatsupajktup.

⁷ Tun kooyji xa ve'e juu' myakjávajada pan vintso ve'e juu' x'a'ixtukta. Pan jem xa ve'e juu' ve'e nayja'vijup jets je Cristo je jyayu je'e ve'e, va'an tse'e dupayo'oyu jets ve'em ax jo'n je'e, nay ve'empats aatse'e n'ijtpa je Cristo je jyayu. ⁸ Ax óyamts atse'e njaa'knatyukmájaja je kutojkun juu' atse'e njajejpp, ka'ats ats je'e ve'e ntuktsó'otyún, kux je Maja Vintsán aatse'e xmooy ya kutojkun je'e kajx jetse'e je jayu myakkpáktat je jaanchja'vin kajx, ka je'e kajxap jets aatse'e je jayu nyakvintókidat. ⁹ Ka'a

tse'e xvinmáydats jets n'atsa'agavaandup ats miitse'e ku ve'e nnujáyada. ¹⁰Jem xa ve'e juu' ve'e vaandup jets makk atse'e je kutojkun mpum jets je oy vinma'yun maat atse'e ku atse'e je jayu nnujaya, ax kuts atse'e n'it je jayu maat, yónuk aaj yónuk jootts atse'e jets ko'oy jávum je'e ve'e vintso atse'e nkats. ¹¹Ax je jayu pan pane'e ve'em vaandup, va'an tse'e dunujávada jets ve'em ax jo'n ats miitse'e nnujáyada ku atse'e nka'it miits maatta, nay ve'empats atse'e nkojtspat ku atse'e n'it miits maatta.

¹²Ka'a xa atse'e nnayávajaja jets atse'e nnatyukmu'íxajajats maat pan pan jatye'e viinm nakyukojsijidup. Tyuktoonduvams je'e ve'e ku ve'e juu' dukavinmótuda, je'e kajx tse'e natyukmu'íxajajada to'k jado'k jetse'e naajk'akijpxajada. ¹³Ka'a xa atse'e nnatyukmájajaja juu' atse'e xkatukkadaakp; je Nte'yam atse'e xkijpxjip joma vaat atse'e juu' ntun, ax jem paatpats atse'e xmoojy jets atse'e ntónut joma ve'e miitsta. ¹⁴Ku atse'e ve'em nxoonduk, ka'ats atse'e mpítsum joma vaat atse'e xtukkada'aky, kux ats miitse'e mutoo'vajkp nyaknajkxjidu je oy kats je oy ayook, ats tse'e mutoo'vajkp nvaajnjidu je Cristo jye'e. ¹⁵Ka'ats ats je'e ve'e nnatyukmájajaja juu' ve'e je viijnk jayu tudutonda, ve'em ax jo'n ats je'e ve'e viinm kuntuujn jo'n; ax je'ets atse'e n'a'ixp jets namvaate'e je mjaanchja'vinda nuyoka, ve'em tse'e nuyókat joma vaat atse'e njaa'któnut, ¹⁶atse'e n'avánats je oy kats je oy ayook je itta juu' ve'e nuntun jékum jem tsov joma ve'e miitsta. Ku atse'e ve'em ntónut, ka'ats atse'e nnatyukmájajajats je'e juu' ve'e je viijnk jayu tudutonda.

¹⁷Pan pan tse'e namyajavaajnjup, nuyojk oyts je'e ve'e jetse'e je Maja Vintsán duyakmájats duyakjaanchat. ¹⁸Kux je jayu juu' ve'e kuvuk taamp jeja je Nte'yam vyinkujk, ka je'epts je'e

ve'e juu' ve'e viinm nay'oñukojsijup, je'e je'e ve'e juu' ve'e je Maja Vintsán oñukojsijup.

Je Pablo jets je'eda pan pan jatye'e natyijjudu kukátsivada

11 iNvaat xa miits je'e ve'e xmuté-nadat ku atse'e vee'n nkats juu' ve'e ka víjap! Pan oyvintsova xa atse'e juu' nkats, mmuténadapts miitse'e to'k aaj. ²Ejkjup xa atse'e miits kajxta, je ejkun juu' ve'e je Nte'yam kajx. Ve'em xa atse'e ax jo'n je jayu juu' ve'e to'k je kiixuta'ax duyajkp jetse'e dupákut to'kji je vajutyajk. ³Je'ets atse'e nvinmaayp ku ve'e mnunyakvinmamyat'atjadats jetse'e to'k aaj to'k joot xkoo'ktsojktinit je Cristo, ve'eme'e mjajttuvat ax jo'n jyajty je Eva ku ve'e je tsaa'n vyin'aa'nji. ⁴Mkuvajktup xa ve'e pan pan jatye'e je'ydup jetse'e mva'nuxjada juu' ve'e tyijitup jets je Jesús je'e ve'e jye'e. To'k joot tse'e xkuvakta juu' ve'e tyijitup jets je Espíritu Santo je'e ve'e jye'e jets je ayook juu' ve'e tyijitup jets je oy kats je oy ayook je'e ve'e. Ax je'e juu' ve'e tyun'ava'nidup, ka je'epts je'e ve'e je Jesús jye'e, ka je'epts je'e ve'e je Espíritu Santo jye'e, nay ka'avats je'e ve'e je oy kats je oy ayook. Je Jesús jye'e, jets je Espíritu Santo jye'e, jets je oy kats je oy ayook, je'ets je'e ve'e juu' miitse'e mkuvajktu ku aats miits je'e ve'e nvaajnjadi. ⁵Ve'em xa atse'e njanayávajaja jets ka'a atse'e nkatunnumájiva ax jo'n je'e juu' miitse'e mtijitup maja kukátsivada. ⁶Oyam xa atse'e nyaktij jets ka'a atse'e juu' n'okyats, nnuja'vinupts atse'e juu' atse'e nkajtsp. Nyaknuke'xnatajki aats ya'a ve'e anañujoma kajx juu' aatse'e ntoon nkojts ku aatse'e n'ijt miits maatta.

⁷¿Jadi tokin ats vine'e ntoon ku ats miitse'e nvaajnjadi je oy kats je oy ayook jets ka'a ats miitse'e je putajkin n'amótudi je'e kajx? Naajkpi'kiju xa at-

se'e jets miitse'e ve'em yakmaja m'ít-tat. ⁸Nkuvajk xa atse'e je meen juu' atse'e je viijnk jaanchja'viva xmooydu jets atse'e ve'em nyaktónut ku ats miitse'e nvaajnidi je oy kats je oy ayook. ⁹Ku atse'e n'ijit miits maatta jets atse'e xkatih'ijitja vye'na, ni tíats ats miitse'e nkah'amótudi jets atse'e juu' xmo'odat. Ya utsta ya ajchta juu' ve'e yaja macedóniait y'it jaat tsoo'ndu jetse'e jem jye'ydi, ya'ats atse'e xmooydu juu' atse'e xka'ijiti, ax ve'emts atse'e x'ó'yixji jets ats miitse'e nkah'atsooxi. Ve'emts atse'e njaa'któnut. ¹⁰Ve'em ax jo'n atse'e je Cristo xtuknujva je tyuv je'e, ni pá-nats atse'e xkapajkjat ya xoojntkun jem nujom acáyait y'it jootm. ¹¹¿Tyajxats vine'e ve'em nkats? ¿Jad ka'a ats miits vine'e ntsokta? Ñuja'vip xa ve'e je Nte'yam jets ntsojktup ats miitse'eda.

¹²Juu'am atse'e ntuump, njaa'któnuups ats je'e ve'e, ve'em tse'e kya'ó'yixjadat je'e pan pan jatye'e du'íxtidup pan ti ve'e tyuk'akótstap jetse'e ñatyijjadat jets ve'eme'e tyoonduva ax jo'n ats. ¹³Taayts je'e ve'e jets je kukátsiva je'e ve'eda, je vin'aa'mpa xa je'e ve'eda, ve'eme'e ñapyámjada ax jo'n je Cristo je kyukátsiva kuy'ijiti jo'n. ¹⁴Ka'ats je'e ve'e tyuk'atúvuma, kux viinme'e je Satanás ñapyumju ax jo'n je Nte'yam je y'aangeles kuy'ijit jo'n. ¹⁵Ax je'e kajx tse'e kyayaktuk'atúva ku ve'e je'e pan pan jatye'e ijtup jem je Satanás y'am kya'm, je'e tse'e napyajmjudup ax jo'n je'e juu' ve'e dutoondup je y'oy je'e. Tsaachpaattinuups je'e ve'eda, ve'em ax jo'n dūvinmátsjada, je'e kajx juu' jatye'e tyoondup kyojststup ka óyap.

Vintso je Pablo chaachpaaty

¹⁶Jado'k nax xa atse'e nva'añ: Ni pana ve'e kyavinmáyut jets ka víjap atse'e. Ax pan ve'emts miitse'e mvinmayda, maso'oktats ats to'k aaj jets at-

se'e nkótsut ax jo'n to'k juu' ve'e ka víjap, ve'emts atse'e vee'n nmamyájijuvat. ¹⁷Ka je Maja Vintsánaps atse'e je vinma'yun ve'em xmooyp ku atse'e ve'em nkats, ve'em atse'e nkats ax jo'n to'k juu' ve'e ka víjap ku atse'e nmamyájaja. ¹⁸Jeja xa ve'e numay pan pan jatye'e namyájijidup je naxviijnit jye'e kajx. Va'ants atse'e dunamyájijjuva. ¹⁹Kuvi-jts miitse'e mnayjávajada. ¡Mnayja'vi-jidup tse'e jetse'e xmuténadat pan pan jatye'e ka víjap! ²⁰Mkuvajktup xa miitse'e pan pan jatye'e m'akee'yijidup, pan pan jatye'e mpajkuxjudup juu', pan pan jatye'e mmu'ukvin'íxjudup, pan pan jatye'e namyájijidup, pan pan jatye'e mjomtoojnjudup mtitoojnjudup. ²¹Pan miitsts atse'e xtuknaajmavaandup je'e kajx ku atse'e ve'em nkatuujn ku atse'e nve'na miits maatta, nkuvujkpts atse'e jets atse'e nkatuujn ax jo'n je'eda. Ka'a atse'e ve'em ntuujn je'e kajx ku atse'e ve'em nkanayjávaja.

Ax pan vintso tse'e je viijnk mákx aaj mákx joot ñayjávajada jetse'e ñamyájajadat, ve'emts atse'e nnayja'vijjuva, óyam atse'e nkats ax jo'n to'k juu' ve'e ka víjap. ²²¿Hebreo jayu je'e ve'eda? Hebréovit jáyuvats atse'e. ¿Israeejlit jayu je'e ve'eda? Israeejlit jáyuvats atse'e. ²³¿Myutoondup myupajktupts je'e ve'e je Cristo? Ax nuyojkts atse'e je Cristo nmutún nmupuk jets ni ka'a ve'e je'eda. Ku atse'e ve'em nkats, ve'emts atse'e nkats ax jo'n to'k juu' ve'e ka víjap. Nuyojk xa atse'e ntun jets nuyojkts atse'e nyakpoxuntakpum je Cristo kajx jets ka'a ve'e je'eda. May náxanits atse'e nyakvap jets may náxani atse'e jem oo'kun am n'it. ²⁴Mugooxk naxts atse'e je israeejlit jayu xmooyje je tsaachpaatun ku ve'e je jayu yakvap iipx maktaaxtojt ka'aj. ²⁵Toojk naxts atse'e nyakkup vajp, to'k naxts atse'e nyaktsaka'ch, toojk nax tse'e ñajaa'njini je baarcoda joma atse'e nve'na jets at-

se'e to'k xaaj to'k tsooj n'ijit jem maaxy najootm, ²⁶ may naxts atse'e jeja na'aajy too' aajy n'ijit, nmuténits atse'e je aja'vin je atsa'kin jem maja najootm, nmuténivats atse'e je aja'vin je atsa'kin joma ve'e je mee'tspa, nmuténivats atse'e je aja'vin je atsa'kin jeja ats nmu'israeejlit jayu akujk jets jeja je'e akujk pan pan jatye'e ka je'epta, nmuténivats atse'e je aja'vin je atsa'kin jem kajpun kajxm, jem vinva'ajts it kajxm, jets jem maaxy najootm, nay ve'empa tse'e jeja jayu akujkta pan pan jatye'e natyijjudup utsta ajchta jets utsta tsa'ada. ²⁷ Nmuténits atse'e je toonk jets je tsaachpaatun, may naxts atse'e nkamaaj, nmuténits atse'e je yooj jets je taatsa, may naxts atse'e n'ayooji n'axaaji, nmuténits atse'e je xox, nmuténivats atse'e ku atse'e je vit je xox xka'ijtji.

²⁸ Ax ka tun je'ejyap tse'e, xa'ma kajxts atse'e nvinmayda nujom pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesucristo. ²⁹ Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e je yónuk aaj je yónuk joot dujayeiptup, ve'emts atse'e njava jets viinm atse'e je yónuk aaj je yónuk joot njayep; pan yaktokintoondup tse'e je jayu, ooyts atse'e ntun'ekju. ³⁰ Pan namyájaja tse'e dutsak, namyájajapts atse'e je'e kajx juu' ve'e duyaknuke'xnatajkip vintso atse'e je yónuk aaj je yónuk joot njayep. ³¹ Je Nte'yam, je Maja Vintsán Jesucristo je Tyee', juu' ve'e xa'ma kajx yakmaja yakjaancha ijtp, nuja'vipts je'e ve'e jets tyúvam atse'e juu' nkats. ³² Ku xa atse'e n'ijit jem damaascovit kyajpun kajxm, van'it tse'e je kajpun yakkutojkpa juu' ve'e je yakkutojkpa Aretas kya'mip, je'e tse'e dupaam je tojpa jetse'e du'ix'ijtti je kajpun naa'páts aka'a jets atse'e kuxmajtsti. ³³ Ax jem tójumts atse'e je jaanchja'vivatajk xnasta'yidi jem ventana am tsov joma ve'e je kajpun naa'páts, jets atse'e nkeek.

Juu' ve'e je Pablo yak'ixju

12 Ka'a xa ve'e je jayu tyo'nuxju ku ve'e je jayu viinm ñay'oñukót-saja. Oyam tse'e vye'ema, nkótsupts atse'e juu' atse'e je Maja Vintsán xtuk'ix jets juu' atse'e xtukyaknuke'xnatajki. ² N'ixa xa atse'e to'k je yaa'tyajk juu' ve'e to'k muk ijtp je Cristo maat. Makmajkts joojnt ítanits je'e ve'e yakvav jem mutoojk tsapjootm. (Ka'ats atse'e nnujava pan je ñi'kx je kyopk maat yakvaajv uk pan ka'a, je Nte'yame'e dunuja'vip.) ³ Ax nmuja'vipts atse'e jets je yaa'tyajk, ka'a atse'e nnujava pan je ñi'kx je kyopk maat uk pan ka'a, je Nte'yame'e dunuja'vip, ⁴ je'e tse'e yakvoov joma ve'e je Nte'yam je jyayu dujaajna dutajka jetse'e du'amotunajxy je kats je ayook juu' ve'e ka'o'yip jetse'e yakkojtsva'atsut jets ka'a ve'e je Nte'yam duyakjaty jetse'e du'avánat. ⁵ Kunnamyájaja xa atse'e to'k je yaa'tyajk kajx ax jo'n je'e, ax ka'ats atse'e viinm nmamyájaja, je'e kajxji ve'e vintso atse'e je yónuk aaj je yónuk joot njayep. ⁶ Pan ats tse'e kuntsak jets atse'e nnay'oñukótsajat, ka tónajyapts je'e ve'e, kux je'ejyji atse'e kunkats juu' ve'e tyúvam. Ax ka'ats atse'e ve'em ntun, ve'em tse'e ni pana kyavinmáyut jets njaa'knunájip atse'e nuyojk jets ka'a ve'e ax jo'n atse'e x'ix ukpu du'amotunaxy juu' atse'e nkajtsp.

⁷ Ax ats tse'e je yaa'tyajk juu' ve'e yakvoov jem mutoojk tsapjootm. Kux ooye'e dutunnumaja juu' atse'e xyak'ix, je'e kajxts atse'e nyakpaajmji juu' ve'e ats ya nni'kx ya nkokk makk duyaktsaachpaatp, je'e juu' ve'e je Nte'yam yakjajtyp jets atse'e je Satanás xyaktsaachpaaty, ve'emts atse'e nkanamyájajat viinm. ⁸ Toojk náxanits atse'e n'amotu je Maja Vintsán jets atse'e xpajkjat juu' ve'e ats ya nni'kx ya nkokk makk duyaktsaachpaatp. ⁹ Ax jidu'umts atse'e je Maja Vintsán

xnuujmi: “Mtukjotkada'akup xa ve'e je maa'yun juu' ats mitse'e ntoojnip, kux nuyojk oy xa ve'e nuke'xnatáka ats je nmakkin ku ve'e je jayu je yónuk aaj je yónuk joot dujayep.” Jidu'umts atse'e xnuujmi. Je'e kajxts atse'e nuyojk nxoonduk ku atse'e je yónuk aaj je yónuk joot njayep, kux ku xa atse'e je yónuk aaj je yónuk joot njayep, van'it tse'e je Cristo je myakkin y'it yam ats nja'vin kajxm. ¹⁰Je'e kajxts atse'e nxoonduk ku atse'e je yónuk aaj je yónuk joot njayep, ku atse'e je jayu xvinkojtspét, ku atse'e juu' xka'ijtja, ku atse'e je jayu xjomtún xtitún, ku atse'e juu' nmutena. Nujomts ats ya'a ve'e xoonduk joot nyaknaxy je Cristo kajx. Kux ku xa atse'e njayep je yónuk aaj je yónuk joot, nuyojkts atse'e je Nte'yam je makkin xma'a.

**Ku je Pablo duvinmaajj je
y'utsta je y'ajchta maat je
y'utsta je cha'ada jep Corinto**

¹¹Ka víjap xa atse'e ku atse'e vinnm nmay'oñukótsaja; ax miitsts atse'e tux'akee'yada jets atse'e ve'em ntun. Miits xa atse'e kux'oñukótsada, kux ka'a atse'e nkatunnumájiva ax jo'n je'eda juu' ve'e mtijtip maja kukátsivada, óyamts ats miitse'e xjávada jets nmupánip atse'e. ¹²Je'e juu' atse'e ntoon ku atse'e nve'na miits maatta, je mújit nja'vin, je majin, jets je mújit atuva, je'e tse'e duyaknuke'xnatajkip jets je kukátsiva atse'e. Ve'emts atse'e jem ntuijn óyame'e je jayu dutso'oxpujk je ayook juu' atse'e je jayu nvaajnip. ¹³Vanxúpam ats miitse'e ntoojnjidi ku atse'e n'ijit miits maatta ax jo'n atse'e ntoojnjada je viijnk jaanchja'vivatajka; je'ejyji ve'e ka'a ats miitse'e ti putajkin xmooydi. ¡Mee'kxjadats atse'e to'k aaj ku ats miitse'e je putajkin nkah'amótudi!

¹⁴Apaamdúkats atse'e uxyam jets ats miitse'e mutoojk nax najkx nku'ixta, ax

ni vinxúpats ats miitse'e nkah'atso'oxtat. Ka je'epts atse'e n'ixtip juu' miitse'e m'ixtip mjajejptup, je'e ve'e jetse'e oy m'ijttinit je Cristo maat. Ve'em xa atse'e ax jo'n je mtee'da kuy'ijit jo'n, je'e kajx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi je Jesucristo ku ats miitse'e ntukmukojtsti je oy kats je oy ayook. Ve'eme'e dutsak jetse'e je ónuk tee' je ónuk taak duyakjoojntykadat je y'ónuk, ka je'epe'e jetse'e je pi'k ónuk je tyee' je tyaak duyakjoojntykadat. ¹⁵Ax ve'em tse'e, to'k aaj to'k joot atse'e n'ixta vintso ats miitse'e mputákadat, nayja'vijupts atse'e jets ats miitse'e nku'oo'kakat pan miits je m'o'yin kajxta ve'e kuy'it. Ve'emts atse'e nnayjávaja óyam tse'e kye'ex jets ku ats miitse'e nuyojk ntsokta, vee'njits ats miitse'e xtsokta.

¹⁶Ax mnuja'vidupts miitse'e jets ni pana ve'e miitsta ats nkah'atsuux. Ax to'mayji tse'e jem juu' ve'e vaandup jets va'ajts kutaay atse'e jets ats miitse'e tunvin'aa'nda. ¹⁷¿Nvin'aa'ndu ats miits vine'e je jayu kajxta juu' ats miitse'e ntuknukejxtu? ¹⁸Nmunoo'kxtk xa atse'e je Tito jetse'e najkx mku'ixjada, jets atse'e nkejx to'k je n'útsamda je n'ajchamda juu' ve'e myaadi. ¿Mvin'aa'njudu vine'e je Tito? ¿Jadi ka'a aats vine'e nujemjtsk kijpx joot kijpx ja'vin juu' ntun nkats?

¹⁹¿Ve'em miitse'e mvinmayda jets nay'oñukojtsijup atse'e jeja miits mvinkujka? Ax ka'ats je'e ve'e vye'ema. Ve'emts atse'e nkats to'k muk je Cristo maat jets jeja je Nte'yam vyinkujk. Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ve'em atse'e nkats jetse'e nuyojk xjaanchjávadat je Jesucristo. ²⁰Je'e xa atse'e nvinmaayp ku ats miitse'e najkx nku'ixtinuva, to'mayji ats miitse'e nkapaa'ttat ax jo'n atse'e ntsak, van'itts ats miitse'e je tsaachpaatun mpaajmjadat je ka óyap kajx juu' ve'e mtoondup, ve'emts ats miitse'e

xkapaattuvat ax jo'n miitse'e xtsokta. Nvinmaayp xa atse'e ku ve'e to'mayji nakyojtsvintsoojvjup mve'nadat ku atse'e jem nje'yat, namyu'ejkjjudup, mkanachojkjjudup, pajkva'kxy mve'nadat, akotsutoonkidup, napyakojtsjudup, nutúvidup, mjomt-suunidup mtitsuuunidup mve'nadat. ²¹Nvinmaayvap xa atse'e ku ats miitse'e najkx nku'ixtinuva jets atse'e to'mayji je Nte'yam xyaktso'otyónut miits kajxta jets ats miitse'e numay nmuya'axtat, je'e ve'e ku miitse'e jem numay juu' ve'e tokintoondú jetse'e dukaton'atúvada je kyó'oy je'e juu' ve'e tyoondup, je'e ve'e ku ve'e je navyajkun duyakvintsa'kintókida, ku ve'e je kats dutukmaatjayépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyajejptup, jets ku ve'e juu' oyvintsova dutonda dukotsta.

Juu' ve'e je Pablo kyojtsjidu je jaanchja'vivatajk jep Corinto

13 Ya'ats je'e ve'e ku ats miitse'e najkx nku'ixta mutoojk nax. Ax kuts atse'e nje'yat, van'litts atse'e juu' jaty n'ixut nmujávat, ve'em vintso ve'e yakkats ku ve'e numejtsk ukpu nutoojk dunukojtspéttá je ayook. ²Ku ats miitse'e ojts nku'ixta mumejtsk nax, juu'ts atse'e nvaajnjidú pan pan jatye'e tokintoondup jets nuvinxupe'e jem jyaa'k'ítta, nay vanxúpyamts ats miitse'e nvaajnjid-inuva. Ku ats miitse'e jado'k nax najkx nku'ixtinuva, ka'ats atse'e ntukmo'ot-tat pan pan jatye'e katokinton'atúvidup. ³Van'it tse'e x'ixtat xnujávadat jets kojtspe'e je Cristo ats kajx. Ax je Cristo, ka'ats je'e ve'e je yónuk aaj je yónuk joot mtukpayo'oyjada, makts je'e ve'e y'it miits maatta. ⁴Oyam xa ve'e je Jesucristo dukayaknuke'xnatajki jets ooye'e je makkin dutunjayep ku ve'e cryu-uzpejt, joojntykipts je'e ve'e uxym je Nte'yam je myakkin kajx. Nay ve'empats atse'e, je'e ve'e ku atse'e to'k muk n'it

je Cristo maat, ka'ats atse'e nyaknuke'x-natáka je makkin juu' atse'e njajejpp. Oyam tse'e vye'ema, je Cristo je myakkin kajxts atse'e njoojntyka jets atse'e ntónut nkótsut juu' ve'e tsojkjup miits maatta.

⁵Payo'oyda miitse'e viinm pan tyúvame'e xjaanchjávada je Jesucristo. ¿Ka'a miitse'e xnujávada jets je Jesucristo ve'e ijtp jem mja'vin kajxmda?, je'ejyji je'e ve'e jets ka'a ve'e koojyji mnatyijjada jets mjaanchja'vidupe'e. ⁶N'a'ixpts atse'e jetse'e xnujávadat jets ntuump nkajtsp aatse'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ⁷Nmunoo'kxtkpts atse'e je Nte'yam jets ka'a miitse'e xtóndat juu' ve'e ka óyap; ka je'e kajxap je'e ve'e jetse'e tyunke'xukut jets ntuump nkajtsp atse'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je'e atse'e ntsajkp jetse'e xtóndat juu' jatye'e oy, óyame'e je jayu vya'añ jets ka'a atse'e ntun nkats juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ⁸Kux ka'a xa ve'e n'amaadaaguimdat pan ntso'oxpajkumdupe'e je tyuv je'e, n'amaadaaguimdaps uu'me'e ku ve'e nto'numda je tyuv je'e. ⁹Paatyts atse'e nxoonduk ku atse'e n'it yónuk aaj yónuk joot jets miitse'e mak m'itta to'k muk je Cristo maat. Ijtpts atse'e je Nte'yam nmunoo'kxtuk jetse'e m'ijttinit tum oy tum va'ajts. ¹⁰Jidu'um xa ats miitse'e nnujávada namka'ana ats miitse'e najkx nku'ixta. Ax kuts atse'e jem nje'yat, ve'emts atse'e ya nkutojtkun nkamakpámüt, ya kutojtkun juu' atse'e xmooy je Maja Vintsán jets ats miitse'e mak nyak'ijttinit to'k muk je Cristo maat, ka je'e kajxaps atse'e xmooy jets ats miitse'e nyakvintókidat.

Ku je Pablo kyojtskukajxini

¹¹Utsta ajchta utsta tsá'ada, kojtskukajxinupts atse'e. Je Dios maat tse'e mtaandini. Íxtada je'e juu' ve'e myaktánjadap oy jets va'ajts, kutyonda juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup, nayjávajada

to'k jado'k, joojntykada oy joot. Pan mtoondup tse'e ve'em, m'ijttinupts miitse'e je Nte'yam maat. ¹²Nachee'njada to'k jado'k je tsojkun maat je Maja Vintsán kajx. ¹³Máyame'e je Dios mkejx-uxjada je utsta je ajhta jets je utsta je tsa'ada anañujoma.

¹⁴Je Maja Vintsán Jesucristo tse'e mkunoo'kxadap, je Nte'yam tse'e dupámup jem mja'vin kajxmda je tsojkun, je Espíritu Santo maat tse'e m'ijttinit nuto'k nuto'k anañujoma miiitsta.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Galacia

1 Atse'e je Pablo, ka je jáyuvap xa atse'e xvinkoon jets atse'e je kukátsiva n'ítut, ka je jáyuvaps atse'e ya toonk xtukkatajki, je Dios Tee' jets je Jesucristo, juu' ve'e je Dios Tee' yakjoojntyk-pajknuva ku ve'e y'uk'aa'k, je'e tse'e viinm ats xvinkoõndu jets atse'e je kukátsiva n'ítut. ²Ats jets nujom je utsta je ajchta jets je utsta je tsa'ada juu' ve'e ats maat, máyam aatse'e je Dios ntuknukexta nujom je jaanchja'vivatajk pan pan jatye'e nay'amojkiidup jem galáciait y'it jootm. ³Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'eda tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta, ⁴je Jesucristo, juu' ve'e xku'oo'kimdu je ntokin kajxamda jetse'e ve'em xtuknuvaatsumdinit ya ko'oy tiempo juu' ve'e nyaknajxumdup. Ve'em tse'e dutuujn ax jo'n dutsak je nNte'yamamda, juu' ve'e nTee'imdup. ⁵Xa'ma kajx tse'e je Nte'yam dunumájinit dunujaanchinit! Amén.

Ka'a xa ve'e ti jado'k oy kats oy ayook

⁶Atuva atoki xa atse'e xyaktanda ku ve'e je Nte'yam tun jatyi xmasoõkti jetse'e xpanajkxta je viijnk ixpajkun juu' ve'e je jayu tyijtup oy kats oy ayook, je Nte'yam, juu' ve'e myaaxujudu je Cristo je myaa'yun kajx. ⁷Ka'a xa ve'e jyeja je viijnk oy kats oy ayook, je'e ve'e ku ve'e jem je jayu juu' ve'e myakvinmama'tjudup jetse'e duyaktikutsuva'anda je oy kats je oy ayook. ⁸Ax jya'átsam, ukpu jya'aangesam juu' ve'e jem tsapjootm kuyada'aky, pan kumyaktuk'ixta xa ve'e je kats je ayook juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguiip maat je oy kats je oy ayook juu' ats miitse'e

ntuk'ixtu, ko'oy nukótsats je'e ve'e y'ijtnit. ⁹Ta xa atse'e nva'añ, vaannuvaps atse'e jado'k nax, pan jem xa ve'e juu' ve'e mtuk'ixjudup je kats je ayook juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguiip maat je oy kats je oy ayook juu' ve'e mkuvajktu, ko'oy nukótsats je'e ve'e y'ijtnit.

¹⁰¿Juu'ts atse'e ntsajkp ku atse'e ve'em nva'añ, ku atse'e je jayu x'oyjávát, ukpu ku atse'e je Nte'yam x'oyjávát, ku atse'e jeja je jayu vyinkujk oy ntánut, ukpu ku atse'e jeja je Nte'yam vyinkujk oy ntánut? Pan kuntsak xa atse'e jets atse'e jeja je jayu vyinkujk oy ntánut, ka je Jesucristovaps atse'e ntoojnip.

Je Jesucristo ve'e dvinkeõn je Pablo jetse'e y'ítut je kyukátsiva

¹¹Ax nujávadats ya'a, utsta ajchta utsta tsa'ada, je oy kats je oy ayook juu' ats miitse'e nvaajnjudu, ka je jáyuvaps je'e ve'e je vvinma'yun, ¹²ka je jáyuvaps ats je'e ve'e xtukkatajki, ka je jáyuvaps ats je'e ve'e xtukyak'ixpajk, je Jesucristo, je'e xa ve'e viinm ats xtuk'ix xtuknuja'vi.

¹³Mmótudu xa ve'e je kats vintso atse'e njáyuva y'ijit ku atse'e njaanchjáva y'ijit juu' ve'e jyaanchja'vidup ats je nmu'israeejlit jayu, jets vinxup atse'e nmu'ejkji pan pan jatye'e je Cristo dujaanchja'vidup, jets ats je'e ve'e njomtoondi tittoondi jets atse'e ntukmaso'oktat juu' ve'e jyaanchja'vidup. ¹⁴Nuyojk xa atse'e nkutyún y'ijit juu' ve'e je israeejlit jayu jyaanchja'vidup jets ni ka'a ve'e nūmay ats je njayu juu' atse'e nmu'akijpxada, nuyojk atse'e nkutyún y'ijit aats je nujpit jayu je pyava'nunda jets ni ka'a ve'e je'eda. ¹⁵Ax je maja maa'yunts atse'e je Nte'yam xtoojni jets atse'e xvinkaajj ka'anum atse'e nke'ex vye'na. Ve'em tse'e dutuujn jets atse'e je kukátsiva n'ítut. ¹⁶Ax ku tse'e du'oyja'vi, van'litts atse'e xtuk'ix je y'Onuk, ve'emts atse'e je jayu nvaajnjadat je oy

kats je oy ayook pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. Ku ve'e ve'em ज्या- jty, ni pánats atse'e juu' n'kah'amotutuvi jets atse'e nnujávát ti atse'e ntónup, ¹⁷ ni ka'ats atse'e jem Jerusalén nmajkxpa jets atse'e n'ixtat pan pan jatye'e too'vajkp ijttu je kukátsivada jets ka'a ve'e ats, ñojk'óy atse'e tun jatyi nnujkk jem arábíait y'lit jootm, ux'ookts atse'e nvmpijtnuva jem Damasco.

¹⁸ Kutoojk joojntnumts atse'e n'ats jem Jerusalén jets atse'e je Pedro nmaat-nakyojtsji; ax je'e maatts atse'e n'ijit makmókx xaaj. ¹⁹ Ax ka'ats atse'e jado'k je kukátsiva n'ix, je Santiágoji ve'e, je Maja Vintsán je y'uts. ²⁰ Yájats atse'e nva'añ je Nte'yam vyinkujk jets tyúvam ya'a ve'e juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup. ²¹ Van'litts atse'e nnujkk jem siiríait jets cilíciat y'lit jootmda. ²² Ka'ats atse'e x'ixada y'ijit pan pan jatye'e to'k muk ijttup je Cristo maat jetse'e ñay'amókajada jem judéait y'lit jootm, ²³ je'ejyji ve'e y'amotunajxtup y'ijit: "Je'e pane'e xjomto'numdup xti-to'numdup y'ijit, je'e tse'e uxyam je jayu duvaajnjp jetse'e dujaanchjávadat je Jesucristo, ka'a tse'e du'uktsojtkni jetse'e dujaanchja'vi'atúvadat je Jesús." ²⁴ Ax ve'em tse'e duyakmájidi duyakjaanchidi je Nte'yam je maja maa'yun kajx juu' atse'e xtoojnji.

Ku je viijnk kukátsiva dukuvajkti je Pablo

2 Kumakmajkts joojntnumts atse'e nnajkxnuva jem Jerusalén, nmaadi atse'e je Bernabé, nvoovts atse'e je Tito. ² Ojts atse'e jem kux je Nte'yam atse'e xtuk'ix xtuknuja'vi. Ku aatse'e jem Jerusalén nve'na, van'litts aatse'e juu' nkojtsmúk apuk maat je'eda pan pan jatye'e dunumájidup. Jemts atse'e n'ava'ni je oy kats je oy ayook, ve'em ax jo'n atse'e uxyam paat nvaajnjada je'eda pan pan jatye'e ka je israeejlit

jáyuvap. Ve'emts atse'e ntuujn kux je'e atse'e ntsajkp jetse'e kyavintókiyut juu' atse'e ntoon jets juu' atse'e ntuumpna. ³ Ax óyam tse'e kya'israeejlitjáyuva je Tito, ka'a tse'e dutuk'akee'yidi jetse'e je ixta'nun yakpaajmjat jetse'e duni'kxmat dukojmat. ⁴ Ax jem tse'e pan pan jatye'e natyijjudup utsta ajchta, je'e tse'e du'uktsojktu jetse'e je Tito kuyakpaajmji je ixta'nun. Je'e kajxts je'e ve'e ñay'amojkijidi aats maat je ixpookpa jo'nda, jetse'e du'ixtat joma vaate'e juu' yakkuvuk ku ve'e je jayu y'it to'k muk je Jesucristo maat, y'uktsojktuts je'e ve'e jets aatse'e kux'akee'yidi jets aatse'e mpanajkxnuvat je Moisés je pyava'nun. ⁵ Ax ni vinxúpats aatse'e nkanamyasookji jets aatse'e ntónut juu' ve'e y'uktsojktu, kux je'e aatse'e ntsajkp jetse'e xjaa'kjayéptat je tyuv je'e, ve'em ax jo'n y'ixuva je oy kats je oy ayook.

⁶ Ka'ats atse'e je viijnk kojtsvíjin xmooydi je'e pan pan jatye'e yakkjststup jets ñumájidup je'e ve'e. Ax ka'ats ats je'e ve'e ntoonka pan ti je'e ve'e y'ijitti, kux ka'a ve'e je Nte'yam duyakvinkopka vinxupe'e je majin dujayepta to'k jado'k. ⁷ Kyuvajktuts je'e ve'eda jets atse'e je Nte'yam xtukkatajki je toonk jets atse'e nvaajnjadat je oy kats je oy ayook pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ve'em ax jo'n je Nte'yam je Pedro dutukkatajki je toonk jetse'e duvaajnjadat nay je'ejyam je oy kats je oy ayook pan pan jatye'e israeejlit jayu. ⁸ Je Nte'yam, juu' ve'e je Pedro duputajki jetse'e dutónut je kukátsiva toonk joma ve'e je israeejlit jayu, je'ejyamts je'e ve'e juu' atse'e xputajkiva jets atse'e ntónut je kukátsiva toonk joma ve'e ka je israeejlit jáyuvap.

⁹ Ax je Santiago maat je Pedro jets je Juan, je'e juu' ve'e yakkjststup jets ñumájidup je'e ve'e, ku ve'e dunuja'vidi jets je Nte'yam atse'e ya toonk

xmooy je myaa'yun kajx, van'litts aatse'e xkavaa'ndi, ats maat je Bernabé, ve'em tse'e duyaknuke'xnatajkidi juu' aatse'e tunkojtsmúk, ve'em tse'e vyaandi jets ntukmaatjayejptup aatse'e ya toonk je'e maatta. Oy tse'e dujávada jets aatse'e najkx njaa'ktún joma ve'e ka je israeejlit jáyuvap jets je'e ve'e jyaa'któndat joma ve'e je israeejlit jayu. ¹⁰ Je'e jyjits aatse'e x'amótudu jets aatse'e njaa'myétsut je ayooa jáyuda. Je'emts atse'e ntuump vye'na jets atse'e ntunyakvinkopka jets atse'e njaa'któnut.

Ku je Pablo dūvintso'y je Pedro jep Antioquía

¹¹ Ax ku tse'e je Pedro jye'y jem Antioquía, ntuknuujmits ats je'e ve'e aviinm ah'am kux tokin je'e ve'e juu' ve'e tyoon. ¹² Myaatkaayp myaat'uukp tse'e vye'na je utsta je ajchta pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, ax ku tse'e jye'ydí je utsta je ajchta juu' ve'e tsoo'ndu jem joma ve'e je Santiago, van'it tse'e mejts'aaj mejtsjoot je Pedro apuk ñapyaajmji jetse'e dukoo'kmaatkaayni dukoo'kmaat'ookni. Je'e kajx tse'e ve'em jyatki kux cha'kip'e pan pan jatye'e vaandup jets ixta'numpuujmja ve'e dutsak je utsta je ajchta pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvapta. ¹³ Van'it tse'e je viijnk israeejlit jayu juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesucristo, je'e tse'e je mejts'aaj je mejtsjoot dujayejptu maat je Pedro, je Bernabé paat tse'e ve'em jyátkiva. ¹⁴ Ax kuts atse'e n'ix jets ka'a ve'e dupaa'ty du'akeega juu' ve'e tyoondup maat je tyuv je'e, ve'em ax jo'n y'ixuva je oy kats je oy ayook, van'litts atse'e jeja je numay jayu vyinkujk ntuknuujmi je Pedro. Jidu'umts atse'e nvaajñ: "Mits, óyam mitse'e mja'israeejlitjáyuva, ve'em xa mitse'e mjoojntyka ax jo'n pan pan jatye'e ka je'epta, ka

ve'emape'e ax jo'n je israeejlit jayu. ¿Tyajx tse'e x'akee'yava'añ juu' ve'e ka je israeejlit jáyuvapta, jetse'e dukutyóndat je israeejlit jayu je pyava'nunda? ¹⁵ Je ke'xtkun kajx xa uu'me'e n'israeejlitjáyuvimda, ka'ats uu'me'e nyaktijumda tókinax jayu, ve'em ax jo'n pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. ¹⁶ Nnuja'vimdinuups uu'me'e jets ka'a ve'e je Nte'yam je jayu dukatokimpum je Moisés je pyava'nun kajx, je'e ve'e ku ve'e je Jesucristo yakjaanchjáva. Je'e kajx tse'e je Jesucristo njaanchja'vimda jetse'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat, ka'a tse'e n'ixtimda vintso ve'e nkutyo'numdat je Moisés je pyava'nun jets je'e kajxe'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat, kux je Nte'yam, tyumtokimpuump je'e ve'e je jayu je Moisés je pyava'nun kajx."

¹⁷ Pan n'ixtimdup tse'e jetse'e je Nte'yam xkatokimpa'mumdat kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo maat, yaknuke'xnatajkipts je'e ve'e jets tókinax jayu uu'me'eda. ¿Yaktijupts je'e vine'e jets uu'me'e je Cristo xyaktokinto'numdup? ¡Ni vintsova xa ve'e ve'em kyayaktij! ¹⁸ Ax pan ats tse'e je jayu kuntuk'ix jetse'e dukutyóndat je pava'nun juu' atse'e uxyam je jayu nvaajnidup jets ka je'e kajxape'e je jayu yaktokinmee'kx, kunyaknuke'xnatákats atse'e jets tokin maat atse'e je'e kajx ku atse'e nkakutyún je pava'nun. ¹⁹ Ve'em xa atse'e ax jo'n atse'e aa'k kun'ijt jeja je Moisés je pyava'nun vyinkujk, je pava'nun juu' atse'e xtuk'ix jets nvinmajtsjup atse'e je oo'kun kuxe'e ats nkakutyuujn. Je pava'nunti atse'e ve'em xyaktaan jets atse'e njoojntykat vintso ve'e je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit. ²⁰ Ve'em xa atse'e ax jo'n atse'e kun'aa'k jem cruz kajxm je Cristo maat. Je'e kajxts atse'e nkoo'kjoojntykini jets atse'e nyaktónut ya n'avintso vinma'yun, je

Cristo ve'e joojntykip yam ats nja'vin kajxm, jets namvaat atse'e ya naxviijnít ni'kxukopk njayep, je Nte'yam je y'Onuk kajxts atse'e njoojntyka kuxe'e ats je'e njaanchjáva, je'e juu' atse'e ooy xtuntojokp jets atse'e xku'oo'ki. ²¹ Ka'a xa atse'e nkakuvuk je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam xtoojnjimdup je Cristo kajx. Kux pan je Nte'yam xa ve'e je jayu kudukatokimpum je Moisés je pyava'nun kajx, ve'emts je'e ve'e ax jo'n kukyatih'ijt ku ve'e je Cristo y'uk'aa'k.

Je pava'nun jets je jaanchja'vin

3 Miits, galáciait jáyuda, ka'a ve'e oy juu' xpayo'oyda. ¿Pane'e mko'oyv-in'ixjudu jetse'e xkoo'kjaanchja'vidini je tyuv je'e? Va'ajts xa ats miitse'e nvaajnjidi jetse'e xnuja'vidi vintso ve'e je Cristo duyakcruuzpejtti, ve'em ax jo'n viinn kux'ixti jo'n. ² To'k viijnji atse'e nnujavava'añ jetse'e xnukótstat, ¿mku-tyoondú vine'e je Moisés je pyava'nun jets je'e kajxe'e je Espíritu Santo tyajki jem mja'vin kajxmda, ukpu je'e kajxe'e kuxe'e xjaanchja'vidi je oy kats je oy ayook juu' ve'e m'amotunajxtu? ³ ¿Vintso ve'e m'o'yixjada jetse'e mnapyámjada va'ajts ka víjap? Mton'ukvaandu xa ve'e juu' ve'e je Nte'yam chajkp kuxe'e je Espíritu Santo mputajkijidi. ¿Ve'eme'e uxyam xtsokta jetse'e m'íttat oy jets va'ajts je m'avintso kutojkun kajxta? ⁴ ¿Ka'a vine'e mto'nuxjada ni vinxupa nujom je tsaachpaatun juu' ve'e myakna-jxtu? ¿Oyap ijk je'e vine'e mto'nuxjada! ⁵ Ku ve'e je Nte'yam dukejx je Espíritu Santo jetse'e y'ítut jem mja'vin kajxmda jetse'e je Nte'yam dutún je majin joma ve'e miitsta, ¿ti kajxts je'e ve'e ve'em dutún? ¿Je'e kajx vine'e ku ve'e x'ix-tada vintso ve'e xkutyóndat je Moisés je pyava'nun, ukpu je'e kajx vine'e ku ve'e xjaanchjávada je oy kats je oy ayook juu' ve'e m'amotunajxtu?

⁶ Jyaanchja'vits je'e ve'e je Abraham je Nte'yam. Ax kux tse'e dujaanchja'vi, je'e kajx tse'e je Nte'yam kyatokimpaaajmji. ⁷ Ax ve'em tse'e, nujávada tse'e jets je'eda pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Nte'yam, je jaanchja'vin kajxts je'e ve'e y'ítta je Abraham je chaanda je kyoojta. ⁸ Ku ve'e kyatúnjuna vye'na, y'ava'nits je'e ve'e je Kunuu'kx Jatyán jets je jaanchja'vin kajxe'e je Nte'yam dukatokimpámút pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap, tyukmukojs tse'e je Nte'yam je Abraham jujpani je oy kats je oy ayook ku ve'e dunuujmi: “Mits kajx xa ve'e dupaa'ttat je kunoo'kxun je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn.” ⁹ Ax ve'em tse'e, je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam dujaanchja'vidup, kunoo'kxjudupts je'e ve'e je Nte'yam, ve'em ax jo'n dukunuu'kx je Abraham, juu' ve'e jaanchja'viju.

¹⁰ Nujom tse'e pan pan jatye'e dumákkip je Moisés je pyava'nun, ko'oy nukotsa tse'e y'ítta, kux jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ko'oy nukotsa tse'e y'ítta to'k ka'ajyji pan pan jatye'e dukakutyoondup nujom juu' jatye'e javyet yap pava'nun kujxp.” Jidu'um tse'e vya'añ. ¹¹ Va'ajts tse'e yaknujava jets ka'a ve'e pan pane'e je Nte'yam kyatokimpuum je Moisés je pyava'nun kajx, kux jidu'um xa ve'e vyaampa je Kunuu'kx Jatyán: “Pan pan xa ve'e je Nte'yam kyatokimpuum je'e kajx ku ve'e jyaanchjávaja, joojntykaps je'e ve'e.” Jidu'um tse'e vya'añ. ¹² Pan kudukutyún xa ve'e je jayu je Moisés je pyava'nun, o'yípts je'e ve'e jetse'e ve'em dukutyóndat óyame'e dukajaanchjávada je Nte'yam. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Pan pan xa ve'e dukutyoomp nujom je pava'nun, joojntykaps je'e ve'e.”

¹³ Ax ve'em tse'e, ko'oy nukotsa tse'e n'íjtumdi kuxe'e nkakutyo'numdi je

Moisés je pyava'nun. Ax ka'a tse'e uxym n'uk'ijtumdini ko'oy nukotsa, je Cristo ve'e xtuknuvaatsumdu je ntók-inamda, je'e tse'e ko'oy nukotsa ijt uu'm kajxamda ku ve'e xku'oo'kimdi, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Ko'oy nukotsa xa ve'e nujom pan pan jatye'e jem kup kajxm oo'ktup.” Jidu'um tse'e vya'añ. ¹⁴ Xtuknuvaatsumdu tse'e je ntókinamda, ax ve'em tse'e je Cristo kajx je Nte'yam dukunoo'kxut pan pan jatye'e ka je israeelit jáyuvap, ve'em ax jo'n je Abraham yakkunuu'kx, xku'oo'kimdu ve'e jetse'e to'k ka'ajyji je jaanchja'vin kajx njajepumdinit yam nja'vin kajxmamda je Espíritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam vyaajntk jetse'e myinnit yaja naxviijn.

Je pava'nun jets je vaanduk

¹⁵ Utsta ajchta utsta tsa'ada, jidu'um xa ve'e je jayu yuj dujajeypta yaja naxviijn. Ku xa ve'e je jayu to'k je nak duyak'óyada pan vintso ve'e juu' dukojts'óyada, ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e duyakpuva'atsut ukpu duyaknujókat. ¹⁶ Nay ve'em tse'e jyajtpa ku ve'e je Nte'yam je vaanduk duyaktaañ maat je Abraham jets je chaan je kyooj. Ka'a tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets je Nte'yame'e je Abraham dunuujmi: “je mtsaanda je mkojta”, ve'em ax jo'n numay je tsaan je kooj kuy'ijtti; jidu'ume'e dunuujmi: “je mtsaan je mkoj”. Ax je'ets ya'a ve'e tyijp to'kji je chaan je kyooj, je'ets je'e ve'e je Cristo. ¹⁷ Ya'a xa atse'e ntijp. Ku ve'e je Nte'yam dumukajts je Abraham, tyukvinva'nits je'e ve'e jets kyutyónupe'e je y'ayook. Je'e kajx tse'e je Moisés je pyava'nun juu' ve'e maktaaxk mókupx ja'ii'px majk joojnt ux'ook je'y, ka'ats je'e ve'e y'o'yixju jetse'e dununkayakjátut jetse'e tyónjut kyótsjut je ayook juu' ve'e je Nte'yam je Abraham tyukvinva'ni. ¹⁸ Ax pan van'itji tse'e je Nte'yam kudukutyún je y'ayook

ku ve'e je jayu dukutyún je Moisés je pyava'nun, ka'a tse'e tyun je ayook juu' ve'e je Nte'yam je Abraham tyukvinva'ni jets tyónupe'e je myaa'yun kajx.

¹⁹ Ax ve'em tse'e, ¿tits je'e ve'e vya'añ je Moisés je pyava'nun? Yakmooy xa ve'e je Moisés je pava'nun jetse'e ve'em je jayu je tyokin yaknuke'xnatáka y'ítut, távani ve'e je Nte'yam je vaanduk duyaktáñ vye'na je Abraham maat. Je vaat xa ve'e jyejk je pava'nun ku ve'e myiijn je Abraham je chaan je kyooj, je'e pane'e je Nte'yam vyaajntk jetse'e myínut. Je ángeles kajta xa ve'e je Moisés yakmooy je pava'nun, van'it tse'e je Moisés je pava'nun dukojtsnaxxy jeja je jayu vyinkujkta. ²⁰ Ax viinm tse'e je Nte'yam je kojstán duyaktaañ je Abraham maat, ka'a tse'e pan viijnk yaksajk juu' ve'e je Abraham kudunuujmi vintso ve'e je Nte'yam vyaajñ.

Juu' ve'e je Moisés je pyava'nun tyuump

²¹ ¿Je'ets ya'a vine'e tyijp jets cho'ox-pujkpe'e je Moisés je pyava'nun je Nte'yam je vyaanduk? ¡Ni vintsova xa ve'e ve'em kyayaktij! Kux pan jeja xa ve'e kuy'it je pava'nun juu' kajxe'e je Nte'yam duyaky je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je pava'nun kajx tse'e je Nte'yam je jayu kudukatokimpum. ²² Ax vaamp xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán jets to'k ka'ajyji ve'e je jayu y'itta jem je tokin kya'm. Je'e kajx xa ya'a ve'e ve'em jetse'e je jaanchja'vin kajx yakmooydinit je Nte'yam je vyaanduk je'eda pan pan jatye'e je Jesucristo dujaanchja'vidup.

²³ Ka'anume'e je Jesús myin vye'na yaja naxviijn, ijtumdu tse'e jep je Moisés pyava'nun pa'tkup. Ve'em tse'e n'ijtumdi van'it paat ku ve'e je jayu yakvaajnji'ukvaandi vintso je'e ve'e ku ve'e je Jesucristo yakjaanchjáva. ²⁴ Ax ve'em tse'e je Moisés je pyava'nun xka'mimda y'ijt ax jo'n je pi'k ónuik kun'ijtumdi,

xtuk'íxumdu tse'e pan ti je'e ve'e je tokin. Ve'em tse'e dutuujn van'it paat ku ve'e je Cristo myiijn jetse'e je jaanchja'vin kajx je Nte'yam xkatokimpa'mumdat. ²⁵ Ax uxuyam tse'e, ku ve'e njaanchja'vimda je Cristo, ka'a tse'e n'uk'ijtumdini jep je Moisés pyava'nun pa'tkup.

²⁶ Kuxe'e je Jesucristo xjaanchjávada, je'e kajx tse'e m'itta je Nte'yam je y'ónuk. ²⁷ Nuvinxupts miitse'e m'itta to'k muk je Cristo maat je napejtun kajx, ve'em xa ve'e m'itta ax jo'n je Cristo kumnatyukxo'jxjidi jo'n. ²⁸ Ka'a xa ve'e vyinkopka pan je jayu ve'e y'it israeejlit jayu uk pan pan jatye'e ka je'epta, joyutoompa jayu ukpu naspaka jayu, yaa'tyajk ukpu ta'axtajk, kux ku xa ve'e to'k muk n'ijtumda je Cristo Jesús maat, ve'em tse'e nujom n'ijtumda ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kun'ijtumdi. ²⁹ Ax pan ve'em tse'e n'ijtumda je Cristo maat, je Abraham je chaan je kyoojts uu'me'eda, xtukkadaakumdupts uu'me'e je vaanduk juu' ve'e je Nte'yam yaktaan.

4 Ya'a xa je'e ve'e juu' atse'e ntijp: Namvaat xa ve'e je jayu je y'ónuk pi'knum juu' ve'e je puk tukkada'akjup, óyame'e je puk duje'eikáxut nujom, vanxupts je'e ve'e y'it ax jo'n je joyutoompa. ² Jem xa ve'e je jayu juu' ve'e íxjudup jetse'e kya'majada van'it paat ku ve'e jye'yat je xaaj juu' ve'e je tyee' ñupaajmtki. ³ Ve'emts uu'me'e njajtumduva. Namvaat xa ve'e n'ijtumdi ax jo'n je pi'k ónuk, ooy tse'e ntuntsojkumdi jetse'e mpanajkxumdat je ko'oy costumbre juu' ve'e je jayu pyanajkxtup yaja naxviijn. ⁴ Ax ku tse'e je xaaj jye'yni juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki, van'it tse'e je Nte'yam dukejx je y'Onuk, je ta'axtajkts je'e ve'e yakke'xju, jetse'e y'ijjt jep je Moisés pyava'nun pa'tkup. ⁵ Ve'em tse'e dutuujn jetse'e xpajkumpijtumdinuvat, ka'a tse'e n'uk'ijtumdinit jep je Moisés pyava'nun pa'tkup, je'e ve'e jetse'e n'ij-

tumdinit je Nte'yam maat ax jo'n je'e je y'ónuk.

⁶ Kux je Nte'yam je y'ónuk miitse'eda, je'e kajx tse'e je Nte'yam dupuujm jem mja'vin kajxmda je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtpap jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je Espíritu Santo, juu' kajxe'e je Nte'yam nmukojtsumda jidu'um: "Tata, aats je nTee'." ⁷ Ax ve'em tse'e, je Nte'yam je y'ónuk xa miitse'eda, ka'a tse'e m'uk'ijttini ax jo'n je joyutoompa. Ax je'e tse'e kuxe'e m'itta je Nte'yam je y'ónuk, je'e kajx tse'e je Cristo kajx mmo'ojyjidinit nujom je y'oy je'e juu' ve'e mtukkada'akjadap kux je'e je y'ónuk miitse'eda.

Ku je Pablo duvinmaaj je jaanchja'vivatajk jep Galacia

⁸ Ku miitse'e je Nte'yam xka'íxadana vye'na, mmutoonduts miitse'e may juu' ve'e ka je Nte'yamap. ⁹ Ax uxuyam tse'e, je'e ve'e kuxe'e je Nte'yam x'íxaidini, ukpu ñojk'óy yakkats, je'e ve'e kuxe'e je Nte'yam m'íxaijidini, ¿vintsose'e mnayjávajada jetse'e jado'k nax x'avimpijtidinuva jetse'e mka'mijidinuvat je costumbre juu' ve'e katoomp jets tukma'atum? ¹⁰ Jem tse'e je xaaj, je po'lo, je aats, jets je joojnt juu' ve'e m'amaa'yidup! ¹¹ Je'ets atse'e nvinmaayp ku ve'e ni vinxupa mkato'nuxjadat juu' ats miitse'e ntuk'ixtu.

¹² Utsta ajchta utsta tsa'ada, nmunoo'kxtktup xa ve'e jetse'e mnapyámjadat ats maat, ve'em ax jo'n atse'e nnapyumju miits maatta. Ka'a xa ats miitse'e xmutokintoondi. ¹³ Ax jo'n xnujávada jo'n, je pa'am kajx atse'e muto'k nax n'ijjt miits maatta jetse'e nvaajnjidi je oy kats je oy ayook. ¹⁴ Oyam tse'e mtso'oxjajtxjidi ku atse'e pajkjud nve'na van'it, ka'ats ats miitse'e xviijn'ixti, ni ka'ats atse'e xko'oyja'vidi, ñojk'óy atse'e xkuvajkti ax jo'n atse'e kun'ijjt je Nte'yam je y'aangeles ukpu atse'e kun'ijjt je

Jesucristo viinn. ¹⁵ ¿Jómase'e y'it je xoojntkūn juu' ve'e mjayejptu van'it? Ve'em xa ats miitse'e nnaajmada jets pan kum'ol'yixjidi ve'e jets atse'e xyakjotkādāakti, je mviijn paat tse'e kuxyapítsumdi jets atse'e kuxmooydi. ¹⁶ Ax uxam, ¿je mtso'oxpajkpada ats vine'e túnvimpijtni je'e kajx ku ats miitse'e nvaajnjidi je tyuv je'e?

¹⁷ Ooy xa miitse'e mtunvinmáyjada je'eda pan pan jatye'e duyaktikutsuvaandup je oy kats je oy ayook; ax je ky'o'oy je'ets je'e ve'e juu' ve'e mtukmutsojkkjūdip. Je'ets je'e ve'e chojktup jets ats miitse'e xmasooktinit jets je'e ve'e xpanajkxtinit. ¹⁸ Oy xa je'e ve'e ku ve'e je jayu je viijnk jayu duvinmay pan oy je'e ve'e juu' ve'e yaktukmutsojktup. Xa'ma kajx tse'e ve'em yaktónut, ka van'ítjyap ku atse'e n'it miits maatta. ¹⁹ Miits, juu' atse'e n'onukja'vidup, jado'k nax xa atse'e je tsaachpaatun nyaknaxy miits kajxta, ve'em ax jo'n je ónuk taak je tsaachpaatun duyaknaxy ku ve'e je y'ónuk duyakke'exuva'añ. Ax jaalktsaachpaatupts atse'e van'it paat ku ve'e m'ijttinit ax jo'n je Cristo dutsak. ²⁰ Ooy atse'e njatuntsak jets atse'e uxam kun'it miits maatta, ve'emts atse'e kunyaknuke'xnatāka jets ooy ats miitse'e ntuntsokta. Ooy ats miitse'e xtunvinma'yunmo'oda.

Je Agar jets je Sara tukmu'a'ixmojkin

²¹ Miitsta, pan pan jatye'e jep je Moisés pyava'nun pa'tkup napyamuvaa-jnjūdip, nukótstats n'it, ¿ka'ana miitse'e x'amotunaxta vintso ve'e vya'añ je pava'nun? ²² Ve'em xa ve'e vya'añ jets numejtske'e je y'ónuk y'ijit je Abraham, to'k juu' ve'e tyukmaatjayeip je jajtspa jets jado'k juu' ve'e tyukmaatjayeip je nūda'axam. ²³ Je jajtspa, je Agar, ve'emts je'e ve'e je y'ónuk kye'x áxam jo'n opyán pi'k ónuka. Ax je Abraham je nūda'ax, je'e tse'e to'k je pi'k ónuk

duyakke'x jetse'e ve'em tyónjut juu' ve'e je Nte'yam je Abraham tukvinva'niju. ²⁴ Ya numejtsk ta'axtajkta, mejtsk je kojstánts je'e ve'e juu' ve'e yaktukmu'a'ixmojkidup. To'k je kojstán, je'e juu' ve'e je jayu yakmooydu joma ve'e je Sinaí Kopk, je Agaarts je'e ve'e je kojstán yaktukmu'a'ixmojkip. Pan pan jatye'e jep kojstánupa'tkup ijttup, jepts je'e ve'e pava'nun pa'tkup y'itta. ²⁵ Je Agar, juu' ve'e yaktukmu'a'ixmojkip je kojstán juu' ve'e je jayu yakmooydu joma ve'e je Sinaí Kopk juu' ve'e jem arábiait y'it jootm, ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je jáyuda juu' ve'e uxam tsuunidup jem Jerusalén, je'e tse'e ijttup ax jo'n je joyutoompada, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e napyaaajmjūdip jep pava'nun pa'tkup je'e maatta. ²⁶ Ax je tsapjootmit Jerusalén, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n je joyutoompada, ve'em je'e ve'e ax jo'n uu'me'e kuntaakimdi. ²⁷ Kux jidu'ume'e vya'añ je Kunuu'kx Jatyan:

Xoon xa mitse'e, ta'axtajk juu' ve'e je y'ónuk dukayakjéjip, juu' ve'e je ónuk dukajayeipp jetse'e dukanujava je tsaachpaatun ku ve'e je ta'axtajk je y'ónuk duyakjeja, kotsu tse'e makk je mxoojntkūn kajx, kux je ta'axtajk juu' ve'e yakmasook, jaa'kjéjaps je'e ve'e je y'ónuk nuyojk jets ka'a ve'e je'e juu' ve'e jem je nūyaa'y.

Jidu'um tse'e vya'añ.

²⁸ Utsta ajchta utsta tsa'ada, je Abraham je y'ónuk je'e ve'e je Isaac je'e kajx ku ve'e je Nte'yam tyukvinva'niji, nay ve'empa tse'e n'ijtumda je Nte'yam je y'ónukta je Nte'yam je vyaanduk kajx. ²⁹ Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n van'it jyajty ku ve'e je ónuk juu' ve'e ke'x ax jo'n je pi'k ónuk kye'exta, je'e tse'e dujomtoon dutitooon je ónuk juu' ve'e ke'x je Espiritu Santo je myakkin kajx, nay ve'empa tse'e uxam jyajtpa. ³⁰ ¿Ax

vintso tse'e vya'añ je Kunuu'kx Jatyán? Vaamp xa ve'e jidu'um: "Pavojpni je jajtspa maat je y'ónuk, kux ka'a ve'e je jajtspa je y'ónuk dutukmaatjayéput je puk je ónuk juu' ve'e je tyaak jem je ñyaa'y." ³¹ Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a xa uu'me'e nve'e-mamda ax jo'n je jajtspa je y'ónuk, ve'em uu'me'eda ax jo'n je ónuk juu' ve'e je tyaak jem je ñyaa'y.

"Naajk'ítjada naspaka"

5 Je Cristo xa ve'e xyakta'numdup naspaka. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e nko'k'ijtumdinit ax jo'n je joyutoompada. Naajk'ítjada naspaka, ka'a tse'e m'uknapyaajmjidinuvat jep kutojkuñ pa'tkup juu' ve'e myaktaajnjidinu-vap ax jo'n je joyutoompa kum'ijiti.

² Amotunaxta. Ats, je Pablo, vaamp xa atse'e jets pan myakpaajmjidupe'e je ixta'nun jetse'e xni'kxmadat xkojmadat, ni vinxúpats je'e ve'e mkato'nuxjadat juu' ve'e je Cristo tyoon. ³ Nnuujmidinu-vap xa ats miitse'e jado'k nax: Pan pan jatye'e je ixta'nun yakpaajmjidup jetse'e duni'kxmadat dukojmadat, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e dukutyóndat nujom je Moisés je pyava'nun. ⁴ Miitsta, pan nuvinxupe'e x'ixtada vintso ve'e je Nte'yam mkatokimpámjadat kuxe'e xpanajkxta je Moisés je pyava'nun, apuk tse'e mnapyámjada ka je Cristo maatap, mnapyaajmjidup tse'e joma ve'e mka-paa'tjadat je Nte'yam je myaa'yun. ⁵ Ax aats, je Espíritu Santo kajxts aatse'e nnu-ja'vini jets je Nte'yam aatse'e xkatokim-paamp je'e kajx ku aatse'e je Jesucristo njaanchjáva. ⁶ Ax ku tse'e n'ijtumda to'k muk je Cristo Jesús maat, ka'a tse'e vyinkopka ku ve'e nni'kxmimda nkojmimda je ixta'nun uk pan ka'a; juu' xa ve'e vinkopk, je'ets je'e ve'e jetse'e njaanchja'vimdat je Jesucristo jetse'e ve'em nuke'xnatáka tyánut je'e kajx ku ve'e je jayu ntsojkumda.

⁷ Oy xa miitse'e xpanajkx'ukvaandi je Nte'yam. ¿Pan tse'e tumtukmaso'okjada je tyuv je'e? ⁸ Ka je Nte'yamap xa je'e ve'e, je'e juu' ve'e myaaxuxjudu. ⁹ Ve'em xa je'e ve'e je kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup ax jo'n je kats vya'añ: "Tyuktajkikujxpts je'e ve'e jyayuu'nama je levadura nujom je juts." Jidu'um tse'e vya'añ. ¹⁰ Ax vinjávats atse'e ntañ, je'e kajx ku atse'e to'k muk n'it je Ma-ja Vintsán maat, jets kijpxe'e je vinma'yun njajeypumda. Je Nte'yam tse'e duyaktsaachpaa'tup je jáyuda juu' ve'e myakjomvinmaajjjudup myaktivinmaajjudup, jyapana je'e.

¹¹ Utsta ajchta utsta tsa'ada, pan kun-jaa'kvaajña xa atse'e je jayu jetse'e je ixta'nun yakpaajmjadat jetse'e duni'kxmadat dukojmadat, ka'ats atse'e kuxjomtonda kuxtitonada je israeeljlit jáyuda jets ka'a tse'e kuduko'oyjávada ku atse'e je jayu nvaajnjada pan ti ve'e kyu'oo'ki je Cristo jem cruz kajxm. ¹² Ax je'eda pan pan jatye'e mvinma'yunmoojjjudup, joy tse'e kuy'it jetse'e nujómam kuyakkustsojkkúx joma ve'e je ixta'nun yakpaajmjidi!

¹³ Utsta ajchta utsta tsa'ada, je Nte'yam xa ve'e myaaxuxjudu jetse'e naspaka m'ijittinit. Ax ka je'epts atse'e ntijp jets naspaka ve'e m'íttat jetse'e xyaktóndat je m'avintso vinma'yunda, je'e ve'e jetse'e mnapyutákajadat to'k jado'k je'e kajx ku ve'e ooy mtunnachókjada. ¹⁴ Nvaate'e nujom je Moisés je pyava'nun yakvinmotumókut maat ya'a: "Tsoкта je mmujantámda je mmutaktámda ve'em ax jo'n viinm mnachókjada." Jidu'um tse'e yakvinmotumuk. ¹⁵ Ax pan mtoondup tse'e ax jo'n je mu'uk tánuk juu' ve'e nacho'tsjudup navyajtsjudup vimpit atuj, nay'ixjadats kux ku ve'e mnaajkvintókijadat vimpit atuj.

Je jayu je y'avintso vinma'yun jets je Espíritu Santo

¹⁶ Jidu'umts atse'e nva'añ: Joojntykada ax jo'n je Espíritu Santo mtuknujávajada, ve'em tse'e xkayaktóndat je m'avintso vinma'yunda. ¹⁷ Kux ku xa ve'e je jayu duyaktún je y'avintso vinma'yun, cho'oxpujkspts je'e ve'e je Espíritu Santo; ax je Espíritu Santo, cho'oxpujkspts je'e ve'e je jayu juu' ve'e je y'avintso vinma'yun duyaktoomp; ax ve'em tse'e ñacho'oxpákjada vimpit atuj. Je'e kajx tse'e ku ve'e xtonda juu' ve'e je Espíritu Santo chajkp, ka'a tse'e xyaktonda je m'avintso vinma'yunda. ¹⁸ Ax pan je Espíritu Santo tse'e mtuk'íxjudup juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ka'a tse'e m'itta jep je Moisés pyava'nun pa'tkup.

¹⁹ Ixna ke'xna xa je'e ve'e pan pan jatye'e duyakoondup je y'avintso vinma'yun: ka'a tse'e duvintsa'agada je navyajkun, tyukmaatjayeptup tse'e je kats je yaaly je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayeptup, ka óyap ka va'aitsap tse'e juu' ve'e tyoondup kyojstsup, ²⁰ vyinja'vidup vyintsa'kidup tse'e juu' ve'e ka je Nte'yamap, pojktup, jot'aajnjudup, ejkjjudup, ka'a tse'e juu' dukuvakta, namyájijidup, napyajkva'kxjudup, nay'apukupaajmjudup, ²¹ ñas'ayo'vidup tse'e juu', ooktup mookjudup, kañajxtup oknajxtup, axaa'kp tse'e juu' jaty dutonda ku ve'e xaaj tyunju. Tyoondup tse'e nujom juu' ve'e ve'em. Nnuujmidup xa ats miitse'e, ve'em ax jo'n ats miitse'e nvaajnjudi jo'n, jets je'e pan pan jatye'e ve'em játkidup, ka'a tse'e y'íttat jem je Nte'yam y'am kya'm.

²² Ax juu' tse'e je Espíritu Santo yajjéjip, ka'ats je'e ve'e vye'ema, je'ets je'e ve'e jetse'e je jayu je tsojkun duyayepta, je xoojntkun, je oy joot, juu' dumuténada, oy jayu ñapyámjada je vi-

ijnk jayu maat, je jayu duputákada, dutonda ax jo'n dupaa'ty du'akeega, ²³ je nuu'k aaj je nuu'k joot duyayepta, jetse'e ñay'akuvaá'najada. Ka'a xa ve'e ti pava'nun juu' ve'e dukayakjajtp jetse'e ve'em yaktún. ²⁴ Ax je'e pan pan jatye'e ijttup je Cristo je jyayu, ka'a tse'e duyaktonda je y'avintso vinma'yun, ve'em xa ve'e je y'avintso vinma'yunda y'it ax jo'n je jayu juu' ve'e aa'kani jem cruz kajxm. ²⁵ Je Espíritu Santo tse'e xmo'yumdu je njoojntykinamda, ax ve'em tse'e dutsak jetse'e nyo'yumdat je too' juu' je'e ve'e xtuk'íxumdup.

²⁶ Ka'a xa ve'e nnamyaaguejxumjadat, ka'a tse'e juu' jaty nto'numdat jetse'e n'íxumdat joma vaate'e je jayu juu' dukuvakta, ka'a tse'e n'ejkumjadat ku ve'e nkajayejpumda juu' ve'e je viijnk jayu jyayeptup.

Napyutákajada to'k jado'k

6 Utsta ajchta utsta tsa'ada, pan jem xa ve'e juu' ve'e jep tokin jaatp tukya'a, miits tse'eda pan pan jatye'e tam mnaajk'ijjtjadinup je Espíritu Santo maat, mputákadap tse'e jetse'e y'ijtnuvat oy joot je Nte'yam maat. Nu'u'k aaj nuu'k joot tse'e ve'em xtóndat jetse'e ooy mtunnay'íxjadat vintso ve'e mkaka'aduvat jep tokin jaatp. ² Napyutákajada pan ti ve'e to'k jado'k jajtjup najxjup, ve'em tse'e xkutyóndat je Cristo je pyava'nun.

³ Pan pan xa ve'e maj nayja'vijup óyame'e dukanupana, viinm tse'e ñavyin'uu'nju. ⁴ Kakje'e tse'e xpayo'oydat vintso ve'e juu' xtóndat xkótstat. Pan oy je'e ve'e juu' ve'e mtoondup, jep xa ve'e juu' kajxe'e mnatyukxoondukjadat, ka'a xa ve'e vyinkopka jetse'e xnatyukmu'a'ixmókajadat juu' ve'e je viijnk jayu tyoondup kyojstsup. ⁵ Kakje'e ve'e xtóndat juu' ve'e mtukkadaakjudup.

⁶ Pan pan xa ve'e yaktuk'ixp je oy kats je oy ayook, tukkadaakjupts je'e ve'e jet-

se'e duyakva'kxut maat je yak'ixpajkpa nujom juu' jatye'e oy.

⁷ Ka'a tse'e mnavyin'aa'njadat, ka'a xa ve'e pan je Nte'yam dukakatsapuk jetse'e kyatukkuvétjut. Pan vintso ve'e je jayu juu' tuduni'ip, ve'em tse'e dutsikut.

⁸ Pan je jayu ve'e juu' dutoomp kuxe'e dutsak jetse'e dutónut je y'avintso vinma'yun, je y'avintso vinma'yun kajxts je'e ve'e vyintókinin je jayu; ax pan je jayu tse'e juu' dutoomp kuxe'e dutsak jetse'e dutónut je Espiritu Santo je vyinma'yun, je Espiritu Santo kajxts je'e ve'e dujajejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ⁹ Ax ve'em tse'e, ka'a tse'e nnoo'lxumdat jetse'e nto'numdat je y'oy je'e, kux pan ka'a xa ve'e nton'atúvimda je y'oy je'e, pyaatnupts je'e ve'e je xaaj jetse'e mpajkumdat je y'oy je'e juu' ve'e n'a'ixumdup. ¹⁰ Je'e kajx tse'e, vinxup naxe'e x'o'yixumjada, ntoojnjimdap tse'e anañujoma je jayu je y'oy je'e, je'e ve'e vinkopk je n'útsamda je n'a-jchamda jets je n'útsamda je ntsa'aamda je jaanchja'vin kajx.

Juu' ve'e je Pablo kyojtsjidu je jaanchja'vivatajk jep Galacia

¹¹ Ixta vinxup je mújit letra atse'e nja'a ku ats miitse'e nnujáyada, nka'l-mam ats ya'a ve'e nja'a. ¹² Je'e pan pan jatye'e m'akee'yavaajnjudup jetse'e myakpaajmjadat je ixta'nun, je'e kajxji tse'e ve'em dutonda jetse'e oy ñaajktánjadat jeja je jayu vyinkujk, ka'a tse'e dukuvakta pan ti ve'e kyu'oo'ki je Cristo jem cruz kajxm, kux ñuja'vidupe'e ku

ve'e ve'em yakkuvuk, yaktsaachpaa'tjadaps je'e ve'e je jayu. ¹³ Je'e pan pan jatye'e dukuvajktup jetse'e je ixta'nun yakpaajmjadat jetse'e duni'kx-madat dukojmadat ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ jo'n, ni je'e tse'e dukakutyonda je Moisés je pyava'nun, je'e ve'e chojktup jetse'e je ixta'nun myakpaajmjadat jetse'e ve'em dutukxoonduktat ku ve'e m'akee'yajada jetse'e myakpaajmjadat je ixta'nun. ¹⁴ Ax ats, je'ejyjits atse'e ntukxoojntkp kuxe'e xku'oo'kimdi je nMaja Vintsánamda Jesucristo jem cruz kajxm. Kux tse'e jem y'uk'aa'k, je'e kajx tse'e je naxviijnit je kyo'oy je'e y'it ax jo'n kuy'aa'k yaja ats nvinkujk, jets atse'e n'it ax jo'n atse'e kun'aa'k jeja je naxviijnit je kyo'oy je'e vyinkujk. ¹⁵ Ni vinxupa xa ve'e kyatún pan yakpaajmji ve'e je jayu je ixta'nun uk pan ka'a. Juu' xa ve'e toomp, je'ets je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam je jayu je nam joojntykin duma'a. ¹⁶ Je Nte'yam tse'e dumoognup je oy joot jets je tukmo'tun nujom pan pan jatye'e joojntykidup ax jo'n atse'e tunva'añ, nujom pan pan jatye'e vyinkoon.

¹⁷ Ax ve'em tse'e, ka'ats atse'e ntsak jetse'e ats je ntoo' pan duyak'atókut, kux ya tay juu' jaty atse'e njayejpp yam nmi'kxm nkojm, ya'a tse'e duyaknuke'x-natajkip jets je Maja Vintsán Jesús atse'e nmutuump nmutupjkp.

¹⁸ Utsta ajchta utsta tsa'ada, je nMaja Vintsánamda Jesucristots miitse'e anañujoma mkunoo'kxjadap. Amén.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Éfeso

1 Atse'e je Pablo, je Nte'yam atse'e xvinkoon jets atse'e n'ítut je Jesucristo je kyukátsiva. Máyam atse'e je Dios ntuknukexta je Nte'yam je jyayu juu' ve'e jem éfesovit kyajpun kajxm. Mtoondupe'e juu' ve'e pyaatyp y'akeeguij jets to'k muke'e m'itta je Cristo Jesús maat. ² Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Je Cristo kajx tse'e je Nte'yam xkunoo'kxumda

³ Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit je Nte'yam, je nMaja Vintsánamda Jesucristo je Tyee! Kux tse'e to'k muk n'ijtumda je Cristo maat, je'e kajx tse'e xmo'yumdi nujom je kunoo'kxun juu' ve'e jem tsapjootm. ⁴ Je Cristo kajx tse'e xvinko'numdi van'ítani ku ve'e ya it kyatsoo'ndukna vye'na, ve'em tse'e jeja je'e vyinkujk n'ijtumdinit va'ajts jets ka'a ti tokin. ⁵ Kuxe'e ve'em je vinma'yun dujayep jetse'e du'oyjava, je'e kajx tse'e je tsojkun maat dunupaajmtki jetse'e n'ijtumdinit je'e je y'ónukta je Jesucristo kajx. ⁶ Yakmaja yakjaancha tse'e je Nte'yam y'ijtnit kuxe'e xtoojnjimdi ya maja maa'yun je y'Onuk kajx, juu' ve'e ooy tyuntsajkp! ⁷ Ya maja maa'yun kajx tse'e je Nte'yam xkujochookumdi, je'e ku ve'e je y'Onuk xku'oo'kimdi jetse'e xtokinmee'kxumdi. ⁸ Kux tse'e je Nte'yam ooy xtuntsojkumda, je'e kajx tse'e ya maja maa'yun xtoojnjimdi. Je'e tse'e nujom xmo'yumdup je vijin je kejun jetse'e nujom juu' xtukvinmótumda ⁹ jetse'e ve'em xtuknuja'vimdat ti ve'e nupaajmtki

jetse'e dutónut je Cristo kajx, ve'em ax jo'n du'oyjava. ¹⁰ Nupaajmtkits je'e ve'e jetse'e nujom juu' jatye'e pyaam, ve'em juu' ve'e ijtp jem tsapjootm jets juu' ve'e ijtp yaja naxviijn, je'e tse'e nay'amojkikajxinup jep je Cristo kya'p pya'tkup ku ve'e je xaaj dupaatnit jetse'e ve'em tyoojninit kyojtsjinit.

¹¹ Je Cristo kajts aatse'e je Nte'yam xvinkaajn jets aatse'e n'ítut je'e je jyayu, ve'em ax jo'n dunupaajmtki. Je'e tse'e nujom juu' jaty dutoomp ax jo'n du'oyjava. ¹² Xvinkoonts aatse'e jets aatse'e njoojntykat vintso aats je'e ve'e nyakmá-jat nyakjaanchat, aatse'e mutoo'vajkp njaanchja'vi'ukvaan je Cristo. ¹³ Nay ve'empats miitse'eda, ku ve'e x'amotunajxti je tyuv je'e, je oy kats je oy ayook juu' kajxe'e xjayepta je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, van'it tse'e xaanchja'viduva je Cristo, to'k muk tse'e myakpaamduva je'e maat jetse'e tyajkiva jem mja'vin kajxm da je Espíritu Santo jetse'e nujava tyánut jets je Nte'yam je jyayu miitse'eda, je Espíritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam vyaajntk jetse'e myínut yaja naxviijn. ¹⁴ Je Nte'yam tse'e dupaam je Espíritu Santo yam nja'vin kajxmamda jetse'e nujava tyánut jets xmo'yumdinupe'e je Nte'yam nujom je y'oy je'e juu' ve'e xtukvinva'nimdu. ¡Je Nte'yam je myajin kajx tse'e ve'em tyónjut kyót-sjut! ¡Ooy xa ve'e je majin je jaanchin dutunjayep!

Ku je Pablo du'amotu je Nte'yam jetse'e je vijin je kejun dumo'ot je jaanchja'vivatajk

¹⁵ Je'e kajx tse'e, ku atse'e je kats nmotu jets mjaanchja'vidupe'e je Maja Vintsán Jesús jets vintso ve'e xtsokta anañujoma je Nte'yam je jyayu, ¹⁶ ijtp xa atse'e je Nte'yam nkukajtsja miits kajxta, njaa'myejstupts ats miitse'e ku atse'e ntsapkats. ¹⁷ N'amótupts atse'e je Maja Vintsán Jesucristo je

Ntye'yam, je Dios Tee', juu' ve'e nujom dunumajikajxp, jetse'e je nuja'vin dupámüt jem mja'vin kajxmda jetse'e duyaknuke'xnatákat juu' je'e ve'e chajkp, ve'em tse'e je Nte'yam nujojok oy x'íxadat. ¹⁸N'amótupts atse'e jetse'e duyak'ava'atsut je mvinma'yunda, ve'em tse'e oy xnujávadat je y'oy je'e juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki jetse'e xjayeptinit, jetse'e oy xnujávadat vinxupe'e dutunnumaja je puk juu' ve'e jyayeptinup je Nte'yam je jyáyuda, ¹⁹jetse'e oy xnuja'viduvat je mákin juu' ve'e ooy tyunjayepp jets juu' kajxe'e xputajkimda, uu'mda, juu' ve'e je Nte'yam dujaanchja'vidup. ²⁰Nay je'ejyam tse'e ya makkin juu' ve'e je Nte'yam je Cristo tyukyakjoojntypajknuva ku ve'e y'uk'aa'k jetse'e duyak'ajxtkni jeja y'aka'yun pa'ayi jem tsapjootm. ²¹Kajxm tse'e ooy dutumpuujm jets ka'a ve'e pan pan pan jaty viijnk juu' ve'e dunumájidup, yakkutojktup, vinténidup, vintsánidup, jets nujom juu' jatye'e ijttup, ka uxyam ya xaajjyap tse'e, nay ve'empa ve'e juu' ve'e miimpnum. ²²Pyame'e nujom juu' jaty jep je Cristo kya'p pya'tkup. Je Nte'yam tse'e dumooynu je Cristo je kutojkun jetse'e dunukuvajkinit to'k ka'ajyji juu' jaty. Je jaanchja'vivatajk je y'o'yin kajxta tse'e ve'em dutuujn. ²³Ve'em ax jo'n je jayu to'k ni'kx to'k kopk dujayep, ve'em tse'e je Cristo y'it je jaanchja'vivatajk maatta, ijtppts je'e ve'e je jyayu maatta pan joma tso ve'e y'itta, je Cristo, juu' ve'e ijtp anañujoma kajx.

**Je maa'yun kajx xa ve'e je jayu
dujayepta je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp**

2 Ax miitsta, ka'a xa ve'e xjayepti je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx

ijtp, je oo'kpa jo'ne'e m'ijtti kuxe'e xkakatsupajkti je Nte'yam jetse'e mtok-intoondi. ²Mpanajkxtu tse'e je naxviijnit je ky'o'oy je'e, mtoonu ve'e juu' ve'e chajkp je'e juu' ve'e duyakkutojkjip je ko'oyjáyuvap juu' ve'e víttup jem poj jootm jetse'e duká'ma je jayu juu' ve'e dukakatsupajktup je Nte'yam. ³Ve'e-mam xa uu'me'e nujom njoojntykimda y'ijit, nyakto'numdu tse'e ya n'avintso vinma'yunamda jets vintso ve'e viinm nmayja'vimjidi. Ijtumduva tse'e jep je Nte'yam y'ejkun jaatp, ve'em ax jo'n jyapana.

⁴Ax je Nte'yam, juu' ve'e ooy je tukmo'tun dutunjayepp jetse'e ooy xtuntsojkmunda, ⁵ku ve'e je oo'kpa jo'n n'ijtumdi kuxe'e je Nte'yam nkakatsupajkmundi, je Cristo kajx tse'e xmo'yumdi je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Je myaa'yun kajx tse'e xyaktsookumdi. ⁶Kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo maat, ve'em xa ve'e n'ijtumda ax jo'n je Nte'yam kuxyakkajxmpojtukumdi jetse'e jem tsapjootm kuxyak'ajxtkumdi je Cristo maat. ⁷Ve'em tse'e dutuujn jetse'e duyaknuke'xnatákat van'it ku ve'e jye'yat je tiempo juu' ve'e miimpnum, jets ooye'e xtuntsojkmunda jetse'e je maja maa'yun xtoojnjimdi je Cristo Jesús kajx. ⁸Je myaa'yun kajx tse'e je Nte'yam xyaktsookumdi je'e kajx ku ve'e njaanchja'vimda. Ni pana xa ve'e viinm kya'o'yixju jetse'e ñaajktso'okjut, je Nte'yam je myaa'yun kajxts je'e ve'e jetse'e tsá'ak n'ijtumda. ⁹Ka je'e kajxap xa ve'e je Nte'yam xyaktsookumdi kuxe'e nto'numdi juu' ve'e oy, ve'em tse'e ni pana kyanamyájajat. ¹⁰Je Nte'yame'e xpa'mumdu to'k muk je Cristo maat jetse'e nto'numdat je y'oy je'e, ve'em ax jo'n dunupaajmtki jetse'e nto'numdat.

To'k muk tse'e n'ijtumda je Cristo maat

¹¹ Ax ve'em tse'e, jaa'myétsta vintso miitse'e m'ijtti. Ka'a xa ve'e m'israeejl-itjáyuvada, je'eda pan pan jatye'e je ix-ta'nun duni'kxmidup dukojmidup. Je'e kajx tse'e je israeejlit jáyuda mtijjada ka je ixta'nun maatap. ¹² Jaa'myétsta jets ka'a miitse'e m'ijtti je Cristo maat ukpu je israeejlit jayu maat, ka'a tse'e mtukkadaakjidi je y'oy je'e juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'ni je jyáyuda, ka'a tse'e ti o'yin x'a'ixti, apuk tse'e m'ijtti ka je Nte'yam maatap. ¹³ Jékum xa mitse'e mve'nada; ax uxym tse'e, kux-e'e to'k muk m'itta je Cristo maat, je Nte'yam tse'e myakje'yjudu jetse'e tamji m'itta je'e maat je Cristo je y'oo'kun kajx. ¹⁴ Je Cristo tse'e duyakkutoki juu' ve'e xtso'oxpajkumdup y'ij, je'e tse'e dupaam jetse'e oy joot n'ijtumdat to'k jado'k, to'k kajpunji, je israeejlit jayu jets pan pan jatye'e ka je'epta. ¹⁵ Je Cristo tse'e je y'oo'kun kajx duyakkutoki je Moisés je pyava'nun jetse'e ve'em xyaknamyujot'o'yimjidini, uu'mda, juu' ve'e dupanajxtup y'ij mejtsk je ñaa'da je tyoo'da. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e n'ijtumdinit to'k nam kajpun je'e kajx ku ve'e to'k muk n'ijtumda je Cristo maat. Ax ve'em tse'e n'ijtumda oy joot. ¹⁶ Je y'oo'kun kajx tse'e duyakkutoki je ejkun juu' ve'e najjajejpuxumjudup y'ij, je israeejlit jayu jets pan pan jatye'e ka je'epta; kux tse'e y'uk'aa'k jem cruz kajxm, je'e kajx tse'e xyakto'k-mojkumdi ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kun'ijtumdi jetse'e xyakvimpijtumdi je Nte'yam maat.

¹⁷ Miin xa ve'e je Cristo jetse'e du'ava'ni je oy kats je oy ayook jetse'e njajejpumdat je oy joot. Miits kajxtats je'e ve'e ve'em dutuujn, je Nte'yam tse'e mmujékumidu; nay ve'empa ve'e aats kajx dutoompa, aats, je israeejlit

jayu, juu' ve'e je Nte'yam dumutámidu. ¹⁸ Ax uxym tse'e, je Cristo kajx tse'e je Espíritu Santo xputajkimda jetse'e nmutámimda je Dios Tee'. Ax to'kjamts je'e ve'e je Espíritu Santo, juu' ve'e xputajkimdup, uu'm, je israeejlit jayu jets pan pan jatye'e ka je'epta. ¹⁹ Ya'a kajx tse'e, ka'ats miitse'e m'ukviijnkJáyuvadini, ka'a miitse'e m'ukjekumitjáyuvadini, m'ijttupe'e to'k kajpun maat je Nte'yam je jyáyuda, ijtumdupe'e je Nte'yam maat ax jo'n je'e maat kuntsuunimda to'k jaajn to'k tajk. ²⁰ Juu' xa ve'e kyojstu je kukátsivatajk jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je tsaptakne'ev choo'nduk. Jets miitsta, ve'em xa miitse'eda ax jo'n je tsaaj juu' ve'e jyaa'ktukvimpejtp je tsaptakne'ev. Ax je Jesucristo, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je tsaaj juu' ve'e dunumajikajxp joma ve'e je tsaptajk. ²¹ Je jaanchja'vivatajk, ijttupts je'e ve'e to'k muk je Cristo maat. Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je tsaaj juu' ve'e makk nay'amajtsmojkjup maat je tsaaj juu' ve'e dunumajikajxp. Ax ve'em tse'e je tsaptajk y'o'yi'atu'uts joma ve'e je Nte'yam yakvinjava yakvintsa'aga. ²² Ax nay ve'emts miitse'e m'ijttuva ax jo'n je tsaaj juu' ve'e yakpaamp jetse'e duyak'oya je tsaptajk joma ve'e je Nte'yam chuuna je Espíritu Santo kajx.

Pan tyajxe'e je Pablo duvaajnji je oy kats je oy ayook pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap

3 Ats, je Pablo, je Cristo Jesús je myu-toompa je myupajkpa, yap atse'e poxuntujkp n'it kuxe'e ats miits nvaajnjidi je oy kats je ot ayook, miitsta, ka je israeejlit jáyuvapta. ² Mmótudu xa miitse'e je maja maa'yun juu' atse'e je Nte'yam xtoojnji jets atse'e xtukkatajki ya toonk miits je m'o'yin kajxta. ³ Je Nte'yamts atse'e xtuknuja'vi juu'

ve'e nupaajmtki jetse'e kyayaknujava y'ijit, ve'em ax jo'n ats miitse'e vee'n tunnujávada. ⁴Ku ve'e ya nak xkótstat, ve'em tse'e xvinmótudat jets nmujavip atse'e juu' ve'e je Nte'yam tyoon je Cristo kajx. ⁵Ax ka'ats ya'a ve'e je Nte'yam je jayu dutuknuja'vi ve'em ax jo'n uxyam je Espíritu Santo kajx tyuknujávajada je kyunuu'kx kukátsivada jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnaxpatajka. ⁶Je'ets atse'e ntijp, je jayu pan pan jatye'e ka je israeejlitap, tyukmaatjajeyptupts je'e ve'e je Nte'yam je kyunoo'kxun je israeejlit jáyuda, kixpts je'e ve'e y'litta to'k muk je Cristo maat, kixpts je'e ve'e tyukkada'akjada je vaanduk juu' ve'e je Nte'yam pyaam. Nujomts ya'a ve'e tyonkuxju ku ve'e je jayu y'it to'k muk je Cristo maat je oy kats je oy ayook kajx.

⁷Je Nte'yamts atse'e je maa'yun xtoojnji jets atse'e je myakkin kajx xtukkatajki ya toonk. ⁸Ax ats, óyam atse'e nnupi'kikúx nujom je Nte'yam je jyayu, je'ets atse'e xtoojnji ya maa'yun jets atse'e nvaajnjadat pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap pan vintso ve'e je Cristo ooy je majin dutunjayep, ⁹je'ets atse'e xtoojnji ya maa'yun jets atse'e nujom je jayu ntuknujávadat juu' ve'e je Nte'yam jujp xup nupaajmtki jets juu' ve'e námnum yaknuke'xnatajki, je Nte'yam, juu' ve'e nujom dupamkajx. ¹⁰Chojk xa je'e ve'e jetse'e uxyam du'ixtat nujom je yakkutojkpa jets pan pan jatye'e dunumájidup jem tsapjootm vintso ve'e ya maja maa'yun dutuunjja pan pan jatye'e jaanchja'vijidup, ax ve'em tse'e dunujávadat je Nte'yam je vyijin je kyejun juu' ve'e may viijn. ¹¹Jujp xúpani tse'e dunupaajmtki jetse'e ve'em jyátut juu' ve'e toojnju kojtsju je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús kajx. ¹²Kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo maat jets je'e ve'e njaanchja'vimda, o'yip tse'e jetse'e je Nte'yam nmutámim-

dat to'k aaj to'k joot. ¹³Je'e kajxts ats miitse'e n'amótuda jets ka'a ve'e mtsaachvinmáydats kuxe'e ats ntsaachpaa'ty miits kajxta. Tsaachpaatpts atse'e jetse'e oy mtaandinit je Nte'yam maat.

Je tsojkun juu' ve'e je Cristo jyayejpp

¹⁴Ya'a kajxts atse'e nvinkoxktena je Dios Tee', ¹⁵juu' kajxe'e je xyaaj dujajeypta nujom juu' ve'e jem tsapjootm, ve'em ax jo'n yaja naxviijmpa. ¹⁶N'amótupts ats je'e ve'e, ve'em vintso ve'e je majin ooy dutunjayep, jetse'e je Espíritu Santo kajx mpa'muxjadat je makkin jem mja'vin kajxmda, ¹⁷ve'em tse'e je Cristo jem jyoojntykat je'e kajx ku ve'e xjaanchjávada. N'amótupts atse'e jetse'e ooy je tsojkun mtumpa'muxjadat jem mja'vin kajxmda jetse'e ve'em myak'ijtidinit ax jo'n je kup je y'aa'ts yak'itju makk, ¹⁸ve'em tse'e m'o'yixjadat jetse'e xvinmótudat oy, miits jets nujom pan pan jatye'e ijttuvap je Nte'yam je jyayu, vinxup maja viijn, vinxup yan, vinxup kajxm, jets vinxup kaak je'e ve'e je tsojkun juu' ve'e je Cristo jyayejpp. ¹⁹N'amótupts atse'e jetse'e oy xnujávadat je tsojkun juu' ve'e je Cristo jyayejpp, óyame'e je jayu kyamaada'aky jetse'e dunuja'vikáxut, ax ve'em tse'e pu'uk avaada je Nte'yam ñaajk'ítjut jem miits mja'vin kajxmda.

²⁰Ax je'e pane'e o'yixjup jetse'e dutónut ooy nuyojk jets ka je'ejyape'e juu' ve'e n'amótumdup ukpu juu' ve'e nvinma'yumdup, ve'em ax jo'n dutún je makkin kajx juu' ve'e xmo'yumdup, ²¹je'e tse'e yakmaja yakjaancha ijtnup je jaanchja'viva kajxta jets je Cristo Jesús kajx. ¡Ax ve'em tse'e y'ijtnit xa'ma kajx! Amén.

To'k muk n'ijtumda je Espíritu Santo kajx

4 Ax ve'em tse'e, ats, je poxuntak-jayu je'e kajx ku atse'e je Maja

Vintsán nmutún nmupuk, nmunoo'kx-tktupts ats miitse'eda jets tsoj yakx-one'e mjáyuvadats mjoontykatat, ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega jo'n, je'e kajx ku ve'e je Nte'yam myaaxuxjidi. ²Je nuu'k aaj je nuu'k joot maate'e m'ít-tat. Namyuténixjada juu' vimpit atuj je tsojkun maat. ³Je'e tse'e tonda vintso ve'e je Espíritu Santo kajx mnaajk'ít-jadat tum je oy joot maat to'k jado'k. ⁴To'k ni'kx to'k kopk jo'n tse'e n'ijtumda jets to'ke'e je Espíritu Santo, ve'em ax jo'n to'kji je a'ix'ijtun juu' ve'e je Nte'yam xtuknuyaaxjimdu. ⁵To'kji xa ve'e je Maja Vintsán, to'kji tse'e je jaanchja'vin, to'kji tse'e je napejtun, ⁶to'kji tse'e je Nte'yam, juu' ve'e anañujoma nTee'imdup, juu' ve'e nujom duka'mikajxp, juu' ve'e nujom juu' jaty duyak'ijtp—jets nujom juu' jatye'e ijtp, je'e maatts je'e ve'e y'it.

⁷Ax kakje'e tse'e je maa'yun je putajkin nyakmo'yumdi, ve'em ax jo'n je Cristo xtukmutsojkumda. ⁸Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyan vya'añ: Ku ve'e chajpejtni, yaknajxsts je'e ve'e je jáyuda juu' ve'e je tokin ka'mijup y'it jetse'e je jáyuda dumoojy je y'oojyit je'e. Jidu'um tse'e vya'añ.

⁹¿Tis je'e ve'e tyijp ku ve'e vya'añ jets tsajpejtnu ve'e? Je'e xa ve'e tyijp jets too'vajkpe'e kyadaaky yaja naxvi-ijn. ¹⁰Je'e pane'e kadaak, je'e'ejyams je'e ve'e pane'e pejtnu jem tsapjootm jetse'e y'ijtni anañujoma it. ¹¹Je'e tse'e je maa'yun je putajkin duyajkp. Jem tse'e pane'e yakmooydup jetse'e je kukátsiva y'íttat, jem tse'e pane'e yakmooydup jetse'e je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa y'íttat, jem tse'e pane'e yakmooydup jetse'e je jayu dūvaajnjadat je oy kats je oy ayook, nay jempa tse'e pane'e yakmooydup jetse'e du'ix'íttat je jaanchja'-vivatajk jetse'e dutuk'íxtat je Nte'yam je y'ayook. ¹²Ve'em tse'e dutuujn jets je'e

ve'e dukótstat duka'amáydat je Nte'yam je jyayu, jetse'e dumutóndat dumupáktat je Nte'yam jetse'e je jayu nuyojk je Jesucristo dujaanchjávadat. ¹³Je vaat tse'e ve'em dutóndat ku ve'e je njaanchja'vinamda vyimpítut to'kji jetse'e n'ix-aimdinit je Nte'yam je y'Onuk, jetse'e oy jets va'ajts n'ijtumdinit, ve'em ax jo'n je Cristo y'it oy jets va'ajts; ¹⁴ka'a tse'e n'uk'ijtumdinit ax jo'n je pi'k ónukta juu' ve'e duka'oynu'ja'vidup ti ve'e vinkopk jetse'e yaktónut, juu' ve'e dupanajkxtup oyjuu' ixpajkuna, ve'em tse'e vyin'aa'n-jada je jayu juu' ve'e chojktup jetse'e dupanajkxtat je taay juu' ve'e tuk'íxjudup. ¹⁵Ñojk'óye'e nkojtsumdat je tyuv je'e je tsojkun maat jetse'e oy n'ijtumdinit je Cristo maat, je'e juu' ve'e dunukuvajkip je jaanchja'vivatajk, ve'em tse'e n'ijtumdinit ax jo'n je jayu yee'k'apétta jetse'e jye'yada joma ve'e je oy vinma'yun dū-jayepta. ¹⁶Ku ve'e je jayu je ni'kx je kyopk oy pum makk pum, navyaa'njup tse'e oy je ee'm to'k ka'ajyji joma ve'e je pajk namyukju, nunajkxjup tse'e je y'uu'k je jyu'kx jetse'e duyakmakkpuk nujom je ni'kx je kyopk. Nay ve'empa tse'e n'ijtumda je Cristo maat. Ku tse'e to'k ka'ajyji nuto'k jaty ntsojkumda jetse'e n'ijtumda jep je Cristo kya'p pya'tkup, ve'em tse'e nnapyutajkimjada jetse'e nujom makk n'ijtumdinit to'k muk je Cristo maat.

Vintso dutsak jetse'e jyoontykatat je jaanchja'vivatajka

¹⁷Jeja xa ats miitse'e je Maja Vintsán vyinkujk nmaajmada jets ka'a ve'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam duka'íxada jetse'e je y'avintso vinma'yun duyaktonda, ¹⁸juu' ve'e ijttup ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts kukoo'ts, juu' ve'e dukajajejptup je joojntykin juu' ve'e je Nte'yam yajkyp, juu' ve'e dukat-inuja'vidup kuxe'e makk je kyuvajk

dutumpamda, ¹⁹ juu' ve'e koo'ktso'oty-
oondinup ku ve'e je kats dutukmaat-
jayépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka
púkap jyayeiptup, juu' ve'e natyukka-
tajkijidup nujom juu' jatye'e ka óyap,
ax nujoyk tse'e dutsojk'ata'atsta juu'
ve'e ka óyap vintso ve'e ya it ñaxy.
²⁰ Ax ka'ats miitse'e je Cristo jy'e ve'em
myakvaajnidi. ²¹ Mpanajxtup xa miit-
se'e je Cristo kux m'amotunajxtu ve'e
ku ve'e myakvaajnidi, mtuk'íxjudu tse'e
je tyuv je'e juu' ve'e ijtp je Jesús
kajx. ²² Myaktuknuja'vidu tse'e jets ka'a
ve'e ve'em m'ukjoojntykidinit ax jo'n
mko'oyjoojntykada y'ijit, je'e ve'e ku
ve'e xpanajxta y'ijit juu' ve'e ka óyap,
jetse'e ve'em myakvin'aa'ndi; ²³ myak-
tuknuja'vidu ve'e jetse'e xyaktiktstinit je
mjootta je mja'vinda. ²⁴ Joojntykada ax
jo'n dupaa'ty du'akeega maat je nam
jáyuvin juu' ve'e je Nte'yam mmooyju,
juu' ve'e pyaam tuv jets va'ajts ku ve'e
ñay'apamnajxi.

²⁵ Ax je'e kajx tse'e, ka'a tse'e
m'uktaayidinit, tyúvame'e to'k jado'k
xmukótstat je mmujáyuda, kux
anañujoma ve'e n'ijtumda ax jo'n to'k
ni'kx to'k kopk kun'ijtumdi je Cristo
maat.

²⁶ Ku ve'e m'ékjada, ka'a tse'e mtok-
intóndat. Ka'a tse'e ejkjud mxa'axtat.

²⁷ Ka'a tse'e x'itumo'odat je Satanás.

²⁸ Je'e juu' ve'e mee'tsp tuy'it, ka'a
tse'e y'ukmee'tsnit, je oy to'nune'e je
kya'aj tyuktónup, ve'em tse'e dujayéput
juu' jetse'e duputákat pan pan jatye'e
katihi'ijtxjudup.

²⁹ Ka'a tse'e ti ka óyap xkótstat; je'e
ve'e mkótstap juu' ve'e je jayu mákk
duyak'ijttinup to'k muk je Cristo maat
jets juu' jatye'e oy to'nuxjadap pan pan
jatye'e m'amotunajxjudup. ³⁰ Ka'a tse'e
xyaktsaachvinmáydats je Espíritu Santo,
juu' ve'e taji jem mja'vin kajxmda jet-
se'e m'íxjada mjayépjada van'it paat ku

ve'e je Nte'yam myaktaajnidinit tum oy
jets tum va'ajts.

³¹ Masokkaxta juu' jatye'e ka óyap.
Ka'a tse'e mjotma'attat, m'ékjadat,
mjot'ánjadat, mákk mtun'aajvuktat,
mnavyinkojtspétjadat, ka'a tse'e
xnuko'ovynmáydats je mmujayu;
³² ñojk'óye'e oy jayu mnapyámjadat
to'k jado'k, jetse'e mnatyukmo'otjadat.
Namyee'kxuxjada je mtókinda vimpit
atuj, ve'em ax jo'n je Nte'yam
xtokinmee'kxumdi jo'n je Cristo kajx.

5 Je'e ku ve'e n'ijtumda je Nte'yam je
y'ónukta jetse'e ooy xtuntsojkumda,
je'e tse'e tonda jetse'e m'ijttinit ax jo'n
je Nte'yam. ² Nachókjada to'k jado'k,
ve'em ax jo'n je Cristo xtsojkumdi jet-
se'e xku'oo'kimdi. Ve'emts je'e ve'e y'ijit
ax jo'n je tánuk yax juu' ve'e je Nte'yam
yaktukvintsa'kip jetse'e du'oyjava.

³ Kux je Nte'yam je jyayu miitse'eda,
je'e kajx tse'e vinkopk jets ni pana ve'e
dukavinmáyt jets mtoondupe'e ax jo'n
pan pan jatye'e je navyajkun duyakv-
intsa'kintókidup uk pan pan jatye'e je
kats dutukmaatjayeiptup je yaa'y je ta'ax
juu' ve'e ka púkap jyayeiptup. Ni pana
ve'e dukavinmaayvat jets mtoondupe'e
ax jo'n je jayu ti dúnas'ayóvada, ⁴ jy-
omva'anda tyiva'anda, oyvintsova juu'
dukotsta, kyatso'otyónda ku ve'e dukot-
sta juu' ve'e ka óyap, ax ka'ats ya'a
ve'e dupaa'ty du'akeega; ñojk'óye'e je
Nte'yam xkukojtsjadat je maa'yun juu'
je'e ve'e xtoojnimdup. ⁵ Mnuja'vidup xa
miitse'e jets ka'a ve'e je ko'oyyaa'yap
y'íttat jem je Cristo jets je Nte'yam y'am
kya'm, nay ka'ava ve'e pan pan jatye'e
kanaajk'ijttjudup va'ajts aaj va'ajts joot;
ka'a tse'e jem y'ijttuvat pan pan jatye'e
juu' dúnas'ayo'vidup, je'ets je'e ve'eda
juu' ve'e duvinja'vidup duvintsa'kidup
juu' ve'e ka je Nte'yamap. ⁶ Ka'ats miit-
se'e pan mvin'aa'njadat ku ve'e vya'an-
dat jets ka'a ve'e vyinkopka jetse'e yak-
tónut ax jo'n atse'e tunja'a, kux ya ka

óyap kajx xa ve'e je Nte'yam ooy dutun-yaktsaachpaattinit je'e pan pan jatye'e kakatsupajkjjudup. ⁷ Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e ve'em xtóndat ax jo'n je jayu juu' ve'e ve'em dutoondup je kyo'oy je'e.

⁸ Jep xa miitse'e tokin jaatp m'ijtti, ve'em tse'e mtsuunidi ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttup jeja akoo'ts it jaat. Ax ka'ats miitse'e ve'em m'uk'ijttini, je'e kajx ku ve'e je Nte'yam mmooyjidi je vijin je kejun. Joojntykada ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'ydup jeja ajajtk it jaat. ⁹ Kux je jayu juu' ve'e je Nte'yam yakvijp yakkejp, je'e tse'e je oy jáyuvín dujajejpp, tyuumpts je'e ve'e je tyuv je'e jetse'e jyoojntyka ax jo'n dupaa'ty du'akeega. ¹⁰ Payo'oyda oy vintso ve'e xtóndat juu' ve'e je Maja Vintsán chajkp. ¹¹ Ka'a tse'e xtóndat ax jo'n je jayu juu' ve'e dutoondup juu' ve'e ni pana kato'nuxjup, ve'em ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup jeja akoo'ts it jaat, ñojk'óye'e xyaknuke'xnatákadat jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e tyoondup. ¹² Kux tso'otyó'nun je'e ve'e ku ve'e yakkats juu' jatye'e tyoondup ayu'uts. ¹³ Ku ve'e je kujajpa je kutá'kxpa kyujaj kyutu'kx jeja akoo'ts it jaat, nuke'xnatáka tse'e nujom tyankux, ¹⁴ kux je kujajpa je kutá'kxpa ve'e dukujajp dukutá'kxp nujom juu' jaty. Je'e kajx tse'e je kats vya'añ: Mits, mákk maava, jotviju, pojtku jetse'e mko'o'k'ijtnit ax jo'n je oo'kpa, jetse'e je Cristo mkujajjut mkuta'kxjut. Jidu'um tse'e je kats vya'añ.

¹⁵ Ax ve'em tse'e, ooye'e mtunnay'ix-jadat pan vintso ve'e juu' xtóndat xkótstat, ka ve'em ap ax jo'n je jayu juu' ve'e dukatinuja'vidup; ve'eme'e xtóndat ax jo'n je jayu juu' ve'e dunuja'vidinup juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ¹⁶ Nam m'o'yixjudup tse'e, je'e tse'e mtóndap jetse'e je jayu xtukpanajkx-tat je Nte'yam, kux je jayu juu' ve'e uxyam joojntykidup, ko'oy jáyudats je'e

ve'e. ¹⁷ Ka'a tse'e oyvintsova juu' xtóndat; je'e ve'e ixta oy jetse'e xnujávadat pan juu' ve'e je Maja Vintsán chajkp. ¹⁸ Ka'a tse'e m'oo'ktat mmo'okjadat, kux ku xa ve'e je jayu y'uu'k myu'ukju, vintókiyupts je'e ve'e; ñojk'óye'e tonda juu' ve'e je Nte'yam chajkp je mákin kajx jets je vinma'yun kajx juu' ve'e je Espíritu Santo mmooyjudup. ¹⁹ Kotsta to'k jado'k je salmo maat je uv maat juu' ve'e je Nte'yam duyakmájidup duyakjaanchidup, yaknaxta je uv je salmo jem mja'vin kajxmda je Maja Vintsán je myajin je jyaanchin kajx. ²⁰ Pan ti ve'e toojnup kojtsjup, xa'ma kajx tse'e xkukojsjadat je Nte'yam, je Dios Tee'. Je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx tse'e ve'em xtóndat.

**Vintso dutsak jetse'e
jyoojntykadat jep jyuump
tyujkp je jaanchja'vivatajka**

²¹ Kux mvinja'vidup mvintsa'kidupe'e je Cristo, napyutákajadats to'k jado'k.

²² Ta'axtajka, napyámjada jep je mnuyaa'y kya'p pya'tkupta, ve'em ax jo'n jep je Maja Vintsán kya'p pya'tkup kum'ijtti. ²³ Kux je yaa'tyajik, je'e ve'e dunukuvajkip je ñuda'ax, ve'em ax jo'n je Cristo dunukuvajka pan pan jatye'e jaanchja'vijidup, je Cristo, juu' ve'e je jyayu duyaktsookp jetse'e y'it je'e maatta ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kuy'ijtti. ²⁴ Ax ve'em tse'e, ve'em ax jo'n je jaanchja'vivatajk jep je Cristo kya'p pya'tkup y'itta, nay ve'em empá tse'e dutsak jetse'e je ta'axtajk jep je ñuyaa'y kya'p pya'tkup y'tut nujom kajx.

²⁵ Yaa'tyajka, tsokta je mnuda'axta, ve'em ax jo'n je Cristo dutsak je jaanchja'vivatajk jetse'e duku'oo'ki, ²⁶ ve'em tse'e y'ijttinit oy jets va'ajts. Kux jyaanchja'vidu ve'e je oy kats je oy ayook, je'e kajx tse'e tyuknuvaatsjidi je tyókinda. ²⁷ Kyu'oo'kits je'e ve'e jetse'e jeja vyinkujk dupaamnit je majin maat,

ve'em tse'e y'ijttinit ka tokin maatap, ni pana ve'e je tokin kyapaatuxjadat, oy jets va'ajts je'e ve'e y'ijttinit. ²⁸ Ax ve'em tse'e dutsak jetse'e je yaa'tyajik dutsokut je nuda'ax ve'em ax jo'n je y'avintso ni'kxukopk dutsak jo'n. Pan pan xa ve'e je nuda'ax dutsojpk, viinm tse'e nachakju. ²⁹ Ka'a xa ve'e pan juu' ve'e dukatsojpk je y'avintso ni'kxukopk; ñojk'oye'e duyakjoojntyka jetse'e du'ix'it. Nay ve'empa tse'e je Cristo dutin maat pan pan jatye'e jaanchja'vijidup, ³⁰ je'e pan pan jatye'e ijttup ax jo'n to'k ni'lx to'k kopk kuy'ijtti je Cristo maat. ³¹ Ax ya'a kajx tse'e dutsak jetse'e je yaa'tyajik dumasooknit je tyee' je tyaak jetse'e je nuda'ax dumaatnamyojkjinit, ax numejtsk tse'e jyajttinit ax jo'n to'k ni'lx to'k kopk kuy'ijtti. ³² Ooy xa ya'a ve'e tyunmajakatsa, ka'ats ya'a ve'e yaknujava y'ijit, je'ets atse'e ntijp pan vintso ve'e je Cristo y'it maat pan pan jatye'e jaanchja'vijidup. ³³ Oyam tse'e vye'ema, va'an tse'e je yaa'tyajik je nuda'ax dutsaku ax jo'n viinm nachakju jo'n; jets je ta'axtajk, va'an tse'e je nyua'y duvintsa'aga.

6 Pi'k onukta, katsapakta je mtee'da je mtaakta ax jo'n je Maja Vintsán dutsak, kux ve'eme'e dupaa'ty du'akeega. ² Kux je muto'k pava'nun juu' ve'e je vaanduk maat, jidu'um tse'e vya'añ: "Vintsa'agada je mtee'da je mtaakta, ³ ve'em tse'e oy mtsaanadat jetse'e may xaaj may joojnt mjoojntykadat yaja naxviijn." Jidu'um tse'e je pava'nun vya'añ juu' ve'e je vaanduk maat.

⁴ Onuk tee'da, ka'a tse'e xyakjot-ma'attat je m'onukta; ñojk'oye'e xkótstat xka'amáydat jetse'e xtuk'ixtat vintso ve'e dumutóndat dumupáktat je Maja Vintsán.

⁵ Mutoompa jáyuda, katsapakta je mvintsanda yaja naxviijn je vintsa'kin maat, je ja'vin maat je tsa'kin maat, to'k

aaj to'k joot, ve'em ax jo'n je Cristo viinm kuxkatsupajkti jo'n.

⁶ Mutonda ka van'ítjyap ku ve'e m'ix-jada jetse'e ve'em oy mnaajktanuva'an-jada je'e maatta; ñojk'oye'e mutonda ax jo'n je Cristo je myutoompa je myupajkpa, to'k aaj to'k joot ax jo'n je Nte'yam dutsak jo'n. ⁷ To'k joot'e xmutóndat, ve'em ax jo'n je Maja Vintsán kuxmutoondi kuxmupajkti jets ka'a ve'e je jayu, ⁸ kux mnuja'vidup mitse'e jets mo'ojadap je'e ve'e je Maja Vintsán juu' ve'e tukkada'akjup to'k jado'k pan vintso ve'e juu' ve'e oy juu' ve'e ka oy tudutonda tudukotsta, je mutoompa jets je yaktoompa.

⁹ Jets miitsta, yaktoompa jáyuda, nay ve'empats miitse'e xtoonduvat maat je mtoompada, mukotsta oy aaj oy joot, ka'a tse'e je atsa'kin maat xmukótstat, kux mnuja'vidupe'e jets ve'em miitse'eda ax jo'n je'eda, m'ijttuvape'e jep je Maja Vintsán kya'p pya'tkup, je'e juu' ve'e jem tsapjootm ijtp. Ni pánats je'e ve'e dukaviijn'ix.

Juu' ve'e tyukmaadaaktup pan pan jatye'e je Cristo dujaanchja'vidup

¹⁰ Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax juu' u'ts atse'e nkojtskukajxip, je'ets je'e ve'e jetse'e mak mnaajk'ijttidinit to'k muk je Maja Vintsán maat je makkin kajx juu' ve'e je Nte'yam mmoojyjudup. ¹¹ Ve'em ax jo'n je tojpa mak aaj mak joot y'it ku ve'e tuñaxyaxju ax jo'n je tojpa ñaxyaxju ku ve'e y'atso'oxtonuva'añ, nay ve'empats miitse'eda mak aaj mak joot m'ijttinit je'e kajx ku ve'e xjayepta nujom juu' ve'e je Nte'yam mmoojyjudup jetse'e x'amaadaagadat je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjáyuvaptajkta jetse'e mvin'aa'nuva'anjada. ¹² Kux ka je'ep xa uu'me'e nmaatna-cho'oxpajkumjudup je nmujáyuvamda juu' ve'e tsu'utsax juu' ve'e nu'pu-

nax, je'e ve'e je ko'oyjáyuvapta pan pan jatye'e yakkutojktup jem poj jootm, pan pan jatye'e dunumájidup jetse'e duká'mada je'eda juu' ve'e dumaat-navyaa'njudup je ky'o'oy je'e. ¹³ Je'e kajx tse'e, ve'em ax jo'n je tojpa mákk náajk'ítju ku ve'e tuñaxyaxju ax jo'n je tojpa ñaxyóxjada, nay ve'empats miitse'e mákk aaj mákk joot mnaajk'ijtjidinit je'e kajx ku ve'e xjayepta nujom juu' ve'e je Nte'yam mmo'ojjudup, ax ve'em tse'e juu' xmuténadat van'it ku ve'e je ko'oyjáyuvap mvinkumínajadat. Ax kuts ya'a ve'e náxut, oy tse'e mtándat. ¹⁴ Ve'em ax jo'n je tojpa je tyintsóm ñapya'muxju, ve'empats miitse'e tyúvam juu' xkótstat. Jets ve'em ax jo'n ñatyukxaxju je pojxun ax jo'n je nuxoya, ve'empats miitse'e xtoonduvat xa'ma juu' ve'e pyaatyp y'akeegui. ¹⁵ Ve'em ax jo'n je tojpa ñay'apaamdukaja jo'n ku ve'e je tyukva'kun dutukva'aga, ve'empats miitse'e mnay'apaamdukajadat jetse'e je jayu xvaajnjadat je oy kats je oy ayook, ve'em tse'e dunujávadat vintso ve'e y'íttat oy joot je Nte'yam maat. ¹⁶ Jets ve'em ax jo'n je tojpa jem kyá'm dumats'it to'k je escudo juu' ve'e natyukkuvaajnjup jetse'e jem duyakpi'its nujom je ko'mun juu' ve'e tooyp jetse'e yaktuknukuj, ve'empats miitse'e mákk xjaanchjávadat je Nte'yam, ve'em tse'e mkah'amaadaagajadat je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta. ¹⁷ Ve'em ax jo'n je tojpa duyayep je pyojxun kujop, nay ve'empats miitse'e xnuja'vidinit jets je Nte'yame'e je mtokin mtuknuvaatsjudu; jets ve'em ax jo'n je tojpa je yajkxy tsojx duyak-

tún, nay ve'empa tse'e je jayu xvaajnjadat je Nte'yam je y'ayook juu' ve'e je Espíritu Santo mmo'ojjudu. ¹⁸ Ijtp tse'e mtsapkótstat pan ti vinma'yune'e je Espíritu Santo mmo'ojjadap. Je'e kajx tse'e, nakyujoojntykajada, xa'ma kajx tse'e xnutsapkótstat nujom je Nte'yam je jyayu. ¹⁹ Ve'empats atse'e to'k aaj xnutsapkojtstuvat, ve'emts atse'e je Nte'yam je aaj je ayook xmo'ot vintso atse'e to'k aaj to'k joot juu' nkótsut, ve'emts atse'e je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy ayook juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijt. ²⁰ Ya ayook kajxts atse'e je Nte'yam xvinkaajnjats atse'e je kukátsiva n'ítut. Ax yapts atse'e poxuntujkp uxyam n'it kuxe'e ats ya ayook je jayu nvaajnja. Nutsapkotsta ats to'k aaj jets atse'e ya oy kats ya oy ayook je jayu va'ajts nvaajnjadat, ve'em ax jo'n dvinmachju jo'n.

Ku je Pablo kyojtskukajxini

²¹ Ya n'útsamda ya n'ajchamda Tíquico, juu' ve'e ooy ntuntsojkdudup jetse'e to'k aaj to'k joot xputajkimda je Maja Vintsán je tyoonk kajx, ya'a tse'e mtuknujávajadap nujom pan vintso atse'e uxyam n'it jets juu' atse'e ntuump. ²² Je'e kajxts ats miits ya'a ve'e ntuknukexta jetse'e mva'nuxjadat pan vintso aatse'e uxyam n'it jetse'e myakjot'amájajadat.

²³ Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e dupámdap je oy joot, je tsojkun, jets je jaanchja'vin jem je utsta je ajchta maat je utsta je tsá'ada jya'vin kajxmda. ²⁴ Je Nte'yam tse'e dukunoo'kxup to'k ka'ajyji pan pan jatye'e ijtp dutsojktup je nMaja Vintsánamda Jesucristo.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Filipos

1 Atse'e je Pablo, maat je Timo-teo, je Nte'yam je myutoompada je myupajkpada. Máyam aatse'e je Dios ntuknukexta pan pan jatye'e je jaanchja'vivatajk dunuvinténidup maat pan pan jatye'e yakpaamdup jetse'e pyutákajadat, nay ve'empa anañujoma je Nte'yam je jyayu juu' ve'e ijtup to'k muk je Jesucristo maat jem filíposit kyajpun kajxm. ²Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Ku je Pablo dunutsapkajts je jaanchja'vivatajk

³Ijtp atse'e je Nte'yam nukukajtsja ku ats miitse'e njaa'myétsta. ⁴Vinnaajknáx atse'e ntsapkats, nnutsapkojtstupts ats miitse'e je xoojntkun maat ⁵kux mnayyaajmjudupe'e ats maat jetse'e ve'em vya'kxtukut je oy kats je oy ayook. Ve'em tse'e xtoondi je mutok'k xaaj ku atse'e x'amotunajxti jetse'e ve'em xtonda uxyam paat. ⁶Vinjávats atse'e ntañ jets je'e pane'e duyakjeji je y'oy je'e juu' ve'e jem mja'vin kajxm, ve'em tse'e dujaa'któnut van'it paat ku ve'e m'ijttinit oy jets va'ajts je xaaj ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat. ⁷Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jets ats miitse'e ve'em njávadat ntsótkat, kux pan yap atse'e poxuntujkp n'it ukpu naspaka atse'e n'it jets atse'e je jayu ntuk'ix jets tyúvam je'e ve'e je oy kats je oy ayook, miitsts atse'e ntukmaatjajeyptup je maa'yun juu' atse'e je Nte'yam xtoojnji. ⁸Ñuja'vip xa ve'e je Nte'yam jets ooy ats miitse'e anañujoma ntuntsokta, nyak'anaa'ktup ats miitse'e je tsojkun maat juu' ve'e je

Jesucristo pyaam yam ats nja'vin kajxm. ⁹Nnutsapkojtstupts ats miitse'e jetse'e je tsojkun juu' ve'e mjajeyptup, je'e tse'e nuyojki'ata'atsup je nuja'vin maat jets je vijn je kejun maat, ¹⁰ve'em tse'e m'o'y-ixjadat jetse'e xvinkóndat je y'oy je'e jetse'e m'ijttinit oy jets va'ajts, ka tokin maatap, van'it paat tse'e ve'em m'ijttinit ku ve'e je Cristo myiinnuvat. ¹¹Ku ve'e xvinkonda je y'oy je'e, je'e kajx ku ve'e je Jesucristo mputákajada, mjoojntykidup tse'e ax jo'n dupaa'ty du'akeega jetse'e oy nukotsa jets yakmaja yakjaancha je Nte'yam y'ijtnit.

“Ats kajx, je Criistots je'e ve'e je joojntykin”

¹²Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp xa atse'e jetse'e xnujávadat jets nuyojke'e je jayu dunujávada je oy kats je oy ayook je'e kajx ku atse'e pakmuk n'it. ¹³Ax ve'em tse'e je tojpatajk juu' ve'e ijtup jeja je yakkutojkpa vyinkujk juu' ve'e je maja kutojkun dukam'ip, jets nujom je jayu, je'e tse'e dunuja'vidup jets yap atse'e poxuntujkp n'it kuxe'e ats je Cristo nmutún nmupuk. ¹⁴Nay ve'empa tse'e ku ve'e du'ixta jets yap atse'e poxuntujkp, numay tse'e je utsta je ajchta to'k aaj to'k joot ñapyámjada jem je Maja Vintsán y'am kya'm, nuyojk makk aaj makk joots je'e ve'e dukotsta je Nte'yam je y'ayook.

¹⁵Jeja xa ve'e pan pan jatye'e je Cristo jye'e je jayu duvaajnjidup kux chojktupe'e jetse'e je jayu vyintsá'agajadat jets ka'a ve'e ats. Ax jéjadava tse'e juu' ve'e oy aaj oy joot je jayu duvaajnjidup kux nmaatnayja'vijidup atse'e, ¹⁶xtsojktup atse'e kux ñuja'vidupe'e jets je'e kajx atse'e yaja n'it kuxe'e ats je jayu ntuk'ix jets tyúvam je'e ve'e je oy kats je oy ayook. ¹⁷Je jayu juu' ve'e dutsojktup jetse'e vintsá'aga y'íttat, je y'avintso o'y-injits je'e ve'e y'íxtidup ku ve'e je jayu duvaajnjada je Cristo jye'e. Ka to'k joo-

tap tse'e ve'em dutonda, ñasja'vidupts je'e ve'e jets nuyojk atse'e ntsaachpaa'tut yap poxuntujkp kuxe'e ve'em dutonda. ¹⁸ Ax pan to'k aaj to'k joot tse'e dutonda ukpu ka to'k aaj to'k jootape'e, xoojntkpts atse'e ku ve'e je jayu yakvaajña je Cristo jy'e.

Ax xoojntkpts atse'e njaa'k'ítut ¹⁹ kux nmuja'vinup atse'e jets oy ats ya'a ve'e ntuknáxut je'e kajx ku ats miitse'e xnutsapkotsta jets je'e kajx ku atse'e xputaka je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Jesucristo jya'vin kajxm. ²⁰ Juu'ts atse'e ntsajkp jets atse'e n'a'ix, je'ets je'e ve'e jets atse'e to'k aaj to'k joot nkutyónut je toonk juu' atse'e je Nte'yam xmooy, ve'em tse'e uxyam jets vintso ve'e ya it ñaxy je Cristo yakmaja yakjaancha y'ijtnit ats ya nni'kx ya nkokp kajx, pan joojntykip atse'e uk pan oo'kp atse'e. ²¹ Ats kajx, je'e'jyits atse'e ntsajkp jetse'e je Cristo yakmaja yakjaancha y'ijtnit. Ax pan oo'kpts atse'e, ats je n'o'yints je'e ve'e. ²² Ax pan jaa'k'joojntykipts atse'e yaja naxviijn, o'yip tse'e jets atse'e je Cristo njaa'kmutónut njaa'kmupákut. Ka'a xa atse'e nnujava pan juu' atse'e kunvinkán. ²³ Tso'oxts je'e ve'e jets atse'e nnujávát juu' atse'e ntsajkp. Muto'k viijn, ntsajkpts atse'e jets atse'e n'oo'kut jets atse'e ve'em n'ijtnit je Cristo maat, ats je n'o'yine'e ve'em kuy'it. ²⁴ Ax jado'k viijn, miits je m'o'yindats je'e ve'e jets atse'e njaa'k'joojntykat yaja naxviijn. ²⁵ Kux atse'e ve'em vinjava ntañ, nnuja'vipts atse'e jets njaa'kmaattándap ats miitse'e jetse'e nuyojk oy mtaandinit je Cristo maat jetse'e nuyojk mxoojntktinit je'e kajx ku je'e ve'e xjaanchjávada, ²⁶ ax ve'em tse'e ooy mtunxoonduktat je Maja Vintsán Jesucristo kajx ku atse'e jado'k nax n'ijtnuvat miits maatta.

²⁷ Pan ti ve'e toojnjup kojtsjup, joojntykada ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega maat je oy kats je oy ayook, je maa'yunts je'e ve'e juu' ve'e je Cristo tyoojn-

jip je jayu. Ax pan najkxpts ats miitse'e nku'ixta uk pan jékum atse'e, ntsajkpts atse'e jets atse'e je kats nmótuvut jets makke'e mnaajk'ítjada to'k je ja'vin maat jets to'k je vinma'yun maat, makk aaj makk joote'e xtonda vintso ve'e nuyojk je oy kats je oy ayook yakjaanchjávát ²⁸ jets ka'a ve'e xtsa'agada ni vintsova pan pan jatye'e mtso'oxpajkjjudup. Pan ve'em tse'e xtonda ax jo'n atse'e tunja'a, myaknuk'e'xnatákadap tse'e jets vintókidap je'e ve'eda jets miitse'e mtso'oktat je'e kajx ku ve'e je Nte'yam mputákajada. ²⁹ Je Nte'yam tse'e mmooyjyudu je xoojntkun ka koojyape'e jetse'e xjaanchjávadat je Cristo, ve'empa ve'e jetse'e xkutsaachpaadiduvat. ³⁰ Uxyam tse'e m'o'yixjada jets atse'e xputákadat jetse'e kijpx n'amaadaaguimdat je kyo'oy je'e. M'ixtu tse'e juu' atse'e ntoon jets atse'e nyakvintoki je kyo'oy je'e, nay je'e'jyam je'e ve'e juu' atse'e uxyam ntuump, ve'em ax jo'n je kats xmótuda.

Jē Nte'yam tse'e duyakmaji duyakjaanchi jē Cristo

2 Ax ve'em tse'e, je'e ve'e ku ve'e mnaajkmakkpákjada kuxe'e to'k muk m'litta je Cristo maat, ku ve'e mjot'amájada je tsojkun kajx, ku ve'e xjayepta je Espíritu Santo jem mja'vin kajxmda, ku ve'e je jayu x'ama'atjada ku ve'e chaachpaa'ty, jets ku ve'e je tukmo'tun xjayepta, ² yakpo'okta to'k aaj ats ya nxoojntkun je'e kajx ku ve'e xjayepta to'k je vinma'yun, to'k je tsojkun, jets to'k je joot to'k je ja'vin. ³ Ka'a tse'e ti xtóndat je m'avintso o'yin kajxi ukpu je'e kajx ku ve'e mnamyajava'anjada, nuu'k aaj nuu'k joote'e to'k jado'k xjávadat juu' ve'e viijnkta, ve'em ax jo'n je'e ve'e nuyojk kudunumájidi jets ka'a ve'e miitsta. ⁴ Ni pana ve'e je y'avintso o'yinji duka'ixtat,

je'e ve'e juu' ve'e tyuk'o'yiduvap je viijnk jayu.

⁵Ve'em xa ve'e dutsak jetse'e je vinma'yun xjayéptat ax jo'n je vinma'yun juu' ve'e je Cristo Jesús jyayejpp.

⁶Oyam je'e ve'e je Nte'yam, kyuvajkts je'e ve'e jetse'e dukayaktónut je majin je jaanchin juu' ve'e jyayejpp kux je Nte'yam je'e ve'e, ⁷ñojk'óye'e dumasak nujom juu' ve'e y'ix jyajejpp jetse'e jyayuvimpijt, ve'em tse'e ñapyajmji ax jo'n je jayu juu' ve'e patto'nip. ⁸Ax ku tse'e ñapyajmji ax jo'n je patto'niva, va'ajts nuu'k va'ajts naxkada'akyts je'e ve'e ñapyajmji jetse'e je Dios Tee' dukatsapujk van'it paat ku ve'e y'uk'aa'k jem cruz kajxm, ve'em ax jo'n je maja tokin kudutuujn. ⁹Je'e kajx tse'e ooy je Nte'yam tyunyakmáji tyunyakjaanchiji, jem tse'e kajxm ooy dutumpuujm jetse'e myoojyji je xaaj juu' ve'e dunumajikajxp dunujaanchikajxp, ¹⁰ve'em tse'e ku ve'e yak'amotunáxut je Jesús je xyaaj, koxkténadap tse'e nujom pan pan jatye'e ijttup jem tsapjootm, yaja naxviijn, jets pan pan jatye'e ijttup jep naxviijnit itupa'tkup, ¹¹anañujoma tse'e vya'andat jets je Jesucristo je'e ve'e je Maja Vintsán. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, je'e je myajin je jyaanchin kajx tse'e ve'em dutóndat dukótstat.

Ve'em xa ve'e je jaanchja'vivatajka ax jo'n may je kujajpa je kuta'kxpa

¹²Je'e kajx tse'e, miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ve'em ax jo'n xkuty-oondi je ayook juu' ats miitse'e nvaajnjidu ku atse'e n'ijit miits maatta, nuyojkts je'e ve'e uxyam dutsak jetse'e xkutyóndat ku atse'e jékum n'it. Tonda vintso ve'e oy m'ijttinit je Nte'yam maat. Ja'vip tsá'kip tse'e ve'em xtóndat, ¹³kux je Nte'yam je'e ve'e mmooyjudup ka je'ejyap je vinma'yun jetse'e xtsóktat juu' je'e ve'e chajkp, nay ve'empa ve'e je makkin jetse'e ve'em xtóndat xkót-

stat. ¹⁴Nujom juu' jatye'e mtoondup mkojtstup, oy yaxón tse'e xtóndat xkótstat, ka'a tse'e to'k jado'k xpakótstat uk mnakyojtsvintsóvjadat, ¹⁵ve'em tse'e ni pana je tokin mkapaatuxjadat, ni tía ve'e juu' ve'e ka óyap, je Nte'yam je y'ónuk tse'e m'íttat juu' ve'e va'ajts aaj va'ajts joot joojntykidup jeja numay jayu akujk juu' ve'e ko'oyjoojntykidup jets ka vintúvup juu' dutonda. Ve'em tse'e m'íttat yaja naxviijn ax jo'n may je maatsa juu' ve'e ya naxviijnit it dukujajp dukuta'kx, ¹⁶mtuknujávadap tse'e je jayu vintso ve'e dujayéptat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Pan mtoondup tse'e ve'em, ooyts atse'e ntunxoondukut miits kajxta je xaaj ku ve'e je Cristo myiinnuvat, je'e kajx tse'e kuxe'e kyavintoki juu' atse'e ntoon nkojts ku atse'e n'ijit miits maatta. ¹⁷eo'ktu ve'e je tánuk ku ve'e je Nte'yam yaktukvintsa'ki jem vojxpajtun kajxm jetse'e je jayu oy y'íttat je Nte'yam maat. Nay ve'empats atse'e, pan oo'kp atse'e jets je'e kajxe'e to'k aaj to'k joot xjaanchjávadat je Jesucristo, xoojntkpts atse'e n'it. ¹⁸Nay ve'emts atse'e ntsak jetse'e mxoonduktat ats maat.

Je Timoteo maat je Epafrodito

¹⁹Pan vaamp tse'e je Maja Vintsán Jesús, tsojk atse'e nkéxut je Timoteo jetse'e najkx mku'íxjada, ve'emts atse'e nxoondukut ku atse'e nnujávát pan vintso miitse'e jemda. ²⁰Je'ejyji ve'e to'k je vinma'yun dujayejpp ats maat. Ve'em ax jo'n ats miitse'e ooy ntunvinmayda, nay ve'empats je'e ve'e ooy mtunvinmaajjuduva. ²¹Nujom pan pan jatye'e viijnkta, y'ixtidupts je'e ve'e je y'avintso o'yinji, ka'ats je'e ve'e dutonuva'anda juu' ve'e je Cristo Jesús chajkp. ²²Ax mnuja'vidup tse'e vintso ve'e je Timoteo duyaknuxe'xnatáka jets tyuump'e'e je y'oy je'e. Ve'em ax jo'n je jayu je y'ónuk pyutákaja, xputajkipts ats je'e ve'e ku atse'e je jayu nvaajnjada je oy kats je oy

ayook. ²³ Kux tse'e ve'em, je'e kajxts atse'e n'a'ix jets ats miitse'e ntuk'akéxadat jetse'e najkx mku'íxjada tun jatyji ku atse'e nnujávát pan jaa'kpoxtaktsaanap atse'e uk pan ka'a. ²⁴ Nayja'vijinuupts atse'e je Maja Vintsán kajx jets tsojk atse'e viinm miits najkx nku'ixta.

²⁵ Ve'em atse'e nnasjava jets vinkopk je'e ve'e jets ats miitse'e uxym ntuknúkéxtat ya n'útsamda ya n'ajchamda Epafrodito, ya'a juu' atse'e ya toonk ntukmaattuump jetse'e ntukmaat'amaadaaga je kyo'oy je'e, juu' ats miitse'e xtuknúkejxtu jets atse'e xmutónút. ²⁶ Ooyts ya'a ve'e dutuntsak jetse'e y'ítút anañujoma miits maatta, ooy tse'e dutunvinmay kuxe'e xmótudi je kats jets pajkju ya'a ve'e. ²⁷ Tyúvam xa ve'e jets makkk ya'a ve'e ooy tyumpajkji, oo'kun ámani ya'a ve'e vye'na. Ax je Nte'yam tse'e tukmo'tju. Ka ya'ajyap tse'e tyukmo't, xtukmo'tpa ats je'e ve'e jets atse'e nkatsaachvinmañáxút.

²⁸ Je'e kajxts atse'e nuyojk ntsak jets ats miits ya'a ve'e ntuknúkéxtat jetse'e ve'em mxoondúktat ku ve'e x'íxtinuvat, ve'emts atse'e vinjo'n nko'o'knavyinma'yunmooyjinuvat.

²⁹ Ku ve'e jye'yat, kuváktats ya'a ve'e je xoojntkun maat kux mnay'útsijidup mnay'ajchijidup mnacha'ajjidupe'e je Maja Vintsán kajx. Vintsá'agada je jayu pan pan jatye'e ve'em ax jo'n ya'a, ³⁰ kux oo'kun ámani ya'a ve'e vye'na ku ve'e je Cristo dumutuujn dumupujk, napyaaajmju tse'e jem je oo'kun y'am kya'm ku atse'e xtoojnji juu' miitse'e mka'o'yixjudu jets atse'e xtoojnjadat.

Je Cristo kajx tse'e je jayu kyayaktokimpum

3 Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, xoondúkta kuxe'e to'k muk m'itta je Maja Vintsán maat. Ka'ats at-

se'e nko'oyjáva ku atse'e njaaynuva juu' ats miitse'e ntuknúja'vidu, kux miits je m'o'yin kajxta xa je'e ve'e. ² Nay'íxjada je'e kajxta juu' ve'e dutoondup je kyo'oy je'e, juu' ve'e dutsojktup jetse'e je jayu je ixta'nun duni'kxmadat dukojmadat. ³ Uu'mda xa je'e ve'eda juu' ve'e je ixta'nun maat juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip kux nvinja'vimdup nvintsá'kimdupe'e je Nte'yam je Espíritu Santo kajx jetse'e nxoojntkumda kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo Jesús maat. Ka'a tse'e njaanchja'vimda jets njayejpumdupe'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je'e kajx ku ve'e n'ijtumda to'k jayu je naxviijnít je'e kajx jets ka'a ve'e jado'k jayu. ⁴ Pan jyaanchja'vidup tse'e jyapana jets je'e ve'e dujayejpp je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je'e kajx ku ve'e y'it to'k jayu je naxviijnít je'e kajx jets ka'a ve'e jado'k jayu, nuyojkts je'e ve'e juu' atse'e kunjaanchjáva jets njayejppts atse'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je'e kajx ku atse'e n'it to'k jayu je naxviijnít je'e kajx jets ka'a ve'e jado'k jayu. ⁵ Yakpaajmjits atse'e je ixta'nun kutoodojtuk xaaj ke'ex, israeejlit jáyuts atse'e, je Benjamín je jyaka'a, hebreo jáyuts atse'e, je'evats ats je ntee' je ntaak. Pan vintso ve'e je Moisés je pyava'nun yakkutyún, je fariseo je y'ixpajkunts atse'e mpanujkxp y'ijit, ⁶ ve'emts atse'e nnayja'viji jets oy atse'e nkutyún y'ijit je pava'nun, ve'emts atse'e njomtonda ntitonda y'ijit je jaanchja'vivatajk, ooyts atse'e ntun'ix vintso atse'e nkutyonkáxút nujom je Moisés je pyava'nun. ⁷ Ax nujomts ya'a ve'e juu' jaty atse'e ooy ntuntuknumájip y'ijit, je Cristo kajxts ats je'e ve'e njava jets ni vinxupa ats je'e ve'e xkatuujnja. ⁸ Ax ka ya'ajyap tse'e, ve'em atse'e njava jets ni tíá ats je'e ve'e xkatuujnja, tun to'kji je'e ve'e juu' atse'e nja'vip jets ooy je'e ve'e dutunumaja, je'ets je'e ve'e ku atse'e va'a-

jts n'íxat ats je nMaja Vintsán, je Cristo Jesús, juu' kajx atse'e nujom juu' jaty nmasookni. Je naax je po'ox jo'nts atse'e juu' nja'vini je'e kajx jets atse'e n'ijtnit je Cristo maat, ⁹atse'e to'k muk n'ijtnit je'e maat. Ax ve'emts atse'e oy ntaan-nit je Nte'yam maat ka je'e kajxap ku atse'e kun'ix vintso atse'e nkutyónut je Moisés je pyava'nun, je'e kajxe'e kux-e'e ats je Nte'yam xkatokimpum kuxe'e ats je Cristo njaanchjáva. ¹⁰Ntsajkpts atse'e jets atse'e va'ajts n'íxainit je Cristo, atse'e ntukmaatjayejpnit je makkin juu' ve'e jyayejpp ku ve'e jyoojntypajknuva. Ntsajkpts atse'e jets atse'e ntsaachpaa'tut ve'em ax jo'n je'e ve'e chaachpaaty, jets atse'e ve'em n'ítut ax jo'n je'e ku ve'e y'uk'aa'k, ¹¹ntsojkppts atse'e jets atse'e njoojntypajknuvat ku atse'e aa'kani nve'nat.

Jem tsapjootm uu'm nkukajpunimda

¹²Ka je'ep xa atse'e ntijp jets távani ats ya'a ve'e n'amaadaaguikúx ukpu atse'e n'it oy jets va'ajts. Je'e atse'e ntuump jets atse'e nkutyónut nujom je vinma'yun juu' ve'e je Cristo Jesús jyayejp ats kajx ku atse'e xje'e'í'ukvaajñ. ¹³Utsta ajchta utsta tsa'ada, viinm atse'e nnayjávaja jets ka'anum ats ya'a ve'e n'amaadaaga. Juu' atse'e tuuv ntuump, nyaktankujxpts atse'e juu' ve'e náxyani jets atse'e je nmakkin nyaktún pan joma vaat atse'e x'o'yixju jets atse'e n'amaadaagat juu' ve'e miimpnum, ¹⁴jets atse'e n'ijtnit ax jo'n je jayu juu' ve'e makk noomp jetse'e too'vajkp jye'yat joma ve'e kyukaxa je noomk, jets atse'e njoojntykinit jem tsapjootm, je joojntykin juu' atse'e je Nte'yam xtuknyuaxji kuxe'e ats to'k muk n'it je Cristo Jesús maat.

¹⁵Nujom pan nuvinxup uu'm'e'e nnuja'vimdini je Nte'yam je y'ayook, ve'em tse'e dutsak jetse'e je vinma'yun ve'em njayejpumdat. Ax pan jem tse'e juu' ve'e viijnk dvinmótudup, je Nte'yamts

ya'a ve'e tuknujávajadap. ¹⁶Pan joma vaate'e je Nte'yam xtuknuja'vimda je tyuv je'e, va'an tse'e dujoojntykimda ax jo'n xtuknuja'vimda.

¹⁷Utsta ajchta utsta tsa'ada, joojntykada ax jo'n ats, yakvinkópkiduvats je'e pan pan jatye'e joojntykidup ve'em.

¹⁸May náxani xa ats miitse'e nvaajnada, ax uxymts ats miitse'e nunyaaxnup njaa'kvaajnada, jets jeja ve'e numayda pan pan jatye'e dutso'oxpajktup je Cristo, ka'a tse'e dunjavava'anda pan tyajxe'e y'uk'aa'k jem cruz kajxm. ¹⁹Ax vintókidapts je'e ve'e, je tyiints tse'e vyinmaaydup jetse'e dukayavinkópkada juu' ve'e je Nte'yam chajkp, natyukmájijidupts je'e ve'e juu' ve'e kudutuktso'otyónda, je'ejyji ve'e vyinmaaydup juu' jatye'e ijtp yaja naxviijn. ²⁰Ax uu'mda, jemts uu'm'e'e tsapjootm nkukajpunimda, n'á'ixumdupts uu'm je'e ve'e je Yaktsookpa, juu' ve'e jem tsoo'nup jetse'e yaja kyadaaknit, je Maja Vintsán Jesucristo. ²¹Je'e xa ve'e duyaktíktsnup uu'm ya nni'kxamda ya nkópkamda, juu' ve'e ayonuktaka, juu' ve'e oo'kup, jetse'e ve'em y'ijtnit ax jo'n je y'avintso ni'kxukopk juu' ve'e je majin ooy dutunjayejpp. Ve'em tse'e dutónut je makkin kajx juu' ve'e yaktoomp jetse'e duyakku-tojkjikáxut nujom juu' jaty.

Xoojntkp mnaajk'ítjadat je Maja Vintsán kajx

4 Je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ntsajkpts atse'e jets atse'e n'ítut miits maatta, xyakxoojntktupts ats miitse'e jets atse'e xmo'oda je majin. Ijtp tse'e xtóndat juu' ats miitse'e tuntuknujávada, makk tse'e mnaajk'ítjadat to'k muk je Maja Vintsán maat.

²Nmunoo'kxtktupts atse'e je ta'axtajk Evodia jets je ta'axtajk Síntique jetse'e n'amyujot'óyajadat, ve'em ax jo'n dutsak pan pan jatye'e dujaanchja'vidup

je Maja Vintsán. ³ Jets mits, juu' atse'e ntukmaatmutuump ntukmaatmupujkp je Nte'yam, n'amótufts ats mitse'e jetse'e xputákat ya numejtsk ta'axtajkta. Ooy ats je'e ve'e xtumputajkidi ku atse'e ntukka'amaajy je oy kats je oy ayook, xputajkiduvats atse'e je Clemente jets je viijnk jáyuda juu' atse'e nmaattoenduva, je'e juu' ve'e je xyaajta javyétani ijt jep libro kujxp joma ve'e javyet y'itta je xyaajta pan pan jatye'e joojntykidinup xa'ma kajx.

⁴ Ijtp tse'e mnaajkxoondukjadat je Maja Vintsán kajx. Vaannuvap atse'e jado'k nax jetse'e mxoonduktat. ⁵ Va'an tse'e je jayu anañujoma dunujávada vintso ve'e oy jayu mnapyámjada. Tamji ve'e je Maja Vintsán. ⁶ Ni tía ve'e xkavinmáydát, ñojk'óye'e, pan ti ve'e toojnjup kojtsjup, tsapkotsta, jetse'e je Nte'yam juu' x'amótudat, vaajnjikáxta nujom je Nte'yam je kukojtsun maat. ⁷ Ku ve'e ve'em xtonda, van'it tse'e je Nte'yam mmo'ojadat je y'oy joot, juu' ve'e dujaa'knumájip jets ka'a ve'e juu' ve'e je jayu vyinmótudup, to'k viijn tse'e y'ítut je mja'vinda jets je mvinma'yunda je Cristo Jesús maat.

“Payo'oyda nujom juu' ve'e oy”

⁸ Utsta ajchta utsta tsá'ada, juu'ts atse'e nkojtskukajxinup, je'ets je'e ve'e jetse'e xpayo'oydat nujom juu' ve'e tyúvam, nujom juu' ve'e vyinmajtsjup jetse'e yakvintsa'agát, nujom juu' ve'e duyaknuke'xnatajkip je tuv jáyuvín je tuv joojntykin, nujom juu' ve'e va'ajts, nujom juu' ve'e duyakjéjip je tsojkun, jets nujom juu' ve'e yak'oyja'vip. Payo'oyda nujom juu' ve'e oy jets juu' ve'e vyinmajtsjup jetse'e yak'oñukótsat.

⁹ Je'e tse'e tonda juu' ats miitse'e ntuk'ixtu, juu' ve'e ntukkatajkidi, juu' ve'e m'amotunajxtu ku atse'e nkajts, jets juu' ve'e mnu'ixvaatstu vintso atse'e juu' ntun. Pan mtoondup tse'e ve'em, ijt-

nupts je'e ve'e je Nte'yam miits maatta, je'e juu' ve'e je oy joot duyajkp.

Je putajkin juu' ve'e je filíposit jayu tyuknukejxtu je Pablo

¹⁰ Ooy atse'e ntunxoonduk je Maja Vintsán kajx kuxe'e ats miits xjaa'myejstínuva; ka je'epts atse'e ntijp jets xjaa'tyókidinu ats miitse'e, je'e ve'e kuxe'e mka'o'yixjidi jets atse'e kuxputajkidi.

¹¹ Ka'ats atse'e ve'em nva'añ kuxe'e ats juu' xka'ijtja, kux yuj atse'e jets atse'e ntukjotkada'aky juu' atse'e n'ixp njayejpp. ¹² Nnuja'vip atse'e vintso ve'e juu' y'it kya'it. Ixtañts atse'e njayep pan ku'ux atse'e n'it uk pan ayooj atse'e n'it, pan n'ixp njayejpp atse'e ooy juu' uk pan vin'it atse'e juu' xka'ijtja. ¹³ Nujom xa atse'e juu' x'o'yixju kux je Cristo atse'e xmakkinmooyp. ¹⁴ Oyam tse'e vye'ema, oys miitse'e xtoondi ku atse'e je putajkin xkejxjidi ku atse'e yaja ntsaachpaa'ty.

¹⁵ Nay ve'empa tse'e, filíposit jáyuda, ku ats miitse'e ntukmukojts'ukvaandi je oy kats je oy ayook jets ku atse'e ntsaa'n jem macedóniait y'it jootm, ax xnujávada jo'n, miitsjits je'e ve'eda juu' atse'e je putajkin xmooydu. ¹⁶ Kux namvaat atse'e jem tesalónicaít kyajpun kajxm nve'na, xtuk'akejxiduts ats miitse'e ka to'k náxap vinxup atse'e juu' xka'ijtji. ¹⁷ Ax ka je'epts atse'e n'ixtip jets ats miitse'e juu' xmo'odat, je'e ve'e jetse'e ñuyókat je o'yín juu' ve'e mjayejptup jem je Nte'yam vyinkojkm. ¹⁸ Njayejpp xa atse'e nuyojk, ka'a atse'e xkatih'ijtja. Je putajkin juu' ats miitse'e xtuknukejxtu ya Epafrodito maat, jémani tse'e tyunajjtjini. Ve'emts ya'a ve'e ya putajkin ax jo'n je yax juu' ve'e xoo'kp pa'ajk jetse'e je Nte'yam du'oyjava. ¹⁹ Ax ats je nNte'yam tse'e mmo'ojadap nujom pan ti ve'e mka'ij-tuxjudup. Ve'em tse'e dutónut je Jesucristo kajx, ve'em ax jo'n ooy je majin

je jaanchin dutunjayep.²⁰ ;Yakmaja yak-
jaancha tse'e y'ijtnit xa'ma kajx uu'm
je nNte'yamamda, juu' ve'e nTee'imdup!
Amén.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

²¹ Je Maja Vintsán Jesucristo kajx
atse'e máyam je Dios ntuknukex̄ta
anañujoma pan pan jatye'e ijttup je

Nte'yam je jyayu. Ya utsta ya ajhta
juu' ve'e ijttup ats maat, ya'a tse'e
máyam je Dios mtuknukex̄jjuduva.
²² Nujom je Nte'yam je jyayu juu' ve'e
yaja ijttup, vinkopk pan pan jatye'e jem
je yakkutojkpa César tyak'am, je'e tse'e
máyam je Dios mtuknukex̄jjuduvap.

²³ Je nMaja Vintsánamda Jesucristots
miitse'e anañujoma mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Colosas

1 Atse'e je Pablo, je Nte'yam atse'e xvincoon jets atse'e je Jesucristo je kyukátsiva n'ítut. Ats maat je n'útsamda je n'ajchamda Timoteo, ²máyam aatse'e je Dios ntuknukexta je Nte'yam je jyayu juu' ve'e nay'amojkudup jem colósa-sit kyajpun kajxm. Mtoondupe'e juu' ve'e pyaatyp y'akeguip kuxe'e to'k muk m'itta je Cristo maat. Je Nte'yam, juu' ve'e nTeel'imdudup, je'e tse'e mkunoo'kx-jadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maat.

Ku je Pablo dunutsapkojtsi je jaanchja'vivatajk.

³Ku aats miitse'e nnutsapkotsta, xa'ma kajxts aatse'e nkukajtsja je Nte'yam, je nMaja Vintsánamda Jesucristo je Tyee', ⁴nkukojsjipts aats je'e ve'e kuxe'e je kats nmotu vintso ve'e je Cristo Jesús xjaanchjávada jets vintso ve'e xtsoktu nujom je Nte'yam je jyayu. ⁵Je'e kajx tse'e ve'em xtonda kux m'a'ixtupe'e je o'yin jem tsapjootm. M'amotunajxtuts miits ya'a ve'e ku ve'e myakvaajnidi je ayook juu' ve'e tyúvam, ⁶je oy kats je oy ayook juu' ve'e mnuje'yjudu jets juu' kajxe'e jyeja je y'oy je'e. Ya ayook tse'e va'kxatk'ataatasp jetse'e myakpajk'atu'uts to'k it to'k naxviijn, ve'em ax jo'n jyajt'ukvaajñ miits maatta ku ve'e x'amotunajxti vintso ve'e je Nte'yam je jayu je maa'yun dutuujnja jetse'e xnuja'vidi jets tyúvam je'e ve'e je ayook. Ax uxayam paat tse'e ve'em jyaty miits maatta. ⁷Mva'nuxjudu tse'e ya ayook je Epafras, je'e juu' aatse'e ooy ntuntsajkp jets aatse'e nmaattún, to'k je'e ve'e je Cristo je myutoompa je myupajkpa juu' ve'e dukutyoomp je toonk juu' ve'e yaktukkatajki miits je m'o'yin kajxta.

⁸Je'e xa aatse'e xtuknuja'vi vintso ve'e xyaknuk'e'xnatákada je tsojkun juu' ve'e je Espíritu Santo pyaam jem mja'vin kajxmnda.

⁹Je'e kajx tse'e, van'it paatani ku aatse'e je kats nmotu vintso ve'e xjaanchjávada je Jesucristo, ijtpst aats miitse'e nnutsapkotsta, je'e'ts aatse'e je Nte'yam n'amótup jets oye'e mtuknujávadat juu' je'e ve'e chajkp. Ve'emts ya'a ve'e dutónut nujom je vijin je kejun kajx jets nujom je vinmótuvín kajx juu' ve'e yajkyp je Espíritu Santo. ¹⁰Ve'emts aatse'e n'amotu jetse'e mjoojntykadat vintso ve'e je Maja Vintsán dunumájat dunujaanchat jetse'e du'oyjávát nujom juu' ve'e mtoondup mkojststup, ve'em vintso ve'e ñuyojki'ata'atsut nujom je y'oy je'e miits kajxta jetse'e nuyojk oy x'ixai'ata'atstat je Nte'yam. ¹¹N'amó-tupts aats je'e ve'e, ve'em ax jo'n ooy je majin dutunjayep, jetse'e myak-makpákjadat je myakkin maat, ve'em tse'e mkanoo'kxat jetse'e ijtp xtóndat je y'oy je'e, ¹²xoonduk joot tse'e je kukojs-sun xmo'odat je Dios Tee', juu' ve'e je maa'yun mto'nuxjudu jetse'e ve'em y'oya jetse'e xtukmaatjayápta je jyayu nujom je y'oy je'e juu' ve'e mtukmut-sojkkjudup, ve'em tse'e m'íttat ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'ydup jeja ajajtk it jaat. ¹³Ku ve'e n'ijtumdi ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'ydup jeja akoo'ts it jaat, van'it tse'e je Nte'yam xyakpítsumumdi jem je Satanás y'am kya'm jetse'e xpa'mumdi jem je Nte'yam je y'Ónuk y'am kya'm, juu' ve'e ooy tyuntsajkp, ¹⁴je'e pane'e je y'oo'kun kajx xyakta'numdu naspaka, xtokinmee'kxumduts uu'm je'e ve'e.

Oy joot tse'e n'ijtumda je Nte'yam maat kuxe'e je Cristo xku'oo'kimdi

¹⁵To'kji xa ve'e je Cristo, je'e tse'e dunumájip jets ka'a ve'e ti jaty juu' ve'e yakpaam, ja'a tse'e duyaknuk'e'x-natajki je Nte'yam, juu' ve'e kayak'ixp.

¹⁶Je Cristo maat tse'e je Nte'yam dupamkujkx nujom juu' jatye'e ijtp jem tsapjootm jets yaja naxviijmpa, ve'em juu' ve'e kayak'ixp jets ve'em juu' ve'e yak'ixp, juu' ve'e yakkutojktup jets juu' ve'e dunuvintsánidup, juu' ve'e dunuv-inténidup jets juu' ve'e duká'midup. Je Cristo maat jets je Cristo je myajin kajx tse'e je Nte'yam nujom juu' jaty dupamkujx. ¹⁷Ijtpamts je'e ve'e je Cristo ka'anume'e juu' jaty choo'nduk vye'na. Je Cristo tse'e nujom juu' jaty duyak'ijtp. ¹⁸Je'e tse'e dunukuvajkip je jaanchja'-vivatajk, ve'em tse'e y'it je'e maatta ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kuy'ijtti. ¹⁹Y'oy-ja'vi tse'e je Nte'yam jetse'e je Cristo y'it nay vanxupyjyam ax jo'n viinm je Dios Tee'. ²⁰Ja Nte'yam tse'e dunupaajmtki jetse'e dumaatnamuyot'o'yijinit nujom juu' jaty, ve'em juu' ve'e yaja naxviijn jets juu' ve'e jem tsapjootm, ve'em tse'e oy joot duyaktaajñ ja'a kajx ku ve'e je Cristo y'uk'aa'k jem cruz kajxm.

²¹Mmujékumidup xa miitse'e y'ijtp je Nte'yam jetse'e xtso'oxpajkti ja'a kajx ku ve'e xtonda xkotsta y'ijtp je kyo'oy ja'a; ²²ax uxyam, je Nte'yamts miitse'e tummujot'o'yijidini je oo'kun kajx juu' ve'e je Cristo yaknajx jem cruz kajxm. Ve'emts je'e ve'e dutuujn jetse'e mpaajmjidinit jem je'e vyinkojkm va'a-jts aaj va'a-jts joot jets ka tokin maatap, ²³je'e ve'e ku ve'e mak'k aaj mak'k joot mnaajk'itjada to'k muk je Cristo Jesús maat, ve'em ax jo'n je kup je y'aa'ts mak'k yak'ijtp ku ve'e kyaaktáka, jetse'e xkamaso'oktat je y'oy je'e juu' ve'e m'a'ixtup ja'a kajx ku ve'e xkuvajkti je oy kats je oy ayook juu' ve'e m'amotunajxtu. Ya oy kats ya oy ayookts je'e ve'e juu' ve'e to'k it to'k naaxviijn yaktukka'amaayp jets juu' kajx atse'e nyakpuujm jets atse'e ntukka'amaayvat.

Ja Nte'yame'e dupaam je Pablo jetse'e dupatákat je jaanchja'vivatajkta

²⁴Ax xoojntkpts atse'e uxyam je'e kajx ku ats miitse'e nkutsaachpaadada. Kux ku atse'e ntsaachpaa'ty jetse'e oy tyaandinit je Nte'yam maat je Cristo je jyayu, ve'emts atse'e ntun ax jo'n je Cristo ku ve'e je jyayu dukutsaachpaadi, ²⁵je'eda juu' atse'e nmutoondup nmupajktup je'e kajx ku atse'e je Nte'yam xtukkatájkí ya toonk, ats miitse'e pu'uk avaada nvaajnjadat je'e je y'ayook. ²⁶Ka'a tse'e je jayu ya ayook dunuja'vidi juup xup, uxya námnum tse'e je Nte'aym dutuknujava je jyayu, ²⁷ja'a tse'e dunupaajmtki jetse'e dunujáavadat je maja maa'yun juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijtp jetse'e uxyam dutuujnja anañujoma je jayu. Ax je'e juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijtp, ya'ats je'e ve'e: Je Cristo ve'e ijtp jem mja'vin kajxm, ve'emts miitse'e je Nte'yam xtukmaat-jajejptinit je myajin. ²⁸Je Cristo jye'ets je'e ve'e juu' aatse'e je jayu nvaajnjip jets aatse'e je jayu nkojtsvij, nujom aatse'e je jayu ntuk'ixta jetse'e ve'em oy duvinmótudat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ve'em tse'e y'ijtpinit jem je Nte'yam vyinkojkm oy, va'a-jts, jets to'k muk je Cristo maat. ²⁹Ve'emts ats ya'a ve'e ntun pan joma vaat atse'e x'o'yixju je mak'kin kajx juu' atse'e je Cristo ooy xtunmooyp.

2 Ntsajkp atse'e jetse'e xnujávadat jets ooy ats miitse'e ntunnutsapkotsta, nay ve'empa je'eda pan pan jatye'e jem Laodicea jets pan pan jaty atse'e viinm xka'ixada. ²Ntsajkppts atse'e jetse'e mjot'amájadat jetse'e to'k jado'k mnachókjadat jetse'e oy xnujávadat juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijtp, je'ets je'e ve'e je Cristo jye'e. ³Je Cristo kajx tse'e yaknujava nujom je Nte'yam je vyijin je kyejun jets je ñuja'vin. ⁴Ve'emts ats miits ya'a ve'e nvaajnjada jetse'e ni pana mkavin'aa'njadat maat je tsújt

kats. ⁵Oyam atse'e nka'it miits maatta, jem tse'e ats ya njoot ya nja'vin miits maatta. Xoojntkpts atse'e kuxe'e ats nmujava jets oy yaxxone'e mnaajk'it-jada jets makk aaj makk joot'e je Cristo xjaanchjávada. ⁶Je'e kajx tse'e, ve'em ax jo'n xkuvajkti jem mja'vin kajxmda je Maja Vintsán Cristo Jesús, jaa'kjoojntykadats miitse'e to'k muk je'e maat. ⁷Ve'em ax jo'n je kup je y'aats yak'itju makk, ve'empa tse'e dutsak jetse'e makk mnaajk'itjadat to'k muk je Jesucristo maat. Yakmakkpajk'ata'atsta je mjootta je mja'vinda je'e kajx ku je'e ve'e xjaanchjávada, ve'em ax jo'n myaktuk'ixti; ooy tse'e xtunkukojtsjadat je Nte'yam kuxe'e je maa'yun mto'nuxjada.

Je Cristo kajxts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp

⁸Ka'a tse'e mnamyaso'okjadat jetse'e myakviiinkvóvdat ku ve'e myakvin'aa'nuva'andat maat je ixpajkun juu' ve'e ka túvap jetse'e kyatún. Ka je Criistovap je'e ve'e duyakjeji je ixpajkun juu' ve'e tyuk'ixtup, je jujpit jayu je ñupaamdukada je'e ve'e jets je ko'oy costumbre juu' ve'e ijtp yaja naxviiin.

⁹Ka'a tse'e pan mvin'aa'njadat, je Cristo ve'e jayuvimpijt, je Nte'yam je'e ve'e nay vanxúpjyam ax jo'n vinm je Dios Tee'. ¹⁰Ax miitsta, je Cristo kajx tse'e xjayepta nujom juu jatye'e je Nte'yam mtukmutsojkijudup kuxe'e m'itta to'k muk je Cristo maat, juu' ve'e duka'mip nujom pan pan jatye'e yakkutojktup jets pan pan jatye'e dunumájidup. ¹¹Nay ve'empa tse'e, kuxe'e to'k muk m'itta je Cristo maat, je ixta'nun tse'e mjayejptup juu' ve'e jyayejptup je Nte'yam je jyayu. Ka je ixta'nunapts je'e ve'e juu' ve'e je israeejlit jayu ñi'kxmidup kyojmidup, je ixta'nun je'e ve'e juu' ve'e je Cristo mpa'muxjudu jem mja'vin kajxmda, ve'em

tse'e xkoo'ktoondinit je m'avintso vinma'yunda. ¹²Ku ve'e mnapejtti, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je Cristo kuxmaat-naxtajakidini jets ax jo'n je'e ve'e kuxmaatjoojntykpajktiniva je'e kajx ku ve'e xjaanchjávada jets ooye'e je Nte'yam je makkin dutunjayep, je'e pane'e je myakkin kajx je Cristo duyakjoojntykpajknuva ku ve'e y'uk'aa'k. ¹³Je oo'kpa jo'n tse'e m'ijtti je mtokin kajxta jets kuxe'e mkayakpaajmjada vye'na jem mja'vin kajxmda je ixta'nun. Ax je Nte'yam tse'e mmooyjyudu je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je Cristo maat, je Nte'yam tse'e xtokinmee'lxumdinu. ¹⁴Nujom je tokin juu' uu'me'e kunkuvejtumda, ve'em xa je'e ve'e ax jo'n javyétani kuy'ijit jem nak kajxm jetse'e je Nte'yam je nak kudumajvojppjeitni jem je Cristo cryuuz kajxm, je Cristo tse'e dukuvejt je tokin juu' uu'me'e kunkuvejtumdi. ¹⁵Ku ve'e je Crsito y'uk'aa'k jem cruz kajxm, yakvintókits je'e ve'e je ko'oyjáyuvapta jets pan pan jatye'e je ka óyap dutoondup juu' ve'e yakkutojktup jem poj jootm, ve'em tse'e dutuuin ax jo'n je jayu y'atso'oxtún jetse'e myaada'aky, van'it tse'e dutsum juu' ve'e yakvintoki jetse'e duyaknujixk jeja je numay jayu vyinkujk, ve'em tse'e cho'otyóndat ku ve'e je numay jayu du'ixtat jets ta ve'e vyintókida.

Ixtadats je tsapjootmit je'e

¹⁶Je'e kajx tse'e, ka'a tse'e nvaat pan mtuktokimpayo'oyjadat pan ti ve'e mkaaydup m'ooktup uk pan ti xaaj ve'e m'amaa'yidup, ni je nam po'oa, ni je poo'kxtkun xaaja. ¹⁷Juu' jatye'e pyavaandup, je'ejyji tse'e toomp y'ijit ku ve'e je Crsito kyaminna vye'na, ka'a tse'e uxyam y'uktoonni. ¹⁸Ka'a tse'e xma-japámdat pan pan jatye'e vaandup jets jepe'e tokin jaatp m'itta kuxe'e xkatonda juu' ve'e tyijitup jets je'e ve'e duyaknuxe'xnatajkip jets mjayejptupe'e

je nuu'k aaj je nuu'k joot, vaandup tse'e jets vinkopke'e jetse'e je angelestajk yakvinjávat yakvintsa'agat. Tyijtup xa ve'e jets yak'ixjudu ve'e juu'; ax je'e tse'e yakvinkópkidup. Namyájjidup tse'e kux jyajejptupe'e je vinma'yun juu' ve'e je jayu jyajejptup juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyoy je'e. ¹⁹ Ka'a tse'e to'k muk y'itta je Cristo maat, je'e juu' ve'e ijtp ve'em ax jo'n je ni'kx je kopk je kyuvajk. Ve'em ax jo'n je ee'm mak'k duyak'it jetse'e navyuu'nju to'k je ni'kx je kopk joma ve'e je pajk namyukju, ve'em tse'e ni-jtumda to'k muk je Crsito maat, ve'em tse'e nmakpajk'ataatsumda to'k muk je'e maat ax jo'n je Nte'yam dutsak. ²⁰ Kux ve'em miitse'e m'itta ax jo'n kum'oo'kti je Criso maat, ztyajx tse'e jep je'e kya'm pya'tkup mnapyámjada juu ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyoy je'e?, ve'em ax jo'n je'e ve'e kuxjaa'kmaatnavyaa'njidi. ²¹ Ax ve'em tse'e je'e ve'e je pyava'nunda: "Ka'a tsee ya'a xtónut, ka'a tse'e ya'a xja'kxut, ka'a tse'e ya'a xnuxájat." ²² Je jayu xa ve'e dumutaayvaattu ya' ixpajkun. Juu' ve'e tyumpavaandup jets ka'a ve'e yakkáyut yakja'kxut, je Nte'yam tse'e ve'e dupaamp jetse'e vyintókiyut ku ve'e yakkay jakju'kx. ²³ Ve'em ya'a ve'e kye'ex jets oy ya'a ve'e ku ve'e yaktún ax jo'n dutumpava'anda, je'e ku ve'e dutonda vintso ve'e dutijta jetse'e je Nte'yam yakvinjava yakvintsa'aga; nuu'k aaj nuu'k joot tse'e jyanatyijjada, jetse'e vya'anda jets nuyojk oye'e je Nte'yam yakmutún yakmupuk ku ve'e je jayu je ni'kx je kyopk duyaktsaachpaa'ty. Ax ni vinxúpats ya'a ve'e je jayu kyaputákaja jetse'e du'amaadaagat je kyoy je'e juu' ve'e chojktup je y'avintso vinma'yun kajxta.

3 Je'e kajx tse'e kuxe'e m'itta ax jo'n je Cristo kuxmaatjoojntykpa'ktinuva, íxtada tse'e je tsajootmit je'e,

jem joma ve'e je Cristo chuuna jeja je Nte'yam y'akalyun pa'ayi. ² Je'e tse'e mvinmáydap juu' jatye'e jem tsapjootm, ka je'epe'e juu' ve'e yaja naxviijn. ³ M'ijttup xa ve'e ax jo'n je Cristo kuxmaat'oo'kti. Je joojntykin juu' ve'e mjajejptup, mjajejptupts miits je'e ve'e kuxe'e to'k muk m'itta je Cristo maat, je'e juu' ve'e ijtp joma ve'e je Nte'yam y'it. ⁴ Ax ku tse'e je Cristo myiinnuvat, je'e pan kajxe'e xtukmaatjajépta ya' joojntykin, je'e maatpa tse'e m'ijttinit jetse'e xtukmaatjajeyptinit je myajin.

Ka'a tse'e ve'em n'ukjoojntyimdinit ax jo'n njoojntykimda y'ijt

⁵ Ax je'e kajx tse'e vinkopk jetse'e xyakkutókinidinit je naxviijnit je kyoy je'e juu' ve'e mjajejptup jem mja'vin kajxmda. Ax je naxviijnit je kyoy je'e, je'ets je'e ve'e ku ve'e je jayu je kats dutukmaatjajépta je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyajejptup, ku ve'e dutonda juu' ve'e ka óyap ka va'ajtsap, ku ve'e duyaktonda je y'avintso vinma'yunda, ku ve'e dutsokta juu' jatye'e ka óyap, jets ku ve'e juu' dúnas'ayóvada. Kux je'e juu' ve'e ti dúnas'ayo'vip, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam dvinjava duintsa'aga, vyinja'vip vyintsa'kipts je'e ve'e juu' ve'e je jayu y'ixp jyajejpp. ⁶ Ya'a kajx tse'e je Nte'yam duyaktsaachpaa'tut je'e pan pan jatye'e kakatsupajkjudup. ⁷ Ax ve'em tse'e miitse'e mjoojntykada mnaxviijnada y'ijt. ⁸ Ax uxayam, ve'em tse'e dutsojkpa jets ya'a ve'e xmasooktinit: je jot'a'nun, je ejkun, juu' ve'e duko'oñuv-inma'yip je myujayu, je vinkojtspejtun, je pakojsun, jets je jomkojsun je tikkojtsun. ⁹ Ka'a tse'e mnavyin'aa'njada to'k jado'k, kux mmasooktinu ve'e juu' jatye'e ka óyap mtoondup y'ijt. ¹⁰ Ku ve'e xmasooktini, mton'ukvaandinu tse'e ax jo'n dupaa'ty du'akeega maat je nam jáyuvun juu' ve'e je Nte'yam pyaam jetse'e mmooyjidi, je'e tse'e je

Nte'yam yakvimpijtp jetse y'ijtnit ax jo'n viinm. Ve'em tse'e dutónut van'it paat ku ve'e je Nte'yam oy x'ixaidinit. ¹¹ Ka'a xa ve'e tii pan israeejlit jayu uu'me'eda uk pan pan jatye'e ka je'epta, pan nni'kxmimdup nkojmimdupe'e je ix-ta'nun uk pan ka'a, pan jékumit jayu ve'e n'ijtumda uk pan pan jatye'e dukat-inuja'vidup, pan joyutoompa jayu ve'e n'ijtumda uk pan naspaka jayu. Je'e ve'e vinkopk jese'e je jayu to'k muk y'it je Cristo maat, juu' ve'e nujom dunumajikajxp.

¹² Kux je Nte'yame'e mvinkoojnjudu jetse'e m'ijtnit je jyayu jetse'e mt-sókjada, je'e kajx tse'e dutsak jets ya'a ve'e xjajejptinit, ve'em ax jo'n ya'a maat kumnatyukxoixjidi: je tuk-mo'tun, je oy jáyuvín, je nuu'k aaj je nuu'k joot, jets ku ve'e juu' jaty yak-mutenikux. ¹³ Pan jep xa ve'e pan ti ve'e mnatyuknu'aa'nijidup, namyuténixjada tse'e to'k jado'k jets namyee'kxuxjada je mtokin vimpit atuj. Ve'em ax jo'n je Crsito mtokinmee'kxjidi, nay ve'em-pats miitse'e mnatyokinmee'kxjuduvat to'k jado'k. ¹⁴ Ax juu' tse'e dunuvinkop-kikajxp, je'ets je'e ve'e jetse'e je tsojkun xjayéptat. Kux ku xa ve'e je jayu je tsojkun dujayep, to'k muk tse'e juu' jaty y'it soj yaxón, ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega. ¹⁵ Yak'itta jem mja'vin kajxmda je Cristo je y'oy joot jetse'e myakkutojkuxjadat. Kux ya oy joot kajxe'e je Nte'yam myaaxuxjidi jetse'e to'k muk m'ijtnit, ve'em ax jo'n to'k ni'kx to'k kopk kum'ijtti. Ijtp tse'e Nte'yam xkukojsjadat. ¹⁶ Ooye'e xtunyak'íttat je Cristo je kyats je y'ayook jem mja'vin kajxmda. Natyuk'íxjada juu' ve'e je Nte'yam chajkp jets nakyojtsvijjada to'k jado'k nujom je vijin je kejun maat. Avda je salmos, je himnos, jets je uv juu' ve'e je Nte'yam duyakmájip duyakjaanhip. ¹⁷ Pan ti jatye'e mtoondup mkojstsup, nujom tse'e xtóndat xkótstat je Maja

Vintsán Jesús kajx, jetse'e je kukojsun xmo'odat je Nte'yam je'e kajx.

**Vintso duvinmachju jetse'e
je jaanchja'vivatajk
jyoojntykadat maat je myujayu**

¹⁸ Ta'axtajkta, napyámjada jep je mnuyaa'y kya'p pya'tkupta, kux ve'eme'e dupaa'ty du'akeega ku ve'e je jayu to'k muk y'it je Maja Vintsán maat. ¹⁹ Yaa'tyajkta, tsokta je mnuda'axta, ka'a tse'e xmujotma'attat. ²⁰ Pi'k ónukta, katsapakta je mtee'da je mtaakta, kux ve'eme'e je Maja Vintsán du'oyjava. ²¹ Onuk tee'da, ka'a tse'e je m'ónukta xyakjotma'attat, kux ku ve'e dukoo'ktoondinit je y'oy je'e. ²² Mutoompatajkta, katsapakta je mvintsanda juu' ve'e yaja naxviijn nujom pan ti jatye'e mtukpavaajnjudup, ka van'ítjyape'e ku ve'e m'íxjada jetse'e ve'em oy jeja je'e vyinkujk mtanuva'anda, to'k aaj to'k joot'e xkatsapáktat je'e kajx ku ve'e je Nte'yam xvintsalagada. ²³ Pan ti ve'e mtoondup, to'k aaj to'k joot tse'e xtóndat, ve'em ax jo'n je Maja Vintsán dutsak, ka je'e kajxape'e ku ve'e je jayu ve'em dutsokta, ²⁴ kux mnuja'vidup xa ve'e jets mmo'ojadape'e je o'yin je Maja Vintsán. Mmutoondup mmupajktup xa miitse'e je Jesucristo. ²⁵ Ax je'e pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap, tukkuvétjadapts je'e ve'e je Nte'yam. Je Nte'yam, ka'ats je'e ve'e je jayu du'vijnk'íx, myooynupts je'e ve'e je tsaachpaatun pan pan jatye'e je kyo'oy je'e tudutonda.

4 Yaktoompa tujkta, tonda ax jo'n dupaa'ty du'akeega maat je mtoompada. Jaa'myétsta jets jeme'e to'k juu' ve'e ijtp jem tsapjootm, ax jep tse'e je'e kya'p pya'tkup m'itta.

² Ijtp tse'e mtsapkótstat, viji kej tse'e mnaajk'ítjadat jetse'e je kukojsun je Nte'yam xmo'odat. ³ Nutsapkojststava

aats, ve'emts aatse'e je Nte'yam je too' xyak'avaatsjat vintso aatse'e ntukka'amáyut je oy kats je oy ayook, juu' ve'e kayaknuja'vip yijt, je'e je'e ve'e ku ve'e je jayu yakvaajña je Cristo jye'e. Je'e kajxts atse'e yap poxuntujkp n'it. ⁴Nutsapkotsta ats to'k aaj jets atse'e ya oy kats ya ayook je jayu va'ajts nvaajnjadat, ve'em ax jo'n chakju.

⁵Viji kej tse'e juu' xtóndat xkótstat je'e maat pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je Jesucristo, xa'ma kajx tse'e xtóndat xkótstat jetse'e dujaanchjavadat. ⁶Kotsta tse'e juu' ve'e duyaknuke'x-natajkip je m'oy jáyuvinda jetse'e je jayu dutuk'óyadat, ve'em tse'e xnujavadat vintso ve'e to'k jado'k x'atsovumpítat, ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

⁷Ya n'útsamda ya n'ajchamda Tíquico, juu' ve'e ooy ntuntsojkumdup jets atse'e oy ntukmaatmutún ntukmaatmupúk je Maja Vintsán, ya'a tse'e mva'nuxjadap pan vintso atse'e uxayam n'it. ⁸Je'e kajx ats miits ya'a ve'e ntuknukexta jetse'e xnujavadat vintso aatse'e uxayam n'it, jetse'e mjot'amájjadat. ⁹Myaadivape'e ya Onésimo ya uts ya ajch juu' ve'e ooy ntuntsojkumduvap jetse'e oy juu' jaty dutún dukats, ya'a juu' ve'e ijtp nuto'kta miits, mva'nuxjadapts ya'a ve'eda nujom juu' jatye'e yaja toojnjup kojtsjup.

¹⁰Máyame'e je Dios mkejxuxjada ya Aristarco, ats ya nmupoxuntakjaju. Máyame'e je Dios mkejxuxjuduva je Marcos, je Bernabé je myugo'ok. Ta tse'e myakvaajnjada jets pan najkxpe'e mku'íxjada je Marcos, kuvakta tse'e tsoj yaxxón. ¹¹Máyame'e je Dios

mkejxuxjuduva je Jesús juu' ve'e Justo duxaajiva. Ya'ajyjida xa je'e ve'e je israeelit jayu juu' atse'e je jayu ntukmaatvaajnjidup vintso je'e ve'e ku ve'e je jayu y'itta jem je Nte'yam y'am kya'm, xyakjot'amájjidupts ats je'e ve'e. ¹²Máyame'e je Dios mkejxuxjada je Epafras, jado'k je'e ve'e juu' ve'e nuto'kta miits jetse'e je Jesucristo dumutún dumupuk. Ijtp tse'e to'k aaj to'k joot mnutsapkötsjada, ve'em tse'e je Nte'yam du'amotu jetse'e makk m'ijttinit to'k muk je Jesucristo maat jetse'e oy xnujavadat juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ¹³Ats tse'e je tuvakojsun mpuump vintso ve'e je Epafras ooy mtunnutsapkötsjada, nay ve'empa je'eda pan pan jatye'e ijttup jem laodicéait jets hierápolisit kyajpun kajxmda. ¹⁴Máyame'e je Dios mkajxuxjuduva je Lucas, je tso'yiva juu' ve'e ooy ntuntsojkumdup, jets je Demas.

¹⁵Máyame'e to'k aaj je Dios xmo'odat je utsta je ajchta maat je utsta je tsá'ada juu' ve'e ijttup jem Laodicea. Máyame'e to'k aaj je Dios xmooyduvat je Ninfas jets je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem tyak'am. ¹⁶Ku ve'e xkojtskajxtat ya nak, kéxtats jetse'e yakkojtspat joma ve'e je jaanchja'viva tujk ñay'amókajada jem Laodicea, kojstuvats miitse'e je nak juu' ats je'e ve'e ntuknuja'yidu. ¹⁷Jidu'um tse'e xnaajmadat je Arquipo: "Tun'ixu jetse'e xkutyónput je toonk juu' ve'e je Maja Vintsán mmooyjuu."

¹⁸Ats, je Pablo, nka'mam ats miitse'e ntuknujáyada ya máyam je Dios. Jaa'myétstats jets yap atse'e poxuntujkp. Je Nte'yam tse'e mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Tesalónica

1 Atse'e je Pablo, maat je Silas jets je Timoteo, máyam aatse'e je Dios ntuknukexta je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem tesalónicait kyajpun kajxm. M'ijttupe'e jem je Dios Tee' jets je Maja Vintsán Jesucristo jya'vin kajxmda. Je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Je nu'ixvaatsun juu' ve'e pyaamdu je tesalónicait jáyuda

²Nkukojsip xa aatse'e je Nte'yam xa'ma kajx anañujoma miits kajxta, nnutsapkojstupts aats miitse'e ku aatse'e ntsapkats. ³Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jéjats aatse'e je'e vyinkujk nxa'majaa'myéts juu' ve'e mtoondup. Ax juu' tse'e mtoondup, je'ets je'e ve'e duyaknuk'e xnatajkijep je tsojkun juu' ve'e mjajejptup jets vintso ve'e xjaanchjávada je nMaja Vintsánamda Jesucristo, nay ve'empa vintso ve'e to'k aaj to'k joot x'a'ixta ku ve'e myiinnuvat. ⁴Utsta ajchta utsta tsá'ada, ooy xa ve'e je Nte'yam mtuntsókjada, nnuja'vipts aatse'e jets je'e ve'e mvinkoojnjudu. ⁵Kux ku xa aats miitse'e nvaajnidi je oy kats je oy ayook, ka'a tse'e nvaajnidi tun je kats maatji, je Espíritu Santo je myakkin maatpa ve'e, je'e aatse'e xtukvinja'vi jets tyúvam je'e ve'e je ayook juu' ve'e nvaajnidi. Oy xa ve'e xnujávada vintso aatse'e njáyuva miits je m'o'yin kajxta ku aatse'e n'ijtt miits maatta.

⁶Ax mnu'ixvaatstu tse'e vintso aatse'e juu' ntuujn nkajts, ve'em ax jo'n aatse'e je Maja Vintsán xtukmutsajk; óyame'e je jayu ooy mtunyaksaachpaatjidi, mkuvajktu tse'e je oy kats je oy ayook je xoojntkun maat juu' ve'e je

Espíritu Santo mmooyjudu. ⁷Ax ve'em tse'e mnu'ixvaatsjidi je jaanchja'vivatajk pan pan jatye'e tsuunidup jem macedónicait y'it jootm jets yaja acáyait y'it jaat. ⁸Ax ka jémjyap tse'e macedónicait y'it jootm jets ka yaajyap tse'e acáyait y'it jaat yaknujava je Maja Vintsán je kyats je y'ayook, nuja'viduvap je'e ve'e je jáyuda oyjoma tsova vintso ve'e je Jesucristo xjaanchjávada. Ka'a tse'e y'ukvinkópkini jets aatse'e juu' nkótsut. ⁹Je jayu xa ve'e viinn dumaajntyktup vintso aats miitse'e oy yakxón xkuvajkti ku aatse'e n'ijtt miits maatta, myaajntyktuva tse'e vintso ve'e xvintsá'ki'atúvidi juu' ve'e ka je Nte'yamap jetse'e xvinja'vi'ukvaandi xvintsá'ki'ukvaandi je joojntyk Nte'yam, juu' ve'e tyúvam. ¹⁰Nay myaajntyktuvaps je'e ve'e vintso ve'e x'a'ixta je Nte'yam je y'Onuk ku ve'e choo'nut jem tsapjootm jetse'e kyadaaknit. Je Jesuusts je'e ve'e, je'e juu' ve'e je Nte'yam yakjoojntykpaiknuva ku ve'e y'uk'aa'k jetse'e xtuknuvaatsumda je makk tsaachpaatun juu' ve'e miimp.

Juu' ve'e je Pablo tyoon jep Tesalónica

2 Utsta ajchta utsta tsá'ada, mnuja'vidinup xa ve'e jets ka koojyap aatse'e n'ijtt miits maatta. ²Oyam aatse'e je jayu xyaktsaachpaaty jem filfposit kyajpun kajxm jets aatse'e jem nyakjomtuujn nyaktituujn, ax jo'n xnujávada jo'n, ku aatse'e nje'y joma ve'e miitsta, je Nte'yamts aatse'e je makkin xmooy jets aats miitse'e jeja numay tso'oxpajkpa akujk nvaajnidi je oy kats je oy ayook. ³Oy xa aatse'e nnujava jets tyúvam je'e ve'e juu' ve'e nvaajnidi, ka'a aatse'e juu' nkats je ko'oy joot maat ukpu juu' aatse'e je jayu ntukvin'uu'mp. ⁴Je Nte'yam aatse'e xtukka'tajki ya oy kats ya oy ayook kux y'ixp je'e ve'e jets ntuump aatse'e juu' je'e ve'e chajkp. Ka ve'emaps aatse'e je

jayu ntuk'ix jetse'e je jayu du'oyjávát juu' aatse'e ntuump nkajtsp, ve'eme'e ax jo'n je Nte'yam du'oyjávát, je'e pane'e aats ya nja'vin ya nvinma'yun dutuk'ix-najxp. ⁵Ax jo'n xnujávada jo'n, ka'a xa aats miitse'e nvintaayidi nvinxoonidi ku ve'e nvaajnidi je Nte'yam je y'ayook. Njuja'vips je'e ve'e jets ka'a aatse'e ti nkajts juu' aatse'e ntukmeempákup. ⁶Ni vin'ita xa aatse'e nka'ixta jets aatse'e je jayu xyakmájat, dumiiit-sada, duvijnkjáyuvada. ⁷Oyam aatse'e xja'o'yixji jets aats miitse'e kun'amótudi je putajkin kuxe'e aats je Cristo je kyukátsiva n'it, ka'ats aatse'e ve'em ntuujn, nuu'k aaj nuu'k joot aatse'e n'ijit miits maatta, ve'em ax jo'n je ónuk taak duyak'anuu'k je y'ónuk. ⁸Kux ooy aats miitse'e ntuntsokta, je'e kajxts aatse'e nnayja'viji jets ka je'ejyape'e nvaajnjadap je oy kats je oy ayook, nay ve'empa ve'e jetse'e nku'oo'kadat ku aatse'e ve'em ntun. ⁹Utsta ajchta utsta tsá'ada, mjaa'myejstsup xa ve'e vintso aatse'e ntuujn mpujk jóvum xaaj jóvum tsooj, ve'emts aatse'e ni pana miits nkah'atsuux ku aats miitse'e nvaajnidi je oy kats je oy ayook.

¹⁰Mnuja'vidinup xa miitse'e, nay ve'empa je Nte'yam, jets pyaatyp y'akeegup je'e ve'e juu' aatse'e ntoon nkojts jets je va'ajts joot maat aatse'e n'ijit miits maatta. Ka'ats aatse'e pan n'itumá'a jets aatse'e pan xtuktókinat otyá. ¹¹Mnuja'viduvaps miitse'e vintso ve'e nkojtsmákkidi jets aatse'e nuto'k nuto'k miits nyakjot'amájidi, ve'em ax jo'n je ónuk tee' dutún je y'ónuk. ¹²Nmunoo'kxtktu tse'e jetse'e ve'em mjoojntykadat ax jo'n duvinmachju jetse'e jyoojntykadat pan pan jatye'e je Nte'yam maat napyaaajmjudup, je Nte'yam, juu' ve'e myaaxuxjudu jetse'e m'ijttinit jem kyutojkin jootm jets joma ve'e je myajin.

¹³Nkukojsjivaps aatse'e xa'ma kajx je Nte'yam ya'a kajx. Kux ku xa miitse'e x'amotunajxti je Nte'yam je kyats je y'ayook, ka'a tse'e xkuvajkti ax jo'n je jayu je kyats je y'ayook kuy'ijit jo'n, mkuvajktu ve'e ax jo'n je Nte'yam je kyats je y'ayook, ax je'emts je'e ve'e jye'e. Ax myaayp tse'e kuxe'e xjaanchjávada. ¹⁴Utsta ajchta utsta tsá'ada, ku xa ve'e je mmukukajpun myaktsaachpaatjidi, ve'em tse'e m'ajttuva ax jo'n jyajtti je Nte'yam je jyayu juu' ve'e jem Judea, juu' ve'e to'k muk ijttup je Cristo Jesús maat, ve'eme'e jyajtti ku ve'e je myu'israeejlit jayu yaktsaachpaatjidi. ¹⁵Je israeejlit jayu tse'e dukajaanchja'vidu je Maja Vintsán Jesús jetse'e duyakjay'oo'kjidi, ve'em ax jo'n duyak'oo'kti je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajktu, xjomtoonduva xtitoonduvats aatse'e, cho'oxpajktupts je'e ve'e je Nte'yam jets pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. ¹⁶Kux ku xa aatse'e nmukotsta pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jetse'e ve'em dujayejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ka'ats aatse'e xyakajtjava'anda, ve'em tse'e je tyokin duyakma'yi'ata'atsta. Ax ta tse'e tyukje'yjidini je Nte'yam je y'ejkun.

Ku je Pablo duku'ixuvaannuva je jaanchja'vivatajk jep Tesalónica

¹⁷Utsta ajchta utsta tsá'ada, ku xa aatse'e ntsoo'nni joma miitse'eda jetse'e je it najxy, óyamts aatse'e nka'ijit miits maatta, yam tse'e aats nja'vin kajxm m'ijtti, ooyts aatse'e njatuntsajk jetse'e nku'ixtat. ¹⁸Janajxuvaan xa aatse'e, ukpu jyatun'atsjya, je Pablo, may naxts atse'e njanajxuvaajñ, ax je Satanás tse'e dukaxa'mayak'o'yip. ¹⁹Miitsts aatse'e ntukxoojntktup jets aatse'e je majin xmo'oda, n'a'ixp xa aatse'e jetse'e n'ij-tumdinit jem je Maja Vintsán Jesucristo vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat. ²⁰Miit-

stats je'e ve'e juu' aatse'e xmooydup je majin jets aatse'e xtukxoondukta.

3 Ax je'e kajx tse'e, ku atse'e nko'o'kmuténini kuxe'e ats nkanujava vye'na pan vintso miitse'e jemda, nnayja'vijuts atse'e jets atse'e ntaajñ jem aténasit kyajpun kajxm ²jets ats miitse'e ntuknukejxti je n'útsamda je n'ajchamda Timoteo. Je'e xa ve'e je Nte'yam dumutoomp dumupajkp jets aatse'e ntukka'amáy je oy kats je oy ayook, nkejxjiduts ats je'e ve'e jetse'e makk aaj makk joot xjaanchjávadat je Jesucristo, ³ve'em tse'e ni pana kyavinmama'yatut ku ve'e je tsaachpaatun mtukje'yajadat, kux mnuja'vidup xa miitse'e jets xyaktsaachpaatumdape'e je jayu ku ve'e je Cristo mpanajxumda. ⁴Ku aatse'e nve'na miits maatta, nvaajnjudu tse'e jets xyaktsaachpaatumdape'e je jayu. Ax ve'em tse'e tyoojnji kyojtsji, ax jo'n xnujávada jo'n. ⁵Ax je'e kajx tse'e ku atse'e nkajot'amaji, je'e kajxats ats miitse'e ntuknukejxti je Timoteo, ve'emts aatse'e nnujávát pan vintso miitse'e jem m'litta je mjaanchja'vin kajxta, kux je'e atse'e nvinmaay ku ve'e to'mayji je Satanás kumyakvinmama'y'tjidi jetse'e ve'em kuvvintoki juu' aatse'e ntoon nkojts.

⁶Ax ta tse'e je Timoteo vyimpjtnuva, je'ets atse'e xvaajnjip vintso miitse'e jem mnaajk'ítjada je jaanchja'vin maat jets je tsojkun maat, ve'em tse'e vya'añ jets xoonduk aaj xoonduk joot ats miitse'e xxa'majaa'myétsta jets ooy atse'e xtun'ixuva'anda, nay ve'empa ax jo'n ats miitse'e n'ixuvaanduva. ⁷Ax je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, óyam aatse'e ntsaachvinmaajy jets aatse'e je jayu xyaktsaachpaaty, jot'amájits aatse'e kux nnuja'vip aatse'e jets to'k aaj to'k joot'e xjaanchjávada je Jesucristo. ⁸Ooy aatse'e ntunxoonduk kuxe'e to'k aaj to'k joot m'litta je Maja Vintsán maat.

⁹Ka'a aatse'e mpaa'ty vintso aatse'e je Nte'yam nkukojsjat nujom je xoojntkun kajx juu' aatse'e njayejpp jeja je Nte'yam vyinkujk miits kajxta! ¹⁰Jóvum xaaj jóvum tsooj aatse'e je Nte'yam nmunoo'kxtuk jets aats miitse'e nku'ixtinuvat jetse'e pu'uk avaada je mjaanchja'vinda y'ítut.

¹¹Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e tse'e va'andap jets aats miitse'e najkx nku'ixtinuva. ¹²Je Maja Vintsán tse'e ooy dutunjaa'kyakmá'yap dutunjaa'kyakmájap je mtsojkunda juu' ve'e mnayjayejpuxjudup to'k jado'k jets anañujoma je jayu maat, ve'em ax jo'n aats miitse'e ntsokta. ¹³Je Nte'yam tse'e myak'ítjadap to'k aaj to'k joot, va'ajts, jets ka'a ve'e ti tokin maat jem je'e vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesús maat nujom pan pan jatye'e jye'eip.

Vintso je Nte'yam dutsak jetse'e je jayu jyoojntykadat

4 Uxyam tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, je Maja Vintsán Jesús kajx xa aats miitse'e nmunoo'kxtukta jetse'e mjoojntykadat ax jo'n aats miitse'e ntuk'ixti, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutsak. Ax nujojck tse'e ve'em xjaa'któndat vintso ve'e ya it ñaxy.

²Mnuja'vidup xa ve'e jets ti aats miitse'e ntukpavaandu je Maja Vintsán Jesús kajx. ³Juu' xa ve'e je Nte'yam chajkp, ya'ats je'e ve'e: Joojntykada vintso ve'e je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit. Ka'a tse'e je kats xtukmaatjayéptat je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap mjayejptup, ⁴to'k jado'ke'e dujayéput je ñuda'ax je va'ajts joot maat jets je vintsa'kin maat. ⁵Ka'a tse'e je kats xtukmaatjayéptat je yaa'y je ta'ax kux aamp tooye'e jem mja'vin kajxmda jetse'e mnayyaat'ítjadat, ve'em ax jo'n jyátukada pan pan jatye'e je Nte'yam

duka'ixada. ⁶Ni pana ve'e je y'uts je y'ajch dukamutokintónut ukpu dukavin'aa'nút je'e kajx ku ve'e je kats dutukmaatjayép je y'uts je y'ajch je ñuda'ax. Ooy xa ve'e je Maja Vintsán je tsaachpaatun dutumpum ku ve'e ve'em yak-tún je ka óyap, ve'em ax jo'n nvaajnjidi jo'n. ⁷Ka je'ep xa ve'e je Nte'yam xtuknuyaaxjimdu jetse'e njoontykimdat je ko'oy joot maat, je'e ve'e jetse'e njoontykimdat je va'ajts joot maat. ⁸Ax ve'em tse'e, pan pan xa ve'e dukamajapaamp ya pava'nun, ka je jáyuvaps je'e ve'e kyamajapuump, je Nte'yame'e, juu' ve'e xmo'yumdu je y'Espíritu Santo.

⁹Ax je'e pan vintso ve'e mnachókjadat a'utsta ah'ajchta a'utsta atsa'ada, ka'ats je'e ve'e vyinkopka jetse'e ti ntuknujáyadat, kux viinme'e je Nte'yam mtuk'ixjada jetse'e mnachókjadat vimpit atuj, ¹⁰ve'emam ax jo'n xtonda maat nujom je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e tsuunidup jem macedóniait y'it jootm. Ax nmunoo'kxtktupts aats miitse'e jetse'e nuyojk mtunjaa'knachókjadat vimpit atuj vintso ve'e ya it ñaxy. ¹¹Pakmuk xa ve'e mnaajk'ítjadat jets tonda kakje'e je mtoonk, ve'em ax jo'n ntukpavaandi jo'n, ¹²ve'em tse'e mvintsa'agajadat pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je Maja Vintsán jetse'e ve'em xkatukjoojntykadat juu' ve'e je vijnk jayu jye'e.

Ku je Maja Vintsán myiinnuvat

¹³Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntsajkp xa aatse'e jetse'e xnujávadat vintso ve'e jyaty je jaanchja'vivatajk juu' ve'e aa'kanda, ve'em tse'e mkatsaachvinmáydax ax jo'n je'eda pan pan jatye'e dukah'a'ixtup je Jesucristo. ¹⁴Kux ve'em ax jo'n njaanchja'vimda jets uk'oo'ke'e je Jesús jetse'e jyoojntykpajknua jado'k nax, nay ve'empa tse'e njaanchja'vimda jets je Jesús kajxe'e je Nte'yam

duyakjoojntykpajknuvat jado'k nax je jayu pan pan jatye'e manaxy ijttup jetse'e y'itta je Jesús maat.

¹⁵Je'e kajxts aats miitse'e nnaajmada je Maja Vintsán je y'ayook kajx, jets pan nuvixupe'e njoontykimda van'it ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat, ka'ats uu'me'e nmaatnavyaatumjadat je Maja Vintsán too'vajkp jetse'e ux'ook dumaatnavyaa'tjadat je jaanchja'vivatajk pan pan jatye'e aa'kanda. ¹⁶Kux viinme'e je Maja Vintsán kyadaaknit ku ve'e jem tsapjootm choo'nút, je kujokun maat tse'e kyótsut, je ángeles juu' ve'e dunuvintsanikajxp je aangelstajkta, je'e tse'e kótsup, xo'oxup tse'e je Nte'yam je tryompeta, van'it tse'e jyoojntykpajktinuvat too'vajkp pan pan jatye'e to'k muk ijttu je Cristo maat ku ve'e y'oo'ktini. ¹⁷Ax ux'ook tse'e, nuvixupe'e njoontykimda van'it, xyaktsoo'numdinup tse'e jem vínuts jootm maat je'eda pan pan jatye'e aa'kanda jetse'e nmaatnavyaatumjidinit je Maja Vintsán jem poj jootm, ve'em tse'e n'ijtumdit maat je Maja Vintsán xa'ma kajx. ¹⁸Ax ya'a kajx tse'e, naajkjot'amá-jajada to'k jado'k maat ya kats ya ayook juu' ats miitse'e tuntuknujáyada.

5 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax je'e pan vixupe'e ya it jyaa'knáxut ukpu ti ve'e too'vajkp tónjup kótsjup, ka'a tse'e vyinkopka jets ats miitse'e nnujáyadat, ²kux va'ajtse'e xnujávada jets je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat, ve'emts je'e ve'e myínut ax jo'n je mee'tspa jye'ya koo'ts, van'it ku ve'e je jayu kavinmaayp vye'nat. ³Ku xa ve'e je jayu vya'anut: “Ka'a xa ve'e ti muvaampa tso'oxpajkpa, oy jootte'e ntsuunimda”, van'it tse'e tun to'mayji je vintókiyun tyukje'yajadat, ve'em ax jo'n je pajkpa je aampa tyukje'yaja je ta'axtajk ku ve'e je y'ónuk duyakke'exuva'añ, ax ka'a tse'e y'oya jetse'e dukuke'ektat. ⁴Ax miitsta, utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a

tse'e ve'em m'itta ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts kukoo'ts, ka'a tse'e kavinmaayp mve'nadat je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat. ⁵Ve'em xa miitse'e anañujoma m'itta ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup jeja ajajtk it jaat; ka'a xa ve'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts kukoo'ts. ⁶Je'e kajx tse'e, va'an tse'e dunaajk'ijtumjada joojntyk jets viji kej, apaamduka ve'e n'ijtumdinit van'it paat ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat, ka'a ve'e ax jo'n je viijnk jayu juu' ve'e dukah'apaajmtkidup. ⁷Je'e pan pan jatye'e ijtup ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup kupi'ijts kukoo'ts, ve'emts je'e ve'e y'ijtuva ax jo'n je jáyuda pan pan jatye'e makkk maadup. Je'e pan pan jatye'e ooktup mookjudup, jeja tse'e akoo'ts it jaat y'oo'kta myo'okjada. ⁸Ax pan nūvinxup tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e tsuunidup jeja ajajtk it jaat, va'an tse'e dunay'akuvaā'nimjada, va'an tse'e dunaajk'ijtumjada ax jo'n to'k je tojpa juu' ve'e naajk'ijtjup apaamduka. Ve'em ax jo'n je tojpa makkk naajk'ítju ku ve'e tuñatyukxaxju je pojxun xox, ve'em tse'e dutsak jetse'e makkk njaanchja'vimdat je Nte'yam jetse'e ooy je tsojkin ntunjajepumdat. Jets ve'em ax jo'n je tojpa ñapya'muxju je pojxun kujop, ve'em tse'e dutsojkpa jetse'e apaamduka n'a'ixumdat je Cristo ku ve'e myiinnuvat jetse'e xyaktsookumdinit. ⁹Kux ka je'ep xa ve'e je Nte'yam xtuknupaajmtkimdu jetse'e ntsaachpaatumdinit xa'ma kajx, je'e ve'e jetse'e njajepumdinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx. ¹⁰Je'e kajx xa ve'e je Jesucristo xku'oo'kimdi jetse'e nmaatjoojntykimdinit xa'ma kajx, pan joojntykimdupe'e uk pan aa'kanda ve'e. ¹¹Je'e kajx tse'e, naajkjot'amájajada jets nakyojtsmákkajada to'k jado'k, ve'em ax jo'n xtonda.

Ku je Pablo dukojtsji je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada

¹²Utsta ajchta utsta tsa'ada, nmunoo'kxtktup xa aats miitse'e jetse'e xvintsa'agadat pan pan jatye'e toondup miits maatta, pan pan jatye'e mnuvinténijidup je Maja Vintsán kajx jetse'e mkojtsuxjada je Nte'yam je'e.

¹³Mjavadap mtsóktape'e ooy je'e je tyoone kajxta. Naajk'ítjada oy joot to'k jado'k.

¹⁴Utsta ajchta utsta tsa'ada, nvaajnjidupts aats miitse'e jetse'e xtuknaajmadat je'e pan pan jatye'e nooxtsuunidup. Kojtsjot'amájada je'e pan pan jatye'e jotmootsk ijttup. Putákada je'e pan pan jatye'e duka'oynuja'vidup je Nte'yam je y'ayook. Muténada vintso ve'e to'k jado'k je jáyuvinda.

¹⁵Ixta jets ni pana ve'e dukatukkuvétut jado'k pan vintso ve'e je ka óyap tutyo'nuxju, ñojk'óye'e xa'ma oy jayu mnapyámjadat to'k jado'k jets anañujoma je jayu maat.

¹⁶Xa'ma kajx tse'e mxoonduktat. ¹⁷Ijtp tse'e mtsapkótstat. ¹⁸Kukojtsjada je Nte'yam pan ti ve'e toojnjup kojtsjup, kux je'e ve'e je Nte'yam chajkp jetse'e xtóndat xkótstat ku ve'e m'itta to'k muk je Cristo Jesús maat.

¹⁹Majapamda juu' ve'e je Espíritu Santo mtuknuja'vijidup. Pan ka'a tse'e ve'em xtonda, makkk tse'e vyimpítut je mja'vinda jetse'e xkakuváktat juu' je'e ve'e kyajtsp. ²⁰Ka'a tse'e xko'oyjávadat juu' ve'e mkojtsuxjudup pan pan jatye'e vaandup jets je Nte'yam je y'ayooke'e kyojtsnajxtup. ²¹Payo'oyda oy juu' jatye'e kyojtstup. Yaktanda jem mja'vin kajxmda je y'oy je'e juu' ve'e kyojtstup; ²²ka'a tse'e xkuváktat je ky'ooy je'e juu' ve'e kyojtstup.

²³Je Nte'yam, juu' ve'e je oy joot duyajkp, je'e tse'e myak'ijtjidinup oy jets va'ajts, je'e tse'e nujom je mjootta

je mja'vinda duyak'ijtnup jets nujom je mni'kxta je mkopkta, ve'em vintso ve'e ni ti tókina mkapaatuxjadat. Ve'em tse'e dutónut van'it paat ku ve'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesucristo. ²⁴ Je Nte'yam, juu' ve'e myaaxuxjudu jetse'e dukutyún juu' ve'e kyajtsp, je'e tse'e myak'ijttidinup oy jets va'ajts.

Ku je Pablo kyojtskukajxini

²⁵ Utsta ajchta utsta tsa'ada, nıtsap-kotsta aats to'k aaj.

²⁶ Nachee'njada to'k jado'k je tsojkun maat je Maja Vintsán kajx.

²⁷ Jeja ats miitse'e je Maja Vintsán vyinkujk ntukpava'anda jetse'e xtukvinkótsadat ya nak anañujoma je utsta je ajchta maat anañujoma je utsta je tsa'ada.

²⁸ Je nMaja Vintsánamda Jesucristo tse'e mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je jaanchja'vivatajk jep Tesalónica

1 Atse'e je Pablo, maat je Silas jets je Timoteo, máyam aatse'e je Dios ntuknukexta je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem tesalónicait kyajpun kajxm. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, jeme'e je'e jya'vin kajxmda m'itta. ² Je Dios Tee' jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Je Nte'yame'e dutokimpayo'ynup anañujoma ku ve'e je Cristo myiinnuvat

³ Utsta ajchta utsta tsa'ada, pyaatyp y'akeeguij xa je'e ve'e jets aatse'e xa'ma nkukojtsjat je Nte'yam miits kajxta kux nuyojke'e xjaanchjávada je Jesucristo jets nuyojke'e mnachókjada to'k jado'k vintso ve'e ya it ñaxy. ⁴ Je'e kajxts ats mitse'e nyakmájada joma ve'e je Nte'yam je jyayu ñay'amókjada, kux óyame'e je jayu mjomtónjada mtitónjada, mak k aaj mak joot tse'e xjaanchjávada je Maja Vintsán jetse'e xmuténada je tsaachpaatun juu' ve'e myaknajxtup. ⁵ Ax ya'a tse'e duyaknuke'xnatajkip jets tokimpayo'ype'e je Nte'yam ax jo'n dupaa'ty du'akeega, je'e kajx tse'e je Nte'yam du'oyjava jetse'e m'ittat jem je'e y'am kya'm juu' kajxe'e je jayu uxyam myaktsaachpaa'tjada.

⁶ Pyaatpap y'akeeguijap xa je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump, je'e tse'e dutonumpijtjap je tsaachpaatun je'eda pan pan jatye'e uxyam myaktsaachpaatjudup. ⁷ Oyame'e uxyam mt-saachpaa'tta, myakjot'amájajadapts mitse'e je Nte'yam, ve'empats aatse'e xyakjot'amájivat, van'it ku ve'e je Maja Vintsán Jesús ñaajknuke'xnatajki-

jinit ku ve'e jem tsapjootm choo'nut, jem tse'e jan'ayee'nst jootm kyadaaknit maat je myakk angelestajkta. ⁸ Je'e ve'e ñumínup jetse'e dutukkuvejnit je'e pan pan jatye'e je Nte'yam duka'ixada jetse'e dukakuvakta je oy kats je oy ayook. ⁹ Tsaachpaattinupts je'e ve'eda, xa'ma kajx tse'e vyintókidinit, ka'a ve'e y'ittat je Maja Vintsán maat, jem joma ve'e je majin je jaanchin ooy dutunjayep. ¹⁰ Ve'eme'e jyáttat je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat, ku ve'e yakmájjidinit yakjaanchijidinit je jyayu jetse'e tyuk'atúvajat pan pan jatye'e jaanchja'vijidup. Jémpats miitse'e mve'ndinit je'e kajx ku ve'e xjaanchjávada je oy kats je oy ayook, juu' aats miitse'e nvaajnjidu.

¹¹ Ax je'e kajxts aats miitse'e ijtp nmutsapkotsta, ve'em tse'e je nNte'yamamda du'oyjávát jetse'e m'ijttinit je'e je jyayu. N'amótup aatse'e jetse'e je myakkin kajx xtóndat nujom je y'oy je'e juu' ve'e mtsojktup jets je y'oy je'e juu' ve'e mtoondup kuxe'e je Jesucristo xjaanchjávada. ¹² Nutsapkojtstupts aats miitse'e jetse'e yakmaja yakjaancha y'ijtnit je nMaja Vintsánamda Jesucristo miits kajxta, nay ve'empa miits je'e ve'e myakmájjidinit. Je nNte'yamamda jets je Maja Vintsán Jesucristo je myaa'yun kajxts ya'a ve'e nujom tyónjut.

Je katsukutee'mpa

2 Utsta ajchta utsta tsa'ada, ax je'e pan vin'ite'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesucristo, ku ve'e xyaknay'amojkimjidinit je'e maat, nmunoo'kxtktup tse'e jets ²ka'a ve'e je mvinma'yun xyaktiktsojktat, ka'a tse'e mnavyinma'yunmo'ojadat ku ve'e xmótudat jets távani ve'e je Maja Vintsán jyeya. Ka'a tse'e xjaanchjávadat pan ve'eme'e yakkats, pan vaandupe'e je jayu jets je Espiritu Santo kajxe'e ve'em kyotsta, ni

ka'a tse'e xjaanchja'viduvat pan vaandupe'e jets jep aats je'e ve'e nak kujxp nmuja'yidi. ³Ka'a tse'e pan mvin'aa'njadat. Too'vajkp xa ve'e je Nte'yam ooy tyunyaktso'oxpákuť jetse'e nuke'xnatákat jets pan je'e ve'e je katsukutee'mpa, je'e juu' ve'e nupaamdukani ijtp jetse'e vyintókiyut. Távani tse'e nuke'xnatáka vye'na, van'itnum tse'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesucristo. ⁴Ax je katsukutee'mpa tse'e dutso'oxpákuť nujom juu' ve'e je Nte'yam jye'e jets juu' jatye'e yakvinja'vip yakvintsa'kip, je'e paat tse'e dutónut jetse'e y'ajxtukut jep je Nte'yam myaja tsaptujkp. Viinm tse'e natiyjijut Nte'yam.

⁵¿Ka'a ve'e xjaa'myétsta jets nvaajnjidu ats miits ya'a ve'e ku atse'e nve'na miits maatta? ⁶Ax mnuja'vidup tse'e juu' je'e ve'e uxyam yak'ataajnjup. Ku ve'e yakpajkjat juu' ve'e yak'ataajnjup, van'it tse'e nuke'xnatáka tyánut jets je'e je'e ve'e je katsukutee'mpa. ⁷Kux ku xa ve'e je Nte'yam ooy tyunyaktso'oxpákuť, ton'ukvaajnjup tse'e. Ax ka'anum tse'e y'oya jetse'e jye'yat je katsukutee'mpa, van'itnume'e ku ve'e yakpajkjat juu' ve'e yak'ataajnjup. ⁸Távani tse'e yakpujka vye'na, van'it tse'e nuke'xnatákat je katsukutee'mpa. Yakvintókijupts je'e ve'e je Maja Vintsán Jesús maat je pyiixtuk ku ve'e myiinnit je y'ajajtk je y'ata'kxtk maat. ⁹Je Satanás xa ve'e duyakjéjap je katsukutee'mpa jetse'e dumo'ot je kyutojkun. Je katsukutee'mpa tse'e je jayu dvin'aa'ndap ku ve'e dutún je mújit nuja'vin jets juu' jatye'e mújit atuva juu' ve'e je Nte'yam kyaje'eip; ¹⁰je tun je kats juu' ve'e ka óyap, je'e tse'e tyukvin'aa'ndap je'e pan pan jatye'e vintókidinup. Ve'eme'e jyajttinit kux ka'a ve'e dukuvajkti je tyuv je'e juu' kajxe'e kuchookti. ¹¹Kuxe'e dukakuvakta je tyuv je'e, je Nte'yam tse'e pámjadap

vintso ve'e yakvin'aa'ndat, ve'em tse'e dujaanchjavadat jets je Nte'yam kajx je'e ve'e myin je katsukutee'mpa. ¹²Ax ve'em tse'e yakmooydinit je tsaach-paatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtp nujom pan pan jatye'e dukajaanchjavavaandup je tyuv je'e, je'eda juu' ve'e naajk'ituvaa-jnjudup jep tokin jaatp.

**Pan pan jatye'e vinkanda jetse'e
dujajeyptinit je joojntykin juu'
ve'e xa'ma kajx ijtp**

¹³Utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a xa miitse'e ve'em mjáttat, mtunsojkuťudup xa miitse'e je Maja Vintsán. Pyaaty y'akeeguipts je'e ve'e jets aats je'e ve'e xa'ma nkukojsjat miits kajxta. Ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na jetse'e je Nte'yam mvinkoojnidi jetse'e tsa'ak m'ijttinit kuxe'e je Espíritu Santo mpaajmjidi je Nte'yam maat jets je'e kajx ku ve'e xjaanchjávada je tyuv je'e. ¹⁴Myaaxujdu xa ve'e je Nte'yam jetse'e myaktsookjidi je oy kats je oy ayook kajx juu' aats miitse'e nvaajnjidu, ve'em tse'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo xtukmaatjajeyptinit je myajin.

¹⁵Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, naajk'itjada mákk aaj mákk joot jets ka'a tse'e xmaso'oktat je ixpajkun juu' aats miitse'e ntuknuja'vidu, pan nvaajnjiduts aats miits je'e ve'e uk pan atsts miitse'e ntuknuja'yidu. ¹⁶N'Tee'imdup xa ve'e je Nte'yam jets ooy tse'e xtunsojkuťmnda, je'e je myaa'yun kajx tse'e xyakjot'amájimda xa'ma kajx jetse'e xtuknuja'vimda jets oy je'e ve'e juu' ve'e xtoojnjimdap ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat. ¹⁷Je Nte'yam jets je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e tse'e myakjot'amájajadap jetse'e myakmákkpákdad, ve'em tse'e xtóndat xkótstat juu' ve'e tum oy.

“Nutsapkotsta aats to'k aaj”

3 Uxyam tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, nutsapkotsta aats to'k aaj jetse'e ve'em anañujoma je jayu dunujá-vadat je Maja Vintsán je kyats je y'ayook jetse'e oy yaxxón yakkuvákut, ve'em ax jo'n tyoojnji kyojtsji miits maatta. ²Tsapkojststuva jets aatse'e je jayu xkah'amaadaagadat juu' ve'e je kyo'oy je'e dumuyo'ydup jetse'e oyv-intsova juu' dutonda dukotsta, kux ka'a xa ve'e anañujoma dujaanchjávada je Maja Vintsán. ³Ax je Maja Vintsán, kyutyuumpts je'e ve'e juu' ve'e kyajtsp, je'e tse'e je makk aaj je makk joot mmo'ojadap jetse'e m'ixjadat mjayépjadat, ve'em tse'e mkapaa'tjadat je kyo'oy je'e. ⁴Ax je Maja Vintsán kajxts aatse'e vinjava ntañ jets mtóndape'e juu' ve'e ntukpavaandup, ve'em uxyam, jets ve'em vintso ve'e ya it ñaxy. ⁵Je Maja Vintsán tse'e dupámup jem mja'vin kajxmnda je Nte'yam je chojkun, jets je Cristo je myakkin kajx tse'e xjayeptinit je makk aaj je makk joot.

Vinkopke'e jetse'e je jayu tyónut

⁶Utsta ajchta utsta tsa'ada, ntukpavaandup xa aats miitse'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx jetse'e xka'fttat je uts je ajch ukpu je uts je tsa'a maat juu' ve'e nooxtsuunip jetse'e dukakutyún je ixpajkun juu' aats miitse'e nvaajnjidu. ⁷Mnuja'vidup xa miitse'e vintso ve'e dutsak jetse'e xnu'ixva'atstat juu' aatse'e ntoon nkojts, ka'a aatse'e nnooxtsuuni ku aatse'e n'ijt miits maatta, ⁸ka'a aatse'e ve'emji nkaajy n'uuk, toonupajk aatse'e jóvum xaaj jóvum tsooj, ve'emts aatse'e ni pana

miitsta nkah'atsuux. ⁹Oyam aats je'e ve'e xjatukkadaaky jets aats miitse'e kuxputajkidi, ka'ats aatse'e ti n'amotu, ve'em tse'e xnu'ixva'atstat vintso aatse'e juu' ntun. ¹⁰Kux ku xa aatse'e nve'na miits maatta, jidu'um tse'e ntukpavaandi: Pan pan xa ve'e katonuvaamp, ka'a tse'e kyáyut. ¹¹Ta xa aatse'e je kats nmotu jets jem miitse'eda juu' ve'e nooxtsuunidup, je'e ve'e tyuktajkidup juu' ve'e kyatoonkidup, ni tía tse'e dukatonda. ¹²Ax je'e aats je'e ve'e ntukpavaandup jets aatse'e nkojtsjada je nMaja Vintsánamda Jesucristo kajx, jets to'k aaj to'k joot'e dunutóndat juu' ve'e tyukjoojntykadap.

¹³Utsta ajchta, utsta tsa'ada, ka'a tse'e mnoop'kxtat, ijtp'e xtóndat xkótstat je y'oy je'e. ¹⁴Pan jem xa ve'e pan pan jatye'e dukamajapaamdudup juu' atse'e nkajtsp yam nak kajxm, íxtats pan pan je'e ve'eda, ka'a tse'e je'e maat m'uknapyaajmjidinit, ve'em tse'e cho'otyóndat. ¹⁵Ax ka'a tse'e xtso'oxpáktat, ve'eme'e xkojtsjadat juu' ax jo'n to'k uts to'k ajch ukpu ax jo'n to'k uts to'k tsa'a.

Ku je Pablo kyojtskukajxini

¹⁶Je Maja Vintsán, juu' ve'e je oy joot duyajkp, je'e tse'e viinm ijtp mmo'ojadap je y'oy joot pan ti ve'e toojnjup kojtsjup. Je Maja Vintsán tse'e ijtnup miits maatta anañujoma.

¹⁷Ats, je Pablo, viinm atse'e nja'a ya máyam je Dios juu' ats miitse'e ntuknukejxtup. Jidu'um tse'e je jayu dunujávada to'k ka'ajyi je nak juu' jaty atse'e nkejxp ku ve'e du'ixta je letra juu' atse'e njaayp, jidu'um atse'e nja'a. ¹⁸Je nMaja Vintsánamda Jesucristots miitse'e anañujoma mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Timoteo

1 Atse'e je Pablo, je Jesucristo je kyukátsiva, ve'em ax jo'n atse'e xtukpavaandi je Nte'yam, je nYaktsookpamda, jets je Jesucristo, juu' ve'e xmo'yumdap je y'oy je'e ku ve'e myiin-nuvat. ²Timoteo, n'onukja'vipts ats mitse'e je'e kajx ku ve'e xjaanchja'vi'uk-vaajñ je Jesucristo ku atse'e x'amotuna-jxy. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús, je'e tse'e mkunoo'kxadap jetse'e m'ijit-nit je tyukmo'tun maatta jets je y'oy joot maatta.

Ku je Pablo dupavaajñ jetse'e kyayakkuváktut je taay ixpajkun

³Tanu to'k aaj jem éfesovit kyajpun kajxm, ve'em ax jo'n ats mitse'e n'amotu ku atse'e jem ntsaa'n jets atse'e nnujix Macedonia. Jem tse'e je jayu xtukpava'andat jets ka'a ve'e dutuk'ixtat je taay ixpajkun, ⁴ka'a tse'e dumajapámdat je kats juu' ve'e je jayu myutaay-vaattu, ka'a tse'e dumajapaamduvat je may nak juu' jatye'e tyijitup jets vaamp je'e ve'e vintso ve'e je juipit jayu jyoojntykidi. Koojyji xa je'e ve'e je jayu duyak-mejtsvinmáý pan vintso ve'e je Nte'yam je tyoo' y'ixuva; ni vinxúpats je'e ve'e kyaputákajada jetse'e dujaanchjávadat je Nte'yam je y'ayook. ⁵Je'e kajxts ya'a ve'e ya pava'nun juu' ats mitse'e uxyam ntuknuja'yip, jetse'e je jayu to'k aaj to'k joot dujaanchjávadat je Nte'yam je y'ayook, jetse'e je jayu dujayéptat je va'a-jts aaj je va'a-jts joot jets je va'a-jts vinma'yun; je tsojunktsts je'e ve'e yakjéjip. ⁶Jem xa ve'e je jayu juu' ve'e je tuvutoo' dumasooktinu, je'e tse'e myaajntyktup juu' ve'e katoomp, ⁷chojktupts je'e ve'e jetse'e je Moisés je pyava'nun je jayu dutukyak'ixpáktat, ax ni viinma

tse'e dukavinmótuda juu' ve'e kyojtstup, nay ka'ava tse'e dunujávada ti ve'e tyijj je ixpajkun juu' ve'e tyun'ava'nidup jets tyúvam je'e ve'e.

⁸Nnuja'vimdup xa uu'me'e jets oy je'e ve'e je Moisés je pyava'nun ku ve'e yaktún ax jo'n pyuma. ⁹Nnuja'vimduvap tse'e jets ka'a ve'e je Moisés je pyava'nun yakpum jetse'e duyakkutojktat je jayu juu' ve'e tuv jáyuvividup joojntykidup, je'e ve'eda pan pan jatye'e jomjáyuvividup tijáyuvividup, jomjoojntykidup tijoojntykidup, pan pan jatye'e kakatsupajktup, je Nte'yam dukavintsá'kidup, tokintoondup, dukamajapaamdup je Nte'yam ukpu juu' ve'e je Nte'yam jye'e, je tyee' ukpu je tyaak ukpu je viijnk jayu duyak'oo'ktup, ¹⁰je navyajkun duyavintsá'kintókidup, je ko'oyyaa'yapta, je jayu mee'tspada, pan pan jatye'e taayidup, pan pan jatye'e je Nte'yam duyaknajxtup je taay kajx. Yakpaampa tse'e je Moisés je pyava'nun jyajuu'a juu' jatye'e viijnk juu' ve'e dutso'oxpajkp je va'a-jts ixpajkun. ¹¹Je va'a-jts ixpajkun tse'e dumaatnavyaatjup dumaatnay'akeeguijup je oy kats je oy ayook juu' ve'e ooy je majin dutunjayejpp jets atse'e je Kunuu'kx Nte'yam xtukkatajki.

Ku je Pablo je Jesucristo dukukojsji kuxe'e yaktukma't

¹²Nkukojsjipts atse'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo kuxe'e ats xtukkatajki je toonk jets atse'e je myakkin kajx je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy ayook. Ve'em tse'e dutuujn kux ñuja'vip je'e ve'e jets nkytuump atse'e juu' je'e ve'e chajkp. ¹³Nujom atse'e ya maalyun xtoojnji óyam ats je'e ve'e nyakvintsá'kintóki ku ats je'e ve'e nkajaanchjávana vye'na. Ax xtukmo'tts atse'e je Nte'yam je'e kajx ku atse'e ka'anum nmujava vye'na ti atse'e

ntoon nkojts. ¹⁴Je Maja Vintsants atse'e xtoojnji ya maja maa'yun, je'e atse'e xmooyva je jaanchja'vin jets je tsojkun juu' ve'e njajejpumdup kuxe'e to'k muk n'ijtumda je Cristo Jesús maat.

¹⁵Tyúvam xa ya'a ve'e ya kats, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e anañujoma je jayu dujaanchjávadat, jets je'e kajxe'e je Cristo Jesús myiijn yaja naxviijn jetse'e duyaktso'okut je tókinax jáyuda, ats tse'e nuyojk tókinax jayu. ¹⁶Ax je'e kajxts atse'e je Nte'yam xtukma't kux je'e ve'e chajkp jets atse'e nyaknuke'xnatákat nuyojk jets ka'a ve'e je viijnk jayu joma vaate'e je Jesucristo juu' dukuvuk, je'e juu' atse'e ntuntso'oxpajk, je'e ve'e chajkp jets atse'e je nu'ixvaatsun nyaktánut je'e kajxta pan pan jatye'e je Jesús dujaanchjávadap, ve'em tse'e dujajejptuvat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¹⁷¡Yakmaja yakjaancha jets vintsala'aga tse'e y'ijtnit xa'ma kajx je tun to'k Nte'yam, juu' ve'e xa'ma kajx yakkutojknup, juu' ve'e ni vin'ita kavintókip, juu' ve'e kayak'ixp! Amén.

¹⁸Timoteo, n'onukja'vipts ats mitse'e. Ya'a juu' ats mitse'e tuntukpava'añ, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e maat je Nte'yam je y'ayook juu' ve'e je utsta je ajchta kyojtsnajxtu mits kajx. Mputáka-japts je'e ve'e juu' ve'e mkojtsuxjudu jetse'e oy xmutónut xmupákut je Jesucristo jetse'e x'amaadaagat nujom juu' jatye'e ka óyap. ¹⁹Tonu tse'e ve'em je jaanchja'vin maat jets je va'ajts vinma'yun maat. Jeme'e juu' ve'e dukajaanchja'vidup kuxe'e dukamajapaamdi juu' ve'e je Espiritu Santo kyajtsp. ²⁰Ve'em xa ve'e jyajtti je Himeneo jets je Alejandro, je'eda juu' atse'e mpaamdu jem je Satanás kya'm jetse'e yaksaachpaa'tjadat, ve'em tse'e dunujávadat jets ka'a ve'e je Nte'yam divinkojtspéttat.

Je'e pan vintso ve'e chapkótstat

2 Muto'k viijn, je'e atse'e ntsajkp jetse'e je jayu je Nte'yam du'amótudat anañujoma je jayu kajxta, je Nte'yam dumukótstat, dumunoo'kxtuktat, jetse'e dukukojsjadat. ²Ntsajkpts atse'e jetse'e dunutsapkótstat pan pan jatye'e yakkutojktup jets pan pan jatye'e je kajpun dunvinténidup, ax ve'em tse'e oy aaj oy joot njoojntykimdat, oy nmaajk'ijtumjadat je Nte'yam maat, jetse'e nto'numdat juu' ve'e pyaatyp y'akeeguipt. ³Oy xa je'e ve'e ku ve'e ve'em yaknutsapkats, y'oyja'vipts je'e ve'e je nYaktsookpamda Nte'yam, ⁴kux je'e ve'e chajkp jetse'e anañujoma je jayu dujajejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jetse'e dunujávadat je tyuv je'e. ⁵To'kji xa je'e ve'e je Nte'yam, to'kji vats je'e ve'e pane'e o'yixjup jetse'e duyaknamyujot'óyajat je jayu jets je Nte'yam, je jayu Jesucristots je'e ve'e. ⁶Namya-sookjuts je'e ve'e jetse'e y'uk'aa'k, ve'em tse'e dukuvejt anañujoma je jayu je tyokin. Ya'a tse'e nujava taan ku ve'e je Nte'yam dutsajk. ⁷Kux chajkpe'e jetse'e anañujoma je jayu dujajejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e kajxts atse'e nyakpuujm ka'amaayva jets kukátsiva. Tyúvamts ya'a ve'e juu' atse'e nkajtsp, ka'a atse'e ntaaya, kukátsiva atse'e nyakpuujm jets atse'e ntukyak'ixpáktat je tyuv je'e pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap jetse'e dujaanchjávadat je Cristo.

⁸Ntsojkappts atse'e jetse'e je yaa'tyajk chapkótstat pan joma ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada, je kya'aj duyakpojtuktat je va'ajts aaj je va'ajts joot maat, je jayu dukamu'ékjadat jetse'e je jayu dukamaatnakyojtsvintsóvjadat. ⁹Ntsojkappts atse'e jetse'e je ta'ax-tajk ñaxyóxjadat oy yaxón ax jo'n dupaaty du'akeega ax jo'n divinmachju; ka je'epe'e ku ve'e je namyajin kajx

dupamda je vyaajy je chojin ukpu je namyajin kajx dujayepa je oro, je perlas, ukpu je tsóvax vit; ¹⁰je'e ve'e jetse'e je y'oy je'e dutóndat, ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega jetse'e dutóndat je ta'axtajkta pan pan jatye'e vaandup jets vyinja'vidup vyintsa'kidupe'e je Nte'yam. ¹¹Va'an tse'e je ta'axtajk du-naajk'ítjada jep kutojkun pa'tkup jetse'e ama'at du'amotunáxtat je ka'ama'yun. ¹²Ka'a xa atse'e nyakjaty jetse'e je ta'axtajk duyax'ixpákut je yaa'tyajk ukpu duyakkutojkjat, ama'ate'e y'ítut. ¹³Kux too'vajpe'e je Nte'yam dupuujm je Adán, van'it tse'e je Eva. ¹⁴Ax je Adán, ka je'ep tse'e yakvin'aa'n, je ta'axtajke'e. Ax ku tse'e yakvin'uu'n, van'it tse'e ty-okimpujk. ¹⁵Ax xoonduk joot tse'e y'ítat je ta'axtajk, je'e ve'e ku ve'e je ónuk dujayepa jetse'e duyakye'e'kta, ku ve'e ñaajk'ítjada je jaanchja'vin maat jets je tsojkun maat, va'ajts, jetse'e tsoj yaxxón jyáyuvada jyoojntykada.

Vintso ve'e jyoojntykadat pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk

3 Tyúvam xa ya'a ve'e ya kats: Oy xa je'e ve'e ku ve'e je jayu dutsak jetse'e je jaanchja'vivatajk dunuvinténat. ²Ax ve'em tse'e, pan pan tse'e dunuvinténip je jaanchja'vivatajk, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e ti tokin kyayakpaatjat, to'kji je ñuda'ax dujayéput, ñay'akuva'a'najad, ñaajk'ítjut viji kej, yaxxón jyáyuvat, oy jayu ñapyámjut maat je je'yva jayu, je yak'ixpajkk dujátut, ³juu' jaty dumuté-nat, kya'oo'kut kyamo'okjut, je jayu dukatsii'kut, je jayu dukatso'oxpákut, je meen dukakáxjut, ⁴dujátut vintso ve'e oy yakkutókut jep jyuump tyujkp, jets vintso ve'e je y'ónuk anañujoma kajx kyatsapájkjadat jetse'e vyintsa'agajadat. ⁵Kux pan ka'a xa ve'e dujaty vintso ve'e jep jyuump tyujkp yakkutókut, vintso je'e ve'e y'o'yixjut jetse'e du'ix'ítut je

Nte'yam je jyayu joma ve'e ñay'amóka-jada? ⁶Ka'ats je'e ve'e je jaanchja'vivatajk dunuvinténat pan pane'e tun ve'e'num ijtp ku ve'e jyaanchja'vi'uk-vaajñ, kux pan ve'eme'e, to'mayji tse'e ñamyájajat jetse'e kya'at jep tokin jaatp jetse'e yakmooynit je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup, ve'em ax jo'n je ko'oyjáyuvap kya'a jep tokin jaatp jetse'e yakmooynit je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup. ⁷Tun vinkóp-kpats je'e ve'e jetse'e ti tokin kya-paatuxjadat pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup je Jesucristo. Kux pan yakpaatjip xa ve'e je tokin je jayu juu' ve'e dunuvinténip je jaanchja'vivatajk, nun-jajtpe'e ku ve'e je Nte'yam dukoo'kmutoonnit dukoo'kmupajknit ax jo'n dupaa'ty du'akeega jetse'e ve'em kya'at jem je ko'oyjáyuvap kya'm.

Vintso ve'e jyoojntykadat pan pan jatye'e patto'nidup

⁸Nay ve'empa tse'e, pan pane'e dupatto'nidup je jayu juu' ve'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e ñaajk'ítjadat pan vintso ve'e yakvintsa'agadat, je jayu dukavin'aa'ndat, kya'oo'ktat kyamo'okjadat, je meen dukakáxjadat, ⁹jetse'e ñaajk'ítjadat pan vintso ve'e je va'ajts vinma'yun maat dujaanchjávadat je oy kats je oy ayook juu' ve'e je Nte'yam xtuknuja'vimdu. ¹⁰Va'an tse'e too'vajkp duyakpayo'oyda pan oye'e juu' dutonda. Ax pan ka'a tse'e ti tokin yakpaatjada, van'ítinum tse'e yakpámdat patto'nivada. ¹¹Nay ve'empa tse'e je ñuda'axta, ve'em tse'e dutsak jetse'e ñaajk'ítjadat vintso ve'e je jayu vyintsa'agajadat, ñay'akuva'a'najadat, dutóndat nujom ax jo'n dupaa'ty du'akeega. Ka'a tse'e y'akotsutoonkadat. ¹²Ax je patto'niva, to'kjits je'e ve'e je ñuda'ax dujayéput, ñujávaps je'e ve'e oy vintso ve'e je kutojkun dupámut jep jyuump

tyujkp jetse'e je y'ónuk duyakkutojkat. ¹³Kux je'eda pan pan jatye'e oy yakxón patto'nidup, yakvintsa'agadapts je'e ve'e, makk aaj makk joot tse'e du-jayéptat je jaanchja'vin juu' ve'e yakjajejpp ku ve'e je jayu to'k muk y'it je Cristo Jesús maat.

Ooye'e dutunnumaja juu' ve'e je Nte'yam xtuknuja'vimdu

¹⁴Ntsajkpts atse'e jets ats mitse'e tsojk najkx nku'ix. Ax ntuknuja'yipts ats mitse'e ya nak, ¹⁵kux pan ta'nip atse'e, mnuja'vinupts mits je'e ve'e vintso ve'e dutsak jetse'e je Nte'yam je jyayu ñaajk'ítjadat, je'eda pane'e dujaanchja'vidup je joojntyk Nte'yam, je'eda pane'e ijttup ax jo'n je xen jets je pats juu' ve'e tsoo'ntkp jep naaxyp, kux yakpojtuktupe'e jetse'e makk duyak'itta je tyuv je'e. ¹⁶Ka'a xa ve'e ñunkayakkuvákut jets ooye'e dutunnumaja juu' ve'e je Nte'yam xtuknuja'vimdu. Ya'ats je'e ve'e:

Yaknuke'xnatajki xa ve'e je Jesucristo je jayu ni'kxax kópkax, je Espíritu Santo tse'e je jayu dutuknuja'vi jets pyaatyp y'akeeguij je'e ve'e juu' ve'e tyoon kyojts, íxjudu tse'e je ángeles, yaknukojts tse'e joma ve'e may itunaax, yakjaanchja'vi tse'e yaja naxviijn, tsajpejntuts je'e ve'e.

Je'eda pan pan jatye'e dumaso'oktap je tuv jaanchja'vin

4 Ax je Espíritu Santo, va'ajststs je'e ve'e du'avana jets ku ve'e tyáminit je itakax, jem tse'e pane'e dukoo'k-jaanchja'vidinup je tyuv je'e jetse'e dupanajkxtat je ko'oyjáyuvap je y'ixpajkun juu' ve'e je jayu tyukvin'aa'ndup, ²myajapámdapts je'e ve'e je jayu juu' ve'e taayidup, je jayu juu' ve'e dukoo'k-tokinja'vidinup je kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup. ³Ax je jayu tse'e va'andap

jets ka'a ve'e je Nte'yam dutsak jetse'e je jaanchja'vivatajk je ta'axtajk ukpu je yaatyajk dujayéptat, pyavaanduvap tse'e je jayu jets jeme'e je kaaky je ju'kx juu' ve'e kyakáydap kyaja'kxtap. Ve'em tse'e dupava'andat óyame'e je Nte'yam dupuujm je kaaky je ju'kx jetse'e je kukojsun maat dukáydat duja'kxtat je'eda pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Nte'yam jetse'e dunujávada je tyuv je'e. ⁴Kux nujome'e juu' jatye'e je Nte'yam pyaam, oys je'e ve'e, ni tía ve'e juu' ve'e ñunkayakkuvákup ku ve'e je jayu dumaa'yunjáva, ⁵kux va'ajts je'e ve'e je Nte'yam je y'ayook kajx jets je tsapkats kajx.

Je'e pane'e je Jesucristo oy dumutoomp dumupajkp

⁶Pan mtuk'ixp xa mitse'e ya ixpajkun je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada, oys mitse'e ve'em je Jesucristo xmutún xmupuk; jets je ayook juu' ve'e njaanchja'vimdup jets je oy ixpajkun juu' ve'e mpanajkxumdup, je'e tse'e mputákajap jetse'e makk m'ijtnit to'k muk je Jesucristo maat. ⁷Ax ka'a tse'e xmajapámüt je kats juu' ve'e je jayu myutaayvaattup jetse'e japyayo'oy juu' dukotsta, je'e ve'e mtónup mkótsup vintso ve'e je Nte'yam ijtp xvintsa'agat. ⁸To'nuxjup tse'e je jayu ku ve'e je ñi'kx je kyopk duyak'ampuk ax jo'n tyun ax jo'n kyoo'ya, ax anañujoma kajx tse'e je jayu tyo'nuxju ku ve'e dutoonka vintso ve'e je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit, to'nuxjupts je'e ve'e ya joojntykin kajx juu' ve'e uxyam jetse'e tyo'nuxjut je joojntykin kajx juu' ve'e miimpnum. ⁹Tyúvam xa ya'a ve'e ya kats juu' ats mitse'e nvaajnjip, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jetse'e anañujoma dujaanchjávadat. ¹⁰Je'ets je'e ve'e juu' ve'e nñuto'numdup jetse'e je vinma'yun njajejpumda, jets je'e kajxe'e n'a'ixumda je joojntyk Nte'yam, juu' ve'e

anañujoma je jayu kajxta je nutsookun duyakmiin yaja naxviijn, vinkopk je'eda pan pan jatye'e jaanchja'vijidup.

¹¹ Je'e tse'e je jayu mtukpava'anup jetse'e je jayu xtuk'ixut. ¹² Ka'a tse'e pan mviijn'ixjut kux mitse'e mootsknum, je nu'ixvaatsune'e m'itut jeja je jaanchja'vivatajk vyinkujk pan vintso ve'e mkats, pan vintso ve'e mnaajk'itju, pan vintso ve'e je tsojkun jets je jaanchja'vin xjayep, jets pan vintso ve'e va'ajts mjoontyka. ¹³ Namvaat atse'e nje'ya, tukvinkótsats je jayu je Kunuu'kx Jatyán, je'e tse'e je jayu mtukka'amáydap jetse'e xtukyak'ixpáktat.

¹⁴ Yakvinkopka je maa'yun je putajkin juu' ve'e je Nte'yam mmooyju ku ve'e je kya'aj mtuknukoonjidi je'e pane'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk jetse'e je Nte'yam je y'ayook dukojtsnajxti mits kajx, je maa'yun je putajkints je'e ve'e juu' kajxe'e m'o'yixju jetse'e je jayu xtuknujávát je Nte'yam je y'ayook.

¹⁵ To'k aaj to'k joot'e ve'em tonu jets majapamu, ve'em tse'e anañujoma je jayu du'ixut vintso ve'e jyaa'knuyóka je y'oy je'e juu' ve'e mtuump mkajtsp.

¹⁶ Xa'ma tse'e oy x'ixut juu' ve'e mtuump mkajtsp jets juu' ve'e je jayu mtuk'ixp. Pan mtuump xa ve'e ve'em, mjayé'pup tse'e viinm je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, nay ve'empan pan jatye'e m'amotunajxjudup.

Vintso ve'e je Timoteo ñaajk'itjut maat je jaanchja'vivatajk

5 Ka'a tse'e je na'avtajk oyvintsova xnaajmat, ñojk'óye'e tsoj yaxxón xtukvinjávát juu', ve'em ax jo'n je mtee' kuy'ijit jo'n. Ve'em tse'e je vajutyajkta xjávát ax jo'n je m'utsta kuy'ijit jo'n. ² Nay ve'em tse'e je amajatajk xjávát ax jo'n je mtaak kuy'ijit jo'n; jetse'e ve'em xjávát je kiixuta'axta ax jo'n je m'utsta

kuy'ijit jo'n, je va'ajts aaj je va'ajts joot maat jets je va'ajts vinma'yun maat.

³ Ixu vintso ve'e yakputákat je ku'aa'k ta'axtajk pan pane'e koo'k'ijituxjinup pan pan jatye'e putákajap. ⁴ Ax pan jem tse'e je ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e jem je y'ónuk ukpu je y'ap je y'ok, va'an tse'e je muutskit ónuk too'vajkp je myújit jayu du'ix'itta. Va'an tse'e dutonumpi-jtidinuva je tsojkun jets je maa'yun juu' ve'e jajejpujxudu ku ve'e makna tsot-sna vye'nada, ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega ku ve'e je Nte'yam yakv-injava yakvinta'saga, kux je'e ve'e je Nte'yam y'oyja'vip. ⁵ Ax je ku'aa'k ta'ax-tajk pan pane'e katuntih'ijituxjup jetse'e naaydum tutyaaanni, je Nte'yam tse'e y'a-jootip, jóvum xaaj jóvum tsooj tse'e dumunoo'kxtuk jetse'e chapkats. ⁶ Ax je ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e jem xoojntkun jootm naajk'ituvaaajnup, óyam tse'e jya-joojntyka, jem tse'e je tokin kya'm ñaajk'itju. ⁷ Juu'ts ats mitse'e ntuknuja'yip, je'e tse'e mtukpava'andap je jaanchja'vivatajk, ve'em tse'e ti tokin kyayakpaat-jadat. ⁸ Pan jem xa ve'e pane'e naty-ijjup jaanchja'viva jetse'e duka'ix'it je jyayu, vinkopkts je'e ve'e juu' ve'e jep jyuump tyujkp, ka'a tse'e dukuvuk je tuv jaanchja'vin, nuyojk je kyo'oy je'e je'e ve'e ku ve'e ve'em dutún jets ka'a ve'e je'e juu' ve'e tyoondup pan pan jatye'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup, y'ix'ijit-tupts je'e ve'e je jyáyuda.

⁹ Ku ve'e yakjavyéttat je ku'aa'k ta'ax-tajk juu' jatye'e je jaanchja'vivatajk pyutákadap, je'e'jyji tse'e jyavyejtjadap je xyaaj pan pan jatye'e toogupx joojnt tutyákada, juu' ve'e to'kji je yaa'tyajk dujajejptu, ¹⁰ jetse'e yaknujava je y'oy je'e kajx juu' ve'e tyoondup, ve'em ax jo'n je ónuk duyakye'e'kti, oy jayu ñapyaajmjidi maat je je'yva jayu, dupakpojti je Nte'yam je jyayu, jetse'e duputajkidi pan pan jatye'e tsaachpaat-

tup, je'e ve'e ku ve'e nujom je y'oy je'e dutoondi.

¹¹ Ax ka'a tse'e yakjavyétut je ku'aa'k ta'axtajkta juu' ve'e dukatajkipna toogupx joojnt. Kux ku xa ve'e je yaa'y kax dujayepa, ka'a tse'e du'ukkuvajktini juu' ve'e vyaajntktu vintso ve'e dumutóndat dumupáktat je Cristo, yaa'vyakuvaandinuvape'e. ¹² Ku ve'e ve'em dutonda, tukkuvé'tjadapts je'e ve'e je Nte'yam je'e kajx ku ve'e dukakutyonda juu' ve'e nu'atsò'vidu. ¹³ Nooxajttup tse'e kuxe'e je tyoonk kya'ijtxujada, ax ka nooxjyap tse'e, tajkm tajkme'e tyajkiduva jetse'e y'akotsutoonkada, dutuktákada juu' ve'e kapaatjudup, jetse'e jjomva'anda tyiva'anda. ¹⁴ Je'e kajxts atse'e ntsak jetse'e je muutskit ku'aa'k ta'axtajk yaa'vyajktinuvat, je ónu'k dujayéptat, jetse'e je jyaajin je tyajk du'ix'íttat. Ax ve'em tse'e kya'oyixjadat vintso ve'e je tokin xpaatjimdat ya'a kajx je jayu juu' ve'e dutso'oxpajktup je Nte'yam. ¹⁵ Kux jeme'e je ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e je tuvutoo' dumasooktu jetse'e je Satanás dupanajxkti.

¹⁶ Pan jem xa ve'e je jaanchja'viva, je yaa'tyajk ukpu je ta'axtajk, jetse'e jem je jyayu juu' ve'e ku'aa'k ta'axtajk, va'an tse'e duputákada, ve'em tse'e je jaanchja'vivatajk kyatso'oxajtxujadat jetse'e y'oyixjadat jetse'e duputákadat je ku'aa'k ta'axtajkta pan pan jatye'e katuntih'ijtxjudup.

¹⁷ Je jayu pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajkta, je'e tse'e yakmo'odap nuyojk je vintsa'kin jets je putajkin, vinkopk je'eda pan pan jatye'e ka'amaaydup jetse'e yak'ixpakta. ¹⁸ Kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Ka'a tse'e je y'ajén xpaajmjat je tsapkaaj juu' ve'e dūvintee'mp je trigo." Vaampap tse'e jidu'um: "Je toompa jayu, vyinmajtsjupts je'e ve'e jetse'e yakmójuyut." Jidu'um tse'e vya'añ.

¹⁹ Ka'a tse'e xmajapámut je jayu juu' ve'e dunu'aa'nip ukpu dunuvampejtp to'k je jayu juu' ve'e dunuvinténip je jaanchja'vivatajk, van'ítnume'e pan jeme'e numejtsk ukpu nutoojk juu' ve'e dunukojspejttup je y'ayook. ²⁰ Ax je jayu juu' ve'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk jetse'e tyokintonda, mtuknaajmap tse'e jeja anañujoma je jayu vyinkujk, ve'em tse'e je viijnk jayu cha'agadat jetse'e ve'em kyajátkiduvat. ²¹ Je Nte'yam jets je Jesucristo maat je y'aangeles, jéjats ats mitse'e je'e vyinkujkta ntukpava'añ jets ya'a ve'e xkutyónut. Ni to'k ni jado'k tse'e xkaviijnk'ixut. ²² Payo'oyu oy pan pane'e oy du'ix'ijttup je Nte'yam je jyayu, van'ítnum tse'e je mka'aj xtuknukónut. Kux pan mtuknukaampe'e je mka'aj je jayu juu' ve'e du'ka'oy'ix'ijttup je Nte'yam je jyayu, mtukpaatjupts mits je'e ve'e je tyokin. Va'ajtsts mitse'e mnaajk'íttut.

²³ Je'e kajx tse'e kuxe'e vane'em mpukju jetse'e je jotpa'am xjayep, kádits tun je tsoxk naajji x'uu'k, ookpa ve'e vee'n je tsaaydum pa'ajk naaj.

²⁴ Je'e kajx tse'e payo'oyu oy kux jeme'e juu' ve'e ixna ke'xna tokintoondup, ka'a tse'e vyinkopka jetse'e je viijnk jayu oy dupayo'oyut jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup. Jempa tse'e pane'e je tyókinda kanuke'x-natajkip jatyi, ux'ooknume'e. ²⁵ Nay ve'empa tse'e, yaknuja'vivap xa ve'e juu' ve'e je jayu oy tyuump. Ax pan ka'a tse'e jatyi yaknujava, ux'ooknum tse'e yaknujava. Ka'a xa ve'e juu' yu'uts ñaxy.

6 Nujom pan pan jatye'e mutoondup, va'an tse'e dūvintsa'agada je vyintsanda, ve'em tse'e je Nte'yam kyayakvinkojspe'tut jetse'e je jayu dukapakótsut je n'ixpajkunamda. ² Ax pan je jaanchja'viva jáyuts je'e ve'e je vyintsanda, ka'a tse'e duyakvintsa'kintókidat je vyintsanda kux y'utsta y'ajchta je'e ve'e, nuyojk

oye'e dutoojnadat juu' ve'e oy, kux je vyintsanda, pyutajkidupts je'e ve'e pan pan jatye'e yaktsojktup jetse'e je Jesucristo dujaanchjávada. Tukyak'ixpaku ve'em je jayu jetse'e ve'em xtukka'amáyut.

Je tuk'o'yin jets je tukjotkàdaakun

³Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e dutuk'ixtup je viijnk ixpajkun jetse'e dukakuvakta je va'ajts ixpajkun juu' ve'e je Maja Vintsán Jesucristo jye'e, je va'ajts ixpajkun juu' ve'e dumaatnavyaatjup dumaatnay'akeeguijup je Nte'yam jye'e, ⁴ka'ats je'e ve'e dutinujávada, namyájjidup je'e ve'e, je'ejyji ve'e tyoonkidup juu' ve'e je jayu natyukkojtsvintsoojvjudup. Ax ku tse'e je jayu ñakyojtsvintsávju, je'e tse'e duyakjéjip je ejkun, je tso'oxpajkun, je vinkojtspejtun, je ko'oy vinma'yun, ⁵ka'a tse'e ñayjávajada je jayu. Ka'a xa ve'e y'oya je vvinma'yunda pan pane'e ve'em játkidup, ka'a tse'e dunujávada je tyuv je'e, ve'eme'e vvinmayda jets je y'avintso o'yin je'e ve'e ku ve'e je jayu je Nte'yam dvinjava dvintsa'aga. ⁶Ax maja o'yints je'e ve'e ku ve'e je jayu je Nte'yam dvinjava dvintsa'aga, je'e ve'e ku ve'e yaktukjotkàda'aky vinxupe'e juu' yak'ix yakjayep. ⁷Ni tía xa ve'e nkayakje'yumdi yaja naxviijn ku ve'e nke'xumdi, ni tía tse'e nkayaktsoo'numduvat ku ve'e n'oo'kumdinit. ⁸Ax pan njayejpumdup tse'e je kaaky je naaj jets je vit je xox, ntukjotkàdaakumdapts uu'm je'e ve'e. ⁹Je'e pan pan jatye'e naajkkumeenavaajnjudup, ka'ats je'e ve'e cho'oxa vintso ve'e kya'adat jep tokin jaatp, y'ajootidup tse'e may viijn juu' ve'e ka víjap ka kéjap jets juu' ve'e yaktokintoojnjudup. Ax je'e tse'e je jayu duyakma'tp jetse'e dutukmasa'ak je Nte'yam je tyoo'. ¹⁰Ku xa ve'e je jayu dunas'ayova je

meen, je'ets je'e ve'e duyakjéjip je ko'oy vinma'yun jets je ko'oy to'nun. Jemda tse'e juu' ve'e je tuv jaanchja'vin dukoo'kmajapaamdinup kux ooye'e dutuntsokta jetse'e kyumeenadat, ve'em tse'e tyoo'tókida jetse'e je jyoot je jya'vin ooy tyunyaktsaachpaa'tjada.

Ku je kyo'oy je'e yak'amaadaaga

¹¹Ax mits, je Nte'yam je jyayu, ka'a tse'e x'itumo'ot ya ko'oy too'; je'e ve'e mtónup mkótsup je tyuv je'e, vinjava vintsa'aga je Nte'yam, jayepu je jaanchja'vin jets je tsojkun, mutena juu' jaty, naajk'ítju nuu'k aaj nuu'k joot, ¹²jets amaadaaga je jaanchja'vin kajx je kyo'oy je'e. Tun'ixu vintso ve'e xjayejpnit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e juu' ve'e je Nte'yam mtuknuyaaxuxju jets juu' kajxe'e je tuvakojsun oy xpuujm jeja je numay jayu vyinkujk, je'ets je'e ve'e ku ve'e mnay'ava'niji vintso ve'e mjaanchjáva.

¹³Je Nte'yam, juu' ve'e je joojntykin duyajkp, jets je Jesucristo, juu' ve'e jem je Poncio Pilato vyinkojkm oy je tuvakojsun dupaam, jéjats ats mitse'e je'e vyinkujkta ntukpava'añ ¹⁴jetse'e xkutyónut je toonk juu' ve'e je Nte'yam mmoojyju, ve'em tse'e je jayu va'ajts dunujávadat jets pan ti je'e ve'e je tokin jetse'e ñaajk'ítjadat oy jets va'ajts. Tonu ve'em van'it paat ku ve'e myiinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesucristo. ¹⁵Ax miinnuvapts je'e ve'e, ve'em ax jo'n dunupaajmtki je Kunuu'kx Tee', je'ejyji ve'e nujom juu' jaty duka'mikajxp, je Yakkutojkpa juu' ve'e duyakkutojkjip je yakkutojkpatajk jets je Vintsán juu' ve'e dunuvintsánip je vintsántajk. ¹⁶Je'e xa ve'e tun to'kji juu' ve'e duka'mip juu' jatye'e kavintókip, joojntykipts je'e ve'e jeja ajajt it jaat joma ve'e ni pana kyanaajktámaja. Ni pana xa ve'e kya'ixju, ni pana xa ve'e kya'o'yixju jetse'e y'ixjut. ¡Je'e tse'e xa'ma kajx

dunumájinup dunujaanchinup jetse'e je kutojkun dujajejpnit! Amén.

¹⁷Naajmada pan pan jatye'e kumeenda yaja naxviijn jets ka'a ve'e namyájajadat jets ka'a ve'e jem je meen kya'm ñapyámjadat, kux ka'a ve'e dunujávada vinxupe'e ya it jyaa'knáxut ku ve'e dujaa'kjayéptat je myeen, ñojk'óye'e jem je Nte'yam y'am kya'm ñapyámjadat, je'e juu' ve'e ooy xtunmo'yumdup nujom juu' jaty je'e kajx jetse'e ntukxoojntkumdat.

¹⁸Naajmada jetse'e dutóndat juu' ve'e oy jets juu' ve'e y'ixtup jyajejptup, je'e tse'e tyukputákadap je viijnk jáyuda. ¹⁹Ku tse'e ve'em dutóndat, y'apaamdukadapts je'e ve'e juu' ve'e

miimpmum jetse'e duyakvinkópkadat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

**Juu' ve'e je Pablo
tyukpavan'ux'ookinu je Timoteo**

²⁰Timoteo, va'ajts tse'e xyak'ítut je oy kats je oy ayook juu' ve'e myaktukka-tajki. Ka'a tse'e x'itumo'ot jetse'e jyéjat je ko'oy ayook jets je kats juu' ve'e ty-ijtp nuja'vin, ax ka'a tse'e je kats du-maātnavyaa'tyju dumaātnay'akeegaja je Nte'yam je y'ayook. ²¹Jeme'e je jayu juu' ve'e ve'em yak'ixpajktup, ve'eme'e vya'anda jets y'ixada ve'e je Nte'yam; ax ka'a tse'e du'ixada, myasooktinuts je'e ve'e je tuv jaanchja'vin.

Je Nte'yam tse'e mkunoo'kxjup.

Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Timoteo

1 Atse'e je Pablo, je Nte'yamts atse'e xvinkoon jets atse'e n'ítut je Jesucristo je kyukátsiva je'e kajx jets atse'e n'avánat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e tse'e xtukvinva'nimdu ya joojntykin juu' ve'e yakjayepp ku ve'e je jayu y'it to'k muk je Jesucristo maat. ²Timoteo, ooy ats mitse'e ntuntsak, n'onukja'vipts ats mitse'e je'e kajx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je Jesucristo ku atse'e x'amotunajxy. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je nMaja Vintsánamda Cristo Jesús, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijtnit je tyukmo'tun maatta jets je y'oy joot maatta.

Vaajnja tse'e anañujoma je jayu je oy kats je oy ayook

³Je va'ajts vinma'yun maat atse'e nvinjava nvintsal'aga je Nte'yam, ve'em ax jo'n dutoonduva uu'm je njuipit jáyuvamda. Jóvum xaaj jóvum tsooj atse'e je Nte'yam nkukajtsja mits kajx ku atse'e ntsapkats. ⁴Njaa'myejtsp atse'e vintso ve'e je mvinnaaj vyajntyk. Ooyts atse'e ntuntsak jets ats mitse'e n'fxnuvat jets atse'e ve'em ooy ntunxoondukut. ⁵Njaa'myejtsp atse'e vintso ve'e to'k joot xjaanchjáva je Nte'yam, ve'em ax jo'n dutoonduva je m'ok Loida jets je mtaak Eunice. Vinjava atse'e ntañ jets ve'emna mitse'e xjaanchjáva uxayam paat. ⁶Je'e kajxts ats mitse'e ntukjaa'myéts jetse'e xjaa'kyaknuýokat je maa'yun je putajkin jetse'e ve'em je jayu xjaa'ktuknuja'vi'ata'atsut je Nte'yam je y'ayook, je maa'yun je putajkin juu' ve'e je Nte'yam mmoojyju ku ats mitse'e ya nka'aj ntuknukaajn. ⁷Kux je Espíritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam

xmo'yumdu, ka je'e kajxapts je'e ve'e xmo'yumdi jetse'e je jayu x'atsa'kimdat, je'e kajxe'e jetse'e njayejpumdinit je makk aaj je makk joot jets je tsojkun, jetse'e nnay'akuvaa'nimjidinit. ⁸Ka'a tse'e xtuktso'otyónut jetse'e je tuvakojsun xpámüt je nMaja Vintsán kajxamda. Ka'ats ats mitse'e xtuktso'otyoompat ku atse'e yap poxuntujkp n'it je'e kajx, ñojk'óye'e je Nte'yam je myakkin kajx xtukmaatjayéput je jaanchja'vivatajk je tsaachpaatun juu' ve'e jéjip ku ve'e je jayu yakvaajña je oy kats je oy ayook. ⁹Je Nte'yam xa ve'e xyaktsookumdu, xyaaaxjimduts uu'm je'e ve'e jetse'e njoojntykimdat vintso ve'e yakmaja yakjaancha y'ijtnit. Ka je'e kajxap tse'e xyaktsookumdi kuxe'e juu' nto'numdi, je'e ve'e ku ve'e ve'em viinn dunupaajmtki jets je'e kajxpa ve'e kuxe'e je maa'yun xtoojnimda je Cristo Jesús kajx, je maa'yun juu' ve'e xtuknupaajmtkimdu van'ítani ku ve'e ya it kyatsoo'ndukna vye'na. ¹⁰Ax ya maa'yun tse'e nukex'natajki ku ve'e myiijn je nYaktsookpamda Jesucristo, je'e tse'e duyakkutoki je oo'kun jetse'e je jayu dutuknuja'vi je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Je oy kats je oy ayook kajx xa ve'e nnuja'vimda vintso ve'e njayejpumdinit ya joojntykin. ¹¹Nay je'e kajxpat atse'e je Nte'yam xpuujm ka'amaayva, kukátsiva, jets yak'ixpajkpa. ¹²Je oy kats je oy ayooks atse'e nkutsaachpaadip, ax ka'ats atse'e ntuktso'otyún, kux tyuva atse'e nnayja'vijini jets jem atse'e je Jesucristo y'am kya'm nmapyaajmji, nay tyúvats atse'e nnayja'vijini jets jyayepp je'e ve'e je kutojkun jetse'e du'ix'ijtnit juu' ats je'e ve'e xtukkatajki. Van'it paat tse'e ve'em dutónut ku ve'e myiinnuvat.

¹³Panajxju je tuv ixpajkun, ve'em ax jo'n atse'e x'amotunajxy. Ve'em tonu je jaanchja'vin maat jets je tsojkun maat juu' ve'e je Cristo Jesús xmo'yumdup. ¹⁴Va'ajts tse'e xyak'ítut jetse'e je jayu

xtuk'ixut je tuv ixpajkun juu' ve'e myakmooy. Je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp yam nja'vin kajxmamda, je'e tse'e mputákajap jetse'e ve'em xtónut.

¹⁵Xmasoqktinuts atse'e nujom pan pan jatye'e tsuunidup jem ásiait y'lit jootm, ax xnujava jo'n, numejtsk je'e ve'eda juu' ve'e duxaajidup Figelo jets Hermógenes. ¹⁶Je Maja Vintsane'e dutukmo'otup je Onesiforo maat pan pan jatye'e tsuunidup jep jyuump tyujkp, kux may nax ats je'e ve'e xyakjot'amaji jets atse'e xkatuktso'otyuujn ku atse'e yap poxuntujkp n'it. ¹⁷To'k aaj to'k jootts atse'e x'ixti ku ve'e vye'na yaja ró-mait cyiudaaj kujx, ka'ajam atse'e x'ix-ti'atuvi vi'nam atse'e xkapaa'ty. ¹⁸Je Maja Vintsán tse'e tukmo'otjup je xaaj ku ve'e myiinnuvat. Oy xa mits je'e ve'e xnujava jets je'e atse'e ooy xtumpatto'ni jem éfesovit kyajpun kajxm.

Je'e pane'e je Jesucristo oy dumutoomp dumupajkp

2 Jets mits, juu' atse'e n'onukja'vip, pamu je makx aaj je makx joot je maa'yun kajx juu' ve'e je Cristo Jesús xtoojnimdup. ²Je ayook juu' ve'e m'amotunajx jets atse'e jeja je numay jayu vyinkujk ntuk'ix, je'e'ts mitse'e je jayu mtuk'ixup pan pan jatye'e je tyuv je'e dutoondup jetse'e dujajttuvat vintso ve'e je viijnk jayu dutuk'ixtuvat.

³Ve'em ax jo'n to'k je oy tojpa dumutena je tsaachpaatun, nay ve'empats mitse'e xmuténivat je tsaachpaatun je Cristo Jesús kajx. ⁴Je tojpa juu' ve'e jep tyoonk jaatp ijtp, ka'a tse'e dutuktaka je toonk juu' ve'e je tojpa kyaje'eip, ve'eme'e dutún ax jo'n y'oyjávajat je'e juu' ve'e yaktajkiju tojpa. ⁵Nay ve'empa tse'e, pan pan jatye'e noomdup, nachots'ixjudup, ukpu viijnk dukoo'yidup, óyame'e myaada'akta, ka'a tse'e dupakta pan ti ve'e ñukoo'yidup pan ka'a ve'e kyoo'yada ax jo'n tukpava'añ

y'it jetse'e kyoo'yadat. ⁶Je yoova jayu, paatjupts je'e ve'e jetse'e mutoo'vajkp tyukkada'akjadat je trigo taajm. ⁷Payo'oyu oy juu' atse'e nkajtsp; je Maja Vintsán tse'e mtukvinjávajap nujom.

⁸Jaa'myétsu jets je Jesucristo ve'e duyaknuke'xnatajki jets je Nte'yam je'e ve'e, je'e ve'e ku ve'e jyoojntykpajknuva ku ve'e y'uk'aa'k. Yaknuke'xnatajkiva tse'e jets jayu je'e ve'e, je'e ve'e ku ve'e y'it je yakkutojka David je chaan je kyooj. Ya'a xa ve'e je oy kats je oy ayook juu' atse'e je jayu nvaajnidup. ⁹Ya oy kats ya oy ayook kajx atse'e nmutena je tsaachpaatun, je'e paat jets atse'e yap poxuntujkp n'it ax jo'n atse'e kun'ijit to'k juu' ve'e je maja tokin dutoomp y'ijit. Ax je Nte'yam je kyats je y'ayook, ka'ats je'e ve'e je jayu to'k viijn duyak'it ax jo'n atse'e to'k viijn nyak'it, va'kxtk'ataatspts je'e ve'e may viijn. ¹⁰Nujom juu' jaty atse'e nmuténip je'e je y'o'yin kajxta pan pan jatye'e je Nte'yam vyinkoon, ax ve'em tse'e je Jesucristo yaktso'okjadat, to'k muk tse'e y'ijttinit je'e maat jetse'e xa'ma kajx jyoojntykidinit joma ve'e je majin.

¹¹Tyúvamts ya'a ve'e ya kats juu' ve'e njaanchja'vimdup:

Pan ijtumdup tse'e ax jo'n kun'oo'kumdi je Cristo maat je'e kajx ku ve'e to'k muk n'ijtumda je'e maat,

xa'ma kajxts uu'm je'e ve'e nmaatjoojntykimdinit;

¹²pan je'e maatts uu'me'e ntsaachpaatumda,

je'e maatts uu'me'e nyakkutojkumduvat;

pan ka'ats uu'm je'e ve'e nnatyukpajkumjada,

ka'ats uu'm je'e ve'e xnatyukpajkumjuduvat;

¹³pan ka'a tse'e nkyuty'o'numda je y'ayook,

kyutyuumpts je'e ve'e juu' ve'e kyajtsp,

kux ka'a xa ve'e nvaat vimpit dutónut juu' ve'e kyajtsp.
Jidu'um xa ya'a ve'e ya kats.

**Je mutoompa je mupajkpa juu'
ve'e je Nte'yam y'oyja'vip**

¹⁴ Tukjaa'myétsta je jaanchja'vivatajk juu' atse'e tunja'a. Tukpava'anda jeja je Maja Vintsán vyinkujk jets ka'a ve'e ñatyukkojtsvintsóvjadat oyjuu' kats ayooka juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguiip maat je tyuv je'e, ni vinxupa xa je'e ve'e kyato'nuxjada ku ve'e ñakyojtsvintsóvjada, koojyji ve'e je jayu duyakmejtsvin-máyda pan pane'e amotunajxtup. ¹⁵ Pan vinxupe'e m'o'yixju, je'e tse'e mtónup juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip, ve'em ax jo'n to'k je toompa juu' ve'e dutoomp juu' ve'e je vyintsán y'oyja'vip jets ka'a tse'e tii juu' ve'e tyuktso'otyuum. Oy yaxone'e xkojtsva'atsut je tuvukats je tuv ayook. ¹⁶ Ka'a tse'e x'itumo'ot je kats je ayook juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguiip maat je tyuv je'e, kux pan pan xa ve'e ve'em dukojtstup, yakvintsa'kintoki'ataatstupts je'e ve'e je Nte'yam. ¹⁷ Juu' jaty tse'e je jayu tyuk'ixpajktup, ve'em tse'e yo'oy ax jo'n je pa'am juu' ve'e je jayu duyakma'tp. Numejtsk je'eda juu' ve'e ve'em duyakva'kxtktup je ayook, je Hime-neo jets je Fileto. ¹⁸ Too'tókidu xa je'e ve'eda, ve'em tse'e je jayu dutuk'ixta jets ka'a ve'e je oo'kpatajk y'ukjoojn-tykpaiktinuvat. Ax jem tse'e je jaanchja'vivatajk juu' ve'e yakvinmama'ytta maat je y'ixpajkunda. ¹⁹ Ax je Nte'yam tse'e xpaajmjimdu yam nja'vin kajmamda je jaanchja'vin juu' ve'e tam xyak'ijtumdup je'e maat. Ve'em xa ya'a ve'e ya jaanchja'vin ax jo'n je ayook juu' ve'e vaamp: "Y'ixa xa ve'e je Maja Vintsán pan pan jatye'e jye'eip", jets nay jidu'umpa: "Nujom tse'e pan pan jatye'e du'ava'nidup jets je Cristo je

jyayu je'e ve'eda, va'an tse'e dumasook-tini nujom juu' jatye'e ka óyap." Jidu'um tse'e vya'añ.

²⁰ Joma ve'e je oy tajk, ka je apajkin-jyapts jepe'e juu' ve'e oro jets juu' ve'e plata, jeppa ve'e juu' ve'e kup jets juu' ve'e naax, jep tse'e juu' ve'e je ñumajin maat yaktuump, nay jeppa tse'e juu' ve'e ka je ñumajin maatap yaktuump. ²¹ Ve'em xa uu'me'e n'ijtumda ax jo'n je apajkin juu' ve'e ijtp joma ve'e je oy tajk. Pan naajkvaatsumjüdupts uu'me'e jetse'e nmasookumda nujom juu' jatye'e ka óyap, ve'em tse'e n'ijtumdat ax jo'n je apajkin juu' ve'e je jayu je ñumajin maat yaktuump, apaamdüka tse'e n'ijtumdat jetse'e nto'numdat pan ti ve'e je Maja Vintsán chajkp.

²² Ka'a tse'e mnamyaso'okjut jetse'e myakkutojkuxjut je vinma'yun juu' ve'e je muutskit ónu'k jyajejptup ku ve'e jy-omvinmayda tyivinmayda; panajkxu je tyuv je'e, je jaanchja'vin, je tsojkun, jets je oy joot. Panajkxu je'e maat nujom je'eda pan pan jatye'e va'ajts aaj va'ajts joot dujaanchja'vidup je Maja Vintsán. ²³ Ka'a tse'e x'itumo'ot pan pan jatye'e nakyojtsvintsoojvjudup je ayook kajx juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeeguiip, mnuja'vip xa mitse'e jets koojyji ve'e je jayu duyaknacho'oxpú'kju. ²⁴ Kux je Maja Vintsán je myutoompa je myupajkpa, ka'ats je'e ve'e pan dumaatnacho'oxpú'kju, oy jayu ve'e ñapyumju anañujoma je jayu maat, jyajtype'e je yak'ixpajkk, myuténipe'e juu', ²⁵ nuu'k aaj nuu'k joot'e dutukmaatkojts'óya pan pan jatye'e dutso'oxpajktup je Nte'yam je y'ayook, jetse'e du'ix vintso ve'e je Nte'yam yakvinmayumpítjut, vintso ve'e dukuvákut je tyuv je'e, ²⁶ jetse'e vyíjüt kyéjüt, ve'em tse'e dutukva'atsut joma ve'e je ko'oyjáyuvap yak'ituva'añju jetse'e tyuktonuva'añju juu' je'e ve'e chajkp.

Vintso je jayu vye'nat ku ve'e je Cristo myiinnuvat

3 Nujava ya'a, ooye'e je jayu tyuntso'oxpaa'ttat ku ve'e tyámínit je itakax. ²Viinmji ve'e je jayu ñachókjadat, ñas'ayóvadap tse'e juu', namyájajadap, natyijjadap, kojts'anáxtap, ka'a tse'e du'ukkat-supajktinit je tyee' je tyaak, ka'a tse'e du'ukkejxtktinit, ka'a tse'e je Nte'yam duvinjávadat duvintsa'agadat, ³ka'a tse'e dujayéptat je tsojkun, ka'a tse'e jyot'oyava'andat, nuvampéttap tse'e, ka'a tse'e ñay'akuvaa'najadat, mu'ukivimpíttap, cho'oxpáktap tse'e nujom juu' jatye'e oy, ⁴pyámdap tse'e je jayu juu' ve'e tsojjudup jem je'e kya'mda juu' ve'e tso'oxpajjudup, ka vintúvap tse'e juu' dutóndat dukótstat, ñtútúvadap, ka'a tse'e je Nte'yam dutsóktat, je'e ve'e pyanajxtap vintso ve'e viinm ñatyukxoondukjadat, ⁵naajkke'exuva'anjadap tse'e ax jo'n je Nte'yam kudúvinja'vidi kudúvintsa'kidi, ax ka'a tse'e jem je Nte'yam y'am kya'm ñapyámjadat.

Ka'a tse'e ml'ítut je'e maatta pan pan jatye'e ve'em. ⁶Kux jeme'e juu' ve'e je taay dumutajkidup joma ve'e je jayu ñay'amókajada, tyukvin'aa'ndup tse'e je y'ixpajkun je ta'axtajk juu' ve'e oy dukanuja'vidup je Nte'yam je y'ayook jetse'e y'itta tokin maat. ⁷Je ta'axtajkta, xa'ma tse'e dutoonkada juu' ve'e y'ixpajktup, ax ni vin'ita tse'e dukatuk-je'yada je tyuv je'e. ⁸Ve'em ax jo'n je Janes jets je Jambres dutso'oxpajkti je Moisés, nay ve'empa tse'e je jayu dutso'oxpajktuva je tyuv je'e, ka'a tse'e je oy vinma'yun dujayepta jets ka'a tse'e je jyaanchja'vin dupaa'ty du'akeega maat je tuv jaanchja'vin. ⁹Ax ka'a tse'e xa'ma y'óyadat, kux nuke'xnatáka ve'e tyánut vintso ve'e je jayu duvin'aa'nda, ve'em

ax jo'n jyajtti je Janes jets je Jambres juu' ve'e je Moisés dutso'oxpajktu.

Juu' ve'e je Pablo tyukpavan'ux'ookinu je Timoteo

¹⁰Ax mnuja'vipts mitse'e juu' atse'e je jayu ntuk'ixp, vintso atse'e njáyuva njoojntyka, vintso atse'e nujom je jayu ntsak, juu' atse'e ntonuvaampy nkot-suvaampy, juu' atse'e njaanchja'vip, juu' atse'e nmuténip, ¹¹juu' kajx atse'e nyakjomtún nyaktitún, juu' atse'e nkutsaachpaadip. Mnuja'vivapts mitse'e nujom vintso atse'e je jayu xjomtu-ujn xtituujn jem toojk kajpun kajxm, jem Antioquía, jem Iconio, jets jem Listra, jets vintso atse'e ntsaachpaaty ku atse'e jem nyakjomtuuyn nyaktitu-ujn. Ax je Maja Vintsants ats ya'a ve'e nujom xtuknuvaats. ¹²Tyúvam xa ve'e jets nujom pan pan jatye'e joojntykavaandup va'ajts aaj va'ajts joot je Cristo Jesús kajx, yakjomtoondup yaktitoondupts je'e ve'eda. ¹³Je jayu juu' ve'e ko'oyjoojntykidup jetse'e je jayu duvin'aa'nda, ve'emts je'e ve'e ñajkxtat ñáxtat, ve'eme'e je jayu duvin'aa'ndat ve'em tse'e je jayu vyin'aa'njduvat.

¹⁴Ax mits, pamu je makk aaj je makk joot je'e kajx juu' jatye'e mnu'ixpajki jetse'e xjaanchjáva. Mnuja'vipts mits je'e ve'e jets pane'e mtuk'ixju. ¹⁵Van'ítani ku ve'e pi'knum mve'na, van'it tse'e xnuja'vi'ukvaajñ juu' ve'e ijtp jep Kunuu'kx Jatyán kujxp, ax je Kunuu'kx Jatyán kajx tse'e m'o'yixju jetse'e mvíjut mkéjut, ve'em tse'e xnujávát vintso ve'e yakjayéput je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je joojntykin juu' ve'e yakjajepp ku ve'e je Cristo Jesús yakjaanchjáva. ¹⁶Nujom je Kunuu'kx Jatyán, je Nte'yamts je'e ve'e je jayu je vinma'yun dumoooy, toompts je'e ve'e jetse'e je jayu yaktuk'ixut je tuv jaanchja'vin jetse'e yaktuknaajmat ku ve'e dutún juu' ve'e ka óyap. Toom-

papts je'e ve'e jetse'e yaktukvinjávát je tyokin jetse'e yaktuk'ixut vintso ve'e tuv jyoointykat, ¹⁷ ve'em tse'e je Nte'yam je myutoompa je myupajkpa pu'uk avaada y'lijtnit jetse'e ve'em dutónut dukótsut nujom juu' jatye'e oy.

4 Je Nte'yam jets je Jesucristo, je Jesucristo, juu' ve'e miinnup yakkutojkpa jetse'e je jayu dutokimpayo'ynit juu' ve'e joojntykidup jets juu' ve'e aa'kanda, jéjats ats mitse'e je'e vyinkujkta ntukpava'añ: ²Tukka'amáyu je Nte'yam je kyats je y'ayook. Pan y'amotunaxuvaandup tse'e, uk pan ka'a, ni vin'ítats mits je'e ve'e xkatukka'amay'atúvat. Kojtsvíju je jáyuda juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook dukakuvakuvaandup, tuknaajma je jáyuda juu' ve'e je Nte'yam duyakvintsa'kintókidup, kojtsja je jáyuda jetse'e to'k aaj to'k joot dujaanchjávadat je Maja Vintsán, jets mutenikaxu nujom juu' jaty ku ve'e ijtp xtuk'ix je oy kats je oy ayook. ³Kux je'yape'e je xaaj ku ve'e je jayu dukoo'kmuténidinit je va'ajts ixpajkun, y'ixtadapts je'e ve'eda pan pan jatye'e tuk'ixjadap juu' ve'e y'amotunaxuvaandup, ⁴ka'a tse'e du'amotunaxuva'andat je tyuv je'e, je'e ve'e myajapámdap juu' ve'e je jayu myutaayvaattup. ⁵Ax mits, viji kej tse'e xa'ma mnaajk'ítjút, mutena je tsaachpaatun, tukka'amáyu je oy kats je oy ayook, tonkaxu oy je mtoonk.

⁶Ax ats, je yax jo'nts atse'e nyakpam'ukvaanni, táminupe'e ats je n'oo'kun, ⁷távani atse'e nmaada'aky, ve'em atse'e ax jo'n je jayu juu' ve'e tujye'ya joma ve'e kyukaxa je noomk, ka'ats atse'e tunmasa'ak je tuv jaanchja'vin. ⁸Ax uxyam, je o'yints atse'e n'alixp jem tsapjootm kux tuv atse'e tunjáyuva tunjoojntyka, je o'yin juu' atse'e xmooyrup je Maja Vintsán ku ve'e myiinnuvat, je'e juu'

ve'e tokimpayo'yp ax jo'n dupaa'ly du'akeega. Ax ka átsjyapts je'e ve'e xmo'op, yakmooyduvap je'e ve'e nujom pan pan jatye'e dutsojktuvap jetse'e myiinnuvat.

Juu' ve'e je Pablo chojk jetse'e je Timoteo dutónut

⁹Yakvinkopka jets ats mitse'e tsojk min xku'ix. ¹⁰Xmasooknu atse'e je Demas kux je'e ve'e chojk je naxviijnit je ky'o'oy je'e, jem Tesalónicats je'e ve'e ñajkxni. Ax je Crescente, jemts je'e ve'e galáciait y'it jootm ñujkx; je Tito, jemts je'e ve'e dalmáciait y'it jootm ñujkx. ¹¹Ya Lúcasji ve'e yam ats maat. Najkxu xvavu je Marcos jetse'e xmaatmínut, kux xputajkip ats je'e ve'e jeja je Nte'yam tyoonk jaat. ¹²Je Tíquico, jem atse'e éfesovit kyajpun kajxm nkejx. ¹³Ku ve'e mmétsut, myakmínup tse'e to'k aaj je vituni'kx juu' atse'e nmasook jeja je Carpo tyak'aajy jem trooasit kyajpun kajxm, nay ve'empa ats je nnak jets ats je n'ak axaa'ch joma ve'e juu' jaty javyet, vinkopk je ak axaa'ch.

¹⁴Ooy xa atse'e je pojxun ka'tspa Alejandro xtuntsaachtuujn. Je Maja Vintsants je'e ve'e tukkuvétjup je ka óyap kajx juu' ve'e tyoon. ¹⁵Nay'ixju mits je'e kajx, kux ooye'e dutuntso'oxpujk je oy kats je oy ayook juu' ve'e n'ava'nimdup.

¹⁶Ku xa atse'e muto'k nax nmakyukojsji jeja je yakkutojkpa vyinkujk, ni pánats atse'e xkaputajki, nujom atse'e xmasokkajxti. N'alixpts atse'e jetse'e je Nte'yam kyatukkuvétjedad je'e kajx. ¹⁷Ax je Maja Vintsants atse'e xputajki, je'ets atse'e je makkin xmooy, ve'emts atse'e je jayu va'ajts nvaajnidi je Nte'yam je kyats je y'ayook, je'e paat jetse'e du'amotunajxtuva nujom je jayu juu' ve'e ka je israeejlitap. Je Maja Vintsants atse'e xjajejp x'axajtojk jets atse'e ve'em nkatsaachpaaty juu' atse'e

x'luktukmutsojktu pan pan jatya atse'e xtso'oxpajktu. ¹⁸Je'ets atse'e xjayé'pup x'axajtókup pan ti ve'e tónjup kótsjup, ve'emts atse'e xyakje'yinit joma ve'e yakkutuk jem tsapjootm. ¡Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit xa'ma kajx!

Ku je Pablo máyam je Dios duxejx

¹⁹Máyame'e to'k aaj je Dios xmo'ot je Prisca jets je Aquila maat je'eda pan pan jatye'e tsuunidup joma ve'e je Onesíforo je jyaajn je tyajk. ²⁰Jem

xa ve'e Corinto tyaañ je Erasto. Je Trófimo, pajkjupts atse'e nmasaak jem Mileto. ²¹Yakvinkopka jetse'e mmínut namka'ana je xox aats dupaa'ty. Máyame'e je Dios mkejxuxjada je Eubulo, je Pudente, je Lino, je Claudia, jets anañujoma je utsta je ajchta maat je utsta je tsá'ada.

²²Je Maja Vintsán Jesucristo tse'e y'ijtnit mits maat jets miitse'e anañujoma mkunoo'kxjadat.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Tito

1 Atse'e je Pablo, je Nte'yam je myutoompa je myupajkpa jets je Jesucristo je kyukátsiva. Je'e atse'e xtuknukejxtu jets atse'e je jayu nvaajnjadat je oy kats je oy ayook, ve'em tse'e ñapyaa'jmidinit jem je Nte'yam y'am kya'm pan pan jatye'e vinkoojnjudu jetse'e dunujáavadat je tyuv je'e, ²jetse'e dujajeptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Je Nte'yam, je nYaktsookpamda, juu' ve'e ni vin'ita kataayip, je'e tse'e ya joojntykin duvaajntk ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na. ³Ax uxyam tse'e xtuknuja'vimda, ve'em ax jo'n dunupaajmtki, vintso ve'e njajejpumdinit ya joojntykin je kats je ayook kajx juu' atse'e xtukkatajki jets atse'e xtukpavaajñ jets atse'e je jayu nvaajnjadat. ⁴Tito, n'onukja'vip xa ats mitse'e je'e kajx ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaajñ je Jesucristo ku atse'e x'amotunajxy. Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je nYaktsookpamda Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijtnit je y'oy joot maatta.

Je Tito je tyoonk jep Creta

⁵Je'e kajxts ats mitse'e nmasaak jem créta'it y'it jootm jetse'e xtónut xkót-sut juu' ve'e toonkip kojtskip maat je jaanchja'vivatajk, kajpun kajpune'e xpámut pan pan jatye'e dunuvinténadap je jaanchja'vivatajka ax jo'n ats mitse'e ntukpavaajñ. ⁶Je'e juu' ve'e yakpámup, je'e tse'e juu' ve'e ti tokin kayakpaatjip, juu' ve'e to'kji je ñuda'ax dujajejpp, juu' ve'e je y'ónuk dujaanchja'vidup je Jesucristo, je jayu kyava'anup jets viinme'e je y'ónuk ñaajkkutojku'xjada ukpu kyakatsapakta. ⁷Kux pan pan xa ve'e dujajejpp je toonk jetse'e je jaanchja'vivatajk dunuvinténat, pava'añ tse'e

y'it jetse'e ti tokin kyayakpaatjat, je y'avintso vinma'yun dukapámut, jatyji kya'ék'jut, kya'oo'kut kyamo'ok'jut, je jayu dukatsii'kut, je meen dukakáx'jut, ⁸oy jayu ñapyám'jut maat je je'yva jayu, je y'oy je'e dutsók'ut, dupayo'oyut vintso ve'e dutónut dukótsut juu' ve'e pyaaty'p y'akeegui'p, je va'ajts joot dujayé'ut, jetse'e ñay'akuva'a'najat. ⁹Ve'eme'e dutsák jetse'e oy dupanaj'kut je tuvúto' juu' ve'e yaktuk'ix, ve'em tse'e y'o'yix'jut jetse'e je jayu dutukkojtsv'ijut je va'ajts ixpajkun jetse'e duyaknuke'xnatákat joma ve'e tyoo'tókida pan pan jatye'e dukojtsvintsoovdup je va'ajts ixpajkun.

¹⁰Kux jeja xa ve'e numay je jayu, vinkopk je israee'lit jáyuda, pan pan jatye'e dutso'oxpajktup je Nte'yam je y'ayook, tyuk'ixtu'pts je'e ve'e je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada juu' ve'e kyapaaty'p kyah'akeegui'p jetse'e ve'em dutukvin'aa'nda. ¹¹Yak'ama'at tse'e dutsokta kux yakvinmama'y'ttupe'e je jayu juu' ve'e pu'ukta to'k jaajñ to'k tajk, ve'em tse'e dutonda dukotsta jetse'e dutukmeempáktat ku ve'e je jayu dutuk'ixta juu' ve'e kyapaaty'p kyah'akeegui'p.

¹²Jidu'um xa ve'e nuto'k je créta'it jayu vyaajñ, je'e je y'ayook kojtsnajxpada: "Xa'ma taayidup xa ve'e ya créta'it jayu, je mu'uk tánuk jo'n tse'e y'itta, munuyojk tse'e tyunkayda tyun'oo'kta jetse'e ñooxtsaanada." ¹³Ax tyúvam tse'e vyaajñ. Je'e kajx tse'e mak'k xtuknaajmadat je'e pan pan jatye'e dukuvajktup je jayu je y'ixpajkun juu' ve'e ve'em duyak'ixpajktup, ve'em tse'e dujaanchjávadat je tyuv je'e, ¹⁴ve'em tse'e dukamajapámdat je maayduk juu' ve'e je israee'lit jayu myutaayvaattu, ve'em tse'e dukamajapaamduvat pan pan jatye'e dukakuvajktup je tyuv je'e jetse'e dupava'anda jetse'e dupanajktat je y'ixpajkunda. ¹⁵Je'eda pan pan jatye'e je va'ajts aaj je va'ajts joot du-

jayeiptup, va'ajtsts je'e ve'e dujávada nujom juu' jaty; ax je'eda pan pan jatye'e je va'ajts aaj je va'ajts joot duka-jayeiptup, ka va'ajtsapts je'e ve'e nujom dujávada, je jyoot jets je vvinma'yun paatts je'e ve'e kyava'ajtsada. ¹⁶ Ve'em xa ve'e vya'anda jets y'íxada ve'e je Nte'yam; ax ka'a tse'e du'íxada, kux je'e juu' jatye'e tyoondup kyojstsup, je'e tse'e duyaknuke'xnatájkip jets ka'a ve'e du'íxada, axaa'kp tse'e jyáyvada jyoojntykada, ka'a tse'e kyatsapakta, ni vinxupa ve'e kya'o'yixjada jetse'e dutóndat dukótstat je y'oy je'e.

Je va'ajts ixpajkun

2 Ax mits, je'e xa mitse'e mkótsup juu' ve'e va'ajts ixpajkun. ² Naajmada je na'avtajk jetse'e ñay'akuvaa'najadat, ñaajk'ítjadat je vintsá'kin maat, dutóndat dukótstat juu' ve'e pyaatyp y'akeegup, mákk aaj mákk joot dujaanchjávadat je tyuv je'e, je jayu dujávadat dutsóktat, jetse'e juu' dumutéénadat. ³ Nay ve'empa je amajatajka, naajmada tse'e jetse'e ñaajk'ítjadat ax jo'n duvinmachju je ta'axtajk juu' ve'e dujaanchja'vidup je Nte'yam, je jayu dukanuvampéttat, kya'oo'ktat kyamo'okjadat, je oy nu'ixvaatsun dupámdat ⁴ jetse'e ve'em dutuk'íxtat je muutskit ta'axtajka jets chóktape'e je ñuyaa'y jets je y'ónukta, ⁵ dutuk'íxtat vintso ve'e ñay'akuvaa'najadat, va'ajts joot ñaajk'ítjadat, du'íxtat dujayéptat je jyaajn je tyajk, oy jayu ñapyámjadat maat anañujoma je jayu, jetse'e jep je ñuyaa'y kya'p pya'tkup ñapyámjadat, ve'em tse'e ni pana dukapakótsut je Nte'yam je kyats je y'ayook.

⁶ Nay ve'empa je vajutyajka, kojtsjada jetse'e ñay'akuvaa'najadat. ⁷ Vinm mitse'e xpámüt je nu'ixvaatsun pan vintso ve'e juu' jaty oy dutóndat. Ku ve'e xyak'ixpáktat, je va'ajts vinma'yun

maat tse'e xtónüt jets pan vintso ve'e je jayu mvintsá'agajat. ⁸ Oy yakxone'e xkótsut je tyuv je'e, ve'em ax jo'n je jayu anañujoma m'oñukótsajat, ve'em tse'e cho'otyónüt opyana pan pane'e mtso'oxpajkjup, kux ka'a ve'e y'o'yixjut jetse'e je kyo'oy je'e xtuknu'aa'nimdat.

⁹ Kojtsjada pan pan jatye'e mutoondup jetse'e dutóndat pan ti ve'e je vyintsán tukpavaajnjudup, jetse'e y'oyjávajadat, dukakojtsvintsóvdat, ¹⁰ ti dukamee'tsjadat; je'e ve'e y'íxtadap vintso ve'e duyaknuke'xnatákadat jets tyoondupe'e ax jo'n yaktukpava'anda, ve'em tse'e anañujoma je jyáyuvin je jyoojntykin kajxta yak'íxüt jets ooye'e tyuntsoja je ixpajkun juu' ve'e je Nte'yam jye'e, uu'm je nYaktsookpamda.

¹¹ Je Nte'yam xa ve'e xtuk'íxumdu je myaa'yun juu' ve'e tyoon anañujoma je jayu kajxta, ve'em tse'e dujayeiptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¹² Ya myaa'yun kajx tse'e xtuknuja'vimda jets ka'a ve'e n'ukjoojntykimdinit vintso ve'e je Nte'yam dukatsak, ka'a tse'e n'ukmaatnavyaa'numjidinit je naxviijnit je kyo'oy je'e. Ya myaa'yun kajxpa tse'e xtuknuja'vimda jetse'e nnay'akuvaa'n-imjidinit jetse'e nto'numdinit juu' ve'e pyaatyp y'akeegup, je Nte'yam nvinja'vimdinit nvintsá'kimdinit. ¹³ Ve'em tse'e nto'numdat namvaate'e n'a'íxumda je xoojntkun juu' ve'e miimp, je'ets je'e ve'e ku ve'e je majin maat myinnuvat je nkajxmit Nte'yamamda, je nYaktsookpamda Jesucristo. ¹⁴ Je'e xa ve'e xku'oo'kimdu, je'e tse'e xkujochookumdu jetse'e xpajkjimdinit yam nja'vin kajxmamda nujom je kyo'oy je'e, jetse'e xyakvaatsumdinit, jetse'e n'ij-tumdinit je'e je jyayu juu' ve'e ooy dutuntsojktup jetse'e dutóndat juu' ve'e tum oy.

¹⁵ Je'ets je'e ve'e juu' ve'e je jayu mtuk'íxup, mkojtsjap, mtuknaajmap

nujom je kutojkun maat. Ka'a tse'e x'itumo'ot jetse'e pan mvijnk'ixjut.

**Juu' ve'e vinkopk jetse'e
dutóndat je jaanchja'vivatajk**

3 Tukjaa'myésta je jaanchja'vivatajk jetse'e ñapyámjadat jep je yakkutojkpa kya'p pya'tkup jets pan pan jatye'e je kajpun dunuvinténidup, dukatsapáktat, apaamduka y'íttat jetse'e dutóndat nujom je y'oy je'e, ²pan dukapakótstat ukpu dukats'o'oxpáktat, je'e ve'e jetse'e je jayu dumaatnayávajadat jetse'e nuu'k aaj nuu'k joot ñaajk'ítjadat anañujoma je jayu maat.

³Ijtumdu tse'e ax jo'n je viijnk jáyuda, ka'a tse'e oy mpayo'yumdi, ka'a tse'e je Nte'yam nkatsupajkumdi, xvin'aa'numdu tse'e jetse'e xka'mimdi je ko'oy vinma'yun jets je naxviijnit xoojntkun, ko'oyjoojntykimdu, njayejpumdu tse'e je ejkun, ka'a tse'e ntukmutsojkumdi ku ve'e je viijnk jayu y'oya, ka'a tse'e nnachojkumjidi to'k jado'k. ⁴Ax ku tse'e je Nte'yam, je nYaktsookpamda, duyaknuke'xnatajki je maalyun juu' ve'e je jayu tyoojnjp jets vintso ve'e je jayu anañujoma dutsak, ⁵xmo'yumduts uu'm je'e ve'e je nam joojntykin. Ka'a xa ve'e nto'numdi juu' ve'e oy, ka'a tse'e njavinmajtsumjidi jetse'e njayejpumdat je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, xmo'yumduts uu'm je'e ve'e je nam joojntykin je'e kajx ku ve'e xtukmo'tumdi, je'e kajxe'e kuxe'e je ntókinamda xtuknuvaatsumdi jetse'e je Espíritu Santo kajx je nam joojntykin xmo'yumdi. ⁶Je nYaktsookpamda Jesucristo kajx xa ve'e je Nte'yam xmo'yumdi je Espíritu Santo. Je myaja oy jootin kajxts je'e ve'e ve'em dutuujn, ⁷je myaalyun kajxts je'e ve'e xkatokimpa'mumdi jetse'e njayejpumdinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

⁸Tyúvam xa je'e ve'e juu' ats mitse'e nvaajnjp, je'ets atse'e ntsajkp jetse'e makk aaj makk joot xkótsut, ve'em tse'e je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam dujaanchja'vidup, je'e tse'e duyakvinkóp-kadap jetse'e dutóndat je y'oy je'e. Je'e juu' atse'e nkajtsp, oys je'e ve'e, to'nuxjupts je'e ve'e anañujoma je jayu. ⁹Ax ka'a tse'e je jayu xmaatnakojsvintsóvjut je'e kajx juu' ve'e katoomp, je'e ve'e ku ve'e dutuk'akotsta je maayduk juu' ve'e je jayu myutaavyaattu vintso ve'e y'ijtti je jujpit jayu je chaan je kyooj, ukpu je jayu je Moisés je pyava'nun kajx ñakyojtsvintsóvjada jetse'e ñacho'oxpákjada. Ni vinxupa xa je'e ve'e je jayu kyato'nuxjada jetse'e je Nte'yam dupanajkxtat ku ve'e ve'em jyátukada.

¹⁰Pan jem xa ve'e pane'e duyaknavya'kxuvaajnjudup je jaanchja'vivatajk, tuknaajmats to'k nax uk mejtsk nax. Ax pan ka'a tse'e mmajapumju, tunmasooknits mits je'e. ¹¹Mnuja'vinup xa mitse'e jets je jayu juu' ve'e duyaknavya'kxuvaajnjudup je jaanchja'vivatajk, tókinax jáyuts je'e ve'eda jets ka'a ve'e je Nte'yam dupanajkxuva'anda, ñuja'vidup tse'e jets tokintoondup je'e ve'e.

**Juu' ve'e je Pablo
tyukpavan'ux'ookinu je Tito**

¹²Ku xa ats mitse'e ntuknukéxut je Artemas ukpu je Tíquico, yakvinkópkats jets atse'e xnumínut jem Nicópolis, kux ta atse'e nnupaamduka jets atse'e jem je xox aats nyaknáxut. ¹³Pan joma vaate'e m'o'yixju, putaka je Zenas juu' ve'e je yakkutojkpa je pyava'nun dunu'ixpajki, jets je Apolos, jetse'e xmo'odat nujom juu' jatye'e jeja too' aajy y'ajootadap. ¹⁴Va'an tse'e je njáyuvamda dujatta vintso ve'e dutóndat juu' ve'e tum oy jetse'e pyutákadat ku ve'e juu' jaty chakju, ve'em tse'e kadi koojyji ñunjoojntykada.

Ku je Pablo máyam je Dios d_ukejx

¹⁵Máyame'e je Dios dukexta nujom pan pan jatye'e yamda ats maat.

Máyame'e je Dios to'k aaj xmo'odat pan pan jatye'e xtsojkumdup je jaanchja'vin kajx. Je Nte'yamts miitse'e anañjoma mkunoo'kxadap.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Pablo tyuknuja'yi je Filemón

1 Atse'e je Pablo, yap atse'e n'it poxuntujkp kuxe'e ats je Jesucristo jye'e je jayu nvaajnjada. Filemón, ooy ats mitse'e ntuntsak. Ats maat ya n'útsamda ya n'ajchamda Timoteo, máyam aats mitse'e je Dios ntuknukex. ²Ntuknukex-papts aatse'e máyam je Dios je n'útsamda je ntsa'aamda Apia jets je n'útsamda je n'ajchamda Arquipo juu' ve'e xputajkimdup jetse'e n'amaadaaguimdat je kyo'oy je'e. Nay ntuknukex-papts atse'e máyam je Dios nujom je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem mtak'am. ³Je Nte'yam, juu' ve'e nTee'imdup, jets je Maja Vintsán Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta.

Je Filemón je chojkun jets je jyaanchja'vin

⁴Filemón, xa'ma kajxts atse'e je Nte'yam nkukajtsja mits kajx ku atse'e ntsapkats, ⁵kux nmótup atse'e je kats vintso ve'e je Nte'yam je jyayu ooy xtuntsak jets vintso ve'e xjaanchjáva je Maja Vintsán Jesús. ⁶Nmunoo'kxtkpts atse'e je Nte'yam mits kajx jets je jaanchja'vin juu' ve'e mjajejpp, je'e tse'e mputakajap jetse'e je jayu xvaajnjadat ti ve'e tyijp ku ve'e je jayu to'k muk y'it je Cristo maat, ve'em tse'e pu'uk duvinmótudat nujom je y'oy je'e juu' ve'e njajejpumdud je Cristo kajx. ⁷Uts Filemón, ooy atse'e ntunxoonduk jets jot'amaj atse'e n'it kux nmótup atse'e je kats jets ooye'e je tsojkun xtunjayep jets mits kajxe'e jot'amaja y'litta je Nte'yam je jyayu.

Ku je Pablo je Filemón je maa'yun du'amotu je Onésimo kajx

⁸Ax ya'a kajx tse'e, óyam atse'e xja'o'yixju jets ats mitse'e ntukpava'anut jetse'e xtónut juu' ve'e duvinmajtsjup, je'e kajx ku atse'e je Cristo je kyukátsiva n'it, ⁹ñojk'óyts atse'e njava jets ats mitse'e nmunoo'kxtukut jetse'e juu' xtónut kux ve'e me'e xtsak. Ats, je Pablo, maj ónukanits atse'e, yap atse'e poxuntujkp n'it kuxe'e ats je jayu nvaajnjada je Cristo Jesús jye'e. ¹⁰N'amótupts ats mitse'e je maa'yun ya Onésimo kajx, ya'a juu' atse'e n'onukja'vip je'e kajx ku ve'e dujaanchja'vi'ukvaajñ je Jesucristo ku atse'e nvaajnji je oy kats je oy ayook ku atse'e min xku'ix yap poxuntujkp.

¹¹Mits je mjoyutoompa xa ya'a ve'e juu' ve'e mkato'nuxjup y'ijj; ax uxayam, xtoojnimpts uu'm ya'a ve'e, ve'em mits ve'em ats. ¹²Nkejxumpijjtinuvapts ats mits ya'a ve'e, ve'emts ya'a ve'e xkuvákut ax jo'n atse'e viinm kun'ijj jo'n. ¹³Njatsajkpts atse'e jets atse'e yaja kunmaattán jets atse'e ve'em kuxmutún kuxmupuk mits kajx namvaat atse'e n'it yap poxuntujkp je oy kats je oy ayook kajx. ¹⁴Ax ni tíats atse'e nkatonuva'añ maat ya Onésimo pan ka'a mitse'e too'vajkp mva'añ. Je'ets atse'e ntsajkp jets atse'e xtoojnat je maa'yun, ka je'e kajxap ku ats mitse'e n'akee'ya, je'e kajxe'e kuxe'e viinm xtsak. ¹⁵To'mayji vine'e ya Onésimo chaa'n jem mtak'am jetse'e mka'it je'e maat ku ve'e vee'n ya it ñaxy, ax ve'em tse'e m'avimpítajat jetse'e m'ijttit je'e maat xa'ma kajx. ¹⁶Ax ka'a tse'e kuy'uk'ijjtni ax jo'n je mjoyutoompa, je Maja Vintsán kajx tse'e x'útsiva ya Onésimo, juu' atse'e ooy ntuntsajkp. Ax nuyojkts mits je'e ve'e mtukkada'akyju jetse'e xtojkat ka je'e kajxap ku ve'e mmutunju, je'e kajxe'e kuxe'e mnay'útsajada mnay'ajchajada je Maja Vintsán kajx.

¹⁷ Ax ve'em tse'e, pan nmaatnayja'vijup xa ats mitse'e, kuvákuts to'k aaj ya Onésimo ax jo'n atse'e viinm kun'ijit jo'n.

¹⁸ Pan mmutokintoojnju mits ya'a ve'e uk pan mmuyójjijupe'e, atsts je'e ve'e nkuvétup. ¹⁹ Ats, je Pablo, nka'mam atse'e nja'a, nkuvétupts ats je'e ve'e. Óyam tse'e vye'ema, xja'o'yixjupts atse'e jets ats mitse'e ntukjaa'myétsut jets xmuyójjivap ats mitse'e, je mjoot je mja'vin paat xa atse'e xmuyoja. ²⁰ Ve'em tse'e, uts Filemón, je Maja Vintsán kajx, toojnja ats to'k aaj je maa'yun jetse'e xkuvákut ya Onésimo. Yakjot'amaja ats to'k aaj je Cristo kajx.

²¹ Nnuja'yip xa ats mitse'e kux vinjava atse'e ntañ jets mkatsupajkpe'e. Ax ka je'ejyap tse'e mtónup juu' ats mit-

se'e n'amótup, je'e ve'e jetse'e nuyojk xtoojnjat je maa'yun ya Onésimo. ²² Nay ve'empa tse'e, apaamdúkats to'k aaj je it joma atse'e nmatánut, kux n'a'ixp atse'e jets atse'e n'ítut miits maat je'e kajx ku atse'e xnútsapkotsta.

Ku je Pablo máyam je Dios dukejx

²³ Máyame'e je Dios mkejxuxjada ya Epafras, juu' atse'e nmaatpoxuntakt-suunip kuxe'e aats je Cristo Jesús jye'e je jayu nvaajnjada. ²⁴ Nay ve'empa tse'e máyam je Dios mkejxuxjuduva je Marcos, je Aristarco, je Demas, jets je Lucas, je'eda juu' atse'e je Maja Vintsán ntukmaatmutoondup ntukmaatmupajktup.

²⁵ Je nMaja Vintsánamda Jesucristo ve'e mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je israeejlit jayu yaktuknuja'yidu

Je Nte'yame'e xmukojtsumdu je y'Onuk kajx

1 May viijnts je'e ve'e vintso ve'e je Nte'yam je jayu dutukmukajts. May nax tse'e ve'em dutuujn juupani je y'ayook kojtstajxpa tajk kajxta. ² Ax uxyam tse'e, ku ve'e je itakax tyámini, je y'Onuk kajx tse'e xmukojtsumdi. Je y'Onuk tse'e tyukkatajkikajxnu nujom juu' jaty, je y'Onuk maat tse'e je Nte'yam dupuujm ya tsajmit it jets ya naxviijnit it. ³ Je y'Onuk tse'e dukujajp dukuta'kxp je Nte'yam je myajin, myaatnavyaatjupts je'e ve'e je Nte'yam viinm. Nujom juu' jatye'e ijtp jem tsajviinm jets yaja naxviijn, yo'ypts je'e ve'e jetse'e y'it ax jo'n je'e ve'e dupava'añ. Ku ve'e xtuknuvaatsumdi je ntókinamda, van'it tse'e y'ajxtkni jeja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi jem tsapjootm.

Ñumájip je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk nuyojk

ni ka'a ve'e je ángeles

⁴ Ve'em ax jo'n to'k je jayu je y'ónuk nuyojk dunumaja jets ka'a ve'e je jayu je kyexuyo'yva, ve'em tse'e je Nte'yam je y'Onuk nuyojk dunumaja jets ka'a ve'e je aangelestajkta. ⁵ Kux ni vin'ita ve'e je Nte'yam dukanuujmi jyajuu'aangelesa ax jo'n je y'Onuk dunuujmi ku ve'e jidu'um vyaajñ:

Uxyam atse'e nyaknuke'xnatákat jets ats je n'Onuk mitse'e.

Ni vin'ita ve'e jyajuu'aangelesa kyayaknuujmiva:

Atsts je'e ve'e je Tyee',
ats je'e ve'e je n'Onuk.

⁶ Ku ve'e je Nte'yam dukejx je y'Onuk yaja naxviijn, van'it tse'e vyaajñ:

Nuvinxup ats je n'aangeles tajkta,
va'an tse'e vyinjávajada
vyints'a'agajada.

⁷ Ax ku tse'e je Nte'yam dunukajts je y'aangeles, ve'em tse'e vyaajñ jets je'e ve'e y'ittat je kyexuyo'yvada jets ve'em ax jo'n je poj jets je jan'ayee'nst. ⁸ Ax ku tse'e je y'Onuk dunukajts, jidu'um tse'e vyaajñ:

Mits, Nte'yam, xa'ma kajx tse'e je kutojku xjayep,
oy je'e ve'e je mkutojku.

⁹ Mtsajkp mitse'e juu' ve'e pyaatyp y'akeegup,
mko'oyja'vip mitse'e juu' ve'e ka óyap,
paatyts atse'e, mits je mNte'yam, nuyojk
je xoojntkun nmoogy,
ka'a atse'e opyana ve'em nma'a je
xoojntkun.

¹⁰ Jidu'um tse'e je Nte'yam ña'muxjuva:
Mits, Maja Vintsán, mits tse'e mpaam ya
tsajmit it jets ya naxviijnit it.

¹¹ Kukáxapts je'e ve'e;

ax mits, xa'ma kajxts mitse'e m'it.

Ve'em je'e ve'e tyojknit ax jo'n je vit,

¹² m'ane'knupts mits je'e ve'e ve'em ax
jo'n je jayu je xyox,

tíkutsupts je'e ve'e ve'em ax jo'n je vit;

ax mits, ni vin'itats mitse'e mkatíkuts,

xa'ma kajx mitse'e m'it.

Jidu'um tse'e je y'Onuk dunuujmi. ¹³ Ni vin'ita ve'e je Nte'yam dukanuujmi oyyuu'aangelesa:

Ajxtuku yaja ats n'aka'yun pa'ayi nam-
vaat atse'e nyakvintoki pan pan
jatye'e mtso'oxpajkjjudup.

Ni vin'ita ve'e jidu'um je Nte'yam je y'aangeles dukanuujmi. ¹⁴ Nujom je aangelestajkta, joot ja'vints je'e ve'eda, je Nte'yam je kyexuyo'yvada, je'e tse'e yakkejxtup jetse'e duputákadat pan pan jatye'e dujajejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

**Tun vinkopk je'e ve'e jetse'e
nmajapa'mumdat je
oy kats je oy ayook**

2 Ax je'e kajx tse'e nyakvinkópkimdat jetse'e nvinmótumdat juu' ve'e n'amotunajxumdu kux ku ve'e ntoo'tókimdat. ²Pan pane'e dukakatsupajktu jetse'e dukakutyoondi juu' ve'e je aangelestajk kyojtsnajxtu, je'e tse'e je tsaachpaatun yakmooydu, ve'em ax jo'n dvinmátsjada. ³Pan ve'em xa je'e ve'e, zvintsots uu'me'e nkatsaachpaatumdat pan ka'a ve'e nmajapa'mumda je oy kats je oy ayook juu' ve'e ooy je majin dutunjayepp jetse'e xtuknuja'vimda vintso ve'e ntsookumdat? Je'e ve'e je Maja Vintsán viinm y'ava'ni too'vajkp. Pan pan jatye'e du'amotunajxtu, je'e tse'e dunuja'vidu jets tyúvam je'e ve'e je ayook jets aatse'e xvaajnidi. ⁴Je Nte'yame'e duyakañuja'viju jets tyúvam je'e ve'e juu' ve'e kyojstst, je'e ve'e ku ve'e dutuujn je mújit nuja'vin jets je mújit atuva maat may viijn je majin, jetse'e myoojyjidi je Espíritu Santo je myaa'yun je pyutajkin ax jo'n je Nte'yam tyukmutsojkiidi jo'n.

Ve'eme'e je Jesús yakpuujm

ax jo'n je y'utsatajk

⁵Ax je nam it juu' ve'e miimpnum, je'e juu' aatse'e nnukajtsp, ka'a tse'e je Nte'yam dumoojy je y'aangelesta jetse'e jem yakkutóktat. ⁶Kux jidu'ume'e to'k je jayu je Nte'yam dumukajts, ve'em ax jo'n y'it jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: Nte'yam, ñupánip tse'e je jayu jets mits je'e ve'e xjaa'myéts, ñupánipts je'e ve'e jetse'e jotmay xjayeppja. ⁷Mits tse'e mpaam jetse'e je jayu dunumootskat jetse'e je ángeles dunumájat,

mtukkatajki tse'e je jayu je majin je jaanchin, mits tse'e mmooy je kutojkun jetse'e duyakkutojktat nujom juu' jatye'e mpaam,

⁸nujome'e xpamkujx jep kya'p pya'tkup. Jidu'um tse'e je Nte'yam dumukajts.

Ku ve'e vya'añ jets nujome'e dupamkujx jep je jayu kya'p pya'tkup, ka'a tse'e tii juu' ve'e jep je jayu kya'p pya'tkup ñunka'it. Ax uxyam paatna tse'e, ka'a tse'e yak'ix jets jepe'e je jayu kya'p pya'tkup nujom juu' jaty y'it; ⁹ax yam tse'e nvinma'yun kajx-mamda njayejpumda je Jesús, juu' ve'e je Dios Tee' tun kona it pyaam jetse'e dukanumájat ax jo'n je ángeles, je Nte'yam tse'e moojyju je vintsakin jets je majin je'e kajx ku ve'e je Nte'yam je myaa'yun kajx anañujoma je jayu duku'oo'ki.

¹⁰Je Nte'yam je myajin kajx jets je kyutojkun kajx tse'e nujom juu' jaty y'it. Pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e ku ve'e duyakajty jetse'e je Jesucristo chaachpaatut jetse'e ve'em oy tyaan-nit je Nte'yam maat, je Yaktsookpa, juu' ve'e je too' duyak'avaatsp jetse'e je jayu duyaknajkxtat joma ve'e je Nte'yam, ve'em tse'e numay je Nte'yam je y'ónuk y'ijttinit je'e maat joma ve'e je myajin. ¹¹Je'e pan pan jatye'e yaktsook jets je'e pane'e yaktsookjudu, to'kjiits je'e ve'e je Tyee'da, je'e kajx tse'e je Nte'yam je y'Onuk dukatuktso'otyún jetse'e vya'anut jets x'útsimdup uu'm je'e ve'e, ¹²ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Joma ve'e ats je n'utsatajk, jemts atse'e nva'anut jets pan mitse'e, n'aajvjapts ats mitse'e numay je jayu maat.

¹³Vaampap tse'e jidu'um:

Jem atse'e je Nte'yam y'am kya'm nmapyumju.

Jado'k naxe'e vyaannuva:

Uxyaja xa atse'e maat je Nte'yam je y'ónukta juu' ats je'e ve'e xmooy. Jidu'um tse'e vya'añ.

¹⁴ Ax uu'mda, je Nte'yam je y'ónukta, to'kji je tsu'uts to'kji je nuu'punts uu'me'eda, je'e kajx tse'e je Jesús jyayuvimpijt jetse'e y'ijit ax jo'n uu'mda. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e je y'oo'kun kajx duyakkutókinitt je ko'oyjáyuvap je kyutojkun, je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta jetse'e duka'ma je oo'kun. ¹⁵ Miine'e je Jesucristo yaja naxviijn jetse'e je jayu kyoo'kmaaydinit kyoo'ktajtinit, ve'em tse'e dukoo'ktsa'kidinit je oo'kun namvaate'e jyoojntykada. ¹⁶ Je Jesús, ka je'epts je'e ve'e ñumiin jetse'e je aangelestajk duyaktso'okut, je'e ve'e ñumiin jetse'e duyaktso'okut je jayu juu' ve'e je Nte'yam dujaanchja'vidup ax jo'n je Abraham jyaanchja'viji. ¹⁷ Paaty tse'e ve'em yakpuujm anañujoma viijn ax jo'n je y'utsta jetse'e y'ijitnit tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je jayu dunuténat jem je Nte'yam vyinkojkm, jetse'e dutukmo'otut, jetse'e je tyokin dutuknuva'atsut. ¹⁸ Viinm xa ve'e je Jesús chaachpaaty ku ve'e y'ukyaktokimpakuvaanjji je ko'oyjáyuvap. Kux tse'e myaadaaky, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e duputákat pan pan jatye'e je ko'oyjáyuvap yaktokintonuvaajnjjudup.

Ñumájip je'e ve'e je Jesús nyojk ni ka'a je Moisés

3 Je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, je Nte'yam tse'e mvinkoojn-judu jetse'e m'ijttinit je jyáyuda, je'e tse'e myaaxuxjudu jetse'e m'ijttinit je'e maat jem tsapjootm. Yakvinkópkada ooy je Cristo, je'e xa ve'e je jayu dunuténip jem je Nte'yam vyinkojkm, tee' je'e ve'e juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta jetse'e njaanchja'vimda. ² Oy tse'e

je Jesús dukutyuujn je toonk juu' ve'e je Nte'yam moojyju, ve'em ax jo'n je Moisés oy dukutyoompa je toonk juu' ve'e je Nte'yam moojyju ku ve'e vye'na je Nte'yam je jyayu maat. ³ Ve'em ax jo'n je takpaampa dujayep nuyojk je majin jets ka'a ve'e je tajk juu' ve'e yakpaamp, vyinmajtsjuvap xa je'e ve'e nuyojk je majin je Jesús jets ni ka'a ve'e je Moisés. ⁴ Vinxup je tajk, jem je'e ve'e pane'e dupaam, ax je Nte'yam tse'e dupamkajx nujom juu' jatye'e ijtp. ⁵ Ve'em xa ve'e je Moisés y'ijit ax jo'n je toompa, oy tse'e je Nte'yam dumutuujn dumupujk jetse'e du'ava'ni ti ve'e je Nte'yam kyótsup ux'ook. ⁶ Ax je nMa-ja Vintsánamda Jesucristo, je Nte'yam je y'Onukts je'e ve'e juu' ve'e oy dukutyoon je toonk juu' ve'e je Nte'yam moojyju, je'e tse'e dunumajikajxp nujom je Nte'yam je y'ónukta. Jets je Nte'yam je y'ónuk xa uu'me'eda pan to'k aaj to'k joot'e njaanchja'vimda van'it paat ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat.

Je poo'kxtkun juu' ve'e je Nte'yam je jyayu

jyajejptup

⁷ Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Espíritu Santo vya'añ jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: Uxyam, pan m'amotunajxtup xa ve'e juu' ve'e je Nte'yam kyajitp, ⁸ ka'a tse'e mákk je mkuvajk xpámdat ax jo'n je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam dutso'oxpajktu, je'eda juu' ve'e du'ixtu joma vaate'e je Nte'yam juu' dukuvuk jem vinva'ajts it kajxm. ⁹ Jemts atse'e je mujpit jayu xjot'ixti, jya'ixtuvamts je'e ve'e juu' atse'e ntoon vujxtkupx joojnt, ¹⁰ paatyts atse'e nmujotma'tti je jáyuda jets atse'e nvaajñ: "Xa'ma kajx xa ve'e je viijnk vinma'yun dujayepta,

xá'ma kajx tse'e dukatsokta jetse'e du'íx-tat dúnújávadat je too' juu' atse'e ntuk'ixtu.

¹¹ Je'e kajxts atse'e nmujotma'tti jets atse'e ntukvinva'nidi jets ka'a ve'e tyákadat poo'kxpa ats maat."

Jidu'um tse'e je Espíritu Santo vya'añ.

¹² Utsta ajchta utsta tsá'ada, yakkóp-kada ooy jets ni pana miitse'eda dukajayéput je ko'oy joot, ni pana ve'e kyanay'apukupámjút jetse'e kya'ítút je joojntyk Nte'yam maat kuxe'e dukajaanchjáva. ¹³ Juu' xa ve'e mtóndap, je'e tse'e jetse'e mnakyojtsmákkajadat to'k jado'k jóvum xaaj namvaate'e úxyam ya xaaj ñaxy. Ve'em tse'e xtóndat jetse'e ni pana miitsta je tokin kyatukvin'aa'njut jetse'e ve'em dukakuvákut je Nte'yam jye'e. ¹⁴ Ax pan mpanajxumdup tse'e je Nte'yam je tyoo' to'k aaj to'k joot, njaanchja'vimdup tse'e ve'em ax jo'n njaanchja'vi'ukva'numdi jetse'e n'ijtumdat je Cristo maat ku ve'e myiinnuvat.

¹⁵ Jidu'um tse'e je Espíritu Santo vya'añ:

Úxyam, pan m'amotunajxtup xa ve'e juu' ve'e je Nte'yam kyajtsp, ka'a tse'e mákk je mkuvajk xpámdat ax jo'n je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam dutso'oxpajktu.

Jidu'um tse'e vya'añ.

¹⁶ ¿Páne'e du'amotunajxtu ku ve'e je Nte'yam myukojsjidi jetse'e ux'ook je Nte'yam dutso'oxpajkti? Je'e xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je Moisés yakpítsumjidinu jem Egipto, ¿ve'em xaja? ¹⁷ ¿Pan maate'e je Nte'yam y'ijt ejkjuh vujxtkupx joojnt? Je'e xa je'e ve'eda pan pan jatye'e tokintoondu jetse'e tyaandini aa'k jem vinva'ajts it kajxm, ¿ve'em xaja? ¹⁸ ¿Jets pan je'e ve'eda pan pan jatye'e je Nte'yam tukvinva'nijidu jets ka'a ve'e tyákadat poo'kxpa je'e maat? Je'e xa je'e ve'eda pan pan jatye'e kakat-supajkjudu. ¹⁹ Ax ve'em tse'e n'ixumda jets ka'a ve'e y'o'yixjidi jetse'e tyáka-

dat poo'kxpa kux ka'a ve'e je Nte'yam dujaanchja'vidi.

4 Namvaat xa ve'e je Nte'yam xtukmuta'numda je vaanduk jetse'e ntajkimdat poo'kxpa je'e maat, nyakvinkóp-kimnap tse'e ooy, nunjajtp ku miitse'e jemda juu' ve'e nunkatákadap. ² Yaktukmukojssumduva xa ve'e je oy kats je oy ayook, ve'em ax jo'n je'eda. Ax ka'ats je'e ve'e tyo'nuxjidi ni vinxupa ku ve'e du'amotunajxti, kux ka'a ve'e dujaanchja'vidi. ³ Ax tajkimdupts uu'me'e poo'kxpa je Nte'yam maat kux njaanchja'vimdupe'e. Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Nte'yam vyaajñ:

Je'e kajxts atse'e nmujotma'tti jets atse'e ntukvinva'nidi jets ka'a ve'e tyákadat poo'kxpa ats maat.

Jem tse'e je Nte'yam vyaajñ jets ka'a ve'e pyoo'kxtat je'e maat, jyayak'avaadi tse'e je'e je tyoonk van'ítani ku ve'e ya it choo'ntk. ⁴ Ax jep tse'e to'k viijn Kunuu'kx Jatyán kujxp joma ve'e dukats ti ve'e toojnju je movuxtojtuk xaaj. Jidu'um tse'e vya'añ: Ku ve'e je Nte'yam nujom duyak'avaadikujx, movuxtojtuk xaaj tse'e pyaa'kx.

⁵ Jepe'e jado'k nax vyaannuva Kunuu'kx Jatyán kujxp:

Ka'a tse'e tyákadat poo'kxpa ats maat. Jidu'um tse'e vya'añ. ⁶ Jyave'ema tse'e, jem tse'e pan pan jatye'e tákadap poo'kxpa. Pan pan jatye'e xa ve'e du'amotunajxtu too'vajkp, ka'ats je'e ve'e tyajkidi poo'kxpa kuxe'e dukakatsupajkti je Nte'yam. ⁷ Paaty tse'e je Nte'yam dunupajmtki jado'k je xaaj. Je xaaj, úxyamts je'e ve'e, kux xtukmukojssumdupe'e je Nte'yam je'e kajx juu' ve'e je David jyatyaan, náxyani ve'e vye'na may joojnt, ve'em ax jo'n atse'e jidu'um tunja'a:

Úxyam, pan m'amotunajxtup xa ve'e juu' ve'e je Nte'yam kyajtsp,

ka'a tse'e mak̄k je mkuvajk xpámdat. Jidu'um tse'e je David dujatyaañ. ⁸Pan kudumoojy xa ve'e je Josué je poo'kx-tkun je israeejlit jayu, ka'a tse'e je Nte'yam kudu'uknukojtsini jado'k je xaañ. ⁹Ax jeja tse'e to'k je poo'kxtkun je Nte'yam je jyayu kajxta. ¹⁰Kux pan pan xa ve'e tajkip poo'kxpa je Nte'yam maat, ka'ats je'e ve'e je y'avintso vinma'yun du'ukyaktoonni, ve'em tse'e pyaa'kx ax jo'n je Nte'yam pyaa'kx ku ve'e je tyoonk duyak'avaadi. ¹¹N'ixumdap tse'e pan vintso ve'e ntajkimdat poo'kxpa je Nte'yam maat, ve'em tse'e ni to'ka uu'm nkavintsojajtumdat ax jo'n je'e pan pan jatye'e je Nte'yam dukajaanchja'vidu.

¹²Je y'ayook kajx xa ve'e je Nte'yam je jayu dujoojntykinma'a. Maadaakpts je'e ve'e je y'ayook jetse'e je jayu dutuk-tajkikúx jets ka'a ve'e jyajuutsojxa juu' ve'e jajpax mejtsk ado'om. Je'yp je'e ve'e joma ve'e je joot je ja'vin jetse'e duyak-jay'ixju duyakjañujávaja ti vinma'yune'e je jayu jyajejpp. ¹³Ka'a xa ve'e tii juu' ve'e je Nte'yam kya'ixp kyanu-ja'vip, ixna ke'xnats je'e ve'e tyankux jem je'e vyinkojkm pane'e je cuenta nmo'yumdap.

Je Jesuusts je'e ve'e tee' juu' ve'e

dunuvintsanikajxp je tee'tajkta

¹⁴Je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je Nte'yam je y'Onuk, je'e tse'e tajki jem tsapjootm jetse'e xnúténimda jem je Nte'yam vyinkojkm, tee'ts je'e ve'e juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta uu'm kajxamda, paaty tse'e tun vinkopk jetse'e nkamasookumdat juu' ve'e njaanchja'vimdup. ¹⁵Je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta jetse'e njajejpumda, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e xtukmo'tumdat kux ñuja'vip je'e ve'e oy vintso ve'e je yónuk aaj je yónuk joot njajejpumda. Nujom tse'e duja'ix je ko'oyjáyuvap pan vintso

ve'e kuyaktokimpajkji. ¹⁶Je'e kajx tse'e, va'an tse'e to'k aaj to'k joot dunaajktámimjada jeja je Jesucristo vyinkujk, ve'em tse'e xtukmo'tumdat jetse'e xputajkimdat pan vin'ite'e je ko'oyjáyuvap xyaktokintonuva'numda.

5 Nujom je tee' juu' ve'e dunuv-intsanikajxtup je tee'tajkta, jayu je'e ve'eda, yakpaamdupts je'e ve'eda jetse'e je jayu dunuténadat jeja je Nte'yam vyinkujk, je tokin kajx tse'e je Nte'yam dutukvinta'agadat je tánuk jetse'e dutukvinta'kivat juu' jatye'e je jayu tyukmuyojxtup je Nte'yam. ²Je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, kux jayu je'e ve'e juu' ve'e tontókip kojstókip ax jo'n opyana, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e dutukmo'otut pane'e dukatih'ixp dukatinuja'vip jets pane'e tontókip kojstókip. ³Je'e kajx tse'e vinkopk jetse'e je Nte'yam dutukvinta'agat je tánuk je y'avintso tokin kajx, ve'em ax jo'n je tánuk dutukvinta'kivat juu' ve'e je viijnk jayu je tyokin kajxta.

⁴Ka'a xa ve'e pan pane'e je majin natyukje'eijup jetse'e je y'avintso vinma'yun kajx y'ítut tee' juu' ve'e dunuv-intsanikajxp je tee'tajkta, je'e'ejyji ve'e pan pane'e je Nte'yam vyinkaamp, ve'em ax jo'n je Aarón yakvinkaajn jo'n. ⁵Ax ve'em tse'e jyajty maat je Cristo, ka je y'avintso vinma'yun kajxapts je'e ve'e ñatyukje'eiji je majin ku ve'e yakpuujm tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je Nte'yam je'e ve'e moojyju je majin jetse'e tyee'at. Ve'em ax jo'n je Nte'yam ña'muxji:

Uxyam atse'e nyaknuke'xnatakat jets ats mitse'e je n'Onuk.

⁶Ve'em ax jo'n jep Kunuu'kx Jatyán kujxp vyaampa jado'k viijn: Mits xa ve'e tee' xa'ma kajx, ve'em ax jo'n je Melquisedec.

⁷Ku ve'e je Cristo y'íjt yaja naxviijn, myukojs tse'e je Nte'yam, juu' ve'e o'yixjup jetse'e je oo'kun kutyuknuvaatsji.

Oyame'e ooy dujatonmunoo'kxkt jets ka'a ve'e y'oo'kut, jetse'e yaaxy, chojks je'e ve'e nuyojk jetse'e dutónut juu' ve'e je Nte'yam chojk, je'e kajts je'e ve'e je Nte'yam kyats'amotunajxi. ⁸Oyam je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk, jyajt tse'e vintso ve'e kyatsapákut je tsaachpaatun kajx juu' ve'e yaknajx. ⁹Kux-e'e dutonkujx nujom juu' jatye'e je Nte'yam chojk, je'e kajx tse'e y'o'yixju jetse'e duyaktso'okut xa'ma kajx pan pan jatye'e katsupajkjup. ¹⁰Je Nte'yam tse'e paajmju tee' juu' ve'e dunuv-intsanikajxp je tee'tajkta, ve'em ax jo'n je Melquisedec.

**Kutsa'aga xa ve'e ooy
ku ve'e yakmasa'ak**

**je jaanchja'vin juu'
ve'e je Nte'yam kajx**

¹¹Jépnun xa ve'e may viijn juu' ve'e njaa'kvaajnjavaandup ya vinma'yun kajx, ax tso'ox tse'e jetse'e ntukvinjavadat kux ka'a ve'e xvinmotuvuva'anda. ¹²Ooyani xa ve'e ya it tyunnaxy, kuxtuk'ixta xa ve'e je jayu je Nte'yam je y'ayook, ax jado'k nax tse'e dutsak jetse'e myaktukvinja'vidinuvat je ixpajkun juu' ve'e myaktuk'ixtu ku ve'e xjaanchja'vi'ukvaandi je Jesucristo. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e tsi'tspna jets ka'a ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e kaaynup ooknup. ¹³Kux je'eda pan pan jatye'e dutukjoojntykidup tum je leche, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e duka'oynuja'vidup vintso ve'e jyoojntykadat ax jo'n dupaa'ty du'akeega. ¹⁴Ax je'eda pan pan jatye'e ixtán dujajejptup jetse'e juu' dukáydat duja'lxtat, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je jayu juu' ve'e dujajttup jetse'e duyaktándat jem jya'vin kajxmda je

y'oy je'e jetse'e dukakuváktat je kyo'oy je'e.

6Je'e kajx tse'e, va'an tse'e du-tonkimda je Nte'yam je y'ayook jetse'e ve'em oy nmuja'vimdat juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Ka je'ejyap tse'e ntoonkimdap juu' ve'e yaktuk'ix-umdu ku ve'e je Cristo njaanchja'vi'uk-va'numdi, kux jepe'e ooy juu' jatye'e tsojkkup jetse'e jyaa'kyaknujávát. Ka je'ejyap tse'e ntoonkimdap vintso ve'e dutsak jetse'e je jayu dumasooktinit je kyo'oy joojntykinda jetse'e ve'em kyatsaachpaa'ttat xa'ma kajx, vintso ve'e dutsak jetse'e je Nte'yam yakjaanchjávát, ²je jayu ñapétat, jets pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vi-vatajk, je'e tse'e je jayu dutuknukón-dap je kya'aj. Ka je'ejyap tse'e njaanch-ja'vimdap jets joojntykpajktinuvape'e je oo'kpatajk jetse'e yaktokimpayo'ydinit, jeme'e juu' ve'e yakmooydinup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, jem tse'e juu' ve'e yakmooydinup je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup. ³Va'an du-tonkimda vintso ve'e oy nmuja'vimdat juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Ax ve'em tse'e nto'numdat pan vaampe'e je Nte'yam.

⁴Ka'a tse'e y'uk'o'yini jetse'e pan duyakvinmayumpítut je jayu juu' ve'e je Nte'yam dukoo'kjaanchja'vidinup. Je Nte'yame'e je vinma'yun moojyjudu juu' ve'e tyúvam, ñuja'viduts je'e ve'e je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjp, jyajejptu tse'e je Espíritu Santo jem jya'vin kajxmda, ⁵ñuja'viduts je'e ve'e jets oy je'e ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook, tukkadaakjudu tse'e je makkin juu' ve'e miimpnum. ⁶Pan kyoo'kjaanchja'vidinup tse'e je Nte'yam, ka'a tse'e y'uk'o'yini jetse'e pan duyakvinmayumpijttinuvat je jayu, kux je'e ve'e viinm dutoondup ax jo'n kuduyakcru-uzpejttinuva jado'k nax je Nte'yam je y'Onuk. ⁷Je naax juu' ve'e du'ok-

taatsp je naaj vinnaajknáx tyu'uj jetse'e yakvinyu'uj yakvintún jetse'e tya'mixju oy, je Nte'yamts je'e ve'e dukunoo'kxp. ⁸Ax pan tum je ápit tse'e pojtkup jets je viijnk aajj ojts, ka'ats je'e ve'e tyun, nax-tóyupts je'e ve'e.

Je y'oy je'e juu' ve'e n'a'ixumdup,

je'e tse'e je nja'vinamda duyak'ijtp

je Nte'yam maát

⁹Utsta ajchta utsta tsa'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, óyam atse'e ve'em tunkats, nayja'vijinupts atse'e tyuva jets nuyojk oy je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam mto'nuxjadap, ve'em ax jo'n dutuujnja pan pan jatye'e yaktsaakp. ¹⁰Pyaatyp y'akeegup xa je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam tyuump, ka'ats je'e ve'e dujaa'-tyóki je y'oy je'e juu' miitse'e mtoondu jetse'e xtuknuja'vidi jets mtsojktu ve'e je Nte'yam ku ve'e je jyayu xputajkidi. Uxyam paat tse'e ve'em xtonda. ¹¹Ooy aatse'e ntuntsak jets miitse'e nuto'k nuto'k ve'em xjaa'któndat van'it paat ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat. ¹²Ka'ats aatse'e ntsak jetse'e mnox'oo'ktat, je'e ve'e mtóndap ax jo'n je'eda pan pan jatye'e je Nte'yam dujaanchja'vidup jetse'e tam ñaajk'itjada je'e maát, je'e tse'e dujajejptinup je o'yin juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'nip nujom je'eda pan pan jatye'e dutoondup juu' je'e ve'e chajkp.

¹³Ku xa ve'e je Nte'yam je vaanduk duyaktaajñ maát je Abraham, viinm tse'e ñaajknajxji kux ka'a ve'e pan viijnk dunumaja pan kajxe'e kudupuujm je vaanduk. ¹⁴Jidu'um tse'e vyaajñ: "Vaampam xa atse'e jets ooy ats mitse'e ntunkunoo'kxut jetse'e numay je tsaan je kooj xjayéput." Jidu'um tse'e vyaajñ. ¹⁵To'k aaj to'k joot tse'e je Abraham du'a'ix jetse'e je Nte'yam dukutyónut je ayook juu' ve'e tukv-

inva'niju. Ax kyutyoon tse'e. ¹⁶Ku xa ve'e je jayu pan duyaknaxta, je'e tse'e duyaknajxtup pane'e nuyojk dunumájip jets ka'a je'e ve'e viinm. Ax ku tse'e pan tuduyaknaxta, ka'a tse'e je viijnk kats y'ukyoonnit. ¹⁷Kux tse'e je Nte'yam dutsak jetse'e je jayu va'ajts dunujáवादat jets ni je vin'ita ve'e kyatfkuvsut juu' ve'e kyojts, je'e kajx tse'e ñaajknajxji ku ve'e vyaajñ jets kyutyónupe'e. ¹⁸Ya mejtsk viijn tse'e juu' ve'e katiktsp, muto'k viijn ku ve'e je Nte'yam viinm vyaajñ, jets mumejtsk viijn ku ve'e ñaajknajxji, ax ka'a tse'e je Nte'yam tyaaya, ya mejtsk viijn tse'e yaktoon jetse'e ooy ntunjot'amájimdat, uu'mda, je jayu juu' ve'e je Nte'yam y'ixp jyayejpp. Njaanchja'vimdup tse'e jets tónjup kótsjup je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam xtukvinva'nimdu. ¹⁹Kux ve'em ax jo'n je pojxun jo'kun jye'ya joma ve'e je naax juu' ve'e jep napa'tkup jetse'e to'k viijn duyak'it je barco, ve'em tse'e n'ijtumda je Nte'yam maát je'e kajx ku ve'e nnuja'vimda jets xyaktsookumdu ve'e je Jesucristo, juu' ve'e ijtp jem tsapjootm. ²⁰Jem tse'e tyajki jetse'e y'it je Nte'yam maát, jem joma ve'e xnutenimda. Ax ve'em tse'e tyee'tajki, xa'ma kajxts je'e ve'e tyee'init, tee' je'e ve'e juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, ve'em je'e ve'e ax jo'n je Melquisedec.

Ve'eme'e je Jesús tyee'a ax jo'n je Melquisedec

7 Je Melquisedec, saleemit yakkutojksats je'e ve'e y'ijt jets tee'va juu' ve'e dumutoomp dumupajkp je Nte'yam, juu' ve'e nujom dunukajxmikajxp. Je'e tse'e je Abraham du'anajxji ku ve'e je Abraham vyimpjtni atso'ox toompa joma ve'e ojts duyakvintókida je yakku-tojkipatajk maát je jyáyuda, jetse'e je Abraham dukunuu'kx. ²Van'it tse'e je Abraham myoojyji to'k viijn ku ve'e majk viijn vya'kxy je paamdúk juu'

ve'e pyajk ku ve'e ojts y'atso'oxtún. Ve'em tse'e je Melquisedec kyatsapítsum yakkutojkpa juu' ve'e oy dutoomp dupayo'yp. Jets je Salem, ve'eme'e kyatsapítsumpa oy aaj oy joot. Kux tse'e yakkutujk jem saleemit kyajpun kajxm, paaty tse'e yaktij yakkutojkpa juu' ve'e je oy aaj je oy joot dujayejpp. ³ Ka'a tse'e yaknukats je tyee' ukpu je tyaak, ni je y'apa ni je y'oka tse'e kyayaknukojtspa, nay ka'ava tse'e je kye'xtkun ni ka'ava tse'e je y'oo'kun, ve'em tse'e yaktukmu'a'ixmoka je Nte'yam je y'Onuk, juu' ve'e tee'ip xa'ma kajx.

⁴ Payo'oyda n'it vintso ve'e dunumaja je Melquisedec. Je njujpit jáyuvamda Abraham tse'e moojyju je diezmo, je'e ve'e ku ve'e dumoojy to'k viijn ku ve'e majk viijn vya'kxy je paamdúk juu' ve'e pyajkji je viijnk yakkutojkpada ku ve'e ojts dumaat'atso'oxtún. ⁵ Ve'eme'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets je Leví je chaan je kyooj juu' ve'e je tee'tajkta, je'e tse'e dutukpámdap je jayu je diezmo, óyame'e je Abraham dutsaana dukooja je jáyuda, nay ve'em ax jo'n je tee'tajkta. ⁶ Je Melquisedec, óyam je'e ve'e je Leví kyatsaanaja kyakoojaja, yakmooyts je'e ve'e je diezmo juu' ve'e je Abraham pyajk ku ve'e ojts y'atso'oxtún. Van'it tse'e je Melquisedec dukunuu'kx je Abraham, je'e juu' ve'e je Nte'yam tukmukojtsju je vaandúk. ⁷ Ax ka'a tse'e nvaat pan dukakuvákut, je kunoo'kxpa, je'e tse'e nuyojk dunumájip jets ka'a ve'e je yakkunoo'kxpa. ⁸ Pane'e dupajktup je diezmo, oo'ktapts je'e ve'e; juu' ve'e je Melquisedec kajx, ve'em tse'e je Kunuu'kx Jatyán ñukatsju ax jo'n to'k juu' ve'e joojntykipna. ⁹ Nvaat xa ve'e je jayu vya'anut jets je Leví maat je chaanda je kyoojta, je tee'tajkta juu' ve'e dupajktup je diezmo, je'e tse'e dumoojyduva je Melquisedec je diezmo je jyuipit jayu Abraham kajx, ¹⁰ kux jeme'e je Abraham je ñi'kx je kyopk dumaada

juu' ve'e duyakjéjap je chaan je kyooj ku ve'e je Melquisedec dumaatnavyaatji.

¹¹ Tukkadaakjudu tse'e jetse'e tyee'adat je Leví je chaan je kyooj juu' ve'e je Aarón je chaan je kyoojpa, je'e tse'e dutuk'ixtap je myu'israeejlit jáyuda je Moisés je pyava'nun. Ax ka'a tse'e n'ijtumda oy jets va'ajts je tee'tajk kajx juu' ve'e je Leví je chaan je kyooj. Kux pan kun'ijtumda ve'e oy jets va'ajts je'e kajxta, ka'a tse'e y'ukvinkóp-kini jetse'e jyéjat jado'k je tee' ax jo'n je Melquisedec jets ka'a ve'e ax jo'n je Aarón. ¹² Ax pan ka'a tse'e je Aarón je chaan je kyooj y'uktee'idinit, tftkspap tse'e je pava'nun juu' ve'e vaamp jets je'e ve'e tee'adap. ¹³ Ax juu' tse'e je Kunuu'kx Jatyán vaamp jetse'e tyee'at, je nMaja Vintsánamda Jesucristots je'e ve'e. Ka'ats je'e ve'e je Leví dutsaana dukooja, je Leví je y'uts je chaan je kyooj je'e ve'e, to'k je jaka'a juu' ve'e ni vin'ita je jyayu katee'idup ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ. ¹⁴ Yaknuja'vip xa ve'e va'ajts jets je Judá je chaan je kyooj je'e ve'e je Jesús. Ax ka'a tse'e je Moisés dutikajts jets tee'adape'e je Judá je chaan je kyooj.

¹⁵ Je'e kajx tse'e kuxe'e je Jesús tyee'a ax jo'n je Melquisedec jets ka'a ve'e ax jo'n je Aarón, yaknuke'xnatajkipts je'e ve'e oy jets ka'a ve'e je Aarón je chaan je kyooj y'uktee'idinit. ¹⁶ Je Jesús tse'e je kutojkun dujayejpp jetse'e tyee'at kux joojntykip je'e ve'e xa'ma kajx; ka je pava'nun kajxape'e tyee'a juu' ve'e vaamp jets pane'e je chaan je kyooj tee'adap. ¹⁷ Jidu'um tse'e je Nte'yam je tuvakojsun dupuujm je Jesús kajx:

Mits xa ve'e tee' xa'ma kajx,
ve'em ax jo'n je Melquisedec.

¹⁸ Ax ve'em tse'e, je Nte'yame'e dupaam jetse'e kyoo'ktoonit je pava'nun juu' ve'e myooy je Moisés. Je'e kajx tse'e kyatún kux ka'a ve'e je jayu je pava'nun kajx myaada'aky jetse'e y'íttat

je Nte'yam je jyayu, ¹⁹ka je Moisés je pyava'nun kajxape'e je jayu y'ijt oy joot je Nte'yam maat. Ax je a'ix'ijtn juu' ve'e uxyam njayejpumdap, nuyojkts je'e ve'e ooy dutunnumaja, je Jesucristo je kyutojkn kajx tse'e nmutámimda je Nte'yam.

²⁰Viinm xa ve'e je Nte'yam ñaajknajxji jets'e'e je Jesús tyee'at. ²¹Juu' viijnk tee'da, ka'ats je'e ve'e vye'emada, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam ñaajknajxji jets'e'e tyee'adat. Ax je'e ku ve'e je Nte'yam ñaajknajxji jets'e'e je Jesús tyee'at, jidu'um tse'e dunuujmi:

Ats, je Maja Vintsán, ka'a xa atse'le ya nvinma'yun nyaktikutsut, mits xa ve'e tee' xa'ma kajx, ve'em ax jo'n je Melquisedec.

Jidu'um tse'e je Jesús dunuujmi. ²²Ax nuyojk oy xa ve'e je nam kojstán jets ka'a ve'e je kojstán juu' ve'e je Nte'yam myasookjidu je njujpit jáyuvamda. Nnuja'vimdinup xa uu'me'e jets tyúvam je'e ve'e je nam kojstán kux ijtp'e'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo jem tsapjootm jeja je Nte'yam y'akalyun pa'ayi jets'e'e xnuténimda.

²³Je viijnk tee'da, numay tse'e y'ijtti; kux tse'e y'oo'kti, ka'a tse'e y'uk'o'y-ixjidini jets'e'e kujyaa'ktee'idi. ²⁴Ax je Jesús, xa'ma kajxts je'e ve'e jyoojn-tyka, ijtpamts je'e ve'e je tyee'in. ²⁵Kux ka'a ve'e y'oo'kut, paaty tse'e y'o'yixju, uxyam jets xa'ma kajx, jets'e'e duyaktso'okut pan pane'e naajktámijup jeja je Nte'yam vyinkujk je Jesús kajx.

²⁶Je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'em xa je'e ve'e je tee' juu' ve'e ooy tunyaktsojpk, o'yixjupts je'e ve'e jets'e'e xputajkimdat. Va'ajts jootts je'e ve'e, ka'ats je'e ve'e tyokinmaata, ka'ats je'e ve'e tyokinaxjáyuva ax jo'n uu'mda, ñumájip ñujaanchipts je'e ve'e jem tsapjootm jeja je Nte'yam y'akalyun pa'ayi. ²⁷Ka'a xa je'e ve'e vye'ema ax jo'n je viijnk tee'da juu' ve'e dunuvintsanikajxtup je tee'tajkta, juu' ve'e

jóvum xaaj je y'avintso tokin kajx je tánuk duyak'oo'ktup jets'e'e je Nte'yam dutukvintsa'agada, van'it tse'e dutukvintsa'kiduva je tánuk je viijnk jayu je tyokin kajx. Je Jesús, to'k náxjits je'e ve'e viinn ñatyukvintsa'kiji je Nte'yam anañujoma je jayu kajxta. ²⁸Y'ava'nipts je'e ve'e je Moisés je pyava'nun jets pane'e yakpámdap tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxtup je tee'tajkta, je'ets je'e ve'eda pan pan jatye'e tokin maat jets'e'e y'oo'kta ax jo'n opyana. Ax je Nte'yam tse'e viinn naajknajxju jets'e'e tyee'at je y'Onuk, juu' ve'e xa'ma kajx ijtp oy jets va'ajts. Ve'em tse'e dutuujn távani ve'e je Moisés yakma'a vye'na je Nte'yam je pyava'nun.

Je Jesucristo tse'e je jayu dunuténip jem je Nte'yam vyinkojkm

8 Juu' xa ve'e dunuvinkopkikajxp juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup, ya'ats je'e ve'e: Je tee' juu' ve'e njayejpumdap, jemts je'e ve'e y'ajxtuk tsapjootm jeja je Nte'yam y'akalyun pa'ayi, ²tee'ipts je'e ve'e joma ve'e je kunuu'kx it juu' ve'e je Nte'yam pyaam, ka'a je'e ve'e tyee'a joma ve'e je tabernáculo juu' ve'e je jayu pyaamdu. ³Nujom je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxtup je tee'tajkta, vinkándats je'e ve'e jets'e'e je Nte'yam dutukvintsa'agadat je tánuk jets juu' jatye'e jyaa'kyojxtup je jáyuda. Paaty tse'e dutsak jets'e'e je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta jets'e'e xnuténimda, je'e tse'e dujayéup pan ti ve'e tyukvintsa'kivap je Nte'yam. ⁴Pan yaja xa ve'e kuy'it naxviijn, ka'ats je'e ve'e je xyup tyee'a, kux jemna ve'e pan pan jatye'e je Nte'yam dutukvintsa'kidup je yaxta ve'em ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ. ⁵Je tee'tajkta juu' ve'e yaja naxviijn, je'e tse'e toondup pajktup joma ve'e je kunuu'kx it juu' ve'e je tsapjootmit jye'e yaknu'ix-vaats yaknupamvaats. Yaknuja'vipts je'e

ve'e jets nū'ixva'ach nūpamva'ach je'e ve'e. Kux ku ve'e je Moisés dukapam'ukva'añna vye'na je tabernáculo, van'it tse'e je Nte'yam ña'muxji: "Yakkopka oy jetse'e ve'em xpámüt ax jo'n myaktuk'ix jem kopk kajxm." Jidu'um tse'e ña'muxji. ⁶Ve'em ax jo'n dunumaja je nam kojstán jets ni ka'a ve'e je jujpit kojstán, ve'emts je'e ve'e je mutonun dunumaja juu' ve'e je Nte'yam myooy je Jesús jets ni ka'a ve'e je mutonun juu' ve'e je tee'tajk jyajejptup juu' ve'e yaja naxviijn. Je nam kojstán kajx tse'e je Jesús duyaknamyujot'óyaja je jayu jets je Nte'yam, je nam kojstán kajxpa ve'e je Nte'yam je vaanduk duyaktaajñ juu' ve'e nuyojk oy jets ni ka'a ve'e je vaanduk juu' ve'e yaktaan je jujpit kojstán kajx.

⁷Kux pan kutyuujn xa ve'e je mutok kojstán, ka'a tse'e je Nte'yam kudupuujm je nam kojstán. ⁸Ax ka'a tse'e je Nte'yam du'oyja'vi je jáyuda juu' ve'e myooy je jujpit kojstán, ve'em ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ je'e kajxta:

Jidu'um xa ve'e je Maja Vintsán vya'añ: "Je'yape'e je xaaj jets atse'e je nam kojstán nyaktánüt maat je israeejlit jáyuda,

⁹ka ve'emap ax jo'n atse'e je kojstán nyaktaajñ maat je jujpit jáyuda ku atse'e nyakpítsumdini jem Egipto; ka'a ve'e dukutyoondi ats je nkojstán, je'e kajxts atse'e nko'kmajapaam dini.

¹⁰Ax je nam kojstán juu' atse'e nyaktánup maat je israeejlit jáyuda, jemts atse'e jya'vin kajxmda mpámüt ats je mpava'nun,

jemts ats je'e ve'e nja'at vyinma'yun kajxmda,

atse'e xNte'yamadap, atsts je'e ve'e njáyuvadap.

¹¹Ka'ats je'e ve'e dutuknujávadat je myujáyuda jets pan atse'e, ni ka'a tse'e dutuknuja'viduvat je y'utsta je y'ajchta ukpu je y'utsta je cha'ada,

kux x'ixadap ats je'e ve'e anañujoma, je mújit je muutskit.

¹²Nmee'kxjidiupts atse'e je tyókinda, ni je vin'ita xa atse'e je tyokin nko'lkjaa'myejtsnit."

Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ.

¹³Ku ve'e je Nte'yam vyaajñ jets je'e ve'e duyaktónup je nam kojstán, je'e tse'e duyaktaamp jetse'e kyoo'ktoonit je kojstán juu' ve'e jujpiti. Ax je kojstán juu' ve'e jujpiti, najxpts je'e ve'e, ve'e'n tse'e ya it ñaxüt jetse'e kyutókin.

Je kunuu'kx it juu' ve'e yaja naxviijn jets je kunuu'kx it juu' ve'e jem tsapjootm

9 Je mutok kojstán juu' ve'e je Nte'yam yaktaan, je Nte'yam tse'e dupavaan vintso ve'e je jayu vvinjávajat vyintsagajat jets vintso ve'e to'k je tabernáculo dupámdat joma ve'e ve'em dutóndat. ²Ku ve'e y'olyi je tabernáculo, jidu'um tse'e dupaamdi: je mutok it atatyuk, je kunuu'kx itts je'e ve'e. Jep tse'e y'ijit to'k je olivos aceite atolyin jets to'k je mesa joma ve'e dupaamdi je kunuu'kx tsapkaaky. ³Je mumejtsk it atatyuk, je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk dumaat, ⁴je'e tse'e tukkadaakju je oro vojxpejtun joma ve'e je poom jyak jets je xiixt juu' ve'e je oro tukyo'tskúx y'ijit. Jep tse'e xiixtup to'k je oro ooly joma ve'e je maná y'ijit jets je Aarón je tyajk juu' ve'e pu'loomi, maat je tsatsets joma ve'e jatyán y'ijit je Nte'yam je pyava'nun, je jujpit kojstán. ⁵Jem tse'e xiixt aka'a ni'kxm y'ijit mejtsk je querubines apamnax, je tsapjootmit joojntykiva je'e ve'e je querubines. Joma ve'e je xiixt aka'a, jem tse'e je Nte'yam dutokinmee'kx je jáyuda. Ax uxyam, ka'a tse'e vyinkopka jets ats ya'a ve'e nuyojk nkojtsva'atsut.

⁶Ku ve'e ve'em dutonda y'ijit, jóvum xaaj tse'e tyákada y'ijit je tee'tajk jep tabernáculo jaatp joma ve'e je mutok it atatyuk, jep tse'e je Nte'yam duv-

injávada d̄uvintsá'agada y'ij̄t. ⁷Je tee' juu' ve'e d̄un̄uvintsanikajxp y'ij̄t je tee'tajkta, je'ej̄ji tse'e tajki to'k nax vinojnt joma ve'e je mumejtsk it atatyuk. Ku ve'e tyajki, je t̄ánuk nuu'pun tse'e je Nte'yam tyukvintsá'kip y'ij̄t je y'avintsó tokin kajx, nay ve'empa je jayu je tyókin kajxa. Pan ka'a ve'e kud̄uyaknuj̄kx je t̄ánuk nuu'pun, ka'a tse'e k̄utyajki. ⁸Je'e tse'e xtuknuja'vimdup je Esp̄iritu Santo jets namvaate'e je tee'tajk je Nte'yam dumutonda dumupakta y'ij̄t joma ve'e je muto'k it atatyuk, ka'ana tse'e n̄uke'xnatáka vye'na jets nvaate'e je jayu tyákat joma ve'e je mumejtsk it atatyuk. ⁹Xtuknuja'vimduvaps ya'a ve'e jets je t̄ánuk jets juu' jatye'e je jayu jyaa'kyojxtup y'ij̄t, ka je'e kajxaps je'e ve'e je jayu je vyinma'yun tyándat oy jets va'ajts. ¹⁰Je muto'k kojstán, je'ej̄ji je'e ve'e kyajtsp juu' ve'e je jayu kyáydap y'oo'ktap jets vintsó ve'e n̄aajkva'atsjadat, je pava'nunts je'e ve'e juu' ve'e je jayu tyoondup kyojtst̄up. Toonts je'e ve'e van'it paat ku ve'e je Nte'yam je nam kojstán d̄uyaktaaj̄n.

¹¹Ax je Cristo, je'e tse'e miin je y'oy je'e kajx juu' ve'e j̄ejani, tee' je'e ve'e juu' ve'e d̄un̄uvintsanikajxp je tee'tajkta. Nuyojk oys je'e ve'e je muto'nun juu' ve'e jyajejpp, jemts je'e ve'e tsapjoõtm je Nte'yam dumutún dumupuk joma ve'e je kunuu'kx it juu' ve'e ka naxviijnit jayu p̄umap. ¹²Ka je'ep xa je'e ve'e n̄utajki je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk d̄umaat jetse'e je Nte'yam dutukvintsá'agat je chivo nuu'pun jets je tsapkaaj ónuk nuu'pun, je'e ve'e n̄utajki jetse'e je y'avintsó nuu'pun dutukvintsá'ki. To'k n̄axjits je'e ve'e ve'em dutuujn, ve'em tse'e myaadaaky jetse'e njajej̄pumdinit je joojntykin juu' ve'e x̄a'ma kajx ijtp. ¹³Je tsapkaaj nuu'pun jets je chivo nuu'pun jets je jaajm juu' ve'e je pi'k vaca ónuk jye'e juu' ve'e tokyajxp jem yojxpejtun kajxm, je'e tse'e

jem je jayu n̄i'kxmda kyojmda yakxijtva'kxp yakvajva'kxp juu' ve'e ka va'ajtsapta, je'e tse'e d̄uyakvaatsp je n̄i'kx̄ta je kyopkta. ¹⁴Ax nuyojk tse'e ooy je Cristo je nuu'pun dutunyakva'ach ya nvinma'yunamda jetse'e je joojntyk Nte'yam nvinja'vimda nvintsá'kimda. Je Esp̄iritu Santo, juu' ve'e x̄a'ma kajx ijtp, je'e je pyutajkin kajx tse'e je Cristo viin n̄atyukvintsá'kiji je Nte'yam, je Cristo je nuu'pun tse'e d̄uyakvaatsp ya n̄ja'vinamda jets ya nvinma'yunamda jetse'e ve'em x̄a'ma kajx nkatsaachpaatumdat. ¹⁵Je'e kajx tse'e je Cristo xn̄uténimda jem je Nte'yam vyinkojkm, je'e ve'e uk'oo'k jetse'e d̄ukuvejt je nt̄ókinamda juu' ve'e njajej̄pumdu ku ve'e tyuujn je muto'k kojstán, ve'em tse'e njoojntykimdinit x̄a'ma kajx ax jo'n je Nte'yam xtukvinva'nimda jo'n, uu'mda, pan pan jatye'e je Nte'yam yaxtsooj̄vjudu.

¹⁶Pan vaamp xa ve'e je jayu vintsó ve'e vya'kxut je pyaamduk juu' ve'e y'ixp jyajejpp ku ve'e y'oo'knit, van'ít-num tse'e je pyaamduk vya'kxni ku ve'e yaknujava jets t̄a ve'e y'oo'kni je kojstaampa. ¹⁷Ax pan joojntykipna tse'e je kojstaampa, ka'a tse'e je viijnk jayu d̄uyakva'kxy je kojstaampa je pyaamduk, van'ítnume'e je kojstán tyun ku ve'e y'oo'kni. ¹⁸Je'e kajx tse'e nay ve'empa je muto'k kojstán tyon'ukvaaj̄n je nuu'pun maat. ¹⁹Ku ve'e je Moisés anañujoma je jayu dutukvinkojtsikujx nujom je Nte'yam je pyava'nun, van'it tse'e je tsaps uk je lana maat to'k mats je aajy je ojs juu' ve'e hisopo duxaaj, je'e tse'e dutukpapajk je carnero nuu'pun, je chivo nuu'pun, jets je tsoxk naaj, je'e tse'e tyuknuxijt je ak axaa'ch joma ve'e d̄ujatyaaaj̄n je Nte'yam je pyava'nun, tyuknuxijtpa tse'e anañujoma je jayu. ²⁰Van'it tse'e vyaaj̄n: "Ya nuu'pun tse'e d̄uyakn̄uke'xnatajkip jets toompe'e je kojstán juu' ve'e je Nte'yam mtukmutaaj̄njudu." ²¹Nay vanxup tse'e

je Moisés dutoompa je tabernáculo jets nujom je paamdúk juu' ve'e yaktoondu jem, nujome'e dutuknuxijtpa je tánuk nuu'pun. ²² Ve'em tse'e je Moisés je pyava'nun vya'añ jets je nuu'pun maate'e vyatskáxut nujom, vinkexji ve'e juu' ve'e vaatsp ka je nuu'pun maatap. Pan ka'a xa ve'e tii juu' ve'e oo'kp jetse'e je nuu'pun yo'oy, ni pana tse'e kyatokinmee'kxa.

Tyuknuvaachp tse'e je jayu je tyokin

kuxe'e je Jesús ñatyukvintsa'kiji je Nte'yam

²³ Ax ve'em tse'e, tun vinkokp je'e ve'e y'ijit jetse'e ve'em vyaach je'e juu' ve'e yaknu'ixvaats yaknupamvaats juu' ve'e ijtp jem tsapjootm. Ax je tsapjootmit jye'e, ka'ats je'e ve'e vyaach maat juu' jatye'e je Nte'yam yaktukvintsa'kip yaja naxviijn, je vintsa'kin je'e ve'e chajkp juu' ve'e nuyojk oy. ²⁴ Je Cristo, ka'ats je'e ve'e tyajki jep tabernáculo jaatp juu' ve'e jayu pum, juu' ve'e yaknu'ixvaats yaknupamvaats je tsapjootmit jye'e, je'e ve'e tajki jem kunuu'kx it jootm juu' ve'e yaknu'ixvaats yaknupamvaats, jem tse'e xnúténimda je Nte'yam vyinkojkm. ²⁵ To'k naxji xa ve'e je Cristo je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji, ka may náxap. Ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, ka'ats je'e ve'e tyaka vinjoojnt jep joma ve'e je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk dumaat jetse'e je Nte'yam dutukvintsa'aga je nuu'pun juu' ve'e kyah'avintsonuu'punip. ²⁶ Pan may nax tse'e je Cristo je Nte'yam kuñatyukvintsa'kiji, may nax tse'e je Cristo kuchaachpaaty van'ítani ku ve'e je jayu tyokimpajkti jets uxym paat. Tun to'k naxji tse'e je Cristo jyayuvimpijt jetse'e je jayu je tyokin dutuknuvaach, je'e ve'e ku ve'e viinm je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji. Jidu'um tse'e dutuujn

ya kukaxa ámani. ²⁷ Ve'em ax jo'n nu-paamdúka jetse'e anañujoma je jayu y'oo'ktat van'it tse'e yaktokimpayoydinit, ²⁸ nay ve'empa tse'e je Cristo je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji to'k naxji jetse'e numay je jayu dutuknuvaatsnit je tyokin. Ax ku tse'e mumejtsk nax myiinnuvat, ka je'e kajxapts je'e ve'e myínut jetse'e je jayu je tyokin dutuknuva'atstat, je'e ve'e ñumínup jetse'e duvoovnit pan pan jatye'e a'ixjidinup.

10 Je pava'nun juu' ve'e je Moisés yakmooy vintso ve'e je Nte'yam yakvinjávat yakvintsa'agat, ake'exa jo'nts je'e ve'e; ax je y'oy je'e juu' ve'e miimpnum, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je'e juu' ve'e je ake'exa dupaamp. Je'e kajx tse'e je vintsa'kin juu' ve'e je tee'tajk je Nte'yam tyukvintsa'kidup vinjoojnt ax jo'n je Moisés je pyava'nun vya'añ, ni vin'ítats je'e ve'e kya'oya jetse'e je jayu je'e kajx tyándat oy jets va'ajts. ² Pan kuy'oya xa ve'e jetse'e je Moisés je pyava'nun kajx je jayu tyánut oy jets va'ajts, kudutukvintsa'ki'atúvidini tse'e je jayu je tánuk je Nte'yam. Kux pan kutyanda xa ve'e oy jets va'ajts, ka'a tse'e kuñayjávajada jets tókinax je'e ve'eda. ³ Je tánuk juu' ve'e je Nte'yam tyukvintsa'kidup, je'e tse'e tyuump jetse'e je jayu je tyokin dutukjaa'myéts vinjoojnt, ⁴ kux ni vin'ita ve'e kya'oya je tsapkaaj nuu'pun je chivo nuu'pun jetse'e je jayu je tyokin dutuknuva'atsut. ⁵ Paaty tse'e ku ve'e je Cristo myiijn yaja naxviijn, jidu'um tse'e je Nte'yam dunuujmi, ve'em ax jo'n vya'añ jep Kunuu'kx Jatyán kujxp:

Ka'a xa mitse'e xtsak je tánuk yax juu' ve'e yakja'kxp ukpu juu' jatye'e paamdúk yax, mnupaajmtki tse'e jets atse'e n'ítut ni'kxax kópkax,

⁶ ka'a tse'e xtukjotkada'aky je tánuk yax juu' ve'e yaktooydup ukpu je tánuk

yax juu' ve'e pyaamdud je tyokin kajxta.

⁷ Van'itts atse'e nvaajñ:

“Nte'yam, uxyaja atse'e nmin jets atse'e ntónut juu' mitse'e mtsajkp, ve'em ax jo'n javyet ats kajx.”

Jidu'um tse'e je Nte'yam dunuujmi.

⁸ Mutoo'vajkp xa ve'e vyaajñ jets ka'a ve'e je Nte'yam dutsak je tánuk yax juu' ve'e yakja'kxp ukpu juu' jaty paamdudk yax, ka'a tse'e dutukjotkada'aky je tánuk yax juu' ve'e yaktooydup ukpu je tánuk yax juu' ve'e pyaamdud je tyokin kajxta. ⁹ Vaampa tse'e: “Nte'yam, uxyaja atse'e nmin jets atse'e ntónut juu' mitse'e mtsajkp.” Je Jesucristo xa ve'e duyakkukajxinu je mutok kojstán. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e tyaan-nit je mumejtsk kojstán. ¹⁰ Je Nte'yamts uu'me'e xyakvaatsumdu jetse'e je va'ajts joot je va'ajts ja'vin xmo'yumda kux tyoone'e je Cristo juu' ve'e je Nte'yam chojk, je ñi'kx je kyopk tse'e vaan je vintsá'kin to'k naxji anañujoma je jayu kajxta.

¹¹ Je tee'tajkta, jóvumts je'e ve'e dumutonda dumupakta je Nte'yam jetse'e dutukvintsa'agada may nax je yaxta juu' ve'e ni je vin'ita je jayu je tyokin dukatuknuva'atsup; ¹² ax je Jesucristo, to'k náxjits je'e ve'e je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji jetse'e je jayu je tyokin dutuknuvaach, van'it tse'e ojts y'ajxtkni je ja je Nte'yam y'aka'yun pa'ayi. ¹³ Jem tse'e du'a'ix kuunume'e je Nte'yam duyakvintókiyut pan pan jatye'e je Jesucristo dutso'oxpajktup. ¹⁴ Tun to'k naxji xa ve'e je Jesucristo je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji, ka may náxap. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e xa'ma kajx y'ijttinit oy jets va'ajts je jayu pan pan jatye'e ve'e yaktsook. ¹⁵ Nay vanxuppa tse'e je Espiritu Santo dunukojspejtpa ku ve'e vyaajñ:

¹⁶ Jidu'um xa ve'e je Maja Vintsán vya'añ:

“Je nam kojstán juu' atse'e nyaktánup maat je israeejlit jáyuda, jemts atse'e jya'vin kajxmda mpámüt ats je mpava'nun, jemts ats je'e ve'e nja'at vvinma'yun kajxmda.”

¹⁷ Van'it tse'e vyaajñ:

“Ni je vin'ita xa atse'e je tyókinda nkoo'kjaa'myejtsnit.”

Jidu'um tse'e vyaajñ. ¹⁸ Ku ve'e je jayu je tokin ve'em yakmee'kxja, ka'ats je'e ve'e y'ukvinkópkini jetse'e je jayu ti duyóxtat jetse'e je tyókinda yakmee'kxjat.

Va'an to'k aaj to'k joot je Nte'yam

dumutámimda

¹⁹ Je'e kajx tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, je Jesús je ñuu'pun kajx tse'e to'k aaj to'k joot ntajkimdat je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk dumaat. ²⁰ Kux tse'e xku'oo'kimdi, xyak'avaatsjimdu tse'e je ntoo'amda jetse'e n'ijtumdinit je Nte'yam maat. ²¹ Kux je Jesuuse'e ijtp tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta jetse'e dunutena je Nte'yam je jyayu, ²² va'an tse'e to'k aaj to'k joot je Nte'yam dumutámimda, oy tse'e nnuja'vimda jets je Jesucristo kajxe'e je Nte'yam ya nvinma'yunamda duyakva'ach jetse'e nkoo'knatyokinja'vimjidinit, va'ajts tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu ñaajkva'achju je va'ajts tsoxk namaat. ²³ Va'an tse'e to'k aaj to'k joot dujaa'kjaanchja'vimda juu' ve'e n'ava'nimdup. Kyutyuumpts je'e ve'e je Nte'yam juu' ve'e xtukvinva'nimdu, ijtumdinuups uu'me'e je'e maat xa'ma kajx. ²⁴ Va'an du'ixtimda vintso ve'e anañujoma je jayu ntsojkumdat jetse'e nto'numdat je y'oy je'e. ²⁵ Ka'a tse'e nto'numdat ax jo'n je'e pan pan jatye'e kanay'amojkijidup, nakyojtsmákkimjadape'e to'k jado'k. Ax nuyojk tse'e ya'a nyakvinkópkimdat

kux nmuja'vimdupe'e jets támani ve'e je xaaj ku ve'e je Cristo kyadaaknuvat.

²⁶ Pan tokinto'numdup xa ve'e oy'av-inmáyam, jetse'e njanuja'vimda juu' ve'e tyuva, ka'a tse'e ti viijnk vintsa'kin jetse'e je Nte'yam xtókinmee'kxumdat, ²⁷ nma'yumdap ntájumdape'e kux yaktokimpayo'yumdape'e, je jaajn tse'e n'a'fxumdup joma ve'e xa'ma kajx chaachpaattinit nujom pan pan jatye'e dutso'oxpajktup je Nte'yam. ²⁸ Pan pan jaty xa ve'e dukakuvajktu je Moisés je pyava'nun, ve'em tse'e kyutujk jets ka'a ve'e ti tukmo'tun, oo'ktuts je'e ve'e je jáyuda pan jepe'e numejtsk ukpu nutoojk juu' ve'e du'ixtu dumótudu je ka óyap juu' ve'e tyoondu kyojsttu, ²⁹ ax nuyojk tse'e chaachpaattinit pan pan jatye'e je Nte'yam je y'Onuk dutso'oxpajktup. Ve'em tse'e dujávada jets ve'em je'e ve'e y'uk'aa'k ax jo'n opyana y'aa'k, ve'em je'e ve'e dujávada jets ka'a je'e ve'e tyun ku ve'e je Jesús je Nte'yam ñatyukvintsa'kiji je jayu je tyokin kajxta. Je jayu tse'e duyakvintsa'kintókidup je Espíritu Santo, juu' kajxe'e je Nte'yam je jayu je maa'yun dutuuinja. ³⁰ Nnuja'vimdinup xa ve'e vintso ve'e je Nte'yam vyaajñ: "Ats xa ve'e xtukkadaakp je tokimpayo'yk, ats tse'e ntukkuvétup." Vaampap tse'e je Kunuu'kx Jatyán jets je Nte'yame'e je jyayu dutokimpayo'oyup. ³¹ Pan nmasookumdup xa ve'e je joojntyk Nte'yam, atsa'kip tse'e ooy je tsaachpaatun juu' je'e ve'e xmo'yumdinup.

³² Ax jaa'myé'tstats miits vintso ve'e xmuténidi je mak' tsaachpaatun ku ve'e távani je Nte'yam mtuknujávajada je tyuv je'e, ³³ myakjomtoondu myakti-toondu ve'e jeja je numay jayu vyinkujk jetse'e xtsaachja'vidi ax jo'n je jaanchja'vivatajk yaktoonduva. ³⁴ Mtukmo'ttu miitse'e je jayu juu' ve'e poxuntakt-

suunidu. Ku ve'e je jayu mpajkuxjidi juu' jatye'e m'ixtu mjajejptu, ooy tse'e xtuntukxoojntkti, kux mnuja'vidinupe'e jets jeme'e tsapjootm je o'yin juu' ve'e nuyojk oy jetse'e xa'ma kajx y'it. ³⁵ Ka'a tse'e xjaanchja'vi'atúvadat juu' ve'e mjaanchja'vidup, kux je jaanchja'vin juu' ve'e mjajejptup, munuyojk tse'e ooy je Nte'yam mtunmoyumpijtid-inuvat je y'oy je'e je'e kajx. ³⁶ Ka'a tse'e mnool'kxtat jetse'e xtóndat juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ve'em tse'e xpajktinit juu' je'e ve'e xtukvinva'nimdu. ³⁷ Kux jidu'ume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Je'e pane'e mínup,
tsojks je'e ve'e myiinnit,
ka'a tse'e y'ukta'ninit.

³⁸ Ax je jayu juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip,
joojntykaps je'e ve'e je jyaanchja'vin kajx.

Pan y'avimpijtinuvas tse'e ax jo'n y'ijt, ka'ats ats je'e ve'e ntukxoondukut. Jidu'um tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ. ³⁹ Ka'a xa uu'me'e ve'em n'ijtumda ax jo'n je'e pan pan jatye'e du'av-impijtidinuvas ax jo'n kyo'oyjoojntykidi jetse'e vyintókida, je jaanchja'vine'e njajejpumdap jets xyaktsookumdupe'e je Nte'yam.

Je jaanchja'vin

11 Je'e xa je'e ve'e je jaanchja'vin ku ve'e nnuja'vimda jets tónjup kót-sjup je'e ve'e juu' ve'e n'a'fxumdup, nnuja'vimdup tse'e jets tyúvam je'e ve'e juu' jatye'e nka'fxumdup. ² Y'oyja'vi ve'e je Nte'yam uu'm je njujpit jáyuvamda kux-e'e jyaanchja'vijidi.

³ Je jaanchja'vin kajx xa ve'e nnuja'vimda jets je kats kajxe'e je Nte'yam dupuujm ya naxviijnit it. Ax ve'em tse'e dupuujm juu' ve'e uxyam n'fxumdup, ka'anume'e ti vye'na juu' ve'e yak'ixp.

⁴ Jyaanchja'vi xa ve'e je Abel je Nte'yam, je'e kajx tse'e dumoojy je

vintsá'kin juu' ve'e nuyojk oy jets ka'a ve'e je Caín jy'e, jets je'e kajxpa ve'e je Nte'yam je Abel dukatokimpuujm jetse'e dukuvujk je vyintsá'kin. Oyamts je'e ve'e aa'kani, je Kunuu'kx Jatyán kajx tse'e nnuja'vimda vintso ve'e dutuujn kuxe'e je Nte'yam dujaanchja'vi.

⁵ Jyaanchja'vi xa ve'e je Enoc je Nte'yam, je'e kajx tse'e kya'aa'k, ajoojntyk tse'e dutukvaatsni ya naxviijn it, ka'a ve'e y'ukyakpaatni kux je Nte'yame'e yaktso'njinu. Ve'em tse'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ jets je Enoc, chojk, jyotpaate'e je Nte'yam ku ve'e yaana naxviijn vye'na. ⁶ Pan pan xa ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vip, ko'oyja'vijupts je'e ve'e je Nte'yam. Nujome'e pan pan jatye'e je Nte'yam dumutámidup, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e dujaanchjávadat jets jeja ve'e je Nte'yam jets oye'e tyo'nuxjada pan pan jatye'e to'k aaj to'k joot du'ixtidup jetse'e y'ijttini je'e maat.

⁷ Jyaanchja'vi xa ve'e je Noé je Nte'yam, je'e kajx tse'e dukuvujk juu' jatye'e je Nte'yam va'nuxju ti ve'e tónjup kótsjup juu' ve'e kayak'ixpna vye'na, kyatsupajke'e je Nte'yam jetse'e to'k je arca dupuujm joma ve'e tsá'ak y'íttat maat je chaan je kyooj. Jyaanchja'vi xa ve'e je Noé je Nte'yam, je'e kajxe'e duyaknukexnatajki jets vyinmajtsjudupe'e je tsaachpaatun je jáyuda juu' ve'e joojntykidu yaja naxviijn van'it. Jyaanchja'vi je'e ve'e je Nte'yam, je'e kajx tse'e je Nte'yam kyatokimpajmji.

⁸ Jyaanchja'vi xa ve'e je Abraham je Nte'yam, je'e kajx tse'e dukatsapujk ku ve'e vyoojvjini jetse'e nujkx joma ve'e je it juu' ve'e je Nte'yam tukvinva'niju. Ku ve'e tyoo'pujk, ka'a tse'e dunujava pan joma ve'e nujkx. ⁹ Jyaanchja'vi je'e ve'e je Nte'yam, je'e kajx tse'e y'ijit ax jo'n je jékumit jayu ku ve'e duvintsuuni je it juu' ve'e tukvinva'niju, jepe'e ak tujkp chuuni jets nay ve'empa je Isaac maat je

Jacob, je'e juu' ve'e yaktukvinva'niduva je it je naax. ¹⁰ Ax je'e tse'e je Abraham tyoon kux y'a'ixe'e je kajpun juu' ve'e je Nte'yam kyijpx myoo'ts jetse'e dupuujm.

¹¹ Je Sara, amájani ve'e ooy tyunve'na, o'yixjuts je'e ve'e jetse'e y'onuktaaki kux jyaanchja'vi ve'e jets kyutyónupe'e je Nte'yam juu' ve'e tukvinva'niju. ¹² Je Abraham, óyame'e na'avani ooy tyun'ijit, jyajejp tse'e numay aa'k je chaan je kyooj, ve'em ax jo'n je maatsa juu' ve'e jem tsajviinm jets je po'o juu' ve'e jeja maaxy napa'ayi, kamachoovna.

¹³ Oo'kkajxtinuts je'e ve'eda, ka'a tse'e tyukkadaakjidi nujom juu' jatye'e je Nte'yam uktukvinva'nijidu, nayja'vijidinuupts je'e ve'e tyuva jets kyutyónupe'e je Nte'yam je y'ayook. Ka'anume'e je Nte'yam je y'ayook dukutyún vye'na, tyuk'atúvidu tse'e je xoojntkun maat jetse'e duyaknukexnatajkidi jets ve'em je'e ve'eda yaja naxviijn ax jo'n je jékumit jayu. ¹⁴ Ax je'e ve'e ku ve'e je jékumit jayu jo'n y'ijitti, va'ajts tse'e yakvinmotu jets y'ixtidupnume'e je it joma ve'e chaanadat. ¹⁵ Pan kuduvinmaaydi kudujaamyejtsti je it juu' ve'e myasooktu, kuy'o'yi tse'e jetse'e jem kuvyimpijttinuva. ¹⁶ Ax ka'a tse'e y'ukvimpijttini, kux to'ke'e je it dutsojkti juu' ve'e nuyojk oy, je'e je'e ve'e je tsapjootmit it, je'e kajx tse'e je Nte'yam kyatuktso'otyónjada jetse'e duNte'yamadat, apaajmtkijidu tse'e to'k je ciudad joma ve'e chaanadat.

¹⁷ Jyaanchja'vi ve'e je Abraham je Nte'yam, je'e kajx tse'e kuduyakvaajñ je vintsá'kin je Isaac ku ve'e je Nte'yam jyot'ixji, tun'a'ix'ijtnuupts je'e ve'e jetse'e kuduyak'aa'k je y'ónuk juu' ve'e je Nte'yam tukvinva'niju ku ve'e vyaajñ: ¹⁸ "Je Isaac kajx tse'e xjayéput je tsaan je kooj." ¹⁹ Jyaanchja'vi tse'e je Abraham jets o'yixjupe'e je Nte'yam jetse'e duyakjoojntykpajknuvat je y'ónuk Isaac. Ax je'e kajx tse'e ku ve'e távani je Abraham dunupaamduka jetse'e

duyak'oo'kut je y'ónuk, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je y'ónuk kuy'aa'k jetse'e jyoojntykpaiknuva. ²⁰ Jyaanchja'vi xa ve'e je Isaac je Nte'yam, je'e kajx tse'e dutukmukajts je Jacob maat je Esaú je kunoo'kxun juu' ve'e mínupnum. ²¹ Ku ve'e y'oo'kuvaanni je Jacob, kuxe'e dujaanchja'vi je Nte'yam, je'e kajx tse'e dumoojy je kunoo'kxun numejtsk je José je y'ónuk, je tyajk natyukkutijjup jetse'e je Nte'yam duvinja'vi duvintsa'ki. ²² Ku ve'e je José y'oo'kuvaanni, kuxe'e dujaanchja'vi je Nte'yam, je'e kajx tse'e dunuujmi je njujpit jáyuvamda ti ve'e tyóndap ku ve'e dutukvaatstinit je egíptovit it, je'e kajx tse'e dupavaajñ ku ve'e choo'ndinit jetse'e duyaktsoo'ndinit je José je pyajk.

²³ Ku ve'e je Moisés kye'x, kuxe'e je tyee' je tyaak je Nte'yam dujaanchja'vidi, je'e kajx tse'e yu'uts yak'ijtji toojk po'o, y'ixtu ve'e jets va'ajts yakxone'e jetse'e dukatsa'kidi je egíptovit yakkutojkpa ku ve'e dupavaajñ jetse'e nujom je israeejlit maax ónuk duyak'oo'kkáxtat juu' ve'e pi'k mix ónukta. ²⁴ Ku ve'e je Moisés vajutyajk vye'na, kuxe'e dujaanchja'vi je Nte'yam, je'e kajx tse'e dukatsajk jetse'e yaktijut jets je egíptovit yakkutojkpa je ñaax je'e ve'e je y'ónuk; ²⁵ je'e ve'e chojk jetse'e yakjomtónut yaktitónut maat je Nte'yam je jyayu. Ka'a ve'e dutsajk jetse'e xyoondukut je tokin kajx, je xoojntkun juu' ve'e ve'e'n ijtkojp; ²⁶ je'e ve'e y'oyja'vi jetse'e chaachpaatut, yakvi-ijnk'ixut je Cristo kajx jets ka'a ve'e ku ve'e kudujajejp je egíptovit majin, kux y'a'ixp je'e ve'e je o'yin juu' ve'e je Nte'yam mo'ojup. ²⁷ Jyaanchja'vi ve'e je Moisés je Nte'yam, je'e kajx tse'e choo'nni jem Egipto ku ve'e myu'ekju je yakkutojkpa, ka je tsa'kin kajxap, to'k aaj to'k joot'e y'ijit ax jo'n kudú'ix je Nte'yam, juu' ve'e kayak'ixp.

²⁸ Jyaanchja'vi ve'e je Moisés je Nte'yam, je'e kajx tse'e je pascua

xaaj dutuujn, dutukpavaajñ je njujpit jáyuvamda jetse'e je nuu'pun dutukpaat'at je tyakkuka'ada jets je tyakpaaténada kux kadi ve'e je yak'oo'kpa ángeles duyak'aa'k je kyooop ónukta juu' ve'e ijtp jep tujkpta. ²⁹ Jyaanchja'vidu xa ve'e je njujpit jáyuvamda je Nte'yam, je'e kajx tse'e dutuknajxti je Tsapts Maaxy Naaj ax jo'n je ta'ajts it kuy'ijit; ku ve'e je egíptovit jayu ve'em du'uktonuvaanduva, naxji'kxkajxjidinu tse'e.

³⁰ Jyaanchja'vidu ve'e je njujpit jáyuvamda je Nte'yam, je'e kajxe'e kyí-tuni je jericoojit kajpun je ñaa'páts, távani ve'e dunaa'vidutta vye'na vuxtójtuk xaaj. ³¹ Jyaanchja'vi xa ve'e je ko'otyaxap Rahab je Nte'yam, je'e kajx tse'e dukuvujk jem tyak'am je njujpit jáyuvamda juu' ve'e dunu'ixtu je it, je'e kajx tse'e dukamaat'aa'k pane'e je Nte'yam dukajaanchja'vidu. ³² ¿Tis atse'e kunjaa'knukáts? Ka'a xa atse'e je tiempo n'ukjaa'kjayejpni jets atse'e nkótsut juu' ve'e je Gedeón kajx, je Barac, je Sansón, je Jefté, je David, jets je Samuel, maat je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. ³³ Jyaanchja'viduts je'e ve'e je Nte'yam, je'e kajx tse'e dupajkti je it je naax, oy yakkutojkti, dupaatti je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam tukmutaajnjudu, je león kyats'o'oxpajkjidi, ³⁴ kyayaktoojyjidi je jaajn juu' ve'e ooy y'uktumpaamdu, je tsojx dukatuk'oo'kti, makk vyimpijiti pane'e dukajayejpitu je maju, je atso'ox du'amaadaaguidi, makk ñapyaajmjidi, duyakvintókidi je cho'oxpajkpada. ³⁵ Jempa tse'e je ta'ax-tajkta juu' ve'e je y'ónuk yakmooydinuva juu' ve'e aa'kanda ve'ni jetse'e jyoojntykpaiktinuva.

Ax jempa tse'e pane'e oo'ktu jem tsaachto'nun jootm, ka'a tse'e dukuvajkti jetse'e naspaka y'íttat, je'e ve'e chojktu jetse'e dupaattinit je

joojntykin juu' ve'e nuyojk oy ku ve'e jyoojntykpaiktinuvat. ³⁶Jem tse'e juu' ve'e yak'anajxidu jetse'e yakvojpti, jem tse'e juu' ve'e yakcadenatsoomdu, yakpoxuntakpaamdu, ³⁷yakka't-s'oo'ktu, kakojk yakjaa'tva'kxtu, je tsojx tyukyak'oo'ktu, dukukeektu je numay jayu, je carnero ak je chivo ak dutukyo'tstu je ñi'kxta je kyopkta, ayoop ijttu, yaktsaachtoondu, yakjomtoondu yaktitoondu. ³⁸Ka'a tse'e dūvinmátsjada pan pan jatye'e je naxviijnit je kyo'oy je'e dumaatnavyaa'njudup jetse'e y'íttat je'e maatta. ³⁹Nujom ya'ada, óyame'e je Nte'yam y'oyja'vijidi kuxe'e dujaanchja'vidi, ka'a tse'e dupajkti juu' ve'e je Nte'yam uktukvinva'nijidu, ⁴⁰xjaa'myejtsumduts uu'm je'e ve'e je Nte'yam ku ve'e xnupaajmtkijimdi juu' ve'e nuyojk oy, je'ejyji ve'e íttap oy jets va'ajts uu'm maatta.

Jemji tse'e ya nviijnamda nyak'ijtumdat joma ve'e je Jesús

12 N'íxumdup xa ve'e jets y'oyja'vipe'e je Nte'yam ya numay jayu juu' ve'e jaanchja'vijidu. Nay ve'emts uu'me'edava, va'an tse'e oy duto'numda juu' ve'e je Nte'yam chajkp, ka'a tse'e n'ukto'numdinit je tokin juu' ve'e x'atsooxumdup jetse'e xviijnkvovumda, ²jemji ve'e ya nviijnamda nyak'ijtumdinit joma ve'e je Jesús, je'e tse'e xtoo'mo'yumdup jetse'e ve'em je Nte'yam njaanchja'vimdat jetse'e je njaanchja'vinamda duyakpo'okut. Ku ve'e chaachpaaty jem cruz kajxm, ka'a tse'e dutuktso'otyuujn je oo'kun juu' ve'e pyaat, kux ñuja'vip je'e ve'e je xoojntkun juu' ve'e jyayejpnup ku ve'e távani duyaknaxy vye'na je tsaachpaatun. Ax uxyam, jemts je'e ve'e tsapjootm y'it joma ve'e je Nte'yam yakkutuk, jéjats je'e ve'e

y'akalyun pa'ayi chuuna je vintsa'kin maat.

³Payo'oyda n'it vintso ve'e je Jesús dumuteni ku ve'e yaktsaachpaatjidi je tókinax jáyuda, ve'em tse'e jotmootsk mka'íttat jetse'e je tsaachto'nun xka-jáavadat. ⁴Ka'anum tse'e m'oo'kta kuxe'e xkakuvakta jetse'e myaktokintónjadat je ko'oyjáyuvap. ⁵¿Mjaa'tyókidinup miits vine'eda juu' ve'e je Nte'yam mtukmukojsjudu?, ve'em ax jo'n je y'ónuk dumukats. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Mits, ónuk, kadi xtsaachjáva ku ve'e je Maja Vintsán mtsaachtúnju, viinduk naxkada'akye'e xkuvácut ku ve'e myaktuknaajmat jetse'e xkatsapácut.

⁶Pan pan jaty xa ve'e je Maja Vintsán chajkp, jyotpaaty, yaktsaachpaatypt tse'e, yaktsaachpaatypts je'e ve'e nujom pan pan jatye'e y'ónukip. Jidu'um tse'e vya'añ.

⁷Mmuténadap tse'e je tsaachpaatun, kux je Nte'yam je y'ónuk miitse'eda. ¿Jeja vine'e je pi'k ónuk pane'e je tyee' ka'oojup kavojpju? ⁸Myooyp xa ve'e je Nte'yam je tsaachpaatun nujom je'e je y'ónukta. Ax pan ka'ats miitse'e je Nte'yam mtsaachtónjada, ka'a tse'e m'itta je Nte'yam je y'ónuk. ⁹Je naxviijnit jayu juu' ve'e ntee'imdup ntaakimdup, x'oojumdu xvojpumduts uu'm je'e ve'e, jetse'e nvintsa'kimdi, ve'em ax jo'n uxyam paat nvintsa'kimda jo'n; ax je nTee'amda, juu' ve'e jem tsapjootm, je'e tse'e nuyojk vyinmajtsjup jetse'e nkatsupajkumdat jetse'e njoojntykimdat. ¹⁰Kona xa ve'e je it y'íjt ku ve'e je ntee'amda je ntaakamda x'oojumdi xvojpumdi pan vintso ve'e je vyinma'yunda; ax je Nte'yam, je'e tse'e xmo'yumdup je tsaachto'nun juu' ve'e uu'm je n'o'yin kajxamda, kux je'e ve'e chajkp jetse'e n'ijtumdinit oy jets va'a-

jts ax jo'n je'e. ¹¹ Ni juu' tsaachpaatuna ve'e kyayaktsak van'it jaty ku ve'e nyakmo'yumda. Ax pan ka óyaps je'e ve'e juu' ve'e nto'numdup jetse'e xyaktsaachpaatumda je Nte'yam, xputajkimdupts uu'm je'e ve'e jetse'e nkatsupajkumdinit jetse'e je oy joot njayejpumdinit jetse'e njoojntykindinit ax jo'n je'e ve'e dutsak jo'n.

Kutsa'aga xa ve'e ooy ku ve'e

nkamajapa'mumda je Nte'yam

¹² Je'e kajx tse'e, makkpamda je m'aa-jta je mjootta jetse'e xpanajkxtat je Nte'yam. ¹³ Payo'oyda je y'oy je'e. Panajkxta je tyuv je'e. Ku ve'e je viijnk jayu du'ixtat vintso ve'e mjoojntykada mnaxviijnada, nay ve'empa tse'e dutoonduvat.

¹⁴ Íxtada vintso ve'e m'ijttinit oy joot tsoj joot anañujoma je jayu maat jets vintso ve'e mjoojntykidinit oy jets va'ajts; kux ka'a xa ve'e pan jye'yat jem tsapjootm jetse'e y'ítut je Nte'yam maat pan pane'e ka'ijtp oy jets va'ajts. ¹⁵ Yakkópkada tse'e ooy jets miitse'e anañujoma xkuváktat je maa'yun juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjp, ni pá-nats miitse'e mka'íttat ax jo'n je ta'am ojts juu' ve'e pa'amtoomp jetse'e numay je jayu dutukpaa'ty. ¹⁶ Ni pana tse'e mitsta je kats dukatukmaatjayéput je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyajejpp. Ka'ats miitse'e xkamaj'íxtat xkamajjávada je Nte'yam, ve'em ax jo'n je Esaú, juu' ve'e je kyooop ónukin dutukvinkuyajknu je tojx juu' ve'e to'k naxji tyojkx. ¹⁷ Úx'ook, ax jo'n xnujávada, ku ve'e dujoo'ktsojkni jetse'e je tyee' myo'ojut je kunoo'kxun, ka'a tse'e y'ukyakmooyini; joo'ktunyaaxnu ve'e, ka'a tse'e y'uk'o'yini vintso ve'e duyaktíkutsut juu' ve'e tyoon.

¹⁸ Utsta ajchta utsta tsa'ada, ya nam kojstán juu' ve'e je Nte'yam xyaktaaj-

jimdu, ka'ats ya'a ve'e vye'ema ax jo'n je kojstán juu' ve'e je Nte'yam yaktaajnjidu je njujpit jáyuvamda, jem joma ve'e je kopk juu' ve'e yaja naxviijn, joma ve'e je makk jaajn tyoojy, joma ve'e je it kyoo'tsi, je añu pyu'u myaa't, tyunvitskni, ¹⁹ je trompeta xyuux, jetse'e je Nte'yam je y'aaj je yo'kt je jayu dutukmukajts. Je'eda pan pan jatye'e du'amotunajxtu, je'e tse'e je Moisés dumunoo'kxtktu jets kadi je Nte'yam y'ukjaa'kmukojsjtidini, ²⁰ ka'a ve'e dumuténidi je pava'nun ku ve'e vyaajñ: “Kujyatánuka tse'e juu' ve'e dutoomp ya kopk, yakka'ts'oo'kup tse'e.” ²¹ Ooye'e dutunyaknajxti je tsa'aga juu' ve'e y'ixtu. Ku ve'e viinm je Moisés du'ix, jidu'um tse'e vyaajñ: “Je tsa'aga atse'e uxyam xyakmíppnup.”

²² Nvinkunajkimdupts uu'm'e je kopk juu' ve'e Sión duxaaj, je tsapjootmit Jerusalén, je ciudad juu' ve'e je Nte'yam jye'e, joma ve'e je aangelestajk kamachoovna ñay'amókajada jetse'e je joojntyk Nte'yam duyakmájada duyakjaanchada je xoojntkun maat. ²³ Jem tse'e je numay jayu juu' ve'e je Nte'yam je y'ónuk, je'e tse'e taandu javyet jem tsapjootm. Nvinkunajkimdup tse'e je Nte'yam, juu' ve'e anañujoma je jayu dutokimpayoy. Jem tse'e je jayu je jyootta je jya'vinda juu' ve'e tuv jáyuvudu joojntykidu, juu' ve'e vaatstu jetse'e y'it oy jets va'ajts. ²⁴ Jem tse'e je Jesús, juu' ve'e xnuténimdup jem je Nte'yam vyinkojkm jets pan kajxe'e je Nte'yam xyaktaajnjimdi ya nam kojstán. Je Nte'yam tse'e xtoojnjimdup je maa'yun je Jesús je y'oo'kun kajx. Ka'ats je'e ve'e vye'ema je Abel je y'oo'kun, kux je'e je ñuu'pune'e duyaknuxe'xnatajki jets jep je'e ve'e tokin jaatp je y'ajch.

²⁵ Payo'oyda oy, ka'a tse'e xkakováktat je'e pane'e kojtsp. Pyaattu xa ve'e je tsaachpaatun pan pan jatye'e

dukakuvajktu to'k je naxviijnit jayu juu' ve'e dukojtsnajxp y'ijit je Nte'yam je y'ayook. Kux ve'em je'e ve'e, ζvintsose'e xkatukkuvejtumdat je Nte'yam pan nmasookumdupe'e je'e je y'ayook juu' ve'e tsoo'mp jem tsapjootm? ²⁶ Ojxi tse'e je it ku ve'e je Nte'yam dumukajts je njuipit jáyuvamda joma ve'e je kopk; ax ya xaaj, juu' ve'e uxyam, jidu'um tse'e je kojstán duyaktaajñ: “Ku atse'e jado'k nax je naxviijnit it nxit yo'oyut, ka je naxviijnit itjyapts atse'e nxituyo'oyup, ve'empa ve'e je tsajmit it.” ²⁷ Ku ve'e vyaajñ “jado'k nax”, nujávanits je'e ve'e jets juu' ve'e yakpaam, kutókiyupts je'e ve'e ku ve'e yakxituyo'oyut, ve'em tse'e tyaannit xa'ma kajx juu' ve'e kaxiimp. ²⁸ Je it joma ve'e je Nte'yam yakkutuk jets joma ve'e n'ijtumdat, ka'ats je'e ve'e xyin, taannupts je'e ve'e xa'ma kajx. Je'e kajx tse'e dutsak jetse'e je Nte'yam nkukojtsjimdinit jetse'e nvinja'vimdinit nvintsa'kimdinit nujom aaj nujom joot jetse'e nyakmájimdat nyakjaanchimdat ax jo'n duvinmachju jo'n. ²⁹ Atsa'kip xa je'e ve'e ooy ku ve'e nkamajapa'mumda je Nte'yam, mak' tse'e ooy je jayu je tyokin dutuntukket.

Juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip

13 Xa'ma kajx tse'e mnachókjadat to'k jado'k. ² Oy jayu mnapyám-jadat maat je je'yva jayu. Jeme'e je jayu juu' ve'e ve'em dutoondu, ka'a tse'e dunuja'vidi jets je aangelestajk je'e ve'e juu' ve'e yakkaaydu juu' ve'e yakmataandu.

³ Jaa'myétsta je poxuntakjayu, ve'em ax jo'n kum'ijtti jep poxuntajkp je'e maatta. Ka'a tse'e xjaa'tyókidat pan pan jatye'e yakjomtoondup yaktitoondup, ve'eme'e myakjávajadat jets myakjom-toonduvap myaktitoonduvap miitse'eda ax jo'n je'eda.

⁴ Vintsa'agada je navyajkun. Pan pane'e ta'axpúkani pan pane'e yaa'vyúkani, myaj'ixup myajjávap tse'e je navyajkun. Tokimpayo'oyjadapts je'e ve'e je Nte'yam pan pan jatye'e duyakvintsa'kintókidup je navyajkun jets pan pan jatye'e ko'oyyaa'yap.

⁵ Ka'a tse'e je meen xnas'ayóvadat, tukjotkada'akta pan vinxupe'e juu' x'ixta xjayepta, kux jidu'ume'e je Nte'yam vya'añ: “Ats xa mitse'e n'ixup njayé'pup, ni je vin'ítats ats mitse'e nkamaso'okut.” Jidu'um tse'e vya'añ. ⁶ Ve'eme'e y'oya jetse'e nva'numdat to'k aaj to'k joot: Je Maja Vintsa'n atse'e xputajkip, ka'ats atse'e ntsa'aga pan vintso atse'e je jayu xtun.

⁷ Jaa'myétsta je'eda pan pan jatye'e mtuk'ixjudu mtuknuja'vijidu je Nte'yam je y'ayook, payo'oyda je y'oy je'e juu' ve'e tyoondu kyojtstu ku ve'e jyoojn-tykidi jets vintso ve'e mak' aaj mak' joot je Nte'yam dujaanchja'vidi. Ve'em tse'e xtoonduvat xkojtstuvat.

⁸ Je Jesucristo, ka'a xa je'e ve'e tyíkuts, ve'em ax jo'n y'ijit, ve'emts je'e ve'e y'it jetse'e y'ijitni xa'ma kajx. ⁹ Jeja tse'e je ixpajkun ka to'kap juu' ve'e vi-ijnk, ka'ats miits je'e ve'e xpanajkxtat. Je'e ve'e oy ku ve'e nmak'ka'mumdat ya n'aajamda ya njootamda je Nte'yam je myaa'yun kajx, ka je'e kajxape'e juu' ve'e yakkaayp yak'lookp. Je ka'yun je ookun juu' ve'e je jayu pyavaandup jetse'e je jayu dukakáydat duk'a'oo'ktat, ni vinxúpats je'e ve'e je jayu kyaputákajada jetse'e y'íttat je Nte'yam maat.

¹⁰ Njayejpumdud xa uu'me'e je yax juu' ve'e katukkadaakjudup jetse'e du-ja'lxxtat je'eda pan pan jatye'e toondup joma ve'e je tabernáculo. ¹¹ Je tánuk juu' ve'e je Nte'yam tyukvintsa'kidup je jayu je tyokin kajx, je'e je nuu'pun tse'e je tee' juu' ve'e dunuvintsanikajxp je tee'tajkta, je'e tse'e yaktajkip je it juu' ve'e je kunoo'kxun munuyojk dumaat, je

tánuk je ñi'kx je kyopk, je'e tse'e yakka-jpumpítsumdup jetse'e duyaknaxtoyda jékum. ¹² Ax nay ve'empa tse'e je Jesús duyakkajpumpítsumduva, jem tse'e je ñuu'pun dumasaak ku ve'e y'uk'aa'k. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e je y'oo'kun kajx dutuknuva'atstat je jayu je tyokin. ¹³ Va'an tse'e du'ijtumda je Jesús maat óyame'e je jayu xviijn'ixumda ax jo'n je Jesús yakviijn'ix ku ve'e je jayu yakcru-uzpejtjidi jem kajpun pa'am. ¹⁴ Va'an tse'e du'ijtumda je'e maat, kux n'a'ix-umdupe'e je ciudad juu' ve'e miimnnum, ka'a xa ve'e ti it njayejpumda joma ve'e xa'ma kajx ntsuunimdinit yaja naxvi-ijn. ¹⁵ Ax je'e kajx tse'e dutsak jetse'e ijtp je Nte'yam nkukojsjimdat je Jesu-cristo kajx. Ku ve'e ve'em nto'numdat, je'e tse'e je vints'a'kin juu' ve'e vyinma-jtsjup jetse'e je Nte'yam nmo'yumdat. ¹⁶ Ka'a tse'e xjaa'tyókidat jetse'e xtón-dat juu' ve'e oy. Putákada je jayu pan pane'e katih'ijtxjudup. Ku ve'e ve'em xtonda, je vintsa'kints je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip.

¹⁷ Katsapakta pan pan jatye'e mtuk'ixjudup je Nte'yam je y'ayook. Je'e tse'e mtóndap juu' je'e ve'e kyojtstup, kux je'e ve'e chojktup, pyayo'ydup vintso ve'e oy m'ijttinit je Nte'yam maat, ñuja'vidupts je'e ve'e jets myo'odap je'e ve'e je Nte'yam je cuenta pan vintso ve'e juu' jaty tudutonda tudukotsta. M'ixtap tse'e vintso ve'e je tyoonk dutóndat je xoojntkun maat. Pan ka'a xa miits je'e ve'e xkatsapakta, je tsaachvinma'yun maatts je'e ve'e je tyoonk dutóndat. Ax ka'ats miits je'e ve'e mto'nuxjadat oy.

¹⁸ Nutsapkotsta aats to'k aaj. Ka'a aatse'e ntinatyukjávaja jeja je Nte'yam vyinkujk, je'e aatse'e ntsajkp jets aatse'e njaa'któnut njaa'kkótsut juu' ve'e oy jets va'ajts. ¹⁹ Ku atse'e xnutsapkotstat, je'e ve'e vinkopk jetse'e je Nte'yam x'amótu-dat jets je'e ve'e dutónup jets atse'e tsojk nvimpítut joma ve'e miitsta.

²⁰ Je Nte'yam, juu' ve'e je oy joot duyajkp jetse'e duyakjoojntypajknuva je nMaja Vintsánamda Jesucristo, juu' ve'e x'ixumdup xjayejpumdup ve'em ax jo'n je oy carnero vinténiva du'ix'it je kyarneeroda, je Jesucristo, juu' ve'e je ñuu'pun kajx je Nte'yam xtukmutaajn-jimdu je kojstán juu' ve'e xa'ma kajx tyoonnup, ²¹ je Nte'yam tse'e mmo'ojadap je oy aaj je oy joot jetse'e ve'em xtoon-dinit xkojststinit juu' je'e ve'e chajkp. Je Jesucristo kajx tse'e dupámüt yam nja'vin kajxmamda juu' ve'e y'oyja'vip. ¡Yakmaja yakjaancha tse'e je Cristo y'i-jtnit xa'ma kajx! Amén.

²² Utsta ajchta utsta tsa'ada, nmunoo'kxtktupts ats miitse'e jetse'e ya kojtsvíjin xkuváktat juu' ve'e ntuknuja'yidup, je'e ve'e ku ve'e ve'e'n tunnujáyada. ²³ N'ava'nips atse'e jets ta ve'e je n'útsamda je n'ajchamda Timoteo naspaka tyaanni. Pan tsojke'e jye'ya, nmaadapts ats je'e ve'e jets aats miitse'e najkx nku'ixtinuva.

²⁴ Máyame'e to'k aaj je Dios xmo'o-dat je jayu juu' ve'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk, jets nujom je Nte'yam je jyayu. Máyame'e je Dios mkejxuxjada je itáliait jayu.

²⁵ Je Nte'yamts miitse'e anañujoma mkunoo'kxjadap.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Santiago jyaay

1 Atse'e je Santiago, je Nte'yam jets je Maja Vintsán Jesucristo je myutoompa je myupajkpa. Máyam atse'e je Dios ntuknukextu vannumakmejtsk viijn je Israel ja chaan je kyoo juu' ve'e tsuunidup ka to'k viijnap yaja naxviijn.

Je vijin je kejon juu' ve'e je Nte'yam yajkyp

² Utsta ajchta utsta tsa'ada, xoondukta ku ve'e xyaknaxta oyjuu' tsaachpaatuna. ³ Mnuja'vidup xa ve'e ku ve'e xmuté-nada je tsaachpaatun je'e kajx ku ve'e je Jesucristo xjaanchjávada, ve'em tse'e xjajt'ata'atstat vintso ve'e juu xmuté-nadat. ⁴ Muténada oy ja tsaachpaatun juu' ve'e myaknajxtup pan joma vaate'e kyukaxa, ve'em tse'e makk m'ijttinit to'k muk je Jesucristo maat, ka'a tse'e ti mka'ijituxjadat.

⁵ Pan jem xa ve'e nuto'k mii'tsta juu' ve'e ka'ijituxjup je vijin je kejon, amótuvuts je Nte'yam jetse'e myo'ojut, ax mo'ojupts je'e ve'e, kux tyoojnqip je'e ve'e je maa'yun anañujoma, ka'a tse'e duko'oyjáva ku ve'e je jayu juu y'amótuxju. ⁶ Ax vinkopkts je'e ve'e jetse'e dujaanchjávát jets tyónup je'e ve'e je Nte'yam juu' ve'e y'amótup, ka'a tse'e myejtsvinmányut. Kux je'e juu' ve'e mejtsvinmaayp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je maaxy naaj juu' ve'e je poj yakpe'tsmiijnjup yakpe'tsxajjup. ⁷ Pan pan xa ve'e mejtsvinmaayp, ka'a tse'e vyinmányut jets mo'ojup je'e ve'e je Nte'yam juu ve'e y'amótup, ⁸ vinmamiimp vinmaxyappts je'e ve'e jetse'e to'k aaj to'k joot juu' dukatún.

⁹ Je uts je ajch ukpu je uts je tsa'a juu' ve'e ayoovdup, va'ants je'e ve'e duxoondukta kux nnumájidup je'e ve'e jaja je Nte'yam vyinkujk. ¹⁰ Jets je uts je ajch

ukpu je uts je tsa'a juu' ve'e kumeen, va'an tse'e duxoondukta kux ka ja myeen kajxape'e je Nte'yam yakmájajada. Najxp xa ve'e yam ya it ku ve'e je jayu kyumeenada; ve'em xa je'e ve'e ja kumeen jayu ax jo'n je yukjootmit puj, ka'a tse'e jyek. ¹¹ Ku ve'e je pi'k ojts aajy jetse'e je pyuj vyinka'avaatsni, ka'a tse'e y'uktsójini. Nay ve'empa tse'e je kummen jayu vyintókida ku ve'e nuyojk jyaa'knaajkkumeenava'anjada.

Ka'a ve'e pan pane'e je Nte'yam yaktokintonuvaampy

¹² Xoondup xa je'e ve'eda pan pan jatye'e oy dumuténidup je tsaachpaatun, kux ku xa ve'e oy dkuyaknaxta, jyajejptinupts je'e ve'e ja joojntykin juu ve'e xa'ma kajx ijtp, juu' ve'e je Nte'yam tyukvinva'nidup je'eda pan pan jatye'e tsojkjudup. ¹³ Ku xa ve'e je jayu tyokintonuva'añ, ni pana tse'e kyava'anut jets je Nte'yame'e yaktokintonuvaajnjup, kux ka'a xa ve'e pan y'o'yixju jetse'e je Nte'yam duvinma'yunmo'ot jetse'e dutsókut juu ve'e ka óyap, jets ka'ava ve'e pan pane'e ja Nte'yam je vinma'yun moojyup jetse'e tyokintónut. ¹⁴ Juu' ve'e je jayu yaktokintonuvaajnjup, je'ets je'e ve'e ku ve'e je jayu je y'avintso vinma'yun vyiijnkvávju jetse'e tyokintónut. ¹⁵ Ax ku tse'e je jayu vyiijnkvávju jetse'e tyokintónut, van'it tse'e je jayu tyokintún; jets ku ve'e je jayu kyatokinton'atuva, je'yapts je'e ve'e je xaaj jetse'e je tyokin yaktukkuvajtnit xa'ma kajx, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam maat y'ítut.

¹⁶ Utsta ajchta utsta tsa'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ka'a tse'e mnamyaso'okjadat jetse'e pan mvin'aa'njadat. ¹⁷ Nujom juu' ve'e oy jets va'ajts, kajxm tsots je'e ve'e je maa'yun chaan, je Nte'yamts je'e ve'e duyajkp, je'e pane'e dupaam noujom juu' jatye'e ajaj ata'kxp jem tsajpootm. Ka'a tse'e je

Nte'yam tyíkuts, jyajtykutyuump je'e ve'e juu' jatye'e kyajtsp. ¹⁸ Kux ve'eme'e dutsak, je'e kajx tse'e je Nte'yam je nam joojntykin xmo'yumdi ja ayook kajx juu' ve'e tyúvam. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e n'ijtumdnit ax jo'n juu' ve'e ta'mitoo'-vajkp jetse'e je Nte'yam yaktukmuyax, uu'mda, juu' ve'e too'vajkp dujaanchja'vidu je Jesucristo.

**Je'e pane'e dvinja'vip
dvintsa'kip je Nte'yam ax jo'n
dupaa'ty du'akeega**

¹⁹ Utsta ajchta utsta tsa'ada juu' atse'e ooy ntuntsojktup, yakvinkópkada yu'u: Kats'amotunaxta pan pan jatye'e mtuk'ixjudup je Nte'yam je y'ayook, ka'a tse'e jatyi juu' xkótstat, je'e ve'e too'vajkp oy mpayo'oydap juu' ve'e mkotsuvaandup. Ka'a tse'e jatyi mjotma'attat, ²⁰ kux ku xa ve'e je jayu jyotma'aty, ka'ats je'e ve'e dutún juu' ve'e je Nte'yam chajkp. ²¹ Ja'a kajx tse'e, ka'a tse'e x'uktoondnit juu' ve'e kya-paatyp kyah'akeegup, je kyo'oy je'e juu' ve'e ooy tun'ijtp yaja naxviijn. Nuuk aaj nuuk joot'e xkuváktat je ayook juu' ve'e je Nte'yam pyaam jem mja'vin kajxmda jets juu' kajxe'e m'o'yuixjada jetse'e xjajejptinit je joojntykin ju' ve'e xa'ma kajx ijtp.

²² Tonda vintso ve'e vya'añ je Nte'yam je y'ayook, ka'a tse'e mnavyin'aa'njadat, ka'a tse'e mvinmáydats jets nvaatani je'e ve'e ku ve'e x'amotunaxta jetse'e xkakutyonda. ²³ Je'e sxa ve'e juu' ve'e du'amotunajxp je Nte'yam je y'ayook jetse'e dukakutyún, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e je vyiijn je y'aaj dukak'ixip jep ixun jaatp, ²⁴ y'ixpts je'e ve'e vintso ve'e y'ixuva. Ku tse'e dvinva'kva'ach je ixun, van'it tse'e dujaa'tyoki vintse ve'e y'ixuva. ²⁵ Ax je'e juu' ve'e oy dupayo'yp vintso ve'e je Nte'yam to'k aaj to'k joot dumutún dumupuk, jetse'e dukutyún, o'yixjupts je'e ve'e jet-

se'e kyoo'ktokintoonnit. Pan tyuumpts je'e ve'e ve'em jetse'e dukajaa'tyóki juu' ve'e tudu'amotunaxy, kunoo'kxjupts je'e ve'e je Nte'yam.

²⁶ Pan pan xa ve'e dúnasja'vip jets vvinja'vip vyintsá'kip je'e ve'e je Nte'yam jetse'e oyvintgsova juu' dukats, viinn tse'e nnavyin'uu'ju, ka'a tse'e tyo'nuxju vintso ve'e dúnasjava jetsz je Nte'yame'e yakvinja'vip yakvintsa'kip. ²⁷ Je'e pane'e oy dvinja'vip dvintsá'kip je Nte'yam, je Dios Tee', ve'em ax jo'n dupaa'ty du'akeega, je'e tse'e duku'ixp je ku'aa'k ónuk jets je ku'aa'k ta'axtajk juu' ve'e tsaachpaattup, ka'ats je'e ve'e dumaatnavyaa'njada je naxviijnit je kyo'oy je'e.

Ka'a tse'e je jayu nviijn'ixumut

2 Utsta ajchta utsta tsa'ada, mjaanchja'vidupe'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo, juu' ve'e je majin ooy dutunjayejpp. Ni vin'ita xa ve'e je jayu xkaviijn'ixtat. ² Va'an tse'e dutjumda jets je'ydupe'e numejtsk je jayu joma ve'e mnay'amókajada, to'k tse'e pane'e kumeen jets oro kakujánax jetsz oy vítax, jets jado'k pane'e ayoova jayu jets tum tókani je pyi'k vit. ³ Ax pan mvintsa'kidup tse'e je'e juu' ve'e oy vítax jetse'e xnaajmatat: "Tsaana yaja oy tsuujntkun kujx", jetse'e xnaajmada je ayoova jayu: "Jeejyi tena", ukpu "Tsaana yaja naxkujx joma ve'e ats ya ntsuujntkun", ⁴ pan jidu'um tse'e xnaajmada, mviijn'ixtup tse'e jetse'e je ko'oy vinma'yun xyaktonda, mvinkoondup tse'e je jayu juu' ve'e mvintsa'kidup.

⁵ Utsta ajchta utsta tsa'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, amotunaxta. Je jayu juu' ve'e yaja naxviijn yaktijtp ayoova jáyuda, je Nte'yamts je'e ve'e vinkoojn-judu jetse'e ooy tyunjaanchjávajadat jetse'e y'ijttinit jem y'am kya'm, jam joma

ve'e y'ijttinit pan pan jatye'e je Nte'yam dutsojktup. ⁶ Ax miitsta, mvijink'ixtupts miitse'e je ayoova jayu jetse'e xyakmá-jada je kumeen jayu. Je kumeen jayu xa ve'e mnupajkvaatsjudup jetse'e mnux-a'ajada jeja je tokin payo'yva vyinkujk, ¿ve'em xaja? ⁷ Je'e tse'e dUVinkojspejtup je Cristo, juu' ve'e myaaxuxjudu jetse'e m'ijttinit je'e je jyayu.

⁸ Jidu'um xa ve'e je Maja Vintsán je jayu dupava'añ, ve'em ax jo'n vya'añ jep Kunuu'kx Jatyán kujxp: "Tsoкта je mmujantamda je mmutaktamda ve'em ax jo'n viinm mnachókjada." Jidu'um tse'e dupavaajñ. Pan mkutyoondup tse'e, oy tse'e xtonda. ⁹ Ax pun mvijink'ixtup tse'e je jayu, tokints je'e ve'e juu' ve'e mtoondup jets je pava'nun kajxe'e oy yak'ix jets ka'a ve'e xkutyonda je pava'nun. ¹⁰ Kux pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e dukutoomp je pava'nun, tun to'k viijnji tse'e je pava'nun dukakutyún, ax taamp tse'e jep tokin jaatp, ve'em ax jo'n ni to'ka kudukakutyuujn jo'n. ¹¹ Kux je'e pane'e vaamp: "Ka'a tse'e xyakvintsa'kintókidat je navyajkun", je'e tse'e vaampap: "Ka'a tse'e myakjaju'oo'k-tat." Oyame'e xkayakvintsa'kintókida je navyajkun, pan myakjaju'oo'ktup tse'e, ka'a tse'e xkutyonda je pava'nun. ¹² Tonda jets kotsta juu' ve'e oy, juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip. Mnuja'vidup tse'e jetsz yaktokimpayo'yumdape'e je'e kajx ku ve'e nkayakajtumda jetse'e je Nte'yam xputajkimdat jetse'e nko'k-to'kinto'numdinit. ¹³ Kux ka'a xa ve'e je Nte'yam je jayu dutukmo'otut pan pane'e ja myujayu dukatukmo'tp; je'e ve'e pan pane'e je tukmo'tun dujayepp.

Ku ve'e juu' yakjaanchjáva jetse'e juu' yaktún

¹⁴ Utsta ajchta utsta tsá'ada, ¿vintsos je'e ve'e tyun ku ve'e je jayu vya'añ: "Njaanchja'vip atse'e je Nte'yam", pan ka'a ve'e dutún ax jo'n je Nte'yam dut-

sak? Ka'a xa je'e ve'e y'o'yixjut jetse'e dujayéput je joojntykin juu ve'e xa'ma kajx ijtp ku ve'e vya'añ jets jyaanchja'vipe'e, jetse'e dukatún ax jo'n je Nte'yam dutsak jo'n, ¿ve'em xaja? ¹⁵ Va'an tse'e dutjumdá jets jeme'e nuto'k je uts je ajch ukpu je uts je tsá'a juu' ve'e je vit je4 xox ukpu ke kaaky je naaj ka'ijtuxjup. ¹⁶ Pan ka'a tse'e xmo'oda je vit je xox jets je kaaky je naaj juu' ve'e ka'ijtuxjup, ¿ti tse'e oy mtoondup pan mnuyjmidup: "Je Nte'yam tse'e mkunoo'kxjup, jox tse'e mnaaj'itjut jetse'e oy mkaayvat"? ¹⁷ Ax ve'em tse'e, ka'ats je'e ve'e tyun ku ve'e je jayu vya'añ jets jyaanchja'vipe'e je Nte'yam jetse'e dukatún ax jo'n je Nte'yam vya'añ.

¹⁸ Nunjajtp xa ve'e ku ve'e nuto'k vya'anut: "To'k xa ve'e pane'e je Nte'yam dujaanchja'vip, jado'k tse'e pane'e dutoomp je y'oy je'e." Jidu'umts atse'e n'atsav: Yaknuke'xnatá kats n'it jetws mjaanchja'vipe'e je Nte'yam ku ve'e xkatún juu' ve'e chajkp, ax nyaknuke'xnatajkipts atse'e jets njaanchja'vip atse'e je Nte'yam je'e kajx ku atse'e ntun juu' je'e ve'e chajkp. ¹⁹ Mjaanchja'vipts mitse'e jets jeja ve'e to'kji je Nte'yam. Oyts je'e ve'e ku ve'e xjaanchjáva. Ax ka je'e kajxyap tse'e ja Nte'yam je jayu dukatokimpum. Jyaanchja'viduvap tse'e je ko'oyjáyvupta jets jeja ve'e to'kji je Nte'yam, je tsá'aga kajx tse'e myívuupta. ²⁰ Mits, jayu juu' ve'e ve'em vinmaayp, ka'a xa ve'e oy xpayo'oy. ¿Je'e ve'e mtsajkp jets ats mitse'e ntuk'ixut jets ka'a je'e ve'e tyun ku ve'e je jayu vya'añ jets jyaanchja'vipe'e je Nte'yam ku ve'e dukatún juu' ve'e je Nte'yam chajkp? ²¹ Je Nte'yam tse'e dukatokimpaam je njujpit jáyuvamda Abraham je'e kajx juu' ve'e tyoon, je'e ve'e ku ve'e je y'ónuk dupuujm jem yojxpejtun kajxm jetse'e je

Nte'yam du'uktukvintsa'agavaajñ.
²² ¿Kaa ve'e xvinmotu jets juu' ve'e tyoon, je'e tse'e duyakpook juu' ve'e jyaanchja'vi? Juu' ve'e je Abraham tyoon, je'e tse'e duyaknuke'xnatajki jets jyaanchja'vi ve'e je Nte'yam.
²³ Ax ve'em tse'e tyoojnji je Kunuu'kx Jatyán juu' ve'e vaamp: "Jyaanchja'vi ve'e je Abraham je Nte'yam. Ax je jyaanchja'vin kajx tse'e je Nte'yam kyatokimpaaajmji." Vaampap xa ve'e je Nte'yam: "Nmaatnayja'vijup atse'e je Abraham." ²⁴ Ax ve'em tse'e, yaknuja'vip xa ve'e jets je Nte'yame'e je jayu dukatokimpaamp je'e kajx juu' ve'e je jayu tyuump, ka je'e kajxjyape'e ku ve'e vya'añ jets jyaanchja'vipe'e.

²⁵ Nay ve'em tse'e jyajtpa maat je ko'otya'axap Rahab. Ka'a tse'e je Nte'yam tyokimpaaajmji ja'a kajx juu' ve'e tyoon. Je Rahab tse'e oy dukuvajik je jayu juu' ve'e du'ixtu je it jetse'e duputajki jetse'e ñajkxtat ku ve'e je viijnk too' dupajktini. ²⁶ Ve'em ax jo'n je jayu je ñi'kx je kyopk kyatún ku ve'e je jya'vin tyukva'achju, ve'em tse'e kyatoompa ku ve'e je jayu vya'anda jets jyaanchja'vidupe'e je Nte'yam jetse'e dukatonda ax jo'n je Nte'yam dutsak.

3 Utsta ajchta, ka'a xa miitse'e to'k ka'ajyji mnapyámjadat juu' ve'e je jayu dutuk'ixtup je Nte'yam je y'ayook jeja je numay jayu vyinkujk. Mnuja'vidup xa ve'e jets nuvinxup uu'me'e nyak'ixpajkumda, nuyojk makk tse'e je Nte'yam xtokimpayo'yumdat jets ka'a ve'e je'e juu' ve'e kayak'ixpajktup. ² Anañujoma xa ve'e ntonotókimda nkojstókimda. Je jayu juu' ve'e ni vin'ita kakajstókip, oy jets va'ajststs je'e ve'e je jayu, o'yixjupts je'e ve'e jetse'e ñaajkkutojkuuxu. ³ Mpaajmjimdudup xa ve'e je jaach je y'ajén jep y'ávup jetse'e xkatsupajkumdat, x'o'yixumjudup tse'e jetse'e xyakja'mdat pun joma ve'e ntsojkumda. ⁴ Nay ve'empa je barco, óyam je'e ve'e

maj jetse'e je makk poj tyi'itsju, o'yixjupts je'e ve'e juu' ve'e yakyo'yjup jetse'e duyaknajkxut pun joma tso ve'e dutsak je pi'k kupukajxji juu' ve'e yaktijp timón. ⁵ Nay ve'empa tse'e jyajtpa maat je toots, jyapi'ka tse'e, májum tse'e je kats duyakvimpit. Ve'em ax jo'n jem yukjootm, maja aa'k, jetse'e jyatunyuu' nama je pi'k jaajn myachjou, jetse'e jompaatji tyoya. ⁶ Ax je toots, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je pi'k jaajn juu' ve'e o'yixjup jetse'e myajivimpítut. ¹¹ Ooy xa ve'e kyatun'oya juu' ve'e yajéjip ja toots kajx. Je toots kajx tse'e nujom je jayu duyaktán jap tokin jaatp. Ve'em xa ve'e je toots ax jo'n kuyakna'k je jaajn joma ve'e je jayu xa'ma kajx chaachpaattinit jetse'e ja jayu duyakvintoki.

⁷ O'yixjupts je'e ve'e je jayu jetse'e duyakyójut oyjuu' tanuka, je yukjootmit tánuk, je jeyyva tánuk, je tsaan, jets je natánuk. Ax ta tse'e duyakyuj. ⁸ Ax ni pana tse'e kya'o'yuiuxju jetse'e je toots duyakyójut, ni pana tse'e je toots dukayakkutujkja. iOoyts je'e ve'e kyatun'oya! Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n ja tsaan je xyavat. ⁹ Ja toots xa ve'e ntuk'oñukojtsimdudup je nMaja Vintsánamda, je Dios Tee', je toots tsee ntukko'oñukojtsimdudup je nmujáyu-vamda, juu' ve'e je Nte'yam pyaam ku ve'e ñay'apamnajxji. ¹⁰ Jep xa ve'e je jayu y'ávup pyítsum je ayook juu' ve'e je Nte'yam du'oñukojtsip, nay jepjyam tse'e y'ávup pyítsum ja ayook juu' ve'e je Nte'yam pyaam ku ve'e ñay'apamnajxji. ¹¹ Ka'a xa ve'e nvaat joma ve'e myu'ut je tsek naaj jetse'e myo'tkojpat je ta'muts naaj, ¿ve'em xaja? ¹² Ni ka'a tse'e nvaatpa jetse'e to'k je higo kup duyakta'mat je olivos taajm, kaa tse'e nvaatpa jetse'e je tsaaydum aa'ts duyakta'mat je higo taajm, ¿ve'em xaja? Nay ka'a tse'e y'o'yiva to'k je mo'ot joma ve'e pyuítsum je ta'muts naaj jetse'e jepjyam pyitsumkojpat je tsek naaj.

**Jje vijin je kejun juu'
ve'e je Nte'yam yajkyp**

¹³ Pan jem xa ve'e je jayu juu' ve'e viji kej jetse'e oy juu' jaty dūvinmotu, va'an tse'e dūyaknūke'xnatāka jets ve'em je'e ve'e ku ve'e jyoojntykat ax jo'n dūpaa'ty dū'akeega, ku ve'e je y'oy je'e dūtónut je nuu'k aaj je nuu'k joot maat jets je vijin je kejun maat. ¹⁴ Ax pan je m'avintso vinma'yūn myaktonuvaajndup jets pan mtsojktupe'e jetse'e je jayu dūtónat ax jo'n mva'anda, ka'a tse'e mnamyajajadat jetse'e mva'andat jets ka'a je'e ve'e vye'ema. ¹⁵ Ku ve'e je jayu ve'em je ko'oy vinma'yūn dūjayep, ka'a tse'e dūjayep je vijin je kejun juu' ve'e je Nte'yam yajkyp; ja ko'oyjáyuvapts je'e ve'e je vinma'yūn dūyákjéjip, ve'emts je'e ve'e je vinma'yūn juu' ve'e jyajejptup pan pan jatye'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e. ¹⁶ Kux joma xa ve'e je jayu dūyaktōnda je y'avintso vinma'yūnda jetse'e y'ékjada ku ve'e je viijnk jayu y'óyada, nay jámjyam tse'e je jayu oyvintsova jyátukada jetse'e dūtōnda nujom juu' jatye'e ka óyap. ¹⁷ Ax ku tse'e je jayu dūjayep je vijin je kejun juu' ve'e je Nte'yam yajkyp, too'vajkpts je'e ve'e je va'ajts aaj je va'ajts joot dūjayep, chajkpts je'e ve'e jetse'e je oy joot dūjajejpnit maat anañujoma je jayu, ka'a tse'e je y'avintso vinm'ayūnji dūpūm, napyaa'jmjup tse'e jep kutojkun pa'tkup, ooy tse'e je jayu dūtuntukma'at, tum oys je'e ve'e juu' ve'e tyuump kyajtsp. ¹⁸ Je'eda juu' ve'e dū'ixtidup vintso ve'e je jayu chuunidinit oy aaj oy joot, je'e kajx tse'e je numay jayu jyoojntykada ax jo'n je Nte'yam dutsak.

**Ku je jayu dumaatnavyuu'nju
je naxviijnit je kyo'oy je'e**

4 ¿Tis je'e ve'e juu' ve'e dūyákjéjip je tso'oxpajkun jets je kojtsvintso'vun

juu' ve'e mjajejptup? Je m'avintso vinma'yūn xa je'e ve'e. Mtso'oxpajktupe'e je y'oy je'e kux'e'e xyaktōnda je m'avintso vinma'yūnda, ¿ve'em xaja? ² Mtsojktupe'e jetse'e juu' xjajéptat, ax ka'a tse'e m'ó'yixjada jetse'e xjajéptat, je'e kajx tse'e myakjaju'oo'kuva'anda. Mtsojktup tse'e jetse'e xjajéptat juu' ve'e je viijnk jayu jyajejptup, ax ka'a tse'e m'ó'yixjada jetse'e xjajéptat, je'e kajx tse'e mnakyojksvintso'vjada. Ka'a tse'e xjajeypta juu' ve'e mtsojktup, kux ka'a ve'e je Nte'yam x'amótuda. ³ Ax ku tse'e je Nte'yam x'amótuda, ka'a tse'e myakmo'oda kux ka'a ve'e oy joot x'amótuda; m'amótudup xa ve'e juu' jetse'e xyaktōndat je m'avintso vinma'yūnda. ⁴ Miitsta, jáyuda juu' ve'e je Nte'yam dūmasooktup, mnuja'vidup xa ve'e jets pan pane'e dumaatnavyaa'njup je naxviijnit je kyo'oy je'e, ka'ats je'e ve'e dumaatnayjávaja je Nte'yam! Pan pan xa ve'e dumaatnavyaa'njup je naxviijnit je kyo'oy je'e, cho'oxpujkspts je'e ve'e je Nte'yam. ⁵ Ka'a xa ve'e nunkooyji je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Je Espíritu Santo, juu' ve'e je Nte'yam pyaam yam nja'vin kajxmamda, ooyts je'e ve'e dūtuntsak jetse'e pan viijnk nkatsojkmudat ax jo'n je Nte'yam.” Jidu'um tse'e vya'añ. ⁶ Ax ka vanxúpjyap tse'e, ooye'e je Nte'yam je maa'yūn xtuntoojnjimda jetse'e xputajkimda. Ve'em xa je'e ve'e dūtún ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vyaampa: “Cho'oxpujkspts xa ve'e je Nte'yam pan pan jatye'e namyájjidup; ax tyoojnjp tse'e je jayu je maa'yūn juu' ve'e je nuu'k aaj je nuu'k joot dūjajejptup.” Jidu'um tse'e vya'añ. ⁷ Ax ve'em tse'e, napyámjada jem je Nte'yam y'am kya'm. Ka'a tse'e mnamyaso'okjadat jetse'e xtōndat xkótstat juu' ve'e je ko'oyjáyuvap chajkp. Ku ve'e ve'em xtōndat ax jo'n

atse'e nva'añ jo'n, mkuke'ekjadap tse'e je ko'oyjáyuvap. ⁸Mutámada je Nte'yam, jets je'e ve'e mmutámijiduvat. Tokin toompada, masooktini je mko'oy joojntykinda. Pan pan jatye'e dumaatnavyaa'nuvaajnjudup je Nte'yam jetse'e nay je'ejyji dutonuvaampa je naxviijnit je kyo'oy je'e, naajkva'atsjada. ⁹Ya'axta je tsaachvinma'yuun maat je ka óyap kajx juu' ve'e mtoondup. Mxiiktup xa ve'e uxuyam, ñojk'óy tse'e kumya'axta; mxoojntktup tse'e uxuyam, ñojk'óy tse'e kumtsaachvinmáyda. ¹⁰Naajkpi'kajada naajkmootskajada jeja je Nte'yam vyinkujk, van'it tse'e myakmájajadat.

Ka'a tse'e nnatyokimpayo'yumjadat to'k jado'k

¹¹Utsta ajchta utsta tsa'ada, ka'a tse'e to'k jado'k mnapyakótsjadat, vimpit atuj ve'e mnachókjadat, ve'em ax jo'n je Nte'yam je pyava'nun vya'añ. Pan pan xa ve'e je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a duk'o'ónukojtsip ukpu dutokimpayo'yp, ve'emts je'e ve'e ax jo'n to'k juu' ve'e vaamp jets ka'a ve'e je Nte'yam je pyava'nun tyun. Ax mits, jyapana mitse'e, pan mtuumpts mitse'e ve'em, ka'ats mitse'e xkutyún je Nte'yam je pyava'nun, ve'em xa mitse'e ax jo'n je'e juu' ve'e vaamp jets ka óyap je'e ve'e je Nte'yam je pyava'nun. ¹²Ja Nte'yam, juu' ve'e je pava'nun duyajk jetse'e je jayu dutokimpayo'oy, je'ejyji tse'e to'k vaamp jets pan pan jatye'e najkx jyoojntykindini xa'ma kajx jets pan pan jatye'e najkx chaachpaattini xa'ma kajx. ¿Pants mitse'e nnatyijju jets mitse'e xtokimpayo'oy je viijnk jayu?

Ka'a tse'e nnamyájimjadat

¹³Amotunaxta, jyapana miitsta. Mvaandup xa ve'e jets uxuyame'e ukpu kepe'e mnajkxtat jem kajpun kajxm jetse'e jem mtándat to'k joojnt jetse'e

ooy je meen xtumpáktat. ¹⁴Ka'a xa miitse'e xnujávada vintso ve'e kep juu' tyónjut kyótsjut. Ka'a ve'e xnujávada vinxup xaaj ve'e mjoojntykadat mnaxviijnadat. Ve'em xa uu'me'eda ax jo'n je naxpúxux, ve'e'nji tse'e y'it jetse'e tyókini. ¹⁵Ñojk'óy xa ve'e jetse'e jidu'um nva'numdat: "Pan vaamp xa ve'e je Nte'yam, joojntykimdap tse'e jetse'e nto'numdat to'k viijn ukpu jado'k viijn." ¹⁶Ax mnayájjidup tse'e. Ka'a xa je'e ve'e y'oya ku ve'e ve'em xtonda. ¹⁷Je'e kajx tse'e, je jayu juu' ve'e dujanuja'vip ti ve'e oy jetse'e dutónut, jetse'e ve'em dukatún, tokintoompts je'e ve'e.

Je kojtsvíjin je'e kajxta pan pan jatye'e kumeenda

5 Va'an tse'e duyaxta pan pan jatye'e kumeenda, va'an tse'e dutsaachvinmáyda je tsaachpaatun kajx juu' ve'e tukkadaakjidinup. ²Juu' xa ve'e jyayejptup, ve'emts je'e ve'e jeja je Nte'yam vyinkujk ax jo'n kuvyintokikajxni jets ax jo'n je vit je xox juu' ve'e je totuk tudutukka'yikajxni. ³Jets je oro meen je plata meen juu' ve'e jyayejptup, yaknuke'xnatákaps je'e ve'e jets ka'a je'e ve'e y'oya juu' ve'e tyoondup. Ve'emts je'e ve'e je myeen ax jo'n kuy'aa'tsni, jetse'e je uu'ts kuy'it ax jo'n je jaajn juu' ve'e je chu'uts duyaktooy. Ta tse'e ooy je myeen jets je pyaamdúk dutumpakmokta; ax táminup tse'e je itakax. ⁴Ka'a tse'e dumujooydi je toompatajk juu' ve'e dupakmojktu je trigo taajm. Va'an tse'e je kumeen jayu du'amotunaxta vintso ve'e je toompa ñu'aa'najada. Ax kats'amotunaxjudupts je'e ve'e je Maja Vintsán, juu' ve'e nujom dukamikajxp. ⁵Ooy tse'e je kumeen jayu dutuntukxoondukta yaja naxviijnit itukujx jetse'e ooy dutunjayepta juu' ve'e chojktup. Ve'em

xa je'e ve'eda ax jo'n je tsapkaaj juu' ve'e ja jayu yakyee'kp jetse'e duyak'aa'k. ⁶Tyokimpaamdu xa je'e ve'e je jayu juu' ve'e katokintoondup, jetse'e duyak'oo'kti, ax ka'a tse'e cho'oxpajkjidi.

Ku je jayu dumuténada juu' jetse'e chapkotsta

⁷Je'e kajx tse'e, utsta jachta utsta tsá'ada, muténada juu' van'it paat ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat. Yakkópkada vintso ve'e je yoova toompa du'a'ix ku ve'e je trigo je tyajm duyak-jeja, y'a'ixpts je'e ve'e ku ve'e tyo'uk-va'añ jets nay ve'empa ku ve'e je poodun ñaxy. ⁸Nay ve'empats miitse'eda, muténada juu' jaty, je xoojntkun maat tse'e x'a'ixtinit je Maja Vintsán, kux táminupe'e je xaaj ku ve'e myiinnuvat.

⁹Utsta ajchta utsta tsá'ada, ka'a tse'e to'k jado'k xpakótstat, ve'em tse'e je Nte'yam mkatokimpayo'oyjadat je'e kajx. Támani je'e ve'e ku ve'e je jayu dutokimpayo'ynit. ¹⁰Jaa'myétsta je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Mnuja'vidinup xa ve'e vintso ve'e juu' jaty dumuténidi ku ve'e chaachpaatti. ¹¹Ve'em xa uu'me'e nja'vimda jets xoon je'e ve'eda pan pan jatye'e dumuténidu je tsaachpaatun. M'amotunajxtu tse'e vintso ve'e je Job je tsaachpaatun dumuteni jets mnuja'vidinupts miits je'e ve'e vintso ve'e je Nte'yam je maa'yun tyo'nuxji ku ve'e je tsaachpaatun duyaknajxy. Ñu'ixkadaakypts je'e ve'e je Nte'yam je jayu jetse'e ooy je tukmo'tun dutunjayep. ¹²Utsta ajchta utsta tsá'ada, ax juu' tse'e dunuvinkopkikajxp, ya'ats je'e ve'e: Ka'a tse'e je Nte'yam xyaknáxtat. Ka'a tse'e je tsapjootmit it xyaknajxtuvat, ka'a tse'e ya naxviijnit it xyaknajxtuvat,

ni ti viijnka tse'e xkayaknajxtuvat; ñojk'óye'e mva'andat "ve'em" juu' ve'e ve'em, jets "ka'a" juu' ve'e ka'a. Ax ve'em tse'e je Nte'yam mkatokimpayo'oyjadat je'e kajx.

¹³Pan jem xa ve'e nuto'k miitsta juu' ve'e tsaachpaatp, va'an tse'e dutsapkat-su. Pan jem tse'e nuto'k miista juu' ve'e xoojntkp, va'an tse'e je Nte'yam duvin'uu. ¹⁴Pan jem tse'e nuto'k miitsta juu' ve'e pajkjup, va'an tse'e dūvatsavu pan pan jatye'e dunuvinténidup je jaanchja'vivatajk, jetsze'e ñutsapkot-sjadat, jetse'e je pa'am jayu je olivos aceite yakpaajmjat je Maja Vintsán kajx. ¹⁵Ax je nutsapkojtspada, pan jyaanchja'vidupe'e jets je Nte'yame'e duyakjotkada'akup ja pa'am jayu, jotkada'akupts je'e ve'e. Ax pan tokintoonts je'e ve'e je pa'am jayu, tokinme'e'kxjupts je'e ve'e je Nte'yam. ¹⁶Je'e kajx tse'e, namyumavyátsjada vimpit atuj jets nañutsapkot-sjada, ve'em tse'e mjotkada'aktat. Ku ve'e je jayu chapkats juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip, ooyts je'e ve'e tyuntún. ¹⁷Vanxup xa ve'e je Elías jyáyuviva jyoojntykiva y'ijit ax jo'n uu'mda. To'k aaj to'k joot tse'e chapkajts jetse'e kyato'ojut, ax ka'a tse'e tyuuj toojk joojnt jagojkm. ¹⁸Van'it tse'e chapkojtsnuva, jetse'e mak'k tyuntuuj jetse'e je naax duyakjájnuva je tukjoojntykin.

¹⁹Utsta ajchta utsta tsá'ada, pan jem xa ve'e nuto'k miitsta juu' ve'e je Nte'yam je tyoo' dumasookp jetse'e jado'k tyuk'avimpítaja, ²⁰va'an tse'e dunujava jets je'e juu' ve'e to'k je tokin toompa je Nte'yam je tyoo' dutuk'av-impijtip, tyuknuva'atsupts je'e ve'e je tokin toompa je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup jetse'e je Nte'yam myee'kxuxjut may je tyokin.

Ya'a tse'e je mutok nak juu' ve'e je Pedro jyaay

1 Atse'e je Pedro, je Jesucristo je kyukátsiva. Máyam atse'e je Dios ntuknúkexta je jayu juu' ve'e tsoo'ndu jem ñaxkajxmda jetse'e pajkva'kxy chaanada jem Ponto, jem Galacia, jem Capadocia, jem Asia, jets jem Bitinia. ² Je Dios Tee', ve'em ax jo'n dunupaajmtki, je'e tse'e mvinkoojnjudu jetse'e va'ajts je mjootta je mja'vinda y'ijtnit je Espíritu Santo kajx, jetse'e xkatsupajktnit je Jesucristo, jetse'e je mtokin mtuknúvaatsjidinit je Jesucristo je y'oo'kun kajx ku ve'e je ñuu'pun dumasaak. Ooye'e xtunjayéptat je kunoo'kxun jets je oy joot.

Ku je jayu je nam joojntykin dujayépta, y'a'ixpts je'e ve'e je y'oy je'e

³ Yakmaja yakjaancha tse'e y'ijtnit je Nte'yam, je nMaja Vintsánamda Jesucristo je Nte'yam, je'e je Tyee'! Je'e ve'e ku ve'e ooy je tukmo'tun dutunjayep, je'e kajx tse'e xmo'yumdi je nam joojntykin je Jesucristo kajx, je'e ve'e ku ve'e duyakjoojntypajknuva ku ve'e y'luk'aa'k. Ya nam joojntykin kajx tse'e n'a'ixumda je y'oy je'e juu' ve'e miinup. ⁴ Ax ve'em tse'e nnuja'vimda jets yakmo'yumdinupe'e je puk juu' ve'e va'ajts ijtp xa'ma kajx, juu' ve'e je Nte'yam yak'ijtp jem tsapjootm, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n je'e juu' ve'e vintókip, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n je'e juu' ve'e nii'kxp. ⁵ Kuxe'e je Nte'yam xjaanchjávada, je'e kajx tse'e je myakkin kajx m'íxjada mjayépjada, apaamdúkani tse'e dujayep je nutsookun juu' ve'e yaknúke'xnatajkinup ku ve'e tun támani vye'nat je itakax.

⁶ Mxoojntktup tse'e kuxe'e ve'em x'a'ixta, óyame'e uxyam mtsaachpaa'tta ku ve'e vee'n ya it ñaxy jetse'e

xyaknaxta je cho'ox je'e ka to'k viijnap.

⁷ Je'e kajxts ya'a ve'e ve'em jetse'e yak'ixut jets mjaanchja'vidupe'e je Jesucristo, je'ets je'e ve'e ku ve'e xmuténadat je cho'ox je'e. Je oro, óyam je'e ve'e kyutókiyut, van'itnum tse'e kye'ex jets oro je'e ve'e ku ve'e yakpum jem janjootm jetse'e jyu'u. Ax je jaanchja'vin juu' ve'e mjayejptup, nuyojkts je'e ve'e ooy dutunnunmaja jets ka'a ve'e je oro, ke'xpaps je'e ve'e oy vintso ve'e je Nte'yam xjaanchjávada ku ve'e xmuténada je cho'ox je'e. Távani tse'e xmuténada vye'na je cho'ox je'e, van'it tse'e je Nte'yam m'oonúkótsajadat, myakmájajadat, jetse'e je vintsakin mmo'ojadat. Ve'em tse'e dutónut je xaaj ku ve'e je Jesucristo ñaajknuke'xnatajkininit.

⁸ Oyame'e je Jesucristo xka'ixti, ooy tse'e xtuntsokta; óyame'e uxyam xka'ixta, mjaanchja'viduups miits je'e ve'e jetse'e ooy mtunxoondukta je xoojntkun maat juu' ve'e je ayook kayakpaatp jetse'e nkojtsvaatsumdat. ⁹ Ve'em tse'e xtonda kux ku ve'e xjaanchjávada je Jesucristo, mjayejptup tse'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

¹⁰ Je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka, je'e tse'e ooy dutumpayo'ydu jetse'e du'ixtidi vintso ve'e dunujávadat ti ve'e tyijp ku ve'e je jayu dujayépta ya joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, je'e tse'e du'ava'nidu jets mkunoo'kxjadape'e je Nte'yam, ¹¹ y'ixtiduts je'e ve'e pan vin'ite'e jets vintso ve'e je Nte'yam ve'em dutónut. Je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm, je'e tse'e ijtpa jem jya'vin kajxmda, tuk'íxjuduts je'e ve'e jetse'e too'vajkp vya'nuxjidi jets ti tsaachpaatune'e je Cristo yaknápup jets je majin juu' ve'e ux'ook jyayéppup.

¹² Je Nte'yam tse'e tuknuja'vijidu jets ka je'epe'e viinn je y'o'yin juu' ve'e

y'ava'nidu, uu'm je'e ve'e je n'o'yi-namda, je'e ve'e ku ve'e dunukojtsti juu' ve'e je Espíritu Santo kajx mva'nuxjudu je jáyuda juu' ve'e du'ava'nidup je oy kats je oy ayook, je Espíritu Santo, juu' ve'e tsoo'n jem tsapjootm jetse'e yakkex yaja naxviijn. Ax juu' tse'e myaktuknuja'vidu, je'e je'e ve'e juu' ve'e je aangelestajk chojktu jetse'e duvinmótudat.

¹³ Ax je'e kajx tse'e, naajk'ítjada viji kej jets nay'akuvaanajada, je'e tse'e myakkópkadap je maja maa'yun juu' ve'e je Nte'yam mto'nuxjadap je xaaj ku ve'e je Jesucristo ñaajknuke'xnatajkijinit. ¹⁴ Ve'em xa ve'e dutsak jetse'e m'ittinit ax jo'n je pi'k ónuk juu' ve'e kat-supajktup, ka'a tse'e m'ukjoojntykidinit ax jo'n mjoojntykidi ku ve'e xkanuja'vidi je Nte'yam je y'ayook. ¹⁵ Jidu'um tse'e mjoojntykadat: Pan ti ve'e mtoondup mkojstsup, je va'ajts aaj je va'ajts joot maat tse'e ve'em xtóndat xkótstat, ve'em ax jo'n je Nte'yam, juu' ve'e myaax-uxjudu, je'e tse'e je va'ajts aaj je va'ajts joot dujayepp. ¹⁶ Kux jidu'um xa ve'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: “Jayepta je va'ajts aaj je va'ajts joot, ve'em ax jo'n atse'e je va'ajts aaj je va'ajts joot njayep.” Jidu'um tse'e vya'añ.

¹⁷ Kuxe'e xmukotsta je Dios Tee', je'e pane'e nujom je jayu dutokimpayo'yp ax jo'n dupaa'ty du'akeega, ve'em ax jo'n to'k jado'k dutonda dukotsta juu' ve'e oy jets juu' ve'e ka óyap, je'e kajx tse'e tun vinkopk jetse'e je Nte'yam xvinjávadat xvintsá'agadat pan vinxup xaaj pan vinxup joojnte'e mjoojntykada mnaxviijnada. ¹⁸ Mnuja'vidinup xa miitse'e vintso ve'e myakkujochookti jetse'e ve'em mkoq'kjoojntykidinit ax jo'n jyoojntykidi je jujpit jáyuda; ka'ats je'e ve'e tyo'nuxjidi vintso ve'e jyoojntykidi. Juu'ts miitse'e myaktukkujochooktu, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n juu' ve'e kutókiyup, ax jo'n je plata ukpu je oro. ¹⁹ Va'ajts tsóvaxts miit-

se'e myakkujochookti, je'ets je'e ve'e ku ve'e je Cristo xku'oo'kimdi ax jo'n je carnero ónuk juu' ve'e oy jets tsoj jetse'e je Nte'yam yaktukvintsa'ki. ²⁰ Ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na jetse'e je Nte'yam dunupaajmtki jetse'e je Cristo xku'oo'kimdat, ax uxya námnum tse'e, ku ve'e kuka'a ámani, miits je m'o'lyin kajxtats je'e ve'e ve'em tyoojnji. ²¹ Kux to'k muke'e m'itta je Cristo maat, je'e kajx tse'e xjaanchjávada je Nte'yam, juu' ve'e yakjoojntykpajku jetse'e yakmájiji yakjaanchiji. Ax ve'em tse'e xjaanchjávada je Nte'yam jetse'e x'a'ixta je y'oy je'e juu' ve'e miimpnum.

²² Mnaajkvaatsjudu xa ve'e ku ve'e xkatsupajkti je tyuv je'e jetse'e ve'em xtsokta je jaanchja'vivatajktta. Je'e kajx tse'e, nachókjada to'k jado'k to'k aaj to'k joot. ²³ Je Nte'yam je y'ayook kajx tse'e je nam joojntykin mmooyjidi, je ayook juu' ve'e kakutókip jetse'e xa'ma kajx y'it, juu' kajxe'e je joojntykin jyeja. ²⁴ Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Ve'em xa ve'e je jayu ax jo'n je yukjootmit aajy ojts,
ve'emts je'e ve'e je myajin ax jo'n je yukjootmit puj,
taatsnup tse'e je aajy je ojts jetse'e kyus-taka je puj,

²⁵ ax je Maja Vintsán je y'ayook,
xa'ma kajxts je'e ve'e y'it.

Ax je'ets je'e ve'e je oy kats je oy ayook juu' ve'e myakvaajnjudu.

2 Je'e kajx tse'e, masokkajxtini nujom juu' jatye'e ka óyap, ka'a tse'e pan x'ukvin'aa'ndinit, ka'a tse'e m'uktaayidinit, ka'a tse'e m'uk'ijttinit mejts'aa'j mejtsjoot, ka'a tse'e m'uk'ejkjidinit ku ve'e juu' mka'o'yixjada ax jo'n je vi-ijnk jáyuda, ka'a tse'e pan x'ukpakojsttinit, ka'a tse'e pan x'ukvinkojtspejttinit. ² Ve'em ax jo'n je pi'k maax ónuk ooy dutuntsak je tsi'tsk naaj, ve'em tse'e dutsak jetse'e xtsojktuvat juu' ve'e tam myak'i-

jtjidinup je Nte'yam maat. ³Tonda tse'e ve'em, kux ta xa ve'e xnujávada vintso ve'e je Nte'yam je maalyun je jayu dutuuinja.

Je jayu juu' ve'e je Nte'yam dumutoondup dumupajktup

⁴Mutamadats je Maja Vintsán, juu' ve'e joojntykip jetse'e je joojntykin duyaky. Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je tsaaj juu' ve'e je jayu myasoöktinu kuxe'e dujávada jets ka'a je'e ve'e tyun, ax je Nte'yam tse'e dUVinkoon je Maja Vintsán jetse'e duyakmaji duyakjaanchi. ⁵Mmooyjjuduts miitse'e je joojntykin je Maja Vintsán. M'ijttupe'e ax jo'n je tsaaj juu' ve'e tyukyakpojtuk je tsaptajk joma ve'e je Nte'yam yakvinjava yakvintsa'aga. Tee'tajk xa miitse'eda juu' ve'e va'ajts aaj va'ajts joot je Nte'yam dumutoondup dumupajktup jetse'e je Jesucristo kajx dutukvintsa'agada je vintsa'kin juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip. Je Espíritu Santo tse'e mvinma'yunmooyjjudup jetse'e ve'em xtonda.

⁶Ve'em xa ya'a ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: Mpuumps atse'e jem jerusaleenit kya-jpun kajxm to'k pane'e ijtp ax jo'n je tsaaj juu' ve'e vinkán jets oy, pan pants je'e ve'e dujaanchja'vip, ka'a tse'e chaachvinmáyt kuxe'e ve'em dutún.

Jidu'um tse'e vya'añ.

⁷Mjaanchja'vidup xa miitse'e je Maja Vintsán jetse'e xnuja'vidini jets ooy je'e ve'e tyun'oya. Ax je'e juu' ve'e kajaanchja'vijidup, ve'emts je'e ve'e duko'oyjávada je Maja Vintsán ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Je tsaaj juu' ve'e je pojtspatajk myasoöktinu, nay je'ejam tse'e yakpaam vinkopk joma ve'e je tsaptajk.

⁸Vaampap tse'e jidu'um:

Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je tsaaj juu' ve'e yakkute'pxip jetse'e je jayu duyakkitu.

Jidu'umts je'e ve'e vyaampa. Je jayu tse'e ijttup ax jo'n je jayu juu' ve'e je tsaaj dutukkute'pxidup jetse'e kyítuda kuxe'e dukakuvakta je Nte'yam je y'ayook, ve'em ax jo'n nupaamduka jetse'e ve'em dutóndat.

⁹Ax miitsta, tee'tajk tse'e m'itta, mmutoondup mmupajktupe'e je Nte'yam, je'e je jyáyuts miitse'eda, je'e tse'e mvinkoojnjudu jets je'e ve'e xyakmájdinit xyakjaanchidinit. Je'e tse'e myaaxujudu jetse'e mpítsumdinit jeja akoo'ts it jaat jetse'e m'ijttinit je'e maat jeja ajatit it jaat joma ve'e y'it je majin maat. ¹⁰Ka'a miitse'e m'ijtti je Nte'yam je jyayu; ax uxym, je Nte'yam je jyáyuvandats miitse'eda. Ka'a tse'e je Nte'yam mtukmo'tjidi; ax uxym, mtukmo'tjjudupts miits je'e ve'e.

Je jayu juu' ve'e je Nte'yam natyukkatajkijidu

¹¹Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, m'ijttup xa ve'e yaja naxvijn ax jo'n je jékumit jayu jets je jayu juu' ve'e je it dukajajejptup joma ve'e chaanadat. Nmunoo'kxtktupts ats miitse'e jetse'e xkayaktóndat je m'avintso vinma'yunda. Kux ku xa ve'e xyaktonda je m'avintso vinma'yunda, je'e tse'e mtoondup jetse'e mka'íttat je Nte'yam maat. ¹²Je jayu juu' ve'e je Nte'yam duka'ixada, óyame'e vya'anda jets ka óyap je'e ve'e juu' ve'e mtoondup, joojntykada ax jo'n je Nte'yam dutsak, ve'emts je'e ve'e du'íxtat je y'oy je'e juu' ve'e mtoondup jetse'e je Nte'yam duyakmájadat duyakjaanchadat je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'yadinit.

¹³Je Maja Vintsán kajx tse'e mnapyámjadat jep nujom kutojkun pa'tkup juu' ve'e je jayu jyajejptup,

pan je'e ve'e jye'e pane'e je maja kutojkun duka'mip ¹⁴uk pan je'e ve'e jye'e pan pan jatye'e yakkutojktup jep je'e kya'p pya'tkup. Je Nte'yam tse'e paajmjudu yakkutojkpa jetse'e je tsaachpaatun dupaajmjadat pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap jetse'e du'oñukótsadat pan pan jatye'e dutoondup je y'oy je'e. ¹⁵Ve'em tse'e je Nte'yam dutsak jetse'e je y'oy je'e juu' ve'e mtoondup, je'e tse'e mtukyak'amó'ottap je jayu juu' ve'e dukapayo'ydup vintso ve'e juu' dukotsta. ¹⁶Je Nte'yam tse'e myaktaajnjudu jetse'e mkoo'k'ijttinit jep tokin jaatp. Ni pana tse'e kyatokintónut jetse'e vya'anut jets yakjajtype'e je Nte'yam jetse'e ve'em dutónut; je Nte'yam je myutoompa je myupajkpa xa miitse'eda, joojntykada ve'em. ¹⁷Vintsa'agada je jayu anañujoma. Tsokta je jaanchja'vivatajk. Vintsa'agada je Nte'yam jets je yakkutojkpa juu' ve'e je maja kutojkun duka'mip.

Je nu'ixvaatsun je'e ve'e vintso ve'e je Cristo chaachpaaty

¹⁸Mutoompa jáyuda, napyámjada jep je mvintsán kya'p pya'tkupta jetse'e xvintsa'agadat. Ka je'ejyap tse'e ve'em mtoojnjadap pan pan jatye'e oy jayu napyaaajmjudup miits maat jetse'e je tukmo'tun dujayeypta, nay ve'empa ve'e je'eda pan pan jatye'e mkatukmo'tjudup. ¹⁹Pan je jayu xa ve'e dumuténip je tsaachpaatun ku ve'e je y'oy je'e dutún kuxe'e ñayjávaja jeja je Nte'yam vyinkujk, y'oyja'vipts je'e ve'e je Nte'yam. ²⁰Kux çti oy je'e ve'e mtoondup pan mmuténidupe'e je tsaachpaatun ku ve'e myaktukkuvetta juu' ve'e ka óyap mtoondup? Ax pan mmuténidup tse'e je tsaachpaatun kuxe'e xtonda je y'oy je'e, y'oyja'vipts je'e ve'e je Nte'yam. ²¹Je Nte'yam tse'e

myaaxuxjudu jetse'e mjoojntykadat ax jo'n atse'e tunva'añ. Viinm xa ve'e je Cristo xkutsaachpaadimdi jetse'e xyaktaajnjimdi je nu'ixvaatsun, ve'em tse'e nto'numdat ax jo'n je'e ve'e dutuujn. ²²Ka'ats je'e ve'e tyokintuujn, ka'a tse'e tyaayi; ²³ku tse'e je jayu vyinkojspejtji, ka'a tse'e dumukojsumpijt nay ve'empa; ku ve'e chaachpaaty, ka'a tse'e je jayu duyak'anoo'kxi; jem tse'e je Nte'yam y'am kya'm ñapyaajmji, je'e pane'e dutokimpayo'yp ax jo'n dupaa'ty du'akeega. ²⁴Viinm tse'e je Cristo dukuvejt je ntókinamda jem cruz kajxm, ve'em tse'e n'ijtumdinit ax jo'n aa'k kun'ijtumdi jeja je tokin vyinkujk jetse'e njoojntykimdinit ax jo'n dupaa'ty du'akeega. Je'e tse'e xku'oo'kimdu jetse'e oy n'ijtumdinit je Nte'yam maat. ²⁵M'ijttu xa ve'e ax jo'n je carnero juu' ve'e yo'tyókidu, ax mvimpijttinuva tse'e jetse'e je Cristo xpayo'oyda, je'e tse'e mvinténijidup jetse'e m'ixjada mjayépjada.

Vintso ve'e jyojntykadat pan pan jatye'e tuñavyájkjada

3 Nay ve'empa pan pan jatye'e jem je ñuyaa'yda, napyámjada jep je'e kya'p pya'tkupta. Ax pan ka'a tse'e je mnuyaa'yda je Nte'yam je y'ayook du-jaanchjávada, óyame'e dukatsokta jetse'e xvaajnjadat je Nte'yam je y'ayook, joojntykada vintso ve'e je Nte'yam du-jaanchjávadat je m'oy jáyuvín kajxta, ²y'ixtaps je'e ve'e jets va'ajts aaj va'ajts joote'e je Nte'yam xvinjávada xvintsa'agada. ³Ve'em tse'e dutsak jetse'e mnaajk'óyajadat mnaajkpaadajadat. Ka je tsójinap tse'e pan vintso ve'e je mvaajy xyak'óyada jem mkuvajkm uk pan vintso ve'e je oro mnapya'muxjada, uk pan vintso ve'e je tsújit vit xtuktákada; ⁴je tsójine'e juu' ve'e mjayéptap, je'ets je'e ve'e ku ve'e je jayu je oy jáyuv-

vin dujayepta, je tsojin juu' ve'e kana-jxp, je'e ve'e ku ve'e je jayu je nuu'k aaj je nuu'k joot dujayepta. Je'ets je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam y'oyja'vip. ⁵ Ve'emts je'e ve'e ñaajktsojupákjada y'ijit je ta'ax-tajkta pan pan jatye'e je Nte'yam duv-inja'vidu duvintsa'kidu, napyaaajmjudu tse'e jep je ñuyaa'y kya'p pya'tkupta. ⁶ Ve'em ax jo'n je Sara jujpani dutuujn jo'n, kyatsupajke'e je Abraham jetse'e dutij "ats je nvintsán". Pan ka'a tse'e mtsa'agada jetse'e xtonda je y'oy je'e, ve'em tse'e m'itta ax jo'n je Sara kux-taakidi jo'n.

⁷ Jets je'e pan pan jatye'e jem je ñu-da'axta, nay ve'em tse'e dutsojkpa jetse'e xjaa'myétstat jets ka'a ve'e je maju dujayepta ax jo'n je yaa'tyajk, jetse'e xvintsa'agadat, kux je Nte'yamts je'e ve'e moojyjudu je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ve'em ax jo'n miits je'e ve'e mmoojyjuduva. Tonda tse'e ve'em, ve'em tse'e ni tía mkatso'oxjajtuxjadat ku ve'e mtsapókótstat.

Ku je jayu chaachpaa'ty kuxe'e dutonda juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip

⁸ Ax ve'em tse'e, tun vinkopk je'e ve'e jetse'e to'kji je vinma'yun xjayéptat. Nachókjada to'k jado'k ve'em ax jo'n je uts je ajch ax jo'n je uts je tsa'a ñachók-jada. Napyámjada oy jayu to'k jado'k jets naajk'ítjada je nuu'k aaj je nuu'k joot maat. ⁹ Ka'a tse'e je jayu xtonumpi-jtjadat juu' ve'e ka óyap pan ti ve'e ka óyap je jayu mto'nuxjudup, ni ka'a tse'e xvinkojtspejtuvat pan pan jatye'e mvinkojtspejtjudup; je'e ve'e amótuda je Nte'yam jetse'e kyunoo'kxjadat, kux je'e kajxe'e je Nte'yam myaaxuxjidi jetse'e mkunoo'kxjadat. ¹⁰ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ:

Pan pan xa ve'e dutsojpk jetse'e oy jyoojntykat
jetse'e tsoj yakxón je it duyaknáxut,
ka'a tse'e du'ukkojtsnit je ky'o'oy je'e,

ka'a tse'e y'uktaayinit,

¹¹ ka'a tse'e du'uktoonit juu' ve'e ka óyap,

tum je'e ve'e tyoonnup juu' ve'e oy.

Va'an tse'e du'ixta vintso ve'e oy joot tsoj joot y'ijtnit maat anañujoma.

¹² Kux y'ixp xa je'e ve'e je Nte'yam je jayu juu' ve'e dutoomp juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip,

kyats'amotunajxypts je'e ve'e ku ve'e chapkats;

ax jepts je'e ve'e je Nte'yam y'ejkun jaatp y'itta nujom pan pan jatye'e dutoondup juu' ve'e ka óyap.

Jidu'um tse'e vya'añ.

¹³ ¿Pan tse'e myaktsaachpaa'tjadap pan oy je'e ve'e juu' ve'e mtoondup?

¹⁴ Ax pan je jayu tse'e myaktsaach-paatjudup kuxe'e xtonda juu' ve'e pyaatyp y'akeeguip, mkunoo'kxjadapts miits je'e ve'e je Nte'yam. Ka'ats miitse'e je jayu xtsa'agadat, ka'a tse'e mnuximkáptat. ¹⁵ Vinjávada vintsa'agada jem mja'vin kajxmda je Cristo, je Maja Vintsán. Ijtp tse'e apaamduka m'íttat jetse'e xvaajnjadat je jayu pan tyajxe'e xjaanchjávada je Jesucristo. ¹⁶ Tonda kotsta ve'em je nuu'k aaj je nuu'k joot maat jets je vintsa'kin maat. Naajk'ítjada vintso ve'e ti xkanatyukjávajadat jeja je Nte'yam vyinkujk, ve'em tse'e cho'otyóndat pan pan jatye'e mpakojsjudup je'e kajx ku ve'e mjoojntykada ax jo'n dupaa'ty du'akeega, ve'em ax jo'n pan pan jatye'e dupanajxtup je Cristo. ¹⁷ Kux pan je Nte'yam xa ve'e dutsojpk jetse'e je jayu chaachpaa'ttat, nuyojk oys je'e ve'e ku ve'e je jayu dukutsaachpaada juu' ve'e je jayu tyuump oy jets ka'a ve'e ku ve'e je ky'o'oy je'e dutún.

¹⁸ Tonda tse'e ax jo'n atse'e tunja'a, kux viinme'e je Cristo xku'oo'kimdi. To'k naxji tse'e je tokin dukuvejt, to'k tse'e je jayu juu' ve'e ka tókinaxap, je'ets uu'me'e xku'oo'kimdu, uu'mda, je

tókinax jáyuda, jetse'e ve'em n'ijtum-dinit jē Nte'yam maat. Ku ve'e je jayu yak'oo'lkjidi, uk'oo'k tse'e je ñi'kx je ky-opk; ax jē jya'vin, ka'ats je'e ve'e y'aa'k.¹⁹ Jē Cristo je jya'vin tse'e najkx jetse'e ojts kya'amáy joma ve'e jē jayu jē jya'vinda juu' ve'e ijttup ax jo'n jēp poxuntujkp kuy'ijtti,²⁰ je jayu jē jya'vinda juu' ve'e jē Nte'yam dukakat-supajktu ku ve'e jē Nte'yam dujah'a'ix jetse'e dumasoktinit jē kyo'oy joojntykinda namvaate'e jē Noé to'k jē arca dupum. Vinkexji ve'e chookti ku ve'e jē naakukóma tyoojnji, jē nutoodojtuk jayu juu' ve'e ve'nidup jēp arca jaatp.²¹ Ya'a tse'e tyukmu'a'ixmojkijp jē napejtun juu' kajxe'e tsa'ak m'itta. Ax ya napejtun, ka jē tsoxk namaataps je'e ve'e juu' ve'e duyakvaatsp jē jayu jē ñi'kx jē kyopk, je'e je'e ve'e juu' ve'e va'ajts duyaktaamp jē jayu jē vvinma'yunda jeja jē Nte'yam vyinkujk. Ya napejtun kajx tse'e tsa'ak n'ijtumda je'e kajx ku ve'e jyoojntypajknuva jē Jesucristo ku ve'e y'luk'aa'k,²² je'e pane'e tsajpejtnu jetse'e y'it jeja jē Nte'yam y'aka'yun pa'ayi. Jēp tse'e je'e kya'p pya'tkup y'itta jē ángeles, jē ko'oyjáyuvap, jets nujom pan pan jatye'e jē kutojkun jets jē makkin dujajejptup.

**Jē Nte'yam tse'e je jayu jē maa'yun
jē putajkin dumooyp pan vintso
ve'e to'k jado'k duputaka**

4 Je'e kajx tse'e, ve'em ax jo'n jē Cristo chaachpaaty jē y'oy je'e kajx ku ve'e dujajejp jē naxviijnit ni'kx kopk, mak tse'e mnapyámjadat jetse'e mtsaachpaattuvat jē y'oy je'e kajx. Kux ku xa ve'e jē jayu ve'em chaachpaa'tta, ka'ats je'e ve'e jē tokin du'ukmaatnavyaa'njidini.² Pan vinxup xaaj pan vinxup joojnte'e jyoojntykada, y'ixtidupts je'e ve'e jetse'e dutóndat juu' ve'e jē Nte'yam chajkp, ka je'ep'e'e juu' ve'e chojktup jē y'avintso vinma'yun

kajxta.³ Nvaatani ve'e vanxup juu' ve'e mtoondu ax jo'n je'e ve'e dutonda juu' ve'e jē Nte'yam duka'ixada. Jē it xa ve'e myaknajxtu ku ve'e mkanay'akuvaa'nijidi, ku ve'e jē m'avintso vinma'yun xyaktoondi, m'ookti mmookjidi, munuyojk mkaaydi m'ookti, jē kyo'oy je'e xtoondi, jets ku ve'e xvinja'vidi xvintsa'kidi juu' ve'e ka jē Nte'yamap.⁴ Ax tyuk'atúvidupts je'e ve'e ve'e uxyam juu' ve'e jē Nte'yam duka'ixada, kux ka'a ve'e oyvintsova m'ukjoojntykidini ax jo'n je'e ve'e jyoojntykada, je'e kajx tse'e mvinkojtspétjada jetse'e mpakótsjada.⁵ Ax myoodynupts je'e ve'e jē cuenta jē Nte'yam, juu' ve'e apaamduka duyak'ijtp jetse'e jē jayu dutokimpay-o'oyut, jē jayu juu' ve'e joojntykidup, nay ve'empa tse'e pan pan jatye'e oo'ktinu.⁶ Ax ya'a kajx tse'e yakvaajnjiduva jē oy kats jē oy ayook pan pan jatye'e oo'ktu, ve'em tse'e jē jya'vin jyoojntykidinit jē Nte'yam maat.

⁷ Kukaxa ámani tse'e uxyam. Je'e kajx tse'e, naajk'ítjada viji kej jets nay'akuvaa'najada. Ku ve'e ve'em xtóndat, mputákajadaps miits je'e ve'e jetse'e mtsapokótstat.⁸ Ax juu' tse'e dunuvinkopkikajxp, ya'ats je'e ve'e: Ooy tse'e mtunnachókjadat to'k jado'k. Kux ku xa ve'e jē jayu ve'em nachókjada, namee'kxuxjudup tse'e jē ka óyap juu' ve'e natyo'nuxjudup.⁹ Napyámjada oy jayu maat jē je'yva jayu. Ka'a tse'e xnuko'ovynmáyadat ku ve'e ve'em xtóndat.¹⁰ Jē Nte'yam tse'e jē maa'yun jē putajkin mmoojyjjudu pan vintso ve'e to'k pan vintso ve'e jado'k xputákadad. Oy tse'e xyaktóndat jē may viijn maa'yun putajkin juu' ve'e jē Nte'yam mmoojyjjudup.¹¹ Pan pan xa ve'e kojststap, va'an tse'e dukotsta ax jo'n jē Nte'yam jē y'ayook kojtsnajxpada. Pan pan tse'e jē jayu duputajkidup, va'an tse'e ve'em dutonda jē makkin maat juu' ve'e jē Nte'yam moojyjjudup, ve'em tse'e

je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit je Jesucristo kajx pan ti ve'e yaktoomp. Je Nte'yam tse'e dujayejnup je majin je jaanchin jets je makkin xa'ma kajx! Amén.

Ku je jayu chaachpaa'tta kuxe'e dujaanchjávada je Jesucristo

¹² Ooy ats miitse'e ntuntsokta. Ka'ats miitse'e xtuk'atúvadat je tsaachpaatun juu' ve'e myaknajxtup, ka'a tse'e mvin-máydat jets ve'eme'e kyajatta juu' ve'e dujaanchja'vidup je Jesucristo. ¹³ Xoondukta ku ve'e ve'em mjatta. Kux ku xa ve'e mtsaachpaa'tta ax jo'n je Cristo chaachpaaty jo'n, ooy tse'e mtunxoonduktat je xaaj ku ve'e je Cristo ñaajknuke'xnatajkijinit je myajin maat. ¹⁴ Xoön xa miitse'eda pan mvinkojt-spejtjudupe'e je jayu kuxe'e xpanajkxta je Cristo, kux ya'a ve'e duyaknuke'xnatajkijets m'ijttupe'e je Espíritu Santo maat, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm jetse'e ooy je majin dutunjayep. ¹⁵ Pan mtsaachpaattup tse'e, va'an tse'e mtsaachpaa'tta ka je'e kajxap ku ve'e je jayu xyak'oo'kta, mme'e'tsta, mtokintonda, ukpu xtuktákada juu' ve'e mkapaatjudup. ¹⁶ Ax pan mtsaachpaattup tse'e je'e kajx ku ve'e xjaanchjávada je Jesucristo, ka'a tse'e xtuktso'otyóndat, je'e ve'e mo'oda je kukojtsun je Nte'yam kux je Cristo je jyayu miitse'eda.

¹⁷ Ta tse'e je tiempo jye'yni jetse'e je Nte'yam je jyayu dutokimpayo'oyut. Ax pan uu'm tse'e xtokimpayo'yukva'numdup, ¿vintos je'e ve'e kyukajxinit maat je'eda juu' ve'e dukajaanchja'vidup je oy kats je oy ayook juu' ve'e je Nte'yam yakmiin? ¹⁸ Ve'em xa je'e ve'e ax jo'n je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: Pan tso'ox xa je'e ve'e jetse'e tsá'ak y'íttat je jayu juu' ve'e tuv jáyuvidup joojntykidup,

¿tiinumts je'e ve'e játtjadap náxjadap je'e juu' ve'e je Nte'yam dukajaanchja'vidup jetse'e tyokintonda?

Jidu'um tse'e vya'añ. ¹⁹ Ax ve'em tse'e, je'eda pan pan jatye'e tsaachpaattup kux chajkpe'e je Nte'yam jetse'e chaachpaa'ttat, va'an tse'e dutonda je y'oy je'e jetse'e to'k aaj to'k joot ñapyajmjidinit jem je'e y'am kya'm pane'e paajmjudu jetse'e xa'ma kajx dukutyún je y'ayook.

“Ix'itta je Nte'yam je jyayu”

5 Ats, je maj ónuk, to'k juu' ve'e dunuvinténip je jaanchja'vivatajk. N'ix atse'e vintso ve'e je Cristo chaachpaaty ku ve'e y'uk'aa'k, nuto'k atse'e juu' ve'e je Cristo maat dujayejppap je majin juu' ve'e yaknuke'xnatakap ux'ook. ² Jidu'umts atse'e nmunoo'kxtukta pan pan jatye'e dunuvinténiduvap je jaanchja'vivatajkta: Ix'itta je Nte'yam je jyayu. Tsokta jetse'e ve'em xtóndat, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutsak. Ka'a tse'e mmejts'aajadat ka'a tse'e mmejtsjootadat ku ve'e ve'em xtóndat. Ka je meen kajxape'e xtóndat juu' ve'e mtukkadaakjudup, je'e kajxe'e kuxe'e xtsokta jetse'e je jayu xputákadat. ³ Ka'a tse'e x'íttat vintso ve'e xyakkutojtkadat je jayu juu' ve'e je Nte'yam mtukkatajkijidu jetse'e x'ix'íttat, je nu'ixvaatsune'e m'íttat jets je'e ve'e dunujávadat vintso ve'e je Nte'yam dutsak jetse'e jyoojntykadat. ⁴ Ax ku tse'e je Maja Vinténiva ñaajknuke'xnatajkijinit, mmooyjyidinupts miits je'e ve'e je o'yn juu' ve'e ooy je majin maat jetse'e xa'ma kajx y'ijtnit, ka'ats je'e ve'e vye'ema ax jo'n je pi'k ojts aajy ta'aky juu' ve'e je corona jo'n pum jetse'e jatyji ñii'kxni, juu' ve'e yakmooy pane'e maadaakp ku ve'e je jayu ñañomkijpxju.

⁵ Nay ve'empa je muutskit ónukta, napyámjada jep je mújit ónuk kya'p pya'tkup. Va'an tse'e to'k jado'k xjayepta je nuu'k aaj je nuu'k

joot jetse'e mnapyutákajadat. Kux jidu'lume'e je Kunuu'kx Jatyán vya'añ: "Cho'oxpujkip je'e ve'e je Nte'yam pan pan jatye'e namyájijup; ax tyoojnjp tse'e je jayu je maa'yun juu' ve'e je nuu'k aaj je nuu'k joot dujajejptup." Jidu'um tse'e vya'añ. ⁶Ax ve'em tse'e, napyámjada nuu'k aaj nuu'k joot jem je Nte'yam y'am kya'm, ve'em tse'e myakmájajadat je xaaj juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki. ⁷Pamda jem je Nte'yam y'am kya'm pan ti ve'e mvinmaaydup, kux myakkópkijidup miits je'e ve'e.

⁸Naajk'ítjada viji kej jets nakyujoojntykajada, kux je mtso'oxpajkpada, je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta, ve'em xa je'e ve'e ax jo'n to'k je león juu' ve'e yu'oo'kjp jetse'e yaaxp tyunvídu, je'e tse'e tyun'íxtip vintso ve'e je jayu duyakvintókidat. ⁹Makk tse'e xjaanchjávadat je Jesucristo, ka'a tse'e xkuváktat juu' ve'e je ko'oyjáyuvap chajkp, mnuja'vidinupe'e jets ve'empa ve'e chaachpaa'tta pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Jesucristo. ¹⁰Je'e ve'e ku ve'e to'k muk m'itta je Cristo maat, je'e kajx tse'e je Nte'yam myaaxuxjidi jetse'e m'ijttinit joma

ve'e xa'ma kajx je majin dujayep. Ax ku tse'e je tsaachpaatun xyaknáxtat ku ve'e vee'n ya it jyaa'knáxut, van'it tse'e je Nte'yam makk myaktaajnjidinit je'e maat, ve'em tse'e m'ijttinit ax jo'n je tajk je tyuktsoo'ntkun juu' ve'e ni vintsova kaxiimp. ¹¹Je Nte'yam tse'e dujajejpnup je kutojkun xa'ma kajx! Amén.

Ku je Pedro kyojtskukajxini

¹²Je Silas juu' atse'e n'útsip je Maja Vintsán kajx jetse'e oy dukutyún juu' ve'e je Maja Vintsán chajkp, ya'ats atse'e xputajkip jets atse'e vee'n nja'a. Nkojtsmakkavaandup ats miitse'eda. Je tuvakojtsun atse'e mpuump jets juu' atse'e njaayp, je maa'yunts je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam je jayu tyoojnjp. Tam tse'e mnaajk'ijttidinit je Nte'yam maat.

¹³Máyame'e je Dios mkejxuxjada je jaanchja'vivatajk juu' ve'e ijttup Babilonia, je'e juu' ve'e je Nte'yam vinkoojnjuduva. Máyame'e je Dios mkejxuxjuduva je Marcos juu' atse'e n'onukja'vip. ¹⁴Nachee'njada to'k jado'k je tsojkun maat juu' ve'e mjajejptup kuxe'e xjaanchjávada je Jesucristo. Jyajejptinupe'e je oy joot nujom juu' ve'e to'k muk ijttup je Cristo maat.

Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Pedro jyaay

1 Atse'e je Simón Pedro, je Jesucristo je myutoompa je myupajkpa jets je kyukátsiva. Máyam ats miitse'e je Dios ntuknukexta. Je nYaktsookpamda Jesucristo, je Nte'yam, tyuumpst je'e ve'e juu' ve'e pyaatyp y'akeegui, je'e tse'e mmooyjjudu je jaanchja'vin, ve'em ax jo'n aatse'e xmooyva. ¡Ooyts je'e ve'e tyun'oya je jaanchja'vin juu' ve'e xmo'yumdu!

²Ooye'e xtunjayéptat je kunoo'kxun jets je oy joot je'e kajx ku ve'e x'ixada je Nte'yam jets je nMaja Vintsánamda Jesús.

Tonda juu' ve'e duyaknukexnatajkip jets mvinkoojnjudu ve'e je Nte'yam

³Je Nte'yam tse'e xmo'yumdu pan ti ve'e xka'ijtijmdup jetse'e njoointykim-dinit ax jo'n je'e ve'e dutsak. Ve'em tse'e dutuujn je nuja'vin kajx juu' ve'e njayejpumdud je Cristo kajx, je'e je myajin kajx je y'oy jootin kajx-e'e xyaaxjimdi. ⁴Ku ve'e ve'em dutu-ujn, xyaktaajnjimdu tse'e je maja vaan-duk juu' ve'e oy jets tsoj, ve'em tse'e mko'o'kka'mijidinit je kyo'oy je'e juu' ve'e ijtp yaja naxviijn jetse'e je jayu duyakvintoki, ve'em tse'e m'ijttinit oy jets va'ajts, ve'em ax jo'n je Nte'yam y'it oy jets va'ajts.

⁵Je'e kajx tse'e vinkopk jetse'e xjaanchjávadat je Jesucristo; ax ka je'e jypap tse'e ku je'e ve'e xjaanchjávadat, nay ve'empa ve'e jetse'e xjayejpuvat je tsoj jáyuvín je yakxón jáyuvín; ax ka vanxúpjyap tse'e, ve'empa ve'e jetse'e xnujávadat ti ve'e je Nte'yam chajkp; ⁶nay ve'empa ve'e jetse'e mnay'akuvaa'najadat; ax ka je'e jypap tse'eva, nay ve'empa ve'e jetse'e ijtp xtóndat je y'oy je'e; jetspa

ve'e mjoointykatat pan vintso ve'e je Nte'yam yakmaja yakjaancha y'ijtnit; ⁷ax ka vanxúpjyap tse'eva, ve'empa ve'e jetse'e xmaatnachókjadat je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada; ax ka je vaatyap tse'e y'atuva, nay ve'empa ve'e jetse'e anañujoma je jayu xjávadat xtsóktat. ⁸Pan ve'em tse'e xtonda jetse'e xyaknuyojki'atá'atsta juu' atse'e tunkats, ka'a tse'e nunkoojyji mjoointykatat, oy tse'e x'ixadat je nMaja Vintsánamda Jesucristo jetse'e je jayu xputákadat jets je'e ve'e du'ixaiduvat. ⁹Ax pan pan tse'e ve'em je vinma'yun dukajayejpap jetse'e ve'em dukatún, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je viints jayu kuy'ijt, jyaa'tyókits je'e ve'e jets je Jesucristo ve'e tuknuvaatsju je tyokin.

¹⁰Ax ve'em tse'e, utsta ajchta utsta tsa'ada, je'e tse'e m'ixtadap jetse'e nuyojki xyaknukexnatákadat jets je Nte'yame'e myaaxujjudu jetse'e mvinkoojnjudu. Pan ve'em tse'e xtonda, ni je vin'ita tse'e mkaka'adat jep tokin jaatp, ¹¹májum tse'e myak'avaatsuxjadat je it joma ve'e mtákadat jem je nMaja Vintsánamda kyutojku jootm, je nYaktsookpamda Jesucristo jye'e, je kutojku juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup.

¹²Xa'ma ats miitse'e ntukjaa'myétsta juu' atse'e tunkats, oyam je'e ve'e xnujávada jetse'e to'k aaj to'k joot mnaajk'ít-jada je tyuv je'e maat juu' ve'e mku-vajktu. ¹³Ve'emts atse'e njava jets pan vinxup xaaj atse'e njoointyka yaja naxvi-ijn, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e jets ats miitse'e nvaajnjadat jetse'e ve'em mjoointykatat, ¹⁴kux nmuja'vip atse'e jets tsojke'e ats ya nja'vin dutukva'at-sut ats ya nni'kx ya nkokp juu' ve'e oo'kup, ve'em ax jo'n atse'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo va'ajts xvaajnji. ¹⁵Pan joma vaat atse'e x'o'yixju, je'e at-se'e ntuump jets ya'a ve'e jem mvin-

ma'yun kajxm xa'ma xjayéptat ku atse'e aq'kani nve'nat.

Y'ix tse'e je Pedro je Cristo je myajin

¹⁶ Ka'a xa aatse'e nmutaavyaaty je maayduk ku aats miitse'e ntuknuja'vidi je makkin juu' ve'e jyajejpp je nMaja Vintsánamda Jesucristo jets ku ve'e myi-ijn, ya n'avintso viijnam aatse'e ntuk'ix je majin juu' ve'e jyajejpp. ¹⁷ Jem xa aatse'e nve'na ku ve'e je Nte'yam je vintsa'kin jets je majin myoojyji ku ve'e to'k je ayook yakmotu, je Nte'yam, juu' ve'e nujom dunumajikajxp, jeme'e chaa'n. Jidu'um tse'e vyaajñ: "Ya'a xa ve'e ats je n'Onuk, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, ooyts ats ya'a ve'e ntuntukx-oonduk." ¹⁸ N'amotunajxts aatse'e viinnm je ayook juu' ve'e jem tsapjootm tsoo'n ku aatse'e mpejt je'e maat joma ve'e je kunuu'kx kopk juu' ve'e kajxm.

¹⁹ Ax ya'a kajx tse'e, nuyojk makkts aatse'e njaanchjáva je ayook juu' ve'e xyaktaajn jimdu je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta. Ve'em xa ve'e je Nte'yam je y'ayook ax jo'n to'k je kujajpa je kuta'kxpa juu' ve'e dukujajp dukuta'kxpa jeja koo'ts it jaat van'it paat ku ve'e je xaaj pyítsumut. Oy xa ve'e xtón-dat pan myakvinkópkadape'e ya ayook van'it paat ku ve'e oy xvinnmótudat, ve'e-me'e mjáttat ax jo'n je maja maatsa kutya'kx'ukvaajñ jem mja'vin kajxmnda. ²⁰ Ya'a tse'e dunuvinkopkikajxp jetse'e xjaa'myétstat: Ni pana xa ve'e je y'av-intso vinma'yun kajx kya'o'yixju jetse'e dukojtsva'atsut je Kunuu'kx Jatyán. ²¹ Kux ka'a ve'e je Nte'yam je y'ayook je jayu tyukje'yjidi kux ve'eme'e je jayu dutsokta, je Espíritu Santo ve'e je jayu je vinma'yun dumoooydu jetse'e dukojt-snáxtat je Nte'yam je y'ayook.

Je yak'ixpajkpada juu' ve'e taayidup

(Judas 4-13)

2 Ax jem tse'e y'ijit je israeejlit jayu maat pan pan jatye'e natyijjudup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada, ve'em ax jo'n miits maat y'ijituvat je'e pan pan jatye'e natyijjuduvap je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada. Je'e tse'e taayadap, tyukyak'ixpáktap tse'e juu' ve'e je jayu duyakvintókip, ka'a tse'e ñatyukpákjadat je Maja Vintsán, juu' ve'e ku'oo'kijidu. Kux tse'e ve'em dutóndat, jatyji tse'e vyintókidat. ² Oyam tse'e vye'ema, numay tse'e dupanajkxtat je kyo'oy too', jets je'e kajx juu' ve'e tyóndap, kyo'oñukótsadapts je'e ve'e je jayu je tyuv je'e. ³ Kux ooye'e je meen dutunnas'ayóvada, je'e kajx tse'e je jayu juu' ve'e natyijjudup jets je'e ve'e je jayu dutuk'íxtup je tyuv je'e, je'e tse'e mtukmumaaydukjadap juu' ve'e je jayu myutaavyaattup. Ve'em tse'e dutóndat jetse'e mpajkuxjadat je meen juu' ve'e mjajejptup. Jujpani tse'e je Nte'yam dunupaajmtki jetse'e je tsaachpaatun yakmooydinit, yakvintókijadapts je'e ve'e je Nte'yam.

⁴ Ka'a xa ve'e je Nte'yam dutokin-mee'kx je aangelestajk juu' ve'e tok-intoondu, y'avíppidinuts je'e ve'e jem it jootm juu' ve'e dunu'ava'tikajxp, jem tse'e duyak'litta akoo'ts it jootm van'it paat ku ve'e je tsaachpaatun yakmooydinit, ve'em je'e ve'e y'litta ax jo'n je poxuntakjaju juu' ve'e cadena tsum. ⁵ Ka'ava tse'e je Nte'yam dutokin-mee'kxpa je jujpit jáyuda, kyejxe'e je naakukóma jetse'e duyakkutókini je ko'oy jáyuda, je Noeji ve'e yaktsook, je'e juu' ve'e je jayu duvaajnji juu' ve'e pyaatyp y'akeeguij, jets januvux-tojtuk je jayu. ⁶ Nay ka'ava tse'e je Nte'yam dutokin-mee'kxpa je jayu juu' ve'e tsuunidup y'ijit jem sodómait jets

gomoorraitt kyajpun kajxmda, je jaajin maat tse'e duyakkutókini, ve'em tse'e je jayu dunujáavadat jets tyukkuvejtpe'e je Nte'yam je jayu je tyokin. ⁷Je Nte'yam tse'e duyaktsook je Lot, to'k je oy jayu juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip y'ijit jetse'e ooy tyunvinma'yunmooyji je jayu je kyo'oy joojntykin kajxta juu' ve'e dukamajapaamdu ti ve'e je Nte'yam chajkp. ⁸Kux ku ve'e jyojntyki je'e maat je Lot, juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykip y'ijit, y'ix myótuts je'e ve'e juu' ve'e tyoondup kyojstustu ka óyap, ooy tse'e dutunnutsaachvinmaajy je jayu je kyo'oy je'e kajx juu' ve'e tyoondup. ⁹Ax ve'em tse'e je Nte'yam dunujava vintso ve'e duputákadad je jayu juu' ve'e tuv jáyuvip joojntykidup jetse'e ve'em kyaka'adat jep tokin jaatp, ñuja'vivapts je'e ve'e vintso ve'e apaamdukani dujayep jetse'e dumooynit je tsaachpaatun je tokin toompatajka, ¹⁰je'e ve'e vinkopk pan pan jatye'e duyaktoondup je y'avintso vinma'yunda jetse'e kyanapyámjada jep kujkun pa'tkup.

Ax ka'ats je'e ve'e cha'agada je jayu juu' ve'e natyijjudup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada, maj tse'e ñayjávajada, vyinkojtspejttupts je'e ve'e pan pan jatye'e ijttup jem tsapjootm. ¹¹Ax ka'a tse'e ve'em dutonda je aangelestajk. Oyam tse'e nuyojk je makkin jets je kujkun dujayepa je aangelestajk jets ni ka'a ve'e je jayu juu' ve'e ve'em natyijjudup, ka'a tse'e je aangelestajk dunuxa'aada jeja je Nte'yam vyinkujk pan pan jatye'e ijttuvap jem tsapjootm.

¹²Ax je jayu tse'e juu' ve'e ve'em natyijjudup, je'e tse'e dutoondup juu' ve'e chojktup je y'avintso vinma'yun kajxta, ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je tánuk juu' ve'e dukatipayo'yp, juu' ve'e ke'xp jetse'e yakmátsut jetse'e y'oo'kut, ka'a tse'e dvinmótuda je majin juu' ve'e jyajejptup pan pan jatye'e vyinkojt-

spejttup. Vintókidapts je'e ve'eda, ve'em ax jo'n je yukjootmit tánuk ku ve'e jatyji je y'oo'kun yakma'a. ¹³Tsaachpaattapts je'e ve'e ve'em ax jo'n je viijnk jayu duyaktsaachpaatti. Ooy tse'e dutuntsokta jetse'e xujun dutóndat jyatía juu' ve'e y'oyja'vidup, tso'otyo'nunts je'e ve'e jets ka'ats je'e ve'e dupaa'ty du'akeega juu' ve'e tyoondup ku ve'e xmaatkáyda xmaat'oo'kta. Ooyts je'e ve'e dutun'oyjávada ku ve'e je kyo'oy je'e dutonda.

¹⁴Ku ve'e je ta'axtajk du'ixta, myaatnayjayepuvaajjudupts je'e ve'e. Ka'a tse'e dumasokta je kyo'oy joojntykinda. Vyin'aa'ndupts je'e ve'e je jayu juu' ve'e duk'oynuja'vidup juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Yujta tse'e jetse'e dúnas'ayóvada pan ti jaty. Ko'oy nukotsa tse'e y'itta. ¹⁵Myasooktu tse'e je tuvutoo' jetse'e tyoo'tókidi, pyanajkxtu tse'e je too' juu' ve'e je Balaam pyajk, je Beor je myajntk, juu' ve'e je meen du'ukpakuvaan je kyo'oy je'e kajx juu' ve'e y'uktonuvaan.

¹⁶Ax tukna'muxju tse'e to'k je burra juu' ve'e mukojtsju je jayu je y'aaj je yo'kt maat. Oyame'e je Balaam dukojtsnajxy je Nte'yam je y'ayook, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam duyakajty jets je'e ve'e dutónut juu' ve'e ka v'jap y'uktonuvaan.

¹⁷Ve'em xa ve'e je jáyuda ax jo'n je mo'ot juu' ve'e tutyatsni, ve'em ax jo'n je vínuts juu' ve'e je mak po'j ooy tunyakpapojjup, ñupaajmtki tse'e je Nte'yam jetse'e y'ijttinit joma ve'e dunukoo'tsikúx.

¹⁸Namyájijup tse'e dukotsta juu' ve'e kyanuja'vidup, vaandupts je'e ve'e jets ka'a je'e ve'e tyókina ku ve'e je jayu je y'avintso vinma'yun duyaktún, ve'em tse'e dvin'aa'nda je jayu juu' ve'e námnum dumasooktup je kyo'oy too'. ¹⁹Tyukvinva'nidupts je'e ve'e jetse'e naspaka y'íttat; ax viinnm tse'e

y'litta jem je tokin kya'm. Kux je'e ve'e je jayu myutuump myupujkp pan ti ve'e ka'mijup. ²⁰Kux pan ta tse'e je vin'aa'mpa dunujávada je nMaja Vintsánamda jye'e, je nYaktsookpamda Jesucristo jye'e, jets je'e kajx tse'e dumasookti je kyo'oy je'e juu' ve'e ijtp yaja naxviijn, pan myaatnavyaa'njadinuavpts je'e ve'e jado'k nax je naxviijnit je kyo'oy je'e, nuyojks je'e ve'e jep tokin jaatp tyándat je jáyuda jets ka'a ve'e ku ve'e kudukanuja'vidi je tyuv je'e. ²¹Nuyojk oy xa ve'e kuy'ijtxjidi je jayu ku ve'e kudukanuja'vidi juu' ve'e pyaatyp y'akeegup jets ka'a ve'e ku ve'e dunujávada je kunuu'kx pava'nun juu' ve'e yakvaajnjidu jetse'e dumasooktini. ²²Ve'emts je'e ve'eda ax jo'n ya kats: "Y'avimpijtinuavpts je'e ve'e je ok juu' ve'e tudu'uk'uu'ts", nay ve'empa tse'e: "Je keem juu' ve'e tuy'uktsi'iv, namyo'otspataa'pjinuavpts je'e ve'e jado'k nax".

Miinnuavap tse'e jado'k nax je Maja Vintsán

3 Utsta ajchta utsta tsá'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ya'a ve'e je mumejtsk nak juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup. Yam atse'e mejtsk nak kajxm mpum jetse'e ntukjaa'myétstat juu' ve'e mnuja'yidup, ve'em tse'e oy xpayo'oydat juu' ve'e oy jets va'ajts. ²Ntsajkp xa atse'e jetse'e xjaa'myétstat juu' ve'e jujpani y'ava'nidu je Nte'yam je vya'ajts joot ayook kojtsnajxpatajkta, nay ve'empa je pava'nun juu' ve'e myakta'nuxjudu je kyukátsiva kajxta je Maja Vintsán, je nYaktsookpamda. ³Muto'k viijn, nujávada tse'e jets ku ve'e tyáminit je itakax, jem tse'e je jayu vye'nadat pan pan jatye'e dutóndap je ka óyap juu' ve'e chojktup je y'avintso vinma'yun kajx. Mtukxi'ikjadapts miits je'e ve'e, ⁴jidu'um tse'e vya'an-

dat: "Ve'em xa miitse'e mva'anda jets yaktaane'e je Jesús je kojstán jets miinnuavap je'e ve'e jado'k nax. ¿Ax jómats je'e ve'e y'it? eo'ktu xa ve'e je jujpit jáyuda. Ve'em ax jo'n y'ijit ku ve'e ya it choo'ntk, nay vanxúpjyamts je'e ve'e y'it uxyam paat." Jidu'um tse'e vya'andat. ⁵Ax akejxtkam tse'e dukamajapamda jets je Nte'yam je y'ayook kajx tse'e jujp xup jyeji ya tsajmit it jets ya naxviijnit it. Je naaj kajx tse'e jets jem naaj itukojkm je naax yakpuujm. ⁶Je naaj kajxpa tse'e je Nte'yam duyakvintoki je jujpit naxviijnit it ku ve'e je naakukóma tyoojnji. ⁷Je Nte'yam je y'ayook kajxpa tse'e ya tsajmit it jets ya naxviijnit it apaamduka duyak'it jetse'e kyutókiyut je jaajn maat. Ve'em tse'e duyak'it van'it paat ku ve'e yaktokimpayoydinit jetse'e vyintókidinit je jayu juu' ve'e ko'oyjoojntykidup.

⁸Utsta ajchta utsta tsá'ada, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, jaa'myétsta tse'e jets ve'eme'e je Nte'yam dujava to'k xaaj ax jo'n miijl joojnt kuy'ijit, ve'emts je'e ve'e duja'viva miijl joojnt ax jo'n to'k xaaj kuy'ijit. ⁹Ka'a xa ve'e je Nte'yam dujakakutyonuva'añ juu' ve'e vyaajntk, ka'a tse'e jatyi je jayu je tyokin dutukkuvet, ve'em je'e ve'e dujatsak jetse'e ni pana kukyavintoki, jyatsajkpts je'e ve'e jetse'e kuvyinmayumpijttini jetse'e kudumasooktini je kyo'oy joojntykinda.

¹⁰Ve'em ax jo'n je jayu kavinmaayp y'it ku ve'e je mee'tspa jye'ya koo'ts jetse'e myee'tsut, nay ve'empa tse'e kavinmaayp je jayu vye'nadat je xaaj ku ve'e je Maja Vintsán myiinnuvat. Ve'emts je'e ve'e makk yakmotu van'it ax jo'n je toya pyuj cha'pxy, tokyáxupts je'e ve'e pan ti jatye'e ijtp jem tsajviinnm jets yaja naxviijn.

¹¹Je'e kajx tse'e, kuxe'e ya'a nujom kyutókikáxut, ¿vintsos je'e ve'e dutsak jetse'e je Nte'yam je myajin kajx njoojntykimdat nmaxviijnimdat? Ve'em tse'e

dutsak jetse'e je Nte'yam je myajin kajx njoointykimdinit ¹² namvaate'e n'a'ix-umda je xaaj juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki. Je'e tse'e mtóndap mkótstap vintso ve'e jatyi je xaaj myínut. Je xaaj tse'e ya tsajmit it tyokyajxnit, tukja'yikajxnupts je'e ve'e juu' jatye'e ijtp jem tsajviinm, kux makke'e ooy tyuntóyut. ¹³ Ax je Nte'yam tse'e vaan jets jéjape'e je nam tsajp je nam naax, jem joma ve'e yaktónut juu' ve'e pyaatyp y'akeegui. Ax je'ets je'e ve'e je y'oy je'e juu' ve'e n'a'ixumdup.

¹⁴ Ax ve'em tse'e, miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, a'ixta ku ve'e je xaaj jye'ynit. Je'e tse'e mtóndap mkótstap jetse'e jem je Nte'yam vyinkojkm m'ijttinit oy jets va'ajts, ka'a ve'e pan je tokin maat mpaa'tjadat, oy joot'e m'ijttinit je'e maat. ¹⁵ Payo'oyda vintso ve'e je Nte'yam je jayu je tyokin jatyi dukatukkuvetta. Ve'em tse'e dutún jetse'e dujajeptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, ve'em ax jo'n je n'út-samda je n'ajchamda Pablo mtuknuja'yijidi je vijin je kejún maat juu' ve'e je Nte'yam moojyju. ¹⁶ Ve'em ya'a ve'e ax jo'n je Pablo vya'añ jem nujom nak

kajxm juu' ve'e jyaayp. Jem xa ve'e juu' ve'e tso'ox yakvinmótup juu' ve'e jyaayp; ax je jayu juu' ve'e duka'oynuja'vidup je Nte'yam je y'ayook, ka'ats je'e ve'e duyakkópkada vintso ve'e juu' jaty y'ixuva, kyojtsvaatstupts je'e ve'e ve'em ax jo'n dukapaa'ty dukah'akeega, ve'em ax jo'n dutonda maat je viijnk nak juu' ve'e ijttup jep Kunuu'kx Jatyan kujxp. ¡Naajkvintókiidupts je'e ve'e kuxe ve'em dutonda!

¹⁷ Ax miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, mnuja'vidinupts miits ya'a ve'e. Je'e kajx tse'e, oyame'e tam m'itta je Nte'yam maat, naajk'ítjadats viji kej jetse'e ve'em mkayakka'ajadat jep tokin jaatp je jayu juu' ve'e dukamajapaamdup juu' ve'e je Nte'yam chajkp, je jayu juu' ve'e je viijnk jayu dutuk'ixtup juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeegui. ¹⁸ Pan vintso ve'e ya it ñaxy, je'e tse'e mtóndap mkótstap jetse'e nuyojk oy x'ixadat je nMaja Vintsánamda, je nYaktsookpamda Jesusristo, jetse'e nuyojk mnaajk'ítjadat je myaa'yun maat. ¡Uxyam jets xa'ma kajxts je'e ve'e yakmaja yakjaancha y'ijtnit! Amén.

Ya'a tse'e je muto'k nak juu' ve'e je Juan jyaay

Je Kats je Ayook tse'e je joojntykin dukamip

1 Je Kats je Ayook kajxts ats miitse'e nnujáyada. Je'e tse'e je joojntykin dukamip, je'e tse'e ijt ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na. N'amotunajxts aats je'e ve'e, jets aatse'e ya nvijn ntuk'ix, jets aatse'e ya nka'aj ntuktaajn. ²Je'e tse'e jayuvimpijt jetse'e ñaajknuke'x-natajkiji jeja aats nvinkujk. Ax je'e pan aatse'e n'ix, je'e tse'e jye'e juu' aats miitse'e nvaajnjidup. Je'e tse'e dukamip je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Je Nte'yam maatts je'e ve'e y'ijjt jetse'e ñaajknuke'xnatajkiji jeja aats nvinkujk. ³Ax je'e pan aatse'e n'ix nmotu, je'ets je'e ve'e jye'e juu' aats miitse'e nvaajnjidup jetse'e xjajeptuvat aats maat je joojntykin juu' je'e ve'e yajkyp. Ax je joojntykin juu' aatse'e yakmooy, njajejppts aats je'e ve'e maat je Dios Tee' jets maat je y'Onuk Jesucristo. ⁴Ntuknuja'yidupts ats miits ya'a ve'e jetse'e pu'uk avaada nxoojntkumdinit.

Tum je ajajtk maatts je'e ve'e je Nte'yam

⁵Je ayook tse'e juu' aatse'e xvaajnji jets aatse'e n'amotunajxy, je'ets aats miitse'e nvaajnjidup. Jidu'umts je'e ve'e vya'añ: Ni vinxupa xa ve'e koo'ts kya'it joma ve'e je Nte'yam, tum je ajajtk maatts je'e ve'e. ⁶Pan va'numdup xa ve'e jets njajejpumdupe'e ya joojntykin je Nte'yam maat jetse'e ntokinto'numda, ve'em tse'e n'ijtumda ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'ydup jeja akoo'ts it jaat, taayimdupts uu'me'e jetse'e nkato'numda je tyuv je'e. ⁷Ax pan nto'numdup tse'e je tyuv je'e, ve'em ax jo'n je Nte'yam dutún je tyuv je'e, ijtumdup tse'e ax jo'n

je jayu juu' ve'e yo'ydup jeja ajajtk it jaat, njajejpumdup tse'e ya joojntykin je Nte'yam maat, jets je y'Onuk Jesús je y'oo'kun kajx tse'e xtuknuvaatumda nujom je ntókinamda.

⁸Pan va'numdup xa ve'e jets ka'a ve'e je tokin njajejpumda, nnavyin'aa'numjudupts uu'me'e viinn jets ka'a tse'e je tyuv je'e y'it yam nja'vin kajxmamda. ⁹Ax pan n'ava'nimdupts uu'me'e je ntókinamda, nnuja'vimdup tse'e jets tyuumpe'e je Nte'yam juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip, xtokinmee'kxumdupts uu'm je'e ve'e jetse'e xtuknuvaatumdat nujom juu' jatye'e ka óyap. ¹⁰Ax pan va'numdup tse'e jets ka'a ve'e tii je ntókinamda, ve'emts je'e ve'e yakvinmotu jets taayipe'e je Nte'yam, ka'a tse'e je y'ayook n'itumo'yumda jetse'e y'ítut yam nja'vin kajxmamda.

Xnuténimdup tse'e je Cristo

2 Miitsta, juu' atse'e n'onukja'vidup, je'e kajxts atse'e ya nak nja'a jetse'e mkatokintóndat. Ax pan pan tse'e nuntokintoomp, njajejpumdup tse'e to'k pane'e xnuténimdup jem je Nte'yam vyinkojkm, je Jesucristots je'e ve'e, juu' ve'e dutoomp dukojtsp juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip. ²Je'e tse'e xku'oo'kimdu jetse'e je ntókinamda xtuknuvaatumdinit; ka uu'mjyap tse'e je ntókinamda xtuknuvaatumdap, nay ve'empa ve'e jetse'e dutuknuvaatumstinit je jayu je tyokin vinxup to'k it to'k naxviijn.

³Va'ajts tse'e nnuja'vimda jets n'ixamda ve'e je Nte'yam pan nkutyo'numdupe'e je'e je pyava'nun. ⁴Pan vaamp xa ve'e je jayu: "N'ixa xa ats je'e", jetse'e dukakutyún je'e je pyava'nun, taayipts je'e ve'e, ka'a ve'e jem jya'vin kajxm je Nte'yam. ⁵Ax pan pan tse'e dukutyoomp je'e je pyava'nun, pu'uk avaada tse'e jem jya'vin kajxm y'it je Nte'yam je chojkin. Jidu'um tse'e

nnuja'vimda jets ijtumdube'e jem je Nte'yam jya'vin kajxm: ⁶Je'e juu' ve'e vaamp jets jem je'e ve'e je Nte'yam jya'vin kajxm y'it, vinkopkts je'e ve'e jetse'e ve'em jyoojntykat ax jo'n je Jesús jyoojntyki.

⁷Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ka'a xa ats miitse'e ntuknujáyada to'k je nam pava'nun, je'e ve'e juu' ve'e m'amotunajxtu jetse'e jémani xjayejp'ukvaandi, je ayookts je'e ve'e juu' ve'e myakvaajnjudu. ⁸Oyam tse'e vye'ema, ntuknuja'yidufts ats miitse'e to'k je nam pava'nun juu' ve'e tyúvam, juu' ve'e je Cristo duyaknuke'xnatajki jets miitse'e xyaknuke'xnatajkiduva, kux najxp xa ve'e ya it ku ve'e je jayu y'itta kupi'ijts kukoo'ts, ajajnup ata'kxnupts je'e ve'e uxyam je tyuv je'e.

⁹Pan vaamp xa ve'e je jayu jets ve'em je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'yp jeja ajajtk it jaat, pan ka'a tse'e dutsak je y'uts je y'ajch maat je y'uts je cha'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'yp jeja akoo'ts it jaat. ¹⁰Pan pan tse'e dutsojpk je y'uts je y'ajch maat je y'uts je cha'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'yp jeja ajajtk it jaat, ka'ats je'e ve'e ti ka óyap dujajep juu' ve'e yakka'ajup jep tokin jaatp. ¹¹Ax pan pan tse'e dukatsojpk je y'uts je y'ajch maat je y'uts je cha'a, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je jayu juu' ve'e yo'yp jeja akoo'ts it jaat, ka'ats je'e ve'e dunujava pan joma ve'e ñujkx, kux je viints jayu jo'n je'e ve'e yo'oy.

¹²Pi'k ónukta, nnuja'yidufts ats miitse'e kux je Nte'yame'e mtokinmee'kxjudu je'e kajx ku ve'e xaanchjávada je Jesucristo.

¹³Onuk tee'da, nnuja'yidufts ats miitse'e kuxe'e x'íxada je'e pane'e ijtp ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na jets uxyam paat. Muutskit ónukta, nnuja'yidufts ats miitse'e kuxe'e x'amaadaaguidi je ko'oyjáyuvap

juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjáyuvaptajkta.

Pi'k ónukta, nnuja'yidufts ats miitse'e kuxe'e x'íxada je Dios Tee'. ¹⁴Onuk tee'da, nnuja'yidufts ats miitse'e kuxe'e x'íxada je'e pane'e ijtp ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na jets uxyam paat. Muutskit ónukta, nnuja'yidufts ats miitse'e kuxe'e to'k aaj to'k joot m'itta je Nte'yam maat, jeme'e mja'vin kajxmda je Nte'yam je y'ayook y'it jetse'e x'amaadaaguidi je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjáyuvaptajkta.

Ka'a tse'e xtsóktat je naxviijnit je kyo'oy je'e

¹⁵Ka'a tse'e xtsóktat je naxviijnit je kyo'oy je'e, ni ka'a tse'e xtonuva'andat juu' ve'e tyoondup pan pan jatye'e du-maatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e. Pan pan tse'e dutsojpk je naxviijnit je kyo'oy je'e, ka'a tse'e jem jya'vin kajxm je Nte'yam je chojkun. ¹⁶Kux nujom je naxviijnit je kyo'oy je'e, je ka óyap juu' ve'e je jayu chojktup je y'av-intso vinma'yun kajxta, je ka óyap juu' ve'e je jayu chojktup ku ve'e juu' du'ixta, jets je ka óyap ku ve'e je jayu ñamyá-jajada ku ve'e juu' du'ixta dujajep, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam ya ka óyap duyakjeja, je kyo'oy je'e kajx ya'a ve'e juu' ve'e ijtp yaja naxviijn. ¹⁷Támin-ufts je'e ve'e ku ve'e ya it kyajxnit maat nujom je kyo'oy je'e juu' ve'e je jayu chojktup yaja naxviijn; ax je jayu juu' ve'e dutoondup juu' ve'e je Nte'yam chajkp, jyayejppts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Je tyuv je'e jets je taay

¹⁸Miitsta, juu' atse'e n'onukja'vidup, kuxaxa ámani xa ve'e uxyam. Mmótudu tse'e jets jéjape'e to'k juu' ve'e je Cristo dutso'oxpákup; ax jeja tse'e uxyam numay je jayu juu' ve'e je Cristo dut-

so'oxpajktup. Kux tse'e ve'em dütönda, je'e kajx tse'e nnuja'vimda jets kukaxa ámani ve'e uxyam. ¹⁹Ka'a tse'e je jayu y'uknaya'amojkijidini uu'm maatta, kux ka'a ve'e y'itta je njáyuvamda. Pan kuy'itta xa ve'e je njáyuvamda, kutyaandits je'e ve'e uu'm maatta; ax kux tse'e choo'ndi, je'e kajx tse'e nuke'xnatáka tyañ jets ka'a ve'e je njáyuvamda y'it.

²⁰Ax ka'ats miitse'e ve'em ax jo'n je'eda, je Cristo tse'e mpa'muxjudu jem mja'vin kajxmda je Espíritu Santo jetse'e xnuja'vikáxta je tyuv je'e. ²¹Ka'ats ats miitse'e nnujáyada ax jo'n to'k dunjaya pan pan jatye'e dukunuja'vidup je tyuv je'e, nnuja'yidup ats miitse'e kuxe'e je'e xnujávada. Ax mnuja'vidup tse'e jets ka'a ve'e je tyuv je'e duyakjeja je taay. ²²¿Pants je'e ve'e juu' ve'e taayip? Taayip xa je'e ve'e pan panele vaamp jets ka'a ve'e je Nte'yam je Jesús dUVinkaajn jetse'e yakkutojknit. Pan pan tse'e vaamp jets ka'a ve'e je Nte'yam je Jesús dUVinkaajn jetse'e yakkutojknit, je Nte'yamts je'e ve'e cho'oxpujka, ka'a tse'e dukuvuk je Dios Tee', ka'a tse'e dukuvajkpa je y'Onuk. ²³Pan pan xa ve'e dukakuvajkpa je Dios Tee' je y'Onuk, ka'ats je'e ve'e jem jya'vin kajxm je Dios Tee'. Pan pan tse'e du'ava'nip jets je Nte'yam je y'Onuk je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, jemts je'e ve'e je jayu jya'vin kajxm je Dios Tee' jets je y'Onuk.

²⁴Tun'ixta vintso ve'e jem mja'vin kajxmda y'ijtnit je Cristo je y'ayook, juu' ve'e m'amotunajxtu ku ve'e je jayu mva'nux'ukvaajnidi. Pan taampts je'e ve'e, m'ijttinup tse'e jem je Dios Tee' jets je y'Onuk jya'vin kajxmda. ²⁵Ax ya'ats je'e ve'e juu' ve'e je Jesucristo xtukvinva'nimdu, je joojntykin juu' ve'e xá'ma kajx ijtp.

²⁶Ntuknuja'yiduups ats miits ya'a ve'e kux jeme'e je jayu juu' ve'e du'ixtidup vintso ve'e mtukmaso'okjadat je

Nte'yam. ²⁷Ax miits kajxta, taampts je'e ve'e jem mja'vin kajxmda je Espíritu Santo, juu' ve'e je Cristo jem pyaam. Ka'a tse'e vyinkopka jetse'e pan juu' mjaa'ktuk'ixjadat; je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem mja'vin kajxmda, je'e tse'e mtuk'ixjudup, ax ka'ats je'e ve'e tyaaya. Ve'em ax jo'n je Espíritu Santo mtuk'ixjidi, tanda tse'e je Cristo maat.

Je'eda pan pan jatye'e ijttup je Nte'yam je y'ónukta

²⁸Ax uxyam tse'e, miitsta, juu' atse'e n'onukja'vidup, m'ijttinupts miitse'e jem je Cristo jya'vin kajxm, ax ve'em tse'e n'ijttumdinit makk aaj makk joot jetse'e nkatso'otyo'numdat jem je'e vyinkojkm ku ve'e myiinnuvat. ²⁹Mnuja'vidup xa miitse'e jets pyaatyp y'akeeguipe'e juu' ve'e je Cristo tyuump kyajtsp, ax ve'em tse'e xnujávada jets nujom pan pan jatye'e dutoondup dukojtstup juu' ve'e pyaatyp y'akeeguipe, je Nte'yamts je'e ve'e je nam joojntykin moojyjudu.

3 Payo'oyda oy vintso ve'e je Dios Tee' ooy xtuntsojkumda, je'e ku ve'e vya'añ jets je'e je y'ónuk uu'me'eda. ¡Ax je'e je y'ónuktats uu'me'eda! Je'e kajx tse'e xka'ixamda je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e, kux ka'a ve'e du'ixada je Dios Tee'. ²Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, je Nte'yam je y'ónukta xa uu'me'eda. Oyame'e kyanuke'xnatákanum jets ti ve'e n'ijttumdad, nnuja'vimdinup tse'e jets ku ve'e je Cristo myiinnuvat, ijttumdinup tse'e ax jo'n je'e, kux n'ixumdap uu'm je'e ve'e van'it ax jo'n y'it. ³Anañujoma pan pan jatye'e ve'em je jaanchja'vin dUjajejptup, y'ixtidupts je'e ve'e vintso ve'e y'ijttinit oy jets va'ajts, ve'em ax jo'n je Cristo y'it oy jets va'ajts.

⁴Anañujoma pan pan jatye'e tokin-toondup, ka'ats je'e ve'e dukutyonda je Nte'yam je pyava'nun, kux je tokin, je'e

je'e ve'e ku ve'e je jayu dukakutyún je Nte'yam je pyava'nun. ⁵ Ax nmuja'vimdinup tse'e jets je'e kajxe'e je Cristo myiijn yaja naxviijn jetse'e je ntókinamda xtuknuvaatsumdinit. Oyame'e y'ijt yaja naxviijn, ka'ats je'e ve'e ti tokin dujayep. ⁶ Pan pan xa ve'e jem jya'vin kajxm je Cristo, ka'ats je'e ve'e ñaajk'ítju jep tokin jaatp; ax je jayu juu' ve'e tokin-toomp, ka'ats je'e ve'e je Cristo du'ixa.

⁷ Miitsta, juu' atse'e n'onukja'vidup, ka'a tse'e xyakjattat jetse'e pan mtukmaso'okjadat je Nte'yam je tyoo'. Je'e juu' ve'e dutoomp juu' ve'e pyaatyp y'akeegui, tuvts je'e ve'e je jyáuvín je jyoojntykin, ve'em ax jo'n je Cristo tuv je jyáuvín je jyoojntykin. ⁸ Ax je'e juu' ve'e tokintoomp, je ko'oyjáuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta, je'e je jyayu xa je'e ve'e, kux je ko'oyjáuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta, tokin toompats je'e ve'e van'ítani ku ve'e ka'anum ya it choo'nduk vye'na jets uxyam paat. Je'e kajx tse'e je Nte'yam je y'Onuk myiijn yaja naxviijn jetse'e je jayu kyoo'k'ijttinit jem je ko'oyjáuvap kya'm. ⁹ Je'e pan pan jatye'e ijttup je Nte'yam je y'ónukta, ka'ats je'e ve'e ñaajk'ítjada jep tokin jaatp, kux je Nte'yame'e je nam joojntykin moojjyudu. Ax ka'a tse'e y'o'yixjada jetse'e ñaajk'ítjadat jep tokin jaatp, kux je Nte'yam je y'ónuk je'e ve'eda. ¹⁰ Jidu'um xa ve'e nnuja'vimda pan pan jatye'e je Nte'yam je y'ónukta jets pan pan jatye'e je ko'oyjáuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta je y'ónukta. Pan pan xa ve'e dutoomp juu' ve'e kyapaatyp kyah'akeegui, ka je'epts je'e ve'e je Nte'yam je y'ónuk, ka'ava je'e juu' ve'e dukatsojpk je y'uts je y'ajch maat je y'uts je cha'a.

Nachókjada to'k jado'k

¹¹ Ya'a tse'e je ayook juu' ve'e m'amotunajxtu van'ítani ku ve'e je jayu mva'nux'ukvaajnjidi, je'ets je'e ve'e jetse'e nnachojkumjadat to'k jado'k. ¹² Ka'a tse'e m'íttat ax jo'n je Caín, juu' ve'e ijt je ko'oyjáuvap je jyayu jetse'e je y'uts duyak'aa'k. ¿Ax tyajx tse'e duyak'aa'k? Je'e kajxe'e kux ka óyap je'e ve'e juu' ve'e tyoon jets oys je'e ve'e juu' ve'e je y'uts tyoon. ¹³ Utsta ajchta utsta tsá'ada, ka'a tse'e xtuk'atúvadat pan mkatsojjudupe'e je jayu juu' ve'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyoo'oy je'e. ¹⁴ Ijtumdu tse'e ax jo'n aa'k kun'ijtumdi. Ax ka'a tse'e ve'em n'uk'ijtumdini, je nam joojntykin tse'e je Nte'yam xmo'yumdu. Je'e kajxts ya'a ve'e nnuja'vimda kux ntsojkmdupe'e je n'útsamda je n'ajchamda maat je n'útsamda je ntsa'aamda. Pan pan xa ve'e je tsojkun dukajayepp, taampts je'e ve'e ax jo'n aa'k kuy'ijit. ¹⁵ Pan pan tse'e je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a dukatsojpk, ve'emts je'e ve'e ax jo'n je yakjaju'oo'kpa. Ax mnuja'vidinupts mitse'e jets ka'a ve'e je yakjaju'oo'kpa dujayep je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

¹⁶ Jidu'um xa ve'e nnuja'vimda ti je'e ve'e je tsojkun: Je Jesucristo tse'e xku'oo'kimdu. Ax ve'em tse'e, chojkpapts je'e ve'e jetse'e mputajkimdat je n'útsamda je n'ajchamda maat je n'útsamda je ntsa'aamda je'e paat jetse'e nku'oo'kimdat. ¹⁷ Pan pan tse'e juu' du'ixp dujayepp jetse'e du'ix je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a juu' ve'e katih'ijtxjup, jetse'e dukatukma'at, ka'ats je'e ve'e jem jya'vin kajxm je Nte'yam je chojkun. ¹⁸ Miitsta, juu' atse'e n'onukja'vidup, va'an tse'e duto'numda juu' ve'e duyaknuke'xnatajkip jets to'k aaj to'k joot'e je jayu ntsojkumda, ka koojyap

tse'e nva'numdat jets ntsojkumdupe'e. ¹⁹⁻²⁰Jidu'um xa ve'e nnuja'vimda jets ijtumdupe'e je tyuv je'e maat jets to'k aaj to'k joot'e n'ijtumda jeja je Nte'yam vyinkujk ku ve'e nnayja'vimjada jets tokin maat uu'me'eda: Nnumájipts je'e ve'e je Nte'yam jets ka'a ve'e ya nja'vinamda, nuja'vikujxpts je'e ve'e je Nte'yam.

²¹Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, pan ka'a xa ve'e nnayja'vimjada jets tokin maat uu'me'eda, nayja'vimjudupts uu'me'e jetse'e ntsapkojtsumdat, ²²xmo'yumdup tse'e je Nte'yam pan ti ve'e n'amótumdup, je'e kajx ku ve'e nkutyonumda je pyava'nun jetse'e nto'numda juu' je'e ve'e chajkp. ²³Ax je'e je pyava'nun, je'ets je'e ve'e jetse'e njaanchja'vimdinit je y'Onuk Jesucristo jetse'e nnachojkumjadat to'k jado'k ax jo'n xtukpava'numdi. ²⁴Pan pan xa ve'e dukutyoomp je pyava'nun, ijtppts je'e ve'e jem je Nte'yam jya'vin kajxm jetse'e jem jya'vin kajxm je Nte'yam y'it. Ax jidu'um tse'e nnuja'vimda jets ijtp je'e ve'e yam nja'vin kajxmamda, je Espiritu Santo kajx, juu' je'e ve'e xmo'yumdu.

Payo'oyda oy pan juu' ve'e ijtp jem je jayu jya'vin kajxm

4 Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ka'a tse'e xjaanchjavadat nujom pan pan jatye'e vaandup jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa je'e ve'eda. Payo'oyda oy pan je Nte'yam kajx je'e ve'e juu' ve'e jem jya'vin kajxm, uk pan ka'a. Kux jeja xa ve'e numay je jayu juu' ve'e natyijjudup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpada, je'e tse'e je jayu tyuk'ixtup juu' ve'e ka je Nte'yamap jye'e. ²Jidu'um tse'e xnujavadat pan jem jya'vin kajxm je Espiritu Santo, juu' ve'e jem je Nte'yam jya'vin kajxm: Nujom je jayu juu' ve'e vaandup jets je Jesucristo ve'e miin yaja naxviijn je jayu ni'kxax kópkax, je Nte'yam kajxts

je'e ve'e juu' ve'e jem jya'vin kajxm; ³ax nujom juu' ve'e vaandup jets ka'a ve'e dujaanchjávada je Jesús, ka je Nte'yam kajxpts je'e ve'e juu' ve'e jem jya'vin kajxm, cho'oxpajktupts je'e ve'e je Cristo. Ax m'amotunajxtu tse'e jets je'yape'e juu' ve'e je Cristo dutso'oxpákup, ax jeja tse'e uxym yaja naxviijn juu' ve'e tso'oxpajkjjudup.

⁴Miitsta, juu' atse'e n'onukja'vidup, je Nte'yam je jyayu xa miitse'eda jetse'e x'amaadaaguidi pan pan jatye'e je Cristo dutso'oxpajktup, kux numájipt je'e ve'e nuyojk pane'e jem mja'vin kajxm ijtp jets ni ka'a ve'e je ko'oyjáyuvap juu' ve'e duyakkutojkip je jáyuda juu' ve'e je Nte'yam dutso'oxpajktup. ⁵Myaat-navyaa'njudup tse'e je naxviijnit je ky'o'oy je'e, je'e kajx tse'e kyotsta je naxviijnit je ky'o'oy je'e jets je'e kajxpa tse'e y'amotunáxjada pan pan jatye'e dumaat-navyaa'njudup je naxviijnit je ky'o'oy je'e. ⁶Je Nte'yam je jyáyuts uu'me'eda. Ax jidu'um tse'e nnuja'vimda pan pane'e kojtsp je Espiritu Santo kajx jets pan pane'e kojtsp ka je Espiritu Santo kajxap: Je Espiritu Santo tse'e du'ava'nip je tyuv je'e. X'amotunajxumdupts uu'm je'e ve'e pan pan jatye'e je Nte'yam du'ixada; ax ka'a tse'e x'amotunajxumda pan pan jatye'e je Nte'yam duka'ixada.

Je'e pane'e je tsojkun dujajejpp

⁷Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, va'an tse'e dunachojkumjada to'k jado'k, kux je Nte'yame'e duyakjéjip je tsojkun. Pan pan xa ve'e je tsojkun dujajejpp, je nam joojntykints je'e ve'e je Nte'yam moojyjudu jetse'e je Nte'yam du'ixa. ⁸Ax pan pan tse'e je tsojkun dukajajejpp, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam du'ixa, kux jyajejpp'e je Nte'yam je tsojkun, je'e tse'e je tsojkun duyakjéjip. ⁹Jidu'um tse'e je Nte'yam duyaknuk'e-x-natajki jets jyajejpp'e je tsojkun, je'e ku ve'e dukejx je y'Onuk yaja naxvi-

ijn jetse'e je joojntykin njayeypum-dinit je y'Onuk kajx. ¹⁰Ya'a xa ve'e duyaknukexnatajkip je tsojkun, ka je'ep kuxe'e je Nte'yam ntsojkumdi, je'e ve'e kuxe'e xtsojkumdi jetse'e je y'Onuk dukejx yaja naxviijn jetse'e je ntókinam xtuknuvaatumdi. ¹¹Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, je'e kajx ku ve'e je Nte'yam ve'em xtsojkumda, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e nnachojkumjadat to'k jado'k. ¹²Ka'a xa ve'e pan je Nte'yam du'ix; ax pan nnachojkumjudup tse'e to'k jado'k, yam tse'e nja'vin kajxmamda je Nte'yam y'it jetse'e pu'uk avaada je chojkun njayeypumda.

¹³Kux tse'e je Nte'yam xmo'yumdi je Espíritu Santo, je'e kajx tse'e nnuja'vimda jets ijtumdupe'e jem je Nte'yam jya'vin kajxm jets je'e ve'e ijtpap yam uu'm nja'vin kajxmamda.

¹⁴N'ixts aatse'e je Nte'yam je y'Onuk, mpuumpts aatse'e je tuvakojsun jets je Nte'yame'e dukejx je y'Onuk jetse'e duyaktso'oktat nujom je jayu pan pan jatye'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn.

¹⁵Pan pan xa ve'e du'ava'nip jets je Jesús je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk, jem tse'e jya'vin kajxm y'it je Nte'yam jets jemts je'e ve'e je Nte'yam jya'vin kajxm y'ijtpa. ¹⁶Ax ve'em tse'e to'k aaj to'k joot nmuja'vimda jets xtsojkumdup uu'm je'e ve'e je Nte'yam.

Jyayejpp tse'e je Nte'yam je tsojkun. Pan pan tse'e ijtp je tsojkun maat, jemts je'e ve'e je Nte'yam jya'vin kajxm y'it jets jemts je'e ve'e jya'vin kajxm je Nte'yam y'ijtpa. ¹⁷Je Nte'yam tse'e duyakpookp je tsojkun juu' ve'e njayeypumdup jetse'e to'k aaj to'k joot n'ijtumdinit je'e maat je xaaj ku ve'e je jayu yaktokimpayo'ynit. Ve'emts ya'a ve'e kux ka'a ve'e nmaatnavyaa'num-jada je naxviijnit je kyo'oy je'e, ve'em ax jo'n je Cristo dukamaatnavyuu'nju je naxviijnit je kyo'oy je'e. ¹⁸Ka'a tse'e je tsa'aga dumaatnavyuu'nju je tsojkun.

Pan pu'uk avaada tse'e je jayu je tsojkun dujayepta, ka'a tse'e je tsa'aga dujayejptuva, kux ku xa ve'e je jayu cha'aga, je'e kajx tse'e cha'aga ku ve'e je tsaach-paatun tyukkada'akjut. Je jayu juu' ve'e je tsa'aga dujayejpp, ka'ats je'e ve'e pu'uk avaada je tsojkun dujayep.

¹⁹Njayeypumdup tse'e je tsojkun kuxe'e je Nte'yam xtsojkumdi ku je'e ve'e ka'anum ntsojkumda vye'na. ²⁰Pan vaamp xa ve'e je jayu: "Ntsajkp atse'e je Nte'yam", taayipts je'e ve'e pan ka'a ve'e dutsak je y'uts je y'ajch maat je y'uts je cha'a. Kux pan ka'a xa ve'e dutsak je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a juu' ve'e y'ixp, ¿ax vintsots je'e ve'e dutsokut je Nte'yam?, juu' ve'e kya'ixp. ²¹Ya'ats je'e ve'e juu' ve'e xtuk-pava'numdu: Pan pan tse'e je Nte'yam dutsojpk, tun vinkopkts je'e ve'e jetse'e dutsojpkpat je y'uts je y'ajch maat je y'uts je cha'a.

N'amaadaaguimdup tse'e je naxviijnit je kyo'oy je'e

5 Pan pan tse'e dujaanchja'vip jets je Jesús je'e ve'e je Cristo, juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon jetse'e yakkutojknit, je nam joojntykints je'e ve'e je Nte'yam moojyju. Pan ntsojkumdup tse'e je ntee'amda, ntsojkumduvaps uu'me'e je n'útsamda je n'ajchamda maat je n'útsamda je ntsa'aamda. ²Jidu'um tse'e nnuja'vimda jets ntsojkumdupe'e je Nte'yam je y'ónukta, je'e ve'e ku ve'e je Nte'yam ntsojkumda jetse'e nto'numda juu' ve'e xtukpava'numdup. ³Jidu'um xa ve'e je Nte'yam ntsojkumda, je'e ve'e ku ve'e nkutyo'numda je pyava'nun. Ax ka'a tse'e ntso'oxja'vimda jetse'e nkutyo'numdat je pyava'nun. ⁴Kux nujom pan pan jatye'e je Nte'yam moojyjudu je nam joojntykin, y'amaadaaguidupts je'e ve'e je naxviijnit je kyo'oy je'e. Ax juu' tse'e

xtuk'amaadaaguimdup je naxviijnit je kyo'oy je'e, je jaanchja'vints je'e ve'e juu' ve'e njayejpumdudup. ⁵ ¿Pants je'e ve'eda juu' ve'e du'amaadaaguidup je naxviijnit je kyo'oy je'e? Je'e'ejji ve'eda juu' ve'e dujaanchja'vidup jets je Jesús je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk.

Juu' ve'e xtuknuja'vimdup je Jesucristo

⁶ Je Jesucristo tse'e miin yaja naxviijn jetse'e yaknapejt jetse'e xku'oo'kimdi. Ka koojyap tse'e ñapejt, ve'empa ve'e y'uk'aa'k. Je Espíritu Santo tse'e xtuknuja'vimdup jets je Jesús je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk, ax ka'a tse'e je Espíritu Santo tyaaya. ⁷ Toojk viijn je'e ve'e juu' ve'e xtuknuja'vimdup jets je y'Onuk je'e ve'e: ⁸ je Espíritu Santo, je Jesús je ñapejtun, jets je Jesús je y'oo'kun. Oyam tse'e toojk viijn, to'kji tse'e je nuja'vin juu' ve'e xmo'yumdudup. ⁹ Njaanchja'vimdup tse'e juu' ve'e je jayu kyojstsup, ax nuyojk jaanchjávumts je'e ve'e je tuvakojsun juu' ve'e je Nte'yam yaktaan, je'ets je'e ve'e juu' ve'e kyojts je y'Onuk kajx. ¹⁰ Pan pan xa ve'e dujaanchja'vip je Nte'yam je y'Onuk, ñuja'vinuups je'e ve'e jem jya'vin kajxm jets je Nte'yam je y'Onuk je'e ve'e je Jesús. Pan pan tse'e dukajaanchja'vip juu' ve'e je Nte'yam kyajtsp, ve'emts je'e ve'e yakvinmōtu jets taayipe'e je Nte'yam, kux ka'a ve'e je jayu dujaanchjáva juu' ve'e je Nte'yam kyojts je y'Onuk kajx. ¹¹ Ax ya'ats je'e ve'e juu' ve'e je Nte'yam kyojts je y'Onuk kajx: Xmo'yumduts uu'm je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, jets je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp, njayejpumdudups uu'm je'e ve'e je y'Onuk kajx. ¹² Pan pan xa ve'e jem jya'vin kajxm je Nte'yam je y'Onuk, jyayejppts je'e ve'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp; ax pan pan tse'e jem jya'vin kajxm ka'ijtp je Nte'yam je

y'Onuk, ka'ats je'e ve'e dujayep je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

Je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp

¹³ Mii'tsta, pan pan jatye'e dujaanchja'vidup je Nte'yam je y'Onuk, je'e kajxts ats miits ya'a ve'e ntuknujáyada jetse'e xnujávadat jets mjayejtupe'e je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¹⁴ Je'e kajx tse'e to'k aaj to'k joot ntsapkojtsumda, kux nmuja'vimdinupe'e jets pan n'amótumdudupe'e juu' ve'e pyaatyp y'akeeguiip maat je Nte'yam je vyinma'yun, xkats'amōtunajxumdupts uu'm je'e ve'e. ¹⁵ Ax pan nnuja'vimdupts uu'm'e'e jets xkats'amōtunajxumdupe'e je Nte'yam ku ve'e juu' n'amótumda, nnuja'vimdudup tse'e jets tyónup je'e ve'e pan ti ve'e n'amótumdudup.

¹⁶ Pan y'ixp xa ve'e to'k je jayu je y'uts je y'ajch ukpu je y'uts je cha'a ku ve'e je tokin dutún juu' ve'e o'yip jetse'e yakmee'kxjat, va'an tse'e dunutsap-katsu, van'it tse'e je Nte'yam myo'ojut je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. Je'e atse'e ntijp je tokin juu' ve'e je Nte'yam myee'kxp. Jeja xa ve'e je tokin juu' ve'e je Nte'yam kyamee'kxp; ka'ats ats miitse'e nnaajmada jetse'e x'amōtudat je Nte'yam jetse'e yaktokinmee'kxut je'e kajx. ¹⁷ Nujom juu' jatye'e ka o'yap, tókins je'e ve'e; ax jeja tse'e je tokin juu' ve'e je Nte'yam myee'kxp.

¹⁸ Nnuja'vimdinup xa uu'm'e'e jets pan pan jatye'e ijttup je Nte'yam je y'ónuk, ka'ats je'e ve'e ñaajk'ítjada jep tokin jaatp, kux íxjudup jayejpjudup je'e ve'e je Nte'yam je y'Onuk, ax ka'ats je'e ve'e je ko'oyjáyuvap y'o'yixju jetse'e vintso tyónjadat.

¹⁹ Nnuja'vimdinup tse'e jets je Nte'yam je jyayu uu'm'e'eda; ax jem tse'e je ko'oyjáyuvap y'am kya'm y'itta nujom pan pan jatye'e dumaatnavyaa'njudup je naxviijnit je kyo'oy je'e.

²⁰ Nnuja'vimduvap xa ve'e jets mine'e je Nte'yam je y'Onuk jetse'e je vinma'yun xmo'yumdi jetse'e ve'em n'ix-aimdinit je'e pane'e tyúvam ijtp. Ax ijtumdup tse'e jem je'e jya'vin kajxm pane'e tyúvam ijtp, je Nte'yam je y'Onuk Jesucristots je'e ve'e, je'ets je'e ve'e

je Nte'yam, juu' ve'e tyúvam ijtp, je'e tse'e duyajkp je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ²¹ Miitsta, juu' atse'e n'onukja'vidup, ka'a tse'e xvinjavadat xvintsa'agadat juu' ve'e ka je Nte'yamap. Amén.

Ya'a tse'e je mumejtsk nak juu' ve'e je Juan jyaay

Ku je Juan dunuja'yi to'k je ta'axtajk maat je y'onukta

1 Ats, je maj onuk, to'k juu' ve'e je jaanchja'vivatajk dunuvinténip, máyam atse'e je Dios ntuknukexta je uts je tsa'a maat je y'onukta juu' atse'e ooy ntuntsojktup. Ax ka átsjyapts mitse'e ntsojktup, mtsojkkjuduvapts miits je'e ve'e nujom pan pan jatye'e dunuja'vidup je tyuv je'e. ² Je'e kajx tse'e nna-chojkumjada kuxe'e yam nja'vin kajx-mamda y'it je tyuv je'e jets xa'ma kajxts je'e ve'e yam nja'vin kajxmamda y'ijtnit. ³ Je Dios Tee' jets je Jesucristo, je Nte'yam je y'Onuk, je'e tse'e xkunoo'kx-umdap jetse'e n'ijtumdinit je tyukmo'tun maatta je y'oy joot maatta, ve'em tse'e n'ijtumdinit je tyuv je'e maat je tsojkkun maat.

⁴ Ooy xa atse'e ntuntukxoonduk ku atse'e nnujava jets jeme'e je m'onukta juu' ve'e dupanajxtup je tyuv je'e, ve'em ax jo'n je Dios Tee' xtukpava'numdi. ⁵ Ax je'e kajx tse'e, va'an tse'e duna-chojkumjada to'k jado'k. Ax je pava'nun juu' ats miitse'e ntuknuja'yidup, ka nam pava'nunapts je'e ve'e, je pava'nun je'e ve'e juu' ve'e je Maja Vintsán kyojts ku ve'e yak'ixpajk'ukvaajñ. ⁶ Pan nachojkumjudup tse'e to'k jado'k, nkuty-o'numdup tse'e je Nte'yam je pyava'nun. Ax je'e je pyava'nun, je'ets je'e ve'e jetse'e nnachojkumjadat to'k jado'k, ve'em ax jo'n xnújávada van'ítani ku ve'e x'amotunajx'ukvaandi je Nte'yam je y'ayook.

Je'e pan pan jatye'e je jaju dvin'aa'ndup

⁷ May xa ve'e y'itta yaja naxviijn pan pan jatye'e je jaju dvin'aa'ndup,

vaandupts je'e ve'e jets ka'a ve'e je Jesucristo jyayuvimpijt. Vin'aa'mpats je'e ve'eda pan pan jatye'e ve'em vaandup, cho'oxpajktupts je'e ve'e je Cristo. ⁸ Nay'ix'ítjada kux ku ve'e mka-to'nuxjadat juu' ve'e mtoondup, je'e tse'e mtóndap jetse'e pu'uk avaada xjajejptinit je y'oy je'e juu' ve'e je Nte'yam mtukmutsojkkjudup.

⁹ Pan pan xa ve'e duyaknuyojkip je Cristo je y'ixpajkun jetse'e je jaju dutuk'ix ax jo'n dukapaa'ty dukah'akeega maat je kats je ayook juu' ve'e je Cristo yaktaan, ka'ats je'e ve'e jem jya'vin kajxm je Nte'yam. Ax pan pan tse'e je jaju dutuk'ixp juu' ve'e je Cristo kyojts, jemts je'e ve'e jya'vin kajxm y'itta je Dios Tee' jets je y'Onuk. ¹⁰ Pan jem xa ve'e juu' ve'e mku'ixjudup jetse'e je jaju dukatuk'ix ya ixpajkun, ka'a tse'e xkuváktat jem mtak'am jets ni ka'a tse'e x'oyvinkukojsiduvat. ¹¹ Kux pan pan xa ve'e du'oyvinkukojsip, tyukmaattuumpts je'e ve'e je kyo'oy je'e.

Ku je Juan kyojtskukajxini

¹² Jep xa ve'e may viijn juu' ats miitse'e kunjaa'ktuknuja'yidi, ax ka'ats atse'e yap nak kujxp nja'ava'añ kux ntsajkp atse'e jets ats miitse'e najkx nku'ixta jetse'e avinm ah'am nmukótstat, ve'eme'e pu'uk avaada nxoojntkumdat.

¹³ Je n'útsamda je ntsa'aamda juu' ve'e je Nte'yam vyinkoon, je'e je y'onukta tse'e mkejxuxjudup máyam je Dios. Amén.

Ya'a tse'e je mutoojk nak juu' ve'e je Juan jyaay

Ku je Juan dunuja'yi je Gayo

1 Ats, je maj ónuk, to'k juu' ve'e je jaanchja'vivatajk dunuvinténip, máyam ats mitse'e je Dios ntuknúkex, mits, Gayo, juu' atse'e ooy ntuntsajkp.

²Nnupsapkajtspts ats mitse'e jetse'e nujom kajx m'óyat jetse'e makkátsots m'ijtnit, ve'em ax jo'n atse'e nnujava jets oye'e je mjoot je mja'vin y'lit jeja je Nte'yam vyinkujk. ³Ooy atse'e ntuntukxoointk ku ve'e jye'ydi je utsta je ajchta jets atse'e xnuujmidi vintso ve'e to'k aaj to'k joot mnaajk'ítju je tyuv je'e maat, ve'em ax jo'n xa'ma kajx mnaajk'ítju je tyuv je'e maat. ⁴Ooy xa atse'e ntuntukxoonduk ku atse'e nmoťu jets je'eda pan pan jaty atse'e n'onukja'vidup, naajk'ijťjuduťpts je'e ve'e je tyuv je'e maat. Ka'a tse'e ti viijnk juu' atse'e ve'em ntukxoointkp.

Ku je Gayo yak'oñukojtsi

⁵Mits, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, oys je'e ve'e juu' mitse'e mtuump, je'ets je'e ve'e vintso ve'e xputaka je utsta je ajchta maat je utsta je tsa'ada, je'e ve'e vinkopk juu' ve'e je'yva jayu. ⁶Je utsta je ajchta juu' ve'e ve'nidup mits maat, je'e tse'e dunukojtsu jeja je jaanchja'viva vyinkujk vintso mits je'e ve'e xputajkidi. Ku tse'e ñajxtinuvat jem tsov, putaka je'eda to'k aaj jetse'e xmo'odat juu' ve'e y'ajootadap too' aajy, ve'eme'e xtónut ax jo'n je Nte'yam du'oyjávat. ⁷Je'e tse'e tsoo'ndu jetse'e je jayu duvaajnjada je Cristo je y'ayook. Ka'a tse'e du'amótudi pan pan jatye'e je Nte'yam duká'ixada jetse'e pyutákajadat, je'e kajx tse'e nuyojk vinkopk jetse'e xputákadat. ⁸Xtukkadaakumdup xa uu'me'e jets je'e ve'e mputajkimdat,

ve'em tse'e ntukmaatmuto'numdat ntukmaatmupajkumdat je Nte'yam ku ve'e du'avánada je tyuv je'e.

Vintso je Diótfrefes dukakuvujk je Nte'yam je jyayu

⁹Ntuknuja'yidu xa atse'e to'k je nak je jaanchja'vivatajk, ax ka'ats je'e ve'e je Diótfrefes dumajapum vintso atse'e juu' nkáts, chajkpts je'e ve'e jetse'e dunumáťat joma ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada.

¹⁰Je'e kajx tse'e, pan najkxp ats mitse'e nku'ix, nvaajnpap ats mitse'e je kyo'oy je'e juu' ve'e tyuump, vintso ve'e tyaaya jets aatse'e xpakáts. Ax ka je'ejyap tse'e, ka'a tse'e dukuvuk je utsta je ajchta juu' ve'e jem je'ydup, ka'a tse'e duyakjaty jetse'e yakkuvajkťat je viijnk jayu, jetse'e dupavojpni joma ve'e je jaanchja'vivatajk ñay'amókajada.

¹¹Mits, juu' atse'e ooy ntuntsajkp, ka'a tse'e xpanajkxut je kyo'oy je'e, je'e ve'e mpanajkxup je y'oy je'e. Pan pan tse'e dutoomp je y'oy je'e, y'ixats je'e ve'e je Nte'yam; ax pan pan tse'e dutoomp je kyo'oy je'e, ka'ats je'e ve'e je Nte'yam du'ixa.

Ku je Demetrio yak'oñukojtsi

¹²Anañujoma tse'e du'oñukótsada je Demetrio. Nay ve'empa aats, mpaam-papts aats je'e ve'e je tuvakoťtsun jets oy je'e ve'e juu' ve'e tyuump kyajťsp. Ax mnuja'vinuťpts mitse'e jets tyúvam je'e ve'e je tuvakoťtsun juu' aatse'e mpuump.

Ku je Juan kyoťtsukajxini

¹³Jepe'e may viijn juu' ats mitse'e kunjaa'ktuknuja'yi, ax ka'ats atse'e yap nak kujxp nja'ava'añ. ¹⁴N'a'ixp xa atse'e jets tsojk ats mitse'e najkx nku'ix, ve'em tse'e nnakyoťtsumťut aviinm ah'am.

¹⁵Je Nte'yam tse'e myak'ijťjinup je oy joot maat. Máyame'e je Dios mkejx-uxjada pan pan jatye'e yaja nmaatna-

chojkumjudup. Máyame'e to'k aaj je jatye'e nmaatnachojkumjudup joma ve'e
Dios xmo'odat to'k jado'k pan pan mits. Amén.

Ya'a tse'e je nak juu' ve'e je Judas jyaay

1 Atse'e je Judas, je Jesucristo je myu-toompa je myupajkpa, je Santiago je y'uts. Máyam atse'e je Dios ntuknukexta je jayu juu' ve'e je Dios Tee' vinkoojn-judu jetse'e chojkjidi, je Dios Tee', juu' ve'e íxjudup jayejpjudup je'e kajx ku ve'e to'k muk y'itta je Jesucristo maat. ²Ooy tse'e xtunjayéptat je tukmo'tun, je oy joot, jets je tsojkun.

Je yak'ixpajkpada juu' ve'e taayidup

(2 Pedro 2.1-17)

³Miitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, njatsojk xa atse'e jets ats miitse'e kun-nuja'yidi je joojntykin kajx juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jetse'e njayejpumda, ax ka'anumts atse'e ve'em ntun. Nnaja'vi-jupts atse'e jets too'vajkp ats miitse'e nkojtsmákkadat jetse'e to'k aaj to'k joot mnaajk'ijtidinit je ayook maat juu' ve'e mjaanchja'vidup jetse'e je Nte'yam to'k naxji dutukkatajki je jyáyuda. Ax ka'ats je'e ve'e duyaktíkutsut je ayook juu' ve'e yaktaan. ⁴Jem xa ve'e je jayu juu' ve'e je vin'aa'nun kajx napyaaajmjudup je jaanchja'vivatajk maat, ax ka'ats je'e ve'e dunatyukpákjada je Jesucristo, je'ejyji ve'e to'k je nMaja Vintsá-namda. Jujpani tse'e je Kunuu'kx Jatyán du'ava'ni jets vintókidap je'e ve'eda, ka'a tse'e je Nte'yam duintsa'agada. Ty-ijtufts je'e ve'e jets je'e kajxe'e kuxe'e je Nte'yam je jayu je maa'yun dutuujnja, nvaat tse'e je yaa'y je ta'ax je kats dutukmaatjayéptat juu' ve'e ka púkap jyayejptup.

⁵Oyam miitse'e xnujávada juu' ats miitse'e ntuknuja'vidup, ntsajkpts atse'e jets ats miitse'e ntukjaa'myéstat jets je Maja Vintsane'e duyakpítsumni je jyayu jem Egipto. Oyam tse'e vye'ema, ux'ookts je'e ve'e duyakkutókidini

je'eda pan pan jatye'e kajaanchja'vijidu. ⁶Jaa'myésta je angelestajk juu' ve'e kayakkutojktu ax jo'n je Nte'yam tyukkatajkijidi, myasooktinuts je'e ve'e je it juu' ve'e jyayejptu, je Nte'yam tse'e yak'ijtudup jem akoo'ts it jootm juu' ve'e dunu'ava'tikajxp. Ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je poxuntakjaju juu' ve'e cadena tsum. Jem tse'e ve'em y'ijttinit je xaaj paat ku ve'e je tsaachpaatun yakmooydinit. ⁷Jaa'myejststava je sodómaít jets je gomoorrait jáyuda jets je jayu juu' ve'e tsuunidup y'ijit jem kajpun kajxmda juu' ve'e mutámijidup, ka'a tse'e je Nte'yam dukatsupajktuva, tyukmaatjayejptu tse'e je kats je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyayejptup. Je'e paat tse'e ko'otyoondu ku ve'e je yaa'tyajk je kats dutukmaatjayejpti je myuyaa'tyajk. Je'e kajx tse'e je Nte'yam yakkutóvikajxidini ku ve'e je jaajn duyaknaxkadaaky. Ve'em tse'e dutuujn jetse'e anañujoma je jayu va'ajts dunujávadat jetse'e ve'em dukatoonduvat.

⁸Ax nay ve'empa je jayu juu' ve'e napyaaajmjudup je jaanchja'vivatajk maat, vaandupts je'e ve'e jets ti jatye'e yak'íxjudu je kuma'aj kajx jetse'e ve'em dutóndat je ka óyap juu' ve'e tyonuvaandup je y'avintso vinma'yun kajxta. Ka'a tse'e dumajapamda je kutojkun juu' ve'e je Nte'yam jyayejpp, vyinkojspejttup tse'e pan pan jatye'e ijttup jem tsapjootm. ⁹Ax je ángeles Miguel, juu' ve'e dunuvintsanikajxp je aangelestajkta, ku ve'e dumaatnakyojtsvintsoojvji je Satanás jets pane'e dujayéput je Moisés je ñi'kx je kyopk, ka'ats je'e ve'e ñayja'viji jetse'e duintsojtspe'tut je ko'oyjáyuvap. Jidu'ume'e vyaajñ: “Je Maja Vintsán tse'e mtukna'muxjup!” ¹⁰Ax je jayu juu' ve'e vin'aa'ndup, je'ets je'e ve'e kyo'oñukojtsidup juu' ve'e kyavinmótudup, ve'em xa je'e

ve'eda ax jo'n je tánuk juu' ve'e dukayoypayoydup juu', je'e tse'e tyoondup juu' ve'e chojktup je y'avintso vinma'yun kajxta. Vintókidapts je'e ve'eda.

¹¹ ¡Ayoov xa ve'e je'e je jyootta, kux je'e ve'e dupanajkxtup je too' juu' ve'e je Caín pyajk! Ve'em ax jo'n je Balaam ñatyukkatajkiji je kyo'oy je'e jetse'e ve'em kumyeempujk, nay ve'empa tse'e jyátkiduva. Vintókidapts je'e ve'eda kuxe'e je Nte'yam dukakat-sapakta, ve'em ax jo'n je Coré kyakatsupajkji jetse'e vyintókini. ¹² Ku ve'e mnay'amókajada kaavya je tsojkun kajx juu' ve'e mnayjayejpuxjudup to'k jado'k, je jayu tse'e jomvaandup tivaandup ku ve'e xmaatkáyda xmaat'oo'kta ax jo'n kuxtukmaatjayejpti je tsojkun. Ve'em tse'e oy ñaajkkáyjada, ax ka'a tse'e duyavinkópkada je jayu juu' ve'e kati-h'ijtxjudup. Ve'em tse'e y'itta ax jo'n je kup juu' ve'e kata'mip, ax jo'n je kup juu' ve'e yakvixp je y'aa'ts maat jetse'e tyaatsni. ¹³ Ve'em ax jo'n je maaxy naaj ooy tyumpojtuk jetse'e je y'aa'pk dupum, nay ve'em tse'e yaknujava vintso ve'e je jayu je jyáyuvinda je ka óyap kajx juu' ve'e tyoondup kyojtstup. Ve'em xa je'e ve'eda ax jo'n je maatsa juu' ve'e too'tókidup, yaknu-paajmtkiduts je'e ve'e jetse'e xa'ma kajx y'ijttinit jem akoo'ts it jootm juu' ve'e dunukoo'tsikajxp.

¹⁴ Kyojtsnajx xa je'e ve'e je Nte'yam je y'ayook je Enoc juu' ve'e movuxtojtk naske'exa ku ve'e je Adán kujx yakmachovutsaa'n. Je'e tse'e du'ava'ni vintso ya'a ve'e ya jáyuda. Jidu'um tse'e vyaajñ: “Myaatmínup xa ve'e je Maja Vintsán pan pan jatye'e jye'eip ka jamachávum, ¹⁵ je'e tse'e nujom je jayu dutókimpayok'yajxtinup, pyaajmjidinupts je'e ve'e je tsaachpaatun nujom pan pan jatye'e je Nte'yam dukajaanchja'vidu jetse'e

dukavintsa'kidi, jetse'e divinkojtspejtti, jetse'e je kyo'oy je'e dutoondi.” Jidu'um tse'e je Enoc vyaajñ. ¹⁶ Ka'a tse'e je jayu juu' dutukjotkada'akta, kyo'oyja'vidupe'e juu' jatye'e je viijnk jayu tyoondup, pyanajkxtup tse'e je kyo'oy je'e juu' ve'e chojktup je y'avintso vinma'yun kajxta, namyájjidup tse'e, y'ixtidupts je'e ve'e vintso ve'e je jayu tsoj dujávadat juu' ve'e tuk'ixjudup jetse'e ve'em dujayéptat juu' ve'e chojktup.

Juu' ve'e tyóndap je jaanchja'vivatajktá

¹⁷ Miiitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, jaa'myé'tsta je ayook juu' ve'e je nMaja Vintsánamda Jesucristo je kyukátsivada myakta'nuxjudu. ¹⁸ Ve'em tse'e vyaandi jets ku ve'e támani je itakax vye'nat, tyukxi'iktapts je'e ve'e je jayu je Nte'yam jye'e, je y'avintso vinma'yun kajx tse'e dutóndat je ka óyap juu' ve'e chojktup. ¹⁹ Ax je jáyuda, je'e tse'e je njáyuvamda duyaknapyajkva'kx-uvaajnjudup, chojktupts je'e ve'e jetse'e je njáyuvam y'ijttinit to'k je vinma'yun je'e maat, je'e'jyji tse'e tyoondup vintso ve'e je kyo'oy vinma'yun ña'muxjada, ka'a tse'e jem jya'vin kajxmda y'it je Espíritu Santo.

²⁰ Miiitsta, juu' atse'e ooy ntuntsojktup, ijtp tse'e mnaajkmakpájkjadat je mva'ajts jaanchja'vin kajxta. Tsapkotsta je makkin maat juu' ve'e je Espíritu Santo yajkyp. ²¹ Naajk'itjada je Nte'yam je chojkun maat ku ve'e x'a'ixta je xaaj ku ve'e miinnuvat je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'e juu' ve'e je ñu'ixkadaakun kajx mmooyjyidinup je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp.

²² Tukmo'otta pan pan jatye'e mejtsvinmaaydup. ²³ Putákada tse'e viijnkta, ve'em ax jo'n je jayu kuyakputaka juu' ve'e jem janjootm yakvaa'mpít-sump, jets tukmo'ttuva juu' ve'e viijnk-

tava. Ax nay'ixjada tse'e jets ka'a ve'e ve'em xtóndat ax jo'n je'e ve'e dutonda, ko'oyjávada tse'e je kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup, jets tsa'agada kux ku ve'e mpaa'tjadat je kyo'oy je'e juu' ve'e tyoondup.

Ku je Judas kyojtskukajxini

²⁴ Ax je tun to'k Nte'yam, je nYakt-sookpamda, o'yixjup xa je'e ve'e jetse'e dutónut vintso ve'e mkaka'adat jep tokin

jaatp jetse'e myakje'yjidinit jem je'e vyinkojkm joma ve'e ooy je majin dutunjayep, ve'em vintso ve'e je tokin mka-paa'tjadat jets ooy je xoojntkun maat, ²⁵ je'e tse'e dujajejpnup je nMaja Vintsá-namda Jesucristo kajx je vintsa'kin jets je majin, je makkin jets je kutojkun. Ve'em tse'e y'ijit ka'anume'e ya it choo'n-duk vye'na, uxyame'e ve'em y'ijtpa, jetse'e xa'ma kajx ve'em y'ijtnit. Amén.

Ya'a tse'e je Jesucristo tyuk'ix tyuknuja'vi je Juan jets ti ve'e tónjup

Pan tyajx kajxe'e je Juan ya nak dujaajy

1 Je Nte'yam xa ve'e dutuknuja'vi je Jesucristo ti ve'e tsojki tónjup kótsjup jets je'e ve'e dutuknuja'vivat pan pan jatye'e je Nte'yam dumutoondup dumupajktup. To'k tse'e je ángeles dúkejx, je'ets atse'e tuxtuk'ix tuxtuknujava. ²Ats, je Juan, mpuumpts atse'e ya tuvakojsun juu' jaty atse'e tun'ix, je Nte'yam je y'ayookts ya'a ve'e juu' je'e ve'e myooy je Jesucristo jets ats miitse'e ntuknuja'viduvat.

³Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e dukótstap ya nak. Xoonduvaps je'e ve'e pan pan jatye'e du'amotunáxtap ku ve'e yakkats ya kats ya ayook juu' ve'e je Nte'yam yajk, jetse'e dumajapámdat juu' jatye'e yaja javyet, kux támani xa je'e ve'e jetse'e tyónjut kyótsjut.

Ku je Juan dunuja'yi je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidu jep Asia

⁴Ats, je Juan, uxyamts atse'e nujáyada je jaanchja'vivatajk juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtuk kajpun kajxm jem ásiait y'it jootm. Je Nte'yam, je Espíritu Santo, jets je Jesucristo, je'e tse'e mkunoo'kxjadap jetse'e m'ijttinit je y'oy joot maatta; je Nte'yam, juu' ve'e uxyam ijtp, je'e tse'e ijt, je'em tse'e ijtnup; jets je Espíritu Santo, juu' ve'e ve'em ax jo'n je vuxtojtuk kujajpa kutá'kxpa jem je Nte'yam je kyutojkun tsuujntkun vyinkojkm; ⁵jets je Jesucristo, juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook dukojtsnajxp ve'em ax jo'n du'ix dumotu, je'ets je'e ve'e muto'k juu' ve'e joojntypkajknuva,

je'e tse'e duyakkutojkjip nujom pan pan jatye'e yakkutojktup yaja naxviijn. Ax je Cristo tse'e xtuntsojk'oo'kumdup jetse'e xtuknuvaatsumdi je ntókinamda ku ve'e xku'oo'kimdi, ⁶je'e tse'e xpa'mumdu jetse'e nyakkutojkumdat jetse'e tee'tajk n'ijtumdat, ax ve'em tse'e nvinja'vimdinit nvintsá'kimdinit je Nte'yam, je'e je Tyee'. ¡Je Cristo tse'e dujajejpnup je majin je jaanchin jets je kutojkn xa'ma kajx! Amén.

⁷¡Amotunaxta, jem je'e ve'e vínuts jootm myiininit! Anañujómats je'e ve'e du'ixtat, je'e paat pan pan jatye'e yakxa'ajkijidu. Nujom tse'e je jayu yaja naxviijn chaachvinmapyajkkáxtat jetse'e ya'axtat ku ve'e du'ixtat. Ve'eme'e tyónjut kyótsjut. Amén.

⁸Jidu'um xa ve'e je Nte'yam vya'añ, je Maja Vintsán, juu' ve'e nujom duká'mikajxp: “Ats xa je'e ve'e ku ve'e je it choo'ntk, atsts je'e ve'e ku ve'e tyonkájjut kyojtskáxjut nujom juu' jaty, ats tse'e ax jo'n je A jets je Z, ats tse'e uxyam ijtp, ats tse'e ijt, átsam tse'e ijtnup.”

Ku je Juan du'ix je Cristo je majin maat

⁹Ats, je Juan, miits je m'utsta je m'ajchta, kijpx ats miitse'e ntukmaat'yaknáxta je tsaachpaatun, ijtp atse'e miits maatta jem je Nte'yam y'am kya'm jetse'e ntukmaatmuténada je tsaachpaatun. Je'e kajx ya'a ve'e kuxe'e n'ijtumda to'k muk je Jesucristo maat. Yakmajts atse'e jets atse'e yaja nyakpuujm, to'k je it juu' ve'e yaja maaxy naaj akujk. Patmos ya'a ve'e xyaaj. Je'e kajxti atse'e ve'em nyaktuujn kuxe'e ats ntukka'amáy je Nte'yam je kyats je y'ayook, je'e ve'e ku atse'e je tuvakojsun mpum je Jesucristo kajx. ¹⁰Je Maja Vintsán je xyaaj tse'e vye'na, van'itts atse'e jem je Espíritu Santo kya'm ntaajñ jets atse'e nnaadup

n'amotunajxy to'k je ayook va'ajts ma'kk kyats, ve'em ax jo'n je trompeta ma'kk xyu'ux, ¹¹ jets atse'e xnuujmi:

—Ats xa je'e ve'e too'vajkp, ats tse'e ux'ook, ve'emts atse'e ax jo'n je A jets je Z. Jatyanu jem nak kajxm pan juu' jatye'e m'ixp, jets ke'jxa je jaanchja'vivatajka juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtuk kajpun jem ásiat y'lit jootm. Je kajpun joma ve'e ñay'amókajada, ya'ats je'e ve'eda: je Éfeso jets je Esmirna, je Pérgamo jets je Tiatira, je Sardis jets je Filadelfia, jets je Laodicea.

¹² Van'itts atse'e n'ixumpijit jets atse'e n'ixut pan pan atse'e xmukojtsp. Ku atse'e n'ixumpijit, van'itts atse'e n'ix vuxtojtuk je tsintovyejtun juu' ve'e tum je oro. ¹³ Jemts atse'e tsintovyejtun akojkm n'ix to'k pane'e ve'em ke'xp ax jo'n je yaa'tyajk, yane'e je xyox dujayep, jem tse'e tyek jajm paat kyada'aky, jetse'e to'k je oro cinta dukak'ajenju. ¹⁴ Va'ajts poo'pts je'e ve'e je vyaajy, ve'em ax jo'n je poo'p lana ukpu je tsap'aa'pk. Ve'em tse'e je vyijn ax jo'n je jan'ayee'nst. ¹⁵ Ve'em tse'e je tyek y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je bronze tyu'kx myátsuk ku ve'e va'ajts yakpa'at, ve'em ax jo'n je bronze jem janjootm vyintoy ku ve'e jy'u'u. Ve'em tse'e je y'aaj je yo'kt va'ajts ma'kk tyunkats, ve'em ax jo'n je maja naaj y'uu'ts tyinun. ¹⁶ Jem tse'e y'aka'yun ka'm dumaada vuxtojtuk je maatsa. Jep tse'e y'avup pyitsum to'k je tsojx juu' ve'e mejtsk ado'om jajpax. Ve'em tse'e je vyijn je y'aaj y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je aampa xaaj ku ve'e va'ajts ma'kk y'añ.

¹⁷ Ku atse'e n'ix, van'itts atse'e ntun-naxvipp jeja je'e vyinkujk ax jo'n atse'e aa'k kun'ijit jo'n. Ax je'ets atse'e je y'aka'yun ka'aj xtuknu'oon jets atse'e xnuujmi:

—Kadi mtsa'aga. Ats xa je'e ve'e too'vajkp, ats tse'e ux'ook, ¹⁸ ats tse'e joojntykip. Uk'oo'k atse'e; ax joojntykipts atse'e xa'ma kajx. Ats xa je'e ve'e je

avaatsun nmaat juu' ve'e yaktuk'avaatsp joma ve'e je oo'kpa y'itta. ¹⁹ Javyétuts n'it juu' ve'e tux'ix, juu' ve'e ux'yam ijtp, jets juu' ve'e ux'ook ítup. ²⁰ Jidu'um tse'e dunukats juu' ve'e kayaknuja'vip y'ijit, je vuxtojtuk maatsa juu' ve'e yam ats n'aka'yun ka'm tux'ix jets je vuxtojtuk tsintovyejtun juu' ve'e tum je oro. Je vuxtojtuk maatsa, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je yakkatsuyo'yvada juu' ve'e je oy kats je oy ayook duyakyo'ydup joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajka jem vuxtojtuk kajpun kajxmda. Jets je vuxtojtuk tsintovyejtun, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je jaanchja'vivatajka juu' ve'e jem nay'amojkijidup.

**Je vuxtojtuk kajpun joma
ve'e ñay'amojkijidi je
jaanchja'vivatajk: Pan pan jatye'e
nay'amojkijidu jep Éfeso**

2 Nujaya jidu'um je yakkatsuyo'yva joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk jem éfesovit kyajpun kajxm: “Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e du-maat je vuxtojtuk maatsa jem y'aka'yun ka'm jetse'e ñaxy tyaka jem je vuxtojtuk oro tsintovyejtun y'akojkm: ² Nnuja'vinup xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkojtstup, vintso ve'e ma'kk mtonda ats kajx jets vintso ve'e je ma'kk aaj je ma'kk joot xjayepa, ka'a miitse'e xkuvakta pan pan jatye'e ka óyap jáyuidup joojntykidup, jetse'e x'ixta pan pan jatye'e natyijjudup kukátsivada, ve'em tse'e je nuja'vin xpajkti jets taayidup je'e ve'e. ³ Ta xa miitse'e je ma'kk aaj je ma'kk joot xjayepa, ta ve'e ooy mtunsaachpaa'tta jetse'e ooy mtuntonda ats kajx, ka'a tse'e mnool'kxta. ⁴ Oyam tse'e vye'ema, jep tse'e to'k viijn juu' ats miitse'e ntuknaajmavaandup, je'ets je'e ve'e ku atse'e xkool'ktsojktini ve'em ax jo'n atse'e xtsojkti ku atse'e xjaanchja'vi'ukvaandi. ⁵ Je'e kajx tse'e, jaa'myétsta vintso ats miitse'e xtsojkti van'it, vinmayumpijit-

tini, masoqktini je mko'oy joojntykinda, jets toondinuva ve'em ax jo'n xtsoo'n-tkti. Pan ka'a tse'e ve'em xtonda, najkxpts atse'e nyakkeekni je mtsintovvej-tunda joma ve'e y'it. ⁶Ax mputajkijidupts ya'a ve'e kuxe'e xkatsokta je'e juu' jatye'e tyoondup je jayu juu' ve'e dupanajkstup je Nicolás je y'ixpajkun, ntso'oxpajkpa ats je'e ve'e juu' ve'e tyoondup. ⁷Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu' ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup je jaanchja'vivatajka juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtu k ajpun kajxm: Pan pan tse'e maadaakp, nmo'opts ats je'e ve'e jetse'e duja'lxut je kuputaajm juu' ve'e joojntykinyajkp, juu' ve'e jem ijtp joma ve'e je Nte'yam je jyayu je jyaajnda je tyajka.”

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Esmirna

⁸Nuja'yiva jidu'um je yakkatsuyo'yva joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk jem esmiirnait kyajpun kajxm: “Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e too'vajkp jets ux'ook, je'e pane'e uk'oo'k jetse'e joojntykpajknuva: ⁹Nnuja'vinup xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkojstup, vintso ve'e mtsaachpaa'tta jetse'e m'ayovda (oyame'e may je o'yin xjayepta). Nnuja'vinupts atse'e vintso ve'e mpakótsjada je'e pan pan jatye'e natyijjudup israeejlit jáyuda, ax ka'ats je'e ve'e jye'eda, je Satanaasts je'e ve'e je jyáyuda. ¹⁰Ka'ats miits je'e ve'e xtsa'agadat vintso ve'e mtsaachpaa'ttat. Jem miitse'eda pane'e je ko'oyjáyuvap yakjapyoxuntakpámjadap, y'ixupts je'e ve'e vintso ve'e y'óyat jets ats miitse'e xkoo'kjaanchja'vidinit. Majk xaaj ve'e ve'em myaktsaachpaa'tjadat. To'k aaj to'k joot tse'e m'íttat ats maat van'it paat ku ve'e m'oo'ktat, ve'em tse'e xjajejptinit je joojntykin juu' ve'e xa'ma kajx ijtp. ¹¹Pan pan jaty xa ve'e jem je

tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu' ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup je jaanchja'vivatajka juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtu k ajpun kajxm. Pan pan tse'e maadaakp, ka'a tse'e vyintsotónjut je tsaachpaatun juu' ve'e xa'ma kajx ijtnup.”

Pan pan jatye'e nay'amojkijidu jep Pérgamo

¹²Nuja'yiva jidu'um je yakkatsuyo'yva joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk jem peergamovit kyajpun kajxm: “Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e dumaat je tsojx juu' ve'e mejtsk ado'om jajpax: ¹³Nnuja'vinup xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkojstup jetse'e mtsaanada joma ve'e je Satanás yakkutuk. Oyamts jeme'e mtsaanada, to'k aaj to'k jootts atse'e xmutonda xmupakta, ijtpats atse'e xjaanchjávada. Oyame'e makk je jayu myaktsaachpaatjidi ku ve'e je Antipas duyak'oo'kti, ka'ats atse'e xjaanchja'vi'atúvidi, je Antipas juu' ve'e je tuvakojsun dupaam ats kajx jeja je numay jayu vyinkujka ku ve'e vye'nana jem mkajpun kajxmda, jem joma ve'e je Satanás chuuna. ¹⁴Ax jep tse'e juu' ats miitse'e ntuknaajmavaandup, je'ets je'e ve'e ku ve'e jem miitse'eda pan pan jatye'e dukamaso'okuvaandup je Balaam je y'ixpajkun. Je Balaam tse'e du'akojtsi je Balac vintso ve'e je israeejlit jayu duyaktokintóndat, je'e ve'e ku ve'e duja'lxta juu' jatye'e yaktukvintsa'kidu je y'apamnaxta jets ku ve'e je kats dutukmaatjajejpti je kiix ónukta juu' ve'e ka púkap jyajejptup. ¹⁵Jemts miitse'e xmaadada pan pan jatye'e dukamaso'okuvaandup je Nicolás je y'ixpajkun, je ixpajkun juu' atse'e nkatsajkp. ¹⁶Je'e kajx tse'e, vinmayumpijttini, masoqktini je mko'oy joojntykinda. Pan ka'ats miitse'e xmaso'okta je mko'oy joojntykinda,

nnunajkxtapts ats miitse'e jets atse'e najkx n'atso'oxtún maat je'e juu' ve'e dukamasooktup je Nicolás je y'ixpajkun. Ve'emts atse'e ntónut maat je tsojx juu' ve'e yap ats n'avup písump. ¹⁷ Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu' ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup je jaanchja'vivatajka juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtuk kajpun kajxm: Pan pan tse'e maadaakp, nmo'opts ats je'e ve'e jetse'e dukáyut je maná juu' ve'e yu'uts ijtp, jets atse'e nmo'ot to'k je pi'k poo'p tsaaj joma ve'e javyets y'it to'k je nam xaaj juu' ve'e ni pana dukanuja'vip, je'ejyji ve'e pan pane'e yakmo'op.”

**Pan pan jatye'e
nay'amojkijidu jep Tiatira**

¹⁸ Nuja'yiva jidu'um je yakkatsuy-o'yva joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajka jem tiatiirait kyajpun kajxm: “Jidu'um xa ve'e vya'añ je Nte'yam je y'Onuk, juu' ve'e je viijn ax jo'n je jan'ayee'nst jets je tyek ax jo'n je bronze juu' ve'e va'ajts pa'at: ¹⁹ Nnuja'vinup xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkojtstup, je tsojkun juu' ve'e mjajejptup, vintso atse'e xjaanchjávada, vintso atse'e xmutonda xmupakta, jets vintso ve'e je makk aaj je makk joot xjayepta, nnuja'vivapts atse'e jets nuyojk miitse'e uxyam mtonda ats kajx jets ka'a ve'e ku atse'e xjaanchja'vi'ukvaandi. ²⁰ Oyam tse'e vye'ema, jep xa ve'e juu' ats miitse'e ntuknaajmavaandup, je'ets je'e ve'e ku ve'e xkuvakta je ta'axtajk Jezebel, je'e juu' ve'e natyijjup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. Tónajits je'e ve'e je y'ixpajkun dutukvin'uu'n ats je njayu jetse'e ve'em je kats dutukmaatjayépta je yaay je ta'ax juu' ve'e ka púkap jyajejptup jetse'e duja'kxta juu' ve'e yaktukvintsa'kidup juu' ve'e ka

je Nte'yamap. ²¹ Ta xa ats je'e ve'e nja'ituma'a jetse'e vinyinmayumpítut; ax ka'ats je'e ve'e vinyinmayumpijt, ka'a tse'e dumasalak je kyo'oy too'. ²² Ax je'e pan pan jatye'e panajkjudup, pan ka'ats je'e ve'e dumasokta juu' jatye'e je ta'axtajk tyuump, nyakpa'ampétupts ats je'e ve'e je ta'axtajk jets atse'e ooy ntunyaktsaachpaa'ttat je'e pan pan jatye'e tyukmaattoondup je kyo'oy je'e, ²³ nyak'oo'ktapts ats je'e ve'e pan pan jatye'e je ta'axtajk dukats'amotunajxtup. Ax ve'em tse'e nujom je jaanchja'vivatajka dunujávadat jets n'ixkujxp nmuja'vikujxp atse'e je jayu je jya'vin jets je vinyinmayun, ve'em ats miitse'e to'k jado'k juu' nmo'odat pan vintso ve'e dumaatnavyaa'tyju dumaatnay'akeegaja juu' jatye'e mtoondup mkojtstup. ²⁴ Ax miitsta pan pan jatye'e ijttup jem Tiatira jetse'e dukapanajkxta ya ko'oy ixpajkun jetse'e dukatonmatsta juu' je'e ve'e tyijtp je Satanás je myaja ixpajkun, ka'ats ats miitse'e ti viijnk ntukpava'anda. ²⁵ Ix'itta juu' ve'e mjajejptup van'it paat ku atse'e nmiinnuvat. ²⁶ Pan pan tse'e maadaakp jetse'e dutún juu' jatye'e ntsajkp van'it paat ku ve'e y'oo'kut, nmo'opts ats je'e ve'e je kutojkun jetse'e duyakkutojkjat je jayu juu' ve'e tsuunidup joma ve'e may viijn je it je naax, ²⁷ ve'em ax jo'n ats je nTee' xmooy je kutojkun. Pan ka'a tse'e je jayu kyatsapákjada, ve'em tse'e dutónut ax jo'n je jayu juu' ve'e je pojxun dukajp jetse'e dutukpo'ova'kxy je naxto'ts; ²⁸ nmooyvaps ats je'e ve'e je maja maatsa juu' ve'e japyji písump. ²⁹ Pan pan jatye'e xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu' ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup je jaanchja'vivatajka juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtuk kajpun kajxm.”

**Pan pan jatye'e
nay'amojkijidu jep Sardis**

3 'Nuja'yiva jidu'um je yakkatsuy-
o'yva joma ve'e ñay'amókajada je
jaanchja'vivatajk jem saardisit kyajpun
kajxm: "Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e
pane'e duk'a'mip je Espíritu Santo jets
je vuxtojtuk maatsa, je Espíritu Santo,
juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin
kajxm jetse'e yaktuknukex je jaanch-
ja'vivatajk jem vuxtojtuk kajpun kajxm
joma ve'e ñay'amókajada: Nnuja'vinup
xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkojt-
stup, nnuja'vinupts atse'e jets óyam miit-
se'e mjaoojntykada, ni vinxúpats ats mi-
itse'e xkatoojnjada. ² Vija kejta, mo'oda
je makkin juu' jatye'e jaa'ktaampna, juu'
ve'e javee'n jetse'e kyutókiyut, kux ta at-
se'e n'ix jets ka'a miitse'e xtonda juu'
ve'e oy juu' ve'e va'ajts jeja je Nte'yam
vyinkujk. ³ Jaa'myétsta jets panajkxta je
ixpajkun juu' ve'e myakmooydu, vin-
mayumpijttini, masooktini je mko'oy
joojntykinda. Kux pan ka'a xa miit-
se'e xmaso'okta je mko'oy joojntykinda,
nnunajkxtapts ats miitse'e jets ats mi-
itse'e najkx nkupaadada. Ve'emts at-
se'e nje'yat ax jo'n je mee'tspa jye'ya
jem je jayu tyak'am, ka'a ve'e xnujá-
vada pan vin'it. ⁴ Oyam tse'e vye'ema,
jem tse'e saardisit kyajpun kajxm mi-
itsta pan pan jatye'e kanaajk'ijjtjudup
maat je tokin, ax je'ets atse'e nmaatví-
duttap poo'p xaxta, kux ve'em je'e ve'e
duvinmátsjada. ⁵ Pan pan tse'e ma-
daakp, yakpoo'pxóxupts je'e ve'e, ka'ats
atse'e nyaktókiyut je xyaaj jep nak kujxp
joma ve'e javyet je xyaajta pan pan
jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup. Ats je
nTee' jets je yaangeles, jemts atse'e je'e
vyinkojkmda nva'anut jets ats je njayu
je'e ve'eda. ⁶ Pan pan jatye'e xa ve'e jem je
tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu'
ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup je

jaanchja'vivatajkta juu' ve'e nay'amojk-
ijidup jem vuxtojtuk kajpun kajxm."

**Pan pan jatye'e
nay'amojkijidu jep Filadelfia**

⁷ 'Nuja'yiva jidu'um je yakkatsuyo'yva
joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vi-
vatajk jem filadeeljfiat kyajpun kajxm:
"Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e va'a-
ajts jets tyúvam, je'e pane'e dumaat je
yakkutojkpa David je y'avaatsun, je'e
pane'e juu' duyak'avaatsp, ni pana xa
ve'e kya'o'yixju jetse'e duyak'atókut,
nay ve'empa pane'e juu' duyak'ato-
jpk, ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e
duyak'ava'atsut: ⁸ Nnuja'vinup xa at-
se'e pan ti jatye'e mtoondup mkojt-
stup, mpaamts atse'e jeja miits mvinku-
jkta to'k je tak'aka'a juu' ve'e ava'a-
ajts, juu' ve'e ni pana ka'o'yixjup jetse'e
duyak'atókut. Oyamts miitse'e vee'nji je
makkin xjayepta, mkutyoonduits miitse'e
ats je nkats je n'ayook jetse'e mjaak-
napyámjada ats maat. ⁹ Ax ve'em tse'e,
je'eda pan pan jatye'e je Satanás du-
maatnapyajkjjudup jets pan pan jatye'e
taayidup ku ve'e vya'anda jets israee-
jlit jayu je'e ve'eda, ntónupts atse'e jet-
se'e viinduk naxkada'aky ñapyámjadat
jem miits mvinkojkmda jetse'e duku-
vákttat jets ooy ats miitse'e ntuntsokta.
¹⁰ Kux tse'e xmuténada ax jo'n atse'e
nva'añ, je'e kajxts ats miitse'e n'ixtat
njayéptat ku ve'e anañujoma je jayu ooy
tyuntsaachpaa'ttat yaja naxviijn jetse'e
ve'em oy yak'ixut pan pan jatye'e
xjaanchja'vidup. ¹¹ Tsojk atse'e nmiin-
nuvat. Ix'itta juu' ve'e mjayejptup jetse'e
ve'em ni pana mkapajkuxjadat je o'jin
juu' ve'e mjayejptup jem tsapjootm.
¹² Pan pan tse'e maadaakp, ve'emts ats
je'e ve'e mpámút ax jo'n to'k je mak-
k pattená jep maja tsaptujkp, ni je vin'ítats
je'e ve'e kyapítsumút, jemts atse'e je'e
ñi'kxm nja'at ats je nNte'yam je xyaaj
jets je Nte'yam je cyiudad je xyaaj, je

nam Jerusalén je'e ve'e juu' ve'e jem tsapjootm kada'akup, jeme'e choo'nut joma ve'e je Nte'yam. Ntuknujaayduvaps ats je'e ve'e ats je nnam xaaj. ¹³Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu' ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup je jaanchja'vivatajka juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtuk kajpun kajxm."

**Pan pan jatye'e
nay'amojkijidu jep Laodicea**

¹⁴Nuja'yiva jidu'um je yakkat-suyo'yva joma ve'e ñay'amókajada je jaanchja'vivatajk jem laodicéait kyajpun kajxm: "Jidu'um xa ve'e vya'añ je'e pane'e je Nte'yam je y'ayook dukojtsnajxp ve'em ax jo'n du'ix dumotu, je'e pane'e duyakkutojkjip nujom juu' jatye'e je Nte'yam pyaam: ¹⁵Nnuja'vinup xa atse'e pan ti jatye'e mtoondup mkojtstup, nnuja'vinupts atse'e jets ka'a atse'e xtuntso'oxpákta jets ni ka'a atse'e xtuntsojktuva. Ve'em xa miitse'eda ax jo'n je tsoxk naaj juu' ve'e pa'ajntkji, ka'a tse'e xyuxa ka'a tse'e y'ana. ¹⁶Je'e kajx tse'e kuxe'e ve'em m'litta, ve'emts ats miitse'e ntóndat ax jo'n je jayu du'uu'ts juu' ve'e je jyoot kyakuvujkp. ¹⁷Ve'em xa miitse'e mva'anda jets ta miitse'e ooy mtun'óyada, ka'a miitse'e ti mka'ijtxjada; ax ka'a tse'e xnujávada jets m'ayoo'vudup miitse'eda, m'ijttupts miitse'e ve'em ax jo'n je viints jayu jets je jayu juu' ve'e nuva'ajts axva'ajts. ¹⁸Je'e kajxts ats miitse'e nkojtsjada jetse'e xjóydat juu' atse'e ntaa'kp: je oro juu' ve'e jep janjaatp tuy'oya, ve'em tse'e tuuv je o'yin xjayéptat; jets je poo'p vit, jetse'e mnatyukxóxjadat, ve'em tse'e mkoo'k'ijttinit ax jo'n je jayu juu' ve'e nuva'ajts axva'ajts; jets je vintsoojy, jetse'e je mviijn xpaajmjadat, ve'em tse'e mkoo'k'ijttinit ax jo'n je viints jayu. ¹⁹Ntuknuujmidup ats je'e

ve'e pan pan jaty atse'e ntsojktup jetse'e nyaktsaachpaa'tta, ve'emts atse'e ntun jetse'e nuyojk oy dutóndat juu' atse'e ntsajkp; ax tun vinkopk tse'e jetse'e mvinmayumpijttinit, jetse'e xmasooktinit je mko'oy joojntykinda. ²⁰Ve'em xa atse'e ax jo'n to'k je jayu juu' ve'e kojtspoo'kxp jeja tak'aagui. Pan pants atse'e x'amotunajxp jetse'e je jya'vin duyak'ava'ach, tákaps atse'e jem jya'vin kajxm jets atse'e n'ítut je'e maat ax jo'n ats je'e ve'e kunmaatkaajy kunmaat'uuk. ²¹Pan pan tse'e maadaakp, nmo'opts atse'e je kutojkun jetse'e chaanadat ats maat jem ats nkutojkun tsuujntkun kajxm, ve'em ax jo'n atse'e nmaadaaky jets atse'e ntsuuna ats je nTee' maat jem kyutojkun tsuujntkun kajxm. ²²Pan pan jaty xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta juu' ve'e je Espíritu Santo va'nuxjudup je jaanchja'vivatajka juu' ve'e nay'amojkijidup jem vuxtojtuk kajpun kajxm."

**Je vinja'vin je vintsa'kin juu'
ve'e jem tsapjootm**

4 Ku ya'a ve'e ñajxy, van'itts atse'e n'ix je tsapjootmit it y'ava'ach, ve'em ax jo'n to'k je tak'aka'a jem kuy'avaach. Van'itts atse'e n'amotunajxnuva je ayook juu' atse'e too'vajkp xmukojts je trompeta jo'n. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Petu yam jets ats mitse'e ntuk'ixut juu' jatye'e tónjup kótsjup.

²Tun to'mayjits atse'e je Espíritu Santo xyaknujix jem tsapjootm. Jemts atse'e to'k je kutojkun tsuujntkun n'ix. Jem tse'e to'k chuuna. ³Ve'emts je'e ve'e y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je jaspe tsaaj ukpu je cornalina tsaaj juu' ve'e ta'kxp matskp. Jeja kutojkun tsuujntkun pa'ayi tse'e to'k je ii'tsuts juu' ve'e tsoxk ajajp ata'kxp ax jo'n je esmeralda tsaaj tyu'kx

myátsuk. ⁴N'ixts atse'e ii'px maktaaxk je kutojkun tsuujntkun juu' ve'e du-naa'vítup je kutojkun tsuujntkun. Jem tse'e chaanada vye'na nu'ii'px maktaaxk je mújit jáyuda, poo'p xaxta, jets je oro corona juu' ve'e jem kyuvajkmda. ⁵Je kutojkun tsuujntkun juu' ve'e jem itukojkm, jem tse'e tyumpítsum je vít-suk, je aňu tyumpuj tyuntsa'pxy, je aňu tyumpu'u tyunmaa't. Jem tse'e je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm tyoy vuxtojtuk je kujajpa je kuta'kxpa, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp je jaanchja'vivatajk maat jem vuxtojtuk kajpun kajxm joma ve'e ñay'amókajada. ⁶Jem tse'e je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm vye'niva to'k je joy it juu' ve'e ke'xp ax jo'n je maaxy naaj juu' ve'e je ixun jo'n, tukke'xnajxpts je'e ve'e ax jo'n je cristaa'jl.

Joma tse'e je kutojkun tsuujntkun, je-
java tse'e víduta numaktaaxk je joojn-
tykiva, tum je viijn tse'e jyajejptup je
ñi'kx je kyopk, ve'em jep ñaadup ve'em
jeja vyinkujk. ⁷Muto'k je joojntykiva,
ve'em tse'e kye'ex ax jo'n je león; je
mumejtsk, ax jo'n je tsapkaaj; je mu-
toojk, ve'em tse'e je vyiijn je y'aaj ax
jo'n je jayu; je mumaktaaxk, ve'em tse'e
kye'ex ax jo'n je vijtsun ku ve'e jyeyy.

⁸Nuto'k jaty tse'e tojtuk je kyeekun du-
jayepta, tum je viijn tse'e jyajejptup
jem ñi'kxmda kyojmda jets jep kyeekun
pa'tkup paat. Ka'a tse'e kyojts'atúvada
jaxuujun jatso'p. Jidu'um tse'e vya'anda:

Va'ajts, va'ajts, va'ajts,
Maja Vintsán, Nte'yam, mits tse'e nujom
mka'mikujxp,
mits xa ve'e m'ijit, mits tse'e uxyam m'i-
jtp, mítsam tse'e m'ijtnup.
Jidu'um tse'e vya'anda.

⁹Ax vinnaajknáxts je joojntykiva
dumo'oda je majin je jaanchin, je
vinta'kin, jets je kukojsun je'e pane'e
tsuunip jem je kutojkun tsuujntkun
kajxm jetse'e xa'ma kajx jyoojntyka,

¹⁰vanxup naxpa tse'e je nu'ii'px
maktaaxk mújit jayu dvincoxkténada
jetse'e dvinjávada dvintsa'agada je'e
pane'e joojntykip xa'ma kajx, jetse'e
je y'ooro coronada dupamda jem je
kutojkun tsuujntkun vyinkojkm jetse'e
jidu'um vya'anda:

¹¹Maja Vintsán, Nte'yam,
mvinmajtsjup xa mitse'e jetse'e
xjajejpnit je majin je jaanchin, je
vinta'kin, jets je kutojkun,
mitse'e nujom juu' jaty mpaam;
kux ve'eme'e xtsak,
je'e kajx tse'e nujom juu' jaty jyaja,
mits tse'e myakjeji.
Jidu'um tse'e vya'anda.

Je nak axaa'ch

5 Ax je'e pane'e tsuunip jem kutojkun
tsuujntkun kajxm, jemts atse'e n'ix
y'aka'yun ka'm dumats'it to'k je nak ax-
aa'ch. Vinja'ats je'e ve'e je nak, ve'em
jeñi'kxm ve'em jep y'akujkp. Vuxtojtuk
je'e ve'e je tsa'yun tuk'ana'ach. ²N'ixts
atse'e to'k je makk ángeles juu' ve'e
makk kojts. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—¿Pan tse'e dvinmajtsjup jetse'e je
nak axaa'ch duyak'ava'atsut jetse'e je
cha'yun dupajkjat juu' ve'e tuk'ana'ach?

³Ax juu' ve'e jem tsapjootm, ukpu yaja
naxviijn, ukpu jep naxviijnit itupa'tkup,
ni pana tse'e kyave'na juu' ve'e o'y-
ixjup jetse'e je nak axaa'ch duyak'ava'at-
sut ukpu du'ixut. ⁴Ooyts atse'e ntun-
nañuyaaxji kux ni pana ve'e kyayak-
paaty juu' ve'e dvinmajtsjup jetse'e
duyak'ava'atsut ukpu du'ixut. ⁵Van'litts
atse'e nuto'k je mújit jayu xnuujmi:

—Kadi mya'axy. Je'e pane'e León yak-
tjip, je Judá jets je yakkutojkpa David je
chaan je kyooj, je'e tse'e maadaak jetse'e
ve'em y'o'yixju jetse'e duyak'ava'atsut je
nak axaa'ch jetse'e je cha'yun dupajkjat.

⁶Van'litts atse'e n'ix to'k tyena.
Carnero Onukts je'e ve'e yaktij.
Jem je'e ve'e tyena joma ve'e je

kutojkun tsuujntkun, jem numaktaaxk joojntykiva jets mújit jayu akojkmda. Ax juu'ts jeme'e ténip, ve'emts je'e ve'e kye'ex jets távani ve'e y'uk'aa'k ku ve'e vyaajñ vintsa'kin, van'it tse'e jyojntykpa'jknuva. Vuxtojtuk tse'e je vyaj vuxtojtuk tse'e je vyiijn. Je vyiijn, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je Espíritu Santo, juu' ve'e ijtp jem je Nte'yam jya'vin kajxm jets'e'e yakkex to'k it to'k naxviijn. ⁷Van'itts je'e ve'e ojts dutukkakonva'ach je ñak axaa'ch juu' ve'e jem y'aka'yun ka'm myats'ijtp je'e pane'e tsuunip jem kutojkun tsuujntkun kajxm. ⁸Ku ve'e dukajjn je ñak axaa'ch, van'it tse'e je numaktaaxk joojntykiva jets je nu'ii'px maktaaxk mújit jayu, je'e tse'e ñuvinkoxkténidu je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk. Kakje'e tse'e je mújit jáyuda jem dumaadada je arpa kov jets je oro apajkin juu' ve'e ojtsta maat je poom. Je poom, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je Nte'yam je jyayu je chapkatsta. ⁹Ya nam uv tse'e tyukvin'aavdu je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk. Jidu'um tse'e y'aavdi: Mits xa ve'e mvinmajtsjup jets'e'e xkónut je ñak axaa'ch jets'e'e je cha'yun xpajkjat, kux mitse'e vintsa'kin mvaan, mits je m'oo'kun kajx tse'e xyaknatyukpitsumvaatsjidi jets'e'e y'ijttinit je Nte'yam je jyayu, vinxupe'e je ke'xpa, nuvinxupe'e je jayu juu' ve'e kojstsup oyjuu' ayooka, nuvinxupe'e je jayu chaanada to'k it to'k naxviijn. ¹⁰Je'eda ve'e tuxpum yakkutojkpada jets tee'tajka, je'e tse'e je Nte'yam dumutoondup dumupajktup, yakkutojkjadaps je'e ve'e je jayu juu' ve'e to'k it to'k naxviijn tsuunidup. Jidu'um tse'e y'aavdi.

¹¹Van'itts atse'e n'ix numay ooy je ángeles, ñaa'vittupts je'e ve'e je kutojkun tsuujntkun, je joojntykivada, jets je mújit jáyuda. Millón amts je'e ve'e je ángeles vye'nada, nutooj numa'aj, ¹²N'amotunajx ats je'e ve'e ku ve'e makk kyotsta. Jidu'um tse'e vyaandi: Je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e ñuvinjajtsjup jets'e'e je kutojkun yakmooynit jets je o'yin, je vijin je kejun jets je makkín, je vintsa'kin, je majin je jaanchin, jets je oy nukojtsin.

Jidu'um tse'e vyaandi.

¹³N'amotunajxpat's atse'e ñujom pan pan jatye'e je Nte'yam pyaam juu' ve'e ijttup jem tsapjootm, yaja naxviijn, jep naxviijn itupa'tkup, jets jem maaxy najjootm. Jidu'um tse'e vyaandi:

Je'e pane'e je kutojkun tsuujntkun dutuksuunip jets je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'eda tse'e ñujajejptinup je oy nukojtsin, je vintsa'kin, je majin je jaanchin, jets je kutojkun.

¡Ve'em tse'e y'ijtnit xa'ma kajx!

Jidu'um tse'e vyaandi.

¹⁴Je numaktaaxk joojntykiva, jidu'um tse'e vyaandi:

—¡Amén!

Van'it tse'e je nu'ii'px maktaaxk mújit jayu kyoxkténidi jets'e'e ñuvinja'vidi ñuvintsa'kidi je'e pane'e joojntykip xa'ma kajx.

Je vuxtojtuk tsa'yun

6 Van'itts atse'e n'ix je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e dupajkji muto'k je vuxtojtuk tsa'yun. Van'itts atse'e n'amotunajxy je muto'k joojntykiva makk kyajts, ve'em ax jo'n je añu ya'axy. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—¡Minu jets ixu!

²Van'itts atse'e n'ix to'k je poo'p caballo. Juu' tse'e tuktsuunijup, jemts je'e ve'e dumats'it to'k je arco. Van'it tse'e

yakmooyj to'k jē corona, jētse'e ve'em maadaakpa ñujkx.

³ Ku ve'e je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e dupajkji je mumejtsk tsa'yun, van'itts atse'e n'amotunajxy je mumejtsk joojntykiva vyaajñ:

—¡Minu jets ixu!

⁴ Van'it tse'e pytsum jado'k jē caballo, tsaptsts je'e ve'e y'ijj. Juu' tse'e tuktsuunijup, yakmooyts je'e ve'e je kutoj-kun jētse'e duyak'atso'oxtdat je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn jētse'e ve'em duyaknaajk'oo'kjadat vimpit atuj. Yakmooyts je'e ve'e to'k je maja tsojx.

⁵ Ku ve'e dupajkji je mutoojk tsa'yun, van'itts atse'e n'amotunajxy je mutoojk joojntykiva vyaajñ:

—¡Minu jets ixu!

Van'itts atse'e n'ix to'k je yak caballo. Juu' tse'e tuktsuunijup, jemts je'e ve'e kya'm dumaada to'k jē ta'yun.

⁶ Van'itts atse'e n'amotunajxy jem joojntykiva akojkmda to'k jē ayook juu' ve'e vaan:

—To'k kílloji jē trigo ku ve'e to'k xaaj dñutún jets mejtsk kilo jē cebada ku ve'e to'k xaaj dñutún. Ax ka'a tse'e xyakvintókidat jē olivos aceite jets jē tsaaydum pa'ajk naaj.

⁷ Ku ve'e dupajkji jē mumaktaaxk tsa'yun, van'itts atse'e n'amotunajxy je mumaktaaxk joojntykiva vyaajñ:

—¡Minu jets ixu!

⁸ Van'itts atse'e n'ix to'k jē po'ts caballo. eo'kunts je'e ve'e xyaaj juu' ve'e tuktsuunijup. Jemts je'e ve'e pyametsju je'e juu' ve'e tyijp oo'kpa it. Yakmooyts je'e ve'e jētse'e duyakkutojkjat to'k viijn jē jayu juu' ve'e tsuunidup yaja naxviijnit itukujx, jētse'e je jayu dutukyak'oo'kut je atso'ox, je yooj, jē pa'am, jets jē mu'uk tánuk. Juu' tse'e jatoojk viijn jē jayu, ax ka'a tse'e duyakkutojkjat.

⁹ Ku je'e ve'e dupajkji jē mumugooxk tsa'yun, van'itts atse'e n'ix jem yojxpejtun pa'tkum je'e je jyootta je jya'vinda juu' ve'e jē jayu yak'oo'kjudu ku ve'e jē Nte'yam dupanajkxti jētse'e jē y'ayook du'ava'nidi, ¹⁰ makks je'e ve'e kyotjsti, jētse'e vyaandi:

—Va'ajts Maja Vintsán, mkutyuump xa mitse'e juu' ve'e mkajtsp, ¿vin'itnumts mits je'e ve'e xtukkuvéttat je naxviijnit jayu juu' aatse'e xyak'oo'ktu?

¹¹ Van'itts je'e ve'e yakmooydi jē poo'p vit jētse'e yaknuujmidi jets javee'ne'e jyaak'a'ixtat, van'it paat ku ve'e pyo'okut pan nuvinxupe'e y'oo'ktat je y'utsta je y'ajchta jets jē y'utsta jē cha'ada juu' ve'e jē Cristo duvinja'vidup duvinta'skidup, juu' ve'e jē jayu yak'oo'kjadap ax jo'n je'e ve'e jyajtti.

¹² Ku ve'e je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e dupajkji jē mutojtyuk tsa'yun, van'itts atse'e n'ix jets va'ajts makke'e tyun'ojxi. Yak tse'e vyimpijtni jē aampa xaaj, ve'em ax jo'n jē yak vit juu' ve'e jē jayu natyukxojxjup ku ve'e kyu'oo'kjini. Jē nuu'pun jo'n tse'e chaptsikajxni jē aampa po'o. ¹³ Kustajkidu tse'e jē maatsa yaja naxviijn, ve'em ax jo'n jē higo kup duyakkustaka jē tyajm ku ve'e jē mak'k poj xynuyo'oyju.

¹⁴ Ve'em tse'e ya tsajmit it tyókini, ve'em ax jo'n jē nak yak'axaa'tsni, viijnk tso ve'e yakpaamni nujom jē kopk jē keets jets jē naax juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm. ¹⁵ Jē yakkutojkpatajk juu' ve'e yaja naxviijn, nayyo'tsjidinuts je'e ve'e jep aajntkup jets kopk keets akujkp, nay vanxúpjidava juu' ve'e dñumájidup, jē tojpatajk jē vyintsanda jets jē kumeen jáyuda maat jē mak'k jáyuda, jē joyutoompa jáyuda jets jē naspaka jáyuda. ¹⁶ Jidu'um tse'e dñuuujmidi jē kopk jē keets:

—Naxkada'aku yam aats nmi'kxm jets aatse'e xyo'otsut, ve'emts aatse'e xka-paa'tut je'e pane'e dutuktsuunip jē ku-

tojkun tsuujntkun jets aatse'e xkapaatpat je makk tsaachpaatun juu' ve'e yakjéjap je'e je y'ejkun kajx pane'e yaktijp Carnero Onuk, ¹⁷ kux távani ve'e dupaatni je xaaj ku ve'e je makk tsaachpaatun jyeja. ¿Pan tse'e nvaat dumuténap?

Je'eda pan pan jatye'e yaktukkonvaatstu je israeejlit jáyuda

7 Van'itts atse'e n'ix numaktaaxk je ángeles tyénada maktaaxk esquina yaja naxviijnit itukujx, ka'a tse'e duyakjatta jetse'e pyójut yaja naxviijn ukpu jem maaxy naviiinm, jetse'e ni to'ka je kup kyapojuyoyoyut. ² N'ixpats atse'e jado'k je ángeles, jem je'e ve'e myets joma ve'e je xaaj pyítsum. Jemts je'e ve'e dumaada je tsayun juu' ve'e je joojntyk Nte'yam jye'e. Je ángeles tse'e makk dumukojs je numaktaaxk ángeles juu' ve'e je kutojkun yakmooydu jetse'e duyakvintókidat ya naxviijnit it jets je maaxy naaj. ³ Jidu'um tse'e dunuujmidi:

—Ka'a tse'e xyakvintókidat je naxviijnit it, je maaxy naaj, ukpu je kup, van'itnume'e ku aatse'e mpaajmjadat je nNte'yamamda je cha'yun jem vyimpókkumda pan pan jatye'e mutoojnjudup mupajjudup.

⁴ Van'itts atse'e n'amotunajxy nuvinxup je'e ve'eda pan pan jatye'e je tsayun yakpaajmjidu. Numókupx javujxtkupxuk maktaaxk miijl tse'e y'ijtti, yaktukkonvaatstu tse'e nujom je jaka'a juu' ve'e je israeejlit jáyuda. ⁵ Numakmejtsk miijle'e je tsayun yakpaajmjidi je Judá je chaan je kyooj, numakmejtsk miijl je Rubén jye'e, numakmejtsk miijl je Gad jye'e, ⁶ numakmejtsk miijl je Aser jye'e, numakmejtsk miijl je Neftalí jye'e, numakmejtsk miijl je Manasés jye'e, ⁷ numakmejtsk miijl je Simeón jye'e, numakmejtsk miijl je Leví jye'e, numakmejtsk miijl je Isacar jye'e, ⁸ numakmejtsk miijl je Zabulón jye'e, numakmejtsk miijl

je José jye'e, numakmejtsk miijl je Benjamín jye'eva.

Je numay jayu juu' ve'e poo'p xaxta

⁹ Ku ya'a ve'e ñajxy, van'itts atse'e n'ix va'ajts numay aa'k je jayu, kamachoovna, jeme'e tyénada je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm jets jem je'e vyinkojkm pane'e yaktijp Carnero Onuk. To'k it to'k naxviijnits je'e ve'e choo'nda, anañujoma je ke'xpa, anañujoma je aaj je ayook, jets anañujoma je naax je kajpun. Poo'p xaxts je'e ve'eda. Jem tse'e dumats'itta je tuuxux aajy, ¹⁰ jetse'e makk kyotsta. Jidu'um tse'e vya'anda:

—Je Nte'yam, juu' ve'e dutuksuunip je kutojkun tsuujntkun, jets je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, xyaktsookumduts uu'm je'e ve'eda.

¹¹ Ax anañujoma je ángeles, jemts je'e ve'e víduta dunaa'ténada je kutojkun tsuujntkun jets je mújit jáyuda maat je numaktaaxk joojntykivada, jetse'e je viijinda je y'aaajta dutukpaatti je it juu' ve'e jem je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm, jetse'e je Nte'yam duvinja'vidi divintsá'kidi. ¹² Jidu'um tse'e vyaandi:

¡Amén! Je oy nukojtsin, je majin je jaanchin, je vijin je kejun, je kukojsin jets je vintsá'kin, je kutojkun jets je makkin,

je nNte'yamamda tse'e dujajejpnup nujom ya'a xa'ma kajx. Amén.

¹³ Van'it tse'e nuto'k je mújit jayu ats x'amotutuvi:

—¿Pants ya'a ve'eda juu' ve'e poo'p xax? ¿Jomas ya'a ve'e choo'nda?

¹⁴ Van'itts atse'e nnuujmi:

—Ka'a atse'e nnujava. Nvaat atse'e xvaajnat.

Van'itts atse'e xnuujmi:

—Je'e xa ya'a ve'eda juu' ve'e je makk tsaachpaatun duyaknajxtu, pan pan jatye'e je vyit dupojtu jetse'e duyakpoo'pidi je'e je nuu'pun kajx pane'e yaktijp Carnero Onuk. ¹⁵ Je'e kajx

tse'e y'itta jem je Nte'yam je kyutojkm tsuujntkun vyinkojkm jetse'e duvinjá-vada dūvintsa'agada jóvum xaaj jóvum tsooj jem myaja tsaptajkm; je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e íxjid-inup jajejpjidinup jetse'e y'ijtnit je'e maatta. ¹⁶ Ka'a tse'e je yooj je taatsa du'ukyaknajxtinit, ka'a tse'e je aampa xaaj y'ukyaktoojyjidinit, ka'ats je'e ve'e je an y'ukpaatjidinit, ¹⁷ kux je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, juu' ve'e ijtp joma ve'e je kutojkm tsuujntkun, je carnero vinténiva jo'nts je'e ve'e y'ix'itjadat jetse'e yaknajxjadat joma ve'e je tsoxk naaj myu'ut juu' ve'e joojntykinyajkp. Je Nte'yam tse'e yakkeekuxjadap nujom je vyinnaajta, ka'a tse'e y'ukyaaxtinit.

Je muvuxtojtuk tsa'yun jets je poom ajojkin juu' ve'e tum je oro

8 Ku ve'e je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e dupajkji je muvuxtojtuk tsa'yun, van'it tse'e jem tsapjootm nujom juu' jaty y'amó'tkujx kojkm hora jo'n. ² Van'itts atse'e n'ix je nuvuxtojtuk aangelesta juu' ve'e jem je Nte'yam vyinkojkm ténidup, je'eda tse'e yakmooydu vuxtojtuk je trompeta. ³ Van'it tse'e jy'e'y jado'k je ángeles maat to'k je poom ajojkin juu' ve'e tum je oro. Van'it tse'e dūvinkuva'ki je poom jojkpejtun jetse'e yakmooyj may je poom jetse'e dutukmaatvintsa'agat je tsapkats juu' ve'e je Nte'yam je jyayu kyojtstup, jem tse'e dūvintsa'agat joma ve'e je poom jojkpejtun juu' ve'e tum je oro, juu' ve'e ijtp jem je kutojkm tsuujntkun vyinkojkm. ⁴ Van'it tse'e je poom jok pyojtuk maat je Nte'yam je jyayu je chapkatsta juu' ve'e je ángeles tyukvinajkp je poom jojkpejtun juu' ve'e tum je oro, jetse'e jyak jem je Nte'yam vyinkojkm. ⁵ Van'it tse'e je ángeles dukaaajn je poom ajojkin jetse'e duyak'ujts maat je vojxpejtun jam-pajk. Van'it tse'e dukuska'a yaja naxviijn. Ku ve'e ve'em dutuujn, van'it tse'e

je vítsuk tyuntaa'puk, je añu tyumpuj tyuntsa'pxy, je añu tyumpu'u tyunmaa't, makk tyun'ojxini.

Je trompétada

⁶ Van'it tse'e ñay'apaajmtkijidi je nuvuxtojtuk ángeles juu' ve'e dumaatta je trompeta jetse'e dutukxo'oxtat.

⁷ Ku ve'e je muto'k ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e yaja naxviijn jy'iji je taaxt jets je jaajn, je nuu'pun mutaka. Tooy tse'e to'k viijn ya naxviijn it; juu' tse'e jamejtsk viijn, ka'a tse'e tyoojy; tokyajxpa tse'e je tsoxk kup jets nujom je aajy je ojts.

⁸ Ku ve'e je mumejtsk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e jem maaxy najootm yakkex to'k juu' ve'e ve'em íxuvip ax jo'n to'k je maja kopk, tooyt tse'e vye'na. Van'it tse'e to'k viijn je maaxy naaj nuu'pun vyimpijtkujx; juu' tse'e jamejtsk viijn, ka'ats je'e ve'e nuu'pun vyimpijt. ⁹ eo'kkajxtu tse'e to'k viijn juu' ve'e jem maaxy najootm joojntykidup; juu' tse'e jamejtsk viijn, ka'ats je'e ve'e y'oo'kti. Vintokikajxtuva tse'e je barco juu' ve'e ijttu to'k viijn jem maaxy najootm; juu' tse'e jamejtsk viijn je maaxy naaj, ka'a tse'e je barco jem vyintókidi.

¹⁰ Ku ve'e je mutoojk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e to'k je maatsa chaa'n jem tsajviinn, je kuno'kun jo'n tse'e tyoy, jetse'e ñaxkadaaky joma ve'e to'k viijn je maja naaj jets je mo'tpa naaj; juu' tse'e jamejtsk viijn je maja naaj jets je mo'tpa naaj, ka'ats je'e ve'e jem ñaxkadaaky. ¹¹ Ajénjots je'e ve'e xyaaj je maatsa, ta'am ojts aajy je'e ve'e kyatsapítsum, je'e kajx tse'e je naaj vyimpijtkujx ta'am. Numay tse'e je jayu tyun'oo'kti kux va'ajts ta'ame'e je naaj.

¹² Ku ve'e je mumaktaaxk ángeles dutukxuux je trompeta, van'it tse'e vyintóki to'k viijn je aampa xaaj, je aampa po'o, jets je maatsa; juu' tse'e jamejtsk

viijn je aampa xaaj, je aampa po'lo, jets je maatsa, ka'ats je'e ve'e vyintoki. Ve'em tse'e kyakujaj kyakutu'kx je aampa xaaj, je aampa po'lo, ukpu je maatsa maktaaxk hora ku ve'e xyuujuuni jets maktaaxk hora ku ve'e cho'oini kyoo'tsini.

¹³ Ku atse'e n'ix, van'litts atse'e n'amotunajxy to'k je ángeles mákk jidu'um vyaajñ, jeyp tse'e vye'na jem tsajm itukojkm.

—jAyoov xa je'e ve'e je jyoota ka to'k náxap pan pan jatye'e tsuunidup jem naxviijnit it kajxm, kux tun támáni xa je'e ve'e jetse'e je janutoojk ángeles dutukxo'oxtat je trompétada!

9 Ku ve'e je mumgooxk ángeles dutukxuux je trompeta, van'litts atse'e n'ix to'k je maatsa juu' ve'e tsoo'n jem tsajviinm jetse'e ñaxkadaaky yaja naxviijn, je maatsa tse'e yakmooy to'k je avaatsun je jot jye'e juu' ve'e ooy tyunkaaka. ² Van'it tse'e duyak'avaach je jot. Jep tse'e pyítsum je jok, ve'em ax jo'n je maja jantoojntykun jok. Je jok tse'e duyakkoo'tsikajx je aampa xaaj jets ya tsajmit it. ³ Jem tse'e jok akojkm pyítsumdi je tánukta juu' ve'e je paach jo'n íxuidup, jetse'e ñaxjeyydi yaja nujom naxviijnit itukujx. Yakmooydu tse'e je tánuk je kutojkun vintso ve'e je jayu duyaktsaachpaa'ttat, ve'em ax jo'n je kaa'pyk je jayu duyaktsaachpaa'ty. ⁴ Yaknuujmidu ve'e jets ka'a ve'e duyakvintókidat je aajy je ojts juu' ve'e yaja naxviijnit itukujx, ni ti kupa, jets ni tía juu' ve'e tsoxk, je'ejyji ve'e yaktsaachpaa'ttap je jayu juu' ve'e dukajajeyptup je Nte'yam je cha'yun jem vyimpókkum. ⁵ Ax ka'a tse'e yakmasoockti jetse'e je jayu duyak'oo'ktat, je'e ve'e jetse'e je jayu duyaktsaachpaa'ttat mugoock po'lo. Je tsaachpaatun juu' ve'e yakjéjidu, ve'emts je'e ve'e yakjava ax jo'n je jayu je kaa'pyk tyupju. ⁶ Ku ve'e ve'em tyónjut kyótsjut, jyoo'k'íxtidinup tse'e je jayu vintso ve'e y'oo'ktat, ax

ka'a tse'e y'o'yixjadat; ja'oo'kuva'andap tse'e, ka'a tse'e y'oo'ktat.

⁷ Apaamdukada tse'e je tánuk ax jo'n numay aa'k je caballo juu' ve'e apaamdukada jetse'e y'atso'oxtónat. Jem tse'e kyuvajkm dujajeypta juu' ve'e je oro corona jo'n ke'xp; ve'em tse'e je vyiijnada je y'aaajta ax jo'n je jayu, ⁸ ve'em tse'e je vyaajyta ax jo'n je ta'axtajk je vyaajy, ve'em tse'e je tyaatsta ax jo'n je león jye'e. ⁹ Je pojxun tse'e natyukxojxjudup ax jo'n je nuxoya. Ve'em tse'e je kyeekun duyakne'emda ax jo'n myotu ku ve'e je caballo may je carro dupavuu'n ku ve'e je atso'ox toonk du'anómada. ¹⁰ Jem tse'e tyo'xta jajm dumaadada je tyajpun, ve'em ax jo'n je kaa'pyk jye'e, juu' ve'e tyuktáptap je jayu jetse'e mugoock po'lo duyaktsaachpaa'ttat. ¹¹ Jyajeyptup tse'e to'k juu' ve'e ka'miidup, je ko'oy aangelests je'e ve'e juu' ve'e jep kaak jótop. Je ángeles, Abadoonts je'e ve'e yaktij je hebreo aaj. Yakvintóktivats je'e ve'e kyatsapítsum.

¹² Najx tse'e je mutok tsaachto'nun, ax miimpnum tse'e jamejtsk.

¹³ Van'it tse'e je mutojtuk ángeles dutukxuux je trompeta. Van'litts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e písump jep maktaaxk esquina itakujkp juu' ve'e jem poom jojkejtun kajxm juu' ve'e tum je oro jets juu' ve'e jem je Nte'yam vyinkojkm ijtp. ¹⁴ Jidu'um tse'e dunuujmi je ángeles juu' ve'e dumaat je trompeta:

—Mukeya je numaktaaxk ángeles juu' ve'e mutsomada jem joma ve'e je éufratesit maja naaj.

¹⁵ Ve'em tse'e yakmukéjidi je numaktaaxk ángeles jetse'e je jayu duyak'oo'kkáxtat to'k viijn; juu' tse'e jamejtsk viijn je jayu, ax ka'ats je'e ve'e duyak'oo'ktat. Yaktuknupaajmtkidu ve'e je hora, je xaaj, je po'lo, jets je joojnt vin'ite'e yakmukéjadat. ¹⁶ N'amotunajxts atse'e nuvinxupe'e

y'ijtti je tyojpatajkta juu' ve'e je caballo dutuktsuunidup, nimejtsk mókupx milloonts je'e ve'e y'ijtti.

¹⁷ Jidu'umts atse'e xyak'ixti je cabáloda. Juu' tse'e tuktsuunijidup, je poxun tse'e natyukxojxjudup ax jo'n je nuxoya, tsaptsts je'e ve'e je poxun xox y'ijit, jetspa azuujl, jets po'ts. Je cabálloda, ve'emts je'e ve'e je kyuvajk y'ijtti ax jo'n je león je kyuvajk, jepts je'e ve'e y'ávup pyítsum je jaajn, je jok, jets je azufre. ¹⁸ To'k viijn je jayu juu' ve'e tsuunidup yaja naxviijnit itukujx, je tsaachto'nun tse'e yak'oo'kjudu, je jaajn, je jok, jets je azufre juu' ve'e jep je caballo y'ávup pítsump. Juu' tse'e jamejtsk viijn je jayu, ax ka'ats je'e ve'e duyak'oo'kti. ¹⁹ Jefe'e y'ávup jets jem tse'e tyo'xta kajxm dujajeypta je caballo je kyutojkunda; ve'em tse'e je tyo'xta y'íxuvada ax jo'n je tsaa'n kuvajk, je'e tse'e tyukyaktsaachpaattup je jáyuda.

²⁰ Ax je jáyuda juu' ve'e vintaandu ku ve'e je tsaachto'nun ñajxy, ka'a tse'e dumasookti je kyo'oy joojntykinda, ka'a tse'e divintsaki'atúvidi je ko'oyjáyvapta ukpu ti jatye'e y'apamnajxtu je oro maat, je plata maat, je bronze maat, je tsaaj maat, ukpu je kup maat, je'e juu' ve'e ka'ixtup kamótudup jetse'e kyayo'oyda. ²¹ Ka'a tse'e vvinmayumpijtti, ka'a tse'e dumasooktuva je yakjaju'oo'kk, je maayk, jets je mee'tsk, jyaa'ktukmaatjajeyptuva tse'e je kats je yaa'y je ta'ax juu' ve'e ka púkap jayajeptup.

To'k je ángeles je nak dukon'ijit axaa'tsva'kxy

10 Van'litts atse'e n'ix jado'k je makk ángeles jem tsapjootm chaa'n, vínuts vimpídut. Jem tse'e kyuvajkm je iit'suts. Ve'em tse'e je vyiijn je y'aaj y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je aampa xaaj, ve'em tse'e je pyoojy je tyek kye'ex ax jo'n je jaajn. ² Jem tse'e to'k je nak dukon'it

axaa'tsva'kxy, jetse'e je y'aka'yun tek dupuujm jem maaxy nani'kxm jetse'e je y'anajutek dupuujm jeja naxkujx. ³ Van'it tse'e makk kyajts, ve'em ax jo'n je león y'akaa'stuk. Ax ku tse'e makk kyajts, van'it tse'e myotu vuxtojtuk je añu ya'axy. ⁴ Távani tse'e je vuxtojtuk añu ya'axy vye'na, van'litts atse'e n'ukjavyetuvaajñ. Van'litts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e jem tsapjootm tsoo'mp. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Kadi x'avana juu' ve'e tudukotsta je vuxtojtuk añu, kadi xjavyet.

⁵ Van'it tse'e je ángeles juu' atse'e n'ix tyena jem maaxy nani'kxm jets jeja naxkujx, je'e tse'e je y'aka'yun ka'aj duyakpojtuk jem tsajm tsov, ⁶ jetse'e je Nte'yam duyaknajxy, je'e juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jetse'e dupuujm ya tsajmit it, ya naxviijnit it, je maaxy naaj, jets nujom juu' jatye'e ijtp. Van'it tse'e vyaajñ:

—Ka'a xa ve'e y'ukta'ninit. ⁷ Ku xa ve'e dupaatnit pan vin'ite'e je muvuxtojtuk ángeles dutukxo'oxut je trompeta, ta tse'e tyunju kyatsju vye'na juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki jetse'e kyayaknujava y'ijit, ve'em ax jo'n je'e ve'e dutuknuja'vi je myutoompada je myupajkpada, je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta.

⁸ Je ayook juu' atse'e n'amotunajx jetse'e jem tsapjootm kyada'aky, xmukojtsnuvats atse'e, jets atse'e xnuujmi:

—Najkxu xkanu je nak axaa'ch juu' ve'e myaat je ángeles juu' ve'e ténip jem maaxy nani'kxm jets jem naxviinm.

⁹ Najkxts atse'e joma ve'e je ángeles jets atse'e n'amotu je nak. Van'litts atse'e xnuujmi:

—Chaja jets ja'kxu. Je po'ojk pa'ajk jo'n tse'e y'ítut jep m'ávup; ax ku tse'e jem mjoottm jye'yat, ta'aminup tse'e.

¹⁰ Van'litts atse'e je ángeles je nak ntukkakonvaach jets atse'e nju'kx. Ve'em tse'e y'ijit yap ats n'ávup ax

jo'n je po'ojk pa'ajk. Ax kuts atse'e nja'kxkujx, ta'aminu tse'e yam ats njootm. ¹¹ Van'itts atse'e xnuujmi:

—Tun vinkopk xa je'e ve'e jetse'e xkojtsnajxnuvat je Nte'yam je y'ayook numay je jayu kajxta, may je naax je kajpun kajxta, may je aaj je ayook kajxta, jets numay je yakkutojkpa kajxta.

Je numejtsk jayu juu' ve'e je tuvakojsun dupámdap

11 Van'itts atse'e nyakmooyj to'k je kijpxun ax jo'n to'k je kapy, jets atse'e nyaknuujmi:

—Najkxu xkijpxu je Nte'yam je myaja tsaptajk jets je yojxpejtun. Machovu pan nuvinxupta ve'e jep je Nte'yam duvinjá-vada duvintsa'agada, ² ax ka'a tse'e xkijpxut jep tsaptaktaagujkp, kux je'e ve'e je Nte'yam mooyjjudu pan pan jatye'e ka je israeejlit jáyuvap. Je'e tse'e dutuktee'ndap je va'ajts kajpun vujxtkupxuk mejtsk po'o. ³ Atsts je'e ve'e nkéxtap numejtsk je jayu juu' ve'e je tuvakojsun dupámdap ats kajx, je'e tse'e dukojtsnáxtap je Nte'yam je y'ayook to'k miijl jamejtsk mókupx jatoogupx xaaj, je yak vitts je'e ve'e natyukxóxjadap juu' ve'e je jayu jyayejpp ku ve'e je jayu kyu'oo'kjini.

⁴ Je mejtsk olivos kup jets je mejtsk tsintovyejtun juu' ve'e ijttup jem je Maja Vintsán vyinkojkm, je'e tse'e nukajtsp numejtsk ya jáyuda. ⁵ Pan pants ya'a ve'e oyvintsova tonuvaajnjjudup, jepts je'e ve'e y'avup pyítsumut je jaajn jetse'e yaktóyyadat, ve'em tse'e y'oo'ktat opyana pan pane'e oyvintsova tonuvaajnjjudup. ⁶ Jyayejptup tse'e je kutojkun jetse'e ya tsajmit it duyak'atóktat, ve'em tse'e kyato'ojut namvaate'e je Nte'yam je y'ayook dukojtsnáxta, jyayejptuvaps je'e ve'e je kutojkun jetse'e je tsoxk naaj duyakvimpíttat nuu'pun, nay ve'empa ve'e je tsaachto'nun duyakjéjadat yaja naxviijn. Ve'em je'e ve'e dutóndat vinx-

up naxe'e dutsokta. ⁷ Ax ku tse'e je tuvakojsun duyak'avaadadat, van'it tse'e cho'oxpákjadat je na'a atsa'kip tánuk juu' ve'e tsoo'mp joma ve'e je jot juu' ve'e va'ajts kaak, jetse'e yak'oo'kjadat.

⁸ Ku ve'e aa'kani vye'nadat, van'it tse'e je ñi'kx je kyopk tyándat jeja too' kujk jem kajpun kajxm joma ve'e je nMaja Vintsánamda cryuuzpejt. Yaktijpaps je'e ve'e je kajpun Sodoma, nay ve'empa Egipto. ⁹ Toojk xaaj jagojkm tse'e je ñi'kxta je kyopkta tyánut jem, ka'ats je'e ve'e je jayu duyakjáttat jetse'e ñaxtákadat kux y'ixuvaandup je'e ve'e je jayu juu' ve'e tsoo'ndup anañujoma je naax, anañujoma je kajpun, anañujoma je ke'xpa, jets anañujoma je aaj je ayook.

¹⁰ Pan pan jaty tse'e joojntykadap to'k it to'k naxviijn, tyukxoonduktaps je'e ve'e ku ve'e y'oo'kti, je xoojntkun kajxts je'e ve'e ñamy'o'ojadat je vintsa'kin to'k jado'k kux oo'ktu ve'e numejtsk je jáyuda juu' ve'e je Nte'yam je y'ayook dukojtsnajxtup y'ijit jetse'e pya'muxjidi je tsaachpaatun. ¹¹ Ax ku tse'e toojk xaaj jagojkm aa'k y'ijitti, van'it tse'e je Nte'yam yakjoojntypajkjidinuva, jetse'e tyénidi. Tsa'kipajktuts je'e ve'e nujom pan pan jatye'e íxjudu. ¹² Van'it tse'e numejtsk je jáyuda du'amotunajxti jem tsapjootm to'k je ayook juu' ve'e mákk kojtsp jetse'e ña'muxjidi:

—iPetta yam!

Van'it tse'e chajpejtti jem vínuts jootm, íxjuduts je'e ve'e je cho'oxpajkpada. ¹³ Tun je'yji tse'e mákk tyun'o-xji jetse'e je kajpun jyaavni to'k viijn, nuvuxtojtuk miijl tse'e je jayu yak'oo'kjidi je mákk oix. Juu' tse'e jataaxtojtuk viijn, ka'ats je'e ve'e najkx ve'em jya'avy. Tsa'kiduts je'e ve'e ooy je jayu juu' ve'e vintaandu jetse'e duyakmájidi duyakjaanchidi je Nte'yam, juu' ve'e jem tsapjootm.

¹⁴ Najx tse'e je mumejtsk tsaachto'nun; tun jéjani tse'e je mutoojk.

**Jē muvuxtojtuḱ
ángeles maāt jē trompeta**

¹⁵ Ku ve'e jē muvuxtojtuḱ ángeles du-tukxuux jē trompeta, van'it tse'e yak-motu may jē aaj jē yo'kt jem tsapjootm. Jidu'um tse'e maḱk vyaandi:

Uxyam tse'e jē Nte'yam jets jē Cristo duyakutojkladat nujom jē jayu pan nuvinxupe'e to'k it to'k naxviijn, jē'e tse'e duyakutojkladap xa'ma kajx.

¹⁶ Van'it tse'e jē nu'ii'px maktaaxk mújit jáyuda juu' ve'e dutuktsuunidup jē tsuujntkunda jem jē Nte'yam vyinkojkm, jē'e tse'e jē vyiiinda jē y'aahta dutukpaattu jē it juu' ve'e jem jē Nte'yam vyinkojkm, jetse'e jē Nte'yam duvinja'-vidi duvintsa'kidi, ¹⁷ jetse'e vyaandi: Nkukojsjijts aats mitse'e, Maja Vintsán, Nte'yam,

mits tse'e nujom mka'mikuixp, mits xa ve'e uxyam m'ijtp, mítsam tse'e m'ijt, kux mka'mip mitse'e jē maja kutojkun jetse'e tumyakkutojklukva'añ.

¹⁸ Jotma'ttu xa jē'e ve'e jē jayu juu' ve'e mtso'oxpajkjudup to'k it to'k naxviijn,

ax ta tse'e jē tiempo dupaatni ku mitse'e jē tsaachpaatun xpaamnit jē m'ejkun kajx

jetse'e xmooynit jē o'yin pan pan jatye'e mmutoojnjudup mmupajkjudup,

jē'e pan pan jatye'e dukojtsnajxtup jē m'ayook,

pan pan jatye'e mits jē mjáyuda,

pan pan jatye'e mvinja'vijidup mvintsa'kijidup,

jē mújit jē muutskit,

ta tse'e jē tiempo dupaatni ku ve'e xtukkuvejtnit jē tyokin pan pan jatye'e tuduyak'oo'kta jē jayu juu' ve'e jem naxviijnit it kajxm.

Jidu'um tse'e vyaandi.

¹⁹ Van'it tse'e y'avaach jē Nte'yam jē myaja tsaptajk juu' ve'e jem tsapjootm.

Jem tse'e kye'ex jē xiixt joma ve'e kaajyuk jē Nte'yam jē kyojtstán. Van'it tse'e jē vítsuk tyuntaa'puk, jē añu tyumpu'u tyunmaa't, jē añu tyumpuj tyuntsa'pxy, ojxi tse'e ya naxviijnit it jetse'e ooy tyuntaaxti.

Jē ta'axtajk jets jē na'a ko'otyánukap

12 Van'itts atse'e xyak'ix jem tsapjootm to'k jē maja nuja'vin, to'k jē ta'axtajk juu' ve'e dujajeypp jē xyox ax jo'n jē aampa xaaj. Jēp tse'e tyekupa'tkup jē aampa po'o dujajep, jeme'e kyuvajkm dujajep to'k jē corona juu' ve'e makmejtsk jē maatsa dumaat.

² Yakjejavaampy tse'e jē ta'axtajk to'k jē pi'k ónuk, jē tsaachpaatun yak'ujju yakya'axyju jē'e kajx ku ve'e jē y'ónuk duyakke'exuva'añ.

³ Van'itts atse'e xyak'ixpa jem tsapjootm jado'k jē maja nuja'vin, to'k jē na'a ko'otyánukap, maj jets tsapts, vuxtojtuḱ kuvajkax jets majk vájax, jeme'e to'k jaty kyuvajkm dumaada jē corona.

⁴ Jē tyo'xta tse'e tyukkusjo'p to'k viijn pan vinxupe'e jē maatsa jetse'e yaja naxviijn duyaknaxkadaaky. Juu' tse'e jamejtsk viijn jē maatsa, ka'a tse'e yaja naxviijn duyaknaxkadaaky.

Jē na'a ko'otyánukap tse'e napyajmju jem jē ta'axtajk vyinkojkm, jē'e tse'e du'a'ix'ijit ku ve'e jē ta'axtajk jē y'ónuk kye'exut jetse'e jatyji dutso'otsut.

⁵ Yakk'e'x tse'e to'k jē pi'k mix ónuk jē ta'axtajk, jē'e tse'e maḱk duyakutojklap nujom jē jayu pan nuvinxupe'e to'k it to'k naxviijn chaanada.

Tun jatyji tse'e jē y'ónuk yakpajki jetse'e yakpuujm joma ve'e jē Nte'yam, jem joma ve'e jē kyutojkun tsuujntkun.

⁶ Ax keek tse'e jē ta'axtajk jetse'e ñujkx jem vinva'ajts it kajxm, jem joma ve'e jē Nte'yam to'k jē it tyuknupaajmtkiji jetse'e jem jē tukjoojntykin yakmo'ot to'k miijl jamejtsk mókupx jatoogupx xaaj.

⁷ Van'it tse'e je atso'ox tyoojnji jem tsapjootm; je yakkutojkpa ángeles juu' ve'e Miguel duxaaj jets je y'aangeles, je'e tse'e dumaat'atso'oxtoendu je na'a ko'otyánukap maat je kyo'oy aangelestajkta. ⁸ Ax ka'a tse'e myaa-daakti je na'a ko'otyánukap maat je kyo'oy aangelesta, ka'a ve'e y'uk'ijttini jem tsapjootm. ⁹ Ve'emts je'e ve'e yakpavojni je na'a ko'otyánukap, je jujpit tsaa'n juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta, je Satanás, je'e juu' ve'e je jayu dvin'aa'mp to'k it to'k naxviijn. Je'e maat je kyo'oy aangelestajkta, yakkusvippkajxtinuts je'e ve'e yaja naxviijnit itukujx.

¹⁰ Van'litts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook makk vya'añ jem tsapjootm:

—Tá xa je'e ve'e je tiempo dupaatni ku ve'e je Nte'yam duyaktso'okut je jyayu, tats je'e ve'e duyaknuke'x-natáka je myakkin jets je kyutojkun, tats je'e ve'e je tiempo dupaatni jetse'e je Cristo viinm yakkutojknit, kux távani je'e ve'e yakpavap pane'e je n'út-samda je n'ajchamda jets je n'útsamda je ntsa'laamda jóvum xaaj jóvum tsooj dunuxa'aip tuy'it jem uu'm je nNte'yamamda vyinkojkm. ¹¹ Tá tse'e je n'útsamda je n'ajchamda jets je n'útsamda je ntsa'laamda du'amaadaagada je ñuxa'aiva. Ve'em tse'e myaadaakti kux je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'ets je'e ve'e ku'oo'kijidu jetse'e tyuknuvaatsjidi je tyokin, ax ka'ats je'e ve'e cha'kidi jetse'e du'avánadat jets jyaanchja'vidup je'e ve'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, ka'ats je'e ve'e cha'kidi jetse'e je tuvakojsun dupámdat je oy kats je oy ayook kajx óyame'e yak'oo'kjada pan pan jatye'e dukajaanchja'vidup juu' ve'e kyojtstup. ¹² Xoonduktats n'it miits pan pan jatye'e ijttup yaja tsapjaat. ¡Ax ayooov tse'e miits je mjootta pan pan jatye'e joojntykidup jem naxviijnit it kajxm jets jem maaxy najootm, kux tá ve'e kya-

da'aky joma ve'e miiitsta je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oyjayuvaptajkta; ooyts je'e ve'e tyun'ekju kux ñuja'vip je'e ve'e jets tsojke'e vyintókinit!

¹³ Ax ku tse'e je na'a ko'otyánukap du'ix jets yaja ve'e naxviijn yakkusvipp, van'it tse'e dujomtún dutitún je ta'ax-tajk juu' ve'e je pi'k mix ónuk duyakke'x.

¹⁴ Ax je ta'axtajk, yakmooys je'e ve'e mejtsk je kyeekun, ve'em ax jo'n je vijsun jye'e, jetse'e y'o'yixjut jetse'e je'yyip jem ñajxkut vinva'ajts it kajxm, jékume'e dukuke'ekut je tsaa'n, jeme'e ñajxkut joma ve'e je tukjoojntykin yakmo'ot toojk joojnt jagojkm. ¹⁵ Je tsaa'n, jepts je'e ve'e y'avup duyakpítsum je naaj jetse'e dutukpuujm to'k je maja naaj, je'e tse'e je ta'axtajk y'uktukyakja'atuvaan. ¹⁶ Van'it tse'e je naax duputajki je ta'axtajk, kux avaatse'e je naax jetse'e dunasjaa'nni je maja naaj juu' ve'e jep je na'a ko'otyánukap y'avup ukpítsum. ¹⁷ Je'e tse'e je na'a ko'otyánukap ooy tyuntukmujot-ma't je ta'axtajk jetse'e ojts dutso'oxpúk je ta'axtajk je chaan je kyooj juu' ve'e vintaandu, je'eda juu' ve'e dukuty-oondup je Nte'yam je pyava'nun jetse'e to'k aaj to'k joot ñaaj'ítjada je Jesucristo maat.

Je numejtsk na'a atsa'kip tánuk

13 Ku atse'e nteni jem po'lo jootm jeja maaxy napa'ayi, van'litts atse'e n'ix to'k je na'a atsa'kip tánuk pyítsum jem maaxy najootm, vuxtojtuk kuvajkax jets majk vájax. Jem tse'e to'k jaty vaj kajxm dujayep to'k je corona; ax jem tse'e kuvajk kajxmada javyet to'k je ayook juu' ve'e je Nte'yam ooy dutunvinkojspejtp. ² Je na'a atsa'kip tánuk juu' atse'e n'ix, ve'emts je'e ve'e kye'ex ax jo'n je kuxyupuj, ve'em tse'e je tyek ax jo'n je oso jye'e, ve'eme'e je y'aaj ax jo'n je león jye'e. Je na'a ko'otyánukaps

je'e ve'e mooyju je myakkin jets ooy je kyutojkun. ³To'k je na'a atsa'kip tánuk je kyuvajk, ve'emts je'e ve'e kye'ex ax jo'n kuy'aa'k kuxe'e maja xya'ajki; ax taaynuts je'e ve'e je xya'ajka. Atuva atoki tse'e anañujoma je jayu tyuntaandi juu' ve'e to'k it to'k naxviijn tsuunidup jetse'e je na'a atsa'kip tánuk dupanajkxti ⁴jetse'e dvinja'vidi duintsa'kidi, jetse'e vyaandi:

—¿Pants vine'e ax jo'n je na'a atsa'kip tánuk? ¿Pan tse'e o'yixjup jetse'e dutso'oxpákut?

⁵Yak'itumooys je'e ve'e je na'a atsa'kip tánuk jetse'e namyájijup kyót-sut jetse'e je Nte'yam dvinjkojtspétut, jetse'e dujayéput je kutojkun vujx-tkupxuk mejtsk po'o. ⁶Ax ve'emts je'e ve'e dutuujn, vyinkojtspejt je'e ve'e je Nte'yam jets pan pan jatye'e ijttuvap jem tsapjootm, kyo'oñukojtsiva tse'e je it joma ve'e je Nte'yam chuuna. ⁷Yakmooyvats je'e ve'e je kutojkun jetse'e je Nte'yam je jyayu dutso'oxpákut jetse'e du'lamaadaagat. Nay yakmooyvats je'e ve'e je kutojkun jetse'e duka'mikáxut to'k ka'ajyi je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn, anañujoma je ke'xpa, anañujoma je naax je kajpun, jets anañujoma je aaj je ayook. ⁸Je na'a atsa'kip tánuk tse'e vyinja'vidup vyintsa'kidup nujom je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn, je'e pan pan jatye'e je xyaaj ka'ijtp javyet jep nak kujxp joma ve'e javyet je xyaajta ka'anume'e ya it choo'nduk vye'na pan pan jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup. Je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'ets je'e ve'e duka'mip je nak.

⁹¿Pan pan jatye'e xa ve'e jem je tyaatsk, va'an tse'e du'amotunaxta! ¹⁰Pan pan xa ve'e je jayu dumajststap, mach tse'e y'ijttuvat; pan pan tse'e je tsojx maat yakjaju'oo'ktup, nay je'ejyam tse'e tyuk'oo'ktinuvap. Je'e kajx tse'e, je'eda pan pan jatye'e ijttup je Nte'yam je

jyayu, va'an tse'e makk aaj makk joot duyaknaxta pan ti tsaachpaatune'e juu' ve'e tukkada'akjadap jetse'e ijtp du-jaanchjávadat je Nte'yam.

¹¹Van'litts atse'e n'ix jado'k je na'a atsa'kip tánuk, naxviinmts je'e ve'e pyítsum, mejtsk vájax, je carnero ónuk vaj jo'n kye'ex. Ax vanxup tse'e kyojtspa ax jo'n je na'a ko'otyánukap. ¹²Ve'em tse'e je kutojkun duyaktún je muto'k na'a atsa'kip tánuk kajx, jetse'e dutún jetse'e je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn, jetse'e dvinjávadat duintsa'agadat je muto'k na'a atsa'kip tánuk, je'e juu' ve'e tsooknu je myaja xa'ajka. ¹³Tyoompa je'e ve'e je mújit nuja'vin, je'e paat tse'e ve'em dutuujn jetse'e je jaajn duyaktsaa'n jem tsajviinm jetse'e duyaknaxkada'aky yaja naxviijn jeja je numay jayu vyinkujk. ¹⁴Ax yakmooy tse'e je kutojkun jetse'e je mújit nuja'vin dutónut jeja je muto'k na'a atsa'kip tánuk vyinkujk, je'e tse'e tyukvin'aa'ndu pan pan jatye'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn jetse'e dutukpavaandi jetse'e dupámdat je na'a atsa'kip tánuk je y'apamnax juu' ve'e dujayejp je maja xa'ajka juu' ve'e ku'oo'kum kuy'ijtp jetse'e jyaa'kjoointyki. ¹⁵Je mumejtsk na'a atsa'kip tánuk tse'e je kutojkun yakmooy jetse'e dujoojntykinm'ot je muto'k na'a atsa'kip tánuk je y'apamnax, ve'em tse'e je apamnax kyótsut jetse'e duyakjay'oo'kjut pan pan jatye'e kavinja'vijup kavintsa'kijup. ¹⁶Tyuumpts je'e ve'e jetse'e anañujoma, je mújit je muutskit, je kumeen jayu jets je ayoo'va jayu, je naspaka jayu jets je joyutoompa jayu, je'e tse'e yakpaajmjadap to'k je ixta'nun jem y'aka'yun ka'm ukpu jem vyimpókkum. ¹⁷Ni pana tse'e kyoo'k'o'y-ixjinit jetse'e jyóyut ukpu tyoo'kut pan ka'a ve'e dujayep je ixta'nun, je na'a atsa'kip tánuk je xyaaj ukpu je na'a atsa'kip tánuk je myacho'vun. ¹⁸Je vijin je kejun xa ya'a ve'e chajkp jetse'e duv-

inmótvut pan ti je'e ve'e je macho'vun tyijp. Pan pane'e je vijin je kejun ooy dutunjayepp, va'an tse'e dupayo'oyu je macho'vun. To'k je yaa'tyajk je xyaajts je'e ve'e. Ve'ets je'e ve'e je macho'vun, tojtuk mókupx jatoogupxuk tojtuk.

Ku y'aavdi je numókupx javujxtkupxuk maktaaxk miijl jáyuda

14 Van'itts atse'e n'ix je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, jemts je'e ve'e tyena kopk kajxm juu' ve'e Sión duxaaj. Jemts je'e ve'e dumaadada vye'na numókupx javujxtkupxuk maktaaxk miijl je jáyuda juu' ve'e dujayeptup jem vyimpókkum javyet je xyaaj pane'e yaktijp Carnero Onuk jets je Tyee' je xyaaj. ²Van'itts atse'e n'amotunajxy je uv jem tsapjootm, ve'emts je'e ve'e myotu ax jo'n je maja naaj y'u'u'ts tyinun jets ax jo'n je añu tyumpu'u tyunmaa't, ve'em ax jo'n je numay jayu kyovda je y'aarpa maatta. ³Je nam uvts je'e ve'e y'aavdup jem je kutojkun tsuujntkun vyinkojkm, jem je numaktaaxk joojntykiva vyinkojkmda jets jem je mújit jayutajk vyinkojkmda. Ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e dujátut je uv; je numókupx javujxtkupxuk maktaaxk miijl jáyujida ve'e dujajttup je uv, je jayu pan pan jatye'e ve'nidu yaja naxviijn jetse'e je tyokin tyuknuvaatsjidi je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk. ⁴Je jáyuts je'e ve'eda juu' ve'e kanaajk-javyákijidu maat je ta'axtajkta, va'ajtsts je'e ve'e ñaajk'ítjada jetse'e dupanajkxta je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk oyjoma pan joma je'e ve'e ñujkx. Je jáyuda tse'e juu' ve'e je tyokin yaktuknuvaastu, ve'emts je'e ve'eda ax jo'n je taajm juu' ve'e ta'mitoo'vajkp jetse'e yaktukmuyax je Nte'yam jets je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, ⁵ni vinxúpats je'e ve'e kyataayada, va'ajts joot jáyuts je'e ve'eda.

Juu' ve'e kyojtstu je nutoojk aangelesta

⁶Van'itts atse'e n'ix jado'k je ángeles jyeyy jem tsajviinm. Jem tse'e dumaada je oy kats je oy ayook juu' ve'e xa'ma kajx ijtp jetse'e yaktukka'amáyut pan pan jatye'e joojntykidup to'k it to'k naxviijn, anañujoma je naax je kajpun, anañujoma je ke'xpa, jets anañujoma je aaj je ayook. ⁷Jidu'um tse'e mákk vyaajñ:

—Vinjávada vintsa'agada je Nte'yam jets yakmájada yakjaanchada, kux távani je'e ve'e je tiempo dupaatni pan vin'ite'e je jayu dutokimpayo'ynit. Vinjávada vintsa'agada je'e pane'e dupaam ya tsajmit it, je naxviijnit it, je maaxy naaj, jets joma jatye'e je naaj myu'ut.

⁸Van'it tse'e pyanajkxji jado'k je ángeles juu' ve'e vaan:

—¡Távani xa ve'e vyintókini! ¡Távani xa ve'e vyintókini je babilóniait ciudad, je'e kajx ku ve'e dutuk'ix je kyo'oy too' je jayu pan nuvinxupe'e chaanada to'k it to'k naxviijn jetse'e dutukpajkti je kyo'oy too'!

⁹Van'it tse'e pyanajkxji jado'k je ángeles juu' ve'e mákk jidu'um vaan:

—Pan pan xa ve'e duvinja'vip duvintsa'kip je na'a atsa'kip tánuk jets je y'apamnax, jetse'e ñamyasa'akju jetse'e yakpuujmja je y'ixta'nun jem vyimpókkum ukpu jem kya'm, ¹⁰je Nte'yamts je'e ve'e moojyjinup je mákk tsachpaatun juu' ve'e ñupaajmtki nujom je'eda juu' ve'e je ko'oy too' dupanajkxtup, je'e kajx tse'e dumu'ekju; je jaajn maat je azufre, je'e tse'e tyukyaktsaachpaattinup jeja je va'ajts joot ángeles vyinkujkta jets jeja je'e vyinkujk pane'e yaktijp Carnero Onuk.

¹¹Xa'ma kajx tse'e pyojtuknit je jok joma ve'e chaachpaattinit, ni je vin'ita ve'e je poo'kxtkun dukoo'kjayeptinit je'e pan pan jatye'e duvinja'vidup duv-

intsá'kidup je na'a atsa'kip tánuk jets je y'apamnax, ukpu yakpaajmjada je ix-ta'nun, je na'a atsa'kip tánuk je xyaaj.¹² Va'an tse'e je mákk aaj je mákk joot dujayepta pan pan jatye'e ijttup je Nte'yam je jyayu, je'eda pan pan jatye'e dukutyoondup je Nte'yam je pyava'nun jetse'e ijtp ñapyámjada je Jesucristo maat.

¹³ Van'litts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e jem tsapjootm tsoo'mp, jets atse'e xnuujmi:

—Javyetu ya'a: “Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e uxym oo'ktup jets pan pan jatye'e jaa'k'oo'ktap kuxe'e je Maja Vintsán dujaanchjávada.” Jidu'um tse'e javyetu. “Xoonduvam xa je'e ve'eda, kux ku ve'e ve'em y'oo'ktat, távani tse'e dutukva'atsta vye'na je tsaachpaatun jetse'e je Nte'yam dukajaa'tyóki je y'oy je'e juu' ve'e tudutonda tudukotsta.” Jidu'um tse'e vya'añ je Espíritu Santo.

Je mákk tsaachpaatun juu' ve'e je Nte'yam yakjéjap yaja naxviijn

¹⁴ Van'litts atse'e n'ix to'k pak je poo'p vínuts. Jem tse'e vínuts ni'kxm to'k chuuna pane'e ke'xp ax jo'n je yaa'tyajk, jemts je'e ve'e kyuvajkm dujayep to'k je oro corona jetse'e jem dumats'it to'k je jajpax hoz.¹⁵ Van'it tse'e jem maja tsap-tajkm pyítsum jado'k je ángeles juu' ve'e mákk jidu'um na'muxjup:

—Yaktonu je mhooz kux távani ve'e je tiempo dupaatni ku ve'e yakpakmo-jknit juu' jatye'e tutya'ma jem naxviijnit it kajxm.

¹⁶ Van'it tse'e je'e pane'e jem vínuts ni'kxm tsuunip, je'e tse'e duyaknajx je hyooz yaja naxviijnit itukujx jetse'e dupakmojkni juu' jatye'e tutya'ma.

¹⁷ Van'it tse'e jado'k je ángeles pyítsum jep maja tsapujkp juu' ve'e jem tsapjootm, jem tse'e dumaadiva je hoz.¹⁸ Van'it tse'e pyítsumpa jado'k je ángeles joma ve'e je yojxpejtun, je'e tse'e

je jaajn duyakkutojkjip jetse'e mákk jidu'um dunuujmi je ángeles juu' ve'e je hoz dumaat:

—Yaktonu je mjajpax hoz jets pakmojkni je tsaaydum juu' ve'e tutya'ma jem naxviijnit it kajxm, kux távani ve'e cha'amy.

¹⁹ Van'it tse'e je ángeles duyaknajxy je hyooz yaja naxviijnit itukujx jetse'e dutukpakmojkni je tsaaydum. Jem tse'e vye'na to'k je maja apajkin. Van'it tse'e je ángeles je tsaaydum dupuujm jem apajkin jootm joma ve'e yakmaa'kx-ut. Je'ets ya'a ve'e ñukajtsp je mákk tsaachpaatun juu' ve'e je Nte'yam yakjé-jap je jyot'a'nun kajx.²⁰ Myujékumip tse'e je kajpun joma ve'e je tsaaydum yakmuu'kx. Jem tse'e apajkin jootm pyítsum je nuu'pun juu' ve'e je'yp je vaat joma ve'e je caballo je y'ajén yakpuujmja, majktupx legua jo'n tse'e yo'oy je nuu'pun.

Je aangelestajk juu' ve'e dujayejptup je vuxtojtuk oro apajkin

15 N'ixts atse'e jem tsapjootm jado'k je maja nuja'vin juu' ve'e tyuk'atúvip—nuxvuxtojtuk je ángeles juu' ve'e dujayejptup je vuxtojtuk tsaachto'nun juu' ve'e ux'ookip, ux'ookipts je'e ve'e kux je'e ve'e tyukkukáxadap je mákk tsaachpaatun juu' ve'e je Nte'yam ñupaajmtki je jyot'a'nun kajx.

² N'ixpats atse'e juu' ve'e ke'xp ax jo'n je maaxy naaj juu' ve'e je ixun jo'n, je jaajn mutaka. Jéjats je'e ve'e pya'ayi tyénada vye'na je'e pan pan jatye'e du'amaadaaguidu je na'a atsa'kip tánuk jets je y'apamnax, je'e juu' ve'e dukakuvajktu jetse'e pya'muxjadat je xyaaj ukpu je myachovun, jem tse'e dujayepta je arpa kov juu' ve'e je Nte'yam moojyjudu.³ Y'aavdupts je'e ve'e to'k je uv juu' ve'e je Moisés je y'uv jets je'e

je y'uv pane'e yaktijp Carnero Onuk.
Jidu'um tse'e y'avda:

Mnumájip mnujaanchip xa mitse'e jets
atúvats je'e ve'e nujom juu' jatye'e
mtuump mkajtsp,

Maja Vintsán, Nte'yam, mits tse'e nujom
mka'mikujxp.

Tuv jets va'ajts tse'e je mnaa' je mtoo',
mits tse'e nujom je naxviijnit jayu
myakkutojkjikujxp.

⁴¿Pants mitse'e mkayakmájajap
mkayakjaanchajap?, Maja Vintsán.

¿Pants mitse'e mkavinjávajap
mkavintsá'agajap?

Mitsji xa ve'e to'k mnuva'ajtsjootip,
míndap tse'e nujom je jayu pan nvinx-
up to'k it to'k naxviijn jetse'e mvin-
ja'vijidinit mvintsá'kijidinit,

kux ta ve'e yak'ix jets pyaatyp
y'akeeguij je'e ve'e juu' mitse'e
mtuump mkajtsp.

Jidu'um tse'e y'avda.

⁵Van'itts atse'e n'ix je maja tsap-
tajk y'ava'ach jem tsapjootm; yak'ixp
tse'e jem maja tsaptajkm je it juu' ve'e
munuyojk je kunoo'kxun dumaat. ⁶Jem
tse'e pyítsumdi je nuvuxtojtu'k ánge-
les juu' ve'e dujayeiptup je javuxtoj-
tu'k tsaachto'nun, je'e tse'e xyojxjudup
je va'ajts lino vit juu' ve'e ajajp ata'kxp
jetse'e to'k je oro cinta dukak'ajenju.

⁷Van'it tse'e nuto'k je joojntykiva je án-
geles dumooydi kaktok je oro apajkin
ojts maat je makk tsaachto'nun juu' ve'e
je jyot'a'nun kajx yakjéjip je Nte'yam,
juu' ve'e xa'ma kajx joojntykip. ⁸Ax je
maja tsaptajk, je jokts je'e ve'e yak'ojtsju
juu' ve'e yakjéjip je Nte'yam je myajin
je jyaanchin kajx jets je kyutojkun kajx.
Ax ni pana tse'e kya'o'yixju jetse'e jem
tyákat, van'ítnume'e ku ve'e kyukajx-
init je vuxtojtu'k tsaachto'nun juu' ve'e
je nuvuxtojtu'k ángeles yaknaxkada'ak-
tap yaja naxviijn.

Je vuxtojtu'k apajkin juu' ve'e je makk tsaachto'nun dumaat

16 Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k
je makk ayook juu' ve'e jem ma-
ja tsaptajkm pyítsump jetse'e jidu'um
dunuyujmi je nuvuxtojtu'k ángeles:

—Najkxtats xtuktemva'atsta jem
naxviijnit it kajxm je vuxtojtu'k apajkin
juu' ve'e dumaat je makk tsaachto'nun
juu' ve'e je Nte'yam yakjéjip je
jyot'a'nun kajx.

²Van'it tse'e je muto'k ángeles du-
tuktemvaach je apajkin yaja naxviijnit
itukujx. Van'it tse'e nujom je jáyuda juu'
ve'e dujayeiptu je na'a atsa'kip tánuk
je y'ixta'nun jetse'e duvinja'vidi duv-
intsá'kidi je y'apamnax, je'e tse'e pí-
sumuxjudu je ko'opyo'ojsap juu' ve'e
makk tumpajkp.

³Van'it tse'e je mumejtsk ángeles
dutuktemvaach je apajkin jem maaxy
najootm. Van'it tse'e je maaxy naaj
nuu'pun vyimpijt, ve'em ax jo'n je
oo'kpa je nuu'pun; nax'oo'kkajxtu tse'e
nujom juu' jatye'e joojntykidup jem
maaxy najootm.

⁴Van'it tse'e je mutoojk ángeles
dutuktemvaach je apajkin jem maja
najootm jets joma jatye'e je naaj
myu'ut; nuu'pun tse'e vyimpijtkujx je
naaj. ⁵Van'itts atse'e n'amotunajxy je
ángeles juu' ve'e je tsoxk naaj duka'mip.
Jidu'um tse'e vyaajñ:

—Maja Vintsán, va'ajts Nte'yam, mits
xa ve'e uxayam m'ijtp, mítsam tse'e
m'ijtp, pyaatyp y'akeeguipts je'e ve'e juu'
ve'e tuxtún ku ve'e jidu'um tumtokim-
payo'oy, ⁶kux je'eda ve'e duyakyoydu
je nuu'pun je mjayu maat je m'ay-
ook kojtsnajxpatajka. Ax tats mits je'e
ve'e xtuk'oo'kta je nuu'pun je jáyuda
juu' ve'e ve'em játkidu, kux ve'eme'e
duvinmátsjada.

⁷N'amotunajxpatš atse'e je ayook jem joma ve'e je yojxpejtun. Jidu'umts atse'e nmotu:

—Ve'emam xa ve'e, Maja Vintsán, Nte'yam, mits xa ve'e nujom mka'mikujxp, tuvts mitse'e mtokimpayo'oy jets pyaatyp y'akeeguipe je'e ve'e juu' mitse'e mtuump mkajtšp.

⁸Van'it tse'e je mumaktaaxk ángeles dutuktemvaach je apajkin jem je aampa xaaj ñi'kxm; yakmooy tse'e je aampa xaaj je kutojkun jetse'e je y'anin je jayu dutukyaktóyut. ⁹Anañujoma tse'e je jayu ooy tyuntooydi. Ka'a tse'e vyinmayumpijtti, ka'a tse'e dumasookti je kyo'oy joojntykinda, ka'a tse'e je Nte'yam duyakmájidi duyakjaanchidi, vyinkojspejttu tse'e je Nte'yam, juu' ve'e duka'mip je vuxtojtk tsaacht'o'nun.

¹⁰Van'it tse'e je mumugooxk ángeles dutuktemvaach je apajkin jem je na'a atsa'kip tánuk kyutojkun tsuujntkun kajxm. Van'it tse'e kyoo'tsikujx joma ve'e yakkutuk. Van'it tse'e je jayu tyunnatyotstso'tspajkjidini je'e kajx ku ve'e ooy tyunsaachpaatti, ¹¹ax ka'ajyam tse'e dumasookti je kyo'oy too'da, vyinkojspejttujyame'e je Nte'yam, juu' ve'e jem tsapjootm, je'e kajx ku ve'e chaachpaa'tta jetse'e pyo'otsta.

¹²Van'it tse'e je mutojtuk ángeles dutuktemvaach je apajkin jem Éufrates maja najootm; taatsnu tse'e je maja naaj jetse'e je too' duyaktaajnjidi joma ve'e ñaxtat je yakkutojkipatajk juu' ve'e tsoo'ndup jem joma ve'e je xaaj pyítsum.

¹³Van'litts atse'e n'ix nutoojk je ko'oyjáyvapta, je potya'av jo'n y'íxuvada, je'e tse'e písumdu jep je na'a ko'otyánukap y'avup, jep je na'a atsa'kip tánuk y'avup, jets jep je'e y'avup juu' ve'e natyijjup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpa. ¹⁴Ya ko'oyjáyvapta tse'e je mújit nuja'vin dutoondup, je'e tse'e ñupítsumdu jetse'e duyaknay'amókajadat nujom pan

pan jatye'e duyakkutojkkjidup je jayu pan nuvinxupe'e to'k it to'k naxviijn chaanada jetse'e y'atso'oxtónat ku ve'e dupaatnit je xaaj juu' ve'e ñupaajmtki je Nte'yam, juu' ve'e nujom duka'mikajxp. ¹⁵Amotunaxta juu' ve'e je Jesucristo kyajtsp: “Tun to'mayji xa atse'e nmiinnuvat, ve'em ax jo'n je mee'tspa jye'ya ku ve'e je jayu dukanujava. Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e nakyujoojntykijidup jetse'e je vyit apaamduka dujayepa kux kadi ve'e ve'em y'itta ax jo'n je jayu juu' ve'e ijttup nuva'ajts axva'ajts jetse'e yakmu'ixta yakmupetta jetse'e cho'otyóna.” Jidu'um tse'e vya'añ. ¹⁶Yaknay'amojkijidu tse'e je yakkutojkipatajk jem je it juu' ve'e duxaaj Armagedón. Hebreo aajts je'e ve'e.

¹⁷Van'it tse'e je muvuxtojtk ángeles dutuktemvaach je apajkin jem poj jootm. Van'litts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook jem maja tsaptajkm juu' ve'e jem tsapjootm, jem joma ve'e je Nte'yam je kyutojkun tsuujntkun. Jidu'um tse'e vyaajñ:

—¡Távani xa ve'e tyunju kyatsju!

¹⁸Van'it tse'e je vítsuk tyuntaa'pukni, je añu tyumpo'oni tyunmoo'tni, je añu tyumpajni tyunsa'pxni, makx tse'e tyun'ojxini ya naxviijnit it; ni vin'ita xa ve'e je oyx kyanaxy ve'em ax jo'n je'e ve'e ñajxy. ¹⁹Je babilóniait ciudad, toojk viijnts je'e ve'e ñapyaajmjini ku ve'e y'ojxi; muja'vikajxtinu tse'e nujom je kajpun pan vinxup to'k it to'k naxviijn. Van'it tse'e je Nte'yam dujaa'myejts je babilóniait ciudad jetse'e duyaknaxut je tsaachpaatun juu' ve'e tyuknukejx je jyot'a'nun kajx. ²⁰Kutokikajxnu tse'e nujom je kopk je keets jets je naax juu' ve'e jem maaxy naaj akojkm. ²¹Kustajkiva tse'e je mújit taaxt jem tsajviinm jetse'e ñaxkadaaky je jayu ñi'kxm; toojk arroba naxys

je'e ve'e jyémutsa y'ijit to'k jaty. Vyinkoitspejttu tse'e je jayu je Nte'yam je'e kajx ku ve'e je taaxt makk ooy tyunyaktsaachijidini.

**Ku yaktokimpayo'ynit je
ñumájiva ko'otya'axap**

17 Van'litts atse'e xnumiijn nuto'k je ángeles juu' ve'e dujajejptup tuy'it je vuxtojtuk apajkin, jets atse'e xnuujmi:

—Minu jets ats mitse'e ntuk'ixut vintso ve'e chaachpaatnit je ñumájiva ko'otya'axap juu' ve'e tsuunip jem maaxy nani'laxm. ²Je naxviijnit yakkutojpkatajk, ta tse'e je ko'otya'axap dutukmaattónnda juu' ve'e ka óyap; jets pan pan jatye'e joojntykidup yaja naxviijnit itukujx, ta tse'e ñatyukmo'okjada je ky-o'oy je'e juu' ve'e tyoondup ku ve'e dupanajkxta je ko'otya'axap je tyoo'.

³Van'litts atse'e je ángeles xyaknujx je Espiritu Santo je kyutojkun kajx jem vinva'ajts it kajxm. Jemts atse'e xyak'ix to'k je ta'axtajk dutuktsuuna to'k je tsapts na'a atsa'kip tánuk. Jem tse'e je tánuk tuknujakyux ñi'laxm kyojm may je ayook juu' ve'e je Nte'yam divinkoitspejtp, vuxtojtuk kuvajkax jets majk vájax. ⁴Je ta'axtajk, je tso'o-jmk vit jets je tsapts vitts je'e ve'e jyayejpp; je oro, je tsújit tsaaj, jets je perlas, je'e tse'e natyuknaajktsojapajkjup. Jem tse'e kya'm dumats'it to'k je tuk'a'ooguin juu' ve'e tum je oro, ojtsts je'e ve'e maat juu' jatye'e axaa'kp jets je ko'otya'axap je tyo'nun. ⁵Jempa tse'e vyimpókkum javyet to'k je ayook juu' ve'e jidu'um vaamp: “Je babilóni-ait ciudad, je ko'otya'axap juu' ve'e to'k ka'ajyji je naxviijnit jayu dutuk'ixp je ky-o'oy je'e jets nujom juu' jatye'e axaa'kp ijtp yaja naxviijnit itukujx.” ⁶Van'litts atse'e n'ix jets mookjup je'e ve'e je ta'ax-tajk, je Nte'yam je jyayu je ñuu'pune'e natyuknaajkmookju jets je'e jye'eda pan

pan jatye'e yakjay'oo'kjudu je'e kajx ku ve'e je Jesús je y'ayook duyakva'kxtkti. Atuva atókits ats je'e ve'e ntuntuktaajñ. ⁷Van'litts atse'e je ángeles xnuujmi:

—¿Tyajxse'e atuva atóki xtuktáñ? Va'ants ats mitse'e ntuk'ixu pan ti je'e ve'e je ta'axtajk ñukajtsp jets je na'a atsa'kip tánuk juu' ve'e tyuktsuunip, je'e juu' ve'e vuxtojtuk kuvajkax jets majk vájax. ⁸Je na'a atsa'kip tánuk juu' ve'e tux'ix, je'ets je'e ve'e ñukajtsp to'k juu' ve'e jémani joojntyki, ax ka'a tse'e uxyam y'uk'ijitni, ux'ook tse'e pyítsumut jep kaak jótup namka'anume'e vyintóki. Ax kuts je'e ve'e pyítsumut, xuputók-its je'e ve'e tyándat je jayu juu' ve'e íxjudup, je jayu juu' ve'e yaja naxviijnit itukujx, juu' ve'e je xyaaj ka javyéatp jep libro kujxp joma ve'e javyet ku ve'e ya it choo'ntk je xyaajta pan pan jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup.

⁹Uxyamts atse'e nñukótsut juu' ve'e je vijin je kejun chajkp jetse'e yakvinmótuvut. Je vuxtojtuk kuvajk, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je vuxtojtuk tonun juu' ve'e je ta'axtajk tyuktsuunip. ¹⁰Nay vanxúpyam tse'e je kuvajkta, nuvuxtojtuk je yakkutojpkadats je'e ve'e ñukajtsp. Numugooxk je yakkutojpkada, tats je'e ve'e vyintókida, to'k tse'e juu' ve'e uxyam yakkutojpk, jets jado'k ka'anum tse'e yakkutuk. Ax ku tse'e je'e yakkutókut juu' ve'e kayakkutojpkna, ka'a tse'e jek yakkutókut. ¹¹Je na'a atsa'kip tánuk juu' ve'e joojntyki jetse'e uxyam kyoo'k'ijitni, je'e tse'e je mutoodojtuk yakkutojpkpa; kux myaatnavyaa'njup je'e ve'e je nuvuxtojtuk yakkutojpkada, je'e kajxts je'e ve'e yakmachav ax jo'n nuto'k je'eda; ux'ookts je'e ve'e vyintókiyut.

¹²Je majk vaj juu' ve'e tux'ix, numajk je yakkutojpkadats je'e ve'e ñukajtsp juu' ve'e kayakkutojktupna; ax yakmo'odapts je'e ve'e jetse'e

dumaatyakkutókut to'k hora je na'a atsa'kip tánuk. ¹³Je numajk yakkutojkpada, kojtsmúks je'e ve'e juu' dujayepa, myo'odaps je'e ve'e je kyutojkunda je na'a atsa'kip tánuk, ¹⁴myaat'atso'oxtdaps je'e ve'e pane'e yaktijp Carnero Onuk. Ax je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e tse'e amaadaagajadap, kux Vintsán je'e ve'e pane'e dunuvintsanikajxp je vintsantajka, jets Yakkutojkpa je'e ve'e pane'e duyakkutojkikajxp je yakkutojkpatajka. Je'eda pan pan jatye'e ijttup je'e maat pane'e yaktijp Carnero Onuk, je Nte'yamts je'e ve'e vinkoojnjudu jetse'e yaaxuxjidi, to'k aaj to'k joots je'e ve'e dutonda juu' ve'e je Nte'yam chajkp.

¹⁵Van'itts atse'e je ángeles xjaa'knuujmi:

—Je maaxy naaj juu' ve'e tux'ix, joma ve'e chuuna je ko'otya'axap, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je numay jayu, je may naax je may kajpun, je may aaj je may ayook. ¹⁶Je numajk yakkutojkpa juu' ve'e je majk vaj ñukajtsp jets je na'a atsa'kip tánuk juu' ve'e tux'ix, je'e tse'e dumujot'ánjadap je ko'otya'axap jetse'e duyak'ayóvdat jetse'e nuva'ajts axva'ajts duyaktándat, jetse'e je ñi'kx je kyopk duputso'tstinit. Juu' tse'e vintaamp, je'e tse'e yaknaxtooydinup. ¹⁷Je Nte'yamts je'e ve'e pa'muxjudu jem jya'vin kajxmda je vinma'yun jetse'e ve'em dutóndat, je'e ve'e ku ve'e dukojtsmóktat jetse'e dumo'oddat je kyutojkunda je na'a atsa'kip tánuk van'it paat ku ve'e tyónjut kyótsjut juu' ve'e je Nte'yam kyojts. ¹⁸Je ta'axtajk juu' ve'e tux'ix, je'ets je'e ve'e ñukajtsp je ciudad juu' ve'e dukamip je naxviijnit yakkutojkpada.

Ku je Babilonia vyintókinít

18 Van'itts atse'e n'ix jetse'e jado'k je ángeles chaan jem tsajviinm,

ajajp ata'kxpts je'e ve'e, je'e tse'e kadaak ooy je kutojkun maat; kujaj kutu'kx tse'e ya naxviijnit it tyaañ. ²Van'it tse'e makk kyajts:

—¡Távani xa ve'e vyintókini! ¡Távani je'e ve'e vyintókini je babilóniait ciudad! Távani tse'e jyajtni to'k je it joma ve'e je ko'oyjáyuvap chaanada. Jem tse'e ñay'amókajada nujom je jeyva tánuk juu' ve'e ka va'ajtsap jetse'e axaa'kp y'ixuvada. ³Je'e kajx xa ve'e ve'em jyaty kuxe'e je jayu juu' ve'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn, je'e tse'e tuñaxmo'okjada maat je tsaaydum pa'ajk naaj juu' ve'e ijtp je babilóniait jayu je kyo'oy to'nun je kyo'oy kojtsun. Jets je naxviijnit yakkutojkpatajk, ta tse'e dutukmaattónnda juu' jatye'e tum ka óyap, tats je'e ve'e ooy tyunnaajkkumeenajada pan pan jatye'e ajooydup atoo'ktup ka óyap.

⁴Van'itts atse'e n'amotunajxy jado'k je ayook jem tsapjootm juu' ve'e vaan:

—Tukva'kva'atsta je babilóniait ciudad, miitsta, pan pan jatye'e ats je njáyuda, ve'em tse'e je tyokin mkatukpaat'jadat jetse'e xkamaattsachpaat'tat, ⁵kux ta ve'e je tyokin tyunkuma'yini jem tsajviinm paat jets ta ve'e je Nte'yam dujaa'myéts je kyo'oy to'nunda je kyo'oy kojtsunda. ⁶Je Nte'yam tse'e duyaktsachpaatinup je jayu juu' ve'e tsuunidup jem babilóniait cyiudaaj kajxm, ve'em tse'e yaktsachpaatjidinit ax jo'n je babilóniait jayu je viijnk jayu duyaktsachpaatti jo'n. Tukkuvejtjadinupts je'e ve'e amuts je kyo'oy je'e juu' jatye'e tudutonda tudukotsta, makk aa'k tse'e chaachpaattinit. ⁷Tsachpaatinup tse'e kuxe'e ñamyájjada jetse'e ñatyukkatákajada je Satanás. Jidu'um tse'e vyinmayda: “Je yakkutojkpa jo'nts uu'me'e n'ijtumda, ka'a xa uu'me'e ax jo'n je ku'aa'k ta'axtajk, ni je vin'ita tse'e nkatsaachvinma'yumdat.” Jidu'um tse'e vyinmayda. ⁸Je'e kajx tse'e tun to'mayji je chaach-

to'nun jyéjinit, oo'ktinup tse'e je jayu jem ciudad kajxm, yaaxtinup tse'e ooy je tsaachvinma'yun kajx, jéjinup tse'e je yooj je pa'am, naxtokyajxtinuups je'e ve'e je ciudad. Ve'em tse'e yaktoondinit kux makk je'e ve'e je Nte'yam, juu' ve'e pa'muxjidinup je chaachpaatunda.

⁹ Je naxviijnit yakkutojkipada juu' ve'e tyukmaattoondun tyukmaatkójtstu juu' ve'e tum ka óyap jetse'e dupanajkxta je ko'oy too' juu' ve'e tuk'íxjüdu, ñuya'axtapt je'e ve'e ku ve'e du'íx-tat jets tooynupe'e je ciudad, ¹⁰ jékumji ve'e tyándat, je'e ve'e cha'kidup kux ku ve'e dumaatssaachpaattinit. Jidu'um tse'e vya'andat:

—¡Ayoov, ayoov xa ve'e miits je mjootta pan pan jatye'e tsuunidup jem babilóniait cyiudaa kajxm, mnumájidup xa miitse'e tum'litta! Tun to'mayji xa ve'e tuvvyinkumoka je mtsaachpaatunda —jidu'um tse'e vya'andat.

¹¹ Je'eda pan pan jatye'e ajooydup atoo'ktup yaja naxviijnit itukujx, ñuya'axtapt je'e ve'e kux ka'a ve'e y'uk'ijttinit pan pane'e jo'yuxjadap juu' jatye'e tyoo'ktup. ¹² Jeme'e je oro jets je plata, je tsújit tsaaj jets je perlas, je oojyit lino vit jets je seda vit, je tso'ojmk vit jets je tsapts vit. Jempa tse'e nujom pan vinxup je pa'ajk xoo'kpa kup jets je marfil paamduk, je tsújit kup jets je bronce, je pojxun jets je mármol, ¹³ je canela jets je viijnk muxo'ojkin, je poom jets je mirra, je pa'ajk xoo'kpa naaj jets je tsaaydum pa'ajk naaj, je olivos aceite, je harina jets je trigo, je jaach je kaaj jets je carnero, nay ve'empa je carro jets je joyutoompada. Je jayu paat tse'e dujayepta jetse'e dutoo'ktat. ¹⁴ Jidu'um tse'e dunukótstat je jayu juu' ve'e tsuunidup jem ciudad kajxm:

—¡Ka'a xa ve'e x'ukjayejptini je o'yin juu' ve'e ooy mtuntsojja'vidup tuy'it, ni je vin'lita tse'e xkoo'kjayejptinit je y'oy

je'e je chújit je'e juu' ve'e mjayejptup tuy'it!

¹⁵ Je'eda pan pan jatye'e ajooydup atoo'ktup maat ya paamduk jetse'e tudutukkumeentákada je ciudad, jékumji tse'e tyándat, je'e ve'e cha'agadap ku ve'e dumaatssaachpaattat. ¹⁶ Ñuya'axtap tse'e jetse'e vya'andat:

—¡Ayoov, ayoov xa ve'e je'e je jyootta je jáyuda juu' ve'e tsuunidup tuy'it jem ciudad kajxm! Ve'em xa je'e ve'e tuy'itta ax jo'n je ta'axtajk juu' ve'e je oojyit lino vit natyukxojxup maat je tso'ojmk vit jets je tsapts vit jetse'e natyuknaajktso-jupukju je oro, je tsújit tsaaj, jets je perlas. ¹⁷ ¡Tun to'mayji tse'e tuvvyintokikux nujom juu' ve'e tuy'it jem ciudad kajxm!

Nujom je barco je ñuvintsanda maat je tyoompatajkta jets je jayu juu' ve'e pyat-saamdud jets juu' ve'e ajooyva atoo'kpa najxtup tajkidup jem maaxy najootm, jékumjits je'e ve'e tyándat. ¹⁸ Ku ve'e du'ixta je jok ku ve'e je ciudad tyoy, jidu'um tse'e makk vya'andat:

—¿Ti kajpun tse'e jado'k ve'em ijt ax jo'n je ciudad?

¹⁹ Van'it tse'e je naax natyukxakvájuk-jadat jetse'e yaaxp tsaachvinmaayp jidu'um vya'andat:

—¡Ayoov, ayoov xa je'e ve'e je jyootta je jáyuda juu' ve'e tsuunidup tuy'it jem ciudad kajxm! Je jyoojntykin kajx xa ve'e kyumeentajkidi nujom pan pan jatye'e je barco dujayejptup. ¡Tun to'mayji tse'e tuvvyintokikux nujom juu' ve'e tuy'it jem ciudad kajxm! —jidu'um tse'e vya'andat.

²⁰ Ax tukxoonduktats miitse'e je ciudad, miitsta, pan pan jatye'e jem tsapjootm jets je va'ajts joot jáyuda, je Nte'yam je kyukátsivada jets je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajkta, kux ku xa ve'e je Nte'yam dumooynit je tsaachpaatun je jayu juu' ve'e ka óyap juu' dutoondup jetse'e chaanada jem

ciudad kajxm, je'e tse'e tyukkuvejttninup juu' miitse'e tummyaktoojnjada ka óyap.

²¹ Van'it tse'e to'k je makk ángeles dukaa'jyuk to'k je tsaaj juu' ve'e ve'em ax jo'n to'k je maja paan taak, jetse'e dukakvippi jem maaxy najootm, jetse'e vyaajñ:

—Jidu'um xa ve'e kyutókinin je babilóniait ciudad, ni je vin'itats je'e ve'e kyoo'kyak'ixnuvat. ²² Ni je vin'ita tse'e jem ciudad kajxm kyoo'kyak'amotunajxnit je arpa kov, je trompeta ukpu je viijnk xooxun, ka'a tse'e y'ukyak'amotunajxnit jets jeme'e je jayu jyuts, ²³ ka'a tse'e jem je tya'kxpa y'ukta'lxnrit, ni je vin'ita tse'e je navyajkjuva kyoo'kyak'amotunajxnit jem ciudad kajxm. Ve'em tse'e jyátut ñáxut óyame'e dunumájada tuy'it jem naxviijnit it kajxm je jayu juu' ve'e ajooydup atoo'ktup jem babilóniait cyiudaaj kajxm. Ax je jayu juu' ve'e tsuunidup tuy'it jem ciudad kajxm, je'e tse'e dvin'aa'ndu je maayk kajx je jayu juu' ve'e tsuunidup tuy'it to'k it to'k naxviijn.

²⁴ Je jayu juu' ve'e tsuunidup tuy'it jem babilóniait cyiudaaj kajxm, je'e tse'e duyak'oo'ktu je Nte'yam je jyayu maat je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka, je'e tse'e duni'kxmidu ku ve'e y'oo'kti je jayu pan pan jatye'e tsuunidup to'k it to'k naxviijn.

19 Van'itts atse'e n'amotunajxy jets jidu'ume'e jem tsapjootm je numay jayu makk vya'anda:

¡Yakmaja yakjaancha tse'e je Nte'yam y'ijtnit,
je'e juu' ve'e je majin jets je kutojtkun ooy dutunjayejpp jetse'e xyaktsookumdi,

² kux tuv xa je'e ve'e tyokimpayo'oy jets vintso ve'e dupaa'ty du'akeega!

Ta tse'e dupuujmja je tsaachpaatun je ñumájiva ko'otyaxap juu' ve'e je naxviijnit jayu duyakma't ku ve'e dutukpuk je kyoy too',

je Nte'yame'e tutyukkuvetju kuxe'e duyak'oo'kti je Nte'yam je myutoompada je myupajkpada.

³ Van'it tse'e vyaandinuva:

—¡Yakmaja yakjaancha xa ve'e je Nte'yam y'ijtnit! Ni je vin'itats je'e ve'e je ciudad kyajojk'atúvat.

⁴ Van'it tse'e je nu'li'px maktaaxk mújit jáyuda jets je numaktaaxk joojntykivada je vyiiinda je y'aajta dutukpaatti je it juu' ve'e jem je Nte'yam vyinkojkm jetse'e dvinja'vidi dvin'tsa'kidi je Nte'yam, juu' ve'e tsuunip jem kutojtkun tsuujntkun kajxm. Jidu'um tse'e vyaandi:

—Amén. ¡Yakmaja yakjaancha tse'e je Nte'yam y'ijtnit!

⁵ Van'it tse'e yak'amotunajxy to'k je ayook juu' ve'e vaamp jem joma ve'e je kutojtkun tsuujntkun:

Miitsta, je Nte'yam je myutoompada je myupajkpada, je mújit je muutskit, oñukótsada jets vinjávada vintsa'agada uu'm je nNte'yamamda.

Ku je Jesús dupá'kut je jyáyuda

⁶ N'amotunajxpat's atse'e je ayook ax jo'n numay je jayu kukyoytsti jo'n, ve'em ax jo'n je maja naaj makk tyun'uú'ts tyuntinun jets ve'em ax jo'n je añu tyumpu'u tyunmaa't. Jidu'umts atse'e n'amotunajxy:

¡Yakmaja yakjaancha xa ve'e je Nte'yam y'ijtnit!

Ta xa ve'e yakkutoj'ukvaanni je Maja Vint'sán,
je nNte'yamamda, juu' ve'e nujom duka'mikajxp.

⁷ Va'an duxoojntkumda, va'an du'oy-ja'vimda, va'an duyakmájimda duyakjaanchimda,

kux je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, ta tse'e je xaaj dupaatni jetse'e dupajknit je jyáyuda.

Ta tse'e je jyayu ñay'apaamdükajada ax jo'n je kiixuta'ax juu' ve'e yaa'vyakuvaamp.

⁸Ta tse'e yakmo'oda jetse'e ñatyukxóx-jadat je oojyit lino vit, va'ajts puk, ajajp ata'kxp.

Jidu'umts atse'e n'amotunajxy. Je'e ve'e ku ve'e ñaxyóxjadat je oojyit lino vit, je'ets je'e ve'e je y'oy je'e juu' ve'e tudutonda tudukotsta je Nte'yam je jyayu.

⁹Van'litts atse'e je ángeles xnuujmi:

—Javyetu ya'a: “Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e ijttinup je'e maat pane'e yaktijp Carnero Onuk, ijttinupts je'e ve'e je'e maat ve'em ax jo'n je yaa'vyajkpa je ñyyaa'y dumaatkáy dumaat'uu'k.”

Jets atse'e xnuujmi:

—Juu'ts atse'e nkajtsp, je Nte'yamts je'e ve'e je y'ayook.

¹⁰Van'litts atse'e n'ukvinkoxkteni je ángeles jets atse'e kunvinja'vi kunvintsá'ki. Ax jidu'umts ats je'e ve'e xnuujmi:

—Kadi ve'em mjátuka. Je Nte'yam xa atse'e nmutuump nmupujkp, ve'em ax jo'n miitse'e je Nte'yam xmutonda xmu-pakta, mits jets je m'utsta je m'ajchta maat je m'utsta je mtsa'ada juu' ve'e to'k aaj to'k joot dujaanchja'vidup je kats je ayook juu' ve'e je Jesucristo yaktaan, je Nte'yam mits vinjava vintsá'aga —jidu'umts atse'e xnuujmi.

Ax je'eda pan pan jatye'e du'ava'nidup je kats je ayook juu' ve'e je Jesucristo yaktaan, ka je y'avintso vinma'yunapts je'e ve'e kyojtstup, je Espíritu Santo je'e ve'e je vinma'yun moojyjudup jetse'e ve'em kyótstat.

Je'e juu' ve'e dutuksuunip je poo'p caballo

¹¹Van'litts atse'e n'ix je tsapjootmit it y'ava'ach. Jem tse'e to'k je poo'p caballo. Pan tse'e tuktsuunijup, je'ets je'e ve'e xyaaj Pane'e Dukutyoomp Juu' ve'e Kyajtsp, nay ve'empa, Pane'e Tyúvam

je Jyáyuvin je Jyoojntykin. Tuvts je'e ve'e tyokimpayo'oy jetse'e duyakvintoki pan pan jatye'e je Nte'yam dutso'oxpajktup. ¹²Ve'emts je'e ve'e je vyiijn y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je jan'ayee'nst. Jem tse'e kyuvajkm may je corona dumaada, jetse'e jem to'k je ayook javyet dujayep juu' ve'e je'ejyji ñuja'vip. ¹³To'k tse'e je xox dujayep juu' ve'e je nuu'pun ooy tumpaatju. Je'e pane'e dutuksuunip je poo'p caballo, je'ets je'e ve'e xyaajivap Je Nte'yam je Kyats je y'Ayook. ¹⁴Jem tse'e pyamétsjada je tsapjootmit atso'ox toompada, natyukxojxjudupts je'e ve'e je oojyit lino juu' ve'e poo'p jets va'ajts, je poo'p cabállots je'e ve'e tyuktsuuniduvap. ¹⁵Ax je'e pane'e vintoo'vajkijidup, jepts je'e ve'e y'ávup pyítsum to'k je jajpax tsojx juu' ve'e tyukmaada'akup pan nuvinxupe'e je jayu chaanada to'k it to'k naxviijn, jetse'e mákk duyakkutojkladat, ve'eme'e dutokimpayo'oydat jetse'e dumo'odat je mákk tsaachpaatun juu' ve'e je Nte'yam yakjéjip je jyot'a'nun kajx, je Nte'yam, juu' ve'e nujom duka'mikajxp. ¹⁶Jem tse'e vyit kajxm jets pyokyaixm javyet ya ayook: “Yakkutojka Juu' ve'e Duyakkutojka'patajk je Yakkutojka'patajk”, jets “Vintsán Juu' ve'e Dunuvintsanikajxp je Vintsantajk”.

¹⁷Van'litts atse'e n'ix to'k je ángeles juu' ve'e jem ténip joma ve'e je aampa xaaj, jidu'um tse'e dunuujmi nujom je jeyyva tánuk, mákk tse'e vyaajñ:

—Nay'amókajada jets numinda je Nte'yam je myaja a'ox. ¹⁸Mtso'otstape'e je yakkutojka je chu'utsta, je tojpatajk je vyintsán je chu'utsta, je ñumájiva jayu je chu'utsta, je caballo tsu'utsta maat pan pan jatye'e tuktsuunijidup, anañujoma je jayu je chu'utsta, je naspaka jáyuda jets je joyutoompa jáyuda, je mújit je muutskit.

¹⁹Van'litts atse'e n'ix ñay'amókajada je na'a atsa'kip tánuk jets je naxviijnit yakkutojka'patajka maat je jyáyuda. Je'e

kajx tse'e ñay'amojkijidi kux myaat'at-so'oxtonuvaandupe'e je'e pane'e dutukt-suunip je poo'p caballo jets je y'at-so'ox toompada. ²⁰Yakmajts je'e ve'e je na'a atsa'kip tãnuḱ, nay ve'empa je'e juu' ve'e natyijup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxa, je'e juu' ve'e je mújit nuja'vin dumasook je na'a atsa'kip tãnuḱ kajx. Je mújit nuja'vin kajx tse'e dvinja'vidi duintsa'kidi je y'apamnax. Je na'a atsa'kip tãnuḱ jets je'e juu' ve'e natyijup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxa, joojntyk tse'e yak'avíppidini joma ve'e je jaajn tyoy maat je azufre, juu' ve'e to'k viijn ijtp ax jo'n je maaxy naaj. ²¹Ax je jyáyuda, je jajpax tsojx tse'e tyukyak'oo'ktu juu' ve'e jep je'e y'ávup pítsump pane'e je caballo dutukt-suunip. Ax nujom tse'e je jeyyva tãnuḱ kyooxjidi je chu'utsta.

Je miijl joojnt

20 Van'itts atse'e n'ix nuto'k je ángeles jem tsapjootm chaan. Jem tse'e dumats'it je avaatsun juu' ve'e duyak'avaatsp je jot juu' ve'e va'ajts kaak, jetse'e jem dumats'ijtpa to'k je ma-ja cadena. ²Je ángeles tse'e je cadena dutuktsoom je na'a ko'otyánukap, je jujpit tsaan, juu' ve'e yaktijpap ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunvintsanikajxp je ko'oy-jayuvaptajka, je Satanás. Miijl joojnt tse'e tsum duyak'ij. ³Jepe'e jótup du'avippi jetse'e duyaknu'atojkpejt, jetse'e duyaktaandi je ixta'nun maat, ve'em tse'e ni pana dukayak'ava'atsut je jot. Ve'em tse'e yaktuujn jetse'e dukavin'aa'nut je naxviijnit jayu. Ku ve'e miijl joojnt je it ñáxut, van'it tse'e yakmukéjat jetse'e yak'itumo'ot ve'e'n.

⁴Van'itts atse'e n'ix je kutojkun tsuujntkunda. Jemts atse'e n'ix chaanada pan pan jatye'e je kutojkun

yakmooydu jetse'e tyokimpayo'oydat. N'ixpats atse'e je'e je jyootta je jya'vinda pan pan jatye'e yakyukpojxtu je'e kajx ku ve'e je Nte'yam je kyats je y'ayook je jayu duvaajnjidi jets je'e kajx ku ve'e je tuvakojsun dupaamdi je Jesús kajx. Je jáyuda, ka'ats je'e ve'e dvinja'vidi duintsa'kidi je na'a atsa'kip tãnuḱ ukpu je y'apamnax jetse'e kyanamyasookjidi jetse'e je na'a atsa'kip tãnuḱ je y'ixta'nun yakpaajmjadat jem vyimpókkum ukpu jem kya'm. N'ixts atse'e jets joojntykpajktinuva je'e ve'e jetse'e je Cristo dumaatyakkutojkti miijl joojnt. ⁵Muto'k je joojntykpajkunts je'e ve'e ku je'e ve'e jyoojntykpajktinuvat. Je viijnk oo'kpada, ka'ats je'e ve'e jyoojntykpáktat, van'itnume'e ku ve'e miijl joojnt je it ñáxut. ⁶Xoon jets va'ajts xa je'e ve'eda pan pan jatye'e joojntykpajktinuvap je muto'k joojntykpajkun! Ka'ats je'e ve'e yakpámdat joma ve'e je jayu chaachpaattinit xa'ma kajx, tee'tajktats je'e ve'e y'íttat, je'e tse'e dumutóndap dumupáktap je Nte'yam jets je Cristo, ve'eme'e dumaatyakkutóktat miijl joojnt.

⁷Ku ve'e miijl joojnt je it ñáxut, van'it tse'e je Satanás yakmukéjat joma ve'e nu'atojkpét tuy'it, ⁸jetse'e pyítsumut jetse'e je jayu dvin'aa'nnavat jado'k nax to'k it to'k naxviijn, ve'em je Gog ve'em je Magog, jetse'e dūvomókut je jyayu jetse'e y'atso'oxtóndat. Ve'emts je'e ve'e ñumáyada ax jo'n je po'lo juu' ve'e jeja maaxy napa'ayi. ⁹Nujom vinxup ya naxviijnit it myaja viijna, jem tse'e choo'ndi jetse'e ñay'amojkijidi jetse'e dunaa'vítí jetse'e duyaknaa'tojkti jem joma ve'e y'itta je Nte'yam je jyáyuda, jeme'e kajpun kajxm juu' ve'e je Nte'yam chajkp. Ax je Nte'yam tse'e je jaajn jem tsapjootm duyaktsoo'n jetse'e duyaknaxkadaaky jetse'e duyak-

naxtokyajxti je jáyuda, ve'em je Gog ve'em je Magog. ¹⁰ Jets je ko'oyjáyuvap juu' ve'e dunuvintsanikajxp je ko'oy-jayuvaptajkta, je'e juu' ve'e je jayu dvin-aa'ndu, yak'avíppinuts je'e ve'e joma ve'e je jaajn tyoy maat je azufre juu' ve'e to'k viijn ijtp ax jo'n je maaxy naaj, jem joma ve'e yak'avíppidini je na'a at-sa'kip tánuk jets je'e juu' ve'e natyijjup je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxa. Jem tse'e chaachpaattinit xa'ma kajx.

**Ku je jayu yaktokimpayo'ynit
jem je kutojkun tsuujntkun
vyinkojkm juu' ve'e maj jets poo'p**

¹¹ Van'itts atse'e n'ix to'k je kutojkun tsuujntkun juu' ve'e maj jets poo'p. Je'e pane'e jem tsuunip, jemts je'e ve'e vyinkojkm ya tsajmit it jets ya naxvi-ijnit it ve'emji tyoki, ka'a tse'e du'uk-paattini joma ve'e y'íttat. ¹² Van'itts atse'e n'ix je oo'kpatajkta, je mújit je muutskit, je'e tse'e je Nte'yam dvin-ténidup. Van'itts atse'e n'ixpa to'k je libro yak'aye'pva'kxy, jetse'e yak'aye'p-va'kxpa jado'k je libro joma ve'e javyvet je jayu je xyaajta pan pan jatye'e joojntykidinup xa'ma kajx. Ve'em tse'e je oo'kpatajk yaktokimpayo'ydi pan vintso ve'e juu' tudutonda tudukotsta oy ka'oy, ve'em ax jo'n javyvet y'it je'e kajxta. ¹³ Jem tse'e y'ijtti nujom je oo'kpatajkta, je'e maat tse'e juu' ve'e oo'ktu jem maaxy najootm, ve'em tse'e anañujoma yaktokimpayo'ydi to'k jado'k pan vintso ve'e juu' tudutonda tudukotsta oy ka'oy. ¹⁴ Ku ve'e ve'em tyoojnji kyojtsji, ka'a tse'e je jayu y'uk'oo'ktinit. Ax je jayu juu' ve'e yakpaamdu joma ve'e je ma-ja jaajn tyoy maat je azufre, jem tse'e chaachpaattinit xa'ma kajx. Ve'em xa je'e ve'e je tsaachpaatun ax jo'n je jayu mumejtsk nax kuy'aa'k. ¹⁵ Jem tse'e yak'avíppidini pan pan jatye'e je xyaajta ka javyétap jep libro kujxp joma ve'e

javyet je xyaajta pan pan jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup.

Je nam tsajp je nam naax

21 Van'itts atse'e n'ix je nam tsajp je nam naax, kux ya muto'k tsajp jets ya muto'k naax, kutókinuts ya'a ve'e. Ka'a tse'e y'uk'ijtni je maaxy naaj. ² Ats, je Juan, n'ix atse'e je kunuu'kx ciudad, je nam Jerusalén, jemts je'e ve'e tsapjootm kyadaaky, jeja je'e ve'e je Nte'yam vyinkujk chaa'n, apaamdukani ve'e vye'na ax jo'n to'k je kiixuta'ax juu' ve'e tuñaajk'óyaja tuñaajkpaadaja ku ve'e yaa'vyakuva'añ. ³ Van'itts atse'e n'amotunajxy to'k je ayook jem tsapjootm chaa'n, jetse'e makk vyaajñ:

—Je Nte'yam maat tse'e je jayu uxyam jyoojntykini ax jo'n je jayu to'k jaajn to'k tajk jyoojntykada jo'n, je'e tse'e je jáyuda. Je Nte'yam, viin-mts je'e ve'e y'ijtnit je'e maatta jetse'e je jayu duNte'yamidinit. ⁴ Je Nte'yam tse'e yakkeekuxjidinup nujom je vyinnaajta, ka'a tse'e y'uk'oo'ktinit, ka'a tse'e y'ukyaaxtinit, ka'a tse'e y'ukt-saachvinmaaydinit, ka'ava tse'e ti pa'am y'uk'ijtnit, kux nujom juu' jatye'e tuy'it tujyjeja, távanits je'e ve'e ñajxkúx.

⁵ Van'it tse'e vyaajñ je'e pane'e dutuk-tsuunip je kutojkun tsuujntkun:

—Atse'e nam mpuump nujom juu' jaty.

Vaampa tse'e jidu'um:

—Javyetu ya'a kux tva kats xa ya'a ve'e, to'k aaj to'k joot tse'e yakjaanchjávat.

⁶ Van'itts atse'e xnuujmi:

—Távanits je'e ve'e tyunju kyatsju. Ats xa je'e ve'e ku ve'e je it choo'ntk, atsts je'e ve'e ku ve'e tyonkajxjinit kyojtskajxjinit nujom juu' jaty, atsts je'e ve'e ax jo'n je A jets je Z. Pan pan xa ve'e taatsip, atsts je'e ve'e ntuk'oo'kup nun-ve'emji je mo'tpa naaj juu' ve'e joojntykinyajkp. ⁷ Pan pan tse'e maadaakp,

nujomts ya'a ve'e je o'yin dujajejpnit, atsts je'e ve'e je Nte'yam, atsts je'e ve'e je n'ónuk. ⁸ Ax je'eda pan pan jatye'e ats maat kanapyaajmjudup kux je naxviijnit joojntykine'e nuyojk chojktup, pan pan jaty atse'e xkajaanchja'vidup, atse'e xkajotmooydup, pan pan jatye'e axaa'kp juu' jaty dutoondup dukojtstup, je jayu duyak'oo'ktup, ko'oyyaa'yapta, je maayk dutoonkidup, dūvinja'vidup dūvintsa'kidup juu' ve'e ka je Nte'yamap, pan pan jatye'e taayidup, je'e tse'e yakpaaminup joma ve'e je maja jaajin tyoy maat je azufre. Jem tse'e chaachpaattinit xa'ma kajx.

Jē nam Jerusalén

⁹ Van'itts atse'e xnumiijn nuto'k je nuvuxtojtuk ángeles juu' ve'e dujajejptup tuy'it je vuxtojtuk oro apajkin juu' ve'e ojts maat je tsaachto'nun, jets atse'e xnuujmi:

—Minu jets ats mitse'e ntuk'ixut je jáyuda juu' ve'e ijttup jye'e pane'e yaktijp Carnero Onuk.

¹⁰ Van'itts atse'e je ángeles xyaknujxk je Espíritu Santo je kyutojkkun kajx joma ve'e to'k je maja kopk. Jemts atse'e xtuk'ix je nam Jerusalén, je kunuu'kx ciudad, jeme'e tsapjootm chaa'n, jeme'e je Nte'yam vyinkojkm. ¹¹ Kyujajpy kyutu'kxp tse'e je ciudad je Nte'yam je myajin kajx, ve'eme'e y'ajaj y'atu'kx ax jo'n je tsújit tsaaj tyu'kx myátsuk, je jaspe tsaaj jo'n, tukke'xnajxpe'e ax jo'n je cristaajl. ¹² Je ciudad, vídutats je'e ve'e ñaa'pátsa kajxm paat, jets makmejtsk viijn je y'aak. Ax joma jaty tse'e je y'aak, jeja tse'e to'k jaty je ángeles tyena. Jem tse'e aka'a kajxm yukja'a je xyaajta to'k jaka'a jaty je israeejlit jayu. ¹³ Toojk tse'e je y'aak jem joma ve'e je xaa'j pyítsum, jatoojkpa tse'e je y'aak jem joma ve'e je xaa'j tyaka, jets jatoojk jatypa tse'e je y'aak nooxki nooxki. ¹⁴ Makmejtsk tse'e je tsaaj juu' ve'e je ñaa'páts

tyuktsuunip. Jem tse'e yukja'a je numakmejtsk kukátsiva je xyaajta. Je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'ets je'e ve'e je kyukátsivada.

¹⁵ Je ángeles juu' atse'e xmukojs, jem tse'e to'k je oro kijpxun dukap'it, je'e ve'e tyukkijpx je ciudad, je y'aak, jets je ñaa'páts. ¹⁶ Ku ve'e dukijpx je ciudad, nay vanxup tse'e yana ax jo'n myaja viijniva. Tyukkijpx tse'e je ángeles je y'ooro kijpxun je ciudad. Mugooxk mókupx jakojkm legua jo'n tse'e kyijpx; akijpxa ve'e yana, jetse'e myaju viijna, jetse'e kyajxma. ¹⁷ Van'it tse'e dukijpx je ñaa'páts, ii'px maktojt xajtukts je'e ve'e kyajxma. Vanxup tse'e pyítsum maat je ángeles kyanoox, ve'em ax jo'n yaja naxviijn je jayu juu' dukijpxta jo'n.

¹⁸ Je ñaa'páts, tum je jaspe tsaajts je'e ve'e tukpats; jets je ciudad, tum je oorots je'e ve'e. Ve'emts je'e ve'e kye'ex ax jo'n je ixun juu' ve'e va'ajts tukke'xnajxp. ¹⁹ Joma ve'e je ñaa'páts choo'nduk, je'e tse'e tyukyak'o'yidu tyukyakpaadidu nujom juu' jatye'e tsújit tsaaj. Je jaspe tsaaj je'e ve'e myaat je mutok, je zafiro tsaaj tse'e je mumejtsk, je ágata tsaaj tse'e je mutoojk, je esmeralda tsaaj tse'e je mumaktaaxk, ²⁰ je ónice tsaaj tse'e je mumugoxxk, je cornalina tsaaj tse'e je mutojtuk, je crisólito tsaaj tse'e je muvuxtojtuk, je berilo tsaaj tse'e je mutoodojtuk, je topacio tsaaj tse'e je mutaaxtojtuk, je crisoprasa tsaaj tse'e je mumajk, je jasinto tsaaj tse'e je mumakto'k, je amatista tsaaj tse'e je mumakmejtsk. ²¹ Juu' ve'e je makmejtsk ñaa'páts aka'ada, makmejtsk je peerlats je'e ve'e pum. To'k jaty tse'e je ciudad je y'aka'a, kakto'k perlas pumts je'e ve'e. Je ciudad too' juu' ve'e dunumájip, tum je oorots je'e ve'e. Ve'emts je'e ve'e kye'ex ax jo'n je ixun juu' ve'e va'ajts tukke'xnajxp.

²² Ka'a atse'e n'ix je maja tsaptajk, kux je Maja Vintsán, je Nte'yam, juu'

ve'e nujom duk'a'mikajxp, je'e jets je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, yakvinja'vidup yakvintsa'kidupts je'e ve'e jem nujom ciudad kajxm. ²³ Je ciudad, ka'ats je'e ve'e vyinkopka jetse'e kyujajjut kyuta'kxjut je aampa xaaj je aampa po'o, kux je Nte'yam jets je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'e je myajin kajxta tse'e je ciudad yakkujaj yakkutu'kx. ²⁴ Je jáyuda juu' ve'e íttap jeja naxviijnit itukujx van'it, yakkujajtap yakkuta'kxtapts je'e ve'e, jetse'e je naxviijnit yakkutojpkatajk duyaknajkxtat jem ciudad kajxm je'e je y'o'yinda. ²⁵ Ka'ats je'e ve'e yak'aka'at xuujun je ciudad je y'aka'ada; ka'a tse'e jem je it kyoo'tsat. ²⁶ Yaktuknunajkxtap tse'e je y'o'yin jets je vyintsa'kin pan nuvinxupe'e je jayu chaanada to'k it to'k naxviijn. ²⁷ Ni je vin'ita tse'e jem kyatákat juu' ve'e ka va'ajtsap, ni ka'a tse'e pan pan jatye'e axaa'kp juu' jaty dutoondup dukojtstup, ni je'e juu' ve'e je jayu dūvin'aa'ndup, je'e'ejyji ve'e tákadap pan pan jatye'e je xyaajta javyet jep libro kujxp joma ve'e javyet je xyaajta pan pan jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup. Je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, je'ets je'e ve'e je lyiibro.

22 Van'litts atse'e je ángeles xtuk'ix to'k je maja naaj juu' ve'e joojntykinyajkp, va'ajts tse'e tyukke'xnajxkúx ax jo'n je cristaajl; je Nte'yam jets je'e pane'e yaktijp Carnero Onuk, jeja joma ve'e je kyutojkun tsuujntkunda, jéjats je'e ve'e je maja naaj chaa'n. ² Jem too' kojkm juu' ve'e dūnumájip jets jem maja napa'am, jem tse'e yee'k je kup juu' ve'e je joojntykin duyajkp. Makmejtsk nax je'e ve'e tya'ma vinjoojnt, vimp'o' je'e ve'e tya'ma. Jets je y'aajy, toompts je'e ve'e jetse'e je jayu yaktuksóyat pan nuvinxupe'e je naax je kajpun. ³ Ka'a tse'e jem y'ítut juu' ve'e ko'oy nukotsa. Jemts je'e ve'e ciudad kajxm y'itta je kutojkun tsuujntkun joma ve'e chaanada je Nte'yam jets je'e pane'e yaktijp Carnero

Onuk, jem tse'e vyinjávajadat vyintsa'a-gajadat je myutoompada je myupajkpada, ⁴ jem tse'e je vyiijn je y'aaj du'íxtat jetse'e je'e je xyaaj javyet dujayéptat jem vyimpókkum. ⁵ Ka'a tse'e jem je it cho'oat, ka'a tse'e jem je ta'kxpa chókjadat ukpu je aampa xaaj pan pan jatye'e jem tsaanadap, kux je Nte'yam, je Maja Vintsán, je'e tse'e kujajjadap kuta'kxjadap. Yakmo'odap tse'e je jayu je kutojkun jetse'e xa'ma kajx yakkutojktinit.

Támani ve'e je xaaj ku ve'e je Jesucristo myiinnuvat

⁶ Van'litts atse'e je ángeles xnuujmi:

—Tyúvam xa ya'a ve'e ya kats. To'k aaj to'k joot tse'e yakjaanchjávát. Je Maja Vintsán, je Nte'yam, je'e tse'e dūvinma'yunmooyp je y'ayook kojtsnajxpatajka, je'ets atse'e xkejxp jets atse'e je jyayu ntuk'íxtat ntuknujávadat pan juu' ve'e tsojkji tónjup kótsjup —jidū'umts atse'e je ángeles xnuujmi.

⁷ Jidū'um tse'e je Jesucristo vya'añ:

—¡Tsojkji atse'e nmiinnuvat!

¡Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e dukutyoondup je Nte'yam je kyats je y'ayook juu' ve'e javyet yap nak kujxp!

⁸ Ats, je Juan, n'ix nmotu ats ya'a ve'e. Ku atse'e n'ix nmotu, van'litts atse'e je ángeles n'ukvinkoxkteni juu' ats ya'a ve'e xtuk'ix jets ats je'e ve'e kunvinja'vi kunvintsa'ki. ⁹ Ax jidū'umts ats je'e ve'e xnuujmi:

—Kadi ve'em mjátuka. Je Nte'yam xa atse'e nmutuump nmupujkp, ve'em ax jo'n miitse'e je Nte'yam xmutonda xmu-pakta jo'n, mits maat je m'utsta je m'a-jchta jets je m'utsta je mtsa'ada maat je Nte'yam je y'ayook kojtsnajxpatajka, nujome'e pan pan jatye'e dukutyoondup juu' ve'e javyet yap libro kujxp. Je Nte'yam mits vinjava vintsa'aga.

¹⁰ Xnuujmivats atse'e jidū'um:

—Ka'a tse'e yu'uts xyak'ítut je Nte'yam je kyats je y'ayook, je ayook

juu' ve'e javyet yap nak kujxp, kux támani je'e ve'e jetse'e tyónjut kyótsjut.
¹¹ Je'eda pan pan jatye'e dutoondup dukojtstup je kyo'oy je'e, va'an tse'e dujaa'któna dujaa'kkótsta je kyo'oy je'e; je'e pan pan jatye'e dutoondup dukojtstup je tyuv je'e, va'an tse'e dujaa'któna dujaa'kkótsta je tyuv je'e; pan pan jatye'e je va'ajts aaj je va'ajts joot dujajeytup, va'an tse'e je Nte'yam dujaa'kpanajkta va'ajts aaj va'ajts joot.

¹² Jidu'um tse'e je Jesucristo vya'añ:

—Amotunaxta, tsojkji atse'e nmiinnuvat, van'itts atse'e to'k jado'k nmooynit juu' ve'e tukkadaakjudup pan vintso ve'e dupaa'ty du'akeega juu' ve'e tudutonda tudukotsta oy ka oy. ¹³ Ats xa je'e ve'e ku ve'e je it choo'ntk, átsjyamts je'e ve'e ku ve'e tyonkáxjut kyojtskáxjut nujom juu' jaty, ats tse'e too'vajkp, ats tse'e ux'oook, atsts je'e ve'e ax jo'n je A jets je Z —jidu'um tse'e vya'añ.

¹⁴ Xoon xa je'e ve'eda pan pan jatye'e je vyit tudupojpoo'pada, ve'emts je'e ve'e y'o'yixjadat jetse'e duja'kxtat je kuputaajm juu' ve'e je joojntykin duyajkp jetse'e tyákadat joma ve'e je ciudad je y'aka'ada. ¹⁵ Myujékumadapts je'e ve'e je ciudad pan pan jatye'e axaa'kp juu' jaty dutoondup dukojtstup, je maayvada, je ko'oyyaa'yapta, je yakjaju'oo'kpada, pan pan jatye'e duvinja'vidup duvintsa'kidup juu' ve'e ka je Nte'yamap, pan pan jatye'e dutsojktup je taay jetse'e tyaayiduva.

¹⁶ Van'itts atse'e je Jesús xjaa'knuujmi:

—Ats, je Jesús, ta atse'e je n'aangeles nkex jetse'e ats je njayu ya'a dutuk'íxtat dutuknujávadat. Atsts je'e ve'e je yakku-

tojka David je tyaamt je y'aa'ts, atsts je'e ve'e je chaan je kyooj. Atsts je'e ve'e ax jo'n je maja maatsa juu' ve'e ta'kxp matskp jetse'e japna pyísum.

¹⁷ Jidu'um xa ve'e vya'añ je Espíritu Santo maat je Jesucristo je jyáyuda:

—Miinni to'k aaj.

Pan pan tse'e du'amotunajxp, va'an tse'e duva'añ:

—Miinni to'k aaj.

Pan pan tse'e taatsip, va'an tse'e dumiinni. Pan pan tse'e dutsojkp, va'an tse'e ve'emji du'uu'ku je tsoxk naaj juu' ve'e je joojntykin duyajkp.

¹⁸ Nujom pan pan jatye'e du'amotunajxtup je Nte'yam je y'ayook juu' ve'e javyet yap nak kujxp, nvaajnjidupts atse'e jidu'um: Pan pan xa ve'e duyaknuyojkip ya kats ya ayook, je Nte'yamts je'e ve'e pa'muxjup je tsaachto'nun juu' ve'e javyet yap nak kujxp. ¹⁹ Jets pan pan tse'e dupajkip juu' ve'e javyet yap nak kujxp, pajkuxjup tse'e je Nte'yam je'e je xyaaj juu' ve'e jep libro kujxp joma ve'e javyet je xyaajta pan pan jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup, ka'ats je'e ve'e y'ítut jem kunuu'kx ciudad jootm. Je libro joma ve'e je xyaaj javyet y'itta pan pan jatye'e xa'ma kajx joojntykidinup jets je ciudad, yaknuojtstup tse'e yap nak kujxp juu' atse'e njaayp.

²⁰ Je'e pan ya'a ve'e du'ava'nip, jidu'um tse'e vya'añ:

—Tyúvam xa je'e ve'e, tsojkji atse'e nmiinnuvat.

Nay ve'emts atse'e nvaampa: —Amén. Miinni to'k aaj, Maja Vintsán Jesús.

²¹ Je nMaja Vintsánamda Jesucristo, je'ets miitse'e anañujoma mkunoo'kxjadap xa'ma kajx. Amén.